BIBLIOTECA
Montefusco
SALA Aula Magna
SCAFFALE II
NUMERO 37

U.S.N.S. OASIS
Discarded
(DA)

3312

COMMENTARIUS LITTERALIS ET MORALIS *IN OMNES* EPISTOLAS SANCTI PAULI APOSTOLI, *ET IN VII.* EPISTOLAS CATHOLICAS,

Auctore R. P. F. NATALI ALEXANDRO, *in Sacra Facultate Parisiensi Doctore, in Collegio generali Parisiensi FF. Prædicatorum emerito Theologiæ Professore, & Studii Regente, Dominicanæ Provinciæ Parisiensis Expræfecto.*

TOMUS TERTIUS.

OPERUMQUE IPSIUS ORDINE TOMUS XXVII.

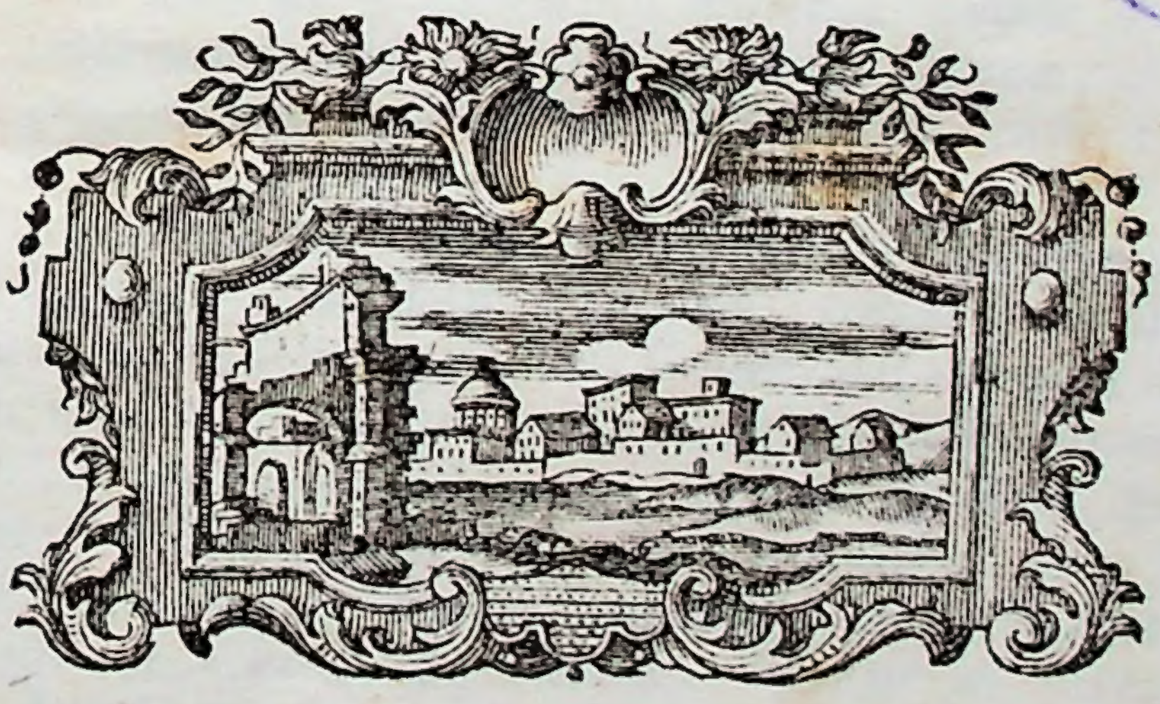

BIBLIOTECA DEI MIN. CONVENTUALI
MONTEFUSCO
LETT. C. PALC. N. 3
VOLUME N. 1

PARISIIS,
Apud SILVANUM DE GRASSORTIS.

Expensis THOMÆ BETTINELLI VENETI.
CIↃIↃCCXLVII.

S.M.S. ACADEMIA
BIBLIOTECA

3312

COMMENTARIUS LITTERALIS ET MORALIS *IN OMNES* EPISTOLAS SANCTI PAULI APOSTOLI, *ET IN VII.* EPISTOLAS CATHOLICAS,

Auctore R. P. F. NATALI ALEXANDRO, *in Sacra Facultate Parisiensi Doctore, in Collegio generali Parisiensi FF. Prædicatorum emerito Theologiæ Professore, & Studii Regente, Dominicanæ Provinciæ Parisiensis Expræfecto.*

TOMUS TERTIUS.

OPERUMQUE IPSIUS ORDINE TOMUS XXVII.

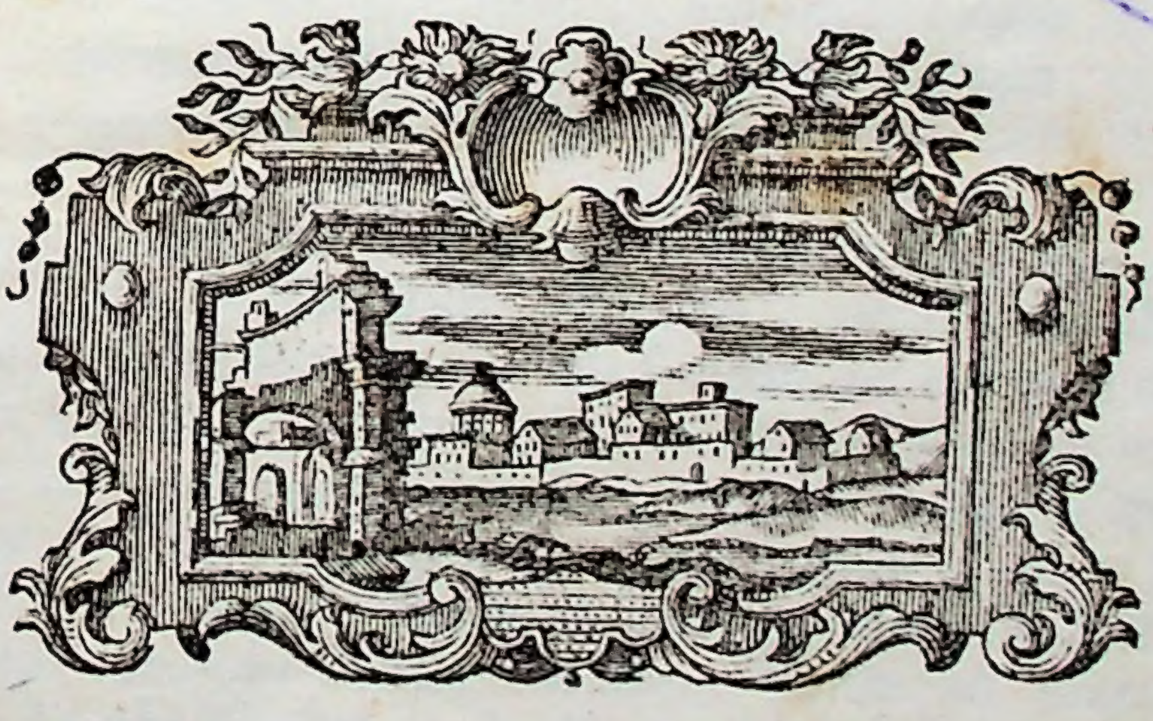

PARISIIS,

Apud SILVANUM DE GRASSORTIS.

Expensis THOMÆ BETTINELLI VENETI.

CIↃIↃCCXLVII.

BIBLIOTECA DEI M.I.I. CAPPUCCINI
MONTEFUSCO
LETT. C. PALC. N. 3
VOLUME N. 1

BIBLIOTECA P. M. CAP.
MONTEFUSCO
(AV)

COMMENTARIUS

LITTERALIS ET MORALIS

IN EPISTOLAM CATHOLICAM

SANCTI JACOBI APOSTOLI.

PROLOGUS.

EPISTOLIS ſancti Pauli in Sacrarum Scripturarum Canone ſubjunguntur ſeptem Epiſtolæ SS. Apoſtolorum Jacobi, Petri, Joannis, & Judæ, quæ propterea *Canonicæ* dicuntur, quod paris ſint in Eccleſia auctoritatis, & quod regulas ac præcepta tradant vitæ ſecundum Chriſtum inſtituendæ. Veteri autem inſcriptione *Catholicæ* vocantur, quod non ad unius Civitatis Eccleſiam, aut ad unum hominem ſcribantur (exceptis duabus poſtremis S. Joannis Epiſtolis) ſed generatim ad Fideles in varias regiones diſperſos. De his S. Hieronymus ad Paulinum ſcribit: *Jacobus, Petrus, Joanner. Judas: ſeptem Epiſtolas ediderunt, tam myſticas, quam ſuccinctas, & breves pariter ac longas: breves in verbis, longas in ſententiis, ut rarus ſit, qui non in earum lectione cæcuciat.* Varius eſt illarum ordo apud veteres. S. Jacobi Epiſtola in hodiernis Codicibus Græcis, Syriacis, Latinis, prima inter Catholicas ponitur, eoque recenſetur ordine in Concilio Laodiceno, a S. Hieronymo, & a Gelaſio I Romano Pontifice. Etſi vero de illa fuerit olim a nonnullis dubitatum, ut Euſebius & S. Hieronymus teſtantur, a plurimis tamen & nobilioribus Eccleſiis conſtanter habita eſt ut Canonica, ut conſtat ex SS. Athana-

fio, Cyrillo Hieroſolym. Gregorio Nazianz. Amphilochio, Hieron
mo, Auguſtino, Innocentio I. & ex Conciliis Laodiceno, Carthag
nenſi III. Romano ſub Gelaſio I. Eugenio IV. in Concilio Florentin
in Decreto pro Inſtructione Armenorum, & Tridentino. Sub ſanc
Jacobi nomine laudatur ab Origene, SS. Athanaſio, Baſilio, Hilario
Ambroſio, Epiphano, Hieronymo, ab Auctore librorum *De Vocati
ne Gentium*, &c. Hanc igitur Epiſtolam Hæreſiarcha Lutherus *ſtram
neam* impie vocat ac rejicit, quam Calvinus repudiare non auſus eſt

Huius auctor Epiſtolæ Jacobus Minor, Alphæi filius, cui & Cleo
phæ nomen, & Mariæ ſororis Deiparæ Virginis; frater, id eſt, co
gnatus Domini. Joſe & Judæ Apoſtoli germanus, primus Hieroſoly
morum Epiſcopus, quem unum ex duodecim Apoſtolis fuiſſe conſta
ex S. Paulo Epiſt. Ad Galatas, Cap. 1. Verſ. 19. *Deinde* (inquit) *po
annos tres veni Jeroſolymam videre Petrum ... alium autem Apoſtolorum
vidi neminem, niſi Jacobum fratrem Domini*. Quo teſtimonio Græci re
centiores refelluntur, qui Jacobum fratrem Domini a Jacobo Alphæi
Apoſtolo, diſtinguunt.

Quod ſpectat Epiſtolæ huius argumentum, in his præcipue verſa
tur. 1. Chriſtianos ad patientiam & modeſtiam erudit, a vana confi
dentia revocat, ad petendam a Deo ſapientiam hortatur. 2. Fidem ſi
ne operibus nihil ad ſalutem prodeſſe docet, contra Simonianos tum
re recentes hæreticos. 3. Linguæ mala recenſet, quam gubernare dif
ficillimum eſt. 4. Concupiſcentiis non eſſe obſequendum, temeraria ju
dicia fugienda. Divitibus pauperum oppreſſoribus gravem a Deo com
minatur ultionem. A Juramento deterret. Unctionis-Extremæ pro
mulgat Sacramentum. Orationis efficaciam oſtendit.

SS. Athanaſ. in Synopſi. Cyrill. Hier. Cath. 4. & 7. Greg. Nazian. Carm. De Scrip. Canon. S. Aug. l. 1. De Doct. Chriſt. c. 8. Inn. 1. Ep. ad Exuper. Conc. Laod. Can. 60. Carth. 5. can. 47. Orig. Hom. 3. in Exod. & in c. 5. Ep. ad Rom. S. Ath. Orat. 4. Contr. Arian. S. Hil. l. 4. De Trin. S. Baſi. l. 3. De Bapt. c. 2. S. Epiph. Hæreſ. 70. S. Hieron. Contra Jovin. & l. 2. contra Pelag. Auct. l. De Vocat. Gent. lib. 5.

CA-

CAPUT I.

Sensus Litteralis.

1. *Jacobus Dei & Domini nostri Jesu Christi servus, duodecim Tribubus, quę sunt in dispersione, salutem.* Jacobus servus Dei Patris, & Filii ejus Domini nostri Jesu Christi, in Apostolatus & Episcopatus Ministerio & functionibus, Christianis ex Israelitico populo in varias orbis regiones dispersis, salutem æternam animæ, omniaque bona ad illam conducentia adprecatur. Quod se Apostolum non inscribat Jacobus, non mirum, cum nec S. Joannes, nec S. Judas in Epistolis suis nomen illud honorificum sibi tribuant. Id humilitatis & modestiæ illorum argumentum. Salutationis vero formula similis est illi, quam Apostoli adhibent in Epistola ad Ecclesias Gentium, Act. 15. *Apostoli, & seniores fratres, his qui sunt Antiochię, & Syrię, & Cilicię, fratribus ex Gentibus, salutem.*

Erasmi, & Cajetani objectiones diffiantur.

2. 3. 4. *Omne gaudium existimate, fratres mei, cum in tentationes varias incideritis, scientes quod probatio fidei vestræ patientiam operatur. Patientia autem opus perfectum habet,* * *ut sitis perfecti & integri, in nullo deficientes.* Fratres mei, ejusdem fidei consortes, in eamdem hereditatem cęlestem mecum vocati, summo gaudio spiritus exsultate, cum variis afflictionibus & persecutionibus vexamini, ut rapina bonorum, contumeliis, exilio, carcere, morte. Persuasum habete, Deum qui variis afflictionibus fidem vestram probat, patientiam, quam in vobis operatur, aliquando coronaturum. Patientia autem vestra perfecta sit in opere suo, ad finem usque vitæ perseverans, & cum eorum, qui vos persequuntur, dilectione conjuncta: ita ut ipsi perfecti & integri sitis omnibus virtutum ac bonorum operum partibus, nihilque vobis desit eorum quæ ad vitæ Christianæ perfectionem sunt necessaria.

* Græce ἔργων τέλειον ἐχέτω, *Opus perfectum, habeat*, non, ἔχει, *habet*, ut observat *Oecumenius.*

5. *Si quis autem vestrum indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter,* * *& non improperat: & dabitur ei.* Si quis vestrum sapientia indiget, quæ rerum divinarum pia & practica scientia est, qua quidem nemo est qui non indigeat, postulet illam a Deo, qui dona sua omnibus liberaliter distribuit, & non exprobrat priora beneficia, nec petentibus improperat importunitatem, sed semper est ad dandum paratissimus. Dabit ergo sapientiam postulantibus, si quo par est modo petatur.

* Græce ἁπλῶς, *simpliciter, & & candide.*

6. 7. *Postulet autem in fide nihil hęsitans: qui enim hęsitat, similis est fluctui maris, qui a vento movetur & circumfertur.* Orationem autem fundat fide animatam, nullatenus disceptans aut dubitans de potentia, aut paterna erga nos benevolentia, providentia, seu misericordia, aut fidelitate Dei in promissionibus adimplendis. Qui enim hæsitat, incredulitate ac diffidentia fluctuans, similis est aquæ maris, quæ a ventis agitata, huc illuc jactatur & circumfertur. De fide igitur divinæ promissionis, qua dixit, *Petite & accipietis, omnis qui petit, accipit*; non de fide speciali, qua nos certo exaudiendos in omnibus quæ petierimus, credere debere, nostri temporis hæretici commenti sunt, hic locus intelligendus est. Fides quidem divinæ promissionis ac veracitatis, fiduciam adjunctam habet, fiducia hæsitationem excludit, sed tamen

fio, Cyrillo Hieroſolym. Gregorio Nazianz. Amphilochio, Hieronymo, Auguſtino, Innocentio I. & ex Conciliis Laodiceno, Carthaginenſi III. Romano ſub Gelaſio I. Eugenio IV. in Concilio Florentino in Decreto pro Inſtructione Armenorum, & Tridentino. Sub ſancti Jacobi nomine laudatur ab Origene, SS. Athanaſio, Baſilio, Hilario, Ambroſio, Epiphano, Hieronymo, ab Auctore librorum *De Vocatione Gentium*, &c. Hanc igitur Epiſtolam Hæreſiarcha Lutherus *ſtramineam* impie vocat ac rejicit, quam Calvinus repudiare non auſus eſt.

SS. Athanaſ. in Synopſi. Cyrill. Hier. Cath. 4. & 7. Greg. Nazian. Carm. De Scrip. Canon. S. Aug. l. 1. De Doct. Chriſt. c. 8. Inn. 1. Ep. ad Exuper. Conc. Laod. Can. 60. Carth. 5. can. 47. Orig. Hom. 3. in Exod. & in c. 5. Ep. ad Rom. S. Ath. Orat. 4. Contr. Arian. S. Hil. l. 4. De Trin. S. Baſi. l. 3. De Bapt. c. 2. S. Epiph. Hæreſ. 70. S. Hieron. Contra Jovin. & l. 2. contra Pelag. Auct. l. De Vocat. Gent. lib. 5.

Huius auctor Epiſtolæ Jacobus Minor, Alphæi filius, cui & Cleophæ nomen, & Mariæ ſororis Deiparæ Virginis; frater, id eſt, cognatus Domini. Joſe & Judæ Apoſtoli germanus, primus Hieroſolymorum Epiſcopus, quem unum ex duodecim Apoſtolis fuiſſe conſtat ex S. Paulo Epiſt. Ad Galatas, Cap. 1. Verſ. 19. *Deinde* (inquit) *poſt annos tres veni Jeroſolymam videre Petrum ... alium autem Apoſtolorum vidi neminem, niſi Jacobum fratrem Domini*. Quo teſtimonio Græci recentiores refelluntur, qui Jacobum fratrem Domini a Jacobo Alphæi, Apoſtolo, diſtinguunt.

Quod ſpectat Epiſtolæ huius argumentum, in his præcipue verſatur. 1. Chriſtianos ad patientiam & modeſtiam erudit, a vana confidentia revocat, ad petendam a Deo ſapientiam hortatur. 2. Fidem ſine operibus nihil ad ſalutem prodeſſe docet, contra Simonianos tum re recentes hæreticos. 3. Linguæ mala recenſet, quam gubernare difficillimum eſt. 4. Concupiſcentiis non eſſe obſequendum, temeraria judicia fugienda. Divitibus pauperum oppreſſoribus gravem a Deo comminatur ultionem. A Juramento deterret. Unctionis-Extremæ promulgat Sacramentum. Orationis efficaciam oſtendit.

CAPUT I.

Sensus Litteralis.

1. *Jacobus Dei & Domini nostri Jesu Christi servus, duodecim Tribubus, quę sunt in dispersione, salutem.* Jacobus servus Dei Patris, & Filii ejus Domini nostri Jesu Christi, in Apostolatus & Episcopatus Ministerio & functionibus, Christianis ex Israelitico populo in varias orbis regiones dispersis, salutem æternam animæ, omniaque bona ad illam conducentia adprecatur. Quod se Apostolum non inscribat Jacobus, non mirum, cum nec S. Joannes, nec S. Judas in Epistolis suis nomen illud honorificum sibi tribuant. Id humilitatis & modestiæ illorum argumentum. Salutationis vero formula similis est illi, quam Apostoli adhibent in Epistola ad Ecclesias Gentium, Act. 15. *Apostoli, & seniores fratres, his qui sunt Antiochię, & Syrię, & Cilicię, fratribus ex Gentibus, salutem.*

Erasmi, & Cajetani objectiones diffiantur.

2. 3. 4. *Omne gaudium existimate, fratres mei, cum in tentationes varias incideritis, scientes quod probatio fidei vestræ patientiam operatur. Patientia autem opus perfectum habet,* * *ut sitis perfecti & integri, in nullo deficientes.* Fratres mei, ejusdem fidei consortes, in eamdem hereditatem cœlestem mecum vocati, summo gaudio spiritus exsultate, cum variis afflictionibus & persecutionibus vexamini, ut rapina bonorum, contumeliis, exilio, carcere, morte. Persuasum habete, Deum qui variis afflictionibus fidem vestram probat, patientiam, quam in vobis operatur, aliquando coronaturum. Patientia autem vestra perfecta sit in opere suo, ad finem usque vitæ perseverans, & cum eorum, qui vos persequuntur, dilectione conjuncta: ita ut ipsi perfecti & integri sitis omnibus virtutum ac bonorum operum partibus, nihilque vobis desit eorum quæ ad vitæ Christianæ perfectionem sunt necessaria.

* Græce ἔργων τέλειον ἐχέτω, *Opus perfectum, habeat*, non, ἔχει, *habet*, ut observat *Oecumenius*.

5. *Si quis autem vestrum indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter,* * *& non improperat: & dabitur ei.* Si quis vestrum sapientia indiget, quæ rerum divinarum pia & practica scientia est, qua quidem nemo est qui non indigeat, postulet illam a Deo, qui dona sua omnibus liberaliter distribuit, & non exprobrat priora beneficia, nec petentibus improperat importunitatem, sed semper est ad dandum paratissimus. Dabit ergo sapientiam postulantibus, si quo par est modo petatur.

* Græce ἁπλῶς, *simpliciter, & candide.*

6. 7. *Postulet autem in fide nihil hęsitans: qui enim hęsitat, similis est fluctui maris, qui a vento movetur & circumfertur.* Orationem autem fundat fide animatam, nullatenus disceptans aut dubitans de potentia, aut paterna erga nos benevolentia, providentia, seu misericordia, aut fidelitate Dei in promissionibus adimplendis. Qui enim hæsitat, incredulitate ac diffidentia fluctuans, similis est aquæ maris, quæ a ventis agitata, huc illuc jactatur & circumfertur. De fide igitur divinæ promissionis, qua dixit, *Petite & accipietis, omnis qui petit, accipit*; non de fide speciali, qua nos certo exaudiendos in omnibus quæ petierimus, credere debere, nostri temporis hæretici commenti sunt, hic locus intelligendus est. Fides quidem divinæ promissionis ac veracitatis, fiduciam adjunctam habet, fiducia hæsitationem excludit, sed tamen

absolutam certitudinem non parit impetrandi quod petimus, cum certi omnino non simus an bene petamus (quæ conditio promissioni divinæ est adnexa.) *Non ergo æstimet homo ille quod accipiat aliquid a Domino*. Ille ergo cujus fides dubia, cujus instabilis fiducia est, non existimet se impetraturum a Domino aliquid quod ad salutem æternam conducibile sit. Confer cum Marci. 9. 22. *Si pore- credere, omnia possibilia sunt credenti*. Huic tamen conditioni Deus adstrictus non est, qui temporalia beneficia quandoque concessit iis quorum fides imperfecta erat, editis in eorum gratiam miraculis ad gloriam suam manifestandam. Sic filium reguli in Capharnaum sanavit, qui tamen in fide hæsitabat, non credens Christum filio suo salutem dare posse, nisi præsens esset corpore. Cui propterea dixit Dominus: *Nisi signa & prodigia videritis, non creditis*.

8. *Vir* † *duplex animo, inconstans est in omnibus viis suis*. Vir animo divisus, inter diversas sententias & voluntates fluctuans, sive in Dogmatibus, sive in Morali practica Religionis, qui partim Deo confidit, partim diffidit, partim credit, partim hæsitat, quasi duos habens animos, inconstans est & lubricus in omnibus actionibus suis, quas in certum scopum non dirigit, sed pro affectuum varietate modo huc, modo illuc rapitur: adeoque & in oratione sua instabilis est, Deoque firmiter non inhærens, nihil ab ipso impetrat.

9. 10. 11. *Glorietur autem frater humilis in exaltatione sua; Dives autem* * *in humilitate sua, quoniam sicut flos fœni transibit*. † Si quis inter vos Christianos abjectæ sortis est, pauper, afflictus, hominum contemptui, odio, injuriis expositus, ne doleat vicem suam, sed de sublimitate sua, de felicitate vocationis suæ, de dignitate quæ nomine Christiani significatur, glorietur & exsultet. Dives autem submissum & modestum gerat animum, pudefiat, sibique displiceat, considerans vilitatem suam, sortisque suæ instabilitatem: sicut enim flos herbæ cito gratiam suæ venustatis amittit: ita homo dives cum omni gloria quam ei divitiæ pepererunt, brevi evanescet, nec ultra hanc vitam durabit. *Exortus est enim sol cum ardore, & arefecit fœnum. & flos ejus decidit, & decor vultus* * *ejus deperiit: ita & dives in itineribus suis marcescet*: Quemadmodum enim solis æstu atque ardore arescit herba, & omnis ejus flos decidit, ita ut decoris ejus nullum remaneat vestigium: ita dives in studiis suis & actionibus, quibus ad divitias, honores, voluptates, ac temporalem prosperitatem contendit, emarcescet, ac peribit.

12. *Beatus vir qui suffert tentationem: quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ,* † *quam repromisit Deus diligentibus se*. Beatus qui patienter tolerat afflictionem, persecutionem, & quicquid adversi Deus illi immiserit, sive per se ipsum, sive per homines malos: quia cum probata fuerit ejus virtus in stadio Christianæ patientiæ, coronam æternæ vitæ obtinebit, quam Deus promisit iis qui diligunt eum. Nulli autem magis diligunt, quam qui pro eo patiuntur.

13. *Nemo cum tentatur, dicat, Quoniam a Deo tentatur: Deus enim intentator* * *malorum est: ipse autem neminem tentat*. Nemo cum externis aut internis afflictionibus ad peccatum incitatur, nempe ad impatientiam, diffidentiam, desertionem fidei, &c. existimet se a Deo tentari, sive ad peccatum impelli. Ut enim Deus ad peccandum incitari non potest, cum sit ipsa sanctitas, ita nec quemquam incitat ad peccatum.

14. 15.

14. 15. 16. *Unusquisque vero tentatur a concupiscentia sua abstractus & illectus*. Unusquisque vero tentatur a propria concupiscentia, qua abstrahitur a bono, & allicitur ad malum. Abstrahit decipiendo, & mentem corrumpendo, allicit per voluptatem. *Deinde concupiscentia cum conceperit, parit peccatum: peccatum vero cum consummatum fuerit, * generat mortem.* Deinde postquam concupiscentia conceperit, consensum aliquem, tametsi imperfectum nec plene deliberatum, a spiritu surripiendo blanditiis suis, parit peccatum: peccatum vero cum fuerit consummatum, sive interius pleno & absoluto consensu, sive exterius ipso opere, generat mortem æternam. *Nolite itaque errare, fratres mei dilectissimi*. Absit igitur a vobis, fratres carissimi, tam execrandus error, ut Deum existimetis auctorem esse tentationum, quibus ad peccatum incitamur.

17. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est, descendens a Patre luminum, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis † obumbratio*. Omnis gratia excellens, & omne donum perfectum, quod nempe nos bonos facit, & ad vitam æternam perducit, e cœlo est, a Deo omnis boni auctore, & veritatis justitiæque omnis fonte: qui nulli obnoxius est mutationi, ut Sol qui ab Oriente in Occidentem, ab uno Tropico in alium movetur; nullius vicissitudinis seu conversionis obumbrationi, ut Soli accidit, qui objectis corporibus majores aut minores umbras facit, prout ad nos magis accedit vel recedit. Deus enim immutabilis est, & nullius rei interpositione vis luminis ejus impediri potest, quo minus beneficentiæ suæ radios diffundat quocumque voluerit.

18. *Voluntarie enim genuit nos verbo veritatis, ut simus initium* aliquod creaturę ejus*. Non nostris meritis, provocatus, sed solo beneplacito ac benignitate voluntatis suæ genuit nos verbo veritatis Evangelicæ per fidem, quod donum ejus est, suscepto; ut ejus filii, novique homines, & primitiæ quædam creaturarum ejus essemus, id est, præstantissima & selecta totius humani generis portio, quæ Deo offeratur & consecretur.

19. 20. 21. *Scitis †, fratres mei dilectissimi. Sit autem omnis homo velox ad audiendum; tardus autem ad loquendum, & tardus ad iram*. Itaque, fratres mei dilecti, sit omnis homo velox, promptus, diligens, docilis ad audiendum verbum veritatis, tardus autem ad loquendum de rebus divinis, & de religionis doctrina, quam prius discat, quam doceat. Ne sit etiam ad iram præceps, sed ab ea sibi temperet quantum poterit, linguam cohibendo, & contentiones fugiendo. *Ira enim viri Dei justitiam non operatur*. Vir enim iratus non implet mandata Dei, non facit quod justum & Deo gratum est. *Propter quod abjicientes omnem immunditiam, & abundantiam malitię, in mansuetudine * suscipite insitum verbum, quod potest salvare animas vestras*. Quapropter abjicientes omnes sordes peccati, & exstirpantes mala vitiorum germina, quæ impedire possent boni seminis in cordibus vestris ortum & incrementum: cum mansuetudine & docilitate suscipite verbum Dei, quod in vobis seminatum & insitum est Apostolica prædicatione, & Spiritus sancti gratia operante: Quod verbum animas vestras ad salutem æternam perducere potest.

22. 23. 24. *Estote autem factores verbi; & non auditores tantum, * fallentes † vosmetipsos*. Verbum illud salutare observate, & quod docet ac

* Consummari dicitur peccatum, non modo cum reipsa perpetratur extrinsecus sed cum ei intus in animo præbetur assensus. Unde Christus ait: *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo*, Matt. 5. 29. * *S. Aug. l. 11. De Civ. Dei*, c. 20, & alibi legit, *nec momenti obumbratio*: sed Versio nostra omnibus Codicibus Græcis, & Versioni Syriacę consentanea est. Ἀποπῆς *momentum*, pro τροπῆς quod *conversionem* significat, legisse videtur Interpres, quo usus est S. Aug ut Vir Eruditus conjicit. Ἀπαρχήν τινα *Primitias quasdam*. * Græcus Textus habet, ὥστε, *itaque*, pro Latinus Interpr. legisse videtur, ἴστε *scitis*. * Confer cum Eccli. 5. 13. *Esto mansuetus ad audiendum verbum, ut intelligas*. * Confer cum *Rom.* 2. 13. * Παραλογιζόμενοι *fallacibus argumentis, more Sophistarum, vos ipsos decipientes*. Fides sine operibus nihil prodest

ac præcipit, exequi studete, nec existimetis verbum auditum & per fidem susceptum, sine bonis operibus ad salutem sufficere, sophisticis argumentis vosmetipsos decipientes. *Quia si quis auditor est verbi, & non factor, hic comparatur viro consideranti vultum nativitatis suæ in speculo: Consideravit enim se, & abiit, & statim oblitus est qualis fuerit.* Si quis verbi auditor est dumtaxat, & non observator, similis est homini conspicienti in speculo vultum suum nativum; qui oculis vix in illud conjectis, abit, formæ suæ incuriosus & velut immemor, decorem & ornatum penitus negligit.

* Παραχύψας, a verbo παραχυπτειν, quod significat, *se inclinare* & quasi *prorsum bere penitus intuendi studio.*

25. *Qui autem prospexerit* * *in legem perfectam libertatis, & permanserit in ea, non auditor obliviosus factus, sed factor operis: hic beatus in facto suo erit.* Qui autem penitus introspexerit legem perfectam, id est legem Christi, legem gratiæ, quæ perficit & justificat homines, & quæ lex est libertatis, a jugo legalium ceremoniarum solvens eos qui legi serviebant in spiritu timoris, & quia lex est caritatis, quæ liberos facit: qui (inquam) ad legem evangelicam studiose & assidue attenderit, non perfunctorie tantum audiens quod statim obliviscatur, sed in corde conservans, & opere implens quæ in ea præcipiuntur: hic ex operibus suis beatus erit, justitiam in præsenti, & felicitatem æternam, quæ merces est bonorum operum, in futuro sæculo possessurus.

26. *Si quis autem putat se religiosum esse, non refrænans linguam suam, sed seducens cor suum, hujus vana est religio.* Si quis autem sibi religiosus esse videtur & pius Dei cultor, nec tamen linguam suam quasi injecto fræno cohibet a vitiis, quæ illius intemperantia & impotentia committi solent, seipsum fallit, ejusque religio inanis est & infrugifera.

27. *Religio munda & immaculata apud Deum & Patrem hæc est, visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum se custodire ab hoc sæculo.* Religio pietasque sincera & sancta coram Deo Patre nostro duabus maxime rebus perficitur, beneficentia & caritatis officiis, quibus viduis, pupillis, aliisque omnis generis afflictis, subvenitur; & vitæ puritate, qua Christianus se a mundi contagione, pravis exemplis, cupiditatibus, voluptatibus, regnantibusque peccatis immaculatum servare debet, ut Deo placeat.

CAPUT I.

Sensus Moralis.

Afflictiones Dei beneficia sunt, propter quæ gratias ipsi agere debemus.

2. 3. 4. *OMne gaudium existimate, fratres mei, cum intentationes varias incideritis; scientes quod probatio fidei vestræ patientiam operatur: patientia autem opus perfectum habet, ut sitis perfecti & integri, in nullo deficientes.* Mala & afflictiones hujus vitæ, gratiæ sunt & beneficia; quibus Deus electos suos a reprobis ut plurimum discernit. Cum gaudio igitur suscipiendæ sunt de manu Domini, quia per illas Deus fidem suorum, caritatemque probat, illosque purgat, sicut aurum per ignem probatur & purgatur, ut efficiat illos dignos se. Ideo Apostoli, & Martyres cum gaudio persecutiones, proscriptiones, opprobria, exilia, tormenta, mortem ipsam pro Christi nomine patiebantur. *Ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt, pro nomine Jesu contumeliam pati.* Persuasum scilicet ipsis erat, nobisque ex eadem

Act. 5. 42.

fide

fide viventibus, & eadem ſpe animatis perſuaſum pariter eſſe debet, quod *Id quod in præſenti eſt momentaneum & leve tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* Et quod *Non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis.* Gaudium perfectum hominis vere Chriſtiani eſt, pro Chriſto pati: gaudii enim æterni ſemen eſt. Hinc Dominus Diſcipulos ſuos docens ait: *Beati eſtis cum maledixerint vobis, & perſecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adverſum vos mentientes, propter me: gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cęlis.* Hinc Sanctus Petrus: *Communicantes* (inquit) *Chriſti paſſionibus, gaudete, ut & in revelatione gloriæ ejus gaudeatis exſultantes.* Tribulatio eſt probatio fidei, exercitatio patientiæ. Perfecta patientia Chriſtianiſmi perfectio eſt. Tunc vero perfecta patientia eſt, cum ex caritate res adverſæ tolerantur, & cum in eos qui mala nobis inferunt ipſa caritas exercetur. Caritas enim eſt quæ reliquarum virtutum opera format & perficit. Denique patientia opus perfectum habet, cum ceteris comitata virtutibus ad finem uſque perſeverat; ut in adventu Domini inveniamur perfecti & integri, nulloque boni operis ad ſalutem, ſecundum ſtatum noſtrum neceſſarii, genere deſtituti. „ Late patet patientiæ virtus, & ubertas ejus & largitas de „ unius quidem nominis fonte proficiſcitur, ſed exundantibus ve„ nis per multa gloriarum genera diffunditur; nec proficere ali„ quid in actibus noſtris poteſt ad conſummandam laudem, niſi „ inde conſummationis accipiat firmitatem. Patientia eſt quæ nos „ Deo & commendat & ſervat: ipſa eſt quæ iram temperat, „ quæ linguam frænat, quæ mentem gubernat, pacem cuſtodit, di„ ſciplinam regit, libidinis impetum frangit, tumoris violen„ tiam comprimit, incendium ſimultatis extinguit, coercet poten„ tiam divitum, inopiam pauperum refovet: tuetur in virgini„ bus beatam integritatem, in viduis laborioſam caſtitatem, in conjun„ ctis & maritatis individuam caritatem: facit humiles in proſperis, „ in adverſis fortes, contra injurias & contumelias mites: docet de„ linquentibus cito ignoſcere; ſi ipſe delinquas, diu & multum roga„ re: tentationes expugnat, perſecutiones tolerat, paſſiones & marty„ ria conſummat. Ipſa eſt quæ fidei noſtræ fundamenta firmiter mu„ nit: ipſa eſt quæ incrementa ſpei ſublimiter provehit: ipſa actum di„ rigit, ut tenere poſſimus viam Chriſti, dum per ejus tolerantiam gra„ dimur; ipſa efficit ut perſeveremus filii Dei, dum patientiam Patris „ imitamur.

1. Cor. 4. 17. Rom. 8. 19.

Matt. 5. 11.

1. Petri 4. 13.

S. Cyprian. lib. De Bono Patientiæ.

5. 6. 7. *Si quis autem veſtrum indiget ſapientia, poſtulet a Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei.* Quis ſapientia non indiget? Nemo certe mortalium tam ſapiens eſt, cui non plurimum adhuc ſapientiæ deſit. Qui ſe perfecte, aut a ſe ipſo ſapientem exiſtimat, ſtultiſſimus eſt. Sapientia quæ rerum divinarum pia cognitio eſt, qua intelligitur quæ ſit voluntas Dei bona & beneplacens & perfecta, qua cognoſcuntur ea quæ ad ſalutem, neceſſaria ſunt, & utilia, ſive fidem, ſive mores, & cujuſque perſonæ & conditionis officia ſpectent, non ſpeculativa tantum, ſed practica notitia, quæ non eſt merum & frigidum lumen intellectus, ſed Dei amore voluntatem accendit, quæ rerum ſpiritualium & cœleſtium ſapore guſtum interioris hominis afficit, ut non ſapiant illi quæ mundi ſunt, ſed quæ

Vera ſapientia a Deo poſtulanda.

BIBLIOTECA D. F. M. CAP. MONTEFUSCO (Av)

Dei : sapientia quæ ad mores secundum legem Dei componendos refertur; quæ docet adversa omnia forti constantique animo propter Deum ad finem usque vitæ toleranda, crucem esse summum hominis Christiani in hac vita mortali bonum; afflictiones, sive a Deo immediate, sive per homines malos immissas, esse justam gaudii materiam : hæc, inquam, sapientia nec in scholis Philosophorum discitur, nec in consiliis Politicorum, sed in sola Christi schola. Hæc sapientia Dei donum est; excelsi hoc donum, fructus orationis ferventis, humilis, perseverantis. Unusquisque igitur sapientiam postulet a Deo, qui solus illam dare potest : *Qui dat omnibus*, sine discretione sexuum, gentium, ætatum, conditionum; omnibus qui donum tam excellens ab illo postulant ut oportet, ac dignum est; dat simpliciter, nihil aliud spectans quam justas causas dandi, quales sunt inopia & humilitas petentis. Dat *affluenter*, largiter, non parce : merita supplicum excedit & vota. *Dilata os tuum, & implebo illud*. Expande sinum cordis tui, & illud cœlestibus bonis cumulatissime implebo. Dat gratuito, ex mera benignitate & propensione ad benefaciendum, non commemorans priora beneficia, non exprobrans petentibus nequitiam, importunitatem, nimis crebras petitiones, ut plerique divites solent, quæsitis excusationibus ut vel non donent in posterum, vel parcius donent : *& non improperat*. Nihil prohibet quin ad Deum accedamus, veram sapientiam, & omne gratiæ nobis necessariæ genus postulaturi, si quidem ad effundenda in supplices misericordiæ suæ dona paratus semper est. *Et dabitur ei*. Nam (ut ait Propheta, cui consentit Apostolus) *Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & salvos faciet eos*. Postulemus igitur a Deo sapientiam, quæ nobis necessaria est ad vitam nostram in via Dei dirigendam, & accipiemus, modo petamus cum fide veritatis & verbi & promissionis Dei, cum fiducia impetrandi a paterna ejus bonitate quod in nomine Filii ejus Jesu Christi petimus, non hæsitantes, ut olim Moses virga percutiens rupem, & ad eam loqui recusans ut aquas educeret; & ut Petrus super aquas ambulans : sed firma fide credentes ut Abraham, quod quæcumque promisit Deus, potens est & facere. *Postulet autem in fide nihil hæsitans. Qui enim hæsitat, similis est fluctui maris, qui a vento movetur & circumfertur*. Qui cum diffidentia orat, Deum tentat, ideoque non impetrat quod petit. Qui navigans in mari contrariis ventis jactatur, & in saxa, cotes, syrtesque impellitur, ad portum appellere non potest. *Fides fons est orationis. Si fides deficit, oratio perit, Fides fundit orationem, fusa oratio impetrat fidei firmitatem*.

Num. 20. 10. 11.
Matt. 14. 31.
Rom. 4. 18.
S. Aug. Serm. 115. al. 36. de Verb. Dom.

8. *Vir duplex animo, inconstans est in omnibus viis suis*. Qui diversas inter sententias voluntatesque fluctuat in materia Religionis aut Moralis Christianæ, verbo Dei, Scripturæ sacræ scilicet ac Traditionis auctoritati ac regulis certissimis, & indeficientibus Ecclesiæ oraculis inhærere recusans, duplex est animo, & inconstans in omnibus viis suis. Qui certum vitæ genus ac institutum non amplectuntur, sed hæsitant semper quid eligant, nunc in hoc propensi, nunc in illud, duplices sunt animo, & inconstantes in omnibus actionibus suis, quas certum in scopum non dirigunt, sed prout diversis affectibus feruntur, ita varias vias ineunt, actionumque nunc ad Deum promoventium, nunc ab illo abducentium varietate implicantur. Duplex est animo, qui partim Deo, partim mundo deditus est, Evangelium cum sæculi moribus

Qui duplices animo, & in omnibus viis suis inconstantes.

3. Reg. 18. 21.

BIBLIOTECA

con-

conciliare frustra studens, illis similis quibus Elias ait; *Usquequo claudicatis in duas partes? Si Dominus est Deus, sequimini eum: si autem Baal sequimini illum*. Qui partim Deo confidens, partim diffidens orat, de propria industria, Potentum patrociniis, amicorum commendationibus, præsumptitiis meritis magis sperans quam de Dei potentia, bonitate, fidelitate, magis innixus brachio carnis, quam brachio virtutis Domini, duplex est animo, & inconstans in omnibus viis suis. Assentator, hypocrita, qui in corde & corde loquitur & nectit dolos, duplex est animo, divinam simplicitatem inhonorat, inconstans est in omnibus viis suis.

9. 10. 11. *Glorietur frater humilis in exaltatione sua; Dives autem in humilitate sua, quoniam sicut flos fœni transibit*. Humiliatio, vera Christianorum gloria & celsitudo est. Obscuritas generis, vilitas conditionis, bonorum temporalium inopia, indecora & tristia esse non possunt homini, qui inter Dei filios censetur adoptionis gratia, qui Jesu Christi frater est & coheres, Angelorum socius, solo Deo dives. Pudeat vero divitem, quod rebus terrenis inhæreat, & gloriam brevi transituram diligat, qui ad cœlestia æternaque bona vocatus a Deo est. Fides ipsi aperiat oculos, ut cognoscat opum suarum abundantiam, ædium & pretiosæ supellectilis magnificentiam, vestium, curruum, equorum pompam, numerosum famulitium, mensas exquisitissimis epulis instructas, meram esse vanitatem; totum illum divitiarum apparatum, & terrenæ magnitudinis splendorem transiturum ut florem agri. *Exortus est sol cum ardore, & arefecit fœnum, & flos ejus decidit, & decor vultus ejus deperiit: ita & dives in itineribus suis marcescet*. Quam diversum est illud Spiritus sancti de terrena divitum felicitate judicium a judicio carnalium hominum, & mundo deditorum! Divites quasi flores speciosi videntur in agro hujus mundi, sed mane efflorescunt, vespere decidunt & arescunt, & ipsa die pereunt omnes cogitationes, & omnia consilia eorum. Cognoscent aliquando sæculi divites quam inaniter gloriati sint & exultaverint de divitiis suis ac potentia, sed heu! tarde nimis & inutiliter cognoscent, dicentes cum æterno gemitu: „ *Quid nobis profuit superbia, & divitiarum jactantia quid contulit nobis? Transierunt omnia illa tamquam umbra, & tamquam nuntius percurrens; & tamquam navis quæ pertransit fluctuantem aquam: cujus cum præterierit, non est vestigium invenire: aut tamquam avis, quæ transvolat in aere, cujus nullum invenitur argumentum itineris, sed tantum sonitus alarum verberans levem ventum: aut tamquam sagitta emissa in locum destinatum, divisus aer continuo in se recluſus est, ut ignoretur transitus illius: sic & nos nati continuo desinimus esse: & virtutis quidem nullum signum valuimus ostendere: in malignitate autem nostra consumpti sumus. Talia dixerunt in inferno: quoniam spes impii tamquam lanugo est, quæ a vento tollitur, & tamquam spuma gracilis, quæ a procella dispergitur: & tamquam fumus, qui a vento diffusus est, & tamquam memoria hospitis unius diei præterreuntis. Justi autem*, qui gloriam suam exemplo Christi in humilitate posuerunt, *in perpetuum vivent, & apud Dominum est merces eorum, & cogitatio illorum apud Altissimum: Ideo accipient regnum decoris, & diadema speciei de manu Domini*. Miseri ergo & miserandi divites, qui de divitiis suis gloriantur, quibus crescentibus crescit spiritualis inopia, nisi illis bene utantur, & ab illis cor abstrahant: quæ amatoribus suis, quanto fuerint ampliores, non afferunt satieta-

Humiliatio vera Christianorum gloria

Divitiarum vanitas.

Psalm. 145.

Sap. 5. 8. & *seq.*

S. August.

tieta-

tietatem, ſed inflammant cupiditatem: quæ fulcimenta ſunt infirmitatis, non ornamenta poteſtatis: quarum vermis ſuperbia. Quæ malos, cum offeruntur, excæcant; cum auferuntur, cruciant. Quæ maximæ parti divitum ſunt inſtrumenta vitiorum. Quæ ab amatoribus ſæculi plenæ deliciarum putantur, plenæ ſunt periculorum. Dives in regnum cœlorum intrare non poteſt niſi ſit ſpiritu pauper & humilis. Divites igitur hanc unam habent exultandi rationem, ſi Deus illos humiliet, ne extollantur; ſi illis humilitatem & caritatem donet, ut ſancte divitiis utantur. *Dives autem in humilitate ſua.*

Merces æterna patientiæ in rebus adverſis.

12. *Beatus vir qui ſuffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromiſit Deus diligentibus ſe.* Non qui divitiis abundant, non quibus omnia proſpere ſuccedunt, non qui ſummis honoribus, & deliciis fruuntur, ſed qui adverſitates hujus ſæculi & afflictiones patienter ſuſtinent, qui illas de manu Dei, ut flagella patris erudientis & probantis ſuſcipiunt, ejus voluntatem adorantes, eique ſe humiliter ſubjicientes, beati ſunt, jam pignus æternæ vitæ poſſidentes, invictam patientiam. Vere beati quibus coronam æternæ gloriæ pretio tam exiguo comparare datum eſt. Hæc & gratia eſt filiis Dei per Chriſtum Jeſum miſericorditer promiſſa, & tamquam merces ex ipſius Dei promiſſione bonis ipſorum operibus & meritis fideliter reddenda: Probationis tempus breve eſt: æternitas remunerationis ſine fine erit. Verum ſuſtinendæ ſunt afflictiones cum dilectione Dei, ut obtineatur corona ſoli dilectioni promiſſa. *Quam repromiſit Deus diligentibus ſe.* Patitur ut malefactor, aut certe ut Philoſophus, non vero ut Chriſtianus, qui ſine caritate patitur. Denique perſeverandum eſt uſque in finem in dilectione Dei & patientia, ut obtineatur æternæ vitæ corona. Hac enim conditione a Deo promiſſa eſt. *Eſto*, inquit, *fidelis uſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.* Id fidei lumine noverat & profitebatur vir ſanctus Tobias ita Deum orans: *Hoc pro certo habet omnis qui te colit, quod vita ejus, ſi in probatione fuerit, coronabitur; ſi autem in tribulatione fuerit, liberabitur: etſi in correptione fuerit, ad miſericordiam tuam venire licebit... Non enim delectaris in perditionibus noſtris: quia poſt tempeſtatem, tranquillum facis, & poſt lacrymationem & fletum exultationem infundis.*

Apocal. 2. 10.

Tobiæ 3. 21. & 22.

Tentatio probationis a Deo eſt, non tentatio ſeductionis.

13. 14. 15. *Nemo cum tentatur, dicat, Quoniam a Deo tentatur: Deus enim intentator malorum eſt: ipſe autem neminem tentat.* Tentatio quidem probationis a Deo eſt, non tentatio ſeductionis, & impulſio ad malum. Eam ad bonum electorum ſuorum permittit, ordinatque Deus, non immittit. Avertere a ſe non poteſt, quos propter ſe condidit. Quibus eſſe dedit ut primum principium, illos ad ſe trahit ut ultimus finis. Summa & infinita bonitas, mali principium eſſe non poteſt, *Neceſſe* quidem *eſt ut quo auxiliante vincimus, eo iterum non adjuvante vincamur*: „ Sed ut „ gratia Dei non adjuvemur, in nobis cauſa eſt, non in Deo. Niſi „ enim fecerimus caſum, ille a nobis non facit occaſum. Omnium tentationum noſtrarum principium in nobis eſt; domeſticus hoſtis, concupiſcentia. “ Omnium peccatorum noſtrorum principium corrupta voluntas, ſine cujus conſenſu diabolus nobis nocere non poteſt. Canis efferus eſt, ſuadere poteſt, latrare poteſt, mordere non poteſt niſi volentem. *Unuſquiſque tentatur a concupiſcentia ſua abſtractus & illectus.* Quinque tentationis gradus diſtinguunt viri Theologi. 1. Concupiſcentiæ voluntatem ad peccatum invitantis illecebram & ſenſum, qui rationem omni-

Innocentius I. in Epiſt. ad Concil. Afric. S. Thomas. S. Auguſt.

Quinque tentationis gradus.

omnino antevertit. Primus ille motus concupiscentiæ, quamvis sit malum, & primi peccati fœtus, non tamen proprie peccatum est. 2. Cum obrepente delectatione tangitur & afficitur tantisper animus non satis pervigil, & delectationem oblatam repellere aliquantulum negligit, peccatum concipitur velut furtivo delectabilis objecti complexu, sed veniale peccatum est ob imperfectum voluntatis consensum, rationisque non plene deliberantis inconsiderantiam. 3. Cum absolutus & deliberatus consensus est vel in ipsam delectationem peccati quod mente volvitur, etsi opere externo minime consummetur, partus est peccati, monstrum horrendum, Deo invisum, homini exitiale nascitur. *Deinde concupiscentia cum conceperit, parit peccatum.* 4. Sequitur occasione data exterior peccati consummatio, quæ per frequentiam actuum habitum generat, & corpus peccati roborat. 5. Mors animæ fructus est peccati, mors autem æterna & animæ & corporis pœna peccati est quod Pœnitentia in hac vita non eluitur. *Peccatum vero cum consummatum fuerit, generat mortem.* Qui in primo gradu non contremiscit, ad postremum facile pervenit. Concupiscentiæ ergo, quæ filia peccati est, & cum illi ad illicita consentitur, peccatorum mater multorum, ab initio resistamus: cum ad. „ huc parvula est cupiditas, antequam robur accipiat adversum te mala „ consuetudo, allide illam. Sed times ne allisa non moriatur, ad pe- „ tram allide, Petra autem erat Christus. *Beatus qui tenebit, & allidet* „ *parvulos suos ad petram.* Ne abstraharis a concupiscentia: noli consen- „ tire concupiscentiæ tuæ. Non est unde concipiat nisi de te. Surrexit „ concupiscentia: nega te illi, noli eam sequi. Noli dare consensionis „ amplexum, ne plangas partum: quia si consenseris, concipit. Cum „ concupiscentia conceperit, parit peccatum. Nondum times? Peccatum „ generat mortem: vel mortem time. Si peccatum non times, time quo „ perducit peccatum. Dulce peccatum, sed amara mors. Principium tentationis, peccati, & mortis in nobis est. Ad Christi Salvatoris gratiam confugiamus, qua tentationes vincuntur, peccata delentur, a morte æterna pœnitentes liberantur.

Concupiscentiæ ab initio resistendum.

Psal. 136. 9. *S. August. in hunc Psalm.*

S. August. Serm. 58. *alias Hom.* 40. *inter* 50. *cap.* 8.

17. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est, descendens a Patre luminum, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio.* Omne donum naturæ, gratiæ, & gloriæ a Deo est. Talenta naturalia ingenii, memoriæ, doctrinæ, industriæ, facundiæ & eloquentiæ, a Deo sunt: sed hæc bonis & malis sunt communia, nec hominem per se juvant ad æternam salutem, sed bonus illorum usus, qui ex gratia Christi Salvatoris est. Gratia vero, fides, spes, caritas, ceteræque virtutes Christianæ, dona sunt perfecta & per se expetenda: Hæc meritis operum suorum aut naturæ viribus non consequitur homo, qui nihil habet ex se præter peccatum, ignorantiam, & infirmitatem. „ Unde homini placere Deo, nisi a Deo? Unde homini bona vita, nisi „ a fonte vitæ? Unde homini illuminatio, nisi ab æterno lumine? Ad „ humanas mentes mutabiles de fonte immutabili dona gratiarum virtutumque descendunt, quæ & ipsas immutabiles quodam modo faciant. Cum autem a bono mutantur in malum, hæc mutatio non est a Patre luminum, sed ab hominibus qui a Sole justitiæ oculos avertunt, & diligunt magis tenebras quam lucem. Ergo *Accedite ad eum, & illuminamini*. „ Fons est vitæ, accede, bibe, & vive; lumen est, acce- „ de, cape, & vide. Si non influat ille, siccus eris. Nec sanctorum „ patientia Martyrum ab ipsis est. *In Domino* (inquiunt) *laudabitur anima*

Dona gratiæ sola Dei misericordia & bonitate consequimur.

S. August. Serm. 284. *alias* 1. *inter editos ex majoris Cartusiæ Mss.*

Psalm. 33. 6.

Psal. 61. 6.

„ *anima mea, quoniam ab ipso patientia mea.* Quare ergo mea? Sinum „ aperui, & libenter accepi; ab ipso mea. Et ab ipso, & mea; & quia „ ab ipso, ideo tutius mea. Mea est, sed a me mihi non est. Ut habeam „ donum meum, agnosco datorem Deum. Nam si non agnosco datorem „ Deum, tollit Deus bonum suum, & remanet malum meum, per ar- „ bitrium meum.

Adoptionis nostræ fons filios Dei fons & semen.

18. *Voluntarie enim genuit nos verbo veritatis, ut simus initium aliquod creaturæ ejus.* Misericordia Dei & amor gratuitus, omnemque meritorum nostrorum prænotionem antevertens voluntatis ejus beneplacitum, fons est adoptionis & regenerationis nostræ; qua filii Dei nominamur & sumus. Novæ istius ac mysticæ generationis semen est verbum veritatis, quo fides in cordibus nostris paritur. Hoc verbo Sacramentum Baptismi vim habet nos sanctificandi & consecrandi Deo velut primitias electas, & a massa peccatrice separatas. Patrem ac Deum nostrum diligamus, qui nos per amorem genuit & principatum in creatura nobis divina illa adoptione contulit. *Dedit potestatem filios Dei fieri his qui credunt in nomine ejus, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt.* Verbo veritatis, quo regenerati sumus, nutriamur, ut vita gratiæ conservetur in nobis. Hic panis est filiorum Dei, panis quotidianus & supersubstantialis, quem nobis dari a Deo postulamus. Vitam, quam a Deo propter ipsum accepimus, totam illi consecremus. Primitias ad profanos usus converti, piaculum est. Non peccato, non mundo, non nobis ipsis, sed uni Deo vivamus, ut novæ creaturæ initium in nobis perficiatur & consummetur in gloria.

Jam. 1.

Dispositiones ad verbum Dei cum fructu audiendum.

19. 20. 21. *Sit autem omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum, & tardus ad iram.* 1. Verbum Dei ardenti studio, summa animi docilitate, prompta obedientia audiendum ac suscipiendum est. *Sit omnis homo velox ad audiendum.* 2. Os pravis, noxiis, vanis & inutilibus sermonibus claudendum, ut verbum Dei meditemur in [illegible] cordis, longe a tumultibus sæculi. „ Tardus ad loquendum. *Hic* „ *non sapientis character.* Audiens sapiens, sapientior erit. *Et*, Qui moderatur, sermones suos, doctus & prudens est. *Veritatem audire & discere, multo tutius est quam docere.* Ut discamus ergo invitare nos debet suavitas veritatis, ut autem doceamus, cogere necessitas caritatis; [illegible] potius optandum est, ut transeat ista necessitas, qua hominem docet aliquid homo, & simus omnes docibiles Dei: quamvis & hoc simus cum ea quæ ad veram pietatem pertinent discimus, etiam quando illa docere videtur homo. Quia *Neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus.* Cum itaque si Deus incrementum non det, nihil essent Apostoli plantatores & rigatores; quanto magis [illegible] vel [illegible], vel quilibet hujus temporis homines, quando nobis videntur esse Doctores!" Animo tandem tranquillo & a perturbationibus libero, præsertim ab ira, audiendum & retinendum est verbum Dei. *Et tarde in iram.* Cum enim ira sit filia superbiæ, mater inimicitiarum, contentionum, litigium, pacis & unitatis inimica, a tramite Christianæ [illegible], quæ sine caritate, humilitate, docilitate, & mansuetudine nulla [illegible] homines longe abducit. *Ira enim viri justitiam Dei non operatur.* Verbum Dei quantum salutis est, sed ut fructum suum pariat, necesse est ut [illegible], humili, mansueto, tranquillo. *Propter quod abjicientes omnem immunditiam, & abundantiam malitiæ, in mansuetudine suscipite insitum verbum, quod potest salvare animas vestras.* Rami inutiles arboris

boris infructuosæ resecandi sunt, & vulnus (ut ita loquar) in ea faciendum, ut arboris fructiferæ surculus inseratur, illamque hac insitione fructiferam faciat. Ita ut verbum Dei cordibus nostris inseratur & ad bonorum operum fructum ferendum nos disponat, resecandæ sunt prius veteris Adami cupiditates, & desideria inutilia & noxia, ac solicitudines hujus vitæ, quæ sacrum germen suffocare possunt: tentationibus fortiter resistendum, quibus illud evellere conantur nostræ salutis inimici.

22. 23. 24. 25. *Estote autem factores verbi, & non auditores tantum, fallentes vosmetipsos.* Qui audit verbum Dei, & præcepta ejus non observat, sibi damnationem arcessit. *Beati* enim *qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.* Ille solus veritatem amat, qui illam ad praxim ex caritate revocat. Verbum Dei prædicatum Verbo Dei increato & æterno simile in eo esse debet, quod *non* sit *Verbum qualecumque, sed spirans amorem.* Amor autem otiosus & infructuosus, amor non est. Da vacantem amorem, & nihil operantem. Se ipsum fallit, qui se Deum amare putat, cujus voluntati ac mandatis contradicit. Verbum Dei fidele speculum est in quo sese considerare debet Anima Christiana, ut cognoscat qualis sit, qualis esse debeat, quid sibi desit. In eo non obiter ac perfunctorie se intueri debet, ut vir incuriosus & negligens. sed ut mulier, quæ diu stat ante speculum velut ab eo petens consilium formæ, & vel minimas abstergens maculas, supplensque quod deest decori suo & ornatui. Ita Christianus quisque considerare se debet in verbo ac lege Dei, conscientiæ maculas, quas per illam recognoscit, diligenter abstergere, studiose attendere quid desit interioris hominis sui decori & ornatui, defectibus suis emendandis & supplendis operam efficacem dare, ut Deo placeat. *Si quis auditor est verbi, & non factor: hic comparatur viro consideranti vultum nativitatis suæ in speculo: consideravit enim se, & abiit, & statim oblitus est qualis fuerit.* Lex vetus rudimentum est Evangelii, lex infirmorum, lex incipientium, lex servorum, quæ malorum temporalium timore, & spe bonorum hujus vitæ, ducit subditos: Evangelium vero lex fortium est, lex perfectorum, lex filiorum, quæ vera bona, veraque mala nota facit hominibus, quæ ad caritatem tota revocatur & collineat, quæ veram libertatem, æternamque felicitatem parit. Sola observatio Evangelii animam liberat a servitute peccati, a maledictione legis, a morte æterna. Evangelii præcepta implent, & secundum illa vitam suam componunt, qui illud assidue meditantur, & in illud ceu in regulam suam introspiciunt. Porrò non sufficit aliquando in Evangelii meditatione versari, sed in ea toto vitæ tempore perseverandum est; illud ex parte implere non sufficit, sed omnia illius præcepta observanda sunt: illud per vices, & certis temporibus observare satis non est ad salutem, sed in ejus fideli observantia ad mortem usque permanendum est. *Qui autem perspexerit in legem perfectam libertatis, & permanserit in ea, non auditor obliviosus factus, sed factor operis: hic beatus in facto suo erit.*

Luc. 11. 28.

S. Thomas.

Evangelicæ legis assidua meditatio & observantia perseverans,

„ Quis fidelium nesciat, quibus virtutibus studere, & quibus debeat vi-
„ tiis repugnare? Quis conscientiæ suæ aut tam gratiosus, aut tam im-
„ peritus est arbiter, qui ignoret quid a se auferri, aut quid in se opor-
„ teat augeri? Nemo quippe ita rationis est alienus, qui aut conver-
„ sationis suæ non intelligat qualitatem, aut cordis sui secreta non
„ noverit. *Non ergo per omnia sibi placeat, nec se secundum carnis oblectamenta dijudicet; sed omnem consuetudinem suam in divinorum præcepto-*

S. Leo, M. Ser. 48. in Quadrages. 11.

ptorum lance constituat: ubi cum alia jubeantur ut fiant, alia interdicantur ut non fiant, justo se trutinabit examine, qui vitæ suæ mores ex utriusque ponderis comparatione pensaverit. Artifex enim misericordia Dei splendidissimum in mandatis suis condidit speculum, in quo homo faciem suæ mentis inspiceret, & quam conformis imagini Dei, aut quam dissimilis esset agnosceret.

Lingua refrenanda.

26. *Si quis autem putat se religiosum esse, non refrænans linguam suam, sed seducens cor suum, huius vana est religio.* Qui linguam suam non coercent ac refrænant, etsi speciem pietatis habeant, veritatem pietatis abnegant, & omnium bonorum operum suorum fructum amittunt. Ex abundantia cordis os loquitur. Depravationem cordis probat intemperantia linguæ, & leviras, vanitas, maledicentia, seu quæ- Eccl. 21. 28. 29 vis alia pravitas, effrenisque licentia sermonis. *Labia imprudentium stulta narrabunt: verba autem prudentium statera ponderabuntur. In ore fatuorum cor illorum: & in corde sapientium os illorum.* Verus Dei cultor os suum a loquacitate, obtrectationibus, contentionibus, rixis, aliisque linguæ vitiis cohibet, ne velut unguenti fragrantia in vase di- Prov. 13. 3. scooperto, ita bonus odor pietatis omniumque virtutum in ejus animo dis- & c. 18. 6. 7. sipetur ac evanescat. Hinc Salomon ait: „ Qui custodit os suum, custo- „ dit animam suam: qui autem inconsideratus est ad loquendum, sentiet „ mala... Labia stulti miscent se rixis: & os ejus jurgia provocat. Os stul- „ ti contritio ejus: & labia ipsius ruina animæ ejus. *Religiosos ac bonos Christianos quis dixerit homines, de quibus Spiritus sanctus per os Davidis* Psalm. 13. 3. *ait?* „ Sepulcrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose age- „ bant, venenum aspidum sub labiis eorum: Quorum os maledictione „ & amaritudine plenum est..., Viam pacis non cognoverunt, non est „ timor Dei ante oculos eorum. Qui linguam suam non custodit, animam suam, & quicquid in ea est spiritualium bonorum, hostium direptioni exponit. Sicut enim rupto muro, atque aperta janua, libere in urbem aut arcem irruunt hostes, & omnia deprædantur: ita cum omittitur oris ac linguæ custodia, & animæ quasi janua effreni loquacitate aperitur, vitia sese in animam insinuant, arcem rationis occupant, & quicquid in illa erat virtutis ac meriti destruunt. Unde Rex Propheta Deum supplex Psal. 140. 3. orat ut ori suo ac linguæ firmam apponat gratiæ suæ custodiam. *Pone, Domine, custodiam ori meo, & ostium circumstantiæ labiis meis. Non de-* Eccl. 22. 33. *clines cor meum in verba malitiæ.* Et sapiens: *Quis dabit ori meo custodiam, & super labia mea signaculum certum, ne forte cadam ab eo, & lingua mea perdat me?*

27. *Religio munda & immaculata apud Deum & Patrem, hæc est: Visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum se custodi-* cum. Religionis Christiani tractatur. *re ab hoc sæculo.* Externa pietatis opera, quæ hominum oculos splendore suo præstringunt, religiosum probumque Christianum non faciunt, nisi a corde mundo & immaculato oriantur. Cor autem immaculatum facit amor Dei, cor immundum amor sæculi. Qui diligit mundum, & ea quæ sunt in mundo: Qui divitias, honores voluptates amat & consectatur: qui fruitur utendis, & utitur fruendis, quæ summa perversitas est, vitam nomine Christiano dignam non ducit. Christianæ justitiæ partes duæ sunt, *Declinare a malo, & facere bonum.* A malo declinat, qui se a contagione sæculi purum, & immaculatum servat. Bonum facit, qui pupillorum, viduarum, omniumque indigentium miserias pro viribus sublevat. Perfecta beneficentia duobus constat, bene-

benevolentia, & liberalitate. Non enim satis est bene velle, sed etiam
„ benefacere oportet: nec satis est benefacere, nisi id ex bono fonte,
„ id est, ex bona voluntate proficiscatur: *Hilarem enim datorem diligit*
„ *Deus*. Nec illa perfecta est liberalitas, si jactantiæ causa magis quam
„ misericordiæ largiaris. Affectus tuus nomen imponit operi tuo: quo-
„ modo a te proficiscitur, sic æstimatur. Perfecta liberalitas fide, causa,
„ loco, tempore commendetur; ut primum opereris circa domesticos fidei.
„ Grandis culpa, si sciente te, fidelis egeat: si scias eum sine sumptu
„ esse, famem tolerare, ærumnam perpeti, qui præsertim egere erubescat:
„ si in causam ceciderit aut captivitatis suorum, aut calumniæ, & non ad-
„ juves: si sit in carcere, & pœnis & suppliciis propter debitum aliquod
„ justus excrucietur(Nam etsi omnibus debetur misericordia, tamen justo
„ amplius) Omnibus quidem debemus misericordiam: sed quia plerique
„ fraude eam quærunt, & adfingunt ærumnam; ideo ubi causa manife-
„ statur, persona cognoscitur, tempus urget, largius se debet profundere
„ misericordia. Est etiam illa probanda liberalitas, ut proximos seminis
„ tui non despicias, si egere cognoscas. Melius est enim ut ipse subve-
„ nias tuis, quibus pudor est ab aliis sumptum deposcere, aut alicui po-
„ stulare subsidium necessitati. Christiano sunt indigni nomine, qui Chri-
sto in pauperibus egenti non succurrunt. Qui pupillis & viduis patroci-
natur & subvenit, Deum imitatur, de quo scriptumest: *Pupillum & viduam suscipiet*: & Dei misericordiam promeretur. *In judicando esto pupillis misericors ut pater* (ait Sapiens) *& pro viro matri illorum*: *& eris tu velut filius Altissimi obediens*, *& miserebitur tui magis quam mater*.

S. Ambros. lib. 1. De Officiis, cap. 30. 2. Cor. 9. 7.

Psal. 145. 9.

Eccl. 4. 10. 11.

CAPUT II.

Sensus Litteralis.

1. 2. 3. 4. FRatres *mei*, *nolite in personarum acceptione* * *habere fidem Domini nostri Jesu Christi gloriæ*. Fidem quam habetis de Domini nostri Jesu Christi gloria, respectibus personarum & qualitatum, nihil ad rem Christi pertinentium, serviliter subjicere nolite. Personarum acceptionem in conventibus Ecclesiasticis, & in bonis spiritualibus, aut honoribus Ecclesiæ dispensandis, Apostolus noster prohibet. Acceptio autem personarum est, alios aliis præferre ob ea quæ ad Religionem Christianam non pertinent: sicut in judiciis personarum acceptio est, ubi alia respicit Judex, quam quæ sunt in causæ meritis. *Etenim si introierit in conventum* * *vestrum vir annulum aureum habens* * *in veste candida*, *introierit autem & pauper in sordido habitu*, *Et intendatis in eum qui indutus est veste præclara*, *& dicatis ei*: *Tu sede hic bene*: *pauperi autem dicatis*: *Tu sta illic*; *aut sede sub scabello pedum meorum*: *nonne judicatis apud vosmetipsos*, *& facti estis judices cogitationum iniquarum*? Si enim in Cœtum vestrum, cum ad cultum Dei, ad divinos Sermones audiendos, ad Ecclesiæ negotia convenitis, aliquis ingrediatur annulum aureum digito gestans, & veste splendida indutus, introeat etiam pauper vili veste indutus, & suspicientes eum, qui cultu elegantiore nitet, dicatis ei: Tu sede hic loco honorato: pau-

* Grece, προσωποληψίαις. Personarum acceptio quomodo lege Dei prohibita. Εἰς τὴν συναγωγὴν, quo vocabulo cœlum sacrum hic significari, doctiores interpretes censent.

* Χρυσοδακτύλιος, *annulum aureum digito gerens*, non, fibulam autem in veste, ut interpretatur Cardinalis Baronis ad annum Dom. 34.

pauperi vero dicatis: Tu sta illic, procul, aut sede ad pedes meos: nonne ex carnali affectu & mundana opinione discrimen fecistis inter divitem & pauperem, non ex fidei & conscientiæ regulis? Nonne inique judicastis eum esse magis honorandum qui sit ditior, aut genere clarior, non qui virtutibus & meritis insignior & commendatior?

5. 6. 7. *Audite, fratres mei dilectissimi, nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide, & heredes regni, quod repromisit Deus diligentibus se?* Nonne Deus elegit plurimos qui in hoc mundo pauperes erant, ut eos fide, ceterisque donis spiritualibus divites faceret, heredesque regni æterni, quod ipsum diligentibus repromisit? *Vos autem exhonorastis pauperem.* Vos autem e contrario pauperes contemptui habetis. *Nonne divites per potentiam opprimunt vos, & ipsi trahunt vos ad judicia?* Nonne divites opibus suis ac potentia confisi vos opprimunt, & pauperes qui sunt inter vos, trahunt ad tribunalia infidelium, ut specie juris vos spolient? *Nonne ipsi blasphemant bonum nomen, quod invocatum est super vos?* Nonne ipsi in causa sunt improbitate sua, avaritia, inhumanitate & duritia in pauperes, ut blasphemetur a Gentibus sanctum nomen Domini nostri Jesu Christi, a quo vocamini Christiani?

Levit. 19. 18. Matt. 22. 39.

8. 9. *Si tamen legem perficitis regalem secundum Scripturas: Diliges proximum tuum sicut teipsum: benefacitis.* Si tamen divites honoratis absque pauperum injuria & contemptu, nec ex humano respectu, sed ex caritate, qua proximum sicut nos ipsos diligi præcipit lex Dei, qui est Rex Regum, bene facitis. *Si autem personas accipitis, peccatum operamini, redarguti a lege quasi transgressores.* Si vero personas respicitis divites honorando præ pauperibus, ac solo conditionum intuitu, sola divitiarum habita ratione id facitis, peccatum committitis, vosque lex ipsa caritatis redarguit & damnat ut transgressores.

Locus difficillimus, de quo S. Augustinus, S. Hieronymi sententiam rogavit.

10. 11. *Quicumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.* Quicumque omnia legis præcepta servaverit, graviter autem peccaverit adversus unum ex præcipuis legis mandatis, reus factus est violatæ legis, quæ omnium præceptorum collectio est, adeoque obnoxius pœnæ, quæ in Legis transgressores est constituta, id est æternæ maledictioni, secundum illam Mosis & Apostoli sententiam, *Maledictus omnis, qui non permanserit in omnibus quæ scripta sunt in libro legis, ut faciat ea.* Non est reus omnium sigillatim & distributive (ut loquuntur Theologi) ita ut fornicator sit reus homicidii, furti, sacrilegii &c. Sed reus est omnium collective, id est, reus violatæ legis, quæ omnia complectitur. Lex tota est quasi una vestis, quæ tota violatur, si vel unam ex ea partem demas; quasi harmonia in musica, quæ tota corrumpitur, si vel unica vox dissonet; quasi catena aurea, quæ tota rupta est, si vel unicum annulum abrumpas; velut pactum, quod totum irritum fit, si vel una ex multis ipsius conditionibus violetur. Unius transgressione præcepti tota lex violatur, quamvis non totum legis, sicut homicidio totus homo occiditur, non totum hominis. Qui vel unum præceptum transgreditur, peccat in legis totius auctorem, & jubentis auctoritatem contemnit, quæ in omnibus præceptis eadem est. Non minus igitur peccati reus est, quam qui omnia violat; nec reliquorum observatio eum a pœna violationi unius præcepti debita liberata: quamvis non sit æquale peccatum, nec æqualis pœna ejus qui unum dumtaxat præceptum violaverit,

Deut. 27. 26. Galat. 3. 10.

S. Hieronym. Dial. 3. contra Pelagianos.

rit, & ejus qui omnia & singula transgressus fuerit, ut ostendit S. Hieronymus. Denique qui in uno offendit, catenus est reus omnium, quatenus contra caritatem peccat, quæ summa legis est. „ Nemo *enim* pec- *S. August. Ep. 167. alias 20. ad S. Hieron. cap. 5.*
„ cat, nisi adversus illam faciendo, quia Non adulterabis, Non homici-
„ dium facies, Non furaberis, Non concupisces, & si quod est aliud man-
„ datum, in hoc sermone recapitulatur, Diliges proximum tuum sicut
„ teipsum. Dilectio proximi, malum non operatur. Plenitudo autem le-
„ gis caritas. Nemo autem diligit proximum, nisi diligens Deum, & hoc,
„ quantum potest, proximo impendat, quem diligit tamquam seipsum, ut
„ & ille diligat Deum, quem si ipse non diligit, nec se, nec proximum
„ diligit. Ac per hoc qui totam legem servaverit, si in uno offenderit,
„ fit omnium reus; quia contra caritatem facit, unde tota lex pendet.
„ Reus itaque fit omnium, faciendo contra eam, in qua pendent omnia.
„ *Subdit Apostolus noster*: Qui enim dixit, Non mœchaberis, dixit, Non
„ occides. Quod si non mœchaberis, occides autem, factus es transgres-
„ sor legis. Idem Deus divina sua lege adulterium ac homicidium æque prohibet: is igitur legi non obtemperat, qui alteri præcepto paret, alterum transgreditur; quin imo legis contemptor & violator est. Omnia enim præcepta unum veluti corpus legis constituunt: unde quemadmodum uno membro amputato, truncum ac mutilum remanet corpus: Ita uno legis præcepto contempto lex violata censetur.

12. 13. *Sic loquimini, & sic facite, sicut per legem libertatis incipientes judicari.* * Omnes sermones vestros, omniaque opera sic instituite, ordinate, dirigite, tamquam per legem Evangelicam, qua per Christi gratiam, liberati estis & a peccati servitute, & a jugo Mosaicæ Legis, proxime judicandi. *Judicium enim sine misericordia illi qui non fecit misericordiam.* Qui enim misericordes in proximum non fuerint, sine misericordia judicabuntur a Deo. *Superexaltat* † *autem misericordia judicium.* Misericordia vero quam homo Christianus in proximum exercuerit, summi Judicis severitati prævalebit, & victrix ejus quodam modo evadet, gratiam ab eo quasi extorquens. Græcus Textus habet: κατακαυχᾶζαι ἔλεος κρίσεως, id est „„ Gloriatur autem misericordia adversus judicium, „ *hoc est*, Vincit, expugnat, obtundit. *Syriaca Versio*: Exaltabimini per „ misericordiam super judicium. *Æthiopica*: Et gloriabitur tantum ille in „ die judicii, qui fecit misericordiam.

14. *Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? Numquid poterit fides salvare eum?* Quid proderit homini ad justitiam & ad vitam æternam consequendam, si fidem habeat, ac illam se habere glorietur, si bonis operibus destituta sit? Numquid poterit fides informis, otiosa, & sterilis illum ad salutem æternam perducere? Minime gentium. Neque vero S. Jacobus ab Apostolo Paulo dissentit, ad Romanos scribente: *Arbitramur justificari hominem ex fide sine operibus Legis.* Paulus enim de simplici assensu fidei non loquitur, quo dæmones etiam credere dicuntur, sed de fide quæ est ex affectu, quæ bonis operibus nequaquam destituitur, quod Abrahami probat exemplum: sed hominem justificari sine operibus Legis, id est, sine circumcisione, Sabbatorum observatione, ceterisque purificationibus, docet. Nec fidem sufficere asserit ad justitiam, & salutem æternam, nisi *quæ per dilectionem operatur*. Hæc enim sola neminem perire permittit. Unde alibi ait: *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam,*

* Μέλλοντες κρίνεσθαι, *futuri judicari, seu, judicandi.*

† Legendum, *superexaltat.* viri eruditi conjiciunt: quo modo legit S. August. *Epist. 167. ad S. Hieron.* & *Epist. 157. alias 89. ad Hilarium.* Qui tamen *lib. 9. Confess. cap. 13. lib. 2. De Peccat. merit. & remiss. cap. 3. & 7.* legit, *superexaltat*, Libro vero 4. *Contra Julian. cap. 8. superexultat.* *Oecumenius.* Fides qua in Deum creditur, sine bonis operibus non sufficit ad salutem. Catholicum dogma contra Simonianorum hæresim. *Rom. 3. 28.* *Oecumenius.* *S. August. lib. De Fide & Operibus.* *Galat. 5. 6.* *1. Cor. 13. 2.*

nullam autem non habeam, nihil sum. Denique hominem ex fide justificari non ex operibus legis, quæ Mediatoris fidem antecedunt S. Paulus docet, quæ Jacobus Apostolus non diffentit, cum loquatur de operibus fidem consequentibus, & ex ea profectis, atque ab ea directis.

16. *Si autem frater & soror nudi sint, & indigeant victu quotidiano: & dicat autem aliquis ex vobis illis: Ite in pace, calefacimini, & saturamini: non dederitis autem eis quæ necessaria sunt corpori, quid prodest?* Si quis Christianus, aut si qua Christiana non habeant unde vestiantur, nec unde in diem vivant, vestramque opem ac beneficentiam implorantibus respondeat aliquis vestrum, Bene vobis sit, vestri & vestram Deus vobis provideat: nec dederitis eis quæ alendo & tegendo corpori necessaria sunt, quid hæc bona vota & verba proderunt indigentibus? *Sic & fides, si non habeat opera, mortua est in semetipsa*. Ita fides bonis operibus destituta, secundum se ipsam mortua est, quia caret vita caritatis, nec prodest credenti ad justitiam & vitam æternam consequendam.

17. *Sed dixit quis: Tu fidem habes, & ego opera habeo. Ostende mihi fidem tuam * sine operibus: & ego ostendam tibi ex operibus fidem meam.* Merito dicat plus aliquis tali homini fidem suam, operibus licet destitutam prædicanti: Tu fidem habes, & de illa multum gloriaris, ego vero de fide mea tacens, bonis operibus studeo. Quomodo te fidem habere probabis, quæ res est in animo latens, nec nisi bonis operibus demonstrari hominibus potest? Ego vero fidem meam ex operibus Christianæ Religionis sanctitati consentaneis demonstrabo.

19. *Tu credis quoniam unus est Deus. Bene facis: & dæmones credunt, & contremiscunt*. Credis exempli gratia, Deum esse unum, quod inter credenda primum est. Bene hoc se habet: verum enim est quod credis, & actus est ex genere suo bonus: verum id non sufficit ad salutem: idemque de fide ceterorum articulorum dicendum est. Verum ipsi etiam dæmones credunt, & timent, horrescunt, refugiunt Deum, & Christum Filium Dei Unigenitum, suæ malitiæ severissimum judicem ac vindicem: tantum abest ut illis prosit hujusmodi fides. *Si confitemini verbis, & factis negatis* (ait S. Augustinus) *fides talium malorum prope est fides dæmoniorum. Jacobus Apostolus cum de fide & operibus loqueretur adversus eos qui sibi putabant fidem sufficere, & opera bona habere nolebant, ait:* „ Tu credis quia „ unus est Deus; bene facis: & dæmones credunt, & contremi„ scunt. *Numquid ideo dæmones ab æterno igne liberabuntur, quia credunt & contremiscunt?*

20. 21. 22. 23. 24. *Vis autem scire, o homo inanis, quoniam fides sine operibus mortua est?* Vis-ne scire, o homo vane, & bonis operibus vacue, quod fides sine operibus bonis mortua est, id est, otiosa, inutilis ad salutem, actione & motu carens, quæ vitæ sunt indicia? Audi quod jam sum dicturus. * *Abraham Pater noster, nonne ex operibus justificatus est, offerens Isaac filium suum super altare?* Nonne Abraham Pater noster, & omnium credentium justificatus est ex operibus, immolans filium suum unicum Isaac super altare, quantum ad præparationem & devotionem cordis pertinet? Quod si Abrahamo fides adeo prædicata sine obedientia & operibus non profuit ad justitiam & salutem; quid est cur alii de sua fide sibi polliceri possint, si sit

Christiani peccatoris fidem informem cum fide dæmonum comparat Apostolus nostro quantum ad inutilitatem, licet multum sit inter utramque discrimen. Fides enim dæmonum nec infusa est, nec supernaturalis, nisi ratione objecti; nec voluntaria, sed coacta vi & evidentia miraculorum, quibus fidem Christianam confirmari vident. Fides autem hominum peccatorum est supernaturalis, ex habitu infuso, & plerumque voluntaris motione. *S. Aug.*

si sit sterilis & otiosa, bonisque operibus destituta? *Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius: & ex operibus fides consummata est*: Vides fidem ejus exeruisse virtutem suam & efficaciam per opera; & ex operibus non solum declaratam fuisse & ornatam, sed auctam, roboratam, perfectam, & ad finem perductam. *Et suppleta est Scriptura, dicens:* * *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad justitiam, & amicus Dei appellatus est.* Et implera est illa Scripturæ sacræ sententia, *Credidit, Abraham Deo, & reputatum est illi ad justitiam*, cum filium suum immolavit, quia tunc declaratum est ad justitiam hominis non solum necessarium esse assensum fidei quo Deo creditur, verum etiam aliarum opera virtutum, ex fide profecta, ab eaque directa, propter quæ sanctus ille Patriarcha amicus Dei appellari promeruit; *Videtis quoniam ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum*? Ex quo exemplo intelligitis, hominem ex sola fide non justificari, sed etiam opera ad justitiam Christianam esse necessaria.

Serm. 123. *alias* 31. *De Verbis Apost. cap.* 9.

* *Genes.* 22. Fides caritate formata causa est bonorum operum, per quæ meretur augeri, ut aucta mereatur perfici.

* *Genes.* 15. 6 1. *Maccab.* 2. 5. 2. Opera bona, vel reipsa, vel in animi præparatione facta, necessaria sunt ad justificationem adultorum.

25. *Similiter & Rahab meretrix, nonne ex operibus justificata est, suscipiens nuntios, & alia via ejiciens*? Nonne etiam Rahab famosa illa Mulier Jerichuntina justificata est ex operibus cum fide conjunctis, nempe suscipiendo & abscondendo exploratores a Josue missos, & eos alia via emittendo, non sine vitæ suæ discrimine? Credidit enim Deum Israel esse solum Deum verum in cœlo & in terra; & ex fide processit ad opus caritatis & beneficentiæ.

Josue 2.

26. *Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita & fides sine operibus mortua est.* Nam sicut corpus destitutum anima, quæ vitæ, & operationis ipsius principium erat, mortuum est: ita & fides caritate, qua vivit & operatur, atque operibus ex caritate progerminantibus destituta, mortua est.

CAPUT III.

Sensus Moralis.

1. 2. 3. 4. *Nolite in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Jesu Christi gloriæ.* Fides judicium suum carnalium hominum opinioni, mundique judicio conformare nescit ac serviliter subjicere. Non ii magis æstimandi, aut majori veneratione prosequendi sunt a fidelibus, qui terrenis divitiis abundant, aut vestium magnificentia, numerosoque famulitio sunt in sæculo conspicui, sed qui gratiæ donis ditiores sunt, & Deo propinquiores. Nihil pluris faciendum, quam Christiani gloria nominis, & vita huic nomini respondens. Qui bona cœlestia & hereditatem æterni regni pariter expectant, exteriores qualitates, & fortunæ bona, quibus ad breve tempus in sæculo discernuntur, parvifacere debent. Fides quidem & pietas non prohibent quin honos habeatur in Christianorum conventibus iis quos merita, auctoritas, nobilitas, & dignitates

Personarum acceptio in Christianis hominibus non parvum vitium.

ſcernunt : ſed divitiarum dumtaxat rationem haberi , & pauperes deſpici , minime patiuntur . Honorandus eſt Deus in iis quos auctoritatis ſuæ imagines eſſe voluit ; ſed in illis etiam honorandus eſt , quos gratiarum ſuarum donis replevit & ornavit . In iis quæ Religionis ſubſtantiam , dignitatem , ſpiritualia bona , juſque ad æternam ſalutem ſpectant , pares ſunt omnino dives & pauper . Nemo propter magnificentiam veſtium illi præponendus eſt , qui Dominum Jeſum Chriſtum induit , qui veſtitus eſt ſerico probitatis , byſſino ſanctitatis , purpura pudicitiæ . Iniqui ſunt judices , qui eum honore digniorem æſtimant in Eccleſia , qui ſit ditior , potentior , aut genere clarior . „ Si ergo nos cognitum apud Deum , & virtutibus „ conſpicuum hominem ſuperbe deſpexerimus , externam tantum ejus „ & caducam carnem intuentes , & ex corporis ignobilitate anguſtum „ animum eſſe ſtatuentes , numquid ab univerſorum Rege diſſentire „ comperiemur , nec parvæ pœnæ obnoxii erimus , quod magnum „ eſt quandoque dicentes parvum , & lucem tenebras ponentes , & „ quod dulce eſt amarum ſtatuentes ? Servandi ſunt itaque ſanctis ſui „ honores , & interna potius nobilitate , quam carnis rationibus ſunt „ æſtimandi . Sed inter nos plurimi eum qui abjectus ſit in hoc mundo , licet virtutibus conſpicuus ſit , nullo honore aut gloria dignum ducunt , ſed ad ſolam opum copiam , & corruptibilem ac „ jamjam perituram gloriam haud multum æquis oculis reſpicientes , „ rectene an perperam judicent , nihil morantur . Hos merito irridet „ Salvatoris Diſcipulus : “ „ Etenim (*inquit*) ſi introierit in conventum veſtrum vir aureum annulum habens in veſte candida , introierit autem & pauper in ſordido habitu , & intendatis in eum qui „ indutus eſt veſte præclara , & dixeritis ei : Tu ſede hic bene : „ Pauperi autem dicatis : Tu ſta illic ; aut ſede ſub ſcabello pedum „ meorum : Nonne judicatis apud voſmetipſos , & facti eſtis judices cogitationum iniquarum ? “ „ Atque hinc obſervare conſentaneum eſt , quantæ culpæ ſint obnoxii , qui externa ſpecie , non internis virtutibus hominem ſuſcipiunt . Divitiæ enim & earum „ ſplendor alienam quamdam & adulterinam gloriam poſſeſſoribus affe- „ runt : cordis autem & bonorum operum claritas , veræ ſunt & „ nativæ divitiæ , quæ non ſimul cum carne manent , aut cum ea „ ſimul extinguuntur , ſed quamdiu animus in hac vita moratur , „ cum eo habitant , & cum diſcedit , ſimul abeunt quo Rectori „ hujus univerſi placuerit . *Multæ enim ſunt manſiones apud Patrem* . „ Honorandi ſunt igitur non qui opibus clari ſunt , ac terrenis „ gloriolis ſeu picturis ſunt obducti , ſed illi potius quibus operum „ ſplendor immarceſſibilem nobilitatem conciliat , & in quibus internum decus emicat omni ſpecie bonorum illuſtratis . Verum nulla major iniquitia eſt , nulla damnabilior acceptio perſonarum , quam in promotione ad Eccleſiaſticas Dignitates eos præponere ceteris qui ditiores ſunt vel nobiliores , non qui digniores , ſanctiores , doctiores , & Eccleſiæ utiliores . „ Non ſane leve putandum eſt eſſe peccatum in „ perſonarum acceptione habere fidem Domini noſtri Jeſu Chriſti , ſi „ illam diſtantiam ſedendi ac ſtandi ad honores Eccleſiaſticos referamus. „ Quis enim ferat eligi divitem ad ſedem honoris Eccleſiæ , contem „ pto paupere inſtructiore atque ſanctiore?

Tertullian.

S. Cyrillus Alex. lib. 4. Joan. c. 1. p. 343. & 344.

S. Aug. Epiſt. 167. alias 29. cap. 5.

5. 6. 7.

§. 6. 7. 8. 9. *Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide, & heredes regni, quod repromisit Deus diligentibus se? Vos autem exhonorastis pauperem.* Pauperes præ divitibus honorandos, ceteris paribus, Dei suadet exemplum, qui illos præ istis elegit, ut illos divitiis fidei donaret, & regni sui heredes faceret. „ Videte vocationem vestram, *ait* „ *S. Paulus*, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi po- „ tentes, non multi nobiles: sed quæ stulta sunt mundi elegit Deus, „ ut confundat sapientes: & infirma mundi elegit Deus, ut confundat „ fortia: & ignobilia mundi elegit Deus, & contemptibilia, & ea quæ non „ sunt, ut ea quæ sunt destrueret: ut non glorietur omnis caro in conspectu „ ejus. " Et certe qui terrenis bonis magis destitutus est, aptior est ad spiritualia bona recipienda, Nihil habentes in terris cui inhæreant, & quod illos retineat, Deo facilius adhærescunt. „ Quid potest eo esse felicius, cui efficitur „ summus Conditor census, & hereditas ejus dignatur esse ipsa Divi- „ nitas, si modo eum sanctis operibus colat, omnes fructus ex illo per- „ cipiat, in illo & de illo jugiter vivat, & nihil terrenum cum illo „ possideat? Quia omnium Conditor, cui nihil eorum quæ fecit, valet „ æquari, non dignatur cum his, quæ condidit, possideri. Denique quid „ ultra quærit, cui omnia suus Conditor fit, aut quid ei sufficit, cui „ ipse non sufficit? " Cœlum hereditas pauperum est, Deus illorum æterna portio. Divites in terra ad momentum dominantur: pauperes in sempiternum regnabunt in cœlis, *Heredes regni*. Digni sunt ergo qui in terris honorentur, si Deum diligant, si paupertatem suam propter illum tolerent, si conditionis humilitatem suæ æquo animo ferant, si virtutibus divites fieri studeant. Contra vero divites plerique indigni sunt honore, quia divitiis & potentia sua ad vexationem & oppressionem pauperum abutuntur, sceleribusque suis, superbia, fastu, luxuria, impietate, obduratione adversus misericordiam, Religionem Christianam inhonorant. *Nonne divites per potentiam opprimunt vos, & ipsi trahunt vos ad judicia? Nonne ipsi blasphemant bonum nomen, quod invocatum est super vos?* Carnalium hominum pauperes despicientium, & divites ob temporalium bonorum abundantiam honorantium, insaniam præclare describit Sapiens: „ Quæ communicatio (*inquit*) sancto homini ad car- „ nem? aut quæ pars diviti ad pauperem? Venatio leonis onager in „ eremo: sic & pascua divitum sunt pauperes. Et sicut abominatio est „ superbo humilitas: sic & execratio divitis pauper. Dives commotus „ confirmatur ab amicis: humilis autem cum ceciderit, expelletur & a „ notis. Diviti decepto multi recuperatores: locutus est superba, & ju- „ stificaverunt illum. Humilis deceptus est, insuper & arguitur: locu- „ tus est sensate, & non est datus ei locus. Dives locutus est, & om- „ nes tacuerunt, & verbum illius usque ad nubes perducunt. Pauper lo- „ cutus est, & dicunt, Quis est hic? etsi offenderit, subvertent illum. Nonne hæc humanarum cogitationum & humanorum judiciorum errorem & iniquitatem ostendunt? Nonne hæc regiæ legi, scilicet caritati adversantur? Hæc pauperes æque complectitur ac divites. Utrique propter Deum honorandi & diligendi. Qui divites honorat ob sola fortunæ bona, ipsos propter Deum non diligit, peccatum acceptionis personarum committit, a lege damnatur ut transgressor. „ Si tamen le- „ gem perficitis regalem, secundum Scripturas, Diliges proximum tuum „ sicut teipsum, bene facitis. Si autem personas accipitis, peccatum o- „ pera-

1. *Cor.* 1. 26. 27.

Pauperes, ceteris paribus, plus honorandi quam divites.

Julianus Pomerius, lib. 2. De Vita Contemplat. cap. 16.

Eccli. 13. 22. *& seq.*

in peramini, redarguti a lege quasi transgressores. Lex Christi cæteris in proximos ita præcipit, ut non solum cæca & mortalia bona, sed potiorum spiritualia & cœlestia spectet, & ad horum æternorum vitam referat: ut denique amor proximi, & qui illi debetur honor, ex caritate oriatur, nullo habito respectu ad privata commoda aut utilitates. Quicquid non fit ex caritate, bene non fit. Accepto igitur personarum non solum in judicio, non solum in Sacramentis, & Dignitatibus ac Beneficiis Ecclesiasticis, quin etiam & in Civilibus quidem, cum ea spectantur quæ ad causam minime pertinent, grave peccatum est; sed & in honore tribuendo dirimus cum personarum discrimen. Non modo enim contra justitiam distribuimus, sed etiam contra caritatem peccatur, quæ certo quodam crimine contra impletur, & si quod sit in amore discrimen constituendum, id non a divitiis, aut nobilitate, ceterisque externis bonis, sed ex cujusque merito petendum est. Ut enim quisque magis accedit ad summum bonum, majori dignus amore est; externa vero bona, quia non efficiunt veram bonitatem, quæ a sola virtute oritur, dignum non faciunt hominem qui præ ceteris diligatur.

Accepio personarum grave peccatum.

10. 11. *Quicumque autem totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus. Qui enim dixit, Non mœchaberis, dixit, Non occides. Quod si non mœchaberis, occides autem, factus es transgressor legis.* Uno peccato mortali, unius mandati violatione gratia & caritas non minus amittuntur, quam omnium violatione mandatorum. Dei voluntas non minus in uno mandato, quam in omnibus simul adimenda & diligenda est. „ Qui ergo offendit in uno, fit omnium reus; sed „ gravius peccans, vel in pluribus peccans, magis reus; levius autem „ vel in paucioribus peccans, minus reus: tanto majore scilicet reatu, „ quanto amplius; tanto minore, quanto minus peccaverit: tamen et„ iamsi in uno offenderit, reus omnium est, quia contra caritatem fa„ cit, in qua pendent omnia. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua... Diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis universa Lex pendet & Prophetæ.* Igitur *Tanto quisque plenior iniquitatis, quanto inanior caritatis.* Uno porro peccato mortali tota caritas amittitur, tota lex violatur, mandatis omnibus lethale vulnus (ut ita loquar) infligitur, cum omnium anima, radix, & vita, quæ caritas est, destruitur. Uno peccato mortali supremi Legislatoris auctoritas contemnitur, omnia bona spiritualia perduntur, æterna damnatio, si in illo moriatur peccator, inevitabilis est. *Qui in uno peccaverit, multa bona perdet.* Se pluribus vitiis non esse contaminatum inaniter gloriatur, qui Deum vel in uno contemnere non veretur. Justitia Christiana vestis est, qua ex omni parte operiri & ornari debet anima, ut Deo placeat. Lacera est, nisi integra atque absoluta legis observatione constet: excidit ab anima, eamque coram Deo nudam relinquit, si caritatis fibula solvatur. *Justitia indutus sum, & vestivi me sicut vestimento* (ait S. Job.) Vestimento cum vestimur, ex omni parte circumdamur. „ Ille ergo justitia sicut vesti„ mento vestitur, qui se undique bono opere protegit, & nullam par„ tem actionis suæ peccato nudam relinquit. Nam qui in aliis actionibus „ justus est, in aliis injustus, quasi hoc latus cooperuit, aliud nudavit; „ nec jam bona sunt opera, quæ subortis aliis pravis operibus inquinan„ tur...

Uno peccato mortali tota lex violatur.

S. Aug. Epist. 167. alias 29.

Matt. 22. 38. 39. 40.

Eccles. 9. 16.

Job. 29. 14.

S. Greg. M. lib. 19. Moral. cap. 12.

„ tur ... Cordis ergo oculis circumquaque porrectis, undique nobis ad-
„ hibenda custodia est. Unde recte per Salomonem dicitur: *Omni custo-*
„ *dia serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit:* ut unusquisque hinc inde
„ se diligenter inspiciat, & quamdiu in hac vita est, contra spiritales ini-
„ micos in acie se positum sciat, ne mercedem quam per has actiones
„ colligit, per alias amittat; ne hinc hosti fores obstruat, & aliunde adi-
„ tum pandat. Si qua etenim civitas contra insidiantes inimicos magno
„ valletur aggere, fortibus cingatur muris, ex omni parte insomni mu-
„ niatur custodia, unum vero in ea foramen tantummodo immunitum per
„ negligentiam relinquatur, inde procul dubio hostis ingreditur, qui un-
„ dique excluſus videbatur. " „ Pharisæus namque ille, qui in templum *Luc. 18.*
„ oraturus ascendit, civitatem mentis suæ quanta munitione vallaverit;
„ audiamus: *Jejuno* (inquit) *bis in sabbato, decimas do omnium quæ pos-*
„ *sideo*. Qui præmisit, *Gratias ago tibi*, magna certe munimina adhibuit.
„ Sed videamus ubi insidianti hosti immunitum foramen reliquit: *Quia*
„ *non sum sicut Publicanus iste*. Ecce civitatem cordis sui insidiantibus ho-
„ stibus per elationem aperuit, quam frustra per jejunium & eleemosy-
„ nas clausit. Incassum munita sunt cetera, cum locus unus, de
„ quo hosti patet aditus, munitus non est. Gratias recte egit, sed per-
„ verse super Publicanum se extulit. Civitatem cordis sui extollendo
„ prodidit, quam abstinendo & largiendo servavit. Victa est per absti-
„ nentiam gula, destructa ventris ingluvies, superata est largitate tena-
„ cia, avaritia depressa. Quibus hoc laboribus actum credimus? Sed quot
„ labores uno vitio percussi ceciderunt, quanta bona uniùs culpæ gladio
„ sunt perempta? Unde magnopere *oportet & bona semper agere, & ab*
ipsis nos bonis operibus caute in cogitatione custodire: ne si mentem elevant,
bona non sint, quæ non Auctori militant, sed elationi,

Vita nostra ad regulam Evangelii componenda.

12. *Sic loquimini, & sic facite, sicut per legem libertatis incipientes ju-*
dicari. Vitam nostram, cogitationes, sermones, & opera ad regulam
Evangelii componamus, secundum quam a Deo judicabimur. *Qui sper-*
nit me, (inquit Christus) *& non accipit verba mea, habet qui judi-* *Joan. 12. 43.*
cet eum. Sermo quem locutus sum, ille judicabit eum in novissimo die. Qui
sanctæ libertati caritatis substituunt effrenem & malesanam libertatem
cupiditatis, per legem libertatis judicabuntur ut servi contumaces. Si
Dei amor nos a peccato nondum cohibet, saltem coerceat Judicii ti- *Psalm. 9. 5.*
mor. Qui se ex Dei lege judicandos non cogitant, in profundum pec-
catorum præcipites ruunt. „ Non est Deus in conspectu ejus, inquina-
„ tæ sunt viæ illius in omni tempore: Auferuntur judicia tua a facie
„ ejus. *Auscultemus Christo Domino dicenti:* Esto consentiens adversario *Matth. 5. 25.*
„ tuo cito, dum es in via cum eo, ne forte tradat te adversarius Ju-
„ dici, & Judex tradat te ministro, & in carcerem mittaris. Adver-
sarius noster divina lex, quæ nostris cupiditatibus adversatur. Eas igi-
tur divinæ legi subjiciamus, ac obsequentes reddamus per Christi gra-
tiam, ne tradamur Judici, & mox ministris, in inferorum carcerem
detrudendi, æternumque cruciandi. Ad legem evangelicam omnia ver- *Job. 9. 28.*
ba & opera nostra discutiamus, cum sancto viro Job dicentes: *Vere-*
bar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti. Nos ipsos ju-
dicemus judicio discussionis, ne judicemur in novissimo die judicio da-
mnationis.

Propitiam in judicio misericordiam Dei non habebit, nisi qui illam imitatus fuerit.

13. *Judicium enim sine misericordia illi qui non fecit misericordiam: su-*
perexaltat autem misericordia judicium. Qui Dei justitiam flectere vult, pro-

pitiam sibi reddere studeat ejus misericordiam: Illam imitetur, ut pec-
cam a judicii severitate liberetur. „ Dimittite, & dimittetur vobis: da-
Matth. 7. 2. „ te, & dabitur vobis, *ait Christus Dominus*. *Et*, Qua mensura mensi fue-
„ ritis, remetietur vobis: & in quo judicio judicaveritis, judicabimini. *Et*,
Matth. 5. 7. „ Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Dimit-
tite injurias, eleemosynas erogate: propitiam in judicio misericordiam
S. Aug. Epist. 157. c. 6. probabitis. Et hoc utique justum est, ut dimittatur eis qui dimiserunt,
& detur eis qui dederunt. *Inest quippe Deo & misericordia judicanti, & judicium miseranti*. „ Propter quod ei dicitur: *Misericordiam & judicium*
„ *cantabo tibi, Domine*. Nam quisquis velut nimium justus judicium sine
Ps. 100. 1. „ misericordia quasi securus exspectat, iram justissimam provocat, quam
„ timens ille dixit, *Ne intres in judicium cum servo tuo*. Unde dicitur
„ populo contumaci, *Qui vultis mecum judicio contendere*: Cum enim
Ps. 142. 2. „ Rex justus sederit in throno, quis gloriabitur se castum habere
„ cor, aut quis gloriabitur mundum se esse a peccato? Quæ igitur spes
„ est, nisi superexultet misericordia judicio? Sed erga illos qui misericor-
Jerem. 2. 29. „ diam fecerunt, veraciter dicendo, *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*: & sine murmuratione dando. *Hila-
rem enim datorem diligit Deus*. Parva putatis opera misericordiæ: At-
Matth. 6. 12. tendite istam sententiam de sancta Scriptura depromptam: *Judicium sine misericordia illi, qui non fecit misericordiam*. „ Sine misericordia ju-
2. Cor. 9. 7. „ dicabitur, qui misericordiam non fecit antequam judicaretur. *Super-
„ exaltat autem misericordia judicio*: in quo inventum fuerit opus mi-
„ sericordiæ, etsi habuerit forte in judicio quo puniatur, tamquam un-
„ da misericordiæ peccati ignis extinguitur. Numquid autem & cum
S. Aug. in Ps. 143. n. 8. „ talibus subvenit, & cum tales liberat, & cum talibus ignoscit, inju-
„ stus est Deus? Absit. Et ibi justus est. Non ei tollit misericordia ju-
„ stitiam, nec justitia misericordiam. Vide si non justus est. Dimitte &
„ dimitto; da, & do. Vide si non justus est: *In qua mensura mensi fue-
„ ritis, in ea remetietur vobis*. Est apud te mensura veniæ dandæ, inve-
„ nies apud me mensuram veniæ accipiendæ: est apud te mensura tri-
„ buendi quod habes, invenies apud me mensuram accipiendi quod non habes.

Fides sine bonis operibus inutilis ad salutem.

14. 15. 16. 17. *Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? Numquid potcrit fides salvare eum?* Ille frustra de fide gloriatur, cujus fides bonorum operum testimonio non probatur.
„ Quorsum dixit Dominus. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*,
„ & commemoravit ea quæ ad bonos mores pertinent, si etiam his
Matth. 19. 17. „ non servatis ad vitam veniri potest per solam fidem? Quomodo verum
„ est, quod eis, quos ad sinistram positurus est dicet, *Ite in ignem æ-
„ ternum, qui paratus est diabolo & angelis ejus?* Quos non increpat,
„ quia in eum non crediderunt, sed quia bona opera non fecerunt.
Matth. 25. „ Nam profecto ne sibi quisquam de fide, quæ sine operibus mortua
„ est, vitam promittat æternam, propterea omnes gentes segregaturum
S. Aug. lib. de Fide & Operibus, c. 15. „ se dixit, quæ permixtæ eisdem pascuis utebantur, ut appareat eos il-
„ li dicturos, *Domine, quando te vidimus illa & illa patientem, & non
„ ministravimus tibi?* Qui in eum crediderant, sed bona operari non cu-
„ raverant, tamquam de ipsa fide mortua ad vitam perveniatur æ-
„ ternam. Si sola fidei externa professio & sacramentorum participa-
tio, nos ab infidelibus discernit, non vita & opera, quid inde nisi
gravierem damnationem in nos arcessimus? Fides sine caritate, & ope-
ribus sterilis est, fructum salutis æternæ non profert. Non verbis solum,

sed

sed bonis operibus Deum promeremur. Deum irridet, seipsum decipit, miseriæ proximi insultat, qui cum potest subvenire indigenti, bonis tantum verbis & sterilibus desideriis illum prosequitur. Siccine lex caritatis impletur? Siccine misericordia exercetur? Siccine solvitur quod Deo debemus? Siccine divinæ providentiæ illuditur, quæ suæ de pauperibus curæ nos ministros & cooperatores esse jubet? Panem quotidianum a Deo postulamus & exspectamus, & fratribus victu quotidiano indigentibus subvenire recusamus? Christum oramus ut nos justitia sua induat, sine qua nudi sumus & miserabiles: & fratribus nostris tegumenta non habentibus subministrare renuimus vestem qua se cooperiant, & corpus suum a frigore protegant? *Si autem frater & soror nudi sint, & indigeant victu quotidiano: dicat autem aliquis ex vobis illis, Ite in pace, calefacimini, & saturamini: non dederitis autem eis quæ necessaria sunt corpori, quid proderit?* Qui Deo se sistere præsumit sine pietatis Christianæ fructibus, radicem illorum sterilem, aridam, & mortuam esse ostendit, adeoque arborem excidendam, & in ignem mittendam. „ Sic & fi- *S. Gregor. Nazianz. Orat. 22.*
„ des, si non habeat opera, mortua est in semetipsa. Ex operibus ergo
„ fidem & terræ vestræ fœcunditatem ostendite.

19. *Tu credis quoniam unus est Deus: bene facis: & dæmones credunt, & contremiscunt.* Fides definita est, quæ per dilectionem operatur. „ Tol *S. Augustin. Serm. 53. alias 14. ex editis a Parisiensibus, & Serm. 158. alias 16. De Verbis Apostoli. Matth. 16.*
„ le fidem, perit quod credis; tolle caritatem, perit quod agis. Si enim
„ credis, & non amas, non te moves ad bonum opus: & si moves,
„ ut servus moves, non ut filius; timendo pœnam, non amando justitiam.
„ Illa ergo fides mundat cor, quæ per dilectionem operatur..... Si tan-
„ tum credis, & sine spe vivis, vel dilectionem non habes: Et dæmo-
„ nes credunt, & contremiscunt. Quid magnum est, si dicis Christum
„ Filium Dei? Hoc dixit Petrus & audivit, Beatus es, Simon Barjona.
„ Hoc dixerunt dæmones, & audierunt, Obmutescite; & hoc ipsum di-
„ cunt, & repelluntur. Una vox est, sed Dominus radicem interrogat,
„ non florem. Prius ergo discerne fidem tuam a fide dæmonis, Unde eam
„ discernis? Dæmones hoc dixerunt timendo, Petrus amando. " Quid de impiis hominibus dicendum, qui nec in Deum credunt, nec Deum timent? Nonne sunt dæmonibus pejores?

21. 22. 23. 24. *Abraham Pater noster, nonne ex operibus justificatus est, offerens Isaac filium suum super altare?* Fides Abrahæ tam eximia, sine operibus inutilis fuisset. Quamvis ergo veritatibus a Deo revelatis, ejusque promissionibus credamus, salutem non consequemur, nisi Dei voluntati ac mandatis obediamus, eique, quod nobis secundum carnem charissimum est, sacrificemus. Quicquid in hoc mundo legitimo etiam & inculpato amore diligimus, Isaac noster est. Illum in præparatione cordis Deo immolare debemus, pro ejus voluntate, ut fides nostra perficiatur & consummetur. Deo per obedientiam reddamus quod ab eo accepimus: ex ejus donis ac datis summæ illius Majestati hostias offeramus, ut ejus amici appellari & esso mereamur. *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad justitiam, & amicus Dei appellatus est.*

CAPUT III.

Sensus Litteralis.

1. *Nolite plures magistri fieri * fratres mei, scientes quoniam majus judicium sumitis.* * Ne passim magisterii munus & honorem ambiatis, & aliis præsidere, illosque docere expetatis. Vobis enim persuasum esse debet eos qui hanc dignitatem & officium sibi sumunt, severiori judicio, gravioribusque pœnis obnoxios esse.

2. * *In multis enim offendimus omnes: si quis in verbo non offendit: hic perfectus est vir, potest etiam fræno circumducere totum corpus.* Nemo enim nostrum est, qui in multis non impingat & peccet. Cavendum proinde est ne reatum augeamus, dum Magistri in Ecclesia esse volumus, & aliis præsidere: cum in eo munere obeundo gravius ac periculosius labi contingat. Qui loquendo interdum non peccat, vir est eximiæ virtutis ac perfectionis in conversatione sua, & totum actionum suarum corpus facile moderari, & ad regulas morum dirigere potest.

3. 4. 5. *Si autem equis fræna in ora mittimus ad consentiendum nobis, & omne corpus illorum circumferimus.* Nonne videtis nos immittere solere frænum in ora equorum, ut nobis obediant, & ita totum illorum corpus pro nostro arbitrio circumagere? *Ecce & naves, cum magnæ sint, & a ventis validis minentur *, circumferuntur a modico gubernaculo, ubi impetus dirigentis voluerit.* Nonne etiam cernitis naves miræ magnitudinis, & ventis vehementibus agitatas & impulsas, perexiguo gubernaculo duci quo voluerit nauclerus illas dirigens? *Ita & lingua modicum quidem membrum est, & magna * exaltat. Ecce quantus ignis quam magnam silvam incendit.* Ita & lingua, quamvis exile sit corporis membrum, se tamen magna operari, tam bona quam mala *, gloriari potest. Nonne videtis quam grandem lignorum struem exiguus ignis incendit?

6. *Et lingua ignis est, universitas iniquitatis, Lingua constituitur in membris nostris, quæ maculat totum corpus, & inflammat rotam nativitatis nostræ inflammata a gehenna.* Lingua similis est igni. Sicut enim exiguus ignis, nisi magna cautione servetur, magnum parit incendium: ita lingua pusillum membrum, nisi coerceatur, multorum magnorumque malorum causa est & incentrix; mundus vitiorum ac scelerum: Et cum sit perexiguum corporis nostri membrum, male custodita, totum hominem undequaque vitiis inficit & commaculat: totumque vitæ nostræ cursum quasi incendio vastat, omnium cupiditatum ignes excitans; cum ipsa sit igne inferni inflammata, id est, a diabolo instigata, cujus malitiæ servit ut instrumentum.

7. 8. *Omnis enim natura bestiarum, & volucrum, & serpentium, & ceterorum domantur & domita sunt a natura humana.* Nullum animalium genus quod domari non possit ab homine: & experientia probat ex omni genere domita fuisse, & nunc etiam variis modis domari, mansuefieri, subjici ab hominibus. *Linguam autem nullus hominum domare potest: in-*

quie-

* Græce, μεγαλαυχεῖ, magna gloriatur. Occumenius.

* Græce, ὀλίγον πῦρ, exiguus ignis S. Hieron. in caput. Isaiæ: *Parvus ignis quam grandem succendit materiam!*

quietum * *malum*, *plena veneno mortifero*. Linguam autem malam nullus homo propriis viribus domare potest, multo minus alienam coercere. Malum est quod vix refrænare & cohibere possis, ne solutis repagulis erumpat, & grassetur in hominum perniciem. Parata semper est ad nocendum, in modum aspidis mortifero veneno plenæ. Unde Rex Propheta dixit: *Acuerunt linguam sicut serpentis, venenum aspidum sub labiis eorum*. Sententiam istam, *Linguam autem nullus hominum domare potest*? appositio puncto interrogationis perperam legit Oecumenius, quasi facile sit domare linguam, contra sensum Apostoli, & Sanctum Augustinum, Pelagianos eodem modo legentes refellentem. *

* Ακατάχειτον κακόν, *malum effrænarum, & quod co rceri non possit.*

Psalm. 139. 4.

* *S. Aug. lib. De Natura & Gratia, c.* 15

9. 10. *In ipsa benedicimus Deum & Patrem: & in ipsa maledicimus homines, qui ad similitudinem Dei facti sunt*. Per ipsam laudamus Deum, qui Pater noster est, & per ipsam maledicimus hominibus ad imaginem Dei conditis. *Ex ipso ore procedit benedictio & maledictio. Non oportet, fratres mei, hæc ita fieri*. Ex eodem ore hæc duo tam contraria procedunt, benedictio & maledictio; quod procul absit a vobis, cum Christianos maxime dedeceat.

11. 12. *Numquid fons de eodem foramine emanat dulcem & amaram aquam?* Numquid aqua dulcis & amara ex eadem fontis scaturigine profluere potest? Perabsurdum igitur est ut ex eodem ore benedictio Dei & maledictio proximi oriatur. *Numquid potest, fratres mei, sicut uvas* * *facere, aut vitis ficus? Sic neque salsa dulcem potest facere aquam*. Numquid potest ficus uvas progignere, aut vitis ficus? Id rerum natura non patitur, cum quælibet planta congeneres fructus proferat. Sic neque fons aquæ salsæ dulcem aquam effundere potest. Igitur cum ratione pugnat ut una eademque lingua benedictionem & maledictionem proferat.

* Ex Græco Textu, & Syriaca Versione, *oleas*.

13. *Quis sapiens & disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientiæ*. Si quis sit inter vos sapiens & doctus, bona opera, præsertim beneficentiam erga proximos, constanti probæ vitæ cursu & tenore ostendat, & sapientiam cum mansuetudine conjunctam. Sapientia, rerum ad religionem pertinentium notitia est per causas superiores. Scientia vero earumdem rerum notitia per ea quæ sunt humanæ scientiæ vel experientiæ. De utroque dono scribit sanctus Paulus: *Alii quidem per Spiritum datur sermo sapientiæ: alii autem sermo scientiæ secundum eumdem Spiritum*.

1. *Cor.* 12. 8. Ἀκαταστασία: *tumultuatio*. Syriaca Versio, & Æthiopica contonant. * Ἐπιεικής. *Æqua*. * Vox Græca Ἐυπειθὴς significat *satis adibilem* seu facile accedentem rationi, & *bonis consentientem*. Unde duas translationes in nostra Editione Vulgata conjunctas, Viri Eruditi conjiciunt, & ex Versionibus Syriaca, Æthiopica, & Arabica confirmant.

14. 15. 16. *Quod si zelum amarum habetis, & contentiones sint in cordibus vestris: nolite gloriari, & mendaces esse adversus veritatem*. Verum si amaritudinem invidiæ in corde habeatis, & animum ad contentiones propensum, ne vos sapientes esse jactetis. Id enim esset stulte gloriari & mentiri adversus veritatem. *Non est enim ista sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica*. Non est enim vera illa sapientia, nec a Deo profecta, sed curvis in terram animis & carnalibus conveniens, & a diabolo inspirata. *Ubi enim zelus & contentio: ibi inconstantia,* * *& omne opus pravum*. Invidiam enim & contentionem sequitur inconstantia tumultuosa & seditiosa, & omne pravi operis genus.

17. *Quæ autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta,* * *suadibilis, bonis consentiens,* * *plena misericordia, & fructibus bonis, non judicans, sine simulatione*. Quæ autem a Deo est sapientia, primum quidem casta est, deinde pacis amans, mo-

moderata & æqua, facilis ad obediendum, melioribus conſiliis & rationibus acquieſcens, plena miſericordia, & bonorum operum fructibus, minime præceps ad iudicandum de alienis dictis & factis; vel, non habens reſpectum perſonarum, honorando divitem, & contemnendo pauperem, qua de re Apoſtolus noſter ait: *Nonne judicatis apud voſmetipſos, & facti eſtis judices cogitationum iniquarum?* (ſuperius cap. 2. verſ. 4.) Vera denique & cœleſtis ſapientia ſimulationis expers eſt.

18. *Fructus autem juſtitiæ in pace ſeminatur, facientibus pacem*. Fructus autem ſeu incrementa juſtitiæ & meritorum, & gloria æterna, quæ eſt juſtitiæ merces, in pace ſeminatur per actus virtutum, ac præſertim caritatis, ab iis qui pacem Chriſtianam ſervant, & ſummo ſtudio promovent.

CAPUT III.

Senſus Moralis.

Periculoſum Paſtoris & Doctoris Munus.

1. *Nolite plures Magiſtri fieri, fratres mei, ſcientes quoniam majus judicium ſumitis*. Periculoſum eſt alios regendi docendique munus. Qui ſine vocatione Dei, ambitionis impulſu, Paſtoris & Doctoris munus appetunt & ſuſcipiunt, peccatorum ſuorum ſarcinam aggravant, majorique damnationi ſe exponunt. Qui doctrinæ ſingularitatem in Religione aut Morali Chriſtiana affectant; qui ſe Magiſtros ſic oſtentant, ut antiquorum Eccleſiæ Doctorum ac Patrum, Sedis Apoſtolicæ Pontificum, & Epiſcopalis Collegii diſcipuli eſſe nolint: qui Scripturæ ſacræ & Traditioni opiniones ſuas non conformant, ſed ſtudiis partium, & humanæ gloriæ abrepti, peregrinas doctrinas, pravaſque opiniones in Eccleſiam inducunt, ex illorum ſunt numero Magiſtrorum quos hic perſtringit ſanctus Apoſtolus. „ Ma-
S. Aug. Præf. in Retract. „ giſtros plures tunc fieri exiſtimo, *ait S. Auguſtinus*, cum diverſa atque in-
„ ter ſe adverſa ſentiunt. Cum vero idipſum dicunt omnes, & verum di-
„ cunt, ab unius veri Magiſtri magiſterio non recedunt. Offendunt au-
„ tem, non cum illius multa dicunt, ſed cum addunt ſua. Sic quippe in-
S. Hier. in c. 4. Ezechielis. „ cidunt ex multiloquio etiam in falſiloquium. *Vę Eccleſiaſticis viris*, qui
„ dogmatum non cuſtodiunt veritatem, ſed de ſuo corde confingunt,
„ magiſtramque habent præſumptionem ſuam. Qui cum populo per-
„ ſuaſerint vera eſſe quæ fingunt, & in theatralem modum plauſus
„ concitaverint & clamores, immemores fiunt imperitiæ ſuæ, & ad-
„ ducto ſupercilio, liberatiſque ſermonibus atque trutinatis, Magi-
„ ſtrorum ſibi aſſumunt auctoritatem. Paſtores & Doctores, qui abſque doctrina ſufficiente, aliiſque dotibus neceſſariis in Miniſterium Eccleſiaſticum irrepſerunt, qui officio ſuo non funguntur, qui mala, vel male docent, qui vanam doctrinæ gloriam, vel temporalia commoda captant; vel, (ſi bene doceant) quorum mores doctrinæ ſanæ non reſpondent, gravioribus pœnis a ſummo Judice damnabuntur.

Venialia pec. cata quotidiana pœnitentia emenda.

2. *In multis offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus eſt vir, poteſt etiam fręno circumducere totum corpus*. Perſæpe & in multis labimur, per ignorantiam, imprudentiam, & concupiſcentiam malam, quæ contra juſtitiæ rationem appetendo ſeu vitando, faciendum, vel dicendum, vel cogitandum aliquid quod non debuit, ſive fallens, ſive præ-

prævalens persuadet. Quotidianæ ergo peccatorum venialium maculæ quotidiana & perpetua pœnitentia, oratione, aliisque bonis operibus eluendæ sunt, præsertim vero condonatione injuriarum. „ Sunt peccata „ levia & minuta, quæ devitari omnino non possunt, quæ quidem vi- „ dentur minora, sed multitudine premunt. Nam & acervus frumenti „ minutissimis granis colligitur, & tamen onerantur inde naves: & si am- „ plius onerentur, demerguntur. Unum fulmen dejicit aliquem, & oc- „ cidit: sed & si pluvia sit nimia, minutissimis guttis tamen multos „ interficit. Illud uno ictu perimit, illa ex multitudine exstinguit. Ma- „ gnæ bestiæ uno morsu occidunt hominem: minutæ autem cum fue- „ rint multæ congregatæ, plerumque interimunt, & talem perniciem in- „ runt, ut pœnis hujusmodi gens superba Pharaonis judicari meruerit. Si „ ergo quamvis minuta sint peccata, tamen quia tam multa sunt, ut „ congregata acervum faciant, quo te premant; bonus est Deus, qui „ etiam ipsa dimittit, sine quibus non potest ista vita duci. Quomodo „ autem dimittit, si tu non dimittas quæ in te committuntur? Sententia „ ista sic est in corde hominis, quomodo cadus unde sentinatur navis in „ pelago. Non potest enim nisi aquam admittere per rimas compaginis „ suæ. Paulatim tamen adhibendo tenuem liquorem, facit multam colle- „ ctionem, ita ut si non exhauriatur, navem opprimat. Sic & in ista „ vita habemus quasdam mortalitatis fragilitatisque nostræ rimulas; per „ quas intrat peccatum de fluctibus hujus sæculi. Arripiamus tanquam „ fitellam istam sententiam, ut sentinemus, ne demergamur. Dimittamus „ debita debitoribus nostris, ut dimittat nobis Deus. Per hanc sententiam „ (si fiat, ut vere dicatur,) exhauris quidquid influxerat. Sed cautus esto: „ adhuc enim in mari es. Nam cum hoc semel feceris, non sufficit, ni- „ si perveneris trajecto isto mari ad illam patriæ soliditatem & firmita- „ tem, ubi nullis fluctibus quatiaris, nec dimittas quod in te non ad- „ mittitur, nec tibi dimitti velis quod non admittis. Cum autem in mul- „ tis offendamus omnes, tamen in verbis facilior & frequentior lapsus est, „ adeo ut ad Christianæ justitiæ perfectionem proxime accedat, qui verbo „ non peccat. Porro cum unusquisque vereri debeat & cavere, ne loquen- „ do peccet: id multo magis timere & cavere debent Pastores & Doctores, „ cum periculosissimum sit de rebus religionis male & indigne loqui.

S. *Aug. Ser.* 278. *alias De Diversis* 34. n. 12. & 13.

5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. *Lingua modicum quidem membrum est, & magna exaltat. Ecce quantus ignis quam magnam silvam incendit? Et lingua ignis est, universitas iniquitatis.* * Ex bono usu linguæ quot & quanta bona? Ex malo usu quot & quanta mala oriuntur? Lingua pii Doctoris & Apostolici Prædicatoris a Spiritu sancto animata divini amoris ignem in cordibus fidelium incendit. Lingua seductoris, detractoris, aut adulatoris, incendio errorum, cupiditatum, & peccatorum, animas vastat. Quam cito ignis lignorum struem domosque consumit, tam cito lingua improba nocumentum infert gravissimum. Inflammatut a diabolo, cujus instrumentum est ad pravas eupiditates inflammandas; semen est venenatum omnium peccatorum, *Mundus iniquitatis*. Nullum enim peccati genus est quod lingua non pariat, aut perpetrando, ut blasphemias, hæreses, perjuria, falsa testimonia, calumnias, detractiones, convitia; aut præcipiendo, suadendo, provocando; aut occasiones & fomenta subministrando, ut fornicationes, stupra, adulteria, rixas, cædes, ebrietates, schismata. „ Peccatum quod per linguam committitur, „ omnium fere propensissimum est, (ait S. Basilius) sed & idem „ multi-

Linguæ peccata.

*Confercum *Ecclesiastici* 22. 16. & *seq.*

S. Basil. Hom. in Ps. 33.

„ multiforme. Iratus es? Mox lingua præcurrit. Concupiscentia teneris? „ Habes linguam ante omnia quasi lenam & conciliatricem, quæ coo- „ peretur peccato, quæ per simulationem proximis imponat. Est tibi lin- „ gua quoque vice teli ad iniquitatem, cum non ex corde loquitur, sed
Ps. 49. 19. „ ea promit quæ ad fraudem & impostturam faciunt. *Os tuum abundavit* „ *malitia, & lingua tua concinnabat dolos. Sedens adversus fratrem tuum* „ *loquebaris, & adversus filium matris tuæ ponebas scandalum* : Vita no- „ stra referta est linguæ peccatis, turpiloquio, perjurio, detractione, „ otioso sermone, falsis testimoniis. Hæc mala omnia, & his plura, „ sunt linguæ opera. Qui vero adversus Dei gloriam os aperiunt, & „ iniquitatem in Excelsum loquuntur, alio-ne quam linguæ organo im- „ pietatem suam perficiunt? Quoniam igitur ex verbis tuis justifica- „ beris, & ex verbis tuis condemnaberis, *Prohibe linguam tuam a ma-* „ *lo*, nec vana mendacique lingua iram tibi thesaurizabis. *Prohibe* „ item *labia tua ne loquantur dolum* ; hoc est, quæ tibi data sunt „ instrumenta administrando sermoni, fac vacare a prava operatio- „ ne. Est autem dolus maleficium occultum proximo oblatum sub præ- „ textu rei melioris.

Orandum & laborandum ut dometur lingua.

Prudentia humana linguam domare non potest. Ille solus vim habet *coercendi linguam*, qui cordis humani quocumque voluerit flectendi omnipotentissimam habet potestatem. Linguæ impetum & inquietudinem quis cohibere potest, nisi digitus Dei? Quis ejus corruptioni & veneno mederi, nisi gratia medicinalis Salvatoris? *Linguam nullus hominum domare potest* ; *inquietum malum*, *plena veneno mortifero*. Quod non ideo dixit sanctus Apostolus, ut hujus in nos mali dominationem per negligentiam permanere patiamur, sed ut ad domandam linguam divinæ gratiæ poscamus auxilium. „ Non enim ait, Lin-
S. Aug. lib. De Natura & Gratia, c. 15. „ guam nullus domare potest: sed, *nullus hominum* : ut cum domatur, „ Dei misericordia, Dei adjutorio, Dei gratia fieri fateamur. *Conetur ergo anima domare linguam, & dum conatur, poscat auxilium* : *& oret lingua, ut dometur lingua, donante illo qui dixit ad suos* : Non „ enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur „ in vobis. *Itaque præcepto facere commonemur, quod conantes, & no-*
Idem Serm. 55. alias 4. De verb. Domin c. 2. & 3. *stris viribus non valentes, adjutorium divinum precemur*. „ Linguam nul- „ lus hominum domare potest. Attendite similitudinem ab ipsis be- „ stiis quas domamus. Equus non se domat, elephantus non se domat; „ leo non se domat, sic & homo non se domat, sed ut dometur equus, „ bos, camelus, elephantus, leo, aspis, quæritur homo. *Ergo Deus quæ-* *ratur, ut dometur homo . . . Imago Dei domat feram, & non domat Deus imaginem suam?*

Cum vitiis pene omnibus serviat lingua mala, servit maxime hypocrisi & duplicitati cordis, nunc in laudes Dei, mox in hominum exsecrationem effusa; benedicens Patri, maledicens fratribus; Regem regum honorans, & ejus imaginem conspuens, fœdans, lacerans, conculcans? *In ipsa benedicimus Deum & Patrem, & in ipsa maledicimus homines, qui ad similitudinem Dei facti sunt*. Deum labiis honorant maledici, cor
Eccli. 15. 9. autem illorum longe est ab eo. *Non est speciosa laus in ore peccatoris*. Laus quæ a caritate non offertur, a Deo, qui caritas est, respuitur.
Ps. 140. 3. Quæ cum ita sint, solicite custodiamus linguam nostram, Deum oremus ut illam domet gratia sua, *Pone, Domine, custodiam ori meo, & ostium circumstantiæ labiis meis* : Vigilemus & caveamus ne linguæ intem-

temperantia & effreni volubilitate labamur in peccata: *Dixi, Custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea.* *Psal. 38. 1.*

13. 14. *Quis sapiens & disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientiæ?* Quinque Pastori & Doctori Catholico necessarias dotes duo isti Versus complectuntur. 1. Singularem sapientiam, seu rerum divinarum notitiam, quæ maxime ex Scripturis sacris hauritur. *Quis sapiens?* 2. Disciplinarum humanarum ornatum, quibus fides adjuvatur, & ad captum humani ingenii explicatur: *& disciplinatus inter vos.* O Sacerdos, o Doctor, „ si te divinum munus idoneum fecerit, ingenio, exercitatione, do- „ ctrina, esto spiritalis Tabernaculi Beseleel: pretiosas divini dogma- „ tis gemmas exsculpe, fideliter coapta, adorna sapienter: adjice „ splendorem, gratiam, venustatem. Intelligatur te exponente illustrius „ quod antea obscurius credebatur; per te posteritas intellectum gratu- „ letur, quod ante vetustas non intellectum venerabatur. 3. Vitam integram & exemplarem in Pastore & Doctore sanctus Apostolus desiderat, ut quod docet bonum primus faciat: *Ostendat ex bona conversatione operationem suam.* 4. In iis requirit mansuetudinem, quæ sapientiæ regulis dirigatur, ne disciplinam solvat, si nimia sit; *in mansuetudine sapientiæ.* Filius Sunamitidis suscitari non potuit Elisæi baculo, sed contactu & afflatu Prophetæ super eum se inclinantis, seque exanimi corpori accommodantis. Quo symbolo significatum est Pastores & Doctores mansuetudine uti debere ut peccatores ad vitam gratiæ revocent: *In mansuetudine sapientiæ*, legi Dei conveniente. Debent instar apum mel habere, non tamen sine aculeo in peccatorum correptione. *Verba* enim *sapientum quasi stimuli, & quasi clavi in altum defixi, quæ per magistrorum consilium data sunt a Pastore uno.* 5. Caritate præditi esse debent Pastores & Doctores, quæ omnem amaritudinem invidiæ & æmulationis, omneque contentionis studium excludat. *Quod si zelum amarum habetis, & contentiones sint in cordibus vestris: nolite gloriari, & mendaces esse adversus veritatem.* Sæpe enim contingit, ut per speciem pietatis, adversus proximos quidam vehementius commoveantur, & rei similitudine decepti, se honesto & laudabili zelo incitari glorientur, cum revera aut invidia contabescant, aut malevolentia & odio inflammentur, & sibi ipsis, contradicente plerumque conscientia mentiantur.

Dotes Pastori & Doctori Catholico necessariæ.

Vincentius Lirin. Common. 1. cap. 27.

Ecclesiastis 12. 11.

15. 16. *Non est enim ista sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica.* Mundi sapientia evangelicæ sapientiæ prorsus dissimilis & adversa est. Mere politica est & terrena, quippe quæ opes, honores, ceteraque caduca & temporalia bona avide concupiscit, omnique studio conquirit. Hæc solas humanas rationes spectat posthabitis divinis, quæ ad ultimum finem, cujus gratia conditi sumus, solæ perducunt. Falsa hæc sapientia religionem ac pietatem in Deum negligit & contemnit, propriaque utilitate & commodo omnia metitur. Mundi leges & mores, Evangelio posthabito, sequitur. Hæc brutis cupiditatibus ducitur, carnisque voluptatibus servit. De hac sanctus Paulus ait: *Prudentia carnis mors est, prudentia autem Spiritus vita & pax, quoniam sapientia carnis inimica est Deo: legi enim Dei non est subjecta, nec enim potest: qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt.* Denique mundi sapientia diabolicas artes, dolos, fallacias, mendacia, perjuria, fraudes, calumnias, discordias, hypocrisim, adulationem, quan-

Falsa mundi sapientia, ejusque caracteres.

Rom. 8. 6. 7. 8.

quandoque violentiam, & omne pravorum & iniquorum mediorum genus adhibet, ut suos fines consequatur. *Ubi enim zelus & contentio, ibi inconstantia, & omne opus pravum.* Pastores & Doctores, quorum officium est regnum peccati destruere, caritatem & pacem prædicare, stabilire, fovere, sedulo ac diligenter laborare oportet ut omnia æmulationum, discordiarum, & contentionum semina eradicentur & præfocentur.

Christianæ Sapientiæ caracteres.

17. *Quæ autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia, & fructibus bonis, non judicans, sine simulatione.* Hi sunt sapientiæ Christianæ caracteres. 1. Casta est, honestatisque & pudoris plena: *Pudica.* 2. Dissensionum, litium, contentionum, & seditionum inimica: *Pacifica.* 3. Ab ambitione, fastu, luxuque aliena: *Modesta.* 4. Erga omnes æqua, tractabilis, facilis, humilis, jure suo interdum cedens caritatis & pacis servandæ causa; propriis opinionibus, proprioque judicio nimium non tribuens, sed aliorum monita lubenter admittens, & a viris bonis & sapientibus meliora gaudens edoceri, medium servans inter nimiam facilitatem & severitatem, inter persuasibilitatem & levitatem: *suadibilis.* 5. Cœlestis sapientia ad bonum amplectendum, faciendum & promovendum semper est propensa & parata? *Bonis consentiens.* 6. Sapientia Christiana prona est ad succurrendum miseris, ad compatiendum afflictis, ad condescendendum infirmis, ad indulgendum peccatoribus, ad condonandas injurias: *Plena misericordia.* 7. Sapientia Christiana bonis operibus quavis bata occasione vacat, quin etiam occasiones quærit benefaciendi proximo, tam in temporalibus, quam in spiritualibus: *& fructibus bonis.* 8. Aliena dicta & facta temere non judicat, nec in sinistram partem rapit, quæ in bonam accipi possunt; intentionem excusat, cum facta excusare non potest: *Non judicans.* 9. Sincera est & simulationis expers; unde a sapientibus sæculi deridetur justi simplicitas. Illorum enim sapientia est „ Cor machinationibus tegere, „ sensum verbis velare, quæ falsa sunt vera ostendere, quæ vera sunt „ falsa demonstrare. At contra sapientia justorum est, nil per ostensionem fingere, sensum verbis aperire, vera ut sunt diligere, falsa devitare, bona gratis exhibere, mala libentius tolerare, quam facere; „ nullam injuriæ ultionem quærere, pro veritate contumeliam lucrum „ putare. Hinc discipulos suos simplices sicut columbas, Salvator noster esse jubet: *Sine simulatione.*

S. Gregor. M. lib. 10. Moral. cap. 16.

Pax diligenda & quærenda.

18. *Fructus autem justitiæ in pace seminatur, facientibus pacem.* Pax cœlestis & æterna, in qua nihil nobis repugnabit ex nobis, illis a Deo promissa est, qui in hac vita veram pacem diligunt & quærunt. Humilitas semen est pacis & initium justitiæ Christianæ: caritas utriusque fructus & perfectio est. „ Modo desideramu pacem, quam hic habemus „ in spe. Adhuc enim in nobis ipsis qualis pax? *Caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem.* Ubi plena pax in uno „ homine? Quando erit plena in uno homine, tunc erit plena in omnibus civibus Jerusalem. Quando erit plena pax? Quando corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem: tunc plena pax, tunc firma pax; nihil litigat adversus animam in homine, non ipsa adversum se ex quadam parte saucia; non „ carnis fragilitas, non indigentia corporis, non fames, non sitis, non „ frigus, non æstus, non lassitudo, non ulla inopia, non provocatio ri-

Galat. 5. 17.

S. Aug. in Ps. 147. n. 20.

Tunc erit plena pax, cum plena erit justitia & perfecta caritas.

„ xæ,

„ tandi inimici & diligendi. Hæc omnia litigant adversum nos, non-
„ dum est plena & perfecta pax. Ibi erit perfecta pax, ibi perfecta ju-
„ stitia, ubi erit perfecta caritas. " „ Propter *illam* pacem totum agi- *S. Aug. Tract.*
„ tur quod Christiani sumus. Hæc enim pax finem temporis non habe- *104. in Joan.*
„ bit, sed omnis piæ nostræ intentionis actionisque finis ipsa erit. Pro- *n. 1.*
„ pter hanc Christi Sacramentis imbuimur; propter hanc mirabilibus
„ ejus operibus & sermonibus erudimur, propter hanc Spiritus ejus pi-
„ gnus accepimus, propter hanc in eum credimus & speramus, & ejus
„ amore, quantum donat, accendimur: hac pace in pressuris omnibus
„ consolamur, hac a pressuris omnibus liberamur: propter hanc omnem
„ tribulationem fortiter sustinemus, ut in hac feliciter sine ulla tribula-
„ tione regnemus.

CAPUT IV.

Sensus Litteralis.

1. 2. UNde *bella & lites in vobis? Nonne hinc? Ex concupiscentiis* * *vestris, quæ militant in membris vestris?* Undenam inter vos contentiones, lites, & bella privata, domestica, publica oriuntur? Nonne ex pravis cupiditatibus opum, honorum, voluptatum, quæ cum sana rectaque ratione, & Dei lege pugnant, & animi vestri facultatibus, sensibusque & membris corporis quasi belli sociis adversus spiritum decertant? „ Concupiscitis, & non habetis: occiditis, * & zelatis; & „ non potestis adipisci: litigatis, & belligeratis, & non habetis, pro- „ pter quod non postulatis. " Bona temporalia inordinate desideratis, & non habetis quod concupiscitis: invidetis habentibus, & nonnumquam æmulatio odium parit, & ad cædes usque prorumpit, quia non potestis adipisci bona quæ proximis invidetis. Discordiis, contentionibus & litibus alii in alios belligeratis; & tamen non obtinetis bona quæ optatis, quia illa a Deo non postulatis, nec mediis legitimis ad eorum consecutionem nitimini.

* Græce, ἡδονῶν *voluptatibus.*

* Pro φονεῦτε *occiditis*, in Græco Textu legendum, φθονεῖτε id est *invidetis*, Erasmus, Cajetanus, & alii conficiunt: sed inanis est conjectura, quæ Codicum omnium Græcorum, & Vulgatæ nostræ auctoritate refellitur. Verbum illud, *occiditis* de odio, non de cæde corporali eruditi quidam commentatores intelligunt ad 1. *Joan.* 3. 15. respicientes: *Omnis qui odit fratrem suum, homicida est.*

3. *Petitis, & non accipitis; eo quod male petatis, ut in concupiscentiis vestris insumatis.* Sed etsi petatis a Deo bona temporalia, non accipitis, quia non recte petitis, sed ut cupiditatibus vestris satisfaciatis.

4. 5. *Adulteri, nescitis quia amicitia hujus mundi inimica est Dei? Quicumque ergo voluerit amicus esse sæculi hujus, inimicus Dei constituitur.* Animæ adulteræ, ignoratis-ne amicitiam seu affectum quo hujus sæculi hominibus & rebus inhæretis, esse inimicitiam adversus Deum? Quicumque ergo voluerit amicitiam inire cum sæculo, & cum hominibus sæculo deditis, ut eorum studiis obsequatur & mores imitetur, Deo exosus est. *An putatis quia inaniter Scriptura dicat: Ad invidiam concupiscit Spiritus qui habitat in vobis?* An existimatis Scripturam sacram inaniter dicere, Spiritum sanctum qui habitat in vobis Deum esse zelotem, qui amore quodam æmulationis animas sponsas suas amat, non ferens ut amores suos ipsum inter & mundum dividant. Interrogative per increpationem legendum, *Ad invidiam concupiscit Spiritus qui habitat in vobis?* censet Beda, ut sit sensus: Numquid Spiritus gratiæ,

„ enim sunt caritati futura meliora, tanto sunt infirmitati violentiora
„ præsentia. Et utinam ii qui ea videre & gemere noverunt, vincere
„ & evadere meteantur; quod sine Dei gratia voluntas non implet hu-
„ mana. Quæ nec libera dicenda est, quandiu est vincentibus & vinclen-
„ tibus cupiditatibus subdita. A quo enim quis devictus est, huic &
Bona temporalia a solo Deo petenda & quatenus? „ servus addictus est. Cupiditas multiplicat desideria, quæ pacem inter-
nam perturbant, & animam occiduut: caritas omnia desideria, quæ si-
num cordis ad bona spiritualia capienda extendunt, ad unitatem revo-
cat. Ad Deum suspiremus & tendamus, qui solus replere potest in
bonis desiderium nostrum. Invidia, æmulatio, lites, contentio-
nes, rixæ, bella, cædes, sunt fructus funesti pravorum desiderio-
rum: Pax Dei quæ exsuperat omnem sensum, pars eorum est qui di-
ligunt legem ejus, qui bona cœlestia, & gaudia æterna dumtaxat desi-
derant, qui temporalia contemnunt & fastidiunt, & a solo Deo illa pe-
tunt ut viaticum itineris, non ut illecebram mansionis, & quatenus ad-
jumenta & instrumenta virtutum ac bonorum operum esse possunt. Si
quid nobis necessarium est, id malis artibus non quærendum, id alteri
non invidendum est, sed a Deo petendum, qui bonorum omnium
non solum spiritualium, sed etiam temporalium largitor est. *Et non ha-
betis propter quod non postulatis.*

3. *Petitis, & non accipitis, eo quod male petatis, ut in concupiscen-
tiis vestris insumatis.* Magnum Dei beneficium est, quod male peten-
tes non exaudiat. Non solum bona petenda sunt, sed bene, pio af-
fectu, ob bonum finem, scilicet ad Dei gloriam, ad salutem nostram.
Male petunt, qui bona temporalia postulant ut illis abutantur ad cu-
piditates suas explendas, & ut vanitati serviant aut voluptati. „ Ma-
Cassian. Collat. 9. c. 23. „ gnificentiæ ac munificentiæ Dei maximam irrogat injuriam, quisquis
„ sempiternis bonis prætermissis, transitorium aliquid & caducum ab eo
„ maluerit postulare, & offensam potius quam propitiationem Judicis
„ sui vilitate orationis incurrit. *Quærite primum regnum Dei, & justi-*
S. Gregor. M. lib. 15. Moral. cap. 27. *tiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis.* Qui non ait, *dabuntur*, sed
„ *adjicientur*, indicat aliud esse quod principaliter datur, aliud quod
„ superadditur. " „ Quia enim nobis in intentione æternitas, in usu ve-
„ ro temporalitas esse debet, & illud datur, & hoc ex abundanti su-
„ peradditur. Et tamen sæpe homines dum bona temporalia postulant,
„ æterna vero præmia non requirunt, petunt quod adjicitur, & illud
„ non desiderant ubi adjiciatur; nec lucrum suæ petitionis putant, si
„ hic sint temporaliter pauperes, & illic beatitudine divites in æternum
„ vivant: sed solis visibilibus intenti, labore postulationis renuunt invi-
„ sibilia mercari. " Male petimus, si non oramus ut Deus nos male
petentes non exaudiat, si non oramus ut nos non exaudiat ad volunta-
tem, sed ad salutem; si quæ petimus temporalia bona, non ad sustén-
tationem nostræ fragilitatis, sed ad redundantiam liberæ voluptatis refe-
ramus. Quisquis hoc fine sive pecunias, sive honores, sive scientiam,
sive sanitatem petit, non autem ut Dei gloriæ, proximique utilitati ser-
viunt, male petit.

Qui mundum amant, Christianorum nomine sunt indigni, Dei inimici, adulteri. 4. 5. 6. 7. *Adulteri, nescitis quia amicitia hujus mundi inimica est Deo? Quicumque ergo voluerit amicus esse sæculi hujus, inimicus Dei constituitur.* Qui uni Deo non adhærent, nec ei in omnibus parere & placere stu-
dent, sed partim Deo, partim mundo se accommodant, similes
sunt conjugibus alieno viro, vel alienæ mulieri adhærentibus.

Quis-

Quisquis amorem, quem Deo debet, transfert ad creaturas, ad divitias, ad honores, ad voluptates, quodam modo adulter est. Christus unicus est animarum nostrarum legitimus sponsus. Illum contemnit, qui mundi & rerum quæ in mundo sunt amorem in cor suum admittit. Quis res alias a Deo diligit propter se ipsas, quæ fruitio est, non usus, Dei inimicus est, adulter est, ab eo repellendus. *Perdidisti omnes qui fornicantur abs te*, ait Propheta: *Mihi autem adhærere Deo bonum est*. *Ps. 72. 27. 28*

„ Huic fornicationi contrarius est amor castus. Amat jam anima Sponsum suum: quid ab illo quærit, ab Sponso suo quem diligit? Forte *S. Aug. in eumdem Psalm.*
„ quomodo sibi eligunt homines aut generos aut sponsos feminæ: eligit
„ forte divitias, & aurum ejus amat, & fundos, & argentum, & pecuniam, & equos, & familiam, & cetera? Absit. Iste ipsum solum
„ amat; quia in ipso habet omnia, quia per ipsum facta sunt omnia. *Per-*
„ *didisti omnes qui fornicantur abs te. Mihi autem adhærere Deo bonum est.*
„ Hoc est totum bonum. Qui mundum amant, Christianorum nomine
„ sunt indigni. Non vis esse inimicus Dei? Noli esse amicus hujus mun- *Idem in Psal.*
„ di. Nam si amicus fueris hujus mundi, inimicus eris Deo. Quomo- *92. n. 10.*
„ do enim non potest fieri adultera conjux, nisi inimica sit viro suo:
„ sic anima adultera amore rerum sæcularium, non potest nisi inimica
„ esse Deo. Timet, sed non amat: pœnam timet, non justitia delecta-
„ tur. Ergo inimici Dei omnes amatores mundi, omnes inquisitores nu-
„ garum. Deus zelator Animarum totum illarum amorem postulat. *An putatis quia inaniter Scriptura dicit: Ad invidiam concupiscit Spiritus qui habitat in vobis*? Quæ igitur in hoc mundo amantur, propter Deum amanda sunt, ut arrha sponsi, ut munera amici, ut beneficia domini, ut per ista illum, & super ista illum diligamus. Quid vero justius est, quid utilius homini quam totum amorem suum Deo consecrare, mundo vero nuntium remittere? Majora enim, excellentiora, pretiosiora longe dona & ornamenta sponsis suis, fidelibus scilicet animabus illum caste diligentibus confert Deus, quam mundus conferat amatoribus suis. Mundus enim dat terrenas, transitorias, & multis amaritudinibus permixtas voluptates: Deus vero cœlestes, puras, æternas. *Majorem autem dat gratiam*. Hujus tanto capacior est anima, quanto humilior. *Deus* enim *superbis resistit, humilibus autem dat gratiam*. Gloria proprium Dei dominium est. Hanc usurpare volunt superbi, quos Deus velut armata manu repellit, ac deprimit. *Gloriam meam* (inquit) *alteri non dabo*. Sub aquæ symbolo Spiritus sancti gratia significatur & promittitur. *Qui credit in me, sicut dicit Scriptura, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ. Hoc autem dixit* Jesus *de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum*. *Joan 7. 38.*
„ Spiritus sanctus capitur per humilitatem, repellitur per super- *S. Aug. Serm. 270. alias 22. ex editis a Sirmondo.*
„ biam. Aqua est enim, cor humile tamquam locum concavum quæ-
„ rens, ubi consistat: elatione autem superbiæ tamquam tumore collis
„ repulsa labitur. Implet humiles, quia capaces invenit. *Omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur. Excelsus Dominus humilia respicit, & alta a longe cognoscit.* *Luc. 3.*
Gratiæ & virtutum omnium custos humilitas, deprædatrix & peremptrix superbia. „ Nisi *enim* humili-
„ tas omnia quæcumque benefacimus & præcesserit, & comitetur, &
„ secuta fuerit, & præposita quam intueamur, & apposita cui adhærea- *S. Aug. Epist. 118. alias 52. num. 27.*
„ mus, & imposita qua reprimamur, jam nobis de aliquo bono facto
„ gaudentibus totum extorquet de manu superbia. Vitia quippe cetera
„ in peccatis, superbia vero etiam in recte factis timenda est, ne illa

„ quæ laudabiliter facta sunt, ipsius laudis cupiditate amittantur. Dei ergo magnitudinem infinitam & nihilum nostrum; gratiæ Christi necessitatem & virtutem; fragilitatem infirmitatemque nostram considerantes, in omnibus recte factis dicamus: *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam*; totum Deo demus, in peccatis vero totum nobis tribuamus.

Christianæ humilitatis officia.

8. 9. 10. Subditi ergo estote Deo. Primum Christianæ humilitatis officium est, sese Deo penitus subjicere, ejus legi in omnibus obtemperare, nostram ab illo dependentiam profiteri, ac de illa gaudere; omnes spes nostras in eo collocare. „ Nonne Deo subjecta erit anima mea? Ab
Psalm. 61. „ ipso enim salutare meum? Nam & ipse Deus meus, & salutaris meus, „ susceptor meus, non movebor amplius. Quantumcumque accedam, quantumcumque ascendam, sub Deo ero, non contra Deum. Securus transcendo cetera, quando ille me sub se tenet qui est super omnia.

Secundum Christianæ humilitatis officium est, repellere tentationes diaboli, quibus nos a Dei subjectione & obedientia subducere conatur. Qui illas audit, facile vincitur: qui statim illis resistit, Deo adjutore vincit, & superbum hostem fugat. Impellit diabolus, sed non evertit, si tuum illi negaveris consensum. Suadere potest, sollicitare potest, cogere omnino non potest. Multis quidem modis nos oppugnat, sed illius insidiis & insultibus superiores evademus, si armaturam Dei induti illi resistamus. Pertimescit enim piorum vigilias, orationes, jejunia, voluntariam paupertatem, misericordiam, humilitatem, maxime vero ardentem in Christum amorem. Igitur *Resistite diabolo, & fugiet a vobis*. Inducetur confusione, qui quærit animam vestram, ut perdat eam. Victus cum pudore & dedecore fugiet; duplicique contritione conteretur; primo quod ille gratiam & sanctitatem amiserit, quam homines Deo adjuvante conservant, & e cœlo ceciderit, quo illi tendunt, illo frustra insidias in via tendente. 2. Quod spiritalis substantia ab homine ex carne fragili constante superetur, & quamvis mille nocendi artibus instructus, sub ejus pedibus conteratur.

Tertium Christianæ humilitatis officium est ad Deum appropinquare per orationem, quæ humilis fidei fructus est, cœlos ipsos penetrans.
Eccli. 35. 21. „ Oratio humiliantis se nubes penetrabit. Et donec propinquet non con-
„ solabitur: & non discedet donec Altissimus aspiciat. Appropinquat nobis Deus per misericordiam suam & gratiam prævenientem: appropinquamus Deo per fidem, per orationem, per caritatem qua illi conjungimur, & in illo manemus, per bona opera quibus ejus gratiæ coo-
Zach. 1, 3. peramur, & nobis cooperantibus magis adhuc appropinquat, intimius
Lament. Jerem. 5. 21. unitur, gratiam & virtutes auget. *Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis*. Hæc per Apostolum suum loquitur, qui per Prophetam dixit: *Convertimini ad me, & convertar ad vos*: Ad quem tamen alter Propheta: *Converte nos, Domine, ad te, & convertemur*: & ipse Chri-
S. Leo M. Ser. 42. De Quadrag. 5. stus ait: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum*.
„ Quamvis enim ædificium nostrum spirituale sine ope sui non subsistat
„ Artificis, nec fabrica nostra possit esse incolumis, nisi ei protectio
„ præfuerit Conditoris: tamen quia rationabiles lapides sumus, & viva
„ materies, " „ sic nos Auctoris nostri extruit manus, ut cum Opifice
„ suo etiam is qui reparatur, operetur. Gratiæ igitur Dei obedientia se
„ humana non subtrahat, nec ab illo bono, sine quo non potest bona

„ esse,

„ eſſe, deficiat. At ſi quid ſibi impoſſibile aut arduum in mandatorum „ effectibus experitur, non in ſe remaneat, ſed ad jubentem recurrat, „ qui ideo dat præceptum, ut excitet deſiderium, & præſtet auxi- „ lium.

Quartum Chriſtianæ humilitatis officium eſt ſe peccatorem agnoſcere, peccata ſua confiteri, ab iis abſtinere, peccandi affectum exuere, occaſiones deſerere. *Emundate manus, peccatores, & purificate corda.* „ An „ forte quiſquam ita inſolenter ſuperbit, ita ſe illæſum, ita immacula- *S. Leo, ibid.* „ tum eſſe præſumit, ut nullius jam renovationis indigeat? Fallitur pror- „ ſus iſta perſuaſio, & nimia vanitate veteraſcit, quicumque inter ten- „ tationes hujus vitæ ab omni ſe vulnere credit immunem. Plena om- „ nia periculis, plena ſunt laqueis. Incitant cupiditates, inſidiantur ille- „ cebræ, blandiuntur lucra, damna deterrent, amaræ ſunt obloquentium „ linguæ, nec ſemper veracia ſunt ora laudantium. Inde ſævit odium, „ hinc decipit officium; ut facilius ſit vitare diſcordem, quam declina- „ re fallacem... Unde quia paucorum eſt tam ſolida fortitudo, ut nul- „ la inæqualitatum perturbatione quatiantur, & multos fidelium non „ adverſa tantum, ſed etiam ſecunda corrumpant: ſanandis vulneribus „ quibus humana infirmitas ſauciatur, diligens eſt adhibenda curatio. Dicente igitur Scriptura: *Quis gloriabitur caſtum ſe habere cor, aut mun-* *Prov. 20. 9.* *dum ſe eſſe a peccato?* Omnes ſibi intelligant delictorum indulgentiam, & reparationis neceſſariam eſſe medicinam. *Emundate manus, peccatores, & purificate corda, duplices animo.* Quærite Deum in ſimplicitate cordis, pietatis larvam ne aſſumite ad fallendos homines: Deus cor intuetur.

Quintum Chriſtianæ humilitatis officium eſt, ob miſerias animæ ſuæ ingemiſcere, peccata deflere, tam ſua, quam aliena; mundi gaudiis & delectationibus renunciare, pœnitentiam amplecti & profiteri. *Miſeri eſtote, & lugete, & plorate: riſus veſter in luctum convertatur, & gaudium in mœrorem.* Qui ſe felices exiſtimant in regione miſeriæ, inſaniunt. *Iſai. 3. 12.* *Populus meus, qui vos felices dicunt, in errorem vos mittunt, & turbant ſemitas pedum veſtrorum.* „ Regio iſta ſcandalorum eſt, & tentationum. „ & omnium malorum, ut gemamus hic, & mereamur gaudere ibi: *S. Aug. in Pſ.* „ hic tribulari, & conſolari ibi, & dicere: *Quia eripuit animam meam* *85. n. 24.* „ *de morte, oculos meos a lacrymis, pedes meos a lapſu: Placebo Domi-* *Pſ. 114. 8. & 9.* „ *no in regione vivorum.* Iſta regio mortuorum eſt. Tranſit regio mortuorum, venit regio vivorum. In regione mortuorum labor, dolor, „ timor, tribulatio, tentatio, gemitus, ſuſpirium. Hic falſi felices, ve- „ ri infelices; quia falſa felicitas, vera miſeria eſt. Qui vero ſe agnoſcit „ in vera eſſe miſeria, erit etiam in vera felicitate. Et tamen nunc „ quia miſer es, Dominum audi dicentem: *Beati qui lugent.* Nihil tam „ conjunctum miſeriæ quam luctus, nihil tam contrarium miſeriæ quam „ beatitudo. Intelligite (inquit) quod dico. Beatos dico lugentes: „ Beati in ſpe, lugentes in re. Etenim lugent in morte iſta, in tribu- „ lationibus iſtis, in peregrinatione ſua: & quia agnoſcunt ſe eſſe in „ iſta miſeria, & gemunt, beati ſunt. Riſus mundi error eſt, gaudium mundi ſtultitia. Lugent homines in ſpectaculis, cum lugubres caſus comœdi repræſentant & canunt, deflent alienas miſerias, & ſæpe fabulo- *S. Aug. lib. 1.* ſas; non deflent ſuas. *Quid miſerius miſero non miſerente ſeipſum, & Confeſſ. c. 13.* *flente Didonis mortem, quæ flebat amando Æneam, non flente autem mor-*

tem suam, *quæ fit non amando te?* (ait S. Augustinus) Homines mundani pœnas suas dolent ac deflent, culpas non dolent, propter quas a Deo flagellari merentur. „ Qui damnum patitur, proclivior est ut di-
„ cat, Indigne passus sum, quam ut consideret quare passus sit, *dolens*
„ *damnum pecuniæ, non dolens justitiæ*. Si peccasti, thesaurum tuum in-
„ teriorem dole: nihil habes in domo, sed forte inanior es corde: Si autem plenum est cor bono suo Deo tuo; quare non dicis, *Dominus de-*
Job. 1. 21. *dit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum?* Sanctus sit dolor noster, ut dolor Davidis Regis pœnitentis, qui non dolebat flagellum, sed peccatum. *Et dolor meus* (inquit) *in conspectu meo semper: quoniam iniquitatem meam annuntiabo, &*
Psalm. 37. 19. *cogitabo pro peccato meo*. „ Si filius cujusquam moriatur, plangit illum;
S. August. in Luns Ps. „ si peccet; non illum plangit. Tunc plangeret, tunc doleret Christia-
„ ne, cum peccantem videret; tunc modum imponeret, tunc normam
„ vivendi doceret, disciplinam daret: aut si fecit, & ille non audivit,
„ tunc erat plangendus, tunc pejus mortuus luxuriose vivens, quam
„ moriendo luxuriam finiens. Hæc dolenda sunt, illa sustinenda; illa
„ ferenda, ista plangenda.

Sextum denique Christianæ humilitatis officium est ex contemplatione peccatorum suorum & infirmitatis suæ perpetuo humiliare se ante oculos Dei, humiliationes amare, nec se tamen humilem umquam existimare. Hæc una ratio est gratiæ Dei recuperandæ & conservandæ, veræque celsitudinis consequendæ in regno cælorum. *Humiliamini in conspectu Domini, & exaltabit vos*. Humilitas justificat nos. Humilitas (inquam) non humiliatio. Quanti humiliantur, qui humiles non sunt? „ Alii cum rancore humiliantur, alii patienter, alii & libenter. Primi
„ rei sunt, sequentes innoxii, ultimi justi. Quamquam & innocentia
„ portio justitiæ est, sed consummatio ejus apud humilem. Qui autem
„ dicere potest: *Bonum mihi quia humiliasti me*, is vere humilis est.
„ Non potest hoc dicere qui invitus tolerat, minus qui murmurat. Neu-
„ ter gratiam promeretur, quoniam non humiliatis, sed humilibus Deus
„ dat gratiam. Est autem humilis, qui humiliationem convertit in hu-
„ militatem. Hunc Deus exultabit. Humilitas enim claritatis est meritum, claritas humilitatis est præmium.

Detractionis & temerarii judicii vitia.

11. 12. *Nolite detrahere alterutrum, fratres. Qui detrahit fratri, aut qui judicat fratrem suum, detrahit legi, & judicat legem. Si autem judicas legem, non es factor legis, sed judex*. Variis modis detrahitur proximo, 1. Falsum crimen ipsi impingendo. 2. Verum ejus defectum seu vitium nimis exaggerando. 3. Quod occultum est prodendo. 4. Benefactum extenuando, seu virtutes & laudes reticendo, cum eas pandi caritas postulat. 5. Dicta vel facta, aut bona, aut ambigua malam in partem interpretando. Qui sic detrahit proximo, aut ipsum damnat, detrahit legi, & ipsam damnat, 1. Quia contemnit præceptum de dilectione proximi, quæ est summa legis. 2. Quia opere suo improperat legi quod non recte fecerit, detractionem, calumniam, & judicia temeraria vetando. 3. Quia legis & ipsius summi Legislatoris auctoritatem usurpat. *Unus est Legislator & Judex, qui potest perdere, & liberare*. Censoriam in aliorum dicta vel facta auctoritatem
S. Bernard. Serm. 24. in Cantica. non usurpabit, qui de propriis peccatis coram Deo erubescens & dolens, in judicii ejus exspectatione contremiscit. *Tu autem quis es, qui*

judi-

„ *judicas proximum* ? Id præcique vitium caritatem quæ Deus eſt, &
„ quidem ceteris acrius, impugnat, perſequitur, & perimit. Omnis qui
„ detrahit, primum quidem ſeipſum prodit vacuum caritate: deinde quid
„ aliud detrahendo intendit, niſi ut is cui detrahit, veniat in odium vel
„ contemptum ipſis apud quos detrahit? Ferit ergo caritatem in omni-
„ bus qui ſe audiunt lingua maledica, & quantum in ſe eſt, necat fun-
„ ditus, & extinguit; non ſolum autem, ſed & in abſentibus univerſis,
„ ad quos volans verbum forte per eos qui præſentes ſunt, pervenire
„ contigerit. Vides quam facile & in brevi ingentem multitudinem ani-
„ marum velociter currens ſermo tabe malitiæ hujus inficere poſſit? Pro- *Pſalm. 13.*
„ pterea dicit de talibus Propheticus ſpiritus: *Quorum os maledictione*
„ *& amaritudine plenum eſt, veloces pedes eorum ad effundendum ſan-*
„ *guinem*; utique tam veloces, quam velociter currit ſermo. Unus eſt
„ qui loquitur, & unum tantum verbum profert: & tamen illud unum
„ verbum uno in momento multitudinis audientium dum aures inficit,
animas interficit. Cum itaque *Detractores Deo* ſint *odibiles*, illos ſan- *Pſalm. 100.*
cte perſequamur exemplo Davidis: *Detrahentem ſecreto proximo ſuo, hunc perſequebar*. Hoc vitium tanto periculoſius, quanto frequentius, etiam inter eos qui pietatem profitentur, ſub ſpecie zeli ſubrepit: & qui ab aliis vitiis receſſerunt, in hoc tamquam in ultimum diaboli laqueum incidunt.

13. 14. 15. 16. *Ecce nunc qui dicitis: Hodie, aut craſtino ibimus in illam civitatem, & faciemus ibi quidem annum, & mercabimur, & lucrum faciemus: Qui ignoratis quid erit in craſtino*. Nimia rerum temporalium & caducarum ſolicitudo homine Chriſtiano indigna eſt. Animus qui ſe totum ſpargit in imis, nihil poteſt amare de ſummis. *Humanis actionibus nimis intentus, Deo quodammodo vacuatur, quo fit tanto plenior, quanto in ſuperna atque æterna liberius extenditur*. Damnanda ſuperbia eſt ingenio ſuo, induſtriæ, prudentiæ, ac labori negotiorum vitæ civilis ſucceſſum tribuere, nec ad Dei auxilium confugere, quod in hujuſmodi negotiis eo magis neceſſarium eſt, ut Chriſtiane gerantur, quo ſæpius in iis principatum uſurpat cupiditas. Liberam igitur peregrinandi, negotiandi, militandi, officia civilia, & quaslibet artes honeſtas exercendi poteſtatem non tollit Apoſtolus, ſed ſpes omnes noſtras in uno potiſſimum Deo collocandas eſſe docet, omniaque conſilia noſtra, actiones omnes, ejus providentiæ ac voluntati ſubjiciendas, & ad ejus gloriam referendas. „ Non tollit poteſtatem aut liberum arbitrium, ſed oſtendit non
„ eſſe totum in manu ejus: nam ſuperna quoque opus eſt gratia. Licet *Oecumenius in*
„ enim & certare, & currere ac negotiari, omniaque agere quæ ſunt ad *Comment.*
„ vitam: non tamen hæc propriis laboribus attribuere, ſed divinæ beni-
„ gnitati. *Unde ait Propheta*: Scio, Domine, quia non eſt hominis via *Jerem. 10. 23.*
„ ejus: nec viri eſt ut ambulet & dirigat greſſus ſuos. „ Summa ſtultitia eſt conſilia ſua, curaſque ſuas confidenter & abſoluto propoſito in futurum extendere, cum nec illud ſciamus an cras futuri ſimus ſuperſtites. Vita enim ipſa, quæ baſis eſt omnium humanarum actionum, nobis in- *Iſaiæ 40. 15.*
certiſſima eſt. Ideo guttæ aquæ e ſitula defluenti, nunc momento ſtateræ *& 17.*
ſeu exiguo grano quod lanci impoſitum eam vix movet ac deprimit, nunc *Sap. 2. 2. 3. 5.*
fumo & ſcintillæ ignis, veſtigio nubis, telæ quæ a texente improviſo præ- *Pſal. 102. 15.*
ciditur, vento, pulveri, fœno flori, agri, vapori, nihilo & inani, in Scri- *Job. 7. 7. c. 13*
pturis ſacris comparatur. *Quæ eſt enim vita veſtra? Vapor eſt ad modicum* *9. & c. 14. 1.*
parens, & deinceps exterminabitur. In omnibus igitur conſiliis, negotiis,

Omnia conſilia operaque noſtra & eorum ſucceſſum, Dei providentiæ ac voluntati ſubjicere debemus. *S. Auguſt. Quæſt. 68. in Exodum.*

& actio-

& actionibus nostris, divinæ providentiæ, & mortalitatis nostræ memores simus. Alumni sumus providentiæ Dei, ab illa nos in omnibus dependere profiteamur. In manibus Dei sortes nostræ & dies nostri sunt: Nobis itaque polliceri non possumus futura tempora, nec aliquid certi de actionibus nostris in futurum decernere, nisi sub beneplacito Dei. Cum enim ob peccatum morte damnatus sit homo, qua Deo placuerit hora subeundæ, qui de suis actionibus in futurum superba confidentia statuunt; ac in vanis consiliis suis gloriantur & exsultant similes sunt reo capite damnato, qui absque voluntate judicis de quibusdam in posterum agendis disponeret. *Nunc autem exultatis in superbiis vestris. Omnis exultatio talis maligna est.* Non hanc fragilem, brevem, miseram & mortalem vitam, sed beatam, immortalem & æternam desideremus, & propter illam omnia faciamus. „ Non enim propter hanc temporalem
S. August. Serm. 302. alias De Diversis 3. „ vitam, sed propter æternam Christiani sumus. Attendamus quomodo
„ diligatur vita ista temporalis ab amatoribus suis, & quam magno ti-
„ more sint homines, ne moriantur morituri. Videas hominem treme-
„ re, fugere, latebras quærere, defensiones aucupari, rogare, provolvi,
Vitæ hujus fragilitas & brevitas. „ si fieri potest, quicquid habet, dare, ut vita donetur, ut uno die plus
„ vivatur, ut ætas incerta semper aliquanto diutius protendatur. Tanta
„ faciunt homines: quis tale aliquid pro vita æterna? Alloquamur amatorem præsentis vitæ: Quid agis, quid festinas, quid trepidas, quid
„ fugis, quid latebras quæris? Ut vivam (inquit.) Ut vivas semper vi-
„ cturus? Non. Non ergo mortem satagis auferre, sed differre. Qui tanta agis ut paulo serius moriaris, age aliquid ut numquam moriaris.
„ Ergo quoniam Christiani sumus, implorato adjutorio Domini Dei no-
„ stri adversus blanditias male amatæ, amemus illius pulchritudinem vi-
„ tæ, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis
„ ascendit. Hanc enim præparavit Deus diligentibus se, & ipsa vita ipse
„ Deus est. Illi lacrymas pro hac non solum adipiscenda, sed etiam di-
„ ligenda fundamus... Numquid libris opus est ut ostendamus quam ista
„ sit incerta, quam transitoria, quam pene nulla, quam verum sit quod
„ scriptum est: *Quæ est enim vita vestra? Vapor est ad modicum parens,*
„ *& deinceps exterminabitur.* Vivebat heri, non est hodie: Paulo ante
„ videbatur, modo non est qui videbatur. Deducitur homo ad sepulchrum:
Psal. 38. 7. „ redeunt tristes, cito obliviscentes. Dicitur quam nihil est homo: &
„ hoc dicit ipse homo, ut non nihil, sed aliquid sit homo. *Veruntamen in imagine pertransit homo, sed & frustra conturbatur.... Universa vanitas omnis homo vivens.*

Gravius peccatum est violantis legem sibi cognitam, quam ignorantis. 17. *Scienti igitur bonum facere, & non facienti, peccatum est illi.* Gravius peccatum est ejus qui cognitam legem violare non veretur. Quamquam ignorantia eorum qui officium suum nesciunt, scire tamen debent & possunt, neminem sic excusat, ut sempiterno igne non ardeat, sed tantum ut mitius ardeat. Scientiæ abusus ex Angelis dæmones fecit. Pastores & Doctores non solum scientia, sed imprimis vitæ sanctimonia prælucere debent populis; *facere, & docere.* „ Quemadmodum enim ci-
S. Bernard. Serm. 36. in Cantica „ bus indigestus malos generat humores, & corrumpit corpus, non nu-
„ trit, ita multa scientia ingesta stomacho animæ, quæ est memoria,
„ si decocta igne caritatis non fuerit, & sic per quosdam artus animæ,
„ mores scilicet atque actus, transfusa atque digesta, quatenus ipsa de
„ bonis quæ noverit, vita attestante & moribus bona efficiatur: nonne
„ illa scientia reputabitur in peccatum, tamquam cibus conversus in pra-

„ vos

„ vos noxiosque humores ? An non malus humor peccatum ? An non
„ mali humores pravi mores ? An non inflationes & torsiones in con-
„ scientia sustinebit, qui hujusmodi est, sciens videlicet bonum , & non
„ faciens? An non responsum mortis & damnationis toties in semetipso
„ habebit , quoties in mentem venerit sermo Christi Domini: *Servus qui cognovit voluntatem Domini sui, & non præparavit, & non fecit secundum voluntatem ejus, vapulabit multis.*

* Interpres Latinus explicationis gratia *iram* addidit: cum Græcus Textus sic ad verbum vertatur: *Thesaurizastis in novissimis diebus.* Syriaca Versio sic habet: *Ignem coacervavistis vobis in dies extremos.* *. Confer cum *Deuteron.* 24. 14. 15. Nomine *Sabaoth* intelligitur cœlestis Angelorum militia. * Ad excidii Jerosolymitani diem id refert Oecumenius. * Ad Christi mortem a Judæis procuratam hunc Versum referunt Beda & Oecumenius minus probabiliter : cum Christianos a Judaismo conversos Apostolus alloquatur, quibus certe Christi mortem non exprobrasset. Nec divites præ cæteris, sed Principes Sacerdotum, Legis Doctores, & Seniores populi, reos mortis Christi fuisse testatur Evangelica Historia.

CAPUT V.

Sensus Litteralis.

1. 2. 3. AGite *nunc divites, plorate ululantes in miseriis vestris, quæ supervenient vobis.* Nunc ad vos sermonem converto , divites superbi, avari, injusti: ponite vobis ob oculos æternam miseriam vobis imminentem & certissime superventuram , nisi pœnitentiam agatis, & ejus rei cogitatio vos ad fletum & ululatum provocet , id est , amarissimum in vobis dolorem excitet, ut metu ac terrore concussi ad Dei misericordiam confugiatis, & vitæ præteritæ peccata expietis. *Divitiæ vestræ putrefactæ sunt : & vestimenta vestra a tineis comesta sunt .* Divitiæ naturales, quas ex avaritia servatis, nempe frumenta, vinum, oleum, fructus, vetustate corruptæ sunt: & vestimenta pretiosa quæ ad ostentationem custoditis in arcis vestris concluſa, a blattis & tineis corroduntur: & vobis pariter ac pauperibus pereunt. *Aurum & argentum vestrum æruginavit: & ærugo eorum in testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras sicut ignis.* Pecuniæ vestræ rubigine vitiatæ sunt : & earum æruginem, ac inhumanitatem vestram in pauperes vobis repræsentans & exprobrans conscientia, testis erit adversum vos, & tamquam ignis infernalis vos exedet atque cruciabit. *Thesaurizastis vobis iram * in novissimis diebus.* Accumulando divitias, thesaurum iræ divinæ vobis accumulastis in novissimum diem.

4. 5. 6. *Ecce merces operariorum , qui messuerunt regiones vestras , quæ fraudata est a vobis, clamat : & clamor eorum in aures Domini Sabaoth introivit .* * Scitote quod defraudatio & injusta detentio mercedis operariorum , qui agros vestros coluerunt & messuerunt, in cœlum clamat , & clamor eorum ad Dominum exercituum ascendit , ejusque in vos provocat ultionem . *Epulati estis super terram , & in luxuriis enutristis corda vestra , in die occisionis .* * Vixistis super terram in deliciis , epulis , luxu , & lascivia , & saginati estis sicut victimæ sacrificio & mactationi destinatæ . Vel, singulis vitæ vestræ diebus splendide epulati estis , ut fieri solet in diebus solemnis sacrificii. *Addixistis & occidistis justum , * & non restitit vobis* , Accusastis, damnastis , occidistis pauperem innocentem: qui se a violentia vestra & oppressione tueri non potuit.

7. 8. *Patientes igitur estote , fratres, usque ad adventum Domini . Ecce agricola exspectat pretiosum fructum terræ , patienter ferens , donec accipiat temporaneum & serotinum .* Vos autem pauperes & oppressi ,

longa-

longanimes estote, in patientia perseverate usque ad adventum Domini, quo patientiæ vestræ præmium a justo Judice accepturi estis, & divites superbi, injusti, violenti, ac inhumani condignas suis criminibus pœnas daturi. Videtis agricolam non molestе ferre moras, & agriculturæ labores tolerare spe colligendi ex terra fructum pretiosum sibique utilem, cum tempus advenerit; & patienter exspectare donec Deus mittat imbrem tempestivam seu autumnalem, qui decidit jacta semente, & eam germinare facit, & serotinum seu vernum, quo fata grandescant, vegetentur, & matureſcant. *Patientes igitur estote & vos, & confirmate corda vestra: quoniam adventus Domini appropinquavit.* Ita & vos patientes estote, & certa spe cœlestis præmii animum adversus tentationes impatientiæ, murmurationis, & pusillanimitatis, in rebus adversis obfirmate: Adventus enim Domini ad judicium appropinquat. Mille anni ante oculos Domini, tamquam dies hesterna quæ præteriit.

9. *Nolite ingemiscere, fratres, in alterutrum, ut non judicemini. Ecce Judex ante januam assistit.* Ne alter adversus alterum amaro & querulo animo ingemiscatis, & de injuriis vobis illatis apud Deum aut apud homines expostuletis, ne condemnemini a Chtisto summo Judice, qui mox veniet.

10. 11. *Exemplum accipite, fratres, exitus mali * laboris & patientiæ, Prophetas, qui locuti sunt in nomine Domini.* Sint vobis in exemplum perpessionis malorum † & patientiæ, Prophetæ sancti, qui Domini mandato verba ad populum habuerunt, futura prænuntiantes, eumque a peccatis ad Deum & verum ejus cultum revocantes. *Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt.* Beatos prædicamus eos qui afflictiones, & mortem ipsam pro justitia sustinuerunt. *Sufferentiam Job * audistis, & finem Domini vidistis, † quoniam misericors Dominus est & miserator.* Admirabilem sancti Job patientiam audivistis, & exitum sive passionem & mortem Christi Domini, in quo propositum nobis est absolutissimum patientiæ exemplar: & ex utroque intelligitis, quam sit propensus Dominus ad miserendum: nec dubitare debetis quin patientiam vestram remuneret, sicut remuneravit patientiam Job, benedicens novissimis ejus magis quam primis, & Christi Domini, quem propter passionem mortis corporis immortalitate & gloria, nominisque incomparabili celebritate donavit. Vel, Nostis ex sacris litteris quem finem Dominus dederit afflictionibus & patientiæ Job. Hunc sensum Syrus Interpres expressit: „ Audistis tolerantiam Job, & finem quem præstitit „ ei Dominus, vidistis: quoniam misericors est Dominus & commise„ rans. *Cum quo Versio Æthiopica concordat*: Tolerantiam Job audivi„ stis, quomodo ei exitum dederit Deus etiam vidistis: adeo multa est „ misericordia Domini, & miserator est. *Et Arabica*: Jam audistis pa„ tientiam Job, & nostis finem quem constituit ei Dominus: largus enim „ est benignitate, & clementissimus.

Græce, μακροπαθίας *perpessionis malorum, seu afflictionis.*

† Ex fidelibus adhuc supererant, qui Christum Dominum patientem viderant.

* Liber Job vera historia, non confictum exhortationis & doctrinæ causa argumentum, ut Anabaptistæ volunt.

12. *Ante omnia autem, fratres mei, nolite jurare, neque per cœlum, neque per terram, neque aliud quodcumque juramentum. Sit autem sermo vester: Est, est: Non, non: ut non sub judicio decidatis.* Summa vigilantia attendite ne temere, per impatientiam, ex prava consuetudine, nulla necessitate compulsi, juretis, sive per cœlum, sive per terram, sive qualibet alia juramenti formula per Deum, aut creaturas: sed omnis sermo vester quo aliquid affirmatis, sit simplex affirmatio, & sermo quo aliquid negatis, sit simplex negatio; ne a summo Judice condemnemini.

Vide Commentarium nostrum in Cap. 5. S. Matth. Vers. 31. & seq. & Theologiam nostram Dogmaticam & Moralem lib. 4. cap. 4. Art. 2. c. 3.

mini. Confer cum verbis Christi Matth. 5. 31. & seq. „ Audistis quia „ dictum est antiquis: Non perjurabis: reddes autem Domino juramenta „ tua. Ego autem dico vobis, Non jurare omnino, neque per cœlum, „ quia thronus Dei est: neque per terram, quia scabellum est pedum „ ejus: neque per Jerosolymam, quia civitas est magni Regis: neque per „ caput tuum juraveris, quia non potes unum capillum album facere „ aut nigrum. Sit autem sermo vester, Est, est: Non, non: quod au- „ tem his abundantius est, a malo est. " Quod in Latina Versione le- „ gitur: *Ut non sub judicio decidatis*, eruditi quidam Commentatores red- dendum censent, *Ut non in simulationem incidatis*, secundum vim Græci Textus, Ἵνα μὴ εἰς ὑπόκρισιν πέσητε. Verum Latinam Versionem nostram a Græco Textu, non recedere Oecumenii Commentarius ostendit. Τ'πόκρισιν „ κατάκρισιν dicit, id est condemnationem, quæ subsequitur eos qui in- „ cessanter, & sine delectu jurant: & jurandi consuetudine ad perjurium „ feruntur. Aut etiam dictio, ὑπόκρισιν hoc loco proprium significatum „ habet, nempe simulationem. Quomodo ergo in hypocrisim cadit is „ qui jurat? Cum juramento quidem creditur verax esse, at subsequenti „ transgressione mendax pro veraci deprehenditur. Aut etiam quia ναί, „ idest certe, non ad confirmationem profertur, neque οὔ, idest non, „ ad id quod respondet facto. " Nec etiam improbabilis conjectura est, Græcorum Amanuensium oscitantia ex duobus vocabulis ὑπὸ κρίσιν, quæ significant, *sub judicium*, unicam vocem ὑπόκρισιν, factam esse, quæ si- mulationem significat.

13. *Tristatur aliquis vestrum? Oret: Æquo animo est? Psallat.* Si quis inter vos rebus adversis premitur, & tristis est, in oratione solatium quæ- rat. Si ob res prospere cedentes læto sit animo, Psalmis & Canticis spi- ritualibus gratias agat Deo, & cor suum oblectet.

14. 15. *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros * Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: Et oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei.* Si quis inter vos ægrotat, præsertim tam periculose decumbens, ut in exitu constitutus videatur, advocet aliquem ex Ecclesiæ Sacerdo- tibus, & super eum orationem fundant, sub præscripta verborum for- ma deprecatoria, ungentes eum oleo, quæ materia est Sacramenti, & symbolum gratiæ interioris a Christo promissæ: ungant autem il- lum secundum institutionem Domini, ejusque auctoritate, virtute, ac mandato: & oratio fidei Ecclesiæ subnixa salvabit infirmum, salute spirituali per gratiæ infusionem, & corporali, si animæ bono expediat: & ejus animum eriget, confirmabitque, magnam in eo divinæ mise- ricordiæ fiduciam excitando, qua infirmus sublevatus & morbi incommo- da levius ferat, & tentationibus dæmonis, calcaneo insidiantis, facilius resistat: & si quæ in ipso adhuc superstint expianda peccata, seu ve- nialia, seu mortalia, per Pœnitentiam ex aliquali negligentia, non remissa, condonabuntur ei: si quæ peccatorum reliquiæ, seu pravæ affectiones ex peccatis relictæ, abstergentur & tollentur per unctionem gratiæ Spiritus sancti, cujus oleum benedictum, & exterior unctio symbolum est. Hinc Extrema Unctio *Pœnitentiæ complementum* merito nuncupatur. Ad sanationum donum hunc S. Jacobi locum perperam detorquent Heretici, tum quia nec omnes, nec soli Presbyteri hoc donum habebant: tum quia donum miraculorum non se extendebat ad remissionem peccatorum: tum quia Unctio hæc erat fidelium, donum

* Unctionis extremæ Sacramentum a Christo institutum, a sancto Jacobo Apostolo promulgatum. *Concil. Trident. Sess.* 14. *S. Thomas in Suppl. Quæst.* 29. *& seqq.* Numerus pluralis pro singulari in Scripturis usurpatur, ut observat S. Augustin. lib. 3. *De Consensu Evangelist. cap.* 16.

donum vero miraculorum ad infidelium conversionem ordinatum erat.

* Nota illationis in Græco non habentur.

† Δεήσις ἐνεργουμένη, *deprecatio incitata & fervens.*

16. *Confitemini ergo* * *alterutrum peccata vestra, & orate pro invicem ut salvemini: multum enim valet deprecatio justi assidua.* † Quotidiana leviaque peccata alii aliis confitemini, consilii & auxilii petendi causa, & ad exercitationem pœnitentiæ ac humilitatis; & mutuis vos orationibus ad salutem æternam consequendam adjuvate. Oratio enim justi assidua & fervens magnam vim habet ad impetrandum a Deo quod petitur.

3. Reg. 17. Luc. 4. 25.

17. 18. *Elias homo erat similis nobis passibilis: & oratione oravit ut non pluceret super terram, & non pluit annos tres & menses sex.* Elias Propheta homo erat; iisdem quibus nos, vitæ hujus mortalis miseriis obnoxius, & ferventer oravit ut pluvia non decideret super terram decem Tribuum, & confinium regionum, ad castigandam impietatem & immanitatem Regis Achab, & idololatriam populi: efficax porro fuit ejus oratio. Cœlum enim clausum est, & pluvia terræ negata trium annorum & sex mensium spatio. *Et rursum oravit; & cœlum dedit pluviam, & terra dedit fructum suum.* Et cum rursum orasset Sacerdotibus Baal interfectis, & populo ad Deum revocato, nubes pluviam dederunt, & terra germinavit, protulitque fruges uberrimas.

3. Reg. 18. 45.

19. 20 *Fratres mei, si quis ex vobis erraverit a veritate, & converterit quis eum: Scire debet, quoniam qui converterit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus a morte, & operiet multitudinem peccatorum.* Si quis ex vobis aberraverit a recta vivendi regula, quæ sanam fidem, & sanctam conversationem complectitur, & quis eum revocaverit, adminicula a Deo ad errantium & peccatorum conversionem instituta adhibendo: sciat eum qui peccatorem converterit ab errore viţe, morum, actionumque pravarum, salvare animam ejus ab æterna morte, & multitudinem peccatorum tum ejus, tum suorum coram Deo tegere, cooperando ut per Pœnitentiam deleantur, vel tam eximio caritatis opere impetrando ut sua sibi condonentur.

CAPUT V.

Sensus Moralis.

Divitium salus difficilis.

1. 2. 3. *Agite nunc divites, plorate ululantes in miseriis vestris, quæ advenient vobis.* Magna vitiis & divitiis affinitas. Maximæ divitum parti sunt irritamenta malorum, occasiones & instrumenta peccatorum. Superbia, avaritia, luxus, injustitia, inhumanitas in pauperes, eorumque oppressio, obduratio adversus misericordiam, in omne voluptatum genus immersio. Dei oblivio, alienus a pœnitentia, & Christi cruce, animus, caracteres sunt divitum sæculi hujus. „ Divitiæ animarum „ laqueus, mortis hamus, peccati esca, belli materia. Propter opes pro- „ pinqui naturam negant, fratres inter se digladiantur, loca deserta gras- „ satoribus, mare piratis, civitates calumniatoribus replentur. Quis men- „ dacii pater est? Quis falsæ accusationis minister? Quis perjurii auctor? „ Nonne divitiæ ac divitiarum cupiditas? *Ideo Christus ait*; Væ vobis „ divitibus; quia habetis consolationem vestram. *Et Amos Propheta*: Væ „ qui opulenti estis in Sion, & confiditis in monte Samariæ, optimates „ capi-

S. Basil. Homil. in Ditescentes.

Luc. 6. 24.

Amos 6. 1.

„ capita populorum, ingredientes pompatice domum Israel. *Et rursus* „ *Dominus ait*: Amen dico vobis, Quia dives difficile intrabit in regnum „ cælorum. Et iterum dico vobis: Facilius est camelum per foramen a- *Matth. 19:* „ cus intrare, quam divitem intrare in regnum cœlorum. " Divites ad *23. 24.* vocem Dei obsurdescant, cor eorum spiritui pœnitentiæ divitiarum amor, superbia, & voluptates opum satellites occludunt. Illorum proinde conversio & pœnitentia valde difficilis. *Desiderium pauperum exaudit Do-* *Psalm. 9. 17.* *minus, præparationem cordis eorum audit*. Divites vero superbos, avaros, injustos, inhumanos, non solum ingemiscere, sed totis viribus clamare, & ululare ad Deum necesse est, ut misericordiam consequantur. *Agite* *nunc, divites, plorate ululantes in miseriis vestris, quæ advenient vobis.* Quam misericordiam a Patre misericordiarum sperare possunt, qui pauperum non miserentur? Qui opes recondunt, & indigentium inopiam ac egestatem contemnunt; qui vestimenta inutilia servant in arcis & scriniis, quibus pauperum nuditatem possent ac deberent operire. Vermes & tineas pascere malunt, quam Christum in membris suis pascere & vestire. Opes suas corrumpi & perire sinunt, quas Deo per manus pauperum consecrare, & incorruptibiles reddere possent, illas præmittendo in locum veræ vitæ. Verbis & præceptis Christi Domini se non credere ostendunt in Evangelio dicentis: „ Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi *Matt. 6. 19.* „ ærugo & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt & furantur. Thesau- „ rizate autem vobis thesauros in cælo, ubi neque ærugo, neque tinea „ demolitur, & ubi fures non effodiunt, nec furantur. " Frumenta in longum tempus conservant, ut pluris vendant? & maledictionem a Deo & hominibus in caput suum arcessunt. „ Qui abscondit frumenta, ma- *Prov. 11. 26.* „ ledicetur in populis; benedictio autem super caput vendentium. Pauperes enim & populus male iis imprecantur, qui fruges, ceteraque ad vitam tolerandam necessaria recondunt ut carius vendant: pauperum vero execrationes sæpe Deus exaudit. Unde Sapiens ait: „ Animam esurientem „ ne despexeris, & non exasperes pauperem in inopia sua... Ab inope ne *Eccli. 4. 2. 5. 6.* „ avertas oculos tuos propter iram: & non relinquas quærentibus tibi „ retro maledicere: maledicentis enim tibi in amaritudine animæ, exau- „ dietur deprecatio illius: exaudiet autem eum qui fecit illum. „ Divites avari malunt thesauros rubigini obnoxios in terris, quam thesaurum non deficientem in cælis. „ Divitiæ vestræ putrefactæ sunt, & vestimenta ve- „ stra a tineis comesta sunt. Nolunt ex illis amicos facere, a quibus in æterna tabernacula recipiantur, accusatricem & testem conscientiam in Dei judicio habebunt; ipsis exprobrantem divitias avare servatas, reconditas in arcis, & ærugine corruptas, illosque cruciantem, sicut ignis æternus, quo eorum animæ & corpora in perpetuum exurentur, & numquam consumentur. Thesauros auri & argenti se possidere existimant; & thesaurum iræ Dei, ultionis, & suppliciorum æternorum in novissimum diem sibi coacervant. „ Aurum & argentum vestrum æruginavit: *Micheæ 6. 10.* „ & ærugo eorum in testimonium vobis erit, & manducabit carnes ve- „ stras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in novissimis diebus. *Id* „ *Prophetæ Oraculo congruit*: Adhuc ignis in domo impii thesauri iniqui- „ tatis, & mensura minor iræ plena.

Operariorum mercedem defraudare peccatum est ad cœlum clamans.

4. *Ecce merces operariorum, qui messuerunt regiones vestras, quæ fraudata est a vobis, clamat: & clamor eorum in aures Domini Sabaoth introivit*. Magnæ divitiæ sæpe malis & injustis artibus acquiruntur. Radix malorum omnium cupiditas. Porrecta manus divitum est ad accipien-

piendum, & ad dandum contracta. *Æs* alienum accumulant, & debita solvere non curant: pauperes opprimunt, mercedem operariorum defraudant, aut solutionem *differunt* ex qua diurnus illorum victus pendet; Deut. 24. 14. Non mirum quod terribilem Dei ultionem in caput suum arcessant. Clamat enim in cœlum crudelis hæc injustitia. „ Non negabis mercedem „ indigentis (*ait Dominus*) & pauperis fratris tui, sive advenæ qui te„ cum moratur in terra, & intra portas tuas est; sed eadem die reddes „ ei pretium laboris sui ante Solis occasum, quia pauper est, & ex eo „ sustentat animam suam: ne clamet contra te ad Dominum, & repu„ tetur tibi in peccatum. *Hinc sanctus Job de sua innocentia confidens* Job. 31. 38. 39. 40. „ *ait*: Si adversum me terra mea clamat, & cum ipsa sulci ejus de„ flent: Si fructus ejus comedi absque pecunia. & animam agricolarum „ ejus afflixi: Pro frumento oriatur mihi tribulus, & pro hordeo spi„ na. *Hoc divitum crimen cum homicidio Spiritus Sanctus comparat*: Qui Exod. 34. 27. „ effundit sanguinem, & qui fraudem facit mercenario, fratres sunt.

5. 6. *Epulati estis super terram, & in luxuriis enutristis corda vestra; in die occisionis*. Non minus contra caritatem pugnat luxus divitum, quam avaritia. Et qui divitiis parcunt, & qui iis ad delicias, voluptates, luxum ac pompam abutuntur, nullo erga pauperes commiseserationis affectu moventur, illorum miseriis succurrere non curant. Saginantur ut victimæ Deo ultionum immolandæ, & igne inferni saliendæ. Testis *Dives* ille qui *induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide*, cum interim Lazarus ulceribus plenus ad januam ejus fame conficeretur. Luxus & carnalium deliciarum amor corda divitum adversus misericordiam obdurant. Pauperes opprimunt, & occidunt, hoc ipso quod non pascunt, nec eorum miseriam sublevant. *Addixistis & occidistis justum, & non restitit vobis*. Hinc Dominus per Prophætam divitibus in voluptates effusis maledicit. „ Væ qui dormitis in lectis eburneis, & lascivitis in stratis vestris, qui comeditis agnum de grege; „ & vitulos de medio armento. Qui canitis ad vocem psalterii .... Bi„ bentes vinum in phialis, & optimo unguento delibuti: & nihil pa„ tiebantur super contritione Joseph. " Tandem aliquando expergiscimini divites, vino deliciarum carnalium ebrii, terribile Christi judicium cogitate, pœnas quas divitibus superbis, injustis, luxuriosis, immisericordibus comminatur, ante oculos ponite. Quid respondebitis? Quos advocatos conducetis: Quos testes in vestrum favorem adducetis: Integerrimum Judicem, & cui veritas occultari non potest, quomodo corrumpetis? Non vos adulatores, non pecunia, non dignitatis fastus sequentur. Ab amicis, ab auxiliis deserti, sine defensore, sine honore, tristes, pudufacti. dejecti, soli, relinquemini. Quocumque circumferetis oculos, perpetrata peccata, imminentes pœnæ, oculis occurrent. Hinc orphanorum lacrymæ, viduarum gemitus, oppressi pauperes, vexati servi, afflicti vicini. Illinc iræ Dei, & ignis æterni subterraneus ad pœnam thesaurus. Agite igitur Pœnitentiam, dum tempus habetis, male parta aut injuste retenta restituite, largas eleemosynas erogate, luxûi & voluptati renuntiate. His dumtaxat mediis salutem vestram in tutto ponere potestis.

Luxus divitum non minus adversatur caritati, quam avaritia,

Luc. 16. 19.

Jac. 5.

6. Basil. Orat. in Divescentes

7. 8. 9. 10. 11. *Patientes igitur estote, fratres, usque ad adventum Domini. Ecce agricola exspectat pretiosum fructum terræ, patienter ferens donec accipiat temporaneum & serotinum*. Pauperes patientia in toleranda paupertate, aliisque miseriis, in sustinendis vexa-

Patres patientia sanctificantur.

vexationibus & injuriis quibus a divitibus affliguntur, si in ea perseverent, sanctificat, & ad æternam beatitudinem perducit. Ad patientiam porro illorum animos inprimis confirmare debent malorum, quæ patiuntur, & ipsius mortalis vitæ brevitas, fidesque divini judicii, in quo pauperum justorum, & divitum superborum, injustorum, avarorum, in luxum & voluptates immersorum, & immisericordium sors commutabitur. Illi regno donabuntur, & torrente voluptatis a Deo potabuntur: isti æternis opprobriis, miseriis & pœnis damnabuntur. *Tunc stabuut justi in magna constantia adversus eos qui se angustiaverunt, & qui abstulerunt labores eorum. Videntes turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in subitatione insperatæ salutis, dicentes intra se, pœnitentiam agentes: Hi sunt, quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudinem improperii. Nos insensati, vitam illorum æstimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illorum est. Ergo erravimus a via veritatis, & justitiæ lumen non luxit nobis, & sol intelligentiæ non est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis & perditionis, & ambulavimus vias difficiles, viam autem Domini ignoravimus. Quid nobis profuit superbia? aut divitiarum jactantia quid contulit nobis? Transierunt omnia illa tamquam umbra .... In malignitate autem nostra consumpti sumus .... Justi autem in perpetuum vivent, & apud Dominum est merces eorum .... Ideo accipient regnum decoris, & diadema speciei de manu Domini: Quoniam dextra sua teget eos, & brachio sancto suo defendet illos.* Rationes ad patientiam inventes. Sap. 5.

Secundo nos ad patientiam invitat exemplum agricolarum, qui labores gravissimos in cultura terræ patienter sustinent spe frugum ex ea percipiendarum & messis uberrimæ. Neque moleste ferunt quod terra fructus non proferat statim atque seminibus fœcundata est, sed tempus expectant, & spem interim suam autumnalium & vernorum imbrium lapsu sustentant. Ita nobis longanimiter ferendæ sunt afflictiones, injuriæ, & omnia hujus vitæ mala, ut fructum laboris ac patientiæ pretiosum, nempe vitam æternam a Deo promissam, hora mortis, & in die ultimi Judicii recipiamus. Nunc tempus est sementis, tunc messis erit bonorum æternorum, frugum justitiæ nostræ. Nunc seminamus in lacrymis, tunc in exultatione metemus. Deum interim oremus, ut pluvia voluntaria gratiæ suæ terram cordis nostri irriget, fœcundet ac perficiat, omni tempore necessaria, ut terra nostra det fructum suum. *Pluvia matutina est pœnitentia peracta in juventute cum lacrymis, serotina vero quæ in senectute. Omnia autem pendent ex Dei benignitate:* unde ait Apostolus noster: *Donec accipiat temporaneum & serotinum*; sive, *pluviam matutinam & serotinam*. Patientes igitur simus in præsentium perpessione malorum; contra imminentia futuraque mala animos nostros muniamus & firmemus. Dies hominis præteribunt; dies Domini cito veniet, qui perseverantiam patientiæ coronabit. *Patientes igitur estote & vos, & confirmate corda vestra: quoniam adventus Domini appropinquavit*. Contra persecutores, multo minus contra fratres, si qui vos offendunt, aut vobis molesti sunt, amaro ne sitis animo. Persecutiones hostium, imperfectiones fratrum æquo & pacato animo tolerate. Ne gravius conqueramini de sorte vestra, de aliorum malignitate, indole, defectibus, & molesta vobiscum agendi ratione: ne ingemiscatis, quasi graviora meritis patiamini: ne ex indignatione, aut invidia, aut malorum vestrorum diuturnitate, liberationisque mora contristemini: patientiæ enim & caritatis Oecumenius in Comment.

meritum perderetis. Ab indignatione & animi amaritudine facilis est ad odium transitus: ab impatientis cordis gemitibus & suspiriis ad murmurationem contra Dei providentiam, & occultorum illius judiciorum temerariam inquisitionem, & blasphemam accusationem, per gradus pervenitur. Judex brevi adveniet: judicium ejus ne præveniamus accusando & judicando proximum, aut ultionem desiderando, ne a Christo ultionum Domino condemnemur. *Nolite ingemiscere, fratres, in alterutrum, ut non judicemini. Ecce judex ante januam assistit.*

Tertio ad patientiam nos excitant exempla Prophetarum, & Martyrum, qui pro veritate & justitia ad mortem usque certarunt; qui ludibria, verbera, carceres, exilia, paupertatem, famem, omne miseriarum genus, & atrocissima supplicia sustinuerunt. Siquidem Deus ita tractat eos quos magis diligit, ne ingemiscamus, ne conqueramur in afflictionibus, immo potius gaudeamus & exsultemus. *Exemplum accipite, fratres, exitus mali, laboris, & patientiæ, Prophetas, qui locuti sunt in nomine Domini.* Beatitudinem Martyrum cum Ecclesia prædicamus: illorum igitur patientiam imitemur. Laudes Martyrum, sunt exhortationes ad Martyrium: *Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt .... Beati* enim *qui persecutionem patiuntur propter justitiam*, ait Dominus & Salvator noster.

Quarto, magnum ad patientiam incitamentum est beati Job exemplum, qui amissis liberis ac bonis, vexato gravissimis doloribus corpore, calumniantibus amicis, insulante uxore, patientiam non amisit, sed divinæ se conformans voluntati, Deum laudavit, illique gratias egit, dicens: *Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum .... Si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus?* Ideo pristinum in statum prosperitatis & incolumitatis a Deo restitutus est, & duplicia recepit eorum quæ amiserat. Sic patientia pauperum non peribit in finem, sed in cœlis centuplo & vita æterna remunerabitur. „ O felicissimum illum, qui omnem patientiæ speciem adver- „ sus omnem diaboli vim expunxit! quem non abacti greges, non illæ in „ pecore divitiæ, non filii uno ruinæ impetu adempti, non ipsius denique „ corporis in ulcere cruciatus, a patientia & fide Domino debita exclusit; „ quem diabolus totis viribus frustra cæcidit. Neque enim a respectu Dei „ tot doloribus avocatus ille est, sed constitit nobis in exemplum & testi- „ monium, tam spiritu quam carne, tam animo quam copore, patientiæ „ perpetrandæ: ut neque damnis sæcularium, nec amissionibus carissimo- „ rum, nec corporis quidem conflictationibus succidamus. Quale in illo „ viro feretrum Deus diabolo extruxit! Quale vexillum de inimico glo- „ riæ suæ extulit, cum ille homo ad omnem acervum nuntiorum nihil ex „ ore promeret, nisi Deo gratias; cum uxorem jam malis delassatam, & „ prava remedia suadentem execraretur! Quid ridebat Deus: Quid? dis- „ secabatur Malus, cum Job immundam ulceris sui redundantiam magna „ æquanimitate destringeret, cum erumpentes bestiolas inde in eosdem „ specus & pastus reformosæ carnis ludendo revocaret. Itaque operarius il- „ le victoriæ Dei, retusis omnibus inculis tentationum lorica clypeoque „ patientiæ, & integritatem mox corporis a Deo recuperavit, & quæ a- „ miserat conduplicata possedit. Et si filos quoque restitui voluisset, Pa- „ ter iterum vocaretur. Sed maluit in illo die reddi sibi. Tantum gaudii, „ securus de Domino distulit. Sustinuit tam voluntariam orbitatem, ne „ sine aliqua patientia viverem. Adeo satis idoneus patientiæ sequester „ Deus. Si injuriam deposueris penes eum, ultor est: si damnum, resti- „ tu-

Job 1. 22. & cap. 2. 10.

Tertull. lib. De Patientia cap. 14.

„ tutor est: si dolorem, medicus est: si mortem, resuscitator est. Quan-
„ tum patientiæ licet, ut Deum habeat debitorem? Deus bonus & mi-
„ sericors illos qui cum patientia & fiducia in ipsum res adversas susti-
nent, solatio & auxilio destitutos non relinquit. *Sufferentiam Job audivi-
stis, & finem Domini vidistis, quoniam misericors Dominus est, & miserator.*

Nullum denique illustrius ac efficacius ad suadendam nobis patientiam, & ad animos nostros in rerum adversarum tolerantia erigendos & confirmandos exemplum est, Domini nostri Jesu Christi passione ac morte, quam pro nobis in cruce sustinuit. *Sufferentiam Job audistis, & finem Domini vidistis.* Ne quis quando patitur tribulationes hic exspectet mercedem, &, si damna aliqua patiatur, eo animo dicat, *Dominus dedit, Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum*, ut duplum accipiat. Patientia Deum laudet, non avaritia. Si ea quæ perdidisti, dupla quæris recipere, & ideo Deum laudas, de cupiditate laudas, non de caritate. Job dupla non sperabat: non speranti Dominus præstitit, ut doceremur Deum illi adfuisse: quia si & illa illi non redderet, occultam coronam ejus videre minime poteramus. Ideo Scriptura divina, exhortando ad patientiam & spem futurorum, non mercedem præsentium, ait: *Sufferentiam Job audistis, & finem Domini vidistis.* Quare patientiam Job, & non finem ipsius Job proponit? Fauces aperires ad dupla: diceres, Deo gratias, sustinebo, dupla recipiam sicut Job. Patientiam Job, finem Domini novimus. Quem finem Domini? *Deus, Deus meus, ut quid me dereliquisti?* Verba sunt Domini pendentis in ligno. Quasi reliquit illum ad præsentem felicitatem, sed non eum reliquit ad æternam immortalitatem. Ibi est finis Domini. Tenent Judæi, insultant, ligant, spinis coronant, sputis dehonestant, flagellant, opprobriis obruunt, ligno suspendunt, lanceæ fodiunt, postremo sepeliunt: quasi relictus est. Sed quibus? Illis insultantibus. Ideo ergo habeto patientiam, ut resurgas, & numquam moriaris, sicut Christus. Sic enim legimus: *Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur.*

S. *Aug. Serm. D. Symbolo ad Catechumenos, n. 9.*

Rom. 6. 9.

12. *Ante omnia autem, fratres mei, nolite jurare, neque per cœlum, neque per terram, neque aliud quodcumque juramentum. Sit autem sermo vester: Est, est: Non, non: ut non sub judicio decidatis.* A juramento omnino abstinere facilius est, quam illud præstare cum omnibus, quibus secundum Dei legem instructum esse debet, conditionibus, scilicet ex necessitate, cum religione, veritate, justitia, & judicio. Qui his minime servatis jurare non metuit, se damnationi obnoxium facit. „ Vis longe esse a perjurio. Jurare noli. Qui e-
„ nim jurat, aliquando verum jurare potest; qui autem non jurat, mendacium ju-
„ rare numquam potest. Ne ergo mendacium jures, noli jurare. Ipsa est angu-
„ stia. *Periurium præcipitium: Qui jurat, juxta est: qui non jurat, longe est.* Pec-
„ cat & graviter, qui falsum jurat: non peccat, qui verum jurat: sed
„ nec ille peccat, qui omnino non jurat. Sed qui non jurat, & non pec-
„ cat, longe est a peccato: qui autem verum jurat, non peccat, sed pro-
„ pe est ad peccatum. Si ambules in aliquo loco, ubi a parte dextera spa-
„ tiosa sit terra, nec usquam angustias patiaris, a sinistra autem præceps
„ locus sit, ubi eligis ambulare? Super finem terræ in labio præcipitii,
„ an inde longe? Puto quia inde longe. Sic & qui jurat, in fine ambu-
„ lat; & ambulat pedibus infirmis, quia humanis; si offenderis deorsum
„ is; si lapsus fueris, deorsum is. Et quid te excipit? Perjurii pœna.
„ Ergo volebas verum jurare: audi consilium Dei, *Noli jurare*. Audi
„ verba Apostoli: *Ante omnia, nolite jurare*. Quid est, *Ante omnia?* Præ

Juramenta vitanda.

S. *Aug. Serm. 80. alias 28. De verbis Apostoli.*

conciliari fratri tuo. Cum ergo multorum mutuę sint injuriæ & offensę, eas mutuo & libenter confiteri & condonare debent, & alii pro aliis orare, ut veniam & salutem a Deo consequantur.

Vis orationis

17. 18. *Elias homo erat similis nobis passibilis: & oratione oravit ut non plueret super terram, & non pluit annos tres, & menses sex. Et rursum oravit: & cœlum dedit pluviam, & terra dedit fructum suum*. Ne trepidaret nostra fragilitas, & orationes nostras, licet assiduas, pias, ferventes, perseverantes, salutaria postulantes, apud Deum efficaces fore diffideremus: sanctus Apostolus ostensurus quanta vis fuerit orationis Elię, præmittit illum hominem fuisse similem nobis, infirmum, passibilem. Homo erat, tametsi nulli hominum virtute secundus, similis nobis origine carnis, passibilis ut nos, & mentis fragilitate & corporis. „ Nam quod „ carne fragilis esset, apud Sareptanam viduam victum quęrendo mon- „ stravit. Quod mente quoque passibilis fuerit, ostendit, cum post red- „ ditas terris aquas, extinctosque falsos Prophetas & Sacerdotes idolo- „ rum, unius mulierculę, scilicet Jezabelis minis exterritus per deserta „ diffugit. Porro si tantę fuit virtutis unius hominis justi oratio contra Dei inimicos, ut cœlum clauderet, ac siccitatem extremam terrę Israeliticę obtineret ad eorum impietatem puniendam: quanta vis erit orationis totius Ecclesię contra diabolum & ejus ministros? Si Elias rursum orans pluviam abundantem, & fertilitatem terrę, messemque uberrimam, & fructus omnis generis a Deo impetravit; quanta gratię & misericordię pluvia irrigabit animam, quam ipse Christus Jesus æterno Patri offert, & pro qua tota Ecclesia supplicat? *Unus Elias semel & prius & postmodum orans talia ac tanta impetravit; quantum igitur valet frequens plurimorum oratio justorum?*

Beda in Comment.

Animarum saluti pro viribus cooperari tenemur

19. 20. *Si quis ex vobis erraverit a veritate, & converterit quis eum: scire debet, quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus a morte, & operiet multitudinem peccatorum*. A via fidei aberrant Pagani, Judei, Hęretici; a via sanctę conversationis quilibet peccatores & mali Christiani. Qui aliquem ex illis ad veram fidem; aut ex istis ad meliorem frugem & viam salutis revocaverit, doctrina, prędicatione, exhortatione, precibus ad Deum, correptione, castigatione, animam ejus ab æterna morte liberabit, Christo Domino omnium hominum Salvatori cooperabitur ad hujus animæ salutem, & sibimetipsi ampliora in cœlis pręmia comparabit. Pretium animę sanguine Christi redemptę omnino nescit, qui cum illam revocare possit in viam salutis, negligit. Nullius rei pretium est cum anima conferendum, ne totus quidem mundus. Ideo majus & pręstantius opus esse unius animę conversionem, quam amplissimi patrimonii in pauperes erogationem, asserere non dubitant sancti Patres. Errantis autem conversio non solum loquendo, sed plerumque etiam bene agendo perficitur. Nam si quis lingua etiam tacente proximis exempla bonę actionis ostendit, eosque ad imitanda quæ neglexerant eleemosynæ vel aliarum virtutum opera convertit, officium profecto Doctoris exequitur, ac pro ejus, quem correxit, salvatione fratris, certam a pio Judice mercedem consequitur. *Unicuique mandavit Deus de proximo suo*. Si bovem vel asinum ejus errantem ad illum reducere, si lapsum erigere & sublevare lex Dei imperat, caritas jubet; quanto magis errantem animam in viam salutis revocare; in peccatum lapsam, quantum in se est, erigere quisque tenetur ex præcepto caritatis;

S. Chrys. Hom. 3. in 1. ad Corinth.
S. Greg. M. Hom. 5. in Evangel. Beda.

IN

IN EPISTOLAM I. SANCTI PETRI APOSTOLI, COMMENTARIUS LITTERALIS ET MORALIS.

PROLOGUS.

DE hac Epistola nulla unquam inter Christianos controversia fuit an Canonica esset, ac S. Petrum Apostolum haberet auctorem, cujus nomine inscribitur. Scripta est ad Judæos, in Ponto, Bithynia, Galatia & Cappadocia dispersos, quamvis & Gentiles ad Christianam fidem conversos, quibuscum vivebant. & unam componebant Ecclesiam, etiam spectet. *Epistola ad Ponticos* appellatur a Tertulliano & S. Cypriano, quod Pontus primo loco nominetur inter Regiones ad quas missa est. Scriptam Babylone S. Petrus asserit cap. ultimo: *Salutat vos* (inquit) *Ecclesia, quæ est in Babylone coelecta, & Marcus filius meus.* Quo nomine Romam typice designari propter idololatriæ confusionem, quia cum omnibus dominaretur gentibus, omnium gentium serviebat erroribus, communis est opinio, Eusebii & S. Hieronymi testimonio firmata. Scripta est post annum Christi 43. cum jam fideles vulgo Christiani appellarentur, & antequam S. Marcus a S. Petro missus esset in Ægyptum ad prædicandum Evangelium, quod anno Christi 49. contigit. Græce scriptam esse constat, Marco S. Petri Discipulo interprete, id est, stylum & verba commodante, ut S. Hieronymus censet. Hoc autem est argumentum Epistolæ. Gratias imprimis agit Deo de vocatione ad fidem, & vitam æternam, de qua Prophetæ vaticinati sunt. Fideles ad vitæ munditiam & innocentiam hortatur, ut qui Christi sanguine redempti, & per verbum Dei regenerati sint. 2. Ut exclusa omni fictione ad Christum lapidem vivum accedant credentes, qui sunt genus electum, cum prius essent populus abjectus. 3. Ut tamquam peregrini ab omnibus desideriis carnalibus, & mundi illecebris abstineant. 4. Ut Regibus & Magistratibus, omnibusque Superioribus suis obtemperent. 5. Ut persecutiones & afflictiones ad Christi imitationem ferant. 6. De mutua conjugum conversatione; & modesto mulierum ornatu documenta tradit. Ad patientiam in adversis rursus hortatur. Nos per

Tertull. Scorp. c. 12. S. Cyp. l. 3. Test. c. 36. & 37. Eus. l. 2. c. 5. S. Hier. in Catal. Script. Eccles. c. 8. & Epist. 150. Quæst. 11.

baptismum salvari docet, in similitudinem eorum qui in arca Noe tempore diluvii salvati sunt. 7. Fideles hortatur ut contemplatione Passionis Christi præterita peccata devitent, pravasque cupiditates coerceant; ut incumbant orationi, fraternam dilectionem servent, omnia ad Dei gloriam referant, & gaudeant si propter Christum persecutionem patiantur. 8. Ecclesiæ Pastores hortatur ut verbo & exemplo pascant gregem Dei: juniores ut subditi sint senioribus; ut omnes humilitatem servent, sobrii sint & vigiles contra tentationes diaboli, quibus per fidem resistant.

CAPUT I.

Sensus Litteralis.

v. 2. PEtrus Apostolus Jesu Christi, electis advenis * dispersionis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Asiæ, & Bithyniæ, † Secundum præscientiam Dei Patris, in sanctificationem Spiritus, in obedientiam, & aspersionem Sanguinis Jesu Christi; Gratia vobis & pax multiplicetur. Petrus Apostolus & legatus Jesu Christi ad ejus Ecclesiam ubique gentium fundandam, & Evangelii negotium promovendum, hanc Epistolam scribit Judæis ad Christi fidem & gratiam vocatis, qui sunt advenæ, peregrini, ac dispersi in Provinciis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Asiæ, & Bithyniæ; qui sunt electi secundum præscientiam & prædestinationem Dei Patris, ut sancti fiant per gratiam Spiritus sancti, ut Jesu Christi Evangelio obediant, & sanguine ejus aspergantur, & emundentur a peccatis, ad serviendum Deo viventi; Gratia per bonorum operum multiplicationem in vobis augeatur, & vinculum pacis mutua & in dies magis ac magis fervente caritate arctius adstringatur.

* Petrus, nomen a Christo impositum, Matth. 16. 18. & Marci 3. 16. Actus dicuntur non Proselyti, sed extranei, qui alibinde advenerunt, & extra natale solum habitant.

† S. Petrus his in Provinciis Evangelium Christi prædicaverat, & Ecclesiam fundaverat.

v. 3. 4. 5. *Benedictus Deus & Pater Domini nostri Jesu Christi, qui secundum misericordiam suam magnam, regeneravit nos in spem vivam, per resurrectionem Jesu Christi ex mortuis* *, *In hereditatem incorruptibilem, & incontaminatam, & immarcessibilem, conservatam in cœlis in vobis.* Gratias agimus Deo, qui Domini nostri Jesu Christi Pater est, qui secundum magnitudinem & immensitatem misericordiæ suæ, nos regeneravit in spem vitæ æternæ, per resurrectionem Jesu Christi a morte, quæ vita est hereditas, quæ destrui, corrumpi, marcescere non potest, quæ vobis tamquam filiis Dei adoptivis in cœlis conservatur. Vobis, (inquam) *Qui in virtute Dei custodimini* * *per fidem in salutem, paratam revelari in tempore novissimo:* Quos Deus omnipotenti virtute gratiæ suæ custodit per fidem, quæ totius justitiæ bonorum operum fundamentum est, ad salutem æternam, quæ nobis jam parata est, & in fine sæculi exhibebitur ac omnibus innotescet, per resurrectionem electorum ad gloriam, & consummatam beatitudinem.

* Resurrectio Christi, nostræ regenerationis causa.

* Græce, φρουρουμένους fide tamquam militari præsidio custoditis. Nam φρουρά, *militare præsidium*, significat.

v. 6. 7. 8. 9. *In quo exultabitis* †, *modicum nunc si oportet contristari in variis tentationibus.* Tantorum certa spes bonorum maxima vos lætitia debet afficere, quamvis mortalis hujus vitæ tempore, quod brevi-

† Græce, ἀγαλλιάσθε exultatis.

breviſſimum eſt, vos affligi oporteat multis variiſque malis : *Ut probatio veſtræ fidei multo pretioſior auro* † (*quod per ignem probatur*) *inveniatur in laudem, & gloriam, & honorem, in revelatione Jeſu Chriſti.* Ut fides veſtra per afflictiones probata, multoque pretioſior auro, quod per ignem examinatur, ut illius puritas & pretium innoteſcat, inveniatur digna laude, & gloria & honore, tempore glorioſi adventus Jeſu Chriſti : *Quem cum non videritis, diligitis : in quem nunc quoque non videntes creditis : credentes autem exultabitis* * *lætitia inenarrabili & glorificata : Reportantes finem fidei veſtræ, ſalutem animarum.* Quem cum non videritis, annuntiatum tamen diligitis ut Deum, Dominum & Salvatorem veſtrum : in quem creditis, etſi ne nunc quidem illum videatis : Credentes autem exultatis gaudio ineffabili, ſtabili, magnifico, ob ſpem gloriæ ac felicitatis æternæ vobis a Deo per ipſum promiſſæ. Jam in ſpe, poſtea in re, fructum & præmium fidei veſtræ, ſcilicet ſalutem animarum veſtrarum referentes.

† Secundum Græcum *quod perit, & tamen per ignem probatur.*

* Secundum Græcum, *exultatis.*

10. 11. 12. *De qua ſalute exquiſierunt atque ſcrutati ſunt Prophetæ, qui de futura in vobis gratia prophetaverunt : Scrutantes in quod vel quale tempus* * *ſignificaret in eis Spiritus Chriſti prænuntians eas quæ in Chriſto ſunt paſſiones, & poſteriores glorias.* De qua ſalute Prophetæ veteres, quorum ſcripta legitis, & qui gratiam in vos effundendam prædixerunt, cum ardenti deſiderio & ſingulari ſtudio inquiſierunt & perſcrutati ſunt certum ac præfinitum tempus, ejuſque circumſtantias omnes, quas Spiritus Chriſti illis indicabat, prænuntians acerbos cruciatus & dolores, quos Chriſtus in paſſione ſua pertulit, & gloriam illis ſucceſſuram. *Quibus revelatum eſt, quia non ſibimetipſis, vobis autem miniſtrabant ea, quæ nunc nuntiata ſunt vobis, per eos qui evangelizaverunt vobis, Spiritu ſancto miſſo de cœlo, in quem* * *deſiderant Angeli proſpicere.* Et ipſis revelatum eſt, quod non propter ſemetipſos, ſed propter vos prædicebant ea, quæ nunc vobis annuntiata ſunt a Prædicatoribus Evangelii, qui Spiritum ſanctum è cœlo miſſum receperunt : quem cum Patre & Filio unum Deum beati Angeli ſummo cum gaudio contemplantur, nullum unquam in ejuſmodi contemplatione faſtidium paſſuri. Vel, in quæ Myſteria vobis a Prophetis prædicta, & ab Apoſtolis annuntiata, ut ex concordia Prædicationis Evangelicæ cum Prophetarum vaticiniis fides veſtra confirmetur, Angeli penitus introſpicere deſiderant, ut plenius atque perfectius ea noſſent (ſi Deus daret.)

* Reſpicit Apoſtolus Danielis vaticinium de tempore adventus & Paſſionis Chriſti. *Daniel. 9.*

* Græcus Textus, εἰς ἃ, *in quæ.* Syriaca Verſio : *Quas in res deſiderant etiam Angeli proſpicere.* Concordant Arabica & Æthiopica. Favent *S. Ambroſ. l. 4. De Sacram. c. 5. & S. Iſidorus Peluſ. l. 1. Epiſt. 119.*

13. 14. 15. 16. *Propter quod ſuccincti lumbos mentis veſtræ* * *, ſobrii, perfecte ſperate in eam, quæ offertur vobis gratiam, in revelationem Jeſu Chriſti.* Quapropter mente parati, & ab impedimentis pravarum cupiditatum expediti ac liberi, temperantiam colentes, ſpe perfecta exſpectate gratiam, quæ offertur vobis, ſcilicet vitam æternam, uſque ad glorioſum Jeſu Chriſti adventum, cum illam omnibus electis ſuis exhibebit. Cum enim Chriſtus apparuerit vita veſtra, tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria. *Quaſi filii obedientiæ, non configurati prioribus ignorantiæ veſtræ deſideriis : Sed ſecundum eum, qui vocavit vos, Sanctum, & ipſi in omni converſatione ſancti ſitis.* Quaſi filii obedientes, cavete ne tales ſitis, quales olim fuiſtis in tenebris ignorantiæ & infidelitatis veſtræ, pravis cupiditatibus nefarie indulgentes : ſed in omni vita & converſatione ſancti ſitis, quemadmodum Sanctus eſt qui vos vocavit Deus : *Quoniam ſcriptum eſt* * : *Sancti eritis, quoniam ego ſanctus*

* Metaphora ſumpta ab eis, qui vel iter facturi, vel opus aliquod aggreſſuri, lumbos accingunt, quo ſint expeditiores. Hac metaphora Chriſtum uſum Apoſtolus noverat, Luc. 12. 35. *Sint lumbi veſtri præcincti.*

* *Levit.* 11. 44. & 19. 2.

Eus sum: Secundum quod scriptum est: Sancti estote, quoniam ego sanctus sum.

17. *Et si Patrem invocatis eum, qui sine acceptione personarum judicat secundum uniuscujusque opus, in timore incolatus vestri tempore conversamini.* Siquidem illum invocatis ut Patrem vestrum & omnium in Christo renatorum, qui sine ullo personarum respectu unumquemque judicat secundum opera ejus bona vel mala: omni tempore quo in hoc mundo velut peregrini vivitis, cum timore Deo servite.

18. 19. 20. 21. *Scientes quod non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conversatione paternæ traditionis: sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi & incontaminati.* Cum noveritis vos non esse redemptos rebus corruptibilibus & caducis, auro nempe vel argento, a vanitate paterna & hereditaria prioris vestræ vitæ; Vel a servitute vanarum Traditionum, quibus Patres & Seniores vestri legem cultumque Dei alterarunt; sed pretioso sanguine Christi, utpote agni sine macula & sine defectu, cujus typi erant agnus Paschalis, & agni jugis sacrificii. *Præcogniti quidem ante mundi constitutionem, manifestati autem novissimis temporibus propter vos.* Qui, Christus scilicet, æterno Dei consilio ac decreto præordinatus est & prædestinatus quatenus homo: sed demum novissimis istis temporibus datus est a Patre, & redemptionis opere consummato, per Evangelii prædicationem mundo manifestatus propter vos, *Qui per ipsum fideles estis in Deo, qui suscitavit eum a mortuis, & dedit ei gloriam, ut fides vestra & spes esset Deo.* Qui per ipsum creditis in Deum, per ejus revelationem & meritum fidem habentes in eum qui suscitavit illum a morte, illumque gloria & honore coronavit in ejus admirabili Ascensione, in Missione Spiritus sancti, in Evangelii prædicatione, & nominis ejus exaltatione apud omnes Gentes, declarando ipsum esse Filium suum, verumque Deum: ut in Christum credentes ac sperantes, fidem ac spem in Deum verum, non in hominem vos habere palam fiat, secundum quod ipse dixit: *Crediris in Deum, & in me credite.* Vel, ut in Christum velut exemplar gloriosæ resurrectionis aspicientes, Dei promissis crederetis, vosque, ut membra illius, beatæ resurrectionis & gloriæ participes fore certo speraretis.

* *Confer cum Act. 2. 33. & 5. 31. & 10. 42. & 1. Cor. 15. 14. 17.*

† Ἡγιακότες, *cum purificaveritis.* Græcus Textus, ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας διὰ πνεύματος, *In obedientia veritatis per Spiritum.* Syriaca Versio: *Sanctificatis animabus vestris per obedientiam veritatis.* Arabica. *Et mundaretis animas vestras obediendo veritati in Spiritu.* Æthiopica: *Et subactis animabus vestris ad mandata veritati.*

* *Isai. 40. 6. Confer cum Ps. 102. 15. 16.*

22. 23. 24. 25. *Animas vestras castigantes* * *in obedientia caritatis,* † *in fraternitatis amore, simplici ex corde invicem diligite attentius.* Cum animas vestras purificaveritis, per obedientiam cum caritate conjunctam, qua veritatem fidei, & Christi legem amplexi estis, impense & continuo vos diligite corde simplici, non simulato, sed puro & sincero ad caritatem fraternam. *Renati non ex semine corruptibili, sed incorruptibili per verbum Dei vivi, & permanentis in æternum.* Quippe qui renati estis, non ex semine immundo & corruptibili, quale illud est ex quo prima nostra nativitas ad vitam mortalem; sed ex semine incorruptibili, ad vitam æternam, per verbum Dei vivi & in æternum permanentis. *Quia omnis caro ut fœnum; & omnis gloria ejus tanquam flos fœni: exaruit fœnum, & flos ejus decidit.* * Omnis homo carnaliter natus similis est fœno seu tenero gramini, & omnis ejus claritas & gloria similis est pulchritudini & gloriæ graminis. Gramen exarescit tempore siccitatis, & flos ejus decidit: sic flos & gloria hominum, senio, morbis, morte marcescit, decidit, exarescit. *Verbum autem Domini manet in æternum.* Verbum autem Domini, ex quo velut ex cœlesti semine renati

nati sumus, non præterit, sed in æternum manet, quia veritas ejus sempiterna est: novam in Christo creaturam gignit, cujus gloria decidua non est & transitoria, sed æternum permansura. *Hoc est autem verbum, quod evangelizatum est in vos*. Hoc est verbum quod per Evangelii prædicationem vobis annuntiatum est, quod animis vestris velut divinum semen mandatum, Deo incrementum dante, vitam & gloriam æternam vobis pariet.

CAPUT I.

Sensus Moralis.

S. Petri humilitas & caritas Pastoribus imitanda.

1. PEtrus *Apostolus Jesu Christi, electis advenis dispersionis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Asiæ, & Bithyniæ*. Petrus Apostolici Collegii Princeps & Caput, omnium fidelium Pastor & Rector, suam supra ceteros Apostolos excellentiam silentio præterit. humilitatis & modestiæ exemplum præbens; ut qui primus erat dignitate, præiret ceteris humilitate. Sic Ecclesiæ Prælatos ceteris humiliores esse decet. *Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo invenies gratiam: quoniam magna potentia Dei solius, & ab humilibus honoratur*. Non minor Petri caritas, quam humilitas. Cor ejus Christi amore dilatatum, omnes ejus oves complectitur, ad Christianos Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Asiæ, & Bithyniæ, immo totius orbis se extendit. Caritatem Apostolicam imitentur Pastores animarum. Fideles tum viva voce, tum per Epistolas doceant, admoneant, exhortentur, in fide & pietate confirment, consolentur. *Caritas omnibus mater*.

Eccli. 3. 20. 21.

Tres Personæ divinæ ad hominum electorum salutem indivisim concurrunt. *S. Aug. passim.*

2. *Secundum præscientiam Dei Patris, in sanctificationem Spiritus, in obedientiam & aspersionem sanguinis Jesu Christi*. Tres divinæ Personæ ad hominum electorum salutem indivisim concurrunt, muneribus tamen sibi peculiariter attributis. Pater ut principium electionis illorum per præscientiam suam & prædestinationem, mereque gratuitam misericordiam. Non enim eligendos regno suo dignos invenit, sed facit; elegit illos electione gratiæ, non præcedentium meritorum, quia gratia illis est omne meritum; non eliguntur quia crediderunt, sed eliguntur ut credant. Filius Dei ad salutem electorum concurrit ut victima pro illorum peccatis oblata, ut Mediator, & fons omnium meritorum, quæ præparavit Deus ut illa in ipsis coronaret. Nam quod fidei & Evangelio obediant, fidemque suam bonis operibus exornent, in quibus perieverantes perveniunt ad vitam æternam, habent per merita Christi Jesu. Unde sanctus Paulus ait: *Creati in Christo Jesu in operibus bonis, quæ præparavit Deus ut in illis ambulemus*. Ut vero mereri possint apud Deum, justos esse ac Deo gratos oportet: porro justi & Deo grati esse non possunt, nisi sint a peccatis mundati, quod fieri non potest nisi per aspersionem sanguinis Jesu Christi, sive per applicationem meriti Christi pro omnium hominum, ac præsertim electorum suorum salute patientis. Hic enim est. *Quem proposuit Deus, propitiationem per fidem in sanguine ipsius*. Et quemadmodum populus & Sacerdotes in veteri Testamento jus intrandi in Sanctuarium terrestre non habuerunt nisi sanguine victimarum aspersi: ita electi non intrant in Sanctuarium cœleste, nisi per aspersionem Sanguinis Jesu Christi. Denique Spiritus sanctus concurrit

Ephes. 2.

Rom. 3. *Exod.* 24. 8. *Num.* 31. 23.

2. *Thessalon.* 2. 12. 13.

ad

ad ſalutem electorum ut Spiritus adoptionis, & caritatis, quo regeneran-
tur, animantur, ſanctificantur, omne bonum ſalutare operantur, & ad
vitam æternam perducuntur. Unde ſanctus Paulus ait: „ Nos autem de-
S. Auguſt. „ bemus gratias agere Deo ſemper pro vobis, fratres dilecti a Deo, quod
„ elegerit vos Deus primitias in ſalutem, in ſanctificatione Spiritus & in
„ fide veritatis; in qua vocavit vos per Evangelium noſtrum, in acqui-
„ ſitionem gloriæ Domini noſtri Jeſu Chriſti. " Omnes porro Chriſtia-
„ nos bene viventes Apoſtoli pia fiducia *electos* vocant, quamvis id no-
men ſolis perſeveraturis proprie conveniat, quia neſciunt quid futuri ſint,
Solus enim Dominus novit qui ſunt ejus. „ Horum fides quæ per dile-
„ ctionem operatur, aut omnino non deficit, aut ſi qui ſunt quorum
„ deficit, reparatur antequam vita iſta finiatur, & deleta quæ intercur-
„ rerat iniquitate, uſque in finem perſeverantia deputatur. Qui vero per-
„ ſeveraturi non ſunt, ac ſic a fide Chriſtiana & converſatione lapſuri
„ ſunt, ut tales eos vitæ hujus finis inveniat; proculdubio nec illo tem-
„ pore quo bene pieque vivunt, in iſtorum numero computandi ſunt.
„ Non enim ſunt a maſſa perditionis præſcientia Dei & prædeſtinatione
„ diſcreti; & ideo nec ſecundum propoſitum vocati, ac per hoc nec ele-
„ cti, ſed in eis vocati, de quibus dictum eſt, *Multi vocati*: non in eis
„ de quibus dictum eſt, *pauci vero electi*. Et tamen quis neget eos ele-
„ ctos, cum credunt, & baptizantur, & ſecundum Deum vivunt? *Pla-
ne dicuntur electi a neſcientibus quid futuri ſint, non ab illo qui eos novit
non habere perſeverantiam quæ ad beatam vitam perducit electos, ſcitque
illos ita ſtare, ut preſcierit eſſe caſuros.*

3. A. *Benedictus Deus & Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui ſecun-
dum miſericordiam ſuam magnam regeneravit nos in ſpem vivam, per re-
ſurrectionem Jeſu Chriſti ex mortuis: In hereditatem incorruptibilem, & in-
contaminatam, & immarceſſibilem, conſervatam in cœlis in vobis*: Im-
Chriſtianæ ſpei excellentia. mortales Deo gratias agere, ſacrificium laudis illi jugiter offerre debe-
mus de illius erga electos ſuos infinita bonitate. Æterni Patris eſt eli-
gere membra Filii ſui, filios adoptivos unigeniti Filii ſui coheredes. Ele-
ctionis hujus aliam ne quæramus rationem, quam miſericordiam Dei,
cujus magnitudo verbis humanis exprimi pro dignitate non poteſt. Pro-
ptio Filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum. Nos
indignos peccatores, inimicos ſuos, ſempiternis ſuppliciis merito pu-
niendos, regeneravit per Baptiſmum, & abolita vetuſtate quam in
prima nativitate contraxeramus ex Adamo, novam nos in Chriſto Jeſu
creaturam fecit per meritum paſſionis & mortis ipſius, & per ejus reſur-
rectionem, quæ regenerationis noſtræ, novæque vitæ exemplar & prin-
Rom. 4. 25. & cap. 6. 4. cipium eſt. *Traditus eſt* enim *propter delicta noſtra, & reſurrexit propter
juſtificationem noſtram*, ait S. Paulus: *Ut quomodo ſurrexit a mortuis per
gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus*. Regeneravit nos
in ſpem vitæ æternæ, quam ex Chriſti reſurrectione concipimus. Quo-
niam enim Chriſtus reſurrexit, & nos reſurgemus ad vitam immorta-
lem & æternam, & *reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum cor-*
Philipp. 3. 10. *pori claritatis ſuæ*, ut quo preceſſit Caput, eo ſequatur & corpus. Chri-
ſtiani non ſumus propter hanc vitam fragilem & mortalem, ſed pro-
pter vitam æternam. Ex illius igitur fide ac ſpe vivamus. Spes iſta non
inanis & fallax, ſed ſolida eſt & ſtabili fundamento nixa, quæ (ut
Rom. 5. 5. ait Gentium Apoſtolus) *non confundit*. Quam enim exſpectamus æternæ
vitæ beatitudinem, ſuo tempore, niſi per nos ſteterit, reipſa percipiemus:

modo

modo fides & spes nostra vivæ sint, id est, cum caritate & bonis operibus conjunctæ. *Regeneravit nos in spem vivam*. Hæc spes est de qua sanctus Paulus ait: *Spe enim salvi facti sumus*. Nam alioqui præsumptio est & vana confidentia, si quis vitam beatam, quæ justis in bono perseverantibus promissa est, sine caritate & bonis operibus sibi polliceatur. Vitam æternam, quam credimus, jure merito speramus, quia hereditas nostra est, quam pretioso suo sanguine Christus nobis vindicavit: sed ea conditione ut Dei Patris nostri mandatis obediamus, & secundum Evangelium vivamus, & in Salvatoris nostri fide, amore, & imitatione ad finem usque vitæ perseveremus. Hereditas illa eo ardentius a nobis expetenda & quærenda est, quo omni hereditate terrena præstantior. Hereditates enim terrenæ, ad quas filios suos generant patres carnales, quantumvis amplæ, pretiosæ, magnificæ, perire possunt & auferri, sordescere & contaminari, vilescere & displicere. Hereditas vero vitæ æternæ, quam Deus electis suis, filiis suis præparavit, *incorruptibilis* est, quia nec perire potest, nec auferri: *incontaminata*, quia in se omni ex parte purissima est, nihil habens quod offendat: *immarcessibilis*, quia nullum umquam possessoribus suis creare fastidium potest. Hæc hæreditas in tuto est, Deus enim, e cujus manu nemo potest illam eripere, ipsam nobis *conservat in cęlis*. Immo hereditas electorum, Deus ipse est. Si hæc sapimus, quid cunctamur abjicere spei miseras, inutiles, fallaces, & huic tam solidæ, tam perfectæ, tam beatæ spei toto fervore spiritus inhærere? Cum Davide dicamus: *Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum*. *Mihi adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam*. Cave, homo, ne amittas cœleste Patrimonium, ne amittas Christum coheredem, quia victurus es in æternum cum eo qui te fecit heredem. Non enim is te fecit heredem, cui mortuo succedas, sed cum quo in æternum vivas. *Psal.* 72. 28.

5. *Qui in virtute Dei custodimini per fidem, paratam revelari in tempore novissimo*. Humanæ fragilitati & infirmitati metuendum esset ne electi inter continuas carnis adversus spiritum concupiscentis pugnas, inter mundi blandientis illecebras, aut terrentis minas, inter diaboli multiplices & juges insidias, a spe vitæ & salutis æternæ exciderent, nisi Deus ipsos omnipotenti gratiæ suæ virtute, singularique ac vigili cura custodiret ac protegeret, nisi qui cœpit opus bonum, ipse perficeret, nisi præsto semper esset ad ferendum ipsis auxilium. Necesse est enim ut quo adjuvante vincimus, eo iterum non adjuvante vincamur: &, *Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam*. Unde Christus Patrem ita precatur: *Pater sancte, serva eos in nomine tuo quos dedisti mihi .... Cum essem cum eis, ego servabam eos in nomine tuo: quos dedisti mihi custodivi, & nemo ex eis periit, nisi filius perditionis*. Custodit autem electos suos Deus per fidem cum caritate conjunctam, quæ animum ad pias & sanctas affectiones, ad recta consilia, & justa opera excitat & dirigit; qua cum omnibus erroribus, amoribus, & terroribus suis vincitur hic mundus: *Hęc est* enim *victoria quæ vincit mundum, fides nostra*: qua denique omnia tela diaboli ignea extinguuntur, retunduntur, confringuntur. „ Nihil satanæ in servos Dei vivi licebit, nisi permiserit Dominus, „ ut aut ipsum destruat per fidem electorum in tentatione victricem, aut „ homines ejus fuisse traducat, qui defecerint ad illum. Habes exemplum „ Job, cui diabolus nullam potuit incutere tentationem, nisi a Deo ac„ cepisset potestatem, nec in substantiam quidem ejus, nisi Dominus, „ Ecce,

Deus electos suos custodit & servat per fidem cum caritate conjunctam.

Psal. 126. 1.

Joan. 17. 10. 11. 12.

1. *Joan.* 5. 4.

Tert. l. De Fuga in Persecut. cap. 2.

„ Ecce, dixisset, omnia quæ sunt ei, in manu trado, in ipsum autem „ ne extenderis manum. Denique nec extendit, nisi postea quam & hoc „ postulanti Dominus, Ecce, dixisset, trado tibi illum, tantum animam „ ejus custodi. Sic & in Apostolos facultatem tentationis postulavit, non „ habens eam nisi ex permissu. Siquidem Dominus in Evangelio ad Pe- „ trum: Ecce, inquit, postulavit satanas uti cerneret vos velut frumen- „ tum: verum ego rogavi pro te ut non deficeret fides tua, id est, ne „ tantum diabolo permitteretur, ut fides periclitaretur. Quo ostenditur, „ utrumque apud Deum esse, & concussionem fidei, & protectionem, „ cum utrumque ab eo petitur, concussio a diabolo, protectio a Filio.

Rationes solatii in afflictionibus.

6. 7. 8. 9. *In quo exultabitis, modicum nunc si oportet contristari in variis tentationibus*. Brevitas vitæ presentis, æternitas vitæ futuræ, duæ sunt solatii in gravissimis afflictionibus rationes. Quidquid in hac vita mortali Christianus patiatur, repletus est consolatione, superabundat gaudio, si ex fide vivat. Unde Paulus Apostolus ait: *Sicut abundant passiones Christi in nobis, ita & per Christum abundat consolatio nostra*. Verum brevissimo tempore patimur, æternum gaudebimus. *Modicum nunc si oportet contristari in variis tentationibus*. „ Apposite ait Apostolus „ noster, *si oportet*; quia nec omnes justi per afflictiones explorantur, „ nec omnes peccatores: sed neque hi vel illi semper lætantur: sed ju- „ sti quidem affliguntur ad coronarum augmentum, peccatores vero ut „ pœnas criminum luant. Non omnes justi affliguntur, ne vitium laudi „ ducens, virtutem abomineris. Neque omnes peccatores affliguntur, „ ne de resurrectione diffidas, quasi omnes quæ sua sunt hic recipiant. Afflictiones hujus vitæ, ignis sunt justorum fidem probans, velut aurum, ut per illam lucidior & pretiosior efficiatur. *Si coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est. In paucis vexati, in multis bene disponentur: quoniam Deus tentavit eos, & invenit illos dignos se. Tanquam aurum in fornace probavit eos*. Omnium bonorum temporalium, ipsiusque vitæ, propter Christum jacturam pati, omnium malorum vim propter illum vincere, probatio est, gloria & triumphus fidei. *Ut probatio vestræ fidei multo pretiosior auro quod per ignem probatur, inveniatur in laudem, & gloriam, & honorem, in revelatione Jesu Christi*. Non nobis arroganda fidei nostræ victoria, sed ad Dei, cujus fides donum est, laudem, gloriam, & honorem referenda est. Dat enim Deus ut Mysteria quæ rationis humanæ captum superant, scilicet Incarnationem, mortem, Resurrectionem, Ascensionem in cœlum hominis Dei, &c. credamus: dat ut diligamus, quem non videmus: dat ut speremus vitam æternam, & ut obediamus præceptis Christi, humiliationem, crucem, abnegationem nostræ voluntatis, nostri corporis, bonorum temporalium; omnium mundi voluptatum (quod spectat affectum & adhæsionem) præcipientis: dat ut humiliati, pauperes, afflicti, cœlestis vitæ gaudia prægustemus. *Quem cum non videritis, diligitis: in quem nunc quoque non videntes creditis, credentes autem exultabitis lætitia inenarrabili & glorificata*. Hæc lætitia inenarrabilis est, quia bona quæ fidei cum caritate & bonis operibus conjunctæ promittuntur, oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt: glorioſa est, quia præguſtatio est gaudii, in quod Deus electos suos & fideles servos introducit. Unde S. Augustinus spiritales illas delicias expertus ita Deum compellat: *Non invenio tutum locum animæ meę nisi in te quo colligantur sparsa mea, nec a te quidquam recedat ex me. Et aliquando intromittis me in affectum multum inusi-*

2. Cor. 1. 5.

Occumen. in Comment.

5. p. 3. 4.

Fidei nostræ probatio & victoria Dei dona sunt.

Finis & merces fidei nostræ.

S. Aug. l. 10. Confess. c. 40.

inusitatum introrsus ad nescio quam dulcedinem, quæ si perficiatur in me, nescio quid erit quod vita ista non erit. Si tam ineffabilia, tam glorioſa ſunt cœleſtium gaudiorum ſtillicidia, quibus in hac vita Juſtorum animæ recreantur; quis mente comprehendere, & verbis explicare poteſt deliciarum æternarum torrentem, quo in cœleſti gloria potabuntur? Ad fontem vitæ non pervenitur per hujus ſæculi voluptates, per viam latam, ſed per crucem, per labores, per afflictiones, per anguſtam & duram Evangelii viam, per pœnitentiam perpetuam, & jugem animi corporiſque mortificationem. Labores igitur, afflictiones, mortificationes cum gaudio ſuſcipiamus & ſuſtineamus, finem nobis propoſitum & promiſſa præmia conſiderantes. *Reportantes finem fidei veſtræ ſalutem animarum.* Ad hunc finem collineare debet omnis actio & intentio noſtra.

Chriſtus in Scripturis ſacris quærendus.

10. 11. 12. *De qua ſalute exquiſierunt, atque ſcrutati ſunt Prophetę, qui de futura in vobis gratia prophetaverunt: Scrutantes in quod vel quale tempus ſignificaret in eis Spititus Chriſti prænuntians eas quæ in Chriſto ſunt paſſiones & poſteriores glorias.* In libris Propheticis exquiramus quod ipſi Prophętæ exquiſierunt atque ſcrutati ſunt, Chriſtum & Eccleſiam, caput & corpus, paſſionem & gloriam Chriſti, Myſterium ſalutis electorum, & gratiæ qua ad ſalutem perveniunt. Hæc ſunt arcana Scripturarum, hoc ſtudium, hæc meditatio ſanctorum. *Lege libros omnes Propheticos, non intellecto Chriſto quid tam inſipidum invenies? Intellige ibi Chriſtum, non ſolum ſapit quod legis, ſed etiam inebriat: mutans mentem a corpore, ut præterita obliviſcens, ad ea quę ante ſunt extendaris.* Chriſti Jeſu Myſteria Prophetæ, ceterique Juſti veteris Teſtamenti meditabantur, fide in Chriſtum illuſtrati, caritate illi inhærentes, deſideriis ferventiſſimis illorum conſummationem prævenientes. Propheta Daniel propterea *Vir deſideriorum* ab Angelo eſt appellatus. Quo igitur ſtudio, quo ardore, in meditatione myſteriorum Incarnationis, vitæ, Paſſionis, mortis, Reſurrectionis & gloriæ Chriſti verſari debemus, poſtquam pro nobis completa ſunt, Apoſtolorum prædicatione univerſis gentibus annuntiata & manifeſtata, eorumque hiſtoria, cum ſpiritu, in libris novi Teſtamenti ad nos tranſmiſſa? Quanta pietate, quanto zelo Myſteria ſalutis noſtræ contemplari & recolere debemus; cum Spiritus ſanctus ad hoc de cęlo miſſus ſit, ut eorum notitiam, amorem, venerationem, imitationem nobis donaret? Ingrati animi vitium eſt huic officio homines deeſſe, propter quorum ſalutem hæc ſunt adimpleta, cum Angeli in ea penitus introſpicere deſiderent, eorumque contemplatione mirum in modum delectentur. Id myſtice ſignificabant duo Cherubim expanſis alis Propitiatorium operientes, & in illud verſis ad ſe mutuo vultibus reſpicientes. Nam Propiatorium typus erat noſtræ per Chriſtum redemptionis. A lectione & ſtudio Prophetarum, ac ceterorum Scripturæ ſacræ librorum ne nos deterreat obſcuritas, quam Deus in iis eſſe voluit *ad edomandam ſancto labore ſuperbiam*, & ne facilius intellecta vileſcerent. Ipſos ut intelligamus, ne parcamus labori, ſiquidem & ipſi Prophetæ non ſine labore ſcrutati ſunt Myſteria ſibi a Spiritu ſancto revelata. Qui Scripturarum intelligentiam a Deo exſpectat ſine ſtudio, Deum tentat. Qui ab ingenio ſtudioque ſuo ſine Dei auxilio ac lumine illam ſibi pollicetur, præſumptor eſt. Daniel Propheta oratione, fletu, jejuniis, humili peccatorum ſuorum coram Deo confeſſione, Myſteriorum divinorum intelligentiam promeritus & conſecutus eſt. Eaidem diſpoſitiones ad Scripturæ ſacræ lectionem afferamus. Orationibus, jejuniis, humilitate pul-

S. Aug. Tract. 9. in Joannem.

Chriſti Jeſu Myſteria ſancta Meditatione recolenda.

Exod. 25.

S. Auguſt.

Daniel. 9.

te pulsemus ut ejus sensus aperiatur nobis ad confirmationem fidei nostræ, ad consolationem spei nostræ, ad exhortationem caritatis nostræ. Sed præcipua dispositio ad Scripturæ sacræ saluberrimam lectionem & intelligentiam caritas est. *Divinarum Scripturarum multiplicem abundantiam, latissimamque doctrinam, sine ullo errore comprehendit, & sine ullo labore custodit, cujus cor plenum est caritate*: dicente Apostolo, *Plenitudo legis est caritas*.

S. Aug. l. 13. Contra Faustum, cap. 18. & August. Serm. 350. alias De Tempore 39. Rom. 13. 10.

13. 14. 15. 16. 17, *Propter quod succincti lumbos mentis vestræ, sobrii, perfecte sperate in eam, quæ offertur vobis, gratiam, in revelationem Jesu Christi*. Modum præparationis ad mortem, & adventum Jesu Christi sanctus Petrus his Versibus complectitur. 1. Necesse est ut tamquam viatores & peregrini, desiderio cœlestis patriæ succensi, ad proficiscendum ex hoc mundo semper parati & expediti simus; ut lacinios as vestes adstringamus, id est, pravas cupiditates comprimamus, ne libere fluant, & instítutum remorentur. Ut quasi servi fideles, parati semper simus ad obsequium Domini. Ut tamquam strenui milites succincti & parati semper simus ad pugnandum. 2. A curis superfluis, inquietis, noxiis, & amore rerum terrenarum liberi & expediti simus necesse est, immo & a cogitationibus, quæ nos a Deo avocare, & iter nostrum retardare quoquo modo possunt. *Succincti lumbos mentis vestræ*. 3. Ut non solum in cibo & potu, sed in omni rerum delectabilium usu temperantiam & moderationem servemus, uni consulentes necessitati, nihil indulgentes voluptati. *Sobrii*. 4. Ut cor nostrum ad æterna bona per spem perfectam erigatur, & omnia bona terrena, quæ ad illa non referuntur, contemnamus. *Perfecte sperate in eam, quæ offertur vobis gratiam in revelationem Jesu Christi*. 5. Ut in omnibus Christianæ vitæ officiis implendis Deo simus obsequentes, non servili, sed libera & filiali obedientia. *Quasi filii obedientes*. 6. Ut pristinam veteris hominis corruptionem, vivendi consuetudinem abjiciamus, & novi hominis lumen sequamur, ejusque studiis ac novæ vitæ nos accommodemus. *Non configurati prioribus ignorantiæ vestræ desideriis*. Ut quemadmodum primi Christiani, *non aliunde noscibiles simus, quam de emendatione vitæ præteritæ*. 7. Ut sanctitas status ad quem vocati sumus a Deo, in omni vita & conversatione nostra splendescat. Deus, quem adoramus & colimus, sanctus est, lex ejus, Sacramenta ejus, Ecclesia ejus, sancta sunt, & a nobis exigunt sanctitatem. *Sed secundum eum, qui vocavit vos, Sanctum, & ipsi in omni conversatione sancti sitis*: Non solum in actionibus religionis, sed, in omni conversatione; non solum sanctitate legali & externa, sed interiori, quæ in cordis puritate, sincera justitia, & caritate posita est. *Sancti estote*, ait Deus, *quoniam ego sanctus sum, Dominus Deus vester... Estote perfecti, sicut Pater vester cœlestis perfectus est*, ait Christus. Et sanctus Paulus: *Estote ergo imitatores Dei, sicut filii carissimi*. Præclarum illud Plotini Philosophi Platonici effatum sanctus Augustinus celebrat: *Fugiendum est igitur ad carissimam patriam, & ibi Pater, & ibi omnia. Quæ igitur classis* (inquit) *aut fuga? Similem Deo fieri. Si ergo Deo quanto similior, tanto fit quisque propinquior* (ait S. Augustinus) *nulla est ab illo alia longinquitas, quam ejus dissimilitudo. Incorporali vero illi æterno & incommutabili tanto est anima hominis dissimilior, quanto rerum temporalium mutabiliumque cupidior* 8. Deus cum fiducia & reverentia invocandus est ut Pater, timendus ut Judex, qui nulla habita ratione personarum, conditionum, dignitatum, potentiæ, divitiarum, omnes & singulos homines, secundum uniuscujusque opera & of-

Christiana præparatio ad mortem & adventum Jesu Christi.

Tertullian.

Levit. 19. 2.

Matt. 5. 48. Ephes. 5. 1.

S. Aug. l. 9. De Civ. Dei, c. 17.

& officia judicat. 9. Omni tempore vitæ nostræ, quæ brevis peregrinatio est super terram, quasi Deo præsente, & omnes cogitationes nostras, & affectus, omnia consilia, & opera vidente, & severe judicaturo, conservari debemus, & casto timore vereri, summoque studio cavere ne illi displiceamus, ne tremendam ejus Majestatem offendamus. *Et si Patrem invocatis eum, qui sine acceptione personarum judicat secundum uniuscujusque opus; in timore incolatus vestri tempore conversamini*, Casto illo timore confixus sanctus Job dicebat: *Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti*. De illo Sapiens: *Beatus est homo, qui semper est pavidus*. De illo S. Joannes: *Timete Dominum, & date illi honorem, quia venit hora judicii ejus*. *Job. 9. 28. Prov. 28. 14. Apoc. 14. 7.*

18. 19. 20. 21. *Scientes quod non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conversatione paternæ traditionis: Sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi & incontaminati*. Pretium quo a peccati & diaboli servitute redempti sumus, sanguis Christi est, agni immaculati, qui pro nobis ductus est ad occisionem, & non aperuit os suum. Solus ille omnium hominum peccata expiare potuit, qui absque peccato fuit, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, & excelsior cœlis factus. Hæc sola Deo digna victima est, Agnus occisus ab origine mundi. *Frater non redimit, redimet homo. Non dabit Deo placationem suam, & pretium redemptionis animæ suæ.* „ Anima omnis humana maligno servitutis jugo communis omnium inimici succubuit, & libertate * quam a suo Creatore acceperat privata, abducta in captivitatem est per peccatum. Omni autem captivo opus pretio ad libertatem recuperandam. Neque igitur fratrem suum alius quivis frater redimere poterit, neque unusquisquam seipsum: quod redemptor tanto esse debet captivo & jam serviente præstantior. Sed & ne in universum quidem homo erga Deum ea præditus facultate est; ut ipsum placet pro peccatore, cum & ipse sit peccati reus. *Omnes enim peccaverunt, & egent gloria Dei. Justificati gratis ipsius gratia, quæ est in Christo Jesu Domino nostro*. Non dabit ergo Deo placationem suam, & pretium redemptionis animæ suæ. Neque enim fratrem in redemptionem quærit, sed unum aliquem qui nostram exuperet naturam: non hominem nudum, sed hominem Deum Jesum Christum, qui solus pro nobis omnibus Deo propitiationem dare potest, quod ipsum Deus placationem in ejus sanguine per fidem elegerit. Frater erat Israel Moyses, non tamen ipsum redimere valuit. Quomodo si tantus vir non potuit, alius e vulgo quivis poterit? ... Quid usquam tanti est momenti quod homo poterit dare pro redemptione animæ suæ? Inventum tamen unum est pro omnibus simul hominibus dignum pretium, nempe sanctus & omni pretio superior pretiosus sanguis Domini nostri Jesu Christi, quem pro nobis omnibus effudit: quamobrem pretio sumus empti. Si igitur frater non redimit, redimet homo? Si enim homo nos redimere non potest, qui redemit nudus homo non est. Noli igitur quia Dominus in carnis similitudine ad nos venit, & nobiscum est versatus, eum tantummodo hominem existimare illius divinæ virtutis ac potentiæ ignarus, qui opus non haberet sese sua causa Deo offerre, neque suam ipsius animam redimere, cum peccatum nullum admiserit, nec dolus inventus sit in ore ejus. Redimere seipsum nullus idoneus, nisi veniat is qui convertat captivitatem populi, non pretio quidem aut donis (ut in Isaia scriptum „ est)

Pretium redemptionis nostræ Sanguis Christi est. Merus homo nos redimere non potuit. *Psalm. 48.*

* Libertate a peccato, & a miseria. *S. Basilius Homil. in Psal. 48.*

„ eſt) ſed ſuo ſanguine: qui non fratres nos exiſtentes, ſed inimicos
„ ob peccatum factos, poſt libertatem gratuito conceſſam fratres ſuos
„ nos appellat. *Annuntiabo* (inquit per os David) *nomen tuum fratri-*
„ *bus meis*. Itaque qui nos redemit, ſi æternam ejus naturam conſide-
„ raveris, nec frater eſt, nec homo: ſi vero ipſius in nos per gratiam
„ condeſcenſum expenderis, & fratres nos nominat, & ad humanitatem
„ uſque deſcendit: qui pro orbe toto, non autem pro ſe propitiationem
„ dedit. Non enim opus habet propitiatione, ſed ipſe eſt propitiando
„ Patri placatio. Deo gratias agamus immortales pro immenſo redem-
„ ptionis noſtræ beneficio. Diaboli ſervituti ne nos iterum ſubjiciamus;

Gratus in Chriſtum redemptorem noſtrum animus.

ne ad veterem converſationem veteris hominis redeamus: ſiquidem pretium noſtrum ſanguis Chriſti eſt, qui miſericordia nos redemit, qui veritate nos judicabit, ſi tam copioſæ redemptionis pretio abutamur, ſi in illum ingrati fuerimus, qui nobis iis temporibus naſci dedit, quibus noſtræ per illum redemptionis myſterium manifeſtatum eſt; qui nos ex parentibus Chriſtianis Catholicis naſci fecit, qui nobis & fidem dedit, & uſum fidei donat, ut illi per caritatem unice & indivulſe adhæreamus, totamque fiduciam & ſpem noſtram in eo collocemus, qui nobis omnium benedictionum ſpiritualium auctor, gratiæ & gloriæ largitor, unus cum Patre & Spiritu ſancto Deus eſt. *Qui per ipſum fideles eſtis in Deo, qui ſuſcitavit eum a mortuis, & dedit ei gloriam, ut fides veſtra & ſpes eſſet in Deo*. Fidei ſpeique noſtræ confirmatio fructus eſt reſurrectionis Chriſti. *Ex hoc* enim *initium nobis factum eſt reſurrectionis, ex quo in eo qui pro omnibus mortuus eſt, totius ſpei noſtræ forma præceſſit*. *Non hæſitamus diffidentia, nec incerta exſpectatione ſuſpendimur, ſed accepto promiſſionis exordio, fidei oculis quæ ſunt futura jam cernimus: & naturæ provectione gaudentes, quod credimus, jam tenemus. Non ergo nos rerum temporalium occupent ſpecies, nec ad ſe contemplationem noſtram a cœleſtibus terrena deflectant. Pro tranſactis habeantur, quæ ex maxima parte jam non ſunt: & mens intenta manſuris, ibi deſiderium ſuum figat, ubi quod offertur, æternum eſt.*

S. Leo. M. Serm. 69. De Reſurrection. Dom. l. c. 4.

22. 23. *Animas veſtras caſtificantes in obedientia caritatis, in fraternitatis amore, ſimplici ex corde invicem diligite attentius*. Animarum noſtrarum purificationi quotidie incumbere debemus, Nemo enim ita juſtus eſt, qui adhuc juſtificari non indigeat. Purificat autem animam ſuam, quicumque in Deum credens, & illum ſuper omnia diligens, ac ſecundum ejus legem vivere paratus, impetrat ab eo peccatorum ſuorum remiſſionem, veramque juſtitiam, vel ejus incrementum. Caſta eſt anima, quæ Deum ſuum unice amat, ejuſque legem ex caritate implet. *Quid enim boni faceremus, niſi diligeremus? Aut quomodo bonum non facimus, ſi diligamus? Etſi enim Dei mandatum videtur aliquando a non diligentibus; ſed a timentibus fieri: tamen ubi non eſt dilectio, nullum bonum opus imputatur, nec recte bonum opus vocatur*. Deum vere non diligit, qui non diligit proximum, continua, ſincera, puraque dilectione. Continua ſit & perſeverans proximi dilectio, nullis diſſidiis, nullis diſſenſionibus, nullis contentionibus interrupta. *Invicem diligite attentius*. Simplex ſit, omniſque ſimulationis & fuci expers; non ſolis verbis, ſed veritate, & officiis, cum ſpiritualibus, tum temporalibus: *Simplici ex corde*. Pura ſit, in ſpirituali fraternitate fundata, ſine ulla carnalis affectus permixtione; non propter privatam utilitatem, non propter vanam gloriam, non propter delectationem, ſed propter Deum, &

Anima purificanda per caritatem.

S. Aug. l. De Gratia Chriſti, cap. 26.

in

in Christo Jesu: *In fraternitatis amore.* In proximo *natura sine carnali conditione diligenda est, sive sit perficienda, sive perfecta. Omnes sub uno Deo Patre cognati sunt, qui eum diligunt & faciunt voluntatem ipsius. Et invicem sibi sunt & patres, cum sibi consulunt; & filii, cum sibi obtemperant; & fratres maxime, quia eos unus Pater testamento suo ad unam hereditatem vocat.* In baptismo, quo per verbum Dei regenerati sumus, & filii Dei effecti, fundatur Christiana fraternitas, & mutui amoris obligatio. Quid sacratius? Quid inviolabilius? *Renati non ex semine corruptibili, sed incorruptibili, per verbum Dei vivi, & permanentis in æternum.* „ Quanto dignius fratres & dicuntur & habentur, qui „ unum Patrem Deum agnoverunt, qui unum Spiritum biberunt sancti„ tatis, qui de uno utero ignorantiæ ejusdem ad unam lucem expave„ runt veritatis? (ait Tertullianus.)

S. Aug. lib. De vera Religione, cap. 46.

Tertull. Apolog. cap. 39.

24. *Quia omnis caro fœnum, & omnis gloria ejus tamquam flos fœni.* Quid claritas illa, quid splendidus & magnificus apparatus, quo Magnates, Potentes, & divites sæculi inflantur? Quid gloria? Quid pompæ omnes hujus mundi? Quid forma, venustas, & gratia corporis, de qua superbæ mulieres gloriantur? *Omnis caro fœnum, & omnis gloria ejus* „ *tamquam flos agri.* Neminem Christianum decet, & maxime virginem, „ claritatem ullam computare carnis & honorem, sed solum appetere „ sermonem Dei, bona in æternum mansura complecti. Aut si in carne „ sit gloriandum, tunc plane quando in nominis confessione cruciatur, „ quando fortior femina viris torquentibus invenitur; quando ignes, aut „ cruces, aut ferrum, vel bestias patitur, ut coronetur. Illa sunt car„ nis pretiosa monilia, illa corporis ornamenta meliora. Sed sunt ali„ quæ divites & facultatum ubertate locupletes, quæ opes suas præfe„ rant, & se bonis suis uti debere contendant. Sciant illam divitem es„ se, quæ in Deo dives est; illam esse locupletem, quæ in Christo lo„ cuples est: bona illa esse, quæ sunt spiritalia, divina, cœlestia, quæ „ nos ad Deum ducant, quæ nobiscum apud Deum perpetua possessio„ ne permaneant. Ceterum quæcumque terrena sunt in sæculo accepta, „ & hic cum sæculo remansura, tam contemni debent, quam mundus „ ipse contemnitur, cujus pompis & deliciis jam tunc renunciavimus, „ cum meliore transgressu ad Deum venimus.

Christianum de bonis carnis gloriari non decet.

S. Cypr. De Discipl. & habit. Virginum.

25. *Verbum autem Domini manet in æternum: hoc est autem verbum, quod evangelizatum est in vos.* De rebus minime judicandum est secundum speciem qua sensibus blandiuntur, sed secundum verbum Dei immutabile & in æternum permanens; idque non humano arbitrio intellectum, sed ab Ecclesia, cui Spiritus veritatis semper adest, ut doceat omnem, tam fidei, quam morum veritatem, expositum. Verbum Dei, quod vitæ nostræ in Christo Jesu principium est, nostra in rebus omnibus ad salutem pertinentibus regula esse debet, secundum quam etiam in novissimo die judicabimur. „ Voce Domini erudimur ad cognitionem „ veritatis. Non enim absolute enuntiantibus hominibus fidem habebi„ mus, quibus licet etiam enuntiare contrarium. Si autem non satis est „ absolute dicere quod videtur, sed oportet etiam probare quod dictum „ est, non exspectamus testimonium quod datur ab hominibus, sed vo„ ce Domini probamus quod quæritur, quæ est magis fide digna, quam „ quævis demonstratio: vel potius, quæ est sola demonstratio: per quam „ scientiam qui solum gustavere Scripturas, fideles sunt ..... Qui paret „ Domino, & per eum datam sequitur Prophetiam, efficitur ad Ma-

Verbum Dei nostra in rebus omnibus ad salutem pertinentibus regula esse debet.

Clemens Alexandr. lib. 7. Stromat.

„ giſtri imaginem Deus qui in carne verſatur. Hanc ergo altitudinem
„ minime aſſequuntur, qui non ſequuntur Deum eos ducentem. Ducit
„ autem per Scripturas divinitus inſpiratas. Et cum ſint innumerabilia
„ quæ fiunt ab hominibus, ſunt utique duo cujuſvis peccati principia,
„ ignoratio & imbecillitas. Eſt autem utrumque in noſtra poteſtate,
„ cum nec velimus diſcere, nec cupiditatem continere. Ex his autem
„ unum quidem eſt per quod non recte judicant, alterum per quod
„ non poſſunt exequi quæ recte ſunt judicata ..... Conſequenter ergo
„ duæ quoque diſciplinæ traduntur utrique peccato utiles; illi quidem
„ cognitio, & ex Scripturarum teſtimonio evidens demonſtratio: huic
„ vero quæ eſt ex Verbo exercitatio, quæ a fide & timore tamquam
„ Pædagogis ducitur. Creſcunt autem ambo in perfectam caritatem.

CAPUT II.

Senſus Litteralis.

1. 2. 3. *DEponentes igitur omnem malitiam, & omnem dolum, & ſimulationes, & invidias, & detractiones, ſicut modo geniti infantes, rationabile, ſine dolo lac concupiſcite; ut in eo creſcatis in ſalutem:* * *ſi tamen* † *guſtaſtis quoniam dulcis eſt Dominus.* Cum in Chriſto renati ſitis, priſtina vitia deponite, illa maxime quæ fraternæ caritati opponuntur, omnem malignitatem, qua quis alteri data opera nocet, vel malo delectatur alieno; & omnem dolum ſeu machinationem fraudis ad circumveniendum proximum; & ſimulationes, quibus amor in vultu verbiſque præfertur, cum in animo non habeatur; & invidias, & oblocutiones, quibus abſentium famæ detrahitur. His (inquam) aliiſque vitiis depoſitis, ſicut infantes per baptiſmum & verbum Dei recens geniti, lac ſpirituale, purum ac ſincerum evangelicæ doctrinæ vehementi deſiderio appetite & ſugite, ut per illud adoleſcatis & in vita nova creſcatis & proficiatis, donec perfectam ſalutem aſſequamini: ſiquidem fidem & Sacramenta Chriſti ſuſcipientes, guſtaſtis quam benignus & ſuavis eſt Dominus.

* *In ſalutem*, addidit Latinus Interpres ad majorem explicationem.

† Εἰ ἐγεύσασθε *ſiquidem guſtaſtis.*

4. 5. *Ad quem accedentes lapidem vivum, ab hominibus quidem reprobatum, a Deo autem electum & honorificatum: & ipſi tamquam lapides vivi ſuperædificamini, domus ſpiritualis, Sacerdotium ſanctum* * *offerre ſpirituales hoſtias, acceptabiles Deo per Jeſum Chriſtum.* Ad quem, nempe Chriſtum Jeſum accedentes, eique quotidianis virtutum profectibus vos magis ac magis conjungentes, tamquam lapidi vivo, qui ab hominibus quidem reprobatus & rejectus, tanquam inutilis, immo & noxius, a Deo vero electus, in pretio habitus & honoratus, & factus in lapidem angularem quo ſuſtineretur Eccleſia: Ipſi tamquam vivi lapides ſuperædificamini in unam domum ſpiritualem & myſticam, ſcilicet Eccleſiam, in ordinem ſanctorum Sacerdotum, ad offerendum ſpirituales hoſtias, Deo gratas, per Jeſum Chriſtum adlecti.

*General & metaphoricum omnium Chriſtianorum Sacerdotium. Sed proprie dictum Sacerdotium illorum eſt dumtaxat, qui ſolemni, & myſtica Ordinatione & manuum impoſitione ac Epiſcopo inaugurati ſunt ad ſacrificium externum Corporis & Sanguinis Chriſti offerendum in Eccleſia.

6. *Propter quod continet Scriptura: Ecce pono in Sion lapidem ſummum angularem, electum, pretioſum: & qui crediderit in eum, non confunde-*

tur.

tur . † Quapropter dicitur in Scriptura : Jamjam positurus sum in Ecclesia , cujus typus est mons Sion & civitas Davidis , sive quæ ortum habebit in monte Sion , in Jerusalem , Christum Salvatorem ut primarium ac principale fundamentum, duos parietes ex adverso venientes in angulo conjungens & sua firmitate sustentans ; lapidem ex millibus electum, pretiosum, honoratum, & ex quo totius ædificii derivatur honor. Et quicumque in eum crediderit, & salutis suæ fiduciam in eo collocaverit, non frustrabitur salute quam per eum se consecuturum sperat . Oraculum est Isaiæ 28. 16. secundum Versionem LXX. Interpretum; Propterea sic dicit Dominus: „ Ecce ego inimittam in fundamen- „ ta Sion lapidem pretiosum, electum, angularem honorabilem in fun- „ damenta ejus: & qui crediderit, non confundetur. *Paulo aliter ex He- „ bræo vertit S. Hieronymus:* Ecce ego mittam in fundamentis Sion lapi- „ dem, lapidem probatum angularem, pretiosum, fundatum fundamine: „ qui crediderit, non festinet. "Id est, si tardaverit, nemo desperet, quia veniens veniet, & sua promissa complebit, ut explicat sanctus Hieronymus. Hoc vaticinium ad Christum referri ab Apostolis *in sensu sublimiore* ait Grotius, innuens de alio, forte de Ezechia , in sensu litterali & Prophetico esse intelligendum . Hæc enim ad tempus Sennacherib pertinere censet. Grotio Theodoretum opponimus. „ Extremæ (*inquit*) arbitror „ esse dementiæ, hanc Prophetiam Ezechiæ adaptare. Nam confidere in „ homine divina Eloquia vetant. *Psal.* 145. 2. Nolite confidere in principibus, & in filiis hominum, in quibus non est salus. *Jerem.* 17. 5. Maledictus homo qui confidit in homine. *Psal.* 117. 8. Bonum est confide- „ re in Domino, quam confidere in homine . Hoc vero loco laudat il- „ los Propheticus sermo, qui in hoc lapide confidunt.

†Confercum *Ephes.* 2. 20. & *Rom.* 10. 11.

Grotius refellitur.

Theodoret: in cap. 28. Isaiæ.

7. 8. *Vobis igitur honor credentibus : non credentibus autem , lapis quem reprobaverunt ædificantes , hic factus est in caput anguli , Et lapis offensionis , & petra scandali , † his qui offendunt verbo , nec credunt in quo & positi sunt .* Vobis igitur qui in Christum creditis , lapis ille vivus causa erit honoris, gloriæ & salutis æternæ : Incredulis autem , lapis ille, quem Pharisæi, Sacerdotes, Doctores , & Senatores Judæorum rejecerunt , & qui illis invitis factus est angulare Ecclesiæ fundamentum ; infidelibus (inquam) factus est lapis in quem impingunt , & ad quem offendentes in peccata gravissima , & in damnationem æternam cadunt , infidelitatis & malitiæ suæ merito juste a Deo derelicti.

†Confercum *Isaiæ* 8. 14. & 15. & *Luc.* 2. 34. & *Rom.* 9. 32. 33. Syriaca Versio: *Ad quam offendunt, eo quod non acquiescant sermoni, qui ad hoc positi sunt.*

9. 10. *Vos autem genus electum , regale Sacerdotium , gens sancta , populus acquisitionis : † ut virtutes annuntietis ejus , qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum .* Vos autem , Christiani , genus electum estis , ad fidem vocati, ad Ecclesiæ structuram assumpti ut lapides vivi , Deo dilecti , beatæ æternitatis candidati : ordo Regum Sacerdotum , gens sancta & Deo consecrata , populus acquisitus , redemptus , peculiaris : ut illius magnitudinem & divinas perfectiones , immensaque beneficia prædicetis , qui vos e tenebris ignorantiæ , errorum ac vitiorum vocavit in lucem admirabilem fidei & Evangelii : *Qui aliquando non populus , nunc autem populus Dei ; qui non consecuti misericordiam , nunc autem misericordiam consecuti .* † Qui olim non eratis populus Dei , vos quidem Judæi postquam Synagoga repudiata ab ipso est , cum ipsa Christum rejecissent : vosque Gentiles , quando idolis , & concupiscentiis vestris serviebatis : nunc autem populus Dei ex

†Confercum *Exod.* 19. 5. 6. *Isai.* 62. 12. *Ephes.* 1 4. & c. 5. 25. 26.

†Confercum *Osee* 2. 1. & *Rom.* 9. 25.

quo in Christum credidistis, & Ecclesiæ membra facti estis: olim non consecuti misericordiam, cum in ignorantiæ tenebris & servitute peccati viveretis: nunc autem misericordiam consecuti, cum per Christum vocati estis ad fidem Evangelii; nullis vestris meritis, sed sola Dei miserentis bonitate & gratia.

11. *Charissimi, obsecro vos tamquam advenas & peregrinos abstinere vos a carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam.* Adhortor & obsecro vos ut tamquam advenæ & hospites in hoc mundo, abstineatis ab iis concupiscendis, quæ carnales homines magnifaciunt, summoque ardore desiderant, quales sunt divitiæ, honores, voluptates. Nam hujusmodi cupiditates directe pugnant cum animæ vestræ bono, ejusque ad Deum iter, & æternam salutem impediunt.

12. *Conversationem vestram inter gentes habentes bonam: ut in eo quod detractant de vobis tamquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos considerantes, glorificent Deum in die visitationis.* † Vestra inter gentes, apud quas dispersi estis, vivendi ratio tam honesta sit, tam proba, tam innocens, ut pro eo quod vobis obtrectant, tamquam sceleratis & Reipublicæ noxiis, in odium Religionis Christianæ, bonis operibus vestris inspectis Deum glorificent qui tales habet cultores, & Christianam Religionem laudent potius quam accusent, cum a Principibus vel Prætoribus missi fuerint Inquisitores adversus Christianos. Vel, Ut Gentiles Deum laudent, cum ipsi placuerit eos gratia sua visitare, & ad Christianam fidem convertere:

† Græce, ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς, *in die inspectionis.* Degentilium obtrectationibus adversus Christianos, lege S. Justinum Martyrem Apolog. 1. & 2. Tertullian. in Apolog. Eusebium Hist. Eccl. l. 5. cap. 1. Confer cum *Rom.* 13. *Vers.* 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & *Ad Tit.* 3. 1. Principibus, etiam infidelibus & malis obediendum. Ipsi, qui tunc imperabat, Neroni, obedientiam debere Christianos propter Deum, S. Petrus docet. † Quorumdam Judæorum errorem damnat, qui se a legibus aliorum Principum, & a tributis pendendis liberos putabant, quod essent populus Dei peculiaris.

13. 14. 15. 16. *Subjecti igitur estote omni humanæ creaturæ propter Deum; sive Regi, quasi præcellenti, sive Ducibus, tamquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum.* Omni homini in potestate legitima constituto, quicumque sit ille, subditi estote, & obedite propter Deum, cujus vices gerit, & qui vobis id præcipit: sive Regi seu Imperatori tamquam supremam potestatem in Republica habenti: sive Provinciarum & urbium Præfectis, ceterisque Magistratibus, tamquam Dei auctoritate constitutis ad malefactores debitis pœnis coercendos & puniendos, bonos vero præmiis prosequendos. „ Quia sic est voluntas Dei, ut benefacientes ob- „ mutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam. “ Vult enim Deus ut morum vestrorum integritate ac vitæ sanctimonia obturetis ora hominibus ignorantibus & stultis, qui vobis maledicunt & obtrectant. „ Quasi liberi, & non quasi velamen habentes malitiæ libertatem, † „ sed sicut servi Dei. Liberi quidem estis, utpote per Christum a servitute peccati, & a legalium Ceremoniarum jugo liberati, non ut libertatem quasi velum malitiæ vestræ & inobedientiæ prætexatis; sed ut in omnibus vos geratis sicut servos Dei, liberaliter, non servili- ter obedientes Principibus, Magistratibus, & omnibus Superioribus, quibus ipse nos subesse & parere jubet: legibusque Principum, quæ legi Dei non sunt contrariæ.

17. *Omnes honorate: fraternitatem diligite, Deum timete. Regem honorificate.* Omnes quibus aliquis debetur honor, pro cujusque statu, conditione, Potestate, Dignitate, Officio, honorate: fratres, id est Christianos, præ ceteris diligite: Deum timete ut supremum Dominum ac Judicem, cujus legi ac mandatis nihil præponendum est: Regem summo post Deum honore prosequimini, propter ejus excellentiam, ut qui in Reipublicæ administratione Dei vices gerat.

18. 19.

18. 19. 20. *Servi, subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis & modestis, sed etiam dyscolis.* Famuli, subditi sitis cum multa reverentia dominis, non solum æquis, humanis, benignis, sed etiam iniquis, morosis, difficilibus, duris. *Hæc est enim gratia, si propter Dei conscientiam sustinet quis tristitias, patiens injuste.* Hoc enim Deo imprimis gratum est, si quis innocentiæ suæ, cujus Deus conscius est, testimonio fretus, ut illi placeat, tristia & acerba patitur injuste afflictus. *Quæ enim est gloria; si peccantes, & colaphizati suffertis?* Quam enim laudem & gloriam apud Deum promeremini, si propter delicta colaphis cædi, aut aliis pœnis affligi vos contingat? *Sed si bene facientes patienter sustinetis, hæc est gratia apud Deum.* Sed si, cum benefacitis, & tamen malis afficimini, patienter ea sustinetis, hoc maxime Deo gratum est.

Confer cum *Ephes. 6. 5. 6. 7. Coloss. 3. 22. 1. Tim. 6. 1. 2. & Ad Tit. 2. 9. 10.*

21. 22. 23. *In hoc enim vocati estis: quia & Christus passus est pro nobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus.* Ad hoc enim vocati estis ad Christianam Religionem, ut adversa quæque forti & æquo animo toleretis: quia etiam Christus pro nobis omnibus & singulis, servis suis indignis & inimicis pati dignatus est, vobis relinquens exemplum patientiæ, humilitatis, obedientiæ, quod imitemini. *Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus.* * Cujus tam eximia fuit innocentia, ut nec facto, nec verbo peccaverit, aut peccare potuerit, Sanctus sanctorum. *Qui cum malediceretur, non maledicebat: cum pateretur; non comminabatur: tradebat autem judicanti se injuste.* * Qui cum maledictis, convitiis, calumniis proscinderetur, maledicta, convitia, calumnias non rependit: cum vincula, flagella, vulnera, crucem pateretur, ne verbum quidem minax protulit contra suæ damnationis auctores, & contra tortores: seipsum autem injusto Judici Pilato permittebat. Sive, secundum omnes Codices Græcos, & Orientales Versiones, causam suam Deo justo judici commendabat, ut Jeremias in ejus persona dicit: * *Tu autem, Domine Sabaoth, qui judicas juste, & probas renes & corda, videam ultionem tuam ex eis. Tibi enim revelavi causam meam.*

* *Isai. 53. 9.*

* Secundum Græcum Textum: *Tradebat autem se judicanti juste.* scilicet Deo Patri. Syriaca Versio: *Committebat judicium suum Judici justitiæ* Arabica: *Negotium refudit ad eum qui justum fert judicium.* Æthiopica: *Committebat causam suam ei qui juste judicat.* S. Augustin. Tract. 21. in Joan. n. 12. legit: *Sed commendabat illi qui juste judicat.* Eamdem lectionem sequitur *S. Fulgentius* lib. 1. Ad Trasimundum, *cap.* 11.

* *Jerem. 11.*

24. *Qui peccata nostra ipse portavit in corpore suo super lignum: ut peccatis mortui, justitiæ vivamus. Cujus livore sanati estis.* * Ipse, qui nullum peccatum proprium habebat, peccatorum nostrorum gravissimum pondus, id est, pœnas peccatis omnium hominum debitas in corpore suo portavit tamquam victima piacularis, & sustulit in lignum crucis, in quo se velut in altari pro omnium salute obtulit Deo Patri: & sanguine suo peccata totius mundi abstulit, delevit, expiavit: ut nihil amplius commercii cum peccatis habentes, in justitia & sanctitate deinceps vivamus. Cujus vulneribus a plagis peccatorum vestrorum sanati estis. Socinianum se prodit Grotius in Annotationibus, ubi hunc Versum explicans ait: „ Christum, cum crucifigeretur, peccata nostra proprie non „ abstulisse, sed causas dedisse per quas auferrentur. Nam crux Chri- „ sti, (inquit) fundamentum est prædicationis, prædicatio vero pœni- „ tentiæ: pœnitentia vero aufert vitia. Christus enim pro peccatis nostris divinæ justitiæ superabundanter satisfaciens, passionis ac mortis suæ virtute ac merito peccata nostra tulit è medio, delevit, sanavit; tametsi universalis illius medicinæ virtutem nobis non applicet nisi per Baptismum, Pœnitentiam &c. Confer cum Joan. 1. 29. *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi.* Et Ad Hebr. 9. 28. *Christus semel oblatus est ad multorum exhauriendа peccata.*

† Confer cum *Isaiæ 53. 4. 5.* Grotius refellitur.

25. *Eratis enim sicut oves errantes* * , *sed conversi estis nunc ad Pastorem & Episcopum animarum vestrarum*. Non ita pridem eratis sicut oves errantes a Christo Pastore, a via salutis, a grege justorum, per devia errorum & vitiorum in exitium ruentes: sed modo conversi estis ad Christum Pastorem & curatorem animarum vestrarum, per illius gratiam qua vos ad se trahere & convertere dignatus est.

CAPUT II.

Sensus Moralis.

* Confert cum *Ps.* 118. 176. *Isaiæ* 53. 6. *Jerem.* 50. 6. *Ezechiel.* 34. 5. 6. & *Luc.* 15. 4. 5.

1. 2. 3. *Deponentes igitur omnem malitiam, & omnem dolum, & simulationes & invidias, & omnes detractiones, sicut modo geniti infantes, rationabile, sine dolo lac concupiscite; ut in eo crescatis in salutem: Si tamen gustastis quoniam dulcis est Dominus*. Nova in Christo Jesu nativitas, novos mores exigit. Veteris hominis conversatio homine novo prorsus indigna est. Ita deponenda sunt & abjicienda prioris vitæ vitia, ut non resumantur, ut ad illa non redeatur. Malitia, dolus, simulatio, invidia, obtrectatio, Christianæ repugnant infantiæ, quæ toto vitæ tempore durare debet. „ Hanc sanctæ infantiæ innocentiam (ait S. „ Augustinus) sic tenere debetis, ut eam crescendo non amittatis. Quid „ est malitia, nisi nocendi amor? Quid est dolus, nisi aliud agere, & aliud simulare Quid est adulatio, nisi fallaci laude seductio? Quid est invidia, nisi „ odium felicitatis alienæ? Quid est detractio, nisi mordacior quam ve„ racior reprehensio? Malitia malo delectatur alieno: invidentia & bono „ cruciatur alieno: dolus duplicat cor; adulatio duplicat linguam: detra„ ctio vulnerat famam. Hujus autem vestræ innocentia sanctitatis, quo„ niam filia est caritatis, *Non gaudet super iniquitate, congaudet autem* 1. *Cor.* 5. 6. *Matth.* 19. 14. „ *veritati*. Simplex ut columba, & sic astuta ut serpens, non studio no„ cendi, sed nocentem cavendi. *Talium est regnum cœlorum*, humilium „ scilicet, hoc est, spiritaliter parvulorum. Humilitatem illam loquor, „ quæ non vult perituris rebus excellere, sed æternum aliquid veraciter „ cogitat, quo non suis viribus, sed adjuta perveniat. Hæc malum cu„ jusquam velle non potest, quo nequaquam bonum ejus augetur. Por„ ro autem superbia continuo parit invidiam. Quis vero sit invidus, „ qui non ei malum velit, cujus bono cruciatur? Ergo & invidia parit „ consequenter malitiam: unde procedit & dolus, & adulatio, & detra„ ctio, & omne opus malum, quod pati nolis ab alio. Pia itaque hu„ militate servata, quæ in Scripturis sanctis sancta probatur Infantia, se„ curi eritis de immortalitate beatorum. *Talium est enim regnum cœ„ lorum*.

Lac spirituale verbi divini.

Sicut modo geniti infantes, rationabile, sine dolo, lac concupiscite; ut in eo crescatis in salutem. Lac verbi sui nobis ad animarum nostrarum alimoniam, incrementum, & robur Christus dedit. Lac illud spirituale, purissimum, suavissimum, divinum summo desiderio concupiscamus. Quanta cum alacritate infantes papillas nutricis capiunt, & labia uberibus infigunt, mentem & cor admoveamus & applicemus ad duo Verbi Dei ubera, Quod *est omnia infanti*, hoc est, vero Christiano, *& pater, & mater, & pedagogus, & nutor*. Duo illa ubera sunt

Clemens Alexand. lib. 1. Pædag. cap. 6.

Vete-

Veteris & Novi Testamenti Scripturæ. Ad ipsas accedamus, ipsas legamus, meditemur cum debitis dispositionibus, cum simplicitate & docilitate infantium, cum humilitate, cum animi puritate. Divino lacti extraneos liquores, peregrinas interpretationes non admisceamus, quæ illius sinceritatem adulterent; Ecclesiæ judicium sequamur discernentis Spiritus sancti lumine & Christi auctoritate, si quid admixtum est ab humano sensu Versionibus in linguam præsertim vernaculam, Annotationibus, Commentariis, Meditationibus, Sermonibus in Scripturam sacram, quod illius puritatem corrumpat, & animabus nostris nocere possit. Illas legamus, ut per eas crescamus in Christiana pietate & vita spirituali, quasi per omnes ætatum gradus, & secundum omnem dimensionem mysticam, nempe secundum longitudinem longanimitatis, secundum latitudinem caritatis, secundum profunditatem humilitatis, secundum altitudinem contemplationis, non alia intentione & alio fine, quam ut salutem æternam consequamur, & *occurramus*, donante Deo, *in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi*. Alium gustum non habeamus in sacræ Scripturæ lectione, in prædicatione verbi Dei audienda, nisi gustum fidei, Christianæque pietatis: *Si tamen gustastis quoniam dulcis est Dominus*. Qui gustum cordis infectum habet terrenarum rerum & carnalium voluptatum sapore, gustare non potest verbi Dei, rerumque divinarum suavitatem; gustare & videre non potest quam suavis est Dominus: dicere non potest cum Davide: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super melori meo!* Hæc est illa suavitas quam Dominus dat, ut terra nostra det fructum suum; *Ut bonum vere bene, id est, non mali carnalis formidine, sed boni spiritualis delectatione faciamus. Melli est autem similis aperta doctrina sapientiæ: favo vero, quæ de abstrusioribus sacramentis, tamquam de cellis cereis, ore disserentis, velut mandentis exprimitur. Verum ori cordis, non carnis est dulcis*. Ab iis gustatur quam suavis est Dominus, qui sapientia & caritate donati sunt. Hi in oratione, meditatione, sacra Communione, piis affectionibus, & bonis operibus gustant quam suavis est Dominus, & dicunt: *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te*! Hic homo impius si dicat, Ubi est ista multitudo dulcedinis? Respondebo, Quomodo tibi ostendam multitudinem hujus dulcedinis, qui palatum de febre iniquitatis perdidisti? Mel si
„ non nosses, quam bene saperet, non clamares, nisi gustasses. Pa-
„ latum cordis non habes ad hæc bona gustanda, quid tibi faciam?
„ *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, quam abscondisti timentibus te*!
„ Quid est, abscondisti? Servasti illis, non negasti, ut soli ad eam
„ perveniant. (Bonum est enim quod justis & impiis non potest esse
„ commune;) ut timendo perveniant. Quamdiu enim adhuc timent,
„ nondum & ipsi pervenerunt: sed credunt se perventuros, & a
„ timore incipiunt. Nihil enim dulcius est immortalitate sapientiæ,
„ sed *Initium sapientiæ timor Domini*.

Vetus & Novum Testamentum duo Verbi Dei ubera.

Dispositiones ad Scripturæ sacræ lectionem, & verbi divini auditionem.

Psal. 118. 103.

S. Aug. *Serm.* 22. *in hunc Psal. n.* 7.

Psal. 30. 20. S. *Aug. Enarr.* 4. *in Psal.* 30. *num.* 6.

4. 5. 6. 7. 8. *Ad quem accedentes lapidem vivum, ab hominibus quidem reprobatum, a Deo autem electum & honorificatum: Et ipsi tamquam lapides vivi superædificamini, domus spiritualis, Sacerdotium sanctum, offerre spirituales hostias, acceptabiles Deo per Jesum Christum*, Christus Jesus lapis est angularis & fundamentalis Ecclesiæ, quæ Dei templum est. Lapis est vivus, Filius Dei vivi, vitam habens in semetipso sicut Pater, apud quem fons vitæ est. Hic omnes spiritalis

illius

illius ædificii partes sustentat, continet, & connectit, & quicumque ad Ecclesiam pertinent, in illo subsistunt, illique fide viva compaginantur. Hic est lapis, qui duos populos; velut duos parietes ex adverso venientes, Judæos & Gentiles in Ecclesia simul conjunxit; Hic est lapis, quem rejecerunt Sacerdotes, Scribæ, Pharisæi, qui se velut architectos Synagogæ ostentabant, ipsum agnoscere & recipere nolentes ut verum Messiam & Salvatorem a Deo promissum, & Prophetarum oraculis prædictum, sed ut filium fabri contemnentes, Reipublicæ perturbatorem, crucifigentes: quem tamen Deus ab æterno elegit, & caput Ecclesiæ, Regemque constituit, gloria & honore coronatum; & a nullo alio sperandam esse salutem æternam declaravit. *Hic est lapis* (ait Apostolus noster ad Sacerdotes & Principes Synagogæ) *qui reprobatus est a vobis ædificantibus, qui factus est in caput anguli; & non est in alio aliquo salus. Nec enim aliud nomen est sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri.* Beati qui in hoc sæculo rejiciuntur ab hominibus ut lapides inutiles, contemptui habentur, & persecutionem patiuntur, ut Christus, & propter nomen Christi, propter fidem, aut propter justitiam; hi sunt lapides pretiosi, a Deo electi, in cœlestis Ierusalem ædificio collocandi. Ipsi modo ut lapides vivi super Christo lapide angulari & fundamento Ecclesiæ principali ædificantur, & aptantur ut spiritualem domum cum illo componant, numquam diruendam, sed æternum mansuram. Non solum moventur & collocantur alienis manibus in ædificio, ut lapides inanimati, sed ipsi se movent, Spiritus sancti auxilio præveniente & adjuvante, *ut lapides vivi*, sanctis affectibus & actibus fidei, spei, caritatis, virtutumque ceterarum ac bonorum operum, ut fiant *domus spiritualis*, in qua Deus inhabitet ac maneat, ut ipse Christus pollicetur: *Ad eum* (inquit) *veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Et Apostolus Gentium: *Vos enim estis templum Dei vivi, sicut dicit Deus: Quoniam inhabitabo in illis.* Hæc domus nunc ædificatur, in fine sæculi dedicabitur. Christiani non tantum esse debent Templum sanctum Domino per cordis & corporis puritatem; sed & Sacerdotes sancti, unius Dei cultui & ministerio consecrati, qui terrena contemnant, & quorum portio, & hereditas sit solus Deus. *Sacerdotium sanctum.* Horum functio communis esse debet offerre Deo sacrificia justitiæ, hostias laudis, gratiarum actionis, pœnitentiæ, eleemosynarum, omniumque bonorum operum; immolare & offerre se ipsos ut hostias viventes Deo, per Jesum Christum Sacerdotem Magnum, per quem nisi offerantur, Deo gratæ esse non possunt. *Offerre spirituales hostias, acceptabiles Deo, per Jesum Christum* „. Verum ne putetis, „ non habentes conjunctionem inter vos dilectione firmatam, immacula- „ tas Deo vos offerre hostias. Ait enim Apostolus Paulus: *Levantes pu-* „ *ras manus sine ira & disceptatione.* Quomodo enim is qui per oratio- „ nem sese nititur Deo unire, id assequetur, dum per iram & pravas „ disceptationes seipsum a fratre separat?

Fide per dilectionem operante, ad Christum lapidem vivum, pretiosum, electum accedamus; non speculatrice dumtaxat & sterili fide, sed mandatis ejus obediente, ut non confundamur in adventu ejus, sed honorem & gloriam consequi mereamur æternam. *Qui crediderit in eum, non confundetur. Vobis igitur honor credentibus.* Unde ipse Dominus ait: *Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus*: Et sanctus Paulus: *Gloria, & honore, & pax, omni operanti bonum.* Væ autem

Act. 4. 11.

2. Cor. 6. 16. Levit. 26. 12.

Oecumen. in Comment. 1. Tim. 2. 8.

Joan. 12. 26. Rom. 2. 10.

autem illis qui non credunt, aut secundum fidem Evangelii non vivunt, qui per varios gradus in profundum peccatorum ruentes, & peccata frequentissima & gravissima pro nihilo ducentes excæcari, obdurari, & in reprobum sensum tradi, Deo deserente merentur: quibus ipsa Scriptura divina, ipsa Sacramenta, sanctissimæ Religionis ceremoniæ, Lex ipsa & mandata Dei, sunt occasiones ruinæ; Christus ipse, quem rursus crucifigunt in semetipsis & ludibrio habent, fit ipsis lapis in quem impingentes cadunt, & conteruntur. „ Et lapis offensionis, & petra scandali „ his qui offendunt verbo, nec credunt, in quo & positi sunt. *Porro* in hoc „ positi *dicuntur*; *non quasi ad hoc sint segregati a Deo*: Nulla enim per„ ditionis causa ab eo, qui vult omnes homines salvos fieri, ministra„ tur; sed eos, qui seipsos vasa iræ effecerunt, & incredulitas consecuta „ est, & in eo ordine constituti sunt, ad quem sese præparaverant. Si „ enim liberi arbitrii homo factus est, nec potest cogi liberum arbitrium: „ nequaquam decenti sermone quispiam eum accusaverit, qui talem ipsi „ sortem decrevit, quam suis operibus sibi ipsi adscivit.

Nonnullis Christus fit lapis offensionis, non ex se, sed illorum culpa. *Oecumenius.*

9. 10. *Vos autem genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis: ut virtutes annunticis ejus, qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum.* Magnifica illa & pretiosa promissa non sunt facta Judæis, qui Abrahamo patre gloriabantur: Non enim propter Abraham in regale Sacerdotium electi sunt: in ejus siquidem posteris Sacerdotalis Tribus a regia distincta erat: Neque etiam Lex Moysi veram & interiorem sanctitatem conferebat iis qui illam observabant; sed in Christianis hæc implentur, qui fœdus cum Deo solemniter contractum in baptismo fideliter observant. Hi ad gratiam & gloriam per solam Dei misericordiam vocati, populus ejus & filii facti sunt, & Regiæ ac sacerdotalis dignitatis Christi participes. Reges sumus: cupiditatibus nostris ne serviamus, sed dominemur. Sacerdotes sumus, ut membra Christi summi Sacerdotis; nos ipsos Deo immolemus hostiam vivam, sanctam, ipsi placentem. „ In unitate fidei atque baptismatis, indiscreta „ nobis societas, & generalis est dignitas. Omnes enim in Christo rege„ neratos crucis signum efficit Reges, sancti vero Spiritus unctio conse„ crat Sacerdotes; ut præter istam specialem nostri Ministerii servitu„ tem, universi spiritales Christiani agnoscant se Regii generis, & Sa„ cerdotalis officii esse consortes. Quid enim tam regium, quam subdi„ tum Deo animum corporis esse rectorem? Et quid tam sacerdotale, „ quam vovere Domino conscientiam puram, & immaculatas pietatis „ hostias de altari cordis offerre? Populus Dei sumus, Christi sanguine redempti, ne nos iterum diaboli servituti subjiciamus. Gratias agamus Redemptori nostro: Misericordiam Domini in æternum cantemus, qui nos de tenebris in admirabilem Evangelii sui lucem vocavit. Ambulemus igitur & vivamus ut filii lucis. Annuntiemus per bona opera virtutes ipsius, magnitudinem, omnipotentiam, bonitatem, misericordiam, quibus nos vocavit, sanctificavit in spiritu & veritate, & Spiritus sui donis ac virtutibus ornavit. *Sic luceat* (inquit Christus) *lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est.* Possessio & hereditas Dei sumus: ne nos ab ipsius obedientia subducamus, ut & ipse sit possessio & hereditas nostra. Omnes siquidem homines sunt Dei ut creaturæ; possessio vero illi soli, qui fidei, spe, caritate, bonisque operibus, hoc beneficio digni sunt habiti. Ideo autem per bona opera digni fuerunt, quia Dei misericordia præ-

S. Leo, M. Serm. 3. in anniversario die Assumptionis ejus ad Pontificatum.

Matth. 5.

Oecumenius.

venit

venit eos, & subsecuta est, in eis & per eos bonum operando salutare: *Qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei: qui non consecuti misericordiam, nunc autem misericordiam consecuti.*

Christiani in hoc mundo gerere se debent ut advenas & peregrinos.

11. *Charissimi, obsecro vos, tamquam advenas & peregrinos abstinere vos a carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam.* Mundus terra aliena est homini Christiano. Civis cœli, exul est mundi. Viatorem nemo sapientem dixerit, qui vel amœnitate viarum captus, vel hospitiorum commodis & deliciis inescatus, ibi hæserit, de patria non cogitans. Advenæ sumus & peregrini in hoc mundo: rebus igitur ac bonis hujus mundi inhærere non debemus, sed iis uti tanquam solatio necessitatis, non tamquam illecebra mansionis. Compendiosa, certa, & recta ad cœlestem patriam via ambulare, dum lucem habemus, ne nos tenebræ comprehendant: impedimenta deponere, quæ iter nostrum retardare possunt: Nihil amare in hoc mundo *mansoria dilectione, sed transitoria*, tamquam viam, tamquam vehicula, pergentibus in patriam necessaria, ut illa quibus ferimur, propter illud ad quod ferimur diligamus, & dimittere parati simus, si nobis impedimento sint. „ Una placida & fida tranquillitas: „ una solida, & firma & perpetua securitas, si quis ab his inquietantis sęculi „ turbinibus extractus, salutaris portus statione fundetur, ad cœlum oculos „ tollat a terris, & ad Domini munus admissus, ac Deo suo jam proximus, quicquid apud ceteros in rebus humanis sublime ac magnum „ videtur, intra suam jacere conscientiam glorietur. Nihil appetere, nihil desiderare jam de sæculo potest, qui sæculo major est. Quam stabilis, quam inconcussa tutela est, quam perennibus bonis cœleste præsidium, implicantis mundi laqueis solvi, in lucem immortalitatis æternæ de terrena fœce purgari. Plus amare compellimur quod futuri sumus; dum & scire conceditur, & damnare quod eramus. Nec ad „ hoc pretiis, aut ambitu, aut manu opus est, est ut hominis summa vel dignitas vel potestas elaborata mole pariatur: sed gratuitum „ de Deo munus, & facile est, ut sponte Sol radiat, fons rigat, „ imber irrorat; ita se Spiritus cœlestis infundit. Postquam Auctorem „ suum cœlum intuens anima cognovit, Sole altior, & hac omni „ terrena potestate sublimior, id esse incipit, quod se esse credit.

S. Aug. l. 1. De Doctrina Christ.

S. Cyprian. Epist. 1. Ad Donatum.

Christiana sancta conversatione omnes ad virtutis amorem allicere debent. *Tertullian.*

12. *Conversationem vestram inter gentes habentes bonam, ut in eo quod detractant de vobis tamquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos considerantes, glorificent Deum in die visitationis.* Obtrectatio commune mundi vitium est; pios maxime impetit, quia mores eorum sæculi moribus adversantur. Cives Babylonis curiosi & maligni exploratores sunt & iniquissimi censores civium Jerusalem. *Statim ut colis Deus cæpit, invidiam Religio fortita est.* Invidia obtrectationum, calumniarum, aliorumque malorum parens. Quot & quam nefaria crimina Christianis Gentiles olim affingebant odio Religionis accensi? Sancta igitur conversatione, caritate, beneficentia, mansuetudine, temperantia, omnibusque virtutibus lucere debent probi Christiani velut luminaria in medio nationis pravæ; providere bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus, neminem offendere, bene velle & prodesse omnibus, quantum fieri potest. Ita plures ad amorem virtutis exemplo suo allicient, aut certe malevolis obtrectatoribus os occludent: quos forte Deus visitabit gratia sua, & bonorum operum exemplis ad pietatem convertet. *Etsi eloquium* Christiani *quiescat, ipse habitus sonat: auditur, cum videtur; de occursu suo vitia suffundit.*

Tertull. lib. De Pallio.

13. 14.

13. 14. 15. 16. 17. *Subjecti igitur estote omni humanæ creaturæ propter Deum; sive Regi quasi præcellenti, sive Ducibus tamquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum: quia sic est voluntas Dei*, &c. Reverentiam & obedientiam Regi, & Magistratibus ab eo constitutis exhiberi præcipit vera Religio. Nec eorum infidelitas, nec morum pravitas, dispensant subditos ab observantia legum ab illis conditarum, aut solutione tributorum, quos Dei voluntas & auctoritas ad obediendum adstringit. Deus qui legitimam auctoritatem instituit, regulas dedit quibus ejus usus dirigatur: sed tametsi data sibi a Deo auctoritate Principes & Magistratus abuti contigerit, non propterea spernenda est, aut in illam rebellandum. Libertas Christiana independentiam a Potestatibus non affectat. Verus Christianus solius peccati servitutem, solam pravarum cupiditatum dominationem impatienter tolerat. Vera libertas est servire Deo, & Potestatibus Rempublicam ejus vice regentibus propter ipsum subesse & parere: *Quasi liberi & non quasi velamen, habentes malitiæ libertatem, sed sicut servi Dei*. Omnes honorandi sunt propter dona communia & specialia Creatoris. Christiani diligendi propter gratiam & dona Salvatoris, ut ejusdem familiæ filii, ut ejusdem corporis membra, ut eorumdem bonorum heredes. Deus timendus est ut Dominus ac Judex supremus, timore casto, ex amore procedente, & in æternum permanente. Rex secundum Deum summo prosequendus honore est, eique parendum, nisi aliquid præcipiat quod divinæ legi repugnet, a quo proinde faciendo nos Dei timor merito revocare debeat. „ Omnes honorate, fraternitatem diligite, Deum timete, Regem ho- „ norificate. " Honorificentia reverentiam, dilectionem, obedientiam, omniaque officia complectitur. „ Christianus nullius est hostis, nedum „ Imperatoris: quem sciens a Deo suo constitui, necesse est ut & ip- „ sum diligat, & revereatur, & honoret, & salvum velit, cum toto „ Romano Imperio, quousque sæculum stabit, tamdiu enim stabit. Co- „ limus ergo & Imperatorem sic, quomodo & nobis licet, & ipsi expe- „ dit, ut hominem a Deo secundum, & quicquid est a Deo consecutum, & solo Deo minorem. Hoc & ipse volet. Sic enim omnibus „ major est, dum solo vero Deo minor est.

Reverentia & obedientia Regibus & Magistratibus ab eis constitutis divino jure debita.

Tertull. lib. Ad Scapulam Provinciæ Africæ Præsidem.

18. *Servi, subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis & modestis, sed etiam dyscolis*. Famuli Christiano affectu dominis serviant, eisque officia sua lubenti promptoque animo exhibeant propter Deum, ad exemplum Christi, qui servi formam assumpsit, ut homines a servitute vindicaret, ac in libertatem filiorum Dei assereret. Ipsis se subdant, & obediant cum timore reverentiæ, cum timore ipsis displicendi, cum timore Deum offendendi, qui ipsos ad statum servitutis vocavit, ut per humilitatem, obedientiam, labores, & patientiam illos sanctificet. Timor displicendi dominis ex eorum dilectione procedit, quæ si ad Deum referatur, caritas est: timor displicendi Deo subjectionem & obedientiam servis imperanti, ad caritatem pertinet omnium Domino in timore servientem. „ Servi dominis servite cum vo- „ luntate; nec solum bonis, sed etiam asperis obedite. Nam quæ est „ vestræ servitutis gratia, si bonis serviatis sedulo? Sed si etiam aspe- „ ros promereamini, & contemplatione Domini Jesu illis serviatis „ cum patientia, mercedem habebitis. " „ Siquidem ipse Dominus ju- „ stus ab injustis passus est, & patientia mirabili peccata nostra suæ

Famulorum ergadominos officia.

S. Ambros. Epist. 63. Ad Vercellense Ecclesiam n. 112.

„ affixit

„ affixit cruci: ut qui illum imitatus fuerit, peccata ſua ſanguine ſuo „ diluat.

Magna Dei gratia eſt vexationes pati injuſte, propter Deum.

19. 20. *Hæc eſt enim gratia, ſi propter Dei conſcientiam ſuſtinet quis triſtitias, patiens injuſte.* Qui ſolum Deum habet patientiæ ſuæ & innocentiæ ſuæ teſtem, majori cum fiducia exſpectare poteſt illum ſibi fore protectorem & remuneratorem. Vulgo conqueruntur homines quod injuſtas vexationes patiantur, quod præter merita affligantur; de injuriis expoſtulant. Si reus eſſem, (inquiunt) non impatienter ferrem. Cæci, qui non conſiderant 1. Se reos ſemper eſſe apud Deum, & magnam gratiam eſſe, ſi in hac vita illos affligi permittat & velit, ut afflictionibus patienter toleratis quotidiana humanæ fragilitatis delicta expient, ſine quibus nec ipſi juſti vivunt. 2. Majorem gratiam eſſe, ſi injuſte patiantur, quia Chriſto ſimiliores fiunt, qui tam gravia, tam atrocia, vincula, flagella, ſputa, ludibria, blaſphemias, alapas, coronam ſpineam, crucem paſſus eſt innocens. *Qui peccatum non fecit, nec dolus inventus eſt in ore ejus.* 3. Maximam eſſe gratiam, ſi pro juſtitia, ex Dei amore, & propter ejus gloriam patiantur. *Beati* enim *qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum.* Non pœna, ſed cauſa, finis, animi diſpoſitio & affectus, ſcilicet caritas, humilitas, patientia, ſanctitatem ac meritum perpeſſionibus confert. *Quæ enim eſt gloria, ſi peccantes & colaphizati ſuffertis, ſed ſi bene facientes patienter ſuſtinetis: hæc eſt gratia apud Deum.*

Matth. 5.

Chriſtus Jeſus exemplar patientiæ.

21. 23. *In hoc enim vocati eſtis: quia & Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut ſequamini veſtigia ejus ... Qui cum malediceretur, non remaledicebat; cum pateretur, non comminabatur: tradebat autem judicanti ſe injuſte.* Ad hoc Chriſtiani ſumus, ut cum Chriſto crucifigamur. Caro regenerati, corpus eſt Crucifixi. *Si quis vult poſt me venire* (ait ipſe Chriſtus) *abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Chriſtianus impœnitens, voluptatum amans, tribulationum & moleſtiarum impatiens, Chriſti diſcipulus appellari non meretur, cum ejus veſtigia non ſequatur. Næ nos ingratos, ſi propter ipſum aliquid pati recuſemus, qui mortem crucis pro nobis paſſus eſt, nobis patientiæ relinquens exemplum.

Matth. 16. 24.

S. Cyprian. Tract. De Bono Patientiæ.

„ Sub ipſa paſſione, & priuſquam ad crudelitatem necis, & effuſionem „ ſanguinis veniretur, quæ conviciorum probra patienter audita, quæ „ contumeliarum tolerata ludibria; ut inſultantium ſputamina patienter „ exciperet, qui ſputo ſuo cæci oculos paulo ante formaſſet: & in cu„ jus nomine a ſervis nunc ejus diabolus cum angelis ſuis flagellatur, „ flagella ipſe pateretur: coronaretur ſpinis, qui Martyres floribus co„ ronat æternis: palmis in faciem verberaretur, qui palmas veras vin„ centibus tribuit: ſpoliaretur veſte terrena, qui indumento immortali„ tatis ceteros veſtit: cibaretur felle, qui cibum cœleſtem dedit: aceto „ potaretur, qui ſalutare poculum propinavit? Ille innocens, ille juſtus, „ immo innocentia ipſa & ipſa juſtitia, inter facinoroſos deputatur; & „ teſtimoniis falſis Veritas premitur, judicatur judicaturus, & Dei Sermo „ ad victimam tacens ducitur. Et cum ad crucem Domini confundan„ tur ſidera, elementa turbentur, contremiſcat terra, nox diem clau„ dat; Sol, ne Judæorum facinus aſpicere cogatur, & radios & ocu„ los ſuos ſubtrahat: Ille non loquitur, nec movetur, nec majeſtatem „ ſuam ſub ipſa ſaltem paſſione profitetur: uſque ad finem perſeveranter

„ ac

„ ac jugiter tolerantur omnia, ut consummetur in Christo plena & per-
„ fecta patientia. Et post ista omnia adhuc interfectores suos, si conver-
„ si ad eum venerint, suscipit: & patientia salutari ad conservandum
„ benignus & patiens, Ecclesiam suam nemini claudit: illos adversarios,
„ illos blasphemos, illos omnis sui semper inimicos, si pœnitentiam
„ delicti agant, si admissum facinus agnoscant, non solum ad indulgen-
„ tiam criminis, sed & ad præmium regni cœlestis admittit. Quod si
„ & nos, fratres dilectissimi, in Christo sumus, si ipsum induimus, si
„ ipse est salutis nostræ via: qui Christum vestigiis salutaribus sequimur
„ per Christi exempla gradiamur: *Qui cum malediceretur, non maledi-
cebat: cum pateretur, non comminabatur: tradebat autem judicanti se injuste.*

24. *Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui, justitiæ vivamus: cujus livore sanati estis.* Filius Dei peccatorum nostrorum pœnas ut omnium hominum fidejussor in corpore suo pertulit, ut omnium peccata expiaret, æternique Patris justitiæ parem criminum gravitati, immo cumulatam satisfactionem offerret. Peccata nostra in lignum extulit, ut sanguine suo chirographum quod erat contrarium nobis, id est, damnationis æternæ reatum, sanguine suo pretioso deleret. Vulneribus crudelissimis confixus est, ut animarum nostrarum vulnera sanaret. *Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra: disciplina pacis nostræ super eum, cujus livore sanati sumus.* Mortuus est in cruce, semetipsum obtulit Patri ut victimam pro nostris & totius mundi peccatis, ut nobis vitam justitiæ & gratiæ conferret, æternamque vitam & gloriam promereretur. Gratiæ fidejussoris nostri, misericordiæ Salvatoris nostri ne obliviscamur; tantis beneficiis ne ingrati simus. Agnoscamus quam gravia sint vulnera peccatorum nostrorum; pro quibus necesse fuit Dominum vulnerari. Nisi enim hæc essent ad mortem, & mortem sempiternam, Filius Dei pro eis non moreretur. Tam salutare, tam inæstimabile remedium ne negligamus, ne illud nobis inutile contumacia nostra, ingrati animi vitio, & perversa voluntate medicinam respuente faciamus. Crux Christi nobis sit limes & finis peccandi. In ipsa nobis mundus crucifixus sit, & nos mundo. Vetere homine nostro in ipsa crucifixo, destruatur corpus peccati, ut ultra non serviamus peccato, sed justitiæ vivamus & serviamus. Non regnet ergo peccatum in mortali nostro corpore ad obediendum concupiscentiis eius, sed exhibeamus membra nostra arma & instrumenta justitiæ Deo. Cruci Christi inhæreamus, & cum ipso configamur, ejus mortificationem in corpore nostro circumferentes. „ Crux enim Christi, quæ salvandis est impensa morta-
„ libus, & sacramentum est & exemplum. Sacramentum, quo virtus
„ impletur divina; exemplum quo devotio incitatur humana: quoniam
„ captivitatis jugo erutis, etiam hoc præstat redemptio, ut eam sequi
„ possit imitatio.

Fructus Passionis Christi.

Isai. 53. 5.

S. Leo, M. Serm. 60. De Resurrect. Dom. 2.

25. *Eratis enim sicut oves errantes, sed conversi estis nunc ad Pastorem & Episcopum animarum vestrarum.* Omnes sicut oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit. Non solum errabamus, sed periramus, spititalium bestiarum, nempe dæmonum incursibus expositi, sed bonus Pastor animarum nostrarum Jesus Christus Dei Filius e cœlo descendit, ut nos in deserto hujus mundi errantes quæreret, & de faucibus luporum eriperet. Errantes ad se revocavit & reduxit: ad illum enim redire non poteramus, nisi gratia sua nos traheret; converti ad illum

Christus bonus Pastor animarum.

non

non valebamus, niſi ipſe converteret. Quæſitos portat humeris ſuis, ſinu ſuo; paſcit verbo ſuo, Corpore & Sanguine ſuo, exemplis ſuis, Myſteriorum ſuorum veritate: Nos ut proprias oves vocat, dociles & obedientes voci ſuæ facit, protegit ac defendit: & per ſemitas mandatorum ſuorum ad paſcua æterna deducit. „ Sicut Paſtor gregem ſuum paſcet, „ in brachio ſuo congregabit agnos, & in ſinu ſuo levabit, fœtas ipſe „ portabit. *Hic eſt de quo alter Propheta ait*: Hæc dicit Dominus Deus, „ Ecce ego ipſe requiram oves meas, & viſitabo eas: ſicut viſitat Pa„ ſtor gregem ſuum, in die quando fuerit in medio ovium ſuarum diſ„ ſipatarum, ſic viſitabo oves meas, & liberabo eas de omnibus locis, „ in quibus diſperſæ fuerint in die nubis & caliginis, & educam eas de „ populis, & congregabo eas de terris, & inducam eas in terram ſuam, „ & paſcam eas in montibus Iſrael, in rivis, & in cunctis ſedibus ter„ ræ. In paſcuis uberrimis paſcam eas, & in montibus excelſis Iſrael „ erunt paſcua earum.... Salvabo gregem meum, & non erit ultra in „ rapinam, & judicabo inter pecus & pecus. Et ſuſcitabo ſuper eas Pa„ ſtorem unum, qui paſcat eas, ſervum meum David: ipſe paſcet eas, „ & erit eis in Paſtorem. “ Chriſtus ſcilicet vitam ſuam immolavit pro ovibus ſuis, & ut filios Dei deſperſos congregaret in unum, ut electos ſuos ex omnibus gentibus in unum corpus & in unam Eccleſiam per Spiritum ſanctum conjunctos, Scripturarum ſacrarum & Sacramentorum cibis ſalutaribus aleret, ac tandem deduceret in montes Iſrael, montes æternos, ubi inebriabuntur ab ubertatè domus Dei, & torrente voluptatis, ac fonte vitæ potabuntur. Sunt quidem in Eccleſia multi Paſtores: ſed *Omnes boni Paſtores in uno ſunt, unum ſunt. Illi paſcunt, Chriſtus paſcit. In illis vox ipſius, in illis caritas ipſius.* Multi Epiſcopi, & omnes unus ſunt in Chriſto Epiſcopus, qui Eccleſiam ſuam regit, attenditque ſemper ejus utilitati ac defenſioni. Fideles ſuos ungit Spiritu ſancto ſuo, illoſque Deo conſecrat myſticos Sacerdotes; illos in ſacrificium offert Deo Patri, illorum vota & orationes, ceteraque bona opera virtute ſacrificii ſui ſanctificat, Sacerdos æternus. „ Qui Semetipſum obtu„ lit, ut perfectiore vivaque pro totius mundi ſalute mactata hoſtia, „ veteris Teſtamenti ſacrificium aboleret. In quo idem ipſe homo fuit, „ ipſe ſacrificium, ipſe Sacerdos, ipſe altare, ipſe Deus, ipſe Rex, ipſe „ Rex, ipſe Pontifex, ipſe ovis, ipſe agnus, adeoque omnia in omni„ bus propter nos eſt factus, ut modis omnibus nobis vita ſuppeteret; „ ac Sacerdotii ſui conſtantem & immutabilem firmitatem in ſempiter„ num ſtatueret: ut non jam ſtirpis habita ratione ſucceſſiones diſtribue„ ret; ſed ex juſtificatione conſervari, propagarique in Spirito ſancto ſin„ gulari beneficio vellet. “ Qui ad Epiſcopatum aſſummuntur, cogitent ſe animarum Epiſcopos eſſe, non poſſeſſionum, viros Eccleſiæ, non divitiarum; omnia ſtudia ſua ad ſalutem animarum procurandam referri debere; nulli parcendum labori, ut illam promoveant; ipſam quoque vitam, ſi neceſſe ſit, pro ſalute ovium ipſis commiſſarum cum ſanguine profundendam, ad exemplum Chriſti ſummi Paſtoris.

Iſai. 40. 11.

Ezechiel. 34. 11. & ſeq.

S. Auguſt. Serm. 46. De Paſtoribus, cap. 13.

Omnes Paſtores ſunt unus Paſtor in Chriſto Jeſu.

S. Epiphan. Hæreſi 55. quæ eſt Melchiſedechian. cap.

CA-

CAPUT III.

Sensus Litteralis.

1. 2. *Similiter & mulieres subditæ sint viris suis ; ut & si qui non credunt verbo , per mulierum conversationem sine verbo lucrifiant , considerantes in timore castam conversationem vestram* . Vos quoque , uxores, viris propriis vos subjicite , & in omnibus quæ Dei legi non repugnant , morem gerite : ut si qui verbo Evangelicæ prædicationis credere recusant , uxorum suarum sanctos mores , & castam conver. sationem cum reverentia erga maritos conjunctam considerantes , ea quasi tacita prædicatione ad fidem amplectendam disponantur , & Christo concilientur. Confer cum *Ephs.5. 22.24 & Coloss.3. 18* Confer cum

3. 4. *Quarum non sit extrinsecus capillatura , aut circumdatio auri , aut indumenti vestimentorum cultus : sed qui absconditus est cordis homo , in incorruptibilitate quieti & modesti spiritus , qui est in conspectu Dei locuples* . Ornatui & cultui externo ne immodice studeant mulieres Christianæ, cincinnis, & artificiosa dispositione capillorum , aut auri ac gemmarum pompa & splendore , aut vestium luxu & pretio ne glorientur : sed ornando virtutibus Christianis animo curas suas impendant , puritate scilicet incorruptibili , lenitate , ac modestia . Hunc cultum ac ornatum , qui apud Deum pretiosus est , consectentur , ut illi placeant. 1. *Ad Tim.2 9. 10.*

5. 6. *Sic enim aliquando & sanctæ mulieres , sperantes in Deo , ornabant se , subjectæ propriis viris* . Hoc enim modo sanctæ mulieres veteris Testamenti , quæ in Deum speraverunt , & illi placere studuerunt , se ornabant , mansuetudine , modestia , silentio , obedientia quam maritis suis exhibebant. *Sicut Sara obediebat Abrahæ * dominum eum vocans : cujus estis filiæ benefacientes , & non pertimentes ullam perturbationem*. Sic Sara generis vestri mater obediebat Abrahæ , dominum vocare solita . Sara (inquam) cujus filiæ secundum spiritum estis, si virtutes ejus imitemini: nec ullo metu a studio pietatis, pudicitiæ, modestiæ , obedientiæ vos abduci patiamini. *Confer cum *Genes. 12. 5. & 18.6. & 12*

7. *Viri similiter cohabitantes * secundum scientiam , quasi infirmiori vasculo * muliebri impartientes honorem , tamquam & coheredibus gratiæ vitæ : ut non impediantur orationes vestræ*. * Mariti vicissim sapienter , & secundum rectam rationem , ac Dei legem cohabitent & conversentur cum uxoribus suis , illas ob sexus infirmitatem honeste , humane , & prudenter tractantes, tum in domestico regimine, & convictu , tum in usu conjugii: ut non impediantur orationes vestræ jurgiis, rixis, dissidiis, in continentia. Ad hunc porro honorem uxoribus impertiendum ea ratio viros adducere debet, quod ejusdem gratiæ participes sint mulieres, & ad vitæ æternæ hereditatem pariter a Deo vocatæ. *Omnia conjugum inter se officia hoc vocabulo significantur . *Corpus,tam viri, quam mulieris, vasis nomine in Scriptura sacra non semel appellatur. *Confer cum 1. *Cor.* 7. 5.

8. 9. *In fine autem omnes unanimes , compatientes , fraternitatis amatores , misericordes , modesti , humiles* . Denique unius animi estote, nullus sit inter vos dissensioni ac discordiæ locus ; alii aliorum malis affectu mutuo condolete ; fratres Christianos præcipua caritate diligite ; ad misericordiam & indulgentiam propensi , mansueti & humiles sitis . *Non reddentes malum pro malo , nec maledictum pro maledicto , sed e contrario benedicentes :*

quia in hoc vocati estis, ut benedictionem hereditate possideatis. Injuria affecti, vosmetipsos nec verbis nec factis ulciscamini; sed e contrario benè precamini & benefacite illis qui vos lædunt aut maledictis impetunt: quia ad hereditatem cælestis benedictionis, & possessionem æternorum bonorum, a Deo vocati estis.

Psal. 33. 13. & seq. secundum Versionem LXX. Interp.

10. 11. 12. 13. *Qui enim vult vitam diligere, & dies videre bonos, coerceat linguam suam a malo, & labia ejus ne loquantur dolum. Declinet a malo, & faciat bonum: inquirat pacem, & sequatur eam: Quia oculi Domini super justos, & aures ejus in preces eorum: vultus autem Domini super facientes mala*. Qui enim vitam vehementer diligit, & dies tranquillos & prosperos desiderat, cohibeat linguam suam a maledicentia, & labia sua a sermone doloso & mendaci, quo circumvenitur proximus. Declinet a peccato, & operetur quod bonum est: summo studio & solicitudine quærat pacem, & sectetur eam. Justos enim Dominus benignis & faventibus oculis respicit, curam eorum gerit, ac eorum preces propitius exaudit: contra vero peccatoribus vultu ad severitatem composito pœnas proxime infligendas comminatur. *Et quis est qui vobis noceat, si boni æmulatores fueritis?* Et quis est, qui vobis verum nocumentum inferre valeat, si vitam vestram ad omnis boni, virtutisque normam summo studio componatis?

14. *Sed & si quid patimini propter justitiam, beati*. Sed si etiam vos affligi propter justitiam ac pietatem contingat, beati eritis. *Timorem autem eorum ne timueritis, & non conturbemini*. Ceterum ne timueritis mala quæ vobis intentant persecutores, & terribilibus illorum minis ne conturbemini, sed tranquillo & constanti animo estote.

15. 16. *Dominum autem Christum sanctificate in cordibus vestris, parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea, quæ in vobis est spe*. Domini Jesu Christi sanctitati gloriam reddite, illique laudem dicte & gratias agite ex intimo pii cordis affectu. Parati vero estote ad respondendum pro defensione vestra omnibus a vobis poscentibus rationem spei quam in Christum habetis, sive fidei quæ vos sperare docet vitam & gloriam æternam in cœlo. Parati (inquam) estote ad respondendum, sive bono animo interrogantibus discendi gratia, sive malo animo, nempe Magistratibus infidelibus auctoritate judiciaria, spei vestræ, quam inanem esse putant, rationem a vobis exigentibus. Sed cum *modestia, & timore, conscientiam habentes bonam, ut in eo quod detrahunt vobis, confundantur, quia calumniantur vestram bonam in Christo conversationem*. Respondete autem verbis placidis & modestis, & cum reverentia personis debita pro cujusque conditione vel dignitate: bonam conscientiam in omni actu servantes, quæ loquendi fiduciam præbet: ut qui detrahunt vobis, & vitam quam secundum Christi Evangelium ducitis calumniantur, tamquam sceleratam & maleficam, pudore afficiantur, & obmutescere cogantur, cum ex morum vestrorum innocentia & conversationis vestræ puritate, Religionis Christianæ, quam profitemini, sanctitas eluxerit.

* Græce, ἔπαθεν, passus est.
* Græce, προσαγάγη τῷ Θεῷ, Ut nos adduceret Deo, Ecque legit S. Aug. Ep. 164. alias 99. c. 6. & alibi.

17. 18. *Melius est enim benefacientes (si voluntas Dei velit) pati, quam malefacientes*. Utilius, glorioſius, & optatius est pro justitia pati (si Deus ita decreverit consilio voluntatis suæ) quam propter crimina. *Quia & Christus semel pro peccatis nostris mortuus * est, justus pro injustis, ut nos offerret * Deo, mortificatus quidem carne, vivificatus autem spiritu*. Siquidem & ipse Christus semel pro peccatis nostris passus est, ut nos ad Deum

*Confer cum 2. Cor. 13. 4. Nam etsi crucifixus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei.

ad Deum adduceret, illique offerret, mortuus quidem carne, virtute autem divinitatis suæ, sive Spiritus sancti, sive animæ suæ beatæ in corpus redeuntis, & illi vitam novam subministrantis, ad vitam immortalem & gloriosam resuscitatus. Christum porro *semel* passum pro omnium hominum peccatis passione mortis dicit, ut mortis ejus efficaciam significet: quæ semel oppetita vim habet infinitam abolendi omnia omnium hominum & omnium temporum peccata.

19. 20. *In quo & his, qui in carcere erant, spiritibus veniens prædicavit: Qui increduli fuerant aliquando, * quando exspectabant Dei patientiam in diebus Noe, cum fabricaretur arca: in qua pauci, id est, octo animæ salvæ factæ sunt per aquam.* Per quem, vel, secundum quem spiritum descendens ad inferos, animabus justorum in Limbo detentis, & in Purgatorio reliquias peccatorum suorum pœnas luentibus, redemptionem suam, perfectamque liberationem annuntiavit: e quarum numero erant illorum animæ, qui exhortationibus & admonitionibus Noe diluvium Dei nomine denuntiantis fidem adhibere noluerant, de Dei patientia & longanimitate præsumentes toto tempore quo fabricabatur arca: Qui tamen diluvio terram inundante ad Deum per pœnitentiam conversi, & misericordiam illius implorantes, remissionem peccatorum obtinuerant, & in Purgatorium carcerem, pœnas temporales luituri, missi fuerant; cum octo dumtaxat personæ, scilicet Noe & uxor ejus, tres ejus filii, & eorum uxores, salvæ factæ sint in medio aquarum arcam ferentium, ceteris ab aqua absorptis & pereuntibus. Vide S. Hieronymum in Quæst. Hebraicis in Genes. ad illum Versum cap. 6. secundum Hebraicum Textum: *Non judicabit Spiritus meus homines istos in sempiternum, quia caro sunt.*

* Secundum Græcum, *Quando exspectabat Dei patientia.* Sic legerunt S. Hieronym. Comment. in cap. 54. Isaiæ, & S. Augustin. Epist. 164. Versio Syriaca: *Cum longanimitas Dei præcepit ut fieret arca, ob spem Pœnitentiæ eorum.* Æthiopica: *Cum exspectabat eos patientia Dei.* Ita etiam habet Missale Romanum in Epistola Feriæ 6. post Pascha.

Vel, Spiritu divinitatis suæ veniens per internas inspirationes, & per externas adhortationes ac admonitiones justi Patriarchæ Noe, & per ipsius arcæ fabricam, prædicavit Pœnitentiam animabus incredulis, quæ in carne, velut in carcere, & tenebris ignorantiæ, vinculisque peccatorum detinebantur, cum illas Dei patientia & longanimitas exspectaret toto tempore quo fabricabatur arca. *Christus enim nondum venerat in carne, sicut venit quando post hæc in terra visus est & cum hominibus conversatus est. Verumtamen ab initio generis humani, vel ad arguendos malos, sicut ad Cain, ac prius ad ipsum Adam uxoremque ejus, vel ad consolandos bonos, vel ad utrosque admonendos, ut alii ad salutem suam crederent, alii ad pœnam suam non crederent, ipse utique non in carne, sed in Spiritu veniebat, visis congruis alloquens quos volebat, sicut volebat.*

S. August. Epist. 164. alias 99. Ad Evodium. Vener. Beda in Comment. S. Thomas, 3. p. q. 52. Art. 2. ad 3.

Vel, Præsentiam suam exhibuit, & mortis suæ ac proxime futuræ resurrectionis suæ virtutem manifestavit animabus, justis quidem ad solatium & liberationem, damnatis autem ad terrorem & supplicii cumulum: inter quos erant illi increduli, qui temporibus Noe Dei patientiam contempserant.

21. 22. *Quod & vos nunc similis formæ salvos facit Baptisma: non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio * in Deum per resurrectionem Jesu Christi.* Cui figuræ respondet Baptismus nobis salutem afferens: non externa tantum carnis ablutione, sed promissione Deo facta custodiendi conscientiam puram: salvos (inquam) nos facit Baptismus per Resurrectionem Jesu Christi, quæ nobis for-

* *stipulatio, arrabo, pignus, demonstratio,* ut exponit Oecumenius.

nam exhibet resurgendi ad justitiam & vitæ novitatem. *Qui* (nempe Christus) *est in dextera Dei, deglutiens mortem, ut vitæ æternæ heredes efficeremur: Profectus in cœlum, subjectis sibi angelis, & potestatibus, & virtutibus.* Qui destructa morte, ut nos vitæ æternæ heredes faceret, ascendit in cœlum & est ad dexteram Dei, supremam in ejus regno potestatem, gloriam, & dignitatem obtinens, tamquam a Deo secundus, subjectis ei a Patre omnibus Angelorum Ordinibus. Quod de Christo secundum humanam naturam S. Petrus dixit, cum Coapostolo Paulo conveniens ad *Hæbreos cap. 2. Vers. 7. & 8.*

CAPUT III.

Sensus Moralis.

1. 2. *Similiter & mulieres subditæ sint viris suis: ut & si qui non credunt verbo, per mulierum conversationem sine verbo lucrifiant, considerantes in timore castam conversationem vestram.* Quod mulier viro subjecta sit ut capiti, ut directori, lex naturæ est; quod illi subdatur ut domino, pœna peccati est, *Sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui* (ait Deus primæ mulieri post ejus peccatum) *Maritum* igitur *habere dominum meruit mulieris non natura, sed culpa: Quod tamen nisi servetur, depravabitur amplius natura, & augebitur culpa.* Servitus ista conditionis est, sed eam lex evangelica levem facit per gratiam Sacramenti, quæ præstat ut cum servitute dilectionis conjuncta sit. Christianæ itaque mulieres viris suis in omnibus subjectæ sint, *sicut Ecclesia subjecta est Christo*: ipsis fidem, reverentiam, & obedientiam

S. Paulus Ephes. 5.

servent. Alienos viros blandis obsequiis demereri, vel illis placere ne studeant: Christum in suis revereantur, timeant, diligant: nulli desint officio conjugali, pareant illis *in omnibus* secundum rationem & Dei legem, non secundum nefariam cupiditatem: *Sicut oportet, in Domino.* Mariti absentiam timeat uxor, præsentiam revereatur. Oculi ejus, cor ejus, desiderium ejus, ad maritum unice convertantur. *Ad virum tuum conversio tua* (inquit sacer Textus. *) Castitate sua, mansuetudine, modestia, dilectione, rei familiaris cura, pietate, patientia illum sibi conciliet, Christo lucrari satagat. Mulieribus in Ecclesia silentium indicitur, sed viros sancta conversatione sua docere, ad virtutis amorem, & ad omnia Christianæ vitæ officia traducere possunt. Bonum exemplum mulieris, domestica prædicatio, Concionatorum eloquentia, & Doctorum argumentis plerumque efficacior ad conversionem & sanctificationem mariti. Sic Cæcilia Virgo & Martyr Valerianum sponsum suum; sic Monica Augustini matri maritum infidelem; sic Clotildis Clodoveum Regem Francorum, sic aliæ Christianæ mulieres non paucæ viros suos sancta conversatione & domesticis virtutum exemplis Christo lucrifecerunt. *Efficacior est demonstratio per opera quam sedulitas anxia quæ est in verbis: & mutum opus præstantius est sermone operibus destituto.*

Gen. 3. 16.

* Græc. 2. secundum Versionem LXX. Interpretum.

Oecumenius in Comment.

3. 4. §. 6. *Quarum non sit extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus; sed qui absconditus est cordis homo, in incorruptibilitate quieti & modesti spiritus, qui est in conspectu Dei locuples.* Immoderatus & nimis exquisitus ornatus & cultus corporis, Christianas mulieres dedecet. Immemores sunt vocationis suæ, cum ornando corpori nimis student. Castitatem profitentur; & alienæ pudicitiæ insidiantur, cum formam emendicatis ab arte lenociniis elaboratam, & splendore vestium auro intertextarum oculos virorum præstringentem ostentant. Ad humilitatem instituuntur a Christi Evangelio, & vanitati ac gloriæ sæculi student. Paupertas spiritus illis præcipitur, & in vestium luxu pretium ingens impendunt, vel sustentandæ familiæ, vel solvendis debitis, vel sublevandis pauperibus necessarium, contra justitiam & caritatem graviter peccantes. Quid alteri concupiscentiam importas, o mulier? *Periit ille simul ut tuam formam concupierit, & facta es tu gladius illi: ut etsi a culpa vaces, ab invidia non libereris. Ut cum in alicujus agro latrocinium gestum est, crimen quidem dominum non continget: dum rus tamen ignominia notatur, ipse quoque in familia aspergitur.* „ Verum etsi timenda „ non esset dignitas formæ, ut nec possidentibus gravis, nec appetentibus „ exitiosa, nec conjunctis periculosa, non exposita tentationibus, non „ circumdata scandalis; sufficit quod Angelis Dei non est necessaria. Vi„ derit quem juvat de carne gloriari. *Nobis autem primo quidem nullum gloriæ studium est, quia gloria exaltationis ingenium est. Porro exaltatio non congruit professoribus humilitatis ex præscriptis Dei. Dehinc si omnis gloria vana & stuporata, quanto magis quæ in carne?* Christianis præsertim. *Nam etsi gloriandum est, in spiritus bonis, non in carne placere velle debemus, quia spiritalium sectatores sumus. Quibus operamur, illis gaudeamus. De his gloriam carpamus; de quibus salutem speramus. Plane gloriabitur Christianus etiam in carne, sed cum propter Christum lacerata duraverit, ut spiritus in ea coronetur, non ut oculos & suspiria adolescentium post se trahat* ... Sanctæ feminæ, solis maritis vestris placere debetis. In tantum autem eis placebitis, in quantum aliis placere non curaveritis. *Uxor nulla deformis est marito suo. Satis placuit, cum electa est, seu moribus, seu forma commendata. Ne qua vestrum putet, si temperaverit a compositione sui, odium & aversionem maritorum prosecuturam. Omnis maritus castitatis exactor est. Formam vero fidelis non expostulat, quia non iisdem bonis, quæ Gentiles bona putant, capimur .... Omnem hanc ornatus servitutem a libero capite depellite. Frustra laboratis ornatæ videri. Frustra peritissimos quosque structores capillaturæ adhibetis. Deus vos velari jubet: credo ne quarumdam capita videantur.* Ornandus animus, templum & imago Dei. Inquietum & immodestum animum demonstrat ornatus & cultus exterioris immodestia. Saræ matris vestræ secundum fidem, aliarumque sanctarum mulierum exempla sectemini, quæ castitatem & modestiam externo cultu & habitu præferebant, & viris propriis obedientes, nemini nisi ipsis secundum Deum; ipsi autem Deo super omnia placere studebant. *Sic enim aliquando & sanctæ mulieres, sperantes in Deo ornabant se, subjectæ propriis viris. Sicut Sara obediebat Abrahæ, dominum eum vocans.*

Modestiæ Christianarum mulierum in habitu & cultu.

Tertull. l. De cultu Feminarum.

7. *Viri similiter cohabitantes secundum scientiam, quasi infirmiori vasculo muliebri impartientes honorem, tamquam & coheredibus gratiæ vitæ: ut non impediantur orationes vestræ.* Maritorum erga uxores officia, ex quibus pax domestica, & mutua pendet sanctificatio, accurate describit & commendat Apostolorum Princeps. 1. Ne uxores contemnant & vilipendant

Maritorum erga uxores officia.

sive ob deformitatem, sive ob infirmitates animi vel corporis, ne illas ut ancillas tractent, sed ut individuas vitæ socias honorent & diligant. (Neque enim sincere amare possumus, quos contemnimus.) Eas honeste & leniter tractent, non verbis asperis & contumeliosis, multo minus verberibus affligant. Sic fragiliora vasa leniter tractamus, ne frangantur. 2. Uxorum curam gerant, ne quid illis desit necessarium personæ, aut status sustentationi ac decoro. 3. Rerum domesticarum curam cum dignitate quadam illis permittant, nec difficiles sint ac morosi in disquirendis earum expensis, nec illarum erga pauperes beneficentiam impediant. 4. Ut sapienter eas regeant, nec inordinatis earum affectibus obsecundent, ut primus Parens Evæ, putans venialiter se transgressorem fore divini præcepti, si vitæ sociam non desereret etiam in societate peccati: illique *non secundum scientiam* condescendens: quo condescensu & cecidit ipse a felici innocentiæ statu, & totum genus perdidit. Sic alienigenis uxoribus morem gerens Salomon in idololatriam lapsus est. Sic impiæ crudelique Jezabeli obsecutus Achab Rex Israel, miserrime periit, 5. Mariti uxores, quasi consilii inopes suis præceptis ac monitis in officio contineant; & illarum vitia prudenter leniterque corrigant; leviora quædam, quæ utcumque tolerari possunt, partim dissimulent, partim ferant caritate conjugali. Sic sanctus Job improbam uxorem: sic David Rex arrogantem Michol, corripuerunt & sustinuerunt. 6. Ne temeriis suspicionibus, & insana zelotypia injuriam faciant sapientibus & castis uxoribus. *Non zeles mulierem sinus tui, ne ostendat super te malitiam doctrinæ nequam.* Zelotypiæ morbus & maritum & uxorem miseros facit. Vir zelotypus uxoris honori derogat, fidem illius conjugalem temere suspectam habens. Felix uxor *in qua confidit cor viri sui.* Felix talis uxoris consortio maritus, Quæ *Reddet ei bonum & non malum omnibus diebus vitæ suæ*, 7. Honeste, caste, temperanter conjugio utantur, modum & finem ratione & lege Dei præscriptum ne transiliant, ne ad uxores petulanter & impudenter quasi ad meretrices accedant. Illorum hæreat animis antiqui Patris sententia. *Adulter est ardentior amator uxoris.* 8. Mariti uxores honorent ut gratiæ Christianæ comparticipes, & ad vitæ æternæ hæreditatem pariter vocatas; & in omnibus ita conversentur, ut sibi invicem non sint impedimento, imo sint adjumento & exemplo ad orationem, & cetera; Christianæ vitæ officia. *Infirmiori vasculo muliebri impartientes honorem, tamquam & coheredibus gratiæ vitæ: ut non impediantur orationes vestræ.*

Oecumenius in Comment.

Eccli. 9. 1.

Proverb. 31. 10

8. 9. *In fine autem omnes unanimes, compatientes, fraternitatis amatores, misericordes, modesti, humiles.* Summa Christianæ pietatis, caritas, quæ fideles tam arcte conjungit, ut sint *anima una & cor unum* in Deo. *Unanimes.* 2. Commiserationem ipsis inspirat, & sanctam sympathiam, qua malis & bonis aliorum non minus afficiuntur, quam propriis; gaudent cum gaudentibus, flent cum flentibus, omnibus quavis calamitate afflictis compatiuntur. *Compatienties* 3. Efficit ut Christiani sibi mutuo opitulentur, ut fratres ex eodem patre Deo, eodemque Spiritu, in Christo Jesu regenerati. *Fraternitatis amatores.* 4. Promptos & faciles facit ad misericordiam quæ erogando pecuniam, vel ignoscendo injuriam exercetur. *Misericordes.* Hæc duo misericordiæ genera Deus in præcepto conjunxit. *Dimittite, & dimittetur vobis*, misericordia est ignoscentis. *Date, & dabitur vobis*, misericordia est erogantis. 5. Caritas impedit ne propter bona naturæ, fortunæ, vel gratiæ nos super alios extollamus: immo facit

Caritatis caracteres.

Luc. 17. 6. S. Aug. Serm. 259. alias ex Sirmondianis 19.

cit ut infra omnes, non solum æquales, sed etiam inferiores, nos deprimamus. *Modesti, humiles.* Benignitas, affabilitas, modestia, humilitas, comites sunt individuæ caritatis. Quo profundius est fundamentum humilitatis, eo celsius assurgit fastigium caritatis. 6. Caritas ultionem nescit, bonum malo, benedictionem maledictioni, preces persecutionibus, beneficia odio & injuriis rependit, quod Christus Magister & Dominus noster verbo & exemplo nos docuit. Dilectio inimicorum propria virtus est & nota Christianorum. Inaniter sperat se novissimæ benedictionis Christi, qua electi ad regni cœlestis possessionem vocabuntur, heredem futurum, qui caritatem illius imitari recusat. *Non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, sed e contrario benedicentes; quia in hoc vocati estis, ut benedictionem hereditate possideatis.*

Lingua a malo cohibenda.

10. 11. 12. 13. *Qui enim vult vitam diligere, & dies videre bonos, coerceat linguam suam a malo, & labia ejus ne loquantur dolum.* Nemo non diligit vitam, & quidem diuturnam. Nemo non desiderat dies bonos, felices ac lætos. Bonam rem quærit, sed non in regione ejus illam quærit. *Semper dies mali in sæculo, sed semper dies boni in Deo.* Dies boni, dies æternæ fœlicitatis in gloria cœlesti. Hos pauci diligunt, siquidem linguam suam non cohibent a detractione & dolo. Frequens apud Christianos detractio, rara retractatio, humilisque pro damno famæ proximis illato satisfactio. *Exacuerunt ut gladium linguas suas, intenderunt arcum rem amaram, ut sagittent in occultis immaculatam. Subito sagittabunt eum, & non timebunt, firmaverunt sibi sermonem nequam: narraverunt ut absconderent laqueos, dixerunt, Quis videbit eos?* Cohibenda omnino lingua est a blasphemia, calumnia, detractione, susurratione, convitiis, verbis impudicis, mendacibus, dolosis, proditoriis, adulatoriis, si vitam æternam, & dies bonos, felices, lætos, nulla nocte finiendos, in Deo habere volumus. Sed heu! „ Tota die injustitiam cogitavit lingua tua, sicut no„ vacula acuta fecisti dolum. Dilexisti malitiam super benignitatem, ini„ quitatem magis quam loqui æquitatem. Dilexisti omnia verba præci„ pitationis, lingua dolosa. Propterea Deus destruet te in finem: evel„ let te, & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de ter„ ra viventium. Ante te est æquitas, ante te est iniquitas: linguam ha„ bes, quo vis eam vertis; quare ergo potius ad iniquitatem, & non ad „ æquitatem? Cibos amaritudinis non das ventri tuo, & cibos iniquita„ tis das linguæ tuæ malignæ? Sicut eligis quod vescaris, sic elige quod „ loquaris. Cave ne te Deus destruat in finem, ne evellat te, quia radi„ cem non habes in terra viventium. *Radix nostra, caritas nostra: fructus nostri, opera nostra; opera tua de caritate procedant, tunc est radix tua in terra viventium.* Ut germinet, fructusque pariat æternitate dignos, peccatum fuge, virtutem amplectere, bonum operare. Esto arbor bona, fructus bonos profer. Mala arbor fructus bonos facere non potest, sed ex mala fieri bona potest, ut bonos fructus ferat. *Declinet a malo, & faciat bonum.* His duabus partibus Christiana justitia constat. Qui ad illam pervenerunt, aut pervenire nituntur, ad celestem patriam sine intermissione suspirant, pacem æternaque bona ardenter desiderant: pacemque interim sectantur cum Deo, nihil admittentes, nec desiderantes quidem, quod cum divina gratia & caritate pugnet; pacem in semetipsis, ut omnes animi sui motus compositos habeant & subditos legi mentis, & carnales concupiscentias habentes edomitas, fiant regnum Dei; & quod excellit in homine, id est mens & ratio, subjiciatur potiori, quod est ipsa-

S. Aug. Enarr 2. in Psal. 33. num. 17.

Psal. 63.

Psal. 51. 4. & seq.

S. August. in hunc Ps.

Christianæ justitiæ officia.

S. Aug. l. contra Adimantum, c. 26.

Veritas unigenitus Filius Dei: pacem denique cum proximo, nullis inimicitiis, nullis dissidiis, nullis rixis, nullo frigore caritatis solvendam. *Inquirat pacem, & sequatur eam.* Qui sic affecti sunt, singulari Dei cura, vigilantia, patrocinio, & beneficentia digni sunt: sed nemo dignus est, nisi quem dignum Deus fecerit, prior diligens, & in corde illius diffundens caritatem qua redametur; formansque orationem quæ exaudiri mereatur. *Quia oculi Domini super justos, & aures ejus in preces eorum.* Malos contra intuetur, quantascumque factis suis tenebras superstruxerint, quantoscumque dolos in corde suo absconderint; videt ut testis oculatissimus, ut Judex incorruptus, videt ad eorum perditionem, nisi pœnitentiam agant, & bonum operentur; dum tempus est. *Vultus autem Domini super facientes mala.* Ne conturbentur justi, cum improbos in hoc sæculo florere vident, in honore esse, bonis temporalibus abundare, se vero illorum persecutionibus expositos. *Inimici* enim *Domini mox ut honorificati fuerint & exaltati, deficientes quemadmodum fumus deficient.* Justi vero terram, ista in qua mortales vivimus, meliorem, hereditate obtinebunt, & delectabuntur in multitudine pacis. Nulla nobis vere nocere potest adversitas, si nulla nobis dominetur iniquitas. Qui Deo per innocentiam sinceramque pietatem probatus est, nihil ab hominibus malis timendum habet. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum* (ait S. Paulus.) *Nemo lædituf nisi a semetipso.* Fidei oculis temporalia damna intuere: lucra sunt homini Christiano & justo. *Et quis est qui vobis noceat, si boni æmulatores fueritis?*

Psal. 36. 9.

S. Chrysost.

14. 15. 16. *Sed & si quid patimini propter justitiam, beati. Timorem autem eorum ne timueritis, & non conturbemini.* Bonum patientiæ, beatitudinem ex rebus adversis propter Deum toleratis consequentem, seu cum illis conjunctam, mundus non cognoscit. Siquidem se miseros ut plurimum putant homines in afflictionibus, conqueruntur, murmurant, perturbantur, animo cadunt. Felices qui nihil patiuntur, ait mundus: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam*, ait Christus. Quis felices dixerit insignes illos, quibus mundus arridet, peccatores, qui *ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad infernum descendunt*? Pati pro justitia, glorioſum est. Molestias hujus vitæ, tormenta, mortem ipsam pro fide & justitia non pertimescit Christianus, cujus animus in Deo per fidem & caritatem firmatus est. Qui de Religione & justitia Christiana erubescit, gloriam & honorem debitum sanctitati & magnitudini Dei non reddit, nec illam, ut par est, sincero cordis affectu colit, operibusque prædicat. De spe sua confunduntur, qui in rebus terrenis illam collocant, qui hominibus confidunt, qui de suis viribus præsumunt; non illi qui bona æterna sperant, quorum omnis fiducia in Dei promissis, gratia, & protectione est. De fide & spe sua rationem reddere poscentibus quisque secundum statum suum & modum potest, qui recte institutus est in Religione Christiana Catholica, & cujus in animo fides & spes vivunt & radicos egerunt. Dent operam Pastores ut noverint omnes & singuli curæ ipsorum commendati *quid credere debeant propter adipiscendam vitam beatam*, tametsi omnes scire non possint *quemadmodum hoc ipsum & piis opituletur, & contra impios defendatur.* Christianos omnes Theologiæ scientia pollere non est opus ad salutem, sed fide & spe viva instructos esse necesse est, & promptos ac paratos esse ad reddendam rationem generalem eorum quę credunt & sperant, ex principiis generalibus fidei, quæ nemo Christianus Catholicus ignorare sine culpa sua potest: & ad fidem constanter profitendam ac re-

Magna fœlicitas pro fide & justitia pati.

Quomodo paratus esse debeat Christianus omnis ad rationem de fide sua reddendam. *S. Aug. l. 14. De Trin. c. 1.*

retinéndam in persecutionibus. *Dominum autem Christum sanctificate in dibus vestris, parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem ea quæ in vobis est spe.* „ Duobus modis (ait Venerabilis Beda) de pe & fide nostra rationem poscentibus reddere debemus, ut & justas pei ac fidei nostræ causas omnibus intimemus, sive fidelibus, sive infidelibus quærentibus, & ipsam fidei ac spei nostræ professionem illibatam semper teneamus, etiam inter pressuras adversantium, ostendentes per patientiam quam rationabiliter eam servandam didicerimus, pro cujus amore nec adversa pati, nec mortem subire formidemus. In rane porro fidei & spei nostræ infidelibus reddenda, aut instruendis rus arrogantia & ostentatio vitanda est, modestia & humilitas servan; & Religioni quam profitemur, concilianda reverentia est sancta conrsatione & inculpatis moribus, tam apud domesticos fidei, quam apud ideles & inimicos. *Sed cum modestia & timore conscientiam habentes bon: ut in eo quod detrahunt de vobis, confundantur, quia calumniantur veam bonam in Christo conversationem.* *Beda in Comment.*

Quo animo adversa pati debeant Christiani.

17. 18. *Melius est enim benefacientes (si voluntas Dei velit) pati, quam lefacientes. Quia & Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, justus injustis, ut nos offerret Deo, mortificatus quidem carne, vivificatus autem ritu.* Pro peccatorum suorum expiatione hujus vitæ molestias patien- ferre, aut carnem suam spontaneis macerationibus affligere, gratia ei est Pœnitentibus communis. Pro justitia pati, gratia singularis Marum. Ad aliena peccata delenda & expianda innocentem pati, gratia hominis Dei propria; qui & pœnitentiam in semetipso dedicavit pro bis omnibus passus, justus pro injustis; & passione ac morte sua Marres initiavit, animavit, roboravit. Cum res adversas patimur, Dei votati nos subjiciamus, qui nos vult pati vel ad probationem & exerationem virtutis, vel ad expiationem peccatorum nostrorum. Indigni mus qui patiamur ut Martyres: patiamur ut pœnitentes. Christo pro iis morienti conformemur, cupiditates nostras clavis ipsius configamus; cato & mundo moriamur, carne mortificati, spiritu vivamus cum Je- ut nos quasi spiritales victimas offerat Deo Patri summus Sacerdos ter. Christus semel pro nobis mortuus est: nobis quotidie propter ejus riiam moriendum est amoris pœnitentis præparatione, ut mortis ejus ctum perpetuo percipiamus. Nam, ut ait sanctus Ambrosius, *Christus el quidem pro peccatis populi mortuus est, sed quotidie peccata populi reepturus.* *S. Ambros. in Luc. n. 8.*

Christi descensus ad inferos.

19. 20. *In quo & his, qui in carcere erant, spiritibus veniens prædicavit: increduli fuerant aliquando, quando exspectabant Dei patientiam in diebus , cum fabricaretur arca: in qua pauci, id est octo animæ salvæ factæ sunt aquam.* „ Bonus Pastor oves suas quæsiturus in inferiores terræ par- es penetravit. Deificata Christi anima ad inferos descendit, ut quenadmodum iis qui in terra versabantur, justitiæ Sol ortus erat, ita tiam iis qui infra terram in tenebris & umbra sedebant, illuceret: & uemadmodum his, qui in terra erant, pacem, captivis remissionem, cis visum evangelizaverat; atque iis quidem qui fidem ipsi adhibuerant, æternæ salutis autor extiterat; eorum autem qui contumaces & ncredulos se præbuerant, infidelitatem coarguerat; sic etiam iis qui in nferno erant: ut ipsi omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, infernorum... Ne quis vero existimet eos qui olim increduli fuet, & in infidelitate mortui, fructum mortis ejus percepisse, & ex in- *S. Joan. Dam. l. 3. De Fide, c. 29.*

ferno

ferno damnatorum liberatos a Christo ad inferos descendente; sed eos solum qui crediderant, & vitam suam bonis operibus adornantes, seipsos ita præparaverant, ut si eorum temporibus advenisset, explicite in eum credidissent, ejus prædicationem audientes & miracula videntes. *Non enim hereditarie habetur salus, quandoquidem licet ad viventes omnes venerit, non tamen omnes salvat, sed eos tantum qui crediderint.* Etenim quamvis præparetur voluntas a Domino ut credant, fideque sit Dei donum, *est* tamen *etiam opus liberæ voluntatis singulorum, ut cum rationales sint, non insensibiliter se habeant ad magnificentiam ejus qui tale donum præstitit, sed se dignos præbeant dantis bonitate.* Opportune autem meminit, Apostolorum Princeps incredulitatis hominum qui diluvii tempore vivebant, ut ex Scriptura demonstret quod *Ab initio prædicabatur hominibus salus, sed despiciebatur ob declinationem ipsorum ad vana & voluptuosa. Cum enim illo tempore innumerabiles essent homines, octo solum credentes his quæ per arcæ præparationem prædicabantur, servati fuerunt.*

Oecumenius in Commentar.

Quamvis initium fidei non sit ab homine, gratiæ tamen fidei homo libere cooperatur.

21. 22. *Quod & vos nunc similis formæ salvos facit baptisma: non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio in Deum per resurrectionem Jesu Christi, Qui est in dextera Dei, deglutiens mortem, ut vitæ æternæ heredes efficeremur: profectus in cœlum, subjectis sibi Angelis, & Potestatibus, & Virtutibus.* Baptismus diluvio adumbratus, corpus lavat, animam purificat, veterem Adamum in aqua sepelit, peccata submergit, nos per crucem Christi, cujus arca typus erat, in Ecclesiam introducit, cujus & hæc figura erat. „ Arca, inquam, figura est peregrinentis in hoc „ sæculo civitatis Dei, hoc est, Ecclesiæ, quæ fit salva per lignum in quo „ pependit Mediator Dei & hominum homo Christus Jesus. Quod ostium „ in latere accepit, significat vulnus lateris Jesu Christi: hac quippe ad illum venientes ingrediuntur, quia inde Sacramenta manarunt quibus credentes initiantur. Quod de lignis quadratis arca fieri jussa est, undique „ stabilem sanctorum vitam significat: quacumque enim verteris quadratum, stabit. Cuncta animalium genera in arca clauduntur: sicut omnes „ gentes Ecclesia continet. Munda & immunda ibi sunt animalia: sicut „ in Ecclesiæ Sacramentis & boni & mali versantur. Noe cum suis octavus in arca numeratur: quia in Christo spes nostræ resurrectionis apparuit, qui octavo die a mortuis resurrexit. Post septem dies ex quo „ ingressus est Noe in arcam, factum est diluvium: quia in spe futuræ „ quietis, quæ septimo die significata est, baptizamur. Extra arcam omnis caro, quam terra sustentabat, diluvio consumpta est: quia extra „ Ecclesiæ societatem, aqua baptismi quamvis eadem sit, non solum non „ valet ad salutem, sed valet potius ad perniciem ... Non externa & sensibilia signa, quæ Sacramenta vocantur, electos discernunt a reprobis, sed gratia sub signis exterioribus abscondita, puritas cordis, quam nobis tribuit, illius gratiæ conservatio, aut reparatio, & perseverans ad finem usque vitæ fidelitas in conditionibus sacri fœderis, quod in Baptismo cum Deo contraximus, adimplendis. *Non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio in Deum salvos nos facit.* Nostram porro salutem in Baptismo Christus operatur, mortis suæ, Resurrectionis, & glorioſæ Ascensionis virtute. Morte sua mortem nostram perimit, causam ejus destruens, videlicet peccatum. *Deglutiens mortem.* Resurrectione sua nos in novam fidei & gratiæ vitam parturit, & ad vitam æternam gloriæ cœlestis nobis jus tribuit. *Per resurrectionem Jesu Christi.* Ascensione sua cœlum nobis aperit, civesque supernæ Jerusalem nos efficit spe quam ex

Diluvium typus Baptismi Arca, Ecclesiæ figura.

S. Aug. l. 15 De Civit. Dei c. 26. & l. 12. contra Faustum, c. 15. 16. & 17.

hoc

hoc admirabili Mysterio concipimus, naturam nostram in Christo ad dexteram Patris provectam considerantes. *Ut vitæ æternæ heredes efficeremur... Profectus in cœlum ... Qui est in dextera Dei ... Subjectis sibi Angelis, & Potestatibus, & Virtutibus*. Hæc Mysteria sæpe meditemur, Christum qui per illam salutem nostram operatus est adoremus; perpetuas illi gratias agamus quod illorum virtutem per baptismum nobis applicaverit, supplices oremus ut eorum fructus in nobis renovetur, & jugiter permaneat.

CAPUT IV.

Sensus Litteralis.

1. 2. *Christo igitur passo in carne* * , *& vos eadem cogitatione armamini: quia qui passus est* * *in carne, desit a peccatis. Ut jam non desideriis hominum, sed voluntati Dei, quod reliquum est in carne vivat temporis*. Cum igitur Christus passus sit pro nobis secundum carnem, ea cogitatione velut scuto vos munite: quod quicumque similitudini mortis Christi conformatus, carne mortificatus est & carnales affectus in se crucifixit, abstinet in posterum a peccatis: ut jam omni tempore quod ipsi in hoc mortali corpore reliquum est, vivat non secundum cupiditates, quas homines carnales sectari solent, sed secundum voluntatem & præcepta Dei.

* *Carne*, id est secundum naturam humanam.

* Ad Christum id perperam refert Erasmus, ut sequentia probant.

3. 4. 5. *Sufficit* * *enim præteritum tempus ad voluntatem Gentium consummandam, his qui ambulaverunt in luxuriis, desideriis, vinolentiis, comessationibus, potationibus, & illicitis idolorum cultibus*. Sufficere enim vobis debet, quod anteacto vitæ tempore, Gentium a Deo alienarum more vixeritis, iisdem cupiditatibus & vitiis dediti: omnis generis libidinibus, pravis desideriis, ad novas semper carnis voluptates inardescente animo; vini ingurgitationibus & ebrietatibus, conviviis ad luxum & lasciviam institutis; in compotationibus, quibus ebrioši certare solent, & ad numerum bibere, in nefariis & abominandis idolorum cultibus, quibus communicastis, Gentilium exemplo corrupti, quemadmodum majores vestri, de quibus scriptum est. „ Commixti sunt inter Gen- „ tes; & didicerunt opera eorum. *In quo admirantur* * *non concurrentibus vobis in eamdem luxuriæ confusionem, blasphemantes*. Ob morum vestrorum mutationem quasi ob rem insolentem ac peregrinam admiratione turbantur, videntes quod non amplius cum ipsis confluatis ad luxurioša convivia, festa, spectacula; ideoque Religioni Christianæ maledicunt, vosque probris insectantur tamquam a communi humanitate alienos, & civilis societatis inimicos. *Qui reddent rationem ei, qui paratus est judicare vivos & mortuos*. Qui maledictorum suorum, omniumque pravorum operum rationem reddent Christo vivorum & mortuorum summo Judici, idque intra breve tempus. Sive, qui immutabiliter ac firmiter judicat vivos & mortuos. Id enim significat, *paratus est judicare*, ut observat Oecumenius.

* Id per litotem dictum, quæ figura est vim orationis extenuans & mitigans exprobrationis asperitatem, ut Ezech. 44. 6. *Sufficiant vobis omnia scelera vestra*: cum nullum nimium non fuisset. *Psal.* 105. 35.

* Secundum Græcum, *Unde novum videtur illis, calumniantibus quod non accuratis cum ipsis in eamdem luxus refusionem*.

6. *Propter hoc enim & mortuis evangelizatum est: ut judicentur quidem secundum homines in carne, vivant autem secundum Deum in spiritu*. Propter hoc enim Christus ad inferos descendens animabus in lim-

Limbo & in Purgatorio detentis lætum liberationis suæ nuntium attulit, & se vivorum & mortuorum judicem esse demonstraret: eos secundum animam æternæ vitæ participes faciens, qui Noetici diluvii tempore increduli primum fuerant, tandemque incredulitatis, ac ceterorum peccatorum pœnitentes, communi tamen orbis naufragio fuerant involuti, & morte corporis cum impiis puniti, eidemque damnationi (ut videbatur hominibus) addicti. Vel: Propterea mortuis nuntiavit Christus se Messiam esse & Filium Dei, qui passione & morte sua humanum genus redemerit, ut condemnaret eos, qui secundum carnem; eos autem vita æterna donaret, qui secundum spiritum vixerant. Vel: Propter hoc prædicatum est Evangelium infidelibus & peccatoribus, qui in tenebris & in umbra mortis sedebant, ut impii & carnales qui veritatem respuerant, judicarentur & condemnarentur: qui autem veritati & Spiritui Dei obediverant, vita æterna donarentur. Quo spectare videtur illa Christi Domini sententia: *In judicium ego in hunc mundum veni: ut qui non vident, videant, & qui vident, cæci fiant,*

Oecumenius in Comment.

Joan. 9. 39.

7. 8. 9. *Omnium autem finis appropinquavit*. Ceterum omnium rerum finis, mundique consummatio instat. Novissima enim est mundi ætas, Sive: Finis Reipublicæ, templi, cultusque Judaici in propinquo est, *Estote itaque prudentes, & vigilate in orationibus*. Sitis igitur prudentes, temperantes, vos modeste gerite; vigiles & assidui in oratione estote. *Ante omnia autem, mutuam in vobismetipsis charitatem habeatis: quia charitas operit multitudinem peccatorum*. * Hortor imprimis ut inter vos mutuo perseverantem caritatem habeatis: quia charitas multa peccata & injurias proximorum dissimulat, tolerat, excusat, condonat: & consequenter meretur ut propria peccata, quæ justus charitatem habens & exercens sæpe committit (levia dico) ipsi a Deo remittantur. *Hospitales invicem sine murmuratione*. Prompti estote ad Christianos peregrinos, egenos, exules Christi causa, hospitio suscipiendos, reficiendos, ac fovendos, sine murmuratione de multitudine hospitum, de sumptu, aut de moribus eorum quos recipitis.

* Confer cum Proverb. 10. 12. *Odium suscitat rixas: & universa delicta operit caritas.*

10. *Unusquisque, sicut accepit gratiam* *, *in alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei*. Unusquisque juxta donum & facultatem sibi collatam a Deo proximos adjuvet, in communem utilitatem conferens quod habet, ut minister fratrum, & bonus ac fidelis dispensator donorum Dei, quæ varia sunt ac multiplicia.

11. *Si quis loquitur, quasi sermones Dei: si quis ministrat, tamquam ex virtute, quam administrat Deus: ut in omnibus honorificetur Deus per Jesum Christum: cui est gloria & imperium in sæcula sæculorum. Amen.* Qui donum accepit sermonis, sic loquatur quasi Deo per os ipsius loquente, nec aliud prædicet aut doceat quam eloquia Dei. Qui sacrum aliquod Ministerium obit in Ecclesia, ita illo fungatur tamquam ex virtute quam accepit a Deo: tam sancte, tam fideliter Ecclesiæ serviat, ut omnes agnoscant Deum in Ministro suo potenter operari: ut in omnibus quæ agit glorificetur Deus per Jesum Christum, cujus merito omnem benedictionem spiritualem & omnia gratiæ dona accepimus: cui debetur gloria, & cujus summum est in omne ævum permanens imperium.

* Græce, χαρισμα, *donum*.

12. 13. *Charissimi, nolite peregrinari* a *in fervore*, b *qui ad tentationem vobis fit, quasi novi aliquid vobis contingat; Sed communicantes Christi passio-*

a Græce, λὴ Ξενίζεδε, *Nolite mirari*. Ita legunt S. Cyprian. Epist. 56. S. Hieron. in cap. 4. Amos Prophetæ, & Beda in Comment. Vel, *Nolite expavescere*. Sic legunt Tertull. Scorpiaci c. 12. & S. Fulgent. Ab Trasim. lib. 3. c. 30.

b Τὴν ὑλὴν πυρώσει, *Diem periculum experiamini*. Graves afflictiones ignis nomine in Scripturis significantur, Psal. 16. 3. & 65, 10.

passionibus gaudete, ut & in revelatione gloriæ ejus gaudeatis exultantes. Fratres carissimi, ne perturbemini velut re nova & peregrina, cum vos igne persecutionum & afflictionum Deus probat: Quin potius gaudete quod passionum & crucis Christi consortes sitis; ut in manifestatione & consortio gloriæ ejus gaudio, quod explicari humanis verbis non potest, exultetis.

14. *Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis: quoniam quod est honoris, gloriæ, & virtutis Dei, & qui est ejus Spiritus, super vos requiescit.* Si probris & maledictis propter Christi nomen afficimini, beati estis: * quoniam Spiritus Dei in vobis requiescit, & honorem, gloriam, ac divinam quamdam virtutem, firmitatem & constantiam in malis pro Christo perferendis vobis tribuit. Additur in Græco Textu: *Secundum eos quidem blasphematur, secundum vos autem glorificatur.* Id est, Spiritus Dei ab infidelibus quidem persecutoribus vestris blasphematur, apud vos autem glorificatur, quia dum illi falso vos accusant, in illos quidem refunditur confusio, in vos autem gloria. Verum nec Syriaca Versio, nec ulli Codices Latini hanc additionem habent. Unus e Latinis sanctus Cyprianus hanc legit & citat Epist. 56. Ad Thibaritanos, *De Exhortatione Martyrii.*

15. 16. *Nemo autem vestrum patiatur ut homicida, aut fur, aut maledicus, * aut alienorum appetitor.* † *Si autem ut Christianus, non erubescat: glorificet autem Deum in isto nomine.* Nemo autem vestrum patiatur ut homicida, aut fur, aut maledicus, aut alieni appetens, & per fraudem & malas artes tollens ubi potest. Quæ crimina vel publicis legibus puniuntur, ut homicidium & furtum; vel odium & ultionem eorum, quibus fit injuria, in hujusmodi criminum reos provocant, ut maledicentia, aut nota alieni appetentia, aut curiosior alienarum rerum inquisitio & inspectio. Si autem quis vestrum patitur & affligitur, vel a Potestate publica, vel a privatis, quia Christianus est: id pudori aut ignominiæ non ducat; immo hac de causa Deum glorificet.

17. 18. *Quoniam tempus est ut incipiat judicium a Domo Dei.* * *Si autem primum a nobis: quis finis eorum, qui non credunt Dei Evangelio?* Tempus adest quo Deus judicium suum inchoat a domo sua, ab Ecclesia sua, a cultoribus & fidelibus suis, ut eos ab omni labe purget per afflictiones temporales, seque dignos efficiat. Si autem primum fideles & domesticos suos Deus sic flagellat ad eorum emendationem & probationem: quam miserabilis erit finis, quæ sors æterna eorum qui Evangelio credere & obedire nolunt? *Et si justus vix salvabitur, impius & peccator ubi parebunt?* † Si justus nonnisi per ferverum Dei judicium ejus peccata castigantis, id est, per multas difficultates, afflictiones, molestias, persecutiones ad salutem pervenit: quomodo impius & peccator in Dei judicio stare poterunt, & condemnationem æternaque supplicia vitare?

17. *Itaque & hi qui patiuntur secundum voluntatem Dei, fideli Creatori commendent animas suas in benefactis.* Itaque qui secundum voluntatem Dei affliguntur & persecutionem patiuntur, in bonis operibus perseverantes, animas suas, quas post mortem corporis superstites esse fides docet, Deo ipsarum creatori commendent, qui in suis promissis implendis fidelis est, & mala in hoc sæculo ob ejus amorem constanter tolerata æternis bonis in futuro compensabit.

* Confer cum *Matth.* 5. 11.

* Græce κακοποιός, *malefictus*, seu facinorosus. Apud Tertullian. & S. Cyprian. lib. 3. Testimon. c. 31. legitur: *Malefictus*. In Syriaca Versione, *Malorum perpetrator*.

† Græce, ἀλλοτριεπίσκοπος, *alienorum inspector*. Tertull. legit, *alieni speculator*. S. Cypr. & S. Aug. in Expos. inchoata Epist. ad Rom. *Curas alienas agens*: id est, alienis negotiis malo animo se ingerens.

* Confer cum *Ezech.* 9. 6. *A Sanctuario meo incipite.* † *Proverb.* 11. 31. secundum Versionem LXX. Inter. ubi Vulgata nostra ex Hebræo: *Si justus in terra recipit: quanto magis impium & peccatorem?* Id est, si justus pro levioribus peccatis pœnas non leves dat sæpe in hac vita: quantas pro gravibus peccatis pœnas impius & peccator in altera dabunt?

CAPUT IV.

Sensus Moralis.

Peccato moriendum.

1. 2. *CHristo igitur passo in carne, & vos eadem cogitatione armamini; quia qui passus est in carne, desit a peccatis: Ut jam non desideriis hominum, sed voluntati Dei, quod reliquum est in carne vivat temporis.* Passio & mors Christi non solum redemptionis nostræ pretium fuit, sed etiam figura mortificationis peccatorum nostrum & pravorum affectuum. Christus morte sua, non solum peccatum destruxit, sed & nobis virtutem dedit destruendi illud in nobismetipsis. Mortuus est pro nobis, ut nos sibi conformes efficeret: ut sicut ipse mortuus est in perpetuum similitudini carnis peccati, ita moriamur peccato, non amplius unquam in eo victuri, & ab actionibus vitæ carnalis ita desistamus, ut nullum habeamus motum ad peccatum; ut ad mundi illecebras & carnales cupiditates quasi sine sensu simus; ut nullum habeamus cum mundo corrupto & Christi inimico commercium. Non mundi desideria, sed voluntatem Dei sequamur ut regulam nostram, ut ducem viæ nostræ, ne aberemus, & in mortem æternam ruamus præcipites. Hinc Apostolus Gentium ait: „ Consepulti sumus cum illo per baptismum in
Rom. 6. „ mortem: ut quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam Patris,
„ ita & nos in novitate vitæ ambulemus .... Hoc scientes; quia ve-
„ tus homo noster simul crucifixus est, ut destruatur corpus peccati, &
„ ultra non serviamus peccato. Qui enim mortuus est, justificatus est a
„ peccato .... Si autem mortui sumus cum Christo, credimus quia simul
„ etiam vivemus cum Christo: scientes quod Christus resurgens ex mor-
„ tuis jam non moritur .... Ita & vos existimate vos mortuos quidem
„ esse peccato, viventes autem Deo in Christo Jesu Domino nostro.
„ Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis
„ concupiscentiis ejus. In Christo crucifixo defigamus mentis oculos: mortis ejus meditatio nos armet ac muniat contra peccatum, ne ab ipso vincamur. Ei qui pro nobis passus & mortuus est, non partem aliquam vitæ nostræ dumtaxat impendamus, ipsam dividentes Mundum inter & Deum; sed totum quod reliquum est temporis in carne hac mortali, Christo consecremus, ut secundum Dei voluntatem & Evangelium vivamus.

Quæ vita gentilis?

2. 3. 4. *Sufficit enim præteritum tempus ad voluntatem Gentium consummandam, his quis ambulaverunt in luxuriis, desideriis, vinolentiis, comessationibus, potationibus, & illicitis idolorum cultibus.* Paganorum more vivunt, qui pravis desideriis consentiunt, quamvis illa non impleant, quia deest occasio, vel facultas. Ad Gentilium vitam pertinent comessationes & convivia luxuriosa, ebrietates, & compotationes; quibus ebrioси certant inter se & ad numerum bibunt, adulteria, fornicationes, omne libidinum genus, aliaque vitia inter Christianos, heu! nimium communia. Frustra gloriamur quod nefariis idolorum cultibus contaminati non simus, si cupiditatibus nostris meliorem victimam sacrificamus, animam nostram, & salutem nostram. Non uno modo sacrificatur idolis. Cupiditas cujusque dominatrix, idolum est quod colit, cui servit. Vitæ pravæ, ac mundanæ, quam in hunc usque diem duximus, finem tan-

tandem imponamus. Renuntiemus affectibus, occasionibus, consuetudini peccati; corruptioni, moribusque sæculi. Conversionem nostram, morumque mutationem in melius Mundus contemnat, irrideat, nos singularitatis accuset, velut ab humanitate peregrinos, a publicæ lætitiæ festivitate exules, ut morosos, ut instabiles, ut levis ingenii & pusilli animi homines, ut stultos fugillet (si velit) probrisque & contumeliis afficiat: hæc gloria nostra erit, a Mundo contemni, ludibrio haberi, & persecutionem pati, exemplo Salvatoris nostri Jesu Christi: *In quo admirantur, non concurrentibus vobis in eamdem luxuriæ confusionem.* Dei judicium ante oculos habeamus; mundi judicium non curabimus. Hunc Deus judicabit & damnabit: pios vero qui non sunt de hoc mundo, & quos propterea odit mundus, coronabit, & vita æterna donabit in cœlo. *Qui reddent rationem ei, qui judicaturus est vivos & mortuos.* Terribile illud judicium præveniamus, Pœnitentiam agentes, concupiscentias nostras crucifigentes, & carnem nostram mortificantes, ut secundum Deum in spiritu vivamus. Hic finis est prædicationis Evangelii hominibus in regione umbræ mortis degentibus, aut jam a morte peccati per Christum liberatis. *Propter hoc & mortuis evangelizatum est: ut judicentur quidem secundum homines in carne, vivant autem secundum Deum in spiritu.* Qui enim mundanis concupiscentiis *Oecumenius.*
„ mortui sunt, & Christo conformes effecti, seipsos carne condemnant
„ ob negligentem ac segnem vitam priorem. Hoc autem est spiritu vi-
„ vere secundum Christum. Nam prioris vitæ condemnatio ipsos
„ promptiores ac ferventiores reddit ad opera bona vitæ Christianæ ac
„ spiritualis.

7. *Omnium autem finis appropinquavit. Estote itaque prudentes, & vigilate in orationibus.* Mille anni ante oculos Domini tamquam dies hesterna quæ præteriit. In fines sæculorum devenimus. Novissima hora est. Incerta nobis est hora mortis nostræ, qua mundus hic nobis finietur. Præterit figura hujus mundi. Incertus est nobis ultimus dies, ut observemus omnes dies, semperque ad migrandum, & ad rationes summo Judici reddendas parati simus. Ideo nos ut sobrii simus ac temperantes, ut vigilemus, & oremus, Apostolorum Princeps hortatur. Temperantia in cibo & potu animum reddit orationi & omnibus Christianæ vitæ officiis idoneum. *Attendite vobis*, (ait Chri- *Luc. 21. 34.*
stus) *ne forte graventur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis hujus vitæ, & superveniat in vos repentina dies illa: tamquam laqueus enim superveniet in omnes, qui sedent super faciem omnis terræ.* Verum non in cibi tantum & potus moderatione sita est temperantia, sed in rerum omnium, quæ sensus illiciunt, moderato usu, & ad regulas rationis & Evangelii coarctato: ut in rerum perituraram usu consulamus necessitati, nusquam serviamus voluptati, & ad finem æternitatis necessitatum temporalium levamen referamus: a quibus nos Dominus eruet, cum reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. Ad hæc, vigilandum est ne nos Dominus imparatos inveniat; ne nos spiritaliter dormientes, & nobis ipsis non satis attendentes hostis ad nocendum pervigil, scilicet diabolus intercipiat, & perdat: sicut Sisara incaute dormiens a femina peremptus est; sicut Holophernes vino somnoque sepultus muliebri manu cecidit; sicut Jonas in extremo periculo gravi somno oppressus, Vigilantia Christiana, & perseverans oratio.

sus,

Marci 13. 31. 37. fus, in mare jactatus est a nautis. *Videte* (inquit Christus) *vigilate, & orate! nescitis enim quando tempus sit . . . . . Quod autem vobis dico, omnibus dico: Vigilate*, Vigilandum ad orationem; ut sit humilis, attenta, fervens, cum fide, reverentia, & fiducia, perseverans. *Vigilandum in oratione Dei est, & semper orandum; ut cum fatigari anima & affligi subrepentium illecebrarum aculeis cœperit, Deus semper oratus exaudiat, nosque ab his quæ timemus eripiat. Deus enim non tam tantum orandus est, cum quæ timentur ingruerint; sed timenda ea sunt, quæ cum cœperint adesse dominantur: & semper atque indefessis precibus orandus est, ut nos a timore eorum, quorum dominatum timemus, eripiat. A timore inimici eripe animam meam* (ait Propheta.), Verumtamen *Dei misericordiam non metus noster, sed fides promeretur: & longæ præparationis documento opus est, ut mereamur audiri.*

S. Hilarius Tract. in Ps. 63. n. 6.

8. *Ante omnia autem mutuam in vobismetipsis caritatem continuam habentes: quia caritas operit multitudinem peccatorum.* Caritas virtus universalis est, sine qua ceteræ non possunt. Hæc una bonis operibus meritum tribuit. *Hæc si desit, frustra habentur cetera; si adsit, recte habentur omnia.* Ante omnia habenda est, quia vita animæ est, summa legis, finis præcepti. *Continua* sit oportet, cujus Deus principium & finis est, Christus exemplar; ratio movens, Dei bonitas . . . . Nullis inimicitiis sacrum ejus vinculum abrumpatur, nullis dissensionibus, contentionibus, litibus, aut rixis solvatur. Per externa opera & officia proximis exhibenda se prodat, quoties datur occasio. Otiosa enim & sterilis caritas esse non potest. Late pateat, ad inimicos ipsos extendatur. Præceptum Domini est: *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos.* Non sit languens & tepida, sed vehemens & fervens. Multitudinem operiat peccatorum, benigne dissimulans, patienter sustinens, libenter condonans, *non septies* tantum, sed *septuagesies septies*, id est, quotiescumque in nos peccabit frater. Sic impetrabimus a Deo remissionem peccatorum nostrorum. *Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum* (ait Christus Dominus) *dimittet & vobis Pater vester cœlestis delicta vestra: si autem non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.* Hac lege veniam delictorum Oratione Dominica deprecamur: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Deus peccata nostra tegit ac delet, eaque nihilominus misericordi severitate punit ad salutem: ita & Sacerdotes in administratione Sacramenti Pœnitentiæ peccata Pœnitentium tegant inviolabili secreto, illa vice Dei remittant, sed nimia facilitate & lethifera indulgentia illorum curationem & salutem non impediant. *Vulnus enim grande ac vetus, & diu serpens perfectioris medicinæ remedia deposcit, ut Domini legitima miseratione curetur.* Unde Rex pœnitens & Propheta ait: *Viam iniquitatis amove a me, & de Lege tua miserere mei.* „ Cito enim refricatur vulnus, quod sanatum „ medicinæ lege non fuerit; immo etiam seriorem curatio sentit profectum. Ideoque si virus in interiora proserpit, medicamenta foris „ apposita non sentit. Exigit ergo medicinæ ratio, ut aut sectione, aut „ adustione curetur. Nisi enim putrefacta recidantur, aut humor inutilis decoquatur, frustra medicinæ manus adhibentur ad vulnera. Et „ ideo bonus Medicus hujusmodi ægrum legitime dicit esse curandum, ut

Caritas, summa Christianæ legit. S. Aug.

Matt. 18. 22.

Matt. 6. 14.

Quomodo Sacerdotes Pœnitentiæ Ministri peccatorum vulnera curare debeant.

S. Ambr. Ser. 4. in Ps. 118. v. 23.

pos-

possit medicina proficere. *Lege ergo miseretur, qui cum justitia sapientiaque miseretur, ut ea dimittat, quæ scit jure posse dimitti; ne cum alterius miseretur, se ipsum legi faciat obnoxium.*

Bonus talentorum a Deo acceptorum usus.

10. *Unusquisque, sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei.* De talentis & donis a Deo sibi collatis nemo extollatur, sed Deo a quo illa gratis accepit, humiliter gratias agat. 2. Agnoscat se illa accepisse, non in privatum commodum, sed in proximorum utilitatem. 3. Se illa impendere debere secundum voluntatem & mandata Domini a quo illa accepit. 4. Unumquemque laborare debere ut proximo sit utilis, secundum talenta & dona quæ ipsi Dominus liberaliter contulit, alios doctrina, & verbi divini prædicatione, alios consilio, alios industria, alios auctoritate, alios divitiis, alios infirmorum cura, alios afflictorum solatio. Nemo dispensatur ab opera navanda saluti proximorum, prout ipsi Dominus dedit. *Unicuique* enim *Deus mandavit de proximo suo.* Nemo igitur talentum abscondat, nec in sudario repositum servet, ut servus inutilis & piger, de quo Evangelica Parabola, sed tanquam Dei dispensator & Minister, in aliorum utilitatem ad gloriam Domini sui impendat. 5. Intra fines talentorum sibi a Deo collatorum quisque se contineat, nec iis se ingerat functionibus aut muneribus ad quas obeundas, & ad quæ gerenda talentum a Deo non accepit. Talenta sua non negligat, alienis non invideat. *Unusquisque, sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes.* 6. Nemo se existimet talentorum suorum esse dominum, sed dispensatorem, ac proinde summa fidelitate & caritate illa dispensare debere. *Sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei.* 7. Ex bono vel malo usu, ex fideli vel infideli dispensatione, quisque judicabitur a Domino, qui talenta dedit, aliis plura, aliis pauciora, aliis majora, aliis minora. Suis ergo talentis quisque Christianus sic utatur, quasi rationem Domino redditurus.

Eccli. 17. 12. *Matth.* 25. *Luc.* 19.

Dono verbi quomodo uti debeant Concionatores.

11. *Si quis loquitur, quasi sermones Dei: si quis ministrat, tamquam ex virtute quam administrat Deus*, &c. Donum sermonis, omnium donorum excellentissimum est. Sacra hæc functio postulat, ut qui verbi talentum accepit, ea dignitate, reverentia, & sanctitate, qua par est, tractet eloquia Dei. Non humanis commentis illa adulteret, non Academica & plane sæculari eloquentia emolliat; non incertorum miraculorum, anilium visionum, falsarum aut dubiarum historiarum narratione, non inutilium admixtione quæstionum, sermonum Dei deprimat majestatem. Nihil in concione proferat quod verbo Dei vel scripto vel tradito non conveniat. Scripturam sacram non exponat nisi secundum analogiam fidei. Illam meditetur, scrutetur, ea impleatur, nutriatur, ut ea pascat oves Christi. Opere prius doceat quam sermone; & sit eius quasi „ copia dicendi, forma vivendi. In ipso sermone rebus studeat magis „ placere quam verbis; nec æstimet dici melius, nisi quod dicitur ve„ rius, nec Doctor verbis serviat, sed verba Doctori. Denique ita concionetur, ita vivat, ut dicere possit cum Apostolo Gentium: *Non sumus sicut plurimi, adulterantes verbum Dei, sed ex sinceritate, sed sicut ex Deo, coram Deo, in Christo loquimur.* Et Concionator, & quicumque ad Ecclesiasticum Ministerium vocatus est, illud exerceat cum humilitate. ob gloriam Dei, ob sanctæ Ecclesiæ utilitatem, ob suam & proximorum æternam salutem. Non honorem quærat, sed laborem; non temporales reditus, sed spiritales fructus; humilitatis ministerium ne vertat in elatio-

S. *Aug. lib.* 4. *De Doctr. Christ.*

2. *Cor.* 2. 17.

nis & vanitatis argumentum. Si quem fructum spiritalem faciat, gratiæ Deo referat per Jesum Christum: ut a quo est & talentum, & bonum talenti usus, & ministerium, & sancta fidelisque administratio, & omne bonum & datum optimum, ad eumdem per Jesum Christum summum Sacerdotem & Mediatorem nostrum revertantur. *Ut in omnibus honorificetur Deus per Jesum Christum.*

Christi passionibus communicandum, ut ejus gloriæ consortes simus.

12. 13. 14. 15. 16. *Carissimi, nolite peregrinari a fervore qui ad tentationem vobis fit, quasi novi aliquid vobis contingat: sed communicantes Christi passionibus gaudete, ut & in revelatione gloriæ ejus gaudeatis exsultantes.* Res nova & peregrina videri Christianis non debet, quod pii persecutiones & afflictiones omnis generis patiantur. Id a Christo Jesu prædictum, id omnium sæculorum experimento comprobatum est. Hæc est Christianæ vocationis ratio: hæc prima conditio fœderis quod cum Christo inivimus: hoc pretium coronæ & gloriæ æternæ, quam amicis suis promisit. Christiani sumus, ut Christo conformes simus. Id vero assequimur, cum persecutiones & afflictiones propter Christum sustinemus. Oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam: Christianum igitur passionis ejus participem esse oportet, ut ad consortium gloriæ ipsius perveniat. Tribulationes æterni gaudii; opprobria, perennis honoris pignora sunt, & semina gloriæ immortalis. Afflictiones pro Christo toleratæ Deum in nobis, & nos in Deo requiescere faciunt. *Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis; quoniam quod est honoris, gloriæ, & virtutis ejus, & qui est ejus Spiritus super vos requiescet.* Ait enim ad Prophetam: *Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum, & ostendam illi salutare meum.* Qui scelerum suorum pœnas dabis luunt, tantum abest ut gloriam & honorem sibi acquirant, ut contra perpetua ignominia & infamia afficiantur, quæ in Christianum nomen etiam redundat. Qui sic patiuntur Christiani, hoc nomine insigni sunt, Religionem dedecorant. Unde Tertullianus ad Gentiles:

Ps. 90. 15. 16.

Tertull. Apolog. cap. 44.

„ Vestros jam contestamur actus, qui quotidie judicandis custodiis præ-
„ detis, qui sententiis elogia dispungitis. Tot a vobis nocentes ve-
„ criminum elogiis recensentur; Quis illic sicarius, quis manticularius,
„ quis sacrilegus, aut corruptor, aut lavantium prædo, idem etiam Chri-
„ stianus adscribitur? Aut cum Christiani suo titulo offeruntur, quis
„ illis etiam talis, quales tot nocentes? De vestris semper æstuat ca-
„ cer: de vestris semper metalla sulpirant: de vestris semper bestiæ in-
„ ginantur: de vestris semper munerarii noxiorum greges pascunt. Ne-
„ mo illic Christianus, nisi hoc tantum: aut si & aliud, jam non Chri-
„ stianus. Nos ergo soli innocentes. “ Fieri tamen posse non negamus operante Christi gratia, ut Christianus in crimen aliquod legibus puniendum lapsus, in spiritu pœnitentiæ patiatur, & pœnam in sacrificium convertat, illique passio gloriam apud Deum pariat & vitam æternam: sed plenus ac perfectus triumphus est pro veritate fidei, pro justitia, pro Ecclesia pati. Mors hujusmodi ignominiosa quidem est in piorum judicio, qui justorum vitam insaniam æstimant, & finem illorum sine honore; sed in conspectu Domini pretiosa est ..... Magna gratia est in Christum credere; maxima pro ipso pati. Hoc opus est

Tertull. Ad Martyres & in Scorpiace.

„ bet gloriam placendi Deo, & prædam vivendi in æternum (ut loquitur Tertullianus.) Non erubescat Christianus pati pro veritate in-
„ lutem, quæ viri & feminæ ethnicæ affectaverunt pati pro vanitate.

„ per-

„ perditionem. Cui hoc a Deo datum est, illi gratias agat, qui *evulsum hominem de diaboli gula per fidem, jam & inculcatorem ejus voluit efficere per virtutem: ne solummodo evasisset, verum etiam evicisset inimicum. Amavit qui vocaverat in salutem, invitare & ad gloriam; ut gaudeamus liberati, exultemus etiam coronati.* In hoc sæculo & boni patiuntur, & mali: sed interest qua de causa, quo animo, quo fine quisque patiatur. *Nemo autem vestrum* (ait Apostolorum Princeps) *patiatur ut homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor. Si autem ut Christianus, non erubescat: glorificet autem Deum in isto nomine.*

17. 18. *Quoniam tempus est ut incipiat judicium a domo Dei. Si autem primum a nobis: quis finis eorum, qui non credunt Evangelio?* Deus summe justus nulla peccata impunita relinquit. Judicium suum in hoc mundo jam exercet in electos suos & amicos, quod in malis & reprobis consummabit in futuro. Magna Dei misericordia est in hoc mundo affligi & emendari ad salutem. Ut enim ait Apostolus Gentium: *Quem diligit Dominus castigat: flagellat autem omnem filium quem recipit. Quis enim filius quem non corripit pater?* Certum vero iræ divinæ signum, & damnationis præjudicium est, nihil adversi pati, ex illorum esse numero, de quibus ait Propheta: *In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur: Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate & impietate sua.* Ipsos in prosperitate saginari ut victimas justitiæ suæ Dominus permittit, parcit illis tantisper ad malam libertatem, dum hanc vitam agunt, ut in fine omnem iram suam in eos effundat. *Peribunt propter iniquitatem suam.* Justis ipsis timendum est propter vitiatæ naturæ fragilitatem, propter quotidiana salutis pericula, propter hostium spiritualium insidias & incursus. Quanto magis impiis & peccatoribus timendum est, eo nomine quod non timeant terribilia judicia Dei? *Auferuntur judicia tua a facie ejus.* Si justi in hac vita ob levia peccata castigantur, & multas tribulationes patiuntur: Quanto magis impii & peccatores post mortem totum iræ divinæ pondus in æternum sustinebunt? *Et si justus vix salvabitur; impius & peccator ubi parebunt?*

Nihil adversi pati, præjudicium quoddam est damnationis. *Hebr.* 12.

Ps. 72. 5. 5.

„ Hinc intelligitur quomodo non parcatur impiis, tamquam sarmentis
„ præcisis ad combustionem; quando justis non parcitur propter perfi-
„ ciendam purgationem.

S. Aug. lib. 22. contra Faustum, cap. 20.

19. *Itaque & hi qui patiuntur secundum voluntatem Dei, fideli Creatori commendent animas suas in benefactis.* Secundum voluntatem Dei, non solum permittentis, sed decernentis, etiam justi tribulationes patiuntur. *Nullus enim hominum est tanta justitia præditus, cui non sit necessaria tentatio tribulationis, vel ad perficiendam, vel ad confirmandam, vel ad probandam virtutem.* In afflictionibus igitur, in persecutionibus, & omnibus hujus vitæ molestiis, sese divinæ voluntati conforment, se totos Dei permittant arbitrio, nulla crucis asperitate deterriti, in bonis operibus ad mortem usque perseverent, & exemplo Christi spiritum suum commendantis Patri, animas suas fideli Creatori commendent. Fideles sint in probatione, fidelis erit in remuneratione: fideles sint in benefactis, fidelis erit in promissis. Qui pro justitia patitur, non propterea se extollat, sed modeste ac humiliter de se sentiat, gravioribus flagellis se dignum existimans: & quanto majora pati videtur, tanto firmius Deo inhæreat, ut seipsum agnoscat & profiteatur inutilem, & dicat: *Tibi Domine justitia, nobis autem*

Dei voluntati nos conformare in rebus adversis debemus. *Oecumen.*

Daniel. 9.

tem confusio faciei ..... Justus Dominus Deus noster in omnibus operibus suis quæ fecit: non enim audivimus vocem ejus.

CAPUT IV.

Sensus Litteralis.

1. 2. 3. 4. *SEniores ergo, qui in vobis sunt, obsecro, consenior & testis Christi passionum: qui & ejus, quæ in futuro revelanda est, gloriæ communicator.* Episcopos ergo, qui apud vos sunt, obsecro ego Coepiscopus, & testis passionum Christi, tum verbo, tum opere, quia & crucem ac mortem ejus prædico, & passionem ejus in me ipso repræsento, multas pro illius nomine afflictiones sustinens: Qui & gloriæ in ejus adventu revelandæ consors futurus sum & particeps. *Pascite qui in vobis est gregem Dei, providentes * non coacte, sed spontanee secundum Deum: neque turpis lucri gratia, sed voluntarie.* Pascite ac regite gregem Dei vobis commissum, illique providete Pastorali vigilantia & solicitudine, non velut inviti, & ex tristitia, sed lubenti, prompto & alacri animo, secundum Dei voluntatem, & propter unam ejus gloriam: non ut sacrum illud ministerium in occasionem lucri vertatis, sed recto & optime affecto erga plebem Christianam animo, & sincera caritate. *Neque ut dominantes in Cleris, sed forma facti gregis ex animo.* † Neque dominationem in hereditatem Domini exerceatis; sed greg vos exemplaria viva præbete Christianarum virtutum ac bonorum operum non falsa & fallaci specie aliis imponentes, sed ex animo virtutem colentes. *Et cum apparuerit Princeps Pastorum, percipietis immarcessibilem gloriæ coronam.* Et cum Princeps Pastorum Christus, qui vos Ecclesiæ suæ præfecit, glorioſus apparuerit in die judicii, reportabitis coronam gloriosam, quæ numquam marcescet, aut exarescet, scilicet vitam æternam in cœlis. 5. 6. 7. *Similiter adolescentes * subditi estote Senioribus. Omnes autem invicem humilitatem insinuate †: quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* § Vos etiam juniores seu minores, Presbyteris & Episcopis subditi estote & obedite. Omnes autem vobis mutuo humilitatis exemplum præbete: seu (quæ vis est Græci Textus) *humilitatem induite*; & arcte vobis adstringite in modum pretiosæ vestis fibula constrictæ, ne decidat, vel facile excutiatur; quia Deus superbis ex adverso se opponit: humiles autem uberioribus gratiæ suæ donis cumulat. *Humiliamini igitur sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempore visitationis.* () Humiliter vos Deo omnipotenti subjicite, & hominibus propter Deum, ut vos exaltet in die adventus sui. *Omnem solicitudinem vestram projicientes in eum: quoniam ipsi cura est de vobis.* Omnem solicitudinem vestram in sinum providentiæ ejus conjicite, & ab ea tota pendere amate, curis inordinatis & inquietis resecatis: quoniam vestri curam gerit.

8. 9. *Sobrii estote, & vigilate; quia adversarius * vester diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret: cui resistite fortes in fide: scientes eamdem passionem ei, quæ in mundo est, vestræ fraternitati fieri.* Sobrietatem & animi vigilantiam colite, semper vobis ipsis.

Senior hic dignitatis & officii nomen est, non ætatis. Episcopi Apostolico loquendi more Presbyteri vocati. Vide *S. Hier. Epist. 85. Ad Evagrium, Bedam, Oecumen.* &c.

* Græce, ἐπισκοποῦντες, *superintendentes.*

† Istis verbis, *ex animo*, nihil est quod respondeat in Græco Textu & Syriaca Versione: illaque S. Bernardus omittit, hanc sententiam proferens *Epist.* 258.

* Græce, νεωτεροι, *juniores*, quo nomine inferiores quique & minores significantur, tum secundus ordo Cleri, tum plebs subjecta.

† Ἐγκομβώσασθε, *Vobis circumdate*, seu *innodate, arcte vobis adstringite.* § *Proverb.* 3. 34. secundum Versionem Septuag. Interp. *Jacobi* 4.

lite, semper vobis ipsis, officiisque vestris attendentes. Quia diabolus humani generis, & maxime fidelium & piorum hostis infensissimus & acerrimus obambulat, ferocientis ac rugientis, atque ad prædam parati leonis instar, quærens quem devoret, ac nequitia sua seductum pertrahat ad peccatum; cui firma fide resistite, promissionum divinarum veritati, Dei potentiæ, & gratiæ ejus auxilio confidentes, & hac fiducia velut clypeo undique protecti ad jacula tentationum repellenda. Ceterum scitis reliquos omnes Christianos toto orbe dispersos non absimiles persecutiones & afflictiones pati iis quas patimini. Communis hæc sors fidelium & piorum est.

() Secundum Græcum, *Ut vos exaltet in tempore.* Latinus Interpres addidit, *visitationis*, explicationis gratia.

* *O' αντίδικος*, *Qui in causa & lite alteri adversatur.* Diabolus scilicet in causa salutis nostræ nos accusat apud Deum, nosque pertrahendo in peccatum, efficere nititur ut causa cadamus.

10. 11. *Deus autem omnis gratiæ, qui vocavit nos in æternam suam gloriam in Christo Jesu, modicum passos ipse perficiet, confirmabit, solidabitque.* Deus omnis gratiæ, omnisque boni salutaris auctor & largitor, qui vocavit nos ad æternæ gloriæ suæ ac beatitudinis participationem meritis Christi Jesu, parumper afflictos, & ad breve tempus, vos perficiat, confirmet, consolidet inconcusso nixos fundamento. *Ipsi gloria & imperium in sæcula sæculorum* debetur. *Amen.*

12. *Per Silvanum fidelem fratrem vobis, ut arbitror, breviter scripsi: obsecrans & contestans hanc esse veram gratiam Dei, in qua statis.* Paucis, ut arbitror, ad vos scripsi per Silvanum fidelem fratrem in Evangelico Ministerio: ut vos adhortarer ad perseverandum in fide quam suscepistis, & contestarer ut Apostolus Christi, Religionem Christianam in qua firmi permanetis, esse veram gratiam Dei, secundum quam viventes, & in finem usque perseverantes, Deo grati estis, & vitam æternam jure speratis.

13. *Salutat vos Ecclesia, quæ est in Babylone * coelecta, & Marcus filius meus.* Ecclesia Romana, divinæ electionis vobiscum particeps & consors, & Marcus filius meus, vobis salutem dicunt. Babylonis nomine Romam hic ab Apostolo significari ob idololatriæ confusionem, Papias, * Eusebius, S. Hieronymus, Beda, Oecumenius, & omnes Catholici Interpretes consentiunt.

* Urbs Roma Babylonis nomine pariter significata *Apocal.* 17. & 18.

* *Euseb. lib. 2. Hist. Eccles. cap. 15. S. Hieron. in Catal. in Marco, & Epist. 17.*

14. *Salutate invicem in osculo sancto.* Vos mutuo pro recepto fidelium more caritatis osculo consalutate. *Gratia * vobis omnibus, qui estis in Christo Jesu. Amen.* Vobis omnibus qui Christo Jesu per fidem conjuncti estis, pacem adprecor.

* Græce, *Εἰρήνη ὑμῖν*, *Pax vobis.*

CAPUT V.

Sensus Moralis.

1. *Seniores ergo qui in vobis sunt, obsecro, consenior & testis Christi passionum; qui & ejus: quæ in futuro revelanda est, gloriæ communicator.* Sanctus Petrus Apostolorum Princeps, Pastorum omnium & ovium Christi summus sub ipso Pastor, Ecclesiæ visibile caput & rector universæ, Pastoribus omnibus imitandum humilitatis præbet exemplum, se collegam & *Compresbyterum* inferiorum suorum inscribens, & ad illos obsecrationis & adhortationis verba dirigens, ut frater; non imperii, ut dominus. Apostolicæ illius humilitatis, quemadmodum & di-

Sanctus Petrus humilitatis exemplum Pastoribus præbet.

gnitatis hæredes sunt Romani Pontifices, qui ceteros Episcopos ut fratres salutant & complectuntur, & se *Servos servorum Dei* inscribunt. Exemplum dedit Christus Dominus, Apostolos suos fratres vocans: *Ite, nuntiate fratribus meis*, & se venisse testatus ut ministraret. Quo igitur quisque sublimiorem tenet in Ecclesia gradum ac locum, eo sit humilior; seque feliciorem existimet communione passionum Christi, & crucis ejus consortio, quam splendore dignitatis & gloria temporali: quia humiliationes, & afflictiones propter Christum toleratæ, gradus sunt ad gloriam sempiternam.

Matth.28.

2. 3. 4. *Pascite qui in vobis est gregem Dei, providentes non coacte, sed spontanee secundum Deum: neque turpis lucri gratia, sed voluntarie: Neque ut dominantes in cleris, sed ut forma facti gregis ex animo.* Qui ad Pastorale munus vocati sunt a Deo, officia sua discant ab Apostolorum Principe. 1. Noverint se non ad otium & quietem vocatos, sed ad laborem, ut gregem pascant verbi divini prædicatione, Sacramentorum administratione, bonorum operum exemplo, temporalium etiam subsidiorum (quantum in ipsis est) subministratione. 2. Gregem Dei se pascere debere considerent, non suum. Dei proinde gloriam, non suam quærant; auctoritatis Christi zelatores sint, non suæ. *Pascite gregem Dei.* 3. Portionem Dominici gregis sibi commissam regant, alienæ Diœceseos aut Parochiæ regimini non se immiscеant, imprudenti, inquieto, tumultuosoque zelo falcem mittentes in messem alienam. *Qui in vobis est.* 4. Sacram residentiæ legem religiose observent, sub peccato mortali obligantem, cum munia Pastoralia ab iis præstari & impleri non possint, qui gregi non invigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more illum deserunt. *Qui in vobis est.* 5. Non propter rerum temporalium penuriam, Pastoralem curam suscipiant, ut habeant unde vivant, aut lautius vivant, sed propter bonum salutis animarum Christi sanguine redemptarum, neque cum tristitia sacrum munus obeant, nec de difficultatibus ac molestiis Pastoralis curæ, de labore nimio, de indocilitate, ingratitudine, aliisque vitiis subditorum amare conquerantur. *Non coacte, sed spontanee, secundum Deum.* 6. Ditescere, aut consanguineos augere ex Ecclesiæ bonis, ex patrimonio pauperum non studeant, nec lucrum capient ex divino Ministerio: nullam partem in ejus functionibus habeat cupiditas, totum sibi vendicet caritas. Nullum præmium quærant præter Deum, nullum lucrum nisi animarum. *Neque turpis lucri gratia, sed voluntarie.* Væ, ait Dominus per Prophetam, *Væ Pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos! Nonne greges a Pastoribus pascuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat occidebatis, gregem autem meum non pascebatis.* 7. Clerum, ac populum Christianum regant ut Patres, non ut domini, non superbe & aspere imperent ut mancipiis, sed amanter & suaviter ut filiis. Caritas reverentiam conciliet auctoritati, ne juste ipsis exprobret Dominus: „ Quod infirmum „ fuit, non consolidastis, & quod ægrotum, non sanastis, quod confra„ ctum est, non alligastis, & quod abjectum est non reduxistis, & quod „ perierat non quæsistis; sed cum austeritate imperabatis eis, & cum po„ tentia.... Reges gentium dominantur eorum, & qui potestatem habent „ super eos, benefici vocantur: vos autem non sic (*ait Christus Dominus „ Discipulis suis.*) Neque ut dominantes in Cleris (*ait Apostolus noster.*) 8. Pastor sit exemplar & forma gregis. Nihil dicat aut jubeat ad sanctam morum disciplinam, aut Christianam conversationem pertinens, quod

Pastorum officia.
Concil. Trid. Sess. 23. cap. 1. De Reformat.

Bed.

Ezechiel. 34.

Luc. 22. 25.

quod prior non faciat. Omnium exemplo virtutum præluceat ovibus. Illas ut certo dirigat in viam salutis, ab ea nusquam aberret. „ Ne sit *Matt. 23. 4.*
„ ex eorum numero, qui onera gravia & importabilia imponunt in hu-
„ meros hominum, digito autem suo nolunt ea movere, qui præclara di-
„ cunt, & non faciunt.... Quam monstruosa res est sedes prima, & vita *S. Bernard.*
„ ima; vultus gravis, actus levis; sermo inultus, fructus nullus; ingens au-
„ ctoritas, & animi instabilitas! Pastor forma sit gregis, non violenta ad de-
„ structionem, sed naturalis & amica ad perfectionem. *Forma facti gregis ex*
„ *animo*. Multi Apostolici sortiuntur Ministerii locum, sed non zelum. Suc-
„ cessores Apostolorum omnes cupiunt esse, imitatores pauci. Utinam tam
„ vigiles reperirentur ad curam, quam alacres currunt ad Cathedram!
„ Vigilarent utique solicite servantes Sponsam ab Apostolis & Apostoli-
„ cis viris inventam, sibi creditam & commendatam. Pastor animarum *Tim. 4. 12.*
exemplum se præbeat ovibus *in verbo*, *in conversatione*, *in caritate*, *in fide*, *in castitate*: ut *Cum apparuerit Princeps Pastorum*, percipiat *inamarcessibilem gloriæ coronam*. Hanc illi soli percipient, qui secundum Christi voluntatem, Spiritum, legem ac regulas, Pastorale munus obierint. Gloriosam illam coronam non consequentur, qui pecuniam, honorem, gloriam in sacro Ministerio quærunt. *Receperunt mercedem suam.*

Reverentia & obedientia a Clero & Populo Episcopis, aliisque Pastoribus exhibenda. *S. Ignatius M. Epist. Ad Trallesios.*

5. *Similiter adolescentes subditi estote Senioribus*. Clerus & populus reverentiam & obedientiam Pastoribus exhibeant. Hierarchicus ordo servetur. *Cum Episcopo subjecti estis ut Jesu Christo* (inquit S. Ignatius Martyr) *videmini mihi non secundum homines viventes, sed secundum Jesum Christum propter vos mortuum, ut credentes in mortem ipsius, mori effugiatis. Necessarium igitur est, quemadmodum facitis, sine Episcopo nihil operari vos: sed subjici & Presbyterio ut Apostolis Jesu Christi spei nostræ, in quo conversantes inveniamur*. Quicumque tandem juniores sunt ætate, seniorum, maxime vero Pastorum ac Directorum suorum consiliis auscultent. *In multitudine Presbyterorum prudentium sta*, (inquit Sapiens) *& sapientiæ illorum ex corde conjungere, ut omnem narrationem Dei possis audire, & proverbia laudis non effugiant a te.* *Eccli. 6. 35.*

Humilitas ab omnibus, etiam ab ipsis Pastoribus servanda. *Philipp. 2. 3.* *Eccli. 3. 21.*

Nemo vero humilitatis lege non tenetur, sive juvenis, sive senior, sive subditus, sive Præpositus, sive Clericus sive sæcularis, sive secundi, sive primi ordinis Sacerdos. Hanc mutuis exemplis sibi insinuent omnium ordinum & conditionum Christiani, hac velut veste pretiosa ornent animam, hanc sibi arctissimo nexu adstringant. Semper ad hanc virtutem exercendam parati sint, ut superbia per primi parentis peccatum omnibus insita penitus destruatur. Omnes & singuli se mutuo honore præveniant, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam operentur, sed ex humilitate superiores sibi invicem existimantes secundum gratiæ dona, quanto maiores sunt, humilient se in omnibus. Agnoscant Prælati servos se esse fidelium, non dominos; tales subditis se præstent, ut non solum auctoritate, sed magis humilitate clarescant. Cogitent Deum superbis velut gloriæ suæ invasoribus & raptoribus ex adverso se opponere, eos contemptui & ludibrio exponere, dejicere ex fastigio celsitudinis quam affectant, eorumque conatus & studia deludere, quod Luciferi & Adami exempla demonstrant. *Omnes autem invicem humilitatem insinuate: quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam*. „ Deus humiles respicit, ut attollat; excelsa *Psal. 137. 6.*
„ cognoscit, ut dejiciat. *Excelsus Dominus, & humilia respicit, & alta*
„ *a longe cognoscit*. Aliud est levare se ad Deum; aliud est levare se

S. August. Serm. 351. alias 50. inter Homilias 50. Ps. 85. 11.

„ contra Deum. Qui ante illum se projicit, ab illo erigitur; qui adver-
„ sus illum se erigit, ab illo projicitur. *Alia est enim soliditas magitu-*
„ *dinis, alia inanitas inflationis. Qui foris tumescit, intus tabescit.* Qui
„ *eligit abjectus esse in domo Domini, magis quam habitare in tabernaculis*
„ *peccatorum;* eligit illum Deus, ut inhabitet in atriis ejus, & nihil sibi
„ assumentem ille in sedem beatitatis assumit.

6. 7. *Humiliamini igitur sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempore visitationis.* Sub potenti manu Dei nos humiliamus, cum mentes nostras ejus veritati & sapientiæ, voluntates nostras ejus voluntati ac decretis: consilia nostra, vitam nostram, omnes res nostras, ejus providentiæ subjicimus; agnoscentes quicquid mali in nobis est esse ex infirmitate, ignorantia, & malitia nostra; quicquid boni, esse ex misericordia & operatione divina. Nihil nobis Deum debere: nos Deo debitores esse omnium bonorum naturalium, ut ejus creaturas; omnium donorum supernaturalium, ut Christi sanguine redemptos, & in adoptionem filiorum per ipsum vocatos; debitores omnium pœnarum, ut in Adamo lapsos, & propriis peccatis gravatos: proinde quicquid adversi & molesti patiamur in hac vita, infra nostra merita esse; & Dei erga nos misericordiam superexaltari judicio. Quid superbis terra & cinis, vanitas, saccus stercorum, cibus vermium, nihil Deo rebelle? Humiliare sub potenti manu Dei. Sub manu hominum quotidie se humiliant Aulici ambitiosi, ad occursum majoris cujusque decrescunt, ut loquitur Tertullianus, & nullum sæpe humiliationum suarum fructum reportant. Qui vero se humiliat sub potenti manu Dei, sincero animo, cujus ipse recessus omnes scrutatur & intuetur, nusquam id inutiliter facit. Deus enim illum exaltabit in gloria. *Superbum sequitur humilitas,* Prover. 29. 23. *& humilem spiritu suscipiet gloria,* ait Spiritus sanctus per os Salomonis. Æternæ veritatis est Christi Oraculum: *Qui se humiliat, exaltabitur: & qui se exaltat, humiliabitur.* In ipso judicii die, in tempore visitationis, electi humiliare se pergent sub potenti manu Dei. Christo enim ad regni cœlestis possessionem illos vocanti, & dicenri, *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi. Esurivi enim, & dedistis mihi manducare;* respondebunt: *Domine, quando te vidimus esurientem, & pavimus te?* &c. Defixa scilicet altis radicibus in ipsorum animis humilitas illos bonorum operum suorum quasi immemores feciisse videtur. Ad Dei magnitudinem, potentiam, & misericordiam attenti, recte factorum suorum quasi obliti, admirantur quod illos tanto honore, tantaque gloria dignetur; totum ejus bonitati, nihil suis meritis tribuentes. Ideo & in hoc mundo exultant sancti cum ex Dei voluntate humiliantur & affliguntur, & sub ejus omnipotenti manu se magis humiliantes dicunt: *Repleti sumus mane misericordia tua* Psal. 89. 14. *& exultavimus, & delectati sumus omnibus diebus nostris. Lætati sumus pro diebus quibus nos humiliasti.*

Fiducia in Dei providentia & paterna bonitate.

7. *Omnem solicitudinem vestram projicientes in eum, quoniam ipsi cura est de vobis.* Nos coram Deo, ut par est non humiliamus, nisi omnem fiduciam nostram, spes omnes, solicitudinem omnem in Deum conjiciamus, & a Deo totum quod nobis necessarium est sive ad hanc vitam sustentandam & tuendam, sive ad æternam salutem, tanquam ab universali Provisore, & ab optimo Patre expectemus, totique ab ejus providentia quæ neminem negligit, qnæ omnia complectitur, pendeamus: Media tamen ab ea ordinata adhibentes, operam scilicet ac industriam, preces ac

supplicationes, & quæcumque ad finem consequendum adhibenda ratio & prudentia dictant in temporalibus negotiis: & quæcumque lex Dei præscribit in summo salutis æternæ negotio. Hæc in Dei Providentia, & cura quam de nobis gerit, fiducia, Christiani hominis animum ab omni anxietate, curisque superfluis liberat, & tranquillitatem ac pacem affert imperturbabilem. *Jacta super Dominum curam tuam* (ait Propheta) *& ipse te enutriet: non dabit in æternum fluctationem justo.* Videris fluctuare in mari isto, sed excipit te portus. Tu tantum antequam intres in portum, ab anchora noli abrumpi. Fluctuat navis in anchoris, sed non longe a terra projicitur, nec in æternum fluctuabit, etsi ad tempus fluctuat. *Contristatus sum* (inquit) *in exercitatione mea, & conturbatus sum Exspectabam eum qui salvum me fecit a pusillanimitate spiritus & tempestate.* Fluctuans loquitur, sed non in æternum fluctuabit: nam anchora ligatur: anchora spes ejus est. *Non dabit in æternum fluctuationem justo.*

Psal. 54. 23. *S. August. in hunc Psal.*

8. 9. *Sobrii estote, & vigilate, quia adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret; cui resistite fortes in fide.* Diabolus ad nostram perditionem vigilat juratus hostis, quemadmodum ad nostram salutem vigilat Deus optimus pater & potentissimus protector. Cor nostrum inordinato creaturarum amore, sensus nostros pravo earum usu corrumpit. „ Circuit ille nos singulos, & tamquam hostis clausos obsi-
„ dens, muros explorat & tentat, an sit pars aliqua membrorum minus
„ stabilis, & minus fida, cujus aditu ad interiora penetretur. Offert ocu-
„ lis formas illices, & faciles voluptates, ut visu destruat castitatem. Au-
„ res per canoram musicam tentat, ut soni dulcioris auditu solvat, &
„ molliat Christianum vigorem. Linguam convitio provocat, manum in-
„ juriis lacessentibus ad petulantiam cædis instigat; ut fraudatorem faciat,
„ lucra opponit injusta; ut animam pecunia capiat, ingerit pernicioса com-
„ pendia: honores terrenos promittit, ut cœlestes adimat: Ostentat falsa,
„ ut vera subripiat: & cum latenter non potest fallere, exerte atque aper-
„ te minatur: terrorem turbidæ persecutionis intentans, ad debellandos
„ Dei servos inquietus semper & semper infestus, in pace subdolus, in
„ persecutione violentus. Quamobrem contra omnes diaboli vel fallaces
„ insidias, vel apertas minas, stare debet instructus animus & armatus,
„ tam paratus semper ad repugnandum, quam est ad impugnandum sem-
„ per paratus inimicus. Quibus vero pugnandum armis? Fidei fortitudi-
ne, quæ divinarum promissionum veritate nos circundans & muniens, contra omnes mundi errores, amores, & terrores, quibus animos nostros expugnare nititur adversarius, invictos nos præstat. *Scuto circumdabit te veritas ejus: non timebis a timore nocturno, A sagitta volante in die, a negotio perambulante in tenebris, ab incursu & dæmonio meridiano.* Timor nocturnus pusillanimitas est in rebus adversis, sive afflictionum metus. Ab hac tentatione non timet, qui scuto veritatis protegitur. Ingerit enim veritas oculis cordis nunc quidem peccata quæ fecimus, nunc æterna supplicia quæ meruimus, ut eorum comparatione quæ evadimus, universa quæ patimur delicias reputemus: nunc quoque cœlestia præmia ad quæ tendimus, crebro memorantes, Quoniam *non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis*: „ Nunc etiam ea quæ
„ pro nobis pertulit Christus, ut crebro considerantes quanta sustinuit il-
„ la Majestas pro inutilibus servis, erubescamus non sustinere vel parva pro
„ nobis. Sagitta volans in die, vana gloria est. Leviter volat, leviter

Diabolo resistendum, nobis semper infesto.

S. Cyp. Tract. De zele & livore.

Fide contra diabolum pugnandum est.

Psal. 90. 5.

S. Bern. Serm. 5. *& 6. in Psal.* 90.

Rom. 8.

pene-

„ penetrat, sed non leve infligit vulnus, cito interficit. Verumtamen re-
„ pelli & obtundi potest *scuto* inexpugnabili veritatis. Quid enim aliud
„ tam contrarium *vanitati*? Difficile prorsus homo verbis laudantium ho-
„ minem in vita sua abduci poterit ut altum sapiat, si se intus ad lucem
„ veritatis *sollicita* consideratione discutiat. Nonne enim si propriam co-
Eccl. 10. „ gitat conditionem, dicturus est sibi. *Quid superbis terra & cinis?* Non-
„ ne si propriam consideret corruptionem, fateatur necesse est,
„ quoniam non est in eo bonum! Sed etsi forte aliquid habere vide-
2. Cor. 4. „ tur, quid respondeat Apostolo dicenti: *Quid habes quod non ac-*
1. Cor. 10. „ *cepisti?* Et alibi: *Qui stat, videat ne cadat*. Negotium perambulans in
„ tenebris, cupiditas est honorum & divitiarum, ambitio & avaritia.
„ Quid vero hunc fovet vermem aliud quam mentis alienatio, & obli-
„ vio veritatis? Aut quid nisi veritas hunc prodendum vestigat prodito-
„ rem, & negotium arguit tenebrarum? Nimirum hæc est quæ dicit:
Matth. 16. *Quid prodest homini si universum mundum lucretur, se autem perdat, & de-*
Sap. 6. „ *trimentum sui faciat?* Et „ *Potentes potenter tormenta patientur*. Hæc est
„ quæ sedula suggestione reducit in mentem quam sit in ambitu frivola
„ consolatio, grave judicium, usus brevis, finis ignotus. Dæmonium me-
„ ridianum, est malum virtutis imagine palliatum. Quos enim perfectos
„ boni noverit amatores diabolus, malum eis sub specie boni non medio-
„ cris, sed perfecti persuadere conatur; ut cito consentiat qui magnope-
„ re diligit bonum, & facile qui currit, incurrat. Sola porro veritas pal-
„ liatam detegit falsitatem.

10. *Deus autem omnis gratiæ, qui vocavit nos in æternam suam gloriam in Christo Jesu, modicum passos ipse perficiet, confirmabit, solidabitque*. Mul-
Solatii in rebus adversis multiplex argumentum. tiplex solatii in rebus adversis argumentum fidelibus proponit Apostolorum Princeps. 1. Quod Deus non ad æternam suam gloriam vocaverit per meritum Jesu Christi Filii sui, ut illi conformes simus, passionis & mortis ejus similitudinem in nobis exprimentes: ad quod nos juvant plurimum res adversæ. *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei*
Act. 14. 21. Ita disposuit ille *Qui nos vocavit in æternam suam gloriam in Christo Jesu.* 2. Quod nos vocaverit *Deus omnis gratiæ*, Deus in misericordia dives, qui nos immensa caritate diligit: cujus gratiam, vires efficacissimas infirmis voluntatibus nostris tribuentem, ad omnia salutis nostræ impedimenta vincenda nobis non defuturam sperare debemus, nisi ipsi gratiæ defuerimus. *Gratia* enim *Dei in omnibus principaliter præeminet, suadendo exhor-*
Auctor lib. De Vocatione omnium Gentium l. 2. c. 26. inter Opera S. Prosperi. & S. Leonis editorum. *tationibus, movendo exemplis, terrendo periculis, incitando miraculis, dando intellectum, inspirando consilium, corque ipsum illuminando & fidei affectionibus imbuendo: sed etiam voluntas hominis subjungitur ei atque conjungitur, quæ ad hoc prædictis est excitata præsidiis, ut divino in se cooperetur operi, & incipiat exercere ad meritum, quod de superno semine concepit studium, de sua habens mutabilitate, si deficit; de gratiæ opitulatione, si proficit.* 3. Quod Deus afflictiones nobis non immittit, nisi ut nos probando purificet ac perficiat, confirmet, & in Christo totius ædificii spiritualis fundamento consolidet. *Ipse perficiet, confirmabit, solidabitque*. 4. Hujus vitæ afflictiones breves esse, quasi momentaneas, & leves, si cum gloriæ & gaudii cœlestis magnitudine & æternitate comparentur. *Modicum passos*. Quo spectant illa Domini verba apud Prophetam: *Ad punctum in mo-*
Isai. 54. 7. 8. *mento dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te. In momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te, & in misericordia sempiterna misertus sum tui.*

IN

IN EPISTOLAM II. SANCTI PETRI APOSTOLI, COMMENTARIUS LITTERALIS ET MORALIS.

PROLOGUS.

DE istius Epistolæ auctoritate quamvis olim dubitatum sit a nonnullis, * ut referunt Origenes, Eusebius, S. Hieronymus & alii, illam tamen in sacrarum Scripturarum Canone habuit semper Ecclesia, ut constat ex Conciliis Laodiceno, * Carthaginensi III. Innocentio I. Romana Synodo sub Gelasio I. & Tridentina, ex SS. Athanasio, Cyrillo Hierosolymit. Gregorio Nazianz. Hilario, Ambrosio, Hieronymo, Augustino, Gregorio M. &c. Hanc S. Petro vindicant inscriptio, & primi capitis Versus 16. 17. 18. ubi gloriosam Christi Jesu Transfigurationem commemorat, ejusque testem se fuisse scribit. Quod Simeoni Hierosolymorum Episcopo, cui hanc Epistolam temere tribuit Grotius, aut alteri quam uni ex tribus Apostolis a Christo ad hujus Mysterii spectaculum assumptis non convenit. Stylo discrepare a priori Epistola visa est S. Hieronymo, quod in diversitatem Interpretis refert. Hanc tamen dissimilitudinem alii non agnoscunt. Didymus Alexandrinus vetus Scriptor Ecclesiasticus ex mundi revolutione & immutatione ab ejus Epistolæ Auctore prædicta, illam falsitatis perperam arguit, & canonicam illi derogat auctoritatem. Ad eosdem scripta est hæc Epistola, ad quos præcedens, scilicet ad Fideles ex Judaismo conversos. Anno vitæ suæ ultimo eam scripsit S. Petrus, cum revelatione divina certus esset *de veloci depositione tabernaculi sui*, id est corporis. Christianos hortatur ut fidem, etiam se mortuo, firmiter retineant, errorumque Magistros fugiant, quorum mores & studia depingit.

* *Origen. in Psal. 1. Euseb. l. 3. Hist. c. 3. & l. 6. c. 16. Conc. Laod. c. 9. Carthag. 3. c. 47. Innoc. 1. Epist. Ad Exup. Synod. Trid. Sess. 4.*
* *SS. Athan. in Epist. Festali, in Synops. & Orat. 2. Cont Arian. Cyrill. Hieros. Catech. 4. Hilar. l. 1. De Trin. Ambr. l. De Incarn. Hieron. in Catal. & Epist Ad Hedibiam Quæst. 2. S. Aug. l. 2. De Doct. Christ. c. 8. S. Greg. M. Hom. 18. in Ezech.*

CA-

BIBLIOTECA D. F. M. CAP. MONTEFUSCO (Av)

CAPUT I.

Sensus Litteralis.

1. 2. SImon Petrus, *servus & Apostolus Jesu Christi, iis qui coæqualem * nobiscum sortiti sunt fidem in justitia Dei nostri & Salvatoris Jesu Christi: Gratia vobis & pax adimpleatur in cognitione Dei, & Christi Jesu Domini nostri.* Simon Petrus Jesu Christi in Evangelii prædicatione servus, & Apostolus sive legatus, iis qui parem nobiscum fidem Mysteriorum & promissionum Dei gratuita illius misericordia consecuti sunt per justitiam & merita Jesu Christi Dei & Salvatoris nostri: Gratia & pax, & cetera dona spiritualia in vobis magis ac magis crescant per fidem qua Deum Patrem cognovistis, & quem ille misit Jesum Christum Dominum nostrum.

3. 4. 5. 6. 7. *Quomodo * omnia nobis divinæ virtutis suæ, quæ ad vitam & pietatem donata sunt, per cognitionem ejus, qui vocavit nos propria gloria & virtute.* *Sicut divina ejus potentia nobis largita est omnia quæ ad vitam spiritualem & pietatem Christianam pertinent, per fidem qua Filium ejus cognoscimus, qui vocavit nos per glorioſam suam virtutem, id est, ea vocatione quæ summam ejus potentiam, bonitatem, misericordiam glorioſe manifestat. *Per quem * maxima & pretiosa nobis promissa donavit: ut per hæc efficiamini divinæ consortes naturæ: fugientes ejus, quæ in mundo est, concupiscentiæ corruptionem.* Per quem, scilicet Christum, Deus Pater magna & pretiosa dona, scilicet bona spiritualia & cœlestia, quæ olim per Prophetas suos promiserat, nobis contulit, ut per hæc divinæ naturæ participes fieretis: si tamen fugiatis corruptionem carnalium cupiditatum, quæ in mundo dominantur. *Vos autem curam omnem subinferentes, ministrate in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam, in abstinentia autem patientiam, in patientia autem pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis, in amore autem fraternitatis caritatem.* Cum Deus tanta in vos per Jesum Christum beneficia contulerit, & vos curam omnem ac diligentiam adhibete, ut fidei vestræ ceteras virtutes, vitæque probitatem adjungatis; probitati scientiam seu prudentiam virtutum directricem ac moderatricem; scientiæ seu prudentiæ temperantiam & continentiam, temperantiæ patientiam; patientiæ pietatem in Deum; pietati amorem fraternum; amori fraterno caritatem; quæ omnes etiam inimicos & persecutores complectatur.

8. 9. *Hæc enim si vobiscum adsint, & superent * non vacuos nec sine fructu vos constituent in Domini nostri Jesu Christi cognitione.* Hæc enim virtutum dona si vobis insint, & accrescant in dies, efficient ut cognitio Christi, quam adepti estis per Evangelium, non sit sterilis & infructuosa in vobis. *Cui enim non præsto sunt hæc, cæcus est, & * manu tentans *, oblivionem accipiens purgationis veterum suorum delictorum.* Qui vero his virtutibus destitutus est, errat in tenebris quasi cæcus, manu palpans ac viam quærens, oblitus se a veteribus peccatis in Baptismo fuisse purgatum.

10. 11. 12. *Quapropter, fratres, magis satagite; ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis: hæc enim facientes * non

* Γσότιμον πίστιν, æque pretiosam, seu æque honorificam fidem.

* Ab hoc Versu pendet sensus usque ad Versum 5.

* Græce, διὰ δόξης καὶ ἀρετῆς, per gloriam & virtutem.

* Græce, δι ὧν, per quas. Unus tamen Roberti Stephani Codex habebat, δι ὅν, per quem.

* Superent, id est, exuberent.

* Μυωπάζον ἀπὸ τῶν μύειν, a muribus cecis qui sub terra degunt, nempe talpis quę extra subterranea sua foramina nihil vident, & hac illac errant, donec cavum suum inveniant. Vel a verbo μύειν, nictare, unde μυωπες, qui non vident nisi quę prope admoventur, & oculis semiclausis. His metaphoris significantur homines in salutis negotio cæcutientes.

*Quamvis in Græco nihil respondeat his verbis, *per bona opera*, sunt tamen de mente A-

non peccabitis aliquando. Magis igitur ac magis in dies admitimini & operam date, ut vestram vocationem & electionem ad æternam gloriam per bona opera certam & firmam esse ostendatis, eam exequendo & ad exitum perducendo, cum gratia Dei, per media ab ipso præordinata & præparata, quæ merita vestra sunt, ipsiusque dona. Hæc enim virtutum opera perseveranter exercentes, nunquam peccabitis gravi ac lethali peccato, quo a gratia Dei excidatis. *Sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus in æternum regnum Domini nostri & Salvatoris Jesu Christi*. Hac enim ratione vobis facilis & amplus ad æternum regnum Domini nostri & Salvatoris Jesu Christi aditus patefiet, abundantia & opulentia præmii bonis operibus respondente. *Propter quod incipiam* * *vos semper commonere de his: & quidem* † *scientes & confirmatos vos in præsenti veritate*. Quapropter non negligam hæc vobis frequenter in memoriam revocare, tametsi jam satis instructi sitis & bonorum operum exercitatione confirmati in veritate de qua impræsentiarum ad vos scribo.

poſtoli, ut ex toto hujus loci contextu evidens eſt. Vide Concil. Trid. Seſſ. 6. cap. 11. & S. Thom. 1ª p. Quæſt. 23. Art. 8.

* Græcus Textus: οκ ἀμελήσω *non negligam.* * Καίπερ, *etſi.*

13. 14. 15. *Justum autem arbitror quamdium sum in hoc tabernaculo, suscitare vos in commonitione: certus quod velox est depositio tabernaculi mei, secundum quod & Dominus noster Jesus Christus significavit mihi*. Mei autem muneris Apostolici & Pastoralis esse arbitror ut, quandiu in hoc mortali corpore tamquam in tabernaculo vitam ago, meis vos adhortationibus excitem ad constantiam in fide & studium bonorum operum: cum certo sciam ex Christi Domini revelatione, me hoc tabernaculum brevi relicturum, id est ex hac vita migraturum, mortem obeundo pro Christo. *Dabo autem operam & frequenter habere vos post* * *obitum meum, ut horum memoriam faciatis*. Hæc autem vobis qualibet occasione data inculcando, dabo operam ut post exitum meum ea frequenter in memoriam revocetis.

* Μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον. *Post exitum meum.* * Secundum Græcum ὁ ὑιος μȣ̃ ὁ ἀγαπητος, *ille Filius meus, ille dilectus.*

16. 17. 18. *Non enim doctas fabulas secuti, notam fecimus vobis Domini nostri Jesu Christi virtutem & præsentiam; sed speculatores facti illius magnitudinis*. Ceterum non fabulas ingeniose & artificiose confictas secuti, notam vobis fecimus potentiam Domini nostri Jesu Christi, & ejus adventum; sed ut qui oculis nostris illius majestatem aspeximus. *Accipiens enim a Deo Patre honorem & gloriam, voce delapsa ad eum hujuscemodi a magnifica gloria: Hic est* † *Filius meus dilectus, in quo mihi complacui,* * *ipsum audite*. Ille enim a Deo Patre singulare & eximium honoris & gloriæ testimonium accepit, cum e nube lucida in qua magnifice & glorioſæ transfiguratus est, vox illa ad ipsum delata est: Hic est Filius meus unicus, ex substantia mea mihi ab æterno natus æqualis, mihi infinite dilectus, in quo mihi unice complaceo, & oblector, Ipsum ut Doctorem & Legislatorem a me hominibus datum audite, illique obedite. *Et hanc vocem nos audivimus de cœlo allatam, cum essemus cum ipso in monte sancto*. Et hanc vocem de cœlo venientem nos ipsi audivimus, tum essemus cum ipso in monte sancto, in quo gloriæ suæ specimen admirabili corporis sui Transfiguratione nobis exhibuit.

* His verbis *Ipsum audite*, nihil in Græco Textu respondet. Divina tamen sunt ex *Matt.* 17. 5. *Marc.* 9. 6. & *Luc.* 9. 35. Vide Commentar. nostrum in Evang. † *S. Augustin. Serm.* 43. *alias De Verbis Apost.* 27. legit, *certiorem. Propheticum sermonem* & sic exponit: *Vox de cœlo, qua fideles admoneantur: propheticus sermo, quo infideles convincantur.*

19. *Et habemus* * *firmiorem Propheticum sermonem, cui benefacitis attendentes, quasi lucernæ lucenti in caliginoso loco, donec dies eluceſcat, & lucifer oriatur in cordibus vestris*. Nos vero non hac tantum visione nitimur ad Christi Jesu Domini nostri divinitatem, potentiam, & gloriam Judæis aut aliis infidelibus persuadendam, apud quos testimonium nostrum indubitatam fidem forte non faceret: sed ipsos convincimus

Prophe-

Prophetarum oraculis, quorum auctoritas diuturnitate temporis & majorum consensu roborata est, & quæ Judæorum opinione certiora sunt & ad fidem faciendam aptiora. Hæc autem in Christo Jesu, qui Legis & Prophetarum finis est, & in ejus adventu adimpleta esse demonstramus. Quibus quidem oraculis dum attenditis & adhæretis, legendo Prophetarum libros, & ex eis scrutando veritatem Mysteriorum quæ vobis prædicamus, bene facitis, iis utendo quasi lucerna in obscuro loco lucente, donec depulsis omnino ignorantiæ tenebris perfectius fidei lumen vobis affulgeat, & plenior Christi cognitio quasi stella matutina in cordibus vestris oriatur: qua duce tandem ad meridiem beatæ æternitatis pervenietis, ubi Deum sicuti est videbitis, qui *Lux est in quo tenebræ non sunt ullæ*.

20. 21. *Hoc primum intelligentes, quod omnis Prophetia Scripturæ propria interpretatione non fit.* Illud autem ante omnia vobis persuasum sit, quod nulla Scriptura Prophetica edita est a Prophetis proprii ingenii inventione, verbisque & phrasibus a se delectis & proprio arbitrio contextis composita. Vel, Omnis interpretatio Scripturæ † privata cujusquam auctoritate & humani ingenii sensu fieri non debet. *Non enim voluntate humana allata est aliquando Prophetia: sed Spiritu Sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines.* Non enim Prophetia humani ingenii inventum est, nec privato cujusquam studio comparata, nec hominis alicujus voluntate prolata aut scripto consignata: sed viri sancti Oracula Prophetica ediderunt Spiritus sancti afflatu, lumine, revelatione, impulsu: tametsi sana mente & libero motu voluntatis, prout Spiritus Sanctus inspiravit, & voluit, futura prædixerint, prædictionesque suas scripto consignaverint. Neminem porro proprio studio, aut voluntate intellectum ad futurorum cognitionem applicante Prophetam evâsisse, sed Prophetiam supernaturale Dei donum esse, alia Scripturæ sacræ loca confirmant. *Annuntiate quæ ventura sunt in futurum* (ait Isaias) *& sciemus quod Dii estis vos*. Et alibi Deum sic loquentem inducit: *Quis similis mei? vocet & annuntiet: & ordinem exponat mihi, ex quo constitui populum antiquum; ventura & quæ futura sunt annutient eis*. Homini vero penitus occulta est futurarum rerum cognitio. Hinc illud Tertulliani: *Idoneum testimonium divinitatis, veritas divinationis*.

* Donum Scripturas sacras interpretandi, prophetiæ nomine insignitur. *Rom.* 12. 6. 1. *Cor.* 13. 2. 8. 1. *Thessal.* 5. 20.

Isai. 41. 23. & 44. 7. *Tertull. Apolog. cap.* 20.

CAPUT I.

Sensus Moralis.

1. 2. *Simon Petrus, servus & Apostolus Jesu Christi, iis qui coæqualem nobiscum sortiti sunt fidem in justitia Dei nostri & Salvatoris Jesu Christi. Gratia vobis & pax adimpleatur in cognitione Dei, & Christi Jesu Domini nostri.* Pastores dignitate & auctoritate superiores ovibus, oves fide Christiana coæquales Pastoribus. Istæ Pastorum dignitatem & auctoritatem revereantur; illisque obediant: illi oves ut ejusdem consortes fidei diligant, curam earum gerant, & ad Christianam perfectionem perducere satagant, ut ministri Dei, ut Apostolorum & Discipulorum Domini successores. Pretiosum fidei donum in subditis magni faciant: pro se ac pro illis Deo gratias agant, a quo illud acceperunt nullis suis præcedentibus meritis. Omne enim meritum nostrum ex Dei misericordia, omnis sanctitas nostra ex Salvatoris nostri Jesu Christi gratia, totum fidei nostræ pretium ex Christi justitia. Initium autem & funda-

& fundamentum justitiæ nostræ fides est in Deum verum, & in eum, quem misit, Jesum Christum. Hujus fidei per caritatem viventis & operantis fructus pax est, qua ab offensione Dei liberamur, quam Christus a morte redivivus Discipulis suis tribuit, quam Sacerdos in Altari Fidelibus adprecatur, quæ *Mater est omnium bonorum, ac substantia gaudii nostri*: quam Christus Discipulis suis in domos ingredientibus offerre divinitus edixit. Hujus incrementum in hoc sæculo, consummatio in cœlo, votorum nostrorum summa sit. *Oecumenius.*

3. 4. *Quomodo omnia nobis divinæ virtutis suæ, quæ ad vitam & pietatem donata sunt, per cognitionem ejus qui vocavit nos propria gloria & virtute, Per quem maxima & pretiosa promissa donavit: ut per hæc efficiamini divinæ consortes naturæ: fugientes ejus, quæ in mundo est concupiscentiæ corruptionem.* Quæcumque ad vitam spiritualem & Christianam pietatem pertinent, & ad finem æternæ beatitudinis referuntur, dona Dei sunt. Hæc inter fides primum tenet locum. Ad illam nos vocavit Christus efficacissima virtute & glorioſissima potestate, quam in resurrectione sua accepit a Patre. Hac virtute faciem orbis terrarum immutavit, homines a falsorum numinum cultu, ad suam Patrisque notitiam & cultum traduxit, trahens illos ad se vinculis caritatis, & bonis voluntatibus, quas in ipsis operatus est. Cantent igitur Domino Canticum novum homines novi, quia mirabilia fecit. *Salvavit sibi dextera ejus, & brachium sanctum ejus. Notum fecit Dominus Salutare suum, in conspectu gentium revelavit justitiam suam. Recordatus est misericordiæ suæ, & veritatis suæ domui Israel. Viderunt omnes termini terræ Salutare Dei nostri.* Magna & pretiosa beneficia, quæ per Prophetas olim promiserat, nobis per Jesum Christum Filium suum contulit, fidem, spem, caritatem, gratiam sanctificantem, virtutes, dona, Sacramenta. *Maxima* sunt hæc beneficia, magnitudini summæque potentiæ Donatoris respondentia. *Pretiosa* sunt, siquidem inæstimabili pretio Sanguinis Christi nobis parta. Ineſabilia sunt, quia nos ad æternam beatitudinem & gloriam promovent & perducunt, ad illa bona de quibus Apostolus Gentium post Prophetam ait: *Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis qui diligunt illum.* Eripuit nos de tenebris ignorantiæ, de servitute peccati & diaboli, justificavit, adoptavit, ut per tot tantaque dona, divinæ naturæ consortes efficiamur: imprimis vero per gratiam sanctificantem, quæ nos filios Dei adoptivos, Christi membra, fratres, & cohæredes efficit, Spiritus sancti exempla consecrat: postea vero per gloriam, in qua nostra deificatio complebitur. *Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus: quoniam videbimus eum sicuti est.* Verum cum natura divina purissimus sit Spiritus, ipsaque sanctitas, participes ejus esse non possumus, nisi carnalibus cupiditatibus, quæ in hominibus corruptis regnant, omnino renuntiemus, nisi voluptates, quas sensibus nostris mundus offert; quibus diabolus animum nostrum expugnare, sibique subjicere nititur, fugiamus. Hoc in certamine salutem suam nemo in tuto ponit, nisi qui hostem fugit. *Fugientes ejus, quæ in mundo est, concupiscentiæ corruptionem.* „ Sursum vocatos animos desideria terrena „ non deprimant; ad æterna præelectos peritura non occupent; viam „ veritatis ingressos fallaces illecebræ non retardent: & ita a Fidelibus „ hæc temporalia decurrantur, ut peregrinari se in hac mundi valle „ cognoscant, in qua etiamsi quædam commoda blandiantur, non am-

„ ple-

Mundi corruptio fugienda, ut bonis a Deo promissis fruamur, & ne ab iis quæ nobis contulit, excidamus.

Psal. 97. 1. 2. 3.

Isai. 64. 1. Cor. 2. 9.

1. Joan. 3. 2.

S. Leo M. Serm. 72. De Ascens. Dom. 2.

„ plectenda nequiter, ſed tranſeunda ſunt fortiter. Ad hanc enim nos
„ devotionem beatiſſimus Apoſtolus Petrus incitat, & ſecundum illam
„ dilectionem, quam paſcendis Chriſti ovibus trina dominici amoris pro-
1. Petri 2. 11. feſſione concepit, dicit: *Chariſſimi, obſecro vos tamquam advenas & peregrinos, abſtinere vos a carnalibus deſideriis, quæ militant adverſus animam.* „ Cui autem niſi diabolo carnales militant voluptates, qui ani-
„ mas ad ſuperna tendentes corruptibilium bonorum delectationibus obli-
„ gare, & ab illis ſedibus, de quibus ipſe excidit, gaudet abducere? Contra cujus inſidias vigilare debemus, *fugientes ejus, quæ in mundo eſt, concupiſcentiæ corruptionem.*

5. 6. 7. 8. 9. *Vos autem curam omnem ſubinferentes, miniſtrate in fide veſtra virtutem, in virtute autem ſcientiam.* Cum Deus nos ad conſortium naturæ ſuæ evexerit & tanta in nos miſericordiæ ſuæ dona uberrime effuderit, omnem curam adhibere debemus, ut ea in nobis permaneant & creſcant fideli coöperatione & exercitatione virtutum, ſine
S. Aug. lib. 4. contra Julian. quibus fides ſterilis, inanis, & mortua eſt: quemadmodum & virtutes ſine fide, quæ totius ædificii ſpiritualis fundamentum eſt, ſunt inutiles ad ſalutem, nec Deo ſerviunt in hominibus, a quo dantur hominibus, ſed gloriæ ut plurimum humanæ; aut commodis & emolumentis temporalibus. Sed virtutes in fide fundatæ veræ ſunt, bonum hominem faciunt, & ſi propter Deum earum opera exerceantur, fructuoſæ ſunt ad ſalutem, ex illis Deo placet, & ab illo vita remuneratur æterna. 2.
Occumenius. „ Virtutum ſtudio adjungenda eſt ſcientia, ſive cognitio Myſteriorum
„ Dei & voluntatis ejus, quam non aſſequuntur, niſi qui exercitatos ha-
„ bent ſenſus in habitu bonorum operum. Hæc ſcientia eſt de qua Spi-
Proverb. 9. 10. ritus ſanctus per os Salomonis ait; *Scientia ſanctorum prudentia.* Quæ opera virtutum dirigit, & Chriſtianæ Religionis principiis, ac ratione a Deo illuminata moderatur, ne modum excedant, aut ab ea deficiant. Hæc circumſtantias omnes circumſpicit, conſiderans qua, quomodo, & quando incedere oporteat in omni converſatione humana, ut Deo placeamus, nec a recto juſtitiæ tramite aberremus. Hac vera & Chriſtiana ſcientia qui deſtituti ſunt, errant ſæpe, & labuntur bona (ut ipſis videtur) intentione, & zelo imprudenti gravia peccata committentes, & viam ſalutis deſerentes, ut Judæi juſtitiam Dei ignorantes, & ſuam quærentes ſtatuere, nec juſtitiæ
Rom. 10. 2. Dei ſubjecti, de quibus Apoſtolus Gentium ſcribit: *Æmulationem Dei habent, ſed non ſecundum ſcientiam.* Hæc ſcientia *diſcretio* nuncupatur a vitæ
Matth. 6. 22. ſpiritualis Magiſtris, a Chriſto vero in Evangelio *lucerna* & *oculus corporis* appellatur, eo quod ipſa cogitationes hominis univerſas, actuſque di-
Caſſianus Collat. 2. Cap. 2. „ ſcernens, cuncta quæ ſunt gerenda pervideat atque perluſtret. Quæ ſi
„ menti noſtræ defuerit, ea non vero iudicio & ſententia communita, ſed
„ quovis errore ac præſumptione decepta, totum corpus operum noſtro-
Matth. 6. 23. „ rum tenebroſum faciet, hoc eſt, vitiorum & perturbationum tenebris
„ involutum. *Si enim*: ait Chriſtus, *lumen quod in te eſt tenebræ ſint, ipſæ*
„ *tenebræ quantæ erunt?* Nulli namque dubium eſt, errante judicio cordis
„ noſtri, cogitationes quoque & opera noſtra, majorum peccatorum tene-
„ bris implicari. Zelus abſque ſcientia & diſcretione plerumque pernicioſus
S. Ber. Serm. 49. in Cantica. „ eſt, devotio illuſionibus obnoxia. *Diſcretio omni virtuti ordinem ponit, ordo modum tribuit & decorem, etiam & perpetuitatem. Diſcretio non tam virtus eſt, quam quædam moderatrix & auriga virtutum, ordinatrixque affectum, & morum doctrix. Tolle hanc, & virtus vitium erit.* 3. Scientiæ adjungenda eſt abſtinentia, ſeu temperantia, non ſolum a cibo & potu, omnibuſque

Zelus ſine prudentia & diſcretione plerumque pernicioſus.

carnis

carnis voluptatibus, sed ab omnibus vitiosis affectibus, quorum immoderatio rationem obnubilat, ac prudentiæ judicium pervertit. *In scientia abstinentiam*. Universalis quodam modo hæc virtus est. Nam & demisse de se sentit vere humilis, qui in gloria continentiam adhibet: & Evangelicæ paupertatis mensuram explet, qui in congerendis opibus continentiam servat, & ab ira tranquillus est, qui animi elationem in officio continet. Ea denique absolutæ continentiæ ratio est, ut linguæ, ut oculis limites præscribat, ut auribus minime curiosam indulgeat auscultationem, & singulis sensibus cancellos quosdam ipsorum officii circumscribat atque circumdet, extra quos qui egressus sit, incontinens ac petulans est. Hinc & Apostolus Gentium ait: *Omnis autem qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet*. Est ergo continentia; peccatorum sublatio, vitiosarum affectionum amandatio, corporis ad naturales usque passiones, cupiditatesque mortificatio, principium vitæ spiritualis, sempiternorum bonorum conciliatio, voluptatis aculeum abolens. Siquidem voluptas nihil est aliud quam hamus Maligni, quo ad exitium pertrahimur. Qui autem adhibita continentia ab ea se neque effeminari, neque inflecti patitur, quodvis peccatum effugit. Si vero cum a pluribus evaserit, tamen sub unius adhuc dominatu sit, nequaquam is in continentium numero habendus est, quemadmodum neque sanus, qui uno aliquo corporis morbo laborat; neque liber, cui vel unus dominatur.

S. Basil. in Regulis fus. disput. Interrog. 16. & 17.

1. Cor. 9. 25.

4. Abstinentiæ seu continentiæ adjungenda patientia est, sine qua diu durare non potest. Quicumque enim molestiarum hujus vitæ impatientes sunt, facile a voluptatibus carnalibus expugnantur. Celebre illud Philosophi Moralis effatum: *Sustine, & abstine*. Longe celebrius divinum illud Apostoli nostri: *In abstinentia autem patientiam*. „ Qui bonis cœlestibus inhærent, eorumque gustu afficiuntur, patientiam cum abstinentia conjungunt, qua æquo animo mala toleramus, ne animo iniquo bona deseramus, per quæ ad meliora perveniamus. *Vis enim desideriorum facit tolerantiam laborum & dolorum: & nemo nisi pro eo quod delectat, sponte suscipit ferre quod cruciat*. „ Sane cum pro ista temporali vita ac salute multa homines horrenda mirabiliter sufferant, satis nos admonent quanta sufferenda sint pro vita bona, ut etiam postea possit esse æterna, & sine ullo temporis termino, sine utilitatis ullius detrimento, vera felicitate secura. Dominus ait: *In patientia vestra possidebitis animas vestras*. Non ait, villas vestras, laudes vestras, luxurias vestras: sed, *animas vestras*. Si ergo tanta suffert anima ut possideat unde pereat, quanta debet sufferre ne pereat? Si tanta surfert pro salute carnis suæ inter manus secantium sive urentium Medicorum, quanta debet sufferre pro salute sua inter furores quorumlibet inimicorum? Cum Medici ne corpus moriatur per pœnas corpori consulant; inimici autem pœnas & mortem corpori comminando, ut anima & corpus in gehenna occidantur impellant. Quamquam & ipsi corpori tunc providentius, consulatur, si temporalis salus ejus pro justitia contemnatur, & pœna vel mors ejus patientissime pro justitia sufferatur.

Fatientia continentiæ adjungenda.

Epictetus. S. Aug. lib. De Patientia.

Luc. 21. 19.

5. Patientiæ adjungenda pietas, sine qua vera & Christiana patientia non esset, sed Philosophica. Ad unius igitur Dei gloriam & honorem referantur necesse est, quæcumque in hoc mundo adversa & molesta sustinemus. Parato simus animo ad quasvis afflictiones & persecutiones

Patientiæ pietas adjungenda.

tolerandas pro religione & justitia, ut in pace Ecclesiæ Martyrii meritum quodammodo habeamus. Pax enim a paganis, pax ab hæreticis, sed nondum pax a falsis fratribus, a quibus in qualibet conditione multa pati oportet sinceræ pietatis professores. *In patientia autem pietatem.*

Fraterna caritas.

6. Cum vero pietas sit Dei cultus, qui vere non colitur nisi diligatur, & ex amore Dei dilectio proximi oriatur, pietati fraternus amor adjungendus est, non in solis verbis, sed in beneficentia, & miseriarum, tum temporalium, cum spiritualium levamine consistens. Diligendi autem sunt proximi, non propter ipsos, multominus propter nos, & propter utilitatem nostram; sed propter Deum, & propter spirituale ipsorum bonum, quod procurare & promovere studiis omnibus debemus, absque ulla personarum acceptione, solius Dei intuitu, ad cujus imaginem conditi sunt, & Christi Jesu, cujus sanguine redempti sunt: & tanto magis illos diligere debemus, quanto fidelius ipsos Christo servire novimus. *In pietate autem amorem fraternitatis, in amore autem fraternitatis caritatem.*

Virtutum concatenatio, Christiani hominis perfectio est.

Admirabilis illa virtutum concatenatio, Christiani hominis perfectio est, & omnia ejus officia complectitur. Ejus officia erga Deum, fide, pietate, & caritate constant; officia erga se ipsum, scientia, temperantia, & patientia: ejus officia erga proximum amore fraternitatis comprehenduntur. Qui hæc implent fideliter, & in his quotidie proficiunt: (Qui enim non proficit, deficit;) vacui & sine fructu coram Deo non comparebunt: sed cum exultatione offerent illi manipulos suos, & bonorum operum ac meritorum suorum fructum & mercedem copiosam in cœlis percipient. *Hæc enim si vobiscum adsint, & superent; non vacuos, nec sine fructu vos constituent in Domini nostri Jesu Christi cognitione.* Qui autem his virtutibus, & earum operibus destituti sunt, cæcutiunt in plena Evangelii luce, ea tantum vident, iisque solis afficiuntur, quæ corporis sensibus propinqua sunt & obvia, nempe bona temporalia, & carnalium lenocinia voluptatum; iis vero non intendunt quæ procul ab ipsis sunt, cœlestibus æternisque bonis: errant a via salutis, palpant frustra illam quærentes sine virtutum & bonorum operum comitatu. In quibus divinum illud oraculum impletur; *Percutiat te Dominus amentia & cæcitate ac furore mentis, & palpes in meridie, sicut palpare solet cæcus in tenebris, & non dirigas vias tuas.* Horrendo tandem ingrati animi vitio tradunt oblivioni gratiam in Baptismo acceptam, remissionem peccatorum, justitiam & sanctitatem qua induti sunt, promissa perseverandi in novitate vitæ ad quam sunt regenerati, Deo solemni ritu facta. *Cui enim non præsto sunt hæc, cæcus est, & manu tentans, oblivionem accipiens purgationis veterum suorum delictorum.* Damnabilem illam cæcitatem ut vitemus, auscultemus Spiritui sancto per os Salomonis dicenti: *Palpebræ tuæ præcedant gressus tuos.* Similes simus mysticis illis animalibus quæ vidit S. Joannes ante thronum Dei, *plena oculis ante & retro.* „ In cunctis operibus nostris, qui nos finis sequatur, se„ dula intentione prævidere curemus; quid secundum Dei voluntatem, „ quid aliter agatur, solerter exploremus.

Deuteron. 28. 28. 29.

Proverb. 4. 25. Apocal. 4. 6. Beda.

10. 11. *Quapropter, fratres, magis satagite ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis: hæc enim facientes, non peccabitis aliquando.* Nos eligit & vocat Deus sine meritis, sed neminem salvat sine meritis. Bona opera sunt sigillum divinæ electionis, clavis cœli, media ad implendum nostræ electionis effectum, æternæque gloriæ

Deus nos eligit & vocat sine meritis, non salvat sine meritis.

nem

nem consequendum a Deo præordinata. *Creati enim sumus in Christo Jesu in operibus bonis, quæ præparavit Deus ut in illis ambulemus*, (ait Apostolus gentium.) In Dei misericordia confidamus, quasi totum a Deo, & nihil a nobis in negotio salutis nostræ sit expectandum; ita nihilominus operemur quasi totum penderet a nobis. In negotiis temporalibus tam solliciti, tam attenti, tam ferventes sumus, ut ea convenientibus mediis ad felicem exitum perducamus: & in negotio salutis æternæ tam segnes, tam frigidi, ac pene stupidi simus, quasi sempiterna felicitas vel miseria nobis indifferentes essent. Satagamus ergo ut per bona opera certam nostram vocationem faciamus. Deus nobis Filium suum ad salutem nostram operandam dedit: Filius Dei sanguinem suum pro salute nostra effudit, corpus suum immolavit, Spiritum suum nobis donavit; se cum Patre & Spiritu sancto unum Deum in præmium promisit, si bonis operibus propter ipsum incumbamus, in illisque perseveremus; quid hæsitamus? Quis non det partem, ut accipiat totum? Quis non det numinum, ut accipiat regnum? Vænale est regnum cœlorum: emamus illud laboribus & bonis operibus nostris. Præ oculis semper habeamus & vitam æternam ad quam tendimus, & viam mandatorum Dei, qua ad illam pervenitur; & non peccabimus aliquando: nobisque gratiæ suæ cooperantibus, & bonorum operum fructum dantibus, Deus gratias uberiores & potentiores subministrabit, quibus facile perseveremus, & ad regnum cœleste perducamur. *Sic enim abundanter ministrabitur nobis introitus in æternum regnum Domini nostri & Salvatoris Jesu Christi.*

12. 13. 14. *Propter quod incipiam vos semper commonere de his: & quidem scientes vos & confirmatos in præsenti veritate.* Sanctus Petrus, cui agnos & oves Christus Dominus commendavit, Pastoribus Ecclesiæ universæ se ipsum Pastoralis solicitudinis præbuit exemplar quod imitentur. Ejus igitur exemplo Pastores & Rectores Ecclesiarum in Ministerio salutis animarum assidue versentur; docere, adhortari, commonere non cessent, non solum rudes & imperitos, sed in Christianæ Religionis veritatibus bene institutos; non solum incipientes, sed proficientes & confirmatos. 2. Non tædeat illos laboris, sed Ministerium suum obeant eadem alacritate, eodemque fervore, ac si illud auspicarentur. *Propter quod incipiam.* 3. Eadem repetere & sæpius inculcare non graventur, ut altius ac firmius hæreant animis auditorum. *Vos semper commonere de his.* 4. Vigilantiam Pastoralem, doctrinam, verbi divini prædicationem, Visitationem, Sacramentorum administrationem, disciplinæ ordinem, correptionem, consolationem, subsidium in necessitatibus, non ex consilio tantum ovibus impendenda, sed ex Dei præcepto; non supererogationis opus esse noverint, sed justitiæ. *Justum autem arbitror quamdiu sum in hoc tabernaculo, suscitare vos in commonitione.* 5. Pastores de vitæ suæ & valetudinis conservatione non sint adeo' solliciti ut labori parcant in omnibus Ministerii sui partibus exequendis. Corpus hoc mortale instar tentorii spectent, in quo degunt ut peregrini ad patriam cœlestem tendentes; ut milites in conspectu hostium castra ponentes, ad migrandum, ad ambulandum, ad pugnandum semper parati: eosdemque affectus, ac pias dispositiones in animos subditorum transfundant. Vitæ præsentis brevitatem & vanitatem, incertam mortis horam illis sæpe in memoriam revocent, ut horas omnes observent, nec dormientes & imparati inveniantur, cum a Christo fuerint evocati. *Certus sum quod velox est depositio tabernaculi mei.* 6. Pastores

Pastorum officia.

caritatem & sollicitudinem suam in salute animarum illis commissarum procuranda ultra vitæ suæ tempus extendant. Sanam doctrinam, disciplinam, sancta instituta, & pietatis exercitia ita stabiliant & confirment suis in Diœcesibus vel Parochiis, aut Congregationibus, ut post eorum obitum non deficiant. Curæ suæ ac regimini commissas animas æterno diligant amore, sicut Christus dilexit Ecclesiam. *Dabo autem operam & frequenter habere vos post obitum meum, ut horum memoriam faciatis.*

Mysterium Transfiguration is Christi.

16. 17. 18. *Non enim doctas fabulas secuti, notam fecimus vobis Domini nostri Jesu Christi virtutem & præsentiam, sed speculatores facti illius magnitudinis. Accipiens enim a Deo Patre honorem & gloriam, voce delapsa ad eum hujuscemodi a magnifica gloria: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipsum audite.* &c. Transfigurationis Mysterium potentiam, gloriam, præsentiam, majestatem, divinitatem Christi Jesu, voce Patris æterni assertam, Moysis & Eliæ, Legis & Prophetarum oraculis, trium selectorum Apostolorum testimonio confirmatam hic locus ostendit. Christus Jesus verus æterni Patris Filius, Deus & homo in glorioſa Transfiguratione declaratus est, nostræque per ipsum adoptionis perfectio significata, de qua Apostolus gentium

Rom 8. 23. scribit: *Et non primitias Spiritus habentes, intra nos gemimus, adoptionem filiorum Dei exspectantes, redemptionem corporis nostri. Spe enim salvi facti sumus.* Nobis datus est Dei Filius Doctor, Legislator, Redemptor, Mediator: ipsum audiamus, ipsi obsequamur & serviamus. Falsam doctrinam tradere non potest Veritas, neque noxiam Salus & Vita æterna. Humilitatem a Christo Jesu discamus, qui totum vitæ suæ tempus in humiliationibus & laboribus egit: gloriam vero suam demonstravit raptim, ad momentum; qui testes humiliationum suarum habuit innumeros, tres vero dumtaxat gloriæ suæ quamdiu mortalem vitam egit, quibus & silentium de illa imperavit, donec a mortuis resurrexisset. Vocem ejus audimus in monte sancto, cum Fidei & Moralis Christianæ veritates, Scripturæ sacræ vel Traditionis testimonio roboratas, & ab Ecclesia propositas audimus & suscipimus. Scriptura sacra Dei vox est de cœlo allata. E nube auditur, quia fidei umbris involvitur. Cum Christo sumus, quandiu in Ecclesia, ex ejus Spiritu, & secundum Evangelium ejus vivimus. *Et hanc vocem nos audivimus de cœlo allatam, cum essemus cum ipso in monte sancto.*

In Fidei dogmatibus & Morum regulis tradendis & exponendis Scripturæ sacræ & Traditioni inhærendum est.

19. 20. 21. *Et habemus firmiorem Propheticum sermonem, cui benefacitis attendentes, quasi lucerna lucenti in caliginoso loco, donec dies elucescat, & lucifer oriatur in cordibus vestris.* Libris Propheticis, totoque Scripturarum sacrarum corpore, ac verbo Dei ab Apostolis viva voce tradito, & in Ecclesia per continuam Episcoporum successionem instar depositi conservato, & ad nos usque derivato, fidei morumque regulæ continentur. Verbum Dei non est, quod Ecclesia ab Apostolis, Apostoli a Christo non acceperunt. Ubi de fidei dogmatibus, aut de regulis morum componendorum agitur, privatis visionibus, aut ratiociniis doctorum virorum deferendum non est, nisi cum Dei verbo ab Ecclesia recepto, & exposito conveniant. Verbum, veritatem, & legem Dei, quæ nos in hujus sæculi nocte ambulantes illuminat & dirigit, nisi sequamur, per dubiarum anfractus viarum incendimus, erramus, & in præcipitia labimur. *Mandatum lucerna est, & lex lux* (ait Spiritus sanctus per os Salomonis) & per Davidem: *Lucerna pedibus meis*

ver-

verbum tuum, & lumen ſemitis meis. Cum Sol juſtitiæ Chriſtus in gloria ſua nobis apparuerit, & lumine ſuo mentes noſtras impleverit, ut Deum videamus ſicuti eſt, Scripturæ jam neceſſariæ non erunt, fides evacuabitur, umbræ recedent: Veritas ſine medio, Sol ſine nube, Verbum ipſum Deus ſine ænigmate nos docebit, illuminabit, & eſſentiæ, perfectionum omnium & Perſonarum divinarum viſione beabit. Quandiu vero in hoc ſæculo vivimus, velut in caliginoſo loco, Scripturam Sacram ceu lucernam in Eccleſia accenſam ſequamur, quæ viam ſalutis nobis demonſtrat. Verum Scripturam ſacram privato ſpiritu, privato judicio contra Eccleſiæ ſenſum qui exponere præſumit, ſibi lucernam extinguit. Spiritus Sanctus qui librorum ſacrorum Scriptoribus & res quas ſciberent, & verba quibus ſcriberent ſuggeſſit, eorumque linguam & calamum virtute ſua movit, ſolus poteſt Scripturæ arcanos ſenſus exponere, aut per ſe ipſum, aut per Eccleſiam, cui veritatem omnem ipſum patefacturum Chriſtus Dominus promiſit. *Hoc primum intelligentes, quod omnis Prophetia Scripturæ propria interpretatione non ſit. Non enim voluntate humana allata eſt Prophetia, ſed Spiritu ſancto inſpiranti locuti ſunt ſancti Dei homines.* Hanc ob cauſam Sanctus Paulus Apoſtolus Evangelium, quod prædicabat gentibus, cum anteceſſoribus Apoſtolis contulit, præſertimque cum illis qui videbantur columnæ eſſe, ſcilicet Jacobo, Petro, & Joanne, ne forte in vacuum curreret aut cucurriſſet. Et ante annos quatuordecim Jeroſolymam venerat Petrum inviſurus, & cum eo collaturus, ut ipſemet teſtatur, *Oſtendens ſe non habuiſſe ſecuritatem Evangelii prædicandi, niſi Petri, & qui cum eo erant, fuiſſet ſententia roboratum.* Ideo Novatores in rebus fidei & morum ad ædificationem doctrinæ Chriſtianæ pertinentium ſacram Scripturam ad ſuos ſenſus contorquentes contra eum ſenſum quem tenuit & tenet ſancta mater Eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu & interpretatione Scripturarum ſanctarum, aut etiam qui contra unanimem conſenſum Patrum ipſam Scripturam interpreta ri auderent, Tridentina Synodus jure merito damnavit. Jus interpretandi & exponendi Scripturas ſacras privato ſpiritu ſibi arrogare, caracter *eſt Hæreticorum* & veterum & recentium. *Hæreſis* (inquit Tertullianus) *non recipit quaſdam Scripturas: & ſi quas recipit, non recipit integras: adjectionibus & detractionibus ad diſpoſitionem inſtituti ſui intervertit: & ſi aliquatenus integras præſtat, nihilominus diverſas expoſitiones commentata convertit. Tantum veritati obſtrepit adulter ſenſus, quantum & corruptor ſtylus. Variæ præſumptiones. Neceſſario nolunt agnoſcere ea per quæ revincuntur. His nituntur quæ ex falſo compoſuerunt, & quæ de ambiguitate cœperunt.*

Pſ. 118. 105.

Scripturæ ſacræ interpretatio proprio ſpiritu non facienda.

Galat. 2.
Galat. 1.

S. Hieron. Epiſt. ad S. Aug. inter Auguſtinian. 75. *al.* 11. *Synod. Trident. Seſſ.* 4.

CAPUT II.

Senſus Litteralis.

1. 2. 3. FUerunt vero & Pſeudo-prophetæ in populo, ſicut & in vobis erunt magiſtri mendaces, qui introducent ſectas perditionis,

Christi redemptio ad solos prædestinatos non pertinet.

& *eum, qui emit eos, Dominum negant, superducentes sibi celerem perditionem*. Fuerunt falsi Prophetæ in veteri populo Judaico, qui se quasi veros Dei Prophetas ostentarent: sic etiam inter Christianos erunt Magistri erroris & mendacii, qui pernicioſas hæreſes introducent: & Christum Dominum Redemptorem ſuum prava doctrina & impuris moribus abnegantes, ſubitum ac inopinatum ſibi arceſſent exitium. *Et multi ſequentur eorum luxurias, per quos via veritatis blasphemabitur*. Et plurimi eorum laſcivias & impudicitias ſequentur, qui viam veritatis, id eſt Chriſtianam Religionem maledictis & convitiis infidelium exponent: *Et in avaritia fictis verbis de vobis negotiabuntur: quibus judicium jam olim non ceſſat, & perditio eorum non dormitat*. Et vos artificioſis ſermonibus ſeducentes, de animabus veſtris quæſtum facient, ut avaritiæ ſuæ ſatisfaciant: quibus ſupplicium ab æterno deſtinatum inferre Deus non tardabit: & manus illos perditura non torpeſcit, non ſegnis, otioſa, & ineficax eſt, ſed illos cito comprehendit.

Græci Codices hic variant. Plerique habent, ταῖς ἀπατῶις, eorum exitialibus ταῖς ἀσελγείαις, ut annotavit Robertus Stephanus, *eorum luxurias*, quos Vulgatus interpres Latinus ſequutus eſt.

4. 5. 6. 7. 8. 9. *Si enim Deus angelis peccantibus non pepercit, ſed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos in judicium reſervari*. Si enim Deus angelis qui peccaverunt non pepercit, ſed in infernum detruſit, tenebris alligatos ad cruciatum, & ad judicium reſervatos, ut eorum nequitia ac ſuperbia coram ſanctorum angelorum ac hominum cœtu confundatur, eorumque juſta damnatio omnibus innoteſcat, *Et originali mundo non pepercit, ſed octavum Noe juſtitiæ præconem cuſtodivit, diluvium mundo impiorum inducens*. Si Deus antiquo mundo non pepercit, ſed ſeptem dumtaxat homines cum Noe juſtæ Dei vindictæ, quæ terrarum orbi imminebat, prædicatore, ſervavit a diluvio, quo impios univerſos ſubmerſit & extinxit. *Et civitates Sodomorum, & Gomorrhæorum in cinerem redigens, everſione damnavit, exemplum eorum qui impie acturi ſunt, ponens*: Si Deus Sodomorum & Gomorrhęorum civitates funditus delevit, immiſſoque cœlitus igne & ſulphure in cineres redegit, exemplum iræ ſuæ & pœnæ impiis & nefariis hominibus paratæ edidit. Et *juſtum Lot oppreſſum a nefandorum injuria ac luxurioſa converſatione eripuit*. Si Lot virum juſtum, nefariorum hominum injuriis & vita infami ac luxurioſa fatigatum, & oppreſſum, miſſis angelis eripuit ab incendia quo conſumpti ſunt. *Aſpectu enim & auditu juſtus erat: habitans apud eos, qui de die in diem animam juſtam iniquis operibus affligebant*. Juſtum (inquam) illum, cujus aures & oculi Sodomitarum, apud quos habitabat, ſcelera horrebant; & cujus anima juſta abominandis eorum flagitiis quotidie cruciabatur. *Novit Dominus pios de tentatione eripere: iniquos vero in diem judicii reſervare cruciandos*. Hinc intelligitur, Dominum pios eripere & ſervare, ne malorum exemplis corrumpantur, & cum illis pereant: iniquos vero in diem extremi judicii ſervare, in corpore & anima eternum puniendos.

Christi redemptio ad solos prædestinatos non pertinet.

Græce, σιρμὸς ζόφου, *Catenis caliginis*. Dæmones omnes ſtatim poſt peccatum in infernum detruſi, deinde quidam permittente Deo in caliginoſum aerem venere, ad tentandos puniendos, vel exercendos homines: ſuarum tamen ſemper circumferunt tormenta pœnarum.

Ἀρχαίῳ κόσμῳ. *Priſco mundo*. Geneſ. 19.

Lot *juſtus* dicitur *ſecundum quemdam modum*. Vide S. Aug. *Quæſt. 44. in Geneſ.* & lib. 22. *Contra Fauſtum*, cap. 45.

Secundum Græcum, *quotidie animam juſtam iniquis illorum factis excruciabat*.

Orationis a verſu quarto huc uſque pendentis ſen-

10. *Magis autem eos, qui poſt carnem in concupiſcentia immunditiæ ambulant, dominationemque contemnunt, audaces, ſibi placentes, ſectas non metuunt introducere, blaſphemantes*. Cum autem omnes impii & flagitioſi in diem judicii puniendi ſerventur, tum illi maxime qui carnalibus deſideriis obſequentes, vitam in omni genere turpium voluptatum tranſigunt, Poteſtates, & Deum ipſum omnium Dominum & ſcelerum vindicem contemnunt; audaces, ſibi ipſis ultra modum placentes, qui ſectas in Eccleſia facere non metuunt, Deum blaſphemantes;

vel,

vel, eos qui in Ecclesia aut Republica glorioſi ſunt & ſummis honoribus ornati, maledictis & convici laceſſere non verentur.

11. 12. *Ubi angeli fortitudine & virtute cum ſint majores, non portant adverſum ſe execrabile judicium.* Cum tamen ne angeli quidem, licet fortitudine ac potentia ſuperiores, ſeſe mutuo maledictis execrentur. *Illi vero velut irrationabilia pecora, naturaliter in captionem & in perniciem in his quæ ignorant blaſphemantes, in corruptione ſua peribunt.* Illi vero ut bruta animalia, ad prædam hominum nata, a quibus mactantur, maledictis proſcindentes ea quæ non intelligunt, ſcilicet Religionem Chriſtianam, ſacratiſſima fidei Myſteria, & vivendi regulas a Chriſto traditas, peribunt in nefariis voluptatibus, quibus ſe polluunt & corrumpunt.

13. 14. *Percipientes mercedem injuſtitiæ, voluptatem exiſtimantes diei delicias: coinquinationes, & maculæ deliciis affluentes, in conviviis ſuis luxuriantes vobiſcum.* Et iniquitatis ſuæ mercedem reportabunt. Summam felicitatem exiſtimant carnalibus deliciis quotidie frui. Homines hujuſmodi maculæ ſunt & opprobrium Chriſtianæ Religionis, qui deliciis & luxu diffluunt in conviviis ſpecioſo Agaparum nomine inſignitis, in quibus vobiſcum epulantur. *Oculos habentes plenos adulterii & inceſſabilis delicti. Pellicientes animas inſtabiles, cor exercitatum avaritia habentes, maledictionis filii.* Oculos habent plenos adulterio, & ſemper ad peccandum intentos; animas leves & inconſtantes, id eſt, in fide, in caſtitate, in pietatis ſtudio nondum confirmatas ad ſe pelliciunt promiſſis & conceſſione carnalium voluptatum. Cor ſuum omnibus artibus quas avaritia ſuggerit, inſtructum habent, & ad emungendas pecunias ab iis quos ſeducunt, longo uſu ſunt exercitati. Homines ſunt maledicti, & omnium execratione digni.

15. 16. *Derelinquentes rectam viam erraverunt, ſecuti viam Balaam ex Boſor, qui mercedem iniquitatis amavit.* Recta via veritatis, fidei, & pietatis derelicta, in varios ac fœdos errores prolapſi ſunt, & alios in præcipitium traxere, Balaam filium Boſor, ſive Beor imitati, qui mercedem ſuæ iniquitatis amavit, pecuniam ſcilicet ac munera, quæ ipſi obtulit Balac Rex Moabitarum, ut malediceret populo Iſrael. *Correptionem vero habuit ſuæ veſaniæ: ſubjugale mutum animal, hominis voce loquens, prohibuit Prophetæ inſipientiam.* Sed de veſano conſilio ſuo correptus eſt, aſina, cui inſidebat, vocem edente humanæ ſimilem, & angelo prohibente ne populo Dei inſipienter malediceret.

17. 18. 19. *Hi ſunt fontes ſine aqua, & nebulæ turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarum reſervatur.* Falſi illi doctores ſunt fontes exſiccati, qui procul venientes invitant ad bibendum, ſed ſitientes atque adeuntes fallunt; ſic illi expertes ſunt vitalis aquæ, id eſt ſanæ doctrinæ & pietatis. Nebulæ ſunt ſpem pluviæ non facientes, ſed ventis & procellis errorum & pravarum cupiditatum agitatæ. Quibus tenebræ denſiſſimæ, id eſt, pœnæ inferni in æternum reſervatæ ſunt. *Superba enim vanitatis loquentes, pelliciunt in deſideriis carnis luxuriæ eos, qui paululum effugiunt, qui in errore converſantur.* Tumentibus enim & ſaſtuoſis ſermonibus vana ſua commenta adornantes, carnis voluptatibus pelliciunt eos, qui paulo ante contagionem hominum in errore verſantium effugerant, Chriſti fidem amplexi. *Libertatem illis promittentes, cum ipſi ſervi ſint corruptionis: a quo enim quis ſuperatus eſt, hujus & ſervus eſt.* Hos autem ad ſuam ſectum pelliciunt; libertatem illis pro-

nus iſte verſus epiphonema ſive clauſula eſt, ut obſervat Oecumenius.

Græce, αὐθάδεις, *præfracti, ſive procaces, ſuo ſenſui addicti.*

Pro eo quod habet Verſio Latina, *Sectas non metuunt introducere, blaſphemantes*, Græcus Textus habet, δόξας δὲ τρέμουσι βλασφημοῦντες, *Glorias blaſphemare non metuunt.* Glorias autem dicit Apoſtolus, ſive Angelos, ſive Eccleſiaſticos Principatus, Oecumenio Interprete.

His gemina ſcribit S. Judas Apoſtolus verſ. 10.

Secundum Græcum, in *deceptionibus ſuis* ſeu *erroribus* luxuriantur, ſeque eo magis oblectant, quo plures ſeduxerunt.

Græce, δελεάζοντες *inescantes.* Confer cum *Numer.* 22. 23. & 24. *Videſis* Diſſert. noſtram 7. in Hiſtor. Eccl. Veter. Teſt. Quartæ mundi ætatis.

mittentes, quam dare non possunt, cum ipsi servi sint concupiscentiæ & libidinis, quæ animam & corpus corrumpit. Victi enim jure belli victoribus in servitutem addicuntur.

20. *Si enim refugientes coinquinationes* * *mundi in cognitione Domini nostri & Salvatoris Jesu Christi, his rursus implicati superantur; facta sunt eis posteriora deteriora prioribus.* Qui vero ex mundi corruptelis & inquinamentis evaserunt per cognitionem & fidem Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi, & his rursum se implicant, nec repugnantes peccato vincuntur, posterior eorum status pejor est priore. Confer cum *Matth.* 12. 45.

21. *Melius enim erat illis non cognoscere viam justitiæ, quam post agnitionem retrorsum converti ab eo, quod illis traditum est, sancto mandato.* Minus enim malum illis fuisset non cognovisse Religionem & Doctrinam quæ tradit modum assequendi veram & salutarem justitiam, quam post ejus agnitionem deficere a lege Christiana, quæ tradit præcepta juste ac sancte vivendi.

22. *Contingit enim eis illud veri Proverbii: Canis reversus ad suum vomitum;* † *& Sus lota in volutabro luti.* Illis enim contigit quod vero Proverbio dici solet: Canis immundum animal reforbet quod evomuerat; &, Sus lota rursus in cœno volutari amat. Immundis illis animalibus similes sunt, qui semel mundati in pristina vitia relabuntur.

* Græce μιάσματα, quæ Medicis dicuntur seminaris sais Pestilentialis in aere corrupto, quæ occulte serpunt, & multos inficiunt. Sic & seminaria vitiorum, & libidinum, quibus scatet mundus in maligno positus, homines ad illa pronos facile contaminant & corrumpunt.

† Confer cum Proverb. 26. 11. *Sicut canis, qui revertitur ad vomitum suum, sic imprudens, qui iterat stultitiam suam.* 2. *Tim.* 3. 8. 3. *Reg.* 18. 3. *Reg.* 22. 6.

CAPUT II.

Sensus Moralis.

1. 2. 3. *Fuerunt vero & Pseudo-prophetæ in populo, sicut & in vobis erunt magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis,* &c. Falsos Prophetas & Doctores diabolus omni tempore suscitavit. Jamnes, & Mambres Moysi restiterunt. Quadringentos quinquaginta Prophetas Baal una die trucidari jussit Elias. Sedecias cum aliis Pseudo-prophetis Achab Regem Israel & Josaphat Regem Juda falsis vaticiniis, & fallaci promissione victoriæ ad pugnam contra Regem Syriæ impulit, quibus credens Achab potius quam Micheæ Prophetæ Domini, miserrime periit. *Matth.* 7. 15. A falsis Prophetis, qui veniunt in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces, cavere discipulos suos. Christus jubet. *Act.* 20. 29. S. Paulus Asiæ Episcopis prædixit falsos doctores post discessum suum Ecclesiam illius regionis infestaturos. *Ego scio* (inquit) *quoniam intrabunt post, discessionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi. Et ex vobis ipsis exurgent viri loquentes perversa, ut abducant discipulos post se. Propter quod vigilate.* Jam inde ab Apostolicis temporibus ad hunc usque diem surrexerunt in Ecclesia Magistri mendacii, qui perniciosissimas hæreses adinvenerunt & disseminarunt, bellum indicentes veritati, & doctrinæ Evangelicę atque Apostolicæ; & Christum Jesum, qui redemptionis suæ participes eos fecerat per baptisma, rejecerunt & abnegarunt, ut illusiones cordis sui, & pravarum cupiditatum impulsum sequerentur. Simonianos, Nicolaitas, Cerinthianos, Ebionitas, Gnosticos, & reliqua hæresum monstra, ad postremam usque Quietistarum, cogita, & humani ingenii perversitatem ac cæcitatem luge. Hæreses ad probationem electorum, ad reproborum damnationem, ad manifestationem veritatis & justitiæ suæ permittit Deus, ex malo gravissimo majora bona omnipotentiæ suæ insuperabili virtute, & sapientiæ suæ admirabili

Cur Deus hæreses permittat,

dispo-

dispositione eliciens. *Oportet hæreses esse, ut & qui probati sunt, manifesti fiant*, ait gentium Apostolus. Multos seducunt & trahunt in interitum justo Dei judicio: sed certa & cito ventura damnatio illos manet, quæ eo gravior erit quo plures seduxerint. *Superducentes sibi celerem perditionem.* 1. Cor. 11. 9.

Impudicitia & avaritia plerumque falsos doctores ad sectas faciendas impellunt.

Falsos doctores plerumque impudicitia & avaritia ad sectas faciendas, hæresesque disseminandas impellunt. Luxuria plerumque germen hæresum est. Cor prius corrumpitur utplurimum, quam mens obtenebretur. Facile acquiescunt novitati, qui frœna laxant libidini, *Et multi sequentur eorum luxurias*. Ex Ecclesiæ sinu Catholicos abstrahunt, ethnicos avertunt a suscipienda Religione, dantes ipsis occasionem maledicendi nomini Christiano & Evangelicæ Legi flagitiosis moribus & impudica conversatione. *Per quos via veritatis blasphematur*. Quapropter Eusebius Cæsariensis de Gnosticis scribit: „ His ministris usus malignus ille dæmon, primum effecit ut ex fidelibus, quicumque ab illis decepti „ essent, ad miserabile exitium tamquam captivi abducerentur. Deinde „ gentibus a fide nostra alienis amplam obtrectandi & calumniandi Evangelii materiam subministravit: dum ab illis primum orta infamia, „ ad totius Christiani nominis opprobrium diffunderetur. Atque hinc factum est, ut absurda quædam de nobis opinio apud infideles tunc temporis spargeretur, quasi nefario concubitu cum sororibus & matribus „ misceri, & exsecrandis dapibus vesci soleremus. Euseb. lib. 4. Hist. Eccles. cap. 7.

Alter falsorum doctorum caracter est avaritia. Blanda, artificiose ornata, & ad decipiendum composita oratione dogmata sua venditant & cauponantur. *Christo Domino nostro non serviunt, sed suo ventri, & per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium*. Veritatem deserunt & impugnant, errores fabricantur, docent, disseminant & tuentur quæstus gratia; Samaritanorum cerimonias & aureorum vitulorum adorationem cum veri Dei cultu, mundi corruptelas cum Evangelio, artem fœnerandi speciosis prætextibus fucatam cum Christi lege, vitam voluptariam cum ejus cruce conciliant. Alii specie pietatis infelices animas illaqueant, & novis corrumpunt erroribus, lucrum & compendium ab eis exspectantes & captantes. *Et in avaritia fictis verbis de vobis negotiabuntur*. Hi *Domos universas subvertunt, docentes quæ non oportet turpis lucri gratia*, ait Apostolus gentium. Utinam vero tales non invenirentur in ipso Ecclesiæ sinu, ex sacro Ministerio artem ditescendi facientes, quibus illa Domini per os Ezechielis increpatio convenit: *Væ qui consuunt pulvillos sub omni cubito manus: & faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis ad capiendas animas, & cum caperent animas populi mei, vivificabant animas eorum. Et violabant me ad populum meum propter pugillum hordei, & fragmen panis, ut interficerent animas quæ non moriuntur, mentientes populo meo credenti mendaciis*. Non turbetur cor nostrum, si hujusmodi falsis Magistris omnia prospere cedere in sæculo videantur. Punitio eorum eo terribilior erit, quo diutius impuniti manent Deo tolerante. *Quibus judicium jam olim non cessat, & perditio eorum non dormitat*. Ad Tit. 1. 2. Ezech. 13.

Terribilia punitionis peccatorum exempla.

4. *Si enim Deus angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos in judicium reservari*. Si Deus peccatum in creaturis nobilissimis tam severe ac terribiliter punit, an inultum in hominibus relinquet ab angelicæ naturæ excellentia ac dignitate longe distantibus? Ob primum & unicum peccatum e cœlo, in quo con-

conditi fuerant detrusi sunt ad inferos angeli mali, æternisque cruciatibus addicti: an levioribus ac brevioribus pœnis damnabuntur homines multiplicium criminum rei? Ob unicum & primum peccatum mortale plures damnantur homines non minus quam angeli: & juste damnantur ab eo qui in angelis suis reperit pravitatem, nec peccantibus pepercit. Unicum instans datum est angelis ad salutis suæ negotium peragendum, quo abusi irremissibiliter damnati sunt: hominibus totum vitæ tempus datur Dei misericordia & patientia, quo si abuntantur in Creatoris sui & Redemptoris injuriam, cruciatus æternos non evadent. *Quod* enim *hominibus mors est, hoc angelis casus*. Nec angelis post casum, nec post mortem hominibus ulla spes veniæ. Dato igitur ad salutem vitæ tempore ne abutamur. Operemur dum lucem habemus, venit nox in qua „ nemo operari potest. Angeii apostatæ superbia peccarunt, quæ *initium* „ est *omnis peccati*. Quid autem superbia, nisi perversæ celsitudinis appetitus? Perversa autem celsitudo est, deserto eo cui debet animus „ inhærere Principio, sibi quodammodo fieri atque esse principium. Hoc fit „ cum sibi nimis placet. Sibi vero ita placet, cum ab illo bono incommutabili deficit, quod ei magis placere debuit, quam ipse sibi. Qui angelos apostatas imitantur in peccato, socii illorum erunt in æterno supplicio. Qui carnalium vitiorum puri sunt, ne sibi superbe blandiantur, caveant, ne illos dejiciat superbia, quæ ex angelis dæmones fecit: in humilitate firmentur; quæ homines sanctis Angelis similes reddit.

Pœna angelorum malorum.

S. Joann. Damasc. lib. 2. c. 4.

S. Aug. lib. 14. De Civit. Dei, cap. 15.

5. *Et originali mundo non pepercit, sed octavum Noe justitiæ præconem custodivit, diluvium mundo impiorum inducens*. Antiquo mundo Deus non pepercit. *Omnis* quippe *caro corruperat viam suam*. A diluvio servati non sunt, nisi qui a corruptione peccati se cum Dei gratia puros servaverunt. Cum parvo electorum numero justitiam & pietatem sectemur; Christi crucem, arcam salutis amplectamur, ne cum mundo impiorum divinæ indignationis & ultionis diluvio involuamur & pereamus. Pœnitentiam agamus, ad quam nos Dei patientia nunc per prædicatores invitat: ne thesaurizemus nobis iram in die iræ & justi judicii Dei. Vigilemus in bonis operibus, ne nos dies illa improviso occupet, & communi cum impiis involuat interitu. *Sicut in diebus Noe, ita erit & adventus Filii hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluvium comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, usque ad eum diem quo intravit Noe in arcam, & non cognoverunt donec venit diluvium, & tulit omnes: ita erit & adventus Filii hominis.*

Diluvium generale.

Matt. 24. 38.

6. *Et civitates Sodomorum & Gomorrhæorum in cineres redigens, eversione damnavit, exemplum eorum qui impie acturi sunt, ponens*. Exemplum adeo terribile divini judicii homines abominandis libidinibus sese contaminantes a peccato, quod in mundo corrupto tam frequens est, non revocat: quid illos emendabit? Flamma quæ Sodomam & vicinas urbes consumpsit, umbra tantum est gehennæ ad sempiternum impudicorum, & aliorum peccatorum supplicium in perpetuum arsuræ. Quamquam „ plus habuerit misericordiæ quam severitatis illud judicium. Quod enim pœnam eorum tamdiu distulit, misericordiæ fuit: justitiæ, quod „ aliquando punivit. Et ideo cum Angelos Sodomam Deus mitteret, „ nobis probare voluit quod malos puniret invitus. Sicilicet ut cum „ legeremus quæ a Sodomitis angeli pertulissent, & videremus scelerum „ immanitatem, criminum turpitudinem, libidinum obscœnitatem, „ probaret nobis Deus quod ipse eos noluerit perdere, sed ipsi extorse-

Sodomorum & Gomorrhæorum: eversio & incendium.

Salvianus lib. 3. De Gubernat. Dei.

„ rint

„ rint ut perirent. Christianorum sterilibus illis impudicitiis deditorum crimen longe gravius & atrocius est quam damnatorum illorum Sodomæ & Gomorrhæ civium, cum membra Christi corrumpant, & templum Spiritus sancti, quod ipsi per baptismum facti sunt, polluant. *Et major est iniquitas filiæ populi mei peccato Sodomorum, quæ subversa est in momento ... Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ, superbia, saturitas panis, & abundantia, & otium ipsius & filiarum ejus: & manum egeno & paupери non porrigebant. Et elevatæ sunt: & fecerunt abominationes coram me; & abstuli eas sicut vidisti.* Paria crimina num Deus impunita dimittet in Christianis? *Ignis & sulphur & spiritus procellarum, pars calicis eorum.* Et, *Terræ Sodomorum remissius erit in die judicii, quam tibi* Christiano iisdem vitiis dedito, iisdem impudicitiis inquinato.

Lament. Jer. 4. 6.

Ps. 10. 7.

Matt. 11. 24.

Impiorum societas, & mundi corruptio fugienda.

7. 8. 9. *Et justum Lot oppressum a nefandorum injuria ac luxuriosa conversatione eripuit: aspectu enim & auditu justus erat: habitans apud eos, qui de die in diem animam justam iniquis operibus cruciabant.* Magnus piorum cruciatus est inter improbos vivere. Cui societas & conversatio impiorum gravis non est, & illorum pravis operibus non affligitur, justus & Dei amicus dici non meretur. *Vidi prævaricantes, & tabescebam*, ait sanctus Rex & Propheta David, *quia mandata tua non custodierunt.* Qualis vexatio est oculis auribusque castis, videre & audire turpia, insolentia, libidinum irritamenta! Aspectu & auditu justi simus: avertamus oculos a muliere compta, & ne circumspiciamus speciem alienam. *Propter speciem mulieris multi perierunt, & ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit.* Ascendit mors per fenestras: oculus animam deprædatur. A spectaculis oculos avertat Christianus, ne videant vanitatem, ne histriones & scenicas mulieres videant, quæ amorem dum fingunt, infligunt. Animo adversus libidinem cæcus sit. Aures obscœnis verbis, cantilenis amatoriis occludat. Invigilet sensuum suorum custodiæ, ne mundi corruptionem hauriant. Fugiamus de mundi Sodoma, occasiones peccati, iniquorum consortia fugiamus. Non Angelus solum, sed Deus ipse nos monet, nos urget, nos manu apprehendit, gratiam subministrans ut exeamus. *Novit Dominus pios de tentatione eripere: iniquos vero in diem judicii reservare cruciandos.* Deo confidamus sine præsumptione: judicia ejus timeamus sine desperatione. Ne respiciamus retro Sodomam conflagrantem, mundum pravarum cupiditatum igne ardentem, sulphure malorum operum fetentem, pœnis æternis reservatam. *Mementote uxoris Lot.*

Eccli. 7. 2. 9.

Luc. 17.

10. 11. 12. 13. *Magis autem eos, qui post carnem in concupiscentia immunditiæ ambulant, dominationemque contemnunt, audaces, sibi placentes, sectas non metuunt introducere blasphemantes*, &c. Hæresiarcharum caracteres. 1. Impudicitia. Paucos invenias qui casti fuerint, quamvis nonnulli continentiæ speciem exterius præ se ferrent. 2. Superbia. 3. Potestatum Ecclesiasticarum & civilium contemptus, quas maledictis & convitiis lacessere non verentur, earumque jugum excutiunt, sæpe etiam mutata (ubi prævalent) politici regiminis forma, & populis a legitimi Principis dominatione subtractis. 4. Audacia & contumacia, qua sacras Scripturas mutilant, corrumpunt, ac pro suo arbitrio in sensus alienissimos detorquent. *Sequuntur spiritum suum, & nihil vident*: Traditiones Apostolicas rejiciunt, disciplinam Ecclesiasticam evertunt. *Libera sunt illis omnia & soluta*, quia nec Deum, nec Ecclesiam, nec Principes timent. *Ubi veritas nulla est, merito & talis disciplina* est.

Hæresiarcharum caracteres.

Ezech. 13. 3.

Tertull. lib. De Præscrip. Hæret.

Ubi

Ubi autem metus Dei, *ibi gravitas honeſta, & diligentia attonita, & cura ſollicita, & adlectio explorata, & communicatio deliberata, & promotio emerita, & ſubjectio religioſa, & apparitio devota, & proceſſio modeſta, & Eccleſia unita, & Dei omnia*. Nihil horum apud hæreticos. Simplicitatem volunt eſſe proſtrationem diſciplinæ, pacem paſſim cum omnibus miſcent. Nihil enim intereſt illis, diverſa licet ſentientibus, dum ad unius veritatis expugnationem conſpirent ..... *Hoc negotium illis non ethinicos convertendi, ſed noſtros evertendi: hanc magis gloriam captant, ſi ſtantibus ruinam, non ſi jacentibus elevationem operentur.* 5. Sectas introducunt & multiplicant, fidem innovando. *Schiſma eſt unitas ipſis. Mentior ſi non a regulis ſuis variant inter ſe, dum unuſquiſque proinde ſuo arbitrio modulatur quę accepit, quemadmodum de ſuo arbitrio ea compoſuit ille qui tradidit. Idem licuit Valentinianis quod Valentino, idem Marcionitis quod Marcioni, de arbitrio ſuo fidem innovare. Denique penitus inſpectæ hæreſes omnes in multis cum auctoribus ſuis diſſentientes deprehenduntur*. 6. Inſtar ferocium beſtiarum in omnium ordinum Catholicos ſæviunt, alias gladiis, alias linguis. 7. Eccleſiæ Catholicæ per calumniam affingere ſolent dogmata a quibus aliena eſt, & veritatem impugnant ex imperitia, verbiſque inſolentibus & blaſphemis res ſacratiſſimas diſcerpunt. *Velut irrationalia pecora, naturaliter in captionem & in perniciem in his quæ ignorant blaſphemantes*. Hos ignorantia ex prava diſpoſitione & cordis corruptione conſequens tantum abeſt ut excuſet, magis reos & graviori damnationi obnoxios facit. *In corruptione ſua peribunt, percipientes mercedem injuſtitiæ*. 8. In delicias carnales immerſi, vota virginitatis, & continentiæ impugnant, Sacerdotes, Monachos, Sanctimoniales ad apoſtaſiam ſollicitant & inducunt, in opprobrium & dedecus Religionis. *Voluptatem exiſtimantes diei delicias, coinquinationes & maculæ*. A voluptatibus & deliciis carnis abſtineat, quicumque fidem & integritatem mentis ſervare deſiderat. „Si quis exiſtimat & abundantia ciborum potionumque ſe perfrui, & vacare „poſſe ſapientiæ, hoc eſt & verſari in deliciis, & deliciarum vitiis „non teneri, ſe ipſum decipit. Cum enim procul ab his remoti, ſæ„pe capiamur naturæ illecebris, & cogamur ea cupere, quorum co„piam non habemus: quanto magis ſi circumdati retibus voluptatum, „eſſe nos liberos arbitremur? Senſus noſter illud cogitat, quod videt, „audit, odoratur, guſtat, attrectat, & ad ejus rei trahitur appetitum, „cujus capitur voluptate: quod mens videat, & mens audiat, & quod „nec audire quippiam nec videre poſſimus, niſi ſenſus in ea quæ cer„nimus & audimus fuerit intentus. Vetus quoque ſententia eſt: Diffi„cile eſt, immo impoſſibile, deliciis & voluptatibus affluentes non ea „cogitare quæ gerimus: fruſtraque quidam ſimulant, ſalva fide, & pu„dicitia, & integritate mentis, ſe abuti voluptatibus, cum contra na„turam ſit copiis voluptatum ſine voluptate perfrui: & Apoſtolus gen„tium hoc ipſum cavens dixerit: *Quæ autem in deliciis eſt vidua, vivens mortua eſt*.

A voluptatibus & deliciis carnis abſtinendum.

S. Hier. lib. 2 Contra Jovinian.

1. Tim. 5.

14. *Oculos habentes plenos adulterii, & inceſſabilis delicti. Pellicientes animas inſtabiles, cor exercitatum avaritia habentes, maledictionis filii*. Impudicus oculus impudici cordis nuntius eſt. Amor per oculos in cor illapſus, impudicis obtutibus magis ac magis illum accendit. Peccatum quod in corde latenter vivit, oculorum nutibus foras ſe prodit. Luxuria peccatum eſt maximæ adhæſionis. Difficillima impudi-

Impudicorum difficillima converſio.

dicorum conversio. *Non dabunt cogitationes suas ut convertantur ad Deum suum; quia spiritus fornicationum in medio eorum, & Dominum non cognoverunt.* Honorem, fortunæ bona, conscientiam, animas, falsi Prophetæ & Magistri errorum in fœdas voluptates projecti deprædantur. Hi, ut hædi sua turpitudine infames, propriis, alienisque peccatis onusti, Dei maledictione percussi, e terra viventium ejicientur in perpetuum. *Osea 3. 4.*

15. 16. *Derelinquentes viam rectam erraverunt, secuti viam Balaam ex Bosor, qui mercedem iniquitatis amavit.* Temporalium bonorum cupiditas veri Dei Ministros a recta via, a doctrina sana, tum fidei, tum morum facile abducit, ut Satanæ per Balac Regem Moabitarum adumbrati votis obsequantur, nisi eos prohibeat Angelus, nisi gratia ipsorum mentem illuminet, mutetque voluntatem, interius, dicens: *Ego veni ut adversarer tibi, quia perversa est via tua, mihique contraria.* Frustra cupiditas urgebit ut Moabitarum desideriis indulgeant, ut eis placentia loquantur, si Angelus asinam sistat: Frustra rogabunt filii hujus sæculi ut saltem nec sanam doctrinam prædicent ac doceant, nec contrariam ab Ecclesia, a Sede Apostolica, ab Episcopis reprobatam ac damnatam palam impugnent. *Nec maledicas ei, nec benedicas.* Respondebunt: *Num aliud possum loqui, nisi quod jusserit Dominus? .... Ad benedicendum adductus sum, benedictionem prohibere non valeo. Si dederit mihi Baal plenam domum suam argenti & auri, non potero præterire sermonem Domini Dei mei, ut vel boni quid vel mali proferam ex corde meo; sed quicquid Dominus dixerit, hoc loquar.* Si Balac aras erigat, victimas offerat, idolorum suorum cultum, id est cupiditatum in mundo regnantium, cum veri Dei cultu conjungi postulet, respondeat Christi Minister: *Non est idolum in Jacob, nec videtur simulacrum in Israel.* Alioqui quod stultum est mundi, forte idiotam, forte mulierculam Deum timentem Deus eliget, ut Prophetæ ex corde suo loquentis, & temporalia emolumenta cum veritatis & gloriæ divinæ detrimento quærentis, insipientiam confundat. Sic Balaam *correptionem habuit suæ vesaniæ subjugale mutum animal humana voce loquens.* Sic Deus *prohibuit Prophetæ insipientiam.* *Proverb. 25. 14.*

Cupiditas temporalium bonorum Dei Ministros a recta via & sana doctrina numquam abducat. *Numer. 22. 23. 24.*

17. *Hi sunt fontes sine aqua, & nebulæ turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarum reservatur.* Hæretici & falsi Doctores, qui se aqua sapientiæ, & veræ Fidei, sanæque Moralis doctrina plenos ostentant, fontes sicci sunt, seu potius cisternæ dissipatæ, quæ continere non valent aquas. Luto ad inquinandos homines, non aqua ad abluendos & potandos pleni sunt. Nebulæ sunt lucem veritatis obscurantes, non doctrinæ salutaris imbrem fundentes. Ventis vehementibus agitati huc illuc circumferuntur: doctrinam, opinionesque mutant, prout lucri, honorum, mundanæ gloriæ, aut favoris Magnatum spes afflat & impellit. *Nubes & ventus & pluviæ non sequentes, vir glorioſus, & promissa non complens.*

Falsa & vera libertas.

19. *Libertatem illis promittentes, cum ipsi servi sint corruptionis: a quo enim quis superatus est, ejus & servus est.* Effrenis quidvis agendi licentia Christianæ libertatis nomine palliata plures in hæresim pertraxit, quam artificiosa eloquentia, & fallax Philosophia. Verum nulla durior, nulla turpior servitus est ea libertate, quam sectatoribus suis errorum Magistri pollicentur. Quid enim miserius, quid turpius, quam propriis & alienis cupiditatibus servire? Vir justus, etiamsi serviat, li-

S. Aug. lib. 3. De Civit. Dei, cap. 3. Idem, Ench. cap. 20.

„ ber est: malus autem etiamsi regnet, servus est, nec unius hominis; „ sed, quod est gravius, tot dominorum, quot vitiorum .... „ Qualis „ quæso potest servi *addicti* esse libertas, nisi quando eum peccare de- „ lectat? *Liberaliter* enim servit, qui sui domini voluntatem libenter „ facit. *Ac* per hoc ad peccandum liber est, qui peccati servus est. „ *Unde* ad juste faciendum liber non erit, nisi a peccato liberatus es- „ se justitiæ cœperit servus. Ipsa est vera libertas propter recti facti li- „ centiam, simul & pia servitus propter præcepti obedientiam. Sed ista

Joan. 8. 36.

„ libertas ad bene faciendum unde erit homini addicto & vendito, nisi „ redimat ille, cujus illa vox est, *Si vos Filius liberaverit, tunc vere li-* „ *beri eritis*? Quod antequam fieri in homine incipiat, quomodo quis- „ quam de libero arbitrio in bono gloriatur opere, qui nondum liber „ est ad operandum bene? Tunc ergo efficimur vere liberi, cum Deus „ nos creat, non ut homines, quod jam fecit; sed ut boni homines si- „ mus, quod nunc gratia sua facit, ut simus in Christo nova creatura.

Pejor est status animæ post Pœnitentiam in mortale peccatum relapsæ.

20. 21. 22. *Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitione Domini nostri & Salvatoris Jesu Christi his rursus implicati superantur: facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat illis non cognoscere viam justitiæ, quam post agnitionem retrorsum converti ab eo quod illis traditum est, sancto mandato.* Peccata Christianorum graviora sunt peccatis infidelium. 1. Propter cognitionem Mysteriorum Christi & Legis Evangelicæ. *Servus qui cognovit voluntatem domini sui & non fecit, vapulabit multis.* 2. Propter ingrati animi vitium, quia dona a Deo accepta contemnunt, abjiciunt, conculcant. 3. Propter defectionem & apostasiam a Christiana pietate, violationemque pacti in Baptismo solemni ritu cum Deo initi. Sed & universim pejor est animæ in mortale peccatum post Pœnitentiam relapsæ status, curatio difficilior. Se vitiis pristinis profundius immergunt, qui in ea relabuntur, habitum validiorem inducunt, peccandi consuetudinem firmant, gratiæ Dei majorem obicem ponunt, Spiritui Dei graviorem contumeliam faciunt: ab eo penitus deseri merentur, propriique cordis desideriis tradi: a dæmone denique in domum suam antiquam revertente, eamque scopis mundatam & ornatam inveniente, arctius possidentur. Adducit enim secum septem alios spi-

Matt. 12. 45. Joan. 5. 14.

ritus nequiores, *& fiunt novissima hominis illius pejora prioribus*, ait Christus, cujus sententiam S. Petrus respexit & expressit. Indulgentiæ ingratus est, qui post veniam peccat: sanitate indignus est, qui semetipsum, postquam curatus est, vulnerat: mundari non meretur, qui semetipsum post gratiam sordidat. Grave est hominem officiorum suorum notitia instructum delinquere: gravius absolutum peccare. Servo pejor est, qui patronum post datam libertatem offendit: beneficiis ingratus est, qui datorem tumoris arrogantia despicit. „A mundi igitur coinquinationibus

S. Cypr. De Discipl. & Habitu Virginum.

„ mundati, ne his rursus implicemur. Serviamus illi, cujus esse jam cœ- „ pimus. Glorificemus & portemus Deum puro & mundo corpore & „ observatione meliore; & qui per sanguinem Christi Domini nostri „ redempti sumus, per omnia servitutis obsequia Redemptoris impe- „ rio pareamus, demusque operam, ne quid immundum & profanum „ templo Dei inferatur; ne offensus sedem, quam inhabitat, derelin- „ quat. Sospitantis Domini verba sunt & docentis, curantis pariter & „ monentis: *Ecce sanus factus es, jam noli peccare, ne quid tibi dete-* „ *rius fiat*. Dat vivendi morem, dat innocentiæ legem, postquam con- „ tulit sanitatem; nec habenis liberis & solutis vagari postmodum pa-

„ ti-

„ titur, sed ipsis potius, quibus sanatus fuerat, mancipato, gravius com-
„ minatur: quod sit scilicèt minor culpa deliquisse ante, cum necdum
„ nosses disciplinam Dei: nulla sit venia * ultra delinquere, postquam
„ Deum nosse cœpisti: & quidem hoc tam viri quam mulieres, tam
„ pueri quam puellæ, sexus omnis atque omnis ætas observet: & cu-
„ ret pro Religione ac fide quam Deo debet, ne quod sanctum & pu-
„ rum de Domini dignatione percipitur, minus sollicito timore tenea-
„ tur. Iis enim qui in priora peccata relabuntur, contingit illud veri
„ Proverbii: *Carnis reversus est ad suum vomitum*; &, *Sus lota in vo-*
„ *lutabro luti*. Premebat pectus conscientia peccatorum, accepta indul-
„ gentia quasi vomuisti, & relevatum est pectus tuum; facta est bona
„ conscientia ex mala conscientia: quid rursus converteris ad vomitum
„ tuam? Si canis hoc faciens horret oculis tuis, tu quid eris oculis Dei!

* Id est, difficilior.

S. Aug. in Ps. 83. n. 5.

CAPUT III.

Sensus Litteralis.

1. 2. *Hanc ecce vobis, carissimi, secundam* * *scribo Epistolam, in quibus vestram excito in commonitione sinceram mentem: Ut memores sitis eorum, quæ prædixi, verborum a sanctis Prophetis, & Apostolorum vestrorum, præceptorum Domini & Salvatoris.* Hanc secundam ad vos Epistolam scribo, carissimi, ut in utraque sinceras mentes vestras commoneam, adhorter & excitem: ut memores sitis Oraculorum a sanctis Prophetis editorum, de quibus superius dixi, & præceptorum quæ accepistis a nobis Apostolis Domini & Salvatoris nostri.

* His verbis Grotii commentum refellitur, hanc secundam Epistolam S. Petro abjudicantis.

3. 4. *Hoc primum scientes, quod venient in novissimis diebus* * *in deceptione illusores, juxta proprias concupiscentias ambulantes, dicentes, Ubi est promissio,* † *aut adventus ejus? Ex quo enim Patres dormierunt, omnia sic perseverant ab initio creaturæ.* Illud imprimis scitote, in novissima mundi ætate venturos impostores, omnibus artibus instructos ad illudendum simplicitati fidelium, pravis cupiditatibus suis obsequentes, qui dicturi sunt, Frustra glorioSus Christi adventus ad judicium exspectatur: vana promissio est futuri mundi finis, & retributionis generalis præmiorum & supplicii, bonis & malis pro meritis singulorum faciendæ. Ex eo enim tempore quo Patres antiqui, id est Patriarchæ & Prophetæ mortui sunt, quos hæc prænunciasse decantatis, eadem mundi facies, idem status, eadem œconomia perseverat, qualis fuit ab initio.

* Hæc verba, *in deceptione*, redundant secundum Textum Græcum.

† Secundum Græcum: *Ubi est promissio adventus ejus?*

5. 6. 7. *Latet enim eos hoc volentes, quod cœli* † *erant prius, & terra de aqua & per aquam consistens Dei verbo: per quæ ille tunc mundus aqua inundatus fuit.* Illi etenim volentes ignorant, (quia nolunt ex Scripturis sacris discere veritatem) quod cœlum jam olim existebat Dei verbo conditum in principio temporis, & terra ex aqua emergens, seu extra aquam eminens, & super aquas consistens & firmata, sive per aquam compacta, coagulata, & veluti fermentata, ne tota diffluat in pulverem, utque frugum, plantarum, aliorumque corporum mixtorum productioni & conservationi apta esset: & tamen Mundum illum an-

† De cœlo aereo, qua parte mediam & infimam aeris regionem continet, hic loquitur Apostolus. Pluralis autem numerus pro singulari hic usurpatur, quia nomen Hebraicum *schammaim*, singulari caret.

antiquum aquarum superiorum immissione & inferiorum eruptione per dies quadraginta inundatum & submersum, universum hominum genus communi exitio involvisse. *Cœli autem qui nunc sunt, & terra, eodem verbo repositi* * *sunt, igni reservati in diem judicii & perditionis impiorum hominum*. Cœli autem & terra, quo nunc sunt statu, eodem Dei verbo conservantur, igne cremanda & innovanda in die ultimi generalisque judicii, & perditionis hominum impiorum. De quo igne scriptum est: *Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos ejus*.

* Θησαυρισμένοι, *Quasi in thesauro divinæ providentiæ recondita.* *Psalm.* 96.

8. *Unum vero hoc non lateat vos, charissimi, quia unus dies apud Dominum* † *sicut mille anni, & mille anni sicut dies unus*. Tametsi vos lateat quando venturus sit ad judicium Dominus: illam tamen veritatem ignorare non debetis, Comparatione æternitatis moram omnem brevem esse, & quæ nobis tardare videntur & procul esse, Deo esse proxima & præsentia: quia unus dies apud Dominum perinde est ac mille anni, & mille anni ut unus dies. Unde Propheta ait: *Quoniam mille anni ante oculos tuos tamquam dies hesterna quæ pretériit*.

† *Apud Dominum*, id est apud Christum, de cujus adventu sermo est. *Psal.* 89.

9. *Non tardat Dominus promissionem suam, sicut quidam existimant: sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire,* * *sed omnes ad pœnitentiam reverti*. Non ergo Dominus promissum de glorioso adventu suo præstare differt ultra præstitutum tempus, quasi illud implere nolit aut non possit (ut quidam perperam arbitrantur:) sed patienter vos exspectat, nolens aliquos perire ex electis, quos dedit illi Pater, verum eorum numerum impleri volens, † & omnes ad illum converti per pœnitentiam, ut salutem æternam consequantur. Vel: Nolens aliquos perire, quantum in se est: & ordinans omnes ad finem salutis æternæ sincera proprieque dicta voluntate, & media auxiliaque sufficientia illis subministrans, quibus credere & pœnitentiam agere possint, si velint: tametsi & specialia, potentioraque desiderentur, quibus efficacissime in illis operetur ut velint.

* Secundum Græcum. *Sed longanimis est erga nos.*

† Confer cum Apocal. 6. 11. *Et datum est illis ut requiescerent adhuc modicum tempus, donec compleantur conservi eorum & fratres eorum.*

10. *Adveniet autem dies Domini ut fur: in quo cœli magno impetu transient, elementa vero calore solventur, terra autem, & quæ in ipsa sunt opera, exurentur*. Dies judicii hominibus improvisus & inexpectatus adveniet, sicut fur noctu in domos irrepit: qua die aer cœli nomine in Scriptura sæpe significatus, in morem procellæ, cum sonitu & stridore vehementi transibit, & elementa crassiora, nempe aqua & terra ignis ardore solventur, conflabuntur, & in melius commutabuntur: terra autem, & quæcumque in ipsa hominum usibus serviunt opera naturæ vel artis, metalla, plantæ, arbores, animalia, ædificia, generali conflagratione peribunt.

Elementa ultimæ conflagrationis igne non penitus destruentur, sed in melius commutabuntur. Non transibunt abolitione substantiæ; sed formæ pulchrioris & meliorum qualitatum accessu. Videsis *S. Epiphan. Hæresi* 64. *n.* 32. *S. Hieron. lib.* 18. *Comment. in Isaiam ad cap.* 65. *S. August. lib.* 20. *De Civit. Dei cap.* 24. *S. Thomam in* 4. *Sentent. Dist.* 47. *Quæst.* 2.

11. 12. 13. *Cum igitur hæc omnia dissolvenda sint, quales oportet nos esse in sanctis conversationibus & pietatibus? Exspectantes & properantes in adventum diei Domini, per quem cœli ardentes solventur, & elementa ignis ardore tabescent: Novos vero cœlos, & novam terram secundum promissa ipsius* * *exspectantes, in quibus justitia habitat?* Cum igitur hæc omnia dissolvenda & immutanda sint, cogitate quales esse vos oporteat, qualis vitæ vestræ sanctimonia, & pietas actionum esse debeat. Vos quippe gerere debetis non solum ut exspectantes diem adventus Domini ad judicium, sed ardentibus desideriis in ejus occursum properantes: qua die (ut dixi) cœli & elementa ignis ar-

* *Isai* 65. 17. & 66. 22.

ardore ut cera colliquescent. Cœlos enim novos & terram novam secundum promissum Dei & Domini nostri Jesu Christi exspectamus, Mundum a Deo innovatum & a servitute corruptionis liberatum, in quo perfecta & perpetua, sine ullius peccati admixtione justitia erit. Vel: Quibus in cœlis justi ceu in æternæ felicitatis domicilio habitabunt.

14. 15. *Propter quod, charissimi, hæc exspectantes satagite immaculati & inviolati ei inveniri in pace.* Quapropter hæc spe firma expectantes, charissimi, operam date ut Christus vos puros & irreprehensibiles inveniat, in pace, quæ fructus est justitiæ. *Et Domini nostri longanimitatem, salutem arbitremini: sicut & charissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis.* Et Domini nostri patientiam, qua tamdiu tolerat hominum peccata, & adventum suum differt, vestræ saluti conducere existimate, sicut Paulus dilectus frater & Co-apostolus noster, secundum sapientiam a Spiritu sancto sibi datam, vobis scripsit.

Sanctus Petrus Apostolum Paulum, divinam ejus sapientiam, & Epistolas commendat, inter quas & illa est, in qua ipsius Petri reprehensio legitur ac defenditur, scilicet Epistola ad Galatas.

16. *Sicut & in omnibus Epistolis, loquens in eis de his: in quibus sunt quædam difficilia intellectu, * quæ indocti & instabiles depravant, sicut & ceteras Scripturas, ad suam ipsorum perditionem.* Quod etiam in omnibus Epistolis suis facit, in iis præsertim quas scripsit ad Ecclesias, loquens in eis de his de quibus vos admonui, de Christi scilicet adventu, & rebus ab eo promissis fideliter & patienter exspectandis, & de fugiendis errorum Magistris; cujus in Scriptis nonnulla sunt obscura, & quæ ob rerum sublimitatem, humanæque mentis infirmitatem, difficulter intelligi possunt; quæ homines imperiti, indociles & leves, nec in fidei fundamento stabiliti & firmati, vertunt ac detorquent in alienos & pravos sensus, sicut & reliquas Scripturas tam veteris quam novi Testamenti: atque ita illis abutuntur ad suam perditionem, quæ datæ sunt ad salutem.

* Scripturæs sacræ sensus non omnibus pervius.

17. 18. *Vos igitur, fratres, præscientes custodite: ne insipientium errore traducti, excidatis a propria firmitate.* Vos igitur, Fratres, qui hæc omnia scitis, & de his præmoniti estis, cavete ne insipientium & impiorum hominum erroribus abducti ac decepti, excidatis a fidei firmitate, quam Apostolorum magisterio tenetis. *Crescite vero in gratia & in cognitione Domini nostri & Salvatoris Jesu Christi.* Sed bonorum operum studium magis ac magis crescite in gratia & fide Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi. *Ipsi gloria & nunc, & in diem æternitatis.* * *Amen.* Ipsi gloria in hoc sæculo, & in omnem æternitatem debetur.

Hæc glorificatio Deo propria argumentum est divinitatis Christi Jesu.

CAPUT III.

Sensus Moralis.

v. 2. *Hanc ecce vobis, charissimi, secundam scribo Epistolam, in quibus vestram excito in commonitione sinceram mentem.* Boni Pastores monitis suis & sanctis adhortationibus oves ipsis commissas assidue excitare debent, ne tepore erga res salutis, officiaque sua, obdormiant. Caro & Mundus blanditiis suis facile sopiunt spiritum, tametsi pervigilem, ejusque sinceritatem ac munditiem obscurant. Si autem sinceræ ac puræ mentes frequenter excitandæ sunt, ne torpescant.

Fideles a Pastoribus assidue excitandi sanctis adhortationibus.

scant & dormiant, quanto magis quæ in tenebris peccatorum alto & placido somno correptæ jacent? Nihil vero ad hujusmodi somnum depellendum vel prohibendum aptius & efficacius est verbo Dei scripto & tradito, quo præcepta Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi, divina Prophetarum oracula, & Apostolorum doctrina ac monita, fidem moresque spectantia, continentur. Hæc fidelibus inculcanda sunt, ne ex ipsorum memoria excidant. *Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam,* Hæc memoriæ commendent fideles, verbum Dei audiendo, legendo, & meditando. *Ut memores sitis eorum, quæ prædixi, verborum a sanctis Prophetis, & Apostolorum vestrorum, præceptorum Domini & Salvatoris,*

Isai 58.

3. 4. 5. *Hoc primum scientes, quod venient in novissimis diebus in deceptione illusores, juxta proprias concupiscentias ambulantes. Dicentes: Ubi est promissio, aut adventus ejus?* Diabolus omni tempore impostores suscitat, & magistros erroris ac impietatis. Hi sublimium ac fortium ingeniorum gloriam sibi arrogantes, simplicitati fidelium illudunt, a Philosophia subornati. Concupiscentiæ suæ carnalis legem, ac impulsum sequuntur, non legem Spiritus. In via vitiorum progrediuntur, aliosque pravis exemplis trahunt, non minus quam falsis argumentis & cavillationibus. Hi a dæmone inspirati, regno ejus propagando serviunt, promissorum Dei, & judiciorum ejus fidem ac memoriam in cordibus hominum extinguere ac delere gestientes: & ad mundi fruitionem illicientes eos, cum quibus conversantur, quasi nulla alia post mortem vita & felicitas speranda esset. Adversus hujusmodi impostores & illusores vigilent Pastores, arceant eos a grege Domini, capiant vulpes quæ vineam ejus demoliuntur, illos arguant, convincant, confundant coram omnibus; fideles avertant ab eorum conversatione & sermone audiendo, qui ut cancer serpit: Vocent oves ad pascua salutaria verbi Dei & Christianarum institutionum, illasque moneant, quod si Pastorum suorum adhortationibus, admonitionibus, & instructionibus neglectis, ab impostoribus decipiantur, non excusabit eas ignorantia, quia claudunt oculos lumini veritatis, & nolunt intelligere ut bene agant: venenum melle conditum haurire non metuunt, & antidotum salutare sumere recusant. *Latet enim eos hoc volentes, &c.*

Pastorum vigilantia contra Magistros erroris & impietatis, qui sublimium & fortium ingeniorum gloriam sibi arrogant.

8. *Unum vero hoc non lateat vos, charissimi, quia unus dies apud Dominum sicut mille anni, & mille anni sicut dies unus.* Quam brevis hominum vita, quamvis longa videatur & desideretur! Momentum, nihilum. *Quæ pro nihilo habentur, eorum anni erunt.* Tota mundi duratio, brevis dies. *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Deum time, & mandata ejus observa: hoc est enim omnis homo: & cuncta quæ fiunt, adducet Deus in judicium pro omni errato, sive bonum sive malum illud sit.* Igitur *Annos æternos* in mente habeamus. Cogitationes nostræ & affectus nostri æternitati Dei jungantur, in eaque defigantur.

Humanæ vitæ brevitas.

Psalm. 89.
Ecclesiast. 1.
Psalm. 76.

9. *Non tardat Dominus promissionem suam, sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad Pœnitentiam reverti.* Nemini creavit Deus ut perderet, qui vult omnes homines salvos fieri *bonitate Creatoris*; qui *dedit redemptionem semetipsum pro omnibus* misericordia Salvatoris. *Numquid voluntatis meæ est mors impii, dicit Dominus, & non ut convertatur a viis suis & vivat?* Pœnas differt, ut ad Pœnitentiam nos invitet. *Expectat Dominus ut misereatur vestri,*

Deus non vult aliquos homines perire. *Ecclesia Lugdun.*

Ezechiel. 18. 23. & c. 33. 11.

stri, & ideo exaltabitur parcens vobis, quia Deus judicii Dominus: Beati „ *omnes qui exspectant eum*. Grandis clementia Dei, ut exspectet no- „ stram Pœnitentiam: & donec nos a vitiis convertamur, ille potentem „ contrahat manum, ne ferire cogatur. Ideo autem miseretur & par- „ cit, ut exaltetur illius misericordia, & bonitas Creatoris nota cunctis „ fiat. Vel certe juxta illud quod in Evangelio loquitur, *Cum exalta-* „ *tus fuero a terra, omnia trahan ad me*, idcirco exaltatur in cruce, „ ut parcat omnibus. Ipse est enim Deus judicii: & beati sunt omnes „ qui exspectant Dominum exspectantem conversionem suam. Con- „ tra vero miserrimi, qui patientia ejus abutuntur, secundum duritiam suam & impœnitens cor thesaurizantes sibi iram in die iræ & justi judicii Dei.

S. Hier. lib. 9. Commentar. in Isaiam.

Joan. 12

10. 11. 12. *Adveniet autem dies Domini ut fur*, &c. Incerta universalis & particularis judicii dies. *Si sciret pater-familias qua hora fur venturus esset, vigilaret utique, & non sineret perfodi domum suam. Ideo & vos estote parati, quia qua nescitis hora Filius hominis venturus est.* Ad rationes vitæ nostræ Christo Judici reddendas nos præparemus, Pœnitentiæ & bonis operibus assidue & ferventer incumbamus, ne subito præoccupati die mortis, quæramus spatium Pœnitentiæ, & invenire non possimus. *In quo enim quemque invenerit suus novissimus dies, in hoc eum comprehendet mundi novissimus dies: quoniam qualis in die isto quisque moritur, talis in die illo judicabitur.* Bonis caducis & perituris non inhæreamus, ne & ipsi pereamus; sed ad hæc omnia ita nos habeamus, ut nec magni ea æstimemus, nec magnopere appetamus; nec ubi possidemus, studiosius retineamus; nec si amittantur, eorum jacturam acerbiori luctu deploreamus: sed sobrio illorum usu, totiusque vitæ nostræ compositione ad normam Evangelii, sanctitatis & innocentiæ exemplum omnibus exhibeamus. *Cum igitur hæc omnia dissolvenda sint, quales oportet vos esse in sanctis conversationibus & pietatibus?* Vita boni Christiani, continua expectatio, ardentissimum desiderium est diei Domini. Desiderat, & præ desiderio languet, qui diligit. *Exspectantes & properantes in adventum Diei Domini.* „ Ad hanc exspectatio- „ nem, & propter hanc spem, Christiani facti sumus. Ab amore sæ- „ culi hujus vocati sumus, ut aliud sæculum speremus & diligamus. „ Similes igitur simus hominibus exspectantibus Dominum suum. Lum- „ bos præcinctos habeamus, & lucernas ardentes in manibus. Decline- „ mus a malo, faciamus bonum, inquiramus pacem. Continentiam & „ justitiam sectemur, ut ad pacem, quæ in summi boni fruitione est, „ perveniamus. Ad continentiam pertinet, *Sint lumbi vestri præcincti*: ad justitiam, & *lucernæ ardentes in manibus vestris*: ad spem vitæ & pacis æternæ, *Similes estote hominibus expectantibus dominum suum.*

Præparatio ad mortem & Judicium divinum. *Matt. 24. 42. S. Aug. Ep. 99. alias 80. cap. 1. n. 2.*

S. Aug. Serm. 109. alias 39. De Verbis Domini. cap. 2.

14. *Propter quod, charissimi, hæc exspectantes, satagite immaculati & inviolati ei inveniri in pace.* Meditatio futuri judicii, & exspectatio bonorum cœlestium & æternorum, sitim bonorum terrenorum & temporalium in nobis extinguit, qua pax interior perturbatur. 2. Ab amore mundi nos abstrahit, quo animus corrumpitur. 3. Nos separat & avertit a peccato, quod nos impuros, & abominabiles Deo reddit. *Et ero immaculatus cum eo, & observabo me ab iniquitate mea, quoniam omnia judicia ejus in conspectu meo.* Ab hac terra morientium, cum Deo placuerit, migrare parati simus, in qua peregrina est, majorique hominum parti ignota, vel exosa, quæ de cœlo orta est, veritas; in qua dominatur injustitia, in qua refriguit ac pene extincta est caritas. Bonorum operum studio contendamus ad *cœlos novos & ter-*

Psal. 17. 23.

ram novam a Deo promissam, in quibus Veritas lucet sine umbra, & a felicibus incolis videtur ut in se est, & cum gaudio inefabili possidetur; *in quibus justitia habitat* sine ulla injustorum permixtione, in quibus perfecta caritas sine ulla æmulatione regnat.

16. 17. *Vos igitur, Fratres, præscientes custodite: ne insipientium errore traducti, excidatis a propria firmitate.* Insipientes sunt, qui ab æternæ Sapientiæ regulis in Scriptura sacra & Traditione Apostolica contentis aberrant, ut proprium sensum sequantur. Ab his cavendum est, ne illorum erroribus seducti, a firmitate fidei excidamus. Doctrinæ Apostolorum & fidei Patrum ab Ecclesia & Sede Apostolica expositæ firmiter adhærendum est, ut fides nostra in Christo Jesu stabilis sit & inconcussa. Scripturas sacras legere optimum & salutare est Christianis in fide stabilibus, docilibus, humilibus, & voluntatem Dei in verbis Dei pie quærentibus, modo Versiones & expositiones ab Ecclesia approbatas sequantur, non ab hæreticis hominibus editas, qui Scripturas, *in quibus sunt quædam difficilia intellectu*, interpretandi spiritu privato, sensuque & arbitrio proprio jus sibi arrogantes, illas *depravant* & in alienos sensus detorquent, *ad suam*, & aliorum, *perditionem*. Cum Episcoporum licentia, & Pastorum ac sapientium Directorum consilio, qui panem verbi Dei petentibus lapidem non porrigent, Scriptura sacra legatur a Fidelibus. Versiones & expositiones ab Ecclesia, a Sede Apostolica, ab Episcopis prohibitæ, & suspectæ rejiciantur. *Quis servus cibaria ab extraneo, ne dicam ab inimico Domini sui sperat? Quis miles ab infœderatis, ne dicam ab hostibus regibus, donativum & stipendium capiat, nisi plane desertor, & trasfuga & rebellis? Etiam anus illa intra tectum suum drachmam requirebat. Etiam pulsator ille vicini januam tundebat. Etiam vidua illa non inimicum, licet durum, judicem interpellabat. Nemo inde instrui potest, unde destruitur. Nemo ab eo illuminatur, a quo contenebratur. Quæramus ergo in nostro, & a nostris, & de nostro: idque dumtaxat quod salvæ regula fidei potest in quæstionem devenire.* Alias autem quæstiones, quas homines novitatis amantes, inquieti & turbulenti inferunt, vel ut damnatos errores suscitent, vel ut Ecclesiæ & Sedis Apostolicæ Decreta eludant, vel ut iusiam damnationem persecutionis odioso nomine infament, „ ignorare melius est, ne quod non debeas noris, quia quod debeas nosti. „ Fides tua te salvum fecit, non exercitatio Scripturarum. Fides in regula posita est: habes legem & salutem de observatione legis: exercitatio „ autem in curiositate consistit, habens gloriam solam de peritiæ studio. „ Cedat curiositas fidei, cedat gloria saluti. Certe aut non obstrepant, „ aut quiescant. Adversus regulam nihil scire, omnia scire est.

Tertull. lib. De Præscript. Hæret. cap. 13. & 24.

IN

IN EPISTOLAM I. SANCTI JOANNIS APOSTOLI, COMMENTARIUS LITTERALIS ET MORALIS.

PROLOGUS.

DE hac Epistola nemo unquam in Ecclesia dubitavit quin Canonicæ auctoritatis esset, ac S. Joannem Apostolum haberet auctorem. * Ad Parthos scriptam S. Augustinus * testatur, id est ad Judæos Christianæ fidei Professores, qui sub Parthorum Imperio vivebant, quorum majores ex antiqua dispersione decem Tribuum in locis trans Euphratem sedes fixerant. Nec tamen ad solos Judæos, sed ad Christianos omnes illarum regionum scripta est, quippe qui ejusdem Ecclesiæ membra erant, ejusdem fidei consortes, & ad eamdem spem regni cœlestis vocati. Quando, & unde scripta sit, incertum. Sancti Joannis Apostoli nomen adscriptum non habet, quod omittere illi solemne est, etiam in Evangelio, ubi vix de se loquitur nisi per circumlocutionem. At stylus ubique spirans caritatem (qui S. Joannis character est) illum prodit Auctorem. Versatur potissimum in adstruenda Christi Domini vera œconomia, ad quam pertinent imprimis hæc fidei mysteria: Jesum esse Christum, verum Deum ac Dei Filium, eumdemque esse verum hominem, vera carne constantem, nostrum Advocatum apud Patrem, & propitiatorem pro peccatis nostris: Quæ dogmata per totam fere Epistolam traduntur contra Simonianos, Ebionem, Cerinthum, aliosque postmodum erupturos Hæreticos, quos Antichristos vocat, eosque *solvere Jesum* dicit, id est, Incarnationis ejus Mysterium evertere. *In hac Epistola maxime caritas commendatur. Locutus est multa, & prope omnia de caritate. Qui habet in se unde audiat, necesse est gaudeat ad id quod audit. Sic enim illi erit lectio esta tamquam oleum in flamma; si est ibi quod nutriatur, & crescit, & permanet. Item quibusdam esse debet sicut flamma ad fomitem; ut si non ardebat, accedente sermone accendatur. In quibusdam enim nutritur quod est, in quibusdam accenditur, si deest: ut omnes in una caritate gaudeamus. Ubi autem caritas, ibi pax; & ubi humilitas, ibi caritas.*

* *Euseb. l. 3. Hist. Eccles. c. 5. S. Hieron. in Catal.*

* *S. Aug. l. 2. Quæst. Evang. c. 39. Possidius in Indiculo Operum S. Augustini.*

S. *Augustin.* I

CAPUT I.

Sensus Litteralis.

* Secundum Græcum, *Quod erat ab initio.*

1. 2. QUod *fuit* * *ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostræ contrectaverunt de Verbo vitæ.* Annuntiamus vobis de Verbo vitæ, de Filio Dei unigenito, qui vita subsistens est in sinu Patris, & vitæ omnis, naturæ, gratiæ, & gloriæ in creaturis principium, quod erat ab initio ante omnem creaturam, scilicet secundum Divinam ejus Naturam & Personam coæqualem & coæternum Patri, quod audivimus, quod & vidimus oculis nostris, quod contemplati sumus, quod manus nostræ palpaverunt, dum apud nos conversatus est, scilicet quæ ad ejus œconomiam & assumptam carnem pertinent. *Et Vita manifestata est, & vidimus, & testamur, & annuntiamus vobis Vitam æternam, quæ erat apud Patrem, & apparuit nobis.* Ipsa Vita, (Dei Filius) se conspicuam præbuit in carne assumpta, & per conversationem suam cum hominibus, per doctrinam & miracula manifestam fecit. Quam & nos ejus Apostoli vidimus, de qua & testimonium perhibemus, & annuntiamus vobis Vitam illam æternam, quæ apud Deum Patrem erat, & apparuit nobis assumpta carne.

Confer cum initio Evangelii S. Joannis: *In principio erat Verbum*, &c.

* Confer cum Matt. 13. 16. *Vestri beati oculi quia vident, & aures vestræ quia audiunt.*

3. 4. *Quod vidimus & audivimus,* * *annuntiamus vobis, ut & vos societatem habeatis nobiscum, & societas nostra sit cum Patre, & cum Filio ejus Jesu Christo.* Quod, inquam, vidimus & audivimus, prædicamus vobis, non quæstus aut commodi nostri causa, sed ut societatem & communionem cœlestium bonorum, quæ nobis promissa sunt a Deo, nobiscum habeatis. Nostra autem societas, in quam vos adsciscí peroptamus, est cum Deo Patre, & Filio ejus Jesu Christo, qui sua nos amicitia dignantur & gratia, nosque ad æterni regni sui hereditatem vocaverunt. *Et hæc scripsimus vobis,* † *ut gaudeatis, & gaudium vestrum sit plenum.* Quæ quidem vobis eum in finem scribimus, ut de divina illa societate nobis ac vobis tam gloriosa, tam salutari gaudeatis, & spirituale gaudium quo animos vestros perfundit spes certa & firma bonorum cœlestium, his, qui in illam vocati sunt promissorum, in vobis impleatur eorumdem fruitione.

† His verbis *Ut gaudeatis*, nihil respondet in Textu Græco hodierno, qui sic vertitur: *Hæc scribo vobis, ut gaudium vestrum sit plenum.* * Græce, ἐπαγγελία, *Promissio.*

5. *Et hæc est annuntiatio* *, *quam audivimus ab eo, & annuntiamus vobis: Quoniam Deus lux est, & tenebræ in eo non sunt ullæ.* Hoc est autem quod a Christo didicimus, & quod vobis annuntiamus: Quod Deus lux est spiritualis, æterna, inaccessa, lux mentium, non corporeorum oculorum, prima & summa veritas, bonitas & justitia: Lux, (inquam) nullis admixta tenebris errorum & peccatorum: quas ut dissiparet, Filius Dei, lux vera venit in mundum. *Et vita erat lux hominum; & lux in tenebris lucet & tenebræ eam non comprehenderunt*, ait S. Apostolus in principio Evangelii sui.

† Τὸ *sicut*, non æqualitatem, sed similitudinem, seu imitationem divinæ perfectionis hæc significat.

6. 7. *Si dixerimus quoniam societatem habemus cum eo, & in tenebris ambulamus, mentimur, & veritatem non facimus.* Si ergo dixerimus nos habere cum Deo & Filio ejus Jesu Christo societatem, & in tenebris vitiorum vivimus, mentimur, & operibus non probamus, quam profitemur veritatem. *Si autem in luce ambulamus, sicut* † *& ipse est in luce; societatem habemus ad invicem, & Sanguis Jesu Christi Filii ejus emundat nos*

ab

ab omni peccato. Si autem pure & sancte vivimus, Dei puritatem, & sanctitatem imitari studentes, & ejus veritati, justitiæ, ac legi opera nostra, verba, consilia, & affectus conformantes, mutuam inter nos societatem habemus, Deo pariter conjuncti: & sanguis Jesu Christi Filii ejus, pro nobis effusus, nos ab omni peccato purgat & emundat in dies. Locus hic contra Socinianos palmaris est. Christum enim verum & naturalem Dei Filium esse demonstrat: unam esse Christi Personam: sanguinis ejus, passionis ac mortis virtute ac merito nos remissionem omnium peccatorum consequi, tum ejus quod nascendo contraximus, tum eorum quæ propria voluntate committimus. Quod nullius puri hominis, quantumvis justi, sanguis præstare posset. Sociniani refelluntur.

8. *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est*. Si dixerimus omnis peccati, etiam levioris, nos puros esse, nos ipsos fallimus, & a veritate aberramus. Fidei veritas est, neminem quantumvis justum, excepta beata Virgine, sine omni prorsus peccato vixisse, vivere, aut victurum esse. Concilium universale Ecclesiæ Africanę Carthagine habitum anno 418. contra hæresim Pelagii & Celestii, Canonibus 7. 8. & 9. hanc veritatem ad fidem pertinere declaravit. Can. VII. *Quod ait S. Johannes Apostolus*, Si dixerimus quia „ peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas & in nobis „ non est: *quisquis sic accipiendum putaverit, ut dicat, propter humilitatem non oportere dici, nos non habere peccatum, non quia vere ita est, anathema sit. Sequitur enim Apostolus & adjungit*, Si autem confessi fue„ rimus peccata nostra, fidelis est & justus ut remittat nobis peccata, „ & mundet nos ab omni iniquitate. *Ubi satis apparet, hoc non tantum humiliter, sed etiam veraciter dici. Poterat enim Apostolus dicere, Si dixerimus quia non habemus peccatum, nos ipsos extollimus, & humilitas in nobis non est: sed cum ait, Nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est, satis ostendit eum qui dixerit se non habere peccatum, non verum loqui, sed falsum.* Videsis S. *August. lib. De Perfectione justitiæ hominis.*

Can. 8. *Quicumque dixerit, In*] *oratione Dominica ideo dicere sanctos*, „ Dimitte nobis debita nostra, *ut non pro se ipsis hoc dicant, quia non est eis jam necessaria ista petitio, sed pro aliis qui sunt in suo populo peccatores, & ideo non dicere unumquemque sanctorum, Dimitte mihi debita* „ *mea; sed*, Dimitte nobis debita nostra; *ut hoc pro aliis potius quam pro se petere justus intelligatur, anathema sit*; &c.

Can. 9. *Quicumque ipsa verba Dominicæ Orationis*, Dimitte nobis debita nostra, *ita volunt a sanctis dici, ut humiliter, non veraciter hoc dicatur, anathema sit. Quis enim ferat orantem, & non hominibus, sed ipsi Domino mentientem, qui labiis dicit sibi dimitti velle, & corde dicit, quæ sibi dimittantur debita non habere?*

9. *Si confiteamur, peccata nostra, fidelis est, & justus, * ut remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate*. Si peccata nostra confiteamur cum vera contritione cordis, & quæ ad veram pœnitentiam instituta sunt a Christo peragamus, Deus qui fidelis est in promissis suis, & qui numquam deflectere potest ab eo quod suæ bonitati, ac fidelitati convenit, nomis peccata nostra remittet nosque ab omni iniquitate purgabit. Justum est ut Deus pœnitentibus remittat peccata: sed hæc justitia stricta non est respectu hominis. Id suæ veracitati debet Deus, non homini peccatori. *Tenemus debitorem, quia tenemus misericordissimum promissorem.* *Confer cum Deut. 32. 4. *Deus fidelis, & absque ulla iniquitate, justus & rectus: S. Aug.*

10. *Si dixerimus quoniam non peccavimus, mendacem facimus eum, & verbum ejus non est in nobis*, Si dixerimus nos non peccasse in Adamo primo parente, & additis propriæ voluntatis peccatis, seu gravioribus, seu levioribus, Deum arguimus mendacii, qui testatur in Scripturis sanctis omnes homines esse peccatores. *Omnes nos quasi oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit: & posuit in eo Dominus iniquitatem omnium nostrum* (ait Propheta) *Non est homo justus in terra, qui faciat bonum & non peccet* (ait Ecclesiastes.) Verbum igitur Dei non est in nobis per fidem radicatum, nos illi non credere ostendimus, si nos non peccasse dicimus.

Isai 56. 6.
Eccles. 7. 21.

CAPUT I.

Sensus Moralis.

1. 2. *Quod fuit ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostræ contrectaverunt de Verbo vitæ: Et vita manifestata est, & vidimus, & testamur, & annuntiamus vobis vitam æternam, quæ erat apud Patrem, & apparuit nobis.* Admirabilis & incomprehensa Verbi vitæ, Filii Dei caritas & humiliatio, qui ab æterno invisibilis & immortalis, visibilis & mortalis fieri dignatus est in tempore; carne pro salute nostra indutus, semetipsum ad nos demisit, ut nos ad se eveheret. Sese nostris exposuit sensibus videndum, audiendum, contrectandum, ut nos spirituales efficeret, ut nos ad bonorum invisibilium amorem raperet, ut ad sui fruitionem in cœlis nos perduceret. Vita ab æterno abscondita in Deo, manifestata est nativitate temporali, ut nos vita æterna donaret. *Manifestata est ipsa vita in carne, ut res quæ solo corde videri potest, videretur & oculis, ut corda sanaret. Solo enim corde videtur Verbum: caro autem & oculis corporalibus videtur. Erat unde videremus carnem, sed non erat unde videremus Verbum: factum est Verbum caro, quam videre possemus, ut sanaretur in nobis unde Verbum videremus.* Vita manifestata est, cum Verbum caro factum est, & habitavit in nobis. *Illi carni adjungitur Ecclesia, & fit Christus totus, caput & corpus.* Illius testes simus, hanc annuntiemus non verbis solum, sed operibus. Deo vivamus, in Christo, de Deo. Parati simus ad vitam cum sanguine profundendam pro Christianæ fidei veritate & pro justitia. Testes Dei sunt Martyres. Deus testes habere voluit homines, ut & homines habeant testem Deum; nec solum testem, sed & remuneratorem. Habet & pax Ecclesiæ Martyres suos.

Admirabilis Filii Dei caritas & humiliatio, qui se nobis manifestavit assumpta carne.

S. Aug. Tract. 1. in Joan.

3. 4. *Quod vidimus & audivimus, annuntiamus vobis, ut & vos societatem habeatis nobiscum, & societas nostras sit cum Patre & Filio ejus Jesu Christo.* Apostoli viderunt, nos non vidimus, & tamen socii sumus, quia fidem communem tenemus. Fides enim mentibus nostris præsentia reddit Mysteria, quæ viderunt: cordibus nostris inserit veritates, quas audiverunt & prædicaverunt: & Christum Jesum, cui convixerunt, in animis nostris habitare facit. Fides dilectione formata & animata, non solum Apostolorum, sed & Christi, & per Christum Dei Patris societati nos conjungit; communionem operum, passionum, gratiarum, meritorum, & gloriæ Christi nobis impartiens. Hæc nos Deo consociat, eo replendos

Fides nos Deo Patri & Filio ejus Jesu Christo consociat.

ut

ut ipsius templa; naturæ illius consortes facit, & veritate nutrit, ut filios; caritate consummat ut membra Filii ejus unigeniti. Cor nostrum illi præbeamus indivisum & integrum; non ad tempus, sed in perpetuum, ut gaudio illius impleamur, & sine fine fruamur. *Et hæc scribimus vobis, ut gaudeatis, & gaudium vestrum sit plenum.* Gaudium plenum dicit in ipsa so- S. Aug.
cietate, in ipsa caritate, in ipsa unitate.

5. 6. *Deus lux est, & tenebræ in eo non sunt ullę. Si dixerimus quoniam societatem habemus cum eo, & in tenebris ambulamus, mentimur, & veritatem non facimus.* Lux spiritualis, æterna, inaccessa, incomprehensa, quam adoramus, & imitari debemus, Deus est; veritas, sapientia, puritas, sanctitas, justitia ipsa est. His virtutibus accedamus ad Deum, ut illuminemur. Tenebras ignorantiæ, errorum, peccatorum, ne diligamus magis quam divinæ veritatis & justitiæ lucem. *Quæ societas luci ad tenebras? Quæ participatio justitiæ cum iniquitate? Quæ conventio Christi ad Belial?* Si ergo dixerimus nos societatem habere cum Deo, & peccatis gravioribus lucem justitiæ & sanctitatis per gratiam Christi in nobis accensam extinguimus, mentimur, principem tenebrarum Christo veræ luci præponimus. Veritatem cognoscere, & profiteri non sufficit, sed facere, ad salutem necesse est. Veritatem facit, qui secundum fidem suam vivit, qui promissiones in Baptismo factas observat, qui significationem Mysteriorum mortis & Resurrectionis Jesu Christi in animis nostris per Sacramentum regenerationis nostræ impressorum, implet, peccato, mundoque mortuus, uni Deo vivens. *Qui facit veritatem, venit ad lucem.*

Veritatem cognoscere non sufficit, sed facere necesse est.

2. Cor. 6. 14.

Joan. 3. 21.

7. *Si autem in luce ambulamus, sicut & ipse est in luce, societatem habemus adinvicem, & sanguis Jesu Christi Filii ejus emundat nos ab omni peccato.* Via lucis, divinarum perfectionum imitatio est, morumque ad legem, ad justitiam, & sanctitatem Dei conformatio. Via tenebrosa, morum deformatio, & a Dei lege aberratio. Deus lux est tenebrarum prorsus expers: *Justorum semita quasi lux splendens, procedit & crescit usque ad perfectum diem. Via impiorum tenebrosa, nesciunt ubi corruant.* Societatem inter se habent impii ad civitatem Babylonis pertinentes; sed hæc societas in concupiscentiis & vitiorum similitudine fundatur. Societatem inter se habent justi; sed hæc societas fundatur in caritate, in similitudine virtutum, in communione bonorum operum. Caritate mutua conjuncti sunt, quia in Deo unum sunt. *Non pro eis rogo tantum*, ait Christus Dominus, *sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me: ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint. Et ego claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis, ut sint unum, sicut & nos unum sumus. Ego in eis, & tu in me, ut sint consummati in unum.* Ad hunc finem abluti sumus & mundati a peccatis nostris pretioso sanguine Jesu Christi. Ejusdem efficacia divina lavacri purgamur a peccatis, quæ humana fragilitate vel infidelitate committimus in dies. Si vero non mundamur, culpa nostra est. *Mundare te volui, & non es mundata a sordibus tuis* (ait Dominus.)

Quæ via lucis, quæ via tenebrarum?

Prov. 4. 18.

Joan. 17.

Ezech. 24. 14.

8. *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Nemo homo (beata Virgine propter honorem Domini excepta) sine peccato est, nemo Christi sanguine mundari non indiget. Qui se peccatorem non agnoscit, seipsum seducit, propriæque justitiæ inani fiducia tumens, divinæ misericordiæ sinum sibi occludit. Fallacia superbiæ comes: veritas & sinceritas humilitatis socia. Aliud est fa- „ cere justitiam, aliud perficere. Facere justitiam, est in vero Dei cultu

Nemo homo sine peccato, Matre Dominici excepta. S. Aug. lib. De Natura & Gratia, c. 62.

„ cum

„ cum interno concupiscentiæ malo interna conflictatione pugnare: perfice-
„ re autem, omnino adversarium non habere. Nam qui pugnat, & adhuc
„ periclitatur, & aliquando percutitur, etiamsi non sternitur: qui autem
„ non habet adversarium, plena pace lætatur. Et ipse esse sine peccato ve-
rissime dicitur, in quo nullum habitat peccatum; non qui per abstinen-
tiam mali operis dicit, *Jam non ego operor illud, sed quod in me habitat*
Rom. 7. 20. *peccatum*. Tunc erit justus sine ullo omnino peccato, quando nulla lex e-
„ rit in membris ejus repugnans legi mentis ejus, sed prorsus toto corde,
„ tota anima, tota mente diliget Deum, quod consequentur aliquando
S. Aug. lib. De Perfectione Justitiæ hominis, cap. 8. „ qui ex fide vivunt, & perfecte currunt. *Curramus* igitur *credendo, spe-*
rando, desiderando; curramus corpus castigando, & eleemosynas in bonis dan-
dis, malisque ignoscendis hilariter & ex corde faciendo, & currentium vi-
res ut adjuventur orando: & sic audiamus præcepta perfectionis, ne currere
negligamus ad plenitudinem caritatis.

9. *Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & justus, ut remittat nobis*
peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate: Remissionem pecca-
Remissionem peccatorum impetrat humilis & sincera confessio. *1. Petri 4. 8. S. Aug. Tract. 1. in hanc Ep. Psam. 50.* torum impetrat humilis & sincera confessio, cum amore pœnitente conjun-
cta: *Ante omnia confessio, deinde dilectio*: Scriptum est enim, *caritas coo-*
perit multitudinem peccatorum. Sola caritas extinguit delicta. Superbia ex-
„ tinguit caritatem, humilitas roborat caritatem. Humilitas pertinet ad
„ confessionem, qua confitemur nos peccatores esse, non ut dicamus illud
„ lingua tantum, & ex arrogantia, ne displiceamus hominibus, si nos ju-
„ stos esse dixerimus. Dic hominibus quod es, dic inprimis Deo. Non vis
„ ut ille damnet, damna. Vis ut ille ignoscat? tu agnosce, ut possis Deo
dicere, *Averte faciem tuam a peccatis meis, quoniam iniquitatem meam ego*
cognosco. Et, *Confitebor adversum me injustitiam meam Domino, & tu remisi-*
sti impietatem peccati mei. Promissorum suorum veritati, & Filii sui Jesu
Christi meritis, qui sanguinis sui pretium pro hominibus ipsi persolvit,
Deus id debet, ut vere pœnitentibus peccata dimittat. *Pœnitentiam certam*
non facit nisi odium peccati, & amor Dei. Pœnitentia gravium & lethalium
peccatorum post baptisma commissorum confessionem Deo & Sacerdoti Dei
ministro factam complectitur. Pœnitentia leviorum seu venialium delicto-
rum, sine quibus nec justorum vita peragitur, confessionem Deo saltem fa-
ctam involvit, qua humiliter & veraciter dicimus in Oratione, *Dimitte no-*
bis debita nostra, ut Deus nobis illa remittat, & emundet nos ab omni ini-
S. Aug. ibid. quitate. Levia peccata noli contemnere. *Si contemnis, quando appendis;*
expavesce, quando numeras. Levia multa faciunt unum grande: multæ guttæ
implent flumen, multa grana faciunt massam. Multa peccata venialia ex tor-
pore & negligentia committi solita, ad mortale disponunt. Per illa caritā-
tis fervor minuitur, concupiscentia roboratur, minores sunt vires ad re-
sistendum tentationibus; gratiæ actuales quibus infirmitati voluntatis huma-
næ, ne in illis deficiat, efficacissime, potentissime, & invictissime subvenitur,
Eccli. 19. 1. propter illa interdum subtrahuntur. *Qui spernit modica, paulatim decidet.*

10. *Si dixerimus quoniam non peccavimus, mendacem facimus eum,*
& veritas ejus non est in nobis. Qui negat peccatum hominis,
negat necessitatem & promissionem Salvatoris. Qui se non peccas-
se dicunt, & de innocentiæ suæ integritate gloriantur, Deo mendacium
Isai 53. 6. affingunt. *Omnes nos quasi oves erravimus, unusquisque in viam suam de-*
Eccl. 7. 21. *clinavit*, ait Propheta: &, *Posuit in eo Deus iniquitatem omnium nostrum ...*
Non est homo justus in terra, qui faciat bonum, & non peccet (ait Spiritus
Rom. 3. 4. sanctus per os Salomonis.) Si ergo dixeris, Non peccavi, Deum facis menda-

dacem, cum te vis facere veracem. Et tamen solus Deus verax, omnis autem homo mendax. Deus per se verax, tu per Deum verax : nam per te mendax. *Nemo de suo habet nisi mendacium & peccatum*. Nos igitur agnoscamus, & humiliter confiteamur peccatores, & aspersione sanguinis Jesu Christi ad peccatorum, quæ quotidie committimus, remissionem indigere. *Frequenter* enim *irrepit terrenarum illecebra cupiditatum, & vanitatum effusio mentem occupat; ut quod studes vitare, hoc cogites animoque volvas: quod cavere difficile est homini, exuere autem impossibile. Non enim in potestate nostra est cor nostrum, & nostræ cogitationes, quæ improviso effusæ mentem animumque confundunt, atque alio trahunt quam tu proposueris, ad sæcularia revocant, mundana inserunt, voluptaria ingerunt, illecebrosa intexunt; ipsoque in tempore quo elevare mentem paramus, insertis inanibus cogitationibus ad terrena plerumque dejicimur ... Quis inter tot passiones hujus corporis, inter tot illecebras hujus sæculi, tutum atque intemeratum servare potest vestigium? Respexit oculus, & sensum mentis avertit. Audivit auris, & intentionem inflexit: inhalavit odor, & cogitationem impedivit: os libavit, & crimen retulit: tactus contigit, & ignem adolevit. Ascendit mors per fenestras nostras, ingressa est domos nostras*, ait Propheta. Sensus tui, fenestræ tuæ,

Ps. 115. 11, *S. Aug.*

S. Ambr. lib. De Fuga sæculi, cap. 1.

Joan. 9. 11.

CAPUT II.

Sensus Litteralis.

1. 2. *Filioli mei, hæc scribo vobis, ut non peccetis: Sed & si quis peccaverit, advocatum *habemus apud Patrem, Jesum Christum justum*. Filioli mei, verbo veritatis & sancto baptismo recens in Christo renati, quos amore tenerrimo diligo, hanc ad vos Epistolam scribo, ut peccatum sollicite vitetis. Verumtamen si quis in peccatum lapsus fuerit, seu levius, seu grave, ex humana fragilitate & infirmitate, ne animum abjiciat, ne desperet de venia: Advocatum enim habemus apud Deum Patrem Christi Jesu & nostrum, ipsummet Dominum Jesum Christum, qui suam pro nobis satisfactionem, & passionis ac mortis suæ merita illi repræsentat, & desiderium salutis electorum suorum illi exprimens, interpellat pro nobis: interpellat (inquam) non voce, sed miseratione, quia quod perire in electis noluit, suscipiendo servavit. Tanto major autem esse debet nostra in Christo Mediatore fiducia, quod perfectissime justus est, id est, innocens & sanctus, Patri summe placens, nullo alio Mediatore ac reconciliatore indigens, jus habens impetrandi quod pro nobis postulat ut homo, & dat una cum Patre ut Deus. *Et ipse est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris autem tantum sed etiam pro totius mundi*. Et ipse Jesus Christus victima est propitiationis, & Sacerdos nobis propitium reddens Deum Patrem, cui sacrificium crucis non pro nostris solum, sed pro omnium hominum peccatis abolendis sufficiens obtulit; cujus virtutem omnibus quotquot sunt, fuerunt, vel futuri sunt, quantum in ipso est, applicare paratus est, ut omnes qui credunt in ipsum non pereant, sed habeant vitam æternam, omnes (inquam)

* Græce, παρακλητον quod nomen etsi alias *consolatorem* significet, cum Spiritui sancto tribuitur, hic tamen proprie significat advocatum. Est autem Christus Jesus advocatus noster primarius, propriis meritis innixus. Deipara Virgo, Sanctique ceteri advocati nihilominus nostri secundarii per Dominum nostrum Jesum Christum, cujus Redemptione, meritis, & justitia, ipsorum patrocinium & intercessio apud Deum pro nobis innititur.

quam ; qui credunt, & secundum fidem suam vivunt, ac perseverant ; quod in illorum est potestate cum Dei gratia, *qua ut non adjuvantur, in illis causa est, non in Deo.*

S. Aug.

3. 4. 5. 6. *Et in hoc scimus quoniam cognovimus eum, si mandata ejus observamus.* Per hoc probabiliter scimus & quasi experimur nos Deum cognoscere cognitione non speculativa tantum, sed practica, affectiva, & cum amore conjuncta, quæ sola salutaris est, si ejus legem animo complectimur, & mandata ejus fideliter observamus. *Qui dicit se nosse eum, & mandata ejus non custodit, mendax est, & in hoc veritas non est.* Qui se nosse Deum jactat notitia vera & salutifera, & mandata ejus non servat, mendax est, & procul abest a veritate. *Qui autem servat verbum ejus, vere in hoc caritas Dei perfecta est; & in hoc scimus quoniam in ipso sumus.* In eo autem qui servat mandata ejus, caritas qua Deus diligitur, vera, sincera, integra & plena est. Eo certissimo signo cognoscimus nos illi intime conjunctos esse. *Qui dicit se in ipso manere, debet, sicut ille ambulavit, & ipse ambulare.* Qui dicit se in Christo manere, conversatione sua Christum imitari debet, ejusque vestigia sectari.

* Scribo vobis in ed. H.

7. *Charissimi, non mandatum novum * scribo vobis, sed mandatum vetus quod habuistis ab initio: Mandatum vetus est verbum quod audistis.* Fratres charissimi, quod vobis inculco mandatum de proximi dilectione, novum non est, sed vetus, quod ab initio Prædicationis Evangelicæ accepistis, imo quod cum ipsa hominis natura institutum est, lege naturali omnium animis impressa. Vetus, inquam, mandatum est sermo, quem nobis prædicantibus audistis: Quamquam divinum illud præceptum protensum latius & provectum sublimius a Christo Jesu fuerit.

† Græce, παλαιὸν ἐστὶν, antiquum est. Id est, paulatim innotuit. Evangelii lux tele latius in dies diffunditur.

8. *Iterum mandatum novum scribo vobis, quod verum est & in ipso, & in vobis: quia tenebræ transierunt, † & verum lumen jam lucet.* Verumtamen & novum mandatum est, quatenus a Christo renovatum, & vindicatum a corruptelis Judaicis, & ejus exemplo firmatum, & nova efficacia cordibus inscriptum. Quod & in Christo verum est, qui novam legem condidit & promulgavit, & in vobis, qui novæ legis estis primitiæ, in quibus mandatum illud impleri gaudemus & gratulamur. E tenebris quippe ignorantiæ & peccatorum evasistis, & veram Evangelii lucem aspexistis.

9. 10. 11. *Qui dicit se in luce esse, & fratrem suum odit, in tenebris est usque adhuc.* Qui se in luce Evangelii versari gloriatur, & Christi discipulum esse, cum tamen proximum suum oderit, etiamnum tenebris erroris & peccati involvitur. *Qui diligit fratrem suum, in lumine manet, & scandalum in eo non est.* Qui proximum suum sincera & fraterna caritate diligit, lucem Evangelii sequitur, non impingit in via mandatorum Dei, neminique offendiculo est. *Qui autem odit fratrem suum, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quo eat; quia tenebræ obcæcaverunt oculos ejus.* Qui autem proximum suum odio insectatur, in tenebris erroris & peccati manet, tenebrarum opera facit, per incerta fertur, rationis & fidei lumen non sequitur, quia pravorum affectuum tenebræ illi mentis oculos obcæcaverunt.

12. 13. 14. *Scribo vobis, filioli, quoniam remittuntur vobis peccata propter nomen ejus.* Scribo vobis, filioli mei, quasi modo genitis infantibus, quia remissionem peccatorum virtute ac merito Christi in Baptismo accepistis. *Scribo vobis, patres, quoniam cognovistis eum, qui ab initio est.* Scribo vobis, seniores ætate, jamque in Christiana Religione & pietate provecti, quia fide & dilectione complexi estis

Chri-

Christum Jesum Filium Dei, qui ab æterno est in Patre ut Verbum vitæ. *Scribo vobis, adolescentes, quoniam vicistis malignum.* Scribo ad vos, adolescentes, qui licet adhuc imperfecti sitis, ad militiam tamen spiritalem apti estis, & ad eam per Christi gratiam instructi armis justitiæ, scuto fidei, galea salutis; quoniam malignum spiritum seu diabolum vicistis, ejusque servitutis jugum excussistis, *Scribo vobis, infantes, quoniam cognovistis Patrem.* Ad vos scribo, pueruli, recens baptismate renati, & in rebus fidei rudes adhuc & inexercitati, quoniam patrem vestrum Christum Jesum cognovistis, eique tenero amore adhæretis. † *Scribo vobis, juvenes, quoniam fortes estis, & verbum Dei manet in vobis, & vicistis malignum.* Ad vos scribo, juvenes, quia viribus per gratiam Christi subministratis valetis, & in vobis fides Evangelii firmas radices habet, qua diabolum vicistis.

† In plerisque Codicibus Græcis, hic repetitur Versus 13. iisdem Verbis, quam repetitionem & Syriaca Versio, & S. August. Beda, Oecumenius habent.

15. 16. 17. *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est caritas Patris in eo* Ne diligatis mundum, illi propter ipsum inhærendo, neque res temporales & sensibiles, ad quas inordinate diligendas natura corrupta incurvatur. Si quis diligit mundum, caritas qua Deus super omnia diligendus est ut Pater, non est in eo. *Quoniam omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ, quæ non est ex Patre, sed ex mundo est.* Omne enim quod est in mundo, & ab hominibus mundanis appetitur ac diligitur, pertinet ad voluptates carnis, vel ad divitias, quarum aspectu homines delectati ad earum concupiscentiam & avaritiam pertrahuntur, necnon ad omnia vanæ curiositatis irritamenta: vel ad honores, dignitates, nominis celebritatem, & vanam gloriam, quibus extollitur superbia. Triplex autem illa concupiscentia, voluptatum, divitiarum, & honorum, non est ex Deo auctore, cum sit mala, & ad peccatum pelliciens, & inclinans; sed originem habet ex mundi corruptione per peccatum primi parentis. *Et mundus transit, & concupiscentia ejus. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum.* Mundus quotidie senescit, finem aliquando habiturus, præterit ejus figura; voluptates carnis, opes, honores, quæ triplicis concupiscentiæ sunt objecta, velut aura levis prætervolant. Qui autem Dei voluntatem implet, ejusque mandata servat, æterna beataque vita donabitur.

18. 19. *Filioli, novissima hora est: & sicut audistis quia Antichristus venit,* * *& nunc Antichristi multi sunt, unde scimus, quia novissima hora est.* Carissimi, ultima mundi ætas jam decurrit: & quemadmodum audistis a nobis Apostolis Christi quod venturus sit Antichristus; insignis ille Christi adversarius, cui per antonomasiam id nomen tribuitur: ita & nunc multi esse cœperunt Antichristi, principalis illius præcursores, Pseudo-prophetæ, magistri mendaces, doctrinas dæmoniorum spargentes, sectarum hæreticarum capita, quorum alius Christum Jesum verum Deum esse negat, alius verum hominem, alius passionis ac mortis ejus veritatem: Alii alia de eo comminiscuntur, & doctrinam ab illo traditam evertere conantur. Tales Apostolicis temporibus fuere Simon Magus, Basilides, Cerinthus, Ebion, Gnostici; tales ceteri qui post Apostolica tempora emerserunt Hæresiarchæ. Ex illorum ortu ultimam mundi ætatem agi S. Joannes certo colligit. *Unde scimus, quia novissima hora est. Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum: sed ut manifesti sint quoniam non sunt omnes ex nobis.* Ex nobis exierunt, de-

* *Joan.* 5. 43. 2. *Thessal.* 2. 3.

S. August. lib. De Dono Persever. cap. 9. & De Corrept. & Grat. cap. 9.

defecerunt a fide, ab Ecclesia Christi recesserunt, sectas erroris instituentes: sed non erant ex numero electorum, non erant filii ad gloriam æternam prædestinati, etiam quando erant in professione & nomine filiorum. Nam si fuissent ex illo felici numero, in fide & justitia Christiana usque in finem perseverassent. Sed ideo permisit Deus eorum defectionem a fide & ab Ecclesia Catholica, ut manifesti fierent electis, & ab iis vitarentur, simulque patefieret non omnes qui sunt in Ecclesia, electos esse, & secundum Dei propositum vocatos ut cum Christo regnent in æternum.

* Hæc sententia a plerisque Codicibus Græcis excidit. Illam Syrus agnoscit Interpres & Arabs Erpenii. Ipse Beza hanc lectionem ex 4 Mss. Græcis in Textum suum restituit.

20. 21. *Sed vos unctionem habetis a Sancto, & nostis omnia.* Vos vero a Christo, Sancto sanctorum, per ejus gratiam ac cœleste magisterium edocti, fideique & scientiæ salutaris lumine illustrati estis; ita ut noveritis omnia ad salutem necessaria, eorumque pleniorem explicationem audire possitis ab Episcopis, Presbyterisque vestris, scientiæ dono præditis. *Non scripsi vobis quasi ignorantibus veritatem, sed quasi scientibus eam: & quoniam omne mendacium ex veritate non est.* Non scripsi vobis quasi rerum istarum veritatem ignorantibus, sed quasi bene gnaris, velut in memoriam revocans quæ scitis; præsertim doctrinas impostorum cum fidei vestræ veritate non convenire, nec esse a Deo qui prima Veritas est.

* 1. Joan. 2. 19. * Græce, manet.

22. 23. *Quis est mendax, nisi qui negat quoniam Jesus est Christus? Hic est Antichristus, qui negat Patrem, & Filium.* Quis meliori jure mendax & impostor dicendus est, quam ille qui negat Jesum esse Christum, seu verum Messiam, Salvatorem mundi a Deo promissum, verum Deum & verum hominem, hominum Redemptorem & Mediatorem? Quicumque negat Filium Dei, & consequenter Patrem qui de illo testatus est, hic est Antichristus. Hæretici negantes Christum esse Filium Dei, nempe Cerinthus & Ebion, negabant Deum esse ejus Patrem. Pater enim & Filius sunt corelativa. *Omnis qui negat Filium, nec Patrem habet:* * *qui confitetur Filium, & Patrem habet.* Quisquis Filium Dei abnegat, is nec Deum Patrem esse credit: Qui Filium se credere profitetur, is & Patrem agnoscit & credit. Unde Christus Dominus Judæis ait: * *Neque me scitis, neque Patrem meum: si me sciretis, forsitan & Patrem meum sciretis.*

* Hæc Joannis Apostoli verba ad singulos Christianos non referuntur, sed ad Partheorum Ecclesiam, quæ Sacerdotibus & fidelibus a Spiritu sancto, perfecte illuminatis & instructis magna ex parte constabat. Unde hinc peperam colligunt Novatores quidam Spiritum sanctum ita cuilibet adesse Christiano, ut vel externo ministerio doctoris non egeat, vel ipse privato spiritu judicare possit de quibusvis fidei controversiis, sive de vero ac genuino Scripturæ sacræ sensu,

24. 25. 26. *Vos quod audistis ab initio, in vobis permaneat.* Puritatem doctrinæ Christianæ, quam ab initio prædicationis Evangelicæ apud vos audivistis & accepistis, incorruptam constanter servate: in animis vestris immotum permaneat fidei fundamentum. *Si in vobis permanserit quod audistis ab initio, & vos in Filio & Patre manebitis.* Si doctrinam fidei ac morum ab initio vobis traditam retinueritis, in societate & amicitia Filii Dei & Patris permanebitis, fide, spe & caritate illis adhærentes, & eorum visione ac fruitione post hanc vitam in cœlis beandi. *Et hæc est repromissio, quam ipse nobis pollicitus est, vitam æternam.* Quod summum bonum est nobis in puritate fidei perseverantibus, & morum integritate ad finem usque illam ornantibus, a Christo promissum, vita scilicet æterna. *Hæc scripsi vobis de his qui seducunt vos.* Hæc vobis scribenda duxi, quibus vos præmunirem adversus errores seductorum, qui vos a doctrina, quam prædicantibus Apostolis aut eorum Discipulis accepistis, abducere conantur.

27. *Et vos unctionem, quam accepistis ab eo, maneat* * *in vobis.* Et *non necesse habetis ut aliquis doceat vos: sed sicut unctio ejus docet vos de omnibus,* * *& verum est, & non est mendacium. Et sic-*

cut docuit vos, manete in eo. Ad vos quod attinet, id unum precor & opto, ut Spiritus sanctus vos interius docens, illuminans, & roborans, quem accepistis a Christo, maneat in vobis. *Illius* enim interno lumine plene cognoscitis doctrinæ, quam accepistis veritatem, & oppositæ falsitatem. Ac proinde opus non habetis doctore, sicut opus habent rudes in Christiana Religione, ut discant quod nesciunt; vel seducti, ut revocentur ad id a quo desciverunt: cum Spiritus sanctus, quo uncti estis, interius vos doceat omnia ad salutem necessaria, veritatemque doceat, non mendacium & errorem, ut Novatores. Igitur in doctrina accepta, in qua Spiritus sancti unctione confirmati estis, firmi permanete.

28. *Et nunc, filioli, manete in eo, ut cum apparuerit, habeamus fiduciam, & non confundamur ab eo in adventu ejus.* Etiam atque etiam obsecro, charissimi, in doctrina fidei ab initio accepta constantes manete, ut cum Christus ad judicium venerit, coram ipso stemus cum fiducia & gaudio, nec pudore afficiamur propter vos discipulos nostros, si in ea non permanseritis doctrina fidei ac pietatis Christianæ, in qua a nobis instituti estis.

29. *Si scitis quoniam justus est, scitote quoniam & omnis qui facit justitiam ex ipso natus est.* Si Deum justum esse minime dubitatis, scitote omnem qui juste & sancte vivit, ex ipso natum esse secunda nativitate per gratiam Christi Jesu, qua divinæ consors naturæ factus est.

CAPUT II.

Sensus Moralis.

1. 2. *Filioli mei, hæc scribo vobis, ut non peccetis. Sed & si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum justum.* Ne dicerent homines, Peccemus, securi faciamus quod volumus, siquidem Christus nos mundat ab omni iniquitate: Apostolus tollit tibi malam securitatem, & infert ũtilem timorem. Male vis esse securus, sollicitus esto. *Fidelis enim & justus Deus est ut dimittat nobis delicta nostra, si semper tibi displiceas, & muteris donec perficiaris.*

Fiducia in Christo advocato nostrò cum salutari timore conjuncta sit.

„ Sed forte subrepit de vita humana peccatum: Quid ergo fiet? Num „ desperabis? *Si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem Je-* „ *sum Christum justum.* Ille est advocatus: da operam ne pecces: si „ de infirmitate vitæ subrepserit peccatum, continuo vide, continuo „ displiceat, continuo damna, & cum damnaveris, securus ad Judicem „ venies. Ibi habes Advocatum: noli timere ne perdas causam confes- „ sionis tuæ. *Si enim aliquando committit se homo disertæ linguæ, & non perit; committis te Verbo, & periturus es?* Clama, confide. *Advocatum habemus apud Patrem.* Cum justitiæ Dei nihil pro se ipso debeat utpote justus & sanctus, & plene ac superabundanter satisfecerit pro nobis, justitiam petit a Patre, cum gratiam pro peccatoribus exorat. *Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum.* Invicem pro se omnia membra orant, caput pro omnibus interpellat. Causam nostram agit in cœlo ut Advocatus & Mediator noster, quia infirmitates

S. *August. Tract. 1. in hanc Epist. n. 7. & 8.*

nostras

nostras & peccata nostra ipse portavit in cruce ut victima propitiationis nostræ. Propitium (inquam) nobis reddidit Patrem, infinitum Sanguinis sui pretium Divinæ ejus Majestati offerens universalis Sacerdos,

Christi sanguis pro totius mundi peccatis effusus. *S. August.*

Fiducia nostra mensuram non habeat, quia virtus Sanguinis ejus mensuram nescit. Sufficiens est pro omnium hominum Redemptione, non tantum sufficientia pretii & virtutis, sed sinceræ voluntatis, qua illum pro omnibus obtulit Deo Patri in pretium simul & lavacrum, ut redempti a miserabili servitute, a peccatis omnibus mundaremur. *Emit totum, & possidet totum.* Quamobrem subdit S. Joannes: *Et ipse est propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi.* Non solum tunc propitiatio fuit pro peccatis nostris, cum seipsum obtulit in cruce propitiatoriam pro omnium hominum peccatis victimam, sed & modo *est*, sanguinis sui sacrificiique virtutem per gratias ad salutem sufficientes omnibus, per gratias etiam efficaces plurimis applicans, qui toto orbe remissionem peccatorum per Baptismum & Pœnitentiam recipiunt, quamvis in accepta justitia perseveraturi non sint sua culpa, quia peccata peccatis addentes perseverantiæ dono se indignos reddunt. „ Sanguis Domini Dei tui, si vis, datus est pro te:

S. Augustin. Serm. 344. alias 31. ex editis a Sirmondo. n. 4.

„ Si nolueris esse, non est datus pro te. Forte enim dicis, Habuit Sanguinem Deus meus, quo me redimeret: sed jam cum passus est, totum dedit; quid illi remansit quod det & pro me? Hoc est magnum, „ quia semel dedit, & pro omnibus dedit. Sanguis Christi volenti est „ salus, nolenti supplicium. Quid ergo dubitas, qui mori non vis, a „ secunda potius morte liberaris? Qua liberaris, si vis tollere crucem „ tuam & sequi Dominum, quia ille tulit suam, & quæsivit servum.

Vita nostra, si secundum Dei leg mi sit instituta, probatio est fidei nostræ.

3. 4. 5. 6. *Et in hoc scimus quoniam cognovimus eum, si mandata ejus observemus.* Vita nostra probatio fidei nostræ est. Viva est, si sit obediens. Mandatorum Dei propter ipsum Deum observantia, non ex si. de vivere ostendit. Dei magnitudinem & sanctitatem parum novit, qui ejus amicitiam parvifacit, ejusque legem contemnit, ac violare non metuit. Qui se Christianum esse profitetur, & Christiane non vivit, id est secundum Evangelium, mendax est. Christum ore confitetur, factis negat. *Qui dicit se nosse eum, & mandata ejus non custodit, mendax est, & in hoc veritas non est.* Christum nosse debet Christianus, sicut Christus novit Patrem, proportione servata, qua de cognitione ait Scribis & Pharisæis: *Ego scio eum, & si dixero quia non scio eum, ero similis vobis mendax: sed scio eum, & sermonem ejus servo.* Mandata Dei vere non servat, qui caritatis mandatum non impler, Deum super omnia, & proximum sicut seipsum diligens. De reliquorum observatione præceptorum nemo sibi blandiatur, si ex cupiditate aut timore pœnæ, non ex amore justitiæ illis obsequatur. *Qui autem servat verbum ejus, vere in hoc caritas Dei perfecta est: & in hoc scimus quoniam in ipso sumus.* Caritas hujus viæ perfecta vocatur, cum hominis menti cordique dominatur, cum id diligitur quod diligendum est, & propter quod diligendum est, cum diligitur Deus usque ad abnegationem sui, cum diliguntur etiam inimici propter amorem Dei. *Quæ est perfectio caritatis? Et inimicos diligere, & ad hoc diligere ut sint fratres. Non enim dilectio nostra carnalis esse debet.* „ Optare alicui salutem corporalem, bonum „ est; sed etsi desit, anima tuta sit. Optas alicui amico tuo vitam? „ Beneficis. Gaudes de morte inimici tui, male facis. Sed forte & amico tuo vita illa quam optas inutilis est, & inimico tuo mors de qua „ gau-

Jean. 8. 55.

Mandata Dei vere non servat, qui mandatum caritatis non impler.

S. August. Tract. 1. in hanc Epist. n. 9.

„ gaudes utilis fuit. Incertum est utrum alicui sit utilis vita ista, an inutilis: vita vero quæ est apud Deum, sine dubio utilis est. Sic dili-
„ ge inimicos tuos, ut fratres optes, ut in societatem tuam vocentur.
„ Sic enim dilexit ille qui in cruce pendens ait, *Pater, ignosce illis,*
„ *quia nesciunt quid faciunt.* Neque enim dixit, Pater, vivant illi mul-
„ to tempore, me quidem occidunt, sed ipsi vivant; sed, *ignosce illis.*
„ Mortem sempiternam ab eis expellebat, prece misericordissima, &
„ potentia præstantissima: Multi ex eis crediderunt, & dimissus est eis
„ fusus Sanguis Christi. Primo fuderunt, cum sævirent; nunc biberunt
„ cum crederent. Caritas vinculum est unitatis corporis Christi, quæ
Caput & Membra in unum hominem coadunat, & nos in ipso esse ac
vivere manifestat. *Et in hoc scimus quoniam in ipso sumus.* Christi enim *Joan. 13. 35.*
Domini sententia est: *In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis adinvicem.* Ad hanc erga proximos, ipsosque inimicos caritatem nos adstringit & invitat Christi non modo præceptum, sed & exemplum, qui nos dilexit, cum inimici essemus, & tradidit semetipsum pro nobis, ut nos Deo Patri reconciliaret. Inaniter Christiano nomine gloriatur, qui Christum non imitatur. Vita capitis exemplar est vitæ membrorum. Vita veteris hominis in membro Christi Jesu monstrum est. *Qui dicit se in ipso manere, debet, sicut ille ambulavit, & ipse ambulare.* „ Ambulandum est igitur vestigiis paribus, æmula in- *S. Cyprian. lib. De Discipl. & Habitu Virginum.*
„ gressione nitendum est. Tunc respondet ad fidem nominis sectatio ve-
„ ritatis, & credenti præmium datur, si quod creditur, & geratur.
Via Christi, via justitiæ & sanctitatis, via humilitatis & mansuetudinis, via crucis & patientiæ, via caritatis.

Mandatum caritatis & vetus & novum est.

7. 8. 9. 10. 11. *Charissimi, non mandatum novum scribo vobis, sed mandatum vetus, quod habuistis ab initio.* Mandatum dilectionis Dei & proximi, non Evangelio solum coævum est, sed mundo. Ab hac lege in cordibus hominum impressa manu Creatoris, Spiritu Redemptoris, qui hominem solutum & dispensatum volunt, nec Legem, nec Evangelium noverunt. Vetus mandatum a Christo dicitur, non quod ad veterem hominem pertineat, sed quod ab initio traditum sit & Judæis & Gentibus, qui in Christiana Religione instituebantur. Antiquum mandatum est, *Mandatum vetus est verbum quod audistis*: sed numquam antiquandum, quantumvis nitantur qui Doctrinas dæmoniorum in Ecclesiam Christi invehunt. *Cœlum & terra transibunt* (inquit) *verba autem mea non præteribunt.* Vetus mandatum est caritatis, & nihilominus novum in Christo Jesu, quia caritas nos innovat. *Ut simus homines novi, hæredes Testamenti novi, cantatores Cantici novi. Hæc antiquos etiam justos, Patriarchas & Prophetas, sicut postea beatos Apostolos innovavit: ipsa & nunc innovat gentes, & ex universo genere humano quod diffunditur toto orbe terrarum, facit & colligit populum novum, corpus novæ nuptæ Filii Dei unigeniti Sponsæ, de qua dicitur in Cantico Canticorum.* „ Quæ est ista quæ ascen- *S. Augustin. Tract. 65. in Evang. S. Joan.*
„ dit dealbata? *Utique dealbata, quia innovata, unde nisi mandato novo?* *Cantic. 8. 5. secundum LXX.*
Hoc mandatum novum est in Christo, quia tenebræ veteris hominis transierunt, & lux novi hominis illuxit populo in tenebris ambulanti. *Iterum mandatum novum scribo vobis; quod verum est & in ipso, & in vobis: quia tenebræ transierunt, & verum lumen jam illuxit.* Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino; ut filii lucis ambulate (ait Apostolus Paulus.) Sola caritas tenebras cordis perfecte dissipat. Quicumque proximum odit, tametsi fidei lumine illustratus, tametsi sa-

pientiæ ſæcularis laude excellens, tametſi in omni ſcientiarum genere peritiſſimus, involutus eſt tenebris ignorantiæ & peccati. *Qui dicit ſe in luce eſſe, & fratrem ſuum odit, in tenebris eſt uſque adhuc*. Per Sacramentum illuminationis, Baptiſmum ſcilicet, filii lucis effecti, in lumine vitæ maneamus, ſervando caritatem erga fratres, quos in admirabile lumen ſuum Deus pariter vocavit. Qui proximum diligit, non peccat, Dei legem implet, nec ex aliorum peccatis ſumit occaſionem peccandi, immo potius proficiendi, illorum defectus & infirmitates patienter tolerando, & ſeipſum coram Deo humiliando. *Qui diligit fratrem ſuum, in lumine manet, & ſcandalum in eo non eſt*. Qui diligit fratrem,
Pſ. 118. 164. tolerat omnia propter unitatem & pacem, quæ fructus eſt caritatis. Un-
Epheſ. 4. 2. 3. de Pſalmiſta ait: *Pax multa diligentibus legem tuam, & non eſt illis ſcandalum*. Et Apoſtolus Paulus: *Supportantes invicem in caritate, ſolliciti ſervare unitatem ſpiritus in vinculo pacis*. Odium proximi, tenebrarum & peccatorum ſtatus eſt, novorum peccatorum amariſſima radix, cæcitatis cauſa, eo magis lugendæ, quo minus cognitæ. *Qui autem odit fratrem ſuum, in tenebris eſt, & in tenebris ambulat, & neſcit quo eat, quia tenebræ obcæcaverunt oculos ejus*. Odium fraternum tenebras interiores parit; tenebræ illæ interiores ad exteriores tenebras perducunt, ubi erit fletus & ſtridor dentium, ubi nulla ſpes lucis & conſolationis, ubi ſempiternus horor & dolor.

15. *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt. Si quis diligit mundum, non eſt caritas Patris in eo*. Qui mundum, & ea quæ in
Amor mundi cum Dei amore conciliari non poteſt. mundo ſunt, diligit inordinate, id eſt, poſtpoſita lege Dei, rectæque rationis dictamine; qui res temporales, & caducas diligit ut illecebram manſionis, non ut viaticum itineris; qui fruitur mundo & iis quæ in mundo ſunt, opibus, honoribus, voluptatibus, & in illis velut in fine ſuo conquieſcit, nec eorum uſum neceſſarium & ſobrium ad Deum refert, ille Dei caritatem non habet. „ Duo ſunt amores, mundi & Dei:
S. Aug. Tract. 2. in hanc Ep. n. 8. & 9. „ ſi amor mundi habitet, non eſt qua intret amor Dei: recedat amor „ mundi, & habitet Dei; melior accipiat locum. Amabas mundum, „ noli amare mundum: cum exhauſeris cor tuum amore terreno, hau-„ ries amorem divinum, & incipiet habitare in corde tuo caritas, de „ qua nihil mali poteſt procedere. Chriſtus quaſi agrum invenit corda „ hominum. Sed quomodo invenit? Si ſilvam invenit, exſtirpat. Si a-„ grum purgatum invenit, plantat. Plantare ibi vult arborem, caritatem. „ Et quam ſilvam vult extirpare? Amorem mundi. Vis habere dilectio-„ nem Patris, ut ſis coheres Filii? Noli diligere mundum. Exclude ma-„ lum amorem mundi, ut implearis amore Dei. *Vas es, ſed adhuc ple-* „ *nus es: funde quod habes, ut accipias quod non habes*. Ex aqua & Spi-„ ritu ſancto renati ſumus. *Bonum eſt nobis ut non diligamus mundum, ne remaneant in nobis Sacramenta ad damnationem, non firmamenta ad ſalutem. Firmamentum ſalutis eſt, habere radicem caritatis, habere virtutem pietatis, non formam ſolam. Bona forma: ſed quid valet, niſi teneat radicem? Nonne ſarmentum præciſum in ignem mittitur? Habe formam, ſed in radice. Quomodo autem radicamini, ut non eradicemini? Tenendo ca-*
Epheſ. 3. 17. *ritatem*, ſicut dicit Apoſtolus Paulus, *In caritate radicati & fundati*. Quomodo ibi radicabitur caritas inter tanta ſilvoſa amoris mundi? Exſtirpate ſilvas. Magnum ſemen poſituri eſtis: non ſit in agro quod ſuffocet ſemen. *Si quis diligit mundum, caritas Patris non eſt in eo*. Nolite diligere homines malos, mundo deditos, & ſecundum ejus corruptionem

nem viventes. Qui enim illos diligit, quatenus tales sunt, libenter imitatur: qui non imitatur, offendit. Qui cum illis societatem init, salutem suam in discrimen adducit. *Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit.* Quicquid in mundo est, nutrit & accendit cupiditatem, extinguit caritatem. *Venenum caritatis, cupiditas.* *Psalm. 1.*

16. *Quoniam omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ: quæ non est ex Patre, sed ex mundo est.* Triplex illa cupiditas, Mundi reprobi; pro quo Christus non oravit, character est. 1. *Concupiscentia carnis*, intemperantia, incontinentia, voluptates omnes sensuum præter ordinem & modum rationis desideratæ, quæsitæ, degustatæ. 2. *Concupiscentia oculorum*, nempe divitiarum cupiditas seu avaritia. Ait enim Salomon de avaro: *Unus est, & secundum non habet, non filium, non fratrem, & tamen laborare non cessat, nec satiantur oculi ejus divitiis: nec recogitat, dicens: Cur laboro, & trado animam meam bonis?* Et alibi: *Infernus & perditio numquam implentur: similiter & oculi hominum insatiabilis.* Oculorum concupiscentia genus etiam omne vanæ curiositatis complectitur, sive inordinatæ cupiditatis videndi, sciendi, experiendi; quæ vanis & lascivis spectaculi pascitur, superstitiosas artes sectatur, proximorum vitia, & arcana ad se non pertinentia scrutatur & explorat, signa & prodigia non ad salutem, & gloriam Dei flagitat, sed ad divinæ potentiæ experimentum; quæ Dei tentatio est 3. *Superbia vitæ*, inordinata cupiditas est honorum, dignitatum, laudis, ascensus ad altiorem statum, desiderium emergendi ex obscura & plebeia conditione ad Magistratum, vel Nobilitatem, pecuniæ, cui omnia obediunt, interventu, quod vitium in mundo commune est. Triplex hæc cupiditas non est a Deo, immo Deo adversatur, & ab illo damnatur. Has igitur cupiditates oppugnemus, frænemus, vincamus, Quisquis intus verbo Dei pascitur, non quærit in ista eremo voluptatem. Qui uni Deo tantum subjectus est, non quærit in monte, id est, in terrena elatione jactantiam. Quisquis æterno spectaculo incommutabilis Veritatis adhæresit, non per fastigium hujus corporis, id est per hos oculos percipitatur ut temporalia & inferiora cognoscat. Noli diligere Mundum, sed Deum, creatis rebus temperanter utere, solo Deo frui desidera. Non te prohibet Deus creaturas amare, sed diligere ad beatitudinem; amare, permittit & approbare, illisque uti ut laudes & ames Creatorem. „ Si sponsa plus diligeret annulum, quam sponsum a quo illum accepit, „ nonne in ipso dono sponsi adultera deprehenderetur, quamvis hoc amaret quod dedit sponsus? Nonne illi jure diceretur, Amas aurum pro „ viro, amas annulum pro sponso tuo, & quasi tibi sufficiat annulus, „ non vis videre sponsum? Ad hoc arrham tibi dedit sponsus, ut non „ te oppigneraret, sed averteret? Ad hoc utique arrham dat sponsus, „ ut in arrha sua ipse ametur. Ergo dedit tibi Deus omnia ista, ama „ illum qui fecit. Plus est quod tibi vult dare, id est, seipsum, qui ista „ fecit. Si autem amaveris hæc, quamvis illa Deus fecerit, & neglexeris Creatorem, & amaveris Mundum, nonne amor tuus adulterinus „ deputabitur?

Triplex concupiscentia in mundo regnans.

Eccles. 3. 7.

Prov. 27. 20.

S. Aug. lib. 10. Confess. cap. 35. & De vera Religione. n. 38.

S. Aug. Tract. 2. in hanc Ep. num. 11.

17. *Et mundus transit, & concupiscentia ejus. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum.* Elige an malis amare temporalia, & transire cum tempore; an Deum amare, & in æternum vivere

Ibid. n. 10.

cum Deo. Optio tibi datur. „ Mors & vita in conspectu tuo; ad quod
„ vis extende manum. Rerum temporalium fluvius trahit, sed tam-
„ quam circa fluvium arbor nata est Dominus noster Jesus Christus.
„ Assumpsit carnem, mortuus est, resurrexit, ascendit in cœlum. Voluit
„ se quodammodo circa fluvium temporalium plantare. Raperis in præ-
„ ceps? Tene lignum. Volvit te amor mundi? Tene Christum. Propter
„ te factus est temporalis, ut tu fias æternus. Dominus pro nobis san-
„ guinem suum fudit, redemit nos, mutavit spem nostram. Adhuc por-
„ tamus mortalitatem carnis, & de futura immortalitate præsumimus: &
„ in mari fluctuamus, sed anchoram fidei in terra viventium jam fixi-
S. Aug. ibid. n. 14. „ mus. Æterni esse vultis? Deum diligite: Quia *Talis est quisque, qua-*
lis ejus dilectio est. Terram diligis, terra eris. Deum diligis, quid dicam,
Psal. 81. 6. *Deus eris?* Non audeo dicere ex me, Scripturas audiamus, *Ego dixi:*
Dii estis, & filii Excelsi omnes.

Bonus usus temporis.

18. *Filioli, novissima hora est: & sicut audistis quia Antichristus venit,*
& nunc Antichristi multi facti sunt. Novissima hora est, mundus ad
finem vergit; ratio igitur postulat ut abjectis rerum temporalium im-
pedimentis, & pravarum cupiditatum objectis, quæ sunt *retinacula spei*
nostræ (ut loquitur Tertullianus) ea sectemur quæ permanentia & æ-
1. Cor. 6. 19. terna sunt. Novissima hora est, tempus breve est: utamur igitur hoc
mundo, tamquam non utamur. Novissima hora est: strenue igitur ac
indefesse incumbamus in opus salutis nostræ, ut mercedem a Patre-fa-
Matth. 20. milias operariis in vineam suam vocatis promissam, undecima etiam ho-
ra venientes recipiamus. Novissima hora est, ne in pueritia spirituali
maneamus, ne pueri semper simus sensibus, sed crescamus in caritate
& pietate Christiana, in virum perfectum, in mensuram ætatis pleni-
S. Aug. Tract. 3. in hanc Ep. n. 1. tudinis Christi. „ Ætas corporis non est in voluntate. Nullus secun-
„ dum carnem crescit quando vult, sicut nullus quando vult nascitur.
„ Ubi autem nativitas in voluntate est, & incrementum in voluntate
„ est. Nemo ex aqua & Spiritu nascitur nisi volens: ergo si vult, cre-
„ scit; si non vult, decrescit. Quid est crescere? Proficere. Quid est
Mundus Antichristus est, in ejus sinu Antichristi quotidie formantur. „ decrescere? Deficere. Is porro deficit, qui mundum, & ea quæ in mun-
do sunt, diligit. Novissima hora est, vigilemus cum Christo una hora,
id est, brevi tempore vitæ nostræ, ne ab Antichristo seducamur. Mun-
dus in quo regnat peccatum, in quo errores, a quo veritas & justitia
exulat, oppugnatur, persecutionem patitur, Christi adversarius est, quod
Antichristi nomen significat. In ejus sinu, per ejus cupiditates, per ejus
spiritum formatur quotidie regnum Antichristi. Et sicut Christus mem-
bra sua habuit ab initio mundi, justos omnes: sic Antichristus ab initio
Ecclesiæ membra sua habuit, magistros errorum & impietatis. Qui-
cumque errores contra Fidem, & Moralis Christianæ sanctitatem adin-
veniunt ac disseminant, & Ecclesiæ scindunt unitatem? Antichristi sunt;
quamvis Christi nomine glorientur. *Et nunc Antichristi multi facti sunt,*
2. Thessal. 2. 7. *unde scimus quia novissima hora est.* Multi Antichristi unum præcedunt;
& iter illi parant. *Mysterium jam operatur iniquitatis.*

Ecclesiæ melius est ut heretici & schismatici ex ipsa exeant, quam ut in ea lateant,

19. *Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis; Nam si fuissent ex no-*
bis, permansissent utique nobiscum: sed ut manifesti sint quia non sunt o-
mnes ex nobis. Hæretici & Schismatici ab Ecclesia recedunt nullo Ec-
clesiæ damno, quia Ecclesiæ membra viventia non sunt, etiam cum in
Ecclesia versari videntur. *Sic sunt in Ecclesia quomodo humores mali.*
Quando evomuntur, tunc relevatur corpus: sic & mali quando exeunt,

tunc

eamque premant. S. Aug. Tract. 3. in hanc Ep. n. 4. & 5.

tunc Ecclesia relevatur. Et dicit quando eos evomit atque projicit corpus, Ex me exierunt humores isti, sed non erant ex me. Quid est, non erant ex me? Non de carne mea præcisi sunt, sed pectus mihi premebant cum inessent. Ex nobis exierunt, sed nolite tristes esse; nam *si fuissent ex nobis, permansissent nobiscum*; aut certe foris non permansissent, sed in Ecclesiæ sinum rediissent. Multi qui non sunt ex nobis, accipiunt nobiscum Sacramenta. Tentatio probat quod non sunt ex nobis. Tentatione quasi vento foras excutiuntur, quia grana non erant. Omnes autem tunc excutientur, & separabuntur, cum area dominica in die judicii ventilabitur. Reproborum cum electis in Ecclesia mixtionem aliquorum recessu & separatione Deus manifestam facit, ut electi ab eorum contagione & corruptione, tam doctrinæ, quam morum, se cum gratia Christi, sine qua nihil possunt, servare satagant; ut cum timore, tremore, & humilitate salutem suam operentur: quia & ipsi Antichristi fieri possent, si Deum deserentes ab eo desererentur. *Sed ut manifesti sint, quoniam omnes non sunt ex nobis.* Caveamus, timeamus, oremus ne simus Antichristi, id est, Christo contrarii. De voluntate sua quisque aut Antichristus, aut in Christo est. Aut in membris sumus, „ aut in humoribus malis. Qui se in melius commutat, in corpore „ membrum est. Qui autem in malitia permanet, humor malus est: „ & quando exierit, relevabuntur qui premebantur.

20. *Sed vos unctionem habetis a Sancto, & nostis omnia.* Agnosce, o Christiane, dignitatem tuam. Deo consecratus es ut membrum unigeniti Filii ejus Jesu Christi, unctione Spiritus sancti, quo unctus ipse est præ consortibus suis. Ex plenitudine Sancti sanctorum omnes accepimus, ut sancti simus & immaculati in conspectu ejus. Ne nos igitur mundi & peccati corruptione inquinemus. Christianus qui fidei lumen sequitur, novit mundum esse Christi adversarium, ejus leges & mores Evangelio Christi esse contrarios, novit peccatum Deo summe displicere, Mandatorum Dei violatores pœnis æternis plecti: novit quid credere, quid agere debeat, ut vitam æternam a Deo per Christum promissam consequatur. Fides scientia universalis est. *Adversus regulam nihil scire, omnia scire est.* Christi lumine deteguntur Antichristi, error & impietas agnoscitur, ejusque gratia adjuvante vitatur. *Et nostis omnia.*

Christiani dignitas.

Fidei lumen, scientia universalis.

Tertull.

22. *Quis est mendax, nisi qui negat quoniam Jesus est Christus? Hic est Antichristus, qui negat Patrem & Filium.* Qui vitam filiis Dei, & membris Christi dignam non ducunt, Dei Filium Jesum Christum, & Patrem abnegant; Antichristi sunt, id est Christo contrarii. *Confitentur se nosse Deum, factis autem negant.* „ Quisquis factis negat Christum, „ Antichristus est. Non audio quid sonet, sed video quid vivat. Opera loquuntur, quid verba requirimus? Quis malus non bene vult loqui? Sed quid dicit talibus Dominus? *Hypocritæ, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali?* Voces vestras ad aures meas profertis, ego cogitationes vestras inspicio: voluntatem malam video, & falsos fructus „ ostenditis. Non colligo de tribulis ficus, nec de spinis uvas. Unaquæque enim arbor a fructu cognoscitur. Magis mendax est Antichristus, qui ore profitetur Jesum esse Christum, & factis negat. Ideo „ mendax, quia aliud loquitur, aliud agit. Si ergo facta spectemus, „ non solum multos invenimus Antichristos foras exiisse: sed multos „ nondum manifestos, qui minime foras exierunt. Quotquot enim ha-

Qui Christum factis negant, Antichristi sunt. *Tit. 1. 16.*

Matt. 12. 34.

S. Aug. Tract. 3. in hanc Ep. n. 8. 9. & 10.

„ bet Ecclesia perjuros, fraudatores, maleficos, adulteros, ebriosos, fœ-
„ neratores, contrarii sunt doctrinæ Christi, contrarii sunt verbo Dei:
„ Verbum autem Dei Christus est: quicquid contrarium est Verbo Dei,
„ in Antichristo est. Unusquisque conscientiam suam consideret: si mun-
„ di amator est, mutetur; fiat amator Christi, ne sit Antichristus. Si
„ quis eum Antichristum vocet, irascitur, injuriam sibi factam putat:
„ fortassis inscriptionem minatur, si audiat a litigante quod Antichristus
„ sit. Dicit ei Christus, Patiens esto, si falsum audisti, gaude me-
„ cum, quia & ego falsum ab Antichristis audio: Si autem verum
„ audisti, conveni conscientiam tuam; & si audire times, esse plus
„ time."

24. *Vos quod audistis ab initio, in vobis permaneat. Si in vobis permanserit quod audistis ab initio, & vos in Filio & Patre manebitis.*

In gratia adoptionis filiorum Dei permanendum.

Quod in Baptismo professi sumus, quod audivimus, quod promisimus, observare & implere satagamus. Permaneamus in gratia adoptionis filiorum Dei, quam ab initio accepimus; & si ab ipsa infeliciter excideri-mus, eam recuperare vera Pœnitentia studeamus. Qui fidem habet caritate & bonis operibus destitutam, in Filio & Patre non manet. Vitam æternam fidelibus Christi membris & cohæredibus a Deo promissam

S. Aug. ibid. 12.

non consequetur. *Et hæc est repromissio, quam ipse pollicitus est nobis, vitam æternam.* Cor tantæ mercedis expectatione occupatum nulla mundi illecebra corrumpet, nulla terrebit aut franget adversitas. *Exhorrescat quod minatur Omnipotens, ama quod pollicetur Omnipotens; & vilescit omnis mundus, sive promittens, sive terrens.*

25. *Et vos unctionem, quam accepistis ab eo, maneat in vobis. Et non necesse habetis ut aliquis doceat vos: sed sicut unctio ejus docet vos de omnibus, & verum est, & non est mendacium. Et sicut docuit vos, manete in eo.*

In Christiana Religione indocti sunt quos Magister cœlestis intus non docet.

Nulla nova post Evangelium & Apostolicas Litteras revelatio, sed doctrinæ dumtaxat, quam Ecclesia ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo Patre accepit, declaratio & expositio. Summa Christianæ Religionis est, credere & facere quod Deus in mentibus & cordibus nostris per Spiritum sanctum in Baptismo scripsit. Unctio ejus facit ut faciamus per caritatem; quæ facit ut credamus, nos illuminando per fidem. Indocti sunt in Christiana Religione, quos Magister cœlestis intus non docet. *Magisteria forinsecus, adjutoria quædam sunt & admonitiones. Cathedram in cœlo habet, qui corda docet.* Propterea ipse in Evangelio ait: *Magister vester unus est Christus.* Interior ergo Magister est qui docet, Christus docet,

S. Aug.

Matt. 23. 8. 10.

„ inspiratio ipsius docet. Ubi inspiratio & unctio illius non est, forinse-
„ cus inaniter perstrepunt verba, pulsant, non intrat animas. Loquere
ergo, Domine, ad cor meum, quia audit servus tuus. Unctione Spiritus sancti tui doce me de omnibus, ut sciam voluntatem tuam, & illam impleam; ut sciam quid desit mihi, & id a te orando postulem.

28. *Et tunc, filioli, manete in eo, ut cum apparuerit, habeamus fiduciam, & non confundamur ab eo in adventu ejus.* Spiritum Dei fideliter conservemus. Hic thesaurus est Christiani, fundamentum fiduciæ ejus in die

Jac. 2. 31. & 32.

judicii, arrha æternæ felicitatis. Fideles simus verbo Dei, & Veritas liberabit nos, ut promisit ipse Christus. Modo enim salus nostra in spe,

S. Aug. Tract. 4. in hanc Ep. in 2.

„ nondum in re: Non enim tenemus jam quod promissum est, sed ven-
„ turum speramus. Fidelis autem est qui promisit; non te fallit: tan-
„ tum tu noli deficere, sed exspecta promissionem. Non enim novit fal-
„ lere Veritas. Tu noli esse mendax, ut aliud profitearis, aliud agas; tu

„ ser-

„ serva fidem, & servat ille pollicitationem. Si autem non servaveris fi-
„ dem, tu te fraudasti, non ille qui promisit.

29. *Si scitis quoniam justus est, scitote quoniam & omnis qui facit justitiam in ipso natus est.* Deus fons est, principium, & plenitudo omnis justitiæ. Nemo nisi per illum justus, & tamquam ex illo natus in Filio ejus, per Spiritum dilectionis & adoptionis. Spiritus ille cum novæ nativitatis & vitæ nostræ principium sit, omnium pariter operum nostrorum principium esse debet, ut Deo grata sint, æternæque vitæ meritoria. Ex operibus justitiæ filii Dei dignoscuntur. „ Justitia modo nostra ex fide, „ inchoata & imperfecta est. Initium justitiæ nostræ confessio peccatorum. „ Cœpisti non defendere peccatum tuum, jam inchoasti justitiam: perfi- „ cietur autem in te, quando nihil aliud facere delectabit, quando absor- „ bebitur mors in victoriam, quando nulla concupiscentia titillabit, quan- „ do non erit lucta cum carne & sanguine, quando erit corona victoriæ, „ triumphus de inimico; tunc erit perfecta justitia. Ad hanc justitiæ per- „ fectionem suspiremus, & tendamus piis desideriis, & operibus bonis. "

Filii Dei ex operibus justitiæ dignoscuntur.

Ibid. n. 3.

CAPUT III.

Sensus Litteralis.

1. *Videte qualem caritatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur, & simus. Propter hoc * mundus non novit nos: quia non novit eum.* Considerate quantam & quam eximiam caritatem nobis exhibuerit, quanto beneficio nos affecerit Pater cœlestis, ut Filii Dei nominemur, & revera simus. Mirum autem ac molestum nobis videri non debet, si mundus divinæ adoptionis nostræ dignitatem non noverit, non æstimet, neque nos ut filios Dei diligat, sed despiciat & oderit; quia nec Deum novit, nec diligit.

* *Mundus* id est, homines impii & reprobi, quæ maxima pars est mundi.

2. *Charissimi, nunc filii Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus: quoniam videbimus eum sicuti est.* Jam vero, dilectissimi fratres, filii Dei sumus per gratiam adoptionis, & nondum apparuit quid erimus, quam beati, quam glorioſi in futuro sæculo. Scimus fide id nobis revelante, quod cum Christus apparuerit in gloria, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est, secundum utramque naturam, non per speculum & in ænigmate, sed facie ad faciem. Christo (inquam) secundum animam & corpus glorioso similes erimus, animæ beatæ gloria in corpus redundante, & glorioſas dotes cum illo communicante. *Tam potenti enim natura Deus fecit animam, ut ex ejus plenissima beatitudine, quæ in fine temporum sanctis promittitur, redundet etiam in inferiorem naturam, quod est corpus, non beatitudo, quæ fruentis & intelligentis est propria, sed plenitudo sanitatis, id est incorruptionis vigor*, impassibilitas, subtilitas, agilitas, claritas.

S. Aug. Epist. 118. alias 56. Ad Dioscorum.

3. *Et omnis qui habet hanc spem in eo, sanctificat * se, sicut & ille Sanctus est.* Omnis qui spem habet tanti boni, visionis scilicet Dei & felicitatis æternæ, mundare se debet ab omni sorde peccati, & digna conversatione ei fieri similis, ejusque sanctitatem imitari, sicut scriptum est: † *Sanctis estote, quia ego Sanctus sum Dominus Deus vester.*

* Secundum Græcum, *Purificat se, sicut & ille purus est.*

† *Levit.* 19. 2.

* Græce, ἀνομία, transgressio legis.

4. *Omnis qui facit peccatum, & iniquitatem * facit: & peccatum est iniquitas*[1]. Omnis qui peccatum committit, legem Dei transgreditur, & peccatum legis divinæ violatio est. Ideoque frustra sibi pollicetur similitudinem gloriæ cum Christo, quamdiu in peccatis hæret.

5. 7. *Et scitis quia ille apparuit ut peccata nostra tolleret, & peccatum in eo non est*. Nostis per fidem, quod Filius Dei in assumpta carne visibilis apparuit, ut peccata nostra luenda & expianda susciperet, ac pro illis Deo Patri satisfaciens, sacrificio mortis suæ illa aboleret: quia nullum ipse peccatum habuit, vel habere potuit, quod expiare illi opus esset. *Omnis qui in eo manet, non peccat: & omnis qui peccat, non vidit eum, nec cognovit eum*. Omnis qui in Christo manet per caritatem, illique adhæret ut capiti, vitalem influxum ab eo recipiens, non peccat ex ea parte qua in Christo renatus ac renovatus est, in ipsoque manet, quia caritas non agit perperam: quamvis ex ea parte qua veteris Adam filius est, sæpenumero peccet levioribus peccatis, ad quæ reliquiæ vetustatis inclinant, scilicet concupiscentia post baptismum superstes: & omnis qui peccat gravi lethalique peccato, perspicue probat se a Deo alienum esse, nec illum nosse eo modo quo debet cognosci, cognitione scilicet cum amore & grato animo conjuncta.

S. Aug. l. 2. De Pecc. Meritis & Remiss. Cap. 8. 9. & 10. lib. De Perfect. justitiæ, cap. 18. & Epist. 177. alias 95. n. 17.

7. *Filioli, nemo vos seducat. Qui facit justitiam, justus est: sicut & ille justus est*. Ne vos in errorem abduci sinatis a seductoribus, qui bona opera non esse necessaria ad salutem persuadere vobis volunt, sed fidem solam sufficere. Qui facit opera justitiæ, justus est, sicut & Christus Jesus justus est. Opera porro justitiæ sunt, quæ per justitiam, id est caritatem vel inchoatam & actualem dumtaxat, vel perfectam & habitualem, Deus inspirat & operatur in nobis. Sicut Christus homo vera & intrinsecus adhærente, non extrinsecus imputata justitia justus est, & illius justitia non est otiosa, sed in opera bona influit: ita fideles justi sunt vera & interius inhærente, non extrinsecus imputata justitia; illaque in bona opera se exerit.

8. *Qui facit peccatum, ex diabolo est: quoniam ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli*. Qui peccatum committit, se diaboli filium, sectatorem, & immitatorem probat, quia diabolus ab initio mundi peccavit, & ceteris omnibus qui peccaverunt, tam angelis quam hominibus, peccatum suggessit atque persuasit, & sic concupiscentiam peccatorum radicem & fomitem in totum humanum genus invexit; & numquam peccare desinit. Ad hoc Filius Dei in substantia nostræ carnis apparuit, ut peccata, quæ sunt opera diaboli, dissolvat, aboleat, destruat, merito sanguinis sui pretiosissimi, & gratiæ suæ omnipotenti virtute.

9. *Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen ipsius in eo manet, & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est*. Quicumque per gratiam regenerationis & adoptionis Filius Dei effectus est, peccatum, quo Dei aut proximi caritas violetur, non committit quatenus ex Deo natus est, quia gratia & caritas, quod est semen Dei in eo manens, non peccati, sed omnis boni principium est: & non potest peccare peccato ad mortem, ita ut peccatum hujusmodi caritas, admittat, vel cum eo maneat: Divinæ enim nativitatis semen in ipso manens & vim suam exerens, impedit ne peccet, quamdiu vivificum illius impulsum sequitur. Fieri ergo non potest ut peccando Filius Dei adoptivus maneat. *Peccata graviora & exitiosa, & mortalia, non admittet omnino qui na-*

Hanc Apostoli sententiam, Calviniani perperam detorquent ad hæreticum dogma suum de justitiæ inamissibilitate stabiliendum. Tertull. lib. De Pudic. cap. 19.

natus ex Deo fuerit, non futurus Dei filius, si admiserit, (ait Tertullianus.) Eodem sensu S. Augustinus ait: *Quod non potest juste, non potest justus, quoniam hæc decernendo prius amittit justitiam, ut quod non potest justus, possit injustus.* Eo sensu S. Joannes ait, eum qui ex Deo natus est peccare non posse, quo sanctus Paulus dixit, *Prudentia carnis legi Dei non est subjecta, nec enim potest.* „ Tamquam si diceretur, Nix „ non calefacit, nec enim potest. Quamdiu enim nix est, non calefa„ cit, sed resolvi potest & fervere, ut calefaciat: sed cum hoc facit, „ jam nix non est. Sic & prudentia carnis dicitur, cum anima pro ma„ gnis bonis temporalia bona concupiscit. Quamdiu enim appetitus talis „ inest animæ, legi Dei subjecta esse non potest, id est, non potest im„ plere quæ lex jubet. Sed cum spiritalia bona desiderare cœperit, & „ temporalia contemnere, desinet esse carnis prudentia, & spiritui non „ resistet. Similiter *Qui natus est ex Deo, peccatum non facit, & non potest peccare*; sed peccando excidit a divinæ illius nativitatis & filiationis dignitate, quia excidit a caritate. Ex hoc igitur S. Joannis loco nihil extundere possunt Calviniani pro hæretico dogmate suo de inamissibilitate justitiæ, quod a sacra Synodo Tridentina merito damnatum est.

S. Aug. lib. 1. Contra Gaudentium. cap. 30.

Rom. 8. 9.

S. Aug. lib. Quæstionum 83. Quæst. 66.

Concil. Trid. Sess. 6. Can. 23. 27. & 28.

10. *In hoc manifesti sunt filii Dei, & filii diaboli. Omnis qui non est justus, non est ex Deo, & qui non diligit fratrem suum.* Hoc signo dignoscuntur inter se filii Dei, & filii diaboli. Filii enim Dei ex propensione & impulsu gratiæ & caritatis per Spiritum sanctum in cordibus suis diffusæ exterius operantur: Mali vero ex propensione & impulsu concupiscentiæ, quam a Patre suo diabolo habent, utpote ex peccato primi hominis in totum genus transfusam. Omnis qui opera justitiæ non facit, non est ex Deo; nec ille qui proximum suum non diligit.

11. 12. *Quoniam hæc est annuntiatio, quam audistis ab initio, ut diligatis* * *alterutrum.* Hoc vobis annuntiatum & traditum est ab initio, cum primum in Religione Christiana instituti estis, ut vos invicem diligatis. *Non sicut Cain, qui ex maligno erat, & occidit fratrem suum.* Nec agatis sicut Cain, qui maligni spiritus filius erat, a quo diaboli civitas initium cœpit. Is quippe fratrem suum instigante diabolo occidit. Et *propter quid occidit eum?* Quid vero impulit eum ad necem inferendam fratri? *Quoniam opera ejus maligna erant, fratris autem justa.* Impulit eum ad crudele illud facinus invidia fraternæ virtutis, & gloriæ ex bonis operibus partæ: quia sacrificium fratris sui Deo gratum & acceptum esse, ex igne cœlitus in victimas ejus immisso, aut ex alio signo cognovit, suum vero Deo displicere ob injustitiam offerentis.

* Græce, ἀγαπῶμεν, diligamus.

Genes. 4. 4. Hebræor. Traditio. Versio Theodotionis. S. Hieron. in Tradit. Hebr. super Genesim.

13. *Nolite mirari, fratres, si odit vos mundus.* Ne miremini igitur fratres, si homines mali vos oderunt & persequuntur. Id minime novum, ut probat exemplum Cain. Quod vero novum non est, nec insolitum, & sors est bonorum communis, levius ferendum est.

14. 15. *Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres.* Ceterum probabili conjectura, seu morali quadam certitudine concepta ex testimonio bonæ conscientiæ, innocentis vitæ, & consolationis Spiritus sancti, scimus nos a Deo translatos esse a morte peccati ad vitam gratiæ & justitiæ, consequenter a statu mortis æternæ, cui obnoxii eramus, ad statum vitæ æternæ, ad quam jus habent justi & boni Christiani: quoniam diligimus proximos propter Deum, idque operibus probamus. Hujusmodi enim dilectio, & fra-

ternæ caritatis opera, signa sunt & effectus vitæ spiritualis, quam in Deo per gratiam sanctificantem habemus. *Qui non diligit, manet in morte*. Qui non diligit fratrem, manet in morte peccati, æternæque damnationis reatu. *Omnis qui odit fratrem suum, homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida non habet vitam æternam in semetipso manentem*. Omnis qui proximum suum odit, odio consummato, homicidii reus est, interno animi affectu & præparatione spectatis. Quem enim quis odit, periisse cupit. Scitis porro nullum homicidam habere semen vitæ æternæ, gratiam scilicet atque caritatem, in semetipso manentem; sed homicidii non modo consummatione, sed voluntate, & mortis fraternæ voto excidere a gratia Dei, & vitæ æternæ hereditate.

16. *In hoc cognovimus caritatem* * *Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit: & nos debemus pro fratribus animas ponere*. Per hoc cognoscimus vim caritatis Dei erga nos, quod Christus pro redemptione nostra vitam suam voluntarie tradiderit. Et nos exemplo Capitis nostri parati esse debemus ad mortem pro salute proximi & gloria Dei subeundam.

17. *Qui habuerit substantiam* † *hujus mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo: quomodo caritas Dei manet in eo?* Qui habuerit bona temporalia, ex quibus & aliorum indigentiæ subvenire valeat, & viderit proximum suum, maxime vero Christianum fratrem necessitatem pati, & cor ac viscera sua illi clauserit, illius inopiam ex affectu misericordiæ non sublevans: quomodo fieri potest ut caritas Dei, propter quem diligendus est proximus, in eo resideat? Ab ea certe alienus est.

18. 19. 20. *Filioli mei, non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate*. Non verbis tantum blandis & speciosis, sed operibus & beneficiis, veram ac sinceram erga proximum dilectionem testemur ac probemus. *In hoc cognoscimus quoniam ex veritate sumus: & in conspectu ejus suadebimus corda nostra*. Hoc signo cognoscimus nos esse filios veritatis, id est Dei, qui prima & summa veritas est; vel nos revera diligere proximum propter Deum (quod verbis profitemur) si illius indigentiæ, quantum in nobis est, succurramus: & caritatis nostræ sinceritatem cordibus nostris in conspectu Dei probabiliter persuadebimus, conscientiam nostram coram Deo tranquillam ac pacatam reddentes, pia concepta fiducia quod eum ex animo diligamus, & filii ejus simus. *Quoniam si reprehenderit nos cor nostrum, major est Deus corde nostro, & novit omnia*. Si vero nos cor nostrum seu conscientia nostra reprehendat & condemnet, quanto magis nos condemnabit Deus, qui incomparabiliter major est & potentior corde nostro, & novit omnia, adeoque intimos cordis nostri recessus, cogitationes, affectus, consilia, intentiones, perspicacius ac profundius quam nos ipsi cognoscamus.

20. 21. *Carissimi, si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum: & quicquid petierimus, accipiemus ab eo: quoniam mandata ejus custodimus, & ea quæ sunt placita coram eo facimus*. Si conscientia nostra nos non arguat & condemnet tamquam dilectionem fraternam simulantes, & nullius aliunde mali operis, aut pravæ voluntatis nobis conscii simus, fiduciam habemus accedendi ad Deum, & ab illo postulandi quicquid nobis necessarium aut conducibile est ad æternam salutem: & quicquid ab eo petierimus, pro votis impetrabimus, quia divina ejus mandata fideliter servamus, illa præsertim duo primaria de dilectione Dei & proximi, ad quæ cetera revocantur: & quæ illi grata sunt & accepta, facimus.

22.

* Secundum Græcum: *In hoc cognovimus caritatem, quoniam ille animam suam pro nobis posuit.*

† Græce, ὃ ἔχει τὸν βίον τοῦ κόσμου *Qui habuerit victum mundi*, id est quæ ad victum & præsentis vitæ usum pertinent, ut sunt alimenta, vestes, pecuniæ.

22. 23. *Et hoc est mandatum ejus : Ut credamus in nomine Filii ejus Jesu Christi : & diligamus alterutrum, sicut dedit mandatum nobis.* † Hoc porro Dei mandatum est, ut credamus in Filium ejus Jesum Christum, & nos mutuo diligamus eo modo quo nobis id præcepit, nempe ad salutem & vitam æternam. *Mandatum do vobis* (inquit) *ut diligatis invicem, sicut dilexi vos.*

† Hinc rellitur error Hæreticorum asserentium nihil in Evangelio præceptum esse præter fidem, cetera esse libera. *Joan.* 13. & 15.

24. *Et qui servat mandata ejus, in illo manet, & ipse in eo : & in hoc scimus quoniam manet in nobis de Spiritu quem dedit nobis.* Qui vero servat Dei mandata, in Deo manet, & Deus in illo, intimoque societatis & amicitiæ vinculo sunt conjuncti : & hoc indicio novimus, Spiritum adoptionis filiorum, quem dedit nobis, clamantem in cordibus nostris, Abba, Pater, in nobis permanere, quo agimur & dirigimur, ut quæ illi grata sunt faciamus.

CAPUT III.

Sensus Moralis.

1. *Videte qualem caritatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur & simus.* Admiremur & memori grataque voluntate, recogitemus immensam illam Dei erga nos caritatem, qui nos viles creaturas & peccatores æterna damnatione dignos, per Jesum Christum Filium suum sibi reconciliatos, in filios suos adoptavit, regnique sui hæredes fecit. *Domine, quid est homo, quia magnificas eum, & apponis erga eum cor tuum?* Tanto amori totum cor nostrum, totum amorem rependamus, & nullum rivulum duci extra patiamur, cujus derivatione minuatur. Agnoscamus dignitatem nostram, & divinæ consortes facti naturæ, in veterem vilitatem degeneri conversatione numquam redeamus. Nihil cogitemus, loquamur, aut agamus, quod adoptione nostra sit indignum. Cæci homines de carnalis originis nobilitate gloriantur, & dignitatem filiorum Dei parvifaciunt. Dilectores mundi non cognoscunt filios Dei, insultant eis qui pie vivunt, qui contemnunt secularia, qui luxum, ludos, spectacula, comessationes aversantur. Quid mirum si mundus filios Dei non cognoscit, qui Christum ipsum non cognoscit? *Propter hoc mundus non novit nos, quia non novit eum.* Cur vero non est cognitus a mundo Christus Jesus? „ Quia omnia peccata in hominibus arguebat. „ Illi amando delectationes peccatorum, non agnoscebant Deum: aman- „ do quod febris suadebat, injuriam Medico faciebant.

Immensa Dei erga nos caritas.

S. Aug. Tract. 4 in hanc Epist. n. 4.

2. *Carissimi, nunc filii Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus : quoniam videbimus eum sicuti est.* Visio Dei ut in se est, tota merces Sanctorum. Eum videndo amabimus, amando laudabimus, laudando sine fine in ipso delectabimur. Quis capere aut explicare valeat quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in in cor hominis ascendit, quod præparavit Deus diligentibus se? Unicum illud, summum, æternumque bonum nostrum desideremus : utque illo frui mereamur, cor nostrum terrenis evacuemus desideriis. Divinæ illius similitudinis lineamenta formare in nobis incipiamus, quæ nobis in cœlo perficienda & consummanda promittitur. *Fugiendum est igitur ad carissimam patriam, & ibi Pater, & ibi om-*

Summum æternumque bonum nostrum, scilicet Deum, unice amare, & desiderare debemus.

S. August. lib 9. De Civit. Dei, cap. 17.

omnia, (ajebat Plotinus Philosophus Platonicus.) *Quæ igitur classis* (inquit) *aut fuga? Similem Deo fieri. Si ergo Deo quanto similior, tanto fit quisque propinquior; nulla est ab eo alia longinquitas, quam ejus dissimilitudo. Incorporari vero illi, æterno, & incommutabili tanto est anima hominis dissimilior, quanto rerum temporalium mutabiliumque cupidior.* Summum illud bonum quia in hac mortali vita videre non possumus ut in se est, & perfectam illius similitudinem assequi, ad illud tendamus per amorem, & desiderium. *Tota vita Christiani boni sanctum desiderium est.*

S. Augustin. Tract. 4. in hanc Epist. n. 6.

Quod autem desideras, nondum vides: sed desiderando capax efficeris, ut cum venerit quod videas, implearis. Sicuti enim si velis implere aliquem sinum, & nosti quam magnum est quod dabitur, extendis sinum: nosti quantum missurus es, & vides quia angustus est sinus; extendendo facis capaciorem: sic Deus differendo extendit desiderium, desiderando extendit animum, extendendo facit capacem. Desideremus ergo, quia implendi sumus. Tantum autem nos exercet sanctum desiderium, quantum desideria nostra amputaverimus ab amore sæculi. Evacuari oportet quod implendum est re aliqua meliore. *Bono implendus es, funde malum.*

* S. August. legit, *Castificat se.*

3. *Et omnis qui habet hanc spem in eo, sanctificat* * *se, sicut & ille sanctus est.* Christiana spes, qua cœlestia futuræ vitæ bona certa cum fiducia exspectantur, nos ab hujus sæculi bonis separat, efficitque ut mundando cordi studeamus, scientes nos aliter Deum videre non posse. *Beati* enim *mundo corde*, ait Christus Jesus, *quoniam ipsi Deum videbunt.* Animam nostram puritati & sanctitati Dei conformemus, si gloriæ ejus participes esse volumus, *Omnis qui habet hanc spem in eo, sanctificat se, sicut ille sanctus est.* Liberum arbitrium sub gratia salvum significat S. Joannes. Quis nos sanctificat, nisi Deus? „ Sed Deus te nolentem non sanctificat. Ergo cum adjungis voluntatem tuam Deo, sanctificas teipsum. *Sanctificas te, non de te, sed de* „ *illo qui venit ut inhabitet in te. Tamen quia agis aliquid voluntate,* „ *ideo & tibi aliquid tributum est. Ideo autem tibi tributum est, ut dicas,* „ Adjutor meus esto, ne derelinquas me. *Si dicis*, Adjutor meus esto, „ *aliquid agis: nam si nihil agis, quomodo ille adjuvat?*

Matth. 5.

Liberum arbitrium sub gratia salvum.

S. August. ibid. n. 7

Psal. 26. 9.

Odium & fuga peccati. Rationes quæ nos ab eo deterrere debent.

4. 5. 6. 7. 8. *Omnis quis facit peccatum, & iniquitatem facit: & peccatum est iniquitas.* Odium & fugam peccati multis rationibus Christianis dissuadet dilectus Christi Jesu Apostolus. 1. Quia voluntati & legi Dei, quæ ipsa justitia est, & nostrarum actionum regula, mortale peccatum capitaliter adversatur. Omnis peccator divinæ legis prævaricator est. *Prævaricantes reputavi omnes peccatores terræ.* Peccatum est *Voluntas faciendi quod justitia vetat, & unde liberum est abstinere.* Quid iniquius, quam vilem creaturam adversus Creatorem suum rebellare? Relicto eo qui summe est principio, & beatitudinis suæ fine, sibi ipsi fieri velle principium & finem, in seipso, aliave creatura quiescendo, & illa fruendo? Quid iniquius, quam diabolum Christo præponere? Quid iniquius, quam fœdus & pactum cum Deo initum in baptismo violare? Quid iniquius, quam sanguinem Christi, quo redempti sumus, conculcare? 2. Mortale peccatum fini Incarnationis, Passionis, & mortis Jesu Christi adversatur, qui venit in mundum ad peccatum destruendum, ut victima pro totius mundi peccatis oblata, ut Sacerdos noster, ut principium & exemplar sanctificationis nostræ. Ejus sanguinem pro salute sua inutilem reddit, ejus Spiritum in se extinguit, ejus vitæ innocentissimæ & sanctissimæ contumeliam facit, qui lethale peccatum

Psalm. 118. S. Augustin.

com-

committit. *Et scitis quia ille apparuit ut peccata nostra tolleret, & peccatum in eo non est.* 3. Seipsum a Christi corpore abscindit & segregat, qui lethaliter peccat, illi ut membrum capiti adhærere non vult, ejus influxum respuit, in ipso & de ipso vivere contemnit. *Omnis qui in eo manet, non peccat.* 4. Ita se gerit ac si numquam gustasset ac vidisset quam suavis est Dominus, nec Dei bonitatem, nec justitiam recogitat. Magnitudinis Dei, beneficiorum ejus, creationis, redemptionis, vocationis, promissionum, æternæ vitæ, damnationis æternæ obliviscitur, quorum omnium consideratio illum a peccato coerceret. „ *Non est Deus in con-* Psal. 10. 5.
„ *spectu ejus, inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore. Auferuntur ju-*
„ *dicia tua a facie ejus.* Hinc de filiis Heli, qui se multis flagitiis inquinabant, scriptum est, *Filii Heli, filii Belial, nescientes Dominum.* Ho- 1. Reg. 2. 12.
mines peccato dediti nescierunt, neque intellexerunt, in tenebris ambulant. *Omnis qui peccat, non vidit eum, nec cognovit eum,* ait Apostolus noster. 5. Si Deum & Christum vere nosset peccator cognitione salutari, non solum fugeret ac execraretur peccatum, sed opera justitiæ faceret, Christum imitaretur, vitamque suam ejus vitæ sanctissimæ conformaret. Summa Religionis est imitari quem colas. Christiani nomine indignus censetur, qui Christum non imitatur. Si quis aliter docet, seductor est. *Filioli, nemo vos seducat. Qui facit justitiam, justus est, sicut & ille justus est.* 6. Peccator diabolo peccatorum principi & exemplari se adjungit, illum imitatur, in ejus familiam cooptatur, illi militat, regnum ejus propagat, opera ejus promovet, Filii Dei consiliis contradicit & repugnat. *Qui facit peccatum, ex diabolo est: quoniam ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli.* Propter imitationem Christus Judæis ait: *Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere.*

9. 10. *Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit: quoniam semen ipsius in eo manet, & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est.* Concupiscentia parit filios sæculi, caritas filios Dei. Divinæ gratiam nativitatis caritas in nobis conservat. Mortale peccatum cum illa cohærere non potest; cum id uno ictu mortem inferat animæ, cujus illa vita est. Caritate lex Dei in corde scribitur, quæ quandiu diligitur, homo peccare non potest, id est peccare non vult, nisi caritas extinguatur. *Qui* Caritas nota est filiorum Dei.
„ *natus est ex Deo, non peccat.* Certum quoddam peccatum intelligas, S. Aug. Tract. 5. in hanc Epist. Joan. 13. 34.
„ quod non potest admittere homo qui ex Deo natus est: & tale pec-
„ catum est illud, ut si quisquam illud admiserit, confirmet cetera; si
„ quis non admiserit, solvat cetera. Quod est hoc peccatum? Facere con-
„ tra mandatum. Quod est mandatum? *Mandatum novum do vobis, ut*
„ *vos invicem diligatis.* Per hanc dilectionem peccata solvuntur. Hæc si non teneatur, & grave peccatum est, & radix omnium peccatorum. *In hoc manifesti sunt filii Dei, & filii diaboli. Omnis qui non est justus, non est ex Deo, & qui non diligit fratrem suum.* Signent se omnes signo crucis Christi, Baptismum suscipiant, in Ecclesiam ad solemnes preces conveniant, Sacramenta frequentent, eleemosynas erogent, externa quævis pietatis opera exerceant; *Dilectio sola discernit inter filios Dei, & filios diaboli.* Quicquid vis habe: hoc solum non habeas, nihil tibi prodest: alia si non habeas, hoc habe, & implesti legem. *Qui* enim *diligit proximum, legem implevit,* &, *Plenitudo legis est caritas.* Rom. 13. 8. & 10.

11. 12. *Quoniam hæc est annuntiatio quam audistis ab initio, ut diligatis alterutrum. Non sicut Cain, qui ex maligno erat, & occidit fratrem suum.*

Et

Invidia & odium proximi, prima peccata filiorum Adam. *Tertull. lib. De Patientia.*

Et propter quid occidit eum? Quoniam opera ejus maligna erant, fratris autem ejus justa. Mandatum dilectionis proximi tam antiquum est quam humanum genus. Id in ipsa hominis natura Deus inculpsit; peccato deformatum Christus mediator verbo suo, ac exemplo, Spiritu suo, gratiaque resculpsit. Caritas *summum fidei sacramentum, Christiani nominis thesaurus, quam Apostolus totis viribus Spiritus sancti commendat.* Hæc actionum bonarum summa, perfecta justitia, finis cœlestium præceptorum, mors criminum, vita virtutum, fundamentum pacis, vinculum unitatis. Proximos igitur in Deo, & propter Deum diligamus; odium proximi ut pestem, ut monstrum immane, ut primum peccatum filiorum Adam, ut primum invidiæ fœtum, ut homicidii multiplicis, tam spiritualis, quam corporalis principium, fugiamus. „ Qui invidet, non *S. August. Tract. 5. n. 8.* „ amat. Peccatum diaboli est in illo, quia & diabolus invidendo deje- „ cit. Cecidit enim, & invidit stanti. Non ideo voluit dejicere ut ipse „ staret, sed ne solus caderet. *Invidia diaboli mors intravit in mundum.* Invidia cum caritate esse non potest. *Caritas non æmulatur.* Invidia Cainum Deo exosum, caritas Abelem gratum fecit. Ignis e cœlo immissus a Deo sacrificium Abel inflammavit, cujus cor ignis caritatis accenderat. Deus cor magis respicit, quam manum. Sacrificium Abel respexit, quia cum caritate obtulit; a Caini sacrificio oculos avertit, quia cum invidia de terræ fructibus obtulit. Oderat fratrem, & ejus operibus bonis invidit. Quem imitari noluit, occidit: hinc iste filius diaboli, ille justus Dei apparuit; cujus justitiam in sacrosancto Missæ sacrificio perpetua commemoratione celebrat Ecclesia: *Supra quæ* (inquit) *propitio vultu respicere digneris, & accepta habere, sicut accepta habere dignatus es munera pueri tui justi Abel.*

Joan. 15. 18. Boni & pii mundo exosi.

13. *Nolite mirari, fratres, si odit vos mundus:* Mirandum potius esset, si mali bonos & pios diligerent, cum Dominus dixerit, *Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis, mundus, quod suum erat, diligeret: quia vero de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus.... Mementote sermonis mei: Non est servus major Domino suo. Si me persecuti sunt, & vos persequentur.* In bono ergo proposito constitutis, inimicitiæ dissimilium diabolo „ instigante non desunt, ut facile in odia prorumpant, quorum impro- *S. Leo, Serm. 46. in Quadrag. 9.* „ bi mores detestabiliores fiunt comparatione justorum. Iniquitas cum „ justitia non habet pacem, temperantiam odit ebrietas, falsitati nulla „ est cum veritate concordia: non amat superbia mansuetudinem, pe- „ tulantia verecundiam, avaritia largitatem: & tam pertinaces habet „ diversitas ista conflictus, ut etiamsi exterius conquiescat, ipsa tamen „ piorum cordium penetralia inquietare non desinat: ut verum sit, quod 2. Tim. 5. 12. Job 7. 1. „ *Qui volunt pie vivere in Christo, persecutionem patientur:* & quod omnis „ hæc vita tentatio est. Ipsis experimentis suis unusquisque fidelis edo- „ ctus, Christi cruce armetur, ut Christo dignus habeatur.

Qui proximum odit, duplicis homicidii reus est.

14. 15. *Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres.* Qui proximum odit, in statu mortis manet, a quo non transfertur ad vitam, nisi diligendo. *Qui non diligit, manet in morte.* Spiritus sancti oraculum est. Quem non terret, hic infideli deterior est. Qui odio habens inimicos, & hæc audiens, inimicitias non deponit, ad reconciliationem & pacem non festinat, mortem æternam non formidat. Mortis corporalis metu dura quæque toleramus, ad virandam vero animæ mortem, quod facillimum est, & in sola voluntate posi-

positum, scilicet diligere fratres, recusamus. „ *Redeat unusquisque ad cor* „ *suum: Si ibi invenerit caritatem fraternam, securus sit, quia transiit de morte ad vitam. Jam in dextera est; non attendat quia modo gloria ejus occulta est, cum venerit Dominus, tunc apparebit in gloria. Viget enim, sed adhuc in hyeme; viget radix, sed quasi aridi sunt rami: intus est medulla quæ viget, intus sunt folia arborum, intus fructus, sed ætatem exspectant.* In caritate perseveret, salus ejus in tuto erit. *Qui non diligit, manet in morte.* Non ait Apostolus, Qui odit, & persequitur proximum, manet in morte; sed, qui non diligit, id est, qui caritatis officia non exhibet, quorum vel sola omissio mortis æternæ reos facit, ut probat Christi judicis suprema in reprobos sententia. Qui vero proximum odit, duplicis homicidii reus est. Seipsum enim vita gratiæ, & spe vitæ æternæ destituit: & proximum jam occidit in corde suo, quem ægre fert vivere, erga quem tam prave affectus est, ut de ejus morte gauderet. *Omnis qui odit fratrem suum, homicida est. Et scimus quoniam omnis homicida non habet vitam æternam in semetipso manentem.* „ Jam „ ergo si contemnebat quisquam odium fraternum, numquid & homi„ cidium in corde suo contempturus est? Non movet manus ad occi„ dendum hominem, homicida jam tenetur a Domino, qui corda scru„ tatur: vivit ille, & iste jam interfector judicatur. Quantæ vero & „ quam atroces ex odio calumniæ & detractiones oriuntur, quibus vita „ honoris & famæ adimitur? ut dicere liceat cum Optato Milevitano: *Vos vivum feciſtis homicidium: vivunt homines, & occisi sunt honores a vobis.*

S. Augustin. Tract. 5. in hanc Epist. n. 10.

16. *In hoc cognovimus caritatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit: & nos debemus pro fratribus animas ponere.* Christus Jesus qui mandatum novum caritatis dedit, non solum nobis adjutorium præbet quo illud impleamus, sed & exemplum. *Hoc est præceptum meum* (inquit) *ut diligatis invicem, sicut dilexi vos.* Christus pro salute nostra mori dignatus est; & nos igitur parati esse debemus ad mortem pro fratribus oppetendam, si Dei gloria & salus ipsorum id exigat. Homo quilibet proximus & frater noster est, maxime vero Christianus, etiam inimicus. Postulat autem ordo caritatis, ut proximi salutem magis diligamus quam vitam corporis nostri, adeoque ut pro ejus salute procuranda vitam corporis nostri exponamus ac devoveamus. Ad id præ ceteris tenentur animarum Pastores. *Bonus Pastor*, ait Christus, *animam suam dat pro ovibus suis.* Hoc est veræ & perfectæ caritatis officium.

Christus Jesus caritatis exemplum.

17. 18. *Qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo: quomodo caritas Dei manet in eo?* Eleemosynam pauperibus erogare, rudimentum est & inchoatio, non perfectio caritatis. Christus qui pro nobis sanguinem suum dedit, jus habet exigendi vitam nostram pro membrorum suorum salute. Qui vero non dividit cum proximis indigentibus substantiam suam; quomodo pro illis daturus est vitam suam? Qui pauperibus non subvenit secundum facultatum suarum mensuram, & secundum eorum indigentiam, caritatem Dei non habet, jus non habet ad vitam æternam, a Christi corpore alienus est, mortuum & putre membrum est. Necessitas fratrum, non solum extrema, sed communis & quotidiana, sublevanda est ex præcepto caritatis ab iis qui facultates habent hujus mundi. Hæc audiant divites immisericordes, & contremiscant. Divitias possident ut Dei dispensatores & œconomi; jus habent ex iis sumendi tantum quæ

Eleemosynæ præceptum.

sibi

sibi & familiæ suæ necessaria sunt ad personarum & status sui sustentationem, non ad inanes expensas, ad luxum, ad ludos, ad voluptates. Non solum decimas bonorum suorum debent pauperibus, ut Pharisæi, sed omnia superflua; hæc abundantior & plenior justitia est, quam a Christianis divitibus Christus Dominus exigit & exspectat; quam nisi habuerint, non intrabunt in regnum cœlorum. Superflua dico, non cupiditati, quæ numquam dicit, Sufficit, sed necessitati. *Dominus non solum decimam partem, sed etiam omnia superflua pauperibus jubet exhiberi, secundum illud* (Lucæ 11.) *Quod superest date eleemosynam* (ait S. Thomas.†) *Superflua divitum, necessaria sunt pauperum. Res alienæ possidentur, cum superflua possidentur.* Eroganda autem eleemosyna est, non ex hypocrisi, aut vanæ gloriæ studio, sed ex sincero Christianæ compassionis affectu. Nihil divitibus proficit ad salutem arcam & crumenam pauperibus aperire, si cor & viscera claudant, qui tribuunt importunitati, ostentationi, cupiditati, quod caritas exigit. *Qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo caritas Dei manet in illo?* Vera & sincera caritas non folia solum, sed fructus profert; non verbis dumtaxat speciosis compatientis animi affectum sæpe mentientibus, sed operibus & beneficentia exhibetur. *Filioli mei, non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate.* Si dixeris pauperi, Deus te adjuvet, nec illi subvenias cum potes, & quantum potes, dilectio Dei in te non manet. Si caritas Dei in te non manet, non es natus ex Deo. „ Quo- *S. August. Tract. 5. n. 12.* „ modo te gloriaris esse Christianum? Nomen habes, & facta non habes.

S. Thomas, Secunda Secundæ Quæst. 87. Art. 1. ad 4. Psal. 147. n. 13.

19. 20. 21. *In hoc cognovimus quoniam ex veritate sumus: & in conspectu ejus suadebimus corda nostra.* Simulator caritatis, non est filius veritatis, Christianus vocari non meretur. Multi eleemosynas erogant, qui id ex caritate non faciunt, pagani, hæretici, schismatici, mali & impœnitentes Christiani. Nostram ergo conscientiam in conspectu Dei interrogemus. Nam *Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ ..... Opus autem suum probet unusquisque, & tunc in semetipso gloriam habebit, & non in altero.* Opus suum probet, utrum de vena caritatis emanet, utrum de radice dilectionis rami bonorum operum pullulent. Frustra illi perhibet testimonium lingua aliena, si redarguat eum conscientia propria. *Quoniam si reprehenderit nos cor nostrum, major est Deus corde nostro, & novit omnia.* Intimos cordis nostri recessus, affectus, consilia, intentiones scrutatur & videt, qui dixit, *Attendite ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis:* &, *Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.* „ Dextera, pura „ conscientia est; sinistra, mundi cupiditas. Multi per cupiditatem mun- „ di multa in speciem bona & mira faciunt; sinistra operantur, non „ dextera. Dextra debet operari, & nesciente sinistra, ut nec misceat „ se cupiditas sæculi, quando aliquid boni dilectione operamur. Et un- „ de hoc cognoscimus? Ante Deum interroga cor tuum: vide quid fe- „ cisti, & quid ibi appetisti, salutem tuam, an laudem hominum. In- „ tus vide, nam homo judicare non potest, qui cor tuum non videt. Ille videat, qui coronat; vel damnat: ille sit testis, quo judice coronaris, aut damnaris. Si caritas in te sincera sit, non ficta; coram Christo judice cum fiducia comparebis, qui regnum suum non promisit nisi caritati & ejus operibus. Qui caritatem non habet, conscientiæ suæ judicio.

Nihil prodest eleemosyna facienti, nisi ex sincera caritate fiat.

2. Cor. 1. 12. Galat. 6. 4.

Matt. 6. 1, 3.

S. August. Tract. 6.

dicio prædamnatur. *Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum.* Piam salutis eternæ fiduciam ingenerant pura conscientia, & caritatis operatio assidua. „ Præclara & divina res salutaris ope- S. Ciprian. De Opere & Eleemosinis.
„ ratio, solatium grande credentium, securitatis nostræ salubre præsi-
„ dium, munimentum spei, tutela fidei, medela peccati... Verum Dei
„ munus & maximum, infirmis necessarium, fortibus glorioſum, quo
„ Christianus adjutus perfert gratiam spiritualem, promeretur Christum
„ judicem, Deum computat debitorem.

22. *Et quidquid petierimus, accipiemus ab eo: quoniam mandata ejus custodimus, & ea quæ sunt placita coram eo, facimus.* Deus nihil negat caritati in sanctis oranti, quia nihil ipsa negat unquam Deo, studens illi non solum in omnibus obsequi, sed & adulari (ut Tertuliani verbis utar.) Quicquid justus petit, accipit, modo petat quod petendum est, & quando petendum, & quomodo petendum, & quantum res tanta peti debet, scilicet perseveranter. *Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet & salvos faciet eos.* Oratio justi quantam vim habeat? Psal. 144. 19.
„ Deus etsi voluntati nostræ non dat, saluti dat. Quid si enim hoc S. August. Tract. 6. in hanc Epist. n. 8.
„ petieris quod tibi obest, & Medicus novit quod obest, tibi? Non
„ enim non te exaudit Medicus, quando forte tu frigidam aquam pe-
„ tis, & si prodest, statim dat; si non prodest, non dat. Non exaudi-
„ vit, an potius ad sanitatem exaudivit, quia voluntati contradixit: Sit
„ ergo in vobis caritas, & securi estote: & quando non vobis datur
„ quod petitis, exaudimini, sed nescitis. Discite rogare Deum, ut Me-
„ dico committatis, quod ipse novit faciat. Tu morbum confitearis, ille
„ medicamentum adhibeat. Tu tantum caritatem tene. Nam ille secare
„ vult, urere vult: tu si clamas, & non exaudiris in sectione, in ustio-
„ ne & tribulatione, novit ille quo usque putre est. Tu vis jam revo-
„ cet manus, & ille vulneris sinum attendit, scit quousque perveniat.
Non exaudit ad voluntatem, sed exaudit ad sanitatem.

23. 24. *Et hoc est mandatum ejus: Ut credamus in nomine Filii ejus Jesu Christi: & diligamus alterutrum, sicut dedit mandatum nobis.* Hæc Legis Christianæ summa, credere & diligere. Joan. 17. 3.
legis Christianæ summa: credere, & diligere. *Hæc est vita æterna ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Jesum Christum*: ait Salvator noster. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. Hoc est maximum & primum mandatum. Secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis universa Lex pendet, & Prophetæ.* Proximos autem ex caritate non diligimus, si ex principio fidei non diligimus ut membra Jesu Christi, & in ejus nomine, propter Deum, & ad salutem æternam, quomodo ipse & verbo & exemplo suo diligendos docuit. *Sicut dedit mandatum nobis.* Christiana caritas a Deo ut a principio manans, in eo velut in fine requiescit. Per hanc homo justus Deo adhæret tamquam amicus amico potentiori, prævenienti, adjuvanti, promoventi, & perficienti in bonis, protegenti in malis: & vicissim Deus homini justo adhæret tamquam amico infirmiori, gratiæ suæ præsidio illum servans, adjuvans, confirmans: & quemadmodum tres divinæ personæ admirabili circuminsessione in se ipsis inhabitant per unitatem substantiæ: ita justi in Deo, & tres divinæ Personæ in justis miro quodam modo inhabitant per unitatem caritatis, quæ Deus est. *Et qui servat mandata ejus, in illo manet, & ipse in eo.* Caritate & operibus caritatis, nobis inhabitatio Matt. 22. 37 38. 39. 40.

Dei in cordibus nostris manifestatur; quemadmodum nascentis Ecclesiæ tempore variis charismatis, ut dono linguarum, Prophetiæ, miraculorum, sanitatum, præsentia Spiritus sancti in fidelibus manifestabatur.

S. Augustin. Tract. 6. in hanc Epist.

Et in hoc scimus quoniam manet in nobis, de Spiritu quem dedit nobis. „ Ergo si vis nosse quia accepisti Spiritum sanctum, interroga cor tuum; „ ne forte Sacramentum habeas, virtutem Sacramenti non habeas. Interroga cor tuum: si est ibi dilectio fratris, securus esto. Non potest esse „ dilectio sine spiritu Dei, dicente Paulo Apostolo: *Caritas Dei diffusa* *Rom. 5. 5.* „ *est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis.*

CAPUT IV.

Sensus Litteralis.

Simon Magus, Menander, Cerinthus, Ebion, Basilides, Valentinus, &c. Ex hoc loco perperam colligunt Hæretici quidam, examen doctrinarum ex fidei morumque regulis, & judicium controversiarum fidei, ad quosvis Christianos pertinere.

1. *Carissimi, nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex Deo sint: quoniam multi Pseudo-Prophetæ exierunt in mundum*, † Ne fidem adhibeatis cuilibet homini doctrinam quasi a Spiritu sancto sibi revelatam proferenti & jactanti, sed hujusmodi homines examinate ad regulas quas vobis tradimus. (*Vers. 2. & 6. hujus capitis*,) ut cognoscatis an vere sint a Deo afflati & missi, & an eorum doctrina sit a Spiritu Dei revelata. Multi enim Magistri mendaces in mundum prodierunt.

2. 3. *In hoc cognoscitur* * *Spiritus Dei: Omnis spiritus qui confitetur Jesum Christum in carne venisse, ex Deo est: Et omnis spiritus qui solvit Jesum, ex Deo non est: & hic est Antichristus*, † *de quo audistis quoniam venit, & nunc jam in mundo est.* Hoc signo cognoscatis quempiam doctrinam a Spiritu Dei profectam tradere: Omnis qui confitetur Jesum Christum verum Deum ex sinu Patris æterni in mundum venisse, & veram carnem ad redimendos homines assumpsisse, in eaque salutis nostræ Mysteria operatum, quantum ad hoc doctrinæ caput, ex Deo est. Et omnis doctor qui dissolvit ac destruit Jesum, duas in eo naturas separans, duasque in eo personas esse dicens; adeoque illum non esse Dei Filium, verumque Messiam & Christum, non tradit doctrinam a Deo inspiratam, sed diabolicam: & hic est Antichristi præcursor, quem venturum audivistis: & jam membra ejus & spiritus in mundo sunt, regnum ejus inchoantia & promoventia. Græcus Textus hodiernus & Latina Versio in Versu tertio variant. Secundum Græcum Textum hodiernum ex omnibus Codicibus constantem sic legitur: *Et omnis spiritus qui non confitetur Jesum Christum in carne venisse, ex Deo non est.* Cui lectioni Syriaca Versio concordat, & S. Cyprianus suffragatur. Versio vero Latina habet: *Et omnis spiritus qui solvit Jesum, ex Deo non est.* Quam Versionem primitivo, antiquiori, & sincero Textui Græco consona esse conjicimus ex S. Irenæo illam agnoscente, ex S. Augustino utramque lectionem exponente, quas & Tertullianus multo antiquior conjunxit, & ex Socrate Historiæ Ecclesiasticæ Auctore, qui observat ignorasse Nestorium in Catholica Joannis Epistola ita scriptum esse in antiquis exemplaribus. *Omnis spiritus qui Jesum a Deo separat, non est ex Deo.* Hanc enim sententiam (inquit)

* Græce, γινώσκετε, *Cognoscite.*

* Secundum Græcum: *Et hic est Antichristi.*

S. Cyprian. lib. 2. Adversus Judæos. S. Irenæus lib. 3. cap. 18. S. Augustin. Tract. 6. Tertull. lib. 5. contra Marcion. cap. 16. Socrates lib. 2. cap. 32.

» (inquit) e vetustis exemplaribus sustulerunt ii, qui ab hominis dispen-
» satione divinitatem separare studebant. Quomobrem & prisci Inter-
» pretes idipsum observaverunt, fuisse nimirum quosdam qui hanc Epi-
» stolam depravarint, hominem a Deo sejungere cupientes.

4. 5. *Vos ex Deo estis, filioli, & vicistis eum* quoniam major est qui in vobis est, quam qui in mundo.* Vos vero, qui per gratiam adoptionis filii Dei estis, per fidem vicistis Antichristi spiritum in Pseudo prophetis jam spirantem & multos seducentem: quia Deus, qui in vobis habitat, & per gratiam suam vos regit ac protegit, fortior ac potentior est diabolo, qui mundo impio & reprobo dominatur. *Ipsi de mundo sunt; ideo de mundo loquuntur, & mundus eos audit.* Illi Antichristi præcursores & errorum Magistri, ex hominum mente corruptorum, & mundo servientium, numero sunt. Ideo ex mundi spiritu & affectu loquuntur, falsamque doctrinam spargunt a diabolo mundi principe inspiratam, & falsis mundi præjudiciis ac depravatis affectibus congruentem; & mundus eos lubenter audit, illis credit, ac morem gerit.

* Secundum Græcum Textum, & Syriacam Versionem: *Et vicistis eos.*

6. *Nos ex Deo sumus. Qui novit Deum, audit nos: qui non est ex Deo, non audit nos: in hoc cognoscimus spiritum veritatis, & spiritum erroris.* Versu tertio regulam, signumque speciale temporibus suis congruens, ad Pseudoprophetas dignoscendos tradidit S. Joannes, nimirum, quod a Christo Jesu abducant, & illum dividant ac dissolvant. Isto vero Versu tradit regulam generalem, signumque universalius, & omnibus temporibus conveniens, quo vera doctrina discernatur a falsa: Quod nimirum ea vera doctrina sit, quam Apostoli docuerunt ac prædicarunt; falsa vero quæ doctrinæ & Traditioni Apostolicæ repugnat. Nos Apostoli (inquit) ex Deo sumus, a quo accepimus doctrinam quam prædicamus, & a quo vocati & missi sumus ad prædicandum omnibus gentibus Evangelium. Quicumque Deum novit, & diligit, & cum eo societatem habet, audit nos, nostram doctrinam obedienter suscipit ac sectatur: Qui non est ex Deo, nostram doctrinam spernit, rejicit, impugnat. Per hoc cognoscimus & discernimus veram falsamque doctrinam, magistros erroris & doctores veritatis.

7. 8. *Carissimi, diligamus nos invicem: quia caritas ex Deo est. Et omnis qui diligit, ex Deo natus est, & cognoscit Deum:* Nos omnes amore sancto invicem diligamus: quia, caritas eximium est ac singulare Dei munus, quod per gratiam suam in nobis operatur. Et omnis qui proximum non carnali solum & naturali, sed spirituali dilectione prosequitur propter Deum, Dei filius est, & Deum cognoscit ut oportet, intimo cordis affectu ei adhærens. *Qui non diligit, non novit Deum; quoniam Deus caritas est.* Qui non amat proximum, non novit Deum ut oportet, notitia quæ illius divina majestate digna sit, notitia salutari, ut amicitiæ societatem cum illo habens: Quia Deus ipsa caritas est essentialis, increata, subsistens: unde qui a caritate alienus est, amicitiæ fœdere Deo non conjungitur.

9. 10. 11. *In hoc apparuit caritas Dei in nobis, quoniam Filium suum unigenitum misit Deus in mundum * ut vivamus per eum.* Hoc illustri argumento Deus Pater admirabilem suam erga nos caritatem declaravit, quod Filium suum unigenitum, humana & mortali carne indutum misit in mundum, ut qui mortui eramus morte peccati, & eternæ damnationi addicti, per eum ceu mediatorem & caput nostrum vita gratiæ & gloriæ sempiternæ vivamus. *In hoc est caritas; non quasi nos dilexerimus*

* Confer cum Joan 3. 16. *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret: ut omnis, qui credit in eum; non pereat, sed habeat vitam æternam.*

„ habeo. Ne igitur plures seducérentur, dixit Christus Dominus: *Cum venerit Paracletus Spiritus veritatis, qui a Patre procedit, ille docebit* „ *vos omnem veritatem*. Si quem igitur audieritis dicentem, Spiritum „ Dei habeo, & non loquentem Evangelica, sed propria, is a se ipso „ loquitur, & non est Spiritus sanctus in ipso. Qui discernendi spiritus „ & doctrinas, lumen, vim, aut donum non habent, Doctores, Pasto- res, Episcopos consulant, illisque dirigentibus probent spiritus si ex Deo sint. Sine examine enim novas doctrinas recipere in materia fidei

Eccli. 19. 4. vel morum, aut vitæ spiritualis, levitas est periculosa. *Qui cito credit, levis est corde*. De sacrarum Scripturarum sensu, & quæstionibus fidei, proprio spiritu judicare velle, præsumptio damnanda. *Væ Prophetis insi-*

Ezechiel 13. 7. *pientibus, qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident*. Privatum spiritum pro Spiritu Dei accipere ac venditare, illusio diabolica, omnium-

Jerem. 23, 16. que errorum, & hæresum origo. *Nolite audire verba Prophetarum, qui prophetant vobis & decipiunt vos, visionem cordis sui loquuntur, non de ore Domini*. Probandi spiritus, quia *multi Pseudo-prophetæ exierunt in mundum*. Quicumque Fidei Christianæ dogmata, aut sanam Morum doctrinam adulterant & corrumpunt, ut Pseudo-prophetæ sunt habendi. Veniunt in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces: ex fructibus suis cognoscuntur. Quisquis fidei veritatem, vel Ecclesiæ unitatem dividit; quisquis arctam Evangelii viam dilatat; quisquis Moralem Christianam opinionibus & affectibus hominum, seculique moribus accommodat; quisquis Scriptura sacra, Traditione Apostolica, Decretis Ecclesiæ & Sedis Apostolicæ contemptis, alienas doctrinas obtrudit, & magisteria humanæ institutionis inducit; quisquis populo Dei aquas furtivas & panes absconditos novorum dogmatum offert veluti dulciores, ille regnum Antichristi promovet. Quantum enim error & peccatum propagantur, tantum Antichristi regnum dilatatur & firmatur. *Omnis spiritus qui solvit Jesum, ex Deo non est, & hic est Antichristus; de quo audistis quoniam venit, & nunc jam in mundo est. Qui* vero *confitetur Jesum Christum in carne venisse, ex Deo est*. Confessionem adventus Domini in carne, non lingua solum, sed operibus, sanctus Apo-

1. *Cor.* 4. stolus intelligi voluit, sicut S. Paulus eodem Spiritu afflatus ait: *Semper mortificationem Jesu in corpore vestro circumferentes, ut & vita Jesu manifestetur in corporibus vestris*. „ Qui igitur operantem in se habet Je-

Oecumenius in hunc locum. „ sum, & mundo mortuus est, & Christo vivit, & hunc circumfert „ non in sola Christi carne, verum etiam in sua, hic ex Deo est. „ Quisquis autem non Christo, sed mundo vivit, hoc est mundi vo- „ luptatibus, talis non est ex Deo.

Non ex nobis, sed per gratiam Dei victores mundi, peccati, & diaboli, sumus.

4. *Vos ex Deo estis, filioli, & vicistis eum, quoniam melior est qui in vobis est, quam qui in mundo*. Gratia Christi Salvatoris, & fides viva, per quam Christus habitat in cordibus nostris, fortior est mundo, diabolo, & peccato. Ne de viribus nostris præsumamus; sed in Deo, qui fortitudo nostra & refugium nostrum est, confidamus, vigilemus, ejusque auxilium humili, fervente, & assidua oratione postulemus. Cum audis, Vicisti, noli extolli, Dominum agnosce rectorem, & omnis boni in te

S. Aug. Tract. 7. *in* 1. „ auctorem. Contemne te, cum laudaris. Ille in te laudetur, qui per te „ operatur. Abs te habes male agere, a Deo bene agere. Ista confessio firmat cor, & facit dilectionis fundamentum. Caveamus ne victoriæ fructum amittamus, nobis & non Deo gloriam ejus tribuentes. Parati semper simus ad resistendum hosti, qui, quamdiu in hoc mundo vivimus, non penitus eliditur, sed pugnam sæpe redintegrat; & cum malasana securitate

torpe-

torpemus, nos facilius vincit, faciendo ut superbiamus de superbia victa. Se fortem non existimet Anima, nisi quatenus Dilecto suo innixa est, qui pro ipsa & in ipsa pugnat & vincit.

5. *Ipsi de mundo sunt: ideo de mundo loquuntur, & mundus eos audit.* De mundo sunt, qui mundum diligunt, ejusque errores & mores sectantur; qui ea magnificiunt, quæ mundus æstimat, ea spernunt quæ mundus spernit, ea damnant quæ mundus damnat; loquuntur ut mundus, agunt ut mundus: ideo mundus cum delectatione & applausu illos audit, quia ejus cupiditatibus & vitiis favent. Bonus Christianus de mundo non est, quamvis in mundo vivere cogatur. *Nihil appetere jam, nihil desiderare de sæculo potest, qui sæculo major est. Postquam Auctorem suum cœlum intuens anima cognovit, solo altior, & hac omni terrena potestate sublimior, id esse incipit, quod se esse credit.*

Bonus Christianus de mundo non est. *S. Cyprian. Epist. 1.*

6. *Nos ex Deo sumus. Qui novit Deum, audit nos: qui non est ex Deo non audit nos in hoc cognoscimus Spiritum veritatis, & spiritum erroris.* Apostolos ex Deo esse demonstrat missionis auctoritas miraculis probata, veritas doctrinæ Prophetici oraculis, & totius mundi fide confirmata, caritas discipulorum ex operibus manifesta. Omnis qui illos audit, & eorum Successores in Ecclesia Catholica, Apostolica, Romana ortas de Fide & Morali Christiana controversias finientes, Christum audit, & ex Deo est: qui illos obedienter non audit, sed spernit, Christum spernit, & ex Deo non est. „ Qui vos audit (*ait Christus*) me audit & qui vos spernit, me sper- „ nit. Qui autem me spernit, spernit eum qui misit me. *Hoc discer-* „ *nendi spiritum veritatis a Spiritu erroris criterium.* Maximæ & anti- „ quissimæ, & omnibus cognitæ, a glorioſissimis duobus Apostolis Pe- „ tro & Paulo Romæ fundatæ & constitutæ Ecclesiæ eam quam habet „ ab Apostolis traditionem, & annuntiatam hominibus Fidem per suc- „ cessiones Episcoporum pervenientem usque ad nos, indicantes, confun- „ dimus omnes qui quoquo modo vel per sui placentiam malam, vel „ vanam gloriam, vel per cæcitatem & malam sententiam, præterquam „ oportet colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam, propter potentiorem prin- „ cipalitatem, necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est eos qui „ sunt undique Fideles, in qua semper ab his, qui sunt undique, con- „ servata est ea quæ est ab Apostolis traditio. *Et*, Beatus Petrus qui „ in propria Sede vivit & præsidet, præstat quærentibus fidei verita- „ tem.

Criterium quo spiritus veritatis & spiritus erroris discernuntur. *Luc. 10. S. Irenæus lib. 3. cap. 3.* *S. Petrus Chrysost. Epist. ad Euthychen, inter Epist. S. Leonis.*

7. 8. *Carissimi, diligamus nos invicem, quia caritas ex Deo est. Et omnis qui diligit, ex Deo natus est; & cognoscit Deum. Qui non diligit, non novit Deum, quoniam Deus caritas est.* Nihil majus & excellentius caritate, quæ a Deo est ut a principio, & ab ipso Spiritu sancto in cordibus nostris accenditur. Nihil potentius caritate, quæ nos filios Dei adoptivos facit, & regni ejus cum Filio ipsius unigenito coheredes. Nihil luminosius & amabilius caritate, quæ veram, actuosam, salutarem Dei notitiam nobis tribuit. Cur dicitur, *Diligamus invicem, quia caritas ex Deo est*, nisi quia *præcepto admonitum est liberum arbitrium, ut quæreret Dei donum? Quod quidem sine ullo suo fructu prorsus admoneretur, nisi prius acciperet aliquid dilectionis, ut addi sibi quæreret, unde quod jubebatur impleret. Cum dicitur*, Diligamus invicem, *lex est. Cum dicitur*, quia dilectio ex Deo est, *gratia est*. Sola caritas nos filios Dei facit, per quam Pater nos consociat Filio dilectionis suæ. Omnes qui non diligunt Deum, alieni sunt, Antichristi sunt. Habere Baptismum & ma-

Deum salutari notitia non cognoscit, qui non diligit. *S. Aug. l. De Gratia & Libero arbitrio cap. 18.* *S. Aug. Tract. 7. in hanc Ep.*

„ lus potest : habere prophetiam & malus potest : accipere Sacramen-
„ tum Corporis & Sanguinis Domini & malus potest : Christianus voca-
ri & malus potest : habere autem caritatem & malus esse non potest .
„ Hoc est proprium donum filiorum Dei . Iis qui illud non habent ,
Matth. 7. 23. Christus in die novissimo dicet : *Numquam novi vos : discedite a me, qui operamini iniquitatem* . Illos pro suis non agnoscet , sed a societate filiorum Dei , & regni sui hereditate excludet , quia eum non noverunt , ut par erat , quia non dilexerunt . Cum enim Deus sit ipsa caritas , De-
Joan. 7. 17, *Joan.* 14. 17. um non novit , qui a caritate alienus est . *Qui non diligit , non novit Deum* . Ea de cognitione loquitur Apostolus , de qua ipse Christus : *Qui fecerit voluntatem Patris mei , cognoscet de Doctrina mea* . Et alibi : *Spiritum veritatis , quem mundus non potest accipere , quia non videt eum , nec scit eum . Vos autem cognoscetis eum , quia apud vos manebit , & in vobis erit* . Mundus , in quo non est caritas , quia regnat in eo cupiditas ,
1. *Cor.* 2. 14. Deum nescit . *Animalis homo* , ait Paulus Apostolus , *non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei , & non potest intelligere* . De illa notitia loquitur
Joan. 6. 45. *S. August. l. De Gratia Christi , c.* 14. dilectus Christi Discipulus , de qua iterum ipse Christus : *Omnis qui audivit a Patre , & didicit , venit ad me* . Quo modo *cum Deus docet , non per legis litteram , sed per Spiritus gratiam ; ita docet , ut quod quisque didicerit , non tantum cognoscendo videat , sed etiam volendo appetat , agendoque perficiat* .

Nullum evidentius est argumentum immensæ caritatis Dei in homines , Incarnatione Filii ejus unigeniti.

9. 10. 11. *In hoc apparuit caritas Dei in nobis , quoniam Filium suum unigenitum misit Deus in mundum , ut vivamus per eum* . Nullum evidentius est immensæ caritatis Dei erga homines argumentum Incarnatione Filii ejus Domini nostri Jesu Christi . Infinitam Dei magnitudinem , extremamque hominis in peccatum lapsi corruptionem & miseriam comprehendere si possemus , mente possemus assequi quantus fuerit Dei in nos amor , qui sic dilexit mundum , ut Filium suum unigenitum pro nostra reparatione & salute in mundum mitteret , ac per illum nos filios suos faceret , utque per eum , & vita illius viveremus . Filium suum dedit nobis Deus , & cum illo nobis omnia donavit . Ingrati sumus , si nos ipsos totos , & in omne tempus , Deo pro tanto beneficio non retribuamus . Nos dilexit prior , immeritos , cum ejus inimici essemus . Illum saltem toto corde , totisque viribus redamemus , nec unquam ab ejus amore deficiamus . *In hoc est caritas , non quasi nos dilexerimus Deum , sed quoniam ipse prior dilexit nos* . Exinanivit semetipsum Filius Dei pro nobis ; humiliemus nos ipsos in conspectu Majestatis ejus , ut Mysterium Incarnationis ejus honoremus , ejusque fructum percipiamus . Desinat esse homo superbus , pro quo humilis factus est Deus . Misit Deus Filium suum ut pro nobis in cruce moreretur , & peccata nostra sanguine suo expiaret ac deleret . *Propitiationem pro peccatis nostris* . Nos ipsos ut victimam Deo offeramus ac devoveamus cum Christo Jesu , cordis contriti sacrificio , & sensuum carnisque mortificatione . Exemplum caritatis nobis dedit Deus : divino illi exemplari nos conformemus diligendo proximos , etiam immeritos , etiam inimicos , illis subveniendo , illorum salutem pro viri-
S. August. bus promovendo . *Si sic Deus dilexit nos , & nos debemus alterutrum diligere* . Imitatores ejus esse debemus , quem colimus . Verus autem Dei cultus in illius & proximi amore consistit . *Non colitur nisi amando* . Sanguinem pro nobis dedit , jure sanguinem a nobis repetere potest . In omnium pauperum universitate mendicans panem petit ,

tit, sanguinem non petit. Ejus amore indignus est, qui proximis indigentibus non succurrit.

12. *Deum nemo vidit unquam. Si diligamus invicem, Deus in nobis manet, & caritas ejus in nobis perfecta est.* Per caritatem ad Deum accedimus, & ad ejus visionem præparamur ac perducimur. Non oculo, sed corde quærendus est. „ Sed quemadmodum si solem istum videre „ vellemus, oculum corporis purgaremus, quo videri lux potest: vo„ lentes videre Deum, cordis oculos purgemus, quibus Deus videri po„ test. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Caritate Deus in se ipso possidetur, & in proximo invenitur. Nemo nosse potest Deum in se manere, nisi noverit se proximum propter Deum, ut seipsum diligere. Unde autem habetur illa notitia? Ex operibus sinceræ & perfectæ caritatis. Tunc est perfecta caritas, cum non dominatur cupiditas, cum Deus rebus omnibus præponitur, & ex ejus amore proximo in necessitatibus subvenitur. „ Nemo vero desidiosam sibi fingat caritatem, „ & quadam, non dico, mansuetudine, sed remissione & negligentia „ servari. Non est ista caritas, sed languor. Ferveat caritas ad corri„ gendum, ad emendandum: boni mores delectent, mali emendentur, „ corrigantur. Noli in homine amare errorem, sed hominem. Ama „ quod Deus fecit, non quod ipse homo fecit. In specie columbæ ve„ nit Spiritus sanctus, per quem caritas infunditur. Fel columba non „ habet: tamen rostro & pennis pro nido pugnat, sine amaritudine „ sævit. Hoc facit & pater, quando filium castigat, ad disciplinam ca„ stigat. Tales estote ad omnes. Caritas sævit quodam modo sine „ felle, more columbino, non corvino. Si nos ita geramus, cognoscemus Deum in nobis manere, quia Spiritum suum dedit nobis. Ibi Spiritus sanctus est, ubi operatur, ubi dilectionem legis Dei diffundit, ubi fructus Christianarum omnium virtutum & bonorum operum parit. *In hoc cognoscimus quoniam in eo manemus, & ipse in nobis: quoniam de Spiritu suo dedit nobis.* „ Officia caritatis pro tempore exhibeantur, ca„ ritas intus non intermittatur: spem & gustum spiritualium bonorum semper nobis tribuat: ab amore carnalium & temporalium bonorum nos magis ac magis abstrahat.

Oculus cordis caritate purgandus, ut Deus videri possit.

Matth. 5. 8.

Caritatis fervor.

S. Augustin. Tract. 7. *in hanc Epistol. num.* 11.

Caritas sine amaritudine sævit.

16. *Deus caritas est, & qui manet in caritate, in Deo manet, & Deus in eo.* Admirabile commercium dilectionis! Vicissim in se habitant, qui continet, & qui continetur. Habitas in Deo, sed ut continearis: habi„ tat in te Deus, sed ut te contineat, ne cadas. Ne forte sic te putes „ domum Dei fieri, quomodo domus tua portat carnem tuam. Si sub„ trahat se donus in qua habitas, cadis: si autem te subtrahas, non ca„ dit Deus. Integer est cum eum deseris, integer cum ad illum redie„ ris. Tu sanaris, non illi aliquid præstabis: tu mundaris, tu reficeris; „ tu corrigeris. Ille medicamentum est non sano, regula est pravo, lux „ tenebroso, habitatio est deserto. Omnia ergo tibi conferuntur. Nihil Deo conferre potes. Opera & obsequio servorum nostrorum indigemus, Deus obsequiis nostris non indiget. *Dixi Domino, Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.* „ Ille est verus Dominus, qui nihil a „ nobis quærit, & væ nobis, si eum non quæramus. Nihil a nobis „ quærit, & quæsivit nos, cum eum non quæreremus. Ovis una erra„ verat, invenit eam, gaudens in humeris suis reportavit. Numquid „ ovis erat Pastori necessaria, & non potius Pastor ovi necessarius?

Justus per caritatem in Deo manet, & Deus in eo, diversimode.

S. Augustin. Tract. 8. *in hanc Epistol. num.* 14.

Psalm. 15. 2.

17. *In hoc perfecta est caritas Dei nobiscum, ut fiduciam habeamus in die judi-*

Perfecta caritas parit fiduciam in die judicii. S. August. Tract. 9. in hanc Epistol. n. 2. & 3.

judicii : quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo. Caritas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, fiduciam in Deum parit. Quo quisque magis in caritate proficit, eo majorem concipit fiduciam in die judicii. „ Cœpit aliquis credere diem judicii : si cœpit credere, „ cœpit & timere. Sed quia timet adhuc, nondum habet fiduciam in „ die judicii, nondum est illo perfecta caritas. Numquid tamen despe-
„ randum est? In quo vides initium, cur desperas finem? *Initium sapien-*
Eccli. 1. 16. „ *tiæ timor Domini*. Cœpit timere diem judicii; timendo corrigat se; vi-
„ gilet adversus hostes suos, id est, adversus peccata sua; incipiat revi-
„ viscere interius, & mortificare membra sua quæ sunt super terram, id
Coloss. 3. 5. „ est, avaritiam, immunditiam, &c. Quantum autem mortificat mem-
„ bra sua terrestria, tantum surgunt & corroborantur membra cœlestia,
„ scilicet omnia opera bona. Surgentibus cœlestibus membris, incipit
„ desiderare quod timebat. Metuebat enim ne veniret Christus, & in-
„ veniret impium quem damnaret: desiderat ut veniat, qui inventurus
„ est pium, quem coronet. Jam cum cœperit desiderare venientem Chri-
„ stum casta anima, quæ desiderat amplexus Sponsi, renuntiat adultero,
„ fit virgo interius ipsa fide, spe, & caritate. Habet jam fiduciam in die
„ judicii: non contra se pugnat quando orat & dicit, *Adveniat regnum*
Matth. 6. 10. „ *tuum*. Qui enim timet ne veniat regnum Dei, timet ne exaudiatur.
„ Qui autem orat cum fiducia caritatis, optat ut veniat. De isto desi-
Psalm. 6. 4. „ derio ait Propheta, *Et tu Domine usquequo? Convertere, Domine, & eripe*
animam meam. „ Sunt enim homines qui cum patientia moriuntur; sunt
„ autem quidam perfecti qui cum patientia vivunt. Qui adhuc deside-
„ rat istam vitam, quando illi venerit dies mortis, patienter tolerat mor-
„ tem: luctatur adversum se, ut sequatur voluntatem Dei; & hoc po-
„ tius agit animo quod elegit Deus, non quod elegit voluntas humana:
„ & ex desiderio vitæ præsentis fit lucta cum morte; & adhibet patientiam
„ & fortitudinem, ut æquo animo moriatur; iste patienter moritur. Qui
autem desiderat, ut Apostolus, *Dissolvi & esse cum Christo*, non patien-
Philipp. 1. 23. ter moritur, sed patienter vivit, delectabiliter moritur. „ Demus igi-
„ tur operam ut desideremus diem judicii. Ille autem eum desiderat,
„ qui fiduciam habet in illo, cujus nempe conscientia non trepidat in
„ caritate perfecta atque sincera. Quænam porro causa fiduciæ? Dei si-
Matth. 5. 46. militudo, Christi Jesu imitatio, inimicorum dilectio. *Diligite inimicos ve-*
stros, benefacite his qui oderunt vos, & orate pro persequentibus vos, ut
sitis filii Patris vestri qui in cœlis est. „ Si ergo ad hanc perfectionem
„ nos invitat Deus, ut diligamus inimicos nostros sicut & ipse dilexit
„ suos, ea nobis fiducia est in die judicii, *Quia sicut ille est, & nos su-*
„ *mus in hoc mundo:* quia sicut ille diligit inimicos suos, faciendo solem
„ suum oriri super bonos & malos, & pluendo super justos & injustos;
„ ita nos quia inimicis nostris non possumus præstare solem & pluviam,
„ præstemus lacrymas cum pro illis oramus. Qui Christi similitudinem
in se agnoscit per imitationem sanctitatis, humilitatis, patientiæ, & ca-
ritatis ejus, merito confidit in ejus judicio se mercedem ab eo promis-
Timor servilis non est ex caritate. Timor castus est ex caritate, & cum ea permanet.
sam in cœlis recepturum. Non enim apparebit ille vacuus coram Do-
mino, sed ejus opera erunt plena, cujus cor plenum est caritate. In quo
autem non est sincera caritas, quid est nisi cupiditas, & vanitas?

18. *Timor non est in charitate : sed perfecta charitas foras mittit timo-*
rem : quoniam timor pœnam habet ; qui autem timet, non est perfectus in
caritate. Timor servilis non est ex caritate, sed ex amore sui, ex cupidi-

piditate, quatenus servilis est. Timor initialis est ex caritate inchoata, timor castus & filialis ex caritate perfecta. Incipiat timor, quia *Initium sapientiæ timor Domini*. „ Timor quasi locum præparat caritati: cum „ autem cœperit caritas habitare, pellitur timor qui ei præparavit lo- „ cum. Quantum enim illa crescit, ille decrescit: & quantum illa fit „ interior, timor pellitur foras. Major caritas, minor timor: minor ca- „ ritas, major timor. Si autem nullus timor, non est qua intret caritas. „ Sicut videmus per setam introduci linum, quando aliquid suitur, seta „ prius intrat, sed nisi exeat, non succedit linum: sic timor primo oc- „ cupat mentem, non autem ibi remanet timor, quia ideo intravit ut „ introduceret caritatem. *Qui sine timore est, non poterit justificari*. Opus „ est ergo ut intret timor primo, per quem veniat caritas. Timor me- „ dicamentum; caritas, sanitas. *Qui autem timet, non est perfectus in ca-* „ *ritate*. Quare? *Quoniam timor pœnam habet*, quomodo sectio Medici „ tormentum habet. Ceterum *Timor Domini castus permanet in sæculum* „ *sæculi*. Aliud est timere Deum ne mittat te in gehennam cum diabo- „ lo: aliud est timere Deum ne recedat a te. Primus nondum est castus, „ nondum enim venit ex amore Dei, sed ex timore pœnæ; cum autem „ times Deum ne deserat te præsentia ejus; amplecteris eum, ipso frui „ desideras. Cogita duas mulieres, unam adulteram, aliam castam. Illa „ timet maritum, sed quia adhuc amat nequitiam, huic non grata, „ sed onerosa est mariti præsentia; timet maritum ne veniat. Tales sunt „ qui timent diem judicii. Altera timet virum ne deserat, ne discedat. „ Pone hoc in animo Christiano, & invenis timorem quem foras mittit „ caritas, & alium timorem castum permanentem in sæculum sæculi. „ O anima, quæ sic times Deum ne damnet te Deus, quomodo timet „ mulier, quam delectat nequitia, ne damnetur a viro: quomodo tibi „ displicet illa mulier, displice & tu tibi. Si habes aut habere vis uxo- „ rem, castam eam vis, ut te diligat, non ut te timeat. Exhibe te ta- lem Deo. Potest mulier fallere virum: tu Deum fallere non potes. Te nunc convenio, o Anima sancta, Dominum timens timore casto in sæ- culum sæculi permanente. Secura expectas adventum ejus, paululum ex- specta, cito veniet. Sed tardum est amanti. Audi similem tibi suspiran- tem & dicentem, *Psallam & intelligam in via immaculata, quando ve-* „ *nies ad me*? In via immaculata merito non timebis, quia *Perfecta cari- tas foras mittit timorem*.

S. Aug. Tract. 9. in hanc Ep. n. 4. 5. & 6.

Eccli. 1. 28.

Psalm. 18. 10.

Psal. 100. 2.

19. *Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos*. Amor Dei semper præveniens est, semper beneficus & efficax. Prior dilexit nos. Nam unde diligeremus, nisi nos prior dilexisset? Diligendo amici „ facti sumus: sed inimicos ille dilexit, ut amici efficeremur. Prior di- „ lexit nos, & donavit nobis ut diligeremus eum. Animas adhuc pec- „ catis fœdas amavit, suæque pulchritudinis amorem illis infundendo „ pulchras effecit. Qualis amor est, qui reddit pulchram amantem? A- „ mavit nos prior qui semper est pulcher, *Speciosus forma præ filiis homi-* „ *num*: & quales amavit, nisi fœdos & deformes? Non ideo tamen ut „ fœdos dimitteret; sed ut mutaret, & ex deformibus pulchros faceret. „ Quomodo erimus pulchri? Amando eum qui semper est pulcher. Quan- „ tum in te crescit amor, tantum crescit pulchritudo: quia ipsa caritas „ est animæ pulchritudo. Amans curre, currens ama. Pulcher es: sed „ noli tibi in te placere, noli in te gloriari, ne perdas quod accepisti. „ Ad illum omnes affectus tuos converte, a quo factus es pulcher. Ideo

Amor Dei semper præveniens, semper beneficus & efficax. S. Aug. n. 9.

„ sis

„ sis pulcher, ut ille te amet. Totam intentionem tuam ad illum dirige, „ ejus amplexus pete, ab illo time discedere, qui prior te dilexit, & „ cum peccator esses, mortuus est pro te, justus pro injusto, pulcher pro fœdo.

Qui proximum odit, Deum non diligit. *S. Aug. n. 10.*

20. 21. *Si quis dixerit, Quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est*, &c. Nemo potest diligere fratrem, nisi diligat caritatem: Deus autem caritas est. Præterea, ille dedit nobis mandatum ut diligamus in„ vicem. Quomodo diligis eum, cujus odisti præceptum? Quis est qui „ dicat, Diligo Imperatorem, sed odi leges ejus? Lex Imperatoris nostri „ quæ est? *Mandatum novum do vobis ut diligatis invicem*. Dicis te dili„ gere Christum: serva mandatum ejus, & fratrem dilige. Si fratrem non „ diligis, quomodo eum diligis, cujus mandatum contemnis? Lex est inviolabilis caritatis ut bonum, quod accepisti a Deo, ex parte proximo tuo reddas; & quod tibi malum proximus intulit, ipsi propter Deum ignoscas. *Diligite inimicos vestros, orate pro persequentibus vos, benefacite his qui oderunt vos, ut sitis filii Patris vestri cœlestis*. Dilectionem inimicorum a dilectione Dei disjungere frustra nititur amor proprius, cum utramque conjunxerit Legislator & Dominus noster Jesus Christus. *Et hoc mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligat & fratrem suum.*

CAPUT V.

Sensus Litteralis.

1. *Omnis qui credit, quoniam Jesus est Christus, ex Deo natus est. Et omnis qui diligit eum qui genuit, diligit & eum qui natus est ex eo*. Quisquis fide viva & obediente credit Jesum esse Christum in Lege & Prophetis promissum, & a Patribus exspectatum, ex Deo natus est per regenerationem ex Spiritu sancto, ac proinde filius Dei adoptivus est. Omnis enim qui Patrem diligit, consequenter diligit & filium, sive naturalem, sive adoptivum.

2. 3. *In hoc cognoscimus quoniam diligimus natos Dei, cum Deum diligamus, & mandata ejus faciamus*. Per hoc cognoscimus nos vera caritate diligere filios Dei adoptivos, fratres nostros, cum Deum efficaciter diligimus, ejusque mandata servamus. Dilectio enim Dei ratio est & causa observationis mandatorum. *Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est qui diligit me* (ait Christus Dominus.) *Hæc est enim caritas Dei, ut mandata ejus custodiamus*. In hoc dilectio Dei consistit; sive, hoc effectu, signoque certissimo manifestatur. *Et mandata ejus gravia non sunt*: * Quin immo levia. Tantum abest ut sint impossibilia justis volentibus, conantibus, secundum præsentes quas habent vires, & ut desit illis gratia qua possibilia fiant: Quæ Jansseniana hæresis est a summis Pontificibus Innocentio X. Alexandro VII. Clemente IX. Innocentio XII. & Clemente XI. universaque Ecclesia merito damnata. *Jugum meum suave est, & onus meum leve*, ait Christus Dominus. *Si quis* ergo *dixerit, Dei præcepta homini etiam justificato, & sub gratia constituto esse ad observandum impossibilia, anathema sit. Nam Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis.*

Joan. 11.

* Jansseniana hæresis de mandatorum Dei impossibilitate refellitur.

Matth. 11. Concil. Trid. Sess. 6. Can. 12. & cap. 11. Concil. Arausic. 2. Can. 23.

4. 5. Quo-

4. 5. *Quoniam omne quod natum est ex Deo, vincit mundum*: & *hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra*. Omnes enim, cujuscumque sexus, gentis, & conditionis sint, qui ex Deo per Spiritum sanctum ejus renati sunt, quatenus ut filii Dei operantur, & Spiritu ejus aguntur, vincunt mundum, ac omnem ejus malignitatem & corruptelam. Et hæc victoria, qua mundo & concupiscentiis in eo dominantibus superiores & potentiores evadimus, per fidem nostram obtinetur. *Quis est qui vincit mundum, nisi qui credit quoniam Jesus est filius Dei*? Quis enimvero mundi victor est, nisi qui credens Jesum esse Filium Dei, per eum ut Mediatorem ac Salvatorem accedit ad Patrem, impetraturus gratiam & fortitudinem qua omnes mundi blandientis vel terrentis tentationes superet?

6. *Hic est, qui venit per aquam & sanguinem, Jesus Christus: non in aqua solum, sed in aqua & sanguine. Et Spiritus est qui testificatur quoniam Christus est veritas.* † Hic est Jesus Christus, qui venit cum aqua & sanguine, non cum aqua sola, ut Joannes ejus Præcursor aqua baptizans. Venit (inquam) ad homines Deo reconciliandos per sanguinem suum, & regenerandos per Baptismum aquæ a se institutum. Et Spiritus sanctus est qui testificatur Christum esse Veritatem, tum in ejus Baptismo super ipsum, tum die Pentecostes super ejus Discipulos descendens, tum varia charismata fidelibus nascentis Ecclesiæ distribuens. De quo Spiritus sancti testimonio ipse Christus prædixit: *Cum venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis a Patre, Spiritum veritatis, qui a Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me*. Et S. Petrus: *Deus Patrum nostrorum suscitavit Jesum, quem vos interimistis suspendentes in ligno. Hunc Principem & Salvatorem Deus exaltavit dextera sua ad dandam Pœnitentiam Israeli, & remissionem peccatorum. Et nos sumus testes horum verborum, & Spiritus sanctus, quem dedit Deus omnibus obedientibus sibi.*

† Secundum Textum Græcum: *Et Spiritus est qui testificatur, quoniam Spiritus est veritas*, adeoque nec fallere potest nec falli.

Act. 5. 32.

7. *Quoniam tres sunt qui testimonium dant in cœlo,* * *Pater, Verbum,* † *& Spiritus sanctus:* * *& hi tres unum sunt*. Tres sunt testes in cœlo quod Jesus sit Christus, verus Deus, Deique Filius, nosterque Mediator & Salvator; Pater in ejus Baptismo, in Transfiguratione, glorioſa, & quando vox de cœlo venit instar tonitrui, *Et clarificavi, & iterum clarificabo*: Verbum incarnatum, id est, ipse Filius Dei unigenitus, doctrina & miraculis in istius veritatis confirmationem ab illo editis: & Spiritus sanctus super Jesum baptizatum descendens in specie columbæ, & super Apostolos & Discipulos, & Christi doctrinam inspirans, persuadens, confirmans, tum unctione & lumine interiore, tum variorum effusione ac distributione charismatum. Et hi tres unum sunt unitate Naturæ seu Essentiæ Divinæ, quæ voluntatis & testimonii consensionem infert.

* *Matt.* 3. *ult.* & *cap.* 17. 18. & *Joan.* 12. 28. † *Joan.* 5. 17. & 36. *cap.* 8. 12. & 25. *cap.* 10. 24. & 37. *cap.* 11. 44. *cap.* 13. 17. *cap.* 14. 29. *Joan.* 18. 37. & *cap.* 19. 7. * *Matt.* 3. 16. *Joan.* 1. 32. 33. 34. *Act.* 2. & 8. 16. & 17.

Hic Versus omissus quidem est Scribarum oscitantia in plerisque Mss. antiquis Græcis & Latinis, & in Versionibus etiam Orientalibus deest. Verumtamen Canonicum esse ac divinum, Joannisque Apostoli genuinum, probat Ecclesiæ Græcæ Latinæque consensus. Nam & Græci in Lectionario suo, quod inscribitur, Ἀπόστολος, & Vulgatæ Versionis Latinæ sinceriores Codices illum habent. Illum agnoverunt Auctores Editionis Complutensis Mss. optimis freti. Illum habebant novem Codices ex iis quos legit & contulit Robertus Stephanus, plures etiam ex iis quos discussit Laurentius Valla; Codex Britannicus veneran-

Versus septimus hujus capitis vindicatur contra Richardum Simon audacioris Criticæ vi-

rum, *Histor. Crit. Textus Novi Testam. cap.* 18. & Joannem Clericum in Animadversionibus in Novum Testam. & ad Adnotationes Hammondi.

nerandæ antiquitatis, ex quo illum Erasmus in sua Editione restituit. Prologus antiquus Codici Regio Bibliorum Caroli Calvi præfixus, quæ in Bibliotheca Regia servantur, & S. Hieronymo a viris quibusdam eruditis, sed parum Criticis perperam tributus, hunc Versum vindicat. In multis Codicibus Miss. Regiis, Colbertinis, & S. Germani a Pratis, in quibus Versus iste septimus deest, legitur additus ad marginem æque antiqua manu. Hunc quidem in suis Codicibus non habuerunt S. Augustinus & alii quidam Patres, qui illum contra Arianos nusquam protulere: sed integros hac in parte illorum Codices non fuisse certo constat ex S. Cypriano hunc locum proferente lib. *De Unitate Ecclesiæ* Cap. 4. *De Patre* (inquit) *Filio*, & *Spiritu sancto scriptum est: Hi tres unum sunt*. Quem locum etiam indicat Epist. *Ad Jubajanum* de hæreticis baptizandis. Eumdem locum profert S. Fulgentius lib. Responsionum contra Arianos: *In Patre ergo & Filio & Spiritu sancto* (inquit) *unitatem substantiæ accipimus, Personas confundere non audemus. Beatus enim Joannes Apostolus testatur dicens: Tres sunt qui testimonium dant in cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi Tres unum sunt. Quod etiam Beatissimus Martyr Cyprianus in Epistola de Unitate Ecclesiæ confitetur dicens: De Patre & Filio & Spiritu sancto scriptum est, Et tres unum sunt*. Hunc Versum pariter profert Victor Vitensis lib. 3. De Persecutione Ecclesiæ Africanæ a VVandalis, seu Catholici omnes Africæ Episcopi in Professione Fidei Hunnerico Regi VVandalorum oblata. Beza Calvini sectator, hunc Versum retinendum censuit ut Joannis Apostoli genuinum. Joannes Oxoniensis S. Cypriani cum Notis editor, illum vindicat. Soli fere Sociniani additium esse contendunt.

8. *Et tres sunt, qui testimonium dant in terra, Spiritus, & aqua, & sanguis, & hi tres unum sunt*. Et tres sunt, qui testimonium dant in terra, Christum esse verum hominem, sicut est verus Deus, scilicet spiritus quem emisit in cruce moriens, id est anima, quæ a corpore morientis separata est, de qua scriptum est: *Et inclinato capite tradidit spiritum*: de qua & ipse dixit magna voce clamans: *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum*: aqua, & sanguis, quæ de latere Christi recens mortui manarunt, ut idem Joannes Apostolus in Evangelio suo refert oculatus testis: & hi tres in unum testimonium conspirant. Hunc sensum Textus Græcus exprimit: καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἓν εἰσιν. *Et hi tres ad unum sunt*. Facundus Hermianensis Spiritu significare Patrem, asserit, de quo scriptum est, *Spiritus est Deus*; Sanguine Filium, qui communicavit carni & sanguini; aqua Spiritum sanctum, de quo ait Christus, *Qui in me credit, sicut dixit Scriptura, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ. Hoc autem dicebat de Spiritu quem acceperi erant credentes in eum*, (ait S. Evangelista,) Et hanc interpretationem S. Cypriano tribuit Facundus. Verum de S. Cipriani sensu magis S. Fulgentio credi par est, quam Facundo. Præterea S. Joannes, qui in Evangelio suo tam accurate observavit Christum aquæ nomine significasse Spiritum sanctum in eo quem mox indicavimus loco, non posuisset aquam pro Spiritu sancto sine explicatione metaphoricæ locutionis, quę infrequens est, nec intelligentiæ obvia. Denique Vers. 6. Ubi ait, *Hic est qui venit per aquam & sanguinem Jesus Christus*, aquæ & sanguinis nomine veram aquam & verum sanguinem, non Spiritum sanctum & Filium intellexit. Cur ergo lectoribus nihil tale cogitantibus

Joann. 19.

Luc. 23. Vide Innocentii tertii Decretalem, *In quadam*, Ext. *De Celebrat. Missar. Facundus Hermian. lib.* 1. *pro Defens. trium Capitul. cap.* 5.

Filium

Filium nomine ſanguinis, Spiritum Sanctum aquæ nomine ſignificaſſet. Verſu 8. ? Id certe præter omnem veri ſpeciem eſt. Miror Simonium hoc Facundi commentum amplexum fuiſſe, ut Verſum VII. quo Perſonarum Divinarum in una eſſentia Trinitas contra Socinianos tam luculenter probatur, in Canonicam S. Joannis Epiſtolam intruſum eſſe oſtendat. Qui conatus ipſi infeliciter ceſſit, cum illi eam ob rem ſoli Sociniani applaudant. Non diffiteor Spiritus, aquæ, & ſanguinis ſubſtantiis, velut ſacramentis, id eſt ſignis Myſticis, Patrem, Chriſtum, & Spiritum ſanctum ſignificatos intelligi potuiſſe: Sed myſticum iſtius loci ſenſum, qui multiplex afferri poteſt, impræſentiarum non quærimus, ſed litteralem. Myſticum quidem illum, quem poſtea Facundus quaſi litteralem amplexus eſt, Sanctus Auguſtinus laudat, ſed litteralem ſupponit, quem protulimus. „ Tria itaque novimus (*inquit*) de cor-
„ pore Domini exiiſſe, cum penderet in ligno, primo ſpiritum, unde
„ ſcriptum eſt, *Et inclinato capite tradidit ſpiritum*: deinde quando la-
„ tus ejus lancea perforatum eſt, ſanguinem & aquam: quæ tria ſi
„ per ſe ipſa intueamur, diverſas habeant ſingula quæque ſubſtantias,
„ ac per hoc non ſunt unum. Si vero ea quæ his ſignificata ſunt, vo-
„ lumus inquirere, non abſurde occurrit ipſa Trinitas, qui unus,
„ ſolus, verus, ſummus eſt Deus, Pater & Filius & Spiritus ſanctus, de
„ quibus veriſſime dici potuit, Tres ſunt teſtes, & Tres unum ſunt:
„ ut nomine Spiritus ſignificatum accipiamus Deum Patrem, nomine
„ ſanguinis Filium, & nomine aquæ Spiritum ſanctum... Hi ſunt Tres
„ teſtes, & Tres unum ſunt, quia unius ſubſtantiæ ſunt. Quod au-
„ tem ſigna, quibus ſignificati ſunt, de corpore Domini exierunt, figu-
„ raverunt Eccleſiam prædicantem Trinitatis unam eamdemque natu-
„ ram: Quoniam hi Tres qui trino modo ſignificati ſunt, unum ſunt;
„ Eccleſia vero eos prædicans, corpus eſt Chriſti.... Si quo autem alio
„ modo tanti ſacramenti iſta profunditas, quæ in Epiſtola Joannis legi-
„ tur, exponi & intelligi poteſt ſecundum Catholicam fidem, quæ nec
„ confundit, nec ſeparat Trinitatem, nec abnuit Tres Perſonas, nec di-
„ verſas, credit eſſe ſubſtantias, nulla ratione reſpuendum eſt. Quod
„ enim ad exercendas mentes fidelium in Scripturis ſanctis obſcure po-
„ nitur, gratulandum eſt ſi multis modis, non tamen inſipienter expo-
nitur. Sanctus Auguſtinus, & quidam alii Patres Verſum 7. in ſuis Codicibus non habuerunt; ſed Codices, quibus ſunt uſi, hac parte integros non fuiſſe, & Verſum illum librariorum incuria & hallucinatione omiſſum, vel Arianorum malitia & fraude eraſum, deinde errorem in alios Codices propagatum, certiſſimum eſt.

S. Auguſt. lib. 2. Contra Maximin. Arian. cap. 22.

9. *Si teſtimonium hominum accipimus, teſtimonium Dei majus eſt: quoniam hoc eſt teſtimonium Dei, quod majus eſt, quoniam teſtificatus eſt de Filio ſuo.* Si hominum teſtimonia, qui fallere poſſunt & falli, in rebus humanis recipimus & probamus, multo magis Dei teſtimonio acquieſcendum eſt, quod hominum teſtimonio longe præſtantius, dignius, & firmius eſt, cum Deus ſit prima & ſumma Veritas. Deus autem ipſe eſt, Pater æternus, qui magnum illud teſtimonium de Filii ſui Jeſu Chriſti Divinitate dedit. Confer cum verbis Chriſti, Joan. 5. 36. 37. *Ego autem habeo teſtimonium majus Joanne. Opera enim, quæ dedit mihi Pater ut perficiam ea: ipſa opera, quæ ego facio, teſtimonium perhibent de me, quia Pater miſit me: & qui miſit me Pater, ipſe teſtimonium perhibuit de me.*

10. *Qui*

10. *Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se. Qui non credit Filio,* * *mendacem facit eum: quia non credit in testimonium quod testificatus est Deus de Filio suo.* Qui credit Jesum esse Filium Dei, amore voluntatis ad assensum hujus veritatis impulsus, testimonium Dei Patris in animum suum obedienter admittit. Qui non credit Jesum esse verum & naturalem Dei Filium, Deum arguit mendacii, quantum in se est, quia non credit testimonio, quod Deus de Filio suo incarnato perhibuit.

* Secundum Textum Græcum: *Qui non credit Deo.*

11. 12. *Et hoc est testimonium, quoniam vitam æternam dedit nobis Deus. Et hæc vita in Filio ejus est.* Ad divinum illud testimonium id etiam pertinet, quod vitam æternam dedit nobis Deus jam in spe inchoatam, in re vero consummandam in futuro sæculo. Et hæc vita in Filio ejus est ut in auctore, & per ejus meritum, quatenus Mediator noster est, obtinetur. *Qui habet Filium, habet vitam: Qui non habet Filium, vitam non habet.* Qui Filium Dei vera fide per dilectionem operante complectitur, jus habet ad vitam æternam. Qui vero fidem vivam non habet in Christum Jesum ut Dei Filium, & Dei hominumque Mediatorem, a vita gratiæ penitus destitutus est, nullumque jus habet ad vitam æternam. Confer cum sancti Joannis Baptistæ verbis ab Apostolo nostro & Evangelista relatis: *Qui credit in Filium, habet vitam æternam: Qui autem incredulus est Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum.*

Joan. 3. 36.

13. * *Hæc scribo vobis, ut sciatis quoniam vitam habetis æternam, qui creditis in nomine Filii Dei.* Hæc ad vos scripsi, ut sciatis, vos, qui fidem habetis in Filium Dei Jesum Christum, cum caritate & observatione legis Evangelicæ conjunctam, jus ad vitam æternam habere, ipsamque jam in vobis inchoatam esse per fidem, spem, & caritatem.

* Secundum Græcum: *Hæc scripsi vobis qui creditis in nomen Filii Dei: ut sciatis quod vitam habemus æternam, & ut credatis in nomen Filii Dei*, id est, ut in ea fide perseveretis.

14. 15. *Et hæc est fiducia, quam habemus ad eum: Quia quæcumque petierimus secundum voluntatem ejus, audit nos.* Hæc fides certissimam parit fiduciam, nos a Deo impetraturos quicquid ejus voluntati consentaneum petierimus. *Et scimus quia audit nos quicquid petierimus: scimus quoniam habemus petitiones quas postulamus ab eo.* Certi porrò sumus Deum nobis concessurum quicquid ab eo recte petierimus nostræ saluti conveniens, quia jam plurima quæ postulavimus, ab ejus divina bonitate consecuti sumus.

16. *Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem, non pro illo dico ut roget quis.* Si quis noverit fratrem suum, hominem quemlibet Christianum, commisisse peccatum, quod cum salutarium remediorum contemptu, cum obstinatione, obduratione, impœnitentia non sit conjunctum, oret pro illo, & dabit illi Deus remissionem peccati, & vitam gratiæ, si revera peccatum est non ad mortem. Est peccatum ad mortem, pro illius remissione non dico ut quivis oret, quasi confidens se facile vitam hujusmodi peccatori a Deo impetraturum. Non sufficiunt scilicet ad hujusmodi criminum remissionem vulgares orationes, sed necesse est ut singularis eximiique meriti viri veniam pro iis flagitent; utque Ecclesia suis precibus veniam illis obtineat. At enim dilectus Christi Apostolus *Non ad Moysen & Jeremiam loquebatur, sed ad populum, qui suorum peccatorum alium precatorem deberet adhibere, cui satis est si pro levioribus delictis Deum precetur, graviorum veniam Justorum orationibus reservandam putet. Nam quomodo Joannes diceret non oran-*

Hoc loco Novatiani abutebantur.

S. Ambros. lib. 1. De Pœnit. cap. 8.

dum

lum? pro dilecto graviore, qui legisset Moysen rogasse & impetrasse, ubi erat prævaricatio voluntaria: qui sciret etiam Jeremiam rogasse?

Peccatum ad mortem intellige, cujus remissionem reus ipse ea qua par est humilitate numquam deprecatur. Pro eo autem frustra quis oraret ex vulgo bonorum Christianorum, quia obduratio & impœnitentia peccatoris irritas reddit piorum preces pro illius conversione. Hinc S. Augustinus in exemplum peccati ad mortem, & peccati non ad mortem, profert peccatum Judæ, & S. Petri, & ita hanc S. Joannis sententiam expœnit: „ Ista differentia peccatorum Judam tradentem a Petro negantem distinguit: non quia Pœnitenti vel peccanti non sit ignoscendum, „ nec contra illam sententiam Domini veniamus, qua præcipit semper „ ignoscendum esse fratri petenti ut sibi frater ignoscat: sed quia istius „ peccati tanta labes est, ut deprecandi humilitatem subire non possit, „ etiamsi peccatum suum mala conscientia & agnoscere & enuntiare co„ gatur. Cum enim dixisset Judas, Peccavi, quod tradiderim Sanguinem „ Justum, facilius tamen desperatione cucurrit ad laqueum, quam hu„ militate veniam deprecatus est. Quapropter multum interest quali Pœ„ nitentiæ ignoscat Deus. Multi enim multo citius se fatentur peccasse, „ atque ita sibi succensent ut vehementer se peccasse nollent: sed tamen „ animum ad humiliandum & obterendum cor, implorandamque veniam „ non deponunt: quam mentis affectionem propter peccati magnitudinem „ jam de damnatione illos habere credendum est. Et hoc est fortasse pec„ care in Spiritum sanctum, id est per malitiam & invidiam, fraternam „ oppugnare caritatem post acceptam gratiam Spiritus sancti, quod pec„ catum Dominus neque hic, neque in futuro sæculo dimitti dicit.

S. Aug. lib. 1. De Serm. Dom. in Monte, cap. 22.

17. *Omnis iniquitas peccatum est: & est * peccatum ad mortem.* Omnis iniquitas seu injuria in Deum, factum scilicet, dictum vel cogitatum quo lex ejus violatur, peccatum est; est tamen quoddam peccati genus quod non est ad mortem, illud nempe quod ex infirmitate vel ignorantia, magis quam ex malitia committitur, neque cum impœnitentia sive finali, sive habituali conjunctum est. Unde S. Hieronymus ait: *Hoc solum est peccatum ad mortem, quod ad pœnitentiam non respicit.*

* Secundum Græcum: καὶ ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον. *Et est peccatum non ad mortem.* *S. Hieron. in cap. 14. Jerem.*

18. *Scimus quia omnis qui natus est ex Deo, non peccat: sed generatio Dei conservat eum, & Malignus non tangit eum.* Certo novimus, eos qui per gratiam regenerationis, aut secundæ justificationis, sunt filii adoptivi Dei, non peccare mortaliter, quandiu filii Dei manent. Sed gratia & caritas, quæ semina sunt novæ vitæ, quam a Deo acceperunt, illos a gravibus peccatis puros conservant: & diabolus illos ad gravia peccata non pertrahit nisi consentientes, & in protectione Dei permanere nolentes. Hic itaque locus Calvinistarum hæresi nullatenus favet, asserentium quod quælibet crimina a filiis Dei committantur, illis imputari non possunt. Sane Textus Græcus, quem præ Vulgata Versione Latina sequuntur, hoc loco habet: *Sed qui genitus est ex Deo, conservat seipsum.* Quomodo autem in gravia peccata laberetur, qui conservat se ipsum ab iis purum? Qui (inquam) cum auxilio gratiæ Dei, cui fideliter respondet, seipsum impollutum servat a graviorum peccatorum labe. Peccata illa si commiserit homo ex Deo natus, nonne a Dei filius esse desinit? Nonne ipsi imputantur, secundum Apostoli nostri divinam doctrinam? *Omnis qui non diligit, manet in morte* (inquit.) *Omnis qui odit fratrem suum, homicida est, & scitis quia omnis homicida non habet vitam æternam in semetipso manentem.*

1. Joan. 3. 14. & 15.

19. *Scimus quoniam ex Deo sumus: & mundus totus in maligno positus est*. Scimus nos, qui ex fide per caritatem operante vivimus, ex Deo natos esse. Et omnes homines, qui Spiritu Dei non sunt renovati, & ii qui concupiscentiis in mundo regnantibus obediunt, & secundum pravos mundi mores conversantur, diaboli subditi sunt imperio, cui sponte se addixerunt.

Christus verus Deus.

20. *Et scimus quoniam Filius Dei venit, & dedit nobis sensum ut cognoscamus verum Deum, & simus in vero Filio ejus. Hic est verus Deus, & vita æterna*. Et fidei lumine certissime novimus Filium Dei incarnatum esse, & venisse in mundum, ad peragendum nostræ redemptionis opus vita, morte, & resurrectione sua; & dedisse nobis intelligentiam ut verum Deum cognoscamus & colamus, & veri Filii ejus Jesu Christi corpori mystico inseramur & conjungamur ut membra ejus. Hic Jesus Christus est verus Deus, ex Deo vero ab æterno genitus; Deus est, non participatione & adoptione, sed substantiæ & naturæ unitate: & est Vita æterna, qua in se ipso vivit cum Patre & Spiritu sancto, & quam electis suis promeruit ac largitur.

21. *Filioli, custodite vos a simulacris. Amen*. Carissimi filii, vos etiam atque etiam obtestor, ut tantæ gratiæ memores, ab omni idololatriæ panac specie, omnibusque ethnicæ superstitionis reliquiis vobis caveatis. Ita fiat.

CAPUT V.

Sensus Moralis.

Fides sine bonis operibus nihil prodest ad salutem. S. Augustin. Tract. 10. in hanc Epist. n. 1.

1. 2. *OMnis qui credit, quoniam Jesus est Christus, ex Deo natus est. Et omnis qui diligit eum qui genuit, diligit & eum qui natus est ex eo.* „ Quis est qui non credit quod Jesus sit Christus? Qui non sic „ vivit, quomodo præcepit Christus. Multi enim dicunt, Credo: sed sine „ operibus non salvat. Opus autem fidei, dilectio est, dicente „ Paulo Apostolo: *Fides quæ per dilectionem operatur*. Opera quidem tua, „ antequam crederes, vel nulla erant, vel si bona videbantur, inania „ erant. Si nulla erant, eras si quasi homo sine pedibus, aut vexatis pedibus „ ambulare non valens: si autem bona videbantur antequam crederes, „ currebas quidem, sed præter viam currendo errabas potius, quam per- „ veniebas. Est ergo nobis & currendum, & in via currendum. Qui præ- „ ter viam currit, inaniter currit, immo ad laborem currit. Quæ est via „ per quam currimus? Christus dixit, *Ego sum via*. Quæ patria quo cur- „ rimus? Christus dixit, *Ego sum veritas*. Per illum curris, ad illum cur- „ ris, in ipso requiescis. Sed ut curreremus per illum, extendit se usque „ ad nos: longe enim eramus, & longe peregrinabamur: & languidi non „ movere non poteramus. Medicus venit ad ægrotos, via porrecta est „ ad peregrinos. Salvemur ab ipso, ambulemus per ipsum. Hoc est cre- „ dere quia Jesus est Christus, quomodo credunt Christiani, qui non solo „ nomine Christiani sunt, sed & factis & vita, non quomodo credunt dæmo- * Jacobi 2. 19. nes. Nam & * *Dæmones credunt, & contremiscunt*. Ideo fidei dilectionem conjungit Apostolus noster, quia sine dilectione fides inanis est. *Cum dilectione fides Christiani, sine dilectione fides dæmonis*. „ Qui credit in Christum, & non „ diligit, habet fidei confessionem in timore pœnæ, non in amore coronæ: „ nam & dæmones puniri timebant. Adde huic fidei dilectionem, ut fiat fides

Quæ

„ quæ per dilectionem operatur: invenisti Christianum, invenisti civem „ Jerusalem, invenisti civem Angelorum, invenisti in via suspirantem „ peregrinum; adjunge te illi, curre cum illo, si tamen & tu hoc es. *Omnis qui diligit eum qui genuit, diligit & eum qui natus est ex eo.* Qui diligit Deum Patrem, diligit & Filium; & qui diligit Filium Dei, diligit & ejus membra. *Et diligendo fit & ipse membrum, & fit per dilectionem in compage corporis Christi: & erit unus Christus amans se ipsum. Cum enim se invicem amant membra, corpus se amat..... Si diligis Caput, diligis & membra: si membra non diligis, nec Caput diligis. Non expavescis vocem Capitis de cœlo clamantem pro membris*, Saule, Saule, quid me persequeris? *Persecutorem suum vocavit persecutorem membrorum suorum: dilectorem suum vocavit dilectorem membrorum suorum.* Qui Deum diligit, præcepta ejus diligit: Igitur proximos diligit. *Mandatum novum do vobis, ut vos invicem diligatis*, ait Christus Jesus. Omnes Dei filios quasi pretiosam auri massam in unum conflat ignis divinæ caritatis. *In hoc cognoscimus quoniam diligimus natos Dei, cum Deum diligamus, & mandata ejus faciamus.*

Act. 9. 4.

Joan. 13. 14.

3. *Hæc est enim caritas Dei, ut mandata ejus custodiamus: & mandata ejus gravia non sunt.* Dilectio Dei, operibus probatur & manifestatur. Si Deum diligimus, voluntati ejus nostram conformamus, legem ejus diligimus, ejusque mandata ex dilectione justitiæ observamus. Et mandata ejus gravia non sunt, immo *Omnia facilia sunt caritati, cui uni Christi sarcina levis est.* Nam & ipse ait; *Jugum meum suave est, & onus meum leve.* *Grave* certe *non est, quod diligendo fit, non timendo. Laborant autem in Dei præceptis, qui ea timendo conantur implere: sed perfecta caritas foras mittit timorem, & facit præcepti sarcinam, non solum non prementem onere ponderum, verum etiam sublevantem vice pennarum.* Porro non aliam ob causam Scriptura commemorat non esse gravia divina præcepta, nisi ut anima quæ illa gravia sentit, intelligat se nondum accepisse vires, quibus talia sint qualia commendantur, lævia scilicet atque suavia, & *Oret gemitu voluntatis, ut impetret donum facilitatis.* Mandata Dei gravia non sunt diligentibus. Quos labores non tolerant rerum temporalium amatores, ut optatis fruantur? Quid tibi ju- „ bet Deus? Dilige me. Aurum magno cum labore quæsiturus es, & „ forte non inventurus: quisquis me quærit, cum illo sum. Amas honorem, forte non perventurus: quis me amavit, & ad me non perve- „ nit? Patronum tibi vis facere; aut amicum potentem: ambis per alium „ inferiorem: Me ama, dicit tibi Deus: non ad me ambitur per aliquem: „ ipse amor præsentem me tibi facit.

Mandata Dei gravia non sunt; tantum abest ut justis volentibus, conantibus, sint impossibilia. *S. Aug. lib. De Natura & Gratia, cap. 69. Et lib. De Perfectione Justitiæ, cap. 10.*

S. Aug. Tract. 10. in hanc Epist.

4. *Quoniam omne quod natum est ex Deo, vincit mundum; & hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra.* Christianus qui novæ nativitatis suæ spiritu ducitur, qui novi cordis, novique amoris propensionem sequitur, ex mundo non est, ab ejus cupiditatibus liber, illum odit ut inimicum. Victor ejus est per fidem, qua cognoscit bona quæ propter se ipsa diligenda sunt, & mala quæ sola timenda sunt. Hæc est qua omnia tela diaboli ignea extinguuntur. Hæc est *qua hic mundus cum omnibus suis erroribus, amoribus, & terroribus vincitur.* Fide Martyres de mundo triumpharunt. *Prælium est nobis*, inquit Tertullianus, *quod provocamur ad tribunalia, ut illic sub discrimine capitis pro veritate certemus. Victoria est autem, pro quo certaveris, obtinere. Ea victoria habet & gloriam placendi Deo, & prædam vivendi in æternum*

Fides victrix mundi.

S. August.

Tertullian. Apolog. cap. 48.

num. Vincimus cum occidimur. Licet nunc sarmentitios & semaxios appelletis, quia ad stipitem dimidii axis revincti sarmentorum ambitu exurimur. Hic est habitus victoriæ nostræ, hæc palmata vestis, tali curru triumphamus: merito itaque victis non placemus.

5. *Quis est qui vincit mundum, nisi qui credit quoniam Jesus est Filius Dei?* Mundum vincere non possumus, nisi per fidem & gratiam Jesu Christi. Hunc vere Filium Dei credimus, si omnem nostram fiduciam in illo collocamus, si mandatis ejus obsequimur, si ad ejus gratiam confugimus, nihil nos boni salutaris sine illo, totum cum illo & per illum posse persuasi. „ Sic non credit mundus Jesum esse Filium Dei. Putasne „ (inquit S. Bernardus) Filium Dei reputat Jesum, quisquis ille est ho„ mo, qui ipsius nec terretur comminationibus, nec attrahitur promis„ sionibus, nec præceptis obtemperat, nec consiliis acquiescit? Nonne „ is etiamsi fateatur se nosse Deum, factis tamen negat? Porro fides se„ ne operibus mortua est in semetipsa. Nec sane mirum videri potest „ si nequaquam vincit, qui ne vivit quidem.

S. Bernard. Serm. 1. in Octava Paschæ.

Jacobi 2.

6. *Hic est qui venit per aquam & sanguinem, Jesus Christus: non in aqua solum, sed in aqua & sanguine. Et Spiritus est qui testificatur quoniam Christus est veritas.* Joannes Baptista venit in aqua solum baptizans, ut de Christo testimonium perhiberet. Jesum Christum demonstravit, qui non aqua solum baptizaret, sed sanguine suo vim cœlestem baptismo abstergendi peccata, & sanctificandi animas tribueret: Agnum Dei indicavit, Catholicam Patris victimam, cujus sanguis in ara crucis effusus nos redimit, nos in Baptismo & Pœnitentia purificat, nos in Eucharistia pascit. Has fidei veritates testimonio divinorum charismatum, operationum suarum, ac miraculorum, ab Ecclesiæ exordio ad hæc usque tempora Spiritus sanctus confirmavit, Christumque Veritatem esse persuasit iis, qui vocem ejus audiverunt. Qui Spiritui veritatis cor claudunt, ejusque lumen respuunt, tradi merentur spiritui erroris & mendacii, quo Novatores omnes in doctrina Religionis afflantur. Sic Achab impium Regem, qui Michæam Prophetam Domini audire noluerat, & in carcerem conjecerat, Deus a falsis Prophetis deceipi ad illius perditionem permisit. „ Ait Dominus, Quis decipiet Achab Regem Israel? ... „ Egressus est autem spiritus, & stetit coram Domino, & ait: Ego de„ cipiam illum. Cui locutus est Dominus: In quo? Et ille ait: Egre„ diar, & ero spiritus mendax in ore omnium Prophetarum ejus. Et „ dixit Dominus: Decipies, & prævalebis: egredere, & fac ita. Nunc „ igitur (ait Michæas) Ecce dedit Dominus spiritum mendacii in ore „ omnium Prophetarum tuorum, qui hic sunt, & Dominus locutus est „ contra te malum.

Qui spiritui veritatis corcludunt, spiritui erroris tradi merentur.

3. Reg. 22. 20. & seq.

7. 8. *Tres sunt qui testimonium dant in cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt. Et tres sunt qui testimonium dant in terra, Spiritus, aqua & sanguis, & hi tres unum sunt.* Pater, Filius, & Spiritus sanctus, summæ suæ erga nos bonitatis testimonium nobis dederunt, Pater nos creando ad imaginem & similitudinem suam; Filius nos redimendo; Spiritus sanctus nos sanctificando. Reddamus & nos testimonium Patri, Filio & Spiritui sancto, fide, spe, caritate, de corde puro, conscientia bona, & fide non ficta: cordis compunctione, lachrymarum assiduitate, carnalis concupiscentiæ mortificatione. Hæc tria significant *spiritus, aqua, & sanguis*. Hoc plenæ victoriæ de mundo reportatæ testimonium est. Carnis quippe concupiscentia ipsius mor-

Pater, Filius & Spiritus sanctus summę erga nos bonitatis suæ testimonium nobis dederunt: demus & nos ipsis testimonium.

mortificatione vincitur. Oculorum concupiscentiam superat studium compunctionis & assiduitas lacrymarum. Ambitionis vanitatem virtus caritatis excludit, quæ sola castificat animam, sola purgat intentionem. *Certum triumphati mundi testimonium est, si corpus castiges, & subjicias servituti, ne pernicioſa libertate serviat voluptati: si fletui præbeas oculos magis quam petulantiæ vel curiositati: si denique spirituali* „ *dilectione flagrans nulli animum dederis vanitati.* Filius Dei Jesus Chri- „ stus Sanguinem proprium dedit in redemptionem nostram; aquam de „ latere suo in ablutionem; Spiritum sanctum suum de cœlo misit, „ qui adjuvaret infirmitatem nostram. Vis ergo nosse an hæc aliquid „ operentur in te, ne forte reus sis Sanguinis Domini, quem eva- „ cuas quantum in te est: sed & aqua ipsa quæ debuerat mundare, „ in sordibus permanenti judicium damnationis accumulet: Spiritus „ quoque cui resistis, te arguat de peccato? Quis est qui testimonium „ habet effusi pro se non sine causa sanguinis Christi, nisi qui conti- „ net a peccatis? Servus enim peccati est, qui peccatum facit: ut si „ deinceps continere potuerit, & jugum abjicere miserabilis servitutis, „ certissimum sit testimonium redemptionis, quam operatur sine dubio „ sanguis Christi. Verum non sufficit peccatori continentia, si non „ etiam adsit pœnitentia. Habet ergo & ab aqua testimonium, qui la- „ borat in gemitu suo lavans per singulas noctes lectum suum. Sicut enim „ sanguis ille redemit, ut non regnet peccatum in nostro mortali cor- „ pore, sic aqua illa abluit ab his peccatis, quæ commisimus ante. Sed „ quid erit quod longo catenarum usu & carceris habitatione crudeli „ confracti sumus, atque collisi defecimus in via vitæ? Invocemus Spi- „ ritum vivificatorem & adjutorem, confidentes quia dabit Pater, qui „ est in cœlis, Spiritum bonum petentibus se. Sane novum superveniſſe „ spiritum certissime conversatio nova testatur.

S. Bernard. Serm. 2. In Octava Paschæ.

1o. 11. 12. *Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se.* Nimiæ credulitatis accusari non potest, qui Deum habet testem Mysteriorum & veritatum quas credit. Quanta docilitate, obedientia, gra- „ ti animi sensu, quo amoris affectu testimonium illud Dei recipere de- „ bemus! Qui ita credit in Filium Dei, ut exerceat operando quod „ credit; habet testimonium Dei in se: Ille vero testimonio Dei injuriam facit, qui non ita vivit ut credit. Hic fidem infructuosam habet, seque indignum facit vita æterna, cujus radix est fides in Jesum Christum, per caritatem operans. Cum Filium suum dedit nobis Deus, nobis vitam æternam dedit, adhuc in terra peregrinantibus in spe, quam daturus est in cœlis, ad se pervenientibus, in re. Vitam gratiæ recipere post peccatum, resurrectio est. Illam a Deo Patre recipere, privilegium adoptionis filiorum est. Hanc recipere in Filio ejus, membrorum ipsius gratia est. Illam recipere in æternum, beata sors electorum est. *Et hoc est testimonium, quoniam vitam æternam dedit nobis Deus. Et hæc* „ *vita in Filio ejus est:* In fide scilicet & confessione nominis ejus, in „ perceptione Sacramentorum ejus, in observatione mandatorum ejus. *Nemo*, inquit, *venit ad Patrem nisi per me... Neque nomen est aliud sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri*, (ait S. Petrus.)

Ven. Beda.

Vis, & conditiones Orationis.

14. 15. *Et hæc est fiducia quam habemus ad eum: quia quodcumque petierimus secundum voluntatem ejus, audit nos.* Justus secundum Dei voluntatem, quæ sanctificatio nostra est, ab eo petens necessaria vel

utilia ad salutem suam, semper exauditur, si fide firma, cum pia fiducia, humiliter, & perseveranter petat. *Voluntatem timentium se faciet & deprecationem eorum exaudiet, & salvos faciet eos.* Quæcumque salutaria sunt, debito modo petentibus nunquam negantur, quamvis ut congruo dentur tempore, quandoque differantur. Orationes nostras proculdubio exaudiet, qui orat in nobis, si oremus, & vivamus ut filii ejus, & quæ voluntati ejus, consentanea sunt, postulemus. *Quærite primum regnum Dei* (inquit) *& justitiam ejus: & hæc omnia adjicientur vobis.* Illa igitur impetrandi plenam habeamus fiduciam, quæ non nostris commodis, nec solatiis temporalibus, sed Domini congruunt voluntati. Unde in Oratione Dominica orare nos docuit, *Fiat voluntas tua* non nostra. *Quid* enim *oremus, sicut oportet, nescimus* (ait S. Paulus.) Saluti nostræ contraria interdum postulamus: quamobrem nobis a Deo misericorditer denegantur. Quandoque concedit iratus, quod negat propitius. Ad tribunal gratiæ ejus cum fiducia accedimus, si & ea quæ ipse vult rogemus, & tales ipsi, quales nos esse desiderat, ad orandum veniamus; fidem scilicet habentes, quæ per dilectionem operatur, & Evangelicum illud mandatum implentes: *Cum stabitis ad orandum, dimittite si quid habetis adversus aliquem, ut & Pater vester qui in cœlis est, dimittat vobis peccata vestra.*

Psal. 144. 19

Ven. Beda.

Marcii. 11.

16. *Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem, non pro illo dico ut roget quis.* Est peccatum ad mortem in eodem peccatorum, quibus peccata sua ex animo displicent, qui cum mala consuetudine luctantur, qui peccandi occasiones fugiunt, qui pœnitentiæ opera facere incipiunt, perfecta conversio facile impetratur. Illorum vero difficile obtinetur, qui peccati mortem amant, qui non ex infirmitate, aut tentatione improvisa, sed ex cupiditate radicata, ex consuetudine inveterata, ex malitia obfirmata peccant. Vix illis prosunt Ecclesiæ lachrymæ, qui lacrymas ipsi suas cum sanctæ Matris fletibus non miscent; qui pro seipsis cum fratribus non gemunt. De nemine tamen, quantumvis flagitioso & obdurato desperandum est; sed pro omnibus orandum, secundum præceptum Domini, qui vult omnes salvos fieri. *Nec pro illis imprudenter oratur, de quibus non desperatur.*

Gelasius Pontifex Max. De Anathemate.

Quodnam peccatum ad mortem?

S. Aug. lib. 1. Retract. c. 19.

18. 19. *Scimus quia omnis qui natus est ex Deo, non peccat: sed generatio Dei conservat eum, & malignus non tangit eum.* Deus hominem semel justificatum non deserit, nisi prius deseratur ab eo. Sol justitiæ non facit a nobis occasum, nisi prius ab eo fecerimus casum. Qui filii Dei sunt, & Spiritu adoptionis animantur & agunt, nihil magis timent & cavent, quam Patri cœlesti displicere. Quicquid a Deo in regeneratione sua per Christum Jesum acceperunt, illos Deo arctissime conjungit. Beneficiorum sibi collatorum a Domino memores, importunæ concupiscentiæ, & diabolicis tentationibus respondent: *Quomodo possum hoc malum facere, & peccare in Deum meum?* Innocentia baptismi conservata, aut per sinceram & constantem pœnitentiam reparata, terribilis est diabolo. Spiritus sanctus animæ justæ zelator eam quasi scutum inexpugnabile circumdat, & protegit, ne adversus eam prævaleat inimicus. Non patitur illam tentari supra id quod potest; sed ejus infirmitati subvenit, ut non deficiat, ne-

Deus justos non deserit, nisi prius ipsum deserant.

Genes. 39. 9.

neque adversitate aliqua vincatur. *Fortitudo mea, & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem*. Deus nos elegit de mundo, ut nos filios suos faceret; a diaboli servitute nos eripuit: ne iterum nos in eam tradamus, ad mundum deficientes, ejusque concupiscentiis servientes. *Scimus, quoniam ex Deo sumus: & mundus totus in Maligno positus est*. Ibi nequitiæ & corruptionis plurimum, ibi lubrica sunt omnia, ibi periclitantur animæ, affliguntur corpora, ibi omnia vanitas. *Psal. 117. 14.*

20. *Et scimus quoniam Filius Dei venit, & dedit nobis sensum ut cognoscamus verum Deum, & simus in vero Filio ejus. Hic est verus Deus, & vita æterna*. Filium suum ducem, Præceptorem, Salvatorem, Mediatorem, Legislatorem Israelitis ac Gentibus dedit Deus. Hic in terris assumpta natura humana visus est, & cum hominibus conversatus est, plenus gratiæ & veritatis, verique Dei cognitionem & amorem hominibus communicavit & inspiravit. Hæc scientiæ salutis summa est, Deum verum, & Filium ejus Jesum Christum nosse & diligere cum Spiritu sancto. Hæc prima Christi gratia; „ Qua agitur non solum ut facienda noverimus, verum etiam ut cognita faciamus; nec solum ut diligenda credamus, verum eriam ut credita diligamus. Hæc gratia si doctrina dicenda est, certe sic dicatur, ut altius & interius eam Deus cum ineffabili suavitate credatur infundere, non solum per eos qui plantant & rigant extrinsecus, sed etiam per seipsum qui incrementum suum ministrat occultus, ita ut non ostendat tantummodo veritatem, verum etiam impertiat caritatem. Sic enim docet Deus eos qui secundum propositum vocati sunt, simul donans & quid agant scire, & quod sciunt agere. " Hi vero Dei Filio Christo Jesu sunt intime conjuncti, ut membra ejus, & filii Dei per ipsius gratiam adoptati, ejus vita vivunt, æternumque vivent vita immortali & glorioſa, si in illo maneant, in ejusque dilectione & mandatorum observatione fideliter ad finem usque vitæ hujus mortalis perseverent.

Scientiæ salutis summa. *S. Aug. lib. De Gratia Christi, cap. 12. & 13.*

21. *Filioli, custodite vos a simulacris. Amen*. Capitale crimen est, si qui veri Dei cognitione imbuti sunt, ad idolorum cultum deficiant. Eliminata jam idololatria, ubicumque fundata & propagata Ecclesia est, non metuimus ne Christiani ad idolorum ligneorum, & lapideorum cultum prolabantur: sed merito timemus ne carnalibus idolis adhæreant, ne serviant creaturis potius quam Creatori. Quicquid contra legem Dei amamus, idolum est quod colimus & adoramus. Avarus divitias, luxuriosus carnales voluptates, ambitiosus honores & inanem mundi gloriam: Magistri errorum contra Fidem, aut Christianam Morum disciplinam; seu partium & factionum contra obedientiam Superioribus Ecclesiasticis, Episcopis, præsertimque Romano Pontifici debitam, signiferi aut sectatores phantasmata sua, & amorem proprium instar Numinis adorant. Quisquis lethaliter peccat, finem suum ultimum ac beatitudinem in creaturæ fruitione constituit, spiritualis idololatriæ reus est. Postquam Salvatoris nostri gratia idola & templa falsorum numinum evertit, diabolus Dei æmulus nova idola in cordibus hominum fabricatur, qui illa colunt, non spiritu viliſſimi nidoris alicujus, sed suo proprio; nec anima pecudis impensa, sed anima sua; illis longe pretiosiorem victimam immolant, salutem suam.

Quicquid contra Dei legem amamus, idolum est quod colimus.

9. *Omnis qui recedit, & non permanet in doctrina Christi, Deum non habet: qui permanet in doctrina, hic & Patrem & Filium habet.* Omnis qui non permanet in doctrina quam Christus tradidit, sed recedit ab ea, ille Deum non possidet, neque in hac vita per gratiam, neque in futura per gloriam. Qui vero constanter permanet in doctrina a Christo tradita, Patrem & Filium possidet, hic per gratiam adoptionis, in cœlo per gloriam æternæ beatitudinis, quæ Dei visio, & fruitio est.

S. Iren. lib. 3. Advers. Hæreses, cap. Eusebius lib. 3. Histor. cap. 28.

10. 11. *Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec Ave ei dixeritis.* Si quis venit ad vos, & doctrinam quam Christus tradidit, & Apostoli annuntiarunt, aversatur, impugnat ac destruere nititur, eum in domum, communionem, ac familiaritatem vestram ne recipiatis, nec ei ut fratri salutem dicatis. *Qui enim dicit illi, Ave, communicat operibus ejus malignis.* Qui enim illi salutem dicit, sit consors & conscius malorum ejus operum, quibus Christi doctrinam evertere nititur. Quod hic verbis præcepit, exemplo confirmavit S. Joannes. Cum enim aliquando in balneum lavandi causa introisset, & Cerinthum intus esse didicisset, statim ex eo loco fuga se proripuit, cum ne tectum quidem idem cum Cerintho subire sustineret: hortatusque est comites suos ut idem facerent. *Fugiamus*, inquit, *ne balneum corruat, in quo Cerinthus est veritatis inimicus.* Et S. Polycarpus ab Apostolis edoctus, Marcioni aliquando occurenti sibi & dicenti, *Cognoscis nos?* respondit: *Cognosco te primogenitum satanæ.* Tantum Apostoli „ & ipsorum discipuli habuerunt timorem ne verbo tenus communicarent „ alicui eorum, qui adulteraverant veritatem, (ait S. Irenæus.)

12. *Plura habens vobis scribere, nolui per chartam & atramentum: spero autem me futurum apud vos, & os ad os loqui, ut gaudium vestrum plenum sit.* Cum plura haberem ad vos scribenda, nolui ea chartæ committere, sperans me brevi ad vos venturum, & viva voce de his vobiscum collocuturum, ut gaudium vestrum plenum ac perfectum sit.

13. *Salutant te filii sororis tuæ Electæ.* Filii sororis tuæ Electæ tibi salutem in Christo exoptant & adprecantur.

CAPUT UNICUM.

Sensus Moralis.

1. 2. 3. 4. *Senior Electæ Dominæ, & natis ejus, quos ego diligo in veritate, & non ego solus, sed & omnes qui cognoverunt veritatem: propter veritatem quæ permanet in nobis, & nobiscum erit in æternum.* Hic descriptos habemus ab Apostolo veræ amicitiæ caracteres. Primo sincera est & sine simulatione. Non sola verborum honestate & urbanitate, sed intimo caritatis affectu, & officiorum exhibitione constat. Nulla vera amicitia est nisi Christiana. *Ille veraciter amat amicum, qui Deum amat in amico, aut quia est in illo, aut ut sit in illo.* 2. Amicitia Christiana est summa consensio, non in rebus tantum humanis, sed maxime in divinis, in fide, pietate, & caritate. *Propter veritatem quæ permanet in nobis.* Inter quos enim amicos non est rerum consensio divinarum, nec humanarum plena potest esse ac vera. *Necesse est enim ut aliter quam oportet humana æstimet, qui divina contemnit; nec hominem recte diligere noverit, quisquis eum non diligit qui hominem fecit.* 3. Vera

Amicitiæ Christianæ caracteres. S. Aug. Serm. 336. alias De Tempore 256. Idem Ep. 258. alias 155.

ami-

amicitia non temporalibus commodis, sed gratuito amore veritatis & caritatis pensanda est. *Nemo enim potest veraciter amicus esse hominis, nisi fuerit ipsius primitus veritatis: quod si gratis non fiat, nullo fieri pacto potest.* Hæc amicitia Christianos omnes toto orbe diffusos connectit. *Non ego solus, sed & omnes qui diligunt veritatem.* 4. Sola amicitia Christiana constans est, perseverans, æterna; non in bonis perituris, sed in ipsa veritate & caritate, quæ Deus est, fundata. *Propter veritatem quæ permanet in nobis, & nobiscum erit in æternum.* Igitur *Amicitia nusquam nisi in Christo fidelis est, in quo solo esse etiam sempiterna ac felix potest.* 5. Vera & Christana amicitia bona spiritualia, cœlestia, & æterna, non temporalia & terrena desiderat amicis suis, nisi quatenus ad æternam salutem conducibilia esse possunt. Veriras caritatis, & caritas veritatis, thesaurus est Christianorum. Gratia sanctificans, gratia quotidiana, auxiliatrix & victrix vitiorum, gratia qua omnes infirmitates nostræ sanantur, qua animæ nostræ miseriis per Christum Jesum Salvatorem nostrum subvenitur; magna illa & gratuita misericordia, qua liberamur a peccato, qua separamur a mundo perdito, qua eripimur a diaboli tyrannide, & tentationibus: Pax æterna in cœlis, ad quam Dei gratia & misericordia per varia bella & pugnas carnis, mundi & diaboli nos perducit: cujus quidem pacis pignus est bonæ conscientiæ tranquillitas & fiducia: hæc vera bona sunt, quæ amicitia Christiana adprecatur illis quos in Christo complectitur. *Sit vobiscum gratia, misericordia, pax a Deo Patre, & a Christo Jesu Filio Patris, in veritate & caritate.* 6. Amicitia Christiana de spirituali profectu, de fervore caritatis, de bono usu donorum Dei magis quam de prosperitate temporali amicorum gaudet ac gratulatur. *Gavisus sum valde, quoniam inveni de filiis tuis ambulantes in veritate, sicut mandatum accepimus a Patre.* Semper in virtute progredi ac proficere, Dei mandatum est. Qui in Christiana pietate non proficit, sensim deficit. *Ferveamus in itineribus bonorum operum, hoc est enim ambulare nostrum,* (ait Sanctus Augustinus.)

Idem Epist. 155. alias 52.

S. Aug. lib. 1. Ad Bonifacium contra duas. Ep. Pelagian. cap. 1.

S. Aug. Enar. 4. in Ps. 32. n. 10.

5. 6. *Et nunc rogo te, Domina, non tamquam mandatum novum scribens tibi, sed quod habuimus ab initio, ut diligamus alterutrum.* Ad destruendum regnum cupiditatis, ad propagandum regnum caritatis tendere debent omnes boni Pastoris adhortationes Sæpe repetitum mutuæ dilectionis præceptum nemini fastidio esse potest, qui noverit caritatem Christianæ legis esse fundamentum & plenitudinem. Præceptum Domini est, & si solum fiat, sufficit. Hæc virtutum mater ceterarum, fons & radix bonorum operum & meritorum, summa Scripturarum, finis præceptorum. *Qui enim diligit proximum, legem implevit.* Dilectio nempe proximi propter Deum, ex dilectione Dei oritur. Ad dilectionem Dei omnia primæ tabulæ præcepta, ad dilectionem proximi præcepta secundæ tabulæ universa revocantur. Amor Dei nec mera cogitatio, nec sensibilis affectio, nec sterile desiderium, sed conformitas voluntatis nostræ voluntati Dei, legis ipsius dilectio, mandatorum illius ex hujusmodi dilectione, non ex timor pœnæ observatio, & sincera firmaque voluntas in hac observarione proficiendi ac perseverandi. *Et hæc est caritas, ut ambulemus secundum mandata ejus. Hoc est enim mandatum, ut quemadmodum audistis ab initio, in eo ambuletis.*

Rom. 15. 8.

7. *Quoniam multi seductores exierunt in mundum, qui non confitentur Jesum Christum venisse in carnem: hic est seductor & Antichristus.* Non il-

illi tantum qui negant Jesum Christum veram carnem nostræ consubstantialem assumpsisse, non solum omnes Hæretici, verum & omnes Moralis Evangelicæ corruptores, *Qui dicunt malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras, ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum*: Qui dicunt ambulantibus in pravitate cordis sui, *Non veniet super vos malum*: *Qui consuunt pulvillos sub omni cubito manus, & faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis ad capiendas animas*. seductores sunt & Antichristi. Qui angustam Evangelii viam dilatant, qui Moralem Christianam mundi moribus accommodant, qui Christum crucifixum non prædicant, sed glorioſum dumtaxat, suis ipsi figmentis & pravis opinationibus seducuntur, alioſque seducunt. Quot, bone Deus, exierunt in mundum seductores & Antichristi! Hos studiose fugiamus. *Nullus* enim *hic temeritati locus est, si aut persona inanis, aut opinio falsa deceperit*. Seipsos denique seducunt, qui sufficere sibi putant ad salutem Evangelio credere, nec satagunt secundum Evangelium vivere; Quid illis prodest Christum nosse, quem sequi & imitari nolunt? Quicumque Christo contrarius est, & contra quam præcepit, vivit, Antichristus est.

Isai. 5. 20.

Jerem. 23. 16. Ezech. 13. 18.

Lactantius l. 3. Instit. c. 23.

8. 9. *Videte vosmetipsos, ne perdatis quæ operati estis: sed ut mercedem plenam accipiatis*. Quanta Dei bonitas, qui vult nostra esse merita, quæ sunt ipsius dona, & quæ in nobis & nobiscum per gratiam suam operatur, æterna gloria remunerare dignatur! Attendamus nobis ipsis. Unico peccato mortali omnium bonorum operum meritum & fructus perditur. Quam studioſi, quam vigiles, quam actuoſi sunt homines ne bona temporalia perdant! Quam negligentes ac desides in vitanda bonorum cœlestium & æternorum jactura! Quam parum solliciti ne Deum amittant! Quæ propter mundum, aut propter nos ipsos operamur, non propter Deum, perdimus. Inanes sunt labores ad Dei gloriam non relati. Plenam mercedem non accipient, nisi quorum plena fuerint opera. Vigilemus igitur, & ferventes in bonis operibus simus, ne nobis dicatur: *Scio opera tua, quia nomen habes quod vivas, & mortuus es ..... Non invenio opera tua plena coram Deo meo*. Qui in bonis operibus non perseverat, a salute excidit, Deum suum, & omnia cum illo amittit. *Omnis qui recedit, & non permanet in doctrina Christi, Deum non habet*. In doctrina Christi, non permanet, qui secundum ejus Evangelium ac mandata vitam non instituit suam. Ad Christianæ enim Religionis essentiam æque pertinet morum integritas, ac speculativorum dogmatum fides. *Non potest Evangelium in parte consistere, & in parte nutare. Aut utrumque oportet valeat, aut utrumque vim veritatis amittat.*

Omnium bonorum operum fructus uno peccato mortali amittitur.

Apoc. 3. 1. 2.

S. Cypr. De Lapsis.

10. 11. *Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec Ave ei dixeritis. Qui enim dicit illi Ave, communicat operibus ejus malignis*. Hæreticorum & impiorum societatem fugiendam suadent 1. fidelitas quam Deo debemus: 2. Salutis nostræ cura: 3. Scandali metus. 4. Studium conversionis ipsorum. Si enim publicos hostes & majestatis reos aversari tenemur, multo magis Dei & Ecclesiæ professos hostes. Si mortalis hujus vitæ conservationi tanta sollicitudine providemus, caventes & abstinentes ab omnibus quæ officere possunt valetudini, & mortem afferre: quanto magis fugere debemus seductionis periculum, venena doctrinarum, contagionem impietatis, omniumque vitiorum? *Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum*,

Hæreticorum & impiorum societas vitanda.

Psal. 1.

rum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiæ non sedit. Infirmorum fratrum scandalum vitare tenemur: quem vero illorum non offendat familiaritas cum hæreticis & impiis hominibus inita? Tandem si vitari consortium suum a fidelibus piisque videant, salutari forte pudore suffusi hæresim ejurabunt, seu flagitiosos mores emendabunt. Errori aut crimini patrocinari censetur, qui cum hæreticis, aut impiis & flagitiosis hominibus societatem & familiaritatem init. *Recedite a tabernaculis hominum impiorum* (ait Dominus) *& nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne involuamini in peccatis eorum.* *Num. 16. 26.*

IN

IN EPISTOLAM III. SANCTI JOANNIS APOSTOLI, COMMENTARIUS LITTERALIS ET MORALIS.

PROLOGUS.

HÆC Epistola inscribitur Gaio seu Caio, quem : lium fuisse a Caio Corinthio, cujus meminit a Paulus, * & a Caio Derbensi, cujus meminit S. Lucas in Actis Apostolorum †, verisimile est, cum li S. Pauli Discipuli fuerint, hic S. Joannis Apostoli: & incertum sit an duo illi S. Pauli Discipuli vixerint eo tempore quo S. Joannes ex Insula Pathmo redux Ephesi degebat, cunctas Asiæ regens Ecclesias. Caium laudat ob fidei vitæque integritatem, illique gratulatur quod Christianos peregrinos hospitio excipiat, & omnibus caritatis officiis prosequatur. Ad perseverantiam in fide & misericordiæ operibus illum hortatur, & ne moveatur pravo exemplo Diotrephis, hominis ambitiosi, maledici, & inhumani, qui Ecclesiæ illi forte præerat, in qua versabatur ipse Gaius; sed potius Demetrii hominis sinceri Christiani exemplo in bono confirmetur.

* *Rom.* 16. 23.
† *Cor.* 1. 14.
† *Act.* 20. 4.

CAPUT UNICUM.

Sensus Litteralis.

. 2. 2. *Senior Gaio carissimo, quem ego diligo in veritate*. Episcopus ætate grandævus Gaio mihi amicissimo, quem sincera ca-
tate in Christo complector, salutem dico. *Charissime, de omnibus ora-*
onem facio prospere te ingredi, & valere, sicut prospere agit anima tua.
Deum precor ut valeas, & omnia tibi prospere cedant in rebus tempo-
alibus; quemadmodum certus sum omnia tibi prospere cedere in his
uæ statum animæ tuæ spectant. *Gavisus sum valde venientibus fratri-*
us, & testimonium perhibentibus veritati tuæ, sicut in veritate ambulas.
Magno gaudio perfusus sum, cum fratres Christiani ad nos venientes
estimonium perhibuerunt sinceræ pietati tuæ, ac vitæ quam secundum
vangelii veritatem instituis.

4. *Majorem horum non habeo gratiam* * *quam ut audiam filios meos in*
eritate ambulare. Nusquam enim majori gaudio afficior, quam cum au-
io meos in Christo filios in via Christianæ perfectionis proficere, sin-
eræque pietatis opera exercere.

5. 6. 7. *Carissime, fideliter facis quicquid operaris in fratres, & hoc*
peregrinos, qui testimonium reddiderunt caritati tuæ in conspectu Eccle-
e; quos, benefaciens, deduces digne Deo. Rem facis viro fideli dignam,
um hospitalitatem, & alia misericordiæ opera exerces in fratres Chri-
ianos, præsertim in peregrinos. Hi caritatem tuam in publico Ecclesiæ
ætu collaudarunt: Quos si deduxeris, aut deduci curaveris submini-
rato viatico, rem certe facies dignam Deo, & quæ magnam ab eo
munerationem tibi promerebitur. *Pro nomine enim ejus profecti sunt,*
Nihil accipientes a Gentibus †. Pro nomine enim Jesu Christi profecti
unt in alias regiones, sive ad prædicandum Evangelium, sive propter
dem & confessionem sancti nominis a civibus & contribulibus suis pa-
ia expulsi; & nihil accipientes a Gentibus, ut eorum offensionem vi-
rent, & ne illis oneri esse viderentur. Vel: Omnibus facultatibus suis
elictis, profecti sunt a Gentilibus in exilium amandati, vel fugere com-
llsi.

8. *Nos ergo debemus suscipere hujusmodi, ut cooperatores simus verita-*
. Nos ergo Christiani debemus hujusmodi viros benigne suscipere,
mnique caritatis officio prosequi ac sublevare, ut illorum cooperatores
mus in promovenda Evangelii veritate.

9. 10. *Scripsissem forsitan* * *Ecclesiæ: sed is, qui amat primatum gere-*
in eis, Diotrephes, non recipit nos. Ad Ecclesiam vestram scripsissem,
attres pro Christi nomine peregrinos & extorres communi caritati com-
endaturus: sed frustra id me facturum intellexi: Qui enim apud vos
piiscopatum gerit, seu invasit, & ubique dominari amat ambitiosus
Diotrephes, Apostolicam nostram auctoritatem non reveretur, Epistolas-
uæ nostras non suscipit, sed contemnit. *Propter hoc, si venero, commo-*
ebo ejus opera, quæ facit, verbis malignis garriens in nos: & quasi non ei ista
ufficiant; neque ipse suscipit fratres; & eos qui suscipiunt, prohibet, & de
ecclesia ejicit. Quamobrem, si ad vos venero, publice arguam ejus faci-
ora, maledicta & calumnias, quibus me Jesu Christi Apostolum prosci-
dit:

* Secundum Græcum, *Majus his non habeo gaudium*. Sic habent & veteres Concordantiæ Bibliorum ab Hugone Cardinali & Fratribus Prædicatoribus ei collaborantibus contexte, Latinum interpretem legisse, χάριν quod significat *gratiam* pro χαράν, id est, *gaudium*, verisimile est. Biblia Complutensia & Regia habent χαράν

† *Vener. Beda.*

* *Forsitan*, hoc loco non dubitationem, sed eventum contingentem, & ex Dei beneplacito pendentem significat. Secundum Græcum, ἐγραψα τῇ Ἐκκλησίᾳ, *Scripsi Ecclesiæ*.

sis libellis proscindant, qui Fidei puritatem & Moralis Christianæ integritatem defendunt. Homines ambulantes in vanitate sensus sui, ferre non possunt Præsules ambulantes in veritate Evangelii. Qui primatum & dominationem ubique affectant, prava sua dogmata & malesanas opiniones ab Episcopis improbari & damnari impatienter ferunt. Diotrephem dixeris in illis hominibus redivivum, qui *Maluit nova dicendo primatum sibi usurpare scientiæ, quam antiquis sanctæ Ecclesiæ, quæ Joannes prædicabat, humiliter auscultare mandatis.*

Ven. Beda.

10. *Propter hoc, si venero, commonebo ejus opera, quæ facit, verbis malignis garriens in nos: & quasi non ei ista sufficiant; neque ipse suscipit fratres, & eos qui suscipiunt, prohibet, & de Ecclesia ejicit.* Ecclesiæ inimici sunt, qui ejus auctoritatem in Pastoribus legitimis contemnunt, qui caritatis ejus incrementis & profectibus adversantur, qui ejus unitatem factionibus suis & scriptis seditiosis violant, Pastorum omnium uni Pastori Romano Pontifici, & cum eo communicantibus Episcopis obtrectantes, & verbis malignis in illos garrientes. Ab illis Diotrephis imitatoribus cum excesserit Spiritus sanctus, non potest esse in eis, nisi mens prava, & fallax lingua, & odia venenata, & sacra lega mendacia, quibus qui credit, cum illis necesse est inveniatur, cum judicii dies advenerit. Sciant Diotrephes illi Episcoporum obtrectatores, *Episcopum in Ecclesia esse, & Ecclesiam in Episcopo, & si quis cum Episcopo non sit, in Ecclesia non esse; & frustra sibi blandiri eos, qui pacem cum Sacerdotibus Dei non habentes obrepunt, et latenter apud quosdam communicare se credunt; quando Ecclesia, quæ Catholica una est, scissa non sit, neque divisa, sed sit utique connexa, & cohærentium sibi invicem Sacerdotum glutino copulata.* Quicumque vero Ecclesiæ Pastores, Doctores, Concionatores, Sacerdotes, improborum hominum calumniis & obrectationibus lacerantur, nec meritum patientiæ & humilitatis perdant; nec falsa humilitate, stupidaque patientia famam suam & auctoritatem regendæ, vel ædificandæ Ecclesiæ, & sacro Ministerio obeundo, animarumque saluti promovendæ necessariam negligant. Coram Deo parcant calumniatoribus & obrectatoribus; verumtamen os loquentium iniqua obstruant, illosque arguant, refellant, compescant, emendent vel a Superioribus plecti curent. *Linguas detrahentium* (inquit Venerabilis Beda) *sicut nostro vitio non debemus excitare, ne ipsi pereant: ita per suam malitiam excitatos debemus æquanimiter tolerare, ut nobis meritum crescat: aliquando autem compescere, ne dum de nobis mala disseminant, eorum qui audire nos ad bona poterant, corda innocentium corrumpant.* „ Hinc S. Joannes detractoris sui „ linguam coarguit: ne suam prædicationem non audirent qui audire poterant, & in pravis moribus remanerent.

S. Cyprian. Epist. 69. Ad Florentium Pupianum, De Obtrectatoribus.

Venerab. Beda, in hunc locum.

11. *Carissime, noli imitari malum, sed quod bonum est, &c.* Mali exempli contagium justos etiam corrumpere & perdere potest: Boni exempli ædificatio peccatores convertere sola non potest. Sola gratia Christi ab illo contagio nos tuetur: sola efficit ut bono exemplo ædificemur ad salutem. Hanc ut obtineamus, vigilandum & orandum est; Christo Domino supplicandum est ut trahat nos post se, detque nobis vires currendi in odorem unguentorum suorum, & quæcumque bona sunt, quæcumque justa, quæcumque pudica, quæcumque sancta, quæcumque bonæ famæ, si quæ virtus, si quæ laus disciplinæ, hæc imitandi, ut ubique & semper Christi bonus odor simus, & nos ex Deo esse operibus demon-

Diotrephis imitatore, Episcopis obtrectantes.

Mali exempli contagio,

Sancti imitandi: spes in Christo unice ponenda est.

demonſtremus, noſque illius notitiam habere, non ſpeculativam dumtaxat & ſterilem (qualem habuerunt quidam Gentium Philoſophi, qui cum Deum cognoviſſent, non ſicut Deum glorificaverunt & gratias egerunt) ſed affectivam, practicam, & ſalutarem, quæ bonorum Chriſtianorum propria eſt. *Qui benefacit, ex Deo eſt: qui malefacit, non vidit Deum*. Imitemur Sanctos, quorum pedes ſupra petram firmati, & greſſus a Chriſto directi. *Videbunt juſti, & timebunt*. Videbunt & timebunt ſequi vias malas, cum vident quoſque meliores elegiſſe vias bonas, & dicunt in animo ſuo, quomodo ſolent dicere viatores, attendentes alios cum præſumptione ambulantes in via, ipſi adhuc incerti viæ, & quaſi fluctuantes qua eant, dicunt ſibi, Non fruſtra illi hac eunt, quando illo eunt quo nos ire volumus, & quare cum magna fiducia hac eunt, niſi quia illac ire pernicioſum eſt? *Videbunt ergo juſti, & timebunt*. Anguſtam viam vident hac, latam, viam vident illac, hac vident paucos, illac multos. Sed ſi juſtus es, noli numerare, ſed appende, ſtateram affer æquam, non doloſam. Vide contra pauca grana quantam paleam leves. Hoc agant fideles juſti qui ſequuntur. Quid illi qui præcedunt? Non ſuperbiant, non ſe exaltent, non decipiant ſequentes, promittendo illis in ſe ſalutem. Quid ergo debent illi qui ſequuntur? *Videbunt juſti, & timebunt, & ſperabunt in Dominum*. Non in eos a quibus præceduntur. Quamvis enim iſtos imitentur, ſpem ſuam tamen in illo ponunt, a quo & iſti acceperunt unde tales ſunt. *Levavi oculos meos in montes*, ait Propheta Rex in alio Pſalmo. Intelligimus montes claros quoſque & magnos Eccleſiæ ſpiritales viros, magnos ſoliditate, non tumore. Per ipſos nobis Scriptura omnis diſpenſata eſt; Prophetæ ſunt, & Evangeliſtæ ſunt, Doctores boni ſunt: illuc *levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi*. Et ne humanum putares auxilium, ait: *Auxilium meum a Domino, qui fecit cœlum & terram*. Eia qui volunt ſperare in Dominum, timeant ambulare vias malas, vias latas, eligant viam anguſtam .... Via lata mortifera eſt: latitudo ejus delectat ad tempus, finis ejus anguſtus in æternum. " Qui ſe ipſos bonorum operum exempla præbent, ut Demetrius ſancti Joannis Apoſtoli teſtimonio probatus & laudatus, *ab ipſa Veritate* teſtimonium habebunt in die Judicii, cum *Laus erit unicuique a Deo*.

S. Aug. In Pſ. 39. n. 6.

1. Cor. 4. 5.

IN EPISTOLAM CATHOLICAM S. JUDÆ APOSTOLI, COMMENTARIUS LITTERALIS ET MORALIS.

PROLOGUS.

QUAMVIS de Epistola S. Judæ Apostoli, an Canonica esset, a nonnullis fuerit dubitatum, ut testantur Eusebius *, Amphilochius †, & S. Hieronymus: illam tamen in sanctarum Scripturarum Canone recensent Concilium Laodicenum Canone 60. & Carthaginense III. Canone 47. S. Athanasius in Epistola Festali & in Synopsi: S. Cyrillus Jerosolymitanus Catechesi quarta, S. Gregorius Nazianzenus Carmine trigesimo-quarto, Ruffinus in Expositione Symboli, S. Augustinus libro secundo *De Doctrina Christiana*, cap. octavo, Innocentius I. in Epist. Ad Exuperium. Illam pariter laudant sub S. Judæ Apostoli nomine Tertullianus lib. primo *De Cultu Feminarum*, capite tertio, Clemens Alexandr. lib. 3. Pædagogi, & in libris Hypotiposeon, Origenes Homilia septima in Josue, & lib. quinto in Epistolam ad Romanos, Lucifer Calaritanus in Tractatu *De non conveniendo cum Hæreticis*, S. Ambrosius in *Lucæ* 8. Vers. 24. S. Hieronymus in cap. 29. Jeremiæ, S. Epiphanius Hæresi vigesima-sexta, S. Hieronymus in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum, S. Augustinus libro *De Fide & Operibus*, cap. 25. & libro secundo Retractationum cap. vigesimo-septimo. Merito itaque Sacra Synodus Tridentina illam in Canone sacrarum Scripturarum recenset. Temere Grotius hanc Epistolam Judæ Episcopi Jerosolymitani esse asserit, qui vixit Adriani Imperatoris tempore, asseritque hæc verba, *Frater autem Jacobi*, initio Epistolæ addita esse a Scribis, ut Judas hic Apostolus esse crederetur. Omnes enim Catholici consentiunt hujus auctorem Epistolæ esse S. Judam Apostolum, fratrem S. Jacobi Minoris, qui & Thadæus in Evangelio vocatur, unum ex filiis Mariæ Cleophæ, sororis beatæ Virginis Mariæ Matris Dei, fratribus, id est cognatis Jesu Christi Domini nostri.

* *Euseb. lib. 2. Hist. Eccles. cap. 25.*
† *S. Amphiloch. Carm. Ad Seleucum S. Hieron. in Catal. Vir. Illust.*

Matt. 13. & Marc. 6.

Scri-

Scripta est hæc Epistola post aliorum Apostolorum mortem, uno S. Joanne excepto, ut constat ex Versu septimo: *Vos autem, carissimi, memores estote verborum, quæ prædicta sunt ab Apostolis Domini nostri Jesu Christi, qui dicebant vobis, Quoniam in novissimo tempore venient illusores, secundum desideria sua ambulantes in impietatibus.* Quod S. Petrus in secunda sua Epistola prædixit, cui hæc argumento affinis est. Simonianos, Nicolaitas, Gnosticos hæreticos præcipue insectatur, *Dei gratiam transferentes in luxuriam, & solum Dominatorem, & Dominum nostrum Jesum Christum negantes.* Librum Enoch, qui apocryphus est, citat, & S. Michaelis Archangeli altercationem cum diabolo de Moysis corpore, quæ de apocryphis etiam sumpta videri potest. Id tamen non imminuit illius Epistolæ auctoritatem. In apocryphis enim non omnia sunt apocrypha. Discrevit autem divino lumine sanctus Apostolus certa ab incertis, vera a falsis. Certe si S. Paulus quasdam Ethnicorum sententias suis Epistolis inserendo consecravit, potuit S. Judas Apostolus aliqua ex apocryphis accepta, quorum veritatem illustrante Spiritu sancto cognovit, pariter consecrare.

CAPUT UNICUM.

Sensus Litteralis.

1. 2. JUdas *Jesu Christi servus, frater autem Jacobi, his qui sunt in Deo Patre dilectis,* * *& Christo Jesu conservatis, & vocatis. Misericordia vobis,* † *& Pax, & caritas adimpleatur.* Judas Jesu Christi in Apostolico munere Minister, frater Jacobi Minoris, Alphæi filii, & fratris Domini, his qui ad fidem & Religionem Christianam vocati sunt, quos Deus Pater ab æterno dilexit, & in tempore sanctificavit, & quos Christus Jesus a se redemptos conservavit: Misericordia divina, Pax, & caritas in vobis crescat & consummetur.

* Judas Hebraice, filius confessionis.

† Græce, ἡγιασμένοις *sanctificatis.* Quidam tamen Codices habent ἠγαπημένοις *dilectis*, sicque legit Oecumenius.

3. *Carissimi, omnem solicitudinem faciens scribendi vobis de communi vestra salute, necesse habui scribere vobis: deprecans supercertari semel traditæ sanctis fidei.* Cum ardenti studio semper optaverim ad vos scribere de salute nobis communi, nunc ad id necessitate compellor, ut vos exhorter ad certandum pro fide, quæ per Apostolos seu viva voce, seu per Epistolas, Fidelibus tradita & consignata est.

4. *Subintroierunt enim quidam homines (qui olim præscripti sunt* * *in hoc judicium) impii, Dei nostri gratiam transferentes in luxuriam, & solum Dominatorem & Dominum nostrum Jesum Christum negantes.* In Ecclesiam enim quidam homines impii furtim irrepserunt, quos jam olim Prophetæ, Christus, Apostoli descripserunt, & prænuntiarunt sub nomine falsorum Prophetarum & seductorum, hoc judicium subituros, quod Deus in eos exercet tradendo illos reprobo sensui in hoc sæculo, & æternæ damnationi in futuro: Qui doctrinam & libertatem Legis Evangelicæ Dei gratia hominibus annuntiatam & traditam, vertunt in occasionem omnis lasciviæ & carnalium voluptatum: & negant unum mundi dominatorem Deum, plures mundi gubernatores confingentes, & Jesum Christum Dominum nostrum verum esse Deum, aut verum hominem inficiantur.

* *Jerem.* 14. 14. *Thren.* 21. 14. *Zachar.* 13. 4. *Matth.* 7. 15. 1. *Cor.* 11. 19. 1. *Tim.* 4. 2. 2. *Tim.* 3. 1. 2. *Petri* 3. 2.

5. *Commonere autem vos volo, scientes semel omnia, quoniam Jesus* * *populum de terra Ægypti salvans, secundo eos, qui non crediderunt perdidit.* † Vobis autem in memoriam revocare volo, quamvis omnia ea quæ mox scripturus sum, vos nosse minime dubitem, quod Dominus Jesus, cujus personam & typum gerebat Angelus ille Moysi familiaris, populum Israeliticum per Mare Rubrum & per desertum deducens, postquam populum ex Ægypto liberasset, deinde incredulos variis mortis generibus perdidit, ita ut omnes qui numerati fuerant a Moyse a vigenti annis & supra, in deserto perierint, præter Caleb & Josue.

* Secundum Græcum, *Dominus.*

† *Numer.* 14. & 26. *Exod.* 14. 19. 20. & cap. 23. 20. & *seqq.*

6. *Angelos vero, qui non servaverunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, in judicium magni diei, vinculis æternis sub caligine reservavit.* * Angelos vero, qui non servaverunt originis suæ dignitatem, & gratiam in qua conditi fuerant, sed a Deo per superbiam deficientes, de cœlesti domicilio deturbati sunt, vinculis æternis ligatos in tenebris detinet, & in magnum universalis Judicii diem reservat coram universis Angelis & hominibus damnationis sententiam subituros.

* Confer cum 2. Petri 2. 4.

7. *Sicut Sodoma & Gomorrha,* * *& finitimæ civitates, simili modo exfornicatæ, & abeuntes post carnem alteram, factæ sunt exemplum, ignis æter-*

† Confer cum 2. Petri 2. 6.

æterni pœnam sustinentes. † Sodomæ etiam & Gomorrhæ, & finitimarum civitatum, Adama & Seboim, abominabiles incolæ, in præposteras & contra naturam libidines effusi, pœna ignis & sulphuris, qua sunt consumpti propositi sunt in exemplum punitionis impiorum igne æterno.

† *Genes.* 19. 24.

8. *Similiter & hi* * *carnem quidem maculant, Dominationem autem spernunt, Majestatem vero blasphemant.* Similiter & hi, nimirum Gnostici, carnem diu noctuque nefariis libidinibus polluunt & contaminant, Magistratum omnem & ordinem a Deo constitutum contemnunt, Ecclesiæ ac sæculi Principes convitiis ac maledictis proscindunt.

* Græce, καὶ αὗτοι ἐνυπνιαζόμενοι, *& hi insomniis agitati,* quod Oecumenius de nocturnis contra naturam libidinibus, alii de figmentis impiis interpretantur.

9. *Cum Michael Archangelus cum diabolo disputans altercaretur de Moysi corpore, non est ausus judicium inferre blasphemiæ, sed dixit: Imperet tibi Dominus.* Verumtamen adeo exosa esse debet maledicendi & convitiandi libido, ut Michael Archangelus, sive sanctorum Angelorum Princeps, in contentione quam habuit cum Lucifero de Moysi corpore, (quod ille abscondere volebat, hic autem palam sepeliri in Monte Nebo, ut populus ad idololatriam pelliceretur,) noluit illum damnare cum execratione, sed dixit: Te coerceat Dominus imperio suo ac summa potestate. Confer cum *Zachariæ* 3. 2.

Ex Traditione, seu ex divina revelatione id notum habuit sanctus Apostolus. Secundum Græcum, *Increpet te Dominus.* De sepultura Moysis vide *Deuteron.* 34. 6. *Confer cum* 2. *Petri* 2. 12.

10. *Hi autem, quæcumque quidem ignorant, blasphemant: quæcumque autem naturaliter, tamquam muta animalia norunt, in his corrumpuntur.* At isti impii & carnales homines, cum execratione damnant quæcumque ipsorum captum superant, & quæ pravo eorum sensui repugnant, ac lasciviæ adversantur, nempe Mysteria fidei, temperantiæ & castitatis honestatem, carnalis concupiscentiæ mortificationem, bonorum operum necessitatem, Potestatum a Deo ordinatarum dominationem: in iis vero quæ sensibus norunt, sola natura, non ratione duce, brutorum instar appetendis & amplectendis, per comessationes, ebrietates, variasque libidines, animas suas & corpora corrumpunt.

11. *Væ illis, quia in via Cain abierunt, & errore Balaam mercede effusi sunt, & in contradictione Core perierunt.* Divina maledictione digni sunt, quia Cain imitantur. Fraternitatem enim oderunt & deserunt: & sicut ille vitam corporis fratri ademit, sic illi vitam animæ perniciosis suis doctrinis fratribus adimunt. Et spe turpis lucri decepti, exemplo Balaam, in omne nefas effusi & prolapsi sunt. Et murmurationem ac seditionem Core adversus Moysen & Aaron imitati, similiter peribunt, & ad inferos detrudentur.

Numer. 22. & 31. 16. *Numer.* 16. *Confer cum* 2. *Petri* 2. 15. 16.

12. 13. *Hi sunt in epulis suis maculæ, convivantes sine timore, semetipsos pascentes, nubes sine aqua, quæ a ventis circumferuntur, arbores autumnales, infructuosæ, bis mortuæ, eradicatæ.* Hi sunt labes, & maculæ in conviviis caritatis, quæ in occasionem dissolutionis & luxuriæ vertunt, spretis Christianæ temperantiæ ac modestiæ regulis genio indulgentes sine pudore & timore Dei: nullam nisi sui ventris implendi, & carnis pascendæ curam gerentes: nubes steriles & infœcundæ, pluviam salutaris doctrinæ promittentes, sed nusquam effundentes; inconstantes, & omni doctrinæ vento agitati, ac in varios errores impulsi, prout eos affectus cupiditatum, & innovandi libido impulerint: arboribus extremo autumno florentibus, & fructus non afferentibus, aut certe non perducentibus ad maturitatem, penitus mortuis, & eradicatis similes sunt. *Fluctus feri maris, despumantes suas confusiones, sidera errantia: quibus procella tenebrarum servata est in æternum.* Hi fluctibus efferi maris similes sunt, inquieti, seditiosi, tumidi; sed eorum elatio & tumor in fœdas libidines despumat.

Graece, ἐν ἀγάπαις ὑμῶν, *in vestris conviviis caritatis.* Σπιλάδες, Vulgato Interpreti *maculæ*, Oecumenio & nonnullis recentioribus illum secutis, *Scopuli:* Quia sicut naves ad scopulos latentes allisæ, ita Catholici cum hæreticis familiaritatem ineuntes, naufragium fidei sæpius faciunt.

Denique stellis erraticis similes sunt, & propter inconstantiam & variationem doctrinæ. His tenebrosa procella in æternum servata est in inferno, quia tenebras errorum lumini veritatis anteponunt.

14. 15. *Prophetavit autem & de his septimus ab Adam Enoch, dicens: Ecce venit Dominus in sanctis millibus suis facere judicium contra omnes, & arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum, quibus impie egerunt, & de omnibus duris quæ locuti sunt contra Deum peccatores impii.* Horum seductorum damnationem & exitium spiritu prophetico prædixit Enoch septimus ab Adam primo parente, dicens: Ecce veniet Dominus innumera Sanctorum suorum multitudine comitatus ut judicium suum contra omnes reprobos exequatur, & omnes impios convincat, damnet ac puniat ob omnia opera impietatis, quæ commiserunt; & ob verba contumeliosa & blasphema, quæ contra Deum protulerunt.

16. *Hi sunt murmuratores querulosi, secundum desideria sua ambulantes & os eorum loquitur superba, mirantes personas quæstus causa.* Hi sunt murmuratores, qui de Christianæ legis severitate, ac de Ecclesiæ Præpositis conqueruntur, qui abjecto legum omnium, imo & rationis freno, suis dumtaxat cupiditatibus ducuntur, fastu & arrogantia tumida sublimia & magnifica in speciem loquuntur, ut nomen sibi faciant: & hominibus, præsertim divitibus ac potentibus, ficta admiratione adblantur, quæstus & temporalis emolumenti gratia.

17. 18. 19. *Vos autem, carissimi, memores estote verborum, quæ prædicta sunt ab Apostolis Domini nostri Jesu Christi, Qui dicebant vobis, quoniam in novissimo tempore venient illusores, secundum desideria sua ambulantes in impietate.* Vos autem, fratres dilectissimi, memores estote commonitionum & prædictionum Apostolicarum. Apostoli enim Domini nostri Jesu Christi vobis dixerunt, novissimis temporibus venturos impostores, effrenatis cupiditatibus suis obsequentes, & impietatem tum doctrina tum vita propagantes. *Hi sunt qui segregant semetipsos, animales, Spiritum non habentes.* Hi semetipsos ab Ecclesiæ doctrina & societate segregant, & alios secum abducunt, vitæ dumtaxat animalis curam gerentes, sensuum voluptatibus immersi, Spiritu Dei vacui.

20. 21. *Vos autem carissimi, superædificantes vosmetipsos sanctissimæ vestræ fidei, in Spiritu sancto orantes, vosmetipsos in dilectione Dei servate, expectantes misericordiam Domini nostri Jesu Christi in vitam æternam.* Vos vero, fratres dilectissimi, vosmetipsos velut ædificium spirituale per bona opera erigentes super fundamentum sanctissimæ fidei vestræ, vosmetipsos in amicitia & gratia Dei servate, summa fiducia exspectantes quotidianum gratiæ adjutorium, & perseverantiæ donum a misericordia Domini nostri Jesu Christi, ut vitam æternam obtineatis.

22.23. *Et hos quidem arguite judicatos: illos vero salvate, de igne rapientes. Aliis autem miseremini in timore: odientes & eam, quæ carnalis est, maculatam tunicam.* Et illos quidem qui in sua hæresi & impietate videntur obdurati, convictos, suoque ac Dei judicio jam damnatos, palam redarguite: illos vero qui in hæresim lapsi, nondum obfirmati sunt in impietate, quasi injecta manu rapite & salvate de igne libidinis & vitiorum, quo jam ardere cœperunt, & consequenter de ignis æterni periculo. Aliorum autem, qui nondum seducti, in proximo tamen periculo versantur, miseremini, eos in fidei ac vitæ Christianæ puritate, incusso divini judicii timore continentes: Vel, Illorum miseremini, vobis ipsis

i Hanc Prophetiam Enoch scripto non esse consignatam, sed in veteris Ecclesiæ depositо conservatam traditione perpetua, verisimilius est: ex cujus traditionis fide, & divinæ revelationis lumine illam S. Apostolus laudavit. Vide Dissertationem nostram 5. in Historiam Eccles. Veteris Testamenti primæ mundi Ætatis, Propos. 21. Confer cum 2. *Petri* 2. 14. *Act.* 20. 29. 1. *ad Timot.* 4. 1. & 2. *Tim.* 3. & 2. *Petri* 3. 2. 3. Græcos inter Codices, qui nunc extant, & eos quibus usus est Vulgatus Interpres Latinus, nonnulla varietas est in his duobus Versibus. Secundum Græcum Textum hodiernum sic vertendum esset: *Hos quidem miseremini dijudicantes. Hos vero in timore salvate, de igne rapientes, odientes & eam a carne maculatam, tunicam.* Verum Vulgata Versio ab Ecclesia approbata & tot sæculorum

ipsis timentes ne tentationi succumbatis: & odio prosequentes ac fugientes quasi vestem sordibus contaminatam, aut leprosorum vel pestilenti morbo laborantium hominum contactu infectam, quicquid carnali corruptioni ac libidini affine est.

24. 25. *Ei autem qui potens est vos conservare sine peccato, & constituere ante conspectum gloriæ suæ immaculatos in exultatione in adventu Domini nostri Jesu Christi; soli Deo Salvatori nostro, per Jesum Christum Dominum nostrum, gloria & magnificentia, imperium & potestas, ante omne sæculum, & nunc, & in omnia sæculorum sæcula. Amen.* Ei autem qui solus conservare nos usque in finem potest sine peccato efficacissima virtute gratiæ suæ, & post hujus vitæ cursum constituere puros & sine macula ante faciem suam glorioſam, cujus visione beati erimus, cum lætitia & exultatione sincera, plena, & perpetua, cum Dominus noster Jesus Christus ad judicium venerit; soli Deo salutis nostræ auctori, per Jesum Christum Dominum nostrum ac Mediatorem, quem Pater in mundum misit, & pro nobis omnibus morti tradidit, gloria, & magnificentiæ, imperii, & potentiæ laus debita ante omnia sæcula, & nunc, & in perpetuum reddatur. Ita fiat.

usa consecrata, quam & nonnullis Codicibus Græcis adhuc extantibus consonam esse, Viri Eruditi observarunt, retinenda est, & sequenda. His verbis, *In adventu Domini nostri Jesu Christi*, nihil in Græco respondet. Secundum Græcum, *Soli sapienti Deo* His verbis *Per Jesum Christum Dominum nostrum*, nihil respondet in Græcis exemplaribus editis. Latina tamen Versio Vulgata cum pluribus MSS Græcis consentit.

CAPUT UNICUM.

Sensus Moralis.

1. 2. JUdas *Jesu Christi servus, frater autem Jacobi, his qui sunt in Deo Patre dilectis, & Christo Jesu conservatis & vocatis: Misericordia vobis, & pax, & caritas adimpleatur.* Servum esse Jesu Christi glorioſius est, quam orbi universo imperare. Multi se Christi Jesu servos esse profitentur: pauci vitam agunt eo nomine & professione dignam: siquidem fidem & obedientiam illi debitam non servant, ejus mandata contemnunt, eam nec diligunt, nec timent. Veros Filii sui servos diligit Deus Pater, & dilectione sua sanctificat. Quam illis promeritus est & acquisivit sanguine suo gratiam, Filius conservat, dato ipsis Spiritu sancto suo. Veri Jesu Christi servi filii sunt Dei Patris nullis suis meritis, sed per ejus misericordiam Christus qui est pax nostra, redemptor & mediator noster, sanguinis sui virtute ac meritis nostra peccata remittens ac delens, jugiter in nobis sanctificationem operatur. Spiritus sanctus caritatem in cordibus nostris a se diffusam auget, ac perficit, si donis ejus ingrati non simus, & spirituale incrementum hominis novi non impediamus.

3. *Carissimi, omnem solicitudinem faciens scribendi vobis de communi vestra salute, necesse habui scribere vobis: deprecans supercertari semel traditæ sanctis fidei.* Sanctorum Episcoporum officium est Pastoralibus Litteris Clerum populumque ipsis a Deo commissum docere, commonere, adhortari paterna sollicitudine, cum id necessitas postulat. *Necesse habui scribere vobis.* 2. De quæstionibus inutilibus, & quæ contentiones & dissensiones excitare possunt, nec fidem, aut morum disciplinam, seu rectum Ecclesiæ ordinem & ædificationem spectant, Pastorales Litteras scribere non debent, ne veniant in contemptum; sed de his tantum quæ ad com-

Pastoralium litterarum ab Episcopis scribendarum ratio.

communem salutem attinent: *De communi vestra salute*. 3. Quæ fidei sunt, ex Scripturis sacris & Traditione Apostolica stabilire & confirmare debent, non ex privatis opinationibus, ratiocinationibus, ac præjudiciis. *Semel traditæ sanctis fidei*. 4. Si quos adversus Traditionem errores oriri ac serpere compertum habeant, tota fidei virtute expugnandi sunt: *Supercertari*. 5. Ad impugnandos errores, & ad resistendum Novatoribus Clerum ac plebem Christianam ferventer adhortari debent: *Deprecans supercertari semel traditæ sanctis fidei*. 6. Clero populoque suo maxime inculcare debent nihil novi recipiendum in materia fidei, adversus id quod semel traditum est; *Semel traditæ*. 7. Quamvis summa auctoritate præditi sint, deprecationibus tamen res Dei & Ecclesiæ magis promovebunt, quam imperioso agendi modo. *Decrepites*.

Novatorum caracteres.

4. *Subintroierunt enim quidam homines (qui olim præscripti sunt in hoc judicium) impii, Dei nostri gratiam transferentes in luxuriam, & solum Dominatorem & Dominum nostrum Jesum Christum negantes*. Hæresiarchæ sine Missione legitima prædicandi & docendi munus usurparunt, & in Christi gregem irrepserunt, sub nominis Christiani superficie, & vestimentis ovium delitescentes. *Subintroierunt*, falsi Prophetæ, operarii subdoli, de quibus Dominus per Prophetam ait: *Non mittebam Prophetas, & ipsi currebant; non loquebar ad eos, & ipsi prophetabant*. Ob superbiam, impietatem, luxuriam, aliaque crimina, Deus qui peccatorum intentator & auctor non est, sed sapiens & omnipotens ordinator, illos a lumine veritatis desertos, cui oculos cordis clauserunt, occulto, sed tamen justissimo judicio labi permittit in hæresim, & in damnationem ruere: *Qui olim præscripti sunt in hoc judicium*. Impietas, Sacramentorum abusus, rerum divinarum contemptus, Ecclesiasticarum institutionum ac ceremoniarum irrisio, trahunt in hæresim præcipites: *Impii*. Hæretici, & qui sub Catholico nomine doctrinas novas ferunt contra Fidem, aut Moralis Christianæ puritatem; qui pro Evangelio pœnitentiæ, & mortificationis lege, humanarum opinionum commenta, naturæ corruptæ cupiditatibus, & mundi moribus accommodata inveniunt docent, propugnant, *Dei nostri gratiam transferunt in luxuriam*. Nec vero Novatorum dumtaxat proprium est gratiam Evangelii in luxuriam transferre, sed omnibus impiis & flagitiosis Christianis commune. Nam, ut observat Venerabilis Beda, Domini nostri gratia mollivit duritiam Legis, quia cum illa diceret, Si quis hæc vel illa fecerit, lapidibus obruatur, aut flammis comburatur: Dominus laxata districtione Legis, dedit per Evangelii gratiam licentiam scelera commissa purgandi per pœnitentiam & eleemosynæ fructus. Sed hanc ejus gratiam transferunt in luxuriam, qui nunc tanto licentius ac liberius peccant, quanto minus se vident statim asperitate Legis de admissis facinoribus puniri. Hujusmodi homines, qui Jesu Christi vocem non audiunt, & ejus Evangelio non obediunt, solo nomine Christiani sunt. De sancto nomine perperam gloriantur, qui idolum Dagon juxta Arcam collocant, qui Samariæ vitulos cum vero Deo colunt, nunc Baal, nunc Domino sacrificium offerunt; qui modum serviendi mundo & Deo tradunt. Hi *solum Dominatorem & Dominum nostrum Jesum Christum negant*.

Jerem. 23. 2. 1.

Ven. Beda.

5. *Commonere autem vos volo, scientes semel omnia, quoniam Jesus po-*

populum de terra Ægypti salvans, secundo eos, qui non crediderunt, perdidit. Qui Dei misericordiæ ac beneficiis sunt ingrati, ac sanctis inspirationibus infideles, ultricem justitiam experientur. Omnes qui Ægyptiaca servitute premebantur, Deo miserante liberati sunt; omnes duobus exceptis, in deserto perierunt, & ingressu ac possessione Terræ promissæ privati ob incredulitatem, superbiam, murmurationem, & inobedientiam, idololatriam, & luxuriam. „Hoc exemplum propo- *Vener. Beda. in hunc locum.*
„ nit Apostolus noster, ut meminerimus Deum sic per aquas baptismi,
„ quod Mare Rubrum significabat, salvare credentes, ut etiam post ba-
„ ptisma humilem in nobis vitam requirat. Quam si quis vel a fide
„ deviando, vel male agendo violaverit; quasi reversus corde in Ægy-
„ ptum, non ad promissam regni patriam pervenire, sed inter impios
„ merebitur interire.

6. *Angelos vero qui non servaverunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, in judicium magni diei, vinculis æternis sub caligine reservavit*. Similis pæna superbos & ambitiosos manet. Qui ne- Superborum pœna.
mini subjici volunt, & independentiam ac malesanam affectant libertatem, *vinculis æternis* in inferno constringentur sub diaboli servitute qui *Rex est super omnes filios superbiæ*. Qui carnis suæ sensu inflati, rectæ rationis, Evangelii, & divinæ gratiæ lumen sequi noluerunt, perpetuis horrendisque tenebris damnabuntur, nec fruentur umquam luce sancta, quam fidelibus servis suis promisit Deus: *Sub caligine*. Qui amore casto Deo adhærere noluerunt, & in vanitate, propriaque excellentia quiescere maluerunt; quam in veritate stare, in judicii die cum diabolo & angelis ejus æterna combustione damnabuntur. *In judicium magni diei reservavit*. Si Deus Angelos, qui gratiam Creatoris deseruerunt, e cœlo ad inferos deturbavit, & pœnis æternis addixit: quibus digni sunt pœnis homines, qui Mysteriis & gratia Christi Salvatoris *Vener. Beda.*
„ abutuntur? Qui angelis peccantibus non pepercit, nec hominibus par-
„ cet superbientibus: sed hos quoque cum suum principatum non ser-
„ vaverint, illum videlicet quo per gratiam adoptionis filii Dei effecti
„ sunt, sed dereliquerint suum domicilium, id est Ecclesiæ unitatem,
„ in qua Deo renati sunt: vel certe sedes regni cœlestis, quas acce-
„ pturi erant, si fidem servarent, & secundum eam viverent: & ante
„ judicium, graviter, & gravius in judicio universali damnabit.

7. *Sicut Sodoma & Gomorrha, & finitimæ civitates, simili modo exfornicatæ, & abeuntes post carnem alteram, factæ sunt exemplum ignis æterni pœnam sustinentes*. Pœnæ, criminisque proportionem Deus ultio- Impudicorum pœna. *S. Greg. M. lib. 14. Moral. c. 10*
rem in Sodomitarum supplicio servavit. *Sulphur quippe fœtorem habet, ignis ardorem. Quia itaque ad perversa desideria ex carnis fœtore arserant, ignum suis ut simul igne & sulphure perirent: quatenus ex justa pœna discerent, ex injusto desiderio quid fecissent*. Cur vero cum admittantur a
„ nefariis hominibus Sodomorum scelera, non tamen contingunt Sodo- *S. Chrysost. Adversus Vituperatores Vitæ Monasticæ c. 7.*
„ morum clades? Quia manet istos ignis alius longe illo gravior, cru-
„ ciatusque finem nullum habens. Hæc pœna erit omnium qui flagitiosa
„ vita Deum inhonorant. *Pluet super peccatores laqueos: ignis, & sulphur, & spiritus procellarum pars calicis eorum*. Hæc (inquam) pœna *Psal. 01. 7. S. Aug. in hunc Ps. n. 11.*
„ eorum est atque exitus, per quos blasphematur nomen Dei, ut primo
„ cupiditatum suarum igne vastentur; deinde malorum operum putore
„ a cœtu Beatorum abjiciantur; postremo abjecti atque submersi ineffa-
„ biles pœnas luant.

8. *Si-*

8. *Similiter & hi carnem quidem maculant, dominationem autem spernunt, majestatem autem blaphemant.* Impudicitia sæpe cum hæresi conjuncta est. Deus justo judicio permittit ut corpus omni turpitudinum genere polluatur, cum animus a Deo fornicatur. Quas abominationes Gnostici primis Ecclesiæ temporibus, Molinosiani seu Quietistæ nostra ætate non perpetrarunt? De ceteris taceo. Hæresiarcharum pars maxima castitatis, & mortificationis Christianæ, quæ carnem in officio continet, inimica fuit; Deum in suis & Ecclesiæ suæ Ministris contempsit; quicquid in Ecclesia sacratius, & in sæculo augustius est, Pontifices Romanos, Episcopos, Sacerdotes, Doctores Catholicos, Viros Religiosos, Reges, Magistratus, maledictis & verbis contumeliosis infectata est.

Cultus & imitatio sanctorum Angelorum.

9. 10. *Cum Michael Archangelus cum diabolo disputans altercaretur de Moysi corpore, non est ausus judicium inferre blasphemiæ sed dixit: Imperet tibi Deus. Hi autem quæcumque ignorant, blasphemant*, &c. Angelorum sanctorum Ministerio Deus utitur ad repellendos insultus dæmonum ab Ecclesia, electisque suis. Beatorum illorum Spiritum dux & princeps S. Michael Archangelus protector Ecclesiæ, ut olim Synagogæ. Illos ut Ministros consiliorum Dei, & providentiæ ejus cooperatores, tutoresque nostros ac intercessores apud Deum, colere, invocare, imitari, & religionis officium, & utilitatis nostræ ratio postulant. Eorum puritatem, castum Dei amorem, humilitatem, obedientiam, zelum ac fervorem in Dei gloria, & hominum salute promovendis, æmulemur necesse est. Modestiæ singularis exemplum in sancto Archangelo Michaele habemus, qui de Moysi corpore cum diabolo contendens, & in ea contentione victor, diabolum, tametsi maledictis omnibus & execratione dignum, utpote publicum & professum Dei & electorum ejus inimicum, maledicere cum execratione noluit, sed judicium ejus Deo detulit, dicens: *Imperet tibi Deus*; vel, *increpet te Deus*. Hinc discamus in hominibus etiam improbis dona Creatoris esse reverenda, in reprehensionis & objurgationis severitate, quam interdum postulant defensio veritatis aut virtutis, ædificatio Ecclesiæ, & proximorum salus, humilitatem in corde, moderationem in verbis esse servandam; a contumeliosis verbis & maledictis temperandum. Hi Angelici, Apostolici, & Christiani zeli characteres. Hæreticorum vero & omnium Novatorum caracter est superbia, petulantia, & effrenis ad impugnandus cum blasphemia & execratione Catholicas veritates, quas ignorant, & ad maledicendum Ecclesiæ, & ejus legibus, ceremoniis ac Ministris propensio. *Quæcumque ignorant, blasphemant.*

Caracteres hæreticorum

11. *Væ illis, quia in via Cain abierunt, & errore Balaam mercede effusi sunt, & in contradictione Core perierunt.* Hæreticos adversus Ecclesiam excitant, & ad secedendum ab ea compellunt. 1. Invidia & æmulatio quæ illos Caini imitatores, & fratrum interfectores, pravorum dogmatum venenis facit. 2. Avaritia, seu lucri cupiditas, quæ cor illorum corrumpit, & ad mendacia & maledicta vili pretio vendenda impellit, ut Balaam. 3. Superbia & ambitio, qua contra legitimorum Pastorum auctoritatem insurgunt seditiosi ac perduelles, & Ministerium sacrum usurpantes, schisma in Ecclesia faciunt, ut Core. „ Via Cain abe-

Beda in hunc locum.

„ unt, ait Venerabilis Beda, qui propter invidiam meliorum, nomen si-
„ bi Doctorum, quo honorificentur, assumunt. Errore Balaam effusi
„ sunt, qui pro amore terrestrium commodorum, veritatem, quam
„ ipsi norunt, impugnant. Contradictione Core, qui vivus ad inferna

„ de-

„ descendit, intereunt, quicumque appetitu indebiti Primatus sese ab u-
„ nitate sanctæ Ecclesiæ secernunt. Et quidem Cain de fratricidio cogi-
„ tantem Dominus corripuit, sed eum invidia salvari non sivit. Balaam
„ adversus Dei populum iter agentem Dominus vetuit, sed amor pecu-
„ niæ, ne obtemperaret, obstitit. Core superbientem Moyses Domino in
„ se loquente lenire curavit, sed eum elatio qua fervebat, insanabilem
„ reddidit. Sic Heretici ad increpationem sanctæ Ecclesiæ emendari despi-
„ ciunt: quin potius fratres gladio malæ doctrinæ interficere, sicut Ca-
„ in: malo consilio decipere, sicut Balaam; contra Doctores Catholicos
„ erigere, sicut Core; ad suam ipsorum perditionem contendunt. " Et
utinam hæc vitia solos hæresiarchas & schismatum auctores maculârent,
nec in Ecclesiæ sinu grassarentur!

12. 13. *Hi sunt in epulis suis maculæ, convivantes sine timore.* Convivia Christianorum debent esse convivia caritatis, in quibus modestia, temperantia, pudicitia, & pauperum amor eluceant. Tales erant primorum Christianorum epulæ. „ Cœna nostra, *inquit*, *Tertullianus*, de no- *Tertull. Apol. cap. 39.*
„ mine rationem sui ostendit. Id vocatur quod dilectio penes Græcos.
„ Quantiscumque sumptibus constet: lucrum est pietatis nomine facere
„ sumptum. Siquidem inopes quosque refrigerio isto juvamus, non qua
„ penes vos parasiti affectant ad gloriam famulandæ libertatis sub aucto-
„ ramento ventris inter contumelias saginandi; sed qua penes Deum ma-
„ jor est contemplatio mediocrium. Si honesta causa est convivii, reli-
„ quum ordinem disciplinæ æstimate qui sit, de religionis officio. Nihil
„ vilitatis, nihil immodestiæ admittit. Non prius discumbitur, quam o-
„ ratio ad Deum prægustetur. E ditur quantum esurientes cupiunt. Bi-
„ bitur quantum pudicis est utile. Ita saturantur, ut qui meminerint e-
„ tiam per noctem adorandum Deum sibi esse. Ita fabulantur, ut qui
„ sciant Dominum audire. Post aquam manualem & lumina, ut quisque
„ de Scripturis sanctis, vel de proprio ingenio potest, provocatur in me-
„ dium Deo canere. Hinc probatur quomodo biberit. Æque oratio convi-
„ vium dirimit. Inde disceditur ad eamdem curam modestiæ & pudici-
„ tiæ; ut qui non tam cœnam cœnaverint, quam disciplinam, " Qui
„ convivia ad Christianam amicitiam & caritatem fovendam instituta
vertunt in comessationes, ebrietates, lasciviam, *maculæ sunt epularum*, Christianismi sordes & dedecus. Pastores vero & Sacerdotes, qui grege neglecto, & pauperum cura posthabita, bona Ecclesiastica in frequentes epulas & comessationes impendunt, *pascentes semetipsos*, maculæ sunt Ordinis Ecclesiastici.

Christianorum convivia.

Nubes sine aqua, quæ a ventis circumferuntur. Nubes sunt sancti Doctores & Prædicatores, qui aqua doctrinæ salutaris animos fidelium irrigant. *Concrescat ut pluvia doctrina mea.* Falsi Pastores efferunt se in altum instar nubium, sacra pulpita conscendunt, promittunt populis salutaris doctrinæ pluviam; sed nubes steriles sunt, & caliginem dumtaxat, ventosque, non imbres fundunt. *Nubes & ventus, & pluviæ non sequentes, vir glorioſus, & promissa non complens*, ait Spiritus sanctus per os Salomonis. Concionatores, qui inani verborum pompa, & venustæ orationis apparatu eloquentiæ laudem affectant, nec aquam sapientiæ salutaris derivant e cœlestibus sacrarum Scripturarum & Patrum laticibus, aut arentia auditorum corda irrigent, eisque horrorem vitiorum, amorem virtutum, divinorum judiciorum timorem inspirent, omniumque

Deut. 32. 2.

Prov. 25. 14.

Chri-

Hæreticorum variationes. Christianæ vitæ officiorum notitiam tradant, *Nubes* sunt *sine aqua*. Hæretici, qui posuerunt in cœlum os suum per verba superbiæ, qui de Evangelii puritate, de Ecclesiæ reformatione, de salutis facilitate per solam fidem sine bonis operibus, sine Pœnitentiæ Sacramento, sine satisfactione, & mortificatione corporis obtinenda multa garriunt & policentur, nubes sunt, non pluviam salutarem, sed tetram caliginem miseris animabus offundentes. *Nubes sine aqua, quæ a ventis circumferuntur*. Huc, illuc leviſſimis de causis impelluntur, prout ab hac aut illa parte lucri aut gloriolæ spes adspirat, chameleonti similes, qui *mutare totus, nec aliud novit*, in doctrina, moribusque variant. *Novæ sunt ipsæ hæreses, licet veteres sint: quotidie doctrinam suam innovant. Novi veterum sunt magistrorum errores, sed quotidie ipsi nova inveniunt, quod Ecclesia non facit. Hæretici vero & hæreticis detrahunt, quorum filii sunt per doctrinam & fidem, & ipsorum verba reprehendunt: & tamen in altero sensu ipsa dicunt, quia novis verbis nihil aliud quam ipsa sunt. Filii eorum sicut novellæ plantationes in juventute sua. Ecclesiæ tamen verba non sunt multa, & ipsa non mutantur, quia firma sunt; & nova non sunt, quia ipsa tota in Symbolo sunt. Et quicquid foras Symbolum est, hæreticorum verba sunt.*

Tertull.

Etherius & Beatus lib. 1. contra Elipandum.

Psal. 148.

Arbores autumnales, infructuosæ, bis mortuæ, eradicatæ. Arbor bona fructus bonos facit. Quæ vero mali operis fructum profert, bis mortua est. Et si ille qui boni operis fructum ferre noluit, pro sua sterilitate dicitur excidendus, & in ignem mittendus: quas pœnas ille meretur, qui vel perverse agendo, vel alios pervertendo, pessimos fructus attulit? Nec mirum si infructuosæ & bis mortuæ dicantur arbores, quæ eradicatæ esse probantur. De Sanctis enim dicitur: *In caritate radicati, & fundati*. Qui vero a caritatis soliditate se eradicare non timent, merito si quid boni fructus habere videntur, amittunt. Merito autumnalibus arboribus comparantur, ut desperata eorum salus ostendatur. Autumni enim tempore non solum poma nulla nasci, sed etiam ea quæ nata erant, matura solent decidere. Quibus assimilantur hi, qui & fructus fidei ferre ipsi negligunt, & ea quæ fideles quoslibet ferre conspiciunt, extirpare student & conantur.

Ven. Beda.

Novatorum caracteres. *Fluctus feri maris, despumantes suas confusiones*. Novatores omnes fluctus sunt feri maris, quia & in se ipsis inquieti semper, tumidi, & amari sunt, cupiditatum suarum æstu agitati: & pacem Ecclesiæ factionibus suis, perpetuisque contentionibus impugnare non cessant. Verum instar tumentium undarum, quanto altius se superbientes attollunt, tanto amplius confusi, quasi in spumas leviſſimas dissolvuntur, & pereunt. *Despumantes suas confusiones.*

Sidera errantia, quibus procella tenebrarum servata est in æternum. Novatores, quantavis doctrinæ luce coruscare videantur, sidera sunt errantia, similitudinem habent siderum, non æquabilitatem, constantiamque motus. Ecclesiæ cœlo, & Jesu Christo justitiæ Soli non adhærent, nec ab eo lucem hauriunt. Infaustis cometis similes sunt ob inconstantiam doctrinæ, & mala quæ orbi Christiano suis erroribus non portendunt solum, sed inferunt. Quia vero sub nomine lucis tenebras errorum in mundum induxerunt, & in similitudinem procellæ pacem Ecclesiæ turbaverunt, cadent in æternam procellam tenebrarum.

14. 15. *Prophetavit autem & de his septimus ab Adam Enoch; dicens:*

Ecce

Ecce venit Dominus in sanctis millibus suis, facere judicium contra omnes, & arguere omnes impios, &c. Dedit Deus omni tempore metuentibus se significationem, ut fugiant a facie arcus; ut ejus electi liberentur. Suscitavit ab initio Prophetas Sanctos, qui Judicii ejus severitatem hominibus prænuntiarunt. Quam terribile Judicium generale & ultimum, sive spectetur Majestas, potentia, æquitas, & severitas Judicis, sive examinis rigor, sive pœnæ acerbitas & duratio! Certissime veniet, nec diu tardabit, Christus Jesus ad Judicium. *Ecce venit*. Non judicandus, ut in primo adventu, sed judicaturus veniet; non in infirmitate, sed *cum potestate magna & majestate*: non in præsepi humilis ut olim, inter duo animalia; sed *in nubibus cœli* apparebit, Angelorum myriadibus stipatus: *In sanctis millibus suis*. In primo adventu ad misericordiam faciendam apparuit: in secundo, ad judicium sine misericordia in peccatores exercendum: *Facere judicium*. Id nemo improborum effugere poterit. Principes æque ac subditi, potentes non minus quam plebeii, divites simul & pauperes stare compellentur ad tribunal summi Judicis: *Contra omnes*. Quam rigidum vero erit examen, quam accurata discussio, accusante & teste conscientia? Quam plena & certa convictio, libris apertis, id est, patentibus conscientiis Angelorum & hominum universitati? Quam severa increpatio reproborum ob opera impietatis & nequitiæ, ob Sacramentorum violationem, ob legis divinæ contemptum, ob abusum gratiarum, ob Sanguinis Jesu Christi conculcationem? *Et arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum*. Nec de malis tantum operibus, sed etiam de verbis impietatis, blasphemiæ, perjurii, dissolutionis & impudicitiæ, calumniæ, detractionis, contumeliæ. De impugnatione veritatis, sive Fidem, sive Christianam Morum disciplinam spectantis, rationem exiget summus Judex, cujus examen nulla tergiversatione eludi, cujus judicium nullis artibus declinari, cujus severitas nullis precibus, nullis patrociniis flecti poterit. *Et de omnibus duris, quæ locuti sunt contra Deum peccatores impii*. Pœna denique impiorum, æterna Dei privatio, ignis qui non extinguetur, vermis qui non morietur, tenebræ sine spe lucis, vincula sine spe libertatis, summa miseria cum desperatione fœlicitatis.

Dei judicium quam terribile?

16. *Hi sunt murmuratores querulosi, secundum desideria sua ambulantes, & os eorum loquitur superba, mirantes personas quæstus causa*. Novatoribus amore proprio excæcatis omnia pene displicent præter illorum figmenta, & profanas novitates. Adversus Ecclesiæ disciplinam, & Præsules, Religiosos Viros, & Theologos novitatis & factionum adversarios murmurant, doctrinam illorum, moresque scriptis petulantibus ac verbis maledicis insectantur. Pravis cupiditatibus suis indulgent, & voluptatum irritamenta sequuntur. Scientiam ostentant, ceterosque nihil sapere effutiunt. Potentibus & divitibus, præsertim mulieribus adulantur, ut in eorum animos irrepant, eorumque gratiam, ac patrocinium aucupentur. Gloriæ, vel turpis lucri gratia docent, prædicant, scripturiunt: fautores suos admirantur; adversarios, etiam Ecclesiæ vel sæculi Principes contemnunt, ludibrio habent, convitiis proscindunt.

Hæreticorum caracteres.

19. *Hi sunt qui segregant semetipsos, animales, Spiritum non habentes*. Hæretici semetipsos ab Ecclesiæ doctrina & communione segregant, seorsim conventicula sua agunt, & alios erroribus suis seductos in diem

schisma

BIBLIOTECA O. F. M. CAP. MONTEFUSCO (Av)

Optatus Mile-vit. l. 1. Contra Parmenia-num.

ſchiſma pertrahunt. *Hæretici veritatis exules, ſani & veriſſimi ſymboli deſertores, de ſinu Eccleſiæ ſanctæ impiis ſenſibus depravati, contemptio quod bene fuerant geniti, ut ignorantes & rudes deciperent, de ſe male ſenſi voluerunt. Et qui jamdudum vitalibus paſti fuerant cibis, corruptela malæ digeſtionis, in pernicie miſerorum, diſputationibus impiis venena mortifera vomuerunt.* Senſibus ſuis inſtar brutorum animalium ducuntur, cupiditatibus ſuis obediunt, ventri ſuo, avaritiæ, aut vanæ gloriæ ſerviunt, non Deo; toti in carnem mutati, Spiritum Dei non habent, dicente Deo: *Non permanebit Spiritus meus in homine, quia caro eſt.* Spiritum unitatis quo Eccleſia congregatur, quo ſpiritalis efficitur, habere non meruerunt, ideo diffluunt, quia coagulum non habent caritatis.

Geneſ. 6.

Vener. Beda.

20. 21. *Vos autem cariſſimi, ſuperædificantes voſmetipſos ſanctiſſimæ veſtræ fidei, in Spiritu ſancto orantes, voſmetipſos in dilectione Dei ſervate, exſpectantes miſericordiam Domini noſtri Jeſu Chriſti in vitam æternam.* Dei ædificatio ſumus. Ædificii ſpiritualis fundamentum Apoſtolica fides eſt, ſanctiſſimas vitæ inſtituendæ regulas præſcribens. Hoc ædificium ſpe, caritate, oratione, bonis operibus in cœlum attollitur, eademque caritate velut faſtigio conſummatur. In hac ædificatione partes quidem ſuas habet liberum hominis arbitrium, ſed *Niſi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt qui ædificant eam.* Ut nos ipſos ſuper fundamentum ſanctæ fidei noſtræ per bona opera ædificemus, & ad lapides vivos domus Dei, quæ Eccleſia eſt, adjungamus, ut a terrenis ad cœleſtia erigamur, in Spiritu ſancto orandum eſt, ut miſericordia ejus nos præveniat & ſubſequatur omnibus diebus vitæ noſtræ. De noſtris viribus numquam præſumamus, ſed Spiritus ſancti in nos petamus adventum, quo inſpirati ardentius orare valeamus, ne forte cum his qui Spiritum non habent, ideoque animales perſeverant, ab Eccleſia primitivorum, qui conſcripti ſunt in cœlis, in æternum ſegregemur. Omne ſtudium, omnem curam ac vigilantiam adhibeamus ut conſervemus nos in dilectione Dei per obſervantiam mandatorum ejus, & fugam occaſionum quæ nos ad peccatum pertrahere poſſunt. *Si præcepta mea ſervaveritis*, (ait Chriſtus Dominus) *manebitis in dilectione mea, ſicut & ego Patris mei præcepta ſervavi, & maneo in ejus dilectione.* Expectemus vitam æternam a Deo promiſſam, per bona opera illam promereri ſatagentes: exſpectemus illam ſpe firma, & patientia in laboribus, ærumnis hujus vitæ, tribulationibus, & perſecutionibus inconcuſſa & ſemper invicta. Cum vero omnia fecerimus quæ Deus præcipit, nos ipſos ſervos inutiles profiteamur, & vitam æternam a ſola Dei miſericordia ſperemus, qui noſtra vult eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona. *Exſpectantes miſericordiam Domini noſtri Jeſu Chriſti in vitam æternam.* Hæc ſit votorum noſtrorum ſumma, hic deſideriorum finis, Deum ſemper diligere, & miſericordias ejus in æternum cantare, qui *Non ſecundum opera juſtitiæ quæ fecimus, ſed ſecundum miſericordiam ſuam ſalvos nos fecit.*

Ædificium ſpirituale. Nos ipſos per bona opera ſuper fundamentum fidei ædificare cum Dei gratia debemus.

Joan. 15. 10.

Ad Tit. 3. 5.

22. 23. *Et hos quidem arguite judicatos: illos vero ſalvate de igne rapientes. Aliis autem miſeremini in timore: odientes & eam, quæ carnalis eſt, maculatam tunicam.* Nemo ſibi ſoli natus eſt. Unicuique mandavit Deus de proximo ſuo. Vox impii Caini eſt: *Numquid cuſtos fratris mei ſum ego?* Singuli ſumus alter alterius membra in Chriſti corpore,

Chriſtiani ſeſe mutuo juvare debent in negotio ſalutis æternæ.

re, sub ipso capite connexa, & ejus Spiritu viventia. Nos mutuo in negotio salutis æternæ juvare, nos mutuo ædificare debemus, orationibus, bonis operibus & sanctis exemplis, & salutaribus correptionibus. De nullius conversione desperandum est, quantumvis obduratus in malo videatur. Potens est Deus ex lapidibus suscitare filios Abrahæ. Corripiendi sunt impii, oranduſque pro ipsis Deus, ut strepitu correptionis foS. Aug. „ rinsecus insonante, intus in illis operetur & velle, qui habet humanorum cordium, quocumque voluerit, inclinandorum omnipotentis„ simam potestatem.. *Et hos quidem arguite judicatos*. Qui proximorum saluti cooperatur, divinæ misericordiæ minister est, Angelus illorum animas salvans de incendio Sodomæ, de malo igne triplicis concupiscentiæ, qua totus mundus in Maligno positus conflagrat, de igne æterno impiis parato. Non solum adhortandi, sed urgendi, & velut injecta manu trahendi sunt, & judicii divini terrore eripiendi ab interitu. *Illos vero salvate, de igne rapientes*. Proximorum, quos vitiis immersos, aut erroribus seductos videmus, misereri nos caritas jubet, eorumque conversionem, prout possumus, procurare, nobis ipsis metuentes ob fragilitatem nostram, & quotidiana salutis pericula, Deumque humiliter, ferventer & perseveranter orantes, ne tentationibus succumbamus. *Aliis autem miseremini in timore*. Denique odio habendus est mundus, & ejus corrupti mores detestandi, ne familiariter conversando cum hominibus impiis, & in libidines effusis, & ipsi maculemur & corrumpamur. *Odientes & eam, quæ carnalis est, maculatam tunicam*. Exuimus in Baptismo veterem hominem, & induimus novum, qui secundum Deum creatus est in justitia & sanctitate veritatis: Veste candida induti sumus a Sacerdote, in symbolum caritatis & innocentiæ: illam immaculatam perferamus ante tribunal Domini nostri Jesu Christi.

24. 25. *Ei autem, qui potens est vos conservare sine peccato, & constituere ante conspectum gloriæ suæ immaculatos in exultatione in adventu Domini nostri Jesu Christi, soli Deo Salvatori nostro per Jesum Christum Dominum nostrum, gloria & magnificentia, imperium & potestas ante omne sæculum, & nunc, & in omnia sæcula sæculorum. Amen*. Solus Deus nos sine peccato per gratiam suam conservare potest. Liberum enim arbitrium primo peccato vulneratum ad bonum non sufficit, nisi adjuvetur ab omnipotenti Bono. *Quid sum mihi sine te*, Deus meus, *nisi dux in præceps*? Ut igitur sine crimine in finem usque servemur, & immaculati stemus ante thronum gloriæ Dei, gratiæ ejus efficacissimæ virtuti tribuendum est, ejusque quotidianum auxilium assiduis orationibus implorandum, ut voluntas nostra per eam *indeclinabiliter & insuperabiliter agatur*, & *quamvis infirma*, inter tot & tam graves carnis, mundi, & diaboli tentationes *non deficiat*, *neque adversitate aliqua vincatur*. Gratiæ fideles simus, & cum timore casto satagamus, ut per bona opera certam nostram vocationem & electionem faciamus; ut a corruptione sæculi puri, & immaculati stemus ante tribunal Christi cum exultatione, in ejus adventu glorioso. *Quia quanto magis trepidi de actibus nostris in præsenti fuerimus, tanto amplius in futuro de percepta mercede lætabimur*. Deus Creator & Salvator noster, qui neminem vis perire, qui ut servos a peccato & morte æterna redimeres, Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum morti tradidisti, tibi corda nostra consecramus. In illis regna per amorem tuum, illa ab omni cul-

S. Aug. lib. 4. Confess. cap. 4.

Idem lib. De Corrept. & Gratiæ, c. 12.

Veter. Bela.

parum labe purifica per ſanguinem ejuſdem dilectiſſimi Filii tui, in illis auge & perfice caritatem per Spiritum ſanctum tuum; ut in ea conſummati, gloriam, & magnificentiam, imperium, ſummamque poteſtatem tuam in æternum collaudemus. AMEN.

Finis Commentarii in ſeptem Epiſtolas Catholicas.

IN.

INDEX
RERUM ET VERBORUM

Quæ in hoc 3. Tomo continentur.

A

Ædificium. Nos ipsos per bona opera super fundamentum fidei ædificare cum Dei gratia debemus. p. 208.
Afflictiones Dei beneficia sunt, propter quę gratias illi agere debemus 6.
Ambitio. Primatus ambitio quanta mala pariat in Ecclesia? 193.
Amor. Summum æternumque bonum nostrum, scilicet Deum, unice amare, & desiderare debemus. 155. Amor Dei semper præveniens semperque beneficus, & efficax. 171. Amicitiæ Christianæ caracteres. 186. Qui mundum amant, Christiano nomine sunt indigni, Dei inimici, adulteri. 36. Amor mundi cum Dei amore conciliari non potest. 149.
Antichristus. Mundus Antichristus est, & in ejus sinu Antichristi quotidie formantur. 148. Qui Christum factis negant, Antichristi sunt. 149.

B

Baptismi typus Diluvium; arca Ecclesię figura. 90.
Bona temporalia qua ratione a Deo petenda. 36.

C

Caritas. Anima purificanda per caritatem. 66. Caracteres caritatis. 88. Caritas summa Christianæ legis. 92. Fraterna caritas. 113. Mandata Dei vere non servat, qui mandatum caritatis non implet. 144. Mandatum caritatis & vetus & novum est. 145. Immensa Dei erga nos caritas. 154. Caritas nota filiorum Dei. 157. Christus Jesus caritatis exemplum. 159. Caritas in pauperes, advenas, peregrinos, ignotos, maxime vero in Operarios Evangelicos. 193. Oculus cordis caritate purgandus, ut Deum videre possit. 169. Caritas sine amaritudine sævit, *ibid.* Justus per caritatem in Deo manet, & Deus in eo, *ibid.* Perfecta caritas parit fiduciam in die judicii, 170. Timor servilis non est in caritate, sed timor castus. 171.
Caro. Christianum de bonis carnis gloriari non decet. 67.
Christus. Fructus passionis Christi. 79. Christus bonus Pastor animarum, *ibid.* Ejus descensus ad inferos. 89. Verus Deus. 178.
Christiani. Probi religiosique Christiani caracteres. 14. Christiani secundum fidem viventes sunt spiritualis domus Dei, sacerdotes, & reges, Dei populus. 73. Nonnullis Christus est lapis offensionis, non ex se, sed il-

illorum culpa. 75. Christiani in hoc mundo gerere se debent ut advenas & peregrinos. 76. Sancta conversatione omnes ad virtutis amorem allicere, *ibidem*. Christiani dignitas. 149.
Concionatores. Dono verbi quomodo uti debeant. 98.
Concupiscentia triplex in mundo regnans. 147.
Confessio. Remissionem peccatorum impetrat humilis, & sincera confessio. 138.
Cupiditates pravę domandę. 36.

D

Detractionis, & temerarii judicii vitia quam gravia. 40.
Diotrephes. Ejus ambitio, & inhumanitas. 191. Diotrephis imitatores Episcopis obtrectantes. 194.
Doctor. In Christiana Religione indocti sunt, quos Magister cælestis ictus non docet. 150.
Duplicitas. Qui duplices animo, & in omnibus viis suis inconstantes? 5.

E

Electa, sancta mulier, & ejus filii, S. Joannis Apostoli amici. Epistola ad illam scripta a S. Joanne. 185.
Electi. Deus electos suos custodit, & servat per fidem cum caritate conjunctam. 61.
Eleemosinæ præceptum. 159. Nihil prodest eleemosina facienti, nisi ex sincera caritate fiat. 160.

F

Fides sine operibus inutilis ad salutem. 24. 25. & 178. Fidei nostræ probatio, & victoria, Dei dona sunt. 62. Finis & merces fidei nostræ, ibi. Quomodo paratus esse debeat Christianus omnis ad rationem de fide sua reddendam? 88. Quamvis initium fidei non sit ab homine, gratia tamen fidei homo libere cooperatur. 89. Fides nos Deo Patri, & Filio ejus Jesu Christo consociat. 56. Fidei lumen, scientia universalis. 149. Fides victrix Mundi. 179.
ducia in Dei providentia, & paterna bonitate. 104. Fiducia in Christo advocato nostro cum salutari timore conjuncta sit. 143.

G

Gajus, sive Cajus Sancti Joannis Apostoli Discipulus. Epistola S. Joannis ad illum scripta. 191.
Gratia. Non ex nobis, sed per gratiam Dei victores mundi, peccati, & diaboli sumus. 166.
Grotius, refellitur, 126, & 196.

H

Hæreses. Cur Deus hæreses permittit? 119. Impudicitia, & avaritia plerumque falsos Doctores ad hereses & sectas condendas impellunt. 129.

120. Hæresiarcharum caracteres. 123. & 207. Ecclesiæ utilius est, ut Heretici ex ea exeant, quam ut in ea lateant, eamque premant. 148. Hæreticorum variationes. 204.
Humiliatio vera Christianorum gloria. 9. Christianæ humilitatis officia. 38. Humilitas ab omnibus etiam ab ipsis Pastoribus servanda. 103.

I

Jacobus. Epistolæ S. Jacobi Apostoli argumentum. 2.
Idolum est quicquid contra Dei legem amamus. 183.
Impudicitia impudicorum difficillima conversio. 125. Impudicorum pœna. 200.
Incarnatio. Admirabilis Filii Dei charitas & humiliatio, qui se nobis manifestavit assumpta carne. 136. Nullum evidentius est argumentum immensæ caritatis Dei erga homines, Incarnatione Filii ejus unigeniti. 168.
Joannes. Epistolæ I. ipsius argumentum. 134. Tota spirat caritatem, ibi. Epistolæ II. ejusdem argumentum. 184. Epistolæ III. ejusdem argumentum. 190.
Invidia, & odium proximi prima peccata Filiorum Adam. 158.
S. Judas, qui & Thadæus Apostolus. Epistolæ ejus Catholicæ argumentum. 197.
Judicium. Dei judicium quam terribile. 207.
Juramentum vitandum. 51.
Justitiæ Christianæ officia. 87. Calvinianus error de iustitiæ inamissibilitate refellitur. 152. Deus justos non deserit, nisi prius ipsum deserant. 182.

L

Legis Christianæ summa, credere, & diligere. 161.
Libertas falsa, & vera. 125. Liberum arbitrium sub gratia salvum. 156.
Lingua, refrenanda. 14. Linguæ peccata. 29. Orandum, & laborandum, ut dometur lingua. 30. Lingua a malo cohibenda. 87.

M

Mandatum Dei non est impossibile. 172. Immo facile, & suave. 179.
Minister. Cupiditas rerum temporalium Dei ministros a recta via, & sana doctrina numquam abducat. 125.
Misericordia. Propitiam in judicio Dei misericordiam non habebit, qui hanc imitatus non fuerit. 23.
Mors. Christiana præparatio ad mortem, & adventum Iesu Christi. 64. & 131.
Mulierum Christianarum in habitu, & cultu modestia. 83.
Mundus affectu relinquendus. Mundi corruptio fugienda, ut bonis a Deo promissis fruamur, & ne ab iis, quæ nobis contulit, excidamus. 111. Boni & pii Mundo exosi. 158. Bonus Christianus de Mundo non est. 167.

N

Novatorum caracteres. 202. & 204.

O

Odium. Qui proximum odit, duplicis homicidii reus est. 159. Qui proximum odit, Deum non diligit. 172
Opera. Filii Dei ex operibus justitiæ dignoscuntur. 151.
Operariorum mercedem defraudare, aut differre, peccatum est in Cælum clamans. 51.
Oratio. Cum fide, & fiducia impetrandi orandum est. 8. In rebus adversis, & prosperis orandum, & vigilandum est. 52. Vis orationis. *ibid.* & 161. Qua ratione orandum pro temporali amicorum prosperitate. 192. Christiani mutuis orationibus juvare se debent. 53. Vis, & conditiones orationis. 181.

P

Pastor. Pastoris & Doctoris munus periculosum. 28. Dotes Pastori & Doctori Catholico necessariæ. 31. Omnes Pastores sunt unus Pastor in Christo Jesu. 80. Reverentia a Clero & populo Episcopis, aliisque Pastoribus exhibenda. 103. Fideles a Pastoribus assidue excitandi piis adhortationibus 129. Pastorum vigilantia contra Magistros erroris & impietatis. 130. Pastoralium Litterarum ab Episcopis scribendarum ratio. 201. Pastorum, & Sacerdotum officia. 102.
Patientia. Rationes ad patientiam moventes. 49. Christus Jesus exemplar patientiæ. 78. Christi passionibus communicandum, ut ejus gloriæ consortes simus. 98. Patientia continentiæ; patientiæ pietas adjungenda. 113.
Paupertas. Pauperes patientia sanctificantur. 49.
Pax. Pax diligenda & quærenda. 32. Tunc erit plena pax, cum plena erit justitia, & perfecta caritas. *ibid.*
Peccatum. Uno peccato mortali tota lex violatur. 22. Venialia peccata quotidiana pœnitentia eluenda. 25. Gravius peccatum est violantis legem sibi cognitam, quam ignotam. 43. Peccato moriendum. 94 Terribilia punitionis peccatorum exempla: pœna Angelorum malorum, Diluvium generale, Sodomorum, & Gomorrhæ eversio & incendium. 122. Pejor est status animæ post Pœnitentiam in mortale peccatum relapsę. 126. Nemo homo sine peccato, Matre Domini excepta. 137. Odium & fuga peccati. Rationes quæ nos ab eo deterrere debent. 156. Omnium bonorum operum fructus uno peccato mortali amittitur. 186. Quodnam peccatum ad mortem? 182.
Perseverantia. In gratia adoptionis filiorum Dei permanendum 150
Petrus. Epistolæ I. Catholicæ S. Petri argumentum. 155. Sancti Petri humilitas & caritas Pastoribus imitandæ. 59. 103.
Pœnitentia. Quomodo Sacerdotes Pœnitentiæ Ministri curare debeant vulnera peccatorum? 96.

R

Redemptio. Pretium redemptionis noſtræ ſanguis Chriſti. Merus homo nos redimere non potuit. 65. Gratus in Chriſtum Redemptorem noſtrum animus. 66.
Rex. Reverentia, & obedientia Regibus, & Magiſtratibus ab eis conſtitutis divino jure debita. 77.

S

Sacrificium. Comparatio ſacrificii Chriſti cum ſacrificiis judaicis. 80.
Salus. Animarum ſaluti pro viribus cooperari tenemur. 54. Tres perſonæ divinæ ad hominum electorum ſalutem indiviſim concurrunt. 59. Deus nos eligit & vocat ſine meritis, non ſalvat ſine meritis. 114. Non vult aliquos homines perire. 130. Chriſtiani ſeſe mutuo juvare debent in negotio ſalutis æternæ. 208.
Sancti, imitandi, ſpes in Chriſto unice ponenda eſt. 195.
Sapientia. Vera ſapientia a Deo poſtulanda. 8. Falſa mundi ſapientia, ejuſque caracteres. 31. Chriſtianæ ſapientiæ caracteres. 32.
Scriptura Sacra. Chriſtus in Scripturis ſacris quærendus. 63. Diſpoſitiones ad Scripturæ ſacræ lectionem, & verbi Dei auditionem. 64. Scripturæ ſacræ interpretatio proprio ſpiritu non facienda. 127.
Servorum erga dominos officia. 77.
Societas Hæreticorum vitanda. 188. & impiorum. 123.
Solatii in rebus adverſis multiplex argumentum. 106.
Spei Chriſtianæ caracteres. 60
Spirituum, & doctrinarum probatio, & diſcretio. 165. Criterium quo Spiritus veritatis, & ſpiritus erroris diſcernuntur. 167. Qui ſpiritui veritatis cor claudunt, ſpiritui erroris tradi merentur. 180
Superborum pœna. 200.

T

Talentorum a Deo acceptorum bonus uſus. 97.
Temperantia ſeu continentia ab omnibus affectibus vitioſis 112
Temporis bonus uſus. 148.
Teſtamentum vetus, & novum duo Verbi Dei ubera. 72
Teſtimonium. Pater, Filius, & Spiritus Sanctus ſummæ erga nos caritatis ſuæ teſtimonium nobis dederunt: demus & nos ipſis teſtimonium. 180.
Traditio. In fidei dogmatibus, & morum regulis tradendis Scripturæ ſacræ, & Traditioni inhærendum eſt. 116.
Transfigurationis Chriſti Myſterium. 116.
Tribulatio. Magna Dei gratia eſt vexationes pati injuſte propter Deum: 78. & 88. Quo animo adverſa pati debeant Chriſtiani? 89. Nihil adverſi pati, præjudicium quoddam eſt damnationis. 99.

V

Verbum Dei noſtra in rebus omnibus ad ſalutem pertinentibus regula eſſe debet. 67.

Veritas. Veritatem cognoſcere non ſufficit, ſed facere neceſſe eſt. 137.
Via. Quæ via lucis, quæ via tenebrarum? 137.
Vigilantia Chriſtiana, metuſque ſalutaris. 95.
Virtutum concatenatio, Chriſtiani hominis perfectio eſt. 114.
Vitæ humanæ brevitas. 130. Vita noſtra ad regulam Evangelii componenda. 23. Vitæ præſentis fragilitas, & brevitas. 42. Quæ vita Gentilis? 94. Vita noſtra, ſi ſecundum Dei legem ſit inſtituta, probatio eſt fidei noſtræ. 144.
Unctio. Extremæ-Unctionis Sacramentum. Debitæ ad illud diſpoſitiones. 52
Voluntas. Omnia conſilia, operaque noſtra, & eorum ſucceſſum, Dei voluntati committere debemus. 41.
Voluptas. A voluptatibus, & deliciis carnis abſtinendum. 124.
Uxor. Uxorum erga viros, & virorum erga uxores officia. 84. & 85.

Z

Zelus ſine prudentia, & diſcretione plerumque perniciosus. 112.

FINIS.

R. P. NATALIS
ALEXANDRI
ORDINIS FF. PRÆDICATORUM
IN SACRA FACULTATE PARISIENSI
DOCTORIS, ET EMERITI
PROFESSORIS

PRÆCEPTA ET REGULÆ
AD PRÆDICATORES
verbi divini informandos:

Cum Ideis Concionum per totum annum.

PARISIIS,
Apud SILVANUM DE GRASSORTIS.

Expensis THOMÆ BETTINELLI VENETI.
CIↃIↃCCXLVII.

BIBLIOTECA D. F. M. CAO
MONTEFUSCO
(AV)

REVERENDISSIMO PATRI

ANTONINO CLOCHE

DOCTORI THEOLOGO,

ORDINIS FF. PRÆDICATORUM

Generali Magistro.

INSTITUTIONEM CONCIONATORUM, *Te annuente ac favente, in lucem editurus*, REVERENDISSIME PATER, *id operis nemini convenientius dicandum existimavi, quam Tibi totius Ordinis Prædicatorum summo Archimandritæ ac Generali Magistro. Id Reverendissimæ Paternitati tuæ debitum observantiæ meæ pignus; id grati animi pro amore in me tuo perenne monumentum. Hæc mihi tamdiu exoptata opportunitas palam significandi quam impense colam egregias illas virtutes, eximiaque*

merita, quorum gradibus ad ſupremam Ordinis Præfectu-ram aſcendiſti: doctrinæ ornamenta, veritatis amorem, & inviſtam in ejus defenſione conſtantiam: Regularis obſervantiæ ſtudium, quam auctoritate, vigilantia, exemplo, viſitationibus conſervas & promoves: ſacrarum litterarum cultum, quarum ſtudia ſuſtentas & foves: prudentiam incredibilem, qua & Ordinem moderaris, & majoribus negotiis parem eſſe capaciſſimæ tuæ mentis intelligentiam, ſolertiam, induſtriam, providentiam, cautionem probas. Nobilem, generoſumque animum tuum, vel me ſilente, Fratres non ſolum noſtri, ſed & extranei certatim prædicant: humanitatem ſingularem, morumque ſuavitatem omnes ſuſpiciunt, laudant, diligunt, qua omnibus paces, licet uni Deo placere ſtudeas. Tantorum ſplendor meritorum, REVERENDISSIME PATER, *urbis & orbis oculos in te convertit, ſummorum Pontificum, purpuratorum ſacri Collegii Patrum, Regum ac Principum magnam exiſtimationem, omnium amorem tibi conciliavit. Nemo omnium eſt qui te norunt, qui ſplendidioribus dignum infulis non prædicet, dum religioſa humilitate ac modeſtia magis emines. Defenſioni catholicæ veritatis, purique Dei cultus, in Religionis arce; exercitationi perpetuæ virtutis, ac pietatis in ſanctitatis domicilio; ſtudiorum incremento, ac ſanioris doctrinæ propagationi, coram doctrinarum omnium ſummo & univerſali Judice, pervigili ſollicitudine incumbis, ut maximi Cardinalis* HIERONYMI CASANATE, *cujus in Eccleſiam meritorum, & in Dominicanam Ordinem beneficiorum memoriam nulla unquam delebit oblivio, piiſſimum ac munificentiſſimum Teſtamentum exequaris. Bibliothecam viginti mille & amplius voluminibus inſtructam, & novis deinceps libris ex annuo cenſu ab Eminentiſſimo Principe relicto ſemper amplificandam, in publicum uſum & commodum, in Minervio magnifice adornas. Scholas aperis, in quibus unus puruſque ſancti Thomæ textus, ſecundum ſupremam ejus voluntatem a duobus Ordinis Profeſſoribus legatur, honorifico Miner-*

vali

vali liberaliter donatis. Collationes denique a ſex Doctoribus Dominicanis, variarum gentium & Academiarum orbis Chriſtiani, Romam vocatis, & Mœcenatis Eminentiſſimi nobili providentia, generoſa munificentia in perpetuum tempus ſuſtentandis, haberi cuias; ut ad fidei dogmata contra emergentes hæreſes & errores propugnanda; ad Moralem Evangelicam & Eccleſiaſticam Diſciplinam contra noviſſimorum temporum deplorandas corruptelas vindicandam; ad Theologiæ Myſticæ puritatem ab illuſionibus quibuſvis defendendam, Te tuiſque Succeſſoribus ducibus, ſemper parati ſint; totique de Scriptura, de Traditione, Te Angelico Doctore armati. His, & aliis negotiis, Ordinis regimen, Eccleſiæ utilitatem ſpectantibus occupatum de diutius interpellare nolim, REVERENDISSIME PATER: *Satis ſit mihi paternas manus humiliter exoſculari; ſummam in te venerationem, obſervantiam, obedientiamque meam profiteri; orare ut litterarium iſtud munuſculum gratum habeas; Deo ſupplicare ut Te vegeta ſenectute multos annos conſerver, Ordini & Eccleſiæ magis magiſque profuturum; illum ſemper ornaturum, ab iſta [ut ſperamus & optamus] ornandum. Vale. Lutetiæ Pariſiorum, Kalendis Maiis, anno primo ſæculi a Chriſto nato decimi ſeptimi.*

REVERENDISS. PATERNIT. TUÆ.

Humillimus, obſequentiſſimuſque
filius ac ſervus.
F. NATALIS ALEXANDER.

PROLOGUS.

CUm Ordo Sancti Dominici divina providentia ad Evangelii prædicationem sit institutus, & ab Ecclesia approbatus; sacri hujus Instituti Professorem verbi divini prædicationi incumbere, aut certe Concionatores studiis suis juvare convenit. Hac ratione impulsus, *Institutionem Concionatorum* tripartitam in lucem edo. Prima pars præcepta & Regulas ad Prædicatores verbi divini informandos proponit, non a me quidem excogitatas, sed a Sanctis Patribus, Augustino præsertim, & a Sancto Carolo Borromæo traditas. Pars altera, quæ Theologiæ Dogmaticæ ac Moralis, a me nuper editæ, accommodatio est ad Conciones, ideas ac rudimenta Sermonum pro singulis Dominicis totius anni, & Feriis Quadragesimalibus, complectitur. Tertia, Concionum argumenta pro Festis præcipuis Deiparæ Virginis & Sanctorum exhibet. Qui jam sub prælo sunt Commentarii in sanctum Evangelium Jesu Christi secundum quatuor Evangelistas, in quibus sensum litteralem & Moralem seorsim expono, uberiorem sacrarum Concionum materiam Evangelicis Operariis submini-strabunt. His in Operibus eloquentiam forte desiderabunt Oratores Christiani: sed hanc illis Spartam ornandam relinquo. *Exilis ingenii angusta mediocritas tenues admodum fruges parit, nullis ad copiam fœcundi cespitis culmis ingravescit: aggrediar tamen facultate, qua valeo; nam & materia dicendi facit mecum. In judiciis, concione pro rostris, opulenta facundia volubili ambitione jactetur: cum vero de Domino Deo vox est; vocis pura sinceritas non eloquentiæ viribus nititur ad fidei argumenta, sed rebus. Denique accipe non diserta, sed fortia; nec ad audientiæ popularis illecebram culto sermone fucata, sed ad divinam indulgentiam prædicandam rudi veritate simplicia: accipe quod sentitur antequam discitur, nec per moras temporum longa agnitione colligitur, sed compendio gratiæ maturantis hauritur.*

S. Cyprian. Epist. 1. ad Donatum.

IN-

INSTITUTIONIS CONCIONATORUM PARS PRIMA.

SEU

PRÆCEPTA ET REGULÆ AD PRÆDICATORES

verbi divini informandos.

CAPUT PRIMUM.

Qui verbi Dei Prædicationi deſtinandi?

VErbi Dei prædicandi munus, quod ſanctiſſimis viris, Prophetis, Apoſtoliſque a Deo commiſſum, ab ipſo etiam Dei Filio Chriſto Jeſu Domino noſtro præſtitum, eſt Epiſcoporum præcipuum eſſe, Sacra Synodus Tridentina cenſuit ac declaravit, ſecundum illud Apoſtoli ad Timotheum ſcribentis: *Teſtificor coram Deo, & Jeſu Chriſto, qui judicaturus eſt vivos & mortuos, per adventum ipſius & Regnum ejus, prædica verbum*; Et illud quidem munus *ipſi per ſe in Eccleſia ſua*, niſi legitime impediti fuerint, exequi debent: in aliis autem Eccleſiis per Parochos, ſive iis impeditis per alios in Civitate, aut in quacumque parte Diœceſis deputandos, ſaltem omnibus Dominicis, & ſolemnibus diebus Feſtis, tempore autem jejuniorum Quadrageſimæ, & Adventus Domini quotidie, vel ſaltem tribus in hebdomada diebus. Ad ſacrum illud verbi divini Miniſterium aſſumuntur ab Eccleſia in ſubſidium Regulares, a ſummo Pontifice & Epiſcopis miſſi in vineam Domini, ut eam excolant, fructumque ſalutis animarum ipſi

2. Tim. 3.

Conc. Trid. Seſſ. 24. De Ref. Cap. 4.

BIBLIOTECA O. F. M. CAP. MONTEFUSCO (AV)

Domino referant. De quibus Concilium Provinciale Rotomagense an. Domini milleſimo quingenteſimo octogeſimo primo celebratum, Tit. *De Curatorum & aliorum Presbyterorum Officiis*, Num. 41. „ Epiſcopi, *inquit*, „ ſubſidiarios Regulares tueantur, & charos habeant, atque alant, ſicut „ coadjutores, omneſque illis factas injurias & contumelias ſuas eſſe exi- „ ſtiment & propulſent: juniores ad ſtudia litterarum foveant, atque con- „ ventus pro ſuis facultatibus, tamquam Concionatorum ſeminaria ſu- „ ſtentent." Primum inter ſubſidiarios illos Concionatores locum tenent Fratres Prædicatores, quorum Ordo ad verbi divini Miniſterium inſtitutus, & ab Eccleſia confirmatus eſt, quod & conſilium nominis ab *Honorio III.* inditi oſtendit. Unde cum Apoſtolo dicere poſſunt ſingu-
1. Cor. 16. li Ordinis illius Religioſi viri, quibus verbi talentum a Domino creditum eſt: *Væ mihi, ſi non evangelizavero, neceſſitas enim mihi incumbit*. Neque tamen ſacrum illud munus ſumere ſibi debent, niſi ad illud delecti, ac Superiorum judicio deſtinati, Epiſcopi facultate, aut certe benedictione muniti ſint. Conciones enim habere non poſſunt, ne in ſuis quidem Eccleſiis, niſi benedictionem ab Epiſcopo petierint: Neque autem ullo ſane modo eo contradicente, ſive repugnante: in aliis autem Ec-
Seſſ. 5. Cap. 2. De Ref. cleſiis quæ Ordinis ſui non ſunt, nullo modo niſi ſcripta facultate ab Epiſcopo conceſſa, ut Tridentini Concilii Decreto ſancitum eſt.

II. Maximo autem delectu verbi divini miniſterium Religioſis etiam viris delegandum eſt. Cavere igitur Superiores Regulares debent, ne illud demandent junioribus Fratribus, niſi doctrina & morum integritate atque gravitate conſpicuis, Diaconis ſaltem, qui Theologici ſtudii triennium expleverint, qui diſponendæ concionis modum intelligant, dilucide diſtincteque rei enarrandæ rationem percipiant, bene pronuntiandi, decoreque agendi uſum teneant. Sacræ itaque Rhetoricæ præceptis exculti ſint:
S. Aug. Lib. 4. De Doctr. Chriſt., c. 3. „ quamquam ſi acutum & fervens adſit ingenium, facilius adhæreat „ Eloquentia legentibus & audientibus Eloquentes, quam Eloquentiæ „ præcepta ſectantibus. Nec deſunt Eccleſiaſticæ Litteræ, etiam præter „ Canonem in auctoritatis arce ſalubriter collocatum, quas legendo ho- „ mo capax, etſi non id agat, ſed tantummodo rebus, quæ ibi dicun- „ tur, intentus ſit, etiam eloquio quo dicuntur, dum in his verſatur, „ imbuitur, accedente vel maxime exercitatione ſive ſcribendi, ſive dictan- „ di: poſtremo etiam dicendi quæ ſecundum pietatis, ac fidei regulam „ ſentit." Certe cum ex infantibus loquentes non fiant, niſi locutio- „ nes diſcendo loquentium, cur eloquentes fieri non poſſint nulla elo- „ quendi arte tradita, ſed elocutiones Eloquentium legendo & audiendo, „ & quantum aſſequi conceditur, imitando: Quid quod ita fieri ipſis „ quoque experimur exemplis? Nam ſine præceptis Rhetoricis novimus „ plurimos eloquentiores plurimis qui illa didicerunt; ſine lectis vero & au- „ ditis Eloquentium diſputationibus vel dictionibus, neminem. Nam neq; „ ipſa arte Grammaticæ, qua diſcitur locutionis integritas, indigerent pue- „ ri, ſi eis inter homines, qui integre loquerentur, creſcere daretur & vi- „ vere. Neſcientes quippe ulla nomina vitiorum, quicquid vitioſum cujuſ- „ quam ore loquentis audirent, ſana ſua conſuetudine reprehenderent & „ caverent; ſicut ruſticos urbani reprehendunt, etiam qui litteras neſciunt." Quamobrem vera & germana eloquentia dici poteſt Sacrarum lectione Scripturarum, in quibus promicat, cum ſapientia velut comes inſeparabilis conjuncta, ut S. Auguſtinus oſtendit, non ſolum adductis ex Apoſtolo Paulo exemplis, ſed etiam ex Prophetia, & ex illius potiſſimum libro,

bro, qui se pastorem vel armentarium fuisse dicit, atque inde divinitus ablatum atque missum, ut Dei populo prophetaret. Eloquentes etiam fieri possunt homines sacri, continua & assidua SS. Patrum lectione, qui eloquentiæ laude floruerunt, quales inter Græcos S. Gregorius Nazianzenus, qui & eloquentiæ usum contra Julianum Apostatam Ecclesiæ vindicavit, & S. Joannes Chrysostomus; inter Latinos vero SS. Cyprianus, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Leo, Petrus Chrysologus. Legere autem imprimis juvabit librum quartum S. Augustini *De Doctrina Christiana*, ut qualis Ecclesiastici necessaria sit Eloquentia discatur, ejusque præceptis animus imbuatur: nec non librum *De Utilitate credendi*, quo nullum est inter ejus Opera eloquentius.

Rom. 5. 3. 2. Cor. 11. 16. Amos 7. 14. & 15. 8. S. Aug. lib. 4. De Doctrin. Christ. Cap. 11.

III. Si tamen ars Rhetoricæ Fratribus nostris junioribus necessaria videatur, quam forte multi numquam in Scholis didicerunt: (quamquam nullum in Ordinem Prædicatorum suscipi expediret, qui annum integrum in Rhetoricæ studio non posuisset) tradatur illis *Rethorica Sacra Ludovici Granatensis*. Illis etiam ad imitandum proponantur celebres & eloquentiæ laude florentissimi Concionatores. Sed eo in genere caveat sacri suggesti candidatus, ne (quod plerique faciunt) levia quædam ac sæpe etiam vitiosa in eis imitetur; sed illa tantum quæ Sapientum judicio præclara atque egregia. Verum sicut diligentissime considerare debet, quem e Concionatoribus qui nunc florent, aut certe superioribus temporibus floruerunt, ad imitationem deligat: ita maxime sibi veteres Patres proponat, quorum in dicendo virtutes sectetur; *Joannis Chrysostomi & Gregorii Magni* disciplinæ Moralis copiam; *Leonis Magni*, & *Basilii* gravitatem; *Nazianzeni* vim; *Nysseni* subtilitatem: *Augustini* acumen; *Ambrosii* temperatum dicendi genus; *Bernardi* dulcem devotamque orationem; atque omnino admirabilem & divinam eloquentiam S. Pauli Apostoli, cui uni omnia quæ summi sunt Concionatoris & Oratoris SS. Joannes Chrysostomus & Augustinus tribuunt. Quamquam in eo maxime sit imitanda Prophetarum, S. Pauli, & SS. Patrum, quos laudavi, eloquentia, ut non affectetur: & cum agnoscitur a doctis, sentitur ab indoctis, tales res dicantur, ut verba quibus dicuntur, non a dicente adhibita, sed ipsis rebus velut sponte subjuncta videantur: „ Quasi sapientiam „ de domo sua, id est, pectore sapientis procedere intelligas, & tamquam „ inseparabilem famulam, etiam non vocatam, sequi eloquentiam. „

S. Aug. lib. 4. De Doctrina Christiana.

IV. Caveant denique Superiores, ne turpiter distortos, gibbosos, aut aliqua corporis parte insigniter deformes sacro prædicationis destinent Ministerio. Solent enim in Concionatore quædam corporis deformitates tum offensionem, tum risum movere.

Humbertus de Romanis, lib. 1. de Erudit. Prædic. Cap. 11.

CAPUT II.

De Scientia Concionatoris, Librisque ab eo legendis.

V. IN omnis Sacræ Ecclesiasticæque Doctrinæ studiis versetur Concionator necesse est. Habeat omnes Theologiæ notos & tractatos locos, præsertim vero quæ Christianæ Religionis veritatem demonstrant ac tuentur, quæ Fidei dogmata probant ac defendunt, quæ salutis nostræ mysteria explicant, quæ Moralis Evangelicæ præcepta exponunt.

VI. Scripturam sacram legat assidue, meditetur, scrutetur: quia „ Omni „ Scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad

2. Tim. 3.

„ cor-

„ ripiendum, ad eruditendum in justitia; ut perfectus sit homo Dei, ad omne „ opus bonum instructus. „ Lectionem ejus annis singulis repetat a capite ad calcem; quod facile præstabit, si diebus singulis duo Veteris Testamenti capita, & unum Novi perlegere consueverit. Adnotet vero in adversariis, & per locos communes disponat, quæ magis animum suum affecerint, sive dogmata, sive morum disciplinam spectantia, memoriæque commendet quantum potest *Adoranda verba Scripturarum*.

VII. Sensus litteralis, spiritalisque Scripturæ sacræ peritus sit Ecclesiastes, in eumque finem legat selectos Patrum, ac recentiorum Interpretum (si opus sit) commentarios.

In Genesim scilicet, S. Basilii Magni Homilias novem in *Hexaemeron*; S. Gregorii Nysseni libros ejusdem argumenti, & *De hominis opificio*, & librum *De vita Moysis*: S. Joannis Chrisostomi Homilias & Sermones in Genesim: Libros sex S. Ambrosii in *Hexaemeron*, unum *De Paradiso*, duos *De Cain & Abel*, unum *De Noe & Arca*, duos *De Abraham*, unum *De Isaac & Anima*, duos *De Jacob & Vita Beata*, unum *De Joseph Patriarcha*, unum *De Benedictionibus Patriarcharum*. S. Augustini libro *De Genesi ad litteram*, Quæstiones ejusdem in Genesim, Libros *De Civitate Dei* XIV. XV. & XVI. Librum XXII. *contra Faustum Manichæum*, & quinque priores Sermones Editionis PP. Benedictinorum Congregationis S. Mauri: S. Cyrilli Alexandrini libros septem *Glaphyrorum in Genesim*: B. Theodoreti in eumdem librum Quæstiones, quibus sensus litteralis maxime illustratur. E Recentioribus vero *Pererius*, vel *Bonfrerius* in Genesim sufficient. Quamquam & in hunc, & in alios Scripturæ sacræ libros, *Estii*, *Tirini*, *Menochii*, *Joannis Mariana*, Adnotationes, Commentarii, Scholia erudita sint & utilia ob diligentiam in sensu litterali explicando cum brevitate conjunctam.

In Exodum, legat *S. Augustini Quæstiones*. Librum *Locutionum*, Libri XXII. *contra Faustum* nonnulla capita, Sermones VI. VII. & VIII. Editionis Patrum Benedictionorum *Congregationis* S. Mauri: *S. Cyrilli Alexandrini Glaphyra*: B. Theodoreti *Quæstiones*; S. Gaudentii Brixiensis Episcopi Tractatus septem. E Recentioribus vero, *Hieronymi ab Oleastro*, aut *Bonfrerii* commentarios.

In Leviticum, eosdem Patres; S. Hieronymi Epistolam CXXVIII. ad Fabiolam, *de vestitu Sacerdotali*; Commentarios *Hesychii* Hierosolymitani Episcopi, Tomo XII. Magnæ Bibliothecæ Patrum Lugdunensis Edit. & *Radulfi Flaviacensis* Monachi Ordin. S. Benedicti, Tom. XVII. editos: E Recentioribus, eosdem Interpretes.

In Numeros, S. Augustinum, S. Cyrillum Alexandrinum, & Theodoretum, Homilias Origenes, & Epistolam S. Hieronymi ad Fabiolam *De xlii. Mansionibus*. E Recentioribus, eosdem Interpretes.

In Deuteronomium, eosdem.

In Josue, Homilias Origenis, Quæstiones S. Augustini & Theodoreti. E Recentioribus, Commentarium *Andreæ Masii*, quamquam & *Serarium* legisse non pœnitebit.

In libros Judicum, & *Ruth*, eosdem Patres, cum *Bonfrerio*, & *Menochio*.

In Libros Regum, & *Paralipomenon*, legat *Theodoretum*; Auctorem Commentarii in sexdecim priora libri primi Regum Capita, inter Opera *S. Gregorii M.* sub ejus nomine editi: S. Ambrosii Librum unum *de Elia & Jejunio*: alterum *de Nabuthe*, & *Apologiam David*: Sermonem

nem X. S. Auguſtini *de Judicio Salomonis*, & XI. *de Elia*, & *Vidua Sareptana*; Angelomi Luxovienſis Monachi Commentarios in Libros Regum, editos Tom. X. Bibliothecæ Patrum, Lugd. E Recentioribus vero Interpretibus, *Mendozam*, *Menochium*, vel *Cornelium a Lapide*.

In Tobiam, Librum S. Ambroſii *de Tobia*, Annotationes *Eſtii*, vel *Menochii* Commentarios.

In Judith, & *Eſther*, Celadam.

In Job, duplicem librum S. Ambroſii *de Interpellatione Job*: S. Auguſtini Librum *Adnotationum in Job*: & Libros *Moralium S. Gregorii Magni*. E Recentioribus ſufficiet *Codurcus*; Tametſi *Sanctii* & *Pinedæ* Commentaria in Job æſtimanda ſint.

In Pſalmos Davidis aliquot, *SS. Baſilium*, *Joannem Chryſoſtomum*, & *Ambroſium*, cujus Sermones in Pſalmum CXVIII. laudem omnem ſuperant. In Pſalmos omnes, *S. Auguſtinum*, & *Theodoretum*, quorum alter litteralem, prior moralem præſertim ſenſum ſcrutatur & exponit. E Recentioribus vero legat doctiſſimi & piiſſimi Cardinalis *Bellarmini*, vel *Genebrardi*, *Simeonis de Muis*, illuſtriſſimi doctiſſimique Meldenſium Epiſcopi *Benigni Boſſuet*, vel etiam eruditi *Ferrandi* commentarios.

In Proverbia Salomonis, legat S. *Baſilii Magni* Homiliam XII. in principium Proverbiorum, *Salonii* Viennenſis Galliarum Epiſcopi Myſticam Expoſitionem, editam Tom. VIII. Bibliothecæ Patrum Lugd. & Venerabilis *Bedæ* Commentarium. E Recentioribus vero *Salazarem* vel *Baynum*, aut *Cornelium Janſenium*, Gandavenſem Epiſcopum.

In Eccleſiaſtem, Homilias octo *Sancti Gregorii Nyſſeni*, Commentarium *Sancti Hieronymi*, & Myſticam Expoſitionem *Salonii* Viennenſis Epiſcopi.

In Canticum Canticorum, Homilias *Origenis*, & *S. Gregorii Nyſſeni*: Librum S. Ambroſii *De Iſaac & Anima*, ubi Animæ cum Verbo Divino conjugium continuo Myſtici illius Epithalamii Commentario ediſſerit: Expoſitionem alteram ex *S. Ambroſii* ſcriptis a *Guillelmo* quondam Abbate *S. Theodorici*, poſtea Monacho Signiacenſi collectam, & ad calcem Tomi I. Ambroſianorum Operum editam ab eruditis Monachis Congregationis S. Mauri. Item, Commentarios *Theodoreti*, & *Philonis* Carpathiorum Epiſcopi, Tomo V. Bibliothecæ Patrum Lugd. editos: ac *S. Bernardi* Sermones.

In Librum Sapientiæ, Commentarios *S. Bonaventuræ*, *Roberti Holkot*, vel *Cornelii Janſenii*.

In Librum Eccleſiaſtici, Commentarios *Rabani Mauri* Moguntini Archiepiſcopi. E Recentioribus, *Cornelium Janſenium* Gandavenſem Epiſcopum.

In quatuor Prophetas Majores. Commentarios *Sancti Hieronymi* & *Theodoreti*: *Sancti Baſilii* in ſexdecim, & *Sancti Joannis Chryſoſtomi* in octo prima *Iſaiæ* Capita, cum ejuſdem Homiliis in illa verba, *Vidi Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum*, Homilias *Origenis*, *in Jeremiam*, Græce & Latine editas a Doctiſſimo Viro *Daniele Huetio*, Abrincenſium Epiſcopo: *Paſchaſii Ratberti* Corbeienſis Abbatis Libros V. *in Threnos Jeremiæ*, Tom. XIV. Bibliothecæ Patrum Lugd. editos: Libros duos *S. Gregorii Magni in Ezechielem*. E Recentioribus vero legat *Maldonatum* in quatuor Prophetas. *In Iſaiam*; legat *Forerium*, *Hyeronimum ab Oleaſtro*, vel *Alvarezium*. In *Ezechielem*, habeat *Villalpandum*: In *Danielem* denique, *Pererium*.

In Prophetas Minores, Commentarios *S. Hieronymi & Theodoreti*. E Recentioribus, *Riberam*.

In Libros Esdræ & Machabæorum, Adnotationes *Estii*, & Commentarios *Cornelii a Lapide*, qui in Librorum Historicorum Veteris Testamenti expositione præcipua cum laude versatus est.

His addi potest *Historia Ecclesiastica Veteris Testamenti*, nostris Dissertationibus illustrata.

Quod Novum Testamentum spectat, *in Evangelium S. Matthæi*, legat *Origenis* & *S. Hieronymi* Commentaria: Homilias *S. Joannis Chrysostomi*: Libros *S. Augustini de Sermone Domini in Monte*, *de Consensu Evangelistarum*, & *Quæstionum Evangelicarum*, quibus etiam *SS. Lucæ & Marci*, loca difficilia explicantur. *In Evangelium secundum Lucam*, Libros X. *S. Ambrosii*. *In Evangelium secundum Marcum*, *Victorem Antiochenum*, & Venerabilem *Bedam*. In Evangelium *secundum Joannem*, legat *Origenem*, *S. Joannem Chrysostomum*, *S. Cyrillum Alexandrinum*. Tractatus S. Augustini. Legat & Sermones ejusdem S. Doctoris *De Verbis Evangelii*. Item, *Catenam Auream S. Thomæ*. Recentiores inter unus e multis eligatur *Jansenius* Yprensis Episcopus, vel *Maldonatus*.

In Acta Apostolorum, legat Homilias *Joannis Chrysostomi*. E Recentioribus, *Lorinum*, vel *Cornelium a Lapide*, aut *Fromondum*.

In Epistolam S. Pauli, legat Homilias *S. Joannis Chrysostomi*; Commentarios *S. Hieronymi* in *Epistolam* ad *Galatas*, ad *Ephesios*, ad *Titum* & ad *Philemonem*. Expositionem quarumdam Propositionum ex Epistola ad *Romanos*, & Epistolæ ad *Galatas*, a *S. Augustino* adornatam: Commentaria *Theodoreti*, & *S. Thomæ* in omnes Epistolas. E Recentioribus, unus sufficiet *Estius*. Addi tamen utiliter poterunt *Velasquez* in Epistolam ad *Philippenses*, & *Tena* in Epistolam ad *Hebræos*.

In Epistolam primam S. Joannis, legat S. Augustini *Tractatus*. *In omnes Epistolas Catholicas* sufficiet *Estius*, vel *Justinianus*.

In Apocalypsim S. Joannis, Commentarios *Andreæ Archiepiscopi Cæsareæ* in Cappadocia, editos Tom. V. Bibliothecæ Patrum Lugd. *Sancti Brunonis Astensis*, Signini Episcopi, editos Tomo XX. ejusdem Bibliothecæ. Commentarios *Ruperti* Tuitiensis Abbatis, Expositionem *Berengaudi* ad calcem Ambrosianorum Operum editam: & *Ambrosii Autperti* Monachi Benedictini Libros X. Tom. XIII. Bibliothecæ Patrum ejusdem Editionis. E Recentioribus, *Alcazarem* habeat, & Gallicam Explicationem Illustrissimi Doctissimique Prælulis *Benigni Bossuet* Meldensium Episcopi.

Ex Heterodoxis & alienis a Romanæ Ecclesiæ Communione Commentatoribus indicavi neminem, quod Expositores Catholici Concionatoribus sufficiant. „ Quis servus cibaria ab extraneo, ne dicam ab inimi-
Tertul. Lib. De Præscr. Hæret. C. 12. „ co Domini sui sperat? Quis miles ab infœderatis, ne dicam ab hosti-
„ bus Regibus, donativum & stipendium captat, nisi plane desertor, &
„ transfuga, & rebellis? Etiam anus illa intra tectum suum drachmam
„ requirebat. Etiam pulsator ille vicini januam tundebat. Etiam vidua
„ illa non inimicum, licet durum, judicem interpellabat. Nemo inde
„ instrui potest, unde destruitur. Nemo ab eo illuminatur, a quo con-
„ tenebratur. Quæramus ergo in nostro, & a nostris, & de nostro.

VIII. Traditionum Apostolicarum & Ecclesiasticarum notitiam habeat Concionator, in eumque finem legat *S. Ignatii Martyris* Epistolas septem; utramque *S. Justini Martyris* Apologiam: *Tertulliani* Apologeticum,

cum, Libros *de Baptiſmo*, *de Corona Militis*, *de Præſcriptione Hereticorum*, ad *Uxorem*, &c. Libros *Origenis contra Celſum*, &c. Epiſtolas *Sancti Cypriani* Epiſcopi & Martyris, Tractatum *de Lapſis*, Librum *de Unitate Eccleſiæ Catholicæ*, &c. Libros *S. Optati Milevitani contra Parmenianum*. Catecheſes *S. Cyrilli Hieroſolymitani*: Epiſtolas *S. Baſilii*, ejuſdemque Librum *de Spiritu ſancto*: Epiſtolas *S. Joannis Chryſoſtomi*, Libros *de Sacerdotio*, &c. Epiſtolas *S. Ambroſii*, Librum *de Myſteriis* ſeu *de Initiandis*, *de Virginibus*, *de Viduis*, Orationes *de Obitu Valentiniani & Theodoſii Impp.* Librum *de Exceſſu Satyri* fratris, &c. Epiſtolas *S. Hieronymi*, Dialogum ejuſdem adverſus Luciferianos: Libros contra *Vigilantium*, contra *Jovinianum*, & *Helvidium*, &c. Epiſtolas *S. Auguſtini*, Libros ejuſdem *De Civitate Dei*, &c. *S. Leonis Magni*, *S. Gregorii M.* aliorumque Pontificum Romanorum a Siricio Epiſtolas; aliorumque Patrum, qui primis nominis Chriſtiani ſæculi floruerunt, Opera & Tractatus.

IX. Maxime vero verſatus ſit Concionator in Tractatibus Paræneticis, & Moralibus, Homiliiſque & Sermonibus Patrum, quales ſunt *Tertulliani Libri de Pœnitentia*; *de Oratione*; *de Patientia*; *Ad Martyres*; *de Cultu Fœminarum*; *de Jejuniis*; *de Spectaculis*; *de Virginibus velandis*; &c. Libri ſeu Tractatus *Sancti Cypriani* Epiſcopi & Martyris *de Oratione Dominica*; *de Bono Patientiæ*; *de Zelo & Livore*; *de Diſciplina & Habitu Virginum*; *de Mortalitate*; *de Opere & Eleemoſynis*: Clementis Alexandrini *Pædagogus* tribus Libris comprehenſus: *Sancti Baſilii* Libri *de Baptiſmo*, *de vera Virginitate*, & Homiliæ diverſæ: *Sancti Gregorii Nyſſeni* Libri *de Profeſſione & Perfectione Chriſtiana*, & variæ Orationes. *S. Gregorii Nazianzeni* Orationes omnes. *S. Joannis Chryſoſtomi* Homiliæ ad Populum Antiochenum, in *Matthæum*, in *Joannem*, in Epiſtolas *S. Pauli*, &c. Libri S. Ambroſii *de Officiis Miniſtrorum*; *de Virginibus*, *de Virginitate*, *de Inſtitutione Virginis*, *de Pœnitentia*, &c. Ennarrationes *S. Auguſtini*, in Pſalmos, Tractatus *In Joannem*; Sermones; Libri *de Moribus Eccleſiæ Catholicæ*; *Enchiridion de Fide, Spe, & Caritate*; *de Continentia*; *de ſancta Virginitate*; *de Bono Viduitatis*; *de Patientia*; *& Agone Chriſtiano*; *de Diſciplina Chriſtiana*; *de Utilitate Jejunii*; *de Cantico Novo*: Sermones *S. Leonis Magni*, & *S. Petri Chryſologi*; Homiliæ *S. Aſterii* Amaſeni Epiſcopi; *S. Cæſarii Arelatenſis*: *S. Fulgentii* Ruſpenſis Epiſcopi, *S. Eligii* Noviomenſis; *Sancti Maximi* Taurinenſis; *S. Laurentii Novarienſis* Homiliæ duæ *de Pœnitentia & Eleemoſyna*: Tractatus *Arnoldi* Abbatis Bonævallis *de Septem verbis Domini in Cruce prolatis*, &c. Orationes *S. Germani* Patriarchæ Conſtantinopolitani, & *S. Joannis Damaſceni*, nec non *S. Ildefonſi* Archiepiſcopi Toletani Sermones *de Beata Virgine*. Opera omnia, præſertim vero Sermones *S. Bernardi*.

X. Ne vero ignoret Concionator Sacros Eccleſiæ Ritus, qui in Sacramentis, in Divinorum Officiorum cultu, in tota denique Eccleſiaſtica Ratione inſtituti ſunt: eorumque ſignificationes & myſteria, quorum explicatione mentes Fidelium ad pietatis ſtudium accendantur: Eum in finem legat *Amalarii* Metenſis Eccleſiæ Diaconi Libros IV. De Divinis Officiis; Epiſtolam *Alcuini* De Baptiſmi Cœremoniis, ad *Oduvinum* Presbyterum, *Bernonis* Abbatis Augienſis Librum *De Rebus ad Miſſam ſpectantibus*; Librum *Walafridi Strabonis* De Rebus Eccleſiaſticis, *Drogonis* Oſtienſis Epiſcopi Librum De Divinis Officiis, & Horis Canonicis, *Honorii* Auguſtodunenſis Presbyteri *Gemmam Animæ*, ſive *de*

Di-

Ne Patrum, quibus summus semper honos habendus est ut Ecclesiæ columnis, ut Fidelium Magistris, ut Religionis defensoribus, sententiam temere umquam refellat, aut eorum dissentientes opiniones referat e suggestu, si quæ sint improbabiles ac merito refellendæ.

Ne denique ex illis sit de quibus S. Hieronymus: *Dedignantur scire* (inquit) *quid Prophetæ, quid Apostoli senserint, sed ad sensum suum incongrua aptant testimonia, & ad voluntatem suam trahunt Scripturam repugnantem.*

Subtiliores quæstiones apud imperitam multitudinem nè attingat, aut Theologicis ratiotinacioribus e Schola petitis, quas pauci intelligunt, Concionem impleat. Profundiores quæstiones ad salutem & ædificationem Fidelium minime necessarias premat silentio, & Scholarum disceptationi relinquat. *Stultas & sine disciplina quæstiones devitet; sciens quia generant lites. Servum autem Domini non oportet litigare.*

2. Tim. 2. Concil. Trid. Sess. 5. Constitut. Sixti IV. Pii V. Gregorii XV. & Alexandr. VII.

Ne verbis contendat: *Ad nihil enim utile est, nisi ad subversionem audientium*. Ne de immaculata conceptione Deiparæ Virginis disputet, Pontificia Decreta vereatur, Censuras metuat, Ecclesiæ ingenio, Fideliumque pietati se accommodet.

Ne res ineptas, supervacaneas, vel parum fructuosas proferat; sed eas tantum quæ dignæ Dei Templo, dignæ Christianis moribus, auribusque judicentur, & quæ possint auditores instruere ad salutem, quæ est in Christo Jesu. Ne quidquam ab Ecclesia, ejusque Institutis, Ritibus, consuetudine, perpetuoque usu alienum dicat, quodque cum probatis Ecclesiæ Doctoribus consentiens non sit. Ne historias ex Apocryphis Scriptoribus narret. Indignum enim est verbum veritatis anilibus fabulis, aut incertis historiis immiscери, & adulterari. Si quæ igitur fabulosa videbitur Sanctorum historia, ne attingatur quidem.

Concil. Colonense, p. 6. Cap. 10. & 23.

Ne miracula commemoret, quæ certi Auctoris testimonio non commendentur, & summa cum Historiæ fide tradantur. Ne prædicet nova, quæ ab Episcopo approbata non fuerint. Ne futurorum prædictionem sibi sumat. Ne indulgentias populo promulget, nisi Episcopi mandato.

Conc. Trid. Sess. 21. de Reform. cap. 9. & Sess. 25.

Ethnicorum doctrinam, Poetarum versus, Philosophorum disciplinas, etiamsi Religioni Christianæ accommodatæ videantur, frequenter non proferat, sed raro & obiter, & ubi prius Sacrarum Litterarum testimonia attulerit; & adhibita cautione quadam ac præmonitione, quod Ethnici ipsi solo rationis & legis naturæ in cordibus scriptæ lumine, veritatem & officia cognoverint, quæ Christiani Legis Evangelicæ & Fidei radiis illustrati non attendunt, negligunt vel contemnunt; ac ideo surrecturi sint in judicio contra Christianos ipsos, & illos accusaturi. Potest etiam, si quando dictum aut exemplum alicujus Ethnici ac profani Autoris proferatur, cautio hęc adhiberi: *Si Poetam, vel Philosophum, Oratorem vel Historicum profanum in sacro suggestu citare liceret*: aut quid simile.

S. Carolus Borom.

Ne singulares quasdam opiniones, quamvis in Scholis propugnentur, ad Concionem adhibeat.

Ne Doctores & Auctores recentiores in medium afferat. Ea est enim suggesti auctoritas, ut Scripturam sacram imprimis, & sanctorum Patrum doctrinam requirat.

Ne sanctorum Doctorum & Patrum prolixas sententias, sed breves Latino sermone recitet. Immo pręter Thema Concionis nihil proferat nisi lingua vernacula, si Eloquentiores imitari velit.

Ne

Ne profanum quidquam, ne Edicta laicalia, aut alia hujus generis enuntiet. Ne pauperem quidem eleemosynæ nomine commendet, nisi Episcopi, ejusve Ministrorum auctoritate.

Né quemquam nominatim insectetur, vel ita verbis depingat, ut de quo loquatur, facile possit auditor animadvertere. Inter concionandum a scommatis, maledictis ac convitiis omnino abstineat; nec in ordinem ullum; aut statum, aut vitæ genus ab Ecclesia receptum invehatur. Vitet pariter manifestam reprehensionem utriusque potestatis, tam Ecclesiasticæ, quam Civilis, *Omnis enim potestas a Deo est*, & propterea eatenus honoranda, non incessenda. Sequenda Præcursoris Dominici doctrina & exemplum, qui ne milites quidem aut Publicanos a se repulit, aut ulla contumelia affecit, sed magis viam recte vivendi ostendit. Per ejuscemodi enim incautam reprehensionem plebs ad seditionem magis ac rebellionem incitatur. Hanc murmur, odium, impatientia, contumacia, & protervia, & detractionis libido comitantur: quin potius docendus populus est *obedire Magistratibus, parere Præpositis suis, etiam dyscolis*: Ac interim admonendus est, si sint Magistratus interdum vitiosi, id evenire quod *Dominus regnare facit malos & hypocritas propter peccata populi. Omnem animam potestatibus sublimioribus subditam esse: quodque omnis potestas a Deo sit: quod denique qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit: Nisi tamen potestas expresse præcipiat, quod est contra mandatum Dei: tum enim oportet plus obedire Deo quam hominibus.*

Conc. Colon. p. 6. Cap. 13. 15. & 16.

1. Petri 2.

Job. 34. Prov. 28. Isa. 3. Rom. 13.

Ne vitiis exagitandis quasi furente riratus, excandescat nimis: sed in eo genere, in omnique admonitionis atque exhortationis officio, eam benevolentiam & caritatem Auditoribus suis ostendat atque adeo præstet, qua parens liberos amplectitur, assidueque secum reputet quod Apostolus scripsit: *Filioli, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.*

Gal. 4. 19.

CAPUT IV.

De Forma Concionis, & Eloquentia.

XVII. MAteriam Concionis cum sibi paraverit Concionator, ita illam disponat, ut Oratoriæ illius partes, quatenus vel Evangelii, vel rei alterius de qua dicturus est, ratio patitur, nullæ desiderentur, præsertim quæ illustriores sunt, quæque ad commovendum pertinent. Concionem ita partiatur, ut auditores omnia & facile percipiant, & memoria teneant, quo majorem inde fructum capere ac referre possint. Quamvis Evangelium integrum in modum homiliæ tractet, quod (ut dixi) maxime optandum, & in quo maxime enitendum est, omnia tamen quæ dicturus est, revocet ad duo vel tria capita seu propositiones, non disparatas, sed connexas, & ex eodem principio seu argumento generali ductas, cujus unitas partes omnes Concionis complectatur. Subdivisiones raræ sint, & si quando fiant, intelligantur potius ab auditore, quam a Concionatore exprimantur, & affectentur: Naturales sint, non contortæ; probationes ejusdem propositionis, potius quam propositiones novæ videantur.

XVIII. Duplex Exordium artis regulæ non patiuntur. In primo itaque & unico Exordio, quod ante Salutationis Angelicæ recitationem pronuntiatur, Concionis argumentum proponatur, & partitio fiat. Ita ut implorato Virginis Deiparæ patrocinio, primam Concionis partem aggrediatur Ecclesiastes.

XIX. Doceat primum, deinde moveat. Cum enim duæ sint hominis facultates principes, intelligentia & voluntas, primam illuminare doctrina, alteram debet Eloquentia flexanima, adhibitis locis moralibus ad pias affectiones excitandas aptis commovere. Verborum ac sententiarum figuris Concionem exornent, adhibito quidem, sed minime affectato artificio. Sulpicio enim artificii imminuit Oratoris auctoritatem, & orationis fidem. Dat porro operam, ut quemadmodum per singula corporis membra sanguis diffunditur; ita in omnibus Concionis suæ partibus quædam insint quæ ad commovendum valeant. Ita dicere debet Orator ut doceat, ut delectet, ut flectat. Docere, necessitatis est, delectare suavitatis, flectere victoriæ. Docendi necessitas in rebus est constituta, quas dicimus; reliqua duo in modo quo dicimus. „ Qui ergo dicit, cum docere vult, quamdiu non „ intelligitur, nondum se existimet dixisse quod vult ei quem vult do„ cere. Quia etsi dixit quod ipse intelligit, nondum illi dixisse pro„ dus est, a quo intellectus non est: si vero intellectus est, quocumque „ modo dixerit, dixit. Quod si etiam delectare vult eum, cui dicit, aut „ flectere, non quocumque modo dixerit faciet, sed interest quomodo di„ cat, ut faciat. *Sicut est autem, ut teneatur ad audiendum, delectandus auditor, ita flectendus ut moveatur ad agendum. Et sicut delectatur si suaviter loquaris, ita flectitur si arcet quod polliceris; timeat quod minaris; crederit quod arguis; quod commendas, amplectatur, quod dolendum exaggeras, doleat; cum quid lætandum prædicas, gaudeat: misereatur eorum, quos miserandos ante oculos dicendo constituis; & quicquid aliud grandi eloquentia fieri potest ad commovendos animos auditorum, non quid agendum sit ut sciant, sed ut agant quod agendum esse jam sciunt.* Prorsus hæc est in docendo e„ loquentia, qua fit dicendo, non ut libeat quod horrebat, aut ut fiat „ quod pigebat, sed ut appareat quod latebat. Quod tamen si fiat insua„ viter, ad paucos quidem studiosissimos suus pervenit fructus, qui ea quæ „ discenda sunt, quamvis abjecte inculteque dicantur, scire desiderant. „ Quod cum adepti fuerint, ipsa delectabiliter veritate pascuntur. *Bonorumque ingeniorum insignis est indoles, in verbis verum amare, non verba. Quid enim prodest clavis aurea, si aperire quod volumus non potest? Aut quid obest lignea, si hoc potest, quando nihil quæramus, nisi patere quod clausum est? Sed quoniam inter se habent nonnullam similitudinem vescentes atque discentes, propter fastidia plurimorum, etiam ipsa, sine quibus vivi non potest, alimenta condienda sunt.*

S. Aug. lib. 4. De Doctrina Christ. Cap. 21.

S. Aug. ibid. Cap. 12.

„ Propter eos igitur, quibus fastidientibus non placet veritas, si alio „ quocumque modo nisi eo modo dicatur, ut placeat & sermo dicentis, „ datus est in eloquentia non parvus etiam delectationi locus. Quæ ta„ men addita non sufficit duris, quos nec intellexisse, nec docentis elo„ cutione delectatos esse profuerit. Quid enim hæc duo conferunt homi„ ni, qui & confitetur verum, & collaudat eloquium, nec inclinat assen„ sum, propter quem solum cum aliquid suadetur, rebus quæ dicuntur „ invigilat dicentis intentio? Si enim talia docentur, quæ credere vel „ nosse sufficiat, nihil est aliud eis consentire, nisi confiteri vera esse. *Cum vero id docetur quod agendum est, & ideo docetur ut agatur, frustra persuadetur verum esse quod dicitur, frustra placet modus ipse quo dicitur, si non ita discitur ut agatur. Oportet igitur eloquentem Ecclesiasticum, quando suadet aliquid quod agendum est, non solum docere ut instruat, & delectare ut teneat, verum etiam flectere ut vincat. Ipse quippe jam remanet ad consensionem flectendus eloquentiæ granditate, in quo id non egit*

æque ad ejus confessionem demonstrata veritas, adjuncta etiam suavitate dictionis.

XX. „ Ad hæc tria, id est, ut doceat, ut delectet, ut flectat, etiam „ tria illa videtur pertingere voluisse Romani Auctor Eloquii, cum dixit: *Is igitur erit eloquens, qui poterit parva summisse, modica temperate, magna granditer dicere*: Tamquam si adderet illa etiam tria, & sic „ explicaret unam eamdemque sententiam, dicens; *Is erit igitur eloquens, qui ut doceat, poterit parva summisse; ut delectet, modica temperate; ut flectat, magna granditer dicere*. Hæc autem tria ille, sicut ab eo dicta sunt, in causis forensibus posset ostendere: non autem in Ecclesiasticis quæstionibus, in quibus hujusmodi quem volumus informare sermo ver- „ satur. In illis enim ea parva dicuntur, ubi de rebus pecuniariis judi- „ candum est; ea magna, ubi de salute ac de capite hominum; ea ve- „ ro ubi nihil horum judicandum est, nihilque agitur ut agat sive de- „ cernat, sed tantummodo ut delectetur auditor, inter utrumque quasi „ media, & ob hoc modica, id est moderata. In istis autem nostris, „ quandoquidem omnia, maxime quæ de superiore loco populis dici- „ mus, ad hominum salutem, nec temporariam, sed æternam referre „ debemus, ubi etiam cavendus est æternus interitus, omnia magna „ sunt quæ dicimus; usque adeo ut nec de ipsis pecuniariis rebus vel „ acquirendis vel amittendis parva videri debeant quæ Doctor Eccleśia- „ sticus dicit, sive sit illa magna, sive parva pecunia. *Neque enim parva est justitia, quam profecto & in parva pecunia custodire debemus*, dicente Domino: *Qui in minimo fidelis est, & in magno fidelis est*. Quod ergo minimum est, minimum est: sed *In minimo fidelem esse, magnum est*. De judiciis certe sæcularibus granditer dicit Apostolus, quæ tamen res minimæ sunt: Corripit, increpat; exprobrat, minatur, animique sui affectum crebra & aspera vocis mutatione testatur, propter justitiam, caritatem, pietatem, quæ nulla sobria mente dubitante, etiam in rebus quam libet parvulis magna sunt. Calix aquæ frigidæ res minima atque viliśima est: Non ideo tamen minimum aliquid atque viliśimum Dominus ait, quod eum qui dederit Discipulo ejus, non perdit mercedem suam. Nec vero quando Concionator ea de re sermonem habet, parvum aliquid debet existimare se dicere; & ideo non temperate, non granditer, sed submisse sibi esse dicendum: Nonne si congrue dicat, tamquam de illa aqua frigida quædam flamma debet erumpere, quæ etiam frigida hominum pectora, ad misericordiæ opera facienda, spe cæleśtis mercedis accendat?

Cicero, lib. De Oratore.

S. Aug. lib. 4. De Doctrina Christian. Cap. 17.

Luc. 16. 10.

1. Cor. 6. 1.

Matt. 20. 42.

„ Et tamen cum Concionator debeat rerum dictor esse magnarum, „ non semper eas debet granditer dicere, sed submisse cum aliquid do- „ cetur; temperate, cum aliquid vituperatur sive laudatur; cum vero „ aliquid agendum est, & ad eos loquimur qui hoc agere debent, nec „ tamen volunt, tunc ea quæ magna sunt, dicenda sunt granditer & „ ad flectendos animos congruenter. Et aliquando de una eademque re „ magna, & submisse dicitur, si docetur; & temperate, si prædicatur; „ & granditer, si aversus inde animus ut convertatur, impellitur. „ Quid enim Deo ipso majus est? Numquid ideo non discitur? Aut qui „ docet unitatem Trinitatis, debet nisi submissa disputatione agere, ut „ res ad dignoscendum difficilis, quantum datur, possit intelligi? Num- „ quid hic ornamenta, & non documenta quæruntur? Porro cum lau- „ datur Deus sive de seipso sive de operibus suis, quanta facies pul-

S. Aug, lib. 4. De Doctr. Christian. cap. 19.

„ cræ ac ſplendidæ dictionis oboritur ei, qui poteſt quantum poteſt lau-
„ dare; *Quem nemo convenienter laudat, nemo quomodocumque non laudat?*
„ At ſi non colatur, aut cum illo, vel etiam præ illo quæcumque crea-
„ tura colatur & diligatur, quantum hoc malum ſit, atque ut ab hoc
„ malo avertantur homines, debet granditer dici. Summiſſæ, tempera-
„ tæ, grandiſque dictionis exempla S. Auguſtinus affert ex Apoſtolo Paulo, ex SS. Cypriano & Ambroſio deſumpta: ſed grande dicendi genus hoc maxime diſtare a temperato obſervat, quod *non tam verborum ornatibus comptum eſt, quam violentum animi affectibus*. Nam capit etiam eloquentiæ ornamenta pene omnia; ſed ſi ea non habuerit, non requirit. *Fertur quippe impetu ſuo, & elocutionis pulcritudinem, ſi occurrerit, vi rerum rapit, non curas decoris aſſumit. Satis enim eſt ei propter quod agitur, ut verba congruentia, non oris eligantur induſtria, ſed pectoris ſequantur ardorem. Nam ſi auratogemmatoque ferro vir fortis armetur, intentiſſimus pugnæ, agit quidem illis armis quod agit, non quia pretioſa, ſed quia arma ſunt: idem ipſe eſt tamen & valet plurimum, etiam cum rimanti telum ira facit.*

S. Aug. lib. 4. De Doctr. Chriſtian. cap. 25.

XXI. „ Cum autem eloquentiæ univerſale ſit officium, in quocum-
„ que genere dicere apte ad perſuaſionem; finis autem id quod inten-
„ deris perſuadere dicendo; in quocumque trium generum dicit quidem
„ Eloquens Concionator apte ad perſuaſionem; ſed niſi perſuadeat, ad
„ finem non pervenit eloquentiæ. Perſuadet autem in ſubmiſſo genere
„ vera eſſe quæ dicit: perſuadet in grandi, ut agantur quæ agenda eſ-
„ ſe jam ſciuntur, nec aguntur: perſuadet in genere temperato, pulcre
„ ornateque ſe dicere: quo fine nobis quid opus eſt? Appetant eumqui
„ lingua gloriantur, & ſe in panegyricis talibuſque dictionibus jactant,
„ ubi nec docendus, nec ad aliquid agendum movendus, ſed tantum-
„ modo eſt delectandus auditor. Nos vero iſtum finem referamus ad al-
„ terum finem, ut ſcilicet quod efficere volumus, cum granditer dici-
„ mus, hoc etiam iſto velimus, id eſt, ut bona morum diligantur, vel
„ devitentur mala; ſi ab hac actione non ſic alieni ſunt homines, ut ad
„ eam grandi genere dictionis urgendi videantur: aut ſi jam id agunt,
„ ut agant ſtudioſius, atque in eo firmiter perſeverent. Ita fit etiam
„ ut temperati generis ornatu, non jactanter, ſed prudenter utamur:
„ Non ejus fine contenti quo tantummodo delectetur auditor, ſed hoc
„ potius agentes, ut etiam ipſo ad bonum, quod perſuadere volumus,
„ adjuvetur.

2. Cor. 4.

XXII. Ab his *S. Auguſtini* regulis ac præceptis longe recedunt Concionatores illi, qui delectandis duntaxat auditoribus dant operam, adulteris ſimiles, qui voluptatem quærunt, non prolem; *adulterantes verbum Dei*; vel qui præclaris virtutum ac vitiorum picturis & imaginibus inanis eloquentiæ fuco adumbratis, deſcriptionibus luxuriante eloquentia elaboratis, antitheſibus ſtudioſe quæſitis & ordinatis, mentem delectant, & phantaſiam commovent unam, non cor atque voluntatem. Quod quidem vitium inde oriri exiſtimo, quod facultates Concionatoris cum cognatis auditoris facultatibus colloquantur; phantaſia cum phantaſia, mens cum mente; cor ſeu voluntas cum corde ſeu voluntate. Unde Concionator, cujus mens illuminata quidem eſt, & phantaſia commota, cor vero durum, & piis affectionibus deſtitutum, phantaſiam auditorum excitat, mentem erudit, cor vero ac voluntatem minime commovet.

S. Aug. lib. 4. & De Doctr. Chriſtia. c. 24.

XXIII. Falluntur ſane oppido, qui Concionatorem ideo granditer dicere pu-

putant, & ad animos commovendos congruenter, si dicenti crebrius & vehementius acclametur: hoc enim & acumina submissi generis, & ornamenta faciunt temperati. *Grande autem genus plerumque pondere suo voces premit, sed lacrymas exprimit.* Id sibi experimento probatum, S. Augustinus commemorat. Cum scilicet Cæsareæ Mauritaniæ populo e suggestu dissuaderet pugnam civilem, vel potius plus quam civilem, quam *Catervam* vocabant; neque enim cives tantum modo, verum etiam propinqui, fratres, postremo parentes ac filii, lapidibus inter se in duas partes divisi, per aliquot dies continuos, certo tempore anni solemniter dimicabant, & quisque ut quemque poterat occidebat: Egit quidem S. Augustinus granditer, quantum valuit, ut tam crudele atque inveteratum malum de cordibus & moribus eorum avelleret, pelleretque dicendo: Non tamen egisse aliquid se putavit, cum eos audiret acclamantes, sed cum flentes videret. *Acclamationibus quippe se doceri & delectari, flecti autem lacrymis indicabant.* Quas ubi aspexit, immanem illam consuetudinem a patribus & avis, longeque a majoribus traditam, quę pectora eorum hostiliter obsidebat, vel potius possidebat, devictam, antequam reipsa id ostenderent, credidit. Moxque sermone finito, ad agendas Deo gratias corda atque ora convertit.

XXIV. Concionem instruat atque exornet Ecclesiastes, non verborum vel lectissimorum inani sonitu, & sermone nimis elaborato, & pene calamistrato ac fucato, quo nihil infructuosius esse potest, sed gravi, plenoque succi sanctæ doctrinæ, ac referto disciplina, quæ vere Christiana præstansque sit ad salutem. Scripturæ Sacræ locutionibus & verbis utatur, quantum potest, quibus vim convertendi animas Deus indidit; non verbis hominum, sed verbo Dei, verbo crucis, verbo quod instar gladii ex utraque parte acuti pertingit usque ad divisionem spiritus & animæ. *Non Doctor verbis serviat, sed verba Doctori.* Hoc est enim quod Apostolus ait: *Non in sapientia verbi, ut non evacuetur crux Christi.* Et, *Non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus & virtutis.* Et, *Noli verbis contendere: ad nihil enim utile est nisi ad subversionem audientium ....* Verbis enim contendere, est non curare quomodo error veritate vincatur, sed quomodo tua dictio dictioni præferatur alterius. Adsit orationi quoddam decus non appetitum, sed quodammodo naturale: periodorum numerositas nec omnino prætermittatur, nec affectetur. Nam *cavendum est ne divinis gravibusque sententiis, dum additur numerus, pondus detrahatur.* Ut enim formæ naturalis decor neglectus, minimeque fucatus, ac pene inornatus, sæpe movet vehementius sensus & animos: sic magis valet ad sanctas affectiones in animis auditorum excitandas naturalis & minime fucata eloquentiæ pulcritudo.

S. Aug. l. 4. De Doctr. Christian. cap. 28.
1. Cor. 1. 17. & cap. 2. 4.
2. Tim. 2.
S. Aug. ibid. cap. 20.

XXV. Memoriæ cuncta ita mandare studeat Concionator, ut fugiat tamen memoriæ ostentationem: Nec verbis ita illam adstringat, ut nisi occurrerint, alia sufficere non possint ad res ipsas congrue proprieque exprimendas, quas excogitavit, digessit, exornavit.

XXVI. Caveat Concionator ne rerum multitudine dicendarum gravet auditores, aut sermonis prolixitate sit ipsis fastidio. *Cum & grandis animi fervor prædicanti adest, & multiplex tractandorum materia memoriæ non deest, facundiæ quoque possibilitas & ornatus necessitati supersit, penset eorum qui tacite audiunt imbecillas vires, meliusque fore ut pauca & grate suscipiantur, quam innumera ex quibus nulla retineantur; finemque facere non differat, ut rursum cum sermonem facturus est, alacres eos, non fa-*

ſtidioſes inveniat. Monitum eſt venerabilis Guiberti Novigentini Abbatis, in Tract. *Quo ordine ſermo fieri debeat?*

XXVII. In fine concionis, utatur Epilogo, quo partes ejus & præcipua capita breviter repetat, præſertim quæ morum ædificationem, & actionem ſpectant. Concionem denique concludat brevi precatione, & gratiarum actione, qua abſoluta, populoque cum benedictione dimiſſo niſi Diœceſanus adſit Epiſcopus, aut alter cum ejus licentia Pontifex ritu ſolemni celebrans, a quo benedictionem ſibi ac auditoribus impartiri ſupplicabit: paululum de ſuggeſtu ad Altare converſus, genibus flexis tacitus orabit; auditoreſque aliquando monebit ut pariter orent, gratiamque a Deo poſtulent neceſſariam ad morum emendationem, ad fugam vitiorum, ad victoriam tentationum, ad virtutum amorem & exercitationem

CAPUT V.

De Concionatoris officio in inſtituendis Fidelibus ad ſanctiſſimum ſacramentorum uſum.

XXVII. CUm nihil Chriſtiano populo utilius eſſe poſſit, quam ſcientia & rectus uſus ſacramentorum, quæ ſunt fontes ſalvatoris, inſtrumenta ſalutis, gratiæ vaſa, morborum ſpiritualium pharmaca, pignora immortalitatis: accurate doceat Concionator, quam religioſe, quam pie, quam humiliter ad illa ſit accedendum.

S. Carolus Borrom. in Inſtr. Prædic. verbi Dei.

XXVIII. De Baptiſmo cum loquetur, cetera cum expoſuerit quæ ex Concilii Tridentini Catechiſmo ſapienter præſcripta ſunt, tum in eo præcipue verſabitur, ut depravatos Fidelium mores exagitet, qui ſponſiones in baptiſmo Deo factas violare non dubitent; & carni, mundo, pompiſque ejus, & Satanæ, illiuſque operibus vivant, Deo autem mortui ſint, cui uni debent vivere.

XXIX. De Confirmationis ſacramento cum ſermonem inſtituet, divina illa dona commendabit, quæ Deus hoc Sacramentum rite ſancteque ſuſcipientibus impartitur. Tum oſtendet quam ſolicite, quantaque religioſi animi præparatione Fideles ad illud ſuſcipiendum convenire, filioſque ſuos diſponere ac offerre debeant. Exponet præterea cui ſint uſui ſeptem illa Spiritus Sancti dona: & ad illorum officia recte obeunda auditores hortabitur. Arguet denique negligentiam Chriſtianorum in iis obtinendis & accipiendis; cum in quærendis terrenis opibus tam diligentes ſint & ſolliciti.

XXX. Pœnitentiæ & ſanctiſſimæ Euchariſtiæ frequentationem fructuoſiſſimam eſſe, & maxime commendandam, Scripturæ ſacræ teſtimoniis, omnique argumentorum genere comprobabit; & ad frequentem eorum uſum Fideles vehementer hortabitur, illudque identidem inculcabit; *Qui longe eſt a Sacramentis quibus eſt redemptus, longe fit a ſalute quam fuerat conſecuturus*. Sanctiſſimam illam conſuetudinem concionando inſtaurare ſtudeat; ut populus Chriſtianus, ſin minus omni die Dominica, ſaltem ſemel ſingulis menſibus peccata confiteatur. & ad ſacram Euchariſtiæ communionem accedat. In Quadrageſima vero & in Adventu Domini, ſingulis Dominicis id faciat, quod antiquæ Fidelium pietatis eſt.

Conrad.

XXXI. De Sacramento Extremæ Unctionis dicat accurate, præſertim cum de Chriſtiana præparatione ad mortem concionem habebit. Qua in tractatione Fideles doceat, ut quando in gravem ac periculoſum mo-

bum

bum incidunt, ipsi statim tum Pœnitentiæ & sanctissimæ Eucharistiæ Sacramenta, tum hoc Extremæ Unctionis, quod pœnitentiæ supplementum & consummatio est, opportuno tempore petant, & præsertim cum integra mente sunt. Doceat vim Sacramenti, ex quo solatium ingens illis afferet, cum viderint nullum sibi spiritale remedium deesse in sanguine Christi, quod Mater Ecclesia adhibet ad filiorum salutem: Nihilque omnino prætermittat, quod in eo argumenti genere conducere valeat ad spem in Deum excitandam.

XXXII. De Ordinis Sacramento, cum tempus postulat, diligenter agat Concionator. Quo in genere, cum cetera commemoret, quæ in Concilii Tridentini Catechismo habentur: tum Clericorum vitæ instituta, muneriſque partes ac functiones. Quam ab omni labe puros eos esse oporteat: quam a perturbationibus alienos: quam continentes, temperantes, sobrios: quam spiritualis vitæ studiosos: quam omni virtutum exemplo præstantes: quam imprimis caritatis, quæ omnium virtutum mater est, & *vinculum perfectionis*, amantes: quam expertes cupiditatis & avaritiæ, quæ radix est omnium vitiorum, & caritatis venenum: quam divini cultus zelo accensos: quam salutis Animarum studio flagrantes: quam doctos, omnisque disciplinæ sancte peritos: quam *liberales* in eleemosynis erogandis, qui præsertim uberes fructus ex beneficiis Ecclesiasticis percipiunt: quam hospitales: quam benignos salutaribus consiliis dandis: quam munificos ac promptos in omni spiritali dono, opereque misericordiæ, quam diligentes & sollicitos in omni Ordinum suorum functione. Hæc omnia pie, docte, sapienter ita explicet Concionator, ut populus ad honorem & observantiam debitam iis, qui in Ecclesiasticis Ordinibus constituti sunt, exhibendam accendatur. S. Carolus Borrom.

Id argumenti genus nactus, Fideles doceat officia erga Clerum. Quanta reverentia & obedientia debeatur Romano Pontifici, Christi Domini in terris Vicario, omnium Christianorum Patri & Doctori, quam ferventer pro eo orandum, cui solicitudo omnium Ecclesiarum incumbit. Quam magnus honor tribuendus sit Episcopo, ut Apostolorum successori, ut patri, ut pastori, ut animarum totius Diœcesis Rectori. Quanta sit sacerdotii dignitas, demonstret: qua reverentia, quo honore populus Sacerdotes prosequi debeat, præsertim Parochos, qui curatores sunt Animarum, pastores, parentes spirituales, quique paterna sollicitudine populi saluti, spiritualibusque commodis invigilant. Ostendat quam grato propterea animo, quam pia liberalitate, quam fideliter decimas, primitias, aliasve jure aut pia consuetudine debitas subventiones illis solvere debeant: quam propensa voluntate eorum cohortationibus, monitis, præceptisque obtemperare. Quam frequenter, cum necesse fuerit, eos adire, ut ab ipsis salutaria consilia petant. Quam sæpe, præsertim diebus Dominicis Festisque ad Parochialem Ecclesiam convenire, Missæ Parochiali interesse, divinarum literarum commemorationi, ut sanctis moribus fides pascatur, spes erigatur, caritas accendatur, & ad omnem bene recteque agendi disciplinam cælestium præceptorum inculcatione salutariter eruditur: *ubi exhortationes, castigationes, & censura divina:* ubi egenis alendis spontaneæ fiunt oblationes, quasi *depositæ pietatis*. Populum denique hortetur Ecclesiastes, ut statis illis quatuor anni temporibus, & privatim in suis quisque ædibus, & publice in Ecclesia oret pro iis qui Sacramento Ordinis initiantur, ut Deus dignos Ecclesiæ suæ Ministros efficiat. Tertull. in Apolog. S. Carolus Borrom.

XXXIII. De Sacramento Matrimonii tractans Concionator, vim illius

doceat ac sanctitatem. Moneat quam religiosa præparatione sit ineundum. Contrahentes ad orationem hortetur *Tobiæ* exemplo, nec non ad jejunium; tum ad Confessionem & Communionem, antequam matrimonium contrahant. Instruat imprimis Fideles quo animo nubendum: quo in genere multa differet de Christiana filiorum educatione. Admoneat ut videant cui nubant in Domino: Deum precentur ut recte nubant, ut eos in eligenda uxore dirigat, quæ sit secundum cor ejus: nam proprium donum Dei est uxor bona & prudens: munus similiter Dei vir probus & timens Deum. Ut in re tanti momenti parentum consilium adhibeant: quod lex naturalis humanaque suadet, & sacrarum literarum exempla docent. Ut rationem habeant ætatis, conditionis, ac morum: ut dotis magnæ loco virtutem censeant. Virginitatis supra matrimonium excellentiam ac meritum commendet: qui tamen continere non possunt, melius esse doceat ut nubant, non ad laxandam, sed ad restringendam frænandamque concupiscentiam: qua data opportunitate, de conjugali castitate differat. In id vero præcipue incumbat, ut si quæ morum corruptelæ nuptiis celebrandis ex depravato usu adhibentur, radicitus exstirpentur; ut saltationes, choreæ, cyathorum confractiones, vocum a profano Gentilium more non abhorrentium strepitus in viis plateisque; ac præterea fascinationes & veneficia in iis impediendis.

CAPUT VI.

De Concionatoris officio in vitiis perpetuo reprehendendis, pravisque consuetudinibus e medio tollendis.

Jerem. 1. 9. 10.

XXXIV. QUod *Jeremiæ* Prophetæ a Domino dictum est, sibi dictum reputet Concionator: *Ecce dedi verba mea in ore tuo: ecce constitui te hodie super Gentes & super Regna, ut evellas & destruas, & dissperdas & dissipes, & ædifices & plantes.* Cooperator sit Christi ad destruendum corpus peccati, ad cupiditates, pravasque consuetudines evellendas & abolendas. Vitia porro ac peccata quæ perpetuo reprehendet, ac destruere studiis omnibus & zelo ferventiore conabitur, hæc frequentiora sunt: Detestabile blasphemiæ scelus, ac nefaria maledicta, quæ in Deum, Sanctosque evomuntur: superstitiones, auguria, divinationes, veneficia, cantiones, & cetera istius generis, quibus castissimus Dei cultus violatur: Dierum festorum violatio. Immodestus ac irreligiosus quorumdam accessus ad Templa Deo dicata; impura in illis, aut in eorum atriis & cemeteriis conversatio, ac nequaquam cum pietatis Christianæ rationibus conveniens, præsertim cum Divina celebrantur. Nefarium rei familiaris cum alterius injuria parandæ atque augendæ studium, pecuniæ congerendæ sitis, & omnis avaritia: Tot contractuum genera, in fraudem legis usuram omnem prohibentis excogitata: Litium & controversiarum immoderatum studium, ex una cupiditate profectum: Improbitas illorum, qui causas iniquas defendunt: Avaritia & negligentia illorum, qui lites protrahunt: Nequitia illorum, qui litibus jurgiisque odia & inimicitias alunt: Malitia præterea quorumdam, qui velut hirudo, litigantium, omni litigandi arte immoderatos sumptus exhauriunt: Calumniæ, quæ passim in foro versantur; adulteria, stupra, incesta, fornicationes, comessationes, ebrietates, ceteraque opera carnis: Impia licentia falsi testimonii dicendi, aut falso jurandi, etiam in re aut vita cujuscumque tueu-

S. Carolus Borrom. in Instruct. Prædic. Verbi Dei.

tuenda. Nec vero ſatis putet univerſe generatimque peccatum & vitium reprehendere; ſed ad ſpecies, præcipuaſque actiones deſcendat: quo rectius auditores peccata cognoſcant, multoque cautius fugiant.

XXXV. Et quoniam plerique ſunt, qui certis argumentationibus, Diſciplinæ Chriſtianæ repugnantibus utuntur ad peccatorum excuſationem; de induſtria aliquando, prout uſu venerit, Concionator pie docteque oſtendat, quam graviter & infeliciter iſti vanæ argumentationis atque opinionis humanæ errore decepti, a via ſalutis aberrent. Atque ii quidem alii ſunt qui bonorum ſtudiis & ambitioni ſerviunt, propterea quod & Mundo, & propinquis ſatisfaciendum putent. Alii anguſtam illam vivendi viam ad Evangelii præſcriptum minime tenent, quia communem vitæ conſuetudinem ſæcularium hominum amplectendam arbitrantur. Alii pietatis opera multa aſpernantur, quoniam anicularum exercitationes illas potius eſſe exiſtimant, quam virorum. Sunt qui a perfectiori vitæ ratione, atque a frequenti Sacramentorum uſu ſe ſubtrahunt, alioſque abducunt, quod ſine eo diligentiori pietatis ſtudio Chriſtianus homo ſalutem conſequi poſſit. Sunt qui peccata excuſent adoleſcentiæ ac juventutis nomine, vel aliam cauſam prætexant, ut temperamentum, paupertatem, ſocietatem, ſtatum & conditionem. Atque ita quidem multi agere pergunt, falſis vulgi opinionibus, ineptiſque argumentationibus deluſi, quæ a Concionatore acerrime coarguendæ, & ſtudioſiſſime refellendæ ſunt. S. Carolus Borrom.

XXXVI. Publicorum peccatorum illecebras, quas homines pravæ conſuetudinis errore decepti pro nihilo ducunt, Concionator perpetuo reprehendat, atque in ſummum odium adducere conetur, oſtendatque quam graviter Deum offendant, quam multa mala, quin etiam publicæ calamitates inde oriantur, Deo ultionum juſto judice & in hoc & in futuro ſæculo penas exigente. S. Carolus Borrom.

Spectacula, ludos, ludicraſque res iſtius generis, comœdiarum compoſitionem, exhibitionem, frequentationem, ſcenicas omnes & hiſtrionicas actiones, quæ ab Ethnicorum moribus originem ducunt, Chriſtianæque diſciplinæ adverſantur, perpetuo deteſtetur, execretur, ductis argumentis ex ſcriptis Tertulliani, S. Cypriani Martyris, S. Joannis Chryſoſtomi, Salviani Maſſilienſis Presbyteri, aliorumque Patrum.

Choræas, ſaltationes, ac tripudia, quibus mortiferæ cupiditates excitantur, e ſuggeſtu graviter reprehendat inſecteturque. Omnem in muliebri veſtitu luxum, caudatas veſtes, ſuperbum ornatum, deformem illam capitis ornandi ſpeciem, & compoſitionem oſtentatitiam, imo potius nundinatitiam, muliebres fucos ac pigmenta, pectoris, colli, brachiorum nuditatem, ceteraque ad mollitiem, atque adeo ad libidinis incitamentum fœde excogitata, omni perſuaſionum vi, & argumentorum quaſi telis oppugnabit: quæ plurima ſubminiſtrabunt SS. Cyprianus, Chryſoſtomus, Ambroſius, Auguſtinus.

Effuſam etiam virorum impenſam, & omnem intemperantiam, quæ ad barbararum Gentium, a fide alienarum mores tam prope accedit, omni ſtudio & ardore ſancto coarguat. Servorum, quorum opera nulla eſt, neque domi, neque foris, multitudinem inutilem ac deſidem diſſuadeat. Epulas illas ſumptuoſas, & comeſſationes immoderatas, omnis intemperantiæ, libidinis, aliorumque vitiorum illecebras reprehendat, increpet. Omnem aleam, omnemque ejus generis ludum, unde jurgiis, furto, maledictis, ac aliis malis, maleficiiſque quaſi fores aperiuntur, S. Carolus Borrom.

gra-

graviter objurget atque exagitet. Eorum etiam peccatum insectetur, qui ædes suas ad ludum aleatorium exponunt. Multorum denique otiosam vitam ac voluptariam, ita facile peccatis expositam, imo perpetuam peccati occasionem, sæpissime reprehendat.

S. Carolus Borrom.

XXXVII. Cum ad conciones habendas aliquo Prædicator Evangelicus venerit, ab Episcopo, vel a Parocho, aliove Ecclesiæ Rectore, accurate illius loci morum corruptelas & pravas consuetudines conquirat: quas ut occasio feret, verborum vi & sententiarum pondere, & imprimis Sacræ Scripturæ testimoniis & exemplis ita insectetur, & funditus exstirpet Deo juvante: eas etiam consuetudines, quæ etsi per se malæ non videantur, occasionem tamen præbent peccandi.

CAPUT VII.

De Concionatoris officio in excolendis virtutibus.

XXXVIII. NON modo vitia destruere, sed & Dei Templum spirituale in auditoribus ædificare; non solum evellere cupiditatem, sed & inserere & rigare virtutem, Concionatoris Evangelici munus est: quamvis *neque qui plantat, neque qui rigat sit aliquid, sed*
1. Cor. 3. 7. *qui incrementum dat Deus*. Quemadmodum autem in vitiis dissuadendis non universe dumtaxat, sed speciatim singulas partes vitiosasque actiones persequi debet Concionator: ita Christianas virtutes earumque præcipua officia exponere, non modo in universum, sed sigillatim ac diligenter. Spiritalis itaque vitæ partes ac præcepta, ex intima sanctissimorum virorum disciplina deprompta exponere studeat. Ad Evangelica consilia, ad perfectioris vitæ rationem, ad Mundi contemptum audientium animos sæpe impellat, quo studiosius cælestis spiritualisque vitæ instituta amplectantur. Ad misericordiæ eleemosynæque opera illos perpetuo excitet. De hospitalitatis officiis, de hospitalibus, de Sodalitiis caritatis, de captivorum liberatione, ac de omni pauperum cura, præsertim infirmorum, orphanorum, & quos ingenuus pudor mendicare prohibet, opportunitate data concionetur. De eleemosyna etiam spirituali dicere non prætermittat. Correptionis igitur fraternæ, quæ spiritualis eleemosynæ genus est, necessitatem, modum, utilitatem opportune & prudenter explicet.

S. Carolus Borrom.

Ad pœnitentiæ exercitationes, corporis macerationem, castigationemque sæpe accendat. Ad jejunium, prout Vigiliæ, Quadragesimalis tempestas, & quatuor Tempora occurrunt, sæpe concionem transferat, qua & jejunii necessitatem, & salutares fructus inde provenientes exponat. Et, quod plurimi interest, sancti jejunii certas leges doceat eo diligentius, quo gravius in hoc genere ab omnibus fere peccatur.

Piorum librorum lectionem suadeat, ostendatque spirituales utilitates quæ inde oriuntur. Nihil non agat, ut librorum inutilium, fabulosorum, turpium, periculosorum, quales Romantii (ut vulgo nuncupantur) & Comœdiæ, aliaque hujus generis carmina, quibus morum disciplina corrumpitur, & profani amores excitantur: nec non obscœnarum atque alia ratione improbatarum imaginum usus omnis tollatur.

S. Carolus Borrom.

XXXIX. Uniuscujusque status homines doceat, & ad officia sua erudiat Concionator. Moneat sæpissime parentes, liberos, virum, uxorem, dominum, servum, clericum, laicum, privatum, magistratum, ejus offi-

officii quod cujuſque proprium erit. Qua ratione fieri poſſit. ut bonis animi, corporis, & externis, quæ fortunæ vocantur, ad conſequendam æternam beatitudinem utantur: qua moderatione proſpera, qua patientia adverſa ferre debeant.

De filiorum educatione, & totius familiæ cura crebro & diligenter agat. Quo in officio, matrum ad vanitatem filias inſtruentium, & dominarum in pudicitia ancillarum tuenda negligentium culpas coarguat. Doctrinæ Chriſtianæ inſtitutionem, qua pueris prima fidei ac legis divinæ rudimenta traduntur, quam ſæpiſſime atque maxime ſuadeat & commendet: & patres familias graves pœnas in Dei judicio daturos oſtendat, ſi eorum incuria filii ac famuli Chriſtianas Catecheſes, quæ in Parochiis habentur, non frequentaverint, & quæ neceſſaria ſunt ad ſalutem ignoraverint.

Commendet obſervantiam & obedientiam, quæ Paſtoribus, & Sacerdotibus, Principibus, Magiſtratibus, ac denique Majoribus exhibenda eſt. Moneat quam crebro pro illis Deum præcari, qua moderatione & reverentia de illis loqui debeant ſubditi & inferiores: Cum in hoc ſæpiſſime peccetur, & oris gladio temere feriantur.

Magiſtratus etiam, cum opus eſt, & alios qui præſunt, commoneſaciat, populi commoda, non ſua ſpectare debere; prodeſſe magis & conſulere, quam præeſſe ac dominari: exemplo non minus quam auctoritate illum ad veras virtutes, optimamque diſciplinam dirigere; paterno amore eumdem complecti: Religionem imprimis, juſtitiam, clementiam, fortitudinem & temperantiam in omni vita colere.

Nobiles accurate doceat humilitatis officia, modeſtiæ partes, ceteraſque virtutes, quibus magis ſplendeſcit ornaturque nobilitas. Nullam nobilitatem eſſe oſtendat cum Chriſtiana conferendam, qua *Dei genus, qua filii Dei nominamur & ſumus*: quod in noſtra ſitum eſt poteſtate cum Dei gratia. *Dedit* enim nobis *poteſtatem filios Dei fieri*. Admoneat quam benigne cum ruſticis, cum pauperibus, cum ceteris inferioris ordinis agant. Doceat quam indecorum ac turpe ſit, & Chriſtiana nobilitate indignum, imbecilliores injurioſius tractare, opibus oppugnare, auctoritate opprimere, oneribus gravare, debita mercede fraudare, æs alienum minime diſſolvere; & (quod flagitioſiſſimum eſt, & ad infamiæ notam inſigne) puellarum pudicitiam attentare.

Act. 17. 29. 1. Joan. 3. 1. Joan. 12.

Ignobiles ad veram nobilitatem, quæ in Religionis pietatiſque cultu, & in præclaris caritatis, humilitatis, patientiæ, Chriſtianarumque aliarum virtutum officiis elucet, vehementer accendat. Scripturam ſacram Noe generationes enarrantem, ejus nobilitatis titulos omnes his verbis complecti doceat, *Hæ ſunt generationes Noe: Noe vir juſtus atque perfectus, cum Deo ambulavit*. Ut enim hominum genus homines, ſic animarum genus virtutes. Non multos nobiles ſecundum carnem, ſed ignobiles & *pauperes in hoc Mundo Deum elegiſſe, divites in fide, & hæredes Regni, quod repromiſit diligentibus ſe*. Secundum Deum nobiles eſſe qui volunt.

Gen. 6. 9. S. Ambroſius. Jacobi 2. 5.

Divites doceat quo modo ad ſalutem dirigant divitiarum uſum: moneat *non ſuperbe ſapere, non ſperare in incerto divitiarum, ſed in Deo vivo, qui præſtat nobis omnia abunde ad fruendum; bene agere, divites fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare, theſaurizare ſibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendat veram vitam*.

1. Tim. 6. 17. 18. 19.

Pauperes frequenter ad patientiam cohortetur, conſolatione leniat, ad virtutum theſauros comparandos excitet, ſecundum Deum beatos eſſe oſtendat; veras non eſſe divitias, quibus creſcentibus creſcit inopia, quæ ama-

S. Auguſtinus. S. Ambroſius, Minutius, Felix.

amatoribus suis, quanto fuerint ampliores, non afferunt satietatem, sed inflammant cupiditatem. Fideli totum Mundum divitiarum esse: *Pauperem non esse, qui Deo dives est.*

Pro hominum denique conditione varia salutis præcepta illis tradat divini verbi Prædicator: ita ut & rusticanis hominibus, & colonis, ceterisque cujusvis ordinis ac status non desit neque cohortatione, neque officio ad uniuscujusque institutionem Christianam accommodato. Ad id autem plurimum conducet lectio libri II. Venerabilis *Humberti de Romanis* Magistri Generalis Ordinis S. Dominici, *De Eruditione Religiosorum Prædicatorum*, qui *De modo prompte cudendi sermones ad omne hominum genus, & pro negotiorum occurrentium varietate*, inscribitur. Extat Tom. XXV. Bibliothecæ Maximæ Patrum Edit. Lugdun.

In omni loco ubi concionatur, aliquod pietatis opus ejus loci incolis ad pie agendi studium, Episcopi judicio, aptius convenientiusque instituat curet; aut institutum vehementius excitari, præsertim usum vespertinæ & matutinæ orationis, vel publice in Ecclesia, ubi fieri potest; vel in privatis ædibus, congregata familia, cum signum campana datur: Confraternitatem Sanctissimi Sacramenti, aut Rosarii beatæ Virginis Mariæ, ad Christianam pietatem nutriendam aptissimas, & *S. Carolo Borromæo* maxime probatas: quin etiam usum orationis mentalis, & spiritualium exercitiorum, in urbibus præsertim, ubi cultiora sunt ingenia: quamquam omnis homo bonæ voluntatis, rectus corde, & Deum diligens, hujus sanctæ disciplinæ capax sit. Sanctissimam illam orationis mentalis disciplinam tradat & explicet ex Scriptura Sacra, SS. Patrum principiis, & Auctoribus Ecclesiasticis, quorum opera universim ab Ecclesia probata sunt; & illusiones erroresque novorum Euchitarum seu Quietistarum non modo caveat, sed pro sua virili parte impugnet, execretur, eradicet.

Tract. quo ordine sermo fieri debeat?

Ad praxim denique revocet illud Guiberti Novigentini Abbatis præceptum: *Nulla prædicatio salubrior mihi videtur, quam illa quæ hominem sibimet ostendat, & foras extra se sparsum, in interiori suo, hoc est in mente restituat, atque eum coarguens quodammodo depictum ante faciem suam statuat.*

CAPUT VIII.

De Decoro in Concione servando.

XL. Concionem totam accommodet Prædicator Evangelicus ad ingenium, conditionem, mores, captumque hominum, apud quos dicturus est, Nihil enim ineptius & absurdius fingi potest, quam si in paupere pago aut oppido, apud rusticos, aut plebejos ita concionetur, ut in opiparas epulas, luxumque declamet: si res doctorum auribus dignas, coram rudibus & imperitis pronuntiet: si omnibus eloquentiæ numeris absolutam & elaboratam orationem ad catechizandos rudes, rusticanos & plebejos homines afferat. Sacro igitur Oratori hæc attendenda sunt omnia, non solum scilicet auditorum status, sed etiam locus, tempus, res de qua dicturus est, & personæ suæ auctoritas, & vitæ genus, ut apte, decore, convenienter, & cum dignitate concionetur. Sicut enim est quædam eloquentia quæ magis ætatem juvenilem decet, est quæ senilem; *nec jam dicenda est eloquentia, si persona non congruat eloquentis*: ita alia est eloquentia fori, alia sacri suggesti, alia Academiæ, alia Ecclesiæ.

S. Augustinus, lib. 4. De Doctr. Christian. Cap. 6.

XLI.

XLI. *Non una eademque exhortatio cunctis congruit, quia nec cunctos par morum qualitas adstringit. Sæpe namque aliis officiunt, quæ aliis prosunt..... Pro qualitate igitur audientium formari debet sermo Doctorum, ut & ad sua singulis congruat, & tamen a communis ædificationis arte numquam recedat. Quid enim sunt intentæ mentes auditorum, nisi, ut ita dixerim, quædam in cythara tensiones stratæ chordarum? quas tangendi artifex, ut non sibimetipsi dissimile canticum faciant, dissimiliter pulsat. Et idcirco chordæ consonam modulationem faciunt, quia uno quidem plectro, sed non uno impulsu feriuntur. Unde & Doctor quisque, ut in una cunctos virtute caritatis ædificet, ex una doctrina, non una eademque exhortatione tangere corda audientium debet.* „ Aliter namque admonendi sunt viri, „ aliter feminæ. Aliter juvenes, aliter senes. Aliter inopes, aliter locupletes. Aliter læti, aliter tristes. Aliter subditi, aliter Prælati. Aliter servi, aliter Domini. Aliter hujus mundi sapientes, aliter hebetes. Aliter impudentes, aliter verecundi. Aliter protervi, aliter pusillanimes. Aliter impatientes, aliter patientes. Aliter benevoli, aliter invidi. Aliter simplices, aliter impuri. Aliter incolumes, aliter ægri. „ Aliter qui flagella metuunt, & propterea innocenter vivunt; aliter „ qui sic in iniquitate duruerunt, ut neque per flagella corrigantur. „ Aliter nimis taciti, aliter multiloquio vacantes. Aliter pigri, aliter „ præcipites. Aliter mansueti, aliter iracundi. Aliter humiles, aliter „ elati. Aliter pertinaces, aliter inconstantes. Aliter gulæ dediti, aliter „ abstinentes. Aliter qui sua misericorditer tribuunt, aliter qui aliena „ rapere contendunt. Aliter qui nec aliena appetunt, nec sua largiuntur: aliter qui & ea quæ habent tribuunt, & tamen aliena rapere „ non desistunt. Aliter discordes, aliter pacati. Aliter seminantes jurgia, aliter pacifici. Aliter qui sacræ legis verba non intelligunt recte; aliter qui recte quidem intelligunt, sed hæc humiliter non loquuntur. Aliter qui cum recte prædicare valeant, præ nimia humilitate formidant; aliter quos a prædicatione imperfectio vel ætas prohibet, & tamen præcipitatio impellit. Aliter qui in hoc quod temporaliter appetunt, prosperantur; aliter qui ea quidem quæ mundi sunt, concupiscunt, sed tamen adversitatis labore fatigantur. Aliter conjugiis obligati, aliter a conjugii nexibus liberi. Aliter peccatorum carnis conscii, aliter ignari. Aliter qui peccata deplorant operum, aliter qui cogitationum. Aliter qui admissa plangunt, nec tamen deserunt; aliter qui deserunt, nec tamen plangunt. Aliter qui „ illicita quæ faciunt, etiam laudant; aliter qui accusant prava, nec „ tamen deviant. Aliter qui repentina concupiscentia superantur, atque aliter qui in culpa ex consilio ligantur. Aliter qui licet minima, „ crebro tamen illicita faciunt; aliter qui se a parvis custodiunt, sed „ aliquando in gravioribus demerguntur. Aliter qui bona nec inchoant; „ aliter qui inchoata minime consummant. Aliter qui mala occulte „ agunt, & bona publice; aliter qui bona quæ faciunt abscondunt, & „ tamen quibusdam factis publice mala de se opinari permittunt. *Hæc S. Gregorius Magnus 3. p. Curæ Pastoralis*, ubi illos omnes admonitionis modos sigillatim explicat. Sunt autem Admonitiones triginta sex, quæ velut Regulæ a Prędicatoribus verbi Dei legendæ sunt, & accurate observandæ. Legantur & quæ de hoc argumento scripsit Venerabilis *Humbertus de Romanis*, Lib. *De Eruditione Prædicatorum*, Cap. XVII.

S. Gregor. M. p. 3. Curæ pastoralis.

XLII.

S. Gregor. M. p. 8 Curæ paſtoralis. Cap. 5.

XLII. Infirmis denique, ſimplicibus, imperitis altiora prædicari non debent, quam eorum captus & vires ingenii ferant. *Alta enim quæque debent multis audientibus contegi, & vix paucis aperiri.* Hinc veritas ait: *Quis putas eſt fidelis diſpenſator & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, ut det illis in tempore tritici menſuram?* per menſu-

Luc. 12.

„ ram quippe tritici, exprimitur modus verbi; ne cum anguſto cordi „ incapabile aliquid tribuitur, extra fundatur. Hinc S. Paulus ait: *Non potui vobis loqui quaſi ſpiritualibus, ſed quaſi carnalibus: Tanquam parvulis in Chriſto lac vobis potum dedi, non eſcam.* „ Hinc Moyſes a ſe-

3. Cor. 3.

„ creto Dei exiens, coruſcantem coram populo faciem velat: quia ni-

Exodi 34.

„ mirum turbis claritatis intimæ arcana non indicat. Hinc per eum di- „ vina voce præcipitur, ut is qui ciſternam foderit, ſi operire neglexe- „ rit, corruente in ea bove vel aſino pretium reddat: quia ad alta „ ſcientiæ fluenta perveniens, cum hæc apud bruta audientium corda „ non contegit, pœnæ reus addicitur, ſi per ejus verba in ſcandalum „ ſive munda ſive immunda mens capiatur. Hinc ad beatum Job dici-

Job 38.

„ tur: *Quis dedit gallo intelligentiam?* Prædicator etenim ſanctus dum „ caliginoſo hoc clamat tempore, quaſi gallus clamat in nocte, cum di-

Rom. 3. 2. Cor. 17.

„ cit: *Hora eſt jam nos de ſomno ſurgere.* Et rurſum: *Evigilate juſti, & „ nolite peccare.* Gallus autem profundioribus horis noctis altos edere „ cantus ſolet: cum vero matutinum tempus in proximo eſt, minutas „ ac tenues voces format: quia nimirum recte prædicat, obſcuris ad- „ huc cordibus aperta clamat, nil de occultis myſteriis indicat, ut tunc „ ſubtiliora quæque de cæleſtibus audiant, cum luci veritatis appro- „ pinquant.

XLIII. Non ſolum Prædicator Gentium, ſed & Chriſtus Jeſus Prædicatorum Magiſter & norma exemplo ſuo docuit, Concionatorem auditorum captui attemperare ſe debere, cum in parabolis locutus eſt, & Diſcipulis ait: *Adhuc multa vobis habeo dicere, ſed non poteſtis portare modo.* Quamobrem in eo omnem collocet operam concionator, *ut intelligenter, ut libenter, ut obedienter audiatur.* Et ſi præſtantiorum Prædicatorum eloquentiam aſſequi non valeat, ſapientiam certe imitetur. *Sapienter autem dicit homo tanto magis vel minus, quanto in Scripturis ſanctis magis minuſve profecit. Huic ergo qui ſapienter debet dicere, etiam quod non poteſt eloquenter, verba Scripturarum tenere maxime neceſſarium eſt. Quanto enim ſe pauperiorem cernit in ſuis, tanto eum oportet in iſtis eſſe ditiorem; ut quod dixerit ſuis verbis, probet ex illis, & qui propriis verbis minor erat, magnorum teſtimonio quodammodo creſcat. Probando enim delectat, qui minus poteſt delectare dicendo.*

Joan. 16. 12.

S. Auguſtinus, lib. 4. De Doctr. Chriſtian. Cap. 5.

XLIV. Illa Concionis attemperatio ad ingenia, conditionem, mores, captumque auditorum, a caritate imperari debet ac dirigi, ad cujus finem Concionator omnia referre debet quæ dicit, & modum ipſum dicendi, ſicut Scriptura Sacra ad geminum illum finem caritatis tota refertur, Dei & proximi. Porro, *cum eadem omnibus debeatur caritas, non eadem eſt omnibus adhibenda medicina: ipſa item caritas alios parturit, cum aliis infirmatur; alios curat ædificare, alios contremiſcit offendere; ad alios ſe inclinat, ad alios ſe erigit, aliis blanda, aliis ſevera, nulli inimica, omnibus mater.*

S. Auguſtinus, lib. De Catechizandis rudibus.

CAPUT IX.

De Concionatoris Elocutione.

XLV. CConcionator elocutionis genus exquisitum nec affectet, nec devitet. Fucum omnem fugiat. Pura sit, propria, perspicua ejus elocutio. Imperitæ multitudinis consuetudinem loquendi, ne sequatur, cum in ea sint multa absurda, multaque indigna Concionantis gravitate. Verba antiqua, peregrina, obsoleta fugiat. Aniculorum proverbia ne adhibeat. S. Carolus Borromæus, in Instruct. Prædic. verbi Dei.

Dicendi forma utatur, cui per artem atque exercitationem par esse possit.

Fati, fortunæ, infortunii nomina, aliaque istius generis ab Ecclesiæ usu jampridem explosa omnino caveat. Verba Ecclesiæ usu consecrata etsi minus elegantiæ habeant, dicere non recusset; profana & nova omnino repudiet.

Epithetorum nimium usum, & poeticum dicendi genus ne consectetur. Vocabulorum frequentem synonymiam omnino caveat; nisi cum unum altero significantius aut magis proprium fuerit.

Metaphoras, similitudines & exempla a rebus maxime notis & insignibus sumat. Orationis enim majestatem dejicit, qui a rebus humilibus similitudines frequenter trahit.

Inflata oratione non utatur, sed gravi; non incisa ut fert stylus Epistolaris, sed periodica; non ambigua, sed perspicua, præsertim cum auditorem docet, non enim adeo curare debet quanta eloquentia doceat, sed quanta evidentia. *Cujus evidentiæ diligens appetitus aliquando negligit verba cultiora, nec curat quid bene sonet, sed quid bene indicet atque intimet quod ostendere intendit. Unde ait quidam, cum de tali genere locutionis ageret, esse in ea quamdam diligentem negligentiam. Hæc tamen sic detrahit ornatum, ut sordes non contrahant.* S. Aug. l. 4. De Doctr. Christian. cap. 10

„ Quamvis in bonis Doctori-
„ bus tanta docendi cura sit, vel esse debeat, ut verbum quod nisi ob-
„ scurum sit vel ambiguum, proprium aut elegans esse non potest, vul-
„ gi autem more sic dicitur ut ambiguitas obscuritasque vitetur, non sic
„ dicatur ut a doctis, sed potius ut ab indoctis dici solet. Si enim non
„ piguit interpretes nostros, *Non congregabo conventicula eorum de san-* Psalm: 54.
„ *guinibus*, quoniam senserunt ad rem pertinere, ut eo loco pluraliter e-
„ nuntiaretur hoc nomen, quod in Latina lingua singulariter tantum-
„ modo dicitur; & si ossum potius quam os dicere debere pietatis Doctorem imperitis loquentem S. Augustinus censuit, ne ista syllaba non ab eo quod sunt ossa, sed ab eo quod sunt ora intelligeretur: Concionator apud rusticos & imperitos loquens, aut apud homines ab Aulæ & magnarum urbium consuetudine & politiori locutione remotos, usurpare potius debet verba minus propria minusque elegantia, quam intelligentiæ fructu mentes auditorum frustrare. „ Quid enim prodest locu-
„ tionis integritas, quam non sequitur intellectus audientis, cum lo-
„ quendi omnino nulla sit causa, si quod loquimur, non intelligunt,
„ propter quos ut intelligant loquimur? *Qui ergo docet, vitabit omnia verba quæ non docent; & si pro eis alia integra, quæ intelligantur, potest dicere, id magis eliget; si autem non potest, sive quia non sunt, sive quia in præsentia non occurrunt, utetur etiam verbis minus integris, dum tamen res ipsa doceatur atque discatur integre.*

Exor-

Exordiatur moderato & temperato dicendi genere. In Exordio viten-tur ſimilitudines, præſertim poetico more explicatæ, Hiſtoriæ profanæ, Oratorum & Philoſophorum Gentilium ſententiæ.

Vim illam dicendi vehementem & concitatam in progreſſu concionis ne affectet Eccleſiaſtes; ſed piis diſpoſitionibus ad eam Spiritus Sancti o-pe atque auxilio feratur, ut auditoribus proſit.

Ejuſdem rei repetitionem vitet, quoniam moleſta eſt, & affectum re-ſtinguit. Cum tamen docet, ac repetitione opus eſt ut intelligatur, alio atque alio dicendi modo idem repetat, donec ab auditoribus capiatur.

S. Augſtin: *Solet autem motu ſuo ſignificare utrum intellexerit cognoſcendi avida multi-tudo: quod donec ſignificet, verſandum eſt quod agitur, multimoda varieta-te docendi; quod in poteſtate non habent, qui præparata, & ad verbum me-moriter retenta pronuntiant.*

Cum de peccatis luxuriæ agit, cautionem adhibeat, ne imprudens in obſcœna verba incidat, vel turpes cogitationes loquendo injiciat, ſed horrorem incutiat criminis.

Exclamationes raro adhibeat, & opportuno quidem loco.

Adulationis verba omnino fugiat, cum de Eccleſiæ vel ſæculi Princi-pibus & Magiſtratibus, aut apud eos verba facit.

Ambitioſum dicendi genus caveat. Splendidos titulos, & nomina ad-juncta illuſtria, ut, *Sereniſſimus David*, plane rejiciat. Honorifica tamen brevique præfatione eos viros excipiet, quorum exempla proponit ad imitationem. Apoſtolos, Martyres, Confeſſores, Virgines, Sancti nomi-ne ſemper appellet.

Dictionem vitet quæ indignationem & faſtidium parit, præſertim cum de incommodis ſuis loquitur. Attentionem cum petit, ne arrogan-ter faciat: neque ſe magna dicturum & admirabilia polliceatur. Alios Concionatores ne ſpernat, aut in eos invehatur, ut ſuum concionandi modum extollat, ſibique auctoritatem & approbationem conciliet.

Eloquentium ſuæ linguæ hominum dictionem, & elocutionem imite-tur, qualis eſt apud Gallos Concionatores elocutio illuſtrium virorum DD. *Maſcaron*, Aginnenſium Epiſcopi, & *Spiritus Fleſchier* Nemauſen-ſis Antiſtitis; cujus conciones, orationes funebres, Vitam Theodoſii Ma-gni, & Cardinalis Ximenii legant & relegant, qui eloquenter concionari volunt: ſin minus vero tantorum Oratorum aut aliorum etiam qui ex Religioſis Societatibus, ſive Ordinibus, vel Eccleſiaſticis Congregatio-nibus aut ſæculari Clero, eloquentia præcellunt, ſtylum & elocutionem aſſequi poſſint, legant libros dictionis puritate inſignes, præſertim illo-rum Auctorum, qui de rebus divinis, de moralibus argumentis, de ſpi-rituali vita eleganter ſcripſerunt, aut ſcribunt etiamnum, & ex eorum frequenti lectione pure loqui diſcant & aſſueſcant.

CAPUT X.

De Pronuntiatione, & Corporis Motu.

S. Carolus, Borromæus, in Inſtr. Præd. Verb Dei.

XLVI. VOcem & actionem ita temperare conetur Concionator, ut non ex arte petere, ſed ex natura dicere videatur. Pro rerum quas dicit varietate, voce & geſtu vario uti ſtudeat: ne res mediocres, aut etiam forte leves magna contentione tractet, quaſi ſola voce & geſtu perſua-dere velit; aut vero quæ magna ſunt imminuat; aut recitanti potius quam ex animo dicenti ſimilis videatur. Il-

Illud quoque vitium caveat, ne uno vocis ſono tota proferatur oratio; quod faſtidium parit. Vocis mollitiem vel ſuavitatem quamdam, magnitudinem item ne affectet; nec in quovis genere nimiam contentionem. Ut nimiam tarditatem, quaſi verba difficile inveniens, ita nimiam celeritatem fugiat. Non enim proficit oratio ita effuſa, ſed auditorum animos quaſi prætervolat. Itaque pro rerum opportunitate, nunc tarde, nunc celeriter eloquatur.

Canoram vocem in Exordio & magnam fugiat; hæc enim & modeſtum Exordium eſſe vetat, & reliquæ orationi pronuntiandæ nocet: ſed vocem ſedatam habeat, & quotidiano ſermoni proximam. In Narratione, vocis varietate utatur, ut quo quidque pacto geſtum ſit, ita narrare videatur. Res enim ſtrenue geſtæ, vocis celeritate; quæ vero dignitatem habent, plenis faucibus, & ſedatiſſima voce narrandæ ſunt. In Cohortatione, quæ fit in Epilogo Concionis, primo voce utatur attenuatiſſima, quæ fit faucibus contractis; deinde clamore leni, non obſtrepero, mox ſono æquabili, ac poſtremo voce celeri.

XLVII. In geſtu & corporis motu tantum faciat, quantum rerum natura patitur. Quod vel ex eorum obſervatione, qui recte natura tantum pronuntiant, in communi conſuetudine diſcere poteſt. Ita neque eodem geſtu ſemper utetur; neque manu eodem modo compoſita, neque uno brachio tantum, neque eodem motu corporis, & eadem vultus moderatione. Oculis non minus exprimat affectus animi varios, pro rerum quas dicit varietate, quam voce. Non importune ſuggeſtum palmis feriat; ſed cum rei magnitudo poſcit. Non per ſuggeſtum quaſi volitet, nunc ex hoc, nunc ex illo angulo proſiliens. Non quaſi ex ſuggeſto medium corpus demittat, aut aliis multis motibus utatur, qui aut deformes ſunt, aut digladiantis potius eſſe videntur, quam dicentis. Ne in ſuggeſto unquam corpore innitatur, ſed rectus ſtet aut ſedeat. Ne dejecto, ne ſupino, ne in latus inclinato capite ſit, ſed plane recto. Ne mentum pectori affigat. Ne oculos in Templi fornice aut parietibus defixos habeat, ne torvos, ne petulantes. Ne in auditorum aliquo ejus hæreat intuitus, præſertim cum in certa vitia invehitur, ſed in totum auditorium feratur, vociſque ſono & geſtui accommodetur, & utriuſque comes ſit. Ne ſupercilia contrahat, ne diducat, ne remittat. Ne nares corruget, ne moveat, ne inflet, ne digito diducat, ne plena manu reſupinet. Ne labra lambat, ne mordeat. Ne humeros attollat, ne rurſus contrahat. Ne tuſſiat, ne expuat crebro, niſi neceſſitate coactus. Ne in eloquendo per nares majorem ſpiritus partem effundat. Ne crebro anhelitu jumenta onere laborantia imitari videatur.

Ne brachium quaſi gladiator immoderate jactet; ne lævam manum niſi raro, & in magno concionis æſtu. Ne manum ſupra oculos attollat, nec dimittat infra pectus. Ne digitorum geſtum indecorum adhibeat, ſed decentem; nempe in principiis lenem, & in utramque partem modice prolatum; in narrando paulo productiorem; in reprehendendo acrem & ſtantem. Ne argutiis digitorum utatur. Ne femur feriat, niſi raro, cum indignationem movere ſtudet. Ne pedibus ſupplodat, niſi opportune in ſumma contentione.

In aliis imitandis prudentiam adhibeat; ne vel levia quædam vel etiam vitioſa imiterur; aut ea, quæ cum alteri conveniant, a ſe tamen aliena ſunt. Non denique fractos, molles, effeminatos comœdorum geſtus, Oratore Chriſtiano prorſus indignos.

CAPUT XI.

De Præparatione Concionatoris.

S. Carolus, Borromæus, in Instruct. Prædic. verbi Dei.

XLVIII. QUo studiosius atque religiosius concionandi munere perfungatur Concionator, cogitet primum ad Dei omnipotentis gloriam, animarumque salutem omnem concionandi vim ac rationem referri. Deinde se Dei Ministrum esse, per quem verbum Dei ab ipso Spiritus Sancti fonte ducitur ad Fidelium animos divinitus irrigandos. Tertio, res sanctas ac divinas a se tractari oportere. Quarto, prædicationis munus quod suscipit, non modo sanctissimis viris, Prophetis, Apostolisque a Deo commissum; sed ab ipso etiam Christo Jesu Dei Filio, Magistro, Domino, ac Salvatore nostro præstitum.

XLIX. Viribus suis non fidat, sed imbecillitatem suam agnoscens, se se coram Deo abjiciat, cujus cælesti benignitate ac misericordia ipse, quamvis Evangelico munere indignus, adjuvetur. Utque ad omnia sancta studia, quibus juvari possit, vehementius accendatur, sæpe secum reputet quam magnum præmium promissum a Deo sit illi, qui ab errore viæ suæ peccatorem abduxerit. *Qui enim converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam suam a morte, & operiet multitudinem peccatorum.* Deum igitur supplex oret, ut divina gratiæ ejus operi cujus tractandæ munus suscepit, sanctitati, & personæ quam sustinet dignitati atque officio respondere possit. Ut propriæ laudis aut gloriolæ non modo studio, sed opinione quidem efferatur, sed divinæ gloriæ cupiditate, & caritate erga proximos singulari incensus, tota mente totoque animo & in cælesti Christi Domini Regno propagando, & animarum salute promovenda ita defixus sit, ut suorum commodorum & utilitatum penitus obliviscatur.

Jacob. 5. 20.

L. Det operam ut sacris doctrinis, vitæ innocentia, morum sanctitate, & cælestium rerum contemplatione excultus, idoneum se præbeat, ut ad prædicandum missus, populo valde prosit *verbo, exemplo, & sanctarum fructu orationum. Manent enim tria hæc: Verbum, Exemplum, Oratio, major autem his est oratio. Nam etsi vocis virtus sit opus: & operi tamen & voci gratiam efficaciamque promeretur oratio.*

S. Bernardus Epist. 201.

LI. Ambitionem omnem tamquam pestem fugiat, omnemque illius suspicionem. Ne loca insigniora, ubi prædicationis suæ semen spargat, ambiat, affectique; memor Christi Domini, quem a Patre e cælis missum ad erudiendum humanum genus, pagos, & vicos, & castella obiisse legimus. Numquam in opinionem inducat, majori atque nobiliori suggesto se digum esse. Fuit hæc quondam Ethnicorum Oratorum ambitio, a qua penitus alienus esse debet Christianus Concionator, qui ad *prædicandum Christum crucifixum*, non ad sui ingenii, doctrinæ, aut eloquentiæ ostentationem vocatus est.

LII. Cum prædicandi munus non humanæ scientiæ aut facundiæ, sed divinæ virtuti ac Spiritus Sancti gratiæ inniti concionator intelligat; diligentissime sibi cavebit, ne mortali peccato inquinatus, *Spiritum Sanctum contristet*, ac Apostolicum opus, ipsiusque Domini nostri Jesu Christi munus attingat. Conscientiam igitur ab omni peccatorum labe pœnitentiæ Sacramento ante expurget, quam ad verbi Dei tractationem accedat, gravissimam illam Prophetæ objurgationem vehementer pertimescens:

ſcens: *Peccatori autem dixit Deus, Quare tu enarras juſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum?* illam etiam ejuſdem Vatis orationem uſurpans, *Et ne auferas de ore meo verbum veritatis uſquequa-* „ *que*. Non enim metum hunc Prophetæ fuiſſe exiſtimandum eſt, ut ſi- „ bi veritatis verbum ex corde vereretur auferri: ait enim, *Quia in ju-* „ *diciis tuis ſuperſperavi*. Sperans ergo in judiciis Dei, verbum veritatis „ de corde ſibi non metuit auferri. Scit autem quædam eſſe peccata, quæ „ ex ore verbum auferant veritatis. *Peccatori enim dixit Deus, Quare tu* „ *enarras juſtitias meas*? Non enim ait, Quare immemor es juſtitiarum mearum? *Sed peecatorem monuit eum qui in peccato manſiſſet, a prædicationis officio abſtinere. Vult enim liberum a crimine eſſe doctrinæ Cæleſtis Prædicatorem, vult Eloquentia ſua a caſti corporis caſto ore tractari. Cavendum igitur eſt, ne quando ex ore noſtro verbi veritatis auferatur eloquium. Hinc illud eſt quod Apoſtolus* „ *monet*. Noli negligere quod in te eſt chariſma: *ne per negligentiam ac deſidiam indigni prædicatione verbi Dei ſimus*.

Pſal 49. 20.

Pſal. 1. 2. 43.

S. Hilarius. Tractatu in Pſal. 118. Littera 6. Num. 3.

1. Tim 4. 14

LIII. Nocte quæ Concionis diem præcedit, Deum ferventer oret omnis ſapientiæ omniumque ſanctarum virtutum auctorem, ut & ſibi & auditoribus largiatur, unde divinus cultus, & animarum ſalus adjuvetur.

Antequam ſuggeſtum aſcendat, ſibi proponat concionem ejuſmodi, quæ vel multitudo ſit hominum eſurientium, cibumque ſpiritualem exſpectantium; vel cœtus claudorum, paralyticorum, hydropiſi laborantium, mutorum, cæcorum, ſurdorum, malo dæmone æſtuantium, leproſorum, valetudinis beneficium quærentium. Quamobrem ita in omni Concionis parte ſe comparet, ut eorum ſaluti proſpiciat. Conſideret præterea ſe piſcatorem hominum eſſe: Ideo nervos omnes intendere debere, ut ſagenam Evangelicam impleat, animaſque pereuntium Chriſto Domino lucrifaciat. Ne igitur in prædicationis officio langueſcat. Sed ut ſanctas commotiones in aliis excitet, tales ipſo animo ſuo primum concipiat; ut auditores ad Dei & virtutis amorem accendat, ipſe prior inardeſcat: & quales in alios transfundi cupit ſanctos affectus, ipſe illos animi ſui ſenſibus recte conceptos, quaſi ceteris ſpectandos proponat. Id aſſequi ſtudebit primum ardenti precatione; deinde argumenti de quo dicturus eſt, explorata cognitione; tum vehementi cogitatione & quaſi ob oculos poſita ſpecie ipſius rei quam meditatione concepit; ac præterea attenta lectione locorum Sacræ Scripturæ, qui cum re conveniant, quam animo excogitatam habet. Intus audiat, antequam prædicet. *Verbi enim Dei inanis eſt forinſecus Prædicator, qui non eſt intus auditor*,

S. Carolus Borrom.

LIV. Et quoniam ad commovendos animos parum valet concio alieno labore conſcripta; nunquam ad piarum affectionum excitationem alienæ concionis induſtria utetur, ſed ingenio ſuo concipiet ac pariet, quo vehementius primum ſe, deinde auditores afficiat. Sacræ enim diſciplinæ cibus qui populo proponitur, mente propria quaſi ſtomacho concoctus, vires majores habet ad omnem piam commotionem. Ne igitur Prædicator ſe totum in alienas conciones temere ingurgitet, ſatius eſt eas ex ſanctiſſimorum Eccleſiæ Doctorum, Chryſoſtomi, Ambroſii, Auguſtini, Gregorii Magni, aliorumque Patrum Homiliis, Sermonibus, & Tractatibus confici & quaſi conflari.

S. Auguſtinus Serm. 179. Alias De Diverſ. 27. Cap. 1.

LV. Illi tamen minime contemnendi ſunt, qui cum bene pronuntiare poſſint, & quid pronuntient, excogitare non valeant; ab aliis ſumunt eloquenter ſapienterque conſcripta, memoriæque commendant, & ad

populum proferunt; modo piis meditationibus sanctas affectiones in se ipsis excitent, & prout Dominus dederit, in animos auditorum transfundant. *Sic enim, quod profecto utile est, multi Prædicatores veritatis sunt, nec multi magistri, si unius veri Magistri id ipsum dicant omnes, & non sint in eis schismata.* Nec *deterrendi sunt isti voce Jeremiæ Pro-*
„ *phetæ, per quem Deus arguit eos, qui* Furantur verba ejus unusquis-
„ que a proximo suo. *Qui enim furantur, alienum auferunt; verbum autem Dei non est ab iis alienum qui obtemperant ei: potiusque ille dicit aliena, qui cum dicat bene, vivit male. Quæcumque enim bona dicit, ejus excogitari videntur ingenio, sed ab ejus moribus aliena sunt. Eos itaque dixit Deus furari verba sua, qui boni volunt videri, loquendo quæ Dei sunt, cum mali sint, faciendo quæ sua sint..... Cum vero boni Fideles bonis Fidelibus hanc operam commodant, utrique sua dicunt: quia & Deus ipsorum est, cujus sunt illa quæ dicunt; & ea sua faciunt, quæ nec ipsi componere potuerunt, qui secundum illa composite vivunt.*

S. Augustinus Lib. 4. De Doctrina Christ. Cap. 29. & 30.

Jerem. 23.

Sive autem ad populum, vel apud quoslibet jam jamque dicturus, sive quod apud populum dicendum, vel eis qui voluerint vel potuerint, legendum est dictaturus, oret ut Deus sermonem bonum det in os ejus. Si enim Regina oravit Esther, pro suæ gentis temporaria salute locutura apud Regem, ut in os ejus Deus congruum sermonem daret; quanto magis orare debet ut tale manus accipiat, qui pro æterna hominum salute in verbo & doctrina laborat? ... Cum enim ut intelligenter, ut libenter, ut obedienter audiatur, pietate magis orationum quam Oratorum facultate assequi se posse non dubitet; *Orando pro se ac pro iis quos est alloquturus. sit orator antequam dictor. Ipsa hora jam ut dicat accedens, prius quam exserat proferentem linguam, ad Deum levet animam sitientem, ut eructet quod biberit, vel quod impleverit fundat. Cum enim de unaquaque re, quæ secundum fidem dilectionemque tractanda sunt, multa sunt quæ dicantur, & multi modi quibus dicantur ab eis qui hæc sciunt; quis novit quid ad præsens tempus, vel nobis dicere, vel per nos expediat audiri, nisi qui corda omnium videt? Et quis facit ut quod oportet, & quemadmodum oportet, dicatur, nisi in cujus manu sunt & nos & sermones nostri? Ac per hoc, discat quidem omnia quæ docenda sunt, qui & nosse vult & docere, facultatemque dicendi, ut decet virum Ecclesiasticum, comparet: Ad horam vero ipsius dictionis, illud potius bonæ menti cogitet convenire, quod Dominus ait* „ Nolite cogitare quomodo aut quid loquamini; dabitur enim
„ vobis in illa hora quid loquamini: non enim vos estis qui lo-
„ quimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis: *Si ergo loquitur in eis Spiritus Sanctus, qui persequentibus traduntur pro Christo, cur non & in eis qui tradunt discentibus Christum?*

S. Augustinus. lib. 4. De Doctr. Christian. Cap. 15.

Matt. 10.

Illi vero qui ea dicturi sunt, quæ ab aliis acceperunt, & antequam accipiant, orent pro eis a quibus accipiant; ut eis detur quod per eos accipere volunt; & cum acceperint, orent ut bene & ipsi proferant, & illi ad quos proferunt sumant, & de prospero exitu dictionis eidem gratias agant, a quo id se accepisse non dubitant: Ut qui gloriatur, in illo glorietur, in cujus manu sunt & nos & sermones nostri.

S. Augustinus lib. 4. De Doctr. Christian. Cap. 30.

CA-

CAPUT XII.

De Disciplina virtutum & vitæ innocentia Concionatoris.

LVI. QUemadmodum in Arca Testamenti duo illi Cherubim ita collocati erant, ut semper mutuo se respicerent; ita vita Concionatoris doctrinæ ex altera parte respondere debet, ut & vitam doctrina colluſtret, & doctrinam vita corroboret. *Oportet prius mundari, quam mundare.* Exemplum Christi imitandum est, qui *cœpit facere & docere*: & magnum in Regno cœlorum illum fore dixit, *qui fecerit. & docuerit.* Sit igitur Concionator singulari vitæ innocentia, moribus sanctissimis, & divinis virtutibus instructus, Dei timore, terrenarum rerum despicientia, zelo salutis animarum, humilitate, mansuetudine, patientia, caritate, cæterisque Christianæ Disciplinæ bene munitus. „ Debet enim „ pauper spiritu esse, ut avaritiæ studium, atque omnem quæstus cu„ piditatem libere reprehendat. Debet perpetuo & sua & aliena pecca„ ta lugere, ut eos exagitet, qui antequam peccent, peccare non ve„ rentur; & ubi peccaverint, dolorem non concipiunt scelerum quæ „ admiserint. Debet esurire & sitire justitiam; ut operum bonorum stu„ dio languentes excitet verbo Dei, & exemplo suo accendat. Debet „ esse mansuetus, ut ametur potius quam timeatur. Debet esse miseri„ cors erga alios, & severitatem sibi adhibere. Debet esse mundo cor„ de, ut ne cogitationes quidem inanes & inutiles hujus sæculi suspi„ ciat, nedum sæcularibus negotiis se implicet. Debet esse pacificus, ut „ populus quem docet, solicitus sit servare unitatem spiritus in vinculo „ pacis. Debet esse paratus ad res omnes difficillimas, pro gloria Dei, „ proque Ecclesia ferendas, non inani quodam animi impetu, sed soli„ da veraque constantia, digna Martyribus.

S. Greg. M. Act. 1. Matt. 5. 19.

S. Joannes Chrysost.

Neque solum his *S. Joannis Chrysostomi* monitis se conformet Evangelicus Prædicator; sed & disciplinam imitetur a *S. Gregorio Nazianzeno* ea de re traditam, & a *S. Basilio* confirmatam. Sed & *S. Augustinum* audiat, cujus præclara est de eodem argumento sententia. „ Habet au„ tem (*inquit*) ut obedienter audiatur, quantacumque granditate di„ ctionis majus pondus vita dicentis. Nam qui sapienter & eloquenter „ dicit, vivit autem nequiter, erudit quidem multos discendi studiosos, „ quamvis animæ suæ sit inutilis... Multis itaque prosunt dicendo quæ „ non faciunt, sed longe pluribus prodessent faciendo quæ dicunt. Abun„ dant enim qui malæ vitæ suæ defensionem ex ipsis suis Præpositis & „ Doctoribus quærunt, respondentes corde suo, aut etiam si ad hoc „ erumpant, ore suo, atque dicentes, Quod mihi præcipis, cur ipse non „ facis? Ita fit ut eum non obedienter audiant, qui se ipse non audiat, „ & Dei verbum quod eis prædicatur, simul cum ipso Prædicatore con„ temnant. Dənique Apostolus scribens ad Timotheum, cum dixisset, „ *Nemo adolescentiam tuam contemnat*; subjecit unde non contemneretur, „ atque ait: *Sed forma esto Fidelium in sermone, in conversatione, in di„ lectione, in fide, in castitate.* Talis Doctor ut obedienter audiatur, non „ solum submisse ac temperate, verum etiam granditer dicit, qui non „ contemptibiliter vivit. Sic namque eligit bonam vitam, ut etiam bo„ nam non negligat famam, sed provideat bona coram Deo & homi„ nibus, quantum potest, illum timendo, his consulendo.

S. Greg. Nazian. Orat. 1. De Theolog. S. Basil. Epist. De Vitæ solitudine, ad S. Greg. Nazian. S. Aug. lib. 4. De Doctrina Christiana, Cap. 27.

1. Tim. 4.

S. Greg. p. 3. Curæ Pastoralis, Cap. 6.

Audiat & *S. Gregorium Magnum*. dicentem: „ Prædicator quisque plus „ acti-

„ actibus quam vocibus inſonet, & bene vivendo veſtigia ſequacibus
„ imprimat, quam loquendo quo gradiantur oſtendat. Quia & gallus
„ iſte, quem pro exprimenda boni Prædicatoris ſpecie in locutione ſua
„ Dominus aſſumit, cum jam edere cantus parat, prius alas excutit,
„ & ſemetipſum feriens vigiliantiorem reddit, quia nimirum neceſſe eſt ut
„ hi qui verba ſanctæ prædicationis monent, prius ſtudio bonæ actio-
„ nis evigilent, ne in ſemetipſis torpentes opere, alios excitent voce;
„ prius ſe per ſublimia facta excutiant, & tunc ad bene vivendum alios
„ ſolicitos reddant: prius cogitationem alis ſemetipſos feriant; quicquid
„ in ſe inutiliter torpet, ſolicita inveſtigatione deprehendant, diſtricta
„ animadverſione corrigant, & tunc demum aliorum vitam loquendo
„ componant: prius punire propria fletibus curent, & tunc quæ alio-
„ rum punienda ſunt denuntient; & antequam verba exhortationis in-
„ ſonent, omne quod locuturi ſunt, operibus clament.

Prædicatorum typum Gedeon exhibuit in ſelectis militibus, quos contra Madian pugnaturos duxit. Ad fluvium ducti ſunt ut aquas biberent: & quicumque aquas flexis genibus hauſerunt, ab Exercitu repulſi ſunt. „ Aquis namque doctrina ſapientiæ; ſtante autem genu recta operatio „ deſignatur. Qui ergo dum aquas bibunt, genu flexiſſe perhibentur, „ a bellornm certamine prohibiti receſſerunt: quia cum illis Chriſtus „ contra hoſtes fidei pergit ad prælium, qui cum doctrinæ fluenta hau-„ riunt, rectitudinem operum non inflectunt. Omnes quippe tunc bibiſ-„ ſe aquam, ſed non omnes recto genu ſtetiſſe narrati ſunt. Reproba-„ tique ſunt, qui genua, dum aquas biberent inflexerunt: quia atteſtan-
Rom. 2. „ te Apoſtolo, *Non auditores legis juſti ſunt apud Deum, ſed factores*
„ *legis juſtificabuntur*. Quia enim diſſolutio operum in ipſa genuum in-
Hebr. 12. „ curvatione ſignatur, recte rurſum per Paulum dicitur: *Remiſſas ma-*
„ *nus & diſſoluta genua erigite, & greſſus rectos facite pedibus veſtris*.
„ Hi ergo Chriſto duce ad bellum procedunt, qui hoc quod ore annun-
„ tiant, opere oſtendunt, qui fluenta doctrinæ ſpiritualiter hauriunt,
„ nec tamen in pravis operibus inflectuntur carnaliter, quia, ſicut ſcri-
Eccli. 15. S. „ ptum eſt, Non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. "Concha ſit Præ-
Bern. Serm. „ dicator, non canalis; hic ſiquidem pene ſimul & recipit & refundit:
18. in Canti- illa vero donec impleatur, expectat, & ſic quod ſuperabundat, ſine ſuo
ca, damno communicat. „ Verum Canales hodie in Eccleſia habemus mul-
„ tos, conchas vero perpaucas. Tantæ caritatis ſunt, per quos nobis
„ fluenta cæleſtia manant, ut ante effundere quam infundi velint; loqui
„ quam audire paratiores; & promti docere quod non didicerunt; &
„ aliis præeſſe geſtientes, qui ſe ipſos regere neſciunt. Ego nullum ad
„ ſalutem pietatis gradum illi anteponendum exiſtimo, quem Sapiens
Eccl. 30. „ propoſuit, dicens: *Miſerere animæ tuæ placens Deo*. Quod ſi non ha-
„ beo niſi parumper olei quo ungar, putas debeo tibi dare, & remane-
„ re inanis? Servo illud mihi, & omnino niſi ad Prophetæ juſſionem
„ non profere ... Cæterum tu, frater, cui firma ſatis prepria ſalus non-
„ dum eſt, cui caritas adhuc aut nulla eſt, aut adeo tenera atque arun-
„ dinea, quatenus omni flatui cedat, omni credat ſpiritui, omni circum-
„ feratur vento doctrinæ; imo cui caritas tanta eſt, ut ultra mandatum
„ quidem diligas proximum tuum plus quam te ipſum; & rurſum tan-
„ tilla, ut contra mandatum favore liqueſcat, pavore deficiat, pertur-
„ betur triſtitia, avaritia contrahatur, protrahatur ambitione, ſuſpicio-
„ nibus inquietetur, convitiis exagitetur, curis eviſceretur, honoribus

„ tu-

„ tumeat, livore tabescat: tu (inquam) ita in propriis te ipsum sen-
„ tiens, quanam dementia quæso aliena curare aut ambis, aut acquie-
„ scis?.... Disce nonnisi de pleno effundere, nec Deo largior esse ve-
„ lis. Concha imitetur fontem: non manat ille in rivum, nec in lacum
„ extenditur; donec suis satietur aquis. Ipse fons vitæ plenus in se
„ ipso, & plenus se ipso, nonne primum quidem ebulliens & saliens
„ in proxima secreta cælorum, omnia implevit bonitate, & tunc demum
„ impletis superioribus secretioribusque partibus erupit ad terras, ac de
„ superfluo homines & jumenta salvavit, quemadmodum multiplicavit
„ misericordiam suam? Ergo & tu fac similiter. Implere prius, & sic
„ curato effundere... Quanta vero prius infundenda sunt, ut effundere
„ audeamus, de plenitudine, non de penuria largientes? Primo quidem
„ compunctio, deinde devotio, tertio pœnitentiæ labor, quarto pietatis
„ opus, quinto orationis studium, sexto contemplationis otium, septi- Rom. 15. 14.
„ mo plenitudo dilectionis. *Unde Apostolus ait:* Pleni estis dilectione, S. Bernard.
„ repleti omni scientia, ita ut possitis alterutrum monere. *Plenitudo le-*
„ *gis, & cordis, est caritas*: Non est quo se immisceat vanitas, ubi to-
„ tum occupat caritas.

LVII. Evangelica Doctrina, verbique divini prædicatio (inquit *S. Carolus Borromæus*) ignis ille est semper in Altari exardescens, cui Concionator perpetua solicitudine subministrare debet alimenta, nempe optima præclaraque vitæ suæ sanctissimæ exempla, officia atque opera virtutum, quibus corda Fidelium ad sancte agendi studium accendat. De Sancto Joanne Baptista scriptum est in Evangelio, *Erat lucerna ardens & lucens*: quippe cum cælestem illam doctrinam, quam docuit, virtutum splendore collustravit: Nam *Lucere tantum, vanum; ardere tantum, parum; lucere & ardere, perfectum*. Hoc exemplar imitari studeat Prædicator Evangelicus, ac perpetuam sanctissimæ vitæ consuetudinem servare.

In incessu, statu accubatione, dejectione vultus, oculorum demissione capitis inclinatione, genuum inflexione, omni denique motu corporis, teneat gravitatem & decorum, a persona quam sustinet non alienum. Sit in omni colloquio gravis, mansuetus, salutaris. In habitu vestituque Sacerdotali vel Religioso modestus. In victu temperans & parcus, ciborum varietatem fugiens, frugalitatis abstinentiæque studiosissimus, statorum jejuniorum accuratus & severus observator, ut cæteros exemplo suo ad leges abstinentiæ ac jejunii recte ac religiose servandas accendat.

Si quo autem in loco, ubi concionatur, moris est cibum a Fidelibus Concionatori opipare apparari, & verbis, & ipsa frugalitate qua perpetuo utetur, omnique alia ratione, ab eo apparatu eos revocare studeat. In aliis domibus non ita laute se exceptum non conqueratur, sed cum gratiarum actione manducet quæ sibi apponuntur; nec ditiorum mensam assectetur, ubi exquisitiora fercula ministrantur, aut vinum generosius; spretis pauperum mensis, apud quos olera cum pane cibario apponuntur, si quando ab ipsis invitetur, memor Domini mandati: *Manducate quæ apponuntur vobis*. Pacem adprecetur iis qui ipsum excipiunt, & si quæ sint ipsis domesticæ vel externæ dissensiones, illas sedare conetur, omnesque in Christo conciliare, ut in illo impleatur propheticum oraculum: *Quam speciosi pedes evangelizantium pacem evangelizantium bona*. Luc. 10. 8. 1. Petri 4. Isaiæ 52. Rom. 10. 15.

Vita Concionatoris nulli sit obnoxia reprehensioni, ut cum fiducia loqui possit verbum Dei. Nam *subtrahit quis doctrinæ fiduciam, cum conscientia præpedit linguam*. Sint Prædicatores *sine reprehensione in medio* S. Greg.

nationis pravæ & perversæ : inter quos lucent sicut luminaria in mundo ;
Philipp. 2. 15. & 16. *verbum vitæ continentes*. Prædicatorum vita sit austera, ut præcones penitentiæ decet. *Castigo corpus meum* (inquit magnus Prædicator S. Paulus)
1. Cor. 9. 29. *& in servitutem redigo, ne forte cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar*. Vita Prædicatorum sit præcellens, non vulgaris. Montem Evangelicæ
Isaiæ 40. perfectionis ascendant, ut viam salutis & perfectionis doceant. *Super montem excelsum ascende tu qui evangelizas Sion*. Conversatio illorum sancta sit,
Rom. 12. non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus: non solum in aliquibus occasionibus & circumstantiis, sed in omnibus. *In omni conversatione sancti sitis*.
1. petri 5. Non solum in aliquibus locis, sed ubique; non aliquando tantum, sed semper. Numquam sit otiosa, sed fructuosa semper, exem-
Act. 20. 31. plo Apostoli, qui majoribus natu Ephesinæ Ecclesiæ ait: *Per triennium nocte & die non cessavi, cum lacrymis monens unumquemque vestrum*. Præ-
2. Cor. 6. dicatoris Evangelici vita & conversatio sacrum ejus ministerium honoret, commendet. *Nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum*. In familiaribus locutionibus verba scurrilia, ludicra, levitatem, vanitatem, sæcularitatem spirantia devitet; ne ipsi conveniat illud
Psal. 40. 7. Davidis: *Et si ingrediebatur ut videret, vana loquebatur; cor ejus congregavit iniquitatem sibi. Egrediebatur foras, & loquebatur in idipsum*. Sermo ejus prius ad limam veniat, quam ad linguam. Idiomatis cælestis, idiomatis spititualis ne obliviscatur, nec sæcularium hominum assuefiat idiomati, cum inter illos conversatur, exemplo Judæorum, de quibus Nehemiæ ultimo scriptum est: *Et filii eorum ex media parte loquebantur Azotice, & nesciebant loqui Judaice, & loquebantur juxta linguam populi*
Jerem. 15. 19. *& populi*. Os Prædicatoris, os Dei est. Si *separaveris* (inquit) *pretiosum*
Joan. 3. 3. 34 *a vili, quasi os meum eris*. Ex ore Dei nonnisi divina & cælestia verba
Malac. 2. 7. profundi debent. *Qui de terra est, de terra loquitur ... Quem misit Deus, verba Dei loquitur ... Labia Sacerdotis custodient scientiam, & legem ex ore ejus requirent*; non nugas & fabulas. Os Prædicatoris Deo consecratum, ad seculares usus redigere nefas. *Os tuum consecrasti Evangelio* (inquit S. Bernardus) *talibus aperire, illicitum; assuescere, sacrilegum est*. Si de rebus sæcularibus interdum loqui necesse sit, ne loquatur sæculariter Prædicator, sed colloquio aliquid admisceat spiritalis ædificationis & utilitatis, cum prudentia, gratia, & mansuetudine, ne sit oneri & fastidio.

Ne sæcularibus auditorum negotiis ultro se Prædicator immiscеat, nisi
Tren. 4. caritas & pietas urgeant. Alioqui lamentationi Propheticæ locus erit: *Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum ?* " „ Quid namquam au-
S. Gregor. M. P II Pastorali. Cap. 7. „ ro, quod metallis ceteris præeminet, nisi excellentia sanctitatis? Quid „ colore optimo, nisi cunctis amabilis reverentia religionis exprimitur? „ Quid per sanctuarii lapides, nisi sacrorum Ordinum personæ figuran„ tur? Quid platearum nomine, nisi præsentis vitæ latitudo signatur? " „ Aurum igitur obscuratur, cum terrenis actibus sanctitatis vita pol„ luitur. Color optimus commutatur, cum quorundam, qui degere re„ ligiose credebantur, æstimatio ante acta minuitur. Nam cum quilibet „ post sanctitatis habitum terrenis se actibus inserit, quasi colore permu„ tato ante humanos oculos ejus reverentia despecta pallescit. Sanctua„ rii quoque lapides in plateis disperguntur, cum causarum sæcularium „ foras lata itinera expetunt hi, qui ad ornamentum Ecclesiæ internis „ mysteriis, quasi in secretis sanctuarii vacare debuerunt .... Sæcularia „ itaque negotia aliquando ex compassione toleranda sunt, numquam ve-

„ ro

„ ro ex amore requirenda: ne cum mentem diligentis aggravant, hanc „ ſuo victam pondere ad ima de cæleſtibus mergant.

„ Loquamur quicumque ſacræ paginæ notitiam adepti ſumus, *ſicut* „ *ex Deo*, hoc eſt, Deum totius noſtri tractatus habentes originem, & „ *coram Deo*, nulli præter Deo ſoli ex noſtri ſermonis contextione pla- „ cere, quærentes. *Si enim quicquid ad exortationem pertinet animarum, non aliud debet ſonare quam Deum, vel aliunde quam ex ipſo quaſi ex proprio ſuo fonte prodire; quid ſacrilegii facit, qui de divinis rebus, in quibus Dei ſola quærenda laus eſt, ſuam præſumit quærere? ſi furtum inter humana negotia probroſiſſimum eſt, quid criminis eſſe putamus ſua ſubtrahere Deo, & ſibi arrogare?* Guibertus Novigenti Abbas, in Tract. quo ordine Serm. fiari debeat.

LVIII. In proprio Monaſterio, qui Regularis eſt, habitet, aut in ædibus Parochialis Collegiatæve Eccleſiæ, ubi concionatur, aut certe in aliis Eccleſiaſticis domiciliis, ſi ullo modo poteſt, ac diſtinctis omnino a Laicorum habitatione. Eo feminas ad colloquium ſecum ineundum ne introducat vel admittat. Familiaritates & conſuetudines Laicorum vitet, quantum fieri poterit, illaſque ſecundum caritatis & urbanitatis Regulas moderetur. S. Carolus Borrom. in Inſtr. Prædic. Verbi Dei.

LIX. Ne oſtentet quæ ad propriam laudem referri poſſe videantur, memor verbi & exempli Chriſti, dicentis: *Ego non quæro gloriam meam ... Si ego glorifico me ipſum, gloria mea nihil eſt.* Et rurſus: *Quomodo vos poteſtis credere, qui gloriam ab invicem accipitis: & gloriam quæ a ſolo Deo eſt, non quæritis?* Non alteri in eadem urbe concionanti frequentiorem auditorum concurſum invideat; neq; aut verbo, aut facto, aut alio modo ei detrahat. Auditores ab illo ne ſtudeat avocare; ſed honore illum præveniens, diligat, colat, obſervet ut fratrem & Comminiſtrum Chriſti. Nec propterea deſpondeat animum, ſi perpaucos auditores ad ſe convenire viderit: ſi quidem ſummus vitæ Magiſter Chriſtus Jeſus, cum Dei ſapientiam, vitamque æternam hominibus monſtraret, paucitate Diſcipulorum contentus fuit: Imo aliquando ſolam mulierem Samaritanam habuit, quæ illum & de divino cultu; & cæleſti gratia loquentem audiret. Joan. 8. 50. & 54 Joan. 5. 44.

LX. In rebus adverſis omnem animi abjectionem vitet. Pro gloria Chriſti, pro ſalute animarum, in omni oppugnatione nihil non fortiter conſtanterque agat. Amore Dei inflammatus, non modo probra, convicia, contumelias patienter ferat, ſed mortem ipſam, ſi opus fuerit, forti invicto que animo ſubeat, memor præclaræ „ S. Cypriani *ſententiæ*. Chriſtiani „ ultra aut durare, aut eſſe jam non poſſumus, ſi ad hoc ventum eſt ut „ perditorum minas atque inſidias pertimeſcamus. Nam & Gentiles & Ju- „ dæi minantur, & Hæretici, atque omnes quorum pectora & mentes diabo- „ lus obſedit, venenatam rabiem ſuam quotidie furioſa voce teſtantur. Non „ tamen idcirco cedendum eſt, quia minantur: Aut ideo adverſarius & ini- „ micus major eſt Chriſto, quia tantum ſibi vindicat & aſſumit in ſæculo. „ Manere debet apud nos fidei robur immobilis, & ſtabilis atque inconcuſſa „ virtus contra omnes incurſus atque impetus oblatrantium fluctuum, velut „ petræ objacentis fortitudine, & mole debet obſiſtere ... Non idcirco relin- „ quenda eſt Eccleſiaſtica Diſciplina, aut Sacerdotalis ſolvenda cenſura, quo- „ niam convitiis infeſtamur, aut terroribus quatimur ... Sacerdos Dei Evange- „ lium tenens, & præcepta Chriſti cuſtodiens, occidi poteſt, non poteſt vinci. S. Cyprian. Epiſt. 54.

LXI. Recitato Officio, aliquid temporis in divinarum rerum contemplatione, pioque tacitæ Meditationis ſtudio ponat. Ita enim fiet ut divini amoris ardore inflammatus, qui orando meditandoque maxime exar-

de-

delcit; auditores ſuos ad caritatis, quæ virtutum omnium ſeminarium eſt, ſtudium incendat ardentius.

S. Carolus Borrom. in Inſtr. Prædic. verbis Dei,

LXII. Miſſæ ſacrificium quotidie offerre non prætermittat, niſi legitima cauſa impediatur. Hoc ſanctiſſimi ſacrificii uſu frequenti, cum ſibi in omnes ſancte agendi partes plurimum proderit, tum Fideles etiam excitabit, ut ejuſdem ſacrificii cultores ſint & diligentiores & religioſiores.

LXIII. Prædicationis nomine vel occaſione, nullam eleemoſynam paciſcatur Concionator. Si qua ſponte datur, Monaſterio ſuo eam in commune conferat Regularis, aut Superiori pro Inſtituti cujuſque ratione & Regula tradat, memor voti paupertatis. Nihil ſibi petet aut extorquebit. Non veſtem, non induſia, non ſudariola, aut cætera id generis quæritabit: nec ullum munus, etiam cibarium capiet; niſi valetudinis imbecillitas aliquod eſculentæ aut proculentæ rei donum requirat. Caveat ut non ſolum crimine, ſed etiam omni vel leviſſima ſuſpicione avaritiæ careat: quæ ubi in animum irrepſerit, illumque occupaverit, omnem ſancte agendi curſum, atque ideo progreſſum impedit. Ne animo quidem apetat, nedum petat quidquam, etiam pro Monaſterio ſuo, quod ſibi aliquam cupiditatis notam inurat. Ne eleemoſynas pro Miſſarum celebratione aucupetur. Ne circumeat domos, velut prædicationis ſtipendium, inſtar mercenarii, quæſiturus. Si quid ſponte offerri moris ſit, piam conſuetudinem in memoriam revocet Parochus, vel alter Eccleſiæ Rector; ipſeque vel Sacerdos alius ab eo deputatus, aut Matricularius recipiat, & abeunti Concionatori tradat. In urbibus, in quibus Conciones habet, mulieres elegantioris formæ ne roget ac invitet Concionator, quæ omni mundo muliebri ornatæ, in Templo vel ædibus pro ipſo quæſtum uberiorem faciant, ſeu amplius honorarium non tam colligant, quam extorqueant: immo hanc, ſicubi invaluerit, corruptelam, aboleri curet; *nec* mulieribus hoc officium committi ullatenus patiatur. Concionator denique *ſollicite curet ſe ipſum probabilem exhibere Deo, operarium inconfuſibilem, recte tractantem verbum veritatis*. Non quærat *quæ ſua ſunt, ſed quæ Jeſu Chriſti*. Non requirat *datum, ſed fructum*. Ex animo dicat cum Apoſtolo, *Non quæro quæ veſtra ſunt, ſed vos. Ego autem libentiſſime impendam, & ſuperimpendar ipſe pro animabus veſtris*. In omnibus exhibeat ſe ſicut Dei Miniſtrum, qui vere dicere poſſit: *Mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo.*

2. Tim. 2. 15. Philip. 2. 20. 2. Cor. 12. 14. 15. Galat. 6. 14.

FINIS PARTIS PRIMÆ.

INSTITUTIONIS CONCIONATORUM PARS SECUNDA.

SIVE

Theologiæ Dogmaticæ & Moralis ad Conciones pro singulis Dominicis, necnon Quadrageſimalibus Feriis, & præcipuis Feſtis totius anni accommodatio.

DOMINICA I. ADVENTUS.

Erunt ſigna in ſole, & luna, & ſtellis .... Et tunc videbunt Filium hominis venientem in nube, cum poteſtate magna, & majeſtate Luc. 21.

MUltiplex Dei Iudicium. Noviſſimi judicii tempus ignotum. Signa illud præcedentia. (*Lib.* 1. *q.* 2. *Art.* 8. quo ſeptimus Symboli Articulus explicatur.) *Inde venturus eſt judicare vivos & mortuos*. Cur præter privatum de ſingulis, alterum etiam de univerſis hominibus judicium fieri neceſſe ſit? Lege quinque rationes *ibidem §. 2. expoſitas*. Chriſtus Dominus ut homo judicabit. Judicis dotes. Ultima ſententia. (*Ibid. §. 3.*) Nunc timendum, ne tunc timeamus, & areſcamus præ timore. *Timete Dominum*; & *date illi honorem*. *Appropinquat* enim *hora judicii ejus*. Æterna ſeparatio a facie Dei timenda eſt. Mutemur, & non timebimus. *Confige timore tuo carnes meas, a judiciis enim tuis timui* (inquit Propheta.) Timore caſto, non timore ſervili timendum judicium. Iniqui diem judicii timent adventum & præſentiam Domini: Juſti vero & pii diem judicii timent timore caſto, & conjuncto cum amore, & deſiderio, ſicut filii deſiderant præſentiam Patris, quem reverentur, colunt & diligunt. *His autem fieri incipientibus* (inquit Chriſtus) *reſpicite & levate capita veſtra, quoniam appropinquat redemptio veſtra*. Tunc complebitur redemptio electorum, cum peccandi poteſtas auferetur. Nam *prima libertas poſſe non peccare: noviſſima erit* multo major, *Non poſſe peccare* (inquit S. Auguſtinus.) Supremi judicii ſigna nobis indicat Chriſtus Dominus, non ut illud fugiamus; id enim impoſſibile. *Omnes nos manifeſtari oportet ante Tribunal Chriſti, ut referat unuſquiſque propria corporis, prout geſſit, ſive bonum, ſive malum*. Et quo a facie Dei fugeremus? Una tantum ſupereſt fugiendi ratio: ab ipſo ad ipſum, a Deo irato, ad Deum placatum. Qui litem difficilem & magni momenti habent, in qua de ſumma rerum ſuarum agitur, de fortunis, de honore, de vita, quid non faciunt, quem lapidem non movent; ut judicem ſibi concilient; ac

Apocal. 14.

Pſal. 118. 120.

Luc. 21.

S. Aug. lib. de Corrept. & Grat. cap. XI.

2. Cor. 5. 10.

pro-

propitium reddant? De ſalute noſtra æterna agitur, de beatitudine vel damnatione æterna. Judicem habemus quem flectere poſſimus promereri, placare pœnitentia noſtra, lacrymis, precibus, jejuniis, eleemoſynis; & minime curamus. Pronus eſt ad miſericordiam. Juſtitiam ſuam in peccatores non exercet, niſi propemodum compulſus per ipſorum peccata.

Lib. de Reſurr. Carnis, C. 14. *Juſtitia* (inquit Tertulliauus) *opus a Deo peregrinum: Deus de ſuo optimus, de noſtro juſtus. Niſi enim homo deliquiſſet, optimum ſolummodo Deum noſſet ex naturæ proprietate: & nunc etiam juſtum cum patitur ex cauſæ neceſſitate.* Ideo de juſtitia & indignatione ſua ait: *Ecce furor meus & indignatio mea conflatur ſuper locum iſtum.* Conflari dicuntur inſtrumenta ab agente ſeparata, gladii, lanceæ, ſagittæ, non quæ a natura inſunt, ut cor generoſum, manus fortes, pedes veloces, corpus agile. Quamobrem conflandi verbo utitur Deus, ubi de juſtitia exercenda ſermo eſt, ut iracundiam quaſi ſibi extraneam & a natura ſua alienam eſſe ſignificet, vimque ſibi fieri quodam modo, cum punire cogitur homines peccatis illorum ad iracundiam provocatus. Aliter verti poſſe S. Hieronymus obſervat: „ Ecce furor meus & indignatio mea ſtillavit ſuper „ locum iſtum. *Et eſt ſenſus*: Ego quidem naturaliter non iraſcor, ſed „ illi ita agunt ut me ad iracundiam provocent; & meam videar mutare naturam. Sentient igitur iratum, quod quantum in ſe eſt, face„ re conantur. *Pulchreque non ait*, Effuſus eſt furor meus ſuper locum „ iſtum, ſed ſtillavit, ut moderatam pœnam ſignificet. Si autem in ſtilla furo„ ris tanta duritia eſt, quid fiet ſi omnis imber fuerit effuſus, *ut certe in die Ju„ dicii effundetur?* ſed & conflata indignatio ſic intelligi poteſt, ut quod diu „ facere noluit, peccatorum multitudine facere compellatur. Cum autem Deus iratus fuerit, & homines, & ea quæ hominum ſunt, parem interitum ſuſtinebunt. *Et ſuccendetur*, furor ſcilicet Domini, & *non extinguetur: quia non agit populus, per quæ poſſit extingui*. Lachrymis pœnitentiæ, bonis operibus, eleemoſynis ita Dei inpræſentiarum extingui poteſt.

S. Hieron. in Cap. 31. Jerem.

Præcedentibus ſignis peccatores Deus admonet, ut ejus iram & juſtitiam vindicem pœnitendo effugiant. *Dediſti metuentibus te ſignificationem, ut fugiant a facie arcus; ut liberentur dilecti tui*. Diem igitur judicii frequenter cogitemus, & vitemus peccatum, & jam commiſſa pœnitendo deleamus. *Et obſervabo me ab iniquitate mea, quoniam omnia judicia ejus in conſpectu meo.*

Pſalm. 56. 6. Pſalm. 17. 24.

Erunt ſigna in ſole, & luna & ſtellis. De ſole materiali, de luna & ſideribus, quæ corporis oculis affulgent, & diei noctique præſunt, hæc ad litteram intelliguntur; ſi vero hæc ad ſenſum myſticum inflectamus, erunt ſigna in ſole Juſtitiæ, Chriſto ſcilicet Judice: in luna, id eſt, in conſcientia peccatoris, qui *ut luna mutatur*; & in ſtellis, id eſt, in Sanctis, qui *fulgebunt quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates*. In Chriſto Judice videbunt reprobi ſigna iræ, quam nunquam poterunt placare. In propria conſcientia videbunt ſigna confuſionis, quam non poterunt vitare. In Sanctis videbunt ſigna beatitudinis & gloriæ, quam non poterunt ſperare.

Eccl. 27. 21. Dan. 12. 3.

Nunc per alternas vices miſericordiam & juſtitiam ſuam Deus erga peccatores exercet, immo juſtitiam exercendo miſeretur, iraſcitur ut Pater, filios puniens ut revocet ad officium: *Non in perpetuum iraſcetur, neque in æternum comminabitur... Miſericors Dominus & juſtus, & Deus noſter miſeretur... Nunquid obliviſcetur miſereri Deus, aut continebit in ira ſua miſericordias ſuas? Cum iratus fueris, miſericordiæ recordaberis*, Hinc Tertullianus! & *poſt tot & tanta delicta humanæ temeritatis ac*

Pſalm. 102. 9. Pſalm. 114. 5. Pſal. 76. 10. Habacuc. 3. 2. Lib. de Pœnit. Cap. 2.

Prin-

Principe generis Adam auſpicata, poſt condemnatum hominem cum ſæculi dote, poſt ejectum paradiſo, mortique ſubjectum, cum rurſus ad ſuam miſericordiam maturaviſſet, jam inde in ſemetipſo pœnitentiam dedicavit, reſciſſa ſententia irarum priſtinarum, ignoſcere pactus operi & imagini ſuæ. In ſupremo autem judicio nullus erit erga reprobos miſericordiæ locus. *Non addam ultra miſereri, ſed oblivione obliviſcar eorum.* Nunc *ſuperexaltat miſericordia judicium.* In noviſſimo vero die *judicium* erit *abſque miſericordia his qui non fecerint miſericordiam*; qui nec proximi, nec animæ ſuæ miſerti fuerint. Tunc *accipiet armaturam zelus illius.* Tunc *Triumphator Iſrael non parcet, non flectetur.* Nunc velut digitum adhibet duntaxat ad punitionem peccatorum: *Digitus Dei eſt hic.* In ſupremo vero judicio manum ſuam ſuper peccatores aggravabit. *Oſtendam eis per vicem hanc, oſtendam eis manum meam & virtutem meam*; & *ſcient nomen mihi Dominus.* Tunc peccator deſperatus, & blaſphemans Deo dicet: *Mutatus es mihi in crudelem, & in duritia manus tuæ adverſaris mihi.*

Oſe. 1. 6. Jacobi 2. Sap. 5. 18. 1. Reg. 15. 29. Exod. 8. 19. Jerem 15. 21. Job. 30 21.

Tunc peccator omnia ſcelera ſua in conſcientia ſua videbit, nec ipſe ſolus, ſed homines univerſi, ad opprobrium ejus ſempiternum. *Immittam furorem meum in te*, ait Dominus; *& judicabo te juxta vias tuas: & ponam contra te omnes abominantiones tuas. Et non parcet oculus meus ſuper te, & non miſerebor; ſed vias tuas ponam ſuper te, & abominationes tuæ in medio tui erunt.*

Ezech. 7. 3. 4.

Tunc denique peccatores videbunt in Sanctis, qui in corporibus glorificatis redivivi obviam ibunt Chriſto in aera, ſemper cum Domino futuri, & dexteram ejus poſiti ad Regni æterni poſſeſſionem vocabuntur, in illis (inquam) videbunt reprobi ſigna gloriæ; quam illis ſperare non licebit; ad ignem æternum damnatis, ad tenebras ſine lumine, ad ſupplicia ſine fine. Magnum chaos & inſuperabile inter ſanctos & reprobos firmabitur, ita ut ad illos tranſire numquam poſſint.

Luc. 16.

Præparemus nos in judicium divinum: ſic vivamus, ut rationem omnium operum, verborum, conſiliorum & intentionum, cogitationum denique noſtrarum Deo reddituri. Vigilemus, & oremus, Chriſto fideles ſimus, mandata ejus accurate ſervantes. „ Dies Domini, ſicut fur in „ nocte, ita veniet. Vigilate ergo, quia neſcitis qua hora Dominus ve„ ſter venturus ſit. Illud autem ſcitote, quoniam ſi ſciret pater-familias „ qua hora fur venturus eſſet, vigilaret utique, & non ſineret perfodi „ domum ſuam. Ideo & vos eſtote parati, quia qua neſcitis hora Fi„ lius hominis venturus eſt....Beatus ille ſervus, quem, cum venerit „ Dominus ejus invenerit ſic facientem. Amen dico vobis, quoniam „ ſuper omnia bona ſua conſtituet eum. Si autem dixerit malus ſervus „ in corde ſuo: Moram facit Dominus meus venire, & cœperit per„ cutere conſervos ſuos, manducet autem & bibat cum ebrioſis; veniet „ Dominus ſervi illius, in die qua non ſperat, & hora qua ignorat: „ & dividet eum, partemque ejus ponet cum hyprocritis. Illic erit „ fletus, & ſtridor dentium.

I. Theſſal. 5. 2. Matt. 14. 42. & ſeqq.

DO-

DOMINICA II. ADVENTUS.

Joannes autem cum audiſſet in vinculis opera Chriſti, mittens duos de Diſcipulis ſuis, ait illi: Tu es qui venturus es, an alium exſpectamus? Et reſpondens Jeſus ait illis: Euntes renunciate Joanni quæ audiſtis, & vidiſtis: cæci vident, claudi ambulant, leproſi mundantur, ſurdi audiunt, mortui reſurgunt, pauperes evangelizantur, & beatus eſt qui non fuerit ſcandalizatus in me.

Matth. XI. 2. 3. 4. & ſeq. 2. Tim. 2.

1. Tim. 2.

QUam neceſſaria ſit fides in Chriſtum Filium Dei unicum, Dominum noſtrum (*Lib.* 1, *c.* 2. *Art.* 3. §. 1.) Hoc fundamentum fidei noſtræ ac ſalutis: *Unus Deus*: *Unus & mediator Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus* (*ibid.*) Fides explicita incarnationis Domini noſtri Jeſu Chriſti ſub Lege gratiæ neceſſaria eſt ad ſalutem omnibus & ſingulis hominibus, tam neceſſitate medii, quam neceſſitate præcepti. (*Lib.* 4. *Cap.* 3. *Art.* 8. *Regula* 5.) Fides Chriſtiana in duorum hominum cauſa proprie conſiſtit. (*Lib.* 1. *Cap.* 2. *Art.* 3. §. 1.) Juſti antiqui Chriſti mediatoris fide juſtificati ſunt (*ibid.*) Gratia Chriſti Jeſu erat tempore Legis veteris, ſed occulta. Spes futuræ per Chriſtum redemptionis in Mundi initio præmonſtrata. Abraham fide Incarnationis Filii Dei imbutus. Inſignes Chriſti venturi figuræ & Prophetiæ... Quomodo & per quid Chriſtus Mediator eſt? §. 2. Ad Chriſtum adeundum cum Diſcipulis Joannis ut ab ipſo doceamur. Chriſtus ſcilicet ſummus Propheta & Magiſter a Moyſe & Prophetis prænunciatus. Quæ Chriſtus docuit? Gentes docuit verum Dei cultum. Item quæ ſit vera felicitas, & quomodo ad *illam* perveniatur. Summa doctrinæ Chriſti. Ipſum eſſe verum Meſſiam, verum Dei Filium, Dei hominumque Mediatorem, omnium hominum Salvatorem, viam, veritatem & vitam ab ipſo diſcemus. Vitam, quam Juſti omnes ante ejus adventum deſiderarunt, ut a morte peccati, in quam per Adamum incurrerat, genus humanum liberaretur. Veritatem, qua figuræ omnes ipſum, ejuſque myſteria adumbrantes, promiſſa Patriarchis facta, Prophetarum denique vaticinia implerentur. Chriſtus enim *ſignaculum omnium Prophetarum* (ait Tertullianus) *adimplens omnia quæ retro de eo Prophetæ nuntiaverant. Poſt enim adventum Chriſti & paſſionem ipſius, jam non viſio, neque Propheta eſt, qui Chriſtum nuntiet venturum*. Ideo Evangeliſta ait: *Lex & Prophetæ uſque ad Joannem*. Idque Daniel prædixerat celebri oraculo: *Septuaginta Hebdomades abbreviatæ ſunt ſuper populum tuum, & ſuper urbem ſanctam tuam, ut conſummetur prævaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur juſtitia ſempiterna, & impleatur viſio & prophetia, & ungatur Sanctus ſanctorum*. Diſcemus Chriſtum eſſe viam, quam ſequi homines debent univerſi, ut ad Deum perveniant. *Ego ſum via, veritas, & vita. Nemo venit ad Patrem, niſi per me.*

S. Auguſt. Enarr. 2. in Pſalm. 29. Inter Deum Trinitatem, & hominum infirmitatem & iniquitatem, Mediator factus eſt homo, non iniquus, ſed tamen infirmus: ut ex eo quod non iniquus, jungeret te Deo; ex eo quod infirmus, propinquaret tibi: atque ita, ut inter hominem & Deum Mediator exiſteret, Verbum caro factum eſt. Tertull. Lib. Adverſ. Judeos.

Luc. 16.

Daniel 9. 24.

Joan. 14. 6.

I Juſti veteris Legis Chriſtum ardenter deſiderarunt. Illorum deſideria Eccleſia exprimit ſacro hoc Adventus Dominici tempore. *Emitte Agnum, Domine, dominatorem terræ, de petra deſerti ad montem Filiæ Sion ... Rorate Cæli deſuper, & nubes pluant Juſtum, aperiatur terra, & germinet Salvatorem ... Utinam dirumperes cælos & deſcenderes!* Ferventia illa veterum juſtorum deſideria exprimunt ſolemnes Antiphonæ quæ ſeptem diebus ante Nativitatem Domini in Eccleſia ad *Magnificat* canuntur,

Iſai 16. 1.

Iſai. 45. 2.

Iſai. 64. 1.

nuntur, *O Sapientia! O Oriens, O Clavis David! O Emanuel*, &c. De Christo scilicet vaticinatus est Aggæus Propheta: *Veniet desideratus cunctis Gentibus*. De ipso longe ante prædixerat Jacob; *Non auferetur sceptrum de Juda & Dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est: & ipse erit expectatio Gentium*. De illo Jeremias: *Spiritus oris nostri Christus Dominus captus est in peccatis nostris: cui diximus, in umbra tua vivemus in Gentibus*. Aggæi. 2. 8. Genes. 49. 10. Lamentat. 4. 20.

Hic est in quo Pater Æternus nos *vivificavit*, & *benedixit omni benedictione spirituali in cælestibus*. Hic est qui nos *reconciliavit Deo per crucem*, per quem *habemus accessum in uno Spiritu ad Patrem*. Hic est, sine cujus gratia nulla opera nostra Deo grata esse possunt, nec meritoria salutis æternæ: *Sicut enim*, inquit, *palmes non potest ferre fructum a semetipso, nisi manserit in vite: sic nec vos, nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos palmites. Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum: quia sine me nihil potestis facere*, &c. Hic est, sine quo orationes nostræ non sunt acceptæ Deo, nec exaudiri possunt, nisi per ipsum factæ. Quod nos docet Ecclesia, orationes suas ita concludens: *Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum*: Certo sciens quod *Oratio quæ non fit per Christum non solum non potest delere peccatum, sed etiam ipsa sit peccatum*; (ut loquitur S. Augustinus.) Hic est Pontifex magnus, qui non per sanguinem victimarum legalium, quæ peccata per se expiare non poterant, *sed per proprium sanguinem, semel introivit in sancta, æterna redemptione inventa*. Hic *Novi Testamenti Mediator, qui per Spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, per sanguinem suum emundans conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad serviendum Deo viventi*. Hic est, qui *una oblatione* corporis *sui consummavit in sempiternum sanctificatos*; & semper vivit, atque ad dextram Dei sedet Pontifex magnus, interpellans pro nobis. *Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ: ut misericordiam* per ipsum *consequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno*. Hæc summa eorum, quæ de Christo scire & credere debemus. Verum credere non sufficit Jesum Christum Dei Filium, propter nos hominem factum, redemptorem nostrum esse ac mediatorem, pro nobis mortuum, Deo pro peccatis nostris copiosam satisfactionem exhibuisse, propter nostram justificationem resurrexisse, ascendisse in cælos ut pararet nobis locum, & *Advocatus* noster esset apud Patrem: hæc, inquam, scire & credere non sufficit, nisi Christo Jesu, ut membra capiti, ut servi Domino nostro adhæreamus, nisi ipsum diligamus, & mandata ejus servemus. „ Et in hoc scimus, quoniam co- „ gnovimus eum, si mandata ejus observemus. Qui dicit se nosse eum, & „ mandata ejus non custodit, mendax est, & in hoc veritas non est. Qui au- „ tem servat verbum ejus, vere in hoc charitas Dei perfecta est: & in hoc sci- „ mus quoniam in ipso sumus. Qui dicit se in ipso manere, debet, sicut ille „ ambulavit, & ipse ambulare. Christianus veraciter non dicitur, qui Christum minime imitatur. Si in Christum creditis, operibus fidem comprobate. Morum vestrorum sanctitas demonstret, vos alium non expectare. *Tu es qui venturus es, an alium expectamus?* Si creditis Christum esse verum Messiam ac Salvatorem mundi, ut credebat Joannes Baptista, fidei vestræ sinceritatem ostendite, ut Joannes. Mittite domesticos vestros ad Jesum. Sustinete lubenter persecutiones & tribulationes, ut Joannes vincula sua & carcerem Herodis, & in iis semper memores estote Christi Jesu, scientes quod *Christianorum est pati mala temporalia, & bona sperare sempiterna*. Ephes. 2. Ephes. 3. Joan. 15. Hebr. 9. & 10. Hebr. 4. 16. 1. Joan. 2. S. August. Serm. 297.

Serm. 12. de passione Domini.

lium eumdem reformare & reparare decuit. *In hac ineffabili unitate Trinitatis* (inquit S. Leo) *cujus in omnibus communia sunt opera atque judicia, reparationem humani generis proprie Filii persona suscepit, ut quoniam ipse est per quem omnia facta sunt & sine quo factum est nihil, quique plasmatum de limo terræ hominem flatu vitæ rationalis animavit, idem naturam nostram ab æternitatis arce dejectam amissæ restitueret dignitati, & cujus erat conditor, esset etiam reformator.*

Secundo, Filius Dei est æterna Sapientia, a qua omnis sapientia hominum derivatur; & ideo per hoc homo in sapientia perficitur, quod verbi Dei fit particeps, sicut Discipulus instruitur recipiendo verbum Magistri. Unde Ecclesiast. 3. dicitur: *Fons sapientiæ verbum Dei in excelsis*. Et ideo ad consummatam hominis perfectionem conveniens fuit ut Verbum Dei humanæ naturæ personaliter uniretur. „ Non enim aliter nos „ discere poteramus quæ sunt Dei, nisi Magister noster Verbum existens „ homo factus fuisset. Neque enim alius poterat enarrare nobis quæ sunt „ Patris, nisi proprium ipsius Verbum. Quis enim alius cognovit sensum „ Domini, aut quis alius Consiliarius ejus factus est? Neque rursus nos „ aliter discere poteramus, nisi Magistrum nostrum videntes (inquit S. Irenæus Lib. 5. Cap. 1.) Ideo Filius Dei caro factus est, nec tamen mutatus in carnem; sicut verbum cum fit vox, ut ab auditoribus capiatur, non mutatur in vocem (*Lib.* 1. *Quæst.* 2. *Art.* 4.)

Tertio, persona Filii humanam naturam assumsit, ut impleretur prædestinatio eorum qui præordinati sunt ad hereditatem cælestem, quæ non debetur nisi filiis ejus. *Si filii, & heredes*. Decuit igitur ut Filius Dei incarnaretur, ut adoptandos in hereditatem vocaret, & consensum suum in gratia adoptionis comprobaret. Neque enim sine consensu filii naturalis ducendi erant in hereditatem qui a Patre alieni erant. *Misit ergo* Pater pro filiis, venit Filius pro fratribus, ut filii nomen adoptandi perciperent, & per illum cujus erat, & ab illo a quo erat. Adoptionis igitur gratia per Christum Jesum Filium Dei unicum donati sumus. Nos hereditas Christi, & hereditas nostra Christus. (*Lib.* 1. *Quæst.* 2. §. 6.) Licet porro tres personæ Sanctissimæ Trinitatis Incarnationem operatæ sint solus tamen Dei Filius incarnatus est. (*Eodem lib. & Quæst. Art.* 4. §. 4.)

Rom. 8. Hugo a S. Victore Lib. 2. De Sacram. P. 1. Cap. 2.

II. *Ad quid venit* Dei Filius? Ad humani generis redemptionem. *Propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cœlis... & homo factus est*. Propter nos homines, vilissimas creaturas, propter nos peccatores: non propter Angelos. *Non Angelos, sed semen Abrahæ apprehendit*. Peccaverant Angeli, peccaverat homo, Deus autem *peccantibus Angelis non pepercit, sed rudentibus inferni detractos, in tartarum traditos cruciandos, & in judicium magni diei vinculis æternis sub caligine reservavit*. Hominum vero misertus est, & sic eos dilexit, æque immeritos ut Filium suum unigenitum daret. Descendit Filius a summo cælo, e sinu Patris ut homines perditos repararet, captivos a diaboli tyrannide liberaret, pro nostris peccatis satisfaceret Deo, nec pro nostris tantum, sed totius Mundi. Ita venit propter nos peccatores, ut si homo in statu innocentiæ perseverasset, Filius Dei incarnatus non fuisset. (*Lib.* 1. *Quæst.* 2. *Art.* 4. §. 8.) Factus est nobis via per quam redeamus ad Deum. *Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quia Christus Jesus venit in mundum peccatores salvos facere, quorum primus ego sum. Tollit morbos, tolle vulnera, & nulla est causa medicinæ. Si venit de cælo magnus Medicus, magnus per totum orbem terræ jacebat ægrotus. Ipse ægro-*

Hebr. 2.

2. Petri 2. 4. Juda. 6.

1. Tim. 1. S. August. Serm. 75. alias 9. de verbis Apost.

tus

tus genus humanum est; (inquit S. Augustinus.) *Si enim homo ad imaginem & similitudinem Dei factus, in suæ naturæ honore, mansisset, nec diaboli fraude deceptus, a lege sibi posita per concupiscentiam deviasset, Creator mundi creatura non fieret*; (inquit S. Leo.) Magnum aliquid in causa fuisse credendum est, ut Majestas tanta de tam longinquo in locum tam indignum descendere dignaretur. *Ecce nomen Domini venit de longinquo*. „ Plane magnum aliquid (inquit S. Bernardus) quia miseri- „ cordia magna, quia miseratio multa, quia caritas copiosa. Adven- „ tus ejus causam & verba & opera clamant. Ad quærendam quippe „ ovem centesimam quæ erraverat, de montibus properavit: & ut con- „ fiteantur manifestius Domino misericordiæ ejus, & mirabilia ejus filiis „ hominum, propter nos venit. Mira quærentis Dei dignatio, magna „ dignitas hominis sic quæsiti. In qua si gloriari voluerit, non erit in- „ sipiens: non quod aliquid esse videatur tanquam a se ipso, sed quod „ tanti eum fecerit ipse qui fecit. *Domine quid est homo quia magnificas* „ *eum, aut quid apponis erga eum cor tuum*? Sed cur non potius homo „ ad Deum, quam Deus ad hominem venit? Nos quidem magis ad „ eum venire dignum fuit, sed duplex erat impedimentum. Nam & „ caligabant oculi nostri, ille vero lucem habitat inaccessibilem; & ja- „ centes paralytici in grabato, divinam illam non poteramus attingere „ celsitudinem: propterea benignissimus Salvator & Medicus anima- „ rum, & descendit altitudine sua, & claritatem suam infirmis oculis „ temperavit.

S. Leo Ser. 75. Isai. 30. Serm. 1. de Adventu Dom. Job. 7.

III. *Quando venit*? Nec initio mundi, statimque post lapsum hominis venire decuit; cum enim homo ex superbia peccasset, eo modo liberandus erat, ut humiliatus agnosceret se Redemptore indigere. Neque ad finem Mundi Filii Dei Incarnationem differri conveniens fuit, quia Dei notitia & reverentia, & morum honestas penitus abolita fuisset in terris: *Sed ubi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus*. Prius *Lex* Moysi *data est, quæ homini demonstrat suam infirmitatem, ut quærat demonstrata infirmitas Salvatorem, a quo sanata voluntas possit quod infirma non posset*. Venit Dei Filius ad liberandum hominem, in medio annorum, sexta mundi ætate, cum jam esset miserendi tempus quod ab æterno prædefiniverat ac præordinaverat. Cum magis necessarium erat auxilium, cum jam refriguisset caritas, & abundaret iniquitas; cum jam non appareret Angelus, non loqueretur Propheta: tunc dixit Filius Dei, *Ecce venio*. In plenitudine temporis. Nimirum *plenitudo & abundantia temporalium, oblivionem & inopiam fecerat æternorum. Opportune ergo advenit Æternitas, quando magis temporalitas prævalebat.*

S. Thomas 3. p. q. 1. A. 5. & 6. Galat. 4. 5. S. August. Epist. 145. alias 144. S. Bernard.

IV. Christo ob ejus adventum, & collata nobis in eo beneficia, gratias immortales agamus. Ipsum precemur ut Incarnationis suæ fructum nobis per gratiam suam applicare dignetur; Demus operam ne peccatis nostris fiat nobis inutilis ejus Adventus. Triplex Domini adventus, *Ad homines, in homines, contra homines*. Ad homines per Incarnationem, in homines per gratiam sanctificantem, contra homines in die judicii. Ob primum adventum gratias agamus Domino Deo nostro, & amorem illi rependamus, qui sic prior dilexit nos. Ad secundum nos præparemus per pœnitentiam, & per justitiam. *Justitia & judicium præparatio sedis tuæ* (ait Propheta.) Justitia virtus est quod suum est unicuique tribuens. Tri-

S. Bernard. Serm. 3. de Adventu. Psal. 88.

„ bue ergo tribus quæ ſua ſunt. *Redde ſuperiori*, *redde inferiori*, *redde*
„ *æquali*, *cuique quod debes*, & digne celebras adventum Chriſti, para
„ ei in juſtitia ſedem ſuam. Redde ſuperioribus reverentiam & obedien
„ tiam: Æqualibus, auxilium, exemplum, orationem: Inferioribus, cu
„ ſtodiam & diſciplinam. Præſta imprimis duplex iſtud officium corpo
„ tuo. Cuſtodiam, ut non regnet in eo peccatum, nec membra tua ar
„ ma fiant iniquitati: Diſciplinam, ut dignos faciat pœnitentiæ fructu
„ caſtigatum & ſubditum ſervituti. Si nos ita geramus, primi Adven
tus fructum percipiemus, in quo venit ad homines in carne & infirmi
tate: ad medium Adventum nos diſponemus, quo venit in ſpiritu & vir
tute: in poſtremo denique Adventu ſecuri erimus, quo veniet in glori
& majeſtate. In primo Chriſtus fuit redemptio noſtra: in ſecundo fit ju
ſtitia noſtra: in ultimo apparebit vita noſtra, & ſi ipſius mandata ſer
vaverimus, apparebimus cum ipſo in gloria.

DOMINICA III. ADVENTUS.

Miſerunt Judæi ab Jeroſolymis Sacerdotes & Levitas ad Joannem ut interrogarent eum, Tu quis es? Joan. 2. 19.

DUO Chriſtianæ humilitatis cardines, cognitio Dei, & cognitio ſui. Humilitas hominem Deo ſubjicit. Humilitas Chriſtiana facit ut homo ceteris omnibus hominibus ſe poſtponat, non cognitione ſolum, ſed affectu. (*Lib. 3. Cap. 5. Art. 9.*) Cum ſuperbia & inani gloria pugnat. Quantum inani gloriæ periculum? (*Art. 12. Regula 5.*) Remedia contra vanam gloriam. 1. Operum noſtrorum defectus conſiderandi. 2. Conſiderandum, quicquid boni in operibus noſtris eſt, Dei munus eſſe. 3 Vanam gloriam nos æternæ gloriæ præmio fruſtrari. 4. Oculi noſtri a bonis operibus noſtris avertendi, & in peccata noſtra reflectendi. 5. Divinum judicium conſiderandum. 6. Conſiderandum quid nobis deſit. (*Lib. 3. c. 5. Art. 13.*) S. Joannis exemplo omnia ad Deum referenda, nihil nobis tribuendum eſt, *De noſtro nihil habemus, niſi mendacium & peccatum. Joannis Baptiſta quanto præclarior erat in natis mulierum, & quanto humilior ad cognoſcendum Dominum, tanto meruit eſſe amicus Sponſi; Sponſo zelans, non ſibi, non ſuum honorem quærens, ſed judicis ſui, quem tamquam præco præibat.* Mittunt ad eum Judæi, non viles homines, non Herodianos, ſicut miſerunt ad Chriſtum, ſed inſignem legationem, Sacerdotes & Levitas, ut interrogarent eum, *Tu quis es?* ipſum ſcilicet adulationibus ſuis adducere volebant ad fatendum ſe eſſe Chriſtum, & ad gerendum ſe pro Chriſto, ipſum potius Magiſtrum habere & populo proponere volentes quam Jeſum; cum ob generis claritatem, & ob auſteritatem vitæ pluris faciendus ipſis videretur, quam Jeſus, quem vulgo ut fabri filium, ut nihil ſingulare in ſua converſatione, victu & veſtitu habentem, deſpiciebant. Sed Joannes, quo nemo homo major, adulationem reſpuit, nobiſque fugiendam eſſe docet ut peſtem animæ, & cor noſtrum contra noxias adulatorum laudes muniendum, quia *Plus perſequitur lingua adulatoris, quam manus interfectoris,* (*Lib. 4. Cap. 10. Art. 3. Regula 17.*) *Confeſſus eſt*, igitur Joannes, & *non negavit*, & *confeſſus eſt, quia non ſum ego Chriſtus.*„ Tanta erat excellentia in Joanne, ut
„ poſſet credi Chriſtus, & in eo probata eſt humilitas ejus, quia dixit ſe
„ non eſſe, cum poſſet credi eſſe. Inſtant Judæorum Legati. *Elias es tu? Pro-*
phet

Concil. Arauſic. 2.

S. Joannes Chryſoſt. Hom. 14. in Joan.

S. Auguſt. Enarrat in Pſal. 69.

S. Auguſt. Tract. 4. in Joan.

pheta es tu? Reſpondet Joannes: Non ſum. Humilitas ipſum immemorem reddit excellentiæ ſuæ. Poterat enim ſine mendacio & oſtentatione confiteri ſe eſſe Eliam, ſiquidem Chriſtus de illo ait: *Elias jam venit*, & *non cognoverunt eum... Tunc intellexerunt Diſcipuli, quia de Joanne Baptiſta dixiſſet eis*. Poterat ſe Prophetam confiteri; de illo ſiquidem Chriſtus dixerat: *Quid exiſtis in deſertum videre? Prophetam? Etiam dico vobis, & plus quam Prophetam*. Non tamen mentitur Præcurſor Veritatis, cum negat ſe Eliam eſſe. Elias enim non erat ſecundum proprietatem perſonæ, Elias erat ſimilitudine, ſpiritu, & virtute. Luc. 1. 17. *Et ipſe præcedet ante illum in ſpiritu & virtute Eliæ*. Chriſtus affirmat de ſpiritu, quod Joannes vere negat de perſona. Nec etiam mentitur cum ſe negat eſſe Prophetam: Non enim unus erat ex Prophetis illis antiquis, qui venturum Chriſtum prædicebant, ſed præſentem digito demonſtrabat. *Lex & Prophetæ uſque ad Joannem*. Ipſe *limes conſtitutus inter vetera & nova, ad quem deſineret Judaiſmus, & a quo inciperet Chriſtianiſmus*. Vel interrogatus, an Propheta eſſet, non quilibet, ſed ille a Deo promiſſus Moyſi Deuteron. 18. *Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis, ſicut me, ſuſcitabit tibi Dominus Deus tuus: ipſum audies*. Interrogatus, inquam, an eſſet ille Propheta a Judæis exſpectatus, quem ipſi a Chriſto diſtinctum eſſe arbitrabantur, quamvis non alius a Chriſto eſſet, ad eorum mentem reſpondit. *Non*. Imitemur ſancti Præcurſoris humilitatem, ne honores, titulos, laudes nobis indebitas, cum nobis offeruntur vel tribuuntur, accipiamus, etiam juſtas modeſte recuſemus, nobiſque diſplicere ſignificemus, quamvis placeat benevolentia laudantium. Extenuemus illas, quantum poſſumus. Ceterum ne mentiamur unquam humilitatis ſpecie, *ut in parte veritatis, non in parte falſitatis, humilitas collocetur: & ne humilitas conſtituta in parte falſitatis, perdat præmium veritatis*. (*Lib.* 4 *Cap.* 10. *Art.* 3. *Regula* 15. *p.*) Joannem urgent Legati Judæorum, *Quis es, ut reſponſum demus bis qui miſerunt nos? Quid dicis de te ipſo*: Miniſterium ſuum quam humillime fieri poteſt vir ideo maximus, quia humillimus, declarat, *Ego*, inquit, *vox clamantis in deſerto*, *Dirigite viam Domini*. Non ſe Doctorem, Prædicatorem, Præcurſorem Chriſti dicit, ſed meram vocem. Quid voce fragilius? Sonus eſt, aeris percuſſio; cum auditur, evaneſcit; vox eſt, prætereaque nihil. Quamquam vero magna ſit iſta Joannis dignitas, quod eo quaſi voce Verbum divinum uti dignatum ſit, ejus tamen humilitatem & modeſtiam commendat hæc reſponſio, noſque docet, humiliter de nobis ſentire, non exaltare cor noſtrum, neque efferre oculos, neque ambulare in magnis & mirabilibus ſuper nos; ſed nos *ſervos inutiles* agnoſcere & profiteri coram Deo & hominibus; *peccatores omnium notarum, nulli rei niſi pœnitentiæ natos*. O utinam vel voces eſſemus, factis Deum prædicantes! ſed heu! ex illis ſumus, de quibus Apoſtolus ait (ad Titum 1. 16.) *Confitentur ſe noſſe Deum, factis autem negant*. Chriſtianus qui ſecundum fidem ſuam, Deique legem vivit, *auditur dum videtur*; nam & *elinguis Philoſophia vita contenta eſt. Et ſi eloquium conticeſcat, ipſe habitus ſonat. De occurſu meo vitia ſuffundo*, inquit verus Chriſti diſcipulus. (Apud Tertullianum. Lib. de Pallio, C. ultimo.)

II. Inſtant Judæorum Legati, qui erant ex Phariſæis, & Joannem, quem laudibus adulatoriis ab humilitatis propoſito dimovere non potuerant, ex probrando tentant, eoque adducere conantur, ut ſe vel Meſſiam vel certe Prophetam fateatur. *Quid ergo baptizas, ſi tu non es Chriſtus, neque Elias, neque Propheta?* Tum humillimus Præcurſor Chriſtum prædicat, extollit;

Matth. 17. 12. Matth. XI. S. Auguſt. S. Greg. M. Luc. 16. Tertull. lib. 4 cont. Marcion. cap. 35. Origenes S. Joann. Chryſoſt. S. Cyrill. &c. S. Auguſt. De Natura & Gratia c. 34 Pſal. 130. Luc. 17. 10. Sic & vos cum feceritis omnia quæ præcepta ſunt vobis, dicite: Servi inutiles ſumus. Tertull. lib. de Pœnit. Peccator omnium notarum, cum ſim, nulli rei niſi pœnitentiæ natus.

tollit; se ipsum vero magis ac magis deprimit. *Ego baptizo in aqua. Medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis. Ipse est qui post me venturus est, qui ante me factus est, cujus ego non sum dignus ut solvam ejus corrigiam calceamenti.*

Ego in aqua sola baptizo: Christus in spiritu. Baptisma quo plebem initio, pœnitentiæ professio est, ad baptisma Redemptoris disponens. Jam ille inter vos agit, & ipsum ignoratis. Post me venit prædicans, & baptisma divinius atque efficacius instituens, longe me dignior & excellentior est, utpote Filius Dei Unigenitus, & Mundi Salvator, cui vel abjectissima exhibere ministeria non sum dignus. Joannem Christianus imitetur, cum de inani gloria tentatur, ad Christum referat omnia, ad ejus cognitionem adducere modis omnibus studeat eos quibus convivit. Deploranda enim hominum sæculo servientium cæcitas est, qui Christum non cognoscunt, neque cognoscere satagunt. *Medius vestrum stetit, quem vos nescitis.* Attendant ad terribilem Apostoli sententiam: *Si quis ignorat, ignorabitur.*

1. Cor. 14. 38.

DOMINICA IV. ADVENTUS.

Factum est verbum Domini super Joannem Zachariæ filium in deserto. Et venit in omnem regionem Jordanis, prædicans Baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. Luc. 3.

JOannes Ministrorum Ecclesiasticorum & Prædicatorum norma, electus a Deo, atque in deserto per multos annos in omni virtutis genere exercitatus, vitæ austeritate cum innocentia spectatissimus, & Precursoris Christi jam maturus officio, illud tamen obire non aggreditur, *nisi* vocatus & missus a Deo. *Factum est verbum Domini super Joannem Zachariæ filium in deserto.* Hinc colligitur, neminem absque vocatione in Clerum adlegendum esse, & sacris Ordinibus initiandum, neminem absque probatione; neminem nisi qui vel innocenter vixerit, vel occultas prioris vitæ maculas diuturna pœnitentia eluerit. (*Lib. 2. Cap. 3. Artic. 5. Regulis* 16. 18. & 19.) De necessitate vocationis ad beneficia Ecclesiastica, curam præsertim Animarum habentia, vide (*Cap. 6. ejusdem Libri, Regulis* 3. 4. & 5.) Non minus necessaria est vocatio, missio, morumque probata integritas, ad ministerium prædicationis Evangelicæ obeundum. *Quomodo* enim *prædicabunt, nisi mittantur?* Hinc S. Paulus *Apostolum* se dicit *per imperium Dei, per voluntatem Dei.* Isaias Propheta se non offert Deo ad prædicandum, nisi mundatis labiis ab Angelo. *Et volavit ad me unus de Seraphim, & in manu ejus calculus, quem forcipe tulerat de Altari. Et tetigit os meum, & dixit: Ecce tetigit hoc labia tua, & auferetur iniquitas tua, & peccatum tuum mundabitur. Et audivi vocem Domini dicentis, Quem mittam? & quis ibit nobis? Et dixi: Ecce ego, mitte me.* Vitæ austerioris esse debent verbi Dei Prædicatores, ut pœnitentiam populis fructuose prædicent, solitudinis & sacri secessus amantes, a sæculo & moribus sæculi segregati, quin etiam a sæcularium hominum, & mulierum præsertim nimia frequentatione & familiaritate; qui audiantur magis in publico, quam videantur, *Vox clamantis in* deserto; nec prodeant nisi necessitate vel caritate compulsi, ut ministerio suo fungantur, & parent Domino plebem perfectam. Discant parentes filios suos Ecclesiastico statui non temere devovere. Discant Beneficiati Ecclesiastica beneficia nepotibus, quorum non est pro-

Tract. De Sacrment. Ordinis.

Rom. 10. 15. 1. Tim. 1. 2. Tim. 1.

Isai. 2. 6. 7. 8.

probata vocatio, carnali affectu non resignare, ut hereditate possideant sanctuarium Dei. Audiant S. Bernardi verba Epist. 2. ad Fulconem, de ejus avunculo sic loquentem: „ O senem infelicem! o avunculum cru-„ delem, qui statim moriturus, nepotis animam prius interfecit: quem „ ut peccatorum suorum haberet heredem, Christi sorte privavit: ma-„ luit in suis facultatibus habere successorem, quam pro iniquitatibus „ intercessorem. Timeant qui in Clerum, & in dignitates & beneficia Ecclesiastica, verbique ministerium, sine vocatione insiluerunt. Alle, ille debet ad Clerum, ad Sacerdotium, ad Animarum curam, ad verbi divini prædicationem pertrahi, *Qui cunctis carnis passionibus moriens, jam spiritaliter vivit, qui prospera mundi postposuit, qui nulla adversa pertimescit, qui sola interna desiderat.* Qui denique in mundo est a mundo alienus, & solitarius, levans se supra se, velut alter Baptista Dei vocationem fideliter & obedienter sequens, non temere præveniens. *Factum est verbum Domini super Joannem Zachariæ filium in deserto.* Vitæ sanctimonia Concionatori necessaria. (*Lib. 2. Cap. 7. Art. 2. Regula XI. ....*) S. Gregor. M. P. 1. Pastor. c 10.

Et venit in omnem regionem Jordanis, prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. Ministerium suum a prædicatione pœnitentiæ exorsus est Joannes. Suum etiam inde auspicatus est Christus. Matth. 4. 17. *Exinde cœpit Jesus prædicare & dicere: Pœnitentiam agite, appropinquavit enim regnum cælorum.* Inde etiam Apostolorum prædicatio cœpit. *Pœnitentiam agite.* Hoc vitæ, pietatisque Christianæ fundamentum. Actor. 2. 38.

Magna felicitas est hominis sanctum Christi Jesu baptismum recepisse, qui baptismo Joannis longe excellentior est (*Lib. 2. Cap. 3. propositione unica*) quod & ejus admirabiles effectus demonstrant, scilicet, Primo plena & perfecta remissio cujuscumque peccati. (*Cap. 8. propos. 1.*) Secundo, pœnarum omnium peccatis debitarum a Deo benigna condonatio. (*Propos. 2.*) Et quamvis post baptismum pœnæ hujus mortalis vitæ remaneant; baptismi tamen virtute ab his justi liberabuntur in resurrectione, (*Propos. 3.*) Tertio, Regeneratio seu renovatio per gratiam sanctificantem, virtutum infusarum ac donorum comitatu instructam. (*Propos. 4.*) Adeo ut baptismo sequens omnis renovatio quodam modo tribuatur. (*Propos. 5.*) Quarto illuminatio, & bonorum operum fœcunditas (*Propos. 6.*) Quinto, Christi character, (*Propos. 7.*) Sexto, Regni cælestis, quod baptismo intercluſum erat, apertio. (*Propos. 8.*) Deo gratiæ agendæ, ejusque misericordia laudanda ob baptismi beneficium. Considerandum quam aliena debet esse ab omni crimine Baptizatorum vita. (*Lib. 2. Cap. 7. in Documento ad Morum informationem post octavam propos.*) Tract. de Baptismo.

II. *Venit in omnem regionem Jordanis, prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum.* Magna Dei misericordia, qui homini in mortale peccatum lapso post baptismum, remedium aliud providit, aliud quodammodo lavacrum, baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum, secundam post naufragium tabulam ..... Pœnitentia, laboriosus baptismus a Patribus dicitur. Pœnitentiæ virtutis natura & characteres explicantur. Non est simplex resipiscentia, seu vitæ mutatio. Tres veræ pœnitentiæ actiones. (*Lib. 2. Tract. de Pœnit. Cap. 1. Art. 2. N. 3. 4. 5.*) Sacramentum est a baptismo diversum (*ibid. Art. 5. Propos. 6.*) Pœnitentiæ baptismus sæpius iterati potest. (*Propos. 7.*) Peccatores timore judiciorum Dei primo concutiendi, ut ad pœnitentiam adducantur. Sic Joannes

diecbat ad turbas quæ exibant ut baptizarentur ab ipſo: *Genimina viperarum, quis oſtendit vobis fugere a ventura ira? Jam ſecuris ad radicem arborum poſita eſt. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur.* Timor pœnarum utilis, diſponit enim ad juſtificationem, ſed non ſufficit. Neceſſe eſt enim ut peccatores „ a divinæ Juſtitiæ timore quo utiliter concutiuntur, ad conſiderandam Dei miſe„ricordiam ſe convertendo, in ſpem erigantur, fidentes Deum ſibi pro„pter Chriſtum propitium fore: Illumque tamquam omnis juſtitiæ fon„tem diligere incipiant. (*Lib.* 2. *Cap.* 4. *Art.* 3. *Propoſit.* 5. & 7.) Sine amore Dei, cor non mutabitur, non ſuſcitabuntur de lapidibus iſtis filii Abrahæ: Non parabitur via, qua nos ad Deum revertamur, & Deus ad nos revertatur. In cor noſtrum venire debet. Cor igitur parandum, & rectum faciendum. *Parate viam Domini, rectas facite ſemitas ejus.* Rectum porro eſſe non poteſt, niſi Dei amore innovetur. Unus Dei amor rectum facere poteſt, quod amor ſæculi incurvavit, obliquum fecit, corrupit. Solus ille ex ſuperbis humiles facit, & Chriſto gratiarum fonti recipiendo idoneos reddit. *Omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur.* Solus amor Dei intentionem rectam efficit, ſine qua nullum opus ſanctum eſt & utile ad ſalutem: *Et erunt prava in directa.* Solus amor Dei vias aſperas complanat, & facilem, jucundam, ſuavemque reddit divinæ legis ac mandatorum obſervantiam: *Et aſpera in vias planas.* Solus amor Dei facit ut digni ſint Deo pœnitentiæ noſtræ fructus. *Non enim fructus eſt bonus, qui de caritatis radice non ſurgit* (ait S. Auguſtinus) *Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ.* Si quæratis, quos fructus? cum Joanne reſpondebo: *Qui habet duas tunicas, det non habenti: & qui habet eſcas ſimiliter faciat.* Hæc faciendo, corda veſtra & animos ad Chriſtum naſcentem recipiendum, ut par eſt, diſponetis, illumque vobiſmetipſis probabitis potentiſſimum & beneficentiſſimum Salvatorem. *Et videbit omnis caro ſalutare Dei.*

Conc. Trid. Seſſ. 6. C. 6.

S. Auguſt. Lib. de Spir. & Lit. C. 14.

IN NATIVITATE DOMINI.

Parvulus natus eſt nobis, & Filius datus eſt nobis.
Iſaiæ 9. 6.

NObis natus, nobis datus eſt Filius Dei, & parvulus propter nos factus.

Qui fructus ex Chriſti nativitate colligendi. Sapientia Dei, quæ cibus eſt Angelorum in ſinu patris æterni, facta eſt lac hominum in ſinu Virginis matris, & in præſepi Bethleemitico ..... Filius Dei homo factus eſt, ut nos faceret filios Dei ..... Agnoſcamus igitur dignitatem noſtram, & in novitate vitæ ambulemus. Primus hic fructus ex Nativitate Chriſti colligendus .... Fructus alter, fervens amor Dei ..,. Imitandæ virtutes, quarum nobis exemplum in Nativitate ſua Chriſtus dedit, humilitas, paupertas, mortificatio carnis. *Niſi converſi fueritis, & efficiamini ſicut parvuli, non intrabitis in regnum cælorum. Quicumque ergo humiliaverit ſe ſicut parvulus iſte, hic eſt major in regno cælorum.* (Lib. 1. Quæſt. 2. Art. 4. §. VIII.)

Matt. 18. 3. & 4.

I. Deſiderium omnium gentium in Chriſti Jeſu nativitate impletum eſt.

Ecce

Ecce venit Desideratus cunctis gentibus. Gentes ante nativitatem Christi constitutæ *in regione umbræ mortis* Salvatorem desiderabant, qui vitam ipsis redderet. *In tenebris* ignorantiæ & erroris ambulantes, præceptorem & magistrum desiderabant, qui ipsos ab errore liberaret. Sub gravi jugo peccati & tyrannide dæmonis gementes, desiderabant victorem, qui *jugum oneris ejus, & virgam exactoris* confringeret. Stabulum & præsepe cunæ sunt ubi Vita nascitur, ut nos a morte liberet. Præsepe cathedra est Verbi docentis, ut nos ab errore liberet. Præsepe & stabulum castra sunt ubi Triumphator Israel contra dæmonem pugnat, ut nos ab ejus servitute ac tyrannide liberet. Aggæi. 2.

Christus venit ut vitam habeamus, & abundantius habeamus. *Generatio Christi, origo est populi Christiani; & natalis capitis, natalis est corporis*, (inquit S. Leo) *Habeant licet singuli quique vocatorum ordinem suum & omnes Ecclesiæ filii temporum sint successione distincti; universa tamen summa fidelium, fonte orta baptismatis, sicut cum Christo in Passione crucifixi, in Resurrectione resuscitati, in Ascensione ad dexteram Patris collocati, ita cum ipso sumus in hac novitate congeniti. Quisquis enim hominum, in quacumque Mundi parte credentium regeneratur in Christo, interciso originalis tramite vetustatis, transit in novum hominem renascendo; nec jam in propagine habetur carnalis patris, sed in germine Salvatoris, qui ideo filius hominis est factus, ut nos filii Dei esse possimus*. Id in resurrectione filii Sunamitidis adumbratum. Filium a Deo impetraverat pia illa mulier precibus Elisæi Prophetæ. Hunc ipsi mors immatura præripuit. Venit ad Virum Dei in Montem Carmeli, ut filii vitam obineret. Misit illi Giezi servum cum baculo suo, jubens ut illud poneret super faciem pueri defuncti. Mater afflicta ab Elisæo obtinuit ut cum ipsa venirent in domum in qua puer jacebat. Giezi præcesserat eos, & baculum Prophetæ super faciem pueri frustra posuerat; non erat vox, neque sensus. Reversusque est in occursum Viri Dei, & nuntiavit ei, puerum non surrexisse. Ingressus domum Elisæus, clausoque ostio, & fusis ad Deum precibus, *incubuit super puerum, posuitque os suum super os ejus, & oculos suos super oculos ejus, & manus suas super manus ejus, & incurvavit se super eum, & calefacta est caro pueri. At ille reversus, deambulavit in domo, semel huc atque illuc: & ascendit, & incubuit super eum, & oscitavit puer septies; aperuitque oculos*. Humanum genus in Adamo mortuum. Misit Deus Legem, veluti baculum, per Moysen servum suum. Posuit ille baculum supra mortuum; non surrexit. *Si enim data esset Lex quæ posset vivificare, omnino ex Lege esset justitia*. Non ergo potuit Lex vivificare. *Venit ipse* Dei Filius, *grandis ad parvulum, Salvator ad salvandum. vivus ad mortuum ..... Juvenilia membra contraxit, tanquam seipsum exinaniens, ut formam servi acciperet. Parvum se parvo coaptavit, ut efficeret corpus humilitatis nostræ configuratum corpori gloriæ suæ. Itaque in typo Christi Prophetice expresso suscitatus est mortuus, tanquam justificatus impius*, Christi infantis lacrymis humanum genus revocatum ad vitam est. Monicæ Augustini matri sanctissimæ ubertim flenti perditionem filii a Manichæis seducti, respondit olim sanctus quidam Episcopus: *Vade a me, ita vivas, fieri non potest ut filius istarum lacrymarum pereat*. Et ego impossibile esse dixero ut genus humanum in morte peccati maneat, si quidem Jesus infans lacrymas fundit ut ipsum ad vitam revocet. *Me illius infantiæ vagientis abluunt fletus, mea lacrymæ illæ delicta la-*

4. Reg. 4.

S. Aug. Serm. 26. alias XI. de verbis Ap.

S. Aug. lib. 3. Confess. c. 12.

S. Ambros. lib. 2. in Luc. n. 41.

ve-

verunt ... Ille parvulus, ille infantulus fuit; ut tu vir possis esse perfectus; Ille involutus in pannis, ut tu mortis laqueis sis absolutus: Ille in præsepibus, ut tu in altaribus: Ille in terris, ut tu in cælis: Ille alium locum in eo diversorio non habebat ut tu plures haberes in cælestibus sedibus mansiones.

II. Non solum ut nos a morte liberet, Vita nascitur in præsepi Bethleemitico; sed ut nos liberet ab errore, Verbum in stabulo docet, ac tenebras nostras dispellit. *Et vita erat lux hominum. Et lux in tenebris lucet.* Venit enim *ad dandam scientiam salutis plebi ejus.* Veteris quidem Legis tempore Deus Verbum homines docebat, sed mediate tantum, quia in subjectis creaturis; obscure, quia sub variis figuris; de longe, quia cum dilatione promissionis. At hodie Verbum infans in præsepi homines docet, non Angelorum, aut aliorum hominum ministerio, sed immediate & per se ipsum. *Ego ipse*, inquit, *qui loquebar, Ecce adsum.* De sinu patris, de umbris legis, de utero Matris Virginis exivi, ut vobis cælestia Mysteria revelem, & recte vivendi Præcepta tradam, *Unigenitus qui est in sinu Patris ipse enarravit.* Perfectissime novit omnia quæ docere debet Deus scientiarum Dominus. *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum.* Artem habet docendi, modoque admirabili se attemperat captui hominum, carnem induens. *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis.* Deus optimus maximus, qui legem suam e cælo dictare poterat, ad Montem Sinai descendit, ut eam populo suo traderet. Amoris fuit iste condescensus: *Qui poterat ex ipso cælo legem dictare, narrat utile esse hominibus si e Sinai eam promulgaret: idque ideo fecit ut & Moyses ascendere posset, & illi de proximo sermonem audientes, melius crederent.* Verbum divinum, non in Montem Sinai, sed in præsepe Bethleemiticum suam demittit Majestatem, ut nos doceat, & ut de proximo vocem ejus audientes, melius credamus. *Transeamus* igitur *usque Bethleem & videamus hoc verbum quod factum est.* Jesum præceptorem nostrum audiamus, & inde revertemur sapientiores atque sanctiores; si quidem vim habet efficacissimam persuadendi quæ scit & docet, non tantum præceptis, sed lacrymis & exemplis. *Nec dum loquitur lingua, & quæcumque de eo sunt, clamant, prædicant, evangelizant: ipsa quoque infantilia membra non silent. In omnibus mundi judicium arguitur, subvertitur, confutatur.* Verbum factum est caro, & sic habitavit in nobis. Dum esset in principio ad Deum, *lucem habitabat inaccessibilem*, & non erat qui caperet illud. *Quis enim investigavit sensum Domini, aut quis Consiliarius ejus fuit? Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei:* sed jam capiat & carnalis, quia Verbum factum est caro. Si nihil præter carnem novit audire, ecce Verbum caro factum est, audiat illud vel in carne. O homo, in carne tibi exhibetur Sapientia illa quondam occulta: ecce jam trahitur de occultis, & ipsis se ingerit sensibus carnis tuæ. Carnaliter (ut ita dixerim) prædicatur tibi. Fuge voluptatem, quia posita est mors secus introitum delectationis: Age pœnitentiam, quia per hanc appropinquat regnum. Hoc tibi prædicat stabulum istud, hoc præsepe clamat, hoc membra illa infantilia manifeste loquuntur, hoc lacrymæ & vagitus evangelizant.

Verum si panni tibi vilescunt, Angelos collaudantes admirare. *Fact. est cum Angelo multitudo Militiæ cælestis laudantium Deum & dicentium*

Isaias 2. 6. Joan. 1.

S. Athanas. Or. 3. Cont. Arianos.

S. Bernard. Serm. 3. de Nat. Dom.

1. Tim. 6.

Isai 4. 1. Cor. 4.

Luc. 2.

Gloria in altiſſimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Militia cæleſtis Duci ſuo adſtat, in præſepi, velut in caſtris, hoſtes noſtros jam debellanti. Scilicet, *Vagitu ſuo ad arma convocaturus infans, de nutricis & gerulæ ſuæ collo hoſtem deſtinaturus, atque ita Damaſcum & Samariam pro mammis ſubacturus.* Tertull. adverſ. Jud.

III. *Rex Iſrael mutavit habitum ſuum, & ingreſſus eſt bellum*. Filius Dei hoſtes noſtros debellaturus, *Habitu inventus* eſt *ut homo*. Cum Moyſes infans Regium diadema a filia Pharaonis ſibi impoſitum abjecit, conculcavit, augurati ſunt Ægyptii hunc infantem aliquando Ægypto exitio fore, magnaſque clades genti illaturum, teſte Joſepho. Dæmon videns Chriſtum natum contemnere divitias, honores, delicias, & quicquid mundus magnifacit & amat, hoc eventu conturbatur, & divinum illum Infantem natum eſſe ad evertendum ejus imperium, hominesque ab ejus tyrannide liberandos auguratur. *Jugum oneris ejus, & virgam humeri ejus, & ſceptrum exactoris ejus ſuperaſti, ſicut in die Madian.* 3. Reg. c. 22. 30. Philipp. 7. Iſai. 9. 5.

„ Jugum vocat Propheta diaboli dominationem, & virgam ejus ſervitutem. Ab his autem credentes in ipſum liberavit Dominus Jeſus Chri-
„ ſtus. Exactores vocat non ſolum dæmones, eorumque principem, ſed
„ ex hominibus etiam eos qui prædicationi contradicunt. Horum au-
„ tem dominatum evertit per paucos quoſdam, & hoſce nudos; ſicut
„ olim per Gedeonem, & trecentos lampades geſtantes multa Madiani-
„ tarum millia interemit. Quemadmodum enim illos ſine armis peſſum-
„ dedit, ſic orbem univerſum per duodecim Præcones ſubegit, & hos
„ quidem non armatos, ſed una tunica indutos, pedibus nudis, nec vir-
„ gam ferre permiſſos. *Tradidit Dominus in manus ejus Madian, & omnia caſtra ejus*. Victoriam Gedeon, & Iſraelis per eum liberationem a Madianitarum tyrannide, præceſſit ſignum roris in ſolum vellus deſcendentis, cum reliqua terra ſicca permaneret. Victoriam Emmanuelis ſignificavit ejuſdem in Virginis uterum, velut roris in vellus deſcenſus:
„ Sicut pluvia in vellus deſcendiſti, ut ſalvum faceres genus huma-
„ num .... Rorate cæli deſuper, & nubes pluant Juſtum. Hinc S.
„ Bernardus *t* Pluvia voluntaria, (inquit) quam ſegregavit Deus here-
„ ditati ſuæ, prius ſe virgineum demiſit in uterum: poſtmodum vero
„ ubique terrarum diffuſa eſt per ora Prædicatorum. " Denique victrices copias rori cæli Chuſai belli Dux in Abſalomi conſilio comparat: *Operiemus eum, ſicut cadere ſolet ros ſuper terram*. Theodor. in comm. Jonic. 7. Eccleſ. offic Iſai. 45. 8. S. Bernard. Serm. 2. ſuper Miſſus eſt.

Cum Saul Rex Davidem perſequeretur ſuper abruptiſſimas petras deſerti Engaddi, venit ad caulas ovium, quæ ſe offerebant iter agenti, eratque ibi ſpelunca, quam ingreſſus, incidit in manus Davidis ibi latentis: cujus clementia & manſuetudine admirabili victus, repente in virum alterum mutari viſus eſt, & exclamavit: *Numquid vox hæc tua eſt, fili mi David? Et levavit Saul vocem, & flevit .... Tribuiſti mihi bona, ego autem reddidi tibi mala .... Nunc ſcio quia certiſſime regnaturus ſis ..... Ne auferas nomen meum de domo Patris mei*. Filius Dei e montibus æternis deſcendens, in ſpelunca, in ſtabulo, in præſepi ſe abſcondit, cæleſtis militiæ multitudine ſtipatus. Nos perdere poteſt, qui ipſum iteratis offenſis crudeliter perſecuti ſumus. Verum ſolam clementiam & manſuetudinem adhibet ut nos vincat, beneficiis & favoribus pro armis utitur in illo amoris prælio. Noſtras ſaltem lacrymas cum illius lacrymis miſceamus: deponamus arma peccati: dicamuſque amabili Regi Regum: *Tribuiſti mihi bona, ego autem reddidi tibi mala*. Næ 2. Reg. 17. 11. 1. Reg. 24.

me

me ingratum, Infans adorande, Divinam tuam Majestatem multiplicí-bus, atrocissimisque injuriis lacessivi, cum me beneficiis cumules, a morte peccati, ab errore, a dæmonis tyrannide me liberans. Deinceps in corde meo regnabis, nec mundus, aut cupiditates meæ tuam umquam in me dominationem turbabunt. *Nunc scio quod certissime regnaturus sis.* Unum rogo, ne me deleas de libro vitæ, quod peccata mea merentur. *Ne auferas nomen meum de domo Patris mei.* Domine Jesu, vita mea, præceptor meus, liberator meus, hanc gratiam precor ne mihi neges, qui describi voluisti in censuali terreni Imperatoris codice, ut te nasci ostenderes ad adscribendum electos tuos in æternitate.

DOMINICA INFRA OCTAVAS NATIVIT. DOMINI.

Erat Pater ejus & Mater mirantes super his quæ dicebantur de illo. Et benedixit illis Simeon, & dixit ad Mariam matrem ejus. Ecce positus est hic in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israel, & in signum cui contradicetur... Luc. 2.

Luc. 2. EXtrema gaudii luctus occupat: Angelus *gaudium magnum* nuper nuntiavit pastoribus, & *omni populo, quia natus*, inquit, *vobis Salvator, qui est Christus Domini.* Nunc Simeon sanctus senex, Dei Spiritu afflatus tristes eventus Mariæ & Josepho prædicit, Christum scilicet positum esse in ruinam & in resurrectionem multorum in Israel, & in signum cui contradicetur. Qua ratione positus sit in multorum resurrectionem, concipere facillimum est, si quidem natus est ut genus humanum a morte peccati, a morte & damnatione eterna liberaret. *Deus*
Eph. 2. 4. 5. *qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, & cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos in Christo.* Verum non ita facile est intelligere qua ratione Christus sit positus in ruinam multorum. Id tamen verissimum. Nam & ruinam excidiumque Jerusalem maturatum est Christi adventu in mundum, quem non solum Judæi non receperunt in propria venientem, sed insuper Salvatorem ac Redemptorem suum contumeliis & morte turpissima affecerunt. Hinc
Luc. 19. Christus flens super Jerusalem ait: *Circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te & coangustabunt te undique: & ad terram prosternent te, & filios tuos qui in te sunt, non relinquent in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoveris tempus visitationis tuæ.*

Verum & in spiritualem æternamque ruinam plurimorum, qui ejus adventu, misericordia, & gratiis abutuntur, positus est Christus modo longe terribiliori. Id ab Isaia prædictum: *Et erit vobis in sanctificationem. In lapidem autem offensionis, & in petram scandali duabus do-*
Isai. 8. 14. *mibus Israel.* Quod de Christo Jesu interpretati sunt Apostoli. *Offenderunt in lapidem offensionis* (ait S. Paulus) *sicut scriptum est: Ecce pono*
Rom. 9. 32. 33. *in Sion lapidem offensionis, & petram scandali, & omnis qui credit in*
1. Petr. 1. 6. 7. 8. *eum, non confundetur.* Et S. Petrus: *Propter quod continet scriptura: Ecce pono in Sion lapidem summum angularem, electum, pretiosum: & qui crediderit in eum, non confundetur. Vobis honor credentibus: Non credentibus autem lapis quem reprobaverunt ædificantes, hic factus est in caput anguli, & lapis offensionis, & petra scandali.*

Longe tamen dispari modo Christus in resurrectionem & ruinam multo-

torum positus est. Resurrectio enim & salus multorum tota est ex Salvatoris beneficio & gratia: Ruina & perditio multorum, tota est ex hominum vitio. Christus pro omnibus & singulis hominibus mortuus .... Non minores gratias Christo quisque debet homo, quam si pro eo solo mortuus esset... Nemo nisi culpa sua excidit a salute... Ad omnes Testamentum suum scripsit Jesus... Quid sperare non licet homini pro quo Christus mortuus est? Cælestis Medicus, quantum in ipso est, sanare venit ægrotum... Sanguis Christi habet in se ut omnibus prosit, sed si non bibitur, non medetur. (*Lib.* 1. *Quæst.* 2. *Art. Quinto*, §. 9.) Perditio igitur reproborum ex ipsis est, non ex Deo, qui *vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Unus enim Deus, unus & mediator* 1. Tim. 2. *Dei & hominum homo Christus Jesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus*. (Lib. 1. Quæst. 2. Art. 2. §. 17. n. 7.)

Christus Jesus illis est in ruinam & perditionem, qui ejus Evangelio contradicunt. *Positus est hic in ruinam multorum, & in signum cui contradicetur*. Quot & quantas contradictiones a Judæis passus est? Quantas a Gentilibus, ab impiis, ab hæreticis, a Christianis secundum ejus Evangelium non viventibus, & præcepta non servantibus, quotidie patitur? *Recogitate eum qui talem sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum con-* Hebr. 22. *tradictionem*. Contradicitur ejus doctrinæ, ejus mysteriis, præceptis, exemplis. Quisquis mundi legibus, moribusque, non Christi Evangelio vitam suam conformat; quisquis cupiditatibus suis indulget, Christo aperte contradicit. Christus beatos pauperes prædicat, divites prædamnat; & pauper pro nobis factus est cum dives esset, ut nos illius inopia divites essemus: Vos divitias velut felicitatem vestram desideratis & amatis, paupertatem horretis, pauperesque miseros censetis. Christus honores fugit, gloriam suam non quæsivit, sed gloriam Patris sui: vos ambitione incredibili honores & gloriam quæritis. Christus in mundum venit ut pro nobis pateretur, & passus est, nobis relinquens exemplum ut vestigia illius sequamur; & voluptates, deliciasque carnis, in quibus mors est animæ, sectamur; passiones & tribulationes, ac pœnitentiam horremus. Viam arctam, duram, laboriosam nobis Christus ostendit, qua sola pervenitur ad vitam: & nos per viam latam incedere & ad regnum pervenire vellemus; corregnare Christo volumus, non compati, non commori. Nonne hoc est Christo Jesu contradicere? *Positus est in signum cui contradicetur*. Quid vero eveniet iis qui Christo Salvatori nostro contradicunt? Ipsos gratiarum suarum subtractione puniet, quibus destituti, mensuram peccatorum suorum complebunt, & a Domino in die furoris ejus, in judicio privato & generali confringentur, conterentur, perdentur irreparabiliter. *Malos male perdet... Numquam legistis in scripturis: Lapidem, quem reprobaverunt* Matth. 21. *ædificantes, hic factus est in caput anguli? A Domino factum est istud,* 41. 42. 43. 44. *& est mirabile in oculis nostris. Ideo dico vobis, Quia auferetur a vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus ejus. Et qui ceciderit super lapidem istum, confringetur: super quem vero ceciderit, conteret eum.*

Christus non solum in se, sed in suis, contradictionem a mundo patitur. *Ecce ego & pueri mei, quos dedit mihi Dominus in signum & in* Isai. 8. 18. *portentum Israel*. In signum utique & portentum contradictionis. *Si mundus vos odit* (inquit Christus discipulos suos alloquens) *scitote quia me priorem vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis, mundus quod suum erat diligeret: quia vero de mundo non estis, sed ego vos elegi de mundo, propterea odit vos mundus... Si me persecuti sunt, & vos persequentur...*

Si

Si non veniſſem, & locutus fuiſſem eis, peccatum non haberent: Nunc autem excuſationem non habent de peccato ſuo. Sic hominum mundum amantium & mundo ſervientium vitio, Chriſtus ſit illis in ruinam & perditionem. Poſitos eſſe ſicut ſignum ad ſagittam; poſitos eſſe in ſubſannationem & deriſum his qui ſunt in circuitu, commotionem capitis in populis, ſors electorum eſt, & pie viventium. *Omnes qui volunt pie vivere in Chriſto Jeſu, perſecutionem patientur.*

2. Tim. 3. 12.

Ut nobis Chriſtus Jeſus ſit in reſurrectionem, & non in ruinam, demus operam & attendamus ne quis noſtrum deſit gratiæ Dei. Timeamus; quia nihil ita efficax eſt ad gratiam obtinendam, conſervandam, & recuperandam, quam ſi omni tempore inveniamur coram Deo non altum ſapere, ſed timere. (*Lib.* 1. *Quæſt.* 2. *Art.* 5. §. 23.) Myſteriorum ejus contemplationi & admirationi mentem noſtram applicare debemus cum Maria & Joſepho. Inveniemus ſemper in iis quod admiremur. Novum enim fecit Dominus ſuper terram. Sed admiratio noſtra pietatis ſit, non curioſitatis; fidei, non ignorantiæ; *Erant Pater & Mater Jeſu mirantes ſuper his quæ dicebantur de illo.* Chriſto compatiamur ut Maria, quæ ſtans juxta crucem Jeſu, quem tenerrime diligebat, ut Mater Filium infinite perfectum, infinite bonum, infinite amabilem, corde ſenſit dolores omnes quos Chriſtus corpore pertulit: ita ut corporeæ ſenſum paſſionis exceſſerit compaſſionis ipſius affectus. *Et tuam ipſius animam pertranſibit gladius.* Crudelis lanceæ ferrum, quo perfoſſum eſt Chriſti latus, ſanctam ejus animam, jam a corpore ſeparatam, non attigit. Mariæ animam, quæ Crucifixo conglutinata erat, ab eoque non poterat avelli, penetravit. Corda noſtra penetret *Sermo Dei vivus & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti: & pertingens uſque ad diviſionem ſpiritus & animæ.* Separet nos a peccato, a mundo, a vanitate, a pravis cupiditatibus. Deſtruat in nobis omnes affectus Chriſto contradicentes. Annam denique Prophetiſſam imitemur, ſanctam illam viduam, continentiæ & caſtitatis merito conſpicuam, in oratione & jejuniis perſeverantem, Deo gratias agentem ob incarnationem & nativitatem Filii ejus Jeſu Chriſti, & de illo loquentem omnibus qui redemptionem Iſrael expectabant. *Vixerat cum viro ſuo annis ſeptem a virginitate ſua. Et hæc vidua uſque ad annos octoginta quatuor.* Caſtitatem mentis & corporis amate, conſervate, quia corpora veſtra *membra* ſunt *Chriſti*, *templa Spiritus Sancti*. Impudici *tollunt membra Chriſti*, & *faciunt membra meretricis*, polluunt templum Spiritus Sancti. *Si quis autem templum Dei violaverit, diſperdet illum Deus*, ſicut diluvio diſperſit ac perdidit omnem carnem, quæ corruperat viam ſuam: ſicut diſperſit & conſumſit Sodomam, aliaſque abominandas civitates, pluens ſuper illas ignem & ſulphur; ſicut percuſſit Onan ſemen fundentem in terram ne liberi naſcerentur, *eo quod rem deteſtabilem faceret*: Sicut viginti quatuor millia Iſraelitarum, qui fornicati erant cum filiabus Moab, occidit & perdidit. Chriſtus, qui caſtitatem ita diligit, ut ex Matre ſemper Virgine naſci voluerit, cultoribus caſtitatis & continentiæ ſeu virginalis, ſeu vidualis, ſe conjugalis, erit in reſurrectionem, impudicis erit in ruinam & perditionem. Anna *non diſcedebat de Templo, jejuniis & obſecrationibus ſerviens nocte ac die.* Et nos oportet jejunare & orare; mortificare membra noſtra, ſenſuſque noſtros, caſtigare carnem ac domare, ut ſpiritui ſubdita ſit, Chriſti mortificationem in corpore noſtro circumferre; ſine intermiſſione orare, & non deficere: Chri-

Hebr. 4.

1. Cor. 6.

1. Cor. 3. 17.
Geneſ. 7. 10.
Geneſ. 19. 20.

Geneſ. 38. 9. 10.

Num. 25. 1.

ſti

sti mandatum est. *Sine intermissione orate* (inquit Apostolus) *in omnibus gratias agite. Hæc est enim voluntas Dei in Christo Jesu, in omnibus vobis.* Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus, sicut Anna confitebatur Domino. De Christo loquamur frequenter, sicut sancta illa Vidua *loquebatur de illo omnibus qui exspectabant redemptionem Israel* . . . Frequentius de Deo loqueremur, si ipsum diligeremus. Jucundum nobis esset de rebus divinis habere sermonem. Contrarium vero accidit: si quis de Deo, de Christo, rebusque divinis, in sæcularium hominum conventu & societate loquitur, oneri, tædio, ac fastidio est. Quam longe sumus a primorum Christianorum conversatione, qui Deo pleni, semper ipsum in ore ut in corde habebant.. Christianis hujus temporis dici potest, quod Tertullianus Carthaginensibus suis olim dicebat: *Ipso etiam sermone proavis renunciastis*. Infantem denique Jesum imitemur. *Crescebat* ille, *& confortabatur, plenus sapientia, & gratia Dei erat in illo*. Crescamus & nos, qui corpus Christi sumus, confortemur, *Non in sapientia carnali*, sed in *sapientia quæ de sursum est* ... *Crescamus in gratia* & caritate; *Crescamus in eo in salutem*, quia non crescere, minui; non progredi in via salutis, reverti est. Eamus *de virtute in virtutem* donec videatur Deus in Sion. In omni virtute confortemur. *Donec occurramus omnes in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi.*

Luc. 18. 1.
1. Thes 5. 17. 18.
2. Cor 1. 12.
2. Petri 3. 18.
Jacob. 3. 18.
1. Petri 2. 2.
Psal. 83. 8.
Ephes. 4. 13.

Anna *Vidua erat*. De Viduitatis bono, & Viduarum Christianarum officiis vide *Lib. 2. Tract. de Sacramonto Matrimonii, Cap. 8. Regulis* 1. 2. & 3. Anna Prophetissa, Viduarum exemplar.

IN CIRCUMCISIONE DOMINI.

Postquam consummati sunt dies octo ut circumcideretur puer, vocatum est nomen ejus Jesus. Luc. 3. 21.

CHristus in circumcisione semeptipsum humilians, & factus sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret, in præmium humilitatis & obedientiæ suæ glorioſum nomen JESU accipit. *Humiliavit semetipsum, factus obediens . . . propter quod & Deus exaltavit illum, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genu flectatur.* Pluribus de causis decuit Christum circumcidi. Primo, ut se carnis humanæ veritatem suscepisse ostenderet, contra Manichæum, qui dixit, eum habuisse corpus phantasticum: & contra Apollinarium, qui dixit, corpus Christi esse divinitati consubstantiale: & contra Valentinum, qui dixit, Christum de cœlo corpus attulisse. (*Lib. 1. q. 2. Art. 4. §. 1.*) Secundo, ut approbaret circumcisionem, olim a Deo institutam. (*Genes. 17. 14.*) Tertio, ut se esse comprobaret ex genere Abraham, qui circumcisionis mandatum acceperat, in signum fidei, quam de ipso Christo venturo habuerat. *Et signum accepit circumcisionis, signaculum justitiæ fidei.* Quarto, ut Judæis excusationem adimeret, ne ipsum reciperent, si esset incircumcisus. Quinto, ut obedientiam suo nos exemplo doceret. Unde & octava die circumcisus est, sicut in lege erat præceptum, Sexto, ut, quia in similitudine carnis peccati advenerat, remedium, quo caro peccati mundari consueverat, non respueret. Septimo, ut legis onus in se sustinens, alios a legis onere liberaret. *Misit Deus Filium suum, factum ex muliere, factum sub lege: ut eos qui sub lege erant, redimeret.*

Philipp. 2. 8.
S. Thomas 3. P q. 38. art. 1.
S. Epiphan. Hæresi 30. quæ est Ebionitarum.
Rom. 4. 11.
Galat. 4. 4.

San-

Sanguinis ſui pretioſi primitias in circumciſione Chriſtus offert Patri, in ſalutis noſtrę pretium, jam tunc officium Redemptoris hominum exer-
Matth. 1. 3. cere incipiens, quod JESU nomine exprimitur. *Vocabis nomen ejus Jeſum. Ipſe enim ſalvum faciet populum ſuum a peccatis eorum.* Sanguis Chriſti in circumciſione effuſus, pignus eſt & arrha ſanguinis in cruce copioſius & ad extremam uſque guttam effundendi. Ex rore illo divino ſanguinis dominici in circumciſione ſtillantis, quaſi nubes parva in cælo formatur; in protectionem noſtram expanſa, ſed ſignum eſt pluviæ abundantis in Cruce effundendæ ad plenam peccatorum noſtrorum lotionem & abſter-
3. Reg. 18. 44. 45. ſionem. *Ecce nubecula parva quaſi veſtigium hominis aſcendebat de mari &c. & facta eſt pluvia grandis.* Sanguinis illius pretioſi prima effuſio ſufficiens eſt ad lavacrum, ſufficiens ad pretium redemptionis noſtræ: Sed ſuperabundantem ſatisfactionem Deo vult offerre Salvator noſter, redemptionem copioſam. Primum iſtud ſacrificium quodam modo gratius Deo eſt ſacrificio ſanguinis in Cruce effuſi, non quidem ex parte victimæ, aut Sacerdotis æterni, ſcilicet Chriſti, ſed ex parte effundentium hominum. In Paſſione enim Chriſti ſanguinem effundit ſacrilega Judæorum & Gentilium crudelitas, quam Deus non poteſt non odiſſe: In circumciſione ſola effundit pietas & religio. In paſſione, ſacrificii miniſtri impii ſunt, nempe carnifices: in circumciſione, Sacramenti miniſter, ſcilicet Joſeph, juſtus eſt & ſanctus. Novus ille Abraham puerum immolare incipit; gladio ſanguinem effundit novæ victimæ, cujus mors non ſequitur, ſed ſpondetur; non prohibetur ab Angelo, ſed differtur. Pati pro hominibus incipit Chriſtus, vulnus acerbiſſimum excipit, ſanguinem fundit, offertque Deo, & ſicut olim propoſito ſibi gaudio ſuſtinebit crucem confuſione contempta, ſic hodie circumciſionis dolorem & confuſionem ſuſtinet cum gaudio, propter immenſam caritatem qua *dilexit*
Apolog. 8.] nos. *Infans tibi neceſſarius adhuc tener, qui ſub cultro tuo rideat* (inquit ironice Tertullianus, Ethnicis reſpondens, qui immania infantium recens natorum ſacrificia Chriſtianis per calumniam horrendam affingebant) Infans Jeſus ſub cultro circumciſionis, cui ſponte ſe ſubjicit ut noſtram redemptionem auſpicetur, gaudet, amoris ſui tam inſigne nobis teſtimonium exhibens. Non erat illi neceſſaria circumciſio, qui verus Deus eſt de Deo Patre, homo verus ſine omni peccato de Virgine Matre.
Geneſ. 17. An ſuper eum cadere poterat illa ſententia: *Maſculus cujus præputii caro circumciſa non fuerit, peribit anima ipſius de populo ſuo?* Poteſtne oblivi ſci Pater filii ureri ſui? Aut non cognoſceret eum, niſi ſignum circumci-
S. Bernard. Serm. 3. de Circumciſione. „ ſionis haberet? Immo vero ſi quo modo poſſet non agnoſcere Filium, „ in quo ei bene complacuit, ex hoc maxime ſigno poterat ignorare „ eum, inventa in eo circumciſione, quam peccatoribus ipſe providerat „ ob purgationem delictorum. Sed quid mirum ſi caput pro membris ac„ cepit curationem, quam tamen in ſe ipſo non habuit neceſſariam? Non„ ne & in membris noſtris ſæpe pro unius infirmitate alteri adhibetur cu„ ratio? Sic *hodie pro totius corporis putredine cauterium quoddam infixum eſt in capite. Denique quid mirum ſi pro nobis dignatus eſt circum-*
Idem Ser. 1. *cidi, pro quibus dignatus eſt mori? Totus ſiquidem mihi datus, & totus in* „ *meos uſus expenſus eſt.* Agnus ſine macula, etſi non eguit, tamen vo„ luit circumcidi. Nec veſtigium quidem ullum vulneris habens, alli„ gaturam non refugit vulneris. Non ſic impii, non ſic; non ſic agit „ perverſitas elationis humanæ. Erubeſcimus vulnerum ligaturam, qui de „ vulneribus interdum etiam gloriamur. Quem nemo poteſt arguere de

„ pecca-

„ pĕccato, ipſe peccati remedium & verecundum pariter & auſterum
„ ſine ulla neceſſitate ſuſcepit. Nos e contra invercundi ad obſcœni-
„ tatem culpæ, erubeſcimus agere pœnitentiam: quod extremæ demen-
„ tiæ eſt, male proni in vulnera, pejus in remedia verecundi. Qui
„ peccatum non fecit, non dedignatus eſt ſe peccatorem reputari: Nos
„ & eſſe volumus, & nolumus æſtimari. Itane ſano opus eſt medici-
„ na, & non male habentibus? Imo vero itane eget medicamine non
„ æger, ſed Medicus? Circumcidi nobis neceſſe eſt, non legali & Ju-
„ daica circumciſione a qua Chriſtus nos liberavit, ſed *Circumciſione* Rom. 2. 29.
cordis, *in ſpiritu*, *non littera*, quæ fit ſcilicet gratia Spiritus Sancti, non
carnis abſciſſione. *In Chriſto Jeſu neque circumciſio aliquid valet*, *neque* Galat. 5. 6.
præputium (ſive incircumciſio) *ſed fides*, *quæ per caritatem operatur*.

Spiritualis circumciſio, quam a nobis Chriſtus exigit, quadruplex eſt. Rom. 2.
1. Circumciſio cordis, (Act. 7. 51.) *Incircumciſis cordibus*. Amoris Act. 7. 51.
proprii deſideria reſecanda, amor propriæ excellentiæ, in quo ſuperbia
poſita eſt. 2. *Circumciſio ſpiritus*, qua noxiæ, vanæ, ſuperfluæ cogita-
tiones cohibentur, ut non noſter ſenſus in nobis, ſed Dei prævaleat &
dominetur ſpiritus. 3. Aurium circumciſio (*incircumciſis auribus*) qua Act. 7. 51.
aures ab auditu colloquiorum malorum, quæ bonos mores corrumpunt,
verborum impudicorum, detractionum, adulationum, avertuntur; qua
fit ne ex eorum numero ſimus, qui *Sanam doctrinam non ſuſtinentes*, 2. Tim. 4. 3.
ad ſua deſideria coacervant ſibi magiſtros prurientes auribus, *& a veritate*
quidem auditum avertunt, *ad fabulas autem convertuntur*. 4. Circumciſio
labiorum, quam ſibi deeſſe, in eo ſcilicet gradu, quem optabat, hu-
militer Moyſes coram Deo confitetur: *En*, inquit, *incircumciſus labiis* Exod. 6. 20.
ego ſum, *& quomodo audiet me Pharao?* Hac circumciſione omnis ſer-
mo malus, omne verbum quod Deo diſplicere poſſe, reſcinditur. *Si* Jacobi 3. 2.
quis in verbo non offendit, *hic perfectus eſt vir*.

II. *Vocatum eſt nomen ejus Jeſus*. Nomen Jeſu proprium Mediatoris
Dei & hominum nomen eſt. Quomodo & per quid Chriſtus Media-
tor? Nomen Jeſu Dei conſilio & præcepto Chriſto impoſitum.... Non
inſtar aliorum Jeſus vocatur .... Jeſus filius Nave, Jeſus filius Joſe-
dech, & Jeſus filius Sirach, figuræ inſignes Jeſu Chriſti, in quo non
ſola magni nominis umbra fuit, ſed veritas ... Virtus nominis Jeſu...
Omnia filii Dei nomina ad unum nomen Jeſu referuntur ... Veneratio
& invocatio nominis Jeſu. (*Lib.* 1. *Quæſt.* 2. *Art.* 3. toto §. 2. ad
illa verba Symboli, *Et in Jeſum*.)

III. Hodie Chriſtus offert Patri ſanguinem novum. Pater Æternus
dat Filio nomen novum. Homines offerre debent Patri, Filio & Spiri-
tui Sancto cor novum. Sanguis hominis Dei, novus ſanguis eſt, nuſ-
quam ante hac viſus in mundo, *Sanguis novi Teſtamenti*, Sanguis delens Matth. 26.
peccata, *Sanguis melius clamans quam* ſanguis *Abel*. Nomen Jeſu eſt Hebr. 11. 24.
Nomen ſalutis, *Nomen novum quod os Domini nominavit*. Cor Chriſti Iſaiæ 62. 2.
ſanguine & nominis ejus virtute mundatum, ejuſque amore ſuccenſum,
cor novum eſt. *Et dabo vobis cor novum*, *& ſpiritum novum*. Hæc (ut Ezech. 36.
ita loquar) xenia gratiæ. Cor novum principium erit vitæ novæ. Ita- 26.
que recogitantes coram Deo annos noſtros præteritos in amaritudine Iſai. 38. 15.
animæ noſtræ, *In novitate vitæ ambulemus* .... *Simus nova in Chriſto* Rom. 6. 4.
creatura: *Vetera tranſierunt*, *ecce facta ſunt omnia nova*. Recedant vete- 2. Cor. 5. 17.
ra, novo anno incipiente, nova ſint omnia, corda, voces, & ope-
ra.

IN EPIPHANIA DOMINI.

Ecce magi ab Oriente venerunt Jerosolymam dicentes: Ubi est qui natus est Rex Judæorum? Vidimus enim stellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum. Matth. 2.

S. Thomas 3. p. q. quæst. 36. art. 3.

EPiphania sacer est Christi apparitioni sive manifestationi dies. Dei in carne absconditi nativitatem novam omnis conditionis & sexus hominibus manifestari decebat, cum salus per Christum futura, omne hominum genus, sexum omnem, conditionemque spectaret. In Christo Jesu *Non est Judæus, neque Græcus; Non est servus, neque liber: Non est masculus, neque femina.* Ideo Christus natus & Pastoribus qui Judæi, & Magis qui Gentiles erant; Pastoribus, qui pauperes, viles, & simplices Magis, qui sapientes, divites & potentes, manifestatus est. Justis, scilicet Simeoni & Annæ; peccatoribus, scilicet Magis; viris denique, & mulieribus manifestum se facere dignatus est; ut per hoc ostenderetur nullum genus, nullam conditionem hominum excludi a salute. *Magnum pietatis Sacramentum, quod manifestatum est in carne.* Quo natus est Christus die, Angeli pacem in terra hominibus bonæ voluntatis nunciarunt. *Ipse* enim *est pax nostra, qui fecit utraque unum.* Duos ex diverso parietes, velut lapis angularis, in se copulare jam cœpit, Pastores a Judæa, Magos ab Oriente perducens: ut duos conderet in se in unum novum hominem, faciens pacem his qui longe, & his qui prope. Manifestatus est, nec illis doctis, nec istis justis. Prævalet namque imperitia in rusticitate Pastorum, & impietas in sacrilegiis Magorum. Utrosque ille lapis angularis applicuit, quippe qui venit stulta mundi *eligere*, ut confunderet sapientes: & non vocare justos, sed peccatores; ut nullus magnus superbiret, nullus infimus desperaret.

Galat. 3. 28.

1. Timot. 2. 6.

Ephes. 2. 14.

S. Aug ust. Serm. 199. 1. In Epiphan. & Serm. 200. 2. In Epiph. 1. Cor. 1. 27.

Manifestatus autem Christus est signis convenientibus, & illis, quibus fiebat manifestatio, familiaribus. Viris enim justis familiare & consuetum est interiori Spiritus Sancti instinctu edoceri, absque signorum sensibilium demonstratione, scilicet per Spiritum Prophetiæ. Alii corporeis rebus addicti, per sensibilia ad intelligibilia adducuntur. Judæi porro consueverant divina responsa per Angelos accipere, per quos etiam legem acceperant. Gentiles, & maxime Astrologi, sidera contemplari, & eorum cursus observare solent. Quamobrem justis, scilicet Simeoni & Annæ, Christi nativitas manifestata est per interiorem instinctum Spiritus Sancti. *Responsum accepit Simeon a Spiritu Sancto, non visurum se mortem, nisi videret Christum Domini.* Pastoribus autem & Magis tanquam rebus corporalibus deditis, manifestata est Christi nativitas per visibiles apparitiones: & quia non erat mere terrena, sed quodammodo cælestis, per signa cælestia utrisque revelatur: Judæis per Angelos, Magis per stellam. Cælos Angeli habitant, & sidera exornant: Utrisque ergo cæli enarraverunt gloriam Dei. Accedit, quod Abrahæ innumerabilis fuerat promissa successio, non carnis semine, sed fidei fœcunditate generanda: & ideo stellarum multitudini est comparata, ut cælestis progenies speraretur. *Suspice cælum, & numera stellas, si potes ... Sic erit semen tuum.* Quamobrem Gentiles in sideribus designati, ortu novi sideris excitantur ut ad Christum perveniant, per quem efficiuntur semen Abrahæ.

S. Thomas Art. 5.

Luc. 2.

S. August. Serm. 204. 6. de Epiph.

Genes 15. 5.

Agnoscamus in Magis adoratoribus Christi vocationis nostræ fidei primi-

primitias. Jam præfiguratum agnoſcamus, quod poſtea Dominus dixit: *Multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham & Iſaac & Jacob in Regno cælorum: filii autem regni ibunt in tenebras exteriores.* Gratias immortales Deo agamus ob vocationis noſtræ beneficium ad veram Religionem, ad Fidem, ad veram Eccleſiam. Ex Gentibus olim eramus, „ Sine Chriſto, alienati a converſatione Iſrael, & ho- Eph. 1. 12.
„ ſpites teſtamentorum, promiſſionis ſpem non habentes, & ſine Deo in
„ hoc mundo. Nunc autem in Chriſto, nos qui aliquando eramus longe, fa-
„ cti ſumus prope in ſanguine Chriſti. *Jam* non ſumus hoſpites & advenæ, & 19.
„ ſed cives ſanctorum & domeſtici Dei. Nos genus electum, regale ſacerdo- 1. Petri 2. 9.
„ tium, gens ſancta, populus acquiſitionis: ut virtutes annuntiemus ejus, 10.
„ qui de tenebris nos vocavit in admirabile lumen ſuum. Qui aliquando non
„ populus, nunc autem populus Dei: qui non conſecuti miſericordiam,
„ nunc autem miſericordiam conſecuti. Fidei, bonique operis initium non
ex nobis, ſed ex Dei gratia & miſericordia eſt: quæ gratia non omni- Pſal. 147. 20.
bus datur. *Non fecit* enim *taliter omni nationi, & judicia ſua non manifeſtavit eis* (*Lib.* 1. *Quæſt.* 2. *Art.* 2. §. 24. & 30.) In negotio igitur ſalutis, totum Deo tribuendum, nec in nobis, ſed in Domino gloriandum eſt. (§. 36.) ſed nec adverſus alios gloriari debemus. Ne Chriſtianus ex Gentibus vocatus extollatur adverſus Judæos. „ Quod ſi aliqui ex ramis fra- Rom. 11. 17.
„ cti ſunt, tu autem cum oleaſter eſſes, inſertus es in illis, & ſocius radicis & ſeqq.
„ & pinguedinis olivæ factus es, noli gloriari adverſus ramos. Quod ſi
„ gloriaris, non tu radicem portas, ſed radix te. Dices ergo; Fracti ſunt
„ rami ut ego inſerar. Bene: propter incredulitatem fracti ſunt. Tu autem
„ fide ſtas: noli altum ſapere, ſed time. Si enim Deus naturalibus ramis
„ non pepercit: ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem & ſeveri-
„ tatem Dei: in eos quidem qui ceciderunt, ſeveritatem: in te autem boni-
„ tatem Dei, ſi permanſeris in bonitate, alioquin & tu excideris. Sed & illi,
„ ſi non permanſerint in incredulitate, inſerentur: potens eſt enim
„ Deus iterum inſerere illos.

Gratiæ vocanti, miſericordiæ & benignitati Dei ad pœnitentiam invitanti, fideliter reſpondendum & cooperandum eſt. Gratia libertati non officit, ſed libertas gratiæ cooperatur. (*Lib.* 1. *Quæſt.* 2. *Art.* 2. §. 33. & 35.) Statim obediendum, ut Magi, *Ecce Magi ab Oriente venerunt. Vidimus ſtellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum.* Sequendus ſtel- Eccl. 5. 8.
læ, id eſt gratiæ præcedentis ductus. *Ne tardes converti ad Dominum,* S. Aug. Enar. in Pſal. 144.
& ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te. Noli ergo dicere, Cras me convertam, cras Deo placebo; & omnia hodierna & heſterna dimittuntur mihi. Verum quidem dicis, quia *Deus converſioni tuæ indulgentiam promiſit: ſed dilationi tuæ diem craſtinum non promiſit.* Omnia impedimenta vincamus, ſive Rom. 7. 23.
interiora, ſive exteriora, quæ intercedunt ac moras afferunt converſioni noſtræ, *Legem* quæ eſt *in membris* noſtris, *repugnantem legi mentis* noſtræ, & *captivantem* nos *in lege peccati*: tumultuantes cupiditates: Mundum ipſis blandientem: carnales homines a via Dei nos abducere tentantes, aut inſidias nobis ſtruentes: *Turbatus eſt Herodes, & omnis Jeroſolyma cum illo.* Si quæ difficultates, ſi quæ dubia, ſi quæ perplexitates in animis noſtris oriantur, nec ſtellam videamus quæ viam demonſtret ad Chriſtum, Paſtores & Doctores interrogemus, non quoſcumque, ſed qui ſcrutantur Scripturas, qui ſecundum illas reſpondent, & dirigunt Animas, & qui ſecundum illas vivunt; non doctos ſolum, ſed

S. Auguſt. Serm. 199. in Epiph. 1. pios: non ſimiles Scribis Judæorum, qui viam ad Chriſtum monſtrant, & comitari eos nolunt qui Chriſtum quærunt, illum adoraturi. „Propter „ nos, quibus de Scripturis ſuis ſanctis innoteſcere Chriſtus voluit, ipſos „ etiam Magos, quibus tam clarum ſignum in cœlo dederat, & quo„ rum cordibus ſe in Judœa natum eſſe revelaverat, Prophetis tamen „ ſuis de ſe credere voluit. Quærendo enim civitatem in qua natus „ erat, quem videre & adorare cupiebant, neceſſe habuerunt percon„ tari principes Judæorum; ut illi de ſancta Scriptura, quam in ore, non in corde geſtabant, infideles fidelibus de gratia fidei reſponderent, mendaces a ſe, veraces contra ſe. Quantum enim erat, ut illis quærentibus Chriſtum comites fierent, cum ab eis audiſſent, quod viſa ſtella ejus venirent eum adorare cupientes; ipſi eos ad Bethleem Judæ, quam de libris divinis indicaverant, ducerent, pariter viderent, pariter intelligerent, pariter adorarent? *Nunc vero aliis demonſtrato vitæ fonte ipſi mortui ſunt ſiccitate. Facti ſunt eis tamquam lapides ad milliaria: viatoribus ambulantibus aliquid oſtenderunt, ſed ipſi ſtolidi atque immobiles remanſerunt.* Non licet varios adire Doctores ſeu caſuum arbitros, ea intentione ut ex eorum opinionibus ea eligatur, non quæ probabilior & tutior, ſed quæ commodior viſa fuerit. (*Lib. 3. Cap. 4. Art. unic. Regula 31.*) Morum Regulæ ex Scriptura & Traditione, non ex ſolis hominum opinionibus depromendæ ſunt, quæ cometæ ſunt infauſti, & ignes fatui, ducentes in præcipitia & foveas, non ſtellæ cæleſtes ducentes ad Chriſtum, & in viam ſalutis dirigentes. (*Regula 15.*)

Joan. 4. *Et procidentes adoraverunt eum*, Statim atque ad Deum credendo accedimus, illum adorare debemus *in ſpiritu & veritate* ... Quid ſit *adoratio*? & quot cultus religioſi ſpecies? Latria eſt cultus ac *ſervitus* uni Deo conveniens.... Adoratio duplex, interior, & exterior... Adoratio exterior ab interiori procedit, & ad illam vehementius excitat... Adoratio corporalis a ſpirituali indivulſa eſſe debet. *Lib. 4. Cap. 3. Art. 1. §. 5. & §. 6.*) *Venite* igitur, *adoremus* cum Magis *& procidamus ante Deum, ploremus coram Domino qui fecit nos*. „ In Paſtoribus gratia prior, in Ma„ gis humilitas amplior. Illi Deum, ex eo quod Chriſtum viderant, lau„ daverunt: iſti autem viſum Chriſtum etiam adoraverunt. Fortaſſe er„ go illi Paſtores minus rei, de ſalute alacrius exſultabant: iſti autem „ Magi multis onerati peccatis, ſubmiſſius indulgentiam requirebant. Hæc „ eſt illa humilitas, quam plus in eis qui ex Gentibus erant, quam in „ Judæis divina Scriptura commendat. Ex Gentibus enim erat ille Cen„ turio, qui cum Dominum in toto pectore ſuſcepiſſet, ſe tamen dixit „ indignum ut in domum ejus intraret, nec ab eo ægrum ſunm voluit „ videri, ſed ſalvum juberi. Sic interius præſentem corde retinebat, cu„ jus a ſuo tecto præſentiam honorifice revocabat. Denique Dominus: „ *Non inveni*, inquit, *tantam fidem in Iſrael*. Illa etiam Chananæa ex „ Gentibus erat, quæ cum ſe a Domino audiſſet canem, & cui panis „ filiorum mitteretur, indignam, micas tamquam canis exegit: & ideo „ non eſſe meruit, quia id quod fuerat, non negavit. Nam & ipſa au„ divit a Domino. " *O mulier, magna eſt fides tua*. Humilitas in ea fecerat fidem magnam, quia ſe ipſam fecerat parvam. Quia igitur ex Gentibus in Eccleſiam Dei vivi vocati ſumus, eoque nomine gratiæ ejus magis ſumus debitores, nos humiliemus coram Domino cum Magis, & Chriſtum Jeſum procidentes adoremus, non jam inhiantem uberibus matris, ſed ſedentem ad dexteram Dei Patris.

Pſalm. 94.

S. Auguſt. Serm. 203. in Epiph. 5.

Matth. 15. f8.

Offe-

Offeramus & nos munera. *Et apertis thesauris suis, obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham.* Caritatem, quæ auro; Orationis fervorem, qui thure; corporis mortificationem, qua myrrha, corruptionem impediente, significatur. Aurum offerte cælorum terræque totius Regi, divites; illi in pauperibus offerte, immo solvite, reddite quod ipsius est: *Meum est aurum*, inquit, *& meum est argentum*: non vestrum, o divites terræ. *Quid ergo dubitatis pauperi dare de meo, aut quid extollimini cum datis de meo?* Thus ferventissimæ orationis Deo adolete, igne caritatis incensum. *Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo.* Myrrham denique mortificationis offerte. *Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram.... Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis .... Obsecro vos per misericordiam Dei*, hodie nobis manifestatam, *ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum. Et nolite conformari huic sæculo.* Hæc digna Christo Deo & homine vero, Regeque magno munera. Ad ipsum sine muneribus accedere indecens est & ingratum, quamvis bonorum nostrorum non egeat Dominus. *Nec apparebis* (inquit) *in conspecta meo vacuus.*

Aggæi 2. 9.

S. August. Serm. 50. Edit. postremæ.

Colos. 3. 5.

Rom. 8. 13.

Rom. 12. 1.

Exod. 34. 21.

In aliam denique viam dare nos debemus, si ad Deum vere sumus conversi; Deo magis obediendum quam mundo & hominibus qui de mundo sunt. *Et responso accepto in somnis, ne redirent ad Herodem, per aliam viam reversi sunt in regionem suam*, Obsecro vos & adhortor in Domino, *Ut jam non ambuletis, sicut & gentes ambulant in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati a vita Dei, per ignorantiam quæ est in illis, propter cæcitatem cordis ipsorum, qui desperantes, semetipsos tradiderunt impudicitiæ in operationem immunditiæ omnis, in avaritiam. Vos autem non ita didicistis Christum... Deponere vos secundum pristinam conversationem veterem hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris.* „ Viæ mutatio, est vitæ emendatio. Nos quoque „ per alias incedimus vias, quando veterem abnegamus hominem, quan„ do superbiam, suscepta humilitate deponimus; quando ad patientiam „ ab iracundia mentem deflectimus; quando veteres voluptates, & con„ suetudines pristinas ac desideria antiqua damnamus. Ad viam utique „ aliam de errore transimus, quando universas concupiscentias, hone„ statis ac paupertatis amore calcamus, quando castitate luxuriam „ subjugamus, sinistras semitas relinquentes, dextro tramite iter spiritale „ conficimus.

Ephes. 4. 17.

Antiquus Galicanæ Ecclesiæ Episcopus, cujus Sermones sub Eusebii Emiseni nomine sunt editi, Ser. 1. de Epiph.

Deo gratias agendum ob vocationis nostræ inæstimabile beneficium. Laudandus *Fidelis Deus, per quem vocati estis in societatem Filii ejus Christi Domini nostri.* Vocationi nostræ, Magorum sanctorum exemplo fideliter respondendum est. *Obsecro vos ut digne ambuletis vocatione qua vocati estis*, per gratiam Dei, in libertatem filiorum ejus, in Regnum ejus & gloriam.

1. Cor. 1. 9.

Ephes. 4. 1.

IN EODEM FESTO.

Vidimus stellam ejus in Oriente .... Matth. 2.

SUb stellarum fato natum esse Christum impie quis assereret, quia eo nato *stellam ejus* Magi in Oriente viderunt. Hinc enim potius Christus non sub dominatu ejus, sed Dominus ejus apparuit, quia illa non

S. August. Serm. 199. in Epiph. 1.

in cælo sideratas vias tenuit, sed hominibus quærentibus Christum viam usque ad locum, in quo natus fuerat, demonstravit. Unde non ipsa Christum fecit mirabiliter vivere, sed ipsam fecit Christus mirabiliter apparere: nec ipsa Christi mirabilia decrevit, sed ipsam Christus inter mirabilia sua demonstravit. Ipse enim natus ex Matre, de cælo terræ novum sidus ostendit, qui natus ex Patre cælum terramque formavit. Eo nascente lux nova est in stella revelata, quo moriente lux antiqua est in cælo velata. Eo nascente superi novo honore claruerunt, quo moriente inferi novo timore tremuerunt, quo resurgente Discipuli novo amore exarserunt, quo ascendente cæli novo obsequio paruerunt. Stella hæc novum lu-
Luc. 1. 79. men significat. *Oriens ex alto bis qui in tenebris & in umbra mortis sedent.* Quo de lumine Propheta ait: *Surge, illuminare Jerusalem, quia venit lumen tuum,*
Isai. 60. 1. *& gloria Domini super te orta est. Et ambulabunt gentes in lumine tuo,* & Reges *in splendore ortus tui.* Fidei stellam, cujus lumen sequi debemus, quod illuxit in cordibus nostris, hæc stella designat. Sed, heu! ple-
Joan. 3. 19. rique Christiani *dilexerunt magis tenebras quam lucem.* Non veniunt ad lucem, ut non arguantur opera eorum. *Omnis enim qui male agit, odit lucem.* Tenebras ignorantiæ, falsitatis, & erroris amant, a quibus per Christum sunt liberati: non fide, sed superstitione ducuntur. Quid superstitio? & quotuplex superstitionis genus? (*Lib.*4.*Cap.*3. *Art.*13.) Omne superstitionis genus homini Christiano fugiendum, (*Ibidem*) Peccati gravissimi rei sunt, non solum qui divinationem, magiam, aut sortilegia exercent, sed & qui ariolos, magos, sortilegos sive maleficos consulunt, eorumve opera utuntur. Hi Christo renunciant, diabolum colunt, violant baptismi Sacramentum. Eorum pœnæ. (*Ibid. Regula* 8. *&* 9.) Societatem ineunt cum dæmone, adversus quem utpote Dei & humanæ salutis
Isai. 28. 18. hostem, bellum continuum, Christo duce, homini Christiano gerendum est. *Dixistis, Percussimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum.* Credunt *Patri mendacii.* Christi promissis diffidunt, eum dæmone infirmiorem censent, qui dixit: *Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes &*
Luc. 10. *scorpiones, & super omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit*: Memineritis pacti cum Christo initi in baptismo, abrenunciationis diabolo
Joan. 8. 44. factæ. Ne fidatis dæmoni qui *Homicida fuit ab initio*; Sacrorum Oracu-
1. Cor. 10. 2. Cor. 6. 15. lorum memineritis: *Nolo vos fieri socios dæmoniorum... Quæ conventio lucis ad tenebras? Christi ad Belial?*

Lethalis peccati rei sunt, non solum qui Astrologiam judiciariam profitentur, & fortuitos eventus, aut futura hominum opera, prosperamque vel adversam fortunam prænuntiant: verum etiam qui Astrologos seu
Psal. 4. 3. Genethliacos consulunt. (*Ibid. Regula* 10.) *Filii hominum, usquequo gravi*
Psal. 39. 5. *corde, ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Beatus qui non respexit in vanitates & insanias falsas.* Divinatores illos, Astrologiæ Judiciariæ, Geomantiæ, Chiromantiæ professores, circulatores & circulatrices Bohemos & Bohemas fugite, genus hominum potentibus infidum,
Tacit. lib. 1. Histor. Tertull. lib. de Idolol. C. 9. Lib. 2. de Doctrina Chr. C. 21. & 24. sperantibus fallax (ut loquitur C. Tacitus) quibus olim Senatus Romanus, etsi adhuc idolis serviens, Urbe & Italia tota interdixit. Ne adeatis aut interrogetis de futuris eventibus falsidicos illos Vates, qui *Vendunt hominibus imperitis miserabilem servitutem. Nam quisque liber ad hujusmodi Mathematicum cum ingressus fuerit, dat pecuniam ut servus inde exeat aut Martis aut Veneris*, (ait S. Augustinus.) Hæ artes, hæ superstitiones, *plenæ sunt pestiferæ curiositatis, cruciantis sollicitudinis, mortiferæ servitutis.* Desertores Angeli, *Proditores hujus curiositatis*, (in-

(inquit Tertullianus.) Servus in consilia regentis Domini irrumpere non debet. Servi Dei sumus: Quid providentiæ ejus consilia penetrare volumus? *Sicut oculi servorum in manibus dominorum suorum, ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum.* Jus Dei est, futura nosse. Usurpatores sumus, si futuros eventus nosse volumus. *Annuntiate quæ ventura sunt in futurum, & sciemus quia Dii estis vos.* Psal. 22. Isai. 41. 23.

Divinatio per auguria, omina, occursus, & alias hujusmodi rerum exteriorum observationes, pernicioſa superstitio. (*Lib.4. Cap.3. Art.13. Regula* 11.) Divinatio per somnia, vana & superstitiosa est, tacitumque pactum cum dæmone involvit. (*Regula* 13.) Divinatio per sortes, lethale ex genere suo peccatum est, (*Regula* 14.) Observatio dierum, mensium, & annorum, ad fortuitos eventus, vel ad directionem humanorum negotiorum, & actionum quæ nullatenus pendent a siderum influxu, ita ut dies aliqui fausti, vel infausti habeantur, & propterea suspendantur aut retardentur, vel penitus omittantur humana negotia vel actiones, quæ alias fierent; aut quædam fiant, quæ alias omitterentur, superstitio est. (*Regula* 17.) Observantia sanitatum, qua media inania, inutilia, inefficacia & superstitiosa ad sanandos morbos hominum vel animalium adhibentur, vel ad eos avertendos usurpantur, lethale peccatum est. (*Regula* 18. & 19.) Ochozias Rex ægrotus, quia vero Deo contempto consuluit Accaron, morte punitus est, quam ipsi Dei nomine Elias Propheta denuntiavit. *Quia misisti nuntios ad consulendum Deum Accaron, quasi non esset Deus in Israel, a quo non posses interrogare sermonem, ideo de lectulo, super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris*....Observantia sacrorum, superstitiosa & illicita. (*Regula* 21. & 22.) Maleficium altero maleficio tollere, aut maleficos adire, ac eorum uti opera ut hoc modo tollant; vel sic tollere volentibus consensum præbere, nusquam licet, sed lethale semper peccatum est. (*Regula* 25.) In omnibus angustiis, rebus adversis, & damnis rerum temporalium, morbis pecorum vel hominum, ad Deum confugiendum est, & cum pio Rege Josaphat dicendum: *Cum ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te.* 4. Reg. 1. 16. 2. Paralip. 20. 12.

Omne igitur superstitionis & vanæ observantiæ genus cum execratione respuentes, Christum Salvatorem nostrum ac Regem, quæramus cum sanctis Magis; illum nosse, adorare, ac muneribus honorare, una nobis curiositas & cura sit. Quæramus quæ ad salutem nostram pertinent & necessaria sunt, tam media, quam præcepta; Angeli Custodis nostri directionem & inspirationes, in omnibus viis nostris postulemus, & sequi parati simus, sicut Magi ductum Angeli stellam moventis secuti sunt. Non consulamus planetarios, augures, magos, sortilegos, qui *Parati sunt suscitare Leviathan*; sed Pastores, & conscientiæ Moderatores, pios & doctos. Non futura scrutemur, sed quis sit conscientiæ nostræ status; quænam in ea lateant peccata, & habitus mali; quæ nobis cupiditates dominentur; ut illa per confessionem & pœnitentiam eluere, illos per virtutum contrariarum actus eradicare: has domare pugnando satagamus. Non sufficimus præsentibus, ut quid futura contingentia inquirimus? Prævideamus futura, quantum prudentia & cautio Christiana jubent, ut pericula vitemus Animarum nostrarum, ut peccati occasiones, & iniquorum consortium ac familiaritatem fugiamus, quæ nobis causa ruinæ spiritualis esse possunt: Cogitemus quam deinceps viam simus inituri, ne redeamus ad Herodem, sed per aliam viam revertamur in patriam nostram, quæ cælum est. Job 3.

DOMINICA INFRA OCTAVAS EPIPHANIÆ.

Dixit Mater ejus ad illum: Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce Pater tuus, & ego dolentes quærebamus te. Et ait ad illos: Quid est quod me quærebatis? Nesciebatis quia in his quæ Patris mei sunt oportet me esse? .. Et descendit cum eis, & venit Nazareth: & erat subditus illis .... Lucæ 2.

CUm duo ex præcipuis Christianæ vitæ erga homines officiis sint liberorum sancta educatio, illorumque erga parentes observantia, primi hujus officii exemplum Maria Jesu Christi Mater & Josephus Pater ejus nutritius exhibent; secundi, puer ipse Jesus. Joseph & Maria per annos singulos ibant in Jerusalem, ad diem solemnem Paschatis: illucque puerum Jesum ducebant, ad immolationem agni Agnum ipsum sine macula, ad celebrationem Paschæ typici, verum Pascha pro nobis post annos aliquot immolandum, sacerdotem pariter & victimam, qui legales figuras morte ac resurrectione sua aliquando erat impleturus. Annum ætatis duodecimum agebat adorandus Puer, cum ascendentibus illis Jerosolymam secundum consuetudinem diei Festi, consummatisque diebus, cum redirent, remansit in Urbe, & non cognoverunt parentes ejus, donec peracto diei itinere, inter cognatos & notos quæsitum non invenerunt. Quapropter Jerusalem reversi, illumque cum anxietate & dolore quærentes, post triduum, invenerunt in Templo sedentem in medio Doctorum, audientem, & interrogantem illos; ita ut prudentia sua & responsis omnibus admirationi esset. Cui Mater: *Fili*, inquit, *quid fecisti nobis sic? Ecce Pater tuus & ego dolentes quærebamus te*. Amabilem ac suavem Matris querimoniam humiliter audit Puer adorandus, ac modeste respondet: *Quid est quod me quærebatis! Nesciebatis quia in his quæ Patris mei sunt oportet me esse?* Quod responsum etsi tunc non intellexerint, nescientes quænam essent illa negotia Patris, & qua ratione disputatio cum Doctoribus ad illa pertineret, siluerunt nihilominus præ admiratione & reverentia ejus, quem Deum esse firmissime credebant. Et Jesus cum eis descendit, & venit Nazareth, & erat subditus illis, non necessitate, sed pietate, & dignatione. Parentes Christiani, officia vestra erga filios a Maria & Joseph; filii, officia vestra erga parentes a puero Jesu discite, & tanquam in exemplari intuemini.

Parentum erga filios officia. Debent imprimis filios alere, & curam illorum gerere. 2. Instructionem & disciplinam filiis debent, ipsosque instituere tenentur tum in fide, tum in Christianæ vitæ officiis ... Nulla re magis quam optima & sancta educatione suum erga filios amorem parentes testari possunt ... Quia vero exempla longe movent efficacius quam verba, filiis suis omnium virtutum exemplo prælucere debent parentes Christiani ... Ipsis denique correptionem debent statim a pueritia, quæ prona ad malum est. Qua in re prudentia & moderatione opus est, ut videlicet nec austeriores, nec indulgentiores parentes sint. (*Lib. 4. Cap. 6. Art. 2. §. 1.*)

Lethalis peccati rei sunt parentes, qui filios suos in eodem secum lecto collocatos ex somnolentia opprimunt; vel tam negligenter educant, ut in ignem vel aquam cadant, aliove simili casu extinguantur; vel quorum incuria sine Baptismo moriuntur. (*Art. 3. Regula x.*) Graviter peccant parentes, qui ob secundarum nuptiarum societatem, filiorum ex

pri-

primo thoro ſuſceptorum educationem negligunt. (*Regula xi.*) Gravis peccati rei ſunt parentes, qui paterna providentia filiis ſuis non conſulunt, ſed eorum neglecta collocatione & fortuna, bona ſua dilapidant; aut tam multa extraneis conferunt, ut filios ſuos neceſſariis vitæ hujus ſubſidiis eorum ſtatui & conditioni convenientibus fraudent, aut ſine cauſa exhœredent. (*Regula xii.*) In ſingulos filios dividere debent hereditatem, ſecundum quod lege aut conſuetudine præſcriptum eſt. Parentum in filios inæqualis amor, & alios præ aliis augendi ac locupletandi ſtudium, odia filiorum in parentes, fratrumque inter ſe diſſidia implacabilia ſæpe parit. (*Regula* 13.) Quam grave ſit peccatum parentum, qui ſuos liberos in Monaſteria detrudunt, ſeu ad Religioſam profeſſionem cogunt; vel inducunt. (*Lib. 3. Cap. 6. Art. 3. Regula* 12. *& Art.* 8. *Regula* 17.)

Pueri in Eccleſiam ut in Jeruſalem ducendi a parentibus, docendique ut Angelorum inſtar cum reverentia, modeſtia, & pietate ſtent coram Deo, ipſius Majeſtatem adorent, ipſumque orent pro modulo ſuo; ut Catecheſes audiant; ut cum ætate & ſapientia profecerint, Sacramenta frequentent, conſcientiæ Moderatorem eligant, Dei voluntatem exquirant de ſtatu vitæ eligendo, ne ſine vocatione ſtatum aut conditionem eligant: qua ex electione ſors æterna ſæpe pendet filiorum & filiarum. Caveant parentes ne ſint ex eorum numero, de quibus ſcriptum eſt: *Immolaverunt filios ſuos, & filias ſuas dæmoniis.* Filios enim ſuos & filias ſuas dæmoniis immolant, cum vanitati & mundo addicunt, cum eorum cupiditatibus naſcentibus blandiuntur: dæmoniis immolant, cum cupiditatis vel ambitionis inſtinctu, aut rationibus mere humanis, ipſos Clero, aut Monaſterio devovent, aut repugnantes, aut filiali tantum reverentia conſentientes, nec a Deo vocatos. Timeant ne filii & filiæ merito dicant aliquando: *Parentes ſenſimus parricidas.* Videant utrum filiis veritates fidei ac legis Chriſtianæ inculcaverint pro officii ſui ratione, ut pius Rex Ezechias ait: *Pater filiis notam faciet veritatem tuam.* An filios ſuos errantes a via ſalutis ſollicite quærunt, & ad vias rectas revocant? Immo pravis exemplis illos in viam perditionis ducunt, ut *fiant ſicut patres eorum, generatio prava & exaſperans; generatio quæ non direxit cor ſuum, & non eſt creditus cum Deo ſpiritus ejus.*

Pſalm. 105. 37.

Iſai. 38. 19.

Pſal. 77. 8.

Filiorum erga parentes officia. 1. Reverentia & obſervantia. 2. Preces pro ipſis ad Deum fundendæ. 3. Obedientia. 4. Virtutum ac recte factorum imitatio. 5. Ipſorum prudentibus conſiliis deferendum, maxime cum ſtatus vitæ deligendus eſt, cum uxor ducenda. 6. Parentibus ſubveniendum, tum in ſpiritualibus neceſſitatibus, tum in temporalibus, (*Lib. 4. Cap. 6. Art.* 1. *§.* 2.) Chriſtus Jeſus obſervantiæ & obedientiæ filiorum erga parentes exemplar. *Et deſcendit cum eis, & venit Nazareth, & erat ſubditus illis.* QUID *enim Magiſter virtutis, niſi officium pietatis impleret? Numquid & humano egebat auxilio, ut materno ſerviret imperio? Deferebat homini, deſerebat ancillæ, deferebat ſimulato Patri: Et miraris ſi Deo detulit? Exempla pietatis agnoſce. Diſce quid parentibus tuis debeas.* Chriſti parentes omnia illi debebant: Nos parentibus, poſt Deum, omnia debemus. *Et erat ſubditus illis*, in omnibus, Deus creaturis ſuis, per annos triginta.

S. Amb. of. Lib. 2. in Evang. S. Lucæ. N. 65.

Luc. 1. *Ecce ancilla Domini.*

Lethalis peccati rei ſunt, qui parentibus maledicunt, qui ipſos verberant, ſpernunt, vel irrident, aut de ipſis erubeſcunt. Graviter etiam peccant, qui parentibus mœrorem creant, aut ſenectutis illorum infirmitates impatienter ferunt. (*Lib. 4. Cap. 6. Art. 3. Regula* 1.) Parricidii rei

dii rei sunt filii, qui mortem parentum optant, assequendæ hereditatis cupiditate: Nec illos excusat, quod eam non optent ut parentibus malam, sed ut sibi utilem. (*Regula* 4.) Filii qui parentibus aliquid surripiunt, lethalis peccati rei sunt, nisi materiæ levitas veniale faciat. (*Regula* 5.) Filii parentibus non obedientes in iis quæ justa sunt, & quæ pertinent ad disciplinam vitæ, & curam domesticam, rei sunt lethalis peccati, si præcepta sint gravis momenti; vel si ex contemptu non obediant in iis etiam quæ levioris momenti videntur. (*Regula* 6.) Verum filii parentibus obedire non tenentur, cum aliquid præcipiunt contra Dei præcepta, vel consilia Evangelica (*Regula* 7.) Si ad peccatum provocent præcepto, vel consilio; aut a meliore bono & sancto proposito revocent, usurpanda sunt illa pueri Jesu verba: *Nesciebatis quia in his quæ Patris mei sunt oportet me esse*...

Merces a Deo promissa his qui parentes, secundum ejus mandatum, honorant.... Parentum benedictio, divinæ benedictionis pignus.. Parentum maledictio timenda.... Cur interdum piis erga parentes filiis brevior sit vita?.. Impiorum, ingratorumque filiorum pœnæ. (*Lib.* 4. *Cap.* 6. *Art.* 1. §. 7.)

IN EADEM DOMINICA.

Requirebant eum inter cognatos & notos. Et non invenientes, regressi sunt in Jerusalem, requirentes eum. Et factum est, post triduum invenerunt illum in Templo... Et dixit mater ejus ad illum: Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce Pater tuus, & ego dolentes quærebamus te.... Luc. 2.

I. CHristum absque culpa sua amiserant parentes ejus. Illum gerebant in corde, qui paulisper ab ipsis se subduxerat corpore: Sed Deum non amittimus sine culpa. *Hominem* enim *justificatum non deserit, nisi prius ab eo deseratur*, ut docet sacra Synodus Tridentina. Verumtamen & cum ipsum amisit homo per peccatum, illum inveniet, si recte, studiose & impigre quærat. Tres enim sunt causæ cur a quærentibus non invenitur, quia videlicet *Aut non in tempore quærunt, aut non sicut oportet, aut non ubi oportet*: QUÆRITE *Dominum dum inveniri potest: invocate eum dum prope est*. Erit enim cum inveniri non poterit, quia prope non erit. Non invenietur ab impiis, quos ultores Angeli arcebunt, & tollent, ne videant gloriam Dei. Frustra inclamabunt & fatuæ Virgines; *Domine, Domine, aperi nobis*. Ad eas non exibit, *clausa janua*, sed respondebit: *Nescio vos*. Sibi proinde dictum putent: *Quæretis me, & non invenietis*. Cœterum *Nunc tempus acceptabile, nunc dies salutis sunt. Ergo dum tempus habemus, operemur bonum*.. Tunc aliud ad quærendum Deum, ad operandum quod bonum est, reperturus es tibi tempus in sæculis venturis, præter hoc quod constituit tibi Deus, in quo recordetur tui? Et ideo *dies salutis*, quia in his ipse *Deus Rex noster ante sæcula operatus est salutem in medio terræ*.

9. Bernard. Serm. 75. in Cantica.

Isai. 53.

Matth. 25.

Joan. 7. 34.

Psal. 73. 12.

II. Ergo tu, & in medio gehennæ exspectato salutem, quæ jam facta est in medio terræ? Quam tibi somnias proventuram inter ardores sempiternos facultatem veniam promerendi, cum jam transiit tempus miserendi? Non relinquitur tibi hostia pro peccatis, mortuo in peccatis. Quærendus est Deus, statim atque animadvertimus nos illum amisisse per peccatum lethale, statim quærendus est per pœnitentiam & contritionem ad illum nos.

nos convertendo. (*Lib.* 2. Tract. *de Sacramento Pœnitentiæ*, *Cap.* 4. *Art.* 7. *Regula viii.*) Jesum quæsierunt Joseph & Maria, statim atque animadverterunt illum abesse a comitatu. *Requirebant eum inter cognatos & notos, & non invenientes, regressi sunt in Jerusalem.* Si mulier drachmam amiserit, statim everrit domum ut eam inveniat. Si pastor ovem amiserit statim quærit ut eam reducat. Si sanitatem amiserimus, statim vocamus Medicum, ut eam recuperemus: & Deo nostro amisso, in quo uno omnia habemus, non statim ipsum quærimus, sed differimus de die in diem.

III. Non solum opportuno tempore, sed opportuno loco Deus quærendus est. Aurum, gemmæ, aliaque hujusmodi corporalia & temporalia bona in iis quærenda sunt locis, in quibus amissa fuere: Deus vero non invenitur ubi amissus fuit, nec proinde ibi quærendus est, in mundo amissus est, quærendus est in secessu: in spectaculis, in choræis, in ludis, in conviviis, in hac vel illa societate amissus est; his renunciandum, & æternum vale dicendum. Sæpe non invenitur in comitatu, nec inter proximos & cognatos, qui potius nobis impedimento sunt ne Deo serviamus. Non invenitur in occasionibus peccati; deserendæ sunt imprimis, si Deus sincere quæratur. Quamobrem illis omnibus qui in proxima peccandi occasione versantur, Absolutio Sacramentalis neganda est. Si enim Deum sincere quærerent; occasiones proximas illum amittendi fugerent ac desererent. (*Lib.* 2. *Tractatu de Sacramento Pœnitentiæ*, *Cap.* 7. *Art.* 3. *Regula x.*) *Lib.* 3. *Tract. de Peccatis*, *Cap.* 8. *Art.* 3. *Regula* 6. & *Regula* 31.) Deus in Jerusalem quærendus, in Ecclesia Catholica, in Templo ubi expiantur peccata, ubi sacrificium propitiatorium pro ipsis offertur, ubi verbum salutis prædicatur, ubi Deus colitur, laudatur, & oratur, ubi speciatim exaudit preces peccatorum pœnitentium, & misericordiam ejus implorantium, ubi Christus Redemptor noster corporaliter adest nobis, misericordiæ suæ sinum nobis expandens. Sed heu! sæpe in Templo Deus amittitur, ubi quæri deberet ac inveniri. Quot Christiani Domum Dei non solum faciunt domum negotiationis, sed scortationis? Ibi *luxuria negotiatur* (ut Tertulliani verbis utar.) Huc *propter mutuum videre & videri*, mulieres *circumornatæ ut similitudo templi*, & viri effeminati, calamistrati concurrunt, & aspectu mutuo corda sibi nuntiant impudica: Templorum sanctitas violatur, Dei Majestas contemnitur. *Quid est quod dilectus meus in domo mea fecit scelera multa?* Ecce in ipso introitu *Idolum zeli*. Zelum, pietatemque simulant hypocritæ, Deum se colere fingunt, sed speciem pietatis habentes, ejus abnegant veritatem. Idolum zeli appellatur, quia ad æmulationem & zelum Deum provocat. *Ipsi me provocaverunt in eo qui non erat Deus, & irritaverunt in vanitatibus suis: & ego provocabo eos in eo qui non est populus*. Fode parietem, & vide *abominationes pessimas*. Ibi *omnis similitudo reptilium & animalium*, & seniores domus Israel thus adolent ante pictaras. Quam multi in exemplum Ophni & Phinees, sacrificiorum primitiva decerpunt, & bonis Ecclesiasticis, quæ sunt *Oblationes fidelium*, *pretia peccatorum*, *patrimonia pauperum*, (ut sacri Canones loquuntur) abutuntur ad luxum, ad ludum, ad convivia, ad ædificia superflua, ad canes alendos, ad consanguineos ditandos? Quot sacris ministeriis fonguntur, lucri, & commodorum temporalium causa? *Quando vidimus plebem pessimam congregatam, de qua scriptum est, Odivi Ecclesiam malignantium: & pejores plebe Præpositos, nequioremque Principem, qui præ-*

Jerem. 13. 15.

Ezech. 8.

Deuteron. 32. 21.

Ezech. 8.

S. Hieronymus lib. 3. in Ezech. in Cap. 8.

præfectus eſt plebi atque Presbyteris : dicamus Jezoniam ſtantem ante pi-
luras, & ſingulos habere thuribula in manibus ſuis : non Dei majeſtatem
ſed proprias ſententias adorantes. Adhuc converſus, videbis abominationes majores, *Mulieres plangentes Adonidem.* Mulieres non peccata plangunt, non dolent quod Deum ſponſum animarum ſuarum, ſed quos profanos amatores amiſerint; lugent ob damna rerum temporalium, non æternarum. *Eos qui ad ſæculi mala & bona vel contriſtantur, vel exultant, mulieres appellemus, molli & effeminato animo : dicamuſque plangere eos Adonidem, ea videlicet quæ in rebus mundi putantur eſſe pulcherrima.* Plures denique *dorſa habent contra templum Domini, & facies ad Orientem, & adorant ad ortum ſolis.* Aulici, Deo derelicto, ad favorem Principis, fortunamque, velut ad numen convertuntur, omneſque cogitationes ſuas & ſtudia eo dirigunt. Hi omnes Deum non inveniunt, nec in Templo, quia illum non quærunt ut Joſeph & Maria.

S. Hieron.

1. Cor. 7. 10. IV. Quærendus eſt ſcilicet cum dolore vehementi de peccatis quibus ipſum amiſimus, cum *Triſtitia quæ pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur* : cum triſtitia quæ parit ſollicitudinem ſalutis, indignationem adverſus peccatum, timorem judiciorum Dei, vindictam adverſus nos ipſos injuriæ Deo illatæ per ſeveram & laborioſam ſatisfactionem, fervens deſiderium Deo ſerviendi & in omnibus placendi, zelum & æmulationem meliorum chariſmatum & virtutum, bonorumque exemplorum. *Ecce enim hoc ipſum ſecundum Deum contriſtari vos, quantam in vobis operatur ſollicitudinem ? ſed defenſionem, ſed indignationem, ſed timorem, ſed deſiderium, ſed æmulationem, ſed vindictam.* Joſeph & Maria Jeſum cum dolore & anxietate quærebant. *Ecce Pater tuus & ego, dolentes quærebamus te.* Amor quo Jeſum proſequebantur, doloris menſura fuit. Omnis enim dolor in amore fundatur . . . De contritionis vehementia . . . . . Summus & maximus dolor de peccatis contritio eſſe debet, ita ut nullus major excogitari poſſit. (*Lib. 2. Cap. 3. Art. 5.*) Veræ contritionis, & ſinceræ converſionis indicia. (*Art. 7. Regula 6.*) QUÆRITE *Dominum, & confirmamini, quærite faciem ejus ſemper . . Quærite Deum, & vivet anima veſtra.* Animæ juſtæ, quærite ſponſum ; Animæ infirmæ, quærite Medicum. Anima illi vivet, quæ mundo mortua eſt. Quæ enim mundo vivit, illi non vivit. Sic eum quæramus, ut inveniamus, & dicamus cum Propheta ſancto : *Mihi adhærere Deo bonum eſt.* Non funibus ſolum, quæ facile putreſcunt, aut cito abrumpuntur, id eſt, honeſtatis intuitu, aut memoria promiſſionum, Deo alligemur. Non clavis ſolum configamur Domino Majeſtatis, timore ſcilicet pœnarum æternarum, quo qui confixus eſt, non peccare metuit, ſed ardere : ſed glutine fortiſſimo, id eſt caritate, Deo ita conjungamur, ut unus ſpiritus ſimus cum eo, & dicamus : *Tenui eum, nec dimittam . . . Quis nos ſeparabit a caritate Chriſti ?*

Pſalm. 21.

Pſalm. 73.
S. Bernard. Serm. 4. de Diverſis.

Cant. 3. 4.
Rom. 8. 35.

DOMINICA I. POST OCTAVAS EPIPHANIÆ.

Nuptiæ factæ ſunt in Cana Galilææ, & erat Mater Jeſu ibi : vocatus eſt autem & Jeſus, & Diſcipuli ejus ad Nuptias. Joan. 2.

CUm ad vitæ ſtatum eligendum divinæ gratiæ lumen auxiliumque maxime neceſſarium ſit, de matrimonio contrahendo minime deliberandum eſt ſine Jeſu. Ut nuptiæ ſanctæ ſint, ad eas vocandus eſt Jeſus, Spiritus

Spiritus ejus per orationem attrahendus, & recta intentione ineundum matrimonium eſt; non avaritiæ, non ambitionis, non voluptatis affectu. Quod præcipue ſpectari debet in petitione & electione uxoris, virtus eſt, non divitiæ, non nobilitas, non forma. Matrimonium contrahendo graviter peccant, qui ad contrahendum aliis rationibus finibuſque moventur, præter eas ob quas a Deo inſtitutum eſt. (*Lib. 2. Tract. de Sacramento Matrimonii, Cap. 1. Art. 3. Regula 5.*) Uxor bona Dei munus eſt. *Domus & divitiæ dantur a parentibus; a Domino autem proprie uxor prudens*. Idem eſto de viro judicium. A Domino igitur poſtulare debet puella Matrimonio collocanda ſponſum ſecundum cor ejus, ſapientem, caſtum, juſtum, ſobrium, pium. Caſtam pariter, prudentem, omnique virtutum genere ornatam conjugem humili ac fervente oratione poſtulare debet a Deo vir Matrimonii candidatus. Sanctum Iſaac imitetur, qui ſponſam expectans ad ſe mox adducendam, exivit *ad meditandum in agrum* (Geneſ. 24.) id eſt, *Ad orandum*, ut Chaldaica Paraphraſis habet, ut Matrimonium ſuum Deo commendaret. Vocanda eſt & Mater Jeſu ad nuptias, Deiparæ Virginis interceſſio imploranda in negotio quod tanti momenti ad ſalutem eſt. Reſpicienda eſt velut exemplar, invocanda ut Patrona a puellis nubilibus; utpote quæ Virginum prudentiſſima & modeſtiſſima, ſponſarum & uxorum ſanctiſſima & caſtiſſima, matrumque Chriſtianarum prima, nobiliſſima, & admiratione digniſſima fuerit. Vocandi ſunt & diſcipuli Jeſu ad nuptias; ſeu potius vir & uxor ejus diſcipuli eſſe debent, ſecundum ejus doctrinam ac Evangelium, Eccleſiæque leges contrahendo. Spiritualium Virorum, Paſtorum, conſcientiæ Moderatorum conſilium rogandum, Sacerdotum & piorum precibus commendandum tam grave negotium eſt. Parentum conſenſus expectandus. *Nec enim in terris filii ſine conſenſu patrum recte & jure nubunt*. Lethaliter ergo peccant filiifamilias, qui parentibus inconſultis, vel juſta ex cauſa repugnantibus & invitis, Matrimonium contrahunt. (*Lib. 2. Tract. de Sacramento Matrimonii, Cap. 2. Art. 3. Propoſitione 3.*) Ab hereditate temporali repelli poſſunt a parentibus, ſecundum leges principum. Præſentem Jeſum intueri ſemper debent ſponſus & ſponſa ante Matrimonium, ne libidinoſis blanditiis, oſculis, actibus, aliove commercio impudico, gratiæ Sacramenti impedimentum apponant, & Dei benedictionem a futuro ſuo Matrimonio avertant.

Prov. 19. 14.

Tertull. lib. 1. ad Uxorem.

Ad Matrimonii nuptiarumque ſolemnitatem vocandus eſt Jeſus, ut illis benedicat, qui Matrimonium ab initio mundi inſtitutum in paradiſo terreſtri, ut officium naturæ, ad Sacramenti dignitatem in nova lege provexit. *Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto & in Eccleſia*. Vim porro gratiæ operatricem Chriſtus Matrimonio contulit, illudque ad Sacramenti dignitatem evexit, cum ait: *Non legiſtis quia qui fecit hominem ab initio, maſculum & feminam fecit eos, & dixit: Propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una. Itaque jam non ſunt duo, ſed una caro. Quod ergo Deus conjunxit, homo non ſeparet*. Ad hujus rei ſignificationem nuptiis benedixit, quas primo ſuorum miraculorum illuſtravit. Quid præſtet chriſtianis conjugibus gratia ſpecialis quæ per Matrimonii Sacramentum confertur? (*Lib. 2. Tract. de Sacramento Matrimonii, Cap. 1. Art. 4. Propoſit. 1. & 2.*) In ſtatu igitur gratiæ eſſe debent ſponſus & ſponſa, cum Matrimonio ſolemni ritu conjunguntur in Eccleſia; alioqui ſacrilegii rei ſunt, & Dei maledictionem pro benedictione ſuper ſe inducunt .... Vocandus eſt

Ephes. 5.

Matth. 19.

Jeſus

Jesus ad nuptias ut in nuptiali convivio temperantia & sobrietas regnet, in choræis modestia, in omnibus pudicitia; ut vanitas, dissolutio, luxus eliminentur.

Tria Matrimonii bona, proles, fides, Sacramentum, in nuptiis diligenda. (*Ibidem*) In prole triplex bonum habent conjuges. 1. Pariunt Deo servos fideles; 2. Cives patriæ; non tantum terrenæ, sed cœlesti. 3. Sibi heredes. Fidei conjugalis bonum triplex, Animæ, corporis, & honestatis. Animæ bonum est fornicationis fuga. Corporis, mutuum officium & adjumentum quod sibi præstant conjuges in vitæ societate & rei familiaris administratione. Bonum honestatis, quia nuptiis fit honestum quod alias turpe esset. *Bonum ergo sunt nuptiæ, in quibus tanto meliores sunt conjugati, quanto castiores & fideliores Deum timent, maxime si filios quos carnaliter desiderant, etiam spiritualiter nutriant*; (inquit S. Augustinus lib. de bono conjugali, Cap. 19.) Sacramenti bonum in tribus pariter positum. 1. Conjunctio animorum significat conjunctionem animæ cum Deo. 2. Conjunctio corporum significat conjunctionem carnis cum Verbo Deo. 3. Unus vir & una uxor significant unicum sponsum Christum unius sponsæ Ecclesiæ. (*Libro & Capite citatis*, *Art.* 8.) Adulterium fidei conjugali oppositum. Ejus deformitas & enormitas, ex triplici capite., Adulteri pœnæ. (*Lib. 3. Tractatu de Peccatis*, *Cap.* 8. *Art.* 3. *Regula* 16. (Viri adulterium gravius peccatum est adulterio mulieris (*Ibid. Regula* 18.) Qui hoc morbo laborant, ad hæc Apostoli verba attendant, Hebr. 13. *Fornicatores & adulteros judicabit Deus*.

In Conjugalis vitæ societate præsens semper Christianis conjugibus debet esse Jesus, ut sui status & vocationis officia Christiana impleant. De conjugum Christianorum officiis (*Lib. 2. Tract. de Sacramento Matrimonii*, *Cap.* 5. *§.* 1.) *Caro una* (inquit Tertullianus libro 2. ad *Uxorem*) *unus & spiritus. Simul orant, simul jejunia transigunt, alterutro docentes: alterutro exhortantes, alterutro sustinentes. In Ecclesia Dei pariter utrique, pariter in convivio Dei, pariter in angustiis, in persecutionibus, in refrigeriis. Neuter alteri gravis est. Libere æger visitatur, indigens sustentatur. Eleemosynæ sine tormento, sacrificia sine scrupulo, quotidiana diligentia sine impedimento. Talia Christus videns & audiens gaudet. His pacem suam mittit. Ubi duo, ibi & ipse: ubi & ipse, ibi & Malus non est.* In Matrimonii tribulationibus deficiente vino cælestium consolationum, invocanda Dei Mater; sed ut utiliter invocetur, Filio ejus parendum, & secundum ejus Evangelium vivendum est. *Dicit Mater ejus Ministris: Quodcumque dixerit vobis, facite.* Primum miraculorum suorum concedit Jesus precibus Matris suæ. Ipsius intercessionem potentissimam apud Christum Jesum adhibeamus, non ut conversionem aquæ in vinum, sed conversionem cordis nostri; non ut bona temporalia, fluxa, insipida, quæ ut aqua dilabuntur; sed ut bona gratiæ obtineamus, fructus vitis veræ, sanguinis & meritorum Jesu Christi applicationem, vinum animas inebrians, vinum nuptiarum Agni; ut rerum omnium terrenarum obliviscantur, & in uno Domino gaudeamus.

Conjugibus præsens sit Jesus, ut in pace vivant. Mulier ex latere Adami dormientis formata a Deo; non ex capite, quia mulier dominari viro non debet: non ex pedibus, quia non debet contemni & quasi ancilla tractari; ex latere (inquam) *Ut firmam & insolubilem debere esse ostendere:* Deus *unici conjugii caritatem*. Uxor viro in omnibus quæ Dei legi non repugnant, facile consentiat, vir uxori consulat, indulgeat, compatiatur,

Rupertus lib. 2. in Genes. Cap. 34.

tur, cauſamque diſcordiæ ſecundum ejus vota compeſcat, & ejiciat, ſi forte in familia oriatur; ſicut Abraham Saræ poſtulanti ut ancillam diſcordiæ cauſam ejiceret, placide conſenſit, dicens. *Ecce ancilla tua in manu tua eſt.* Quæ in uxorem indulgentia pace domum replevit. In conjugio ubi non eſt Jeſus, pax eſſe non poteſt: quia *Factus eſt in pace locus ejus.* Non melius eſt familiæ in qua vir & uxor diſſident, quam navi tempeſtate & procellis agitatæ, diſſidente gubernatore ab eo qui regit proram: non melius quam corpori phrenetici, cujus membra ſe mutuo collidunt. Diſcipulis ſuis juſſit Chriſtus, ut pacem adprecarentur familiis, quæ ipſos hoſpitio ſuſciperent, dicentes: *Pax huic domui.* Incomparabile bonum pax eſt, omniſque fons proſperitatis & felicitatis, ſed quo illi ſolum digni ſunt, qui manent in caritate. *Et ſi quidem fuerit domus illa digna, veniet pax veſtra ſuper eam*, &c.

Genes. 16.

Pſalm. 75. 3.

Matth. 10.

IN EADEM DOMINICA.

Vocatus eſt Jeſus ad Nuptias.

AD ſpirituales nuptias omnes vocati ſumus, in quibus Jeſus Chriſtus ſponſus. *Et ipſe tanquam ſponſus procedens de thalamo ſuo.* Sponſa vero nos ipſi ſumus: omnes ſimul una ſponſa, & animæ ſingulorum quaſi ſingulæ ſponſæ. Multum hæc ſponſa ſponſo ſuo inferior genere, ſpecie, dignitate. Attamen de cælo deſcendit Filius Dei, homo factus eſt ut illam ſibi deſponſaret; pro ea mortuus, lavit eam a peccatis in ſanguine ſuo, & mundavit eam lavacro aquæ in verbo vitæ, ut ſibi glorioſam exhiberet, non habentem maculam neque rugam. O inæſtimabilem animæ gloriam, ut ſponſum habeat nobilem cælo, potentem imperio, divitem mundo! Unde tibi hoc, Anima, ut ipſe ſit ſponſus tuus, cujus pulchritudinem ſol & luna mirantur, ad cujus nutum univerſa mutantur? Quid retribues Domino, pro omnibus quæ retribuit tibi, ut ſis *ſocia menſæ, ſocia regni, ſocia thalami*, ut introducat te Rex in cubiculum ſuum? Totum ipſi cor tuum & amorem, fidem inviolatam, corpus immaculatum & caſtum. *Audi, filia, & vide & inclina aurem tuam, & obliviſcere populum tuum, & domum patris tui.* Deſere carnales affectus, ſeculares mores dediſce, a prioribus vitiis abſtine, conſuetudines noxias obliviſcere. *Quoniam concupivit Rex ſpeciem tuam; quia ipſe eſt Dominus Deus tuus.* Deus tuus eſt, Rex tuus eſt. Rex tuus, & ipſe eſt ſponſus tuus. *Regi nubis Deo, ab illo dotata, ab illo decorata, ab illo redempta, ab illo ſanata. Quicquid habes unde illi placeas, ab illo habes.* Illum ergo pure & caſte „ ama. In iſtis humanis conjugiis conſiderate cor caſtum quale ſit ad Deum. „ Caſte non diligit uxorem ſuam, qui propter dotem illam diligit, non „ maritum caſte diligit, quæ propterea diligit, quia aliquid donavit, aut „ quia multum donavit. Et dives maritus, & pauper factus maritus eſt. „ Quam multi proſcripti a caſtis uxoribus amplius dilecti ſunt? Probata „ ſunt multa caſta conjugia calamitatibus maritorum: ne aliud amare quam „ maritum putarentur, non ſolum non deſeruerunt, ſed amplius obſecu„ tæ ſunt. *Si ergo maritus carnalis gratis diligitur, ſi caſte diligitur; & uxor carnalis gratis diligitur, ſi caſte diligitur: Deus quomodo diligendus eſt, verus & verax animæ maritus ad prolem ſempiternæ vitæ fœcundans, & ſteriles nos non eſſe permittens? Illum ergo ſic diligamus, ut aliud præter ipſum non diligatur.* Non minus ipſum diligamus in adverſitate,

Pſalm. 18. 6.

S. Bernardus Serm. 2. in Dom. 1. poſt Oct. Epiph.

Pſalm. 44. 11.

S. Auguſt. Enarrat. in Pſal. 44.

S. Auguſt. in Pſalm. 66.

Et confestim mundata est lepra ejus. Dei gratia moras nescit. Nescit tarda molimina Spiritus Sancti gratia. Medicus homo non statim restituit ægroto sanitatem corporis. Deus confestim restituit sanitatem animæ; confestim mundat eam a lepra. Nam Medicus homo curat applicando virtutes rerum naturalium, plantarum, mineralium, quæ operantur dependenter a tempore, & cum successione quadam: *Non est in Medico semper relevetur ut æger*. Etsi velit sanare, non tamen semper potest, quia voluntas ejus infirma est, nec ars ejus principium est intrinsecum curationis morborum, sed natura. Sed Deus per voluntatem suam sanat omnes infirmitates nostras, & Animas nostras mundat a lepra peccati. Nullum est in natura curationis hujus & purgationis principium. Non mundamur, non sanamur nisi velimus, sed Deus efficit ut velimus. *Præparatur voluntas a Domino*. Quamobrem peccator cum Rege pœnitente Deum orare debet, ut cor mundum in ipso creet, ut ipsum hyssopo aspergat & dealbet, *Cor mundum crea in me Deus .... Asperges me hyssopo, & mundabor, lavabis me, & super nivem dealbabor*, „ Hyssopus herba „ humilis, sed medicinalis. Saxo hærere radicibus dicitur. Inde in mysterio mundandi cordis similitudo assumpta est. Apprehende & tu radicem dilectionis petram tuam: *Esto humilis in humili Deo tuo, ut sis „ excelsus in glorificato Deo tuo*. Aspergeris hyssopo, *humilitas Christi „ mundabit*. Noli herbam contemnere, vim medicamenti attende. Leproso Lex ita sancit. *Habebit vestimenta dissuta, caput nudum, os velo contectum, contaminatum ac sordidum se clamabit*. Quanto major esse debet humiliatio hominis lepra peccati mortalis infecti?

Psal. 50.

S. Augustin. in Psal. 50.

Levit. 13. 45.

Et ait illi Jesus .. vade ostende te Sacerdoti. Quamvis contingat contritionem aliquando charitate perfectam esse, hominemque Deo reconciliare, priusquam Sacramentum Pœnitentiæ actu suscipiatur, justificatio tamen ipsi contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non est adscribenda. Adeundus igitur semper est Sacerdos ab eo qui lethalis peccati lepra infectus est, ut ei per Confessionem Sacramentalem lepra ostendatur: *Vade, ostende te Sacerdoti*. Longe autem major potestas est Sacerdotum novæ legis circa lepram animarum, quam Sacerdotum veteris legis circa lepram corporum: Illi enim auctoritatem quidem habebant discernendi inter lepram & non lepram, & judicandi an leprosus mundatus & sanatus esset a lepra, illumque excludendi vel admittendi in civitatem & societatem hominum, & ad participationem sacrorum: Sacerdotes vero novæ legis non solum potestatem habent discernendi peccata, & declarandi homines a peccatis esse purgatos, sed ipsos penitus purgandi a lepra peccatorum, per Absolutionem Sacramentalem, (*Lib. 2. Tract. de Sacramento Ordinis, Cap. 1. Art. VII. §. 3. de Sacerdotalis Ordinis dignitate & excellentia.*) Pœnitentes ceu a lepra peccati mundatos & sanatos absolvere, & ad sacram Mensam admittere non debet Sacerdos pœnitentiæ Minister, nisi id certis indiciis & argumentis probatum habuerit & perspectum ... Obviis quibusque non est concedenda Absolutio, sed iis omnibus neganda, quorum nulla vel ficta conversio: iis differenda, quorum dubia & incerta Pœnitentia est: (*Lib. 2. Tract. De Sacramento Pœnitentiæ, Cap. 7. Art. 3. Regula 1.*) Lepram etiam vestimentorum & domorum consideret Sacerdos, neget Absolutionem iis qui nimio vestium ornatu debita contrahunt, quibus solvendis pares non sunt, earumve luxu & immodestia lædunt pudicitiam (*Ibidem, Regula 7. & Lib. 4. Cap. 7, Art. 5. Regula 7.*) Illis etiam Absolutionem neget, qui in occa-

Levit. 13. & 14.

sio.

caſione proxima peccati verſantur; qui domos ſuas uſurariis, vel meretricibus, vel publicis concubinariis locant, aut ad ludos aleatorios; aut publicas vel privatas hujuſmodi ludorum Academias aperiunt. (*Ibidem*, *Regula* 10. & *Lib.* 4. *Cap.* 7. *Art.* 5. *Regula* 16. & 17.) Spiritualiter leproſas eſſe mulieres judicet ratione capillorum, quæ alienos capillos ad ornandum caput adhibent, aut nativos capillos tingunt. Item illas, quę fucis vultum adulterant. Hujuſmodi namque maculæ, & coloris immutatio, leprę ſpiritualis ſunt indicia. (*Ibid. Regula* 9. & 10.

In lepra, peccati deformitas; in lepræ curatione, peccati curatio conſideranda.

Leproſus mundatus jubetur offerre munus lege præſcriptum. *Vade oſtende te Sacerdoti, & offer munus quod præcepit Moyſes.* Quo ſignificatur, *Hominem quondam peccatorem, verbo Dei mox emaculatum, offerre debere munus Deo apud templum, orationem ſcilicet & gratiarum actionem apud Eccleſiam per Chriſtum Jeſum Catholicum Patris Sacerdotem.* (inquit Tertullianus.) Tertull. lib. 4. Cont. Marcion. Cap. 9.

IN EADEM DOMINICA.

Cum introiſſet Capharnaum, acceſſit ad eum Centurio, rogans eum, & dicens: Domine, Puer meus jacet in domo paralyticus, & male torquetur. Matt. 8.

DE officiis dominorum erga ſervos, & ſervorum erga Dominos diſſerendi materiam hodiernum Evangelium ſubminiſtrat. Centurio curam ſervi ſui gerens, & ad Ieſum accedens, ut illius ſanitatem ab illo obtineat, exemplum præbet, Dominis Chriſtianis. Servus obediens mandatis Domini ſui, præbet exemplum Chriſtianis ſervis. *Dico ſervo meo, Fac hoc, & facit.* Dominorum erga ſervos officia, ſunt 1. ſincera benevolentia & caritas. 2. Cura illorum in neceſſitatibus tam animæ quam corporis. 3. Diſciplina & correctio manſuetudine temperata. Quod ſpectat ſpiritualia & æterna bona, pari dilectione ſervis conſulere debent Domini, ac filiis... Domini conſervi ſunt ſervorum ... Servi qui pravis ſunt moribus, nec ad meliorem frugem redire volunt, ex familia ejiciendi, (*Lib.* 3. *Cap.* 6. *Art.* 2. §. 3.)

Reverentiæ & honoris ſervorum erga Dominos officia. 1. Illis obſequi debent lubenti animo, abſque murmuratione & contradictione, cum bona vuluntaee, ſicut Chriſto, in omnibus, cum humilitate. 2. Cum ſumma fidelitate. 3. Cum patientia, conditionem ſuam amando .... Exempla ſervis imitanda (*Ibidem*, *Art.* 1. §. 5.) Famuli & famulæ, quibus ſervitium occaſio proxima peccati lethalis eſt, quod exigant Domini ut eorum peccatis cooperentur, tenentur ab illis diſcedere; nec ipſorum peccatis ſervire eoſſunt abſque lethalis peccati reatu. (*Ibid. Art.* 3. *Regula* 14.) Furti rei ſunt ſervi & ancillę, qui res dominorum ſuorum furripiunt compenſationis nomine, quod ſcilicet ſuo labori & obſequiis ſtipendium, de quo cum illis convenere, non reſpondeat. (*Lib.* 4. *Cap.* 9. *Art.* 3. *Regula* 4.)

IN EADEM DOMINICA.

Amen dico vobis: Non inveni tantam fidem in Iſrael. Matth. 8.

MIratur Chriſtus, ſeu nobis admirandam proponit, quam inſpiravit Centurioni fidem. Tractus eſt enim ab eo Centurio ut veniret, illuminatus eſt ut crederet. *Trahitur miris modis ut velit, ab illo qui ſuavitis intus in ipſis hominum cordibus operari, non ut homines, quod fieri non poteſt, nolentes credant, ſed ut volentes ex nolentibus fiant.* Centurionis fides ſimplex eſt, humilis, activa & cum caritate conjuncta .... ſimplex, credit Jeſum ſola voluntate, ſolo verbo, conferre poſſe ſanitatem ſervo ſuo, quamvis corpore abſentem: *Tantum dic verbo, & ſanabitur puer meus.* Humilis; ſe enim indignum agnoſcit Chriſti gratia & deſcenſu in domum ſuam. *Domine, non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum.* Activa, & cum caritate conjuncta: Ad Jeſum enim accedit ut ab eo ſervi ſui ſanitatem poſtulet ac impetret. *Acceſſit ad eum Centurio, rogans eum, & dicens. Domine, puer meus jacet in domo paralyticus, & male torquetur.* Centurionis fidem non modo admirari, ſed imitari debemus. Fides noſtra ſimplex & humilis eſſe debet. Fides humilis curioſitatem excludit. Dei auctoritate, non humana ratione in rebus ſalutis duci debemus. Pœnæ curioſitatis in rebus Religionis. (*Lib.* 1. *Quæſt.* 2. *Art.* 2. §. 1.) Fides noſtra activa eſſe debet, per caritatem operari .... Quamvis fides ſine caritate eſſe poſſit; tamen ſine caritate & bonis operibus non proficit ad ſalutem. (*Ibidem Art.* 5.) Quid eſt credere in Deum? *Credendo amare, credendo in eum ire, & membris ejus incorporari.* Quid ſit diverſimodus inter, credere Deum, credere Deo, & credere in Deum? (*Ibidem* §. 3.) Plures moribus & factis athei (*Ibidem* §. 2.) *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Igitur ex fructibus eorum cognoſcetis eos,* (ait Chriſtus.) *Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum: Sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cælis eſt, ipſe intrabit in regnum cælorum.* A nobis auferetur regnum Dei, ſi fidem ſolam ſine caritate & bonis operibus habeamus. *Dico autem vobis quod multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham & Iſaac, & Jacob in regno cælorum: Filii autem regni ejicientur in tenebras exteriores: Ibi erit fletus & ſtridor dentium.*

S. Auguſt. Lib. 1. ad Bonifac. C. 19.

S. Auguſt. Tract. 19. in Joan.

Matth. 7.

DOMINICA III. POST OCTAVAM EPIPHANIÆ.

Aſcendente Jeſu in naviculam, ſecuti ſunt eum Diſcipuli ejus: & ecce motus magnus factus eſt in mari, ita ut navicula operiretur fluctibus: ipſe vero dormiebat. Matth. 8.

MAre, ſæculum eſt. Vita noſtra, quaſi via navis in medio mari. Tempeſtates ſunt res adverſæ & tribulationes quibus jactamur. Tranquillitas Chriſti imperio facta, ſolatium eſt per Chriſti gratiam datum Chriſtianis, qui in rebus adverſis ipſi fideliter adhærent. Res adverſæ & tribulationes, ſunt portio Diſcipulorum Chriſti in hac vita. *Ecce motus magnus factus eſt in mari, ita ut navicula operiretur fluctibus.* Ad Chriſtum Jeſum confugiendum eſt, cum rebus adverſis jactamur,

mur, per fidem excitandus est in cordibus nostris, & dicendum: *Domine, salva nos, perimus*. Fide & oratione nostra solatium cæleste impetrabimus, ne deficiamus in tribulatione. *Tunc surgens imperavit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna* . . . Divinæ providentiæ non repugnant prosperitates impiorum, & res adversæ justorum. Justorum adversitas & tribulatio, Dei beneficium est. Prosperitas, impiorum supplicium. Calamitates ut Dei favores excipere debemus. (*Lib.* 1. *Quæst.* 2. *Art.* 1. §. 53.)

Prope divinum est, tribulationes pro Christo pati. Christus enim se adjungit in societatem justorum qui adversa patiuntur. Cum Nabuchodonosor tres Dei servos in fornacem ignis ardentis mitti jussisset, admiratus quod illæsi manerent, Deumque in medio ignis laudarent, ait: *Ecce ego video quatuor viros solutos, & ambulantes in medio ignis, & nihil corruptionis in eis est, & species quarti similis Filio Dei*. Patitur se Deus cum pueris in camino ignis numerari. Daniel. 3. 92.

Scite comparat S. Gregorius Nyssenus sponsam Canticorum vulneratam & afflictam, dum sponsum quærebat, cum petra illa spirituali & mystica, de qua Apostolus ait: *Petra autem erat Christus*: Quasi ad hanc sublimitatem per tribulationes fuerit evecta. *Virgam verberantem*, inquit, *sponte sua recipit. Imitatur saxum illud de quo Vates ait: Percussit petram, & fluxerunt aquæ. Eam enim ob causam percussa, velut a Mose rupes illa feriebatur: Ut ad similitudinem illius & ipsa Verbum Dei de vulnere imbris instar effusum, pro sitientibus quasi quamdam scaturiginem emittat*. Pondera illa verba: Quasi quamdam scaturiginem. Quemadmodum enim scaturigo continuo effundit aquam: ita anima justi in tribulatione positi continuo parturit Verbum Dei, eo modo parit spiritualiter Christum, quo modo ipse in cruce peperit Ecclesiam, obstetricante lancea. Homil. 12. in Canticum Cant. Psal. 77.

Jaculabatur arcana significatione sagittas in gratiam Davidis intimus ejus amicus Jonathas. Et hic quidem sagittarum scopus erat: *Si dixero puero: Ecce sagittæ intra te sunt, tolle eas, tu veni ad me, quia pax tibi est, & nihil est mali; vivit Dominus. Si autem sic locutus fuero puero: Ecce sagittæ ultra te sunt: vade in pace, quia dimisit te Dominus*. Si Dei sagittæ ultra peccatorem sunt, de illo actum est; dimisit eum Dominus secundum desideria cordis ejus. At vero si intra illum sunt, si percussus & tribulationibus vexatus est, pax illi erit, & nihil est mali, vivit Dominus. *Sagittæ Domini in me sunt*, (ait Sanctus Job) *quarum indignatio ebibit spiritum meum*. Id est, quod in me humanum, terrenum, & animale erat, exhauriunt & interimunt. *Quid est spiritus hominis* (inquit S. Gregorius M.) *nisi spiritus elationis? Sagittæ autem Domini spiritum hominis ebibunt, quia intentum exterioribus introrsus trahunt. Epotatus namque David spiritus fuerat, cum dicebat:* „ In deficiendo in me spiritum me-„ um, & tu cognovisti semitas meas. *Et rursum*: Renuit consolari ani-„ ma mea, memor fui Dei, & delectatus sum, & exercitatus sum, & „ defecit spiritus meus. *Sagittarum ergo indignatio justi spiritum ebibit, quia supernæ sententiæ electos, quos in peccatis inveniunt, dum vulnerant, immutant, ut duritiam suam transfixa mens deserat, atque ex salutifero vulnere sanguis confessionis currat*. 1. Reg. 20. 21. Job. 6. 4. Lib. 7. Moral. in Job. Cap. 3. Psalm. 141. Psalm. 76.

Ecclesia multis tempestatibus jactata est, & etiamnum jactatur, persecutionibus Paganorum, erroribus Hæreticorum, scissuris Schismaticorum, scandalis iniquorum Christianorum. Sancti omnes, & imprimis Apostoli,

li, multas calamitates & tribulationes passi sunt, quas tempestas navi-
culam jactans & cooperiens fluctibus in medio mari fluctuantem præ-
Matth. 10. 17. 21. 38. 39. gnificabat. Hoc illis postea clarius prædixit Christus: *Tradent enim vos in Conciliis, & in Synagogis suis flagellabunt vos, & ad Præsides & Reges ducemini propter me, in testimonium illis & gentibus ..... Tradet autem frater fratrem in mortem, & pater filium, & insurgent filii in parentes: & morte eos afficient, & eritis odio omnibus propter nomen meum ..... Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Qui invenit animam suam, perdet illam: & qui perdiderit animam suam propter me, inveniet eam... Venit hora, & nunc est, ut omnis qui interficit vos arbitretur obsequium se præstare Deo.* Christus per labores, &
Joan. 16. 2. dolores, quos in vita & morte sua passus est, introivit in gloriam suam.
Luc. 24. 26. *Nonne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?* Sic etiam electos per multas tribulationes introire oportet in Regnum Dei. Christus prædicit labores super labores usque in finem venturos ipsi sæculo, & tu vis ab istis laboribus exceptum esse Christianum? *Qui quis Christianus est, aliquid plus passurus est in hoc sæculo.* Etenim ait Apostolus. *Omnes qui volunt in Christo pie vivere, persecutionem patientur .... Attende ad passiones Christi, attende ad illum sine ullo peccato, quæ tamen rapuit exsolventem. Attende ad Scripturam dicentem:* Flagellat autem
Hebr. 12. 6. omnem filium quem recipit. *Et para te flagellari aut certe non quæras recipi. Si exceptus a passione flagellorum, exceptus a numero filiorum. Itane, inquies, flagellat omnem filium? Prorsus ita flagellat omnem filium, ut ne unicum. Unicus ille de Patris substantia natus, æqualis Patri in forma Dei, Verbum per quem facta sunt omnia, non habebat unde flagellaretur: Ad hoc carne indutus est, ut sine flagello non esset.* Quotquot Deo placuerunt, tribulationibus probati sunt, Abraham, Isaac, Jacob, Moyses, Job, Prophetæ, tres Pueri, Tobias, Apostoli, Martyres, sancti Confessores, Virgines sacræ.

„ Justis salutaris tribulatio est. Nisi tentatio, nec corona: Nisi certa-
Psal. 116. „ mina, nec præmia: Nisi stadia, nec honores: Nisi tribulatio, nec re-
„ missio: Nisi hyems, nec æstas. *Qui seminant in lacrymis, in exulta-*
„ *tione metent.* Non sic semina demissus imber germinare & crescere
S. Joannes Chrysost. „ facit, ut pietatis semen excitat, & vernare facit ex lacrymis ruens
Homil. 4. ad „ imber: hic animam detergit, irrigat mentem, doctrinæ germen brevi
Pop. Antioch. „ progredi facit. Propterea & profundum sulcum proscindere necessa-
„ rium. Hoc & Propheta admonuit: *Novate*, inquit, *vobis novale, et*
Jerem. 43. „ *nolite serere super spinas.* Quemadmodum igitur qui aratrum immit-
„ tit, inferne terram proruit, tutam seminibus custodiam parans, ne se-
„ cta in superficie remaneant, sed in ipsos terræ sinus condantur, & ita
„ tuto radices figant: sic & nos facere necessarium, & tanquam aratro
„ tribulationis utentes, cordis profundum scindere. Hoc enim & alius
Joel. 2. „ Propheta admonet, dicens: *Scindite corda vestra, & non vestimenta*
„ *vestra.* Corda igitur scindamus, ut si qua mala herba, & dolosa cogi-
„ tatio nobis inest, radicitus eam vellamus, & puras pietatis seminibus
„ terras exhibeamus. Nisi enim nunc renovemus, nisi nunc seminemus,
„ nisi nunc fundamus lacrymas, cum adest tribulatio, quando unquam
„ in compunctionem veniemus? Num quando remissio & deliciæ fuerint?
„ Sed hoc fieri non potest: remissio enim & deliciæ in segnitiem inducere consueverunt: Sicut tribulatio ad industriam revocare, & mentem exterius circa multa vagantem & occupatam ad sese convertere.

„ Nam

„ Nam & cum agricola ſemina cum multo labore collecta ſeminave-
„ rit, ut adveniat imber exoptat: & ignarus quidem omnia quæ fiunt
„ cernens, admirabitur, forteque apud ſeipſum dicet: Quid hic homo
„ tandem facit? Collecta diſſipat, nec diſſipat tantum, ſed & terræ cum
„ multa cura commiſcet, ne facile colligi poſſint: Nec commiſcet
„ tantum, ſed & optat vehementem fieri pluviam, ut projecta omnia
„ marceſcant, & lutum fiant: & turbatur cernens erumpere fulmina,
„ & fulgura coruſcare: agricola vero non ita, ſed gaudet tempeſtatem
„ cernens: Non enim præſentia reſpicit, ſed futura ſpectat: Non reſ-
„ picit ad fulmina, ſed manipulos computat: Non marceſcentia ſemi-
„ na, ſed vernantes ſpicas: Non gravem imbrem, ſed jucundiſſimam
„ areæ ventilationem: Itidem & nos non præſentem ſpectemus tribu-
„ lationem, aut dolorem, ſed orientem ex ipſa utilitatem, ex ipſa na-
„ ſcentem fructum.

„ Sicut aurum etſi aquis immoretur, propriam præfert ſpeciem, ſive
„ in conflatorium ceciderit, ſplendidius rurſum apparet: Lutum vero &
„ fœnum, ſive aquis immiſceri accidat, hoc quidem marceſcit, illud
„ vero diſſolvitur: ſive in ignem ceciderit hoc quidem frigitur, illud
„ autem comburitur: Sic certe & juſtus & peccator: Ille quidem ſive
„ remiſſione fruatur, manet ſplendidus, ſicut aurum aquæ immerſum;
„ ſive in tentationem ceciderit, ſplendidior fit; ſicut aurum igne
„ examinatum. Peccator vero ſive remiſſionem nanciſcatur, diſſolvitur
„ & marceſcit, ſicut fœnum & lutum aquæ immorans: ſive tenta-
„ tionem ſuſtineat, comburitur & perditur, ſicut fœnum & lutum ab
„ igne. Non igitur conficiamur præſentibus malis; Si enim peccata ha-
„ beas, deſtruuntur & comburuntur facile per tribulationem: Si vero
„ virtutem habeas, illuſtraris & ſplendeſcis per ipſam; Si continue vi-
„ giles, & ſobrius ſis, eris omni damno ſuperior. Non enim tentatio-
„ num natura, ſed tentatorum ſegnities, ruinas efficere ſolet ... Fortem
„ virum tribulatio fortiorem reddit. Quis hoc ait? B. Paulus in tribula-
„ tione nutritur: *Tribulatio patientiam operatur; patientia vero probatio-* Rom. 5.
„ *nem, probatio vero ſpem*. Et ſicut firmas arbores ventorum impetus
„ irruens & undique jactans non evellit, ſed & firmiores reddit: Sic &
„ animam ſanctam, & pie viventem, tentationum & tribulationum in-
„ curſus non ſapplantant, atque etiam adjmajorem patientiam præparant:
„ Sicut & beatum Job ſplendidiorem & venerabiliorem reddiderunt. Ita-
que *Omne gaudium exiſtimate, fratres mei, cum in tentationes varias in-* Jacobi 1. 2.
*ciderit*is: *Scientes quod probatio fidei veſtræ patientiam operatur. Patientia*
autem opus perfectum habet: Ut ſitis perfecti & integri in nullo deficien-
tes.

Res adverſas & tribulationes a Deo vobis immitti ne dubitetis. Cum
B. Job dicite: *Manus Domini tetigit me*. Sub viſibili manu hominis per- Job. 9. 12.
ſequentis, inviſibilem Dei manum, cujus inſtrumentum eſt, adorate.
„ Lætamini in Domino & exultate juſti, & gloriamini omnes recti corde.
„ Quid eſt, *recti corde?* Non reſiſtentes Deo. Inter rectum cor, & pra- Pſalm. 13.
„ vum cor hoc intereſt: Quiſquis homo quicquid patitur præter volunta- S. Auguſt.
„ tem, afflictiones, mœrores, labores, humiliationes, non tribuit niſi vo- Enarrat. in
„ luntati Dei juſtæ, non illi dans inſipientiam, quod quaſi neſciat quid agat, hunc Pſalm.
„ quia talem flagellat & talibus parcit; ipſe eſt rectus corde: Perverſi
„ autem corde ſunt, & pravi, & diſtorti, qui omnia quæ patiuntur mala,
„ inique ſe pati dicunt, dantes illi iniquitatem, per cujus voluntatem pa-

„ tiuntur; aut quia non ei audent dare iniquitatem, auferunt gubernā-
„ tionem.... Rectus est Deus, & ideo distortum cor illi non acquiescit.
Gloriamini omnes recti corde. *Quomodo gloriantur?* Non solum autem
Rom. 5. 3. *dicit Apostolus*, Sed & gloriamur in tribulationibus. *Sic est rectum cor.*
Cuicumque aliquid accidit, dicat, Dominus dedit, Dominus abstulit; sic
cut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum. *Quid*
abstulit? Quid abstulit? Cui abstulit? Quando abstulit ..... Prorsus
Deum tuum refer flagellum tuum, quia nec diabolus tibi aliquid facit, nisi
ille permittat qui desuper habet potestatem, aut ad pœnam, aut ad disci-
plinam: ad pœnam impii, ad disciplinam filii.

Christum dormire ne putetis, cum vobis calamitatem aliquam immit-
tit. *Ecce non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israel.* Fidem vestram
Psal. 120. 4. excitate. *Quid timidi estis, modicæ fidei?* Ad Jesum accedite per Eccle-
viyam, illius auxilium implorate, clamantes cum Apostolis, *Domine,*
salva nos, perimus. Ille solus ventis & mari imperare, solus ille tem-
Psal. 45. 1. pestatem sedare potest, qui est *Refugium nostrum & virtus, adjutor in*
tribulationibus quæ invenerunt nos nimis. Ad Deum, non ad homines con-
Psal. 59. 13. fugiendum, in Deo non in hominibus spes nostra ponenda est in re-
adversis. *Da nobis auxilium de tribulatione, quia vana salus hominis.* Il-
li soli in tribulatione non pereunt, & tentationi non succumbunt, in
quorum cordibus per fidem Christus habitat. *Nisi quia Dominus erat in*
Psal. 123. *nobis, cum exsurgerent homines in nos, forte vivos deglutissent nos: Cum*
irasceretur furor eorum in nos, forsitam aqua absorbuisset nos..... Tempe-
stem pertransivit anima nostra.... Benedictus Dominus, qui non dedit nos
in captionem dentibus eorum. Anima nostra sicut passer erepta est de la-
queo venantium: Laqueus contritus est, & nos liberati sumus. Adjuto-
S. August. in hunc Psal- *rium nostrum in nomine Domini.* „ Ne putes hoc viribus tuis te posse, at-
mum. „ tende cujus est opus ut eruaris (nam si superbieris, in muscipulam ca-
„ dis:) muscipula est dulcedo vitæ hujus. Vita ista transitura est, &
„ qui dulcedine ejus capti fuerint, & per hanc dulcedinem offenderint
„ Deum, cum ista vita transibunt. Illi soli non peribunt in tribula-
„ tione, qui in muscipula non hæserint. Illos solos non absorbebunt
fluctus operientes naviculam. Illi soli non patientur naufragium, qui
adjutorium suum posuerint in nomine Domini. „ Multi naufragaverunt
„ cum Paulo: amatores hujus sæculi. Passi sunt naufragium, & nu-
„ omnes exierunt; illi & quod foris habebant, amiserunt, & domum
2. Cor. 1. 8. 9. 10. „ cordis sui invenerunt inanem: *Paulus autem in corde ferebat patrimo-*
nium fidei suæ, nullis fluctibus, nullis tempestatibus potuit auferri; nudus
exiit, & dives exiit; quia adjutorium ejus in nomine Domini. Non enim
inquit, *volumus ignorare vos, fratres, de tribulatione nostra, quæ facta*
est in Asia, quoniam supra modum gravati sumus supra virtutem, ita ut
tæderet nos etiam vivere. Sed ipsi in nobismetipsis responsum mortis habe-
mus, ut non simus fidentes in nobis, sed in Deo, qui suscitat mortuos: Qui
de tantis periculis nos eripuit & eruit: In quem speramus quoniam adhuc
& eripiet. Rerum adversarum tempestate jactatis vela contrahenda sunt
liberioris ac solutioris vitæ licentia comprimenda. Onera projicienda in
Hebr. 12. 1. mare; *Deponentes omne pondus, & circumstans nos peccatum.* Anchoræ
jacenda, ut firmetur navis. Confugiendum est *ad tenendam propositæ*
Hebr. 9. 18. *spem, quam sicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam.* Tunc Chri-
stus imperabit ventis & mari, & fiet tranquillitas magna. *Cum ipso sum*
in tribulatione, inquit, *eripiam eum, & glorificabo eum..... Quoniam*
in

in me speravit, liberabo eum. Clamabit ad me, & ego exaudiam eum. Spes ista nos consolatur & roborat in rebus adversis, cogitantes quod *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur*: scientes *quod sicut socii passionum estis, sic eritis & consolationis; & si commortui sumus, & convivemus: Si sustinebimus, & conregnabimus . . . Id enim quod in præsenti est momentaneum & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna.* Ita fiet ut gaudeamus in tribulationibus, easque ut Dei favores amplectamur, & in eis Deo gratias agamus. *Spe gaudentes, in tribulatione patientes.* In gravibus tentationibus actus fidei est eliciendus. (*Lib. 4. Quæst. 2. Art. 8. Regula 13.*) Contra præceptum spei lethaliter peccant, qui in carne & homine magis quam in Dei auxilio confidunt. (*Ibidem Art. 9. Regula 5.*) Forte turbatur cor tuum, quia excidit tibi in quem credideris: intolerabiliter pateris, quia non venit tibi in mentem quid pro te pertulerit Christus. *Si in mentem non tibi venit Christus, dormit: excita Christum, recole fidem. Tunc enim in te dormit Christus, si oblitus es passiones Christi: tunc in te vigilat Christus, si meministi passionum Christi. Cum autem pleno corde intuitus fueris quid ille fecerit passus, nonne æquo animo & tu tolerabis, & fortasse gaudens, quia inventus es in aliqua similitudine passionum Regis tui.* Cum ergo ista cogitans consolari & gaudere cœperis, ille surrexit, ille ventis imperavit: ideo facta est tranquillitas. *Expectabam eum qui salvum me fecit a pusillanimitate spiritus, & tempestate. Nullum majus, nullum melius negotium est in tribulatione*, (inquit S. Augustinus) *quam recedere ab eo strepitu qui foris est, & ire in interiora mentis secretaria; ibi Deum invocare, ubi nemo videt gementem & subvenientem; illius cubiculi adversus omnem extrinsecus illatam molestiam ostium claudere, humiliare seipsum in confessione peccati, magnificare Deum & corripientem, & consolantem*: & cum Propheta dicere: *Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.*

Matth. 5. 2. Cor. 1. 7. 2. Tim. 2. 11. 12. 2. Cor. 4. 17. 18. Rom. 12. 12. S. August. in Psam 7. 54. S. August. in Psalm. 34.

DOMINICA IV. POST OCTAVAS EPIPHANIÆ.

Domine, nonne bonum semen seminasti in agro tuo? Unde ergo habet Zizania? & ait illis: Inimicus homo hoc fecit. Servi autem dixerunt ei: Vis imus & colligimus ea? Et ait, Non, ne forte colligentes Zizania, eradicemus simul & triticum. Matth. 13.

HAnc parabolam Discipulis suis Christus explicare dignatus est. Qui seminat bonum semen, Filius hominis, id est, ipse Christus est. Ager, est mundus. Bonum semen, sunt filii regni, id est, electi. Zizania, sunt peccatores, filii nequam, reprobi. Inimicus qui seminavit ea, est diabolus. Messis, consummatio sæculi. Messores Angeli sunt. Sicut ergo colliguntur zizania, & igni comburuntur, sic erit in consummatione sæculi. „ Mittet Filius hominis Angelos suos, colligent de regno „ ejus omnia scandala, & eos qui faciunt iniquitatem: & mittent eos „ in caminum ignis. Ibi erit fletus & stridor dentium. Tunc justi fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum.

Bonum semen a Christo seminatur. Illius opus est justificatio peccatoris,

toris, non minus quam creatio hominis. *Non solum homines, sed etiam*
S. August. in Psalm. 18. *justos (si tamen sumus) ipse fecit nos, & non ipsi nos. Ipsius enim sumus figmentum* (inquit Apostolus) *creati in Christo Jesu in operibus bo-*
Ephes. 2. 10. *nis, quæ præparavit Deus ut in illis ambulemus.* Resurrexit Christus
propter justificationem nostram. *Erit opus Dei, non solum quia homo es,*
Rom. 4. 25. *sed etiam quia justus es. Melius est enim justum esse, quam te hominem esse. Si hominem te fecit Deus, & justum tu te facis, melius aliquid facies, quam fecit Deus. Sed sine te fecit te Deus. Non enim adhibuisti aliquem consensum ut te faceret Deus. Quomodo consentiebas, qui non eras? Qui ergo fecit te sine te, non te justificat sine te. Fecit nescientem, justificat volentem. Tamen ipse justificat, ne sit justitia tua.* Primus homo in gratia & justitia originali creatus. Sic bonum semen a Deo seminatur. (*Lib.* 1. *Quæst.* 2. *Art.* 2. §. 47.) Zizania a diabolo, cujus invidia
Sap. 2. 24. peccatum intravit in mundum. Deum non esse auctorem peccati, dogma fidei est. (*Lib.* 3. *Cap.* 1. *Art.* 3.) Improbi membra sunt & filii diaboli, cujus præcipua operatio, hominis est eversio. Variæ ejus artes. Vigilat dum homines dormiunt, & zizania bono semini superseminat. Verumtamen zizania non fiunt homines nisi velint. *Diaboli opus unum*
Tertull. lib. de Exhortat. Castitat. C. 3. *est, tentare quod in te est, an velis: at ubi voluisti, sequitur ut & sibi subjungat, non operatus in te voluntatem, sed nactus occasionem voluntatis.*

Zizania in agro hujus mundi, immo in agro Ecclesiæ, bono semini sunt admixta. Ecclesia bonos & malos complectitur. (*Lib.* 1. *Art.* 10. §. 3.) *Omnes qui terrena sapiunt, omnes qui felicitatem terrenam Deo*
S. August. Enarrat. in Psalm. 61. *præferunt; omnes qui sua quærunt, non quæ Jesu Christi, ad unam illam civitatem pertinent, quæ dicitur Babylonia mystice, & habet regem diabolum. Omnes autem qui ea quæ sursum sunt sapiunt, qui cœlestia meditantur, qui cum sollicitudine in sæculo vivunt ne Deum offendant, qui cavent peccare, quos peccantes non pudet confiteri, humiles, mites, sancti, justi, pii, boni, omnes ad unam civitatem pertinent, quæ Regem habet Christum . . . Hæc duo corpora sub duobus Regibus agentia, ad singulas civi-*
Exod. 8. 26. *tates pertinentia, adversantur sibi usque in finem sæculi, donec fiat ex commixtione separatio . . .* Hebræi in Ægypto mactabant & immolabant boves & oves, quas Ægyptii colebant velut numina: hinc mutuum inter eos odium. *Abominationes Ægyptiorum immolabimus Domino Deo nostro. Quod si maclaverimus ea quæ colunt Ægyptii coram eis, lapidibus nos obruent;* (inquit Moyses.) Ita justi mactant & contemnunt, quæ mundi sectatores amant & pene colunt ut numina, divitias, honores, voluptates. Quæ isti abominantur, ut jejunia, & reliquas mortificationes carnis, humiliationes, persecutiones, paupertatem, contemptum, pii amant & sectantur. Hinc Cain contra Abel, Ismael contra Isaac, Esau contra Jacob, Agar contra Saram, fratres contra Josephum, Saul contra Davidem, filii hominum contra filios Dei. Hinc Christus Discipulis
Joan. 15. 19. suis ait: *Si de mundo fuissetis, mundus quod suum erat diligeret; quia vero de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus.*

Tolerat autem Christus zizania bono semini permixta usque ad tempus messis, idest, usque ad consummationem sæculi, ob multas rationes. 1. Ut zizania, quod per ejus gratiam fieri potest, in triticum con-
Zachar. 1. 4. vertantur, ut peccatores pœnitentiam agant. *Convertimini ad me, & convertar ad vos; ait Dominus exercituum. Ne sitis sicut patres vestri, ad*

quos

quos clamabant Prophetæ priores, dicentes. Hæc dicit Dominus exercitum, Convertimini de viis vestris malis, & de cogitationibus vestris pessimis: & non audierunt, neque attenderunt ad me. Si zizania Dei bonitas non toleraret, nec Matthæum de publicano Evangelistam, nec Paulum de persecutore Apostolum Ecclesia possideret. Sed nisi convertantur peccatores, nisi zizania triticum fiant, tempore messis in fasciculos colligentur, & in ignem æternum mittentur. *Existimas*, (o peccator) *quia tu effugies judicium Dei? An divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ & revelationis justi judicii Dei.* O Christiani mali, o „ qui implendo premitis Ecclesiam male vivendo: corrigite vos ante- „ quam messis adveniat. Non dicatis, Peccavi, & quid accidit mihi? „ Non perdidit Deus potentiam, sed a te exigit pœnitentiam. Hoc di- „ co malis, & tamen Christianis, hoc dico zizaniis. In agro enim sunt: „ & fieri potest, ut qui hodie sunt zizania, cras sint frumentum. Secundo Christus tolerat zizania bono semini permixta ad bonorum exercitationem. *Omnis malus* (inquit S. Augustinus) *aut ideo vivit ut corrigatur, aut ideo vivit ut per illum bonus exerceatur.* Hoc animo David considerabat Semei illi maledicentem, & lapidibus ipsum impetentem: *Dimittite*, inquit, *eum ut maledicat: Dominus enim præcepit ei ut malediceret David, & quis est qui audeat dicere. quare sic fecerit? Dimittite eum ut maledicat juxta præceptum Domini: si forte respiciat Dominus afflictionem meam, & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac hodierna.*

Rom. 2. 4.

S. August. Serm. 73. alias de Diversis 45.

S. August. in Psalm. 54. 2. Reg. 10.

Quam utiles sint mali bonis exercendis ostendit S. Gregorius, lib. 26. „ Moralium, cap. 9. Reproborum nequitia (*inquit*) trituræ more ele- „ ctorum vitam quasi grana a paleis separans, premit ut purget. Mali „ enim bonos magis ab hujus mundi desideriis expediunt, dum affli- „ gunt: quia dum multa eis hic violenta ingerunt, festinare illos ad „ superna compellunt . . . . . Quod bene de Israelitico populo vocante „ Moyse, & Pharaone Rege sæviente signatum est. Tunc namque Moy- „ ses ad vocandum missus est, cum jam Pharao duris operibus ad op- „ primendum fuerat excitatus: ut Israelitarum mentes Ægypto deformiter inhærentes, alius dum vocaret quasi traheret, alius quasi impelleret, dum sæviret: & plebs in sevitio turpiter fixa, vel provocata „ bonis, vel malis impulsa moveretur. Hoc quotidie agitur, dum præ- „ dicatis cælestibus præmiis, sævire in electos reprobi permittuntur: ut „ si ad repromissionis terram vocati exire negligimus, pressuris saltem „ sævientibus impellamur: atque hæc Ægyptus, videlicet vita præsens, „ quæ nos oppressit blandiens, adjuvet premens: & que dum fovit, „ servitutis jugo contrivit, libertatis viam, dum cruciat, ostendat.

S. August. in Psalm. 54.

Cum Deus zizania, id est, malos toleret; debemus & nos tolerare, si boni sumus. Si non toleramus, ipsi zizania evadimus per impatientiam & murmurationem. De Christiana in malis tolerandis patientia, lege *Lib. 3. Tract. de Virtutibus, Cap. 2. Art. 4. §. 3. N. 6.* *Ore suo benedicebant*, (inquit Propheta) *& corde suo maledicebant. Verumtamen Deo subjecta esto anima mea, quoniam ab ipso patientia mea.* „ Quæ patientia inter tanta scandala, nisi quia si id quod non vide- „ mus, speramus, per patientiam exspectamus? Venit dolor meus, ve- „ niet & requies mea: venit tribulatio mea, veniet & purgatio mea. „ Numquid lucet aurum in fornace aurificis? In monili lucebit, in or-

Psalm. 65. S. August. in hunc Psalmum.

nameton

„ namento lucebit : patiatur tamen fornacem, ut purgatum a fordibus
„ veniat ad lucem. Fornax ista, ibi palea, ibi aurum, ad hanc flat au-
„ rifex : in fornace ardet palea & purgatur aurum : illa in cinerem
„ vertitur, a sordibus illud exuitur. *Fornax mundus, palea iniqui, au-*
S. August. in Psalm. 33. Enarrat. 3. *rum justi, ignis tribulatio, artifex Deus : quod vult ergo aurifex facio ; ubi me ponit aurifex, tolero ; jubeor ego tolerare, novit ille purgare.* Malos ergo tolerate, zizania toleret Ecclesiæ seges, etsi cum illis interim com-
Ephes. 5. 10. munem habens pluviam, sed tamen horreum non habitura commune. Illos tamen ita tolerate ut pravis eorum operibus non communicetis, sed bonis operibus vestris & sancta conversatione ea potius arguatis. *Et*
Psalm. 54. *nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem redarguite.* Malos diligite, orate ut zizania triticum fiant. *Contristatus sum in exercitatione mea*, inquiebat Propheta, *& conturbatus sum a voce inimici, & a tribulatione peccatoris, quoniam declinaverunt in me iniquitates, & in ira molesti erant mihi. Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ. Et dixi : Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam ? Ecce elongavi fugiens, & mansi in solitudine.*
S. August. in Psalm. 54. „ Conatur homo plerumque corrigere homines distortos, pravos, perti-
„ nentes quidem ad curam suam, sed in quibus deficiat omnis humana
„ industria & vigilantia : corrigere non potest, pati necesse est. Et qui
„ corrigi non potest, tuus est, aut consortio generis humani, aut ple-
„ rumque Ecclesiastica communione, intus est, quid facies ? quo ibis ?
„ quo te separabis, ut ista non patiaris ? Sed adesto, loquere, exhor-
„ tare, blandire, minare, corripe. Feci omnia, quicquid virium habui,
„ impendi & expressi, nihil me video profeciisse ; omnis opera insumpta
„ est, dolor remansit. Quomodo ergo requiescet cor meum a talibus, ni-
si ut dicam. *Quis dabit mihi pennas ? sicut columbæ* tamen, non sicut corvo. *Columba a molestiis quærit avolationem, sed non amittit dilectionem.* Columba enim pro signo gemitus ponitur, & in ea gemitus amatur. Cum malis igitur necessario vivens, geme & ora. Multi justi pennas optant, sed plerumque ita ligantur ut volare non possint. Forte enim non ligantur visco, sed ligantur officio. Et si in desertum illis fugere liceret, ibique illos cum multis congregaret caritas, & in ipsis multis malos ad exercitationem suam invenirent. *Quia in omni congregatione multitudinis necesse est ut inveniantur mali. Deus enim qui novit exercendos nos, miscet nobis & non perseveraturos ; aut certe ita simulatos, ut non inchoaverint in quo perseverare deberent. Novit enim necessarium esse nobis ut feramus malos, & proficiat quod boni sumus.* Noverat Christus Traditorem suum. Illius malo magnum bonum operatus est : & tamen inter duodecim delectus est, ne ipse duodenarius tam exiguus numerus esset sine malo. *Hoc ad exemplum nostræ patientiæ, quoniam necesse erat ut inter malos viveremus, necesse erat ut malos sive scientes, sive nescientes toleraremus : exemplum patientiæ præbuit ne deficias, cum cœperis inter malos vivere.*
S. August. Enarrat. in Psalm. 34. Serm. 1. Lege eumdem Enarrat. in Psalm. 99. n. 8. 9. 10. &

DOMI-

DOMINICA V. POST OCTAVAM EPIPHANIÆ.

Simile est regnum cælorum grano sinapis, quod accipiens homo seminavit in agro suo . . . Simile est regnum cælorum fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinæ satis tribus, donec fermentatum est totum. Matth. 13.

GRani sinapis, & fermenti parabolæ a Christo propositæ, initium & progressum Christianæ Religionis & veræ Ecclesiæ significant. In ortu suo minimum est granum sinapis, sed cum creverit, fit arbor; ita ut volucres cæli in eam advolent, & in ramis ejus habitent. Modicum fermentum, sed in tribus farinæ satis absconditum, totam massam extollit & dilatat. Ita Religio Christiana Evangelii prædicatione, Christi veri Dei humilitate, verbo crucis fundata, in ortu suo minima erat, cum Paganorum superstitione, & Philosophorum sectis longe lateque diffusis comparata: sed in sui progressu & propagatione tantum & tam admirabile incrementum habuit, ut terram impleat, ad eamque confluant omnes Gentes Christo in hereditatem a Patre datæ. *Postula a me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ . . Reminiscentur & convertentur ad Dominum universi fines terræ, & adorabunt in conspectu ejus universæ familiæ gentium: quoniam Domini est regnum, & ipse dominabitur gentium . . . Et dominabitur a mari usque ad mare, & a flumine usque ad terminos orbis terrarum.. Et adorabunt eum omnes reges terræ, omnes gentes servient ei. Et erit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, & elevabitur super colles, & fluent ad eum omnes gentes: & ibunt populi multi, & dicent: Venite, & ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Jacob; & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis ejus: quia de Sion exibit Lex, & verbum Domini de Jerusalem; & judicabit gentes, & arguet populos multos.* Hac ratione Ecclesia Christi vere Catholica est, id est universalis. (*Lib.* 1. *Quæst.* 2. *Art.* 10. §. 5.) Sed & divinæ caritatis fermento, sub confessione trium in una essentia Sanctissimæ Trinitatis personarum dilatata, conservavit unitatem suam. Unum corpus, & unus „ spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestræ. Unus Domi- „ nus, una fides, unum baptisma. Ecclesia Christi una est. Unde ab ejus communione Hæretici & Schismatici excluduntur. (*Ibid.* §. 6.) A Christo per Apostolos granum sinapis, id est, Evangelium in agro suo seminante, fundata est. Hinc Apostolica dicitur. (*Ibid.* §. 8.)

Psalm. 2. 8. Psal. 12. 28. & seqq.

Psalm. 71. 8. & seqq.

Isai. 2. 2. 3.

Ephes. 5.

Evidens est evidentia morali, Religionem Christianam Catholicam solam esse in terris veram Religionem. (*Lib.* 1. *Quæst.* 1.) Christianæ Religionis veritas demonstratur. 1. Ex Prophetarum vaticiniis. 2. Ex miraculis. 3. Ex Evangelii prædicatione, & Ecclesiæ propagatione a viris pauperibus, ignobilibus & rudibus facta. 4. Ex constantia Martyrum. 5. Ex ipsius Religionis Christianæ sanctitate. (*Lib.* 1. *Quæst.* 1. *Art.* 5.) Ecclesiam sanctam, sicut unam, Catholicam, & Apostolicam credimus ac profitemur. (*Quæst.* 2. *Art.* 10. §. 4.) Ecclesia maxime diligenda & observanda est . . . Reverentia & obedientia Ecclesiæ pastoribus debita . . . In Ecclesiæ judicio acquiescendum . . . Ecclesiæ malis & calamitatibus compatiendum . . . Ad mortem pro Ecclesia subeundam parati esse debemus . . . Ecclesiam offendit, qui Christum offendit,

dit, & e contrario . , . Eos qui ab Ecclesia separati sunt, urgere debemus ut ad ejus unitatem redeant: eos qui nobiscum intus sunt, ad D & Ecclesiæ amorem accendere. (*Ibid.* §. 9.) Membra sumus Eccles Catholicæ, Christianam & Catholicam Religionem profitemur, ne vivamus ut Pagani, immo pejus quam plerique ipsorum, pejus quam Hæ-

Psal. 10. 47. retici. Cantamus in Ecclesia: *Salvos nos fac, Domine Deus noster, & congrega nos de nationibus, ut confiteamur nomini sancto tuo.* Qui misce-

S. August. Ser. 197. De Calendis Januariis 13. „ tur gentibus, salvi non sunt; salvantur autem qui congregantur e „ gentibus, salute fidei, salute spei, salute sinceriſſimæ caritatis; sal „ spiritali, salute promissorum Dei. Qui ergo credit, sperat, & amat „ non continuo salvus dicendus est. Interest enim quid credat, q „ speret, & quid amet. Nemo quippe vivit in quacumque vita sin „ tribus istis animæ affectionibus, credendi, sperandi, amandi. Si non „ credis quod credunt gentes, non speras quod sperant gentes; non a „ quod amant gentes; congregaris de gentibus, segregaris, hoc est „ pararis de gentibus. Nec te terreat commixtio corporalis in tanta „ paratione mentis. Quid enim tam separatum, quam ut credant „ dæmones Deos, credas tu qui unus & verus est Deus? Sperent „ inania sæculi, speres tu æternam vitam cum Christo? Ament „ mundum, ames tu artificem mundi? Qui ergo aliud credit, ali „ sperat, aliud amat, vita probet, factis ostendat. Christus Jesus p „ tium dedit sanguinem suum, vitam suam, labores suos, passion „ suam, mortem suam, ut nos redimeret, ut congregaret de gentib „ Si autem misceris gentibus, non vis sequi eum qui te redemit. M „ sceris autem gentibus vita, factis, corde, talia credendo, talia sp „ rando, talia diligendo: Ingratus es Redemptori tuo, nec agnos „ pretium tuum, sanguinem Agni immaculati. Ut ergo sequaris Re- „ demptorem tuum, noli te miscere gentibus similitudine morum atq „ factorum. Dant illi sumptus pro cultu, pro festis in honorem Deor „ suorum: date vos eleemosynas in honorem Christi; qui sibi datum re-

Matth. 25. 40. putat quod pauperibus erogatur. *Amen dico vobis, quamdiu feciſtis uni ex his fratribus meis minimis, mihi feciſtis.* Avocantur: Pagani cantio- „ bus luxuriarum, avocate vos sermonibus Scripturarum. Currunt i „ ad theatrum, vos ad Ecclesiam. Inebriantur illi, vos jejunate. Hæ „ si faciatis, bene cantatis: Salvos nos fac Domine Deus noster, & „ congrega nos de nationibus, ut confiteamur nomini sancto tuo, & „ gloriemur in laude tua.

DOMINICA SEPTUAGESIMÆ.

Quid hic statis tota die otiosi? Matth. 20. 6.

CUm omnium creaturarum vocibus homines otiosos, qui tempore ad salutem sibi concesso abutuntur, Deus increpasset; cum eorum

Genes. 2. torporem & segnitiem arguisset Adami exemplo, qui *positus est in para-*

Jud. cum 16. *diso voluptatis, ut operaretur & custodiret illum:* Samsonis, qui in sinu

2. Reg. 11. Dalilæ dormiens, a Philistæis captus est, excæcatus & illusus: Davidis, qui domi in otio voluptario manens, quo tempore solent Reges

3. Reg. 11. ad bella procedere, in adulterium & homicidium lapsus est: Salomonis quem otium & abusus summæ pacis, quam illi Deus concesserat, corrupit, ut in libidinem effusus, mulierum alienigenarum Deos adoraret:

Mulieris

Mulieris fortis, quæ *panem otioſa non comedit*: Cum docuiſſet quod *Homo naſcitur ad laborem & avis ad volatum*: Cum pigrum ad formicam miſiſſet, ejus exemplo erudiendum: Cum otium multorum malorum fontem eſſe docuiſſet: Cum (inquam) his omnibus exemplis hominum otioſorum ignaviam Deus arguiſſet, noviſſime locutus eſt illis in Filio ſuo Chriſto Jeſu, quem conſtituit heredem univerſorum, per quem fecit & ſæcula, & qui ſalutem operatus eſt in medio terræ, qui uſque modo operatur; *Quid hic ſtatis* (inquit) *tota die otioſi? Ite & vos in vineam meam, & quod juſtum fuerit, dabo vobis*, Nullam excuſationem habemus, ſi vineam nobis commiſſam, id eſt animam noſtram non colamus; ſi pro Dei gloria, & pro ſalute noſtra non laboremus. Non poſſumus dicere; *Nemo nos conduxit*: Dominum enim habemus, qui nos non ſolum conduxit, ſed emit, cujus ſervituti nos addiximus in Baptiſmo, cui omnia opera noſtra debemus. *Non eſtis veſtri, empti enim eſtis pretio magno*. Dicere non poſſumus, juſtam nobis laborum mercedem non offerri: immo ſuperabundantem, & infinitam, nobis promiſit, regnum cælorum, vitam æternam, ſe ipſum. Conqueri non poſſumus de operum ac laborum difficultate: mandata ejus gravia non ſunt; *Jugum ejus ſuave eſt, & onus leve*. Igitur *quid hic ſtamus tota die otioſi? Hic* in Eccleſia, in qua nullas arbores infructuoſas patitur Chriſtus. Unde ficum in qua fructus non invenit, maledicto arefacit: & ſervo ignavo qui talentum abſcondit, & defodit pecuniam Domini ſui, adimendum ſignificat, illique dandum qui quinque talentis a Domino ſuo acceptis diligentiſſime operatus, alia quinque lucratus eſt. Quid hic *ſtamus*, qui ſemper ambulare, immo currere debemus in via mandatorum Dei? Quid hic ſtamus *tota die*, vita brevi, quæ *dies* eſt *ſalutis*, poſtquam *Venit nox, quando nemo poteſt operari*. Tota die, cujus nulla pars eſt qua cælum mereri non poſſimus, actione minime difficili, minime laborioſa, ſcilicet Dei amore: cujus propterea diei nullum momentum nobis perire debet, dicente Spiritu ſancto per os Sapientis: *Non defrauderis a die bono, & particula boni doni non te prætereat*. Ite ergo, & in vinea Domini laborate, ſi mercedem, ſi denarium diurnum, ſi beatitudinem cæleſtem accipere vultis. Ite *primo mane*, adoleſcentes, cæleſtis Patris-familias vocationi prompto & fideli animo obtemperate. *Bonum eſt viro cum portaverit jugum ab adoleſcentia ſua*. Manna primo mane in caſtra Hebræorum pluere, & colligi ab omnibus voluit. *Statim* enim *ab exiguo radio ſolis calefactum tabeſcebat: ut notum omnibus eſſet*, (inquit Sapiens) *quoniam oportet prævenire ſolem ad benedictionem tuam, & ad ortum lucis te adorare*. Ite in vineam Patris-familias, juvenes, qui adoleſcentiæ tempus inaniter contriviſtis in nugis, in otio, in voluptate, nec ad Deum converſi eſtis, & ad *horam tertiam* vocanti obtemperate. Ne dixeritis: *Fruamur bonis quæ ſunt, & utamur creatura tanquam in juventute celeriter. Vino pretioſo, & unguento nos Impleamus; & non prætereat nos flos temporis. Coronemus nos roſis antequam marceſcant: nullum pratum ſit quod non pertranſeat luxuria noſtra*. Ite in vineam Domini, viri, qui juventutem veſtram mundo & voluptati devoviſtis, & *circa horam ſextam & nonam* vocantem ſequimini. Cogitate, quia dies veſtri tanquam umbra prætereunt. *Dies mei* (inquit S. Job) *velociores fuerunt curſore: fugerunt, & non viderunt bonum: pertranſierunt quaſi naves poma portantes, ſicut aquila volans ad eſcam*. Tandem & vos ſenes, ite, & laborate in vinea Domini, Vocantem & *circa undecimam horam* ſequimini, ne tardetis ultra converti ad Dominum: poſt hæc *Tempus non erit amplius*.

Prover. 31.
Job. 5. 7.
Prover. 6. 6.
Eccl. 31. 29.
1. Cor. 6. 19. 20.
Matth. 23.
Joan. 9. 4.
Eccl. 1. 14.
Thren. 3. 27.
Sap. 16.
Sap. 2.
Apocal. 10. 6.

Ne

Ne despondeatis animos. Pares eritis eis qui portaverunt pondus diei & æstus, denarium sicut ipsi accipietis a misericordissima Patris-familias bonitate, mercedem æternam, Dei qui *omnia erit in omnibus*, fruitionem, si fideliter & impigre ea, quæ reliqua est, hora laboretis. Vos vero qui Christiane semper vixistis, qui Deo ab adolescentia serviistis, ne propterea extollamini, sed dicite, *Servi inutiles sumus*. Vobis enim forte pares erunt, forte etiam in gloriæ gradu superiores, qui tardius ad Deum sunt conversi, quia fervore & humilitate majori post conversionem suam in vinea Domini laborarunt. Imo vero timete ne ignaviæ
1. Cor. 16. 12. vestra, tepore, & infidelitatibus occultis amittatis coronam. *Qui se existimat stare, videat ne cadat . . . Tene quod habes, ut nemo accipiat co-*
Apoc. 3. 11. *ronam tuam*. Caritate ferventes, spiritu humiles estote, omnibus *Dei* servis vos postponite, de aliis præclare, de vobis humiliter sentientes, quia sola humilitas Dei misericordiam & gratiam uberiorem advocat, qua fiant *novissimi primi*; cum humilitatis & fervoris remissio faciat ut *primi* sint *novissimi*: Humilitatis tandem & caritatis defectus excludat ab æterna mercede plurimos, qui in vineam Domini sunt vocati, velut ea etiam aliquandiu laboraverunt, sed in labore usque ad finem diei non perseverarunt. *Multi enim sunt vocati, pauci vero electi*.

De acedia, quam grave sit peccatum? Adversatur primo & maxime divinæ dilectionis mandato. 2. Adversatur præcepto quo in Deo delectari jubemur. 3. Adversatur desiderio justitiæ. (*Lib. 3. Tract. de Peccatis, Art.* 1.) Acediæ rei sunt, qui salutem suam, mediaque ad illam a Deo & Domino nostro Jesu Christo præscripta, mandatorum ejus observantiam & proprii status atque vocationis officia negligunt. (*Ibid. Art. 3. Regula* 4.) Acediæ rei sunt, qui jugiter non vigilant ne vitiorum spinæ & mala gramina in corde suo pullulent, & qui orta evellere studiis ferventibus non conantur (*Regula* 5.) Spiritalis vineæ putationi & purJoan. 15. 2. gationi semper incumbendum, ut palmes non infrugifer *fructum plus afferat*. Acediæ rei sunt, quicumque in Christiana & sui status perfectione proficere pro virili non conantur. (*Ibid. Regula 6.*)

Acediæ rei sunt, quicumque conversionem suam differunt ac procrastinant. (*Regula* 7.) Acediæ rei sunt, quicumque tempus ad *salutis* suæ negotium peragendum a Deo sibi concessum, in otio, ludis, inanibus colloquiis, ambulationibus & visitationibus minime necessariis, ac sæculi voluptatibus conterunt. (*Ibid. Regula* 10.) Rectus usus temporis constat optima dispositione præsentium, expiatione præteritorum, prævisione fuEphes. 5. 25. turorum. (*Ibid.*) *Videte itaque, fratres, quomodo caute ambuletis; non quasi insipientes, sed ut sapientes: redimentes tempus, quoniam dies mali sunt*. Nemo vestrum parvi æstimet tempus quod in confabulationibus otiosis aut in otio consumitur: siquidem tempus acceptabile est, & dies salutis. Libet confabulari, ajunt, donec hora prætereat. O donec hora præS. Bernard. Ser. 17. de Diversis. „ reat, o donec pertranseat tempus! Donec hora prætereat, quam tibi „ ad agendam pœnitentiam, ad obtinendam veniam, ad acquirendam „ gratiam, ad gloriam promerendam, miseratio Conditoris indulget; „ Donec transeat tempus, quo divinam tibi repropitiare debue„ ras pietatem; properare ad angelicam societatem, suspirare ad „ amissam hereditatem, aspirare ad promissam felicitatem; excitare re„ missam voluntatem, flere commissam iniquitatem. Sic nimirum, sic „ agricolæ, cum diu desiderata affuerit opportunitas seminandi; sic vi„ nitores, cum exspectatum tempus putationis advenerit, inveniſſe oc-

„ cupa-

„ cupationes, & quasi irreprehensibiliter sine opere diem transegisse læ-
„ tantur. Sic instantibus nundinis institores nectere moras, occasiones
„ quærere solent, ne quem forte sibi ex eis quæstum provenire contin-
„ gat. Sic denique pauperes mendicantes, cum multis clamoribus evo-
„ catus tandem affuerit eleemosynarum distributor, diverticula captant,
„ & concurrentibus sociis vacuos ambiunt occupare recessus, & fovere
„ latebras in angulo platearum.

IN EADEM DOMINICA.

Ite & vos in vineam meam.

VIro sapienti & justo sua vita vinea est, sua mens, sua conscientia. Nihil incultum desertumve sapiens in se relinquet. Stultus non ita. Cuncta apud eum neglecta invenies, cuncta jacentia, cuncta inculta & sordida. Non est vinea stulto & peccatori. Quomodo vinea, ubi nihil plantatum, nihil elaboratum uspiam apparet? Tota spinis silvescit & tribulis peccatoris vita; & vinea est? Etsi fuit, jam non est, redacta nimirum in solitudinem. Ubi vitis virtutis? ubi botrus boni operis? ubi vinum lætitiæ spiritualis? *Per agrum hominis pigri transivi, & per vineam viri stulti, & ecce totum repleverant urticæ, & operuerant superficiem ejus spinæ, & maceria lapidum destructa erat.* Non potest vinea esse, ubi vita non est. Quomodo vita cum sterilitate? Arbor arida & in sterilitatem versa, nonne mortua judicatur? Et sarmenta mortua sunt. *Et occidit in grandine vineas eorum* (ait Propheta) vita privatas ostendens, quæ sterilitate damnatæ sunt. Sic stultus, eo ipso quod inutiliter vivit, vivens mortuus est. Solus vir sapiens & justus vineam habet, seu vinea est. Lignum est fructiferum in domo Dei, fructum suum dans in tempore suo, ex fide vivens, quæ per caritatem operatur. Bona vinea *justi*, imo bona vinea justus, cui virtus vitis, cui actio palmes, cui vinum testimonium conscientiæ, cui lingua torcular expressionis. *Gloria nostra hæc est*, inquit, *testimonium conscientiæ nostræ*. Apud sapientem & justum nihil vacat. Sermo, cogitatio, conversatio, & si quid aliud ex eo est, totum Dei agricultura, Dei ædificatio est, & vinea Domini Sabaoth. In vinea spirituali semper laborandum. Fodienda per humilitatem; stercoranda per eleemosynas: Divitiæ instar fimi congregatæ coram Deo fœtent; in manus pauperum velut in agros dispersæ, vineam spiritalem animæ nostræ fovent, & uberrimæ vindemiæ præparant. Putanda est vinea per mortificationem. *Tempus putationis advenit*; ut bonum Christi odorem longe lateque diffundat. *Vineæ florentes dederunt odorem suum*. Alligandi sunt palmites ad palum, ad Christi crucem, quia *Sicut palmes non potest ferre fructum a semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos* (inquit Christus) *nisi in me manseritis*. Vulpes denique capiendæ, quæ vineam demoliuntur. *Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas*. Pessima vulpes occultus detractor, sed non minus nequam adulator blandus. Ab his cavendum. Capiendi sunt beneficiis atque obsequiis, monitis salutaribus, & orationibus pro iis ad Deum. Carbones ignis congerendi super caput maledici & adulatoris, quousque (si fieri potest) & ille invidiam, & iste simulationem de corde tollat. Capiendi sunt, ut Christo vel restituantur, vel acquirantur. Vulpes parvulæ sunt, vitia quædam subtilissima, specie palliata virtutum, cogitationes hominum vanæ, immissiones factæ per Angelos

S. Bernard. Ser. 63. & 64. in Cantica.

Prover. 24.

Psal. 77.

2. Cor. 1.

Cantic. 2. 12.

Joan. 15.

Cant. 2.

malos, qui se transfigurant in Angelos lucis. Vulpes illas capi jubet Sponsus, id est, deprehendi, convinci, prodi: quibus apparere, perire est. Non sic cetera vitia, quæ velut sævientes bestiæ, manifeste veniunt, manifeste nocent, scientes captivant, superant reluctantes, utpote vi, non dolo agentia. Bestiæ illæ exterminandæ, impugnandæ, interficiendæ sunt, ne vineas evertant & dissipent. Vulpes vero illæ parvulæ, dissimulatrices maximæ, capiendæ in calliditate sua, prodendæ, quia proditæ non nocent. Vulpes etiam parvulæ nascentia vitia intelligi possunt, quæ in ipso ortu observanda sunt & capienda, ne crescentia plus noceant, & difficilius capiantur.

DOMINICA SEXAGESIMÆ.

Exiit qui seminat, seminare semen suum . . . Semen est verbum Dei . . . Luc. 8.

VErbum Dei semen cæleste est, in mente divina ab æterno conceptum, a Prophetis, & ab ipso Dei Filio Christe Jesu in mundo seminatum, ab Apostolis prædicatum, Judæis primum, deinde Gentibus, Scripturis commendatum a sanctis hominibus, qui Spiritu Sancto inspirante locuti sunt. Hujus verbi potentia totius terræ facies immutata & renovata est, eversa idololatria, falsorum numinum Oraculis impositum silentium, Philosophi & Oratores Gentium a Deo vero alienarum convicti, & Christi jugo subditi, princeps mundi diabolus debellatus & ejectus foras. Hoc fidei verbo Sacramenta novæ Legis & Ecclesiæ consecrantur, peccatores ad meliorem frugem convertuntur, Animæ nutriuntur. Hoc verbum *fons est omnis & salutaris veritatis, & morum disciplinæ.* Hoc verbum oculos mentium nostrarum illuminat, vias nostras dirigit, Dei voluntatem explicat. Scriptura enim sacra, quæ nobis prædicatur, velut *Epistola Dei* est *ad creaturam suam, ut discamus cor Dei in verbis Dei.* Hoc verbum panis est vitæ, panis quotidianus in hac peregrinatione nobis necessarius, panis supersubstantialis, quem a Deo postulamus in Oratione quam Christus docuit: *Panem nostrum quotidianum, panem supersubstantialem, da nobis hodie. Lib. 5. de Oratione, Cap. 2. Art. 8.*) Dei verbum quanta reverentia audiendum. (*Ibid.*) Adoranda Scripturarum verba. Sacri Codices olim asservati in sacrario, sicut Eucharistia, teste S. Paulino. Verbum Dei audiendum & faciendum, (*Ibid.*) Semen bonum corde bono & optimo excipiendum est, ut faciat fructum centuplum. Varia impedimenta ne semen illud cæleste fructum afferat, a Christo Jesu Domino nostro in Evangelio explicata. Interdum enim cadit secus viam, & conculcatur, & volucres cæli comedunt illud. Conculcatur ab hominibus voluptariis, ab iis qui sæculi deliciis saturati sunt. *Anima saturata calcabit favum: & anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet.* Eloquia Domini *dulciora super mel & favum*, calcantur ab hominibus quorum Deus venter est, & gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt. Calcantur a porcis de Epicuri grege margaritæ Evangelicæ, de quibus ait Christus: *Neque mittatis margaritas ante porcos; ne forte conculcent eas pedibus suis.* Semen illud cæleste conculcant mundi sapientes, quales erant Pharisæi & Legisperiti, qui in Christum non crediderunt. Hi enim Dei verbum libenter non audiunt: verbum crucis illis scandalum aut stultitia est. Ingenii sui scientiæque lumen sibi sufficere arbitrantur. Unde cum Ministri Pontifi-

Concil. Trident. Sess. 4.

S. Greg. M. Lib. 4. Epist. 40.

Prov. 27. 7.

Matth. 7.

Pontificibus & Pharisæis de Jesu Christo dicerent, *Numquam sic locutus est homo, sicut hic homo: Pharisæi responderunt: Numquid ex Principibus aliquis credidit in eum, aut ex Pharisæis? Sed turba hæc.* Secus viam cadit Dei verbum, cum auditur ab hominibus sæculi amore implicitis, quorum animus varietate negotiorum mere temporalium sibi invicem succedentium occupatus, desideriorum & consiliorum inutilium vanitate distractus, voluptatum corruptoria suavitate inescatus, non suscipit verbum quod auribus insonuit. *Venit diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ne credentes salvi fiant.* Jeroboam vitulos aureos erexit, ne decem Tribus Israel quæ ad ipsum defecerant, adirent ad Templum Jerosolymitanum, & ea occasione ad obedientiam Regis Juda redirent. Dæmon capitalis Christi hostis, & Rex impiorum, varia impedimenta objicit, ne homines mundo dediti, quos a Christo abalienavit, & principatui suo subjecit, verbum audiant, aut corde suscipiant ac retineant, & sic ad Christum Regem suum ac legitimum Dominum redeant. Secus viam cadit verbum Dei, cum auditur solius delectationis gratia, sicut musica, suavissimusque concentus. *Et es eis quasi carmen musicum* (ait Dominus Prophetæ suo) *quod suavi dulcique sono canitur: & audiunt verba tua, & non faciunt ea.* Verbum de corde Christianorum hominum tollunt dæmones, cum variis rerum mundanarum phantasmatibus & cupiditatibus, ejus oblivionem inducunt. *Cor fatui quasi vas confractum, & omnem sapientiam non tenebit.*

Joan. 7. 4 - 3. Reg. 12. Ezech. 33. 32. Eccl. 21. 17.

Semen verbi Dei cadit supra petram, cum ab iis auditur & suscipitur cum gaudio, qui momentaneos aliquos & temporales pietatis affectus & motus habent, sed radices non habent, ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Cordis eorum superficies sensibilis ipsis videtur ad divina, sed revera cor ipsis saxeum est, cor durum. Quid est cor durum? si non expaveris, tuum est. *Ipsum est, quod nec compunctione scinditur, nec pietate mollitur, nec movetur precibus, minis non cedit, flagellis duratur. Ingratum ad beneficia est, ad consilia infidum, ad judicia sævum, inverecundum ad turpia, impavidum ad pericula, inhumanum ad humana, temerarium ad divina, præteritorum obliviscens, præsentia negligens, futura non providens. Ipsum est, cui præteritorum, præter solas injurias, nihil omnino non præterit, præsentium nihil non perit; futurorum nulla nisi forte ad ulciscendum prospectio seu præparatio est. Et ut brevi cuncta horribilis mali mala complectar, ipsum est quod nec Deum timet, nec hominem reveretur.* Eo sæpe ducunt sensim sine sensu sæculi occupationes maledictæ, curæ negotiorum temporalium, quibus homines seipsos totos dedunt & immergunt, & in quibus stulto labore consumuntur, cum tamen non sint nisi afflictio spiritus, evisceratio mentis, evacuatio gratiæ. Nec vero se cor durum non habere existiment, quia fallaces aliquando fundunt lachrymulas, cum sacras audiunt conciones: Nisi enim ille ex Dei amore oriantur; duritiam cordis non auferunt. Viduæ sunt aquæ, sine fructu; ut de hujusmodi hominibus dicere liceat. *Viduis aquis sibi mentiuntur.*

S. Bernard. Lib. 1. de Consider. Cap. 2. Tertullian. Lib. de Baptismo.

Denique semen verbi Dei sæpe cadit inter spinas, & simul natæ crescentesque spinæ illud suffocant. Spinæ sunt divitiarum amor, avaritia malorum omnium radix, solicitudines superfluæ, & voluptates sæculi. Hæ suffocant divini verbi semen in cordibus eorum qui audierunt, ne fructum referat. Spinæ igitur eradicandæ sunt, & comburendæ igne caritatis, quia *Regnat carnalis cupiditas, ubi non est Dei caritas*: & *caritatis venenum est spes adipiscendorum aut retinendorum temporalium. Caritatis* denique

S. Augustin. Enchirid. C. 17. Idem Lib. de diversq. quæst. octoginta tribus, quæst. 36.

nutrimentum est imminutio cupiditatis; *perfectio*, *nulla cupiditas*. Quisquis igitur vult nutrire caritatem, instet minuendis cupiditatibus. Est autem cupiditas amor adipiscendi aut obtinendi temporalia. *Hujus minuendæ initium*, *est Deum timere*, *qui solus timeri sine amore non potest*. Igitur fratres dilectissimi, *Abjicientes omnem immunditiam*, & *abundantiam malitiæ*, *in mansuetudine suscipite insitum verbum*, *quod potest salvare animas vestras*. *Estote autem factores verbi*, & *non auditores tantum*, *fallentes vosmetipsos*. Quia *si quis auditor est verbi*, & *non factor*: *Hic comparabitur viro consideranti vultum nativitatis suæ in speculo*: *consideravit se*, & *abiit*, & *statim oblitus est qualis fuerit*. *Qui autem perspexerit in legem perfectam libertatis*, & *permanserit in ea*, *non auditor obliviosus factus*, *sed factor operis*; *hic beatus in facto suo erit*.

Jacobi 1. 21. & seqq.

DOMINICA QUINQUAGESIMÆ.

Cum appropinquaret Jericho, *cæcus quidam sedebat secus viam mendicans. Et clamavit dicens*, *JESU fili David*, *miserere mei*. Luc. 18.

CÆcus ille, generis humani typus ac figura est; homines enim primi parentis peccato, & ignorantiæ tenebris excæcati, nullum ex seipsis lumen habent, quo rerum divinarum intueri possint veritatem. *Nescierunt*, *neque intellexerunt*, *in tenebris ambulant*. Pauperes sunt & mendici, bonis omnibus gratiæ destituti, nisi succurrat illis Deus, qui dives est in misericordia. *Ego vero egenus & pauper sum*: *Deus*, *adjuva me*. *Inclina*, *Domine aurem tuam*, & *exaudi me*, *quoniam inops & pauper sum ego*. Summa vero illorum miseria est, quod cæcitatem egestatemque suam spiritualem non agnoscant. *Quia dicis*: *Quod dives sum*, & *locupletatus*, & *nullius egeo*, & *nescis quia tu es miser*, & *miserabilis*, & *pauper*, & *cæcus*, & *nudus*.

Psal. 81. 5.

Psal. 39. 18.

Apocal. 3. 17.

Cæcitas cordis longe gravius malum, quam corporis. Id qui non capit, corde cæcus est. *Quale gaudium mihi erit*, *qui in tenebris sedeo*, & *lumen cæli non video*? respondit Tobias senior Angelo ipsi gaudium adprecanti & nuncianti. Spiritalis cæcitatis malum præclaro exemplo S. Augustinus explicat. *Si cæcus oculis carnis* (inquit) *ad mensam suam quamlibet opimam discumberet*, *miserum eum diceres*: *Cæcus interius panem Christum non videt*, & *beatus est*? *Hoc non dicit nisi pariter cæcus*. Cæci corpore Solem non vident, cujus visio bonum est nobis cum pecoribus & muscis, cum bonis & malis commune. Cæci corde Solem justitiæ non vident, quo cælestium bonorum æternitas, temporalium vanitas ipsis manifestetur. Unde miseriam suam tardius cognoscentes, ajunt: *Erravimus a via veritatis*, & *justitiæ lumen non luxit nobis* & *sol intelligentiæ non est ortus nobis*. Cæcitas corporis miseros, non reos facit: Cæcitas cordis peccatores facit aut plectit. *Cæcitas cordis*, *quam solus removet illuminator Deus*, & *peccatum est*, *quo in Deum non creditur*; & *pœna peccati*, *qua cor superbum digna animadversione punitur*; & *caussa peccati*, *cum mali aliquid cæci cordis errore committitur*. Plurima sunt ignorantiæ peccata. (*Lib. 3. Tract. de Peccatis*, *Cap. 1. Art. 10.*) Attentio animi ad actionis pravitatem non est necessaria ut peccatum imputetur, satis est ut sciens volens quis opus exerceat, vel exercere velit, quod secundum se legi Dei contrarium est. Unde falsum est nunquam peccari, nisi prævia peccati cognitione animus illustretur, ejusque vitandi desiderio exstimuletur.

Tob. 5. 12.

S. August. in Psal. 57.

Sap. 5. 6.

S. August. Lib 5. cont. Jul. C. 3.

stimuletur. (*Lib. 3. Cap. 4. Regula 75.*) Et quamvis ignorantia prorsus invincibilis a peccato excusat, quod ex ea procedit : tamen ignorantia quæ aliquo modo, vel indirecte solum volita est, peccatores coram Deo non excusat. *Aliud est nescisse* (inquit S. Augustinus) *aliud facere noluisse. Voluntas quippe in eo arguitur, de quo dicitur, Noluit intelligere ut bene ageret. Sed & illa ignorantia, quæ non est eorum qui scire nolunt, sed eorum qui simpliciter nesciunt, neminem sic excusat, ut sempiterno igne non ardeat.* (*Regula 65. & 74.*) Cæcitas nostra voluntaria est, si cæci simus. *Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo* ? Non tale lumen est quod ab aliquo possit obtenebrari. Dominus illuminans, nos illuminati, Dominus salvans, nos salvati : *Ergo præter ipsum nos tenebræ & infirmitas.* Est quædam regio incommutabilis veritatis: ab hac recedens anima tenebratur, accedens illuminatur. *Accedite ad eum* (inquit Propheta) *& illuminamini.* Per peccatum mortale a Deo vera luce recedimus, pondere cupiditatis nos ad creaturarum fruitionem trahente. Cæcitas igitur nostra ex culpa nostra est. Mali nostri auctores sumus. Quemadmodum Dalila Samsoni in sinu suo dormienti rasit septem crines, abstulitque fortitudinem in illis residentem, & tradidit Philistæis, qui statim eruerunt oculos ejus, & duxerunt Gazam vinctum catenis, & clausum in carcere molere fecerunt, eique illuserunt: Ita concupiscentia nos abstrahens & illiciens ad peccatum, septem Spiritus Sancti dona nobis aufert, nosque dæmonibus tradit, qui interioris hominis oculos nobis eruunt, vinculis nos onerant, ad brutorum animantium conditionem per insipientiam & stuporem nos redigunt. *Comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis*; nobisque insolentissime illudunt. *Factus sum opprobrium illis.* Cum Naas Rex Ammonitarum Urbem Jabes Galaad obsideret, cives dedionem illi obtulerunt æquis conditionibus: *Habeto nos fœderatos*, inquiunt, & serviemus tibi. Respondit Naas : *In hoc feriam vobiscum fœdus, ut eruam omnium vestrum oculos dextros, ponamque vos in opprobrium in universo Israel.* Ita se gerit erga nos Diabolus, si cum ipso fœdus ineamus per peccatum. Rex noster esse vult, sed ne illius tyrannidem excutiamus, eruit nobis oculum dextrum, oculum prudentiæ Christianæ, oculum sapientiæ cælestis, quo res æternas & ad salutem nostram pertinentes consideramus: uno prudentiæ sæcularis, & carnalis oculo nobis relicto, quo terrena & temporalia intuemur; *Acuti ad vana, hebetes ad æterna* (ut loquitur S. Ambrosius) Sive, ut Tertullianus ait: *Sæcularibus satis agentes sumus*. Carnalis illa prudentia propria est filiorum hujus sæculi, qui tamen cæci sunt & in tenebris ambulant, cum eos Christus opponat filiis lucis. *Filii hujus sæculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt.* Hi *Filii Agar, qui exquirunt prudentiam quæ de terra est, negotiatores Merrhæ & Themam, & exquisitores prudentiæ & intelligentiæ : viam autem sapientiæ nescierunt, neque commemorati sunt semitas ejus.* De illis scriptum est: *Gens absque consilio est, & sine prudentia : utinam saperent & intelligerent, & novissima providerent.* Quam deploranda cæcitas hominum hac Bacchanalium tempestate, qui scilicet Gentilium moribus se conformantes, non minus gravem Christo Jesu inferunt injuriam, quam Judæi, qui ipsum Gentibus illudendum & crucifigendum tradiderunt. Non ascendunt Jerosolymam cum Jesu & Apostolis ejus ; sed ad theatra, choræas, ludos alearum, convivia, cœtusque in quibus genus quoddam idololatriæ committitur, concurrunt ; Baccho & Veneri quodam modo sacrificantes; & Christum in cordibus suis iterum crucifigentes.

S. Augustin. Libr. de Grat. & Liber. Arb it.

in Psal. 26.

Judicum 11.

Psal. 48. 13.

Psal. 105. 25.

1. Reg. 11. 25.

Tertull. lib. 1. ad uxor. C. 1.

Luc. 16. 8.

Baruch. 3. 23.

Deuter. 32. 28.

figentes. *Et consummabuntur omnia quæ scripta sunt de Filio hominis. Tradetur enim Gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur: & postquam flagellaverint, occident eum.* Syris illis latronibus similes sunt, qui ad preces Elisæi divinitus cæcitate percussi, in medium terræ hostilis & forum Samariæ deducti sunt, nescientes in præsenti vitæ discrimine se versari, a quo illos eripuit Elisæus, cum Deum orasset ut eorum
4. Reg. 6. oculos aperiret. *Domine, aperi oculos istorum, ut videant. Aperuitque Dominus oculos eorum, & viderunt se esse in medio Samariæ.* Utinam ape-
Psal. 114. 3. riantur oculi cæcorum his Bacchanalium diebus discurrentium, ut Dei gloriam deprædentur, diaboloque ejus hosti tribuant. Domine aperi oculos istorum, ut videant se esse in medio hostium Dei sui, salutisque suæ, &
S. August. in hunc Psalm. dicant: *Pericula inferni invenerunt me*: Quæ nisi aberrantem abs te non invenirent me. *Nunc autem illa me invenerunt: Ego vero ea non inveniebam, qui gaudebam, prosperis sæculi, in quibus plus fallunt pericula inferni.*

Sed cur cæcorum tantus numerus est, cum Deus illuminet omnem hominem venientem in hunc mundum? Inde id oritur, quod *stulta corda adhuc capere istam lucem non possunt, quia peccatis suis aggravantur, ut eam videre non possint. Non ideo cogitent quasi absentem esse lucem, quia*
S. August. Tract. 1. in Joan. *eam videre non possunt: Ipsi enim propter peccata tenebræ sunt.* Et lux
Joan. 1. 5. *in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Ergo, Fratres, quomodo homo positus in sole cæcus, præsens est illi sol, sed ipse soli absens est: Sic omnis stultus, omnis iniquus, omnis impius cæcus est corde. Præsens est sapientia, sed cum cæco præsens est, oculis ejus absens est: Non quia ipsa illi absens est, sed quia ipse ab illa absens est. Quid ergo faciat iste? Mundet unde possit videri Deus. Quomodo si propterea videre non posset, quia sordidos & saucios oculos haberet, irruente pulvere, vel pituita, vel fumo, diceret illi Medicus, Purga de oculo tuo quicquid mali est, ut possis videre lucem oculorum tuorum. Pulvis pituita, fumus, peccata & iniquitates sunt: Tolle inde ista omnia, & videbis sapientiam quæ præsens est: Quia*
Matth. 5. 8. *Deus est ipsa sapientia, & dictum est: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Cor igitur purgandum est ab amore creaturarum quo for-
Lib. de Util. cred. Cap. 16. descit, ut divinam veritatem sapientiamque cognoscat. *Sunt sordes animi* (inquit S. Augustinus) *amor quarumlibet rerum, præter animum & Deum; a quibus sordibus quanto est quis purgatior, tanto verum facilius*
Psal. 53. 5. *intuetur.* Quid miramur si tot sunt in sæculo cæci corde, siquidem creaturis adhærent, diligunt vanitatem, bona temporalia & peritura consectantur? *Et non proposuerunt Deum ante conspectum suum. Quando enim ponit*
S. August. in hunc Psalmum. *ante conspectum suum Deum, ante cujus conspectum non est nisi sæculum?*

Cæcum Evangelicum imitemur; clamemus ad Jesum, ut lumen nobis restituat: *Jesu filii David, miserere mei.* Clamor cordis, fervor est caritatis. Clamemus cum fiducia, *miserere mei.* Totum a Dei misericordia exspectemus, agnoscentes quod nihil ex nobis possumus. Clamemus cum perseverantia, nec sæculi amatoribus, aut cupiditatibus nostris, silentium nobis imponentibus obsequamur. *Et qui præibant, increpabant eum ut taceret. Ipse vero multo magis clamabat, Fili David, miserere mei.* Turba quæ Jesum venientem præcedit, desideriorum carnalium turbas, tumultusque vitiorum designat, qui, prius quam Jesus ad cor nostrum veniat,
Venerab. Beda lib. 5. in Luc. C. 78. tentationibus suis cogitationem nostram dissipant, & voces cordis in oratione perturbant. Sæpe namque dum converti ad Deum post perpetrata vitia volumus, dum contra hæc exorare vitia, quæ perpetravimus conamur; occurrunt cordi phantasmata peccatorum, quæ fecimus, aciem mentis nostræ

stræ reverberant, confundunt animum, & vocem nostræ deprecationis premunt: sed quem turba increpat ut taceat, magis ac magis clamat, quia quanto graviori tumultu cogitationum carnalium premimur, tanto orationi insistere ardentius debemus. Appropinquemus ad Jesum, qui nos ad se jubet adduci, qui stat misericorditer nos espectans, qui nos interrogat quid velimus, ut ad petendum nos excitet: *Quid tibi vis faciam*. Respondeamus: *Domine, ut videam*? Cæcus a Domino non aurum, sed lucem quærit. Illum imitemur, non falsas divitias, non terrena bona, non fugitivos honores, sed lucem a Domino Jesu postulemus, lucem illam, quam videre cum solis Angelis possumus: ad quam lucem via fides est. *Et Jesus dixit illi, Respice, fides tua te salvum fecit*. Gratias denique Deo agentes, & laudantes illum, qui de tenebris nos vocavit in admirabile lumen suum, Jesum sequamur, illique indivulse adhæreamus. *Et confestim sequebatur illum, magnificans Deum*. Videt, & sequitur, qui bonum quod intelligit, operatur. Videt autem, sed non sequitur, qui bonum quidem intelligit, sed bona operari contemnit. Jesum enim sequitur, qui imitatur. *Si quis*, inquit, *mihi ministrat, me sequatur*. Consideremus ergo qua graditur, ut sequi mereamur. Sic fiet ut non solum vita nostra in Deum proficiat, sed hæc ipsa nostra conversio ad Dei laudem & alios accendat. *Et omnis plebs ut vidit, dedit laudem Deo*. Quod si tenebras sæculi magis amamus quam lucem veram, quæ Deus est, timeamus, quia omnes in cæcitate cordis perseverantes, a tenebris peccatorum transibunt ad tenebras tormentorum æternorum, quod Deus a nobis avertat.

IN DIE CINERUM.

Memento homo quia pulvis es, & in pulverem reverteris.

QUamvis *Tota vita Christiani perpetua pœnitentia* esse debeat, ut docet Concilium Tridentinum, & *nulli rei nisi pœnitentiæ natus* sit, ut loquitur Tertullianus: Quadragesimale tamen tempus tam sancto tamque necessario dedicavit officio mater Ecclesia: ut sicut quotidie publicas ad Deum preces fundit privatis orationibus ad ejus gratiam impetrandam longe efficaciores; sic publicam sacro isto tempore in omnibus membris suis pœnitentiam agat, & divinæ justitiæ satisfactionem pro eorum peccatis offerat gratiorem. Hanc hodierna die inchoat & prædicat omnibus suis ritibus: lugubri altarium & Ministrorum ornatu, Psalmorum pœnitentialium cantu, Pœnitentium in Cathedralibus Ecclesiis comparitione & supplicatione, quod veteris Disciplinæ præclarum vestigium est, Epistolæ ac Evangelii ad suadendam pœnitentiam consensione, & sacrorum Cinerum aspersione. Pœnitentiam igitur agere in commune incipiamus, cum toto Ecclesiæ corpore, cujus nos esse membra dedit Deus, ad Pascha usque continuandam, ut rite purificati, digni simus sanctorum communione mysteriorum.

Maxima cinerum cum pœnitentia conjunctio. 1. Cineres sunt insignia & quasi investitura pœnitentiæ. 2. Cineres sunt typus & figura pœnitentiæ. 3. Cineres sunt motivum & incitamentum pœnitentiæ.

Cinerum usus ad summum mœrorem, ac dolorem exprimendum in privatis publicisque calamitatibus adhibitus semper fuit. Thamar Davidis filia ab Ammon fratre suo nefario incestu oppressa, *Aspergens cinerem capiti suo, scissa talari tunica, impositisque manibus super caput suum, ibat* 1.Reg.13.19.

egrediens & clamans. Cum Mardochæus accepisset Aman Edictum a
Esther. 4. 1. Assuero contra Judæos per subreptionem impetrasse, ut in omnibus ejus ditionibus internecione delerentur, *Scidit vestimenta sua*, & *indutus est sacco, spargens cinerem capiti: & in platea mediæ civitatis voce magna clamabat, ostendens amaritudinem animi sui*. Jeremias Propheta populum
Jerem. 6. 26. luctum excitans ob imminentem cladem & Hierosolymorum vastitatem, ait: *Filia populi mei, accingere cilicio, & conspergere cinere: luctum unigeniti fac tibi, planctum amarum, quia repente veniet vastator super nos*. Cum igitur pœnitentia debeat esse dolorum maximus, siquidem peccatum mortale malorum omnium gravissimum est, sive spectetur ut offensa Dei, sive ut malum hominis, cinerum conspersio pœnitentium habitui convenit. Job. 42. 6. *Ago pœnitentiam in favilla & cinere*. Rex Ninive prædicatione Jonæ Propheræ compunctus, *Surrexit de solio suo, & abjecit vestimentum suum a se, & indutus est sacco, & sedit in cinere*. Christus Cho-
Matth. xi. 21. rozaitis & Bethsaitis duritiem cordis exprobrans: *Væ tibi Corazain*, inquit, *væ tibi Bethsaida: Quia, si in Tyro & Sidone factæ essent virtutes quæ factæ sunt in vobis, olim in cinere & cilicio pœnitentiam egissent*. Cilicium & cinis habitus est conveniens pœnitentiæ. Cilicium enim gravissimas peccatorum punctiones & conscientiæ peccatricis stimulos significat: Cinis vero in memoriam revocat statum, in quem per peccatum redacti justo Dei judicio sumus. In cilicio (inquit S. Gregorius) *asperitas*
S. Gregor. M. Lib. 35. Moral. C. 5. *& compunctio peccatorum, in cinere autem pulvis ostenditur mortuorum. Et idcirco utrumque hoc adhiberi ad pœnitentiam solet, ut in punctione cilicii cognoscamus quid per culpam fecimus, & in favilla cineris perpendamus quid per judicium facti sumus. Considerentur ergo in cilicio pungentia vitia, considereturque in cinere per mortis sententiam subsequens justa pœna vitiorum. Quia enim, post peccatum, carnis contumeliæ surrexerunt, videat homo in asperitate cilicii superbiendo quid fecit, videat in cinere usquequo peccando pervenit*. Hinc Ecclesia publice pœnitentibus mutationem habitus suis olim
Concil. Agath. C. 25. Tolet. 3 Can. 24. &c. Canonibus indixit, nec aliter ad pœnitentiam admittebantur graviorum criminum rei, nisi illam publice ab Episcopo peterent, & cilicium, cineremque super caput, cum impositione manuum reciperent. Hinc Tertul-
SS. Optatus. Ambros. August. lianus lib. *de Pœnitentia*, Cap. 9. *Exomologesis*, inquit, *prosternendi & humilificandi hominis disciplina est, conversationem injungens misericordiæ illicem, de ipso quoque habitu atque victu mandat, sacco & cineri incubare, corpus sordibus obscurare, animum mœroribus dejicere, illa quæ peccavit tristi tractatione mutare, jejuniis preces alere, ingemiscere, lacrymari*. Quam præclarum erat Pœnitentes olim videre in Ecclesia longo ordine variis in stationibus dispositos, cilicio indutos, & cinere conspersos. 1. Statio *Flentium*. 2. *Audientium*. 3. *Substratorum*. 4. *Consistentium*. (*Lib. 2. Tract. de Sacramento Pœnitentiæ. Cap. 1. Art. 2.*) & pœnitentiæ statu, heu! quam longe remoti sumus! Nec sensum interiorem pœnitentiæ, nec exteriores illius notas habemus. Vanitas & dissolutio in exteriore Christianorum habitu potius apparent, quam pœnitentia & modestia. In corporibus suis pompas mundi & insignia diaboli potius ferunt, quam mortificationem Christi. Habitu & cultu exteriore peccatum inspirant, quod confundere deberent. Indumentis, quæ pudorem illis suffundere deberent, ad superbiam & luxum abutuntur. Vestimenta homini necessaria non fuerunt, nisi postquam pretioso innocentiæ vestimento spoliatus fuit. Tunicas pelliceas fecit illis Deus: induit eos pellibus animalium mortuorum, qui similes jumentis insipientibus facti erant

Eti erant peccando. Christianæ mulieres cogitent indumenta sua esse *Damnatæ & mortuæ mulieris impedimenta, quasi ad pompam funeris constituta* (ut loquitur Tertullianus) Non præcipimus ut habitu sordido, squallidæ & cinere conspersæ in publicum prodeant, & in Ecclesiam veniant; sed habitu modesto, qualis Christianas mulieres decet, promittentes pietatem per opera bona, ne scandala usque ad cælum jaculentur. Magnam esse luxui cum luxuria affinitatem meminerint: & quamvis sola vanitas in earum cultu forte dominetur, hæc tamen humilitati pœnitentiæ capitaliter adversatur. Lib. de cultu Fœmin. C. 1.

2. Cineres sunt typus & figura pœnitentiæ, quia destructionem omnimodam & totalem peccati significant, ita ut non amplius reviviscat, sicut ea quæ in cineres redacta sunt, eadem non reparantur. Proprium pœnitentiæ, inquit S. Thomas, est *operari ad destructionem peccati præteriti, in quantum est Dei offensa*. Id probant nomina omnia quibus in sacris Litteris insignitur. Vocatur conversio: *Convertimini ad me in toto corde vestro*. Conversio est destructio ejus quod erat, per ejus mutationem in id quod non erat. Sic in Altaris Mysterio destruitur panis cum in Christi corpus mutatur. In conversione peccatoris mysteria seu moralis transubstantiatio fieri debet, non humanæ substantiæ in divinam, sed spiritus & affectionum hominis in Spiritum Dei, cui casto amore adhærere debet. *Qui adhæret Domino, unus spiritus est*. Peccatum igitur & vitiosæ omnes affectiones penitus destrui debent, ut jam non sit moraliter idem homo, sed novus homo. *Se ipsum sibi homo abneget*, (inquit S. Ambrosius) *& totus mutetur: sicut quemdam adolescentem fabulæ ferunt propter amores meretricios peregre profectum, & abolito amore regressum, postea veteri occurrisse dilectæ, quæ ubi se non interpellaverit, mirata putaverit non recognitam, rursus occurrens dixerit: Ego sum; respouderit ille: Sed ego non sum ego*. Pœnitentia sacrificium est. *Sacrificium Deo spiritus contribulatus*. Consummatio sacrificii est destructio victimæ. Holocaustum est. *Sacrificium justitiæ, oblationes & holocausta*. Holocaustum dicitur, quasi totum igne consumptum. Cor itaque criminosum divini amoris igne totum consumendum est, ut nullus omnino in eo remaneat affectus peccati, nulla ad peccati occasiones funestas vel minima adhæsio, sed penitus destruatur peccatum ceu corpus redactum in cineres. *Ut destruatur corpus peccati*. Pœnitentia denique mors mystica est. Deus non vult mortem peccatoris, sed peccati. Monstrum illud in aquis Baptismi præfocatum est. *Contribulasti capita draconum in aquis*. Christo consepulti sumus in Baptismo: Sed infeliciter revixit, non illud quidem quod deletum erat, sed novum propriæ voluntatis & actionis, cordis nostri a Deo aversione, & ad creaturas conversione atque adhæsione. Arripiendus pœnitentiæ gladius, ita interficiendum peccatum est, nunquam ut reviviscat. *Vade, & interfice peccatores Amalech, & pugnabis contra eos usque ad internecionem*. Nihil penitus reservandum. Agag ille Rex pinguis, vitium illud coronatum, in frusta coram Domino concidendum est. Terribilis quidem & amara peccatori mors illa mystica videbitur, quæ cor avari a divitiis, superbi a mundi gloria, fastu, vanitate; voluptatum amatoris, a conviviis, spectaculis, choræis, ludis, mundanis conversationibus separare debet. *Siccine*, inquiet, *separat amara mors*? Sed Dei, quæ *fortis* est *ut mors*, super omnia *dilectio*, tollet omnem amaritudinem, facietque ut mori peccato, & Deo vivere suave sit homini pœnitenti. Omnium mundi vanitatum, deliciarum, societatum

3. P. q. 83. A. 2.

1. Cor. 6. 17.

Lib. 2. de pœnit. C. 10.

Psal. 50. [illegible]

Rom. 6. 6.

1. Reg. 15.

tum periculosarum oblivisceturr, nec earum recordabitur amplius, nisi ut
Job 13. 12. lugeat peccata præterita, siquidem perit eorum memoria quæ in cineres redacta sunt. *Memoria vestra comparabitur cineri.*

3. Cineres sunt incitamenta ad pœnitentiam. Mortis enim cinerumque
1. Joan. 2. 16. memoria omnium peccatorum scaturigines exsiccat. *Omne quod est in mundo est concupiscentia carnis, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ.* Carnis porro voluptates, perituras divitias, mundi gloriam & vanitatem nemo sectabitur, qui serio de morte cogitabit. Idololatrarum stuporem & stultitiam Propheta describit & deplorat, qui cedrum aut quercum ab hominibus plantatam in sylva cædentes, partem ejus in
Isai 44. ignem conjiciunt ut coquant pulmentum & calefiant, de reliqua idolum faciunt, & curvantur ante illud, & adorant. *Nescierunt, neque intellexerunt; obliti sunt ne videant oculi eorum, & ne intelligant in corde suo. Non recogitant in mente sua, neque cognoscunt, neque sentiunt ut dicant: Medietatem ejus combussi igni, & de reliquo ejus idolum faciam? Pars ejus cinis est, cor insipiens adoravit illud.* Homo libidinose, profane amator, qui formosam mulierem, ut idolum colis; mulier mollis, mundana, delicata; quæ pulcritudinis tuæ, corporis tui, relicto Deo, salute tua neglecta, tantam geris curam: tu quisquis carnem tuam & voluptates amas & sectaris, recogita corpus illud portionem esse exiguam substantiæ parentum, trunci jam in cineres redacti ramos, qui pariter succidentur, non post multum tempus, sed brevi, citius quam putes; & in cineres etiam redigentur. Cogita hujus corporis aliquid singulis diebus perire. *Pars ejus cinis est, cor insipiens adoravit illud.* In cineribus remedium reperies contra concupiscentiam carnis & voluptatem. Sed & remedium præsentissimum contra avaritiam cineres subministrabunt. *Facile contemnit omnia, qui semper cogitat se moriturum* (inquit Seneca, cujus verba S. Hieronymus consecravit.) Hinc Ecclesia post cærimoniam Cinerum Evangelium filiis suis legit, quo illis Christus prohibet ne thesauros sibi in terra congregent, sed in cælo, quo fur non appropiat, neque tinea corrumpit, quia ubi thesaurus noster est, ibi & cor nostrum erit: ut verbo Dei, & mortis memoria, nos a rerum temporalium & perituraram amore separet. Sed heu! filii hominum, corde gravi, nullum desideriis suis modum ponunt. Omnium, quæ ut mala apprehendunt, timore, se mortales esse ostendunt; & nihilominus cupiditatibus suis nullum modum statuunt, quasi immortales essent. *Omnia tanquam mortales timetis: omnia tanquam immortales concupiscitis.* Cum Achab Rex impius & avarus cæso Nabuthe vineam ejus invasisset, eamque possessurus adiret, eunti occurrit Elias, mortisque sententiam Dei nomi-
3. Reg. 23. ne denunciavit: *Occidisti, insuper & possedisti ..... In loco hoc, in quo linxerunt canes sanguinem Naboth, lambent quoque sanguinem tuum.* Terribili sententia audita, de vineæ possessione, de hortis ampliandis, non amplius cogitavit Achab, sed *Scidit vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam, jejunavitque, & dormivit in sacco, & ambulavit demisso capite.* Mortem cogitate, divites avari, qui bonis male partis ex oppressione pauperum, viduarum & pupillorum gaudetis, qui opulenti estis in Sion, qui conjungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis usque ad terminum loci. Vobis hodie sententia mortis ab Ecclesia denun-
Isai. 5. ciatur: *Pulvis es, & in pulverem reverteris.* Carnem vestram, sin minus canes, vermes certe devorabunt. Numquid hanc sententiam audientes, bona male parta non restituetis? Numquid thesauros in terra con-

gre-

gregare pergetis? Numquid larga eleemosynarum erogatione thesaures in cælum non præmittetis? Non facietis vobis amicos de mammona iniquitatis, qui vos recipiant in æterna tabernacula? Non cogitabitis, quia forte hac nocte a vobis anima vestra repetetur? Quia nihil intulistis in mundum, nec aliquid inde vobiscum auferetis, præter bona vel mala opera? Quam efficax sit ad comprimendam & extinguendam avaritiam mortis memoria, intellexit Sanctus Imperator Constantinus Magnus, cum avarum quemdam ex familiaribus suis manu apprehensum his aliquando verbis compellavit: *Quousque tandem, heus tu, cupiditatem extendimus? Deinde cum hasta, quam præ manibus habebat, humani corporis staturam humi delineasset: Etiamsi*, inquit, *cunctas sæculi divitias, totumque adeo orbem terrarum tibi comparasses, tamen nihilo plus quam hoc a me descriptum terræ spatium ablaturus es, si modo hoc etiam tibi concessum fuerit.* Superbiæ denique elationem frangunt cineres, mortisque memoria. Statua quam in somnis vidit Rex Nabuchodonosor, ex auro, argento, ære, ferroque conflata, cum luteos pedes haberet, unius lapidis ictu destructa & dissoluta est. Sic omnia, quibus homo superbus intumescit & propter quæ extollitur, opes, robur corporis, formæ elegantia, potentia, honores, clientelæ, favor, fama, quantumvis radiare aut solida esse videantur, nihilominus dissolventur ictu mortis, quasi lapidis, quia luto superexstructa sunt, ex quo homo conflatus est. „ *Quid* igi- „ tur *superbis, terra & cinis*? Homo natus de muliere, & ob hoc cum „ reatu: brevi vivens tempore, ideoque cum metu: repletus multis mi- „ seriis, & propterea cum fletu. Et vere multis, quia corporis & ani- „ mæ simul. Quid enim calamitate vacat nascenti in peccato, fragili „ corpore, & mente sterili? Vere ergo repletus, cui infirmitas corporis, „ & fatuitas cordis cumulatur traduce sordis, mortis addictione? Memoriæ proditum est Philippum Macedonum Regem, cum cecidisset, corporisque sui magnitudinem in pulvere impressam reliquisset, ex alia parte umbram sui corporis majorem videret, dixisse: *En vanitas; sed in pulvere veritas.* Ethnicus ille Princeps vobis sapientior erat, qui de splendore generis, de opum abundantia, de potentia, de scientia, de forma corporis, de honoribus & dignitate superbitis. Magnitudinem vestram ex umbra mensuratis. Ad cineres oculos convertite, hinc cognoscetis, & quid brevi futuri estis; quam vana sit mundi gloria & temporalis celsitudo. In umbra vanitas, in pulvere veritas. *Vanitas vanitatum, et omnia vanitas.*

Eusebius lib 4. de Vita Constant, C. 30.

Danielis 2.

Eccli. 10. 9. Job 5. S. Bernardus lib. 2. de Consid. Cap. 9.

Sap. 5. 9.

Eccles. 1. 2.

FERIA V. POST CINERES.

Audiens autem Jesus miratus est, & sequentibus se dixit: Amen dico vobis, Non inveni tantam fidem in Israel.
Matth. 8. 10.

THeologi quærunt an admiratio in Christo Jesu fuerit. Quæstioni hunc in modum respondet Doctor Angelicus. „ Admiratio pro- „ prie est de aliquo novo & insolito. Christo autem non poterat esse „ aliquid novum & insolitum, quantum ad scientiam divinam, qua cognoscebat res in Verbo, seu in essentia divina, neque etiam quantum „ ad scientiam humanam, qua cognoscebat res per species inditas. Potuit tamen aliquid illi novum esse & insolitum secundum scientiam ex-

3. p. q. 15. Art. 8.

BIBLIOTECA O. F. M. CAP. MONTEFUSCO (Av)

„ experimentalem, ſecundum quam illi poterant quotidie aliqua nova oc-
„ currere. Et ideo ſi loquamur de ipſo quantum ad ſcientiam divinam & ſcientiam beatam, vel etiam infuſam, non fuit in Chriſto admiratio. Si autem loquamur de eo quantum ad ſcientiam experimentalem, ſic admiratio in eo eſſe potuit. Et aſſumpſit hunc affectum ad noſtram inſtructionem, ut ſcilicet doceret eſſe mirandum, quod etiam ipſe mirabatur. Unde S. Auguſtinus ait: *Quod miratur Dominus noſter, nobis mirandum eſſe ſignificat, quibus adhuc eſt opus ſic moveri. Omnes ergo tales motus ejus non perturbati animi ſunt ſigna, ſed docentis Magiſtri.*

Lib. 1. de Gen. Con. Manich. Cap. 8.

In Miraculo, quod Evangelica lectio nobis hodie ponit ob oculos, tria ſunt quæ noſtram jure merentur admirationem. 1. Fides eximia Centurionis: *Amen dico vobis, non inveni tantam fidem in Iſrael.* 2. Servi paralytici curatio: *Et ſanatus eſt puer in illa hora.* 3. Prædictio vocationis Gentium ad fidem: *Dico autem vobis quod multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, Iſaac, & Jacob in Regno cælorum.* Fides Centurionis effectus eſt ſingularis erga ipſum miſericordiæ Dei. Fides enim Dei donum eſt, & hoc non ex nobis, ne quis glorietur. Fidem Chriſtus mirabatur, quam donaverat. Hunc traxerat ut ad ſe accederet; *Acceſſit ad eum Centurio.* Huic gratiam orandi dederat, ut oraret, quod per nos ipſos non poſſumus. *Rogans eum.* Curatio ſervi paralytici effectus fuit omnipotentiæ Salvatoris, qui abſens corpore, ſolo verbo, ſubito, curavit morbum naturæ viribus inſanabilem: effectus etiam fuit fidei Centurionis, quæ miraculum illud promerita eſt: *Vade, & ſicut credidiſti, fiat tibi* ..... Vocatio Gentium ad fidem ſolius gratiæ Dei opus eſt, occaſione accepta ex Judæorum cæcitate, qua fidem & gratiam Jeſu Chriſti rejecerunt. *Filii autem regni ejicientur in tenebras exteriores.* Hinc Apoſtolus de Judæis ſcribit: *Illorum delicto ſalus eſt Gentibus &c.*

I. Centurionis fidem parum eſt ut admiremur, etiam imitari debemus. Fides nos adducat ad Jeſum, fide oremus & pro nobis, & pro familiaribus ac domeſticis noſtris, ut a ſpirituali paralyſi curemur, in qua jacemus. Oremus Dominum ut ad nos veniat, fruſtra enim ad illum ire conaremur, niſi prior ad nos veniret, ipſumque fidei initium, & pios conatus nobis daret per ſancti Spiritus ſui ſubminiſtrationem. *Ego veniam & curabo eum.* Sit fides noſtra humilis, ſimplex, firma, activa, ut fides, Centurionis: hinc ſupremam Dei majeſtatem, hinc indignitatem noſtram: hinc illius omnipotentiam, hinc noſtram infirmitatem: hinc ſupremum illius dominium; hinc noſtram reſpectu ipſius ſervitutem, illiuſque ſervitutis officia conſideremus. *Domine, non ſum dignus ut intres ſub tectum meum, ſed tantum dic verbo, & ſanabitur puer meus.* Fides noſtra per dilectionem operetur: quia *cum dilectione fides Chriſtiani, ſine dilectione fides dæmonis.* Nam & *Dæmones credunt, & contremiſcunt.* Fides noſtra per opera bona probetur, ſint quibus *mortua eſt.* Nam ſicut ex pulſu vitam hominis cognoſcimus, ſic vitam fidei ex bonis operibus comprobamus. Omnia in nobis fides ordinet; mentem noſtram Deo ſubjiciat patri ſpirituum, ſoli Domino, ſub cujus poteſtate cuncta ſunt poſita, æternæ Sapientiæ, primæ Veritati. quæ nec falli poteſt, nec fallere. *Nam & ego ſum ſub poteſtate conſtitutus.* Fides cunctos animæ noſtræ affectus ſubjiciat rationi, nec rationi ſolum, ſed religioni, ut ejus imperio dirigantur & coerceantur. *Habens ſub me milites, & dico huic: Vade, & vadit; & alii, Veni, & venit.*

Rom. 11. 11.

S. Auguſt.

Jacobi 2.

BIBLIOTECA CENTRALA

Fides

Fides corpus noſtrum contineat in officio, ut animæ ſerviat ; immo juſtitiæ in ſanctificationem. *Et ſervo meo, Fac hoc, & facit.* De fide, vide Theologiam noſtram Dogmaticam & Moralem. Lib. 1. Cap. 1. Sine caritate & bonis operibus non prodeſt ad ſalutem (*Ibidem, Art.* 5.) Item, *Quæſt.* 2. *Art.* 2. *§.* 1. quo vis iſtius verbi *Credo*, prolixe, & appoſite ad mores informandos explicatur.

Fidem noſtram frequentibus actibus exercere debemus, & Deo donante augere, ut in eo creſcamus in ſalutem. Nam ſecundum menſuram fidei noſtræ, & piæ quæ illam comitatur, fiduciæ in Deum, miſericordiæ ſuæ beneficia nobis impertitur, & animæ ſalutem, immo & corporis ſanitatem, quatenus æternæ ſaluti noſtræ expedit. *Vade, & ſicut credidiſti, fiat tibi.* De actibus Fidei frequenter eliciendis vide *Lib.* 4. *Theologiæ noſtræ Dogm. & Moral. Cap.* 2. *Art.* 8. *Regulis* 9. 10. 11. 12. 13. 14.

II. Deo gratias agamus ob noſtram ex Gentibus vocationem, quæ a prophetis primum, deinde a Chriſto Jeſu prædicta, per meritum paſſionis ejus, & per gratiæ ejus virtutem impleta eſt, & quotidie in Gentibus impletur. Veri ſimus Iſraelitæ ſecundum ſpiritum, ut Evangelicus ille Centurio; Fide obediamus Deo, in hoc mundo vivamus tanquam in terra aliena, expectantes repromiſſiones æternæ hereditatis; ut cum ſanctis illis Patriarchis in Regno cælorum recumbamus : Timeamus, ne ſi digne non vivamus Chriſtiana fide, gratia noſtra juſto Dei judicio ad alias Gentes transferatur, illiſque in ſortem noſtram a Deo ſubſtitutis, eijciamur a Regno Dei. *Filii autem regni ejicientur in tenebras exteriores.* Dices, *Fracti ſunt rami ut ego inſerar. Bene: propter incredulitatem fracti ſunt. Tu autem fide ſtas. Noli altum ſapere, ſed time. Si enim Deus naturalibus ramis non pepercit: ne forte nec tibi parcat.*

Hebr. 12. 9.

Rom. 11. 2. 21.

FERIA VI. POST CINERES.

Ego autem dico vobis: Diligite inimicos veſtros, benefacite his qui oderunt vos: & orate pro perſequentibus & calumniantibus vos: ut ſitis filii Patris veſtri, qui in cælis eſt. Matth. 5. 44. 45.

CHriſtiana Diſciplina jubemur diligere inimicos quoque, & orare pro eis qui nos perſequuntur. *Ut hæc ſit perfecta & propria bonitas noſtra, non communis. Amicos enim diligere, omnium eſt ; inimicos autem, ſolorum Chriſtianorum.* Hoc mandatum novum, quod nos innovat ut ſimus homines novi, heredes teſtamenti novi, cantatores cantici novi. Ad inimicorum dilectionem tria movere nos debent. 1. Auctoritas Dei jubentis: *Ego autem dico vobis.* 2. Magnitudo præmii : *Ut ſitis filii Patris veſtri, qui in cælis eſt.* 3. Efficacia exempli, Exemplum ſcilicet dilectionis inimicorum dat nobis Pater æternus, *Qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper juſtos & injuſtos.* Exemplum dedit nobis Chriſtus, qui pro nobis mortuus eſt, & per mortem ſuam nos reconciliavit Deo *cum inimici eſſemus:* & pro crucifixoribus ſuis rogavit, dicens; *Pater, dimitte illis, quia neſciunt quid faciunt.* Vide lib. 4. *Theolog. Dogmat. & Moral. Cap.* 3. *Art.* 11. *Regula* 9.

Tertull. lib. Ad Scapulam.

S. Auguſt. Tract. 67. in Joan.

Rom. 5.

1. Deus cujus mandata gravia non ſunt, Chriſtus cujus jugum ſuave eſt & onus leve, jubet ut inimicos diligamus. Deus per Jeremiam Prophetam exemplo obedientiæ Rechabitarum præcepta patris ſui, licet dura, ſtu-

ſtudioſe ſervantium, expoſtulat de pertinaci Judæorum inobedientia adverſus divina ſua præcepta. „ Et poſui coram filiis domus Rechabitarum ſcyphos plenos vino, & calices: & dixi ad eos: Bibite vinum. „ Qui reſponderunt: Non bibemus vinum, quia Jonadab filius Rechab „ pater noſter, præcepit nobis: Non bibetis vinum vos & filii veſtri „ uſque in ſempiternum, & domum non ædificabitis, & ſementem non „ feretis, & vineas non plantabitis, nec habebitis: ſed in tabernaculis „ habitabitis cunctis diebus veſtris, ut vivatis diebus multis ſuper faciem terræ in qua vos peregrinamini. Obedivimus ergo voci Jonadab „ patris noſtri in omnibus quæ præcepit nobis &c. Et factum eſt verbum Domini ad Jeremiam, dicens: Hæc dicit Dominus exercituum, „ Deus Iſrael: Vade, & dic viris Juda & habitatoribus Jeruſalem: Num„ quid non recipietis diſciplinam ut obediatis verbis meis, dicit Dominus? Prævaluerunt ſermones Jonadab filii Rechab, quos præcepit fi„ liis ſuis, ut non biberent vinum: & non biberunt uſque ad diem „ hanc, quia obedierunt præcepto patris ſui: Ego autem locutus ſum „ ad vos, de mane conſurgens & loquens, & non obediſtis mihi &c. “ Præcipit nobis Deus pater noſter (*Numquid* enim *non ipſe eſt pater tuus, qui poſſedit te, & fecit & creavit te?*) præcipit nobis Chriſtus Jeſus Dominus noſter dilectionem inimicorum; *Ego autem dico vobis, Diligite inimicos veſtros*. Numquid præcepto Patris noſtri, Dei noſtri, Salvatoris noſtri non obediemus? Maxime cum tantum tamque glorioſum præmium nobis proponat, ſcilicet dignitatem filiorum Dei, & quæ conſequens, cæleſtem hereditatem, vitam æternam & beatam. *Ut ſitis filii Patris veſtri, qui in cælis eſt*. In poteſtate noſtra eſt ut filii Dei nominemur & ſimus, per gratiam & miſericordiam Chriſti, qui dedit nobis poteſtatem filios Dei fieri. Non poſſumus eſſe filii Dei niſi per gratiam
1. Joan. 3. 10. 11. & caritatem. *In hoc manifeſti ſunt filii Dei, & filii diaboli. Omnis qui non eſt juſtus, non eſt ex Deo, & qui non diligit fratrem ſuum*. Sola di-
S. Auguſt. lectio diſcernit inter filios Dei, & filios diaboli: porro cum inimicos diligimus, fratres diligimus. Vide *Theolog. Dogmat. & Moral.* loco ſuperius indicato. Filii Dei eſſe non poſſumus, niſi nobis peccata dimittantur a Deo: peccatorum autem remiſſionem obtinere non poſſumus, niſi inimicos diligamus, illiſque condonemus injurias: injuriarum condonatio, conMatth. 5. 14. Luc. 6. 37. Matt. 18. 35. ditio eſt adjecta poſtulationi veniæ. *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*. Vide *Theolog. Dogmat. & Moral. Lib. 5. Cap. 2. Art. 8. N. 16.* & ſeqq. *Dimittite, & dimittemini .... Si dimiſeritis peccata hominibus, dimittet vobis Pater peccata veſtra ..... Sic faciet Pater veſter cæleſtis, ſi non dimiſeritis unuſquiſque fratri ſuo de cordibus veſtris*. Nullum ſacrificium acceptum ſine injuriarum remiſſione.
Matth. 5. 23. *Si offers munus tuum ad Altare*, inquit Chriſtus, *& ibi recordatus fueris quod frater tuus habet aliquid adverſum te, relinque ibi munus tuum ante Altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum*. Ad ſacrificium cum diſſenſione venientem revocat ab Altari: quia nec ad Cain & ejus munera reſpexit Deus: neque enim peccatum habere Deum poterat, qui cum fratre pacem non habebat. Quam igitur ſibi pacem promittunt inimici fratrum? Eorum oratio fit in peccatum, ſententiam damnationis in ſe ipſos pronuntiant. Sine inimicorum
S. Cyprian. dilectione nec Martyrium prodeſſe poteſt *inexplicabilis & gravis culpæ diſcordiæ, nec paſſione purgatur: Exhibere ſe non poteſt Martyrem, qui fraternam non tenuit caritatem*. Docet hoc & conteſtatur Apoſtolus Paulus:

Et

Et ſi tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt. Caritas patiens eſt, benigna eſt, non irritatur, non cogitat malum, omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet. Terribile exemplum in Hiſtoria Eccleſiæ legimus. Sapricius Antiochenus Presbyter Nicephori ex amico factus eſt inimicus infenſiſſimus. Nicephorus interpoſitis communibus amicis, veniam fruſtra deprecatus eſt, fruſtra ſe ad pedes Sapricii abjecit, veniam enixe rogans. Valeriano & Gallieno Impp: perſecutionem adverſus Eccleſiam moventibus, Sapricius a Præſide ob fidem captus, Chriſti nomen conſtanter confeſſus, acerbeque & crudelitet in cochlea tortus, tandemque capite damnatus eſt. Properantem ad ſupplicium ſequitur Nicephorus; ad pedes ejus ſupplex provolvitur, dicens: *Martyr Chriſti, ignoſce mihi, ſi quid peccavi ut homo.* Rogantem ſprevit Sapricius; ideo juſto Dei judicio gratia perſeverantiæ privatus eſt, & fraterno odio excæcatus, parato jam Lictore ut illi caput amputaret, Chriſtum ejuravit, idolis ſacrificavit, Martyrii coronam amiſit. Id cum vidiſſet Nicephorus, fruſtraque Sapricium ad Chriſti confeſſionem & ad caritatem hortatus eſſet, magna voce clamavit: *Ego ſum Chriſtianus, & credo in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, quem iſte negavit.* Quamobrem juſſu Præſidis capite truncatus, Martyrii coronam promeritus eſt, a qua Sapricius in odio fraterno pertinax exciderat. In Menæis Græcorum hoc ſancti Martyris encomium habetur. *Manifeſte omnibus oſtendiſti, o invicte Nicephore, eum qui proximum non amat, neque Dominum poſſe diligere. Quapropter quia ſincero amore complexus es Sapricium conſervum tuum, ad divinum alacris aſſumptus es amorem, animamque tuam ob fidem confeſſionemque Chriſti dediſti. Infelix vero Sapricius, quia irreconciliabile adverſus te odium detinuit, etiam Chriſtum Deum negavit.*

Acta gemina, Martyrii S. Nicephori Antiocheni, apud Bollandum, ad diem 9. Februarii.

II. Ad inimicorum dilectionem Dei & Chriſti Jeſu filii ejus Domini & Salvatoris noſtri exempla nos invitant. *Eſtote ergo perfecti, ſicut & Pater veſter cæleſtis perfectus eſt. Sic perfectos dixit fieri Dei filios, ſic conſummari oſtendit, & docuit cæleſti nativitate reparatos, ſi patientia Dei Patris maneat in nobis, ſi ſimilitudo divina, quam peccato Adam perdiderat, manifeſtetur & luceat in actibus noſtris. Quæ gloria eſt ſimilem Deo fieri? quanta & qualis felicitas habere in virtutibus, quod divinis laudibus poſſit æquari? Nec hoc Jeſus Chriſtus Deus & Dominus noſter tantum verbis docuit, ſed implevit & factis. Et quia ad hoc deſcendiſſe ſe dixerat, ut voluntatem Patris faceret; inter cetera admirabilia virtutum ſuarum, quibus indicia divinæ Majeſtatis expreſſit, paternam quoque patientiam tolerantiæ tenore ſervavit: Omnes denique actus ejus ab ipſo ſtatim adventu patientia comite ſignantur.*

S. Cyprian. De bono patientiæ.

III. De Remediis adverſus iram, lege *Lib. 3. Theolog. Dog. & Moral. Cap. 10. Art. 5.* Vindicta aut vindictæ libido ſemper malæ ſunt: proindeque inimicos ulciſci numquam licet: injurias illatas condonare, ſemper & ubique neceſſe eſt (*Ibid. Art. 2. Regula 7.*) Qui proximos oderunt, & ab illis diſſident, Sacramentaliter abſolvi non poſſunt, & ad Euchariſtiæ participationem admitti, niſi depoſitis inimicitiis, cum ipſis reconciliati fuerunt. *Cap. 9. ejuſdem Libri, Art. 5. Regula 2.* Duo inimici, unus apertus, alter occultus; unus diligendus, alter cavendus. Homo inimicus aperte ſævit, diabolus occulte: ſæviat homo quantum poteſt, auferat quicquid poteſt: *Si diligitur aperte ſæviens, victus eſt occulte ſæviens.* (Vide *Lib. 4. Cap. 3. Art. 11. Regula 14.*)

S. Auguſt. in Pſal. 54.

DO-

DOMINICA I. QUADRAGESIMÆ.

Ductus eſt Jeſus in deſertum a Spiritu, ut tentaretur a diabolo; & cum jejunaſſet quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, poſtea eſuriit. Matth. 4. 1. 2.

MUltiplex acceptio vocis iſtius *Tentatio*.... Gratiæ quotidianum adjutorium ad tentationes vincendas neceſſarium... (*Lib.* 5. *Cap.* 2. *Art.* 9. N. 1. & 2.) Quo ſenſu Deo ſupplicamus ne nos inducat in tentationem? (*Ibidem. n.* 3.) Nullus hoſtis metuendus extrinſecus, ſi nos ipſos intus vincamus. (*Ibid.*) Deum oramus ne gratiam ſuam nobis ſubtrahat; ne tentatione vinci nos permittat. (*Ibid. n.* 4.) Ad hanc precationem frequentandam humana fragilitas nos invitat. (*Ibid. n.* 5.) Diabolus cupiditatibus noſtris utitur ut cor expugnet. (*Ibid.*) Triplex tentatio, quam Chriſtus in deſerto ſuſtinuit, ut nobis vincendi vires, vincendi formam tribueret. (*Ibid. n.* 6.) Duo ſunt quæ homines in peccata illiciunt, voluptas & dolor. (*Ibid.*) Hoſtis noſtri, ſeu diaboli tentatoris nequitia. (*Ibid. n.*7.) Cur diabolus non ita tentet impios? (*Ibid.*) Periculoſiores tentationes, quibus occulte & per cuniculos corda piorum pulſat (*n.* 8.) Diabolus minus perfectos de levioribus peccatis tentat, ut ſenſim ad graviora pertrahat. (*Ibid.*) Toleranda, non amanda tentatio..... Tentationes utiles excitandæ vigilantiæ, domandæ ſuperbiæ. (*Ibid. n.* 9.) Tentationibus reſiſtendum.... Chriſtus diabolum nobis vicit.... Diabolus cor noſtrum non expugnat, niſi voluerimus. (*Ibid.*) Tentationes ſpectari poſſunt triplici reſpectu, vel ex parte Dei qui nos tentari permittit: vel ex parte diaboli qui tentationes immittit: vel ex parte cordis noſtri, quod tentationes patitur. Ex parte Dei ſi ſpectentur, utiles nobis ſunt. Ex parte diaboli ſi conſiderentur, omnes periculoſæ ſunt. Ex parte cordis noſtri, quandoque utiles, quandoque noxiæ ſunt, prout illis reſiſtimus, vel conſentimus. „ Satan & propter crudeli-
S. Gregor. M. lib. 5. Moral. C. 17. „ tatem leo dicitur, & propter multiformis aſtutiæ varietatem non in-
„ congrue tygris vocatur. Modo enim ſe, ſicut eſt perditus, humanis
„ ſenſibus objicit, modo quaſi angelum lucis oſtendit: Modo ſtultorum
„ mentibus blandiendo perſuadet, modo ad culpam terrendo pertrahit.
„ Modo ſuadere vitia aperte nititur, modo ſuis in ſuggeſtionibus ſub
„ virtutis ſpecie palliatur. Hæc itaque bellua quæ tanta varietate reſ-
„ pergitur, jure tygris vocatur. Quæ apud LXX. Interpretes myrmico-
„ leon dicitur: quod videlicet animal abſconſum pulvere, formicas fru-
„ menta geſtantes interficit; quia nimirum apoſtata angelus in terram
„ de cælis projectus, juſtorum mentes, quæ bonorum ſibi operum refe-
„ ctionem præparant, in ipſo actionis itinere obſidet: *Cumque eas per in-*
„ *ſidias ſuperat, quaſi formicas frumenta geſtantes improviſus necat.* Recte
„ autem myrmicoleon, id eſt, leo & formica dicitur: formicis enim leo
„ eſt, volatilibus formica: quia nimirum *Antiquus hoſtis ſicut contra conſentientes fortis eſt, ita contra reſiſtentes debilis. Si enim ejus ſuggeſtionibus aſſenſus præbetur, quaſi leo tolerari nequaquam poteſt: ſi autem reſiſtitur, quaſi formica atteritur. Aliis ergo leo eſt, aliis formica: quia crudelitatem illius carnales mentes vix tolerant, ſpiritales vero infirmitatem illius pede virtutis calcant.*

De diaboli artibus, & de modo ipſum vincendi, præclare S. Cypria-

nus

nus libro „ De Unitate Eccleſiæ Catholicæ *ſcribit:* Plus metuendus eſt „ & cavendus inimicus, cum latenter obrepit, cum per pacis imaginem „ fallens, occultis acceſſibus ſerpit, unde & nomen ſerpentis accepit. Ea „ eſt eius ſemper aſtutia, ea eſt circumveniendi hominis cæca & latebro- „ ſa fallacia: ſic ab initio ſtatim mundi fefellit, & verbis fallentibus blan- „ diens, rudes animas incauta credulitate decepit: ſic Dominum ipſum „ tentare conatus, quaſi obreperet rurſus & falleret, latenter acceſſit, „ intellectus tamen eſt & retuſus, & ideo proſtratus, quia agnitus at- „ que detectus. Unde nobis exemplum datum eſt veteris hominis viam „ fugere, veſtigiis Chriſti vincentis inſiſtere; ne denuo incauti in mortis „ laqueum revolvamur, ſed ad periculum providi accepta immortalitate „ potiamur. Immortalitate autem potiri quomodo poſſumus, niſi ea qui- „ bus mors expugnatur & vincitur, Chriſti mandata ſervemus?

T. Livius lib. 27. Hiſtor.

Cum Romani ab Annibale victi eſſent, Marcellus belli Dux concionem adeo vehementem apud Milites habuit, ut prælio per diem totam infeliciter tolerato, triſtior iis irati Ducis oratio eſſet. Clamor inde ortus, ut veniam ejus diei daret; ubi vellet deinde experiretur Militum ſuorum animos. *Ego vero experiar*, (inquit) *Milites: & vos craſtina die in aciem educam, ut victores potius quam victi veniam impetretis, quam petitis*. Multoties a diabolo victi, Chriſtum Ducem noſtrum ad iram provocavimus. Veniam poſtulamus ignaviæ ac infidelitatis noſtræ. Annuit miſericors Redemptor, ſed ea conditione ut hoſtem vincamus, ut victoribus ignoſcat & gratiam faciat. Ideo nos denuo tentari permittit, ut contra diabolum fortius pugnemus, illumque vincendo, veniam præteriti temporis obtineamus.

IN EADEM DOMINICA.

Ductus eſt Jeſus in deſertum a Spiritu, ut tentaretur a diabolo; & cum jejunaſſet, &c.

HOdie Præcones pacis Chriſto jubente bellum denuntiant, omneſque Chriſtianos, ſine ullo ſexus, & ætatis, aut conditionis diſcrimine ſub ejus vexillo congregant, contra diabolum communem hoſtem pugnaturos. *Canite tuba in Sion, ſanctificate jejunium, vocate cætum, congregate populum*. Chriſtus locum certaminis adverſus dæmonem a ſe committendi eligit Palæſtinæ deſertum. Arma ad pugnandum eligit validiſſima, jejunium & verbum Dei: Victoriam de hoſte reportat plenam omnique ex parte abſolutam. Verum & nos exemplo ſuo ad pugnandum & vincendum provocat & accendit Dominus noſter. *Hodie Chriſtus Rex noſter commilitones ſuos de Evangelico allocutus eſt Tribunali, indixit hoſtibus bella, promiſit præmia pugnaturis, inimicorum dolos prodidit & conatus, ubi, & quando, & quomodo confligendum ſit, nobis triumphali conſtitutione ſignavit*. Ex loco, ex tempore, ex modo certaminis, ſeu armorum delectu & uſu, pendet plurimum victoria. Chriſtus nobis deſignat ubi pugnandum ſit; quando pugnandum; quibus armis, & quomodo pugnandum adverſus dæmonem. Ubi? In ſolitudine. Quando? Toto vitæ tempore, quæ *militia eſt ſuper terram*. Quibus armis? Jejunio & abſtinentia. Et quia ſacrum Quadrageſimæ tempus ſpiritualibus præliis maxime deſtinatum eſt, ſanctificanda eſt Quadrageſima ſolitudinis Chriſtianæ a-

Joel. 2. 15.

S. Petrus Chryſologus.

Job 7. 1.

more, accurata jejunii observantia, cautiore vigilantia, fortiorique resistentia tentationibus dæmonis.

I. Mundi societates periculosæ semper innocentiæ & saluti. Abraham virtus apud Chaldæos tuta non erat; ideo jussit illi Deus ut hinc quantocyus egrederetur. Periclitata est simplicitas Isaac in societate Ismaelis. Loth Sodomis periisset, nisi ipsum inde abstraxisset ac eduxisset Angelus. Dinæ filiæ Jacob exitiale fuit in publicum prodiisse. Parum abfuit ne periret Rex Josaphat inito fœdere cum impio Joram Rege Israel. Zorobabel, aliique Judaici populi proceres, Templum Dei cum idololatris ædificare prudenter recusarunt. Tobias in captivitate constitutus fugiebat consortia impiorum, ne perverteretur, & contaminaretur. David
Psal. 54. 8. solitudinem optat, sæculique fugam meditatur. *Ecce elongavi fugiens, & mansi in solitudine.* Spiritus Sanctus jubet ut fugiamus de medio Baby-
Jerem. 51. 6. lonis, si quæ nobis de salute animarum nostrarum cura est. *Fugite de medio Babylonis, & salvet unusquisque animam suam.* Qui tangit picem, inquinabitur ab ea. Qui frequentat iniquorum hominum societates, vix ab ipsis non pervertetur. Quot in civitatibus peccati illecebræ, & con-
Psal. 54. 10. 11. cupiscentiæ irritamenta? „ Vidi iniquitatem & contradictionem in civi-
„ tate. Die ac nocte circumdabit eam super muros ejus iniquitas, & la-
„ bor in medio ejus & justitia: & non defecit de plateis ejus usura & do-
1. Joan. 5. 18. „ lus „. Totus mundus in maligno positus est. *Et*, Omne quod est in mundo
„ concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ:
1. Joan. 2. 16. „ quæ non est ex Patre, sed ex mundo est, *Ibi* Malitiæ plurimum, sapientiæ
S. Bernard. Ser. 5. de Ascens. „ modicum, ibi viscosa omnia, omnia lubrica, operta tenebris, & obsessa la-
„ queis peccatorum: ubi periclitantur animæ, ubi tantum vanitas, &
„ afflictio spiritus est. " Solitudo igitur locus valde opportunus est ad pugnandum contra diabolum. Christi sepulcro similis est solitudo, quod
S. Basilius de Laudibus Eremi. mortuum suscepit & vivum peperit (inquit S. Basilius,) *Dominicæ sepulturæ propemodum æmula, quæ peccato mortuos suscipis, & per afflatum Sancti Spiritus Deo reviviscere facis.* Solitudo *terribile malignis spiritibus habitaculum.* Ibi Christianus homo se ipso superior fit, & Deo conjungi-
Thren. 3. 28. tur. *Sedebit solitarius, & tacebit: quia levavit se super se.* Ibi Deus lo-
quens ad cor, munit illud & roborat adversus diaboli suggestiones. *Du-*
Osee 2. 14. *cam eam in solitudinem, & loquar ad cor ejus.* Si gravissimas in via salutis difficultates experiuntur, magnaque impedimenta inveniunt etiam viri sancti, qui in solitudine & secessu vivunt; si ex mundi commercio sordes contrahunt & vulnera recipiunt, etiamsi illum non frequentent nisi necessitate compellente, aut caritate invitante; quam periculosi sunt lapsus, quam gravia vulnera hominum carnalium & mundanorum, qui tentationibus sponte se exponunt, & societates voluptarias omni tempore, etiam quadragesimali sectantur? *Super humum populi mei spinæ & vepres*
Isai. 32. 23. *ascendent: quanto magis super omnes domos gaudii civitatis exultantis?*

II. Jejunii & abstinentiæ armis, exemplo Christi, adversus diabolum pugnandum est. Si adversus hostes corpore & carne constantes, nobis pugnandum esset, roboranda essent corpora nostra, non debilitanda, ut ipsos vinceremus: verum cum adversus spiritus nequam militare debeamus, debilitandum est corpus, roborandus vero spiritus ad prælium for-
2. Cor. 12, 10. titer sustinendum: In hac enim militia, *Cum infirmor, tunc potens sum.* Saul Rex contra Philistæos pugnaturus Exercitum suum jejunio præparavit ad pugnam, Jonathas violato jejunio in extremum periculum incurrit. Philistæi cæsi sunt ab Israelitis jejunis. Idem in bellis spiritualibus evenit.

Ce-

Ceciderunt paſtos impaſti, armatos inermes. Hæ erunt vires jejunantium Deo. Cælum pro ejuſmodi militat. Habes formam præſidii etiam ſpiritalibus bellis neceſſariam ... De jejunii utilitate, vide *Lib. 4. Cap. 5. Art. 5. §. 1. n. 3.* Jejunii quadrageſimalis rationes. (*Ibid. §. 2. n. 6. verſus finem.*) Quæ ex SS. Patribus explicantur. (§. 3.) Jejunii meritum perdunt, qui ciborum ac liquorum delicias, & varia gulæ irritamenta jejunii diebus exquirunt, copioſiuſque prandent ac lautius, ut jejunii laborem minuant. (*Art. 7. Regula 15.*) Chriſtianum jejunium abſtinentia ab omni voluptate etiam licita, a venationibus, ludis, jocis, conviviis commendare debet; (*Regula 16.*) Chriſtianum vere Deoque gratum jejunium non eſt, quod abſtinentia ab omni peccato mortali, & exercitatio in omni virtutum genere non commendat. (*Ibid. Regula 17.*) Eleemoſyna Chriſtiani jejunii comes eſſe debet, ut pauperibus erogetur, quod in ſumptus ſecundæ refectionis impenderetur. (*Ibid. Regula 18.*) Nullius eſt meriti jejunium, ſi Chriſtianus jejunans injurias non dimittit. (*Ibid. Regula 19.*) Jejunium lorica eſt, qua anima protegitur. *Operui in jejunio animam meam.* Bonum operimentum (ait S. Ambroſius) quod animam tegit ne a tentatore deprehendatur, ne a tentatore nudetur. Gula nudos facit, jejunia operiunt etiam exutos.

Tertullian. lib. de jejuuii., Cap. 7.

Pſal. 68. 11. Lib. de Elia & Jejunio. Cap. 4.

III. Tota vita pugnandum eſt, quia hoſtem habemus qui nunquam quieſcit, victus certamen repetit: ſuſpectæ piis eſſe debent illius induciæ: pax cum illo nuſquam habenda eſt: donec a tentatione Deus non eripuerit, & glorificaverit, in æterna pace conſtituens, bellum nobis ſuſtinendum eſt. *Sic curro* (inquiebat S. Paulus) *non quaſi in incertum: ſic pugno, non quaſi aerem verberans: ſed caſtigo corpus meum ... Omnis autem qui in agone contendit, ab omnibus ſe abſtinet: & illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant; nos autem incorruptam.*

3. Cor. 9.

„ Athletæ ſumus, legitime certandum eſt. Multa luctamina ſunt: & qui hodie victus eſt, „ cras ſe reparat. Ante ad bravium contenditur, poſtea ad coronam. „ Numquid athleta otio vacat, cum ſemel dederit certamini nomen „ ſuum? Exercetur quotidie, ungitur quotidie. Ipſe cibus ei agoniſticus „ datur, diſciplina exigitur, caſtimonia cuſtoditur. Et tu dediſti nomen „ tuum ad agonem Chriſti, ſubſcripſiſti ad competitionem coronæ: me„ ditare, exercere, ungere oleo lætitiæ. Cibus tuus, cibus ſobrietatis ſit, „ nihil habeat intemperantiæ, nihil luxuriæ. Potus tuus parcior, ne „ quid ebrietatis obrepat: cuſtodi corporis caſtimoniam, ut poſſis eſſe „ habilis ad coronam, ne exiſtimatio tua offendat ſpectatoris affectum, „ ne te fautores tui negligentem videant, & deſerant. Spectant te Ar„ changeli, & Poteſtates, & Dominationes, & illa Angelorum decem „ millia decem millium. Sub tantis ſpectatoribus erubeſcere, conſidera „ quam dedecorum ſit. “ *Confortamini in Domino, & in potentia virtutis ejus. Induite vos armaturam Dei, ut poſſitis ſtare adverſus inſidias diaboli. Quoniam non eſt nobis colluctatio adverſus carnem & ſanguinem, ſed adverſus principes & poteſtates, adverſus mundi rectores tenebrarum harum, contra ſpiritualia nequitiæ in cæleſtibus. Propterea accipite armaturam Dei, ut poſſitis reſiſtere in die malo, & in omnibus perfecti ſtare ... State ergo ſuccincti lumbos veſtros in veritate, & induti loricam juſtitiæ, & calceati pedes in præparatione Evangelii pacis: in omnibus ſumentes ſcutum fidei, in quo poſſitis omnia tela Nequiſſimi ignea extinguere: & galeam ſalutis aſſumite, & gladium ſpiritus (quod eſt verbum Dei) per omnem orationem & obſecrationem, orantes omni tempore in ſpiritu, & in*

S. Ambr. Lib. de Elia & Jejunio Cap. 21.

Epheſ. 6.

tum prosperitatis tuæ tempus: te manet æterna miseria, cruciatus sine fine. *Thecel. Appensus es in statera, & inventus minus habens.* Opera tua injusta, infructuosa, damnatione digna; cogitationes, desideria, ceterique affectus, verba, facta, appensa sunt & discussa in statera justitiæ, & inventa sunt damnatione digna. *Phares. Divisum est regnum tuum.* Jam vera nobilitas, veræ divitiæ, vera potestas, vera & æterna felicitas datur justis a te divisis & separatis, populo benedicto, & per electionem gratię discreto ... *Et terram discernere populum suum .... Congregate illi sanctos ejus, & qui ordinant testamentum ejus super sacrificia.* Congregate, ut in æterna tabernacula recipiantur. Congregate illi justos, qui misericordiæ opera fecerunt, qui compassi sunt inopi, qui intellexerunt super egenum & pauperem: qui cogitant de promissis ejus, super illa quæ operantur. Ipsa enim sunt sacrificia, Deo dicente: *Misericordiam volui, & non sacrificium.*

Osee 6. 6.

II. Ad judicium nos præparemus Christiane vivendo, misericordiæ opera faciendo, eleemosynas uberes erogando, ut misericordiam inveniamus in tempore opportuno. *Judicium* enim *sine misericordia illi qui non fecit misericordiam.* Christus in judicio illis quos damnaturus est solas eleemosynas negatas; illis quos coronaturus est, solas eleemosynas datas imputabit. Vide *S. Augustin. Serm. 60. alias De Tempore 50.* Cap. 10. & *Theolog.* nostram *Dogmat. & Moral. Lib. 3. Cap. 6. Art. 9. Regulis 5. 6. & 7. Tunc dicet Rex his qui a sinistris erunt; Venite benedicti Patris mei, percipite Regnum.* Pro qua re? *Esurivi enim, & dedistis mihi manducare.* Quid tam vile, quid tam terrenum, quam frangere panem esurienti? *Tanti valet regnum cælorum.* Sed non habes facultatem frangendi panem esurienti, non habes domum quo inducas, non habes vestem qua cooperias: da calicem aquæ frigidæ, mitte duo minuta in gazophylacium. Tantum emit vidua duobus minutis, quantum emit Petrus relinquens retia, quantum emit Zachæus dando dimidium patrimonium. *Tanti valet, quantum habueris.*

Jacobi 2. 5.

S. August. in Psal. 49.

De judicio generali, vide Ideam Concionis Dominicæ. 1. Adventus, & *Theolog. Dogmat. & Moral.* Lib. 1. Quæst. 2. Art. 7. ad illa verba Symboli Apostolici: *Judicaturus est vivos & mortuos.* Qui tunc Judex venturus est, modo Advocatus est. Ad thronum misericordiæ & gratiæ ejus per pœnitentiam confugiamus. Judicii dies iis tantummodo terribilis, qui securi esse bene vivendo nolunt, & male vivere diu volunt.

FERIA III. POST DOMINICAM I. QUADRAGESIMÆ.

Cum intrasset Jerosolymam, commota est universa civitas dicens: Quis est hic? ..... Et intravit Jesus in Templum Dei, & ejiciebat omnes vendentes & ementes in Templo .... & dicit eis: Scriptum est, Domus mea domus orationis vocabitur: vos autem fecistis illam speluncam latronum. Matth. 2. 1.

DUo Dei Judicia Scriptura sacra commemorat, Judicium occultum, & Judicium manifestum. Judicium manifestum est, quo Dominus judicaturus est vivos & mortuos, omnibus fatentibus eum esse a quo & bonis prœmia, & malis supplicia tribuentur. *Occultum judicium est pœna qua nunc unusquisque hominum aut exercetur ad purgationem, aut admonetur ad conversionem; aut si contempserit vocationem & disciplinam Dei, excæcatur ad damnationem.* De primo hesternæ diei Evangelica

S. August. in Psal. 9.

lectio

lectio ut tractaremus argumentum dedit : de secundo hodierna . Judæi enim qui vocationem & disciplinam Christi contempserunt , excæcantur ad damnationem : Christum præsentem non agnoscunt ; ejus ingressu commoventur, quem desiderant Patriarchæ & Prophetæ mundi Salvatorem. Interrogant quis sit, idque discunt a turbis Jesum comitantibus . *Commota est universa civitas dicens. Quis est hic? Populi autem dicebant: Hic est Jesus Propheta a Nazareth*. Hic est Jesus , cujus typi fuere qui hoc nomine ante ipsum insigniti sunt : Propheta ille, quem Deus Moysi promisit se de medio populi sui suscitaturum ; *a Nazareth* , unde aliquid boni oriri non posse Pharisæi existimabant. Sic *cæcitas ex parte in Israel facta est, ut plenitudo gentium intraret*. Admonentur vero ad conversionem, qui e Templo ejiciuntur, omnes vendentes & ementes; quibus ait Jesus: *Scriptum est, Domus mea, domus orationis vocabitur : vos autem feciſtis illam ſpeluncam latronum*. Sunt autem illi . 1. Omnes qui in Clerum & ad Beneficia Ecclesiastica sine legitima vocatione irrepunt. Illi enim cum non intrent per ostium , sed ascendant aliunde , *Fures sunt & latrones* , ut Christus docet . Vide *Theolog. Dogmat. & Moral. Lib. 2. Tract. de Sacram. Ordinis . Cap. 3. Art. 5. Reg. 18. & Capit. 6. Regul. 4. & 5.* 2. Qui beneficia Ecclesiastica & sacrum Ministerium vendunt vel emunt, pecuniæ, obsequiis, adulationibus, petitionibus pro se ipsis, cùm *nulla res Dei, pretio constet* ; & Christi Domini sententia sit, quæ nullis Sophistarum distinctionibus eludi potest: *Gratis accepistis, gratis date* . (*Lib.* 11. *Theol. Dogmat. & Moral. Cap. 7. Art. 2.*) 3. Domum Dei speluncam latronum faciunt omnes Clerici beneficiati, qui reditibus Ecclesiasticis, quorum dispensatores sunt, non domini, abutuntur ad luxum, ad ludos, ad voluptates, ad ditandos consanguineos, aut ad avaritiam suam fovendam pecunias ex beneficiis & ministeriis Ecclesiasticis provenientes congerunt & recondunt in arcis & sacculis , aut ex illis augent patrimonium ; cum ad pauperum sublevandas necessitates , aliaque pia opera erogare debeant, quod præter frugalem victum & honestum vestitum, habita ratione sui ordinis & dignitatis, illis supereſt.. *Bona* enim *Ecclesiæ sunt vota fidelium, pretia peccatorum, stipendia pauperum*. Denique *Quicquid præter necessarium victum & simplicem vestitum de Altari retines* , (inquit S. Bernardus ad Clericum scribens) *tuum non est, rapina est, sacrilegium est*. Vide *Lib. 2. Theol. Dogm. & Moral. Tract. de Sacramento Ordinis, Cap. 5. Reg. 9.*

Deuter. 18.

Rom. 11. 25.

Tertull. Matth. 10.

Synodus Paris. 6.

S. Bernard. Epist. 2.

II. Admonentur rursus ad conversionem Christi Domini voce, qui ad Templa Deo dicata alia intentione adeunt , quam orationis , aut in iis irreligiose & immodeste se gerunt , mulieres & viri qui ad sacra illa loca concurrunt *Propter mutuum videre & videri :* quæ pompam omnem mundi muliebris illuc circumferunt ut Deo corda surripiant, ejusque loco, si dicere fas est, adorentur. *Filiæ eorum compositæ, circumornatæ ut similitudo Templi*. Quid facis , homo ? Mulierum speciem curiosius in Ecclesia perscrutaris , nec horrescis tanta Dei Templum afficiens contumelia? prostibulum ne tibi videtur Ecclesia, & foro ignobilior? Nam in foro erubescis; etiam times ne quis te videat : in Ecclesia vero nec horrescis, nec pavescis, nec stupes? *Scriptum est, Domus mea domus orationis vocabitur: Vos autem feciſtis illam ſpeluncam latronum*. De reverentia Templis debita, vide *Lib. 5. Theolog. Dogmat. & Moral. Cap. 1. Art. 9. nu. 6.* Cum pavore & humilitate ad Templa adeundum est . *Pavete ad sanctuarium meum. Ego Dominus .... Decet Domum Domini sanctitudo,*

Tertull.

Psal. 143. 12 S. Chrysost. Hom. 74. in Matth.

Levit 26. 2. Conc. Lug. 2. Can. 25.

decet ut cujus in pace factus est locus ejus, sit cultus cum debita veneratione pacificus. Sit itaque ad Ecclesias humilis & devotus ingressus, sit in eis quieta conversatio, Deo grata, inspicientibus placida, quæ considerantes non solum instruat, sed reficiat..... cessent in illis vana, & multo fortius fœda & profana colloquia. Cessent confabulationes quælibet. Sint postremo quæcumque alia divinum turbare possunt officium, aut oculos divinæ Majestatis offendere, ab ipsis prorsus extranea: ne ubi peccatorum est venia postulanda, ibi peccandi detur occasio, aut deprehendantur peccata committi, &c. ... Sed & tempore quo Missarum solemnia celebrantur, *Non solum ab otiosis, & inutilibus verbis, verum etiam & a perniciosis cogitationibus funditus abstinendum est.* Lugenda Christianorum in Templis *irreverentia, quæ vix ab impietate sejuncta esse potest.* Oculi Dei singulari quadam ratione ad Templa ejus nomini dicata sunt attenti, ut piorum orationes exaudiat, ut irreverentias profanatorum puniat. *Sint oculi tui aperti super domum hanc nocte ac die: super domum de qua dixisti: Erit nomen meum ibi, ut exaudias deprecationem servi tui & populi tui Israel quodcumque oraverint in loco isto.*

Conc. Turon. ann. 813. C. 38.

Conc. Trid. sess. 22.

3. Reg. 8.

FERIA IV. POST DOMINICAM I. QUADRAGESIMÆ.

Viri Ninivitæ surgent in judicio cum generatione ista, & condemnabunt eam; quia pœnitentiam egerunt in prædicatione Jonæ: & ecce plus quam Jonas hic. Matth. XV. 41.

CUm Ninivitarum comparatione judicandi sint Christiani, qui pœnitentiam non agunt, examinandum est utrum pœnitentia nostræ similis sit illorum pœnitentiæ. Ninivitæ pœnitentiam egerunt sinceram, promptam, severam. Sinceram, quia non verbis solum, sed operibus pœnitentiam egerunt. *Et convertatur vir a via sua mala, & ab iniquitate quæ est in manibus eorum.... Et vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala.* Promptam pœnitentiam egerunt, quia statim atque Jonas clamavit, *Adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur*, crediderunt in Deum, & statim pœnitentiam agere cæperunt. Severam, quia *Prædicaverunt jejunium, & vestiti sunt saccis a majore usque ad minorem. Et pervenit verbum ad Regem Ninive, & surrexit de solio suo, & abjecit vestimentum suum a se, & indutus est sacco, & sedit in cinere. Et clamavit, & dixit in Ninive ex ore Regis & Principum ejus, dicens: Homines & jumenta, & boves & pecora, nec gustent quidquam, & aquam non bibant. Et operiantur saccis homines & jumenta, & clament ad Dominum in fortitudine.*

Jonæ 30. 8. 10.

I. Jonas homo Ninivitis incognitus & despectus comminatur temporalem calamitatem, eversionem urbis eorum, & sinceram pœnitentiam agunt: Nobis pœnitentiam prædicat Christus Jesus, & sincere non agimus, verbis dumtaxat pœnitere nos profitemur, non operibus: follia dumtaxat, id est, mera verba, non fructus pœnitentiæ facimus: non mutamus opera, nec in novitate vitæ ambulamus, quia cor mutatum non est & sincere conversum. *Muta cor, & mutabitur opus*: (inquit S. Augustinus) pravi affectus, pravi habitus evertantur, virtutes ædificentur. *Evertuntur enim peccatores duobus modis, aut sicut Sodomitæ, ut pro peccatis suis ipsi homines puniantur; aut sicut Ninivitæ, ut ipsa hominum peccata pœnitendo destruantur.* Sic juxta divinam prædictionem, eversa est Ni-

S. August. Lib. 21. de Civit. Dei, C. 24. n. 4.

nive

nive quæ mala erat, & bona ædificata est, quæ non erat. *Stantibus enim mœnibus atque domibus, eversa est civitas in perditis moribus.* Christus nobis temporales dumtaxat pœnas non comminatur, sed æternas. *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis.* Luc. 13.

II. Jonas ultionis divinæ tempus certum indicavit Ninivitis, *Adhuc quadraginta dies*: & tamen non procrastinarunt, non distulerunt conversionem; & nos de die in diem pœnitentiam differimus, cum incertum sit tempus quo nos Deus exspectaturus est. *Nescitis diem, neque horam.* Maturanda conversio, ne mors nos intercipiat impœnitentes. *Nescit homo finem suum: sed sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo cum eis extemplo supervenerit.* Ninivitæ statim pœnitentiam egerunt, quamvis nullam haberent veniæ securitatem. *Quis scit si convertatur & ignoscat Deus, & revertatur a furore iræ suæ, & non peribimus?* Nos vero pœnitentiam statim agere dubitamus, quamvis Deus veniam promittat pœnitentibus. *Vivo ego, dicit Dominus Deus, nolo mortem impii, sed ut convertatur impius a via sua, & vivat. Convertimini a viis vestris pessimis, & quare moriemini, domus Israel?.. Si dixero impio, Morte morieris: & egerit pœnitentiam a peccato suo, feceritque judicium & justitiam, & pignus restituerit ille impius, rapinamque reddiderit, in mandatis vitæ ambulaverit, nec fecerit quidquam injustum, vita vivet, & non morietur. Heu,* (exclamat Augustinus pœnitens) *differebam de die in diem vivere in te,* Deus meus! *& non differebam quotidie in memetipso mori.* Eccles. 9. 12. Jonæ 3. 9. Ezech. 33. In Confess.

III. Ninivitæ severam pœnitentiam egerunt. Christiani pœnitentiæ severitatem detrectant; quamvis graviora sint illorum quam Ninivitarum peccata. Vide *Lib. 3. Theolog. Dogmat. & Moral. Cap. 4. Art. unico, Regula* 54. De pœnitentiæ severitate, seu satisfactionis proportione cum gravitate peccatorum, vide *Lib. 2. Tract. De Pœnitentia, Cap. 6. Art. 6. Regulis* 5. 6. & 17.

Duplex impœnitentiæ causa in plerisque peccatoribus, prima, quod divinam Legem ut regulam vitæ suæ sequi nolint, sed propriam in omnibus voluntatem, *Volumus*. Secunda, quod sensus suos, cæcamque rationem, non Dei revelantis auctoritatem, summam veritatem, verbum, fidem, ut regulam credendorum sequi velint. *Volumus a te signum videre*. Utrumque pravum omnino est. In quocumque voluntatis suæ arbitrio stare, periculosum est, ait S. Basilius: cum Dominus dixerit: *Non veni ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me*. Hinc David pœnitens ait: *Juravi & statui custodire judicia justitiæ tuæ*, non meam voluntatem. Non est æquum ut voluntas Dei ad nostram, quæ prava est, detorqueatur, sed ut nostra ad divinam, quæ Regula est, corrigatur. *In circuitu impii ambulant*: Propria enim ipsorum voluntas omnium quæ operantur & principium & finis est. *Væ homini qui sequitur hunc circuitum, qui numquam a propria voluntate recedit*. Væ iterum carnali homini, qui sensibus, & rationi ita addictus est, ut credere nolit quæ non capit, & Dei testimonia nimis credibilia respuens, toto mundo credente signum adhuc quærit. *Volumus a te signum videre*. Magna hæc pœnitentiæ impedimenta sunt, quæ cum fide, & propriæ voluntatis perfecta subjectione divinæ voluntatis & legis imperio, conjuncta sit necesse est. S. Basil. Interrog. 137. Psal. 11. S. Bernard. Serm. 12. in Psalm. 90.

FER.

FER. V. POST DOMINICAM I. QUADRAGESIMÆ.

Egreſſus Jeſus ſeceſſit in partes Tyri & Sidonis; & ecce mulier Chananæa a finibus illis egreſſa clamavit, dicens ei : Miſerere mei Domine fili David, filia mea male a dæmonio vexatur. Matth. 15.

Zachar. 12. 10.

Rom. 8.

NEceſſitas orationis ad gratiam impetrandam, neceſſitas gratiæ ad orationem fundendam, Catholicæ Fidei dogmata ſunt. *Effundam* (inquit Deus) *ſuper domum David, Spiritum gratiæ & precum . . Spiritus adjuvat infirmitatem noſtram* (inquit Apoſtolus) *nam quid oremus ſicut oportet, neſcimus : ſed ipſe Spiritus poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui autem ſcrutatur corda, ſcit quid deſideret Spiritus, quoniam ſecundum Deum poſtulat pro Sanctis.* Oratio clariſſima eſt gratiæ

S. Auguſt. variis in locis.

„ teſtificatio. Quid enim ſtultius quam orare ut accipias quod in potе„ ſtate habeas ? Deſiderare auxilium gratiæ, initium gratiæ eſt : de quo Propheta : *Et dixi, Nunc cœpi, hæc mutatio dexteræ Excelſi.* Et, *A Domino greſſus hominis dirigentur, & viam ejus volet.* Quid eſt autem oratio, niſi pium deſiderium ? Primam quidem gratiam Deus dat etiam non orantibus, ſed aliarum ſeriem gratiarum, ut victoriam tentationum, devitationem peccati, operationem boni, perſeverantiam, non tribuit

S. Auguſt. Lib. de Dono Perſer. Cap. 16.

„ niſi orantibus. Sunt qui propterea vel non orant, vel frigide orant, „ quoniam Domino dicente didicerunt, ſcire Deum quid nobis neceſſa„ rium ſit, prius quam petamus ab eo. Num propter tales hujus ſen„ tentiæ veritas deſerenda, aut ex Evangelio delenda putabitur ? Immo *cum conſtet alia Deum, danda etiam non orantibus, ſicut initium fidei, alia nonniſi orantibus præparaſſe, ſicut uſque in finem perſeverantiam: profecto qui ex ſe ipſo hanc ſe habere putat, non orat ut habeat,* Ut quid igitur oramus ut fiat voluntas Dei ſicut in cælo & in terra ; ne inducamur in tentationem, ut liberemur a malo ; *Ut quid* (inquam) *iſta*

S. Auguſt. Lib. de Perfect. juſtitiæ, C. 19.

orando tanto gemitu petimus, ſi volentis hominis & currentis, non miſerentis eſt Dei ? Non quia hoc ſine voluntate noſtra agitur, ſed quia voluntas non implet quod agit, niſi divinitus adjuvetur. Hæc eſt fidei ſanitas, quæ nos facit quærere ut inveniamus, petere ut accipiamus, pulſare ut aperiatur nobis. Contra ipſam qui diſputat, contra ſe ipſum claudit oſtium miſericordiæ Dei. De neceſſitate orationis non agam impræſentiarum : ſed de conditionibus orationis, quarum aliæ orantem ſpectant, aliæ res quæ in oratione petuntur; aliæ modum orandi. Ideo enim ſæpe non exaudiuntur orantes, vel quia mali petunt; vel quia mala petunt; vel quia bona male petunt.

I. Quod primum ſpectat, peccatorum in ſuis peccatis perſverantium non exauditur oratio. Immo oratio ipſa fit in peccatum, niſi ante orationem peccati deponatur affectus Vide *Lib. 5. Theolog. Dogmat. & Moral. Cap. 1. Art. 5. numer. 2. & 4.* Hoc & Cananeæ docet exemplum,

Origenes in Matth. Edit. Huet.

quæ jam idolorum ſuorum cultum reliquerat, jam in Deum & Chriſtum Jeſum credebat, cum oravit. *Ecce mulier Cananæa a finibus illis egreſſa, clamavit dicens ei : Miſerere mei Domine, fili David.* Niſi ex finibus illis „ exiviſſet, ad Jeſum clamare ex magna fide non potuiſſet. Pro fidei „ portione egreditur quis ex finibus Gentium. Ac cenſendum quidem „ eſt unumquemque noſtrum, dum peccat verſari in finibus Tyri, vel „ Sidonis, vel Ægypti, vel alicujus ex iis qui ſunt extra hereditatis

Dei

», Dei diſtributionem; migrantem vero a vitio ad virtutem, exire e vi- 1. Joan. 3.
»» tiorum finibus, ad fines vero partis Dei pervenire. *Chariſſimi*, (inquit dilectus Chriſti Diſcipulus) *ſi cor noſtrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, & quicquid petierimus, accipiemus ab eo, quoniam mandata ejus cuſtodimus, & ea quæ ſunt placita coram eo facimus.*

II. Secundum quod attinet, a Deo petenda non ſunt in oratione, niſi quæ Deo ſunt digna, ejus gloria, converſio, ſaluſque noſtra, gratia & virtutes, fidei, ſpei, & caritatis augmentum, victoria tentationum, perſeverantia, gloria æterna, quæ Deus ipſe eſt: bona vero temporalia non primario ac præcipue, ſeu propter ſe, ſed ſub conditione petenda, ſi Deus ad ſalutem nobis expedire judicet. Caſtus & purus amor nihil a Deo petit præter ipſum, & quæ nos cum ipſo conjungunt. Vide *Lib. 5. Theol. Dogm. & Moral. Cap. 2. Art. 6.* Mulier Cananæa nobis exemplum dat petendi quæ Deo digna ſunt, orat enim ut filia ejus a dæmonis vexatione liberetur; miſericordiam orat: *Miſerere mei, Domine, fili David, filia mea male a dæmonio vexatur.* Male uſurus eo quod vult accipere, Deo potius miſerante non accipit. Proinde *Si hoc ab illo petimus, unde homo lædatur exauditus, magis metuendum eſt, ut quod poſſet non dare propitius, det iratus.* S. Auguſt. Tract. 73. in Joan. 9.

III. Non ſolum autem bona petenda ſunt, ſed bene & digne Deo; ſcilicet. 1. Cum fide & ſancta fiducia impetrandi, ut Cananæa. *O mulier, magna eſt fides tua, fiat tibi ſicut vis &c. Fides fundit orationem, fuſa oratio etiam ipſi fidei impetrat firmitatem . . . Fides fons orationis, nec poteſt ire rivus, ubi caput aquæ ſiccatur.* Qui igitur vult a Deo exaudiri, *Poſtulet in fide nihil hæſitans.* Patrem credentium imitetur, qui *in repromiſſione Dei non hæſitavit diffidentia, ſed confortatus eſt fide.* S. Auguſt. Serm. 115. alias 36. de Verbis Dom. Jacobi 1. Rom. 4.

2. Orandum cum humilitate, ut Cananæa, quæ a Chriſto durius excepta, & canis appellata, ſe humiliavit in conſpectu ejus, & humilitate exaudiri meruit. *At illa dixit: Etiam Domine, nam & catelli edunt de micis quæ cadunt de menſa Dominorum ſuorum.* Suſcepit convitium, & meruit beneficium. *Mulier Cananæa*, id eſt, ut Origenes interpretatur, *Ad humilitatem parata.* Vide *Theolog. Dogmat. & Moral. Lib. 5. Cap. 2. Art. 9. n. 2.*

3. Perſeveranter orandum, exemplo Chananeæ, quæ a Chriſto repudiata propius accedit, clamat fortius, inſtat ardentius. Vide *Ibidem n. 4.* Differt ſæpe Deus dare quod petimus, ut deſiderium noſtrum & amorem magis accendat, ut ſpem probet, ut acceptum denique majori diligentia cuſtodiamus. Dei ſilentium in juſtorum oratione, ſæpe diſſimulatio eſt amantis, ſi ita loqui fas eſt, non indignatio fugientis. *Revertere, dilecte mi*, (inquit Sponſa) *Subtraxit ſe, quo avidius revocaretur, teneretur fortius.* Nam & aliquando ſimulabat ſe longius ire, non quia hoc volebat, ſed volebat audire: *Mane nobiſcum Domine, quoniam adveſperaſcit.* Et rurſum alia vice ſuper mare ambulans, cum Apoſtoli navigarent & laborarent in remigando, *Quaſi volens præterire eos*, ne tunc quidem iſtud volebat, ſed magis *probare fidem, & elicere precem . . Præteriens teneri vult, abiens revocari.* Cantic. 2. S. Bernar. Ser. 24. in Cant. Luc. 24. Marc. 6.

FER.

FER. VI. POST DOMINICAM I. QUADRAGESIMÆ.

Est autem Jerosolymis probatica piscina, quinque porticus habens. In his jacebat multitudo magna languentium, cæcorum, claudorum, aridorum, expectantium aquæ motum, &c. Joan. 5.

PRobatica piscina Sacramenti Pœnitentiæ figura est, quod Christus in Ecclesia instituit. Lavacrum est multo excellentius piscina illa ve-
Hebr. 9. 14. teri; siquidem non ex aquis fontis alicujus vulgaris & terreni, sed ex Christi sanguine pro peccatoribus in Cruce effuso, & cælestibus aquis gratiæ ipsius constat, ad peccatorum nostrorum emundationem destinatis. *Sanguis Christi, qui per Spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam ab operibus mortuis ad serviendum Deo viventi.* De Pœnitentiæ Sacramento, lege *Lib. 2. Theolog. Dogm. & Moral. Tract. de Sacramento Pœnitentiæ Cap. 1. Art. 5.* Sanguis Christi tam potens est ad lavacrum, tam dives ad pretium, ut non solum in Baptismo, sed & in Pœnitentiæ Sacramento virtus ejus superabundans sit ad multorum abluenda & exhaurienda peccata, nec unquam exhauriatur. Piscina probatica erat tantum Jerosolymis: Piscina Pœnitentiæ in Ecclesia Catholica toto orbe diffusa. *Quia singuli cœtus Hæreticorum se potissimum Christianos, & suam esse Ecclesiam Catholicam putant, sciendum est illam esse veram, in qua est Confessio & Pœnitentia, quæ peccata & vulnera, quibus subjecta est fragilitas carnis, salubriter curat.*

Lactantius Lib. 3. de fals. Relig. C. 30.

In hac salutari Piscina sanantur omnis generis ægroti, *Multitudo magna languentium, cæcorum, claudorum, aridorum*; Peccata infirmitatis, ignorantiæ, malitiæ remittuntur. Hac in piscina lavantur oves Christi,
Isai. 1. ut in Festo die offerri Deo possint, cum Agno illo immaculato, & Sacrificii ejus participes esse. „ Lavamini, mundi estote, auferte malum „ cogitationum vestrarum ab oculis meis: quiescite agere perverse, di- „ scite benefacere.... Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix
Zachar. 13. „ dealbabuntur ... In die illa erit fons patens domui David, & habi- „ tantibus Jerusalem, in ablutionem peccatoris.

Piscina Probatica certo dumtaxat tempore languidos sanabat, cum scilicet Angelus Domini descendens movebat aquam. Angelus autem Do- „ mini descendebat secundum tempus in Piscinam, & movebatur aqua. Piscina Pœnitentiæ omni tempore sanctificat & sanat peccatores, quia omni tempore aquas ejus movet *Magni consilii Angelus*, perennemque
33. 22. tribuit illis virtutem ex vulneribus suis derivatam. Impietas impii non „ nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua.

Piscina probatica unum dumtaxat ægrotum sanabat. *Qui prior descendisset in eam post motionem aquæ.* Piscina Pœnitentiæ omnes generatim qui ad Sacramentum cum debitis dispositionibus accedunt. Non solum
Tertull. lib. de Pœnit. Cap. 4. invitat, sed præcipit Deus ut in piscinam descendamus, veniam peccatorum vere Pœnitentibus pollicetur. Non præcipit tantum, sed etiam hortatur. „ Invitat præmio, salute; jurans etiam; Vivo, dicens, cupit „. credi sibi. O beatos nos, quorum causa Deus jurat! O miserrimos, „ si nec juranti Domino credimus.

Secundum Animam paralytici sumus, cæci, aridi, languidi: propriis viribus descendere non possumus in piscinam pœnitentiæ, sed tamen inexcusabiles sumus si non descendamus, nec a peccatis sanemur, quantum-

tumcumque inveterata ſit & gravis infirmitas. Non poſſumus quippe dicere ut paralyticus ille triginta & octo annos habens in infirmitate: *Hominem non habeo*. Præſto enim ſemper nobis eſt Chriſtus Deus homo, qui & homines Sacerdotii ſui Miniſtros conſtituit, qui nos in piſcinam mittant. *Dedit nobis miniſterium reconciliationis. Pro Chriſto ergo legatione* 2. Cor. 5. *fungimur, tamquam Deo exhortante per nos. Obſecramus pro Chriſto, reconciliamini Deo*. Seligite hominem conſcientiæ moderatorem, qui vos mittat in piſcinam opportuno tempore, cum debitas diſpoſitiones ad Sacramenti virtutem fructumque recipiendum in vobis agnoverit.

1. Prima diſpoſitio eſt ſincera voluntas deſerendi peccatum; voluntas non infirma, ſed magna & efficax; non imperfecta, ſed abſoluta & va- S. Auguſt. lida, quæ ſit *Idonea expugnare priorem vetuſtate roboratam*. Non voluntas *Similis conatibus expergiſci volentium, qui tamen ſoporis altitudine remerguntur*, qualem in ſe ipſo experiebatur ante converſionem ſuam Auguſtinus. *Ego eram qui volebam*, inquit; *ego qui nolebam; nec plene volebam, nec plene nolebam, ideo mecum contendebam, & diſſipabar a me ipſo*. Hanc diſpoſitionem in paralytico noſtro, quatenus figura erat peccatoris, Chriſtus poſtulat. *Vis ſanus fieri?*

2. Secunda diſpoſitio eſt inchoatio novæ vitæ, quæ agnoſcitur in pœnitente, ſi dignos fructus pœnitentiæ faciat, ſi peccandi occaſiones procul a ſe removeat, ſi in bonis operibus ſe exerceat, ſi ambulet in via mandatorum Dei. *Surge, tolle grabatum tuum, & ambula. Et ſtatim ſanus factus eſt homo ille: & ſuſtulit grabatum ſuum, & ambulabat.*

3. Tertia conditio eſt, ut firma ſit, ſtabilis & conſtans, non deſultoria converſio. Subitus namque & frequens in gravia peccata relapſus, ſeu alternæ pœnitentiarum & relapſuum in eadem peccata vices, dubiam & ſuſpectam merito reddunt converſionem, ut qui in eo ſunt ſtatu, non ſtatim abſolui debeant a Confeſſariis, ſed poſtquam ſinceritatem converſionis ex fructibus agnoverint. *Poſtea invenit eum Jeſus in Templo, & dixit illi: Ecce ſanus factus es, jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat*. Vide *Lib. 2. Theol. Dogm. & Moral. Tract. de Sacram. Pœnit. Cap. 7. Art. 3. Regulis* 1. & 11.

DOMINICA II. QUADRAGESIMÆ.

Aſſumpſit Jeſus Petrum & Jacobum, & Joannem fratrem ejus, & duxit illos in montem excelſum ſeorſum, & transfiguratus eſt ante eos. Matth. 17. 1.

CUm Chriſtus paſſionem ſuam Diſcipulis prænunciaſſet, illiſque ſignificaſſet quanta & quam gravia pro ejus nomine paſſuri eſſent; & qua via deberent illum ſequi, dicens: *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me*: Atque mox ſubjeciſſet: *Amen dico vobis, Sunt quidam de hic ſtantibus, qui non guſtabunt mortem, donec videant Filium hominis venientem in regno ſuo*; id eſt, in gloriæ ſuæ claritate: poſt ſex dies tres Apoſtolos ſelectos duxit in S. Leo Ser. Montem excelſum ſeorſum, & transfiguratus eſt ante eos. In qua Trans- 94. „ figuratione illud quidem principaliter agebatur, ut de cordibus Diſci- „ pulorum crucis ſcandalum tolleretur, nec conturbaret eorum fidem „ voluntariæ humilitas paſſionis, quibus revelata eſſet abſconditæ excel- „ lentia dignitatis. Sed non minore providentia ſpes ſanctæ Eccleſiæ

„ funda-

„ fundabatur, ut totum corpus Christi agnoscere quali esset commuta-
„ tione donandum; ut ejus sibi honoris consortium membra promitte-
„ rent, qui in Capite præfulsisset. De quo idem Dominus dixerat, cum
„ de adventus sui majestate loqueretur: *Tunc justi fulgebunt sicut sol in*
Matth. 13. 43. *Regno Patris eorum*: protestante hoc ipsum beato Paulo Apostolo & di-
Rom. 8. 18. cente: *Existimo quod non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis*. Et iterum: *Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Cum enim Christus apparuerit vi-*
Coloss. 3. 3. *ta vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria*. Facie solis instar radiante significavit divinitatis suæ incomparabilem splendorem, & Dei qui *lux est, & in quo tenebræ non sunt ullæ*, visionem beatificam. Vestium candore, adumbravit corporis glorioſi dotes: Moysis & Eliæ præsentia jucundissimam cælitum societatem; nube lucida obumbrante, diem perpetuam, absque tenebris, frigore, aut æstu, ullaque tempestatum vicissitudine: extasi & voce Petri, incomprehensas & inenarrabiles delicias: voce Patris æterni de nube audita, certitudinem & securitatem beatitu-
Luc. 9. 21. dinis ac gloriæ. Inter hæc loquitur Christus de *excessu quem complecturus* est *in Jerusalem*, quia nonnisi per crucem pervenitur ad gloriam. Christus ergo in Transfiguratione sua nobis *ostendit*. 1. finem ad quem tendimus, scilicet beatitudinem & gloriam æternam: 2. viam qua ad beatitudinem & gloriam pervenimus, scilicet crucem, passiones, tribulationes.

I. Quid sit vita æterna? (*Lib.* 1. *Quæst.* 2. *Art.* 13. §. 1.) Æterna beatitudo congruis verbis explicari non potest, sed mentis humanæ captum superat. Omnium tamen malorum liberatione, omniumque bonorum possessione definiri potest. (*Ibid.* §. 2.) Summa felicitas, Dei fruitio & amor. (*Ibid.*) Dei visionem & amorem summa pax consequitur. (*Ibid.*) Beatorum pacem nulla turbabit invidia. (*Ibid.*)

II. Ut ad gloriam & vitam æternam perveniamus, media debemus eligere quæ nobis Christus præscripsit, viam sequi quam monstravit; nihil non agere, nihil non pati propter Deum. (*Ibid.* §. 9.) Si quid vero pro dilectione æternæ patriæ Christiani gesserint, considerent quam leve sit illud & modicum, si vel cum præclaris illis facinoribus conferatur, quæ veteres Romani pro terrena patria & civitate gesserunt. (*Ibid. num.* 2.) Qui jus habent ad vitam æternam? (*Ibid.*) Per labores & tribulationes ad eam pervenitur. Nemo eam obtinet, nisi *abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & Christum sequatur*, per arctam viam, quæ sola ad vitam ducit; quia *Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud*. Psalmus octogesimus tertius, *Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum!* de cælesti beatitudine tractans, inscribitur, *Pro torcularibus*, id est tribulationibus, per quas ad gloriam & vitam æternam pervenitur. Quod expendens S. Augustinus Enarratione in illum Psalmum: *Uva* (inquit) *pendet in vitibus, & oliva in arboribus: & quandiu pendent in fruticibus suis, tanquam libero aere perfruuntur, & nec uva vinum est, nec oliva oleum, ante pressuram. Sic sunt homines quos prædestinavit Deus ante sæcula, conformes fieri imagini unigeniti Filii, qui præcipue in passione magnus botrus expressus est. Hujusmodi ergo homines antequam accedant ad servitutem Dei, fruuntur in sæculo tanquam delicioſa libertate, velut uvæ aut olivæ pendentes: sed quoniam dictum est, Fili, accedens ad servitutem Dei, sta in justitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem; accedens quisque ad servitutem Dei, ad torcularia se venisse cognoscat; contribulabitur, conteretur, comprimetur; non ut in hoc*

sæculo

ſæculo pereat, ſed ut in apothecas Dei defluat. Si felices ſimus in hoc ſæculo, ſi omnia nobis proſpere cedant, ne dicamus, *Bonum eſt nos hic eſſe, faciamus hic tabernacula*.„ Felicitas enim ſæculi metuenda magis eſt, „ quam adverſitas & infelicitas. *Immo vero nulla infelicitas frangit, quem* „ *felicitas nulla corrumpit*. Quomodo ergo cavenda & timenda eſt ipſa „ corruptrix, ne te blandiendo ſeducat? Ne incumbas in baculum arun„ dinis. Noli te credere, fragile eſt quo niteris, frangitur, & interimit „ te. Si ergo felicitate tibi iſte mundus arrideat, in preſſura te compu„ ta, ut dicas, *Tribulationem & dolorem inveni, & nomen Domini invo„ cavi*. Non dixit, Inveni tribulationem, niſi quamdam quæ latet. „ Quædam enim tribulatio quoſdam in *hoc ſæculo* latet, qui putant ſi„ bi bene eſſe, cum peregrinentur a Domino. *Quamdiu enim ſumus in* „ *corpore, peregrinamur a Domino*. Si a parte tuo homine peregrinareris, 2. Cor. 5.6
„ miſer eſſes; a Domino peregrinaris, & felix es? Ergo ſunt qui putant „ ſibi bene eſſe. Qui autem intelligunt in qualibet circumfluentia co„ piarum & voluptatum, quamvis ad nutum cuncta deſerviant, quam„ vis nihil moleſtum irrepat, nihil adverſum terreat, tamen in malo „ eſſe quamdiu peregrinantur a Domino, acutiſſimo oculo tribulationem „ & dolorem invenerunt, & nomen Domini invocaverunt... Omnes in „ hac vita in torcularibus ſumus, Ergo in preſſuris tentationum conſti„ tuti, edamus hanc vocem, & præmittamus deſiderium noſtrum: *Quam* „ *dilecta tabernacula tua Domine virtutum*! Erat in tabernaculis quibuſ„ dam, id eſt, in torcularibus: ſed deſiderabat alia tabernacula, ubi „ nulla preſſura eſt. In his illuc ſuſpirabat, ab his in illa per deſiderii „ canalem quodammodo defluebat. *Concupiſcit & deficit anima mea in* Rom. 12. 12.
„ *atria Domini*, Deficit uva preſſa, ſed quo deficit? In vinum, & in „ lacum, & in apothecæ requiem, ſervanda in quiete magna. *Hic de„ ſideratur, ibi capitur: hic ſuſpiratur, ibi gaudetur: hic oratur, ibi lau„ datur: hic gemitur, ibi exſultatur*. Ea quæ dixi quaſi dura hic nemo „ averſetur, nemo quaſi nolit pati. *Metuendum eſt ne uva, dum torcu„ lar timet, ab avibus vel a feris comedatur*. In magna videtur triſtitia „ eſſe, cum dicit, *Concupiſcit & deficit anima mea in atria Domini*: „ Non enim habet quod deſiderat. Sed numquid ſine gaudio eſt? Quo „ gaudio? Quod ait Apoſtolus, *ſpe gaudentes*. Ibi jam re gaudebit, „ modo adhuc ſpe. Ideoque qui ſpe gaudent, qui certi ſunt ſe acce„ pturos, tolerant in torculari omnes preſſuras. Propterea & ipſe Apo„ ſtolus cum dixiſſet, *ſpe gaudentes*, addidit ſtatim, *in tribulatione patien„ tes*. Spe igitur gloriæ, cujus ſpecimen Chriſtus in Transfiguratione ſua nobis exhibet, crux & tribulationes conſtanti animo ferendæ ſunt. Affecit te aliquis ignominia? Suſpice gloriam quæ repoſita in cælis eſt, tibi paranda merito patientiæ. Jacturam rerum tuarum feciſti? Oculos Job. 19.
converte ad cæleſtes divitias & incomparabilem theſaurum, quem bonorum operum pretio tibi comparare potes. Patria expulſus es? Patriam habes cæleſtem illam Jeruſalem. Ita ſe conſolatur S. Job in anguſtiis, extremaque deſolatione: *Scio quod Redemptor meus vivit, & in noviſſimo die de terra ſurrecturus ſum: & in carne mea videbo Deum meum... Repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo.*

IN

IN EADEM DOMINICA.

Ecce nubes lucida obumbravit eos. Et ecce vox de nube dicens: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite. Matth. 17.

PRimus discendi ardor, nobilitas est Magistri. Christum Legislatorem, Magistrum, Dominumque nostrum ut audiamus, jubens Æternus Pater, nobilitatem ejus & dignitatem ostendit: *Hic est Filius meus dilectus*: Quem proinde ut me ipsum audire debetis. Christus verus Deus, Deique Filius est, Patris consubstantialis & coæternus (*Lib.* 1. *Quæst.* 2. *Art.* 3. §. 4.) Christus homo non est Filius adoptivus Dei, sed naturalis. (*Ibid.* §. 6.) Christus etiam ut homo, noster Dominus est. Christus in forma servi sine conditione servili. (*Ibid.* §. 7.) Lex & Prophetæ Christi Jesu Divinitate attestantur. Ideo *Moyses & Elias apparuerunt* in monte sancto *loquentes cum Jesu*. Legem & prophetias implere venit & consummare; veterem legem per *Moysem* datam, nova lege; Prophetias mysteriorum suorum veritate. Ideo Moyse & Elia disparentibus, statim atque vox Patris de nube audita est, Apostoli *neminem viderunt nisi solum Jesum*. Testimonium itaque Jesu divinitati perhibent, 1. Lex & Prophetæ. 2. Pater Æternus. 3. Apostoli tres selecti, Transfigurationis illius testes. Non doctas fabulas secuti (*ait S. Petrus*) no-

2. Petri 1. 16. & seqq.

„ tam fecimus vobis Domini nostri Jesu Christi virtutem & præsentiam,
„ sed speculatores facti illius magnitudinis. Accipiens enim a Deo Patre ho-
„ norem & gloriam, voce delapsa ad eum hujuscemodi a magnifica glo-
„ ria: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipsum au-
„ dite. Et hanc vocem audivimus de cælo allatam, cum essemus cum ipso
„ in monte sancto. Et habemus firmiorem Propheticum sermonem, cui benefacitis attendentes. Nostra erga Dominum nostrum Jesum Christum officia. Illum audire, ipsique parere debemus, non timore premente compulsi, sed caritate sublevante excitati. (*Lib.* 1. *Quæst.* 2. *Art.* 3. §. 7.) Illum audire debemus docentem, & novam legem dantem atque prædicantem: *Ipsum audite*. Illum imitari debemus omnium, quas prædicat, virtutum nobis exempla præbentem. *Levantes autem oculos, neminem viderunt nisi solum Jesum*. Novæ legis a Veteri discrimen. 1. Lex vetus in tabulis lapideis scripta, lex nova in cordibus. 2. Lex vetus homines a peccato coercet timore pœnæ; lex nova ad faciendum bonum inclinat amore justitiæ. 3. Lex vetus remunerationem terrenam; lex nova felicitatem æternam pollicetur. (*Lib.* 4. *Cap.* 1. *Art.* 2. §. 4.) *Si quis dixerit, Christum Jesum a Deo hominibus datum fuisse ut Redemptorem cui fidant, non etiam ut Legislatorem cui obediant: anathema sit.*

Concil. Trid. sess. 6. Can. 21.

Exodi XXV. 40. *Inspice, & fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est.*

„ *Ad Hebræos* XII. 1. 2. Deponentes omne pondus, & circumstans
„ nos peccatum, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen,
„ aspicientes in Auctorem fidei & consummatorem Jesum, qui proposi-
„ to sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta, atque in
„ dextera sedis Dei sedet.

FER. II. POST DOMINICAM II. QUADRAGESIMÆ.

Ego Vado, & quæretis me, & in peccato veſtro moriemini. Joann. 8. 21.

QUis Chriſtianorum ad comminationem adeo terribilem non contremiſcat? Grande malum in peccato vivere, ſummum malum in peccato mori: cum æterna ſcilicet damnatione perſeverantia in peccato conjuncta eſt. Agenda ergo eſt pœnitentia dum tempus habemus, dum gratiam ſuam nobis Deus offert, dum libertatem & vires pœnitendi habemus. Si enim pœnitentiam differamus ad mortem, in ſummum nos conjicimus periculum carendi tempore ad pœnitentiam agendam neceſſario, carendi gratia neceſſaria, carendi voluntate viribuſque neceſſariis.

I. Tempore vitæ noſtræ nihil incertius. Vitam a Deo non accipimus ut cenſum, ſed ut depoſitum, quod repetere poteſt quocumque momento illi placuerit. Quis craſtinam diem certo polliceri ſibi poteſt? *De mane uſque ad veſperam finies me.* Annos impiorum breviandos Spiritus Sanctus per os Sapientis nos docet. *Timor Domini apponit dies, & anni impiorum breviabuntur.* Certa quædam menſura peccatorum eſt juſto Dei permittentis & punientis judicio præſtituta, quæ cum impleta fuerit, vita velut a texente præciditur. Menſuram quamdam quæ ab Jeruſalem „ exibat, vidit Prophetа: rogantique quid illud eſſet, reſpondit Ange- „ lus: *Hæc eſt iniquitas ipſorum in univerſa terra.* Quod perinde eſt ac „ ſi dixiſſet, Hac menſura omnia appenduntur peccata quæcumque per „ univerſam terram ſingulis quibuſque temporibus perpetrantur: Ubi „ enim noſtra peccata uſque ad manifeſtam pervenerint magnitudinem, „ tum vero offenſus pœnas a nobis repetit Legum conditor: frequenter „ autem juſta quadam benignitate tolerat, peccanteſque ſuſtinet, neque „ antequam ſit modus completus univerſam effundit iram. Itaque dixit Abrahæ: *Necdum enim completæ ſunt iniquitates Amorrhæorum uſque ad præſens tempus.* Phariſæis autem, qui effrenate illum offenderant, dixit Chriſtus: *Implete menſuram Patrum veſtrorum.* Permiſſio unius peccati, pœna alterius eſt. *Mea eſt ultio ut labatur pes eorum: Juxta eſt dies perditionis.* Contemptus vero impii, qui bibit ſicut aquam iniquitatem, & cum in profundum peccatorum venerit, contemnit: divinam ultionem, & diem mortis ejus accelerat. *Cum enim dixerint, Pax & ſecuritas, tunc repentinus eis ſupervenict interitus, ſicut dolor in utero habenti, & non effugient.* Quot ſubitaneæ & improviſæ mortes peccatorum? Nonne tot & tam terribilia, quæ quotidie ob oculos verſantur, divinæ ultionis exempla vos movent? *Qua hora non putatis, Filius hominis veniet.* Differendo ergo & procraſtinando pœnitentiam, in ſummum vos conjicitis periculum carendi tempore ad agendam pœnitentiam neceſſario.

Iſai. 38.

Proverb. 10. 27.

S. Cyrill. Alexand. Lib. 3. de Adorat. in Spiritu & verit. Zac. 5.

Geneſ. 15. 16.

Deuter. 32. 35.

1. Theſ. 5. 3.

II. Sed & gratiam ſibi fruſtra pollicetur peccator, quam juſto judicio Deus illi ſubtrahit & negat, qui *in vacuum* illam recipiunt, & *Spiritui Sancto reſiſtunt*, qui *Filium Dei conculcant, & Sanguinem teſtamenti pollutum ducunt*, in quo ſunt ſanctificati, & *Spiritui gratiæ contumeliam faciunt*. Scimus enim quis dixit, *Mihi vindicta, & ego retribuam*. Et iterum, *Quia judicabit Dominus populum ſuum. Horrendum eſt incidere in manus Dei viventis . . Terra ſuper ſe venientem bibens imbrem, profe-*

Hebr. 10.

Cap. 6.

rens autem spinas & tribulos, reproba est, & maledicto proxima, cujus consummatio in combustionem. Gratia donum est Dei, pretium Sanguinis Christi, indebita homini, multo magis peccatori, qui ejus vocationem ad Pœnitentiam tam frequenter contempsit. Non dubium ergo quin eam justo judicio Deus subtrahat contemptoribus & illusoribus, qui percusserunt fœdus cum morte, & cum inferno fecerunt pactum, pœ-
Proverb. 1. 24. 15. 26. nitentiam de die in diem differentes. *Quia vocavi, & renuistis: extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo.* Sed etsi gratia daretur peccatori, qui pœnitentiam ad mortem usque distulit, quis sibi spondere præsumat satis potentem & efficacem ut lumine suo dissipet tenebras omnes cæcæ mentis, ut expugnet cupiditates longa consuetudine roboratas, ut cor ab amore creaturarum
S. August. convertat ad amorem Dei, sine quo nulla vera pœnitentia est? *Pœnitentiam certam non facit nisi odium peccati, & amor Dei.*

III. Voluntatem denique pœnitentiæ frustra sibi pollicetur peccator
S. August. Lib. 3. de Lib. Arbit. C. 18. in morte adfuturam, cum sæpe justo Dei judicio fiat ut moriens obliviscatur sui, qui dum viveret, oblitus est Dei, cum ligatus sit, non ferro alieno, sed ferrea sua voluntate; cum velle ipsius teneat inimicus, & inde illi catenam constrinxerit. *Illa est peccati pœna justissima, ut qui recte facere, cum posset, noluit, amittat posse cum velit.* Velle interdum videtur, sed velleitas est, & simulata voluntas. Dicit, *Peccavi*, sed voce, non contri-
2. Maccab. 9. to & humiliato corde. Antiocho similis est, de quo scriptum est: *Orabat autem hic scelestus Dominum, a quo non esset misericordiam consecutu-*
Hebr. 12. 17. *rus.* Neque enim ob Deum offensum dolebat, sed ob pœnas quas patiebatur. Ex amore sui dolor procedebat, non ex amore Dei; ex odio pœnæ; non ex amore justitiæ. Lacrymas interdum fundit peccator moriens;
1. Reg. 17. sed æquivocas & mendaces, ut reprobus Esau, de quo scriptum est: *Non invenit pœnitentiæ locum, quamquam cum lacrymis inquisisset eam.* Pias voces profert commonente & excitante Sacerdote, sed labiis tantum, non corde. Hortatur Sacerdos ut actum contritionis eliciat, sed usum non
Judicum 12. habet, ut olim David adolescens regiorum armorum usum se non habere respondit: *Usum non habeo.* Hortatur Sacerdos ut dicant, *Deus propitius esto mihi peccatori . . Tibi soli peccavi . . Miserere mei Deus . . Diligam te Domine, &c.* Sed extremis labiis dumtaxat pias illas voces proferunt, non ex intimo pectore. Unde in transitu secunda morte puniuntur, ut olim Ephratæi a Galaaditis in transitu Jordanis cæsi sunt, cum vocem *Schibboleth* proferre non possent. *Interrogabant eum: Dic ergo Schibboleth, quod interpretatur spica. Qui respondebat, Sibboleth, eadem littera spicam exprimere non valens. Statimque apprehensum jugulabant in ipso Jordanis transitu.* Pœnitentiæ verba proferunt, spicas, manipulos, fructus pœnitentiæ nullos habent. Cor lapideum pias voces repetit, quæ ex illo non prodeunt, nullum vitæ spiritualis principium habente. *De medio petra-*
Psal. 103. 12. *rum dabunt voces.* Falsam illi pœnitentiam agunt, speciem habent pœnitentiæ, non virtutem. Frustra igitur quisquam sibi spondeat adfuturam in extremis pœnitentiæ voluntatem, frustra sibi de boni Latronis exemplo blandiatur. Miraculum enim gratiæ est, quod in consequentiam trahi non debet. Duorum latronum alter pœnitentiam agit in patibulo, & salutem obtinet; alter impœnitens obit & damnatur. Qui veram in extrema hora Pœnitentiam agit, unus est, ne desperes; solus est, ne præsumas. Verum nec ejus exemplum Christianis Pœnitentiam ad obitum usque

uſque differentibus patrocinatur. Nam *Beatus Latro nec ſalutis tempora ſciens diſtulit, nec remedia ſtatus ſui in momenta ultima infelici fraude poſuit, nec redemptionis ſuæ ſpem in deſperationis noviſſimum reſervavit; nec Religionem ante, nec Chriſtum ſcivit. Quod ſi ſciſſet, fuiſſet forſitan inter Apoſtolos non poſtremus in numero, qui prior eſt factus in Regno. Ergo etiam ex hoc in extremo placuit Deo, quia ad conſequendam fidem non fuit extrema illa hora, ſed prima.* Auctor Homil. ſub nomine Euſebii Gallicani Epiſc. editar. Tom. magna Biblioth. Patrum Edit. Lugdun.

Eccleſia ſuſpectam ſemper ac dubiam habuit peccatorum Pœnitentiam, qui ad exitum uſque illam procraſtinarunt. Hujus veritatis probationes lege *Lib. 2. Theolog.* noſtræ *Dogmat. & Moral. Tract. de Pœnitentia. Cap. 5. Art. 6. §. 8.* Timeamus ne nos derelinquat Dominus. Ab eo ne faciamus caſum, ne ipſe nobis faciat occaſum. *Ego vado.* Quæramus eum, dum inveniri poteſt, dum ſani ſumus. *Cum quæſieris tibi Dominum Deum tuum, invenies eum; ſi tamen quæſieris in toto corde, & tota tribulatione animæ tuæ.* Deuter. 4. Si vero illum quærere differas donec in extremis poſitus fueris, non invenies. *Quæretis me, & non invenietis.* Vivere ſi pergas in peccato, timendum ne in peccato moriare. *Et in peccato veſtro moriemini.* Time ne in te impleatur quod a Sancto Job dictum eſt: *Uſque ad inferos peccatum illius. Obliviſcatur ejus miſericordia.... Oſſa ejus implebuntur vitiis adoleſcentiæ ejus, & cum eo in pulvere dormient. Cum enim dulce fuerit in ore ejus malum, abſcondet illud ſub lingua ſua.* Job 24. 19. 20. & Cap. 20. 21. & 12. Convertere ad Dominum Deum tuum ante mortem: Quia incerta in morte converſio, infructuoſa plerumque & falſa, plerumque etiam nulla omnino in extremis pœnitentia. *Adjutor meus eſto, Domine, ne derelinquas me, neque deſpicias me, Deus ſalutaris meus.. Quia non infernus confitebitur tibi, neque mors laudabit te: non exſpectabunt qui deſcendunt in lacum veritatem tuam. Vivens, vivens ipſe confitebitur tibi, ſicut & ego hodie. Domine, ſalvum me fac.* Pſal. 26. 9. Iſai. 38. 18. 19. 20.

FER. III. POST DOMINICAM II. QUADRAGESIMÆ.

Super Cathedram Moyſi ſederunt Scribæ & Phariſæi. Omnia ergo quæcumque dixerint vobis, ſervate & facite: ſecundum opera vero eorum nolite facere; dicunt enim, & non faciunt. Matth. 23.

CUm Lex vetus haberet umbram futurorum bonorum, non ipſam imaginem rerum, omniaque in figura Judæis contingerent, legale Sacerdotium figura erat Sacerdotii Legis Novæ, ſicut Legis Moſaicæ Sacrificia figuræ erant Sacrificii novæ Legis, quo Chriſtus ſemetipſum obtulit ſemel in Cruce, ut una illa oblatione conſummaret in ſempiternum ſanctificatos, & quotidie ſeipſum offert in Eccleſia Sancta per manus Sacerdotum ſuorum. Si ergo venerationem & obedientiam Judæorum Sacerdotibus exhiberi juſſit Chriſtus Dominus, quod in Cathedra Moyſi ſederent, & Legem Dei docerent: multo majori veneratione & obedientia proſequendi ſunt Sacerdotes & Paſtores novæ Legis a Chriſtianis. Sunt enim Miniſtri divinæ auctoritatis in Sacramentorum diſpenſatione. *Idoneos nos fecit Miniſtros novi Teſtamenti..... Diſpenſatores Myſteriorum Dei.* Sunt interpretes ac præcones divinæ veritatis ac Evangelicæ Legis. *Labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem ex ore ejus requirent.* Eſſe debent imagines divinæ Sanctitatis. *Sancti erunt Deo ſuo, & non polluent nomen ejus. Incenſum enim Domini, & panes Dei ſui offe-* 2. Cor. 3. 6. 1. Cor. 4. 1. Malach. 2. 7. Levit. 21. 6.

runt, & ideo sancti erunt. Ministri sunt divinæ auctoritatis: illos ergo venerari, colere, & observare debetis. *Super Cathedram sederunt*. Sunt interpretes ac præcones divinæ veritatis: Audire ergo illos docili & obedienti animo debetis verbum veritatis annuntiantes, & doctrinam salutis tradentes. *Quæcumque dixerint vobis facite*. Imagines sunt divinæ sanctitatis, si digne ministerio suo vivant: Sanctos igitur Sacerdotes imitari debetis; si vero recte doceant, & male vivant (quod absit) *Secundum opera eorum nolite facere*. De Sacerdotum novæ Legis dignitate & excellentia vide *Lib. 2. Theolog. nostræ Dogmaticæ & Moralis, Tract. de Sacramento Ordinis, Cap. 1. Art. 7. §. 3.* Sacerdotes Christi legati . . . Capitis & corporis legatione funguntur . . . Dei & hominum mediatores. (*Ibidem.*) Christianorum Patres, quin etiam Matres quos iterum
Galat. 4. 19. parturiunt verbo veritatis: *Filioli, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis*. Reverentiæ & honoris erga Sacerdotes & Pastores officia explicata vide *Lib. 4. Theolog. nostræ Dogmat. & Moral. Cap. 6.* De quarto præcepto Decalogi, §. 3. Mali etiam Sacerdotes propter Ministerium honorandi sunt. Gravis ergo peccati rei sunt, qui illos contemnunt, vel irrident, aut ipsis detrahunt vel maledicunt. Id fuse ac luculenter probatum habes *Art. 3.* ejusdem capitis, *Regula 7.* Sancti esse debent Sacerdotes, irreprehensibiles, sine crimine, ne sacrum in eis Ministerium
Exod. 28. 36. vituperetur, siquidem ministri sunt Christi Pontificis Sancti, Innocentis, impolluti, a peccatoribus segregati. Ad id significandum sculpta erat hæc
S. Gregor. lib. 1. Epist. 24. sententia in lamina aurea fronti summi Pontificis imminente in Lege veteri: *Sanctum Domino*. Et tintinnabula aurea per circuitum in ora tunicæ Sacerdotalis appensa erant, ut plus vitam quam linguam Sacerdotum clamare debere significaretur. Necesse enim est *Ut vitæ viam ipsa quoque exempla Sacerdotum clament*: Ne de ipsis dicatur: *Secundum opera eorum nolite facere; dicunt enim, & non faciunt*. Si vero mali sunt Sacerdotes & Pastores, audiatur cum pietate & obedientia Evangelium quod prædicant: non spectetur vita quam agunt.

Matt. 23. 2. S. August. Serm. 137. alias 49. de verb. Dom. Objicit quispiam dixisse Dominum, *Numquid colligunt de spinis uvas, aut de tribulis ficus?* Respondet tibi Dominus: Non jussi te de spinis uvam legere: sed vide, attende bene, ne forte, ut fieri solet, vitis quæ circum errat per terram, involuta sit in spinis. Nam aliquando invenimus illud, Fratres mei, vitem positam super earicem, quia ibi habet sepem spinosam, extendit palmites suos, & inserit in sepem spinosam, & pendet inter spinas botrus, & qui videt botrum carpit, non tamen de spinis, sed de vite, quæ circumplexa est spinis. Sic ergo illi spinosi sunt: sed sedendo in Cathedra Moysi involvit eos vitis, & pendent ad eos botri, id est, verba bona, præcepta bona. Tu lege uvam, non te pungit spina, quando legis, *Quæ dicunt, facite; sed quæ faciunt, facere nolite*. Pungit autem te spina, si quod faciunt, facis. Ut ergo legas uvam, & non inhæreas spinis, *Quæ dicunt, facite; sed quæ faciunt, facere nolite*. Facta ipsorum spinæ sunt; verba ipsorum uva est, sed de vite, id est, de Cathedra Moysi.

Coloss. 1. 28. Sacerdotes interpretes sunt divinæ veritatis, & docere debent omnem
2. Cor. 2. hominem in omni sapientia, ut exhibeant omnem hominem perfectum in Christo Jesu: Non adulterantes verbum Dei, *Sed ex sinceritate, sed sicut ex Deo, coram Deo, in Christo Jesu*. In hujus rei figuram scriptum
Exod. 28. erat in Rationali, quod summus Sacerdos gerebat in pectore, *Doctrina & Veritas*. Christiani diligere debent veritatem, & Doctores ac Prædicatores

tores veritatis. Sed heu! sunt plurimi qui sanam doctrinam non sustinent, qui a veritate auditum avertunt, & ad fabulas convertuntur, quærentes commodos Directores, qui suis cupiditatibus blandiantur, qui non canant *tuba* Evangelica *in Sion* ad terrorem, sed quasi, *Carmen musicum* suavi dulcique sono canant ad delectationem & voluptatem. Heu! quot in populo Christiano filii mendaces, filii nolentes audire legem Dei, qui Pastoribus suis, & Prædicatoribus veritatis dicunt: *Nolite aspicere nobis ea quæ recta sunt, loquimini nobis placentia, videte nobis errores. Auferte a me viam, declinate a me semitam.* Joel. 3. Ezech. 3. Isai. 30. 10.

Lugendum est in Ecclesia malum, si Sacerdotes sancti non sint, si *Sicut populus, sic Sacerdos*. Sed pariter lugendum, si populus Christianus sanctus non sit, cum Christiani quilibet Sacerdotii Christi communi quadam ratione participes sint, & eo nomine Sancti esse debeant. *Vos autem genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum. Et ipsi superædificamini tamquam lapides vivi, domus spiritualis, Sacerdotium sanctum, offerre spirituales hostias acceptabiles Deo per Jesum Christum.* Omnes ergo sectamini sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum. *Sancti estote* (inquit Dominus) *quoniam ego Sanctus sum*. Christianos omnes universim, Sacerdotes speciatim spectat hoc mandatum. Vera sit, non fucata sanctitas nostra, qualis erat illa Pharisæorum. *Omnia vero opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus*. In Deum verum credentes, adoremus illum *in spiritu & veritate*. Caritatem servemus, quæ veræ religionis anima est: non aliis dominari quæramus & præesse, sed prodesse & servire omnibus ut fratribus & condiscipulis. *Unus est enim Magister vester: omnes autem vos fratres estis*. Humilitatem discamus, exerceamus, exemploque nostro ceteros doceamus, quam unus Magister noster Christus nos docuit: *Qui major est vestrum, erit minister vester. Qui autem se exaltaverit, humiliabitur; & qui se humiliaverit, exaltabitur*. Hæc non modo Sacerdotum, sed Christianæ plebis; hæc majorum, & minorum; hæc Pastorum & ovium; hæc Præpositorum & subditorum disciplina, omnibus imperata a Christo Jesu sanctimonia. 1. Petri 2. 9. & 4. Matth. 23.

FER. IV. POST DOMINICAM II. QUADRAGESIMÆ.

Tunc accessit ad eum Mater filiorum Zebedæi, cum Filiis suis, adorans & petens aliquid ab eo. Qui dixit ei: Quid vis? Ait illi: Dic ut sedeant hi duo Filii mei, unus ad dexteram tuam, & unus ad sinistram, in Regno tuo. Respondens autem Jesus, dixit: Nescitis quid petatis. Matth. 20.

NUlla periculosior ambitione pestis, quæ ubique grassatur, & omnis sexus, conditionis, & ætatis homines inficit & corrumpit. In Paradisum terrestrem irrepsit, ibique dejecit Adamum; in Collegium Apostolorum penetravit, ibique Jacobum & Joannem invasit pauperes Piscatores, ut primas sedes honoris in Regno Christi, quod temporale futurum adhuc putabant, Matris precibus obtinere conarentur. Mater Filiis instigantibus accedit ad Jesum, & pro ipsis postulat & rogat audacter & sollicite, non quoscumque, sed summos honores, & tranquillam ac pacatam eorum fruitionem. *Dic ut sedeant hi duo Filii mei, unus ad Dexteram tuam, & unus ad sinistram in regno tuo*. Excusari utcumque potuit hoc Apostolorum peccatum, cum nondum Spiritum Sanctum ac-

cepiſſent; cum primas ſedes deſiderarent in Regno, in quo Chriſtum exiſtimabant temporaliter regnaturum; cum denique ambitionem, a Magiſtro ſuo damnatam nondum plene intellexiſſent. Nulla vero hujuſmodi vobis ſuffragatur excuſatio, ſi dignitates & honores ambitioſe deſideretis & quæratis.

I. Ambitio quam grave peccatum (*Lib. 3. Theolog. Dogmat. & Moral. Cap. 5. Art. 22.*) Ambitio ignorantiæ filia. *Neſcitis quid petatis*. Ignoratis honorum vanitatem, ambitionis vilitatem, pericula ſummis dignitatibus & honoribus imminentia, curas & labores ambitionis comites: ad Chriſti doctrinam & exemplum non attenditis. *Neſcitis quid petatis*. Vide *Lib. 3. Theolog. Dogm. & Moral. Cap. 5. Art. 23.* Comes ambitionis præſumtio. Nemo pene ſummis honoribus aut dignitatibus ſe imparem exiſtimat. Dicunt omnes, *Poſſumus*, tametſi a Deo non vocati, tametſi ſcientia, ceteriſque dotibus, ac virtutibus ad dignitates illas ſuſtinendas, & implenda officia deſtituti. Solius honoris & commodorum temporalium habetur ratio. Vide *Lib. 3. Theolog. Moral. Cap. mox indicato, Art. 24. Regulis 5. & 6.* Ad honores & dignitates Eccleſiæ, & ad beneficia curam Animarum annexam habentia, promovendi digniores ab iis ad quos nominatio, electio, vel collatio pertinet. Si pro minus dignis poſtulentur, reſpondeant cum Chriſto, *Non eſt meum dare vobis*. Vide *Lib. 2. Theolog.*

Prover. 26. *Dogmat. & Moral. Tract. de Sacramento Ordinis, Cap. 6. Regula 19.* Nulla carnis & ſanguinis ratio habeatur. Si conſanguinei petant, aliiſque minus digni ſint, reſpondeatur, *Non eſt meum dare vobis*. (Regula 20.) *Quomodo nix in æſtate, & pluvia in meſſe, ſic indecens eſt ſtulto gloria.*

II. Cæterorum hominum contemptus, æmulatio, invidia, ambitionis filiæ. Majoribus invidet ambitioſus, æqualibus vult præponi, omnibus

Matth. 19. præminere. Audierant Jacobus & Joannes ſedes honoris omnibus Apoſtolis a Chriſto Domino promiſſas. *Cum ſederit Filius hominis in ſede Majeſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſuper ſedes judicantes duodecim tribus Iſrael.* Satis illis non fuit communis cum reliquis condiſcipulis honos, omnibus præponi voluerunt. *Dic ut ſedeant hi duo filii mei, unus ad dexteram tuam, & unus ad ſiniſtram in regno tuo. Et audientes decem, indignati ſunt de duobus fratribus.*

S. Ambroſius Lib. 2. de Officiis, Cap. 37. Ambitionem fugiamus, fratres cariſſimi, humilitatem ſectemur, quæ & Deum promeretur, & humanam ſocietatem connectit. *Si volumus commendare nos Deo, caritatem habeamus, unanimes ſimus, humilitatem ſequamur, alterutrum exiſtimantes ſuperiorem ſibi. Hæc eſt enim humilitas, ſi nihil*

Rom. 12. *ſibi quis arroget, & inferiorem ſe exiſtimet. Honore, invicem prævenientes* (inquit Apoſtolus, *non alta ſapientes, ſed humilibus conſentientes, nolite eſſe prudentes apud voſmetipſos.*

S. Cyprian. Epiſt. 1. Una dignitas Chriſtiani deſiderio digna, dignitas eſt filiorum Dei; una gloria par ejus votis, gloria æterna. *Nihil appetere, nihil deſiderare de ſæculo poteſt, qui ſæculo major eſt.* Ad hanc celſitudinem humilitate pervenitur. *Jeſus autem vocavit eos ad ſe, & ait: Scitis quia principes gentium dominantur eorum; & qui majores ſunt, poteſtatem exercent in eos.*

Matth. 20. *Non ita erit inter vos: ſed quicumque voluerit inter vos major fieri, ſit veſter miniſter: & qui voluerit inter vos primus eſſe, ſit veſter ſervus: ſicut Filius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare.* Ad hanc gloriam

Act. 14. 21. per paſſiones & tribulationes hujus ſæculi pervenitur. *Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum?* Certiſſimum eſt, *Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum Dei.* Certum eſt, *Id quod in præ-*

ſenti

ſenti eſt momentaneum & leve tribulationis noſtræ, ſupra modum æternum gloriæ pondus operari in nobis.

FER. V. POST DOMINICAM II. QUADRAGESIMÆ.

Homo quidam erat dives, qui induebatur purpura & byſſo, & epulabatur quotidie ſplendide, & erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui jacebat ud januam ejus, ulceribus plenus, & cupiebat ſaturari de micis quæ cadebant de menſa divitis, & nemo illi dabat. Factum eſt autem ut moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in ſinum Abrahæ. Mortuus eſt autem & dives, & ſepultus eſt in inferno. Luc. 16.

AD terrorem, utinam & ad emendationem Divitum! ad ſolatium, utinam & ad ſanctificationem pauperum! nihil eſt hodierna ſancti Evangelii Lectione convenientius & efficacius. O quantum Dives jam mutatus ab illo, qui opibus abundans, pretioſis & magnificis veſtibus indutus, ſplendido curru ferebatur, numeroſo ſtipatus famulorum ſatellitio, qui conviviis opiparis quotidie indulgebat, cui nihil deerat ad ſenſuum omnium voluptatem. Nunc in inferno ſepultus, flammis & igne inextinguibili cruciatur, in tanta eſt bonorum omnium egeſtate, ut nec guttam aquæ ad linguam refrigerandam obtinere; in tanta deſertione, ut uni Abrahamo, quem renuit imitari, & Lazaro pauperi, quem deſpexit, extremam ſuam miſeriam explicare poſſit, & guttam ab eo poſtulare cogatur, cui micam negavit. Lazarus vero quantum mutatus ab illo, qui jacebat ad januam Divitis! Omnia corporalis vitæ ſubſidia in hoc mundo illi deerant: Omnium bonorum ubertate in ſinu Abrahæ, in illo quietis & beatitudinis loco ſatiatur. Hic ab omnibus deſertus & deſpectus erat: nunc ab Angelis honoratur, in eorumque ſocietate Deo fruitur, torrente voluptatis potatur, æterna Veritate reficitur. O ſtupendas bonorum, malorumque, in Divite ac paupere vices! *Fili, recordare quia recepiſti bona in vita tua, & Lazarus ſimiliter mala: nunc autem hic conſolatur, tu vero cruciaris.* Hinc diſcite quam periculoſa ſit æternæ ſaluti divitum conditio. 1. Ob ſuperbiam qua ut plurimum efferuntur. *Induebatur purpura & byſſo.* 2. Ob voluptates & delicias quibus indulgent. *Epulabatur quotidie ſplendide.* 3. Ob duritiem cordis in pauperes immiſericordis. *Et erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui jacebat ad januam ejus, & nemo illi dabat.* 1. Tim. 6.

I. *Radix malorum omnium cupiditas*, ſed ſuperbiæ imprimis, luxus, vitæque mollis & voluptariæ; necnon duritiei in pauperes. Quamquam innocentes ſint per ſe divitiæ, & non minus adjumenta virtutum, quam incentiva criminum eſſe poſſint, magna tamen eſt vitiis & divitiis affinitas. Vermis divitiarum ſuperbia. Opes ſuas, claritatem ſuam, fortunam ſuam Deo vix umquam acceptas referunt divites terræ. Alii generis ſui ſplendori, alii meritis ſuis, alii induſtriæ, alii parentum laboribus aut felicitati abundantiam ſuam tribuunt: vix ullus Deo bonorum omnium auctori gratias agit. *Et dixerunt, Manus noſtra excelſa, & non Dominus fecit hæc omnia . . . . . Fortitudo mea, & robur manus meæ, hæc mihi omnia præſtiterunt.* Dei obliviſcuntur, dicunt ei in abundantia ſua; *Non ſerviam.* Alium quippe ſibi Deum conſtituunt, opes ſuas, theſaurum ſuum. Hinc Avaritia vere ab Apoſtolo vocatur, *Simulacrorum ſervitus.* Spem ſuam in Deo non ponunt, quæ illum colendi ratio eſt, Deuter. 32. 27. & Cap. 8. 27. Jerem. 20. 1. Theſſal. 2. Pſal. 51. 9.

sed in divitiis suis. *Ecce homo qui non posuit Deum adjutorem suum: sed speravit in multitudine divitiarum suarum, & prævaluit in vanitate sua.* S. A. Deum non colit dives iniquus, sed loco Dei divitias, *Hoc enim colitur, quod diligitur*: Divitias autem præ Deo diligit. Pro nihilo siquidem ducit perdere Deum, ut acquirat nummum. Non dicit Deo, *Tuus sum ego*, &, *Portio mea, Domine*, cujus portio sunt opes, quarum & ipse servus est. Vide *Lib. 3. Theolog. Dogm. & Moral. Tract. De Peccatis, Cap. 6. Art. 1. n. 3.* Divitum superbiam luxus prodit, & alit. Nusquam major in ædibus, in supellectili, in satellitio, in curribus, in vestibus & cultu, præsertim muliebri, magnificentia, nusquam pompa ambitiosior. Divitiarum magis habetur ratio, quam conditionum & dignitatum: De brevissimis loculis patrimonium grande profertur. Uno lino decies sestertium inseritur. Saltus & insulas tenera cervix circumfert. Graciles aurium cutes calendarium expendunt, & sinistra per singulos digitos de saccis singulis ludit. Hæ sunt vires ambitionis, tantarum usurarum substantiam uno & muliebri corpusculo bajulare. Magnifica & pretiosa supellex divitum, vasorum aureorum & argenteorum copia, superbiam eorum nutriunt. Testis Isaias, qui Deum graves pœnas Ezechiæ Regi comminatum fuisse refert, quod Regis Babylonii Legatis thesauros suos, & magnificam supellectilem superbe ostentasset. „ Quid viderunt in domo „ tua? (*inquit Propheta*) *& dixit Ezechias*: Omnia quæ in domo mea sunt, „ viderunt: non fuit res quam non ostenderim eis in thesauris meis. *Et dixit „ Isaias ad Ezechiam*: Audi verbum Domini exercituum. Ecce dies venient, „ & auferentur omnia quæ in domo tua sunt, & quæ thesaurizaverunt „ patres tui usque ad diem hanc, in Babylonem, non relinquetur quidquam, dicit Dominus. „ Quos scilicet in admirationem miraculi, quod Deus in gratiam ejus ediderat, & in ejusdem veri Dei laudem convertere debuerat Ezechias, Babylonii Regis Oratores, eos ad supellectilis pretiosæ, thesaurorumque suorum admirationem convertit.

Tertull. lib. de Cultu Fœm. Rationale sunt ista spei altæ.

Tertull. Lib. de cultu Fœm. Cap. 8.

Isai. 39.

II. Divitiæ satellites voluptatis. *Pecuniæ obediunt omnia*, voluptates omnes famulantur, Christianarum virtutum inimicæ. Voluptas *Mulier* illa „ circumdata purpura & coccino, & inaurata auro, & lapide pretioso & „ margaritis. habens poculum aureum in manu sua, plenum abominatione „ & immunditia fornicationis ejus: Et in fronte ejus nomen scriptum: My„ sterium: de cujus vino fornicationis biberunt omnes gentes, & Reges ter„ ræ cum illa fornicati sunt „ ubi habitat, nisi in ædibus divitum? Ibi lautæ & quotidianæ epulæ, ludi, spectacula. pœnitentiæ, temperantiæ, castitatis inimica. „ Hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia, „ turitas panis, & abundantia, & manum egeno & pauperi non porrige„ bant... „ Sæculi voluptates in quas plerumque divites immerguntur. De„ oblivionem inducunt. „ Incrassatus est, & recalcitravit: incrassatus, impini„ guatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem suum, & recessit a Deo sa„ lutari suo. *De voluptariis illis divitibus Dominus ait*: Væ qui opulent„ estis in Sion, qui dormitis in lectis eburneis, & lascivitis in stratis ve„ stris: qui comeditis agnum de grege, & vitulos de medio armenti. „ Qui canitis ad vocem psalterii.. Bibentes vinum in phialis, & optimo un„ guento delibuti; & nihil patiebantur super contritione Joseph. *Talis erat „ dives ille Epulo*. Et epulabatur quotidie splendide. *Quis vero vitæ illius „ voluptariæ exitus*? Mortuus est dives, & sepultus est in inferno. *Unde „ Tertullianus*: Apud inferos, *inquit*, in divite convivia cruciantur, in „ paupere vero jejunia recreantur.

Ecclus. 10. 19.

Apoc. 17. & 18.

Ezech. 16. 49.

Deuter. 32. 49.

Amos 6. 1. 4. 5. 6.

Lib. de Jejuniis.

III. Divites

III. Divites superbi & voluptarii cor durum & immisericors habent in pauperes, oculos suos ab iis avertunt, viscera sua illis claudunt: cum omnia tribuant voluptati & cupiditati, negant omnia caritati. Rapina est de facultatibus suis pauperibus non impertiri. *Rapina pauperis in domo vestra*. Duritia erga pauperes, causa damnationis divitum. *Erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui jacebat ad januam ejus .... & nemo illi dabat*. Vide Lib. 3. *Theolog. Dogmat. & Moral. Tractat. de Peccatis, Capit. 6. Artic. 6. Regula* 5. Divites bonorum suorum temporalium supremum & independens dominium non habent; nec iis uti possunt ut libet, sed secundum voluntatem Dei, & leges ab ipso positas. Obnoxii sunt reddendæ rationi, ut œconomi & dispensatores. *Quemadmodum enim regalis ærarii custos, si commissas sibi pecunias illis, quibus jussus est distribuere, impartiri neglexerit, sed in suas contulerit voluptates & delicias, plectitur & exauctoratur: ita vir dives se gerere debet adinstar Quæstoris cujusspiam, qui ab ipso Deo pecunias pauperibus erogandas acceperit. Quapropter si majorem ejusmodi pecuniarum copiam, quam poscat sua ipsius necessitas, suos in usus convertat, se gravissime plectendum esse noverit. Non enim ejus sunt quæ possidet, sed conservorum quos egestas afflixerit*. Vide *Lib. 3. Theolog. Dogmat. & Moral Tractat. de Peccatis. Cap. 6. Art.* 20. & *Regula* 1. Difficillima igitur divitum salus, ut Christus Dominus pronuntiavit. Fidei veritas est. „ Amen, amen dico vobis, quia dives difficile intrabit in regnum cælorum. Et iterum dico vobis: Facilius est „ camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum „ cælorum &c. *Et Apostolus*: Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia & nociva, quæ mergunt homines in interitum & perditionem ..... Divitibus itaque hujus sæculi præcipe non sublime sapere, neque sperare in „ incerto divitiarum, sed in Deo vivo, qui præstat nobis omnia abunde ad fruendum, bene agere, divites fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam.

Isai. 3. 74.

S. Chrysost. Conc. 2. de Lazar.

FERIA VI. POST DOMINICAM II. QUADRAGESIMÆ.

Crucior in hac flamma. Luc. 16.

CUm pauci sint inter homines, qui amore justitiæ a peccato coerceantur, illos saltem cohibere voluit Christus timore pœnæ, qua nulla gravior ac diuturnior cogitari potest. Ideo in hesterna S. Evangelii lectione Divitem Epulonem in inferno sepultum, bonis omnibus privatum, malis omnibus afflictum, sine fine cruciatum nobis ob oculos posuit. In hodierno vero Evangelio malos & crudeles agricolas qui servos patris-familias, partem cæciderant, partem occiderant, partem lapidaverant, & tandem filium ejus extra vineam ejectum interfecerant, extremis suppliciis affectos commemorat. *Malos male perdet*. Tria consideranda sunt in pœnis damnatorum. 1. Separatio a Deo, quæ pœna damni nuncupatur. 2. Cruciatus ab igne, quæ pœna sensus appellatur. 3. Utriusque pœnæ æternitas. Reprobi a Deo per vim & necessario separabuntur, quia sponte a Deo in hac vita recesserunt. Alligabuntur creaturæ crucianti, quia creaturis delectantibus in hoc mundo adhæserunt. Numquam carebunt supplicio, quia numquam voluerunt carere peccato.

cato. Vide *Lib. 3. Theolog. Dogm. & Moral. Tract. de Peccatis, Cap. 3. n. 2.*

I. Homines carnales & animales in hac vita non capiunt quantum sit malum a Deo separari. Similes sunt pueris rationis usu destitutis, qui non intelligunt quam grave malum sit orbatum esse patre. Corpus quod corrumpitur, aggravat animam. In corpore velut in carcere degens, ignorantiæ tenebris impeditur, ne lucis æternæ, quæ Deus est, bonum contempletur. Verum in momento separationis suæ, Anima ex oppanso corporis erumpit in apertum, in illam puram, meram & suam lucem, videt quantum malum sit recessisse a Deo salutari suo, dereliquisse *fontem aquæ vivæ*, & fodisse sibi *cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas*. Quam crudelis sit æterna illa animæ a Deo separatio, utcumque intelligetis, si cogitetis quam misera sit conditio filii a patre exheredati, sponsæ a sponso repudiatæ, membri a capite & corpore dissoluti. Deus illius hominis pater erat, cælum hereditas: ea privatur ob contumacem inobedientiam, & horrendum ingrati animi vitium. Deus illius animæ sponsus erat, hanc tenere diligebat, ampliſſimam illi contulerat dotem: a sponso amantissimo recessit, fornicata est cum amatoribus multis; ideo cum æterna ignominia repudiatur; & ab honorificentissimo ac suavissimo fœdere penitus aliena pronuntiatur. Christus illius Christiani caput erat, illum sibi ut membrum conjunxerat: sua culpa difforme, distortum, putridumque membrum factum est; propterea resecatur & projicitur. *Voca nomen ejus, Non populus meus* (ait Deus) *Quia vos non populus meus & ego non ero vester*. Cum Absalom, post cædem fratris Ammon, mulieris Thecuitæ opera revocatus esset, ea lege ut faciem Davidis Regis non videret: *Revertatur in domum suam, & faciem meam non videat*: Post biennium misit Joab ad Regem dicens: *Obsecro ut videam faciem Regis: quod si memor est iniquitatis meæ, interficiat me*. Reprobus faciem Dei videre frustra desiderabit, non videbit in æternum. Deum se amisisse culpa sua, ob momentaneas voluptates semper videbit; in hoc defixa erit ejus cogitatio tota æternitate. *Evigilabunt in opprobrium, ut videant semper* ..... Videbit se Deum amisisse absque ulla spe recuperationis. *Peccator videbit, & irascetur, dentibus suis fremet, & tabescet: desiderium peccatorum peribit*. Peccator videbit, & irascetur: sera illa scilicet atque infructuosa pœnitentia. Nam cui magis irascetur, quam sibi, cum dicet, *Quid nobis profuit superbia, & divitiarum jactantia quid contulit nobis?* Videns illum exaltari in gloria, qui Dei mandata implevit, qui disperſit & dedit pauperibus, dentibus suis fremet & tabescet: quia illic erit fletus & stridor dentium. Desiderium peccatorum peribit, nullo succedente solatio.

Ose. 1. 9.

Daniel. 12. 2.

Psal. 113.

Sap. 5. 87.

II. Pœna ignis & quidem veri, cruciari damnatos, fidei veritas est: *Crucior in hac flamma*. Quomodo crucientur, res humanæ rationi incomprehensa. *Ignis* est *æternus*, & *inextinguibilis*; ignis urens, & reficiens, quo miseræ illæ divinæ ultionis victimæ salientur, ut conserventur in pœnis. *Omnis enim igne salietur, & omnis victima sale salietur*. Hæc est *secunda mors*. *Et qui non est inventus scriptus in libro vitæ, missus est in stagnum ignis*. Ignis est Dei vindicis virtute ad cruciandos impios secundum animam, & corpus (cum illud ad damnationis & miseriæ cumulum resumpserit) applicatus. *Ignis succensus est in furore meo, & ardebit usque ad inferni novissima*. O quam *horrendum est incidere in manus Dei vivēntis*! Omne tormentorum genus quolibet momento (si ita de-

Marc. 9.

Apoc. 20. 17.

Deuter. 32. 22.

Hebr. 10. 31.

æter-

æternitate loqui fas eſt) ab igne tartareo damnati patientur, quicquid exquiſitior quæque tyrannorum crudelitas adinvenit umquam ſupplicio-rum ut Martyres cruciaret; quicquid in omnibus morbis ſimul ſumptis acerbius cogitari poteſt, quicquid in tormentis omnibus ſimul ſumptis immanius & terribilius. Ideo locus & centrum tormentorum a Divite epulone appellatur. *Ne & ipſi veniant in hunc locum tormentorum*. Ignis eſt comburens tantum, non illuminans: in nocte enim æterna, in tenebris perpetuis erunt damnati. Dei omnipotentia flammam ſeparat a luce ignis, ad ſupplicium impiorum, qui clauſerunt oculos ne lumen divinæ legis & gratiæ viderent. *Vox Domini intercidentis flammam ignis*. Omnes animæ facultates, omnia corporis damnati membra ignis ille inquiſitor ſcrutabitur, ut per quæ quis peccaverit, per hæc & puniatur; ut pro menſura delicti ſit & plagarum modus; ut quantum peccavit & in deliciis fuit, tantum ei detur tormenti & luctus. Pſalm. 26. Apoc. 18.

III. Cruciabuntur autem ſine pœnarum remiſſione, nullus erit eis tormentorum finis. Vide *Theolog. Dogmat. & Moral. Lib. 3. Tract. de Peccatis, Cap. 3. 3.* Deus mutari non poteſt, verbum ejus immobile eſt, odio ſemper habebit impium & impietatem ejus. Voluntas ejus non mutabitur ab infligendo ſupplicio, ſicut nec reproborum voluntas convertetur umquam a peccato; *Voca nomen ejus, Abſque miſericordia, quia non addam ultra miſereri domui Iſrael, ſed oblivione obliviſcar eorum*. Non habebunt requiem die ac nocte. *Quærent mortem, & non invenient eam: & deſiderabunt mori, & fugiet mors ab eis*. Oſeæ 1. Apoc. 9. 6.

Cum Iſraelitæ viderunt Core, Datan & Abiron in pœnam ſchiſmatis & ſeditionis a terra abſorptos, fugerunt horrore & timore correpti ac pene exanimati, *At vero omnis Iſrael qui ſtabat per gyrum, fugit ad clamorem pereuntium, dicens, Ne forte & nos terra deglutiat*. Et nos timeamus, fugiamus ad Dei miſericordiam. Timeamus, non ignem præcipue & combuſtionem æternam, ſed ſeparationem ſempiternam a Deo, privationem perpetuam viſionis & amoris Dei. „ Lubricos & inhoneſtos „ amatores attendite; ſi quis amore fœminæ laſcivus & nequam veſtit „ ſe aliter quam illi placet. Illa dixerit, Nolo habeas talem byrrhum; „ non habet: Si per hyemen illi dicat, in lacerna te amo, *Eligit tremere, quàm diſplicere*. Numquid illa cui diſplicet, damnatura eſt? Numquid in carcerem miſſura? Numquid tortores adhibitura? Hoc ſolum „ ibi timetur, *Non te videbo*: hoc ſolum ibi contremiſcitur, *Faciem „ meam non videbis .... Si hoc impudica dicit, & terret: Deus dicit, & „ non terret? Sane plurimum, ſed ſi amamus*. Si autem non amamus, „ non inde terremur; ſed terremur ut ſervi, de igne de gehenna, de „ atrociſſimis tartareis minis, de exaggeratiſſimis diaboli angeiis, ejuſque „ ſuppliciis; Vel inde terreamur. Si illud minus amamus, vel illam timeamus. “ Num. 16. 34. S. Auguſt. Ser. 161. alias 16. de Verbis Apoſt. C. 10.

DO-

DOMINICA III. QUADRAGESIMÆ.

Erat Jesus ejiciens dæmonium, & illud erat mutum: & cum ejecisset dæmonium, locutus est mutus, & admiratæ sunt turbæ. Luc. XI. 14.

Prov. 18. LIngua multorum bonorum & malorum fons & origo. *Mors & vita in manu linguæ.* Id in hodierno Evangelio videmus. 1. Dæmon ligat linguam infelicis hominis, illumque mutum efficit, ne se peccatorem confiteatur, ac Deum laudet. 2. Dæmon solvit linguas quorumdam ex Judæis ad blasphemandum & maledicendum Christo. *Quidam autem ex iis dixerunt: In Beelzebub principe dæmoniorum ejicit dæmonia.* 3. Spiritus Sanctus movet linguam piæ mulieris ad laudem Christi Jesu. *Factum est autem, cum hæc diceret: extollens vocem quædam mulier de turba dixit illi: Beatus venter qui te portavit, & ubera quæ suxisti.* Sic triplex est hominum lingua bene vel male utentium genus. Quidam tacent cum loquendum est, illi scilicet qui peccata sua non confitentur. Quidam aliter loquuntur quam loquendum est, ut blasphemi & maledici. Pauci loquuntur ut loquendum est, qui scilicet lingua sua utuntur
Jacobi 3. ad laudem Dei & ædificationem proximi, nec in verbis offendunt, *Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir.* 1. Judæorum blasphemias execremur, & Christianorum blasphemantium longe gravius crimen; quia illi Christum mortalem vitam agentem, illi immortalem, glorioſum, & ad dexteram patris sedentem blasphemant. 2. Compatiamur infelicis hominis statui, quem diabolus possidet ac mutum facit, ac multo magis doleamus vicem peccatoris, cujus linguam ligat & impedit ne peccata sua confiteatur. 3. Piam mulierem Christum palam honorantem & laudantem imitemur.

I. Blasphemiæ gravitas & enormitas. (*Lib.* 4. *Cap.* 4. *Art.* 3. *Regulis* 31. 32. & 33.) In foro conscientiæ nemo blasphemiæ reus absque gravissima pœnitentia absolvendus est. (*Regula* 34.) Quilibet Christianus alterum blasphemantem audiens, ipsum pro virili corripere & objurgare tenetur, & Judici Ecclesiastico vel sæculari denunciare. (*Regula* 34.) Si Deum amamus, noster his in occasionibus zelus prodere se debet. *Contra publicos hostes & Majestatis reos omnis homo miles*, (ait Tertullianus.) Quis vere amicus patitur alterum amico suo obtrectare & maledicere coram se, nec amici partes suscipit ac tuetur, obtrectatoris vero insolentiam comprimit? .... Lethalis peccati rei sunt Judices, qui blasphemos secundum leges non plectunt. (*Regula* 35.) Dei animadversio in blasphemos. (*Art.* 1. *ejusdem capitis, n.* 7.)

II. Dolendus status eorum, quos dæmon spiritaliter possidens, linguam eorum ligat & impedit ne peccata sua confiteantur: quia privat eos bono ad salutem necessario: Bono excellenti: Bono facili. De necessitate confessionis. (*Lib.* 2. *Tract. de Sacrament. Pœnitentiæ, Cap.* 5. *Art.* 3.) Mortuo Naas Rege Ammonitarum, Rex David misit ad Hanon filium eius Legatos, qui consolarentur eum super patris obitu. Cum autem venissent Davidis Oratores in regionem Ammonitarum, dixerunt
2. Reg. 10. principes Ammonitæ Regi Domino suo: *Putas quod propter honorem patris tui miserit David ad te consolatores, & non ideo ut investigaret civitatem, & everteret eam?* Sacerdotes legatione pro Christo funguntur ad

pec-

peccatores, non ſolum ut eorum animas conſolentur, qui peccata ſua apud eos confitentur & deponunt: Sed ut vere pœnitentibus vitam reddant Chriſti auctoritate. Hæretici & impii ſacram illam legationem contemnunt & irrident, & confeſſionem ad exploranda familiarum arcana a Romanis Pontificibus, non a Chriſto inſtitutam blaſphemant. Sed a Chriſto delebuntur, ut Ammonitæ a Davide, niſi convertantur ab errore, & Sacramentalis confeſſionis neceſſitatem agnoſcant. Adverſus eos pugnant Paſtores & Concionatores argumentis ex verbo Dei & traditione firmiſſimis; interimque Deo certaminis exitum commendant, qui ſolus eos vincere poteſt. *Obſide civitatem, & cape eam: ne cum a me vaſtata fuerit urbs, nomini meo adſcribatur victoria*; (aiebat Joab belli Dux ad Davidem loquens per Nuncios.) 2. Reg. 12. 28.

Non ſolum neceſſaria eſt confeſſio Sacramentalis, ſed excellens & utilis. 1. Ad iram Dei placandam. 2. Ad ſatisfaciendum illius juſtitiæ pro peccatis noſtris. 3. Ad mores in melius emendandos. (*Lib. 2. Tract. de Pœnitentia, Cap. 5. Art. 2.*)

Confeſſio facilis, quamvis multis conditionibus inſtructa eſſe debeat. 1. Confeſſio debet eſſe integra. Omnia peccata mortalia Sacerdoti aperire neceſſe eſt: circumſtantias etiam peccati ſpeciem mutantes: circumſtantias denique malitiam peccati plurimum augentes .... Nec vero pudore, nec timore deterreri debet peccator ab integritate Confeſſionis ... Quatuor Confeſſionis impedimenta quomodo removenda? (*Ibid. Art. 6. §. 1.*) Confeſſio ſimplex & nuda eſſe debet, *Ibid. §. 2.*) Confeſſio debet eſſe humilis. Peccata minime excuſanda. (*§. 3.*) Confeſſio debet eſſe lacrymabilis, id eſt, cum contritione conjuncta ..... Quæ rationes elicere debeant lacrymas peccatoris? (*Ibid. §. 6.*) Confeſſio debet eſſe ad obedientiam parata; id eſt, pœnitens paratus eſſe debet ad parendum ſententiæ Sacerdotis in ſacro Tribunali prolatæ, & ad exequendum opera ſibi injuncta, tum in remedium peccati, tum ad ſatisfaciendum juſtitiæ divinæ. (*Ibid. §. 7.*) Confeſſio debet eſſe frequens & accelerata ... Eccleſia ſemper ſuſpectam habuit eorum pœnitentiam, qui ad mortem uſque illam procraſtinant .... Confeſſionis dilatio periculoſa ob multiplicem rationem. (*§. 8.*) Accuratum & diligens examen conſcientiæ præmittendum confeſſioni ... Accuratum, & diligens cenſendum eſt, in quo ea diligentia adhibetur, quæ in gravioris momenti negotiis adhiberi ſolet. (*Art. 7. Regula 6.*) Scrutanda ſunt gravia peccata, quod neceſſitatis eſt; & levia atque venialia, quod maximæ utilitatis. Capiendæ non ſolum beſtiæ immanes, ſed & vulpes parvulæ, quæ demoliuntur vineas. Fodiendus paries; acutis inquiſitionibus cor aperiendum, non externa ſolum, ſed & interna ſolius cordis & voluntatis peccata, cogitationes, intentiones, deſideria rimari oportet. *Exercitabar, & ſcopebam ſpiritum meum .... Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ*: Omnia peccata commiſſionis, & omiſſionis ſpiritualia, & carnalia: in Deum, in te ipſum, in proximum: cordis, oris, operis: ex ignorantia, ex cupiditate, ſive infirmitate, & ex malitia: omnia peccata in decem legis divinæ mandata commiſſa: omnia peccata ſuperbiæ, avaritiæ, luxuriæ, invidiæ, gulæ, iræ, acediæ: peccata in Spiritum Sanctum: peccata occultiſſima: peccata aliena, quæ participatione facta ſunt tua, quia ob cooperationem, conſilium, conſenſum, patrocinium, conniventiam, laudem, jure tibi a Deo imputantur: ut ſingula in Confeſſione aperiens

Cantic. 2. Pſal. 76. 7. Iſai. 38. 15.

Sacer-

Sacerdoti, dicere possis supplex Domino: *Delicta quis intelligit?* *Ab oc-*
Psal. 18. 13. *cultis meis munda me, & ab alienis parce servo tuo.*

III. Imitanda pia mulier Christum honorans & laudans, illique benedicens his verbis: *Beatus venter qui te portavit, & ubera quæ suxisti.* Dei nomen multipliciter laudatur. (*Lib.* 4. *Cap.* 4. *Art.* 1.)

IN EADEM DOMINICA.

Et fiunt novissima hominis illius pejora prioribus.
Luc. xi. 26.

SIcut morbi corporis alii sunt aliis graviores ac periculosiores, difficiliusque curantur; ita peccata alia sunt aliis graviora, non paria, ut post Stoicos asseruit Jovinianus hæreticus. (*Lib.* 3. *de Peccatis*, *Cap.* 2.)

Graviora sunt peccata quæ a Christianis post Baptismum committuntur, quam quæ a Paganis, Turcis, vel Judæis, vel etiam Catechumenis, ob triplicem rationem. (*Ibid. Cap.* 4. *Art. unico*, *Regula* 54.) Peccata post pœnitentiam & remissionem iterata, graviora sunt. Quamobrem Absolutio illis neganda est, qui de iisdem peccatis semper se accusant, & nunquam emendant. Qui pœnitantiam ita agunt, ut in eadem peccata relabantur, fœdissime pœnitentiam agunt... Adversus hanc alternarum prolapsionum & absolutionum fœditatem stylum exacuerunt antiqui Patres.... Quam grave sit frequentium in eadem peccata prolapsionum malum, quam infelix hominum ex consuetudine peccantium status, Christus, & Apostolorum ejus Princeps explicant ..... Quam gravem Deo inferant injuriam iteratæ illæ prolapsiones, luculenter exponit Tertullianus .... Peccatum post remissionem iteratum, gravius est ratione ingratitudinis. (*Lib.* 2. *Tract. de Pœnitentia*, *Cap.* 7. *Art.* 3. *Regula* 11.) Peccata ex pravo habitu & consuetudine commissa, graviora sunt peccatis ex infirmitate commissis ..... Miserabilis status hominis peccandi consuetudine irretiti ..... Gradus quibus ad pravam consuetudinem pervenit anima .... Ex prava consuetudine moralis quædam peccandi necessitas emergit ... Peccandi consuetudo ad cordis duritiem sensim perducit. (*Lib.* 3. *Tract. de Peccatis*, *Cap.* 4. *Art. unico*, *Regula* 82.) Dicat igitur peccator pœnitens cum sponsa: *Expoliavi me tunica mea*, tunica veteris hominis, *Quomodo induar illa? Lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos?*
Cant. 5. 3.

FERIA II. POST DOMINICAM III. QUADRAGESIMÆ.

Utique dicetis mihi hanc similitudinem: Medice, cura te ipsum: Quanta audivimus facta in Capharnaum, fac & hic in patria tua. Luc. 23.

CUm fama & celebritas miraculorum Jesu apud Nazarenos pervulgata esset, illi æmulatione & invidia ducti contra Capharnaitas, apud quos tam crebra & tam insignia prodigia ediderat, sic affecti erant animo, ut illi occasione data lubenter exprobrarent, quod neglecta civitate sua, exteros beneficiis cumularet. Et cur Dominus nulla apud cives

ves ſuos miracula operatus eſt? Ob illorum invidiam. Hoc exemplo & oraculo declaratur (inquit S. Ambroſius) quod fruſtra opem miſericordiæ cæleſtis exſpectes, ſi alienæ fructibus virtutis invideas. *Aſpernator enim Dominus invidorum eſt; & ab iis qui divina beneficia in aliis perſequuntur, miracula ſuæ poteſtatis avertit.* Non otioſe itaque Salvator excuſat; quod nulla in patria ſua miracula fecerit. „ Neque enim cives „ poterat non amare, qui amabat omnes: ſed ipſi ſe caritate patriæ, „ qui invident, abdicarunt. Lib. 4. in Lucam.

Opportuna ergo occaſio ſe nobis offert dicendi contra invidiam, hujuſque morbi originem, gravitatem, & remedia exponendi, ut verbo Dei, & medicinali gratia Salvatoris, cooperante hominis voluntate, curetur. *Medice, cura te ipſum.* Invidiæ parens ſuperbia, ſed ſuperbia parvuli, qui revera in aliquo genere boni inferior eſt illis quibus invidet. *Parvulum occidit invidia.* Id exemplis Cain & Eſau, fratrum Joſephi, & Saulis probatur. Invidia peccatum diaboli. *Invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum: imitantur autem illum qui ſunt ex parte ejus.* Hæc peſtis illius origo. Job. 5. 2. Geneſ. 4. Geneſ. 25. Geneſ. 37. 2. Reg. 18. Sap. 2. 24.

Morbi illius gravitas maxima. „ Radix eſt malorum omnium, fons „ cladium, ſeminarium delictorum, materia culparum. Inde odium ſur- „ git, animoſitas inde procedit. Avaritiam zelus inflammat; dum quis „ ſuo non poteſt eſſe contentus, videns alterum ditiorem. Ambitionem „ zelus excitat, dum cernit quis alium in honoribus auctiorem. Dei ti- „ mor ſpernitur, magiſterium Chriſti negligitur, judicii dies non provi- „ detur. Inflat ſuperbia, exacerbat ſævitia, perfidia prævaricatur, im- „ patientia concutit, furit diſcordia, ira ferveſcit. Hinc Dominicæ pa- „ cis vinculum rumpitur, hinc caritas fraterna violatur, hinc adultera- „ tur veritas, unitas ſcinditur, ad hæreſes atque ad ſchiſmata proſili- „ tur, dum obtrectatur Sacerdotibus, dum Epiſcopis invidetur. “ Quinque filias parit invidia, ſcilicet odium, ſuſurrationem, detractionem, exultationem in adverſis proximi, & afflictionem in proſperis. *Putredo oſſium invidia*: Quia *per livoris vitium ante Dei oculos pereunt etiam fortia acta virtutum* .... Invidia *permanens jugiter malum, & ſine fine peccatum* .... *Tale malum invidia eſt, qua nulla unquam malignitas pejor.* Hujus morbi ſymptomata, vultus minax, torvus aſpectus, pallor in facie, in labiis tremor, ſtridor in dentibus, verba rabida, effrenata convitia, manus ad cædis violentiam prompta. *Noli æmulari ut maligneris ... Obſervabit peccator juſtum, & ſtridebit ſuper eum dentibus ſuis. Dominus autem irridebit eum .... Venenum aſpidum ſub labiis eorum. Quorum os maledictione & amaritudine plenum eſt, velocespedes eorum ad effundendum ſanguinem, Contritio & infelicitas in viis eorum: & viam pacis non cognoverunt, non eſt timor Dei ante oculos eorum.* Nullum peccatum in genere invidiæ gravius eſt fraternæ caritatis invidentia. (*Lib. 3. Theolog. Moral. Cap. 6. Art. 2. Reg. 3.*) S. Cyprian. Tractat. de zelo & livore. Prov. 14. 39. S. Greg. M. Lib. 5. Moral. Cap. 31. S. Cyprian. loco cit. S. Chryſoſt. Hom. 41. in Matth. Pſalm. 36. 8. 12. Rom. 3. 14.

Invidiæ cura difficilis. *Multo malum levius, & periculum minus eſt, cum membra gladio vulnerantur. Facilis cura eſt, ubi plaga perſpicua eſt, & cito ad ſanitatem medela ſubveniente perducitur vulnus quod videtur. Zeli vulnera abſtruſa ſunt & occulta, nec remedium curæ medentis admittunt, quæ ſe intra conſcientiæ latebra cæco dolore clauſerunt.* Vide *Theolog. Dogmat. & Moral. Lib. 3. Tract. de Peccatis, Cap. 9. Art. 1.* Non deſunt tamen remedia ſalutaria contra morbum iſtum lethiferum. 1. Remedium, conſideratio gravitatis iſtius peccati. 2. Conſideratio ignaviæ S. Cyprian. Tractat. de zelo & livore.

invidorum. 3. Consideratio societatis spiritualis, quam inter se fideles habent, cuius ratione alterius bona quisque sua existimare debet. *Nostra sunt, quæ etsi imitari non possumus, amamus in aliis, & amantium fiunt quæcumque amantur in nobis.* 4. Remedium, alienæ virtutis imitatio. *Si invidies justo, res in voluntate est; esto quod doles esse alterum. Non enim emptus es quod tu non es, & alius est: gratis constat, cito constat. Pax in terra hominibus bonæ voluntatis.* 5. Remedium, rerum humanarum contemptus. 6. Studium spiritalis profectus ex doctrina & sermonibus eruditorum virorum & celebrium Concionatorum capessendi. *Fontem scaturientem obturat nemo, sole splendente nemo oculos obvelat, neque illis invidet, sed sibi ipsi comprecatur ut frui contingat.* Vide *Lib. 3. Theolog. Dogmat. & Moral.* Tract. & Cap. superius indicatis, *Art. 3.* Quisquis corporis Christi membrum est, & Dominum Jesum, ejusque Ecclesiam amat; quicquid alia membra habent, id sibi cum aliis commune existimat. *Si amas unitatem, etiam tibi habet quisquis in illa habet aliquid. Tolle invidiam, & tuum est quod habeo: Tollam invidiam, & meum est quod habes. Livor separat, caritas jungit. Oculus solus videt in corpore, sed numquid sibi soli oculus videt? Et manui videt, & pedi videt, & ceteris membris videt.*

S. Greg. M. Pastoral. p. 3. Admon. 11.

S. August. in Psalm. 139.

S. Basil.

S. August. Tract. 32. in Joan.

Tandem cum in hac ægritudine, ceterisque morbis spiritualibus, principium sanitatis non sit in natura, nec in voluntate infirma, sed in sola gratia medicinali Salvatoris, qui sanat omnes infirmitates nostras, illius auxilium jugiter implorandum est ut invidiæ morbum in nobis & in aliis curet, nosque ab ea peste servet incolumes, si animas nostras non infecit. Sed & postquam ab invidiæ morbo, aliisve morbis spiritualibus per Christi gratiam sanati fuerimus, gratia ejus semper *invocanda* est, ne in morbum relabamur. Hoc enim inter medicum hominem, & Deum discrimen est quod „ Medicus homo, cum sanaverit hominem, „ jam de cetero sustentandum elementis & alimentis corporalibus, ut eadem sanitas apto subsidio convalescat atque persistat, Deo dimittit, „ qui præbet ista in carne viventibus cujus erant etiam illa, quæ dum „ curaret, adhibebat. Non enim quemquam Medicus ex his rebus, quas „ ipse creaverit, sanat, sed ex illius opibus qui creat omnia necessaria „ sanis atque vitiosis. Ipse autem Deus, cum per Mediatorem Dei & „ hominum hominem Jesum Christum, spiritualiter sanat ægrum, vel „ vivificat mortuum, id est justificat impium, & cum ad perfectam sa„ nitatem, hoc est, ad perfectam vitam justitiamque perduxerit, non „ deserit si non deseratur, ut pie semper justeque vivatur. Sicut enim „ oculus corporis etiam plenissime sanus, nisi candore lucis adjutus non „ potest cernere: sic & homo etiam perfectissime justificatus, nisi æter„ na luce justitiæ divinitus adjuvetur, recte non potest vivere. Sanat „ ergo Deus, non solum ut deleat quod peccavimus, sed ut præstet et„ iam ne peccemus.

S. August. Lib. de Natur. & Gratia. Cap. 26.

FE-

FER. III. POST DOMINICAM III. QUADRAGESIMÆ.

Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe illum inter te & ipsum solum: si te audierit, lucratus eris fratrem tuum.
Matth. 18.

NUllus certior gradus ad amorem Dei, quam hominis erga hominem caritas, *Diliges proximum tuum sicut te ipsum*. Deum autem ipsum salubriter diligis, si plus quam te diligis Deum. Quod ergo agis tecum, id agendum cum proximo est, ut ipse etiam perfecto amore diligat Deum. *Non enim diligis tamquam te ipsum, si non ad id bonum, ad quod ipse tendis, adducere satagis. Illud est enim unum bonum, quod omnibus tecum tendentibus non fit angustum*. Ex hoc præcepto nascuntur omnia officia societatis humanæ in eo posita, primo ut nulla malitia, nullo dolo malo adversus hominem utamur. Duobus autem modis in hominem peccatur; *Uno, si lædatur; alio, si cum potest, non adjuvetur: quorum neutrum qui diligit, facit*. Secundo, ut proximo benefaciamus, sive secundum corpus, sive secundum animam. Ad corpus pertinet *Medicina*, ad animam *Disciplina*. Medicinæ nomine subsidia omnia hic intelligimus, quæ ad corporis salutem tuendam vel instaurandam sunt necessaria, non solum morborum remedia, sed etiam cibus, potus, indumenta, tectum, defensio. Disciplina duo complectitur, coercitionem, & instructionem. *Coercitio timore, instructio amore perficitur ejus, cui per disciplinam subvenitur. Qui ergo diligit proximum, agit quantum potest ut salvus corpore, salvusque animo sit*. Hoc fundamento nititur officium correptionis fraternæ.

S. August. Lib. de Moribus Eccles. Cath. C. 26.

Fraternæ correptionis officium imperat caritas: dirigere debet prudentia cum manſuetudine conjuncta: ſuſcipere debet correptionis medicamentum docilis humilitas.

I. *Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe illum*. Hoc officium illi debemus, quia frater est, quia ejusdem corporis Christi membrum; quia in extrema necessitate constitutus; gravior enim animæ morbus, quam corporis. Porro si de paupere gravem necessitatem patiente aiunt Patres, *Non pavisti, occidisti*: Quanto magis de peccatore dicendum: Non corripuisti, occidisti; Si errantem proximi bovem vel asinum ad ipsum reducere lege caritatis teneris: multo magis ipsum non solum a Deo errantem, sed perditum teneris ad Deum fraterna correptione revocare. *Si neglexeris, pejor es. Ille injuriam fecit, & injuriam faciendo, gravi se ipsum vulnere percussit: tu vulnus fratris tui contemnis? Tu eum vides perire, vel periisse, & negligis? pejor es tacendo, quam ille convitiando*. Peccant graviter qui fraternæ correptionis officium prætermittunt ex inordinato amore, ex cupiditate, ex timore vel ex stupore. Ne putes te amare filium, servum, amicum, quando illum peccantem non corripis. *Non est ista caritas, sed languor. Noli in homine amare errorem, sed hominem. Hominem Deus fecit, errorem ipse homo fecit. Ama quod Deus fecit, noli amare quod ipse homo fecit. Cum illud amas, illud tollis: cum illud diligis, illud emendas*. Noli timere ne sis molestus amico, ne odium ejus incurras corripiendo peccantem. Numquid non ipsum ligares, si esset phreneticus; non excitares, si letargicus? Nam & phrenetici nolunt

S. August. Serm. 82. alias 16. de Verbis Dom.

S. August. Tract. 7. in Epist. 1. S. Joan.

ligari, & lethargici nolunt excitari: sed *perseverat diligentia caritatis: phreneticum ligare, lethargicum stimulare, ambos amare. Ambo offenduntur, sed ambo diliguntur; ambo molestati, quamdiu ægri sunt indignantur, sed ambo sanati gratulantur.*

Ne igitur *reverearis proximum tuum in casu suo, nec retineas verbum in tempore salutis.* Esto Dei imitator, de quo ait Sapiens: *Eos qui exterrant partibus corripis: & de quibus peccant, admoneris & alloqueris, ut relicta malitia credant in te, Domine.* Esto imitator Christi, qui ad hoc venit in mundum ut destrueret corpus peccati, ut opera diaboli dissolveret. Zelus gloriæ Dei, salus proximi, quem lucraris, ipsa tua utilitas, & promissa caritati præmia te urgeant. Vides fratrem currere ad theatrum: prohibe, mone, contristare, si zelus domus Dei comedit te. Vides alios currere, & inebriari velle? &c. prohibe quos potes, tene quos potes, terre quos potes, quibus potes blandire, noli tamen quiescere. *Amicus est? admoneatur leniter. Uxor est? severissime refrenetur. Ancilla est? etiam verberibus compescatur. Fac quicquid potes, pro persona quam portas, & perficis:* Zelus domus tuæ comedit me. *Si autem fueris frigidus, marcidus, ad te solum spectans, & quasi tibi sufficiens, & dicens in corde tuo, Quid mihi est aliena curare peccata? Sufficit mihi anima mea, ipsam integram servem Deo. Eia, non venit tibi in mentem servus ille qui abscondit talentum, & noluit erogare.....* Noli quiescere lucrari Christo, quia te lucratus est & redemit Christus, illi ad salutem fratris cooperare. Vide *Theolog. Dogmat. & Moral. Lib. 4. Cap. 2. Art. XI. Regulis* 39. 40. 41. 42. 45. 46. 48. 51.

S. August. Tract. 10. in Joan. n. 9.

II. Fraternam caritatem dirigere debet prudentia cum mansuetudine conjuncta. Qui fraternæ correptionis officium exercet, attendere debet cui loquatur, quando loquatur, & qualiter loquatur. Non est corripiendus, nisi quem peccasse certo noveris. Suspicionibus, aut infidis relationibus nihil hac in re tribuendum. *Si peccaverit frater tuus.* Privatim non debent in vitam aliorum inquirere, ut reprehensionis & correptionis materiam inveniant. *Admonet nos Dominus non negligere invicem nostra peccata, non quærendo quid reprehendas, sed videndo quid corrigas.* Unde Spiritus Sanctus per os Sapientis ait: *Ne quæras impietatem in domo justi, & ne vastes requiem ejus.* Omittenda est fraterna correptio, si probabile sit illi qui corripitur nihil profuturam, immo illius occasione in nova crimina ruiturum. *Noli arguere derisorem, ne oderit te.* Neque tamen justo timendum est, ne derisor, cum corripitur, contumelias inferat, sed ne tractus ad odium pejor fiat. Observandum tempus opportunum correctioni. *Homo sapiens tacebit usque ad tempus: lascivus autem & imprudens non servabunt tempus.* Hinc Apostolus: *Insta opportune, inquit, importune, argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina.* Vide *Lib. 4. Theolog. Dogmat. & Mor. Cap. 2. Art. XI. Regula* 51. Servandus est in correptione fraterna ordo a Christo institutus. *Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Si autem non audierit, adhibe tecum adhuc unum vel duos, ut in ore duorum vel trium stet omne verbum. Quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ.* Corripe inter te & ipsum solum, *intendens correctioni, parcens pudori.* Nathan Propheta Davidem Regem corripiens egregium prudentiæ specimen dedit. „ De quo S. Gregorius M. „ Aliquando, inquit, cum hujus seculi Potentes arguuntur, prius per „ quas-

S. August. Ser. 82. alias 6. de Verbis Dom. Proverb. 24.

Prov. 9. 8.

S. Gregor. Lib. 9. Moral. Cap. 24. Eccli 20. 7. 1. Tim. 4.

Matth. 18.

S. August. Ser. 82. alias 16. de Verbis Dom. 2

„ quaſdam ſimilitudines velut de alieno negotio requirendi ſunt: & Reg. 12.
„ cum rectam ſententiam quaſi in alterum protulerint, tunc modis con- S. Greg. M.
„ gruentibus de proprio reatu feriendi ſunt: ut mens temporali potentia 3. p. Paſtor
„ tumida contra corripientem nequaquam ſe erigat, quæ ſuo ſibi judi- C. 1. Admo-
„ cio ſuperbiæ cervicem calcat: & in nulla ſui defenſione ſe exerceat, nit. 3.
„ quam ſententia proprii oris ligat. Hinc eſt quod Nathan Propheta ar-
„ guere Regem venerat & quaſi de cauſa pauperis contra divitem ju-
„ dicium quærebat: ut prius Rex ſententiam diceret, & reatum ſuum
„ poſtmodum audiret, quatenus nequaquam juſtitiæ contradiceret,
„ quam ipſe in ſe protuliſſet. Vir itaque Sanctus & peccatorem conſi-
„ derans, & Regem, miro ordine audacem reum prius per confeſſio-
„ nem ligare ſtuduit, & poſtmodum per invectionem ſecare. Celavit
„ paululum quod quæſivit, ſed percuſſit repente quem tenuit. Pigrius
„ enim fortaſſe incideret, ſi ab ipſo ſermonis exordio aperte culpam
„ ferire voluiſſet: ſed præmiſſa ſimilitudine, eam quam occultabat exa-
„ cuit increpationem. Ad ægrum Medicus venerat, ſecandum vulnus vi-
„ debat, ſed de patientia ægri dubitabat. Abſcondit igitur ferrum medi-
„ cinale ſub veſte, quod eductum ſubito fixit in vulnere, ut ſecantem
„ gladium ſentiret æger antequam cerneret; ne ſi ante cerneret, ſentire
„ recuſaret.

Non eodem modo omnes corripiendi, ſed variis modis, habita ratione ſexus, ætatis, indolis, conditionis, dignitatis. *Seniorem ne increpaveris, ſed obſecra ut patrem, juvenes ut fratres, anus ut matres, juvenculas ut ſorores.* Rori ſimilis eſt caritas, qui variis terrarum, in quas decidit, ſeſe neceſſitatibus attemperat. Eadem ſemper caritas alios parturit, cum aliis infirmatur, ad alios ſe inclinat, ad alios ſe erigit, aliis blanda, aliis ſevera, nulli inimica, *omnibus Mater*. 1. Tim. 5. S. Auguſt.

Manſuetudo prudentiæ adjungenda. „ Fratres, & ſi præoccupatus fue-
„ rit homo in aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis, hujuſmodi inſtrui- Galat. 6.
„ te in ſpiritu lenitatis, conſiderans te ipſum, ne & tu tenteris. Et, 1. Tim. 2.
„ Servum Domini non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes,
„ docibilem, patientem, cum modeſtia corripientem eos qui reſiſtunt ve-
„ ritati: nequando Deus det illis pœnitentiam ad cognoſcendam verita-
„ tem, & reſipiſcant a diaboli laqueis, a quo captivi tenentur ad ipſius
„ voluntatem. *Dilige, & dic quod voles.* Foris terribiliter perſonet in-
„ crepatio, intus lenitatis teneatur dilectio .... Neque ergo conſentientes S. Auguſt.
„ ſitis malis, ut approbetis; neque negligentes, ut non arguatis; neque Ser. 68. alias
„ ſuperbientes, ut inſultanter arguatis.“ Vide *Lib. 3. Theolog. Dogmat.* 18. de verb.
& Moral. Cap. 2. Art. XI. Regula 59. Dom.

III. Chriſtianus quiſque peccans correptionis medicamentum docili & humili animo ſuſcipere debet, cum a fratre corripitur. *Plus proficit correptio apud prudentem, quam centum plagæ apud ſtultum,* (ait Sapiens.) *Auris, quæ audit increpationes vitæ, in medio ſapientium commorabitur. Qui abjicit diſciplinam, deſpicit animam ſuam: qui autem acquieſcit increpationibus, poſſeſſor eſt cordis ..... Viro, qui corripientem dura cervice contemnit, repentinus ei ſuperveniet interitus: & eum ſanitas non ſequetur.* „ Correptionis impatientes homines faciunt ſuperbia & amor pro-
„ prius. Sicut recti de quibuſdam, quæ ab eis non recte geſta ſunt,
„ correptionis vocem, miniſterium caritatis æſtimant: ſic perverſi con-
„ tumeliam deriſionis putant. Illi ſe protinus ad obedientiam ſternunt:
„ iſti ad inſaniam ſuæ defenſionis eriguntur. Illi correptionis adjuto- Prover. 19. 10. Prover. 15. 31. 32. Prov. 29. 1. S. Greg. M. lib. 10. Moral. C. 3.

„ rium, vitæ ſuæ patrocinium deputant, per quod dum præſentis *viti*
„ culpa corripitur, venturi Judicis ira temperatur: iſti dum ſe impet
„ redargutione conſpiciunt, gladium percuſſionis credunt: quia dum per
„ correptionis vocem culpa detegitur, præſentis gloriæ opinio fœdatur.
Prov. 9. „ Hinc quippe in laudem juſti per Salomonem dicit Veritas: *Doce ju-*
„ *ſtum, & feſtinabit accipere*. Hinc pravorum contumaciam deſpicit
„ dicens: *Qui erudit deriſorem, ipſe ſibi facit injuriam*. Nam fit plerum-
„ que ut cum correpta in ſe mala defendere nequeunt, ex verecun-
„ dia pejores fiant; ac ſic in ſua defenſione ſuperbiant, ut quædam vi-
„ tia contra viam corripientis exquirant, & eo ſe criminoſos non æſ-
„ ment, ſi crimina & aliis imponant. Qui cum vera invenire nequeunt,
„ fingunt: ut ipſi quoque habeant, quod non impari juſtitia increpare
videantur.

S. Auguſt. Epiſt. 82. alias 19. Scite igitur S. Auguſtinus ait: *Multo eſt mirabilius & laudabilius, li-benter accipere corrigentem, quam audacter corrigere deviantem.*

FER. IV. POST DOMINICAM III. QUADRAGESIMÆ.

Quare & vos tranſgredimini mandatum Dei propter traditionem veſtram? Matth. 15.

QUæ Scribis & Phariſeis vitia Chriſtus exprobrat, majori Chriſtianorum parti exprobrari jure poſſunt. Ex iis enim qui pietatem profitentur, plurimi externa dumtaxat religionis opera faciunt, ſpiritum vero religionis non habent: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe eſt a me*. Specie pietatis illudunt hominibus, *Deo ſervire*
Matth. 23. videntur, & cupiditati ſuæ ſerviunt aut ambitioni, Deo utuntur ut fruantur mundo. *Similes ſepulcris dealbatis, quæ a foris parent homini-bus ſpecioſa, intus vero plena ſunt oſſibus mortuorum, & omni ſpurcitia:* Sic exterius juſti videntur hominibus, *intus autem* pleni ſunt *hypocriſi & iniquitate*. Alii quædam pietatis exercitia ab hominibus inventa ſtudioſe ſectantur & obſervant: Legis vero divinæ præcepta negligunt. *Irritum feciſtis mandatum Dei propter traditionem veſtram*. Alii benignos & commodos Directores quærunt & eligunt, qui eos in via Chriſtianæ profeſſionis dirigant ſecundum opiniones & doctrinas hominum, qui eorum cupiditatibus blandiantur, & Chriſti jugum emolliant. Moralis Evangelicæ puram lucem non amant, expaveſcunt ſi per eam illos di-
Job. 24. rigere velint conſcientiæ Moderatores. *Si ſubito apparuerit aurora, arbi-trantur umbram mortis*. Cæci ſunt, & cæcitatem ſuam amant; cæci ſunt, & ductores cæcos habere malunt quam videntes. *Cæci ſunt & duces cæcorum*. Plurimi denique, & pene omnes omnis ſexus, ætatis, ſtatus, conditionis, Dei mandata tranſgredi non verentur. Omnes declinaverunt, ſimul inutiles facti ſunt, non eſt qui faciat bonum. *Quare & vos tranſgredimini mandatum Dei?* Quam excuſationem proferre poſſunt? Nullam omnino. Siquidem Mandatorum Dei obſervantiam ſuadent. 1. Auctoritas & beneficentia Dei Chriſtique jubentis. 2. Facilitas illa adimplendi. 3. Felicitatis æternæ iis, qui illa obſervant, promiſſio.

Exod. 20. 21. Deut. 56. I. His verbis, *Ego ſum Dominus Deus tuus*, quæ Deus Decalogo præmittit, cum Majeſtatem, tum bonitatem ſuam commendat, quæ in Legislatore conjuncta eſſe oportet, ut Majeſtas legibus auctoritatem, bonitas amorem obſervandæ legis apud ſubditos conciliet. Dominum ergo &

Deum

Deum se nuncupat, ut priori nomine majestatem, altero bonitatem suam hominibus significet. Addit ad beneficentiæ suæ commendationem, *Qui eduxi te de terra Ægypti, & de domo servitutis*. Quod beneficium etsi Judæis tantum videtur convenire ab Ægyptiorum dominatione liberatis: tamen si salutis nostræ interiorem rationem spectemus, quam Deus misso propter nos Filio suo per illum operatus est, multo magis ad Christianos homines pertinet: qui non ex Ægyptiaca servitute, sed e peccati & umbræ mortis regione, ac potestate tenebrarum a Deo erepti, atque in regnum Filii ejus translati sunt. *Ecce dies veniunt, & non dicetur ultra: Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra Ægypti; sed, Vivit Dominus, qui eduxit filios Israel de terra Aquilonis, & de universis terris ad quas ejeci eos: & reducam eos in Terram suam, quam dedi patribus eorum. Ecce ego mittam Piscatores multos, & piscabuntur eos.* Jerem. 16.
Clamemus igitur ad Dominum cum Propheta. *Manus tuæ fecerunt me & plasmaverunt me, da mihi intellectum ut discam mandata tua.* „ Nam Psalm. 118. 73.
„ mandata Dei multi discunt, & non discunt. Noverunt enim ea
„ quadam notitia, & rursus quadam ignorantia, quoniam non fa- S. August.
„ ciunt, non noverunt. Eo modo ergo dixit, *Ut discam mandata tua*, Serm. 17. 18. & 19. in
„ ea scilicet notitia qua fiunt. Hoc autem non fit nisi per dilectionem, hunc Psal-
„ ubi qui facit habet delectationem: *Manus tuæ fecerunt me; Da mihi* mum.
intellectum ut discam mandata tua. Quia tu formasti, tu reforma: ut fiat in corpore Christi quod ait Apostolus; *Reformamini in novitate sensus vestri*. Vide *Lib.* 4. *Theologor. Dogmat. & Moral. Cap.* 2. *Art.* 3. Rom. 12.

II. Mandata Dei non solum impossibilia non sunt, immo vero facillima & suavissima, dulciora super mel & favum. *Jugum meum suave est, & onus meum leve* (inquit Christus Jesus) *Hæc est enim caritas Dei* (inquit dilectus Discipulus) *ut mandata ejus custodiamus, & mandata ejus gravia non sunt.* Matth. 11. 28.
„ Nam amor in Legislatorem, facilem, & gratam fa- S. Joan.
„ cit legem, etsi videatur aliquam habere difficultatem ..... Alia sar- Chrysost. in
„ cina premit & aggravat te, Christi autem sarcina sublevat te. Alia Psal. 101.
„ sarcina pondus habet, Christi sarcina pennas habet. Nam & avi si S. August. in
„ pennas detrahas, quasi onus tollis; & quo magis onus abstulisti, eo Psal. 69.
„ magis in terra remanebit. Quam exonerare voluisti, jacet: non volat,
„ quia tulisti onus: Redeat onus, & volat. Talis est Christi sarcina.
„ Portent illam homines, non sint pigri: & invenient quam sit levis,
„ quam suavis, quam jucunda, quam rapiens in cælum & eripiens a
„ terra. " Omnia dura & laboriosa cupiditas prorsus facilia & levia efficit: quid igitur caritas non faciat? Vide *Lib.* 3. *Theol. Dogmat. & Moral. Cap.* 2. *Art.* 4.

III. Lex vetus temporalia dumtaxat bona expresse aperteque promittebat. *Omne mandatum, quod ego præcipio tibi hodie, cave diligenter ut facias: ut possitis vivere, & multiplicemini, ingressique possideatis Terram, pro qua juravit Dominus patribus vestris.* Deut. 8. 1. Evangelium vero spiritualia & æterna bona promittit. Illa remunerationem terrenam, istud felicitatem æternam pollicetur. Unde novum Testamentum Apostolus vocat *Introductionem melioris spei, per quam proximamus ad Deum*; Et Jesum *melioris Testamenti sponsorem & Mediatorem* esse docet, *Quod in melioribus repromissionibus sancitum est*. In hoc autem maxime suam in nos clementiam, & summæ bonitatis divitias Deus ostendit, quod cum sine ullo præmio cogere nos potuisset ut ejus gloriæ serviremus, voluit tamen suam gloriam cum utili- Hebr. 7.

tate noſtra conjungere: ut quod homini utile, idem eſſet Deo glorioſum. Vide *Lib.* 4. *Theol. Dogm. & Mor. Cap.* 2. *Art.* 5. Agnoſcite ergo quotquot mundi leges & mores ſequimini, poſthabitis & neglectis Dei mandatis. *Quoniam nihil melius eſt quam timor Dei: & nihil dulcius quam reſpicere in mandatis Domini, Gloria magna eſt ſequi Dominum.*

Eccli. 23. 37. 38.

FERIA VI. POST DOMINICAM III. QUADRAGESIMÆ.

Reſpondit Jeſus, & dixit ei: Si ſcires donum Dei, & quis eſt qui dicit tibi, Da mihi bibere, tu forſitan petiiſſes ab eo, & dediſſet tibi aquam vivam. Joan. 4.

PRetioſum illud donum Dei, de quo Jeſus cum Samaritana muliere loquitur, & cujus deſiderium illi inſpirat, gratia Dei eſt. Hoc donum omnibus donis temporalibus incomparabiliter antecellit; majoris adhuc doni, ſcilicet glorię principium & pignus eſt. Sine hoc dono nihil poſſumus, cum illo poſſumus omnia; quo fit ut bonum operemur, quo prohibemur a malo, quo totum ſumus, ſi quid coram Deo ſumus. *Gratia Dei ſum id quod ſum.* Cęleſtis hujus doni excellentiam cognoſcere, officii noſtri eſt, ne cognitionis hujus defectu deeſſe nos contingat noſtris erga Auctorem gratię officiis. *Si ſcires donum Dei.* 1. Gratia donum Dei mere gratuitum eſt: aſſidue ergo a Deo petenda eſt in oratione. 2. Gratia libertatem noſtram ſuaviter allicit, monet, ac regit: ipſi ergo fideliter cooperandum. 3. Gratia efficaciſſime & invictiſſime in nobis & nobiſcum operatur omne bonum: ad eam igitur humiliter referendum eſt quicquid boni agimus, & gratiæ Deo ſemper agendę ſunt. Catholicas illas de gratia Chriſti veritates in Samaritanę mulieris converſione hodierna Sancti Evangelii lectio nos docebit.

I. Gratiam ſecundum merita noſtra non dari, fidei dogma eſt. Hoc probat ipſum gratię nomen. *Si* enim *gratia, jam non ex operibus, alioquin gratia jam non eſt gratia,* (ait Apoſtolus) Et, *Gratia eſtis ſalvati per fidem, & hoc non ex vobis. Dei enim donum eſt: non ex operibus, ut ne quis glorietur.* Nullum enim bonum opus primam gratiam prędecit, cum de noſtro non habeamus niſi mendacium & peccatum. Hęc ſunt inconcuſſa fidei dogmata, S. Auguſtino interprete:

Rom. xi. 6. Epheſ. 2. 8.

S. Auguſt. Epiſt. 217. alias 107. 4

Scimus gratiam Dei nec parvulis nec majoribus ſecundum merita noſtra dari.

Scimus majoribus ad ſingulos actus dari.

Scimus non omnibus hominibus dari, & quibus datur, non ſolum ſecundum merita operum non dari, ſed nec ſecundum merita voluntatis eorum quibus datur.

Scimus quibus datur, miſericordia Dei gratuita dari.

Scimus quibus non datur, juſto Dei judicio non dari.

Rom. xi. 35. 36.

Semper nos prevenit Deus in benedictionibus dulcedinis. *Quis enim prior dedit illi, & retribuetur ei? Quoniam ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia.* Gratiam donum eſſe miſericordię Dei omnino gratuitum, Samaritanę mulieris admirabilis converſio demonſtrat, ſiquidem nihil in ipſa pręceſſit quo gratiam advocare poſſet vel promereri: Quin immo gravia impedimenta pręceſſerunt, ſcilicet error in mente, & depravatio in voluntate. Samaritanorum religio Judaiſmus erat idololatrię mixtus, errorum & veritatum confuſio. Quod mores attinet, impudi-

ca

ea erat profeſſione, & quinque virorum ſucceſſive concubina. Hanc tamen miſericordia ſua prævenit Chriſtus Jeſus. Propter illam fatigatur ex itinere, portat pondus diei & æſtus, ut perditam illam ovem inveniat bonus Paſtor; illam ſedens exſpectat ad puteum Jacob, illam docet altiſſima veræ Religionis myſteria; propter eam cibum negligit, illi deſiderium gratiæ ſuæ & Evangelicæ veritatis inſpirat. O vere gratuitum divinæ miſericordiæ donum! *Si ſcires donum Dei.*

Vobis ipſis attendite, fratres, nonne Samaritana muliere pejores eſtis; Chriſtum ignorabat illa, vos cognoviſtis, & illum nihilominus offendere non timetis, legem ejus ſpernere non erubeſcitis: Peccatrix erat antequam a Chriſto vocata eſſet: Vos poſt vocationis & baptiſmi gratiam in gravia & innumera peccata lapſi eſtis. Ne tamen deſperetis. Pro vobis fatigatus eſt Jeſus, non modo uſque ad fontem, ſed uſque ad crucem, in quo pro vobis mortuus eſt. Non fontem ſolum aquæ vivæ, ſed ſanguinis ſui vobis offert, quo vos a peccatis abluat. Sed & in tribunali Pœnitentiæ vos exſpectans, vocat immeritos, indignos, repugnantes. Ne dubitetis gratuitum id eſſe miſericordiæ illius donum. Illius ergo gratiam quotidie, ferventer, ſine intermiſſione deſiderate, poſtulate; impedimenta illi objicere, nova cumulando peccata, ceſſate. *Si ſcires donum Dei, & quis eſt qui dicit tibi, Da mihi bibere, tu forſitan petiiſſes ab eo, & dediſſet tibi aquam vivam.*

II. Licet gratia ſit a temporibus, locis, occaſionibus, indole & moribus hominum penitus independens, *Cui tempus agendi ſemper adeſt, nec moribus illi fit mora, nec cauſis anceps ſuſpenditur ullis:* Deus tamen gratiam ſuam illorum indoli ut plurimum attemperat, ſemper accomodat voluntati, eam ut ſervatis libertatis juribus ſuaviter applicat ad conſenſum & ad opus. *Quis enim animo complectitur aliquid quod eum non delectat? Quis autem habet in poteſtate ut vel occurrat quod eum delectare poſſit, vel delectet cum occurrerit? Cum ergo nos ea delectant quibus proficiamus ad Deum, inſpiratur hoc & præbetur gratia Dei, non nutu noſtro & induſtria, aut operum meritis comparatur.* Amore & voluptate facit ut *magis delectet quod præcipit, quam delectat quod impedit.* Trahit ſua quemque voluptas: non neceſſitas, ſed voluptas trahit. Sic ad Chriſtum trahitur homo, qui delectatur veritate, delectatur juſtitia, delectatur beatitudine & ſempiterna vita, quod totum Chriſtus eſt. *Dominus dabit benignitatem, & terra noſtra dabit fructum ſuum.* Nam divina Sapientia *Attingit a fine uſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuaviter.* Vide *Lib. 1. Tholog. Dogmat. & Moral. Quæſt. 2. Art. 2. §. xi. numer. xii.*) Id in Samaritanæ mulieris converſione demonſtratur. Illam enim Sapientia incarnata Chriſtus Jeſus ad gratiæ & vitæ cæleſtis deſiderium accendit, hanc ipſi proponens ſub familiari aquæ ſymbolo, aquam ab illa petens naturalem, & ſupernaturalem ſpondens, a puteo Jacob evehens mentem ejus ad fontem myſticum aquæ e cælo ſcaturientis, & ſalientis in vitam æternam, & ſitim rerum omnium terrenarum in anima extinguentis. *Qui autem biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non ſitiet in æternum: ſed aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ ſalientis in vitam æternam.* Ad fontem Jacob doctrinæ ſuæ retia tetendit divinus animarum Venator, ut pauperem ancillam erudiret. Eſca erat humanitas & benignitas docentis, hamus latens virtus divinitatis, qua felicis illius mulieris cor capitur, & aquam propoſitam a Salvatore ardenter deſiderat, humiliter poſtulat: *Domine, da*

S. Proſper. poem. de Ingratis.

S. Auguſt. Lib. 1. ad Simplician. Quæſt. 2.

S. Auguſt. alibi. Idem Tract. 26. in Joan.

Pſal. 84. 13. Sap. 8. 1.

mihi hanc aquam, ut non sitiam, neque veniam huc haurire. Illius infirmitati condescendit Jesus, ad confessionem & horrorem ac detestationem
Joh. 16. 17. peccati illam suaviter adducit, ejus pudori parcens. *Obstetricante manu ejus eductus est coluber tortuosus*. Dicit ei Jesus, *Vade, voca virum tuum*. *Respondit mulier, & dixit*: *Non habeo virum*: *Dicit ei Jesus*: *Bene dixisti quia non habes virum*: *quinque viros habuisti, & nunc quem habes, non est tuus vir*: *hoc vere dixisti*. Ubi ægram Samaritanæ illius mulieris voluntatem lenibus medicamentis curavit cælestis Medicus, mentem ejus illuminat, depulsis errorum tenebris. Illius curiositati condescendit, illius dubiis respondet, objectionibus satisfacit Doctor justitiæ; ad fidem illam invitat, & suaviter applicat mentem, movet conjungitque voluntatem: quia nemo credere potest nisi volens: *Mulier, crede mihi, quia venit hora, quando neque in monte hoc, neque in Jerosolymis adorabitis Patrem. Vos adoratis quod nescitis; nos adoramus quod scimus, quia salus ex Judæis est. Sed venit hora, & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate: nam & Pater tales quærit qui adorent eum. Spiritus est Deus, & eos, qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare*. Denique mulieri, quæ illum ut Prophetam dumtaxat lubenter audiebat, & quæ loquebatur Mysteria, docenda respondebat a Messia, quem Samaritani, tametsi a Judæis acerbo & diuturno schismate divisi, pariter exspectabant, se Christum esse revelat. *Ego sum qui loquor tecum*. Sic mulier *ordinatur in fide, & regitur bene victura*. Postquam audivit hoc, *Ego sum qui loquor tecum*, jam ultra quid diceret?

S. August. Tract. 16. in Joan.

Cum Deus voluntates nostras tam suaviter moveat per gratiam suam, ipsi fideliter cooperari debemus, *Contemplantes ne quis desit gratiæ Dei*.

Hebr. 12. 15. S. August. Serm. 156. alias de Verbis Apost. Ephes. 2.

„ Neque enim templum suum sic de vobis ædificat Deus, quasi de lapidibus qui non habent motum suum: levantur, a structore ponuntur. Non sic sunt lapides vivi, *Et vos tamquam lapides vivi coædificamini in Templum Dei*. Ducimini, sed currite vos: Ducimini, sed sequimini. Quia cum secuti fueritis, verum erit illud, *Quia sine illo nihil facere potestis*.

III. Gratia efficacissime & invictissime in nobis, & nobiscum operatur omne bonum. *Nemo potest venire ad me*, inquit Christus, *nisi Pater qui misit me, traxerit eum*. Non ait, *duxerit*, quasi præcesserit voluntas. Quis trahitur, si jam volebat? Et tamen nemo venit, nisi velit.

Joan. 6. 44.

S. August. Lib. 1. Ad Bonifac. C. 19.

Trahitur ergo miris modis ut velit, ab illo qui novit intus in ipsis hominum cordibus operari; non ut homines, quod fieri non potest, nolentes credant, sed ut volentes ex nolentibus fiant. Certum est nos velle cum volumus, sed ille facit ut velimus bonum, de quo dictum est: *Præparatur voluntas a Domino*: de quo dictum est, *A Domino gressus hominis diriguntur, & viam ejus volet*: de quo dictum est: *Deus est qui operatur in vobis & velle*. Certum *est nos facere cum facimus, sed ille facit ut faciamus, præbendo vires efficacissimas voluntati*: qui dixit: *Faciam ut in præceptis meis ambuletis, & judicia mea custodiatis, & operemini*. Vide Lib. 1. *Theolog. Dogm. & Moral. Quæst.* 2. *Art.* 2. §. XI. Sub isto titulo, *Vis efficacissima divinæ Gratiæ*.

Idem, Lib. de Grat. & Lib. Arbit. Cap. 16.

Ezech. 36.

Victrix divinæ Gratiæ virtus & efficacia in Samaritanæ mulieris conversione mirabiliter eluxit; siquidem intus egit, cor aperuit & convertit ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, a libidine ad castitatem. a Gratia victa, servit gratiæ triumphis. Lucem Evangelii civibus

suis

ſuis infert: Apoſtolico munere ante Apoſtolos fungitur. Ut illi naviculam & retia, ſic illa hydriam relinquit, quæ retro erant oblita, & ad anteriora extendens ſemetipſam. *Reliquit ergo hydriam ſuam mulier, & abiit in civitatem, & dicit illis hominibus: Venite & videte hominem, qui dixit mihi omnia quæcumque feci. Numquid ipſe eſt Chriſtus?* Projecit *cupiditatem, & properavit annuntiare veritatem.* S. Auguſt. Tract. 15. in Joan.

Cum tanta ſit gratiæ Chriſti virtus & efficacia, ut faciat ex nolentibus volentes, ex repugnantibus conſentientes, ex oppugnantibus amantes, & vincat delectationem concupiſcentiæ fortiori dilectione & delectatione juſtitiæ, converſionem noſtram (ſi Chriſto in nobis operante contingat) & quicquid boni agimus, referre debemus in laudem gloriæ gratiæ ejus: ſiquidem ideo dictum eſt ab Apoſtolo, *Non volentis neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei, ut totum Deo detur, qui hominis voluntatem bonam & præparat adjuvandam & adjuvat præparatam.* A gratia denique feliciter debellati, terrenas voluptates faſtidire debemus, verbiſque & exemplis alios ad Chriſtum Jeſum adducere. *Venite, & videte; Accedite ad eum, & illuminamini, Guſtate & videte quoniam ſuavis eſt Dominus.* Rom. 9. 16. S. Auguſt. Enchirid. Cap. 32.

DOMINICA IV. QUADRAGESIMÆ.

Erat proximum Paſcha .... Accepit ergo Jeſus panes, & cum gratias egiſſet, diſtribuit diſcumbentibus. Joan. vj. 4. & 11.

CUm admirabilis illa quinque panum multiplicatio figura ſit inſtitutionis ſacroſanctæ Euchariſtiæ, & virorum quaſi quinque millium diſcumbentium ex eis refectio ſit figura Communionis: & paulo ante Paſcha patratum ſit a Chriſto celebre illud miraculum, cujus etiam occaſione Euchariſtiæ inſtitutionem Salvator noſter promiſit, ſe panem eſſe vivum declarans, qui de cælo deſcendit: Carnem ſuam vere eſſe cibum, & ſanguinem ſuum vere eſſe potum: & qui manducat ejus carnem, & bibit ejus ſanguinem, in eo manere, ſeque in illo, & habere vitam æternam: Idque neceſſarium eſſe ut homines vitam ſpiritalem & immortalem obtineant: *Amen, amen, dico vobis: Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*: Evangelium, temporiſque opportunitas invitant ut de præparatione ac diſpoſitionibus ad ſacram Euchariſtiæ communionem ſermonem faciam ad utilitatem veſtram & ædificationem; ut proximo Paſchate Chriſti corpus digne recipiatis, & pane vivo, qui de cælo deſcendit, reficiamini, ſecundum præceptum Eccleſiæ, ad ſalutem Animarum veſtrarum. Joan. 6. 54.

I. Panibus a Chriſto admirabiliter multiplicatis reficiuntur, qui ſanati ante fuerant ab infirmitatibus ſuis. *Sequebatur eum multitudo magna, quia videbant ſigna quæ faciebat ſuper his qui infirmabantur.* 2. Qui Chriſtum trans mare ſequuntur, & cum ipſo in montem aſcendunt. *Abiit Jeſus trans mare Galilææ ... Subiit in montem Jeſus, & ibi ſedebat cum Diſcipulis ſuis.* 3. Super fœnum diſcumbere jubentur ut comedant. *Erat autem fœnum multum in loco.* 4. Poſtquam refecti fuere, Chriſtum magnificaverunt, & Regem facere decreverunt. *Illi ergo homines cum vidiſſent quod Jeſus fecerat ſignum, dicebant, Quia hic eſt Propheta qui venturus eſt in mundum. Jeſus ergo cum vidiſſet quia venturi eſſent,*

ut

ut raperent, & facerent eum Regem, fugit iterum in montem ipſe ſolus. Hæ circumſtantiæ ſignificant diſpoſitiones ad ſacram Communionem neceſſarias, ex fructum ex ea percipiendum. 1. Neceſſe eſt ut a morbis peccatorum per pœnitentiam ſanati ſint qui ad ſacram Menſam accedunt. 2. Ut Chriſtum ſequantur in montem; amore ejus incenſi in virtutibus Chriſtianis & bonis operibus ſe excerceant. 3. Humilient ſe & indignos agnoſcant Pane cæleſti, conſiderantes carnis ſuæ fragilitatem, ac vilitatem, quod ſeſſione ſuper fœnum ſignificatur: *Omnis caro fœnum, & omnis gloria ejus tanquam flos agri.* Poſt ſacram Communionem laudandus Deus, Chriſto gratiæ immortales agendæ; coſtituendus eſt Rex cordis noſtri, omnes cupiditates noſtræ illius imperio ſubjiciendæ ſunt.

Iſai. 40. 6.

I. Nullus, ſibi conſcius peccati mortalis Euchariſtiam ſumere debet aut poteſt abſque novo peccato lethali, graviſſimoque ſacrilegio. (*Lib. 2. Tract. De Euchariſtia, Cap. 5. Art. 1. Propoſitione 2.*) Pœnæ indigne communicantibus a Deo vindice inflictæ. (*Ibid.*) Ad vetera ſacrificia accedere non licuit immundis: Multo minus licet Euchariſtiam ſumere iis qui lethalis peccati rei ſunt. (*Ibid.*) Ozæ Arcam tangentis audacia & pœna. (*Ibid.*) Quam grave ſcelus indigne communicantium: (*Ibid.*) Soli Chriſti diſcipuli ejus menſa digni. (*Ibidem*) Indigne communicantes, dæmoniacis pejores. (*Ibid.*) Spiritales aquilæ eſſe debent, Chriſti corpus ſumpturi. (*Ibid.*) Indigne communicantes non minus rei carnificibus qui Chriſti ſanguinem fuderunt. (*Ibid.*) Pœnitentes olim a ſacris Myſteriis excluſi, multo magis excludendi peccatores qui pœnitentiam non agunt. (*Ibid.*) Præparatio ad ſacram Communionem ſolemni Feſto imminente. (*Ibid.*) Lethalis peccati rei, vel ipſo ſanctiſſimi Sacramenti aſpectu indigni ſunt. (*Ibid.*) Actus Fidei, diſpoſitiones ad ſacram Communionem neceſſariæ (*Art. 2. §. 1.*) Conſcientiæ puritas, diſpoſitio ad ſacram Communionem neceſſaria. (*Ibid.*) Amor Dei, & concordia cum proximo (*Ibid. n. 5. 6.*) Pii deſiderii fervor neceſſarius. (*Ibid. num. 7.*) Humilitas, diſpoſitio ad ſacram Communionem neceſſaria. (*Ibid. n. 8.*) Continentia, diſpoſitio ad ſacram Communionem. (*§. 2. num. 8.*) Probari & expiari diutius debent, qui in peccata carnis prolapſi ſunt, prius quam ad ſacram Menſam accedere permittantur. (*Ibidem num. 12.*) Quid poſt ſacram Communionem agendum? Sacræ Communionis diebus eleemoſynæ pauperibus largius erogandæ. A deliciis & jocis omnino temperandum eſt, & Chriſto Regi noſtro ſanctis exercitationibus ac meditationibus, piiſque operibus adſiſtendum. Paſſio Domini recolenda. *Quotieſcumque manducabitis panem hunc, mortem Domini annunciabitis.* Juramentum fidelitatis Chriſto renovandum.

1. Cor. 10.

Prover. 23. 1. *Quando ſederis ut comedas cum principe, diligenter attende quæ appoſita ſunt ante faciem tuam: & ſtatue cultrum in gutture tuo, ſi tamen habes in poteſtate animam tuam . . . Quæ Menſa eſt potentis, niſi unde ſumitur corpus & ſanguis ejus, qui animam ſuam poſuit pro nobis? & quid eſt ad eam ſedere, niſi humiliter accedere? & quid eſt conſiderare & intelligere quæ apponuntur tibi, niſi digne tantam gratiam cogitare?* Cultrum in gutture ponendum, id eſt, Dei verbo, velut gladio acuto, pertingente uſque ad diviſionem ſpiritus & animæ, probare nos debemus, antequam ad ſacram communionem accedamus. *Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat.* In Verſione LXX. Interpretum hoc Proverbiorum loco legitur: *Et mitte manum tuam, ſciens quia talia te oportet præparare.* Id eſt, ut S. Auguſtinus explicat: Sicut Chriſtus

S. Auguſt. Tract. 33. in Joan.

» pro

„ pro nobis animam posuit, sic & nos debemus pro fratribus animas „ ponere. Sic enim, ut ait S. Petrus, *Christus pro nobis passus est, nobis* „ *relinquens exemplum, ut sequamur vestigia ejus.* Hoc beati Martyres 1. Petri 2. 14.
„ ardenti dilectione fecerunt: Quorum si non inaniter memorias cele- „ bramus, atque in convivio, quo & ipsi saturati sunt, ad Mensam „ Domini accedamus, oportet, ut quemadmodum ipsi, & nos talia præ- paremus. *Ne desideres de cibis ejus, in quo est panis mendacii.* Qui pane veritatis cibatus est, panem mendacii absit ut desideret. Panis mendacii est quicquid corruptæ hominis voluntati blanditur, quicquid cupiditatem fovet. Panis cæli fastidium rerum terrenarum ingenerare debet, quæ panis sunt mendacii, non nutriens animam, sed debilitans. Manna cibatus, cucumeres, pepones, porros & allia Ægypti non appetat.

IN EADEM DOMINICA.

Jesus ergo cum vidisset, quia venturi essent ut raperent & facerent eum Regem, fugit iterum in montem ipse solus. Joan. vj. 15.

OMnis Christi actio, nostra est instructio. Christus quamvis cæli terræque optimo jure Rex & Dominus, temporalis Regni dignitatem honoremque fugit. Non erat cur se excusaret a capessendo Regno, dicens: *Non sum Medicus, & in domo mea non est panis, nolite constituere me Principem populi.* Corporum enim & Animarum languoribus solo verbo, aut tactu medebatur: panes benedictione sua multiplicabat: sed videns populum paratum ad constituendum illum Regem, fugit, ut nos exemplo suo ab ambitione deterreat. Isai. 3. 7.

Ambitio quam grave peccatum? . . . Simia caritatis . . . Ambitiosus ad fidem ejurandam proclivis . . . Ecclesiasticarum Dignitatum ambitio damnata . . . Terrenæ potestatis fragilitas, mundanæque celsitudinis vanitas . . Honor & locus Ecclesiastici Regiminis ab homine Christiano innoxie non appetitur . . Ambitio via est ad adorationem diaboli. (*Lib. 3. Tract. de Peccatis, Cap. 5. Art. 22.*)

Quæ nos ab ambitione deterrere debeant. 1. Exemplum Christi honores fugientis. 2. Ambitionis vilitas & ignavia. 3. Curæ & labores ambitionis comites. 4. Honorum vanitas. 5. Ambitionis crudelitas. (*Ibid. Art. 23.*) Ut Romana illa mulier per viam in qua jacebat cadaver patris a marito occisi, recenti sanguine madentem, currum ad Capitolium agitari jussit, ut imperii possessionem adiret: Sic ambitiosi conculcato Christi crucifixi corpore & sanguine ad Ecclesiasticas & seculares dignitates & honores currunt.

Marcus Fulvius, cui, Græcis devictis, triumphus a Senatu Romano decretus est, non auream aut argenteam statuam circumduxit, sed e cera formatam, multisque vasis igne repletis circumcinctam, ut sensim liquescens, honorum terrenorum vanitatem ostenderet. *Præterit enim figura hujus mundi . . . Sicut cera quæ fluit, auferentur.* Ambitiosis accommodari potest Propheticum illud oraculum: *In aranearum telas erit vitulus Samariæ. Quia ventum seminabunt, & turbinem metent.* 1. Cor. 7. 31. Psal. 57. 9. Osee 8. 6. 7.

Vir ambitiosus honores & dignitates desiderat ob triplicem rationem, 1. Quia generosi & excelsi animi esse putat, celsitudinem & gloriam quærere. 2. Quia utile commodumque esse existimat, honores & dignitates acceptare. 3, Quia glorioſum esse censet, illas possidere. At Evangelium

gelium & Gratia Chriſti docent. 1. Generoſius contemni honore & dignitates terrenas, quam deſiderari & quæri. 2. Utilius recuſari plerumque quam acceptari. 3. Glorioſius eſſe illas promereri, quam poſſidere.

Eſther. 6. Expende quo præconio Mardochæus ex ore Aman fuerit in Regia Aſſueri urbe celebratus: *Hoc honore condignus eſt, quemcumque Rex voluerit honorare*, At quis tibi, o Aman, eam laudis & præconii formulam ſuggeſſit? Non Rex: Is enim te dictante hoc præſcripſerat præconium: *Sic honorabitur, quemcumque Rex voluerit honorare*. Credi-ne poteſt illuſtrius ab Aman Mardochæi inimico in Mardochæi gratiam adinventum elogium, quam Rex ipſe ad nutum ejus præſcripſiſſet, exiſtimantis id ſibi honoris ab ejus Majeſtate decerni? Minime. Unde Rex ipſi diffidens, illum ſigillatim, nec abſque minis monuerat, *Cave ne quidquam de his quæ locutus es, prætermittas*. Sed Spiritus Sanctus, cui Mardochæi honos curæ erat, ejus laudes in ipſo inimici ore ita perfecit, ut non tam Regio affectu honoratus, quam ſummo illo honore dignus prædicaretur. Quid enim magnum fuerit honorem adipiſci, niſi honore dignus ſis? Honor gemma quædam eſt, cujus auro vincta pulcritudo valde intenditur, magiſque radiat; plumbo vero incruſtata, ſordidi illius metalli conjunctione minuitur: ſic honor in eo qui præclaris dotibus & virtute præditus eſt magis ſplendeſcit; in homine indigno & vitioſo ſpeciem omnem & ſplendorem deperdit. *Gemmarum divites venæ*, ait Caſſiodorus, *auri fulgore pretiantur*; & *gloriam pulcritudinis capiunt, quia nulla degeneri vicinitate ſordeſcunt. Sic bona merita ſplendidis dignitatibus ſociata, alternis præconiis adjuvantur*; & *unius rei facies de addita venuſtate pulchreſcit*.

Lib. 5. Variarum, Epiſt. 40.

Cum Samuel Regnum Sauli prænunciaret, reſpondit Saul: *Numquid non filius Jemini ego ſum, de minima Tribu Iſrael*, & *cognatio mea noviſſima inter omnes familias de Tribu Benjamin*? *Quare ergo locutus es mihi ſermonem iſtum*? Nullam tamen rationem habuit Propheta excuſationis Saulis. Nam quo magis quis honore ac dignitate ſe indignum cenſet, eo dignior judicandus eſt. Unde S. Hieronymus ad Heliodorum ſcribens de Nepotiano Sacerdotium recuſante: *Quanto magis repugnabat* (inquit) *tanto magis in ſe ſtudia omnium concitabat*; & *merebatur negando, quod eſſe nolebat, eoque dignior erat, quo ſe clamabat indignum*.

1. Reg. 9. 21.

Jeſus ergo cum cognoviſſet, quia venturi eſſent ut raperent eum, & *facerent eum Regem, fugit iterum in montem ipſe ſolus*. Quis principari ho-
„ minibus tam ſine culpa potuiſſet, quam is qui hos regeret quos ipſe
„ creaverat? Sed quia idcirco in carne apparuit, ut non ſolum nos per
„ paſſionem redimeret, verum etiam per converſationem doceret, exem-
„ plum ſe ſequentibus præbens, Rex fieri noluit, ad crucis vero patibu-
„ lum ſponte pervenit; oblatam gloriam culminis fugit, pœnam probro-
„ ſæ mortis appetiit: ut membra ejus diſcerent favores mundi fugere,
„ terrores minime timere, pro veritate adverſa diligere, proſpera formi-
„ dando declinare: quia & iſta ſæpe per tumorem cor inquinant, & illa
„ per dolorem purgant. In iſtis ſe animus erigit; in illis autem etiam ſi
„ quando ſe erexerat, ſternit. In iſtis ſe homo obliviſcitur, in illis vero
„ ad ſui memoriam nolens etiam coactuſque revocatur. In iſtis ſæpe &
„ anteacta bona depereunt, in illis autem longi temporis admiſſa tergun-
„ tur. Nam plerumque adverſitatis magiſterio ſub diſciplina cor premi-
„ tur: quod ſi ad regiminis culmen eruperit, in elationem protinus uſu gloriæ permutatur. Sic Saul, qui indignum ſe prius
„ conſide-

S. Gregor. 1. p. Paſtor. Cap. 3.

, considerans fugerat, mox ut Regni gubernacula suscepit, intu-
muit.

FER. II. POST DOMINICAM IV. QUADRAGESIMÆ.

Auferte ista hinc, & nolite facere domum Patris mei domum negotiationis. Joan. ij. 16.

LIcet Deus ubique sit, utpote immensus; licet cælum & terram impleat, nec Templis manufactis circumscribatur majestas & gloria ejus; licet in omni loco sit adorandus & orandus; in cælo tamen & in Templis divino suo Nomini dicatis singulari ratione residet; in cælo, quia ibi gloriam suam, seque ipsum ut in se est beatis manifestat; in Templis, quia ibi gratias suas hominibus communicat, & ab illis vult in sacris illis locis adorari. Cælum primum Templum est Majestatis Dei; Templum ipsum cælum est angustius, in quo ab hominibus *Angelorum candidatis*, ut loquitur Tertullianus, adoratur, colitur, oratur. *Dominus in Templo Sancto suo, Dominus in cælo sedes ejus.... Afferte Domino gloriam & honorem, afferte Domino gloriam nomini ejus, adorate Dominum in Atrio Sancto ejus.* Ideo Templum domum suam vocat, ad quam cum reverentia & tremore convenire debeat populus, victimas ejus offerre Majestati, adorare & laudare Dominum *Quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia ejus.* Orationes autem servorum suorum, in ea quam elegit Sacrificii domo, se exauditurum pollicetur. *Oculi mei erunt aperti, & aures meæ erectæ ad orationem ejus qui in loco isto oraverit. Elegi enim & sanctificavi locum istum, ut sit nomen meum ibi in sempiternum, & permaneant oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus.* Templis certe nostris major debetur reverentia, quam Templo Hierosolymitano, siquidem in iis excellentius offertur sacrificium, corporis nimirum & sanguinis Christi; cujus typi fuere veterum oblationes victimarum: ibi administrantur Sacramenta virtute majora & efficaciora. Ibi Christus reipsa præsens est in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, ut diebus omnibus adoretur. *Adorate scabellum pedum ejus, quoniam sanctum est.* Quia enim in ipsa carne hic ambulavit, quam de carne Mariæ suscepit, de terra terram, & *ipsam carnem nobis manducandam ad salutem dedit; nemo autem illam carnem manducat, nisi prius adoraverit: inventum est quemadmodum adoretur tale scabellum pedum Domini, & non solum non peccemus adorando, sed peccemus non adorando.* Ibi Spiritus Sanctus velut in sanctuario suo præsidet fidelium orationibus, *Postulans pro nobis*, id est, postulare nos faciens, *gemitibus inenarrabilibus*. Ex templis igitur auferre debemus, quæcunque reverentiæ debitæ eorum sanctitati, & Dei illa inhabitantis majestati repugnant. *Auferte ista hinc.* 1. Auferte immodestiam & scandalum per modestum & honestum habitum ac situm corporis. 2. Auferte evagationes ac distractiones per attentionem mentis. 3. Auferte peccatum, aut certe affectum peccati, per virtutem pœnitentiæ & contritionem cordis. *Auferte ista hinc, & nolite facere domum Patris mei domum negotiationis.*

Pſal. 10. 5.

Pſal. 27. 2.

2. Paralip. 7

Pſal. 98. 5.

S. Auguſt. in hunc Pſalm.

I. Modestia externum corporis cultum & ornatum moderatur, ut in eo nihil sit superfluum, nihil dissolutum, nihil affectatum. Externos etiam corporis motus ac situm componit, ut nihil sit in eis quod cujusquam offendat aspectum, sed quod interioris hominis deceat sanctitatem.

Eccli. 15.

tem. Nam *Amictus corporis, & risus dentium, & ingressus hominis enun-*
Philip. 4. 5. *ciant de illo*. Hanc omnibus Christianis virtutem commendat Apostolus: Sed in Templo maxime hanc exhibere debent, ut nihil sit in oculis petulans, nihil in vultu procax, nihil fucatum, nihil in toto corporis habitu dissolutum, superbum, affectatum. *Modestia vestra nota sit omnibus*
1. Cor. XI. *hominibus, Dominus enim prope est*. Hinc mulieres velatas orare jubet Apostolus. Ideo piissimi Imperatores Theodosius & Valentinianus arma in Templis deferri lata Lege prohibuerunt; ipsique depositis armis & diademate, Templa Deo dicata ingrediebantur. Ideo jus asyli Templis collatum est Legibus Imperatorum, ut rei qui ad illa confugerent, ab omni violentia tuti essent. *Sufficiat profugis istis Dei auxilium, cui & arma &*
Edictum Theod. & Valentin. Impp. Cod. Theod. lib. 9. Tit. 45. *leges, & ipsa etiam Regia Majestas subjecta est. Nam & nos qui semper jure imperii armis circumdamur, quosque sine armatis stipatoribus esse non convenit, Dei Templum ingressuri, foris arma relinquimus, & ipsum etiam diadema deponimus; & quo submissioris etiam imperii speciem præferimus, eo magis imperii Majestas nobis promittitur. Ad sacra quoque Altaria munerum tantum offerendorum causa accedimus: & cum circumseptum sacrorum aditum ingressi sumus, statim egredimur, nec quidquam ex propinqua divinitate nobis arrogamus*. Quantum a prisca illa pietate distant nostri temporis viri ac mulieres! Istæ cum omni mundi muliebris luxu & fastu, collo nudæ, vultu fucatæ, *Nundinatitia capita* circumferentes, fracto incessu, caudatis vestibus, auro & margaritis fulgentes, æmulo cum Altaribus ornatu, & pretiosarum vestium magnificentia certantes, adstantium oculos a sacratissimis aversos Mysteriis ad se convertunt, formæ lenociniis corda suffurantur, quæ ut sursum erigantur ad Dominum, Sacerdos commonet. Illi vero, scilicet, viri lascivientes petulantibus
Num. 10. oculis scintillas libidinum conflabellant; *Ignem alienum*, impudicum amorem accendunt in conspectu Domini; quibus Rex Regum merito exprobrat in furore iræ suæ, quod olim Assuerus misero Aman: *Etiam*
Esther. 7. 8. *Reginam vult opprimere, me præsente, in domo mea*. Nam *Qui viderit*
Matt. 5. 28. *mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est in corde suo*. Huc illuc volvunt oculos, nugantur, confabulantur, sacrosanctis Mysteriis, & divinis Officiis, aut Concionibus velut theatricis spectaculis adstant; & si quando unum genu in terra ponunt, cum Christi corpus elevatur, Christo insultant immodestia sua, ut milites apud principem Sacerdotum
Matt. 6. 68. in faciem ipsius Jesu expuentes, colaphis cædentes, & dicentes: *Prophetiza nobis, Christe, quis est qui te percussit*.

II. Auferendæ sunt e Templo evagationes & distractiones mentis, per attentionem ad sacrosanctum Sacrificium, & ad orationem. Abigendæ sunt muscæ morientes, quæ perdunt suavitatem unguenti, mens a tu-
S. Cyprian. Tract. De Oratione. „ multuosis sæculi negotiis avocanda, & intra se colligenda est. Clau-
„ datur ergo contra adversarium pectus, & soli Deo pateat, cum ad
„ orationem stamus. Cogitatio omnis carnalis & sæcularis abscedat, nec
„ quicquam tunc animus quam id solum cogitet quod precatur. *Quomodo te audiri postulas a Deo, cum te ipse non audias? Vis esse Deum memorem tui cum rogas, quando tu ipse memor tui non sis? Hoc est ab hoste in totum non cavere; hoc est, quando oras Deum, majestatem Dei negligentia orationis offendere: hoc est vigilare oculis & corde dormire; cum debeat Christianus & cum dormit oculis, corde vigilare*. Vide *Lib. 5. Theolog. Dogmat. & Moral. Cap. 1. Art. 9. num. 3.* Ante orationem præparate animas vestras. Orantes cogitate vos sub oculis Dei stare, corda sursum erigite.

erigite ad Dominum, irruentia negotiorum, & rerum quarumvis terrenarum phantasmata procul pellite. *Auferte ista hinc, & nolite facere domum Patris mei domum negotiationis.*

III. Peccatum, aut certe affectus peccati per pœnitentiam & contritionem cordis auferre debemus, cum ad Templum Dei accedimus: siquidem alias Patrem promereri, placare Judicem non valemus, sacrificii fructum percipere, postulata impetrare non possumus. *Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus.* Et, *Qui avertit aurem suam ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis.* Ea conditione se preces populi sui in Templo suo exauditurum pollicitus est Dominus, ut animo peccatorum pœnitente oraret. *Si clausero cælum, & pluvia non fluxerit, & mandavero locustæ ut devoret terram, & misero pestilentiam in populum meum: conversus autem populus meus, super quem invocatum est nomen meum, deprecatus me fuerit, & exquisierit faciem meam, & egerit pœnitentiam a viis suis pessimis: & ego exaudiam de cælo, & propitius ero peccatis eorum.* Tempore veteris Legis ab aditu Templi arcebantur quicumque legali immunditia polluti erant, donec ritu a Lege præscripto expiati essent. Primis Ecclesiæ sæculis, quandiu stetit pœnitentialis Disciplina, publice Pœnitentes a sacrorum Mysteriorum non participatione solum, sed & conspectu arcebantur, nec Templum adibant nisi ut Dei verbum audirent, veniam precarentur, ingemiscerent, lacrymarentur, & humillime prostrati, expiarentur orationibus Sacerdotum. Quanto magis indigni vel ipso tremendorum Mysteriorum conspectu, Templique in quo Dei Majestas residet, censendi sunt, qui in affectu peccati perseverant, nec ullum habent pœnitentiæ sensum, nullum contritionis initium, quin potius nova forte peccata meditantur? Miseri, ingrati, sacrilegi, in quibus funestum illud Prophetæ oraculum implebitur: *Dilexit maledictionem, & veniet ei; noluit benedictionem, & elongabitur ab eo. Et induit maledictionem sicut vestimentum, & intravit sicut aqua in interiora ejus, & sicut oleum in ossibus ejus. Exurge Domine, judica causam tuam*, & qui facto *quasi flagello de funiculis* vendentes & ementes, domumque Patris tui, & consequenter tuam, qui unus cum Patre Deus es, profanantes ejecisti, emenda eos qui violant sanctitatem Templorum nomini tuo consecratorum; verbera eos ad emendationem, non ad perditionem: fac ut peccatorum suorum gravitatem agnoscant, & pœnitentiam agant. *Leva manus tuas in superbias eorum in finem. Quanta malignatus est inimicus in Sancto, & gloriati sunt qui oderunt te, in medio solemnitatis tuæ.* Leva manus tuas ut Pater corripiens & erudiens, non ut judex sæviens & perdens. Inimicos ad te converte, & per gratiam tuam fac amicos. Da ut in spiritu humilitatis, & in animo contrito adorent in Templo sancto tuo, & confiteantur nomini tuo; ut solvant calceamenta de pedibus suis, id est, affectum peccati & pravas cupiditates exuant, cum domum orationis adeunt: ne propter malitiam suam a Templo gloriæ tuæ ejiciantur. Vide *Lib. 5. Theolog. Dogmat. & Moral. Cap. 1. Art. 5. num. 5.*

Psalm. 65. Prov. 28. 2. Paralip. 7. Psalm. 102. 18. Psalm. 73.

FER.

FER. IV. POST DOMINICAM IV. QUADRAGESIMÆ.

Præteriens Jesus vidit hominem cæcum a nativitate : & interrogaverunt eum Discipuli ejus : Rabbi, quis peccavit, hic, aut parentes ejus, ut cæcus nasceretur ? Joan. IX. 1. & 2.

S. Augustin. lib. 5. Cont. Julian. 3. C. 3. Eccli. XI. 16.

CÆcitas corporis sine ullo prorsus hominis cæci peccato contingere potest, non vero cæcitas cordis. Hoc enim malum, & *peccatum* est, & *pœna peccati*, & *causa peccati*. Omnes homines a nativitate cæci, quia peccatores & filii iræ nascuntur. *Error & tenebræ peccatoribus concreata sunt.* Peccata propriæ voluntatis novas tenebras hominum mentibus offundunt. *Ambulabunt ut cæci, quia Domino peccaverunt.* Hæc voluntaria cæcitas, quæ hominis libertate inchoatur, Dei lumen gratiæ suæ subtrahentis justitia consummatur. *Evanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum . . Et sicut non probaverunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conveniunt.* Ignorantia & cæcitas non excusant eos qui intelligere noluerunt ut bene agerent, vel scire neglexerunt; aut dignos se præbuerunt qui desererentur lumine veritatis, quod occulto judicio, nunquam tamen injusto Deus facere potest, & plerumque facit. *Inexcusabilis est omnis peccator, vel reatu originis, vel additamento propriæ voluntatis, sive qui novit, sive qui ignorat, sive qui judicat, sive qui non judicat: Quia & ipsa ignorantia in eis qui intelligere noluerunt, peccatum est; in eis autem qui non potuerunt, pœna peccati. Ergo in utrisque non est justa excusatio, sed justa damnatio.* Vide *Lib. 3. Theolog. Dogmat. & Moral. Tract. de Peccatis, Cap. 4. Art. 1. Regulis 71. 73. 75.*

Sophon. 17.

Rom. 1. 21. & 28.

S. Augustin.

S. Augustin. Epist. 194. alias 105.

In cæcitate cordis tria vos considerare velim Auditores: 1. Hominis spiritualiter cæci calamitatem, ut timeatis. 2. Spiritalis cæcitatis causas, ut caveatis. 3. Remedia, ut quæratis & postuletis.

I. Qui spiritaliter cæcus est, errat a via veritatis & justitiæ, frequenter offendit, & cadit in peccatum, spiritualium hostium incursibus expositus est, vixque potest ab illis se tueri; vix aliquid boni operatur; ligatus quasi vinculis tenebrarum, vix se movere potest. *Non est Deus in conspectu ejus, iniquinatæ sunt viæ illius in omni tempore.* Similis est ejus calamitas miseriæ Ægyptiorum in horrendis illis tenebris, quibus eos Deus percussit ob impietatem & immanitatem in populum suum. „ Vinculis tenebrarum & longæ noctis compediti, inclusi sub tectis, fu- „ gitivi perpetuæ providentiæ jacuerunt. Et dum putant se latere in „ obscuris peccatis, tenebroso oblivionis velamento dispersi sunt, paven- „ tes horrende, & cum admiratione nimia perturbati. *Cogitate* prævari- „ catorem legis quam digne lux deserat veritatis: qua desertus utique „ fit cæcus, & plus necesse est offendat, & cadendo vexetur, vexatus- „ que non surgat. In tenebris ambulat, in via lubrica & præcipitiis plena, insidiantibus & insequentibus salutis suæ hostibus, angelis rectoribus „ tenebrarum harum. Fiat via illorum tenebræ, & lubricum: & ange- „ lus Domini persequens eos. *Horrenda via.* Tenebras solas quis non „ horreat? Lubricum solum quis non caveat? In tenebris & lubrico „ qua is? Ubi pedem figis? Sunt ista duo mala magnæ pœnæ homi- „ num; tenebræ ignorantia, lubricum luxuria. Fiat via illorum tenebræ & lubricum, & angelus Domini persequens eos: „ Ut non possint stare.

Psal. 10. 5.

Sap. 17.

S. Augustin. lib. de Nat. & Grat. C. 22.

Psal. 34. 6. S. Augustin. Serm. 1. in hunc Palm. n. 9.

stare. Nam unusquisque in tenebris & in lubrico cum viderit quia si pedem moverit, labitur, & lux illi ante pedes non est : vel hoc forte facit ut exspectet donec luceat : sed ibi est angelus Domini persequens eos. Similes sunt Samsoni cui Philistæi eruerunt oculos, eumque ad molam versandam ut jumentum alligarunt. Per errores suorum sensuum, quasi circa ambages molarum, laboriosa miser statione versatur, usui suo vacuus, & operosus alieno : stat in via peccatorum, compeditus vinculis cupiditatum suarum : & ipse sibi carcer est, obsessus tenebris erroris sui, & conscientiæ squalore concretus, in semetipso pistrini ergastulum patitur : saxum cordis sui pertinacia iniquitatis induratum quasi molam versat, farinam hostibus suis de corrupta animæ suæ fruge conficiens.

Judic. 16. S. Paulin. Epist. 4. ad Sev. Tom. 6. Bibliot. Patr. Edit. Lugdun.

II. Excæcantur oculi corporis fumo, igne, pulvere. Excæcantur oculi cordis fumo ambitionis, igne luxuriæ, pulvere avaritiæ & cupiditatis rerum terrenarum. Ambitiosi & superbi cæci sunt. *Evanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum.* Cæci sunt, qui terrenarum dignitatum & honorum vanitatem non vident. *Spes impii tamquam fumus qui a vento diffusus est : & tamquam memoria hospitis unius diei ptætereuntis.* Cæci sunt, qui inanis gloriæ cupidi sunt, in hominum errore & mendaciis ut plurimum fundatæ. *Quid ista cæcitate tenebrosius, ad obtinendam inanissimam gloriam erroremhominis aucupari, & Deum testem in corde contemnere ? quasi vero ullo modo comparandus sit error illius qui te bonum putat, errori tuo qui homini de falso bono placere studes, de vero malo disciplices Deo.*

Sap. 5. 15. S. August. in Cap. 6. Epist. ad Gal. n. 59.

Excæcat oculos cordis luxuria. *Supercecidit ignis, & non viderunt solem.* Hinc de senibus illis impudicis, qui Susannæ castitati sunt insidiati, scriptum est : *Exarserunt in concupiscentiam ejus, & everterunt sensum suum, & declinaverunt oculos suos, ut non viderent cælum, neque recordarentur judiciorum justorum.* Vide *Lib. 3. Theolog. Dogm. & Moral. Tract. de Peccatis, Cap. 8. Art. 4. n. 1.*

Psal. 57. 9. Daniel. 13.

Denique interioris hominis oculos excæcat avaritia. *Nemo potest eorum qui delectantur præsentibus & caducis, cælestia ac spiritualia contueri* (inquit S. Chrysostomus) *Qui vero ista contempserit, & velut umbram hæc & pulverem duxerit, velocius ad illa perveniet. Nam & apud homines hic mos est, ut tum thesauros suos & reconditas divitias patefaciant filiis suis, cum eos jam adultos viderint, & puerilis lasciviæ vitia respuisse : donec enim his dediti sunt, non possunt eis parentum secreta committi. Ita ergo & Anima, nisi prius didicerit terrena contemnere, cælestia mirari non poterit : & contra, quandiu cælestia miratur, necessario terrena spernit ac despicit.* Unde S. Paulus ait : *Animalis homo non percipit quæ Dei sunt.* Nihil magis opponitur caritati veritatis, quam venenum cupiditatis. Illis vero *qui caritatem veritatis non receperunt, mittet Deus operationem erroris, ut credant mendacio.*

S. Chrysost. Lib. 2. de Compunct. cordis, Tom. 4. Edit Front Duc. p. 125. 1. Cor. 2. 14. 2. Thess. 2. 10.

III. Cæcitatis spiritualis remedia. 1. Humilitas & agnitio ipsius cæcitatis. Ideo Pharisæi magis cæci quam ille qui cæcus natus erat, illuminati non sunt, quia cæcitatem suam non agnoverunt. *Numquid & nos cæci sumus ?* (inquiebant) Quibus Christus respondit : *Si cæci essetis, non haberetis peccatum : Nunc vero dicitis, Quia videmus : peccatum vestrum manet.* Necesse est ut Christus luto inungat oculos nostros, ut gratia sua medicinali ostendat nobis omnia quæ in hoc mundo amamus, omnia quæ sensibus nostris & cupiditatibus blandiuntur, lutum esse. *Et linivit lutum*

Joan. 9. 40. & 41.

ſuper oculos ejus. 2. Mandato Chriſti Jeſu obediendum eſt abſque mora; eundum ad piſcinam pœnitentiæ, in eaque lavandi ſunt oculi. *Vade, lava in natatoria Siloe* (*quod interpretatur, Miſſus*) 3. Credendum in Filium Dei fide per dilectionem operante, eique adhærendum. *At ille ait : Credo, Domine : & procidens adoravit eum*. Terribile illud judicium timeamus, de quo Jeſus ait : *In judicium ego in hunc mundum veni, ut qui non vident videant, & qui vident cæci fiant*. Timeamus ne auferatur a nobis lux noſtra, immo lux Dei, ſine qua videre non poſſumus. Oremus ut illuminet oculos noſtros, ne unquam obdormiamus in morte, ne quando inimicus noſter adverſum nos ſe prævaluiſſe gloretur. Deus meus, illumina oculos meos, ut cognoſcam mundi & rerum omnium temporalium vanitatem, ne ipſas amem. Illumina oculos meos, ut cognoſcam infirmitatem meam, ne de meis viribus præſumam. Illumina oculos meos, ut cognoſcam veritatem tuam & legem tuam, cognitione cum amore conjuncta, ne ab illa umquam deficiam, eamque tranſgrediar. Illumina oculos meos, ut cognoſcam Chriſtianæ profeſſionis ſanctitatem & officia, illaque fideliter adimpleam. *Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte : nequando dicat inimicus meus, Prævalui adverſus eum.*

Pſalm. 12, 4. & 5.

FER. V. POST DOMINICAM IV. QUADRAGESIMÆ.

Ecce defunctus efferebatur filius unicus Matris ſuæ, & hæc vidua erat; & turba civitatis multa cum illa. Quam cum vidiſſet Dominus, miſericordia motus ſuper eam, dixit illi : Noli flere. Luc. vij.

NOn in Philoſophorum ſcriptis, ſed in Evangelio; non in ratione, ſed in fide; non in blandimentis & compaſſione amicorum hujus ſæculi, ſed in verbis Jeſu Chriſti, ſolatium quærere debemus in morte carorum noſtrorum. *Noli flere*. Temperandum eſt a lacrymis, aut certe modus adhibendus eſt dolori, ne ſicut Gentiles fide, ſpe, & caritate deſtituti contriſtemur.

Noli flere, ſive propinquos & amicos tibi mors eripiat, ſive tibi ipſi immineat; ſiquidem mors præ vita diuturna hominibus, Chriſtianis, in hoc mundo peregrinantibus, optanda eſt. 1. Hominibus mors vita melior eſt, quia finis miſeriarum & calamitatum. 2 Chriſtianis, quia finis peccatorum. 3. Peregrinis, quia finis peregrinationis, & migratio ad cæleſtem patriam eſt.

I. Quid eſt quod hæc vita delectet, plena ærumnarum & ſolicitudinum ? *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miſeriis*. Nulla poteſt eſſe jucunditas inter has vitæ noſtræ amaritudines „ aut dolores, quæ vel ex corporis ipſius infirmitate, vel extrinſecus „ accidentium incommoditate generantur. Anxii enim ſemper, & ad „ ipſa lætiorum vota ſuſpenſi, quodam fluctuamus incerto, ſperantes „ dubia pro certis; incommoda pro ſecundis, caduca pro ſolidis, nihil „ habentes poteſtatis in arbitrio, nihil firmitatis in voto. At ſi aliquid „ contra voluntatem acciderit, perditos nos putamus, pluſque adverſorum dolore frangimur, quam ſecundorum fructu potimur. Quibus igitur carent bonis morientes, qui magnis eripiuntur incommodis ? Nulla „ hominum conditio a miſeria immunis. Florentibus proſperioris vitæ roſis ſpinæ mentis, animæque ſentes ſemper adjunguntur. *Irrutiles licet*,

Job. 14.

S. Ambroſ. Lib. de fide Reſurrect.

S. Ambroſ. Lib. 3. Hexaem. Cap. 1.

ret, o homo, aut splendore nobilitatis, aut fastigio potestatis, aut fulgore virtutis, semper tibi spina proxima est, semper est sentis, semper inferiora tua respice, super spinas germinas, nec prolixa gratia manet: brevi unusquisque decurso ætatis flore marcescit. Hinc Ecclesiastes ait: *Laudavi magis mortuos quam viventes: & feliciorem utroque judicavi, qui necdum natus est, nec vidit mala quæ sub sole fiunt.* Et alibi: *Melior est dies mortis die nativitatis.* Fuisse quidam feruntur populi, qui ortus hominum lugerent, obitusque celebrarent: Nec imprudentes; eos enim qui in hoc vitæ salum venissent, mœrendos putabant: eos vero qui ex istius mundi procellis & fluctibus emersissent, non injusto gaudio prosequendos arbitrabantur. *Nos quoque ipsi*, inquit S. Ambrosius, *Natales dies defunctorum obliviscimur, & eum quo obierunt diem celebri solemnitate renovamus.* Itaque si plena oneris vita, utique finis ejus allevamentum est: allevamentum autem est bonum: mors autem finis: mors igitur bonum est.

Ecclesiast. 4. 2. & 3.

Eccles. 7. 2.

S. Ambros. Lib. de Fide Resurrect.

Idem, Lib. de bono Mortis, C. 2.

II. Mors optanda Christianis præ vita, quia finis est peccatorum. Ipsi justi quotidie peccant. Manet in eis concupiscentia, quantumvis cum ea pugnent; infelix autem illud peccati semen, nova in dies peccata parit. Non extinguetur autem nisi ipsa corporis morte. Quid igitur tantopere vitam istam desideramus, in qua quanto diutius quis fuerit, tanto majore oneratur sarcina peccatorum? Ipse Dominus ait: *Sufficit diei malitia sua.* Et Jacob ait: *Dies annorum vitæ meæ centum triginta minimi & mali.* Non quia dies mali, sed quia nobis accessu dierum malitiæ incrementa cumulantur. Nullus enim dies sine nostro peccato præterit. Hinc Apostolus ait: *Mihi vivere Christus est, & mori lucrum.* Quasi servus Christi, non refugit vitæ obsequium, & quasi sapiens lucrum mortis amplectitur. *Lucrum est* enim *evasisse incrementa peccati.* Lucrum evasisse deteriora, & ad meliora pervenisse. Christiani mortem timere non debent ut finem naturæ: mortem cum gaudio suscipere debent ut finem peccati. Deus mortem non fecit, sed postquam homo lapsus in flagitium est prævaricationis & fraudis, sententia eum comprehendit ut in terram suam terra remearet: sic mors quæ peccati filia & pœna est, facta est finis peccati. *Ne quo esset vita diuturnior, eo fieret culpa numerosior; passus est Dominus subintrare mortem, ut culpa cessaret.* Immatura mors electorum respectu, miserentis Dei beneficium est, eos rapientis ut tentationum subtrahantur incerto, & ne grandioris ætatis accessu depraventur. *Placens Deo factus est dilectus, & vivens inter peccatores translatus est. Raptus est ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius . . . . . Placens erat Deo anima illius: propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatum.* Mortem ut finem peccati spectabat Apostolus, cum suspirans exclamabat: *Quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jesum Christum . . . . Desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo.* Addiderim, ipsis etiam peccatoribus mortem esse vita meliorem. *Gravius est enim ad peccatum vivere, quam in peccato mori: quia impius, quandiu vivit, peccatum auget: si moriatur, peccare desinit. Plerique criminum suorum absolutione lætantur. Si emendaturi sunt, recte: si perseveraturi in eis, stulte: quia longe illis plus damnatio profuisset, ne incrementa facerent peccatorum.*

S. Ambros. Lib. de bono Mortis, C. 4.

Philip. 1. 11.

Sap. 4, 10. 11. 14.

Rom. 7. 24.

S. Ambros. Lib. de bono Mortis, C. 4.

III. Mors justis expetenda præ vita, quia finis peregrinationis, & transitus ad cælestem patriam. *Dum sumus in corpore, peregrinamur a*

2. Cor. 5. 6.

Domino . . . Audemus autem & bonam voluntatem habemus magis peregrinari a corpore, & præsentes esse ad Dominum. Hinc Propheta Rex ait: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est!* Nam *si dulcis patria, amara est peregrinatio, si amara peregrinatio, tota die tribulatio. Quando non est tribulatio? quando in patria delectatio?* Perfecti Christiani patienter vivunt, delectabiliter moriuntur. *Qui desiderat, sicut Apostolus, dissolvi & esse cum Christo, patienter vivit, delectabiliter moritur.* Christiani exules mundi, *Hominum genus morti expeditum* (inquit Tertullianus.) Considerandum est, fratres dilectissimi, & identidem cogitandum, renunciasse nos mundo, & tamquam hospites & peregrinos „ isthic interim degere. Amplectamur diem, qui assignat singulos do„ micilio suo, qui nos isthinc ereptos, & laqueis sæcularibus exsolutos „ paradiso restituit, & regno cælesti. Quis non peregre constitutus properaret in patriam regredi? Quis non ad suos navigare festinans, ventum prosperum cupidius optaret, ut velociter caros liceret amplecti? Patriam nostram paradisum computamus, parentes Patriarchas habere jam cœpimus; quid non properamus & currimus ut patriam nostram videre, ut parentes salutare possimus? Magnus illic nos carorum numerus exspectat, parentum, fratrum, filiorum frequens nos & copiosa turba desiderat, jam de sua immortalitate secura, & adhuc de nostra salute sollicita. Ad horum conspectum & complexum venire, quanta & illis & nobis in commune lætitia est? Vide *Lib.* 5. *Theolog. Dogmat. & Moral. Cap.* 2. *Art.* 5. quo Dominicæ orationis petitio altera explicatur, *Adveniat Regnum tuum.*

S. August. in Psal. 85.

S. August. Tract. 9. in Joan.

S. Cyprian. Lib. de Mortalit.

FER. VI. POST DOMINICAM IV. QUADRAGESIMÆ.

Domine, jam fœtet, quatriduanus est enim. Joan. XI. 39.

PEccatum mors Animæ. *Anima quæ peccaverit, ipsa morietur.* Sicut corpus de anima, sic anima de Deo vivit: sicut moritur corpus cum ab eo recedit anima, sic moritur anima, cum ab ea recedit Deus. *Dimitte mortuos sepelire mortuos suos,* (ait Christus.) Recedente anima „ mox corpori fœtor, corruptio, putredo, vermis, cinis, horror, & „ omnia visu detestanda succedunt: Discedente Deo, confestim venit „ in animam peccatorum fœtor, corruptio criminum, vitiorum putre„ do, conscientiæ vermis, vanitatum cinis, infidelitatis horror: & fit „ in corporis sepulcro vivo funus animæ jam sepultæ.

Ezech. 18.

Joan. 14. S. Petrus Chrysol. Serm. 19.

Tres mortui a Christo suscitati tria peccatorum genera significant. Sicut tribus gradibus ad peccatum pervenitur, suggestione, delectatione, consensione: ita ipsius peccati tres sunt differentiæ, in corde, in facto, in consuetudine, tamquam tres mortes. *Una quasi in domo, cum in corde consentitur libidini; altera jam prolata quasi extra portam, cum in factum procedit assensio: tertia cum vi consuetudinis malæ tamquam mole terrena premitur animus, quasi in sepulcro jam putens.* Hujus mortis figura Lazarus in sepulcro fœtens. *Domine, jam fœtet, quatriduanus est enim.* Revera ad istam consuetudinem quarto quodam progressu pervenit anima. *Prima est* enim *quasi titillatio delectationis in corde, secunda consensio, tertia factum, quarta consuetudo.* Vide *Lib.* 3. *Theolog. Dogm. & Moral. Tract. de Peccatis, Cap.* 1. *Art.* 9.

S. August. Lib. 1. de Ser. Dom. in Monte. C. 12.

S. August. Serm. 97. alias 44.

I. Peccatoris pravis habitibus & diuturna consuetudine peccati implicati miserior status, quam Lazari mortui quatriduani & fœtentis. 2. Peccatoris hujusmodi mirabilior conversio quam resurrectio Lazari.

Miserabilem statum hominis diuturna & inveterata peccati mortalis consue-

consuetudine irretiti egregie ac luculente describit S. Augustinus Serm. 98. alias 44. *De Verbis Domini*. Vide *Lib. 3. Theolog. Dogmat. & Moral. Tract. de Peccatis, Cap. 4. Regula 82.* Primus ad hoc malum gradus, spiritalis languor animæ. *Erat quidam languens Lazarus*. 2. Sopor seu vigilantiæ Christianæ defectus. *Lazarus dormit*. 3. Mors animæ per mortale peccatum. *Lazarus mortuus est*. 4. Consuetudo peccandi. *Quatriduanus est*. 5. Fœtor seu scandalum. *Jam fœtet*. In illo miserabili statu omni sensu miseriæ suæ sunt destituti, & ideo infelicissimi. Quid enim miserius misero non miserente sibi? Cum consuetudo mali non eos sinat videre quia malum est, *Fiunt defensores malorum factorum suorum, irascuntur cum reprehenduntur*. Bibunt sicut aquam iniquitatem: lætantur cum male fecerint. Legis vocem contemnunt. *Impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit*. Profundum illud sepulcrum est gravi lapidis mole clausum, quæ duritia cordis est. *Solum est cor durum, quod semetipsum non exhorret; quia nec sentit. Nemo duri cordis salutem unquam adeptus est, nisi quem forte miserans Deus, abstulit ab eo, juxta Prophetam, cor lapideum, & dedit cor carneum. Quid ergo cor durum? Ipsum est quod nec compunctione scinditur, nec pietate mollitur, nec movetur precibus, minis non cedit, flagellis duratur. Ingratum ad beneficia est, ad consilia infidum, ad judicia sævum, inverecundum ad turpia, impavidum ad pericula, inhumanum ad humana, temerarium ad divina; præteritorum obliviscens, præsentia negligens, futura non prævidens. Ipsum est cui præteritorum, præter solas injurias nihil omnino non præterit, præsentium nihil non perit; futurorum nulla, nisi forte ad ulciscendum prospectio seu præparatio est. Et ut brevi cuncta horribilis mali mala complectar, ipsum est quod nec Deum timet, nec hominem reveretur*. Profundum illud peccatorum tenebrosum est, quas tenebras nec lumen rationis cupiditatibus excæcatæ, nec lumen fidei mortuæ & pene corruptæ, nec lumen gratiæ invalidæ, aut justo Dei judicio negatæ dissipare potest. In illo malitiæ centro peccata peccatis addentes, funesta quiete peccatores fruuntur, nullis conscientiæ stimulis excitati. *Et non sufficerat errasse eos circa Dei scientiam, sed & in magno viventes inscientiæ bello, tot & tam magna mala pacem appellant*. Hunc peccatoris inveterati statum sub figura calamitatis Judaici populi Jeremias Propheta luget. *In tenebrosis collocavit me, quasi mortuos sempiternos*. Hæc peccati pœna est, simul & peccatum. *Ex pœna etenim culpa est, videre bonum quod agere debeat, & implere non posse: & rursum ex graviore pœna culpa est, quod agere debeat, nec videre*. In hoc misero statu ligatus est peccator non solum sepulcralibus institis, ut Lazarus; sed ferreæ voluntatis compedibus. Suspirabam (inquit Augustinus) ligatus non ferro alieno, sed mea ferrea voluntate. Velle meum tenebat Inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & constrinxerat me. Quippe ex voluntate perversa facta est libido; & dum servitur libidini, facta est consuetudo: & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas. Quibus quasi ansulis sibimet innexis, unde catenam appellavi, tenebat me obstrictum dura servitus.

S. Augusti, Prov. 18. 3. S. Bernard. Lib. 1. de Consid. C. 2. Sap. 14. 22. Lament. 3. S. Hieron. Lib. 2. Comment. in Lament. ad Cap. 3. S. Augusti. Lib. 8. Confess. Cap. 5.

II. Conversio peccatoris obdurati, & diuturna peccati consuetudine implicati, mirabilior est resurrectione Lazari. Lazarus enim quatriduanus & fœtens, quamvis nullum vitæ sensum in sepulcro haberet, resurrectioni tamen suæ nullum opponebat impedimentum: Voci Christi, qui mortis & vitæ Dominus est, statim paruit; protinus anima redeunte & corpus

vivificante, exivit e tumulo. At peccator inveteratus obicem oppon
resurrectioni suæ. Mortuus est, voci Christi e tumulo vocantis rebelli
Resurrectionis hujus difficultatem in resurrectione Lazari Christus Jes
adumbravit, non tactu solo, aut simplici voce ipsum suscitans, ut ali
mortuos, sed postquam infremuisset spiritu, & turbasset seipsum; su
deinde lacrymis; tum remoto lapide ab ostio speluncæ, in qua sepult
jacebat Lazarus; secundum hæc, erectis in cælum oculis, & gratiis ad
Patri; tandem voce magna clamans: *Lazare, veni foras*. Prodeunte a
tem statim, qui fuerat mortuus, sed facie sudario involuta & ligata
manusque & pedes institis seu fasciolis sepulcralibus vinctas habente
jussit illum solvi, ac dimitti. *Solvite eum, & sinite abire*. His resurre
ctionis Lazari circumstantiis, significavit Christus Jesus quid per gratiam
suam ad spiritalem resurrectionem peccatoris agendum sit.

I. Peccator fremere debet horrore criminum suorum, eaque detesta
Infremuit spiritu, & turbavit seipsum. Status sui miseriam considerare,
Jesum invocare ut venit, & misericordiæ suæ oculis respiciat infelicem
animam, mortuam, & quæ ab illo uno vivificari potest, corruptam,
fœtentem. *Domine, veni & vide*. 2. Pœnitentiæ lacrymis abluere de-
bet peccata sua, quas eliciant lacrymæ Jesu illius mortem flentis, san-
guis Jesu pro ejus peccatis effusus. *Et lacrymatus est Jesus*. Lacrymæ
sint amoris testes, nec ex solo pœnarum timore, sed amore pœnitentiæ
profusæ. *Ecce quomodo amabat eum*. 3. Tollantur omnia conversionis
impedimenta. Duritia cordis piorum librorum lectione; occasiones pec-
cati derelictione personarum, societatum, locorum, officiorum, vanita-
tum, oblectamentorum, quæ ad peccatum pertraxerunt & illexerunt:
humani omnes respectus firmo vitæ novæ proposito, & *inchoatione*,
Tollite lapidem. 4. Deum ferventer orare debet peccator pœnitens ut ani-
mæ suæ vitam gratiæ restituat, idque ut impetret, oculi cordis erigen-
di sunt in cælum per divinæ misericordiæ fiduciam. *Elevatis sursum ocu-
lis*. 5. Ad vocem gratiæ, non vulgaris, sed fortissimæ, & efficacissi-
mæ, clamantis, *Lazare veni foras*, de sepulcro prodeat peccator ille
quem moles consuetudinis premit, peccata sua confiteatur. *Quid est fo-
ras prodire* (inquit S. Augustinus) *nisi quod occultum erat, foras prode-
re? Qui confitetur, foras prodit. Foras prodire non posset, nisi viveret:
Vivere non posset, nisi resuscitatus esset*. 6. A sacerdote Christi ministro
cui comperta erit peccatoris pœnitentis vita certis indiciis, absolvi de-
debet secundum mandatum Domini. *Solvite illum, & sinite abire*. Ipsum
Lazarum attende: cum vinculis prodit. *Jam vivebat confitendo; sed non-
dum liber ambulabat, vinculis irretitus*. Quid ergo facit Ecclesia, cui di-
ctum est, *Quæ solveritis, soluta erunt*, nisi quod ait Dominus continuo
ad Discipulos, *Solvite illum, & sinite abire*?

S. August. Serm. 67. alias 8. de verb. Dom.

S. August. ibid.

DOMINICA IN PASSIONE.

*Responderunt Judæi, & dixerunt ei: Nonne bene dicimus nos quia Sam-
ritanus es tu, & dæmonium habes? . . Tulerunt ergo lapides
ut jacerent in eum*. Joan. viij. 48.

Coloss. ij. 9. CHristum Jesum Salvatorem nostrum blasphemiis suis & calumn
persecuti sunt Judæi, antequam ipsum in crucem agerent. Illu
in quo inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter, dæmonium hab
re, ora

re, ora infernalia clamant: Samaritanum appellant eum qui Dei cultum honoremque verbo & operibus promovet, qui gloriam ſuam non quærit, quem Abraham deſideravit & coluit, ex fide in ipſum juſtificatus: lapidibus petunt Sanctum ſanctorum, quem arguere non poſſunt de peccato, Dei Filium coæternum Patri, & ab illo glorificatum, imo in gloria & in omnibus æqualem. Jam ergo patitur Chriſtus a Judæis, qui & ejus divinitati injuriam faciunt blaſphemiis ſuis, & illum calumniis ſuis ut hominem proſcindunt. *Os ſuum poſuerunt in cælum, & lingua eorum tranſivit in terra.* Pſal. 72. 9. Hi ſunt de quibus Propheta in perſona Chriſti ait: *Aperuerunt ſuper me os ſuum, ſicut leo rapiens & rugiens.* O Linguas præcidendas! Poterat Jeſus terram aperire, ut illos vivos abſorberet, ſicut Core, Dathan & Abiron: poterat urſos immittere, qui illos diſcerperent, ac devorarent, ſicut pueros inſultantes Eliſæo: Mittere poterat Angelum, qui illos interficeret, ut blaſphemum Rabſacem & Aſſyrios. Verum nihil hujuſmodi facit mitiſſimus Jeſus. Non enim venit ut potentiam oſtenderet, ſed ut patientiam doceret. Id unum reſpondit: *Ego dæmonium non habeo; ſed honorifico Patrem meum, & vos inhonoraſtis me.* Calumniatorum & maledicorum linguis quotidie Chriſtus inhonoratur in membris ſuis, non a Judæis, ſed ab iis qui ſe Chriſtianos profitentur. Quæ enim membris ſuis inferuntur injuriæ, calumniæ, detractiones, convicia, ſibi ipſi illata reputat. *Saule Saule, quid me perſequeris? . . Ego ſum Jeſus quem tu perſequeris.* Act. 9. Perſecutorem ſuum vocat perſecutorem membrorum ſuorum. *Caput* enim *& membra unus eſt Chriſtus.* S. Auguſt. Cum detractio vitium ſit tam commune, hoc Sermone ab eo deterrendi ſunt Chriſtiani, & oſtendendum. 1. Eos vere dæmonium habere, ſeu eorum linguas a diabolo moveri, eique ad peccati propagationem & ad Regnum ejus extendendum atque firmandum ſervire, qui proximum calumniantur, vel ejus famæ detrahunt. 2. Eos qui calumniam patiuntur, & quorum famæ detrahitur, Chriſti Jeſu patientiam & manſuetudinem imitari debere.

I. Quæ mala a lingua maledica proveniunt? . . Detractio quam grave crimen? . . Serpens & detractor æquales . . . Detractio extremus velut diaboli laqueus . . . Libido detrahendi, propagatrix peccati . . . Detractionis vitium, præcipue impugnat & perſequitur caritatem . . . . Variæ obtrectatorum artes . . . Linguæ maledicæ crudelitas . . . Lingua maledica, crudelior lancea qua Chriſti latus confoſſum eſt . . . . Detractio crudelitati homicidii proxima. (*Lib. 3. Tractat. de Peccatis, Cap. 9. Art. 5. Regula* 10.) Varii detrahendi modi. (*Regula* 17.) Non excuſatur a peccato mortali, qui graves detractiones ab aliis auditas referendo & repetendo ſuas facit.. Detractio ab uno traducitur ad plurimos, ingenita maledicendi libidine, ſinguloſque peccatores conſtituit. (*Ibid. Regula* 19.) Lethalis peccati rei ſunt, qui alios ad detrahendum incitant: aut gravem obtrectationem lubenter & cum voluptate audiunt: aut non corripiunt detrahentem, cum ad id tenentur ex officio. (*Ibidem Regula* 24.) *Detractor & libens auditor, diabolum portat in lingua.* Paulinus Forojul. Epiſt. Quiſquis falſum crimen impoſuit alteri, aut verum ejus crimen injuſte & contra debitum ordinem prodidit, famam ejus reſtituere tenetur quo meliori modo fieri poteſt. Niſi vero ad id præſtandum ſit paratus, abſolvi Sacramentaliter non debet. (*Regula* 28.) Quam neceſſaria & quam difficilis alienæ famæ reſtitutio. (*Ibid.*)

Lingua univerſitas iniquitatis. Detractio univerſale peccatum. Tri- Jacobi 3. 6.

plex peccatum universale. 1. Peccatum Adami universale est propagatione, quia in omnes ejus posteros diffunditur. 2. Peccatum Judæorum, qui Christum persecuti sunt & crucifixerunt, malitia universale est. 3. Peccatum Angelorum apostatarum universale est duratione, quia ita fuerunt in malo obstinati, ut agere pœnitentiam non possent. Detractio universale peccatum est, 1. Ratione propagationis, quia plures inficit, quodammodo similis peccato Adami. 2. Ratione malitiæ, ut peccatum Judæorum, quorum crudelitatem imitatur. 3. Ratione durationis, quia detractores difficile resipiscunt & satisfaciunt. Circulus peccatorum ex lingua maledica. *Inflammat rotam nativitatis nostræ inflammata a gehenna.*

Jacobi 3.

II. Qui calumniam patiuntur, & quorum famæ detrahitur, Christi Jesu patientiam & mansuetudinem debent imitari. Detractionem detractione elidere, calumniam calumnia repellere nunquam licet; nec absque lethali peccato fieri potest. (*Lib.* 3. *Tract. de Peccatis, Cap.* 9. *Artic.* 5. *Regula* 27. & *Cap.* 11. *Art.* 4. *Regula* 10.) In hodierna S. Evange-

S. Augustin. Tract. 43. in Joan.

„ lii lectione, a Potentia discimus patientiam. Quid enim sumus servi „ ad Dominum peccatores ad Justum, creatura ad Creatorem? Tamen „ quomodo si quid mali sumus, a nobis sumus: ita quicquid boni su„ mus, ab illo & per illum sumus. *Et nihil sic homo quærit quomodo potentiam: habet Dominum Christum magnam Potentiam: sed prius ejus imitetur patientiam, ut perveniat ad potentiam. Quis nostrum patienter audiret, si alicui diceretur*, Dæmonium habes? *Quod dictum est ei qui non solum homines salvabat, sed etiam dæmonibus imperabat.*

IN EADEM DOMINICA.

Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi? . . . Ego gloriam meam non quæro.
Joan. viij. 46. 50.

Levit. 11. 44. Matt. 5. 48. DEus perfectionis sanctitatisque suæ nos imitatores esse jubet. *Sancti estote*, inquit, *quia ego sanctus sum . . Estote perfecti*, ait Christus, *sicut Pater vester cœlestis perfectus est*. Filius Dei naturam humanam suscepit, ut eum velut omnis sanctitatis exemplar imitari possemus. *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita, & vos faciatis.* Joan. 13. 17. Sancti esse debemus corde, ore, & opere. Corde, per intentionis puritatem. Ore, per sermonis veritatem. Opere, per vitæ omnimodam integritatem, actionumque probitatem. Ut opere sancti simus, vita nostra conformanda est vitæ Christi. *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Ut sermone sancti simus, sermones nostri conformandi sunt sermonibus Christi. *Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi?* Ut corde sancti simus, intentio nostra conformanda est intentioni Christi. *Ego gloriam meam non quæro.* 1. Odisse & fugere debemus omne prorsus peccatum; non mortale solum, sed veniale, quod voluntate deliberata committitur, ut innocentiam & sanctitatem Christi pro viribus imitemur. 2. Mendacium omne speciatim vitare debemus, ut Christi veracitatem imitemur. 3. Vanam gloriam ac jactantiam fugere debemus, ut intentionem nostram intentioni Christi conformemus.

I. Dei perfectiones imitandæ . . In divinarum perfectionum imitatione semper proficiendum. (*Lib.* 1. *Quæst.* 2. *Art.* 2. §. 16.) Christi hominis

minis ſanctitas infinita & immenſa. Impeccantia Chriſti. (*Art.* 4. *ejuſdem Quæſtionis*, §. 2.) Quo ſenſu Chriſtus dicitur factus pro nobis peccatum? (*Ibid.*) Pro peccatis noſtris par pretium ſolvere Deo non potuiſſet, niſi impeccabilis fuiſſet. (*Art.* 5. *ejuſdem Quæſtionis* §. 6. *num.* 3.) Nemo homo, Chriſto & Deipara Virgine exceptis, fuit, eſt, vel erit ita perfecte juſtus, ut fuerit, ſit, vel futurus ſit ſine peccato. Nemo dicere poteſt, *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Lib. 5. Cap. 2. Art. 8. num. 2.) *Mortifera tamen peccata non facit bonæ fidei & bonæ ſpei Chriſtianus: ſed illa ſola quæ quotidiano orationis penicillo tergantur.* Chriſtiani ſanctitatem profitentur, & ſancti paſſim ab Apoſtolo appellantur: *Vocatis ſanctis*. Sanctitas porro in obſervantia mandatorum Dei & Evangelii Chriſti conſiſtit, de quibus ait: *Si quis ſermonem meum ſervaverit, mortem non guſtabit in æternum.*

S. Auguſt. Serm. 182. Noviſſ. Edit. Joan. 8.

Evangel. hodiern.

II. Mendacium omne lege divina prohibitum, per ſeque illicitum ac malum eſt. Mendacii magiſter & pater diabolus. Numinum quæ Gentiles colebant, falſitas inde demonſtrata, quod mendacia oracula funderent. (*Lib.* 4. *Cap.* 10. *Art.* 2.) Octo mendacii genera. (*Ibid.*) Diabolus æquivocationum & reſtrictionum mentalium auctor. (*Ibidem*) ..... Falſum teſtimonium lethale peccatum eſt, & quidem graviſſimum. (*Ibid. Art.* 3. *Regula* 1.) Mendacium omne quod Deo injurioſum aut proximo graviter noxium eſt, mortale peccatum eſt. (*Ibid. Reg.* 5.) Pro vita alterius temporali, vel ſua ſervanda, mentiri non licet. (*Regula* 6. & 7.) Nec pro æterna alicujus ſalute procuranda. (*Regula* 9.) Æquivocationum & reſtrictionum mentalium uſus per ſe malus eſt, & quavis in occaſione rerumque circumſtantiis quibuslibet, illicitus. (*Regula* 11.) Qui reſtrictiones mentales & æquivocationes jurando adhibent, lethale perjurium committunt. (*Lib.* 4. *Cap.* 4. *Art.* 3. *Regula* 11.) *Dei veri* cultores; Chriſti, qui *Veritas* eſt, Diſcipuli; *Verbo veritatis* geniti; *Spiritu veritatis* ſanctificati; *Pane vero de cœlo*, id eſt, Chriſti corpore nutriti; Eccleſiæ, quæ *columna eſt & firmamentum veritatis*, filii, vocati, ut ſecundum Dei legem, quæ *veritas* eſt, viventes, *apprehendant veram vitam*, abhorrere debent a mendacio, *Veritatem loqui cum proximo ſuo; quoniam ſumus invicem membra*. Nullus in dicenda veritate labor; mendacia & æquivocationes abſque labore non quæruntur, non proferuntur. *Laborant homines loqui mendacium; nam veritatem tota facilitate loquerentur. Ille enim laborat, qui fingit quod dicit. Nam qui verum vult dicere, non laborat. Ipſa enim veritas ſine labore loquitur.* „ Caput circui„ tus eorum: labor labiorum ipſorum operiet eos ..... Ecce parturiit „ iniuſtitiam, concepit dolorem, & peperit iniquitatem. “ *In omni enim opere malo labor eſt, & omne opus malum, cogitatum mendacium ducem habet: non enim eſt veritas niſi in opere bono. Et propterea quia omnes laborant in mendacio, veritas quid clamavit?* „ Venite omnes qui laboratis „ & onerati eſtis, & ego reficiam vos. *Ipſa eſt vox clamans ad laboran„ tes in alio Pſalmo*: Filii hominum uſquequo gravi corde, ut quid di„ ligitis vanitatem, & quæritis mendacium? *Aperte autem alio loco labor „ eſt in mendacio*: Docuerunt linguas ſuas loqui mendacium, ut inique „ agerent laboraverunt.

Epheſ. 4. 25.

S. Auguſt. in Pſal. 139.

Pſal. 139. 10.

Pſal. 7. 15.

Matth. 11. 28.

Pſal. 4. 3.

Jerem. 9. 5.

III. Rectæ intentionis in omnibus operibus noſtris neceſſitas (*Lib.* 3. *Tractat. de Peccatis*, *Cap.* 4. *Art. unico*, *Regula* 58. *num.* 4.) Remedia contra vanam gloriam. 1. Operum noſtrorum defectus conſiderandi. 2. Conſiderandum, quicquid boni in operibus noſtris eſt, Dei munus eſſe.

3. Æter-

3. Æternæ gloriæ præmio vanam gloriam nos fruſtrari. 4. Conſiderandum Chriſti exemplum, qui vanam gloriam fugiendam verbis factiſque docuit. 5. Oculi noſtri a bonis operibus noſtris avertendi & in peccata noſtra reflectendi. Conſiderandum quid nobis deſit. (*Ibidem Cap. 5. Art. 13.*) De jactantia. *Art.* 16.) Nemo ergo Chriſtianus in ſe ipſo, ſed in Domino tantum glorietur, & cum Chriſto dicat: *Ego gloriam meam non quæro .... Si ego glorifico me ipſum, gloria mea nihil eſt.*

IN EADEM DOMINICA.

Abraham Pater veſter exſultavit ut videret diem meum, vidit, & gaviſus eſt. Joan. VIII. 56.

HOdierno Evangelio docemur quid de Chriſto Jeſu credere, quid in eo imitari debeamus. Credere debemus, Deum verum eſſe, hominemque perfectum. Imitari in ipſo debemus humilitatem, manſuetudinem & patientiam, quarum virtutum exempla præbet in iſto cum Judæis congreſſu, quem Evangelium ab Eccleſia hodierna die propoſitum commemorat. Chriſtum verum Deum eſſe credendum hæc verba oſtendunt: *Eſt Pater meus, qui me glorificat, quem vos dicitis quia Deus veſter eſt.* Jeſus igitur Dei Filius eſt, non adoptione, ut Abraham & Prophetæ, ceterique juſti, ſed natura. Unde ſubdit: *Amen, amen dico vobis: antequam Abraham fieret, ego ſum. Appende verba, & cognoſce myſterium. Intellige*, fieret, *ad humanam facturam*; ſum *vero, ad divinam pertinere ſubſtantiam.* Fieret, *quia creatura eſt Abraham.* Non dixit, *Antequam Abraham eſſet ego eram; ſed, Antequam Abraham fieret, qui niſi per me non fieret ego ſum.* Neque hoc dixit, Antequam Abraham fieret, ego factus ſum. *In principio* enim *fecit Deus cælum & terram*: nam In *principio erat Verbum ... Antequam fieret Abraham, ego ſum. Agnoſcite Creatorem, diſcernite creaturam. Qui loquebatur, ſemen Abrahæ factus erat; & ut Abraham fieret, ante Abraham ipſe erat.* Atque hoc ſenſu verba Jeſu intellexere Judæi, quibus blaſphemaſſe viſus eſt: unde *Tulerunt lapides ut jacerent in eum.* Id confirmat vitæ æternæ promiſſio ab illo facta his qui ſermonem ejus ſervaverint. *Si quis ſermonem meum ſervaverit, mortem non guſtabit in æternum.* Nam a morte æterna liberare, & vitam æternam largiri non convenit niſi Deo vero. Cum Jeſus morituris hæc loqueretur, non temporalem, ſed ſecundam & æternam mortem ſpectabat, de qua nos liberare venerat. *Ipſa eſt vera mors, nam iſta migratio eſt. Quid eſt iſta mors? Relictio corporis, depoſitio ſarcinæ gravis; ſed ſi alia ſarcina non portetur, qua homo in gehennam præcipitetur.* De illa ergo morte Dominus dixit: *Si quis ſermonem meum ſervaverit, mortem non guſtabit in æternum.* Non expaveſcamus iſtam mortem, ſed illam timeamus. Servemus Chriſti ſermonem in fide: perventuri ad ſpeciem, cum acceperimus pleniſſimam libertatem. In eodem cum Judeis ſermone Jeſus ſe homines a peccato liberare docet, quod veri Dei proprium eſt. *Omnis qui facit peccatum ſervus eſt peccati, ſervus autem non manet in domo in æternum: filius autem manet in æternum. Si ergo vos Filius liberaverit, vere liberi eritis.* Denique ſe *principium* eſſe ait, per quod ſcilicet omnia facta ſunt, & ſine quo factum eſt nihil. *Dicebant ergo ei, Tu quis es? Dixit eis Jeſus: Principium, qui & loquor vobis... Si non credideritis quia ego ſum, moriemini in peccatis veſtris*: id eſt, niſi cre-

S. Auguſt. Tract. 43. in Joan.

S. Auguſt. Tract. 44. in Joan.

Joan. 8. 33. 36.

Joan. 8. 25.

credideritis quia *Ego sum qui sum*, quia Deus sum. Solus enim Deus proprie est, omnes creaturæ, quasi non sint, sic sunt coram eo. Solus Deus immutabilis, adeoque immortalis. Omnis mutatio mors quædam est. *Principium, qui & loquor vobis*. Principium mutari non potest: principium in se manet, & innovat omnia: principium est cui dictum est: *Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient*.

Jesum non solum Deum verum, sed & hominem perfectum simul credi oportere, Evangelium hodiernum docet. *Abraham Pater vester exsultavit ut videret diem meum*, (ait Jesus Judeis) *vidit, & gavisus est*. Magna res agebatur, quando Isaac conjux quærebatur. Sed ut hoc cognosceret servus quod noverat Abraham, quia nepotes non carnaliter desiderabat, nec de genere suo aliquid carnale sapiebat, ait servo quem mittebat: *Pone manum tuam super femur meum, ut adjurem te per Dominum, Deum cæli & terræ, ut non accipias uxorem filio meo de filiabus Chananæorum inter quos habito; sed ad terram & cognationem meam proficiscaris, & inde accipias uxorem filio meo Isaac*. Per femur, genus. Hæc ergo juratio significabat de genere Abrahæ venturum in carne Deum cæli. *Etenim Propheta erat Abraham. Cujus Propheta? seminis sui, & Domini sui. Semen suum significavit dicendo, Mitte manum sub femore meo: Dominum suum significavit addendo: & jura per Deum cæli*. Se denique verum hominem ostendit Jesus, cum *fugit* tanquam passurus, tanquam moriturus, tanquam nos suo sanguine redempturus, & *abscondit se* a Judæis, ne ipsum lapidarent.

Psal. 101. 28.

S. August. Tract. 44. in Joan. Genes. 24. 3.

II. Quid in Christo debeamus imitari, hodiernum Evangelium ostendit, scilicet humilitatem, mansuetudinem, patientiam. *Discite a me*, (inquit alias) *quia mitis sum & humilis corde*. Non ait, Discite a me mundum creare, mortuos suscitare, aut alia miracula facere, sed quia mitis sum & humilis corde. Id opere, ut verbo docuit. *Cœpit enim facere, & docere*. Maledictum maludicto non reddidit, convicium convicio non refutavit, respondit solum cum admirabili mansuetudine: *Ego dæmonium non habeo, sed honorifico Patrem meum, & vos inhonorastis me. Ego gloriam meam non quæro*. Confutat blasphemiam, convicium refellere negligit, ut nos solas injurias Deo factas curare, nobis illatas negligere & condonare doceat. Dæmonium se habere negat Samaritanum se esse non negat. Quid causæ præterea? Samaritanus idem significat quod custos. Noverat se Jesus nostrum esse custodem. *Non enim dormitat, neque dormit, qui custodit Israel*: &, *Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam*. Est ergo ille custos noster, qui creator noster. Num enim pertinuit ad eum ut redimeremur, & non pertineret ut salvaremur? Denique ut noveritis mysterium, quare se Samaritanum negare non debuit, parabolam illam notissimam attendite, ubi homo quidam descendebat ad Jerusalem in Jericho, & incidit in latrones, qui eum graviter vulnerantes, semivivum in via reliquerunt. Transiit Sacerdos, neglexit eum: transiit Levites, & ipse præteriit: transiit quidam Samaritanus, ipse est custos noster, ipse accessit ad saucium, ipse impendit misericordiam, eique se præstitit proximum, quem non deputavit alienum. Patientiam denique Jesu imitari debemus, qui cum Judeorum insultus illum impetere lapidibus volentium, supplicio terribili ulcisci posset, abscondere se maluit & fugere. Terram aperire poterat, ut eos absorberet, ac pro lapidibus inferos invenirent. *Sed magis erat commendanda patientia, quam exserenda potentia*. Peccatores excæcati, indurati, ingrati, lapides in Christum

Matt. 11. 29.

Psal. 120. 4. Psal. 126. 1. Luc. 10. 30. S. August. Tract. 44. in Joan.

Tertull. Lib. 2. de Cultu Fœmin.

gratiam adfuturam præsumamus. Nam *Timendo cavebimus, cavendo salvi erimus: contra si præsumamus, neque timendo, neque præcavendo salvi erimus. Qui securus agit, non & sollicitus, non possidet tutam & firmam securitatem. At qui sollicitus est, is vere poterit esse securus.* Pœnitentia igitur continuo agenda, bonis operibus perseveranter vacandum; adversus cupiditates nostras indefesse ac fortiter pugnandum est; & si vivendo, sanctam mortem optare, non præsumere oportet. *Qui enim optat, honorat: qui præsumit, superbit. In illo verecundia, in isto petulantia apparet. Ille satagit hic negligit. Ille mereri cupit, at hic ut debitum sibi repromittit. Ille sumit, hic invadit. Quem censeas digniorem, nisi emendatiorem? quem emendatiorem, nisi timidiorem, & idcirco vera pœnitentia functum? Timuit enim adhuc delinquere, ne non mereretur accipere. At ille præsumptor, cum sibi repromitteret, securus scilicet, timere non potuit; sic nec pœnitentiam implevit, quia instrumento pœnitentiæ, id est, metu caruit. Præsumptio, inverecundiæ portio est, inflat petitorem, despicit datorem.* Vide *Lib. 4. Theol. Dogm. & Moral. Cap. 3. Art. 9. Regula 7.*

Tertull. Lib. de Pœnit. C. 6.

FERIA IV. POST DOMINICAM V. QUADRAGESIMÆ.

Oves meæ vocem meam audiunt; & ego cognosco eas, & sequuntur me; & ego vitam æternam do eis. Joan. x.

PRædestinationis Sanctorum Mysterium Christiano populo prædicandum est, sicut & cetera salutis nostræ Mysteria, ad ejus institutionem & ædificationem. 1. Deus prædestinatione sua vitam æternam ante constitutionem mundi electis suis gratis præparavit, ex *misericordia*, sine ullo ad eorum merita respectu. 2. Deus vitam æternam in tempore dat electis suis propter bona eorum opera. 3. Certissima est prædestinatio, nec deficere potest.

I. Prædestinatio Sanctorum ad gloriam ex misericordia gratuita est: Nihil igitur nobis tribuere debemus, sed totum a Deo sperare in negotio salutis nostræ.

II. Deus vitam æternam Sanctis suis in tempore dat propter eorum bona opera: igitur bonis operibus perseveranter vacare debemus.

III. Certissima est prædestinatio, nec deficere potest: & nihilominus timere debemus, ne ex ovium Christi numero non simus.

I. Prædestinatio sanctorum mera misericordia est. Nemini homini gratia aut gloria debitæ. Omnes in eadem massa damnationis propter originale peccatum. Ex ea ut unus pre alio liberetur, meræ misericordiæ est; ut alius relinquatur, justi judicii. *Cujus vult miseretur, & quem vult indurat .... Miseretur ergo Deus magna bonitate, obdurat nulla iniquitate; ut nec liberatus de suis meritis glorietur, nec damnatus nisi de suis meritis conqueratur. Sola enim gratia redemptos discernit a perditis, quos in unam perditionis concreverat massam ab origine ducta causa communis.* Quid igitur obmurmuras & quereris? *O homo, tu quis es qui respondeas Deo? Numquid dicit figmentum ei qui se finxit, Quid me fecisti sic? An non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam? Quod si Deus volens ostendere iram, & notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patientia vasa iræ apta in interitum, ut ostenderet divitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparavit in gloriam.* Ratio prædestinationis sanctorum.

Rom. 9. S. August. Enchirid. Cap. 99.

Rom. 9.

rum ad gloriam non alia, quam æternus Dei erga illos amor. *In caritate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miſerans.* Hujus prædilectionis nulla ratio præter divinam bonitatem, præter beneplacitum Patris cęleſtis. *Nolite timere, puſillus grex, quia complacuit Patri veſtro dare vobis regnum.* Humana hic merita conticeſcant: *Non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt..... Jacob dilexi, Eſau autem odio habui. Quid ergo dicemus? Numquid iniquitas apud Deum? Abſit. Moyſi enim dicit: Miſerebor cujus miſereor, & miſericordiam præſtabo cujus miſerebor. Igitur neque volentis neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei.* Prædeſtinatio, vocatio, juſtificatio, glorificatio, ſolius divini beneplaciti, ſolius miſericordiæ, ſolius amoris Dei erga electos ſuos actus ſunt, quos dilexit, quos elegit in Chriſto ante mundi conſtitutionem ut ſancti eſſent, illique conformes. *Quos præſcivit, & prædeſtinavit conformes fieri imagini filii ſui, ut ſit ipſe primogenitus in multis fratribus. Quos autem prædeſtinavit, hos & vocavit, & quos vocavit, hos & juſtificavit. Quos autem juſtificavit, illos & glorificavit.* Vide *Lib. 1. Theolog. Dogm. & Moral.* Quæſt. 2. Art. 2. §. 17. ſub eo titulo, *Quid de prædeſtinatione ſentiendum?* Æternę gloriæ convivium electis ſuis cur præparaverit Deus, ne curioſius quæras: Ideo præparavit, quia præparare voluit. *Paraſti cibum illorum, quoniam ita eſt præparatio ejus.* In ſalutis ergo noſtræ negotio & œconomia, totum a gratuita Dei erga nos miſericordia eſt. Igitur *In nullo gloriandum, quando noſtrum nihil ſit.*

Jerem. 31. 3.
Luc. 12.
Rom. 9.
Rom. 8.
Pſal. 64. 10.
S. Cyprian.

II. Deus vitam æternam ſanctis ſuis dat in tempore propter bona eorum opera. Ideo *corona juſtitiæ* vocatur ab Apoſtolo. Ideo cum bravio & depoſito comparatur. Sicut enim in agone contendentibus & in ſtadio currentibus, corona corruptibilis datur ut curſus victoriæque præmium: ita currentibus in via mandatorum Dei, & contra ſalutis hoſtes dimicantibus, incorrupta corona tribuitur ut præmium victoriæ. *Neſcitis quod ii qui in ſtadio currunt, omnes quidem currunt, ſed unus accipit bravium, ſic currite ut comprehendatis. Omnis autem qui in agone contendit, ab omnibus ſe abſtinet, & illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam.* Bona opera quæ facimus, paſſiones quas propter Deum perferimus, apud Deum deponuntur, qui in noviſſimo die pro his præmium æternum electis ſuis retribuet. *Scio cui credidi, & certus ſum quia potens eſt depoſitum meum ſervare in illum diem.....* Cur vita æterna non dicitur ſtipendium juſtitiæ, ſicut mors dicitur ſtipendium peccati? ... Vita æterna *gratia pro gratia.* Igitur *Cum Deus coronat merita noſtra, nihil aliud coronat quam munera ſua.* Bona quippe opera creat in nobis per gratiam ſuam. *Creati in Chriſto Jeſu in operibus bonis, quæ præparavit Deus ut in illis ambulemus.* Hinc Propheta ait: *Pro nihilo ſalvos facies illos*, id eſt, *Gratis data gratia tua* (inquit S. Auguſtinus) nobis tamen cooperationis honorem tribuit, quamvis ut cooperentur, ipſe prior operetur in nobis. Vide *Theolog. Dogmat. & Moral. Lib. 1. Quæſt. 2. Art. 2. §. 17. n. 2.* ſub eo titulo, *Æterna electio ſine meritis, ſalus ex meritis.* Hinc gloria cęleſtis interdum theſauro abſcondito in agro comparatur, quem homo felici ſorte invenit; alias gemmæ, quam ut inveniat mulier diligentiſſime quærit: modo fonti, cujus aquæ gratis profluunt: *Fons aquæ ſalientis in vitam æternam*: modo puteo, cujus aquę non ſine labore hauriuntur: *Fons hortorum, puteus aquarum viventium.* Hinc Eccleſiam Chriſti ſponſam *A Deo paratam*, ſe tamen prępparare ſcribit S. Joannes: *Uxor Agni præparavit ſe.*

2. Tim. 4.
1. Cor. 9.
2. Tim. 2.
S. Auguſt.
Epheſ. 2.
Pſalm. 55.
Apocal. 2.

se. Bonis igitur operibus studeamus, in illisque nos perseveranter exerceamus. *Vocavit nos propria gloria & virtute* (inquit Apostolorum Princeps:) *Vos autem curam omnem subinferentes, ministrate in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam, in abstinentia autem patientiam, in patientia autem pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis, in amore autem fraternitatis caritatem.*

2. Petr. 1.

III. Certissimam esse prædestinationem sanctorum, nec deficere posse, docet Christus in hoc ipso, quem tractamus, Evangelii loco: *Oves meæ vocem meam audiunt: & ego cognosco eas, & sequuntur me: & ego vitam æternam do eis. Et non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea.... Et nemo potest rapere de manu Patris mei.* Lege Lib. 1. *Theolog. Dogmat. & Moral. Quæst. 2. Art. 2. §. 17. n. 23.* sub eo titulo, *Quamvis certa prædestinatio sit, &c.* Sed quamvis eorum qui prædestinati sunt in Regnum Dei ita certus sit numerus, ut nec addatur eis quisquam, nec minuatur ex eis; recte tamen & ipsis prædestinatis dicitur: *Cum metu & tremore vestram salutem operamini:* &, *Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.* „ Quasi eos perseve-
„ raturos habeatur incertum. Nec aliter hæc audire debent, quibus ex-
„ pedit non altum sapere, sed timere. Quis enim ex multitudine fide-
„ lium, quandiu in hac mortalitate vivitur, in numero prædestinatorum
„ se esse præsumat? Istud ergo secretum esse vult Deus, " *Ne forte quis extollatur, sed omnes etiam qui bene currunt timeant, dum occultum est quo perveniant. Præsumptio* enim *in isto tentationum loco non expedit, ubi tanta est infirmitas, ut superbiam possit generare securitas.* Recte etiam dicitur omnibus: *Satagite ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis.* Et, *Noli altum sapere, sed time.* Timendum non servili anxietate, sed filiali solicitudine, cum fiducia conjuncta, in immensa Dei bonitate, & Christi Jesu sanguine sperando. Piam autem fiduciam in nobis generabunt signa prædestinationis, quæ per Dei gratiam in nobis emicabunt; inter alia, auditio verbi Dei, eo animo ut observetur & executioni mandetur. *Oves meæ vocem meam audiunt.* 2. Misericordia sive in pauperibus sublevandis, sive injuriis condonandis: *Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur.* 3. Patientia in adversis, & persecutio propter justitiam constanter tolerata. 4. Bonæ vitæ cursus, & conformitas cum Christo in caritate, humilitate, mansuetudine, paupertate, passionibus: *Quos prædestinavit conformes fieri imagini Filii sui.* Denique de numero felici & benedicto electorum Christi nos fore per ejus misericordiam confidamus, si non simus de numero electorum mundi, de quibus ait Propheta: *Et non communicabo cum electis eorum.* Qui enim habet spiritum mundi, pro quo non rogat Christus, non habet Spiritum Christi, *Si quis autem Spiritum Christi non habet, hic non est ejus.*

Joan. 10.

Philipp. 2. 12.

Apoc. 3.

S. August. Lib. de Correp. & Grat. Cap. 7. & 8.

2. Petri 1.

Matth. 5.

Psal. 140. 4.

Rom. 8. 9.

FE-

FERIA V. POST DOMINICAM V. QUADRAGESIMÆ.

Mulier quæ erat in civitate peccatrix, ut cognovit quod Jeſus accubuiſſet in domo Phariſæi, attulit alabaſtrum unguenti. Luc. VII.

INſignem peccatricem hodierna S. Evangelii lectio commemorat, cujus neque nomen indicat S. Lucas, neque peccatum expreſſe deſignat. Nomen ejus ſilentio premit, quia peccatorum nomina perdita ſunt apud Deum. *Perdam Babylonis nomen*. Ad nihilum enim per peccatum redigiuntur, & nihilo viliores ſunt in conſpectu Dei: *Ab eo qui vere eſt qui in contrarium pergit, ad non eſſe pergit*. Quodnam vero fuerit famoſæ illius mulieris peccatum, intelligendum magis relinquit S. Evangeliſta, quam expreſſit: *Mulier quæ erat in civtiate peccatrix*. Mulier erat ſuperba, ſe ipſam inordinate amans, in elegantia formæ, ceteriſque naturæ dotibus ſibi complacens, mulier vanitati dedita, in voluptatem effuſa: mulier quæ cultu, ornatu, luxu, omnibuſque illecebris ſeu congenitis ſeu additiiis & affectatis, corda juvenum totius Urbis nobilitate & opibus florentium Deo eripiebat & ſibi devinciebat: mulier Amorem profanum incendere geſtiens, & ejuſdem Amoris ignibus incendi non erubeſcens: quæ vincere in hoc belli genere gloriabatur, & vinci delectabatur. Mulier erat minime ſapiens. Babylonem illam cogitate, de qua S. Joannes in Apocalypſi. *Et mulier erat circumdata purpura & coccino, & inaurata auro, & lapide pretioſo, & margaritis, habens poculum aureum in manu ſua, plenum abominatione, & immunditia fornicationis ejus. Et in fronte ejus nomen ſcriptum: Myſterium*. Non ſolum erat peccatrix, ſed totius civitatis facta fuerat ipſa peccatum, petra ſcandali, laqueus ad capiendas animas, odor mortis in mortem. 1. Profanus & impudicus amor Deo graviſſimam facit injuriam. 2. Mala graviſſima infert homini. 3. Contra tam periculoſum hoſtem fortiter pugnandum: ab ejus inſidiis ſollicite cavendum eſt.

Iſai. 14. 22. S. Auguſt. in Pſal. 38.

Apoc. 17.

I. Amor profanus & impudicus cor eripit Deo, cui uni debitum eſt totum & totaliter. Id unum a nobis poſtulat: *Fili præbe cor tuum mihi*. Deus eſt zelotes: *Nullum a ſe rivulum* amoris noſtri *duci extra patitur, cujus derivatione minuatur*. Cor hominis altare eſt Deo dicatum, in quo offerre ipſi continuo debet incenſum orationis & laudis, igne fervidæ caritatis. Hoc altare polluit profanus & impudicus amator, ignem alienum in illud infert, locum ſanctum contaminat. Neque vero cor ſolum Deo eripit; ſed & corpus, quod Dei templum eſt, violare non metuit. Ex cordis enim corruptione ſequitur in hoc genere peccati corruptio carnis: *Neſcitis quia templum Dei eſtis, & ſpiritus Dei habitat in vobis? ſi quis autem Templum Dei violaverit, diſperdet illum Deus*. Hoc templum in baptiſmate conſecratum. Hujus Templi æditua pudicitia eſt, ſacerdos Spiritus Sanctus. *Cum omnes templum Dei ſimus, illato in nos & conſecrato Spiritu Sancto, eius templi æditua & antiſtita pudicitia eſt, quæ nihil immundum, nec profanum inferri ſinat, ne Deus ille qui inhabitat, inquinatam ſedem offenſus derelinquat*. Amor profanus & impudicus, affine idololatriæ crimen eſt. Quid Salomonem ad idololatriam pertraxit? Nonne profanus & impudicus amor? *Adamavit mulieres alienigenas multas . . . . His copulatus eſt ardentiſſimo amore . . . . . & averterunt*

S. Auguſt.

1. Cor. 3.

Tertull. Lib. 2. de cultu Fem. Cap. 1.

3. Reg. 11.

mulieres cor ejus . . . Cumque esset senex, depravatum est cor ejus per mulieres, ut sequerentur Deos alienos. Magis reum esse impudicum amatorem eo qui metu aut vi tormentorum in idololatriam lapsus est, Tertullianus asserit. „ Nemo volens, *inquit*, negare compellitur; nemo no-
Tertull. Lib. de pudicit. Cap. 5. „ lens fornicatur. Nulla ad libidinem vis est, nisi ipsa. Negationem „ vero quanta compellunt ingenia carnificis, & genera pœnarum? Quis „ magis negavit, qui Christum vexatus, an qui delectatus amisit? qui „ cum amitteret, doluit; an qui cum amitteret lusit? " Gravissimam etiam Christo Domino infert injuriam impudicus amator membra ejus violando. Nam corpora nostra membra Christi sunt, ipsi tamquam capiti cohærentia, si sancte & caste vivamus. Non solum in Incarnatione sese naturæ humanæ personaliter conjunxit Dei Filius, sed etiam unicuique nostrum in Eucharistia substantiali simul & sacramentali modo
1. Cor. 6. se conjungit. Corpora autem nostra a Christo disjungit amor impudicus, & cum creatura copulat. *Nescitis quoniam corpora vestra membra sunt Christi? Tollens autem membra Christi faciam membra meretricis? Absit. An nescitis quoniam qui adhæret meretrici, unum corpus efficitur? Qui autem adhæret Domino, unus spiritus est*. Lege *Theolog. Dogmat. & Moral. Lib. 3. Tract. De Peccatis, Cap. 8. Art. 1.*

II. Amor profanus & impudicus mala gravissima infert homini. Reddit illum corporis sui mancipium, qua servitute nihil est fœdius & probrosius. In aliis affectionibus animus a se ipso vincitur, in hac vero
S. August. Lib. 14. de Civit. Dei, Cap. 23. vincitur a corpore, quod ei natura inferiore subjectum est. *Minus autem pudet cum sibi animus ex vitiosis suis partibus non obtemperat, quam cum corpus, quod alterum ab illo est, atque infra illum est, & cujus sine illo natura non vivit, jubentique non cedit*. Amor impudicus quietem, honorem, valetudinem corporis, bona temporalia eripit, pessundat, exhaurit: omnia animi bona corrumpit. Octo filiæ amoris impudici & luxuriæ, scilicet cæcitas mentis, inconsideratio, præcipitatio, inconstantia, amor sui, odium Dei, affectus præsentis sæculi, horror vel desperatio futuri, quantam in anima stragem edunt? Amatoribus impudicis
S. Thomas secunda secundæ Quæst. 46. Art. 3. nemo stultior, & eorum stultitia filia peccati est, peccatum, & peccatorum mater multorum. „ Stultitia secundum quod est peccatum (*inquit S. Thomas*) provenit ex hoc quod sensus spiritualis hebetatus est, ut
Prov. 7. „ non sit aptus ad spiritualia dijudicanda. Maxime autem sensus hominis im- „ mergitur ad terrena per luxuriam, quæ est circa terrenas delectationes, „ quibus anima maxime absorbetur. *Unde Spiritus Sanctus de juvene mulieri impudicæ adhærente ait*. Statim eam sequitur quasi bos ductus ad vi- „ ctimam, & quasi agnus lasciviens, & ignorans quo ad vincula stultus tra- „ hatur, donec transfigat sagitta jecur ejus. Velut si avis festinet ad laqueum, „ & nescit quod de periculo animæ illius agitur. *Hinc S. Hieronymus appositE*
S. Hieron. Lib. 1. contra Jovin. „ *ait*: Amor formæ rationis oblivio est, & insaniæ proximus: fœdum „ minimeque conveniens animo sospiti vitium: turbat consilia, altos & ge- „ nerosos spiritus frangit, a magnis cogitationibus ad humilimas detrahit: „ querulos, iracundos, temerarios, dure imperiosos, serviliter blandos, „ omnibus inutiles, ipsi novissime amori facit. Nam cum fruendi cupiditate „ insatiabilis flagrat, plura tempora suspicionibus, lacrymis, conquestioni- „ bus perdit, odium sui facit, & ipse novissime sibi odio est." Ad hanc stultitiam pertinet *Fastidium de Deo, & donis ipsius*, inquit S. Thomas. Vide
S. Thomas secunda secundæ Quæst. 45. Art. 3. Lib. 3. *Theolog. Dogm. & Moral. Tract. De Peccatis, Cap. 8. Art. 4.*

III. Contra impudicum amorem fortiter pugnandum, ab ejus insidiis solli-

ſollicite cavendum eſt. Alterius ſexus nimia frequentatio & familiaritas vitanda. „ Numquid poteſt homo abſcondere ignem in ſinu ſuo, ut „ veſtimenta illius non ardeant? Aut ambulare ſuper prunas, ut non „ comburantur plantæ ejus? Sic qui ingreditur ad mulierem, &c. *Mulieris, quamvis piæ periculoſa ſocietas*. In medio mulierum noli commorari: de veſtimentis enim procedit tinea, & a muliere iniquitas viri. „ Melior eſt enim iniquitas viri, quam mulier benefaciens .... Speciem „ mulieris alienę multi admirati, reprobi facti ſunt. Colloquium enim „ illius quaſi ignis exardeſcit. Prov. 6. Eccli. 42. Eccli. 9. Prov. 4. 23.

2. Cor & ſenſus ſollicite cuſtodiri debent. *Omni cuſtodia ſerva cor tuum, quia ex ipſo vita procedit*. Pervigili cuſtodia ſervandi ſenſus: *Quia aſcendit mors per feneſtras*. Non poteſt ante Metropolis & arx mentis capi, niſi per portas ejus hoſtilis exercitus irruerit.

3. Vita mollis, otioſa, voluptaria vitanda eſt, hæc enim amorem profanum parturit ac nutrit. Oratio, jugiſque ad Deum gemitus, mortificatio ſpiritus & carnis, ſalutaria contra profanum & impudicum amorem remedia ſunt. Vide *Lib. 3. Theol. Dog. & Moral.* Cap. ſupra citato, *Art.* 5. De aſpectibus impudicis vitandis, & oculorum cuſtodia, lege *Lib.* 4. *Theolog. Dogm. & Mor. Cap.* 8. *Art.* 2. *Regula* 4. *Oculus meus deprædatus eſt animam meam*. De longe vidit David illam in qua captus eſt. *Mulier longe, libido prope. Alibi erat quod videret, in illo unde caderet. Numquid tu fortior quam David?* Thren. 3. S. Auguſt. in Pſal. 50.

Librorum amatoriorum lectio, cantiones amatoriç, ſpectacula & comœdiæ, choreę & ſaltationes, amoris profani & impudici incentiva ſunt & alimenta. *Amatoria procul abſint cantica.... meretriciæ Muſicæ.* Si carmina poetarum *Dæmonum cibum* S. Hieronymus vocat, quia *Dum aures verſibus dulci modulamine currentibus capiunt, animam quoque penetrant, & pectoris interna devinciunt*: Quid de libris & carminibus amatoriis dixiſſet? Spectacula & comœdiæ amoris profani ſcholę. *Theatrum proprie ſacrarium Veneris*. Ibi *Enervis hiſtrio amorem dum fingit, infligit*. Choreç & ſaltationes, Chriſtianorum caſtitati exitioſæ. Choręa *Circulus eſt, cujus centrum diabolus, & circumferentia Angeli ejus*. In iis, necnon in ſpectaculis ubi mulieres & viri *Propter mutuum videre & videri* confluunt, *luxuria negotiatur, aut gloria inſoleſcit*. Denique monet Sapiens a Spiritu Sancto afflatus: *Cum ſaltatrice ne aſſiduus ſis, nec audias illam, ne forte pereas in efficacia illius*. Lege Lib. 4. *Theolog. Dogm. & Moral. Cap.* 8. *Art.* 2. *Regulis* 5. 6. 7. & 8. Clemens Alex. lib. 2. Pædag. C. 4. Tertull. de Spectacul. Minuc. Felic. in Octavio. S. Carolus Borrom. Tertull. Eccli. 9. 4

EADEM FERIA.

Mulier quæ erat in civitate peccatrix. &c.

NE ſibi blandiantur Chriſtianę mulieres, quaſi peccatrices non ſint, niſi lapſę ſint in extremum luxurię malum. Peccatrices ſunt cum vanitati ſerviunt, ac voluptati: Vanitati, cultus immodeſtia & diſſolutione: Voluptati, vita molli, otioſa, & omnibus oblectamentis, quæ honeſta ſecundum mundi genium ac mores vocantur, indulgentes. Hęc forte ſola Peccatricis Evangelicę vitia. *Mulier quæ erat in civitate peccatrix*.

I. Scandali reæ ſunt mullieres, quæ ſornatu immodeſto, diſſoluto, aut pretioſo nimis, & conditioni ſuæ non conveniente, & qui profanum

1. Tim. 2. amorem & concupiscentiam virorum excitare possit, utuntur. „ Mulie-
„ res in habitu ornato (*inquit S. Paulus*) cum verecundia & sobrietate
„ ornantes se, non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, vel veste
„ pretiosa: sed quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bo-
1. Petri 3. „ na.... Quarum non sit extrinsecus capillatura (*inquit S. Petrus*) aut
„ circumdatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus, sed qui abscon-
„ ditus est cordis homo in incorruptibilitate quieti & modesti spiritus, qui est
„ in conspectu Dei locuples. " Isaias Spiritu Sancto plenus filiabus Sion
Isai. 3. propter ornatus immoderationem lasciviam, superbiam, pœnas extre-
mas Dei nomine comminatur. „ Dixit Dominus: Pro eo quod elevatæ
„ sunt filiæ Sion, & ambulaverunt extento collo, & nutibus oculorum
„ ibant & plaudebant, ambulabant pedibus suis, & composito gradu
„ incedebant: Decalvabit Dominus verticem filiarum Sion, & Domi-
„ nus crimen earum nudabit. In die illa auferet Dominus ornamen-
„ tum calceamentorum, & lunulas & torques, & monilia & armillas,
„ & mitras, & discriminalia, & periscelides & murenulas, & olfacto-
„ riola, & inaures; & annulos, & gemmas in fronte pendentes, &
„ mutatoria, & palliola, & linteamina, & acus, & specula, & sindo-
„ nes, & vittas, & theristra, Et erit pro suavi odore fœtor, & pro
„ zona funiculus, & pro crispanti crine calvitium, & pro fascia pecto-
„ rali cilicium. " Vide S. Cyprianum Lib. *De Disciplina & Habitu Vir-
ginum*. Nec se peccatricem non esse existimet, quæ muliebri cultu &
ornatus pompa & dissolutione in virorum pectoribus amorem accendit,
quia impudico amore ipsa non flagrat, sed uni studet vanitati. „ S.
„ Cyprianum audiant Christianæ mulieres. Si tu te sumptuosius co-
„ mas, & per publicum notabiliter incedas, oculos in te juven-
„ tutis illicias, suspiria adolescentum post te trahas, concupiscen-
„ di libidinem nutrias, suspirandi fomenta succendas, ut etsi ipsa
„ non pereas, alios tamen perdas, & velut gladium te & venenum
„ præbeas, excusari non potes, quasi mente casta sis, & pudica.
Christianis indignum est gloriam ex cultu corporis & ornatu vestium
aucupari. Castitatis & humilitatis professio Mulieres Christianas ad cul-
Tertull. Lib. 2. de Cultu Femin. C. 2. tus & ornatus modestiam obligat. *Non de integra conscientia venit stu-
dium placendi per decorem, quem naturaliter invitatorem libidinis scimus.*
Scandali reæ sunt mulieres, quæ fucis vultum adulterant, aut capil-
Tertull. Lib. 2. de Cultu Femin. C. 5. los tingunt. *Displicet illis plastica Dei: in ipsis se nimirum arguunt &
reprehendunt Artificem omnium. Reprehendunt enim cum emendant, cum
adjiciunt, utique ab adversario artifice sumentes additamenta. Is est dia-
bolus. Quod nascitur, opus Dei est. Ergo quod infingitur, diaboli negotium
est &c.*
Scandali reæ sunt mulieres, quæ collum, pectus, brachiave nudant,
& ita compositæ procedunt in publicum. *Scriptura, natura, disciplina,*
Idem Lib. de Virginibus velandis. illas velari jubent. „ Oro te, sive mater, sive soror, sive filia virgo, vela
„ caput. Si mater, propter filios: si soror propter fratres: si filia, pro-
„ pter patres. Omnes in te ætates periclitantur: indue armaturam pudi-
„ citiæ, circumduc vallum verecundiæ, murum sexui tuo strue, qui nec
„ tuos emittat oculos, nec admittat alienos .... Judicabunt vos feminæ
„ Ethnicæ, quæ non caput, sed faciem quoque ita totam tegunt, ut uno
„ oculo liberato contentæ sint dimidiam frui lucem, quam totam faciem
„ prostituere. " Vide *Lib. 4. Theolog. Dogmat. & Moral. Cap. 7. Art.
5. Regulis 6. 7. 8. 9. 10,*

II. Mu-

II. Mulieres, quæ voluptati ſerviunt vita molli, otioſa, & omnibus oblectamentis, quæ ſecundum ſæculi mores, honeſta vocantur, abundante, peccatrices ſunt. Seipſas enim immodice amant. Amor autem proprius omnium fons eſt & radix peccatorum. Qui ſe perverſe amant, ad cæleſtem Jeruſalem non pertinent, ſed ad Babylonem. *Fecerunt* enim *civitates duas amores duo, terrenam ſcilicet amor ſui uſque ad contemptum Dei, cæleſtem vero amor Dei uſque ad contemptum ſui.* Amor ſui, vitaque mollis & voluptaria, reprobationis caracter eſt. *In noviſſimis diebus erunt homines ſe ipſos amantes . . . . . Voluptatum amatores magis quam Dei.* Qui in deliciis vivunt, peccatores ſunt. *Quæ in deliciis eſt, vivens mortua eſt* (ait Apoſtolus de Vidua Chriſtiana) Nemo Chriſtiane vivit, niſi *Qui abnegat ſemetipſum, & tollit Crucem ſuam quotidie,* & Chriſtum ſequitur. Qui per arctam viam non ambulat, ad vitam non pervenit. *Tota vita Chriſtiani perpetua pœnitentia eſſe debet.* Qui ergo vitam mollem & voluptariam ducunt, peccatores ſunt. *Mundus gaudebit*, dicit Dominus: Vos autem contriſtabimini. Lugeamus ergo, dum Ethnici gaudent, ut cum lugere cœperint, gaudeamus; ne pariter nunc gaudentes, tunc quoque pariter lugeamus. Delicatus es, Chriſtiane, ſi & in ſæculo voluptatem concupiſcis; immo nimium ſtultus, ſi hoc exiſtimas voluptatem. Chriſtiani caracter eſt *Vivere ſine voluptate, mori cum voluptate.* Nam quod eſt aliud votum noſtrum, quam quod & Apoſtoli, exire de hoc ſeculo, & recipi apud Dominum? *Hic voluptas, ubi & votum.*

S. Auguſt. Lib. 4. de Civ. Dei, Cap. 28.

2. Tim. 3.

Conc. Trident.

Tertull De ſpect. C. 28.

FERIA VI. POST DOMINICAM V. QUADRAGESIMÆ.

Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.
Luc. VII.

MAgdalenam exemplum pœnitentiæ fecit amor ſanctus, quam peccatricem fecerat amor profanus, ut ubi abundaverat delictum, ſuperabundaret & gratia. 1. Amor pœnitens cor ejus dolore contrivit, humiliavit, Deo conſecravit. 2. Amor pœnitens lacrymarum fontes ad expianda peccata ex ejus oculis manare fecit. 3. Amor pœnitens illam ad officia pietatis Chriſto exhibenda impulit.

I. Amor Dei neceſſarius ad veniam peccatorum obtinendam, & ad juſtificationem peccatoris. *Convertimini ad me in toto corde veſtro.* An vero ex toto corde ad Deum convertitur, qui illum non amat? *Qui diligit me, diligetur a Patre meo.* Nemo juſtificatur niſi a Deo diligatur; nemo diligitur a Deo, qui Deum non diligat. *Si quis non amat Dominum Jeſum, anathema ſit* (ait S. Paulus) *Qui non diligit, manet in morte* (inquit S. Joannes) An juſtus quis cenſeri & eſſe poteſt, qui coram Domino eſt anathema, & in morte peccati manet? Denique de peccatrice Chriſtus Dominus pronuntiat: *Dimiſſa ſunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum: cui autem minus dimittitur, minus diligit.* Dilectionem eſſe menſuram remiſſionis peccatorum ſignificat, ita ut illi minus remittatur, qui minus diligit; illi multa condonentur, qui multum diligit: conſequenter nihil illi remittatur, qui non diligit. Solus timor ſervilis ad juſtificationem peccatoris non ſufficit. *Abſolvi vis? Ama.* Caritas cooperiet multitudinem peccatorum. Ama ergo homo Deum, & ama totus, ut poſſis omnia ſine labore vincere peccata. Eſt qui confitetur

Joel. 2.

Joan. 14.

1. Cor. ult. 1. Joan. 3.

S. Petrus Chryſol. Serm. 94. S. Bernard. Tract. de Diligendo Deo, C. 12.

„ fitetur Domino, quoniam potens est. Est qui confitetur Domino,
„ quoniam sibi bonus est: & item qui confitetur illi, quoniam simpli-
„ citer bonus est. Primus servus est, & timet sibi. Secundus mercena-
„ rius est, & cupit sibi. Tertius filius est, & defert Patri. Itaque &
„ qui timet, & cupit, utrique pro se agunt: sola quę in filio est cari-
Psal. 18. 8. „ tas non quærit quæ sua sunt. De qua dictum est: *Lex Domini imma-*
„ *culata, convertens animas*: Quod sola videlicet sit, quæ ab amore sui
„ & mundi avertere possit animam, & in Deum dirigere. Nec timor
„ quippe, nec amor privatus convertunt animam: mutant interdum vul-
„ tum vel actum, affectum numquam.... Sit itaque servo sua lex timor
„ ipse quo constringitur: sit mercenario sua cupiditas, qua & ipse ar-
„ ctatur, quando ab ipsa tentatur abstractus & illectus: sed harum nulla aut
„ sine macula est, aut animas convertere potest. Caritas vero convertit ani-
„ mas, quas facit & voluntarias. " Vide *Lib.* 2. *Theol. Dogm. & Moral. Tract. de Pœnitentia, Cap.* 3. *Art.* 3. *Propos.* 7.

Amor Dei cor peccatricis mulieris occupans pœnitentem fecit. Cor ejus dolore contrivit, humiliavit sub manu Dei: *Cor contritum & humiliatum*. Victimam fecit, holocaustum Deo acceptum. *Sacrificium Deo spiritus contribulatus*. Amor ejus promptus fuit ac generosus. *Ut cognovit quod accubuisset in domo Pharisęi, attulit alabastrum unguenti*. Ut cognovit Dei magnitudinem ac infinitam bonitatem: Ut cognovit peccati sui gravitatem & horrorem; statim properavit ad Jesum, ut illi cor sanandum offerret. Fortis ut mors dilectio separavit illam ab amore sui ac mundi. A divino amore domita & subacta, prosternitur ad pedes Victoris. *Stans retro secus pedes ejus*. Amor ejus generosus est: hominum judicia, Pharisæi contemptum & insultum non veretur, *convivii tempus* non refugit, irruit importuna convivio, opportuna beneficio, *Quærit pia impudentia sanitatem*. De pœnitentia non erubescit, quæ de solis peccatis præteritis se erubescere debere novit. Quam pauci peccatores hanc mulierem imitantur! peccare non erubescunt, pœnitere erubescunt. Hoc opus ut publicationem sui aut suffugiunt, aut de die in diem differunt, *Pudoris magis memores, quam salutis*. Amor Dei pœnitentem humiliet, ad Christi pedes prostratum semper teneat; osculo manuum, multo minus oris Domini se indignum existimet.

Tertull. Lib. de Pœnit.

S. Bernard. Serm. 3. in Cantic.

„ Non tibi, o quæcumque
„ es talis anima, non tibi ille locus vilis aut despicabilis videatur, ubi
„ sancta Peccatrix peccata deposuit, induit sanctitatem. Ibi Æthiopissa
„ mutavit pellem, & in novum restituta candorem, jam tunc fiducia-
„ liter veraciterque respondebat exprobrantibus sibi verbum: *Nigra*
„ *sum, sed formosa, filiæ Jerusalem*. Hujus ergo beatæ Pœnitentis exem-
„ plo prosterne & tu, o misera, ut desinas esse misera: prosternere &
„ tu in terram, amplectere pedes, placa osculis, riga lacrymis, qui-
„ bus tamen non illum laves, sed te, & fias una de grege tonsarum,
„ quæ ascendunt de lavacro: ita sane ut suffusum pudore ac mœrore
Isai. 52. „ vultum non ante sustollere audeas, quam audias & ipsa: *Dimittuntur*
„ *tibi peccata tua*: quam audias, *Consurge, consurge captiva filia Sion, ex-*
„ *cutere de pulvere*. Quantum displicet Deo impudentia peccatoris, tantum
„ pœnitentis verecundia placet. Citius placas eum, si mensuram tuam
„ servaveris, & altiora te ne quæsieris. Longus saltus & arduus est de
„ pede ad os, sed nec accessus conveniens. Quid enim, recenti adhuc
„ respersus pulvere, ora sacra continges? per manum tibi transitus fit.
„ Illa prius te tergat, illa te erigat. Quomodo erigat? Dando unde præ-

„ su-

„ fumas. Quid iſtud? Decor continentiæ, & digni pœnitentiæ fructus,
„ quæ ſunt opera pietatis. Hæc te de ſtercore erigent in ſpem audendi
„ potiora. Sane accipiendo donum, oſculare manum: hoc eſt, non ti-
„ bi, ſed nomini ejus da gloriam. Da ſemel, & da iterum, tum pro
„ donatis criminibus, tum pro collatis virtutibus.

II. Lacrymæ Pœnitentiæ comites. *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non cuſtodierunt legem tuam .... Lavabo per ſingulas noctes lectum meum, lacrymis meis ſtratum meum rigabo.* Quid magis fleri debet quam Dei jactura? *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi per ſingulos dies, Ubi eſt Deus tuus?* Quid amarius fleri debet quam mors animæ per peccatum? *Homo ſe decipit, ſi cum in medullis ſuis fervere ſentiat morbum, per ſuperficiem corporis molle deducat unguentum. Hæc itaque principalia mala ingenti rugitu, & gemitu, & fonte indigent lacrymarum.* Per lacrymas clamandum eſt cum Propheta: *Rugiebam a gemitu cordis mei.* Oportet *ſicut ſuper mortuum conclamatum, ita magnos ſuper extinctam animam dare planctus. Et quomodo ſolet mater orbata ſuper amiſſione unici filii ſui fracto pectore lamentari; ita convenit ſuper hanc unicam ſuam, ſed cum ſpe reparationis affligi. Neceſſe ſuper hanc unicam criminum mucrone confoſſam totum pondus doloris effundi, ſi forte poſſit lacrymarum vivificata fontibus calore fidei ſuſcitari.* Pro menſura peccatorum debet eſſe modus lacrymarum. *Quam magna deliquimus, tam granditer defleamus. Alto vulneri diligens & longa medicina non deſit, pœnitentia crimine minor non ſit.*

Pſal. 118. Pſal. 6. 6.

S. Cæſarius Arel. Hom. 1.

Pſal. 37. 9. S. Cæſarius Arel. Hom. 1.

S. Cyprianus Tract. De Lapſis.

Lacrymæ fluere debent non ſolum torrentis inſtar, quod ubertatem & copiam, ſed inſtar fontis, quoad originem & durationem. Ex corde enim vulnerato & contrito fluere debent; ab amore pœnitente elici, ob Deum ſumme bonum a vili creatura offenſum. *Deduc quaſi torrentem lacrymas, & non taceat pupilla oculi tui ..... Quis dabit oculis meis fontem lacrymarum?* Fontium inſtar manare debent & fluere toto vitæ tempore. *Quia enim homo peccando pœnam æternam meruit, & contra æternum Dei peccavit, debet pœna æterna in temporalem mutata, (ſaltem dolor) in æterno hominis, id eſt, in ſtatu vitæ hujus manere.* Magdalena peccati maculas lacrymis abſterſit; oculorum, omniumque ſenſuum peccata lacrymis expiavit, concupiſcentiæ & amoris profani flammas lacrymis extinxit. *Lacrymis rigabat pedes ejus.* Vim baptiſmatis habuerunt ejus lacrymæ. *Eſt baptiſmus lacrymarum, verum aſperior & laborioſior.* Hoc baptiſmate peccatrix abluta, ſuper nivem dealbata eſt. In baptiſmate fit exorciſmus, & dæmon expellitur a catechumeno: Chriſtus ſeptem dæmonia, id eſt, univerſitatem vitiorum ex anima peccatrici expulit. In baptiſmate fiunt abrenuntiationes: peccatrix ſatanæ, mundo, & pompis ejus ſolemni ritu abrenuntiat ad pedes Chriſti Jeſu. In baptiſmate fiunt unctiones: Magdalena Chriſti pedes exterius ungit, & ab illo interius ungitur Spiritu Sancto. In baptiſmo aqua effunditur: Magdalena lacrymas uberes effundit. Ad aquæ elementum accedit verbum, & fit Sacramentum. Ad lacrymas pœnitentis accedunt verba Chriſti peccata dimittentis. „ Remittuntur tibi peccata ..... Chriſti pedes ſibi ſacrarium &
„ altare conſtituit: in quibus libavit fletu, litavit unguento, ſacrificavit
„ affectu. Sacrificium enim Deo ſpiritus contribulatus. Quem illa immo-
„ lans Deo, non ſolum remiſſionem delictorum, ſed & gloriam prædican-
„ di cum Evangelio nominis meruit. Et quia vocandæ ex Gentibus Eccleſiæ
„ imaginem præferebat, omnia in ſemetipſa Myſterii ſalutaris inſignia geſ-

Thren. 2. 18. Jerem. 9. 1.

S. Thomas in 4. Sent. Queſt. 2. Art. 4.

S. Gregor. Nazianz. Orat. 9.

S. Paul. in Epiſt. 4. ad Severum.

„ ſit. Uncta eſt chriſmate ſui muneris; pœnitentiæ lacrymas habuit in
„ lavacrum, viſceras caritatis in ſacrificium: & ipſum vivum, vivificantem-
„ que Panem manibus & ore præſumpſit: Sanguinem quoque calicis,
„ antequam calix fieret, oſculis ſugentibus prælibavit. Beata quæ Chri-
„ ſtum in carne guſtavit, & in ipſo corpore Chriſti Corpus accepit.

III. Amor pœnitens peccatorem converſum & juſtificatum ad bona o-
pera & ad officia pietatis inclinat. Sic Dei juſtitiæ fit ſatis: ſic natum
ex peccato ſcandalum tollitur: ſic amor ipſe in Deum probatur: ſic vita
Rom. 6. 19. nova demonſtratur. *Sicut enim exhibuiſtis membra veſtra ſervire immun-
ditiæ & iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra veſtra ſervire
juſtitiæ in ſanctificationem*. Sic Magdalena pœnitens Chriſtum omnibus
pietatis officiis proſecuta eſt. *Lacrymis rigabat pedes ejus, & capillis ca-
pitis ſui tergebat, & oſculabatur pedes ejus, & unguento ungebat*: Ut to-
S. Paulin tum Deo ſerviret in pœnitentia, quicquid ex ſe Deum contempſerat in
culpa. „ Habeant Chriſtianæ mulieres capillos, quibus inſtar Evangelicæ
„ peccatricis veſtigia Chriſti tergant, & Sapientiæ pedibus implicentur:
„ ut aliud niſi ſapientiam amare, niſi virtutem amplecti, niſi pudici-
„ tiam oſculari neſciant; & ut extremo ſaltem rore verbi cœleſtis aſper-
„ ſæ dicant: Ros qui abs te eſt, ſanitas eſt nobis. Sint mulieribus Chri-
„ ſtianis comæ ſpiritualium acta virtutum, jejunia, miſericordiæ, oratio-
„ nes. Ornet eas Chriſti gratia, non capilli; caſtitatis gemma, non la-
„ pidis; & operum in his, non odorum fragret unguentum. Eo odore
„ domum impleant, id eſt, Eccleſiam; ut cum Apoſtolo dicere poſſint:
„ *Chriſti bonus odor ſumus*. Unguentum in pedes Chriſti, id eſt, in pau-
„ peres effundamus.

„ *Vides hanc mulierem?* Spirabimus bonum Chriſti odorem *Deo*, ſi
„ mortem Chriſti in corpore noſtro circumferentes, & vitam in ſpiritu
„ manifeſtantes, & paſſionis dominicæ, & reſurrectionis odore fragre-
„ mus. Mittemus autem unguentum in corpus Chriſti, ſi ſubſtantiam
„ vitamque noſtram in fide veritatis ejus, & præcepti obedientia
„ conferamus. Tunc in ejus corpore replentia totam domum unguenta
„ fragrabimus, ſi caritate perfecta poſſimus dicere: *Mihi mundus crucifi-
„ xus eſt*, non amanti divitias, non honorem ſæculi; non amanti
„ quæ propria ſunt, ſed quæ ſunt Chriſti; non amanti quæ viden-
„ tur, ſed quæ non videntur. Hæ nobis erunt in virtutem & miniſte-
„ rium ſanctum comæ, quibus & pedes Chriſti detergamus, & funes
„ peccatorum rumpere poſſimus, & in ſpiritu libertatis gratulantes di-
Pſal. 115. „ cere: *Dirupiſti vincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudis*. Sed dum
„ currendi ſpatium, dum ſerviendi tempus eſt, paſcamus hujuſmodi
„ comam: & imitemur non ſolum dilectionem illius Evangelicæ Pec-
„ catricis, ut amore magno magna debita diluamus: ſed & importuni-
„ tatem ejuſdem, ut præripiamus iræ imminenti ſalutem..... Quocum-
„ que vel in domum indigni, vel in domum Phariſæi audiam juſtum
„ veniſſe, contendam præripere hoſpitis gratiam, præripere ſi poſſim re-
„ gnum cœlorum. Ubicumque mihi reſonaverit Chriſti nomen, accur-
„ ram: ad cujuſcumque interiorem domum Jeſum intrare cognovero,
„ & ipſe properabo.... Expandamus illi capillos, id eſt, omnes noſtro-
„ rum inſignium dignitates ante ipſum ſternamus; & dejiciamus a no-
„ biſmetipſis ut exaltemur ab illo qui in altis habitat, & humilia reſpi-
„ cit. Lacrymis delicta noſtra fateamur, ut de nobis quoque dicat divi
„ na juſtitia: *Lacrymis rigavit pedes meos, & capillis ſuis terſit*... No-
„ me-

„ mediocris Anima illa meriti eſt, de qua poteſt dicere Sapientia : *Ex*
„ *quo intravit, non ceſſavit oſculari pedes meos*. Quid eſt hoc oſculum,
„ niſi pignus æternum illius caritatis, quæ operit multitudinem pecca-
„ torum ? Hæc oſcula Sponſo ſuo jam tunc parabat Eccleſia, quando
„ cantabat : *Oſculetur me oſculo oris ſui*. Quod privilegium ſola ſibi ca- Cant. 1.
„ tholica dilectio jure vendicat, quæ unica atque perfecta uni viro, ab
„ ipſius ore Verbi petit oſcula veritatis, ne fraudis hæreticæ veneno,
„ aut inceſtis oris alieni oſculis polluatur. Pedibus ergo Chriſti oſcula
„ caſta figamus, ut mereamur a pedibus in caput ſurgere; & in ſupe-
„ riora corporis membra creſcentes, jam de proximo vultus audeamus
„ & ipſius oris oſcula poſtulare. Et cum Dei Verbum puro corde li-
„ bantes guſtaverimus quam ſuavis eſt Dominus, tunc anima noſtra
„ totis in amore Sapientiæ viſceribus accenſa, dulci refrigeretur ardore,
„ & confixa ignitis dominicæ caritatis ſagittis, quibus omnis alia inimi-
„ carum delectationum dilectio interficitur, dicat in corde compuncto :
„ *Vulnerata caritate ego ſum*.

DOMINICA IN RAMIS PALMARUM.

Dicite filiæ Sion: Ecce Rex tuus venit tibi manſuetus. Matth. 21.

QUamvis Chriſtus Jeſus in terris degens nullum Regiæ Dignitatis inſigne habere voluerit : quamvis in humiliatione & inopia vixerit : quamvis tributum Cæſari ſolvendo, ſubjectionem & obedientiam ſit profeſſus : quamvis in montem fugerit cognoſcens venturas turbas numeroſiſſimas, quæ illum raperent & facerent Regem : quamvis Regnum ſuum non eſſe de hoc mundo ſignificaverit, hodie tamen Jeruſalem ingreditur ut Rex & Deus Iſrael, omniumque hominum & Angelorum. *Ingreſſus Dei mei, Regis mei, qui eſt in ſancto*.

Chriſtus Rex juſtitiæ & pacis . . . Chriſti Regnum in terra inchoatur, in cælo perficitur . . . Noſtra erga Chriſtum Regem officia. (*Lib.* 1. *Quæſt.* 2. *Art.* 3. *num.* 3.) Quis iſtius petitionis ſenſus in Oratione Dominica, *Adveniat Regnum tuum* ? Multiplex Regni Dei ſignificatio.. Petimus ut regnum gratiæ & perſeverantiæ in ea nobis adveniat . . . Deſiderium noſtrum ad æternam gloriam & Dei fruitionem excitamus.. Oramus ut non ſolum nobis, ſed omnibus hominibus regnum gratiæ & gloriæ Dei adveniat. (*Lib.* 5. *Cap.* 2. *Art.* 5.)

I. Chriſtus omnia erga nos implet optimi Regis officia. 2. Nullum erga Chriſtum Regem implemus ſubditorum officium. *Regis ſignum notamque penes beneficentiam conſtituimus*, (ait Syneſius.) Quis Chriſto beneficentior? *Totus mihi datus, totus meos expenſus in uſus*, (inquit S. Bernardus.) *Pertranſiit benefaciendo, & ſanando omnes oppreſſos a diabolo*. Quid fuit Domino Regem eſſe Iſrael ? Quid magnum fuit Regi ſæculorum Regem fieri hominum ? Non enim Rex Iſrael Chriſtus ad exigendum tributum, vel exercitum ferro armandum, hoſteſque viſibiliter debellandos: *Sed Rex Iſrael quod mentes regat, quod in æternum conſulat, quod in regnum cælorum credentes, ſperantes, amanteſque perducat*. Quod igitur Rex eſſe voluit Iſrael, dignatio eſt, non promotio ; miſerationis indicium eſt, non poteſtatis augmentum. Qui enim appellatus eſt in terra Rex Judæorum, in cælis eſt Dominus Angelorum. Regis munus eſt optimas leges ferre, non duras & difficiles ; populum non

Syneſius lib. de Regno.

Act. 10. 38.

gravare,

gravare, ſed levare, ſubditorum felicitatem procurare, hoſtes illorum
Matth. 13. 19. vincere, ut ſub vite & ficu ſua ſecuri vivant. Chriſtus Jesus leges ſanctiſſimas tulit. *Lex Domini immaculata, convertens animas. Mandata ejus gravia non ſunt... Venite*, inquit, *ad me, omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Tollite jugum meum ſuper vos... Jugum enim*
Joan. 16. 33. *meum ſuave eſt, & onus meum leve*. Hoſtes noſtros vicit: *Confidite*, in-
Joan. 12. 31. quit, *ego vici mundum... Nunc Princeps hujus mundi ejicietur foras*. Bonis immenſis nos cumulat. *De plenitudine ejus omnes accepimus*. Pacem,
Joan. 1. 16. & vitam æternam ſubditis obedientibus tribuit: *Ego*, inquit, *vitam æternam do eis*. Morte ſua nos a dæmonis ſervitute liberat; vincula peccatorum noſtrorum ſolvit, quod per ſolutionem aſinæ & pulli ſignificatur. Subditos cum divina manſuetudine regit, nihil aliud ab *illis*,
Joan. 10. 28. quam amari poſtulat. *Ama*, (inquit S. Auguſtinus) *& fac quod vis*. Perſonam cujuſquam non accipit, *omnibus æqualis, omnibus Rex*; (inquit Tertullianus.) Agnus vocari amat; ſuper ipſum Spiritus Sanctus in columbæ ſpecie requieſcit, peccatores recipit ad pœnitentiam; cæleſtem artem ſupplicantibus hoſtibus indulgendi, Reges ſæculi docet; de qua Ennodius: *Perfecti ſæculorum Reges & Domini ſupplicantibus indulgere cæleſti arte didicerunt*. Super civitatem Jeruſalem flevit miſericordia motus: & ſuper animas noſtras, eo quod non cognoſcant tempus viſita-
Hebr. 12. 6. tionis ſuæ. Vendentes & ementes e Templo ejicit, non armis terribilibus & mortem inferentibus, ſed quaſi flagello de funiculis facto. Caſtigat illos ut filios pater, ut Rex ſubditos. *Flagellat omnem filium quem recipit*. Moyſes vir mitiſſimus ita ſibi totius plebis Iſraeliticæ mentes devinxerat, ut plus eum pro manſuetudine diligerent, quam pro factis admirarentur. Longe major Chriſti Regis manſuetudo. *Dicite filiæ Sion: Ecce Rex tuus venit tibi manſuetus*.

I. Nullum ſubditorum officium erga Chriſtum Regem noſtrum recte
1. Petri 2. 17. Rom. 13. 6. implemus. Subditi debent Regi honorem: *Regem honorificate*. Obedientiam: *Subditi eſtote Regi quaſi præcellenti*. Tributum: *Ideo enim & tributa præſtatis*. Expendite an Chriſtum, ut par eſt, honoretis; an ipſum opere & veritate diligatis. *Honor* enim *ſine amore*, *non honor eſt*, *ſed adulatio* (ait S. Bernardus) Nonne magis diligitis mundum, divitias, honores, voluptates, quam Chriſtum Regem? Immo, quod dictu horrendum eſt, diabolum magis amatis, quem Chriſto præponitis, cui ſervire potius eligitis. *Diabolum Domino præponit*, (inquit Tertullianus.)
Lib. de Pœnitentia. *Comparationem enim videtur egiſſe qui utrumque cognoverit, & judicato pronunciaſſe eum eſſe meliorem, cujus ſe eſſe maluerit*. Quis Chriſtum amat? quis de illo cogitat? quis de illo honorifice loquitur? quis ze-
Salvian. ad Eccleſ. Cathol. lo pro illius gloria flagrat? quis illum dolet offendi? quis legem ejus obſervat? Heu! *In cuncto populo Chriſtiano genus quodammodo ſanctitatis eſt minus eſſe vitioſum*. An denique tributa Chriſto Regi redditis? Tributa ſunt eleemoſynæ, quas in ejus ærarium, id eſt, in manus pauperum inferre debetis. *Manus pauperum, gazophylacium Chriſti*. Eleemo-
S. Petrus Chryſol. Proverb. 3. Eccli. 4. ſynæ erogatio officium eſt divitis, debitum eſt. *Honora Dominum de tua ſubſtantia... Declina pauperi ſine triſtitia aurem tuam, & redde debitum tuum*. Veſtimenta veſtra Chriſto in via ſternite, Chriſto in gloria quidem ſua triumphanti, ſed in membris ſuis indigenti. Expoliate veterem hominem cum actibus ſuis, luxum reſecate ad pauperes alendos & veſtiendos. Ramos arborum cædite & ſternite in via, luxuriantibus cupiditatibus ramos detrahite, ſuperflua in Chriſti honorem impendite.

Quod

Quod in luxum, in ſpectacula, in ludos, in convivia impenderetis, pauperibus erogate. *Superflua ſunt, ſed Domini pedibus neceſſaria ſunt.* Nihil ſuperfluum videbitur cupiditati, ſed multa erunt ſuperflua caritati. Quicquid vitæ ſuſtentationi, & ſtatus conſervationi ac decoro neceſſarium non eſt, ſuperfluum eſt. Porro ſtatus decorum non ſecundum ambitionis deſideria, non ſecundum mundi regulas; ſed ſecundum Evangelium Chriſti & Chriſtianæ vitæ profeſſionem menſurandum eſt. Reditus veſtros augere vultis? eleemoſynas ſimul augete. Tributa realia ſunt, Chriſti lege bonis veſtris impoſita: *Reddite quæ ſunt Dei Deo.* Eamus obviam Chriſto victori, palmas in manibus ferentes; quæ ut nobis conveniant, fortiter adverſus peccatum & diabolum pugnemus, victores ſimus, ut in eorum felicem ſocietatem cooptemur qui ſtant *ante thronum Agni amicti ſtolis albis, & palmæ in manibus eorum.* Laudemus Chriſtum Regem, dicentes: *Benedictus qui venit in nomine Domini, hoſanna in altiſſimis.* Rami *palmarum laudes ſunt ſignificantes victoriam: quia erat Dominus mortem moriendo ſuperaturus, & trophæo crucis de diabolo mortis principe triumphaturus.* Victoriæ ipſius gratulemur, & gratias immortales agamus Regi qui nobis vicit. Verum non ſolum triumphantem ſequi oportet, ſed patientem & morientem, quia paſſione ac morte triumphat, & hodiernus triumphi apparatus ad mortem crucis tendit. Generoſum illum Davidis Regis Aulicum imitemur, qui Dominum ſuum ſecutus, cum Abſalomum fugeret, nudis pedibus, lugens, operto capite Hieroſolymis egreſſus, & cum ſuis aſcendens montem olivarum. Aulicus ille, cui nomen Ethai, a Rege monitus ut in domum reverteretur, Dominum ſuum in ſumma calamitate deſerere noluit. *Vivit Dominus meus* (inquit) *& vivit Dominus meus Rex, quoniam in quocumque loco fueris, Domine mi Rex, ſive in morte, ſive in vita, ibi erit ſervus tuus.*

S. Auguſt.

Apoc. 7.

S. Auguſt. Tract. 51. in Joan.

2. Reg. 15. 21.

FER. II. POST DOMINICAM PALMARUM.

Fur erat, & loculos habens, ea quæ mittebantur, portabat. Joan. xij. 6.

CUm Judam Iſcariotem nominamus, Chriſti Domini proditorem, nemo eſt qui illum non execretur: & tamen multi ſunt inter Chriſtianos illi ſimiles, avari, fures, ſacrilegi, murmuratores, hypocritæ, proditores Chriſti, ejus legem ac gloriam, caritatem, juſtitiam, religionem, ſalutemque ſuam, cupiditati ſuæ poſtponentes. Qui vitam honeſtam & Chriſtianam in ſæculo agere videntur, a rapina quidem & publicis latrociniis abſtinent, ſed innumeri ſunt qui furtis gravare non metuunt conſcientiam, ut rei familiaris augeant ſubſtantiam; & tam gravi crimine obſtricti, ad Communionem Paſchalem accedere non verentur, ut Judas. *Fur erat, & loculos habens, &c.*

I. Tales ſunt imprimis uſurarii. Rei porro ſunt uſuræ quicumque ex mutuo aliquid ultra ſortem exigunt aut percipiunt, ſive pecuniam ſive quidvis aliud. Uſura omnis, & erga omnes, ſive divites, ſive pauperes prohibita divina lege. Quicumque ergo dant mutuum ad certum tempus, promiſſum ſolvendi uſuras ſub privata ſyngrapha exigentes, aut accipientes quovis nomine, etiam commercii, uſurarii ſunt. Quicumque ratione ſolius periculi quod ex mutuo conſequitur, aliquid ultra ſortem exigunt, rei ſunt uſuræ, ſi nullus alius titulus damni emergentis,

gentis, aut lucri cessantis intercedat. Usura est rem aliquam ob dilatam solutionem carius vendere justo pretio : vel minoris emere ob anticipatam solutionem . . . Tutores & curatores ex pecuniis pupillorum mutuo datis exigere aut percipere non possunt aliquid ultra sortem, eo solum nomine quod pupillorum sint; & quod pupillorum interest, resarcire atque compensare tutores ipsi secundum leges teneantur, nisi hujusmodi pecunias in illorum utilitatem collocaverint. Contra istas, aliasque species usurarum, prout opus fuerit ad animarum salutem, Sermonem habeat Concionator, in civitatibus & locis populosis, ubi commercium viget, & hujusmodi corruptelæ & malæ artes dominantur. *Improbum fœnoris inventum qui latrocinium & parricidium nominaverit, non procul a vero aberraverit. Quid enim refert an clanculum perfossis muris prædonis more aliena habeas, & prætereuntis cæde te eorum quæ habeat Dominum constituas, an fœnoris necessitate acquiras ea quæ ad te non pertinent ? O malum vocabulum, funus fit nomen latrocinii,* (inquit S. Gregorius Nyssenus) *Nihil interest inter funus & fœnus, nihil inter mortem distat & sortem,* (ait S. Ambrosius.) *Multiplicatur quidem facultas injustis & tristibus incrementis, sed mentis substantia contabescit : quoniam fœnus pecuniæ, funus est animæ,* (ait S. Leo.)

S. Gregor. Nyssen. Hom. 4. in Eccles. S. Ambros. Lib. de Tobia. C. 10. & toto passim libro legend. S. Leo, Ser. 6. de jejunio decimi mensis.

Inanes certe Usurariorum excusationes, qui mutuum cum honesta, ut vocant, ad sortem accessione, inter homines divites & negotiatores exerceri solitum, Reipublicæ commodum, proximo utile esse aiunt, iis qui mutuum accipiunt, dari opportunitatem rem suam familiarem amplificandi. Negotiatoribus adminiculum præberi ad continuandum augendumque commercium, quo Regna & Respublicæ maxime efflorescunt. Inanis, inquam, illa excusatio est. Non enim ad utilitates nostras, commodaque temporalia Lex Dei inflectenda est, sed secundum illam judicandum an justum sit, quod nobis utile commodumque videtur. Prohibet Deus ex mutuo amplius accipere quam datum sit, *Usuram & superabundantiam* accipere : jubet Christus ut mutuum gratis detur, *Mutuum date nihil inde sperantes*; nullam pauperum ac divitum exceptionem facit, nullam mutui caritatis, & mutui negotiationis distinctionem. Silet, Deo jubente, cupiditas. *Quid revolvis ? Deus præcipit. Ad exhibitionem obsequii prior est majestas divinæ potestatis : prior est auctoritas imperantis, quam utilitas servientis.* Factitando augendoque commercio quærantur ac præbeantur adminicula, sed non per malas artes, per cupiditatem, fraudes, mendacia, usuras, quæ negotiationem polluunt, negotiatores Deo exosos faciunt. Accedit, quod usura Reipublicæ etiam perniciosa est, cum æqualitatem dati & accepti non servet. violetque justitiam; cum necesse sit creditores crescere, debitores minui; omniumque facultates tractu temporis a fœneratoribus exhauriuntur. *Usura creditori & debitori exitialis est. Nam debitor quidem inopia atteritur : creditor autem augens divitias, & peccatorum accumulat siti multitudinem. Proinde ab initio olim Judæis crassioribus & rudioribus hoc præceptum Deus dedit : Non fœnerabis fratri ad usuram pecuniam, nec fruges nec quamlibet aliam rem. Qua igitur excusatione digni erunt, qui Judæis sunt inhumaniores, & post gratiam & tantam a Domino misericordiam, inveniuntur iis, qui sub Lege fuerunt, inferiores, immo pejores ? Mare fœnerator est, omnium patrimonia tamquam fluctus absorbet, & ipsa nescit expleri. Mari tamen plerique utuntur ad quæstum; fœneratore nemo utitur nisi ad dispendium : Illic multorum commodum est, hic universorum naufragium.*

Ezechiel. 18. Luc. 6.

Tertull. Lib de Pœnit. C. 4.

S. Chrys. Hom. 4. in Genes.

Deuteron. 23.

S. Ambros. Lib. de Tobia, Cap. 5.

Nec

Nec vero promiſſiones obligatorias ad ſolvendum lucrum ſupra capitale, mutuumque uſurarium, & fœneratitios contractus excuſat conſuetudo, quod nempe ita fiat in aliquibus civitatibus, provinciis, regionibus. Nulla enim conſuetudo divinæ legi derogare, aut ejus tranſgreſſores excuſare poteſt. Chriſtus Jeſus, quem audire debemus, & ſequi ut legislatorem, magiſtrum, redemptorem ac Dominum noſtrum, non dixit, Ego ſum conſuetudo; ſed, *Ego ſum via, veritas, & vita*. Non ex hominum opinionibus, non ex moribus & conſuetudinibus ſæculi, ſed ex Dei verbo judicabimur. *Sermo quem locutus ſum, ille judicabit eum in noviſſimo die*. Joan. 12. 48.
Adverſus legem Dei nulla conſuetudo præſcribere poteſt. De civitatibus igitur & provinciis, in quibus conſuetudo contractibus uſuraria pravitate infectis, mutuoque fœneratitio, & ſchedulis atque promiſſionibus obligatoriis, quibus aliquid ultra ſortem exigitur, auctoritatem dedit, jure merito dici poteſt: „ Vidi iniquitatem & con- „ tradictionem in civitate: Die ac nocte circumdabit eam ſuper muros Pſalm. 54.
„ ejus iniquitas, & labor in medio ejus, & injuſtitia: Et non defecit „ de plateis ejus uſura & dolus. *Ad quem locum S. Auguſtinus*: Uſura S. Auguſt. Enarrat. in
„ & dolus, *inquit*, non abſconduntur ſaltem, quia mala ſunt, ſed pu- Pſalm. 54.
„ blice ſæviunt. Etenim qui in domo aliquid mali facit, vel de malo „ ſuo erubeſcit. In plateis ejus uſura & dolus. Fœnus & profeſſionem „ habet, fœnus & ars vocatur; corpus dicitur, corpus quaſi neceſſarium „ civitati, & de profeſſione ſua veſtigal impendit: uſque adeo in pla- S. Cyprian. Epiſt. 1.
„ teis eſt, quod ſaltem abſcondendum erat. *Cum gemitibus & lacrymis* „ *exclamare cogimur*: Conſenſere jura peccatis, & cœpit licitum eſſe, „ quod publicum eſt. *Vide* Theolog. Dogmat. & Moral. Lib. 3. Tract. De Peccatis Cap. vii. „ ubi de Uſura fuſe diſſeritur, & uberrimum contra hoc immane vitium dicendi argumentum Concionatoribus ſubminiſtratur.

II. *Fur erat, & loculos habens, ea quæ mittebantur portabat*. Furti rei ſunt mercatores, qui rem pluris juſto pretio vendunt, aut minoris juſto emunt. Emptiones & venditiones citrà dimidium juſti pretii, manifeſte fraudulentæ ſunt & injuſtæ. Furti rei ſunt, qui vendunt rem aliquam, vel in ſubſtantia, vel in quantitate ſeu menſura, vel in qualitate notabiliter deficientem. *Ne quis ſupergrediatur, neque circumveniat in negotio fratrem ſuum, quoniam vindex eſt Dominus*. Leges quidem humanæ ad reſtitutionem non cogunt, niſi emptor ſit deceptus ultra dimidiam juſti pretii quantitatem: ſed lex divina nihil impunitum relinquit, quod ſit juſtitiæ contrarium. Unde ſi in emptione & venditione non ſit æqualitas juſtitiæ obſervata, tenetur ille qui juſto plus vendidit, vel juſto minus emit, compenſare damnum ei qui paſſus eſt, ſecundum legem naturalem & Evangelicam: *Omnia quæcumque vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis*. Vide *Lib. 3. Theolog. Dogmat. & Moral. Tract. De Peccatis, Cap. 6. Art. 5. Regulis* 1. 4. 9. Periculoſa Chriſtianis negotiatio, ſi cupiditati obſequantur, malorum omnium radici. *Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur: ſic & inter medium venditionis & emptionis anguſtiabitur peccatum*. Hinc Deus Tyriorum peccata maxima ex parte prodiiſſe ex negotiatione ſignificat. *In multitudine negotiationis tuæ repleta ſunt interiora tua iniquitate, & peccaſti, & ejeci te*. Et rurſum: *Iniquitate negotiationis tuæ polluiſti ſanctificationem tuam*. S. Auguſtinus explicans hunc Verſum Pſalmi LXX. *Quoniam non cognovi litteraturam*, ſive (ut ipſe legit) *negotiationes, introibo in potentias*

1. Theſſ. 4. 6.
S. Thomas ſecunda ſecundæ.
Matth. 7.
Eccli. 27.
Ezechiel. 28.

tentias Domini. *Audiant*, inquit, *negotiatores*, *& mutent vitam*. Fraudes tamen, mendacia, perjuria, vitia non ſunt negotiationis, quæ per ſe bona eſt, ſed negotiatorum, & fructus cupiditatis. Unde S. Leo ait:

S. Leo Epiſt. 2. alias 92. ad Ruſticum. Inquiſit. 11.

„ Qualitas lucri negotiantem aut excuſat, aut arguit: quia eſt honeſtus quæſtus & turpis. Verumtamen Pœnitenti utilius eſt diſpendia „ pati, quam periculis negotiationis obſtringi: quia difficile eſt inter „ementis vendentiſque commercium non intervenire peccatum.

III. *Fur erat*, *& loculos habens*, *ea quæ mittebantur*, *portabat*. Furti & rapinæ rei ſunt, qui creditores ſuos fraudant; qui debita non ſolvunt, cum poſſint; qui prodigalitate, luxu, comeſſationibus, ludis, facultates ſuas decoquunt, ex quibus diſpungere poſſent æs alienum, quo ſunt obſtricti; qui denique gravia in dies debita contrahunt, cum *ſciant* ſe non eſſe ſolvendo. *Mutuabitur peccator*, *& non ſolvet*. Rem alienam

Pſalm. 36.

invito Domino retinere, nemo furtum eſſe negaverit. Bona porro creditorum hujuſmodi homines retinent ipſis invitis. „ Contra illos S. Am-

S. Ambroſ. Lib. de Tobia Cap. 21.

„ broſius: „ Quam deforme eſt, *inquit*, ut pro beneficio ei qui te adju„ vit, rependas moleſtiam! Debere, verecundum eſt: non reddere, „ inverecundum. Poſtulabis dilationem, cum cœperis conveniri in tem„ pore præſcriptæ ſolutionis, pro pecunia afferes tædia; cauſaberis de „ tempore, excuſationes ſtrues; & cum totum promiſeris, ne in uni„ verſum fraudare videaris, vix dimidium reſtitues. De amico inimi„ cum facies, pro honore referes contumeliam, pro benedictione male„ dictum. Quam hæc opinionem lædant, conſidera: quam a viro bo„ no diſcrepent, recognoſce . . . Reddite ergo omnibus debita. Nemi„ ni debeatis, niſi ut invicem diligatis.

Rom. 13.

IV. Nemo qui rem alienam acceperit aut retinet invitis *Dominis*; nemo furti ſupradictis, aliiſve modis reus; nemo qui grave damnum alteri intulit, abſolvendus eſt, & ad ſacram Menſam admittendus, niſi reſtituerit quod injuſte accepit ac retinet; ſi tamen reſtituere poteſt. Nam ſine reſtitutione nulla hujuſmodi hominibus ſpes ſalutis eſſe poteſt.

Ezechiel. 33. 14.

Si dixero impio, inquit Deus, *Morte morieris*, *& egerit pœnitentiam a peccato ſuo*, *feceritque judicium & juſtitiam*, *& pignus reſtituerit ille impius*, *rapinamque reddiderit*, *in mandatis vitæ ambulaverit*, *nec fecerit quidquam injuſtum*: *vita vivet*, *& non morietur*. A reſtitutione incipiendam vitam novam, ſeu veram converſionem, confirmat ſacrum hoc Sapientis oraculum: *Initium viæ bonæ*, *facere juſtitiam*, reddendo ſilicet unicuique quod ſuum eſt. Hinc incipiendum exemplo ſuo docuit Zachæus: *Et ſi quid aliquem defraudavi*, *reddo quadruplum*. Nulla præter impotentiam ſive ſummam egeſtatem, iis qui res alienas quolibet

Luc. 19.

modo ſurripuerunt, aut invitis Dominis retinent, ſuffragator excuſatio, quo minus reſtituant abſque mora. „ Peſſimum hominum genus com-

S. Auguſt. Epiſt. 153. alias 54.

„ memoras, cui pœnitentiæ medicina omnino non prodeſt. Si enim res „ aliena, propter quam peccatum eſt, cum reddi poſſit, non redditur, „ non agitur pœnitentia, ſed fingitur. Si autem veraciter agitur, non „ remittetur peccatum, niſi reſtituatur ablatum. Sed ſi reſtituero, inquiunt, a meo ſtatu excidam, ad extremam egeſtatem redigar, filii mei mendicare cogentur. Ad hunc ſtatum per injuſtitiam, rapinam, furta, fraudes aſcendiſti, juſtitia poſtulat ut deſcendas. Si ad egeſtatem reſtituendo redigaris, hac pœna dignus es: toleranda eſt patienter & amplectenda, ut ſalves animam tuam, qua nihil tibi pretioſius eſſe debet; ut Deum tibi reddas propitium; ut æternam damnationem vites.

Si

Si filii tui probi ſint & juſti, Deus illis providebit. *Non vidi juſtum derelictum, nec ſemen ejus quærens panem*. Ex rebus alienis providere illis ſalva juſtitia non potes. Id ſi feceris, tibi, illiſque æternam damnationem arceſſis. Velles-ne ut alii bona tua raperent ad providendum filiis ſuis? Quod igitur non vis tibi fieri, alteri ne feceris. Primum legis naturæ principium eſt in Evangelio renovatum. Labora ut victum compares: laborare, & labori aſſueſcere, ab alieno abſtinere, verbo & exemplo filios doce. „ Qui furabatur, jam non furetur; magis autem „ laboret, operando manibus ſuis quod bonum eſt, ut habeat unde „ tribuat neceſſitatem patienti. Satisfaciam, (inquis) eleemoſynas largiendo pauperibus, ſacra anniverſaria in Monaſteriis fundando. Prius reſtitue, deinde eleemoſynas erogabis . . . Ex propriis, non ex alienis & male partis facienda eleemoſyna. „ Honora Dominum de tua ſubſtantia (*inquit Sapiens*) Dona iniquorum non probat Altiſſimus, „ nec reſpicit in oblationes iniquorum: nec in multitudine ſacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert ſacrificium ex ſubſtantia pauperum, quaſi qui victimat filium in conſpectu patris ſui. Vide Lib. 4. *Theolog. Dogm. & Moral. Cap. 3. Art. 11. Regula 32.* De furto lege, Cap. 9. ejuſdem Libri, Art. 2. & 3. De reſtitutione, Art. 6.

Pſalm. 36. 25. Ephes. 4. 28. Prov. 3. Eccli. 34.

Qui rem alienam ſe non habere, per Dei gratiam agnoſcunt, nec damnum grave proximo unquam intuliſſe, ante Paſcha examinent num a cupiditate & avaritia, quæ radix omnium malorum eſt, liberi ſint. Hæc uſurarum, fraudium, omnis generis furtorum origo. Hæc miſerum Judam ad furtum pecuniæ, Chriſti & Apoſtolorum uſibus deſtinatæ, ad ſacrilegam Communionem, ad venditionem Magiſtri Dominique ſui „ impulit. Amori pecuniæ vilis eſt omnis affectio, & anima lucri cupida etiam pro exiguo perire non metuit: nullumque eſt in illo corde juſtitiæ veſtigium, ubi avaritia ſibi fixit habitaculum. *Igitur* ſint „ mores ſine avaritia, contenti præſentibus. Ipſe enim (*Deus*) dixit, „ Non te deſeram, neque derelinquam.

S. Leo Ser. de Paſs. Dom. Hebr. 13.

FER. VI. IN PARASCEVE.

Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut ſequamini veſtigia ejus. Qui peccatum non fecit: qui cum malediceretur, non maledicebat: cum pateretur, non comminabatur: tradebat autem judicanti ſe injuſte: qui peccata noſtra ipſe pertulit in corpore ſuo ſuper lignum, ut peccatis mortui, juſtitiæ vivamus: cujus livore ſanati eſtis. 1. Petri II. 21. 22. 32. 24.

QUis paſſus eſt? Quid paſſus? Pro quibus? Propter quid? conſiderandum. Quis? *Chriſtus*, Dei Filius, veruſque Deus, Chriſtus Dominus noſter, Dominus virtutum, Rex gloriæ, Pontifex innocens, impollutus, Sanctus sanctorum: *Qui peccatum non fecit*. Quid paſſus eſt? Acerbiſſimos dolores, in anima, corpore, membris, ſenſibuſque omnibus; mortem crudeliſſimam & ignominioſiſſimam in Cruce. *Qui peccata noſtra ipſe pertulit in corpore ſuo ſuper lignum*. Pro quibus paſſus? Pro creaturis ſuis, pro ſervis, pro injuſtis, pro peccatoribus, pro ingratis: *Pro nobis*. Propter quid, quem ob finem paſſus? Ut nos redimeret, ut nos ſanaret, ut nos a morte peccati liberatos ad vitam juſtitiæ

ſtitiæ revocaret. *Ut peccatis mortui, juſtitiæ vivamus : cujus livore ſanati eſtis.*

Deus & homo Chriſtus vere paſſus : non tamen paſſa Deitas. (*Lib. 1. Quæſt. 2. Art. 5. §. 1.*) Acerbitas paſſionis Chriſti . . Interior animi dolor in Chriſto graviſſimus . . Corporis dolores in Chriſto patiente acerbiſſimi (*Ibid. §. 2.*)

Mortis genus, quam pro nobis Chriſtus paſſus eſt, fini, quem ſibi propoſuerat, convenientiſſimum fuit. (*§. 3.*) Figuris & oraculis Scripturarum mors Chriſti, genuſque mortis, adumbrata & prædicta ſunt. Figuræ, Abel, Iſaac, Agnus paſchalis, Serpens æneus, Hircus emiſſarius, Vacca rufa . . . Prophetarum vaticinia de morte Chriſti in Cruce (*Ibidem*) . . . . Chriſti paſſio & mors voluntariæ fuerunt & liberæ, quamvis præcepto Patris paſſus & mortuus ſit, Patremque metu mortis imminentis oraverit ut ab eo tranſiret Calix iſte. Chriſtus affectus noſtros liberrime ſuſcepit . . Quas ob cauſas ? . Diſcrimen inter affectus Chriſti & noſtros. (*§. quinto ejuſdem Articuli.*)

Immenſa ex paſſione & morte Chriſti beneficia in nos redundarunt. 1. Liberatio a peccato. 2. Liberatio a diaboli tyrannide. 3. Solutio pœnæ peccatis noſtris debitæ, divinæque juſtitiæ placatio. 4. Cæli reſeratio. (*§. ſexto ejuſdem Articuli.*)

Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut ſequamini veſtigia ejus. Chriſtus in paſſione ſua omnium virtutum exempla nobis dedit . . Chriſti patientis & morientis caritas . . Pietatis erga parentes exemplum dedit Chriſtus moriens . . Chriſti patientis & morientis humilitas & obedientia . . . . . Chriſti patientis & morientis manſuetudo . Chriſti patientis & morientis patientia. (*§. ſeptimo ejuſdem Articuli.*)

Hebr. 2. 9. *Vidimus Jeſum, propter paſſionem mortis, gloria & honore coronatum.* Chriſti Jeſu claritas & gloria in paſſione & cruce promicans, & per paſſionem crucemque parta. (*§. octavo ejuſdem Articuli.*) In paſſione & Cruce ſe Deum verum demonſtravit . . . Per paſſionem & crucem victor diaboli & mortis extitit. (*Ibid.*) Crux Chriſti, Altare Sacrificii. In Cruce Eccleſia cum ſuo Capite Deo immolatur. (*Ibid. n. 3.*) Crux Chriſti, tribunal judicantis. (*Ibid. n. 4.*) Crux Chriſti, cathedra docentis, (*Ibid. n. 5.*) Crux Chriſti, thalamus Sponſi. (*Ibid. n. 6.*) Crux Chriſti, thronus regnantis (*Ibid. n. 7.*)

Chriſtus pro peccatoribus paſſus eſt, & ab iis quotidie patitur, qui ipſum rurſus in ſemetipſis crucifigunt, ut ait Apoſtolus : *Rurſum crucifigentes ſibimetipſis Filium Dei, & oſtentui habentes.* In Republica Judæo-
Hebr. 6. 6. rum, cum inventum fuerat hominis occiſi cadaver, & ignorabatur cædis reus, Seniores vicinioris civitatis veniebant ad interfectum, lavabantque manus ſuas ſuper vitulam piacularem in valle percuſſam, dicentes : *Manus noſtræ non effuderunt ſanguinem hunc, nec oculi viderunt.*
Deuteron. 21. *Propitius eſto populo tuo Iſrael, quem redemiſti Domine, & ne reputes ſanguinem innocentem in medio populi tui Iſrael.* En hominis Dei Jeſu Chriſti crucifixi, corpus mortuum & exſangue. Cædis ejus reum ſe negat Pilatus, manus ſuas lavans coram populo : *Innocens ego ſum* (inquit.) *a ſanguine Juſti hujus.* Reos ſe negant Judæi : *Non licet nobis* (inquiunt) *interficere quemquam.* Accedite, Chriſtiani, accedite : an lavare audebitis manus veſtras, & dicere, *Manus noſtræ non effuderunt ſanguinem hunc* ? Peccatum veſtrum confitemini ut in hoc generalis

Expia-

Expiationis Festo vobis per ipsum, quem effudistis, Christi sanguinem remittatur. *Sanctum & justum negastis; Auctorem vitæ interfeciſtis* ..... Act. 3. 14. 15. 9. *Pœnitemini igitur & convertimini, ut deleantur peccata vestra.*

DOMINICA PASCHÆ.

Jesum quæritis Nazarenum crucifixum: surrexit, non est hic.
Marci xvj. 6.

DEus noster Deus salvos faciendi, & Domini Domini exitus mortis (ait Rex Propheta.) Christus igitur sub imperio mortis manere non poterat, sed resurgere debebat secundum Scripturas, ut idem Propheta Spiritu Dei afflatus prædixit, Psal. 3. 6. *Ego dormivi, & soporatus sum, & exurrexi, quia Dominus suscepit me.* Psal. 15. 9. *Propter hoc lætatum est cor meum, & exultavit lingua mea: insuper & caro mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem. Notas mihi feciſti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo; delectationes in dextera tua usque in finem.* Ideo in monumento alieno, eoque novo sepultus est Jesus, quia brevi resurrecturus erat. *Etenim tumulus his paratur, qui sub lege sunt mortis.* *Victor mortis tumulum suum non habet. Quæ enim communio tumulo & Deo?* Unus ille *inter mortuos liber*, quorum *sepulcra domus illorum in æternum*, in tumulo fuit ad modum transeuntis: *Singulariter sum ego donec transeam*, utpote mortem ipsam in sede sua expugnaturus, secundum illud Oseæ Prophetæ oraculum: *Ero mors tua, o mors: morsus tuus ero, inferne.* Hic fidei nostræ fundamentalis Articulus hodierna die vobis explicandus: *Tertia die resurrexit a mortuis.* Resurrexit propria virtute. Resurrexit primus omnium. Resurrexit tertia die, prout ipse prædixerat. Resurrexit circa diluculum, illucescente jam die. (*Lib.* 1. *Quæst.* 2. *Art.* 6. §. 2.) Psalm. 67. 21. S. Ambros. Lib. 10. in Lucam. Psalm. 43. 12. Psal. 140. 10. Osee. 13. 14.

Hoc in Mysterio tria consideranda sunt. 1. Resurrectionis Christi necessitas. 2. Resurrectionis Christi gloria. 3. Resurrectionis Christi fructus & utilitates eximiæ.

1. Christum resurgere oportuit, ad divinæ justitiæ commendationem.... 2. Christum resurgere necesse erat, ad fidei nostræ confirmationem .... 3. Christum resurgere necesse erat ad sustentationem spei nostræ.... 4. Christi resurrectio necessaria erat ad institutionem nostram... 5. Necessaria erat ad salutis nostræ consummationem. (*Ibid.* §. 3.)

II. Resurrexit idem Christi corpus verum.... Resurrexit Christi corpus integrum... Resurrexit glorioſum... Christus post Resurrectionem vix agnosci ex carne potest. Quo sensu Christus post Resurrectionem *totus Deus*? .... Resurrectio, nova Christi Jesu nativitas, æternæ generationi maxime affinis. (*Ibid.* §. 4.)

III. Resurrectionis Christi fructus & utilitates eximiæ. Primus resurrectionis Christi fructus, resurrectio corporum.... Resurrectionis Christi fructus alter, animarum nostrarum resurrectio. (*Ibid. §. quinto.*) *Deus qui suscitavit Jesum a mortuis, vivificabit & mortalia corpora nostra, propter inhabitantem Spiritum ejus in nobis.* Corpus nostrum etiam idem, integrum, glorioſumque resurget, post tres dies mysticos. *Vivificabit nos post duos dies, in die tertia suscitabit nos, & vivemus in conspectu ejus.* Prima dies est passionis, qua hic in mundo tribulationes varias sustinere nos oportet, gloriamque bonis operibus & patientia promereri, sicut Chri- Rom. 8. 11. Osee. 6. 3.

stus meruit gloriam sui corporis, nominisque sui exaltationem patiendo & moriendo. Dies secunda, est dies mortis, qua in sepulcro quiescendum est usque ad finem sæculi. Tertia dies est resurrectionis generalis, qua summo mane a somno mortis excitabimur. Pharaonis pincerna in carcere detentus, vidit per somnium tres propagines vitis crescere paulatim in gemmas, & post flores uvas maturescere, seque uvas exprimere in calicem, & tradere poculum Regi. Quod visum faustum omen fuit libertatis ipsius pincernæ, interprete Joseph. *Tres propagines*, inquit, *tres adhuc dies sunt; post quos recordabitur Pharao ministerii tui, & restituet te in gradum pristinum*. Quandiu in corpore mortis hujus peregrinamur a Domino, velut in carcere sumus. *Educ de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo*. Et post eductionem animæ, corpus in sepulcro velut carcere tabescit: verum tertia die recordabitur Christus Rex gloriæ ministerii nostri, si tamen fideles servi fuerimus, & restituet nos in gradum pristinum; in Aulam suam nos admittet redivivos & glorioses, non ut ipsi calicem porrigamus, sed ut ipse participes nos faciat præclari calicis, inebriantis ab ubertate domus Dei; & torrente voluptatis nos potet; & ad mensam suam sedentibus det ut vinum novum cum illo bibamus in Regno Patris sui.

Genes. 1. 42. 12.

Psal. 141. 8. Psal. 22. 5. Psal. 35. 9.

Matth. 26, 29.

Verum ad vitam & gloriam æternam non resurgent, sed ad mortem secundam, & in opprobrium sempiternum, illi qui ante finem vitæ hujus non resurrexerint a peccato, quod est mors animæ. Hæc resurrectio effectus est Resurrectionis Christi, qui *Traditus est propter peccata nostra, & resurrexit propter justificationem nostram*. Spiritalis porro resurrectio sex signis fit manifesta. (*Lib.* 1. *Quæst.* 2. *Art.* 6. §. 6.)

Rom. 4.

DOMINICA IN ALBIS.

Post dies octo, iterum erant Discipuli ejus intus & Thomas cum eis. Venit Jesus januis clausis, & stetit in medio, & dixit: Pax vobis. Deinde dicit Thomæ: Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis. Joan. xx. 26. 27.

CHristus Jesus *Princeps pacis*, qui nasci voluit toto orbe in pace compósito; quo nascente Angeli cecinerunt, *In terra pax hominibus bonæ voluntatis*, qui Discipulis suis pacem moriturus velut supremis testamenti tabulis munus hereditarium reliquit: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis*: post Resurrectionem suam in medio illorum se sistens, pacem illis ter adprecatur & largitur: *Pax vobis*. Ipsis simul confert Spiritum Sanctum & potestatem remittendi peccata: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittentur eis*: Quia vera pax in statu peccati haberi non potest. Illis denique vulnera sua ostendit, ac Thomæ palpanda præbet: *Vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum*. Quia vera pax, quam mundus dare non potest, fructus est passionis & vulnerum Christi, qui sanguinis sui pretio nobis illam comparavit.

I. Pax fructus Spiritus Sancti .... Peccatores vera pace frui non possunt... Veræ pacis amator, inimicorum ejus amator est... Pacem habet, qui pacem amat.... Pax cum Deo, cum nobismetipsis, cum proximis. (*Lib.* 2. *Tract. de Sacramento Confirmationis, Cap.* 3. *Art.* 3. *n.* 3.) Pax individua justitiæ comes. Psalm. 71. *Orietur in diebus ejus justitia & abundantia pacis*. Psal. 84. *Justitia & pax osculatæ sunt*. Isai. 33. *Erit opus justitiæ*

„ *ſtitiæ pax*. Igitur fac juſtitiam, & habebis pacem. Si enim non ama-
„ veris juſtitiam, pacem non habebis, Duæ amicæ ſunt, tu forte unam S. Auguſt. Enarrat. in
„ vis, & alteram non facis. Nemo eſt enim qui non vult pacem; ſed Pſal. 84.
„ non omnes volunt operari juſtitiam. Interroga omnes homines, Vis pa-
„ cem? Uno ore tibi reſpondet totum genus humanum, Opto, cupio, vo-
„ lo, amo. Ama & juſtitiam, quia duæ amicæ ſunt juſtitia & pax, ip-
„ ſæ ſe oſculantur. Si amicam pacis non amaveris, non te amabit ipſa
„ pax, nec veniet ad te. Quid enim magnum eſt deſiderare pacem?
„ Quamvis malus deſiderat pacem. Bona enim res eſt pax. Sed fac juſti-
„ tiam, quia juſtitia & pax ſe oſculantur, non litigant. Tu quare li-
„ tigas cum juſtitia? Ecce juſtitia dicit tibi, Ne fureris, & non audis.
„ Ne adulteres, non vis audire. Non facias alteri, quod tu pati non
„ vis; non dicas alteri, quod & tibi dici non vis. Inimicus es amicæ
„ meæ: dicit tibi pax, quid me quæris? Amica ſum juſtitiæ, quemcum-
„ que invenero inimicum amicæ meæ, non ad illum accedo. Vis ergo ve- Pſal. 33. 15.
„ nire ad pacem? Fac juſtitiam... *Declina a malo, & fac bonum*, (hoc
„ eſt amare juſtitiam: & cum jam declinaveris a malo, & feceris bo- S. Auguſt.
„ num, *Inquire pacem, & perſequere eam*. Jam enim non diu illam quæ- in Pſ. 127.
„ res; quia & ipſa occurret tibi, ut oſculetur juſtitiam. *Sine caritate*
nulla pax eſt....*Caritas* autem *diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum* Rom. 5.
Sanctum qui datus eſt nobis. Ideo pacem cum Spiritu ſancto Diſcipulis
ſuis Chriſtus impertitur: *Pax vobis*...*Accipite Spiritum Sanctum*.

Peccatorum falſa pax... Malæ conſcientiæ pœna.) *Lib. 3. Tractat. de* S. Ambroſ.
Peccatis, Cap. 3. num. 6.) Vita beata non eſt abſque pace. *Vitam* por- Lib. 2. de
ro *beatam efficiunt tranquillitas conſcientiæ, & ſecuritas innocentiæ*. Id a Offic. Miniſtr. C. 1.
Spiritu Sancto per os Salomonis loquente diſcimus: *Secura mens quaſi*
juge convivium. Hanc pacem Philippenſibus optat Apoſtolus: *Pax Dei,*
quæ exſuperat omnem ſenſum, cuſtodiat corda veſtra & intelligentias ve-
ſtras in Chriſto Jeſu. Pax Dei, non pax ſæculi; pax corda cuſtodiens, Prov. 15. 15.
non corrumpens; pax Chriſti, quæ omnes animi motus & cupiditates, Philipp. 4.
non modo rationi, ſed legi Dei & gratiæ ſubjicit, de qua idem Apoſto-
lus: *Pax Chriſti exultet in cordibus veſtris*. De qua S. Ambroſius: Jacob, Coloſſ. 3.
inquit, petiturus a fratre concordiam, dormivit in caſtris. *Perfecta virtus* S. Ambroſ.
habet quietis tranquillitatem & ſtabilitatem; ideo Dominus donum ejus Lib. 2. de
perfectioribus reſervavit, dicens: „ Pacem meam relinquo vobis, pacem Jacob. & vi
„ meam do vobis. „ *Perfectorum eſt enim non facile mundanis moveri, non* ta beata. C. 6
turbari metu, non exagitari ſuſpicione, non terrore concuti, non dolore ve- Joan. 14. 17.
xari: ſed quaſi in littore tutiſſimo adverſum inſurgentes fluctus ſæcula-
rium procellarum mentem immobilem fida ſtatione placidare. Hoc fir-
mamentum Chriſtianis mentibus Chriſtus invexit, pacem internam inve-
hens animis probatorum; ut non turbetur cor noſtrum; neque exagitetur
animus.... Fructus itaque pacis eſt non perturbari in pectore. Pacem
meam do vobis. Non turbetur cor veſtrum, neque formidet. Denique vi- Joan. 14. 27.
ta juſti quieta eſt, injuſtus autem inquietudinis & perturbationis plenus
eſt. Itaque amplius ſuis ſuſpicionibus affligitur impius, quam alienis pleri-
que verberibus: majoreſque vibices vulnerum in ejus animo ſunt, quam
in eorum corpore qui ab aliis verberantur. Grande eſt aliquem intra ſe
tranquillum eſſe & ſibi convenire. Foris pax aut Imperatoris ſollicita pro-
videntia, aut manu militum quæritur, aut bellorum proſpero cedit even-
tu, aut internecione aliqua barbarorum, ſi in ſe hoſtili motu ſua arma con-
vertant. In ea pace nulla noſtra virtus, ſed eventus eſt. Certe gloria pa-

cis illius ad Imperatorem refertur: istius pacis fructus in nobis est, quæ est in mentibus singulorum, quæ tenetur affectibus. Istius pacis major est fructus, quo spiritalis nequitiæ tentamenta, quam quo arma hostilia repelluntur. Ista pax sublimior, quæ corporalium passionum excludit illecebras, perturbationesque mitigat, quam ea quæ barbaricos sedat incursus. Plus est enim clauso intra te hosti resistere, quam remoto.

Discipulis suis pacem adprecatus est Christus, cum *intus* essent. Pacem non habemus, nisi *intus* in anima nostra stet Christus, illicque nos colligamus, non extra divagemur. Columba pacis præco ramum virentis olivæ ad Noe defert in Arcam. Si pacem habere vis, intra & tu in Arcam, hoc est, *In te ipsum intra, in tuam mentem, in tuæ animæ principale; ibi salus est, ibi gubernaculum, foris diluvium, foris periculum.*

S. Ambros. lib. de Noe & Arca, c. 11.

Peccator pacem habere non potest, nisi pœnitentiam egerit, ac remissionem peccatorum obtinuerit. Merito esse dicitur *Sicut dormiens in medio mari, & quasi sopitus gubernator amisso clavo.* Nam sicut dormiens inter procellas propior est periculo quam vigilans, ita qui plagas conscientiæ non sentit, magis periclitatur, quam qui illis cruciatur. Peccatoris ita sopiti, nec ullos conscientiæ stimulos sentientis, figura erat Jonas. *Facta est tempestas magna in mari, & navis periclitabatur conteri ... & Jonas dormiebat sopore gravi.* Peccator fugit a facie Dei sicut Jonas, sed fugit in Tharsis, id est, totum se mundanis gaudiis ac delectationibus immergit. Tharsis enim, S. Hieronymo interprete, idem est ac *Contemplatio gaudii.* Dormit sopore gravi, peccatorum fumo crassisque vaporibus, sensuum spiritualium hominis interioris intercludentibus officia. De illius salute actum est, nisi gubernator navis, id est, divina gratia accedat, & secure adeo ac periculose quiescentem a somno excitet. *Et accessit ad eum gubernator, & dixit ei: Quid tu sopore deprimeris? Surge, invoca Deum tuum.* Necesse est ut gratiæ consentiat libertas ad sortem super peccata mittendam, ut cognoscatur propter quæ potissimum orta sit tempestas divinæ ultionis peccatori imminentis. *Et dixit vir ad collegam suum: Venite, & mittamus sortes, & sciamus quare hoc malum sit nobis. Et miserunt sortes, & cecidit sors super Jonam, & dixerunt ad eum: Quod est opus tuum?* Denique peccatum in mare projiciendum, & aquis amaris pœnitentiæ submergendum est, ut sedetur tempestas. *Et tulerunt Jonam, & miserunt in mare, & stetit mare a fervore suo.*

Prov. 23. 34.

Jonæ 1.

In adversis rebus tranquilli esse non possumus, nisi mundam & puram conscientiam habeamus. Jacob post cladem Sichemitis a filiis suis illatam, dixit illis: *Turbastis me, & odiosum fecistis me Chananæis & Pherezæis habitatoribus terræ hujus. Nos pauci sumus: illi congregati percutient me, & delebor ego & domus mea.* Sed contra hos terrores una illi videtur sacra anchora, suorum conscientia. Quamobrem hanc emundari jubet ac purgari, ut ad illam confugiant. *Abjicite Deos alienos qui in medio vestri sunt, & mundamini ac mutate vestimenta vestra. Surgite & ascendamus in Bethel; ut faciamus ibi altare Deo; qui exaudivit me in die tribulationis meæ.* Quid subinde? Jacob timere desinit, timeri incipit. *Cumque profecti essent, terror Dei invasit omnes per circuitum civitates, & non sunt ausi persequi recedentes.* Unde tam subita mutatio? Ex conscientiarum expiatione. Sic ascenditur in Bethel, id est, in domum Dei.

Gen. 34. 30.

Gen. 31. 2. & 5.

Rupertus Lib. 8. in Gen. C. 12.

II. Pacem vulneribus suis & sanguinis sui pretio nobis Christus Jesus comparavit, *Delens quod adversus nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud Cruci:*

Coloss. 2. 14. 15.

& ex-

„ & exſpolians principatus & poteſtates, traduxit confidenter, palam triumphans illos in ſemetipſo. „ Paſſionem pertulit, vulnera ſuſcepit, mortem ſubiit, ut nos Deo reconciliaret, „ Pacificans per ſanguinem crucis „ ſive quæ in terris, ſive quæ in cælis ſunt. Et vos cum eſſetis aliquando „ alienati, & inimici ſenſu in operibus malis: nunc autem reconciliavit in „ corpore carnis ejus per mortem, exhibere vos ſanctos & immaculatos & irreprehenſibiles coram ipſo. „ Vulnerum cicatrices in corpore redivivo & glorioſo ſervavit Chriſtus Jeſus, ut eas Patri oſtendens, pro nobis interpellaret. „ Vulnera ſuſcepta pro nobis cælo inferre maluit, abolere noluit, ut „ Deo Patri noſtræ pretia libertatis oſtenderet. Quot vulnera, tot ora, miſericordiam & pacem pro nobis poſtulantia. „ Acceſſiſtis ad teſtamenti novi „ mediatorem Jeſum, & ſanguinis aſperſionem melius loquentem quam Abel. Sanguis enim Abel vindictam adverſus fratrem: ſanguis Chriſti miſericordiam pro iis qui ipſum effuderunt, poſtulat. Vulnera denique Chriſtus oſtendit Thomæ Apoſtolo, non ſolum pro ipſo, ut dubitationis ejus & incredulitatis vulnus ſanet, ſed pro omnibus Chriſtianis, ut adorandorum vulnerum intuitu pacem, quantum fieri poteſt, cum omnibus hominibus habeamus. Exlatere, ex corde Jeſu Chriſti caritatem hauriamus, ut proximos noſtros, etiam inimicos diligamus. *Quantum in nobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habentes*. Non ſit pax ſimulata, ſed vera, pax ſine inimicitiis. Ignoramus abſque caritate pacem, ſine pace communionem. „ Si offers munus tuum ad altare, & recordatus fueris quia frater „ tuus habet aliquid adverſum te; dimitte ibi munus tuum, & vade prius „ reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum... Si Munera „ noſtra abſque pace offerre non poſſumus; quanto magis & Chriſti corpus accipere? „ Cum his ipſis qui oderunt pacem, ſimus pacifici. Cupiditates reſecemus, quæ diſcordiarum & litium ſunt fomites. Alter alterius onera ſuſtinentes in caritate Dei & patientia Chriſti, ſuſpiremus ad cæleſtem Jeruſalem, de qua dictum eſt a Propheta: „ Qui poſuit fines tuos pa„ cem. Modo deſideramus pacem, quam hic habemus in ſpe. Adhuc enim „ in nobis ipſis qualis pax? Caro concupiſcit adverſus ſpiritum, & ſpi„ ritus adverſus carnem. Ubi plena pax in uno homine? Quando erit plena „ in uno homine, tunc erit plena in omnibus civibus Jeruſalem. Quando „ erit plena pax? Quando corruptibile hoc induerit incorruptionem, & „ mortale hoc induerit immortalitatem: tunc plena pax, tunc firma pax; „ nihil litigat adverſus animam in homine, non ipſa adverſum ſe, ex quadam „ parte ſaucia; non carnis fragilitas, non indigentia corporis, non fames, „ non ſitis, non frigus, non æſtus, non laſſitudo, non ulla inopia, non „ provocatio rixæ, non certe ipſa ſollicita cautela & vitandi inimici & dili„ gendi. Hæc omnia, Fratres mei, litigant adverſum nos, nondum eſt ple„ na & perfecta pax. Ibi perfecta pax, ubi perfecta jucunditas, ubi laus ſine „ defectu, amor ſine ſcandalo, fructus ſine timore, vita ſine morte.

Coloſſ. 1. 20.

S. Ambroſ. Lib. 6. in Lucam.

Heb. 12. 24.

Rom. 20.

Matth. 5.

S. Hieron. Epiſt. 62.

Pſal. 147.

S. Auguſt. in hunc Pſalmum.

Galat. 5. 17.

1. Cor. 15. 13.

S. Auguſt. in Pſal. 99.

DOMINICA II. POST PASCHA.

Ego ſum Paſtor bonus. Cognoſco oves meas, & cognoſcunt me meæ... & animam meam pono pro ovibus meis. Joan. x.

PAſtorem illum ſe eſſe declarat Chriſtus, de quo vaticinati ſunt Prophetæ, venturum aliquando Paſtorem, qui proprias ſuas oves, non alienas ſit paſturus. Iſaiæ 40. 10. 11. „ Ecce Dominus Deus in fortitudine

„ veniet, & brachium ejus dominabitur: Ecce merces ejus cum eo, & „ opus illius coram illo. Sicut Pastor gregem suum pascet: In brachio suo „ congregabit agnos, & in sinu suo levabit, fœtas ipse portabit. *Ezech.* 34. „ 11. *& seqq.* Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse requiram oves meas, „ & visitabo eas: Sicut visitat Pastor gregem suum, in die quando fuerit „ in medio ovium suarum dissipatarum, sic visitabo oves meas, & libe- „ rabo eas de omnibus locis, in quibus dispersæ fuerint in die nubis & caligi- „ nis; & educam eas de populis, & congregabo eas de terris, & inducam „ eas in terram suam, & pascam eas in montibus Israel, in rivis, & in cun- „ ctis sedibus terræ. In pascuis uberrimis pascam eas, & in montibus excelsis „ Israel erunt pascua earum.. Ego pascam oves meas, & ego eas accubare „ faciam, dicit Dominus Deus..Salvabo gregem meum, & non erit *ultra* „ in rapinam..Et suscitabo eis Pastorem unum, qui pascat eas, servum meum David; „ id est, Christum filium David. Jamdiu enim David obierat, cum hæc Ezechiel vaticinatus est. Christus igitur bonus ille Pastor, in quo omnes pastoris optimi dotes & caracteres concurrunt. Nos oves ejus sumus: dare igitur debemus operam ut nulla nobis ovium proprietas desit.

I. *Bonus pastor animam suam dat*, id est, vitam exponit *pro ovibus suis*. Christus pro nobis mortuus est, non necessitate, sed liberrima voluntate, ut suum erga oves suas amorem opere ipso comprobaret. „ Ego „ pono animam meam, ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me: „ sed ego pono eam a me ipso, & potestatem habeo ponendi eam: & potestatem habeo iterum sumendi eam. „ Quod ab Isaia prædictum: *Oblatus* Isai. 53. Joan. 12. *est* (inquit) *quia ipse voluit*. Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret. Sic oves suas Christus dilexit, ut se ipsum pro illarum salute morti traderet. Sic vicissim illum diligamus, ut pro illo mori parati simus. „ Ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit se- Ephes. 5. 2. „ metipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suavitatis. David cum populum suum peste, quam præ aliis Dei flagellis elegerat, plecti cerneret, ad Dominum clamavit: *Vertatur, obsecro, manus tua contra me* 2. Reg. 24. 17. *& contra domum patris mei*. Pro populo suo mori paratus erat. Quid mirum? Ipse enim peccaverat, non populus: *Ego sum qui peccavi: isti qui oves sunt, quid fecerunt?* Contrarium in Christo accidit: oves peccaverant, Pastor bonus pro illis vitam suam dedit, & quidem ut vitam haberent meliorem. *Ego veni ut vitam habeant, & abundantius habeant.. Ego vitam æternam do eis*. Neque intuitu alicujus commodi atque utilitatis, quam ex ovibus percepturus esset, sed gratis pro ovibus suis vitam dedit. Quæramus & nos non quæ nostra, sed quæ Jesu Christi. Illum gratis amemus, qui sustinuit in assumpta carne incommoda nostra, S. Bernard. Serm. 2. de Cœn. Dom. passionem, mortem; & hoc totum non propter se, sed *propter nos, ut redderet nos incolumes de infirmis, coheredes de extraneis, liberos de servis*.

Bonus Pastor oves suas sollicite custodit, earumque saluti invigilat. *Mercenarius fugit, quia mercenarius est, & non pertinet ad eum de ovibus*. Christus vero suas oves non deserit. *Proprias oves vocat nominatim, & educit eas*. Cum illis est *omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*. Illas novit, illas pascit, illas tuetur ac defendit. Quis Pastor oves proprio pascit sanguine? Et quid dico, Pastor? Matres ut plurimum filios aliis nutricibus alendos tradunt: Christus proprio nos sanguine pa- Psalm. 22. scit in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento. „ Dominus regit me, & ni- „ hil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocavit. Super aquam refe- „ ctionis educavit me. Deduxit me super semitas justitiæ. Nam etsi

„ ambu-

„ ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu „ mecum es. Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. Para- „ ſti in conſpectu meo menſam adverſus eos qui tribulant me . . Et „ miſericordia tua ſubſequetur me omnibus diebus vitæ meæ. Omnibus Sacramentis ſuis adeſt bonus ille *Paſtor & Epiſcopus animarum noſtrarum*. Hic eſt qui baptizat, hic qui abſolvit, hic qui corpus ipſe ſuum conſecrat & porrigit inviſibiliter, cum Sacerdos ſacra hæc miniſteria viſibiliter peragit. Æternus enim ille Sacerdos eſt ſecundum ordinem Melchiſedech, cui nemo ſuccedit, cum ſemper vivat, ſuoque ſemper Sacerdotio per Miniſtros ſuos fungatur in terris, & per ſe ipſum in cælis ad Patris dexteram. „ Et alii quidem plures facti ſunt Sacerdotes, idcirco „ quod morte prohiberentur permanere: hic autem eo quod maneat in „ æternum, ſempiternum habet Sacerdotium. Unde & ſalvare in per- „ petuum poteſt accedentes per ſemetipſum ad Deum: ſemper vivens ad interpellandum pro nobis. „ Unus ille bonus Paſtor, cujus omnes paſtores boni membra ſunt. *Unum caput, unum corpus, unus Chriſtus. Ergo & Paſtor paſtorum, & paſtores paſtoris, & oves cum paſtoribus ſub paſtore*. Quid ſunt hæc, niſi quod ait Apoſtolus? „ Sicut enim corpus „ unum eſt, & multa membra habet, omnia autem membra corporis, cum „ ſint multa, unum eſt corpus, ſic & Chriſtus. Ergo merito Chriſtus habens in ſe omnes Paſtores bonos, unum commendat, dicens: „ Ego ſum Paſtor „ bonus. *Ego ſum*, Unus ſum, omnes mecum in unitate unum ſunt. Qui „ extra me paſcit, contra me paſcit. Qui mecum non colligit ſpargit. Bonus Paſtor oves errantes quærit, & ad ovile adducit. Ita Chriſtus: „ Alias (*inquit*) oves habeo, quæ non ſunt de hoc ovili, & illas oportet me „ adducere, & vocem meam audient, & fiet unum ovile, & unus Paſtor. „ Loquebatur primo ovili de genere carnis Iſrael. Erant autem alii de „ genere fidei ipſius Iſrael, & extra erant adhuc, in Gentibus erant, „ prædeſtinati, nondum congregati. Hos noverat qui prædeſtinaverat: „ noverat qui redimere ſanguine ſuo fuſo venerat. Videbat eos nondum „ videntes eum: noverat eos, nondum credentes in eum. De his ſcribit „ Apoſtolus: Nolo vos ignorare, fratres, myſterium hoc, quia cæcitas ex parte contigit in Iſrael, donec plenitudo gentium intraret.

1. Petri 2. 25.

Hebr. 7. 24. 25.

S. Auguſt. Serm. 138. alias 50. de verb. Dom.

Oves errantes, peccatores ex omni gente quærit Paſtor bonus, & quamlibet ovem errantem. *Cum invenerit, imponit in humeros ſuos gaudens*, & ad gregem reducit. *Erravit ſicut ovis quæ periit; quære ſervum tuum, Domine.*

Luc. 25.

Pſal. 118. verſ. ult.

II. Ovium ſuarum proprietates & dotes, bonus ipſe Paſtor nobis exponit. *Cognoſco meas, & cognoſcunt me meæ*: non ſterili cognitione: multi enim dicunt, *Domine, Domine*, qui a dextris bonis Paſtoris inter oves non erunt, & quibus dicet: *Non novi vos, diſcedite a me maledicti*: ſed cognitione amorem ſpirante, ſicut Patris æterni cognitio *Verbum* parit, non qualecumque, ſed ſpirans amorem. *Sicut novit me Pater, & ego agnoſco Patrem*. Quia paſtorem cognoſcunt oves, vocem ejus audiunt, & illum ſequuntur. Sic (ait Chriſtus) *Oves meæ vocem meam audiunt, & ego cognoſco eas, & ſequuntur me*. Oves Chriſti vocem ejus audiunt in Scripturis ſacris loquentis, per os SS. Evangeliſtarum & Prophetarum; in Eccleſia per os Paſtorum quos conſtituit *in conſummationem ſanctorum, in opus miniſterii, in ædificationem corporis Chriſti*: Vocem denique ejus audiunt ad cor ſuum per inſpirationes gratiæ ſuæ loquentis: & reſpondent, *Loquere, Domine, quia audit ſervus tuus.. Au-*

Ephes. 4. 22.

1. Reg. 3. 6. Pſal. 84. 6.

„ ad quantum vident terrena, & ad quantum intelligunt speciem civi-
„ tatis, non eos sinit Deus perire in Babylonia; prædestinavit enim eos
„ cives Jerusalem. Intelligit captivitatem eorum Deus, & ostendit illis
„ aliam civitatem, cui vere debeant suspirare, pro qua debeant cuncta
„ conari, ad quam capessendam debeant cives suos secum peregrinos,
„ quantum valuerint, adhortari. *Super flumina Babylonis illic sedimus*
„ *& flevimus, dum recordaremur tui Sion*. Flumina Babylonis sunt omnia
„ quæ hic amantur & transeunt... Cives sanctæ Jerusalem intelligen-
„ tes captivitatem suam, attendunt humana vota, & diversas hominum
„ cupiditates hac atque illac rapientes, trahentes, impellentes in mare:
„ vident hæc, & non se mittunt in flumina Babylonis; sed sedent su-
„ per flumina Babylonis, & flent vel illos qui rapiuntur, vel se ipsos
„ qui in Babylonia esse meruerunt, sedentes tamen, hoc est humiliati.
„ Super flumina Babylonis illic sedimus & flevimus, dum recordaremur
„ tui Sion. O Sancta Sion, ubi totum stat, & nihil fluit, quis nos in
„ ista præcipitavit? Quare dimisimus Conditorem tuum & societatem
„ tuam? Ecce inter fluentia & labentia constituti, vix quisquam ra-
„ ptus a flumine, si tenere lignum potuerit, evadet. Humiliati ergo in
„ captivitate nostra sedeamus super flumina Babylonis, non nos audea-
„ mus in illis fluminibus præcipitare; nec nos audeamus in nostræ ca-
„ ptivitatis malo atque tristitia superbe erigere, sed sedeamus, & sic
„ fleamus. Multi flent fletu Babylonio, quia & gaudent gaudio Baby-
„ lonio. Qui gaudent lucris, & flent damnis, utrumque de Babylonia
„ est. Flere debes, sed recordando Sion. Si recordando Sion fles, &
„ quando tibi secundum Babyloniam bene est, oportet ut fleas. Ita af-
„ fecti esse debent veri Christi Discipuli. *Sed quia locutus sum vobis*,
„ *tristitia implevit cor vestrum*. O pax illa, quam videbimus apud Deum!
„ o illa sancta æqualitas Angelorum! o illa visio & spectaculum pul-
„ crum! Ecce in Babylonia pulcra sunt quæ tenent: non teneant,
„ non decipiant. Aliud est solatium captivorum, aliud gaudium libe-
rorum. Sic veri Christi Discipuli in hoc exilio gemunt & suspirant,
2. Cor. 5. 8. quia tametsi modicum & breve tempus est peregrinationis illorum, hoc
tamen modicum longum videtur Deum amantibus. *Audemus & bonam*
voluntatem habemus magis peregrinari a corpore, & præsentes esse ad Domi-
num. Consoletur nos interim spes certissima visionis Dei, quam promisit
diligentibus se, cujus & pignus nobis dedit, Spiritum sanctum suum.
„ Modicum, & non videbitis me: & iterum modicum, & videbitis me.

II. *Plorabitis & flebitis vos; mundus autem gaudebit*. Hæc sors Disci-
pulorum Christi. Una ad cælum via crux est. Una ad gaudium Domini
sempiternum via, tristitia est secundum Deum, quæ vitam operatur.
Mundi amatores, qui sæculi gaudia consectantur; qui ludis, spectaculis,
choræis, luxu, ædium & pretiosæ supellectilis magnificentia, vestium
splendido ornatu, opiparis conviviis, jucundis societatibus, ceteriscque
frui sensuum oblectamentis amant, Christi Jesu Discipuli non sunt. *Mun-*
1. Thessalon. 3. 3. *dus gaudebit: vos autem contristabimini*. Hinc Apostolus: *Nemo*, inquit,
moveatur in tribulationibus istis: Ipsi enim scitis quod in hoc positi sumus.
Hæc est ad vitam, ad gloriam, ad gaudium Domini unica via: *Si*
2. Tim. 2. 11. *commortui sumus, & convivemus: si sustinebimus, & conregnabimus*. Af-
flictiones, calamitates, rerum temporalium damna, mors carissimorum,
morbi, inimicorum calumniæ, detractiones, convicia, persecutiones, op-
pressiones, disciplina sunt patris nos amantis, nobisque hereditatem &c
gaudium,

gaudium, quod nemo a nobis auferet, parantis. „ Hæc noſtra debet eſſe
„ conſolatio. Et obliti eſtis conſolationis, quæ vobis tanquam filiis lo- Hebr. 12.
„ quitur, dicens : Fili mi, noli negligere diſciplinam Domini : neque
„ fatigeris dum ab eo argueris. Quem enim diligit Dominus, caſtigat :
„ flagellat autem omnem filium quem recipit. In Diſciplina perſeverate.
„ Tanquam filiis vobis offert ſe Deus : quis enim filius quem non corripit
„ pater ? Quod ſi extra diſciplinam eſtis, cujus participes facti ſunt
„ omnes : ergo adulteri, & non filii eſtis. Deinde patres quidem carnis
„ noſtræ eruditores habuimus, & reverebamur eos : non multo magis
„ obtemperabimus Patri ſpirituum, & vivemus ? *Et illi* quidem in tem-
„ pore paucorum dierum, ſecundum voluntatem ſuam erudiebant nos :
„ Hic autem ad id quod utile eſt, in recipiendo ſanctificationem ejus.
„ Omnis autem diſciplina, in præſenti quidem videtur non eſſe gaudii,
„ ſed mœroris : poſtea autem fructum pacatiſſimum exercitatis per eam
„ reddet juſtitiæ. Appoſite ait Apoſtolus : *Videtur non eſſe gaudii, ſed*
„ *mœroris* : quia non ſolum triſtitia præſens & tribulatio juſtorum parit
æternum, quod ab ipſis nemo tollet, ſed & in præſenti gaudium inte-
rius, qui fructus eſt Spiritus Sancti. „ Omne gaudium (*inquit alter Apo-*
„ *ſtolus*) exiſtimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis : Jacobi 1.
„ ſcientes quod probatio fidei veſtræ patientiam operatur. Patientia au-
„ tem opus perfectum habet : ut ſitis perfecti & integri, in nullo deficientes.

Hinc rurſus S. Paulus : *Quaſi triſtes* (inquit) *ſemper autem gaudentes.* 2. Cor. 6. 10.
Verum gaudium, triſtitiæ imago. *Triſtitia noſtra habet* quaſi ; *gaudium noſtrum non habet* quaſi ; *quia in ſpe certa eſt. Quare triſtitia noſtra* S. Auguſt.
quaſi *habet ? Quia ſicut ſomnus tranſiet, & dominabuntur recti mane.* Enarrat. in
Novit enim Caritas Veſtra, quia qui ſomnium indicat, addit quaſi. Quaſi Pſalm. 48.
ſedebam, quaſi loquebar, quaſi prandebam, quaſi equitabam, quaſi diſputabam. Totum quaſi ; quia cum evigilaverit, non invenit quod videbat. Quaſi theſaurum inveneram, dicit mendicus. Si *quaſi* non eſſet, mendicus non eſſet, ſed quia *quaſi* erat, mendicus eſt. Itaque modo qui ad lætitias ſæculares oculos aperiunt, & cor claudunt, tranſit *quaſi* eorum, & venit verum ipſorum. *Quaſi* ipſorum felicitas eſt ſæculi, verum ipſorum pœna eſt. Noſtrum autem *quaſi*, triſtitia eſt ; gaudium non eſt *quaſi*. Non enim ait Apoſtolus, Quaſi gaudentes, ſemper autem triſtes ; aut, quaſi triſtes, & quaſi gaudentes : ſed ait. Quaſi triſtes, ſemper autem gaudentes. In hac vita labor, preſſura, tribulatio, tentatio, nihil aliud ſperes. Ubi gaudium ? In ſpe futura. *Triſtitia veſtra vertetur in gaudium.* Oculos non vis habere niſi in præſentia ? Futura promiſit qui reſurrexit, pacem in hac terra, & requiem in hac vita non promiſit. „ Omnis homo requiem
„ quærit, bonam rem quærit, ſed non in regione ſua illam quærit. Non
„ eſt pax in hac vita, in cælo nobis promiſſum eſt quod in terra quæ-
„ rimus : in futuro ſæculo promiſſum eſt, quod in iſto ſæculo quærimus, gaudium quod nullius admixtione triſtitiæ perturbari unquam poſſit. *Triſtitia veſtra vertetur in gaudium, & gaudium veſtrum nemo tollet a vobis.*

„ Mulier cum parit, triſtitiam habet, quia venit hora ejus : cum autem
„ peperit puerum, jam non meminit preſſuræ propter gaudium, quia natus Joan. 16. 21.
„ eſt homo in mundum. Et vos igitur nunc quidem triſtitiam habetis, ite- 22.
„ rum autem videbo vos, & gaudebit cor veſtrum, & gaudium veſtrum
„ nemo tollet a vobis. *Scilicet*, (*ut ait Apoſtolus*) Omnis creatura ingemiſcit Rom. 8. 22.
„ & parturit uſque adhuc. Non ſolum autem illa, ſed & nos ipſi primitias 23.
„ Spiritus habentes, & ipſi intra nos gemimus, adoptionem filiorum Dei
„ exſpe-

Galat. 4. 19. exſpectantes, redemptionem corporis noſtri. „ Parturimur iterum, donec Chriſtus in nobis perfecte formetur. Parturitio hæc eſt divinæ gratiæ & libertatis noſtræ. Vetus homo corrumpitur, novus homo renovatur de die in diem. Id ſine magno dolore naturæ, cui vis inferenda eſt, fieri non
Pſalm. 10. 6. poteſt. Hinc illud Prophetæ: *Non movebor a generatione in generationem ſine malo.* Verum brevis eſt triſtitia, gaudium æternum erit: „ Id quod
2. Cor. 4. 17. „ in præſenti eſt momentaneum & leve tribulationis noſtræ ſupra mo- „ dum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.

IN EADEM DOMINICA.

Mundus gaudebit, vos autem contriſtabimini, ſed triſtitia veſtra vertetur in gaudium.

Job. 20. 5. GAudium mundi breve, inane, æterno luctu excipiendum. „ Gaudi-
Job. 21. 9. „ um hypocritæ adinſtar puncti (*ait S. Job*) Domus eorum ſecuræ „ ſunt & pacatæ, & non eſt virga Dei ſuper illos.. Ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt. „ Gaudium ſpirituale in Deo & de Deo, verum, ſincerum, perpetuum. *Meliora ſunt ubera tua vino*; ait Sponſus
Cantic. 1. cæleſtis. Vinum, carnis mundique voluptates: ubera, ſpirituales conſolanes & delicias ſignificant. Eadem verba uſurpant eodem affectu omnes Animæ ſanctæ. „ Carnis (*inquiunt*) voluptatem, qua paulo ante tanquam
S. Bernatd. Serm. 9. in Cantica. „ vino ebriæ tenebamur, vincunt hæ quas tua nobis ubera ſtillant, de- „ liciæ ſpirituales. Et pulchre vino comparant carnalem affectum. Ut enim „ uva ſemel expreſſa non habet jam quod denuo fundat, ſed perpetua aridi- „ tate damnatur; ſic caro in preſſura mortis ab omni prorſus ſua delectatione „ ſiccatur, nec ultra revireſcit ad libidines. *Unde Propheta*: Omnis caro
Iſai. 40. 6. „ fœnum, & omnis gloria ejus tanquam flos agri. Exſiccatum eſt fœnum, & cecidit flos. „ Nec carne tantum ſed & mundo competit iſta propor- tio; ſiquidem & ipſe tranſit & concupiſcentia ejus. Et cum omnia quæ in mundo ſunt finem habeant; finis eorum non erit finis. „ Verum ubera „ non ſic. Hæc enim cum exhauſta fuerint, rurſum de fonte materni pecto- „ ris ſumunt quod propinent ſugentibus. Merito proinde meliora carnis „ ſæculive amore aſſeruntur ubera Sponſæ, quæ nullo unquam lactentium „ numero arefiunt, ſed ſemper abundant de viſceribus caritatis ut iterum fluant. „ Cruces quidem interiores, deſolationes, ariditates Animæ ſanctæ interdum patiuntur, Deo illis ſenſibilia ſolatia ad tempus ſubtrahente, & paululum ſe abſcondente: ſed hanc triſtitiam majori cæleſtium deliciarum fœnore poſtea compenſat. „ Modicum, & non videbitis me: & iterum „ modicum, & videbitis me.. Triſtitia veſtra vertetur in gaudium.

Geneſ. 44. & 45. Joſeph Ægypti Prorex probare voluit an fratres ſui vere patrem diligerent, & an redire vellent relicto in vinculis Benjamin, qua una re ſummam calamitatem eos patri allaturos prævidebat. Dicente enim Juda, „ Omnes ſervi ſumus Domini mei, & nos & apud quem inventus eſt ſcyphus: „ *dixit Joſeph*, Abſit a me ut ſic agam: qui furatus eſt ſcyphum ipſe „ ſit ſervus meus: vos autem abite liberi ad patrem veſtrum. Sed cum Judas longa habita oratione tandem concluderet, ſe potius manſurum in miniſterio Joſeph, rogaretque ut Benjamin cum fratribus ſuis ad patrem redire permitteret, alioqui præmœrore moriturum. „ Non enim, *inquit*, „ poſſum redire ad patrem meum abſente puero, ne calamitatis quæ op- „ preſſura eſt patrem meum, teſtis aſſiſtam: hac probatione facta *Non ſi*

poterat

poterat ultra cohibere Joſeph, & elevata voce cum fletu, dixit fratribus ſuis : *Ego ſum Joſeph*. Ita Salvator noſter, qui nos fratres ſuos vocare dignatur, per cruces interiores probat an Deum ſincere diligant Animæ ſanctæ : *Probaſti cor meum, & viſitaſti nocte, igne me examinaſti*, quemadmodum aurum in fornace probatur. His probationibus caſtus amor ab amore mercenario, virtus heroica a debili, conſtans ab inconſtante diſcernitur. His probationibus agnoſcitur an Deo cor ſum locaverit homo, an dederit ; an ipſi ſerviat propter favores & ſolatia ſenſibilia, an propter infinitam ejus magnitudinem ac bonitatem ; an ipſo uti, an frui velit ; an amore concupiſcentiæ duntaxat vel amicitiæ illum diligat & quærat, ſicut turbæ panibus ſaturatæ Chriſtum in deſerto quærebant. *Quæritis me, quia manducaſtis ex panibus, & ſaturati eſtis*. Tandem poſt varias probationes Chriſtus ſe ipſum manifeſtat. *Modicum & jam videbitis me.. Qui autem diligit me, diligetur a Patre meo, & ego diligam eum, & manifeſtabo ei meipſum*.. Recedit interdum Sponſus cæleſtis, ut abſens magis deſideretur, deſideratus avidius quæratur, diu quæſitus tandem gratius inveniatur. Ne exilium deputemus pro patria, venit & recedit viciſſim, nunc conſolationem afferens, nunc univerſum ſtatum noſtrum in infirmitatem commutans. Porro cum ſuavitatem ſui paululum ſubtraxerit, Animæ deſiderio continuo ac fervente revocatur. Nam ideo forte *Subtraxit ſe, quo avidius revocaretur, teneretur fortius*. Nam aliquando finxit ſe longius ire, non quia volebat, ſed volebat audire, *Mane nobiſcum, Domine, quoniam adveſperaſcit*. Has viciſſitudines euntis & redeuntis Verbi in Anima Juſti fieri, hæc ejus verba oſtendunt. *Modicum, & non videbitis me : & iterum modicum, & videbitis me*. O Modicum longum ! Utrumque verum eſt, & *modicum meritis*, & *non modicum votis*. *Si moram fecerit*, (inquit Propheta) *exſpecta eum, quia veniens veniet, & non tardabit*. Quomodo non tardabit, ſi moram fecerit, niſi quia *Quod ad meritum ſatis eſt, non eſt ſatis ad votum* ? Sed & revocatus a Sponſa, non redit interdum ad vocem & votum revocantis, *Ut deſiderium creſcat, ut probetur affectus, ut exerceatur amoris negotium*. Crebris hujuſcemodi viciſſitudinibus inter gratiæ viſitationem & tentationis probationem in ſchola virtutum proficit Juſtus, *Faciente utique viſitatione ne deficiat, tentatione ne ſuperbiat*. „ Tali tandem exercitio mun-
„ dato oculo interiori, ſtatim adeſt lux, cui fideliter inhærere cupiens,
„ ſed, corpore preſſus non prævalens, ad ſe ipſum nolens dolenſque re-
„ ſilit. Guſtato tamen aliquatenus quam dulcis eſt Dominus, ejus etiam
„ cum ad ſua redierit, in cordis palato ſaporem retinet, quo fit ut jam
„ ipſum, non ipſius quæcumque bona deſideret. Et hæc eſt caritas non
„ quærens quæ ſua ſunt, hæc facit filium non quærentem ſua, ſed pa-
„ trem diligentem. Timor quippe faceret ſervum in ſua commoda de-
„ clinantem, ſpes mercenarium ſua lucra ſectantem..

Joan. 5.

Joan. 14. 14..

S. Bernard. Serm. 74. & 75. in Cantica. Luc. 24.

Habac. 2.

DOMINICA IV. POST PASCHA.

Si non abiero, Paraclitus non veniet ad vos : ſi autem abiero, mittam eum ad vos &c. Joan. xvj. 7..

DEus Filium ſuum miſſurus in Mundum ad humani generis redemptionem, ipſum multo ante promiſit, ejuſque adventum prædixit per Propheras ſuos, ut homines ad eum credendum pararet : Myſterium enim.

enim Incarnationis *Paraturam desiderabat ut credi posset*, (inquit Tertullianus,) & ut ad eum recipiendum pii se disponerent..... Christus Spiritum Sanctum missurus a Patre, ad renovationem mundi, & hominum sanctificationem, ejus missionem a Prophetis pariter prædictam ipse pluries repetita promissione prænunciat, ut incomparabilis Doni cognoscant excellentiam, & ad ejus susceptionem se præparent ipsius Discipuli, omnesque Evangelio crediturі, Christus autem Spiritum Sanctum promittit. 1. Ut Consolatorem fidelium. *Si non abiero, Paraclitus non veniet ad vos*. 2. Ut censorem & emendatorem vitiorum. *Cum venerit ille, arguet mundum de peccato, & de justitia, & de judicio*. 3. Ut institutorem rudium, imo totius Ecclesiæ interiorem Magistrum. *Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem*.

I. Aspera quæque Apostolis suis ferenda Christus prædixerat. *Si me persecuti sunt, & vos persequentur . . Absque Synagogis facient vos: sed venit hora ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo*. Docuerat, Discipulis suis per varias tribulationes intrandum esse in regnum cælorum, crucem quotidie ferendam, lugendum, persecutionem patiendam propter justitiam; paupertatem & patientiam commendaverat; mortem pro nominis sui confessione lubenter ac fortiter subeundam declaraverat. Ad hæc omnia perferenda, quorum vel sola cogitatio per se tristis est, opus erat consolator, ne Ecclesia in persecutionibus suis, ne Fideles in tribulationibus jure merito dicerent: *Idcirco ego plorans, & oculus meus deducens aquas, quia longe factus est a me consolator... Expandit Sion manus suas, non est qui consoletur eam*. Præterea, Christus suum e mundo discessum Discipulis nunciabat ipsum tenere diligentibus. Hinc tristitia incredibili afficiebantur. *Vado ad eum qui misit me: sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum*. Consolatore ergo indigebant, qui ab eorum oculis lacrymas abstergeret, ac eorum corda spirituali gaudio repleret, caritate in iis diffusa, de qua Apostolus: *Caritas Dei*, inquit, *diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis*. Divini illius Consolatoris gratia factum est ut Apostoli tot adversitates in Evangelii prædicatione & Ecclesiæ fundatione cum gaudio perferrent. *Ibant Apostoli gaudentes a conspectu Concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati*. Ab hoc animatus Paulus ait: *Sicut abundant passiones Christi in nobis: ita & per Christum abundat consolatio nostra*. Ab hoc recreati mediis in suppliciis Martyres cum gaudio patiebantur exquisitissima & acerbissima quæque supplicia, ut eorum Acta testantur. Ab hoc Justi quique in adversis roborantur, & gaudio perfunduntur, se beatos existimantes secundum sententiam Christi, & tribulationes ut beneficia & benedictiones Dei suscipiunt cum actione gratiarum. *Gloriamur in tribulationibus*.

Joan. 15. & 16.

Thren. 1. 16. 17.

Act. 5.

2. Cor. 1.

Rom. 5. 3.

Apostolos de corporalis præsentiæ suæ subtractione tristes consolatus est Christus Spiritus Paracleti promissione & missione. *Sed ego veritatem dico vobis, expedit vobis ut ego vadam. Si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos*. Præsens utique mittere poterat Spiritum Sanctum, sed eum mittere non decreverat nisi post glorioſam Ascensionem suam. 1. Ut hujus Doni incomparabilem excellentiam ostenderet. 2. Ut donationem Spiritus Sancti fructum esse laborum, passionis & mortis Christi hominibus innotesceret. *Nondum erat Spiritus datus, quia Jesus nondum erat glorificatus*. 3. Ut Apostoli, qui Christum corporaliter præsentem affectu carnali diligebant, cor sursum habentes ubi Christus est sedens ad dexteram Dei Patris, illumque

Joan. 7. 39.

purius

purius diligentes, digniores essent Spiritu Sancto. *Si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos.* Id est, *Non potestis capere Spiritum, quamdiu secundum carnem persistitis nosse Christum.* Unde Apostolus qui jam acceperat Spiritum Sanctum, ait: *Et si cognovimus secundum carnem Christum, sed nunc jam non novimus.* Etiam ipsam quippe carnem Christi non secundum carnem „ novit, qui Verbum carnem factum spiritaliter novit. Christo autem „ discedente corporaliter, non solum Spiritus Sanctus, sed & Pa„ ter & Filius illis adfuit spiritaliter. Nam si ab eis sic abscessit Chri„ stus, ut pro illo, non cum illo in eis esset Spiritus Sanctus: ubi est „ ejus promissio dicentis, Ecce ego vobiscum sum usque ad consumma„ tionem sæculi: *Et*, si quis diligit me, sermonem meum servabit, & „ Pater meus diliget eum: & ad eum veniemus, & mansionem apud „ eum faciemus: Cum & Spiritum Sanctum ita se promiserit esse mis„ surum, ut cum eis esset in æternum? Ac per hoc cum ex carnalibus „ vel animalibus essent spiritales futuri, profecto & Patrem, & Filium, „ & Spiritum Sanctum capacius fuerant habituri.

2. Cor. 16.

S. August. Tract. 94. in Joan.

Matth. 28. 20.

Joan. 14. 23.

II. Spiritus Sanctus censor & emendator vitiorum. *Et cum venerit ille, arguet mundum de peccato, & de justitia, & de judicio.* Arguit exterius per Apostolorum prædicationem, qui accepta Spiritus Sancti virtute Christo testes fuerunt in Jerusalem, & in tota Judæa & Samaria, & usque ad fines terræ. Quia enim per Spiritum Sanctum diffundenda erat caritas in cordibus eorum, quæ foras mittit timorem, quo impediri possent, ne arguere mundum qui persecutionibus fremebat, auderent; propterea dixit, Ille arguet mundum: tanquam diceret, *Ille diffundet in cordibus vestris caritatem; sic enim timore depulso arguendi habebitis libertatem.* Arguet etiam mundum per internas inspirationes. Quodnam vero sit illud peccatum de quo Spiritus Sanctus mundum arguet, Christus exponit. *De peccato quidem, quia non crediderunt in me.* Peccatum infidelitatis quo in Christum non crediderunt, cum se verum esse Dei Filium, verumque Messiam a Deo promissum ex Lege & Prophetis probasset, innumerisque miraculis confirmasset; hoc (inquam) peccatum quasi solum sit, præ ceteris posuit: quia *Hoc manente cetera detinentur, & hoc discedente cetera remittuntur.* Unde alibi ait: *Si non venissem, & locutus eis fuissem, peccatum non haberent. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo.* Habent enim excusationem, non de omni peccato suo, sed de hoc peccato quo in Christum non crediderunt, ad quos non venit, & quibus non est locutus. Sed non in eo sunt numero hi ad quos in Discipulis venit, & quibus per Discipulos est locutus, quod & nunc facit; nam per Ecclesiam suam venit ad gentes, & per Ecclesiam loquitur gentibus. Ad hoc enim pertinet quod ait: *Qui vos recipit, me recipit; & qui vos spernit, me spernit...* Et Paulus Apostolus ait: *An experimentum quæritis ejus qui loquitur in me Christus?* Nullam ergo infidelitatis & incredulitatis excusationem suæ habent illi ad quos Evangelii prædicatio & notitia miraculorum Christi pervenit. *Si opera* (inquit) *non feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent: nunc autem & viderunt, & oderunt me, & Patrem meum.*

S. Augnst. Tract. 95. in Joan.

Joan: 14. 22.

Matth. 10. 40.

Luc. 10. 16.
2. Cor. 13. 3.

Joan. 15. 23.

Non solum de peccato mundum arguit Spiritus Sanctus, sed & de justitia. De peccato quidem suo, de justitia vero arguitur aliena mundus, sicut arguuntur de lumine tenebræ. *Omnia enim quæ arguuntur, a lumine manifestantur.* Arguitur itaque mundus de peccato quo in Christum

Ephes. 5. 13.

BIBLIOTECA O. F. M. CAP. MONTEFUSCO (AV)

stum non credit, & arguitur de justitia eorum qui credunt. *Ipsa quippe*
Joan. 20. 29. *fidelium comparatio, infidelium est vituperatio*. Et quoniam ista vox Infidelium esse consuevit, Quomodo credemus quod non videmus? Ideo credentium justitiam his verbis explicat Christus, *Quia ad Patrem vado, & jam non videbitis me*. Beati enim qui non vident, & credunt. Nam
Rom. 1. 17. eorum qui viderunt Christum, fides non in eo laudata est, quia credebant
Hebr. 11. 1. quod videbant, id est, filium hominis; sed quia credebant quod non videbant, id est, Filium Dei. Cum vero & ipsa forma servi eorum oculis subducta est, tum, ex omni parte impletum est. *Justus ex fide vivit*. Est enim *Fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium*.

II. Arguet Mundum *de justitia*, id est, Christum justum, sanctum, & innocentem fuisse, omnisque justitiæ auctorem, convincet, *quia in* cælum ascendit, & in gloria est Dei Patris. *De justitia vero, quia ad Patrem vado*. Legalis itaque justitiæ inutilitatem & necessitatem justitiæ
S. Joan. Chrysost. interioris, quæ a Deo tribuitur per fidem in Christum Jesum a mortuis redivivum, glorioſum, in cælos assumptum, ad dexteram Patris sedentem, hominum oculis absconditum, ut fidei illorum objectum sit usque ad diem manifestationis ejus, Spiritus Sanctus ostendit.

Arguet denique mundum de judicio Spiritus Sanctus, *Quia Princeps hujus mundi jam judicatus est*. Princeps mundi hujus, tenebrarum harum, id est infidelium, de quibus eruitur mundus de quo scriptum est, *Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino*. Diabolus de quo
Ephe. 5. 8. alibi Christus ait, *Nunc Princeps hujus mundi ejicietur foras*, jam judicatus est. Idololatriæ destructio, conversio gentium, dæmonum ex obsessis hominum corporibus in nomine Jesu expulsio, Evangelium ubique susceptum; sanguis Martyrum, qui mori quam dæmoniis thus adolere maluerunt, Principem hujus mundi victum, spoliatum, judicatum,
S. August. Tract. 95. in Joan. damnatum demonstrant. De hoc judicio quo Princeps judicatus est mundi, arguitur a Spiritu Sancto mundus: quoniam cum suo Principe judicatur, quem superbus atque impius imitatur. *Si enim Deus Angelis*
2 Petri 2. 4. *peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos, in judicium reservari:* Mundo impio & diaboli servienti non parcet,

„ Credant itaque homines in Christum, ne arguantur de peccato in„ fidelitatis suæ, quo peccata omnia retinentur: transeant in numerum „ fidelium, ne arguantur de justitia eorum, quos justificatos non imi„ tantur: caveant futurum judicium, ne cum mundi Principe judicentur, „ quem judicatum imitantur. Etenim ne sibi existimet parci superbia „ dura mortalium, de superborum supplicio terrenda est Angelorum.

Spiritus Sanctus revelavit hominibus, 1. Corruptionem generalem naturæ humanæ in Adamo, & regnum peccati in mundo usque ad Christum. 2. Reparationem naturæ per novum Adam Jesum Christum, & regnum justitiæ Christianæ per gratiam ipsius. 3. Damnationem peccatorum, & destructionem omnimodam regni peccati & potestatis diaboli per ultimum judicium. Primæ veritatis revelatione arguit, id est convincit mundum *de peccato*. Secundæ veritatis revelatione arguit mundum *de justitia*. Tertiæ veritatis revelatione mundum arguit *de judicio*.

Arguet mundum de peccato. Genesis VI. 3. ubi Versio nostra habet, *Dixitque Deus*: *Non permanebit Spiritus meus in homine in æternum, quia caro est*, alia Versio habet, *Non litigabit Spiritus meus in æternum cum homine* aut *pro homine*. Spiritus Sanctus cum homine litigat, quia

sanctis

sanctis illustrationibus & piis affectionibus, conscientiæ voces adversus ipsum excitat, quia conscientiam ipsam velut incorruptum judicem provocat ad vindictam peccati. Spiritus Sanctus hac in lite actor est, homo reus, conscientia judex & testis. *Judex incorruptus conscientia cum adversus hominem exurgit, clara voce clamat & accusat, & quasi ante oculos scribit peccatorum magnitudinem.* S. Joan. Chrysost. Hom. 17. in Genes. Hinc Apostolus de gentibus loquens, ait: *Ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia ipsorum, & inter se invicem cogitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus.* Rom. 2 Verum si peccator illas conscientiæ voces præfocet, quid eveniet? *Non litigabit Spiritus meus in æternum cum homine.* Non arguet illum de peccato in salutem, sed in perditionem; non ut convertatur, sed ut induretur & damnetur; sicut indurati sunt Judæi prædicatione ac miraculis Christi & Apostolorum. Christianos multo magis arguet de peccato quam Judæos Spiritus Sanctus, quia quodammodo gravior eorum incrudelitas est, qui a Christo in Baptismo illuminati, & de tenebris vocati in admirabile ejus lumen, se in ipsum credere profitentur, & tamen secundum Evangelium Christi non vivunt. Illos arguet de justitia multo magis quam Paganos, quia plerique pagani justius vivunt secundum exteriorem conversationem, & moralis probitatis officia, quam maxima pars Christianorum. Illos arguet de judicio, quia diabolum, quem jam judicatum & suppliciis æternis addictum esse noverunt, audire & sequi malunt quam Christum. Matth. 11. 22. 24. *Verumtamen dico vobis: Tyro & Sidoni remissius erit in die judicii quam vobis .... Terræ Sodomorum remissius erit in die judicii, quam tibi.*

III. Spiritus Sanctus Ecclesiæ & omnium Fidelium interior Magister. *Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.* Spiritus Sanctus omnem veritatem fidei & salutis Apostolos docuit, Ecclesiæ consignandam. Quod Ecclesia per Scripturam aut Traditionem ab Apostolis non accepit, nec ad fidem pertinet, nec ad salutem necessarium est. Quicquid doctrinæ ab ipsis aut scripto aut viva voce traditæ, & in Ecclesia velut in depositio conservatæ contrarium est, error est & mendacium. *Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem*, ipsius cognitionem mentibus, amorem cordibus vestris inserendo. Caritate enim quæ diffunditur in cordibus vestris per Spiritum Sanctum qui datus est vobis, fit ut Spiritu ferventes & spiritalia diligentes, spiritalem lucem spiritalemque vocem, quam carnales homines ferre non possunt, non aliquo signo corporalibus oculis apparente, nec aliquo sono corporalibus auribus instrepente, sed interiore conspectu & auditu nosse possitis. Non enim diligitur quod penitus ignoratur. *Sed cum diligitur quod ex quantulacumque parte cognoscitur, ipsa efficitur dilectione ut melius & plenius cognoscatur.* S. Aug. Tract. 96. in Joan. Si ergo in caritate proficiatis, quam diffundit in cordibus Spiritus Sanctus, docebit vos omnem veritatem, faciendo ut *in scientia Dei* crescatis. *In ipsa* enim *mente, hoc est, in interiore homine quodammodo crescitur, non solum ut ad cibum a lacte transeatur, verum* Coloss. 1. 10. *etiam ut amplius atque amplius cibus ipse sumatur. Non autem crescitur spatiosa mole, sed intelligentia luminosa; quia & ipse cibus intelligibilis lux est.* Ut ergo crescatis, eumque capiatis, & quanto magis crescitis, tanto magis magisque capiatis, non ab eo Doctore, qui vestris auribus sonat, hoc est, forinsecus plantat & rigat, sed ab eo qui dat incrementum, sperare ac petere debetis. Estote igitur *docibiles Dei*. Deum orate ut per Spiritum Sanctum suum vos doceat; *Deduc me, Domine, in via tua,*

tua, & *ingrediar in veritate tua*, Mundi & humiles corde estote. Mundos enim corde Spiritus Sanctus docet omnem veritatem, non ut eam plene in hac vita assequantur, (Quis enim vivens in hoc corpore quod corrumpitur & aggravat animam, possit omnem cognoscere veritatem,
1. Cor. 13. 9. cum dicat Apostolus, *Ex parte cognoscimus* ?) Sed quia per Spiritum Sanctum fit, unde nunc pignus accepimus, ut ad ipsam quoque plenitudinem veniamus, de qua idem Apostolus ait, *Tunc autem facie ad faciem*,
2. Cor. 1. 22. &, *Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum*: Non quod in hac vita scias totum, quod usque ad illam perfectionem
2. Cor. 13. 12. futurum nobis promisit Dominus per caritatem Spiritus Sancti, dicens: *Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem*. Docet interim *scientiam salutis*, quantum cuique opus est. Qui enim caritatem habet, animo complectitur quicquid Scriptura sacra docet. *In eo quod in Scripturis intelligis, caritas patet: in eo quod non intelligis, caritas latet: Ille itaque tenet & quod patet & quod latet in divinis sermonibus, qui caritatem tenet in moribus*. Humiles simus, quia Spiritus Sanctus divina mysteria,
S. August. Serm. 350. alias de Tempore 39. Matth. 11. quæ abscondit a sapientibus & prudentibus sæculi, revelat parvulis. In schola Spiritus Sancti proficere, & veritatem assequi sine humilitate non „ possumus. Via ad capessendam & obtinendam veritatem prima hu- „ militas, secunda humilitas, tertia humilitas. Non quo alia non sint
S. August. Epist. 118. alias 56. „ præcepta, sed nisi humilitas omnia quæcumque bene facimus & præ- „ cesserit & comitetur, & consecuta fuerit, jam nobis totum de manu
Ephes. 4. 23. Rom. 12. 2. Ephes. 3. 17. „ extorquet superbia. Renovamini igitur spiritu mentis vestræ, & in- „ telligite quæ sit voluntas Dei bona & beneplacens & perfecta: Ut in „ caritate radicati & fundati, possitis comprehendere cum omnibus san- „ ctis, quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas & profundum, scire etiam „ supereminentem scientiæ caritatem Christi, ut impleamini in omnem
S. August. Tract. 96. in Joan. „ plenitudinem Dei. Isto enim modo vos docebit Spiritus Sanctus omnem „ veritatem, cum magis magisque diffundet in cordibus vestris caritatem,

„ *Non enim loquetur a semetipso, sed quæcumque audiet, loquetur*. Non
S. August. Tract. 99. in Joan. „ loquetur a semetipso, quia non est a semetipso. Ab illo audiet, a „ quo procedit. Audire illi scire est, scire vero esse. Igitur a quo illi „ est essentia, ab illo scientia: Ab illo igitur audientia, quod nihil est „ aliud quam scientia. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, & „ annunciabit vobis. A me scilicet, quemadmodum & a Patre procedens: Nam *Omnia quæcumque habet Pater, mea sunt*: *Propterea dixi, quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis*. (Vide Lib. 1. *Theolog. Dogm. & Moral. Quæst.* 2. *Art.* 9. §. 2. & 3.) Spiritus Sanctus clarificavit Christum, quia diffundendo in cordibus credentium caritatem, spiritalesque faciendo, declaravit eis quomodo Filius Patri esset æqualis, quem
S. August. Tract. 100. in Joan. secundum carnem prius tantum noverant, & hominem sicut homines cogitabant. Vel certe quia per ipsam caritatem fiducia repleti, & timore depulso annuntiaverunt hominibus Christum: Ac sic fama ejus diffusa est toto orbe terrarum. *Ille me clarificabit*, quasi diceret: *Ille vobis auferet timorem, & dabit amorem, quo me ardentius prædicantes, gloriæ meæ per totum mundum dabitis odorem, commendabitis honorem*.

DOMINICA V. POST PASCHA.

Amen, amen dico vobis: Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Uſque modo non petiſtis quidquam in nomine meo: Petite, & accipietis, ut gaudium veſtrum ſit plenum. Joan. xvj. 23. 24.

ORationis neceſſitas in Dei præcepto fundata, nec non in indigentia noſtra. Quamvis Deus nos amet: *Ipſe enim Pater amat vos, quia vos me amaſtis, & credidiſtis quia a Deo exivi:* Multa tamen bona dare non decrevit niſi orantibus. Neceſſaria eſt oratio ut gratiam a Deo impetremus. (*Lib.* 5. *Cap.* 1. *Art.* 2.) Fructus orationis multiplex. 1. Dei honor. 2. Eorum quæ a Deo poſtulamus impetratio. *Petite, & accipietis.* 3. Incrementum fidei. 4. Exercitatio & incrementum ſpei. 5. Caritatis incrementum. 6. Conſervatio & augmentum humilitatis. 7. Munimen contra ſalutis hoſtes. 8. Iræ divinæ placatio. (*Ibid. Art.* 3.)

Duo potiſſimum hoc in Sermone conſideranda. 1. Quid petere in oratione debeamus. 2. Quomodo petere debeamus.

I. Deum ut ſummum bonum noſtrum, ejuſque fruitionem, primum petere in oratione debemus... Gratia & virtutes a Deo abſolute petendæ.... Temporalia bona non primario ac præcipue petenda.... Propter adipiſcendam vitam beatam, Chriſtus nos orare docuit... Regnum Dei quærendum & petendum eſt tanquam bonum noſtrum... Externa & temporalia bona ſub conditione petenda... Chriſtus ſe exhibet Salvatorem, negando quod petitur contra ſalutem. *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis...* A Deo exauditur, qui in oratione petit quicquid nos cum ipſo conjungit, & ad eum perducit... Deum invocare, eſt ipſum unum ut finem ſuum ultimum deſiderare... In temporalibus id tantum petendum, quod nobis Dominus expedire novit... Caſtus & purus amor nihil a Deo petit præter ipſum, & quæ nos cum ipſo conjungunt, vel ad illum perducunt. (*Ibid. Art.* 6.) Cur interdum a Deo non impetramus quod petimus? Id contingit, vel quia remiſſe ac negligenter oramus; vel quia Deus nobis majora & ampliora bona impertitur; vel quia petimus quod ſaluti noſtræ conducibile non eſt. (*Ibid. Art.* 3. *n.* 2.) *Si quid petieritis Patrem in nomine meo*; id eſt, per me tanquam per Redemptorem, Mediatorem, & Caput veſtrum; propter merita mea, & in perſona mea, vos alias indignos exiſtimantes qui audiamini; *dabit vobis... Petite, & accipietis, ut gaudium veſtrum ſit plenum. Hoc profecto non carnale, ſed ſpiritale gaudium eſt: & quando tantum erit ut aliquid ei jam non ſit addendum, procul dubio tunc erit plenum. Quicquid ergo petitur quod pertineat ad hoc gaudium conſequendum hoc eſt in nomine Chriſti petendum; ſi divinam intelligimus gratiam, ſi vere beatam poſcimus vitam. Quicquid autem aliud petitur, nihil petitur: Non quia nulla omnino res eſt, ſed quia in tantæ rei comparatione quicquid aliud concupiſcitur, nihil eſt. Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* In nomine Chriſti orat, qui in illum credit, illumque vere amat. *Ipſe enim Pater amat vos, quia vos me amaſtis, & credidiſtis quia ego a Deo exivi.* In nomine Chriſti petit qui manet in Chriſto per caritatem, & in quo viciſſim manet Chriſtus; qui exitum ejus a Patre & adventum in mundum; quo ſe exinanivit in utero Virginis Verbum caro factum; & regreſſum ejus ad Patrem per glorioſam Reſurrectionem & Aſcenſionem, adorat; & imitatur profunda humilitate, & a mundo terreniſque

S. Auguſt. Tract. 102. in Joan.

rebus separatione. *Exivi a Patre & veni in mundum: iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem.*

II. De variis orandi gradibus sive modis.. Optimus & summus orandi gradus est justorum. Hi gratiæ incrementum ac vitam æternam oratione sua merentur . . Gradus alter orationis est peccatorum ex fide & compunctione orantium . . Tertius est peccatorum in suis peccatis perseverantium. Illorum non exauditur oratio.. Affectus peccati ante orationem deponendus. (*Lib.* 5. *Cap.* 1. *Art.* 5.) Qua ratione sit orandum? Sive quæ conditiones orationis? 1. Orandum in spiritu & veritate. 2. Humiliter. 3. Cum attentione. 4. Perseveranter . . Qua ratione orare sine intermissione possumus & debemus? (*Ibid. Art.* 9.) Deus orandus mane, meridie, vespere, omni tempore. *Vespere, mane, & meridie narrabo & annunciabo, & exaudiet vocem meam... Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo.* Vigilemus *omni tempore* orantes.. *Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, serviamus illi; In sanctitate & justitia coram ipso, omnibus diebus nostris.*

Psalm. 54.
Psalm. 33.
Luc. 21.
Luc. 1.

EADEM DOMINICA.
vel Diebus Rogationum.

Amen, amen dico vobis: si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Joan. XVI. 23.

S. August.

REcte ab antiquo Patre oratio vocatur *Omnipotentia supplex*. Quicquid enim Deus homini potest tribuere, oratio potest impetrare. *Oratio clavis est cæli: ascendit precatio, & descendit Dei miseratio.* Eliæ oratio cælum claudit ne det pluviam annis tribus & medio: deinde aperit. *Multum valet deprecatio Justi assidua.. Elias homo erat similis nobis passibilis: & oratione oravit ut non plueret super terram, & non pluit annos tres & menses sex. Et rursum oravit: & cælum dedit pluviam, & terra dedit fructum suum.* Josue oratione sua solem sistit, *Obedientis Domino voci hominis, & pugnante pro Israel.* Rex Ezechias lethaliter ægrotans, mortem sibi a Propheta prænunciatam oratione & lacrymis avertit, nec pristinam modo valetudinem, sed vitæ prorogationem ad quindecim annos a Deo impetrat, signo dato per solis regressum. Oratione Daniel in lacu leonum; tres pueri in camino ignis illæsi & incolumes servati; Susanna a calumnia & a morte liberata est. Oratione paradisum Latro in cruce pendens invenit; Stephanus orans vidit cælos apertos, & Jesum stantem a dextris Dei; Oratio Saulum Christianorum persecutorem Christo peperit; nisi enim Stephanus oraset, Ecclesia Paulum non haberet: Oratione Saulus Vas electionis & Doctor gentium evasit. Ananiæ ait Dominus: Vade in vicum qui vocatur rectus, & quære in domo Judæ Saulum nomine Tarsensem: *Ecce enim orat.. Vas electionis est mihi iste, ut portet nomen meum coram gentibus & regibus & filiis Israel.* Oratio scutum fidelium contra hostium invisibilium incursus. Moyse manus in cælum levante & orante, Amalecitæ in fugam compulsi & debellati sunt. Ammonitarum, Moabitarum, Syrorum numerosissimus & potentissimus Exercitus, oratione Regis Josaphat & populi Judaici fusus est. *Josaphat timore perterritus, totum se contulit ad rogandum Dominum . . . Deditque consilium populo, & statuit cantores Domini, ut laudarent eum in turmis suis, & antecederent Exercitum,*

3. Reg. 17.
Jacobi 5. 17. 18.
Josue 10. 14.
4. Reg. 20.
Act. 9. 11. 15.
Exod. 17.
2. Paralip. 20.

citum, ac voce consona dicerent: Confitemini Domino, quoniam in æternum misericordia ejus. Cumque cœpissent laudes canere, vertit Dominus insidias eorum in semetipsos, filiorum scilicet Ammon, & Moab, & Montis Seir, qui egressi fuerant ut pugnarent contra Judam, & percussi sunt. Namque filii Ammon & Moab consurrexerunt adversum habitatores montis Seir, ut interficerent & delerent eos: Cumque hoc opere perpetrassent, etiam in semetipsos versi mutuis concidere vulneribus. Asa Rex pius Zaram Regem Æthiopum cum exercitu suo decies centenis millibus militum & trecentis curribus terribilem oratione in fugam dedit ac penitus delevit. Oratio scutum animæ adversus salutis nostræ hostes. Ita vocat Sapiens Spiritu Sancto afflatus: *Proferens servitutis suæ scutum orationem.* Oratio in Christi nomine dæmones terret, fugat, vincit. *In te inimicos nostros ventilabimus cornu, & in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis.*

1. Paralip. 14.

Sap. 18. 21.

Psalm. 43. 6.

Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Petere in Christi nomine, est petere Dominica oratione. *Agnoscat Pater Filii sui verba, cum preeem facimus: Qui habitat intus in pectore, ipse sit & in voce. Et cum ipsum habeamus apud Patrem Advocatum pro peccatis nostris, quando peccatores pro delictis nostris petimus, Advocati nostri verba promamus. Nam cum dicat: Quia quodcumque petierimus a Patre in nomine ejus, dabit nobis: Quanto efficacius impetramus quod petimus in Christi nomine, si petamus ipsius oratione?* De excellentia orationis Dominicæ vide *L. 5. Theolog. Dogm. & Moral. cap. 2. Art. 1.* Singularum petitionum explicationem habes Articulis sequentibus.

S. Cyprian. Tract. de orat. Dom.

IN FERIIS ROGATIONUM.

Exivi a Patre, & veni in mundum; iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem. Joan. XVI. 28.

Duplex Christi processio. 1. a Patre in mundum; 2. e mundo ad Patrem. Orationes nostræ a Deo per ejus gratiam exeunt, & ad Deum revertuntur. Id solemnes supplicationes, seu Processiones significant, quibus Clerus & Populus Psalmis & Hymnis Deum laudans & invocans, ab una Ecclesia exit, & ad aliam procedit, atque ad eamdem regreditur... Solemnis Processionis mysteria his diebus opportune exponentur Christiano populo, ex *Lib. 2. Tract. de Sacramento Eucharistiæ, Cap. 7. de ceremoniis Missæ, Art. 6. num. 3.* Explicandum quanta sit vis publicarum orationum & supplicationum. *Corpus sumus* (inquit Tertullianus) *de conscientia religionis, & disciplinæ unitate, & spei fœdere. Coimus ad Deum, quasi manu facta precationibus ambiamus. Hæc vis Deo grata est.* Solum Deum invocamus & oramus ut fontem & auctorem omnium bonorum nostrorum. Sanctos invocamus ut nostros apud Deum patronos. (*Lib. 5. Cap. 1. Artic. 4.*) Sancti pro nobis Deum orant, non propriis, sed Christi meritis subnixi, per quem ipsi, & nos omnes accessum habemus ad Patrem. Quod a Deo adhibita sanctorum intercessione petit Ecclesia, totum illud se Christi meritis impetraturam profitetur & confidit, orationes suas ita concludens: *Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum.* Sanctos invocare, utile est ac pium: Christum invocare, & in nomine ejus a Deo petere quidquid petimus & speramus, necessarium. *Amen, amen dico vobis: Si quid petieritis*

Tertull. Apolog. C. 39.

Patrem in nomine meo, dabit vobis. Hinc sanctus Augustinus: *Oratio*, inquit, *quæ non fit per Christum, non solum non potest delere peccatum, sed etiam ipsa fit in peccatum.* De Sanctorum invocatione, vide *Lib. 4. Cap. 3. Art. 4.*

S. Augus. in Psalm. 108.

IN FESTO ASCENSIONIS CHRISTI.

Dominus Jesus postquam locutus est eis, assumptus est in cælum, & sedet a dextris Dei. Marc. XVI. 19.

HUjus Mysterii, quod antiquus Auctor Ecclesiasticus vocat *Finem œconomiæ Christi*, utpote gloriæ ipsius consummationem, historiam commemorat sanctus Lucas Evangelii sui Cap. ultimo, & Actuum 1. Postquam scilicet Dominus Jesus post Resurrectionem suam Discipulis suis frequenter apparuit, multisque veritatem ejus probavit argumentis, & cum eis de regno Dei locutus est, ultimo tandem ipsis apparens, & cum eis convescens, illis amanter exprobravit incredulitatem eorum, & duritiam cordis, quia his qui viderant eum resurrexisse, non crediderunt. Jussit deinde ut Jerosolymis manerent, donec induerentur virtute ex alto, id est, virtute supervenientis in illos Spiritus Sancti, qua accepta terrarum orbem peragrarent, Evangelium omnibus gentibus prædicaturi: Cujus prædicationem, & credentium fidem miraculis confirmandam promisit, æternamque salutem iis qui crediderint & baptizati fuerint, dignamque nomine Christiano vitam duxerint. Is enim est istius sententiæ sensus: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit.* Post hæc, eduxit eos Jesus ex urbe in Bethaniam, ad Montem Oliveti, ubi elevatis manibus benedixit eis. Et dum illis benediceret, videntibus illis ferebatur in cælum, & nubes suscepit eum, oculisque spectantium subduxit. Cumque in cælum euntem intuerentur, Angeli duo humana specie illis apparuerunt vestibus albis induti, Jesum eodem gloriæ ac majestatis apparatu triumphali venturum aliquando confirmantes ad judicandos vivos & mortuos, *Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cælum? Hic Jesus qui assumptus est a vobis in cælum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cælum.* Et ipsi *adorantes regressi sunt in Jerusalem cum gaudio magno.* Tria hoc in Sermone præstanda, 1. Explicanda Mysterii fides, 2. Ascensionis Christi causæ. 3. Fructus & utilitates Dominicæ Ascensionis.

Auctor, Constitut. Apost. L. 8. Cap. 3.

Marc. 16. Luc. 24.

Act. 1.

Act. 1. Luc. 24.

I. Mysterii Dominicæ Ascensionis fides explicatur *Lib. 1. Quæst. 2. Art. 7. §. 1.* Quid scilicet intelligat & credendum nobis proponat Ecclesia hoc Articulo Symboli Apostolici: *Ascendit ad cælos, sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis*, Ascendenti Christo salutis nostræ Auctori & consummatori festivis gaudiis gratulemur & gratias agamus, Domino nostro triumphante, & tanta cum gloria cælos penetrante, quanto gaudio exultare debet cor nostrum? *Dominus* noster *fortis & potens, Dominus potens in prælio*, quo *exspolians principatus & potestates traduxit confidenter palam triumphans illos in semetipso. Dominus virtutum ipse est Rex gloriæ*, cujus *magnificentia & virtus in nubibus*: Cui Dominus dixit: *Sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum*, *cujus Regni non erit finis.* De quo Daniel Propheta scripsit, hodiernum mysterium in Spiritu prænoscens: *Aspiciebam in visione noctis, & ecce cum nubibus cæli, quasi Filius hominis veniebat, & usque ad Antiquum dierum pervenit, & in conspectu ejus obtulerunt eum. Et dedit ei potesta-*

Psalm. 23. Coloss. 2. 15.

Psalm. 67. Psalm. 109. Luc. 1. Daniel. 7. 13. 14.

tem,

tem; & *honorem*, & *regnum*; & *omnes populi, tribus & linguæ ipsi servient: Potestas ejus potestas æterna quæ non auferetur*; & *regnum ejus quod non corrumpetur*. Gaudeamus, quia Dominus noster ascendens in cælum, & captivam ducens captivitatem, *dedit dona hominibus*. Non solum Dominus noster est erga servos suos beneficentissimus, sed & caro & frater noster est, nostri amantissimus. *Vade*, inquit, *ad fratres meos, & dic eis: Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum*. Qui, ut olim Josephus Ægypti Prorex fratribus suis ait: *Properate quantocyus venientes. Quia omnes opes Ægypti vestræ erunt*: Ita nos invitat, ut cito, ut ferventer ad ipsum virtutum studio & bonis operibus tendamus, quia omnes opes, omnia bona cæli nostra erunt. Gaudeamus quod Jesus Christus Dominus noster sedeat ad dexteram Patris, & gratias Deo agamus quia *Consedere* nos *fecit in cælestibus in Christo Jesu: Ut ostenderet in sæculis supervenientibus abundantes divitias gratiæ suæ in bonitate super nos*.

Ephes. 4. 6. Joan. 20. Genes. 45. 15. 30. Ephes. 26. & 7.

II. Ascensionis Christi causæ. 1. Quia cælum conveniens Christo jam secundum corpus immortali & glorioso domicilium. 2. Ut Regnum suum non esse ex hoc mundo demonstraret. 3. Ut Deo Patri naturæ nostræ primitias offerret. 4. Ut omnia de se scripta impleret. 5. Ut nobis iter pararet. 6. Ut Patrem pro nobis interpellaret, ad cujus dexteram sacerdotio suo fungitur; semetipsum perenniter pro nobis offerens. 7. In cælum ascendit Christus ut Ascendentem mente & desiderio prosequamur. Ascendit *Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans, expandit alas suas*. Docet nimirum qua via & ipsi ad cælos ascendere & evolare possimus ac debeamus. *Viam aquilæ in cælo* cognoscere difficile, nisi fidei lumine illustraremur. Qua via Christus ascendit? Humilitate: *Quod autem ascendit, quid est nisi quia & descendit primum in inferiores partes terræ?* Ascendit passione, cruce, & morte. *Quis est iste qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra? Iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine virtutis suæ*. Eadem via in cælum ascendere debemus. Humilitas, crux, patientia in rebus adversis, mortificationes, viæ sunt a Christo nobis monstratæ. *Erunt oculi tui videntes Præceptorem tuum. Et aures tuæ audient verbum post tergum monentis: Hæc est via, ambulate in ea*: Impressa reliquit sacratissimorum pedum suorum, in Monte Oliveti, ex quo in cælos ascendit, vestigia, de quibus Propheta: *Et stabunt pedes ejus in die illa super montem Olivarum, qui est contra Jerusalem*. Videre licuit iis quibus datum est ut sacra loca lustrarent; & dicere potuerunt: *Adorabimus in loco ubi steterunt pedes ejus*. Omnibus vero datum ut humilitatis, caritatis, patientiæ, omniumque virtutum Christi Jesu vestigia sequantur. *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus*. Causas supra dictas Ascensionis Christi explicatas habes *Lib.* 1. *Quæst.* 2. *Art.* 7. §. 2.

Deuter. 32. 11. Prov. 30. 19. Ephes. 4. 10. Isai. 63. 1. Isai. 30. 20. 21. Zachar. 14. 4. Psal. 152. 7. 1. Petri 2. 21.

III. Christi in cælos Ascensio longe majores utilitates nobis peperit, quam corporalis ejus præsentia peperisset. 1. Admirabili Christi Ascensione fidei nostræ meritum augetur: 2. Spes nostra confirmatur. 3. Caritas nostra inflammatur; amor noster spiritualis efficitur, & ad cælum rapitur: Hæc *dona* sunt, quæ *Christus ascendens in altum dedit hominibus*, & *accepit in hominibus*. (Hæc ibidem habes fuse explicata, §. 3.) Videamus ne potiori jure Christus Dominus nobis exprobret *incredulitatem* nostram & *duritiam cordis*, quam Apostolis. Expendat unusquisque nostrum an credat, an speret, an diligat Deum. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero & crediderit*, Fide quæ *per carita-*

Ephes. 4. Psalm. 67. Marci ult.

caritatem operatur, ille *non condemnabitur*. Hancne fidem habemus, an secundum Evangelium vivimus? An baptismi nostri vota, promissionesque sacrosanctas servamus? *Signa autem eos qui crediderint hæc sequentur: in nomine meo dæmonia ejicient, linguis loquentur novis, serpentes tollent, & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit: super ægros manus imponent, & bene habebunt.* Miraculorum donum Ecclesiæ nascenti ad fidei confirmationem datum fuit, & nunc in ea perseverat, quamvis non ita frequentia sint, quia non adeo necessaria: sed tamen eos qui vere in Christum credunt, & ex fide vivunt, spiritualia signa sequentur. *Domino cooperante*. Non omnibus datum est dæmonia e corporibus ejicere; sed omnibus datum est dæmoni resistere, ipsumque fugare in nomine Christi, ne in ipsorum animas aditum habeat, easque per peccatum mortale possideat. *In nomine meo dæmonia ejicient*. Non omnibus
Ephes. 4. 29. datum linguis novis loqui, sed tamen omnibus datur per gratiam Dei ut *sermo malus* ex illorum *ore non procedat, sed si quis bonus ad ædificationem fidei, ut det gratiam audientibus*. Blasphemus, maledicus, convitiator, juramento & mendacio assuetus, impudicus, signa non habet
Psal. 13. 3. veram fidem indicantia: *Linguis loquentur novis*; nec tollendi serpentes vim habet, cum ipse potius serpens sit. *Venenum aspidum sub labiis eo-*
Jacob. 3. 8. *rum.. Lingua eorum plena veneno mortifero*. Non omnibus data est gratia sanitatum, sed omnibus datum est ut cælestem Medicum invocent,
Psal. 102. 3. *Qui sanat omnes infirmitates nostras, qui redimit de interitu vitam nostram, qui coronat nos in misericordia & miserationibus, qui replet in bonis desiderium nostrum*. Sed heu! ægritudinem suam, & causas ægritudinis suæ amant, scilicet cupiditates, quas moderari & coercere nolunt, renuunt sanari: malunt incidere in manus inimici vulnerantis & interficientis, quam in manus Medici sanantis & vivificantis.

DOMINICA POST ASCENSIONEM.

Cum venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis a Patre, Spiritum veritatis, qui a Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me. Et vos testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis. Joan. xv. 26. 27.

MAgna Christianæ Religionis Mysteria, Fideique præcipuas veritates hæc sententia complectitur, exprimit & declarat. 1. Mysterium Trinitatis divinarum personarum, Patrem sine principio, qui Filium generat sibi coæqualem & consubstantialem: Filium, qui cum Patre & per naturam fœcundam quam ab ipso accipit, producit Spiritum Sanctum, Amorem substantialem, sibi Patrique coæqualem. 2. Incarnationem Verbi. Nisi enim Jesus Christus Deus verus esset, mittere Spiritum Sanctum a Patre non posset; siquidem mittere non potest nisi a se procedentem: neque testimonium illi perhiberet Spiritus veritatis, si falso dixisset se esse Deum, verumque Dei Filium, ejusdem cum Patre substantiæ ac potestatis. Missionem autem Spiritus Sancti promittit, in Ecclesiam, in Apostolos suos, & Ministros Ecclesiæ, & in animas fidelium. In Ecclesiam, ut eam formet, seu ex Christi in cruce morientis latere, velut novam Evam ex latere Adami dormientis formatam, vitali spiraculo vivificet. In Apostolos, & eorum successores, ut ejus propagationi, & ædificationi corporis Christi cooperentur. In animas fidelium, ut ipsos

mun-

mundi cum omnibus erroribus, amoribus, terroribusque suis victores reddat. Adorandus ille Spiritus testimonium perhibet incarnatæ Veritati, effusione charismatum, infusione virtutum & donorum interiorum, cœlesti lumine quo illam manifestat, miraculis, fortitudine Martyrum, constantia Confessorum. *Cum venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis a Patre, Spiritum veritatis, qui a Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me.* Apostoli Spiritu Sancto afflati, testimonium Christo Jesu perhibuerunt, verbo, Scriptisque Ecclesiæ traditis & consignatis, quæ propterea vocatur Apostolica, & superædificata *super fundamentum Apostolorum, ipso summo angulari lapide Christo Jesu*. „ Hinc veritatem do- Ephes. 2. 2. 20.
„ ctrinæ fidei, quam Ecclesia tenet ac docet, contra Hæreticos pro- Tertull. de
„ bat Tertullianus. Hinc, inquit, dirigimus præscriptionem, si Do- præscript.
„ minus Jesus Christus Apostolos misit ad prædicandum, alios non esse Hæret. C. 21.
„ recipiendos prædicatores quam Christus instituit: quia nec alius Pa-
„ trem novit nisi Filius, & cui Filius revelavit, nec aliis videtur re-
„ velasse Filius quam Apostolis quos misit ad prædicandum, utique quod
„ illis revelavit. Quid autem prædicaverint, id est, quid illis Christus
„ revelaverit, & hic præscribam non aliter probari debere, nisi per eas-
„ dem Ecclesias, quas ipsi Apostoli condiderunt, ipsi eis prædicando,
„ tam viva voce, quam per Epistolas postea. Constat proinde omnem
„ doctrinam, quæ cum illis Ecclesiis Apostolicis matricibus & originalibus
„ fidei conspiret, veritati deputandam, sine dubio *tenentem quod Eccle-*
„ *siæ ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo accepit*: omnem
„ vero doctrinam de mendacio præjudicandam, quæ sapiat contra ve-
„ ritatem Ecclesiarum, & Apostolorum, & Christi, & Dei. „ Incredibile est quod Apostoli aliquid absconderint de Dei verbo & Christi sacramento. Impossibile est quod omnes Ecclesiæ aliter acceperint quam Apostoli tradiderunt, aut aliter intellixerint, cum a Spiritu veritatis illuminentur & regantur, ut errare non possint in unam fidem conspirantes. *Age nunc*, ait Tertullianus, *omnes erraverint, deceptus sit & Apostolus* Ibid. c. 28.
de testimonio reddendo: nullam respexerit Spiritus Sanctus uti eam in veritatem deduceret, ad hoc missis a Christo, ad hoc postulatus de Patre, ut esset doctor veritatis: neglexerit officium Dei villicus, Christi vicarius, sinens Ecclesias aliter interim intelligere, aliter credere, quod ipse per Apostolos prædicabat: ecquid verissimile est ut tot ac tantæ in unam fidem erraverint? Nullus inter multos eventus unus est. Exitus variasse debuerat error doctrinæ Ecclesiarum. Ceterum quod apud multos unum invenitur, non est erratum, sed traditum. Audeat ergo aliquis dicere illos errasse qui tradiderunt. Certissimum igitur Apostolorum testimonium, de quibus Christus dixit: *Et vos testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis*. Testimonium perhibebitis Evangelii prædicatione per Judæam & mundum universum: vitæ sanctitate laborum, persecutionum, martyrii etiam perpessione. *Absque Synagogis facient vos: sed venit hora ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo*. Contra eorum porro persecutiones Paraclitus Spiritus veritatis, quem ego mittam vobis a Patre, animos vestros roborabit & confirmabit.

De Sacramento Confirmationis opportune hac Dominica Sermo ad populum habebitur, quo quidem in Sacramento Spiritus Sanctus datur, testimonium perhibens de Christo; & ad hoc datur fidelibus ut ipsi etiam testimonium perhibeant. Spiritus Sanctus in sacramento Confirmationis datus testimonium de Christo perhibet, infusione gratiæ & donorum.

norum. *Cum venerit Paraclitus quem ego mittam vobis a Patre, ille testimonium perhibebit de me.* Sacramentum Confirmationis datur Fidelibus, ut Spiritu Sancto roborati Christo testimonium ipsi perhibeant, Fidem constanter profitendo, & pro ipsa, si opus sit, persecutiones & mortem etiam fortiter patiendo. *Et vos testimonium perhibebitis.*

S. August. lib. 15. de Trinit. Cap. 26.

I. *Quomodo Deus non est, qui dat Spiritum Sanctum? Imo quantus Deus est qui dat Deum? Neque enim aliquis Discipulorum* Christi *dedit Spiritum Sanctum. Orabant quippe ut veniret super eos quibus manus imponebant, non ipsi eum dabant. Quem morem in suis Præpositis etiam nunc servat Ecclesia.* Igitur Spiritus Sanctus in Confirmatione datus testimonium perhibet de Christi Jesu divinitate. Idem Spiritus Sanctus per Confirmationis sacramentum Christianis datur; qui datus est Apostolis die Pentecostes... Gratia singularis in hoc sacramento confertur, gratia consummationis, gratia augmenti & roboris, gratia qua perfecti Christiani sumus. (*Lib. 2. Tract. de Sacramento Confirmationis, Cap. 3. Art. 1.*) Gratia septem Donis Spiritus sancti cumulata; quæ ibidem exponuntur (*Art. 3. totidem Paragraphis*) scilicet Donis Sapientiæ, Intellectus, Consilii, Fortitudinis, Scientiæ, Pietatis, & Timoris Domini. *Si vis nosse quia accepisti Spiritum Sanctum, interroga cor tuum: Ne forte Sacramentum habeat, & virtutem Sacramenti non habeas.*

S. August. Tract. 6. in Epist. 1. S. Joan.

II. Christiani testimonium Christo reddere tenentur constanti fidei Professione, non solum in persecutionibus, sed in pace Ecclesiæ; non solum per verba, sed per bona opera, sine quibus fides mortua est, præcipue vero per fraternam caritatem. *Hoc est mandatum ejus: Ut credamus in nomine Filii ejus Jesu Christi: & diligamus alterutrum, sicut mandatum dedit nobis. Et qui servat mandata ejus, in illo manet, & ipse in eo: & in hoc scimus quoniam manet in nobis de Spiritu quem dedit nobis.* Interroga ergo cor tuum; si est ibi dilectio proximi, securus esto. Non potest esse dilectio sine Spiritu Dei: Nam *Caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis:*

1. Joan. 3. 23.

Rom. 5. 5.

Testimonium Christo ita reddere debent Christiani, ut nullis mundi tentationibus, erroribus, terroribus, amoribus ab ejus obsequio, & Christianæ fidei ac pietatis professione dimoveri valeant; ut nec eos seducat mundus blandiens cupiditati; nec frangat mundus terrens infirmitatem. *Hæc locutus sum vobis* (inquit Christus) *ut non scandalizemini.* Christianum Dei verbo & Spiritu confirmatum, nec cupiditas, nec timor, quæ duæ sunt peccati januæ; nec blanditiæ, nec persecutiones, nec mores sæculi, aut hominum mundo servientium exempla, consilia, judicia, oblocutiones, irrisiones, opprobria, persecutiones; in peccatum impellere possunt. *Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum.* Merito itaque promisso Discipulis suis Spiritu Sancto, quo in eis operante fierent testes ejus, subjunxit: *Hæc locutus sum vobis, ut non scandalizemini:* Cum enim caritas Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis, fit pax multa diligentibus legem Dei, ut non sit illis scandalum:

Psal. 118. 165.

S. Aug. Tract. 93. in Joannem.

Testimonium Christo reddere debent Christiani, coram mundo non erubescendo de professione Christianæ pietatis, de severiore Evangelicæ Disciplinæ observantia, de Christi Cruce. Id significat impressio signi Crucis in fronte confirmandorum facta. *Perfeciſti eis qui sperant in te in conspectu filiorum hominum.* Vide Lib. 2. *Tract. de Sacramento Confirmationis, C. 6. de Ceremoniis istius Sacramenti n. 3.* Ideo Spiritum Sanctum Apo-

Psalm. 30.

Apostolis suis testibus promisit Christus, quo roborati, non erubescerent coram Judæis prædicando & profitendo Evangelium Christi, etiamsi e Synagogis ejiciendi essent. *Absque Synagogis facient vos.* Accepto quippe Spiritu Sancto, similes illis non fuere de quibus S. Joannes scribit: *Verumtamen & ex Principibus multi crediderunt in eum: sed propter Pharisæos non confitebantur, ut e Synagoga non ejicerentur. Dilexerunt enim gloriam hominum magis quam gloriam Dei.* Crediderunt ergo in eum, sed non sic quomodo eos volebat credere, qui dicebat: *Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis; & gloriam quæ a solo Deo est, non quæritis?* Discipulis ergo sic in eum credentibus, ut impleti Spiritu Sancto non sint de numero eorum, qui ignorantes Dei justitiam, & suam volentes constituere, justitiæ Dei non sunt subjecti; nec de illorum, de quibus dictum est, *Dilexerunt gloriam hominum magis quam Dei:* illa congruit Prophetia, quæ de ipsis invenitur impleta, *Domine in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die, & in justitia tua exaltabuntur; quoniam gloria virtutis eorum tu es.* Merito eis dicitur: *Absque Synagogis facient vos:* illi scilicet qui zelum Dei habent, sed non secundum scientiam: propter quod ignorantes Dei justitiam, & suam volentes constituere, eos expellunt qui non in sua, sed in Dei justitia exaltantur, nec expulsi ab hominibus erubescunt, quoniam gloria virtutis eorum ipse est.

Joan. 12. 42. 43.

Joan. 5. 44.

Rom. 10. 3.

Psal. 88. & 17.

S. August. Tract. 93. in Joan.

Christo denique testimonium reddere debet Christianus, quævis adversa & dura patienter & æquo animo propter illum patiendo, ne animo iniquo bona deserat, per quæ ad meliora perveniat. Id significat alapæ levis inflictio ab Episcopo confirmante, de qua legendum Caput *de Confirmationis ceremoniis*, *n.* 4. Ad hujusmodi testimonium Christo perhibendum ut parati essent Discipuli virtute Spiritus Sancti ex alto induti & roborati, ait illis: *Sed venit hora, & nunc est, ut omnis qui interficit vos arbitretur obsequium se præstare Deo.* E Synagogis vos ejicient, sed nolite solitudinem formidare: separati quippe a congregatione eorum, tam multos in nomine meo congregabitis, ut illi metuentes ne Templum quod erat apud eos, & omnia Legis veteris sacramenta deserantur, interficiant vos, sic fundentes sanguinem vestrum, ut Deo se prestare arbitrentur obsequium. *Venit hora, & nunc est.* Totum vitæ præsentis tempus, hora est mundi: Hora vero electorum, æternitas. Toto vitæ hujus tempore persecutiones imminent Dei servis, *Omnes qui pie volunt vivere in Christo Jesu, persecutionem patientur.* Mundus justos odit ob morum dissimilitudinem; & quia sermonibus, operibusque suis mundi errores pravasque consuetudines reprehendunt. *Circumveniamus Justum*, inquit mundus, *quoniam contrarius est operibus nostris, & improperat nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata disciplinæ nostræ. Gravis est nobis etiam ad videndum, quoniam dissimilis est aliis vita illius, & immutatæ sunt viæ ejus. Tanquam nugaces æstimati sumus ab illo, & abstinet se a viis nostris, tanquam ab immunditiis, & præfert novissima justorum.* Hinc Christus Discipulis suis ait: *Si de mundo fuissetis, mundus quod suum erat diligeret: quia vero de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus.*

2. Tim. 3. 12.

Sap. 2. 12.

Joan. 15. 19.

DO-

DOMINICA PENTECOSTES.

Repleti sunt omnes Spiritu Sancto . Act. ij. 4.

IN Actis Apostolorum legimus, cum S. Paulus venisset Ephesum, & Christianos quosdam invenisset, eis dixisse: *Si Spiritum Sanctum ac-*
Act. 19. 2, 3. *cepistis credentes ?* Qui responderunt . *Sed neque si Spiritus Sanctus est, audivimus* . Vereor ne idem nobis contingat, si maximam partem illorum interrogemus, qui Christiano nomine gloriantur . Hoc malum ut ab animabus vestris avertam, Auditores, hac in concione nomina, attributa, & effectus Spiritus Sancti vobis explicabo, ut cognoscatis excellentiam Doni quod Christus hodie Ecclesiæ suæ tribuit, 2. Dispositiones exponam necessarias ut Spiritum Sanctum accipiatis.

I. Varia Spiritus Sancti nomina ab ejus operationibus sumpta . . . . . Spiritus Sanctus Donum Patris & Filii. Datur nobis ut nos vita gratiæ vivificet atque sanctificet . . . . . Non sola gratiæ & caritatis, virtutumque ac donorum ceterorum infusione, sed intima, substantiva & personali sui Numinis inhabitatione sanctificat nos Spiritus Sanctus . (*Lib.* 1. *Quæst.* 2. *Art.* 9. §. 4.) Spiritus Sanctus Animarum vita . (*Ibid. n.* 5.) Caritas subsistens. (*Ibid. n.* 16.) Deum amare non possumus nisi de Deo . . . Bis Spiritum Sanctum Apostolis suis dedit Christus, post Resurrectionem scilicet suam, & post Ascensionem, ut duo præcepta caritatis commendaret. Una caritas, & duo præcepta: unus Spiritus, & duo data . (*Ibid. num.* 7.) quia vero denario numero Lex decem præceptis constans significatur, Spiritum Sanctum decimo post Ascensionem suam die Christus in Ecclesiam suam misit, ut Legem per gratiam Sancti Spiritus impleri demonstraret. (*Ibid. n.* 7.) Quemadmodum post diuturnum bellum confecta pace, qui sibi invicem infensi erant, pignora mutuo sibi dant & obsides, sic inter Deum & naturam humanam advenit. Pro pignoribus & obsidibus ipsa primitias misit, quas in cœlum tulit Christus. Nobis vero Spiritum Sanctum pignoris & obsidis loco remisit. (*Ibid. n.* 9.) Cur Spiritus Sanctus in specie linguarum ignearum super Apostolos descendit? (*Ibid. num.* 10. & 11.) Quam admirabilis mutatio per Spiritum Sanctum facta in orbe terrarum! *Emittes Spiritum tuum, &*
Psalm. 103. *creabuntur, & renovabis faciem terræ* . Apostoli rudes prius & timidi, docti, fortesque subito facti sunt, eversa Idololatria ignorantiæ tenebræ dispulsæ, fidei lux diffusa, vitia eradicata, insitæ virtutes. *Annunciate inter gen-*
Psalm. 9. *tes studia ejus*; seu, ut vertit Aquila, *mutationes ejus*. „ Et revera mu-
„ tatio fuit rerum omnium maxima. Qui quondam inimici erant, amici
Theodor. in „ sunt; qui longinqui, proximi; qui servi, filii; qui in ignorantia erant,
hunc Psalm. „ in cognitione sunt; qui in tenebris, in luce; in spe vitæ, qui mortui erant;
„ pauperes, heredes regni cœlorum; Judæi procul, & Gentes prope;
„ filii canes, & canes filii . . . Hæ Salvatoris artes sunt & studia, hæ
Psalm. 47. orbis per Spiritum Sanctum mutationes. *In Spiritu vehementi conteres na-*
S. Aug. Enarr. in hunc Psal. *ves Tharsis* (inquit Propheta) id est, *evertes superbiam gentium* ; ut explicat S. Augustinus . *Factus est repente de cœlo sonus tanquam advenientis Spiritus vehementis, & replevit totam domum ubi erant Apostoli sedentes* . Spiritus Sanctus contrivit superbiam gentium ex incertis hujus vitæ tumentem: contrivit eam timore fortissimo, Christoque subjecit. Sic enim eum tremuit omnis superbia judicaturum, ut in humilem crederet, nec excelsum expaveseeret. Quod Apostolos in viros alteros transforma-

formaverit Spiritus Sanctus, ex Actis Apostolorum, & ex eorum Epistolis demonstratur. De mystica illa transformatione, quam & in omnibus, in quibus inhabitat, Spiritus Sanctus operatur, S. Paulus ad Corinthios scribit. *Nos vero omnes revelata facie gloriam Domini speculantes, in eamdem imaginem transformamur a claritate in claritatem, tanquam a Domini Spiritu.* Vides ut Spiritus Sanctus transformet quodammodo in aliam imaginem eos in quibus inhabitat? *Transfert enim facile a rerum terrenarum sensu ad spectanda solum ea quæ sunt in cælis, & ex imbelli timiditate ad strenuam & generosissimam vim animi. Neque vero dubium est quin ita affectos reperiamus Discipulos, & sic per Spiritum confirmatos, ut persequentium incursibus nequaquam vincerentur, sed dilectioni in Christum constanter adhærerent.* Hoc Spiritu animatus Paulus ait: *Quis nos separabit a caritate Christi? Tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius? (sicut scriptum est: quia propter te mortificamur tota die: æstimati sumus sicut oves occisionis) sed in his omnibus superamus, propter eum qui dilexit nos.*

2. Cor. 3. 18.

S. Cyrillus Alexand. lib. 10. in Joan. vers. 21. pag. 920.

Rom. 8. 35.

II. Dispositiones ad Spiritum Sanctum recipiendum tribuit ipse divinus Spiritus. Prima dispositio est pœnitentia. Dispositio altera, humilitas. Dispositio tertia, castitas. Dispositio quarta, oratio. Dispositio quinta, caritas.. Spiritus Sanctus non recipitur extra Ecclesiæ unitatem (*Lib. 1. Quæst. 2. Art. 9. §. quinto.*) Deus Legem in Monte Sinai Moysi daturus in medio ignis apparuit, *Ut transgressores Legis intelligerent rem sibi cumigne fore* (inquit S. Cyrillus Alexandrinus.) Spiritus Sanctus Legem novam in cordibus Fidelium scripturus hodie in specie ignis apparet, ut intelligant qui Legem Evangelicam violare non verentur, qui præcepta caritatis non implent, qui Divinis inspirationibus Spiritus Sancti non obtequuntur, rem sibi cum igne fore.

Homil. Ephes. habita.

Marci 16. 19.

IN FESTO SANCTISSIMÆ TRINITATIS.

Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Matth. xxviij. 19.

OMnes Christianæ Religionis solemnitates Festa sunt Sanctissimæ Trinitatis, cujus mundus opus est, cujus nos templa sumus, per baptismum in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti nobis collatum consecrata. Ad Christum Jesum Dominum nostrum refertur cultus omnis Sanctissimæ Virgini ejus matri & Sanctis exhibitus. Caput in membris honoramus. Ad Deum referuntur omnia Christi mysteria temporalia, eorumque celebratio. *Caput Christi Deus: Vos autem Christi, Christus autem Dei.* (inquit Apostolus.) Sacrificium & orationes suas Ecclesia offert Patri, per Filium, in Spiritu Sancto. Personæ Divinæ inseparabiles sunt ab invicem etiam in cultu nostro. Si Christus patitur pro salute nostra, Pater Æternus ipsum ad mortem tradit: *Proprio Filio suo non pepercit Deus.* Filius se ipsum offert immensa caritate, quæ est Spiritus Sanctus. *Per Spiritum Sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo.* Si Christus a mortuis resurgit, a Patre suscitatur per Spiritum Sanctum. *Qui prædestinatus est Filius Dei in virtute secundum Spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum Jesu Christi.* Si in cælum ascendit, redit ad Patrem, ut a dextris ejus sedeat, & Spiritum Sanctum ut unum cum Patre principium processionis ejus in Ecclesiam mittat. Si in Euchari-

Hebr. 9. 14.

Rom. 1. 4.

stiæ

stiæ Sacramento se abscondit adorandum, victima est, quam honorare ut par est non possumus, nisi illi conjungamur, *Qui ex voluntate Patris, cooperante Spiritu Sancto, per mortem sitam mundum vivificavit*; ut loquitur Ecclesia; & nisi cum ipso pariter immolemur Deo uni & trino.. Quamvis omnes pene orationes Ecclesiæ ad Deum Patrem dirigantur, tota tamen Sancta Trinitas orationum nostrarum finis est, sicut & fidei objectum. (*Lib. 1. Quæst. 2. Art. 1. §. 19.*) Sanctissimæ Trinitatis Mysterium explicite credere necessarium est ad salutem, comprehendere, impossibile. Pro captu tamen humanæ mentis utcumque explicatur. (*Ibid. Art. 17.*) 1. Sanctissimæ Trinitati gratias immortales agere debemus ob illius in nos beneficia. Ob beneficium creationis, quæ Patri Æterno; Redemptionis, quæ Filio Dei; Renovationis & Sanctificationis, quæ Spiritui Sancto speciatim tribuitur ab Ecclesia & a Christianis Theologis; quamvis indivisa sit trium personarum operatio ad extra, cum sit una & æqualis trium potestas, sicut una essentia sive divinitas. 2. Imitari debemus quantum cum Dei gratia possibile nobis est, Sanctissimam Trinitatem; Dei perfectiones; summam divinarum personarum concordiam.

I. Creationis opus commune est tribus adorandæ Trinitatis personis. Omnium rerum exemplaria in arte & mente Dei. Creator omnium rerum est cæli & terræ, visibilium & invisibilium. (*Ibid. §. 38.*) Homo ad imaginem Dei conditus. In quo sita sit divinæ imaginis ratio? (*Ibid. §. 46.*) Cavendum ne creatori nostro simus ingrati, & ne abutamur existentia, vita, ratione, libertate, corpore, animæque & corporis facultatibus, in ejus offensam & injuriam, cui totum debemus quod sumus. Creatura non præponenda Creatori. Cavendum ne qui sumus conditi ut dominemur omnibus animantibus, pravis cupiditatibus serviamus. (*Ibid. §. 50.*) Oremus, & operam demus ut sanctæ Trinitatis imago in nobis per peccatum & cupiditates sæculares deformata, reformetur per Dei gratiam, a quo formata est.. Creata Trinitas, scilicet ratio, memoria, voluntas, per suggestionem, delectationem, & consensum lapsa, a Divina Trinitate reformatur per fidem, spem, & caritatem. (*Ibid. §. 18.*) Redemptio nostra opus etiam est Sanctissimæ Trinitatis. Quamvis enim solus Filius incarnatus sit, passus & mortuus: tres tamen personæ Sanctissimæ Trinitatis incarnationem, totamque salutis nostræ œconomiam operatæ sunt. Filius passus est ad humani generis redemptionem ex æterno Sanctæ Trinitatis, cujus secunda persona est, decreto. (*Lib. 1. Quæst. 2. Art. 4. §. 4.*) „ Omnia ex Deo, qui nos reconciliavit sibi per
2. Cor. 5. 21. „ Christum.. Quoniam quidem erat in Christo mundum reconcilians
„ sibi, non reputans illis delicta ipsorum.. Deus qui dives est in mise-
„ ricordia, propter nimiam caritatem suam qua dilexit nos; & cum es-
Ephes. 2. 4. 5. „ semus mortui peccatis, convivificavit nos in Christo, & conresuscitavit, & consedere fecit in cælestibus, in Christo Jesu. „ Christus pro nobis satisfecit, sed tota Trinitas satisfactionem acceptam habuit communi voluntate & operatione factam. Opus denique sanctificationis nostræ, quamvis Spiritui Sancto speciatim tribuatur, trium tamen adorandę Trinitatis Personarum commune opus ac beneficium est, siquidem sanctificati
S. August. Lib. 6. de Baptismo, Cap. 25. sumus in baptismo, qui in illarum nomine confertur: *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Non enim una tantum persona, sed *Deus* unus & trinus *adest verbis Evangelicis, sine quibus baptismus consecrari non potest, & ipse sanctificat Sacramentum suum*. Pater æternus adest, qui nos adoptat in filios, &

vocat

vocat in societatem Filii sui unigeniti Domini nostri Jesu Christi, Adest Filius, qui nos fratres & coheredes suos facit, & cui commorimur & consepelimur in baptismo. Adest Spiritus Sanctus, & fontem replet, qui replevit & Virginem; ut regeneret Christianum, sicut illa generavit Christum. Si ab illa prima adoptionis gratia infeliciter excidimus, per pœnitentiam reparanda est. (*Lib.* 1. *Quæst.* 2. *Art.* 1. §. 19.) Frequenter in memoriam revocandæ sunt promissiones in baptismo factę, seu *Votum maximum quo nos vovimus in Christo esse mansuros*. Vide *Lib.* 2. *Tract. de baptismo*, *Cap.* 8. *propositione undecima*, & *in Documento subnexo ad Morum informationem*. Christiani per Baptismum non solius Fidei, sed universæ Legis Christi servandæ fiunt debitores. *Baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, docentes servare omnia quæcumque mandavi vobis*. Vide ibidem, *propositione* 9. Qui mandata Evangelica dedit, nos adjuvare potest, & si fideles eorum observatores simus, nos remunerare: siquidem illi *Omnis potestas data est in cælo & in terra*. In ipso confidamus, siquidem ipse præsto est ut nobis auxilium ferat. *Et Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*. Benedicamus Patrem & Filium cum Sancto Spiritu, ob creationis beneficium, dicentes: „ Dignus es, Domine Deus noster, accipere „ gloriam, & honorem, & virtutem, quia tu creasti omnia, & propter „ voluntatem tuam erant & creata sunt.„ Ob redemptionis beneficium dicentes: „ Dignus est Agnus qui occisus est, accipere virtutem, & divini„ tatem, & sapientiam, & fortitudinem & honorem, & gloriam & bene„ dictionem... Sedenti in throno, & Agno, benedictio & honor, & glo„ ria & potestas in sæcula sæculorum.„ Ob sanctificationis denique beneficium, dicentes: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus omnipotens*.

S. Augusti. Epist. 149. ad Paulin.

Matth. 28.

Apocal. 4. 11.

Apocal. 5. 23.

Isai. 6. 3.

II. Dei perfectiones imitandæ, *Estote ergo & vos perfecti, sicut & Pater vester cælestis perfectus est* .... In divinarum perfectionum imitatione semper proficiendum. Dei simplicitatem, immutabilitatem, immortalitatem quomodo imitari possumus ac debemus?... Jungendum cor nostrum æternitati Dei. (*Lib.* 1. *Quæst.* 2. *Art.* 2. §. 16.) Patrem Æternum imitari debemus, qui seipsum cognoscendo Verbum generat. Deum in Anima nostra cognoscimus, si ad ipsam attendamus. „ Sæpe volumus omnipo„ tentis Dei naturam invisibilem considerare, sed nequaquam valemus, „ atque difficultatibus fatigata anima ad semetipsam redit, sibique de se „ ipsa gradus ascensionum facit: Ut primum semetipsam, si valet, con„ sideret, & tunc illam naturam, quæ super ipsam est, in quantum po„ tuerit, investiget.„ Deum cognoscendo, & cognitum amando, imago ejus in Anima nostra renovabitur. Sed & nos ipsos considerare debemus, ut cor nostrum verbum bonum eructet, verbum humilitatis, cognoscendo nihilum nostrum, imperfectum nostrum, peccatum nostrum: Verbum laudis & gratiarum actionis, cognoscendo dignitatem nostram, quatenus ad imaginem Dei conditi sumus, Deique in nos beneficia. „ A te in„ cipiat tua consideratio (inquit S. Bernardus) non solum autem, sed & in „ te finiatur. Quocumque evagetur, ad te revocaveris eam cum salutis fru„ ctu. Tu primus tibi, tu ultimus. Sume exemplum de summo omnium „ Patre, Verbum suum & emittente, & retinente. Verbum tuum, considera„ tio tua. Quæ si procedit, non recedat; sic progrediatur, ut non egrediatur; „ sic exeat, ut non deserat...„ Christiani unum esse debent cum Deo & inter se per caritatem, ut naturæ ac substantiæ unitatem in Patre & Filio honorent, ac pro viribus imitentur. (*Lib.* 1. *Theol. nostræ Dog. & Mor.* *Q.* 2. *A.* 3. §. 4.)

Matth. 5.

S. Greg. M. Homil. 17. in Ezechiel.

Lib. 2. de Consider. Cap. 3.

IN

IN FESTO SACRATISSIMI CORPORIS CHRISTI.

Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus. Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in illo... Qui manducat hunc panem, vivet in æternum. Joan. vj. 55.

ADmirabilis Euchariſtiæ Sacramenti dignitas atque excellentia, quæ uno verbo demonſtrari non poteſt, uti nec Dei ſumma perfectio, nec dignitas Chriſti, pluribus nominibus a Scriptoribus ſacris exprimitur. (*Lib. 2. Tract. de Sacramento Euchariſtiæ, Cap. 1. Art. 1.*) Illud explicandum, quod ipſi Chriſtus Dominus tribuit in Evangelio hodierno. 1. Chriſtus corpus & ſanguinem ſuum in Euchariſtia nobis donat ut verum cibum & potum Animarum noſtrarum. *Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus.* 2. Ut ſymbolum & principium noſtræ cum ipſo conjunctionis, & mutuæ illius in nobis, ac noſtri in illo manſionis. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in illo.* 3. Ut æternæ vitæ pignus. *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.*

1. Chriſtus panis Angelorum in cælo, factus eſt cibus hominum viatorum in Euchariſtia. „ Chriſtus in corpore & ſanguine ſuo voluit eſſe „ ſalutem noſtram. Unde autem commendavit corpus & ſanguinem ſuum? „ De humilitate ſua. Niſi eſſet humilis, nec manducaretur, nec biberetur. Reſpice altitudinem ipſius: In principio erat verbum. Ecce cibus „ ſempiternus. Sed manducant Angeli, manducant cæleſtes ſpiritus, & „ manducant, & ſaginantur, & integrum manet quod eos ſatiat & lætificat. „ Quis autem homo poſſet ad illum cibum? Unde cor tam idoneum illi „ cibo? Oportebat ergo ut menſa illa lacteſceret, & ad parvulos perveniret. „ Unde autem fit cibus lac? Unde cibus in lac convertitur, niſi per carnem trajiciatur? Nam mater hoc facit. Quod manducat mater, hoc manducat infans: ſed quia minus idoneus eſt infans qui pane veſcatur, ipſum „ panem mater incarnat, & per humilitatem mamillæ & lactis ſuccum, „ de ipſo pane paſcit infantem. Quomodo ergo de ipſo pane pavit nos „ Sapientia Dei? Quia Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis. „ Omnem effectum quem cibus & potus naturalis producit quantum ad vitam naturalem, Euchariſtiæ Sacramentum operatur quantum ad vitam ſpiritualem. Suſtentat ſcilicet, auget, reparat, delectat. (*Lib. 2. Tractat. de Euchariſtia, Cap. 3. Propoſition. 1.*) Sicut alimentum corporale corpori neceſſarium eſt ad reſtaurandum id quod innati caloris vi quotidie detrahitur ac deperit: ita quicquid ardore cupiditatis in dies amittit anima, dum levi aliqua in re parum offendit, totum Euchariſtia reſtituit, veniales culpas abſtergens, quæ minuunt fervorem caritatis. (*Ibidem, Propoſitione 3.*) Humanæ naturæ corruptio cibum exigebat, qui ſimul eſſet medicamentum. Diabolus afflavit homini per eſum cibi vetiti triplicem corruptionem: In anima, tenebras ignorantiæ: in corpore morbum pravæ concupiſcentiæ: & mortem in utroque. Carnem ſuam & ſanguinem ut cibum medicinalem contra corruptionem illam triplicem Chriſtus dedit, ad ignorantiæ tenebras depellendas. *Dominus illuminatio mea.... Accedite ad eum, & illuminamini. Cibavit illum pane vitæ & intellectus.* Hæc cœna lucis, menſa ſolis. *Accedamus ad eum, & illuminemur; non quomodo ad eum acceſſerunt Judæi, ut tenebrarentur. Acceſſerunt*

S. Auguſt. Enarrat. in Pſal. 34.

Pſalm. 26. Pſalm. 33. Eccli. 15. S. Auguſt. in Pſalm. 34.

ſerunt

ferunt enim ad illum ut crucifigerent: nos ad eum accedamus, ut corpus & sanguinem ejus accipiamus. Illi de crucifixo tenebrati sunt: nos manducando crucifixum & bibendo illuminamur. 2. Carnem suam & sanguinem Christus dat nobis in Eucharistia ut cibum medicinalem contra concupiscentiam carnis. (*Lib. 2. Tract. de Euchar. Cap. 3. Propos. 5.*) Divino illo cibo cor hominis confirmatur & roboratur contra tentationes & impugnationes dæmonum. (*Ibidem*) Gedeone se ad prælium contra Madianitas parante, quidam ex hostium castris in somnio vidit quasi subcinericium panem ex hordeo volvi, & in castra Madian descendere: cumque perveniisset ad tabernaculum, percussit illud, atque subvertit; & terræ funditus coæquavit. Cumque uni ex commilitonibus somnium suum narraret, respondit ille: „ Non est hic aliud nisi gladius Gedeonis: „ tradidit enim Dominus in manu ejus Madian, & omnia castra ejus. " Caro Christi panis est, simul & gladius, quo illius gloriæ, nostræque salutis hostes in fugam damus, & debellamus. *Gladius Domini, & Gedeonis*. 3. Corpus & sanguinem suum dat nobis Christus in Eucharistia, ut servemur a morte. Hic est *Panis vivus, qui de Cælo descendit*. Antiqui Christiani Eucharistiam *Vitam* vulgo appellabant, teste S. Augustino. Hujus figura fuit *Lignum vitæ* in medio paradisi positum, cujus esu homo innocens a morte servaretur. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem non habebitis vitam in vobis*. Vitam gratiæ confert Eucharistia his qui pure, & sancte accipiunt. (*Lib. 2. Tract. de Sacram. Eucharist. Cap. 3. Propositi. 1.*)

Judicum 7.

Lib. 1. de Pec. Mer. & Remis. C. 24.

Joan. 6.

Igitur, ut S. Cyrillus Alexandrinus docet, „ Expertes, & vacui plane vitæ, quæ in sanctificatione ac felicitate est, remanent, qui per „ Mysticam Eulogiam non susceperunt Filium. Vita enim est secundum „ naturam; in quantum & ex vivente Patre genitus est, sed nihilominus etiam sanctum ejus corpus Verbo cuncta vivificanti inefabiliter „ unitum. Et quoniam vivifica facta est caro Salvatoris, utpote vitæ „ secundum naturam, Verbo nimirum divino unita; cum illa degustabimus, tunc vitam habebimus in nobis, ei quoque simul uniti, quemadmodum illa Verbo inhabitanti. Hanc enim ob causam etiam in suscitandis mortuis, non verbis tantum & nutu Deo convenienti Salvatorem operatum esse comperimus; sed carnem suam quasi cooperatricem ad hoc potissimum adhibuisse, ut ostenderet illam vivificare posse.

Lib. 4. in Jo

II. Christus dat nobis corpus & sanguinem suum, ut symbolum ac principium nostræ in illo, & suæ in nobis inhabitationis, & mutuę conjunctionis. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo*. Divinum illum cibum in substantiam nostram non mutamus, sicut cibum carnis nostræ, sed nos in se commutat. Non sola affectus unitate, sed unitate naturali per Sacramentum Eucharistiæ cum Christo Domino unum sumus. „ Si enim vere Verbum caro factum est, & „ nos vere Verbum carnem cibo Dominico sumimus (*inquit S. Hilar.*) quomodo non naturaliter manere in nobis existimandus est, qui & naturam „ carnis nostræ jam inseparabilem sibi homo natus assumpsit, & naturam „ carnis suæ ad naturam æternitatis sub Sacramento nobis communicandæ carnis admiscuit? Ita enim omnes unum sumus, quia & in Christo „ Pater est, & Christus in nobis est. Quisquis ergo naturaliter Patrem in Christo negabit, neget prius naturaliter vel se in Christo, vel „ Christum sibi inesse; quia in Christo Pater, & Christus in nobis, unum in „ his esse nos faciunt." Christi *concorporales* per Eucharistiam efficimur.

S. Hil. Lib. 8. de Trin.

S. Cyril. Lib. 10. in Joan. Et quemadmodum *si quis ceram ceræ commixtam igne simul liquaverit ; unum quid ex ambabus efficit : ita per corporis Christi & pretiosi sanguinis participationem , ipse quidem in nobis , nos autem in eo simul unimur .*

S Aug. in Ser. ad recens baptizatos. *Corpus ergo Christi si vis intelligere , Apostolum audi dicentem fidelibus : Vos estis corpus Christi & membra . Si ergo vos estis corpus Christi & membra , Mysterium vestrum in Mensa Domini positum est , Mysterium Domini accipitis . Ad id quod estis , Amen respondetis , & respondendo subscribitis . Audis ergo , Corpus Christi : & respondes , Amen . Esto membrum corporis Christi , ut verum sit Amen .* Non enim cum Christo uniuntur , quicumque carnem ejus manducant & sanguinem bibunt, sed illi soli qui digne manducant & bibunt , qui caritate membra Christi facti sunt . *Unus panis , unum corpus multi sumus* (ait Apostolus.) *Pa-*

S. Aug. Ibid. *nis non fit de uno grano , sed de multis . Quando exorcizabamini, quasi molebamini : quando baptizati estis , quasi conspersi estis : quando Spiritus Sancti ignem accepistis , quasi cocti estis . Estote quod videtis , & accipite quod estis .* Igitur carnem Christi & sanguinem non edamus tantum & bibamus in Sacramento , quod & multi mali ; sed *Usque ad Spiritus par-*

S. Aug. Tract. 27. in Joan. *ticipationem manducemus & bibamus , ut in Domini corpore tamquam membra maneamus , ut ejus Spiritu vegetemur ; & non scandalizemur , etiamsi multi modo nobiscum manducant & bibunt temporaliter Sacramenta , qui habebunt in fine æterna tormenta .* Triplex communionis genus, Sacramentalis tantum, spiritualis tantum, Sacramentalis & spiritualis simul. Hoc modo communicandum est ut Christus in nobis maneat, & nos in eo. (*Lib. 2. Tract. de Eucharistia , Cap. 4. Art. 1.*)

III. Eucharistia æternæ vitæ pignus. *Qui manducat hunc panem , vivet in æternum .* (Ibidem , Cap. 3. Propositione 6.) Corpus & sanguis Christi semina sunt immortalitatis Christianis qui Eucharistiam digne accipiunt . Unde S. Irenæus Hæreticos resurrectionem carnis negantes re-

S. Irenæus Lib. 4. C. 4. fellit argumento petito ex Eucharistiæ participatione. *Quomodo*, inquit, *carnem negant capacem esse donationis Dei quæ est vita æterna , quæ sanguine & corpore Christi nutritur , & membrum est ejus ?* S. Ignatius Martyr in Epistola ad Ephesios Eucharistiam vocat *Pharmacum immortalitatis , antidotum ad non moriendum , sed vivendum in Jesu Christo semper .* Panis Eucharisticus manna longe præstantior & efficacior, utpote *Corpus Vi-*

S. Ambr. Lib. de his qui Mysteriis initiantur . Cap. 9. Jo. 6. *tæ . Manna illud e cælo , hoc supra cælum . Illud cæli , hoc Domini cælorum . Illud corruptioni obnoxium , si in diem alteram servaretur ; hoc alienum ab omni corruptione : quod quicumque religiose gustaverit , corruptionem sentire non poterit . . . . . Non sicut manducaverunt Patres vestri manna , & mortui sunt : qui manducat hunc panem , vivet in æternum .*

IN EODEM FESTO.

Vidi Agnum stantem tanquam occisum . Apocal. v. 6.

CHristus resurgens ex mortuis jam non moritur : in throno gloriæ sedet immortalis : cur ergo ipsum adhuc tanquam occisum & immolatum , tametsi stantem & in æternum viventem dilectus Apostolus intuetur ? Nonne Christus uno sacrificio in ara crucis oblato omnia veteris Legis sacrificia implevit ? Nonne semel oblatus est ad multorum exhaurienda pec-

Hebr. 10. cata , & una oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos ? His thematis nostri verbis significat S. Joannes, Christum Jesum Agnum immacu-

inaculatum; *Qui occisus est ab origine mundi*, qui *ingrediens mundum*, dixit, *Hostiam & oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi*: qui *Usque ad passionem effectus est hostia*, ut loquitur Tertullianus, in Eucharistia modo incruento, invisibili & arcano immolari. Sancta enim Eucharistia non solum Sacramentum est; sed & sacrificium. 1. Veteris Legis sacrificiis longe dignius & excellentius. 2. Veteris Legis sacrificiis efficacius. 3. Majores dispositiones ex parte offerentium & adstantium exigens.

I. Vetera sacrificia figuræ fuerunt sacrificii Christi. In Agno Paschali, cæterisque victimis immolabatur Christus, sed in figura dumtaxat; in pane, & vino quæ Melchisedech Rex Salem, Dei altissimi Sacerdos obtulit Deo, cum Abraham quatuor Regum victori occurrit, eique benedixit, Christi sacrificium præfiguratum est; sed in Eucharistia impletur. Christus qui se ipsum pro redemptione nostra immolavit in Cruce, se ipsum etiam immolat in Altari, idem sacerdos & victima: „ Ipse Pastor & „ ovis; ipse sponsus & sponsa; ipse sacerdos & victima; unus idemque & „ oblator muneris, & munus oblatoris; " (*ait S. Fulgentius*) „ Quis est sacer- „ dos, nisi unus sacerdos, qui intravit in Sancta Sanctorum? Victima & sa- „ cerdos: qui cum in mundo non inveniret mundum quod offerret, se ip- „ sum obtulit " (*inquit S. Augustinus.*) Sacrificium igitur Eucharistiæ veteris Legis sacrificiis dignius est & excellentius, tum ratione victimæ, quia Christi corpus & sanguis offertur; tum ratione sacerdotis, quia Christus ipse corpus & sanguinem suum offert, *Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* Nec victima dignior & excellentior, nec sacerdos sanctior inveniri potest.

Lib. 1. ad Trasim. C 12.

Ennarrat. in Psalm. 132.

Veteris Legis sacrificia offerebantur a sacerdotibus Aaronicis, qui morte prohibebantur permanere, & quorum sacerdotium typicum erat, umbraticum, & aliquando transferendum. Sacrificium Eucharistiæ offertur ab ipso Christo æterno sacerdote, qui semper vivit ad interpellandum pro nobis. Nos enim Ministri dumtaxat & organa illius summi sacerdotis sumus, „ Infirmi merito, *tametsi* honorabiles sacrificio: quia etsi „ nunc Christus non videtur offerri, tamen ipse offertur in terris, quando „ Christi corpus offertur: immo ipse offere manifestatur in nobis, cujus ser- „ mo sanctificat sacrificium quod offertur. " Vetera sacrificia in uno tantum Judææ loco offerebantur, quem elegerat Dominus. Eucharistiæ sacrificium in omni loco, in tota Ecclesia per omnes gentes a solis ortu usque ad occasum diffusa offertur. „ Ab ortu solis usque ad occasum (*ait Dominus*) „ magnum est nomen meum in Gentibus, & in omni loco sacrificatur & offer- „ tur nomini meo oblatio munda: quia magnum est nomen meum in gentibus. „ *Vide Lib.* 2. Tractat. de Sacramento Eucharistiæ, Cap 6. Art. 1. Propositi. 1.

Ambros. in Psal. 38.

Malach. 1. 11.

II. Eucharistiæ sacrificium veteris legis sacrificiis efficacius, sive quatenus sacrificicium est adorationis, & gratiarum actionis: Sive quatenus est sacrificium propitiatorium: Sive quatenus sacrificium impetratorium est. Cum enim diversa in veteri lege ad diversos illos fines præscripta essent sacrificia, scilicet *Holocausta*, *pacifica*, *& pro peccato*: Ad hæc unum sufficit Eucharistiæ sacrificium. „ Omnia Veterum sacrificia nova super- „ veniens Gratia uno complectitur sacrificio. *Vide* Lib. 2. Theolog. Dog- „ mat. & Moral. Tractat. de Sacrament. Eucharistiæ, Cap. 6. Artic. 1. „ Propositio. 3. " Sacrificium Eucharistiæ propitiatorium pro vivis & de- functis. (*Ibid. Art.* 3. *Propos.* 4.) In eo enim Christi *sanguis* quotidie *effunditur in remissionem peccatorum*: De quo potiori jure quam de sanguine veterum victimarum dicitur: *Ego illum dedi vobis, ut super*

S. Chrys. in Psal. 95. Levit. 17. 11.

altare in eo expietis pro animabus vestris, & sanguis pro animæ piaculo sit. Hinc in Missa canitur, *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis.* Hinc Hostia sacra in tres partes frangitur, ut virtus sacrificii ad triplicem Ecclesię statum pertinere significetur: Ad gaudium scilicet Sanctorum in cęlis cum Christo regnantium, pro quorum gloria offertur Deo in gratiarum actionem: Justorum in purgatorio patientium, pro quorum requie offertur in propitiationem: Fidelium in terris militantium, pro quorum peccatis offertur in expiationem. Cælites plurimum delectat hoc sacrificium, eisque gaudii novi ex eo fit accessio ob memoriam redemptionis, ob effectum nostræ salutis, ob admirationem divinæ bonitatis. Hinc Ecclesia ad Altare sic per sacerdotes Deo supplicat: *Sumpsimus, Domine, divina Mysteria, quæ sicut tuis sanctis ad gloriam, ita nobis ad veniam prodesse perficias.* Animabus justorum in purgatorio detentis prodesse Altaris sacrificium ad liberationem vel levamen, hoc docet. „ Partes duæ in terra dispergentur, & deficient (*ait Propheta*) Zacch. 13. 8. 9 „ & tertia pars relinquetur in ea. Et ducam tertiam partem per ignem, „ & uram eos sicut uritur argentum, & probabo eos sicut probatur „ aurum. Ipse vocabit nomen meum, & ego exaudiam eum. Dicam, „ Populus meus es; & ipse dicet: Dominus Deus meus. “ Partes duæ, id est infideles, & mali Christiani, dispergentur, & deficient ab æterna redemptione: Et tertia pars relinquetur in ea, scilicet pœnitentes: & per ignem ducetur: Per ignem scilicet purgatorii ad cœlum ducuntur pœnitentium Animæ, ut in eo expientur, & probentur sicut probatur aurum. Fideles vero in terra superstites Deum invocant orationibus, eleemosynis, & Mediatoris sacrificio quod pro illis offertur Animabus, Prov. 21. 14. & Deus illos exaudit. Sic *Munus absconditum extinguit iras.* Munus pretiosissimum, corpus & sanguis Christi, hostia sancta & immaculata: quam Deo offerimus de ejus donis ac datis. (*Sic* enim *dilexit Mundum, ut Filium suum unigenitum daret.*) Munus illud incomparabile, quod unum Deo dignum est, Filius Dei, vere *Deus absconditus* in Eucharistiæ sacrificio, iram Dei placare non desinit, eumque & Animabus purgatorii, & pœnitentibus in hac vita propitium reddere.

III. Minime dubium est quin sacrificia veteris legis puritatem & sanctimoniam in sacerdotibus offerentibus, pœnitentiam peccatorum in iis pro quibus offerebantur, postularent: Multo magis hæ dispositiones ad sacrificium Eucharistiæ afferri debent; conscientiæ scilicet puritas a sacerdotibus offerentibus: Pœnitentia saltem ab iis qui sacrificio interstunt, ut illis prosit. Sacerdotes *sancti* esse debent, *sine crimine*, *irreprehensibiles*, *Angelis* similes, ut digne sacrificium Altaris offerant. Sacerdotes antiqui tempore vicis suæ, quo sacrificia debebant offerre, ab uxoribus suis & familiis, omnique terreno commercio separati, a vino & sicera, omnique potu qui inebriare potest, abstinentes, ab atrio Tabernaculi vel Templi non recedebant, orationibus & sacris Ministeriis penitus devoti: Hinc judicemus, Comministri venerabiles, quanta esse debeat puritas & sanctimonia nostra, quanta a mundo & secularibus negotiis separatio. Sacrificium pretii nostri, cum veteribus illis sacrificiis; cum umbris veritatem; sacerdotium nostrum cum sacerdotio veteris legis comparemus, & hinc officium nostrum piis meditationibus discamus. In Gallicana olim Ecclesia Episcopi sacerdotibus quos ordinabant, Hostiam sanctam sive Eucharistiam dabant, ex qua per quadraginta dies particulam sumerent ad sacram communionem: atque hoc Ritu revocabatur illis in memoriam tempus illud quo per quadra-

gin-

ginta dies Dominus Discipulis apparens, & cum eis convescens, cum ipsis de Regno Dei loquebatur; ut ait S. Fulbertus Carnotensis Episcopus. Ritus ille antiquatus est, sed non est antiquatum spirituale documentum quod ex eo colligi Patres nostri voluerunt: Sacerdotes scilicet Christo a mortuis redivivo conformari: Rarum ipsis cum hominibus commercium esse debere, nisi cum de Regno Dei instruendi sunt: Cum suis Confratribus & Comministris societatem lubentius quam cum sæcularibus hominibus inire, legem Domini jugiter meditari, Scripturarum lectioni, exhortationi, & doctrinæ intendere: *Agnum* contemplari *stantem*, & *occisum*: stantem, innocentia & integritate morum, ne in peccato jaceant, ne morte peccati corrumpantur: Occisum mortificatione carnis & cupiditatum omnium, ut victimæ sint simul ac sacerdotes sicut Christus Jesus. Christiani vero qui sacrosancto sacrificio interstunt, saltem affectum peccati deponere, & pœnitentes esse debent, ut illis sanctum sacrificium ad vitam proficiat. Debent enim & illi pro sua parte ac modo sacrificium offerre cum sacerdote, & cum Ecclesia, *Quæ cum ipsius Capitis corpus sit, se ipsam per ipsum discit offerre*. Debent offerre Deo *Sacrificia contriti cordis & humiliati*, nec non *sacrificia misericordiæ*, condonando injurias, & eleemosynas erogando, ut sacrificium Altaris sibi prodesse impetrent ad remissionem peccatorum, ad impetrationem gratiæ, & præmium vitæ æternæ. *Sursum cor habere* debent, ut sacerdos monet, *Gratias agere Domino Deo nostro*, per Jesum Christum Filium ejus. Qui in affectu peccati sanctissimo Altaris sacrificio interstunt, similes sunt Judæ proditori. *Qui proditionem sanguinis Dominici inter sacrificia positus cogitabat.* (Vide *Lib.* 4. *Theolog. Dogmat. & Moral. Cap.* 5. *Art.* 6. *Regula* 9.)

Epist. 2.

S. Augst. Libr. 10. de Civit. Dei, c. 10. Ps. 50

Osee 6. & Heb. 13.

S. Ambros. Lib. 7. in Lucam.

DOMINICA I. POST. FESTUM SS. TRINITATIS.

Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocavit multos. Et misit servum suum hora cœnæ dicere invitatis ut venirent. Luc. XIV. 16. 17.

MAgnum convivium fecit olim Rex Assuerus cunctis Principibus, & Magnatibus Persarum & Medorum, Præfectisque provinciarum, ut ostenderet divitias gloriamque Regni sui, ac potentiæ suæ amplitudinem, multo tempore, centum nempe & octoginta diebus. Cumque implerentur dies convivii, invitavit omnem populum, qui inventus est in urbe Susan Regni Metropoli, a maximo usque ad minimum, & jussit septem diebus convivium præparari in vestibulo horti, & nemoris, quod Regio cultu & manu consitum erat. Longe splendidius convivium in Ecclesia sua Christus Rex Regum instituit, sacrosanctam Eucharistiam, in qua *Ipse conviva & convivium* est. Ad hoc convivium, salutiferum & omni suavitate repletum, in quo corpus suum manducandum præbet, invitat ipse non solum principes, sed omnes servos suos. Christianos omnes cujuscumque sexus, status & conditionis. Cæcos, pauperes, debiles, claudos, non excludit, sed admittit, & intrare compellit, modo fidei luce illuminatos habeant oculos cordis, gratia & virtutibus divites sint, in Dei militia fortes, victores cupiditatum, diabolo strenue resistentes; voluntate & intentione recti, in via mandatorum Dei recta ambulantes: Neque aliud magis optat, quam ut domus ejus con-

Est cr. 1.

S. Hieron. Epist. ad Hedibiam Quæst. 2.

vivis impleatur. Quam magnificum convivium, quod Dei bonitas ab æterno decrevit, sapientia disposuit, omnipotentia statuto tempore instruxit & executa est, liberalitas multiplicat, misericordia & justitia distribuit, æternitas perenne facit.

I. Dei bonitas Eucharistiæ convivium ab æterno decrevit, ut novo, admirabili, & ineffabili modo se hominibus communicaret, corpus suum in cibum, & sanguinem suum in potum illis tradens. Hæc divini amoris inventio. *Cum dilexisset Christus suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos*; amoremque suum hujus institutione Sacramenti in suprema cœna illis testatus est. *Cum suum in nos amorem indicare vellet, per corpus suum se nobis commiscuit, & in unum nobiscum redegit, ut corpus cum capite uniretur. Hoc enim amantium maxime est.* Hoc Job significabat de servis, a quibus maxime amabatur, qui ut suum in illum amorem demonstrarent, aiebant: *Quis det de carnibus ejus ut saturemur.* Quod Christus fecit ut majori caritate nos adstringeret, & ut suum in nos, stenderet desiderium, non se tantum videri, sed & tangi, dentes carni suæ infigi voluit, & desiderio suo omnes impleri. *Parentes sæpenumero liberos suos aliis alendos dederunt: Ego autem mea carne alo: ... Vester frater esse volui, & communicavi carnem propter vos & sanguinem, & per quæ vobis conjunctus sum, ea rursus vobis exhibeo.* Hoc pignus amoris quo nos immeritos *prior dilexit* ab æterno. Dedit se nobis in socium nostræ peregrinationis Deus noster. *Hic adinvenit omnem viam disciplinæ, & tradidit illam Jacob puero suo, & Israel dilecto suo. Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conversatus est.* Dedit se in servum nostræ necessitatis. *Filius hominis non venit minis-*

Joan 23.

S. Joan. Chrys. Hom. 45. in Joan.

Baruch. 3. 37 38. Matth. 20.

tam in vobis. 2. Corpus & sanguinem suum dat velata sub aliena specie, propter malorum indignitatem. Enimvero si Arcam Domini propius intueri non licebat Judæis; & si Bethsamitæ ingenti numero, scilicet quinquaginta millia & septuaginta viri a Deo percussi sunt, eo quod vidissent Arcam: multo magis corpus Christi veram *Arcam sanctificationis* & *fœderis* æterni Dei cum hominibus, impiis abscondi conveniens erat. 3. Corpus & sanguinem suum dat velata, ad fidem bonorum exercendam, ejusque meritum augendum, *Beati* enim *qui non viderunt & crediderunt*. (Vide *Lib. 2. Tract. de Sacramento Eucharistiæ, Cap. 2. Art. 3. Consectario 9.*) Elucet veri Salomonis sapientia, se inter Ecclesiam triumphantem & militantem sine divisione partientis. Coram Salomone Rege duæ olim mulieres litigarunt de infante vivo, utraque illum velut suum repetente. Rex sapiens rationem adinvenit agnoscendi veram infantis matrem. Jussit nempe ut allato gladio divideretur infans vivus in duas partes, & pars uni, pars alteri daretur. Veram matrem naturalis probavit affectus, commota viscera indicarunt. Dixit enim: *Obsecro, Domine, date illi infantem vivum, & nolite interficere eum:* Alia e contrario dicente; *Nec mihi, nec tibi sit, sed dividatur:* Rex sapiens veram matrem hinc agnovit, illique infantem adjudicavit: „ Date huic infantem vi-„ vum: hæc est enim mater ejus. Audivit omnis Israel judicium, & timue-„ runt Regem videntes sapientiam Dei esse in eo ad faciendum judicium. “ Cogitate Christo in cælos ascensuro piam contentionem fuisse inter Ecclesiam triumphantem & militantem, illa Christum velut Regem gloriæ repetente; ista velut ducem sibi necessarium retinere (si possibile esset) desiderante. *Ecce plus quam Salomon hic*. Sapientia Æterna corpus suum vivum, immortale, glorioſum sine divisione inter utramque partita est, ut Ecclesia triumphans eam in propria forma possideret: militans vero sub aliena specie, donec, *revelata facie gloriam Domini speculetur*, & *Regem in decore suo* videat. *Deus* in Sacramento Altaris *absconditus* nos humilitatem docet.

1. Reg. 6.

2. Reg. 3.

Marc. 12. 23.

III. Omnipotentia Dei sacrum istud convivium statuto tempore instruxit & executa est. Vere *fecit potentiam in brachio suo*, 1. Verum corpus Christi reipsa exhibendo, cujus realem præsentiam probant verba promissionis; verba institutionis seu consecrationis; verba denique hujus Sacramenti usum spectantia: Traditionis doctrina, summusque Patrum omnium & societatum Christianarum ubivis gentium consensus; veterum figurarum consummatio & complementum; rationes convenientes. (*Lib. 2. Tract. de Sacramento Eucharist. Cap. 1. Artic. 2. & Cap. 3. Artic. 1.*) 2. Omnipotentia Dei in sacro isto & admirabili convivio elucet, totam panis vinique substantiam in corpus & sanguinem Christi convertendo. Non quærendum *Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum?* Quæ infidelium Capharnaitarum vox est. *Verbum Domini manet in æternum*. (Vide *Lib. 2. Tractat. de Sacram. Eucharist. Cap. 3. Art. 2.*) 3. Divina elucet omnipotentia in conservatione accidentium panis & vini sine subjecto (*Ibidem Art. 3. Consectario 9.*) *Mirabilia opera tua, & anima mea cognoscit nimis*. Cantemus, exultemus, jubilemus, adoremus Deum omnipotentiæ suæ miracula propter nos operantem. *Narrantes laudes Domini, & virtutes ejus, & mirabilia ejus quæ fecit*. Realiter præsens est Christus Dominus in Eucharistia: igitur adorandus est, non externo tantum cultu, genua scilicet flectendo coram eo, sed *in Spiritu & veritate*, quo modo *veros adorato-*

Psalm. 38. 14

Psal 77. 4.

Psal 98. 5.

res Deum adorare debere ipse docuit: *Adorate scabellum pedum ejus, quoniam sanctum est.* (Vide *ib. Consectario 6.*) Cor nostrum mutetur, vetus homo deponatur cum actibus suis, novus Dei gratia & benedictione formetur, cooperantibus nobis; sola species externa maneat in nobis, speci-
2. Thess. 7. 22. es hominis, non tamen peccati, nam *Ab omni specie mala abstinete vos.*

IV. Dei liberalitas sacrum istud convivium miro modo multiplicat. Profusa Dei erga homines liberalitas, non solum semel dedit Filium suum unigenitum pro nobis, sed quotidie dat nobis in sacro Eucharistiæ convivio. Dat totum & integrum, corpus, sanguinem, animam, divi-
Coloss. 2. 9. nitatem. (*Consectario 3.*) Nam in Christo *inhabitat plenitudo divinitatis corporaliter*. Dat omnibus, ideo Christi corpus profusa liberalitate multiplicat, ubivis locorum sub singulis hostiis consecratis, & sub *mi-*
3. Reg. 17. *nima* cujuslibet hostiæ particula reipsa præsens exhibendo (*Coseq. ex iis 4. 10. & 11. Articuli supra citati.*) Pugillus farinæ non deficiens in domo viduæ per multos dies ad familiam ejus alendam, secundum verbum Eliæ: & panes ab ipso Christo mirabiliter multiplicati typi fuere multiplicationis corporis ejus in Eucharistiæ Sacramento. Profusa liberalitas Dei, qui Christi Filii sui corpus dat non solum dignis & amicis suis, sed indignis & inimicis suis non subtrahit, proditori non negavit.
Psal. 26. *Dum appropiant super me nocentes, ut edant carnes meas.* Veritatem præsentiæ suæ realis instar solis oriri facit super bonos & malos, super justos & injustos qui ad sacram Mensam accedunt; quamvis longe dispar sit in utrisque communionis exitus. *Mors* enim *est malis, vita bonis.* Liberalitatem erga amicos & proximos profuse exercere, magna & pretiosa dona illis largiendo, magnum est; majus dare servis & ancillis, maximum advenis & peregrinis; sed generosæ liberalitatis cumulus est dare etiam *inimicis.* Næ illi ingrati, si inimicitias non deponant accepturi! *Quare persequimini*
Job. 19. Psal. 40. 10. *me, & carnibus meis saturamini .... Homo pacis meæ, qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem.* Dat denique digne manducantibus Christi corpus *divitias bonitatis* suæ; dat ut filii Dei fiant, & hæredes. *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei*
Joan. 1. *fieri.* Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Quid Deo retribuam pro se? Unum postulat, quod in nostra potestate est,
Prov. 25. 26. cor nostrum. *Fili, præbe mihi cor tuum.* Qui corpus & sanguinem suum nobis in cibum & potum liberaliter appponit, panem sibi in gratianimi significationem dari postulat in paupere. Apud antiquum Declamatorem legimus, partem olim filio suo in extrema fame, cum alia non suppeterent alimenta, brachium suum abscidisse, coxisse, & in cibum appositisse: cum vero progressu temporis egeret, victum a filio postulasse, & repulsam passum ab ingrato, in judicium vocasse, causamque peroratse suam his verbis: *Panem peto, Judices, sanguinem non peto.* Christus Jesus corpore & sanguine suo nos pascit in sacro Eucharistiæ convivio: Eget in paupere, panem petit, non sanguinem: Et ingrati negamus!

V. Misericordia & justitia Dei corpus & sanguinem Christi in hoc sacro convivio distribuunt, vilibus creaturis, immeritis, peccatoribus, imperfectis, tepidis; & modo pœnitentiam egerint, nec ullo peccato mortali sint inquinati, illorum miseretur, illorum infirmitates sanat, illorum imperfectiones videt ac sustinet, ut mater defectus filiorum; illorum teporem accendit igne suæ caritatis. *Memoriam fecit mirabilium suorum miseri-*
Ps. 110. 4. *cors & miserator Dominus, escam dedit timentibus se.* 2. Misericordia & justitia Dei elucet in sacri hujus convivii distributione, quia omnes

ad

ad illud invitat & recipit, omnes reficit cum fide & caritate accedentes, absque personarum acceptione & respectu. *Exi cito in plateas & vicos civitatis; & pauperes, ac debiles, & cæcos, & claudos introduc huc....* Exemplo suo misericordiam nos docet, atque beneficentiam absque ullo respectu personarum, tametsi servandus sit ordo caritatis. Hac de re præceptum dabat, cum parabolam in hodierno Evangelio descriptam proposuit in convivio principis Pharisæorum. Dicebat, inquam, ei qui ipsum invitaverat: „ Cum facis prandium, aut cœnam, „ noli vocare amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos, neque Luc. 14. 12.
„ vicinos divites; Ne forte te & ipsi reinvitent, & fiat tibi retributio.
„ Sed cum facis convivium, voca pauperes, debiles, claudos, & cæcos.
„ Et beatus eris, quia non habent retribuere tibi: retribuetur enim tibi in
„ resurrectione justorum." Convivia interdum fieri, ad eaque amicos & proximos invitari ad fovendam amicitiam & caritatem, Christiana morum Disciplina non prohibet: Sed ea fieri intuitu commodorum præcipue temporalium, vanitatis, aut voluptatis, Christus prohibet. Ea, ut & omnes Christianorum actus imperare debet *caritas*, quæ *non quærit quæ sua sunt*. Convivia non improbamus, modo pudica sint, & sobria, & mittantur partes his qui non præparaverunt, id est pauperibus, talia sint denique qualia primorum Christianorum, quæ *agapæ*, quasi convivia caritatis vocabantur, a Tertulliano descripta. „ Cœna nostra (*inquit*) de nomine ratio-
„ nem sui ostendit. Id vocatur quod dilectio penes Græcos Quantiscumque Apol. C. 39.
„ sumptibus constet, Lucrum est pietatis nomine facere sumptum; Siquidem inopes quosque refrigerio isto juvamus. Si honesta causa est convivii,
„ reliquum ordinem disciplinæ æstimate qui sit, de religionis officio. Nihil vilitatis, nihil immodestiæ admittit. Non prius discumbitur, quam
„ oratio ad Deum prægustetur. Editur quantum esurientes cupiunt: Bibitur
„ quantum pudicis est utile. Ita saturantur, ut qui meminerint etiam per
„ noctem adorandum Deum sibi esse. Ita fabulantur, ut qui sciant Dominum audire. Post aquam manualem & lumina, ut quisque de scri-
„ pturis sanctis vel de proprio ingenio potest, provocatur in medium
„ Deo canere. Hinc probatur quomodo biberit. Æque oratio convivium
„ dirimit. Inde descenditur non in catervas cæsionum, neque in classes dis-
„ cursationum, nec in eruptiones lasciviarum, sed ad eamdem curam mo-
„ destiæ & pudicitiæ; ut qui non tam cœnam cœnaverint, quam disciplinam.

Justitia etiam Dei misericordiæ in omnibus ejus operibus socia, in convivii Eucharistici distributione mirum in modum elucet: Siquidem Christi corpus & sanguinem æqualiter omnibus distribuit: *Sumit unus, sumunt mille, quantum isti, tantum ille*: Gratiam vero, prout quisque dispositus est. Apud Deum non est acceptio personarum; nobiles, divites, potentes pauperibus non præfert. Plebeius gratiam uberiorem ex Dominico refert convivio, si ferventiori cum caritate, si majore cum humilitate, si puriore, & omnium cultu virtutum magis ornata anima accesserit. Contra vero qui indigne manducaverit corpus Domini, pœnas dabit æquales sacrilegii, quacumque sit nobilitate, potentia, quantiscumque opibus in sæculo conspicuus. *Quicumque manducat,* 1. Cor. 11.
& bibit indigne, judicium sibi manducat & bibit, non dijudicans corpus Domini. Tremenda sententia! *Judicium sibi manducat, & bibit*. Quemadmodum enim quod manducatur & bibitur in substantiam hominis convertitur, nec ab eo separari potest: Ita reatus & condemnatio sacrilegæ communicantium difficillime aboletur: Nullum est peccatum quod magis

in

in cecitatem cordis, in obdurationem & impœnitentiam præc

Ex justitia, qua Christus convivium sacrum corporis & sanguinis stribuit, discamus pauperes non contemnere, non duris verbis exc non repellere. Fidei oculis si ipsos spectemus, in illis Christum in mur: panni, sordes, ulcera, species veluti sacramentales sunt,

Matth. 25. stum in iis mendicantem velantes. *Esurivi enim* (inquit) & de *mihi manducare . . . Amen dico vobis, quandiu fecistis uni ex his*

Jacob. 2. *tribus meis minimis, mihi fecistis.* Fratres mei, *nolite in personarum ceptione habere fidem. Domini nostri Jesu Christi gloriæ. Etenim si intro rit in Conventum vestrum vir aureum annulum habens in veste candida introierit autem & pauper in sordido habitu, & intendatis in eum qu indutus est veste præclara, & dixeritis ei: Tu sede hic bene; Pauperi au tem dicatis: Tu sta illic aut sede sub scabello pedum meorum: nonne ju dicatis apud vosmetipsos, & facti estis judices cogitationum iniquarum? Audite, fratres mei dilectissimi, nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide, & heredes regni, quod repromisit Deus diligentibus se? Vos autem exhonorastis pauperem . . . Si personas accipitis peccatum operamini, redarguti a Lege quasi transgressores.* Pauperes principes sunt, quorum est Regnum cœlorum, qui vos recipient in æterna tabernacula, si illis propter Christum benefeceritis.

VI. Æternitas Dei convivium Eucharistiæ perenne facit. *Ecce ego vo*

Matth. ult. *biscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.* Ad finem usque mundi juge illud convivium in quo Christus sumitur, recolitur memoria passionis ejus, mens impletur gratia, & futuræ gloriæ nobis pignus datur, in Ecclesia perseverabit. Hujus rei typi fuerunt, *panes pro*

Levitici 24. positionis de quibus Moysi præcipit Deus. „ Duodecim panes *super men*
„ sam purissimam coram Domino statues ... Ut sit panis in monimen
„ tum oblationis Domini. Per singula Sabbata mutabuntur coram Do
„ mino. Suscepti a filiis Israel fœdere sempiterno: Eruntque Aaron & fi
„ liorum ejus, ut comedant eos in loco sancto: Quia Sanctum sancto
„ rum est de sacrificiis Domini jure perpetuo. „ Umbra defecit in Sy
nagoga, veritas manet, nec deficiet unquam in Ecclesia. Sacerdos enim noster & Pontifex confessionis nostræ Jesus Sacramentum Altaris quotidie consecrando, jugi convivio fideles suos reficit: & corpus ejus nunquam illorum manducatione minuitur aut deficit: immo potius augetur mystico modo, cum digne manducatur; siquidem sic manducantes in se

S. Aug. Lib. 7 Confess. c. 10. mutat & transformat. *Cibus sum grandium, cresce & manducabis me. Nec tu me in te mutabis sicut cibum carnis tuæ, sed tu mutaberis in me.*

Neque vero ad finem solum sæculi, sed per totam æternitatem, sacrum istud convivium perennabit. Quo enim Fideles nunc in umbra fdei & sub Sacramento pascuntur, eodem in cælo, in meridie gloriæ sa-

Zach. 9. tiabuntur, *Frumento electorum*, pane vivo, qui de cœlo descendit, & in cœlum redit, ut dulcedinem suam in filios demonstret, omnique delectatione & suavitate, omnibus bonis adimpleat, quæ oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt. „ Juravit Dominus in dex-

Isai. 62. 8. 9. „ tra sua, & in brachio fortitudinis suæ: si dedero triticum tuum ultra cibum
„ inimicis tuis: & si biberint filii alieni vinum tuum, in quo laborasti. Quia
„ qui congregant illud, comedent, laudabunt Dominum: & qui compor
„ tant illud, bibent in atriis sanctis meis. „ In hoc mundo, in Ecclesia militante, mali cum bonis corpus Christi sacramentaliter comedunt: Ab æterno convivio mali in æternum excludentur, & in tenebras exteriores mit-

mittentur, ubi erit fletus & ſtridor dentium. *Beatus, qui manducabit panem in regno Dei.* Ad æternum illud convivium ſuſpiremus, & per dignam & frequentem communionem nos præparemus. Luc. 14. 15.

IN EADEM DOMINICA.

Exi cito in plateas & vicos civitatis, & pauperes, ac debiles, & cæcos & claudos introduc huc. Luc. XIV.

CHriſti corpus ſolemni pompa in Proceſſionibus circumfertur, per plateas & vicos civitatis, 1. Ut pauperes, debiles, & cæcos, & claudos ad ſacrum ſuum convivium ipſe invitet, ut gratiæ ſuæ benignis motionibus intrare compellat. 2. Ut civitatem totam, imo univerſum mundum, ſuæ Majeſtatis & glorię templum eſſe oſtendat, in quo adorandus eſt. Veteres Patriarchæ ædificabant Altare ubicumque illis Deus apparuerat & locutus fuerat. Cum itaque Chriſtus civitatem, vicos & plateas præſentia ſacratiſſimi corporis ſui honorare & ſanctificare dignetur, in illis ſancte ut in Templo, ut ad Altare, converſari debemus. Sed heu! tantum abeſt ut in plateis & vicis quaſi in Templis, nos geramus; quin potius in templis velut in vicis & plateis abſque religione & modeſtia adſtamus. 3. Circumfertur Chriſti corpus & domibus noſtris, omnibusque in iis habitantibus benedicat, ſicut benedixit Domus Obededom, & omnia ejus propter Arcam Dei, quæ apud illum depoſita fuerat. 2. Reg. 6. De inſtitutione feſti Corporis Chriſti, & ſupplicationibus ſolemnibus, ſeu Proceſſionibus, in quibus Euchariſtia religioſe circumfertur, lege *Lib. 2. Tract. de Sacram. Euchar. C. 3. Art. 3. Conſectario 7.* iis ſupplicationibus ſeu Proceſſionibus qua pietate adeſſe debemus? In ſpiritu fidei & humilitatis; non inquirentes curioſe in Myſterium Fi, ne pereamus ſicut Bethſamitæ qui Arcam Domini curioſius inſpexerunt. Davidis humilitas imitanda, qui a ſuperba Michol irriſus & deſtitus eo quod diſcoopertus & gaudens Arcam Domini proſecutus eſt, reſpondit: „ Ante Dominum, qui elegit me potius quam Patrem 1. Reg. 6. ium, & quam omnem domum ejus, & præcepit mihi ut eſſem dux ſuer populum Domini in Iſrael, & ludam, & vilior fiam pluſquam factus 2. Reg. 6. um: & ero humilis in oculis meis: & cum ancillis de quibus locuta es, orioſior apparebo. Adeſſe debemus Proceſſioni corporis Chriſti in ſpiadorationis & ſacrificii, ſicut David proſequebatur Arcam Domini in ilem, & cum progreſſi eſſent ſex paſſus qui eam portabant, bovem tem Deo immolabat. Cor contritum, vitulos labiorum noſtrorum, *cium humilitatis & laudis, in ara cordis, igne fervidæ caritatis* S. Aug. mmolemus. Adeſſe debemus in ſpiritu gratiarum actionis pro beneficiis a Deo nobis totique Eccleſiæ corpori, per Sanctiſſimum Sacramentum collatis. *Gratias Deo ſuper inenarrabili dono ejus.* Adeſſe debemus proceſſioni in ſpiritu ſatisfactionis, ut devotione noſtra compenſemus 2. Cor. 19. 15. curias quas Chriſtus Dominus in Sanctiſſimo Sacramento ſuſtinet ab ius, impiis, hypocritis, & ſacrilegis. Ne Philiſtæos imitemur, 1. Reg. 5. am Domini in templum Dagon intulerunt, & juxta idolum poac propterea gravibus & pudendis ulceribus ſunt percuſſi. D im Arca corruat, confringatur. Cupiditas nobis regnans, amor creaturæ, qui

ſtineant, ſed mens & voluntas a pravis cogitationibus, conſiliis, & intentione peccati . „ Invenerunt Dagon jacentem ſuper faciem ſuam *in*
„ terra coram Arca Domini: caput autem Dagon , & duæ palmæ ma-
Joſue 6. „ nuum ejus abſciſſæ erant ſuper limen, „ Corruant muri Jericho, Arca Domini in eorum circuitu circumlata, funditusque deleatur & impia & ſuperba civitas, nihil de anathemate reſervetur , nullum ſuperſit peccati veſtigium . Mulieres modeſto cultu Proceſſionem proſequantur , nec *in* luxu & pompa veſtium, capitiſque ſuperbis ornamentis; per quæ hominibus placentes, Chriſto diſplicent. Procedant in ſolemni ſupplicatione ut *Sacerdotes pudicitiæ* decet; ornamentis Prophetarum & Apoſtolorum ſplen-
Tertull. de cultu Fœmin. didæ, „ Sumentes de ſimplicitate candorem , de pudicitia ruborem , de-
„ pictæ oculos verecundia , & os taciturnitate, inſerentes in aures ſermo-
„ nes Dei, adnectentes cervicibus jugum Chriſti , veſtitæ ſerico probita-
„ tis, byſſino ſanctitatis, purpura pudicitiæ, „ ut Deum habeant amatorem. Ornamenta ſua, decorem ſuum, in Chriſto uno collocent: non in mundo muliebri, aut formæ elegantia, ſed in Domino glorientur . *Soli* milites apud Ethnicos qui Solem adorabant, coronam in capite geſtare re-
Tertull. lib. de Corona C. 15. cuſabant , dicentes ſolem eſſe coronam ſuam : *Statimque creditur Mithræ miles, ſi dejecerit coronam, ſi eam in Deo ſuo eſſe dixerit*. Non ſolem adoramus, ſed Chriſtum qui *in ſole poſuit tabernaculum ſuum*. Ejus milites per baptiſmum nitiati ſumus: omne ergo ſuperbiæ ſignum abominemur, & coronam noſtraim ac gloriam in Chriſto Domino ac Deo noſtro eſſe profiteamur.

IN EADEM DOMINICA.

Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocavit multos. Luc. XIV.

CUm Deus Judæos in deſerto Manna de cœlo quotidie delapſo, & omnem ſaporem ſuavitatis habente reficeret, populus ingratus cœleſtem cibum faſtidivit, carnes , piſces , pepones , cucumeres , porros , cepe, & allia Ægypti concupiſcens. *Anima noſtra arida eſt , nihil aliud*
Num. 11. *conſpiciunt oculi noſtri niſi Man*. Res intoleranda Moyſi viſa eſt . Longe intolerabilius videri debet faſtidium Chriſtianorum, majoribuſque digna pœnis eorum negligentia, qui ad ſacrum convivium corporis & ſanguinis Chriſti ab ipſo Salvatore & Domino noſtro quotidie invitati , tam infrequenter ad illud accedunt , ſæculique voluptatibus malunt inebriari, quam pane Angelorum refici; cum tamen frequens Communio magnorum fons ſit & origo bonorum. (*Lib. 2. Tractat. De Sacram. Eucbar. Cap. 5. Art. 4.*) Euchariſtia panis quotidianus . . . Chriſtianis quoties ad Euchariſtiam accedunt, Paſcha eſt ... Eorum negligentia arguitur, qui ſemel dumtaxat in anno, & ne tunc quidem cum debita præparatione ad ſacram communionem accedunt... Sic vivendum, ut quotidie Euchariſtiam ſumere mereamur ... Receſſus a ſacra communione, quamvis ex metu & religione proficiſci videatur , ſæpius in laqueum & in ſcandalum cedit... Quibus ſalutaris ſit frequens communio? .... Omnis dies Dominica eſt Paſcha Chriſtianorum .... Euchariſtia cor Eccleſiæ . vita Chriſtiani ... Quando & quomodo ad Chriſti corpus accedendum eſt? Eccleſiæ ſententia de frequenti Communione. (*Ibidem*) 1. ad frequentem communionem Chriſti in nos amor & beneficentia invitant . 2. Ad frequentem communionem indigentia noſtra nos ſollicitat. *Perca-*
Pſ. 10. 15. *ſus ſum ut fœnum, & aruit cor meum, quia oblitus ſum comedere panem meum*.

Panis

Panis noſter corpus Chriſti eſt ; panis enim materialis non ita noſter eſt, ut non ſit etiam Gentilium, Judæorum, immo & brutorum animaliuin. *Panis vitæ Chriſtus eſt* (inquit Cyprianus) *& panis hic omnium non eſt , ſed noſter eſt : & quomodo dicimus , Pater noſter , quia intelligentium & credentium pater eſt ; ſic & panem noſtrum vocamus , quia Chriſtus noſter* (*qui corpus ejus contingimus*) *panis eſt*. Et ſicut gramen exareſcit, ſi per multos dies pluvia non perfundatur, radiiſque ſolis interim uritur; ſic anima noſtra, niſi pane ſuo, Chriſti ſcilicet corpore frequenter reficiatur , æſtu concupiſcentiæ identidem vexata & exuſta, ſenſim contabeſcit , exareſcit , in peccatum incidit. Jeruſalem a Nabuchodonoſore Babylonis Rege capta eſt, quia *Prævaluit fames in civitate, & non erat panis populo terræ . Et omnes viri bellatores nocte fugerunt in hortum Regis, & fugit Rex Sedecias ad campeſtria ſolitudinis* , & comprehenſus ab exercitu Chaldæorum, vinctus & excæcatus, ad Babylonem abductus eſt. Cor hominis Chriſtiani a diabolo, qui Rex eſt ſuper omnes filios ſuperbiæ, obſidetur. Si panis cor hominis confirmans deficiat, ſi corporis Chriſti communio negligatur, fugiet interim infelix homo ad *hortum Regis*, id eſt ad ſæculi voluptates, & ad *campeſtria ſolitudinis*, id eſt, ad viam latam, quæ ducit ad mortem, capietur ab hoſte, vincietur, excæcabitur.

S. Cyprian. Tract. de Orat. Dominic.

4. Reg. 25.

II. Verumtamen frequens communio non eſt illis permittenda , qui vel in peccata mortalia ſæpe labuntur , vel ab affectu peccatorum venialium liberi non ſunt & immunes (*Lib. 2. Tract. de Sacram. Euchar. Cap. 5. Art. 4. Regula 1.*) Qui otioſe & inutiliter edit corpus Chriſti, contriſtat Spiritum Sanctum. (*Ibid.*) Sancti eſſe debent qui ad Euchariſtiam frequenter accedunt. (*Ibidem.*) Commotio quævis adverſus proximum, vel leviuſcula, qua ſabbatum cordis turbatur, impedimentum eſt ex decentia & decoro Sacerdotem a ſacroſancti ſacrificii oblatione, Fideles reliquos a ſacra communione prohibens; quo die ipſis contigit. (*Ibidem*, *Regula 2.*) Communio frequens iis tantum permittenda eſt, qui vehementi deſiderio corpus Chriſti percipiendi , & eo quidem ex caritate profecto , ſunt incenſi (*Ibidem* , *Regula 3.*) quamvis actualis devotio ad communionem plene fructuoſam ſit neceſſaria; ſenſibili tamen devotione ad frequentem communionem non eſt opus (*ibidem* , *Regula 4.*) Mundanis curis occupati , rarius ad ſacram communionem accedere debent , quam illi qui ſpiritualibus tantum ſtudiis intenti . (*Ibid. Regula 5.*) Qui in mortale aliquod peccatum lapſi ſunt , ſtatim ad ſacram communionem accedere non debent, quamvis contriti & confeſſi: ſed per aliquod tempus pœnitentiam agere , antequam ad ſacram Menſam accedant; & cibari pane lacrymarum , prius quam panem deguſtent Angelorum . (*Ibid. Regula 6.*) Frequens communio in iis qui meliores propterea non evadunt, & nullum ex ea referunt fructum ſpiritualem , & in iis qui ſæculariter vivunt , & mundi pompas, voluptates, & ſpectacula conſectantur , non eſt ſignum prædeſtinationis . (*Ibid. Regula 7.*)

III. Ad frequentem communionem duæ præſertim diſpoſitiones neceſſariæ ſunt, in Paſchalis Agni convivio & manducatione adumbratæ. 1. *Cum feſtinatione* „ ſacrum Euchariſtiæ epulum ſumendum eſt , hoc eſt, cum „ ferventi deſiderio, ita ut ſapiat tibi, & appetas illud ſecundum interiorem hominem . Non enim oberit , ſi fortaſſis exterior homo torpeat, & male affectus, & indiſpoſitus ſit. Nam ſi voluntatem habes „ peccata omnia , & quicquid divino noveris honori , veriſque virtutibus repugnans , pro viribus , & quantum ſcire licet , vitare paratam:

Exod. 12

Taulerus Serm. 7. Dom. 7. poſt Octav. Trin.

„ ratam: si, inquam, illius propositi es, talemque te intus non fallaci-
„ ter sentis: si præterea peccandi occasiones extrinsecus fugis: si tandem
„ virtutum actibus juxta Ecclesiæ sanctæ & status tui constitutionem fo-
„ ris incumbis, salubriter accedis; nec sine devotione multa, etiamsi ex-
„ terior homo admodum frigidus, torpidus, indevotus sit. Si vero vo-
„ luntas recta non fuerit, parum contulerit tibi. 2. Cibus cælestis, cor-
„ pus Agni immaculati comedi debet *cum lactucis agrestibus*, quæ ama-
„ ram pro peccatis contritionem significant, & internam in meditatione
„ passionis Christi compassionem, ita ut ad honorem illius ipse quoque
„ vitam rigidam & pœnitentem agas. Hæc autem pœnitentia primo qui-
„ dem in afflicto, pœnis affecto, & patiente corpore, in cibi potusque
„ subtractione, in asperioris vestimenti stratique durioris usu, in jejuniis
„ & vigiliis consistit. Deinde ac præsertim in mortificatione interiori,
„ & impressione passionis Christi in Anima & facultatibus ipsius, ut in-
„ terior homo Christo confixus sit in cruce, & *tristis usque ad mortem*,
„ ut mundo, tibique mortuus, uni Christo vivas, sensuum voluptates &
„ oblectamenta tibi ipsi interdicendo, vanam repudiando complacen-
„ tiam, concupiscentias & desideria noxia restringendo, propriam concul-
„ cando voluntatem, omnem denique propriam prudentiam & existima-
„ tionem funditus deserendo. Hæc est vera passionis Christi meditatio,
„ sine qua cætera exercitia vix ullius pretii sunt. " Hac ratione puri-
tas & munditia cordis acquiritur, in qua sanctissimum Eucharistiæ sacra-
mentum mira & magna operatur.

IN EADEM DOMINICA.

Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocavit multos. Luc. XIV.

COena magna ad quam multos Christus invitat, Regnum cælorum est, æterna beatitudo. Omnes homines vocati; *Vult* enim Deus *omnes salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*, &, *illuminat omnem*
1. Tim. 2. 4. Joan. 2. *hominem venientem in hunc mundum*. Servos suos, Apostolos suos misit in mundum universum, ut Evangelium omnibus nationibus prædicarent, & hora cœnæ invitatos vocarent. Omnibus media sufficientia subministravit ad salutem: Nemini gratiam negavit, saltem mediatam, qua credere posset. Sol justitiæ omnibus ortus. Generalis gratiæ abundantia universum mundum rigat. Nemini excusatio suppetit de abnegato sibi lumine veritatis. (*Lib.* 1. *Quæst.* 2. *Art.* 5. *Parag.* 20.) Gratiam sufficientem Christus omnibus saltem offert. (*Ibid. Parag.* 22.) Præclarum habes ea de re *Sancti Hilarii* locum. Justorum nemini, urgente divinorum præceptorum observantia, deest gratia qua possibilia fiant. (*Ibid.* §. 15.) Christianis omnibus urgente præcepto, gratia sufficiens datur vel offertur. (*Ibid. Parag.* 18.) Peccatores nondum indurati, Gratia sufficiente persæpe donantur. (*Ibid. Parag.* 19.) Sacramenta, *Fontes Salvatoris*, omnibus patent, omnibus fluunt: Verbum Dei omnibus proponitur: Gratia omnibus offertur. *Parata sunt omnia*. Vocamur opportuno tempore. *Hora cœnæ*. Moras ne afferamus: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis*. Vocamur non solum exterius per servos, per ministros Dei, per Evangelii Prædicatores, sed ab ipso Domino ad o-
2. Cor. 6. Apoc. 3. 10. stium cordis nostri per gratiam suam pulsante. *Ecce sto ad ostium, & pulso: si quis audierit vocem meam. & aperuerit mihi januam, intrabo ad illum,*

lum, & cœnabo cum illo, & ipſe mecum. Pulſanti ad januam cordis Domino aperite, vocem ejus audite, vocationi fideliter reſpondete. *Hodie ſi vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda veſtra . . . Videte, fratres, ne forte ſit in aliquo veſtrum cor malum incredulitatis, diſcedendi a Deo vivo: ſed adhortamini voſmetipſos per ſingulos dies, donec Hodie cognominatur, ut non obduretur quis ex vobis fallacia peccati. Participes enim Chriſti effecti ſumus, ſi tamen initium ſubſtantiæ ejus uſque ad finem firmum retineamus.* Pſal. 94. 7. Heb. 3. 7. 13. 14.

Ne afferamus excuſationes frivolas & inanes, ut illi qui a Patre familias ad convivium fuerant invitati. „ *Et cœperunt omnes ſimul excuſare*. Offert Deus quod rogari debuit; non rogatus dare vult quod vix „ ſperari poterat quia dignaretur largiri poſtulatus, & tamen contemni„ tur: contemptoribus vero paratas refectionis æternæ delicias denun„ ciat, & tamen ſimul omnes excuſant. Si quiſpiam Potens ad invitan„ dum pauperem mitteret, rogo vos, quid pauper ille faceret, niſi de „ ſua invitatione gauderet, reſponſum humile redderet, veſtem muta„ ret, ire quantocyus feſtinaret, ne prior ſe ad Potentis convivium al„ ter occurreret? Homo dives invitat, & pauper occurrere feſtinat: „ ad Dei invitamur convivium, & excuſamus. S. Greg. M. Hom. 36. in Ev.

Primus dixit, Villam emi, & neceſſe habeo exire, & videre illam: rogo te habe me excuſatum. Divitiarum amor, & inde naſcens ſuperbia, dominandique ambitio, ſalutis impedimenta ſunt, bonorum cæleſtium faſtidium ingenerant, totum præripiunt occupantque tempus quod bonis operibus, & meritorum congregando theſauro debet impendi. *Retinacula ſunt iſta ſpei noſtræ*, (inquit Tertullianus.) Non eſt quod competere quiſquam, aut non obeſſe divitias religioni putet. *Impedimenta hæc ſunt, non adjumenta; onera, non ſubſidia* (ait Salvianus.) *Væ vobis divitibus, quia habetis conſolationem veſtram*, ideo conſolationem futuræ vitæ non curatis. *Amen dico vobis*, inquit Chriſtus, *quia dives difficile intrabit in Regnum cælorum. Et iterum dico vobis: Facilius eſt camelum per foramen acus tranſire, quam divitem intrare in Regnum cælorum.* Fidei veritas eſt, quam Apoſtolus confirmat: *Nam qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & deſideria multa inutilia & nociva, quæ mergunt homines in interitum, & perditionem. Radix enim omnium malorum cupiditas.* Divitiarum vermis ſuperbia, & dominationis appetitus. *Villam emi.* „ In villa empta, dominatio notatur: ergo „ ſuperbia caſtigatur. Habere enim villam, tenere, poſſidere, homi„ nes ſibi in illa ſubdere, dominari delectat. Quid eſt dominari, ni„ ſi propria poteſtate gaudere? Primus homo dominari voluit, qui „ dominum habere noluit. Eſt major poteſtas, illi ſubdamur, ut tuti „ eſſe valeamus. Superbia divitum ad cæleſte convivium venire de„ dignatur: ideo ſubdit Apoſtolus: *Divitibus hujus ſæculi præcipe non ſublime ſapere, nec ſperare in incerto divitiarum.* Cum enim in multitudine divitiarum ſuarum confidunt, & prævalent in vanitate ſua, neceſſitatem ſibi faciunt ex cupiditatibus ſuis: cum una ſit illas domandi, & deſiderio beatitudinis æternæ, quæ Deus eſt, illas ſacrificandi neceſſitas. *Porro unum eſt neceſſarium.* Tertull. De cultu Femin. Salvin. Lib. 2. ad Eccl. Catholi. Luc. 6. 24. Matt. 19. 24. 1. Tim. 6. S. Aug. Serm. 112. alias 35 De Verb. Do 1. Tim. 6. 17 Luc. 10. 42.

Et alter dixit: juga boum emi quinque, & eo probare illa: rogo te habe me excuſatum. Quinque ſenſuum ac mentis curioſitas, terrenæ occupationes, ac ſæcularia negotia, quibus homines ſunt illigati, impedimentum ſunt alterum ſalutis æternæ. Hæc ſcilicet animales homines impediunt ne

perci-

percipiant quæ Dei sunt, ne de futuræ vitæ bonis, & Christianæ vitæ officiis serio cogitent, ne ad cæleste convivium se præparent, & hora data properent. Hæc juga sunt homines carnales ad terram inclinantia: hujusmodi jugo gravati, terram respiciunt, terram versant, cogitationes & affectus in terrenis rebus penitus defigunt, quasi propter cælestis gloriæ possessionem a Deo conditi non essent. Sensibus, non fide ducuntur; ideo secundum hominem, non secundum Deum vivunt. „ Quinque juga

S. Aug. Ser. 112. al. 35. de verb. Dom.

„ boum, sensus carnis hujus . . . Quare boum dicuntur juga? Quia per sensus „ istos carnis terrena requiruntur. Boves enim terram versant. Sunt autem „ homines remoti a fide, terrenis dediti, carnalibus occupati: nolunt credere „ aliquid, nisi ad quod sui corporis sensu quinque partito perveniunt. *In eis* „ quinque sensibus totius voluntatis sibi regulas ponunt. " Ideo a cœna Domini adeunda se excusant, *Rogo te habe me excusatum*. „ Dum dicit,

S. Greg. M. Hom. 36.

„ *Rogo te*, & tamen venire contemnit, humilitas sonat in voce, superbia „ in actione. Nam dum cuilibet perverse agenti dicimus: Convertere, „ Deum sequere, mundum relinque, nonne hunc ad Dominicam cœnam „ vocamus? Sed cum respondet, Ora pro me, quia peccator sum, hoc „ facere non possum: quid aliud agit, nisi & *rogat*, & *excusat* " „ Dicens namque, peccator sum, humilitatem insinuat: subjungens autem, Converti non possum, superbiam demonstrat. Rogando ergo excusat, „ qui & humilitatem superinducit in vocem, & superbiam exercet in actione.

Et alius dixit: *Uxorem duxi*, & *ideo non possum venire*. Concupiscentia carnis, voluptas, vita mollis & effeminata, mulierum impudicus amor plurimos a cœna cælesti impediunt. Qui voluptates & delicias carnis sectantur, non simpliciter se excusant a cœna ad quam vocantur, sed impotentiam suam causantur: *Non possum venire*. Cæcitas enim *mentis*, inconsideratio, præcipitatio, inconstantia, amor sui, odium Dei, affectus præsentis sæculi, horror vel desperatio futuri, quæ luxuriæ filiæ sunt, junctis cum matre viribus impudicos impediunt ne ad cœnam cęlestem veniant. (*Lib. 3. Tract. de peccatis, C. 8. de Luxuria, Art. 4.*) Caro quidem infirma; vana tamen eorum excusatio, qui dicunt: *Non possum venire*. Caro terrena, spiritus cælestis. Caro infirma, spiritus fortis, si Deo adhæreat, qui fortitudo ejus est. „ Cur ergo ad excusationem proniores, quæ in nobis

Tertull. Lib. 1. Ad Ux. c. 4.

„ infirma sunt opponimus; quæ vero fortia, non tuemur? Cur cælestibus „ terrena non cedant? Si spiritus carne fortior, quia & generosior, nostra „ culpa inferiorem sectamur. " Qui dicit, *Uxorem duxi*, & *ideo non pos-* „ *sum venire*, carnem amplexatur, carnis voluptatibus jucundatur, a cœna „ excusatur: Observet ne fame interiore moriatur. *Nolite diligere mundum*,

2. Joan. 2. 15.

„ *nec ea quæ in mundo sunt*, inquit S. Joannes. Non dixit, Nolite habere; „ sed Nolite diligere. Habuisti, possedisti, dilexisti. *Amor rerum terrena-* „ *rum, viscum est spiritalium pennarum*. Ecce concupisti, hęsisti. Quis da-

S. Aug. Serm. 112.

„ bit tibi pennas sicut columbæ? Quando volabis ut vere requiescas? Quan- „ do hic ubi male hæsisti, perverse requiescere voluisti? " *Si quis dilexerit mundum, non est caritas Patris in illo. Quoniam omne quod est in mundo concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ.* Concupiscentia carnis, *Uxorem duxi*, Concupiscentia oculorum, *Juga boum emi quinque*. Superbia vitæ, *Villam emi*.

Si vanas excusationes afferatis, quo minus ad cœnam cælestem veniatis, æternum esurietis: alii in vestrum locum vocabuntur, sicut vocati sunt gentiles in locum Judæorum. *Auferetur a vobis regnum Dei,*

Matth. 21. 43. *& dabitur genti facienti fructum ejus.*

Tunc

Tunc iratus Pater familias, dixit servo suo: Exi cito in plateas & vicos civitatis: & pauperes ac debiles, & cæcos & claudos introduc huc. Paupertas, debilitas, cæcitas, claudicatio, vitia morum significat: sicut ergo peccatores fuerunt, qui vocati venire noluerunt; ita peccatores sunt, qui invitantur, & veniunt. Sed *peccatores superbi respuuntur, ut peccatores humiles eligantur. Hos itaque elegit Deus, quos despicit mundus.* Pauperes ergo, & debiles, cæci & claudi vocantur, veniunt: quia infirmi quique atque in hoc mundo despecti, plerumque tanto celerius vocem Dei audiunt, quanto & in hoc mundo non habent ubi delectentur. Hujus rei figura fuit puer ille Ægyptius, viri Amalecitę servus, qui Amalecitis post incendium Siceleg, circumquaque currentibus & prædantibus, æger remansit in via, & fame sitique deficiens a Davide inventus est qui ei cibum potumque dedit, eoque duce ad intercipiendos ac delendos Amalecitas usus est. Convivantes reperit, & eos qui ipsum debilem in via reliquerant, magna fortitudine prostravit. Amalecitæ carnalium hominum, mundumque diligentium figuræ sunt, qui solis temporalibus delectantur, & prædam faciunt, dum lucra de alienis damnis colligunt. Puer Ægyptius qui æger in via relinquitur, figura est peccatoris, qui dum infirmari & deficere ab hujus mundi statu cœperit, mox sæcularibus mentibus in despectum venit. Hunc verus David invenit, eique cibum & potum præbet; quia Dominus *infirma mundi elegit, ut confundat fortia:* & plerumque eos qui sequi mundum minime valentes, quasi in via remanent, ad amoris sui gratiam convertit, eosque verbi sui cibo ac potu reficit: & quasi duces sibi in via eligit, dum suos etiam prædicatores facit. Dum enim Christum peccatorum cordibus inferunt, quasi David super hostes ducunt. Convivantes Amalecitas quasi gladio feriunt: quia superbos quosque, a quibus in mundo despecti sunt, Domini virtute prosternunt. *Puer ergo Ægyptius, qui in via remanserat, Amalecitas interficit: quia plerumque ipsi mentes sæcularium prædicando superant, qui prius cum sæcularibus in hoc mundo currere non valebant.* Vacuum in cœna sua locum non patitur Dominus, ideo servo renuncianti factum esse quod jusserat, & adhuc locum supereſſe, ait: *Exi in vias & sepes, & compelle intrare, ut impleatur domus mea.*

1. Reg. 10. S. Gregor. M. Homil. 36.

Qui mundi amore corrupti & illecebris inescati, consilia sua & desideria frangi adversante Mundo conspiciunt, interdum ad Deum redire fœliciter compelluntur. Sæpe namque nonnulli ad temporalem gloriam proficere volentes, aut longa ægritudine tabescunt, aut afflicti injuriis concidunt, aut percussi gravibus damnis affliguntur: & in Mundi dolore vident, quia nihil confidere de ejus voluptate debuerunt: Seque ipsos in suis desideriis reprehendentes, ad Deum corda convertunt. De his Dominus per Prophetam ait: *Ecce ego sepiam viam tuam spinis, & sepiam eam maceria, & semitas suas non inveniet. Et sequetur amatores suos, & non apprehendet eos, & quæret eos, & non inveniet, & dicet: Vadam & revertar ad virum meum priorem: quia bene mihi erat tunc magis quam nunc.* Animam Mundi illecebris abstractam & illectam, Mundi moribus implicatam, Deus misericorditer respicit, & ejus voluptatibus amaritudines permiscet. Unde ait: *Ecce ego sepiam vias tuas spinis.* Viæ enim nostræ spinis septæ sunt, quando in hoc quod male cupimus, dolorum punctiones invenimus. *Et sepiam eas maceria, & semitas suas non inveniet.* Viæ nostræ maceria sepiuntur, cum desideriis nostris dura in hoc mundo impedimenta objiciuntur. Et semitas nostras invenire non possumus,

S. Gregor. M. ibidem.

Osee 2. 6.

S. Gregor. M. ibidem.

S. Gregor. M. ibidem.

quia quod male quærimus, adipiſci prohibemur. Sed hac ſalubri adverſitate urgetur anima, ut ad legitimum ſponſum redeat. *Et dicet, vadam & revertar ad virum meum priorem.* In terrenis deſideriis de impoſſibilitate fatigati, mentem ad Deum reducimus. Placere incipit quod diſplicebat; cujus amara fuerant præcepta, repente dulceſcit in memoria: & peccatrix anima, quæ adultera conata eſt eſſe, nec tamen aperto opere potuit, decernit eſſe fidelis conjux. *Qui ergo hujus mundi adverſitatibus fracti, ad Dei amorem redeunt, atque a præſentis vitæ deſideriis corriguntur, quid niſi compelluntur ut intrent?* Chriſto vocanti pareamus. Vocat per ſe, per Apoſtolos, per Paſtores, per Concionatores, per miracula, per flagella, per hujus mundi proſpera, per adverſa. Nemo contemnat, ne dum vocatus excuſat, cum voluerit, intrare non valeat. *Dico autem vobis, quod nemo virorum illorum qui vocati ſunt, guſtabit cenam meam.* Rebus igitur terrenis affectu renunciate. Si eas relinquere non poteſtis, ſic tenete, ut per eas non teneamini in mundo; ut poſſideantur, non poſſideant. Sit res temporalis in uſu, æterna in deſiderio: ſit res temporalis in itinere, æterna deſideretur in perventione. Sit *Viaticum itineris, non illecebra manſionis.* Apoſtolum audite. *Tempus breve eſt: reliquum eſt ut qui habent uxores, tanquam non habentes ſint: & qui flent, tanquam non flentes: & qui gaudent, tanquam non gaudentes: & qui emunt, tanquam non poſſidentes: & qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur: præterit enim figura hujus mundi.* Uxorem habet quaſi non habens, qui ſic ſtudet placere conjugi, ut non diſpliceat Conditori. Flet tanquam non flens, qui ſic temporalibus damnis affligitur, ut tamen de æternis lucris ſemper animum conſoletur. Gaudet tanquam non gaudens, qui ſic de temporalibus bonis hilareſcit, ut tamen ſemper tormenta perpetua conſideret: & in hoc quod mentem gaudio ſublevat, hanc continuo pondere providi timoris premat. Emit tanquam non poſſidens, qui & ad uſum terrena præparat, & tamen cauta cogitatione prævidet quod hæc citius relinquat. Mundo tandem utitur, ſed quaſi non utatur, qui & neceſſaria cuncta exterius ad vitæ ſuæ miniſterium redigit, & tamen hæc menti ſuæ dominari non ſinit; ut ſubjecta foris ſerviant, & numquam intentionem animi ad alta tendentis frangant.

S. Ambroſ. 1. Cor. 7.

S. Greg. M.

Duo Sponſi ubera, duo in ipſo ſunt ingenitæ manſuetudinis argumenta: quod & patienter exſpectat delinquentem, & clementer recipit pœnitentem. Gemina, inquam, dulcedo ſuavitatis exuberat in pectore Domini Jeſu, longanimitas in expectando, & in donando facilitas. MELIORA ſunt ubera tua vino. *S. Bern. Serm. 9. in Cant.* Matth. 18. 11.

DOMINICA II. POST FESTUM SS. TRINITATIS.

Dico vobis quod ita gaudium erit in cœlo ſuper uno peccatore pœnitentiam agente. Luc. XV. 7.

CUm multa ſint quæ nos ad agendam pœnitentiam excitare debent: illius ſcilicet neceſſitas, & utilitas; Duo tamen ſunt quæ nos præcipue ad eam invitant, 1. Dei bonitas & Chriſti Jeſu miſericordia, peccatores quærentis, benigne recipientis, eiſque peccata omnia condonantis, ſi veram pœnitentiam agant. 2. Gaudium Angelorum ob pœnitentiam peccatoris.

Pœnitentia lapſis in mortale peccatum quovis tempore neceſſaria. (*Lib. 2. Tract. de Sacram. Pœnitentiæ, cap. 2. art. 3. propoſit. 3.*) Magni ſunt pœnitentiæ fructus. 1. Remiſſio omnium peccatorum. 2. Reatus pœnæ æternæ abolitio. 3. Gratiæ & virtutum recuperatio. 4. Meritorum deperditorum reſtitutio. (*In eodem Tractat, cap. 2. Propoſitionibus* 1. 2. 3. & 4.)

1. Chri-

1. Christi erga peccatores misericordia. *Venit enim Filius hominis salvare quod perierat... Filius hominis non venit animas perdere, sed salvare*. Peccatores quærit ac benigne recipit, eos ad se trahit & appropinquare facit Salvator misericordissimus, Medicus benignissimus, *Erant autem appropinquantes ei publicani, & peccatores ut audirent illum*. Appropinquemus & nos ad Jesum. Ægri sumus, Medicum quæramus: cæci, ad lucem accedamus: ignari, ad Doctorem justitiæ, ad Veritatem ipsam properemus, miseri peccatores, in sinum misericordiæ nos conferamus. Fide, oratione, verbi Dei meditatione, amore casto ad Jesum appropinquemus. Peccatores quærit pia sollicitudine: invenit cum exultatione: portat misericordissima compassione: recipit paterna caritate. Id ostendit Christus tribus parabolis propositis, ut Pharisæorum superbiam refellat, murmurantium quod peccatores ad colloquium & familiaritatem reciperet. *Murmurabant Pharisæi, & Scribæ dicentes: Quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis*. Prima parabola Pastoris est. *Quis ex vobis homo, qui habet centum oves: & si perdiderit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem in deserto, & vadit ad illam quæ perierat, donec inveniat eam?* Centum oves, totam naturam rationalem, ex Angelis & hominibus constantem, SS. Patres interpretantur: Nonaginta novem in deserto relictas, Angelos in cœlis. Unam perditam sive errantem, humanum genus. E cœlo itaque descendit Dei Filius ut hominem errantem quæreret. *Venit Filius hominis quærere & salvum facere quod perierat*. Inventum hominem sicut ovem errantem, & infirmam, quæ per se redire in ovile non poterat. *imposuit in humeros suos gaudens*, nostram naturam non solum assumpsit, sed *languores nostros ipse portavit*: (ait Propheta) & alibi: *Sicut Pastor gregem suum pascet: in brachio suo congregabit agnos, & in sinu suo levabit: fœtas ipse portabit*: Idque cum gaudio, quasi magnum bonum sibi obtigisset. Isto non gravatur onere, sed lætatur: onus enim leve facit amor. *Imponit in humeros suos gaudens*. Lætatur, *sicut qui lætantur in messe, sicut exultant victores capta præda, quando dividunt spolia*. Ovem scilicet, non alienam, sed suam, a se conditam, sanguine suo redemptam, ex faucibus lupi infernalis eripuit. *Dei Filius, propter unam morbidam ovem alapas, crucem, flagella sustinuit; & suis humeris portavit ad cælum, bajulans & patiens delicatam peccatricem*. Gaudium suum de inventa ove cum amicis vicinisque suis communicat, id est, cum Angelis suis. *Et veniens domum, convocat amicos & vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam, quæ perierat.*

Luc. 19. 56.

Luc. 15. 5.

Luc. 19. 10.

Is. 53. 4.

Isai. 40. 11.

Isai. 9. 11.

S. Hier. Epist. 61. ad pammach.

Altera parabola qua Christus Jesus suam erga peccatores misericordiam contra Pharisæorum & Scribarum murmurationes vindicat, est Drachmæ perditæ, & inventæ: *Aut quæ mulier habens drachmas decem, si perdiderit drachmam unam, nonne accendit lucernam, & everrit domum, & quærit diligenter, donec inveniat?* Angeli & homines drachmæ sunt, Dei imagine insignitæ. Drachmam unam perditam, scilicet hominem, Sapientia incarnata quæsivit diligenter, nihil prætermisit ut eam inveniret. Fidei lucernam accendit, Religionis docuit Mysteria, Moralis sanctissimæ tradidit præcepta, divinæ legis ac verbi Dei amorem hominibus inspiravit; de quo scriptum est: *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis:* domum everrit, mundavit Ecclesiam lavacro aquæ in verbo vitæ: non solum a gravioribus. sed etiam a levioribus sordibus, a venialibus peccatis ipsam purgat in membris suis; ut tandem illam sibi exhibeat glorioſam sine macula & sine ruga.

Psalm. 118.

Tertia parabola, qua Dei & Chriſti ejus miſericordia erga peccatores commendatur, ex qua fiducia noſtra ad veniam per pœnitentiam obtinendam excitatur, eſt Filii prodigi, cui ad Patrem redeunti pius pater occurrit, & complexus eſt eum, & ſtola prima indui, annuloque ornari juſſit, & convivium inſtruxit ad ſignificationem gaudii ſui: *Quia hic filius ejus mortuus erat, & revixit; perierat, & inventus eſt*. Peccatori miſeriam ſuam cognoſcenti, peccatum & occaſiones peccati deferenti, peccata ſua humiliter confitenti, gratia & miſericordia Dei indignum ſe agnoſcenti, occurrit Deus per gratiam adjuvantem, qui prævenit ipſum per gratiam excitantem. *Miſericordia tua præveniet me, & miſericordia tua ſubſequetur me*: Mittit in cor ejus Spiritum Sanctum ſuum, clamantem, *Abba* (*Pater*) ipſi reconciliatur, illum complectitur. Nuditatem ejus induit Chriſti juſtitia, meritis, virtutibus. Annulo manus ejus ornat, ſigillo divinæ adoptionis, pignore cæleſtis hereditatis, arrha promiſſionum magnarum, pretioſarum, æternarum: auxilia illi ſubminiſtrat, quibus in via mandatorum Dei facile ambulet, quibus aſpidem, leonem & draconem conculcet, id eſt, dæmonem ejuſque tentationes ſuperet. Reconciliatum denique peccatorem ad ſanctum corporis & ſanguinis ſui ſacrificium & convivium admirabile recipit.

Pſal. 58. 11. Pſal. 22. 6.

Optimo igitur conſilio tres iſtas parabolas ex ordine ſanctus Lucas retulit: ovis quę perierat, & inventa eſt: drachmæ quæ perdita erat, & inventa eſt: filii qui erat mortuus, & revixit; ut triplici remedio revocati, vulnera noſtra curemus. „ Deus Pater, Chriſtus Paſtor, mulier Eccleſia.

S. Ambr. l. 7. in Ev. S. Lucæ, N. 207. 208. 209. 210. 211. 212.

„ Chriſtus te ſuo corpore vehit, qui tua in ſe peccata ſuſcepit; quęrit Ec-
„ cleſia, recipit Pater. Quaſi Paſtor revehit, quaſi mater inquirit, quaſi
„ Pater veſtit. Prima miſericordia, ſecunda ſuffragatio, tertia reconciliatio.
„ Redemptor ſubvenit, Eccleſia ſuffragatur, Auctor reconciliatur. Ovis a
„ Paſtore laſſa revocatur: drachma quæ perierat invenitur: ad patrem filius
„ ſuis veſtigiis redit, & plena condemnati erroris regreditur pœnitentia.
„ Gaudeamus igitur quoniam ovis illa quæ perierat in Adam, levatur in
„ Chriſto. Humeri Chriſti, crucis brachia ſunt. Illic peccata depoſui... Di-
„ ves Paſtor, cujus omnes nos centeſima portio ſumus. Habet Angelorum,
„ habet Archangelorum, Dominationum, Poteſtatum, Thronorum, alio-
„ rumque innumerabiles greges, quos in montibus dereliquit, qui quoniam
„ ſunt rationabiles, non immerito hominum redemptione lætantur. „ Non otioſum etiam quod mulier drachma lætatur inventa. Non mediocris hæc drachma eſt, in qua Principis eſt figura. Et ideo imago Regis, cenſus Eccleſiæ eſt. *Oves ſumus, oremus ut ſuper aquam refectionis nos collocare dignetur. Oves, inquam, ſumus, petamus paſcua: drachmæ ſumus, habeamus pretium: filii ſumus, feſtinemus ad Patrem. Ne vereamur quia acceptum ſpiritalis patrimonium dignitatis terrenis prodegimus voluptatibus, quod Pater in filios quem habebat theſaurum contulit. Fidei ſenſus numquam exinanitur: licet totum dederit, totum habet; quia quod donavit, non amit-*
„ *tit. Nec vereare ne te non recipiat*: Non *enim* delectatur Deus perditio-
„ ne vivorum: *etiam occurrens venienti tibi cadet ſupra collum*. Dominus *enim* erigit alliſos. *Oſculum dabit, quod eſt pignus pietatis & amoris, ſtolam, annulum, calceamenta proferri jubebit. Tu adhuc injuriam metuis, ille reſtituit dignitatem: tu ſupplicium vereris, ille oſculum defert: tu convitium, adornat ille convivium.*

Sap. 1. 13. Pſal. 145. 8.

II. Ad pœnitentiam agendam nos invitat gaudium Angelorum ob pœnitentiam & converſionem peccatoris. *Gaudium erit coram Angelis*

Dei

Dei super uno peccatore pœnitentiam agente. Christo gaudente quid non congaudeant cœlestes Spiritus illi summo amore adhærentes? *Congratulamini mihi* (inquit) Non ait, Congratulamini ovi inventæ, sed, mihi, quia *ejus gaudium est vita nostra, & cum ad cœlum reducimur, solemnitate lætitiæ illius implemus*. Gaudium Angelorum, lacrymæ & conversio peccatorum, quod ruinas suas eorum conversione restaurari videant. Gaudent ex caritate qua homines prosequuntur. Gaudent ob ministerii sui, directionis, custodiæque suæ fructum. *Omnes enim sunt administratorii Spiritus in ministerium missi propter eos qui hæreditatem capiunt salutis*. Victoriæ nostræ de diabolo per Christi gratiam reportatæ applaudunt, pro nobis Deo gratias agunt, nosque ad gratias immortales illi agendas excitant, ut Raphael Archangelus utrumque Tobiam. *Benedicite Deum cœli, & coram omnibus viventibus confitemini illi quia fecit vobiscum misericordiam suam*. Hoc certe nos ad pœnitentiam agendam excitare maxime debet, quod conversionem nostram Angelis gaudium creare credamus, quorum affectare patrocinium, vereri debemus offensam.

Venerab. Beda. Hebr. 1.

Non solum gaudium est in cœlo de conversione peccatoris, sed majus *gaudium super uno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonaginta novem justis, qui non indigent pœnitentia*. Ratio est, quia lapsi per pœnitentiam sæpe ferventiores, cautiores, & humiliores resurgunt, ut explicat S. Gregorius M. Hom. 34. in Evangelia, cujus locum habes *Lib. 2. Theologiæ nostræ, Tractat. de Sacramento Pœnitentiæ, Cap. 2. Propositio. 3.* Majus gaudium est Christi & Angelorum de uno pœnitente, quam de nonaginta novem justis quibus non est opus pœnitentia. Sic amplius delectatur anima inventis aut redditis rebus quas diligit, quam si eas semper habuisset. „ Triumphat victor Imperator, & non vicisset, nisi pu- S. Aug. Lib. 8. „ gnavisset: & quanto majus periculum fuit in prælio, tanto est gau- Confes. C. 3. „ dium majus in triumpho. Jactat tempestas navigantes, minaturque nau- „ fragium, omnes futura morte pallescunt: tranquillatur cœlum & ma- „ re, & exultant nimis, quoniam timuerunt nimis. Æger est carus, & „ vena ejus malum renuntiat; omnes qui eum salvum cupiunt, ægro- „ tant simul animo: fit ei recte & nondum ambulat pristinis viribus, „ & fit jam tale gaudium, quale non fuit, cum antea salvus & fortis „ ambularet. Ita gaudium erit in cœlo super uno peccatore pœnitentiam „ agente, quam super nonaginta novem justis, qui non indigent pœni- „ tentia. „

Sicut gaudent Angeli de pœnitentia peccatoris, ita de illius impœnitentia aut falsa pœnitentia contristantur. Vera conversio non est sine Dei amore saltem inchoato. (*Lib. 2. Tract. de Sacramento Pœnitentiæ, Cap. 4. Art. 3. Propositio. 7. & Art. 7. Regulis 1. & 4. 6. & 7.*) Veræ contritionis & sinceræ conversionis indicia. (*Ibid. Regula 7.*) Veram & sinceram pœnitentiam non agunt, quæ Angelis gaudium pariat, qui pro peccatorum suorum gravitate congruam satisfactionem Deo non exhibent. (*Lib. 2. Tract. de Sacramento Pœnitentiæ, Cap. 6. Artic. 2. Propositt. 1.*) Timete & cavete, ne diabolo potius quam Angelis gaudium afferatis, peccando, aut in peccatis perseverando, vel falsam pœnitentiam agendo: *Ut denuo malus recuperata præda sua adversus Dominum gaudeat*. Pœnitentiæ compensatione redimendam impunitatem Dominus proponit. *Si ergo qui venditant, prius nummum quo paciscuntur examinant, ne scalptus, neve rasus, ne adulter: Etiam Dominum credimus pœnitentiæ probationem prius inire: tantam nobis mercedem, perennis* Tertull. Lib. de Pœnit.

rennis scilicet vitæ concessurum.... Furto quidem aggredi, & Præpositum hujus rei (Sacerdotem scilicet Confessarium) *assevérationibus tuis circumduci facile est. Sed Deus thesauro suo providet, nec sinit obrepere indignos.*

DOMINICA III. POST FESTUM SS. TRINITATIS.

Præceptor, per totam noctem laborantes, nihil cepimus: In verbo autem tuo laxabo rete. Luc. v. 5.

HOmo natus ad laborem, sicut avis ad volatum. Laborant boni & mali in hoc mundo; sed animo ac sorte dispari. Boni interdiu & in luce fidei: Mali in tenebris infidelitatis, errorum & peccatorum. Boni cum gaudio: Mali cum mœrore & molestia. Boni fructuose: Mali steriliter & inaniter. Laborandum ut aliquando beati sumus; sed ne sit inanis labor noster. 1. Debemus laborare in luce fidei. *Per totam noctem laborantes nihil cepimus.* 2. Laborare debemus in præsentia & verbo Christi. *In verbo tuo laxabo rete.* 3. Imitari debemus humilitatem S. Petri. *Exi a me, quia homo peccator sum, Domine.*

I. Nullum opus æternæ vitæ meritorium sine fide fieri potest. (*Lib.* 1. *Quæst.* 1. *Art.* 4.) Infidelium voluntas arbor mala. *Non potest arbor mala bonos fructus facere.* Quamvis omnia infidelium opera non sint peccata, imo quædam eorum opera Deo placeant, quatenus officio bona sunt; ipsi tamen infideles Deo propterea non placent. *Magni eorum cursus, sed extra viam* (inquit S. Augustinus.) Christiani ipsi inutiliter laborant, nisi ex fide bonum operentur. „ Intentio bonum opus facit: intentio-
Matth. 6. „ nem fides dirigit... Si oculus tuus nequam est (ait Christus) totum „ corpus tuum tenebrosum erit: Si autem oculus tuus simplex est, to„ tum corpus tuum lucidum erit.„ *Hunc* oculum agnosce intentionem, qua facit quisque quod facit, & per hoc disce eum „ Qui non facit „ opera bona intentione fidei bona, hoc est, ejus quæ per dilectionem „ operatur, totum quasi corpus quod illis, velut membris, operibus con„ stat, tenebrosum esse, hoc est, plenum nigredine peccatorum.„ In Petri navim ascendendum, in eaque manendum, ut sit utilis labor. Extra Petri navim, extra Ecclesiæ Catholicæ, Apostolicæ, Romanæ, communionem, nullum opus vitæ æternæ meritorium est. Infideles, Hæretici, Schismatici, quantumcumque laborent pro beatitudine consequenda, nihil capiunt. Moribus licet sint alias integris nemini injuriam faciant, castimonia, temperantia, mansuetudine, patientia sint insignes; multum orent; largas eleemosynas pauperibus erogent; Inanis est eorum labor extra Petri navim; in qua Jesus turbas docet quidquid credendum & agendum est ad vitam æternam consequendam. *Ascendens autem in unam navim quæ erat Simonis, rogavit eum a terra reducere pusillum. Et sedens docebat de navicula turbas.* Hæc *Schola* est *unitatis*, *in qua* Christus *posuit cathedram veritatis.* Ad unitatem Ecclesiæ caput visibile necessarium est, scilicet Romanus Pontifex S. Petri successor. (*Lib.* 1. *Quæst.* 2. *Artic.* 10. §. 7.) Quod Christus significavit *Ascendens in unam navim, quæ erat Simonis*, ex qua *Sedens docebat turbas.* Ista navis fide pura, spe firma, caritate perfecta a terra subducitur, in altum ducitur *Duc in altum.* In hac navi ad imperium Christi & Vicariorum ejus retia divini verbi jaciuntur in capturam piscium omnis generis. Nulla enim missio legitima est, nisi quæ a

Chri-

Chriſto per ejus Vicarios derivatur, quorum continua ſucceſſio Eccleſiæ veritatem probat. In hac Eccleſia, non in ſchiſmaticis ſocietatibus & conventiculis, communio ſanctorum eſt. *Et annuerunt ſociis, qui erant in alia navi, ut venirent, & adjuvarent eos. Et venerunt.* (De Sanctorum communione, vide loco citato Theologiæ noſtræ, §. 10.) Chriſti protectione & præſentia ſervatur hæc navis, ne mergatur, Hæreticis, Schiſmaticis, malis Miniſtris, Chriſtianis criminoſis retia rumpentibus. *Concluſerunt piſcium multitudinem copioſam, rumpebatur autem rete eorum.* Hæretici, fidei puritatem violando; Schiſmatici, ſcindendo Eccleſiæ unitatem; mali Miniſtri, contemnendo ejus auctoritatem, & hierarchicum ordinem; Chriſtiani criminoſi, ſanctiſſimam ejus diſciplinam, & Baptiſmi ſui promiſſa violando, retia rumpunt & lacerant. *Rumpebatur autem rete eorum.* Eccleſiæ periculis Chriſtus proſpicit, ac ſuccurrit Vicariis ſuis illius Rectoribus, ſucceſſoribus Petri, qui auctoritate ab illo ſibi commiſſa fidei dogmata contra hæreticos definiunt, unitatem Eccleſiæ contra ſchiſmaticos tuentur, hierarchicum ordinem conſervant, morum diſciplinam ſanciunt. His ſcilicet in perſona Petri a Chriſto dictum eſt: *Duc in altum*; Hoc eſt, *in profundum diſputationum*; ut explicat S. Ambroſius. Non multis, ſed uni Eccleſiæ totius per navim ſignificatæ Gubernatori & Capiti viſibili dictum eſt: *Duc in altum:* Ut fidei morumque doctrinam in Scriptura Sacra & Traditione velut in profundo & vaſto Mari latentem, adverſus hæreſes & Moralis Chriſtianæ corruptelas declaret, definiat, ac fidelibus omnibus proponat. *Repleta eſt terra ſcientia Domini, ſicut aquæ maris operientes.* Lib. 4. in Luc. n. 71. Iſai. 11. 9.

II. In Chriſti verbo laborare debemus, alioqui labor noſter inanis eſt, opera ad ſalutem inutilia. Qui mundo ſerviunt, ambitioſi, avari, libidinoſi, aliiſve cupiditatibus dediti, nihil capiunt, niſi umbras, momentaneas voluptates, inquieti animi dolorem, conſcientiæ anxietatem, laſſitudinem, æternos cruciatus. *Concepit dolorem, & peperit iniquitatem. Lacum aperuit, & effodit eum, & incidit in foveam quam fecit. Convertetur dolor ejus in caput ejus, & in verticem ipſius iniquitas ejus deſcendet.* Erit aliquando cum dicent: *Ambulavimus vias difficiles, laſſati ſumus in via iniquitatis & perditionis.* De illis Spiritus Sanctus per os Iſaiæ ait: *Telas araneæ texuerunt ... Telæ eorum non erunt in veſtimentum, neque operientur operibus ſuis: Opera eorum opera inutilia, & opus iniquitatis in manibus eorum. ... Confidunt in nihilo, & loquuntur vanitates, conceperunt laborem, & pepererunt iniquitatem.* Hypocritæ, & quicumque propter Deum non laborant, quicumque in operibus ſuis aliud quam Dei gloriam quærunt, qui aliud quam magnifica & pretioſa ejus promiſſa ſpectant, in Chriſti verbo retia non laxant: ideo nihil merentur, nihil capiunt, vitæ æternæ præmium non conſequuntur. *Quia ventum ſeminabunt, & turbinem metent.* Omne opus quod virtuali ſaltem intentione in Deum non refertur, malum eſt. (*Lib. 3. Tract. de Peccatis, Cap. 4. Regula 57.*) Rectæ intentionis in omnibus operibus noſtris neceſſitas. (*Ibidem Regula 58.*) Id in alia piſcatione diſcipulorum ſuorum poſt Reſurrectionem ſuam Chriſtus ſignificavit, cum juſſit ut *in dextram navigii* retia mitterent. Quid enim dextera, niſi ſancta & cæleſtis intentio? Quid ſiniſtra, niſi intentio prava & terrena? In ſiniſtra laborioſa & inanis piſcatio: In dextera plurimi magnique piſces capti ſunt. Qui ergo omnia opera ſua propter Deum facit, magna merita comparat, æterna præmia conſequitur. Deus enim in verbis ac promiſſis Pſalm. 7. Sap. 5. 7. Iſa. 19. 4. 5. 6. Oſee 8. 7. Joan. 21.

ſuis fidelis eſt. Si fideles ſimus ut impleamus quod præcepit, fidelis eſt ut reddat nobis quod promiſit. In verbo igitur Chriſti retia laxemus, corda noſtra per caritatem dilatemus, quodcumque poſſumus ad Dei gloriam & honorem, & ad ſanctificationem noſtram faciamus; non perfunctorie, ſed diligenter; non remiſſa, ſed ferventiſſima caritate, ut fœlicior ſit piſcatio noſtra. „ Viam mandatorum tuorum cucurri, cum di-
Pſal. 118. 32. „ lataſti cor meum. Cordis dilatatio, juſtitiæ eſt delectatio. Hoc munus
Rom. 5. 5. „ eſt Dei, ut in præceptis ejus non timore pœnę anguſtemur; ſed dile-
„ ctione & delectatione juſtitię dilatemur. Caritas Dei diffuſa eſt in cor-
„ dibus noſtris per Spiritum Sanctum qui datus eſt nobis. In hac diffu-
„ ſione latitudo eſt, in qua ſine anguſtiis via quoque ambulatur angu-
Pſal. 17. 37. „ ſta, donante illo cui dictum eſt: Dilataſti greſſus meos ſubtus me, &
„ non ſunt infirmata veſtigia mea. „ Latum eſt ergo mandatum caritatis, quo corda dilatantur, quo retia laxata in capturam ſumnium, infinitum, æternumque bonum, ſcilicet Deum ipſum, piſcantur:

III. Ut opera noſtra fructuoſa ſint, imitari debemus humilitatem S. Petri, Dei gratiam in nobis agnoſcere, non merita noſtra: Attendere quod ejus beneficentię debemus, quicquid boni agimus: Conſiderare quod peccatores ſumus, & nos coram Deo humiliare, quantumcumque in via Chriſtianæ perfectionis proficere videamur: Quia revera *Nullum eſt peccatum quod facit homo, quod non poſſit facere & alter homo, ſi deſit Rector*
S. Aug. Serm. 99. alias 23. ex Homil. 50. *a quo factus eſt homo*: Sic S. Petrus miraculum a Chriſto Jeſu patratum videns in piſcatione ejus juſſu facta, procidit ad genua Jeſus dicens; *Exi a me, quia homo peccator ſum, Domine. Exi a me*, quia ego homo purus, tu homo Deus; ego peccator, tu ſanctus; ego ſervus, tu Dominus. Separet te locus a me, quem ſeparat a te fragilitas naturæ, vilitas culpę, infirmitas potentiæ. De Dei donis ac beneficiis, de bonis quæ in nobis ſunt aut a nobis fiunt, ne extollamur, quoniam nihil noſtrum eſt. De divina miſericordia ne præſumamus. Juſtitiam ſemper timeamus, quia
Eccli. 5. 6. 7. peccatores ſumus: *Ne dicas, Miſeratio Domini magna eſt, multitudinis peccatorum meorum miſerebitur. Miſericordia enim & ira ab illo cito proximant, & in peccatores reſpicit ira illius.* Eo magis nos peccatores agnoſcemus & palam confitebimur; quo propinquiores Chriſto erimus: Sic atomi innumeræ ſole irradiante conſpiciuntur. Sol Juſtitiæ Chriſtus in Petri navi radiabat: Quid mirum, ſi peccata ſua Petrus agnoſcebat? *Exi a me, quia homo peccator ſum, Domine.* Non tamen timere debemus Deum ſervili timore, ſed timore caſto, ut filii; timore cum fiducia in Dei bonitate conjuncto. *Caritas* enim *foras pellit timorem* illum ſervilem; non timorem caſtum, qui permanet in ſæculum ſæculi. Animi demiſſione & humilitate & beneficia nobis a Deo collata ſervabimus, & nova atque majora obtinebimus. *Noli timere: ex hoc enim jam homines eris capiens.* Exemplo certe humilitatis noſtræ ac virtutum in ea fundatarum, homines capiemus; & ad Chriſti obſequium adducemus. Sic homines capiebat
Philipp. 3. 17. Paulus, cum diceret: *Imitatores mei eſtote, fratres, ſicut & ego Chriſti.* Denique relictis omnibus, quę nos a Chriſti comitatu & obſequio abſtrahunt, aut remorantur, illum ſequi debemus. *Et ſubductis ad terram navibus, relictis omnibus, ſecuti ſunt eum.* Omnibus mundi impedimentis, rebus omnibus temporalibus, affectu ſaltem renuntiare debemus, ſi Chri-
Luc. 14. 33. ſti diſcipuli eſſe volumus. *Omnis ex vobis* (inquit) *qui non renuntiat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.*

DO-

DOMINICA IV. POST FESTUM SS. TRINITATIS.

Nisi abundaverit justitia vestra plusquam Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in Regnum cælorum. Matth. v. 20.

CUm recte judicaverit S. Augustinus, quod *In ea quæ perficienda est justitia multum in hac vita ille profecit, qui quam longe sit a perfectione justitiæ, proficiendo cognovit:* Considerare serio debemus quam longe remoti simus a justitiæ Christianæ perfectione, qui ne Pharisaicam quidem attigimus. Quis enim vestrum in oratione assidue versatur, bis qualibet hebdomada jejunat, uberes eleemosynas erogat, luxum & voluptatem vitat, Dei legem præ oculis semper habet, ut Pharisæi & Legis Doctores apud Judæos: Et tamen, ait Christus Dominus, Magister, & Legislator noster: *Nisi abundaverit justitia vestra plusquam Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in Regnum cælorum.* 1. Pharisæorum justitia simulata erat, & fucata: justitia Christianorum sincera & simplex esse debet. 2. Justitia Pharisæorum externa dumtaxat: Justitia Christianorum interior simul & exterior esse debet. 3. Justitia Pharisæorum scrupulosa erat minimorum præceptorum observatrix; maximorum vero neglectrix mandatorum: Christiana justitia totam legem accurate implet: magna præcepta observat, nec tamen minora negligit. Lib. de Spiritu & Littera. C. 36.

I. Hypocritarum simulata justitia. Hypocrisis quam grave peccatum? Hypocrisis exitiale Christianæ vitæ malum... Qui sanctitatem simulant, duplici corde sunt... Eum solum intueri debet Christianus homo, cum recte vivit, qui conscientiæ solus inspector est... Hypocritas octuplici maledictione Christus percellit.... Hypocrisis caracteres. (*Lib. 3. Tractatu de Peccatis, Cap. 5. Art. 17.*) Hypocritæ Christianæ Religionis spiritum moribus suis evertunt. (*Ibid. Regula 5.*) Hypocrisis gravius peccatum est, ceteris paribus, iis qui palam committuntur. (*Ibid. Regula 7.*) Matth. 23.

II. Cultus interior, Christianæ Religionis Anima. (*Ibid. Regula 1.*) Christiana pietas interior simul & exterior esse debet (*Ibid. Regula 8.*) Eccli. 2. 20. Cor Deo, exemplum bonum hominibus debemus. *Qui timent Dominum, præparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas.* Matth. 5. 16. *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in cælis est.* Exod. 25. 11. Arca testimonii auro purissimo intus & foris Deo jubente ornata; ut significetur, Christianum intus & foris, in corde & in opere, virtutum auro, præsertimque caritatis circumvestitum esse debere. Vitæ signa & motus in viventibus videntur; 1. Petri 3. 4. vitæ principium, scilicet anima, non videtur. Interior sanctitas & virtus præcipua est in Religione. *Absconditus cordis homo.* Id naturam inter & picturam discriminis est, quod pictura ab exterioribus incipiat, in Eccli. 38. 28. iisque opus suum absolvat; natura vero a partibus interioribus. Vera justitia ab interioris hominis sanctificatione incipit, in exterioris compositione desinit: Falsa vero justitia in exterioris compositione tota versatur: *Cor suum dabit in similitudinem picturæ.*

III. Mortale peccatum Hypocrisis committunt, qui in minimis anxie religiosi sunt, de gravioribus autem nequaquam solliciti, Pharisæorum instar; qui mentham & anethum; & cyminum decimabant, relinquentes *Quæ graviora sunt legis, judicium misericordiam, & fidem* (Vide Lib. Cap. & Art. supra citat. *Reg.* 4.) Nemo justus est, qui Dei & Christi Matth. 23.

legem

legem vel in uno capite violaverit. „ Quicumque totam legem ſerva-
Jacobi 2. 10. verit, offendat autem in uno, factus eſt omnium reus. „ Exteriora quæ-
libet pietatis exercitia ſine caritate & humilitate non proſunt. Satagite
Jacobi 1. 4. igitur „ Ut ſitis perfecti & integri, in nullo deficientes.

IN EADEM DOMINICA.

Audiſtis quia dictum eſt antiquis, Non occides: Qui autem occiderit, reus erit judicio. Ego autem dico vobis: Quia omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit judicio. Qui autem dixerit fratri ſuo, Raca; reus erit Concilio. Qui autem dixerit, Fatue; reus erit gehennæ ignis. Matth. v.

HOmicidium quam grave crimen? Ne tamen ſe exiſtimet quintum illud Decalogi præceptum, *Non occides*, omni ex parte impleviſſe, qui homicidium non commiſit; latius enim patet hoc præceptum: Quippe cum lex Chriſti ſpiritualis ſit, quæ non ſolo opere externo, ſed ſpiritu magis adimpletur, non ſufficit ad hoc mandatum implendum continere manum a cæde & omni violentia, niſi etiam contineat animum ab omnibus affectibus qui ad proximi læſionem tendunt, ita ſcilicet, odio, invidia, contumelia, convitio, calumnia, obtrectatione. Hoc igitur præcepto prohibetur. 1. Ira quæ vindictæ libido eſt. 2. Multo magis prohibetur odium proximi, quæ eſt ira inveterata, & graviſſimum animæ vulnus. 3. Præceptum iſtud non tantum omnem vindictæ cupiditatem prohibet, ſed multas & eximias virtutes a nobis exigit, humanitatem imprimis ac manſuetudinem. Deinde concordiæ paciſque cum omnibus ſervandæ ſtudium. Tertio patientiam, qua non tantum malos toleramus, ſed etiam patimur eos abuti noſtra tolerantia, parati etiam magis gravius damnum ab eis accipere, quam injuriam referre. Quarto bonitatem. Quinto Inimicorum dilectionem. Sexto Longanimitatem. (*Lib.* 4. *De Decalogo. Cap.* 7. *de quinto præcepto, Articulo* 1. Ad bonitatem pertinet ut in pauperes & opis noſtræ indigentes
S. Ambroſ. Eccli 34. 25. benefici ſimus. Huic ſi defuerimus officio, rei ſumus homicidii. *Quiſquis paſcendo hominem ſervare poteras, ſi non paviſti occidiſti* (ait S. Ambroſius.) *Panis egentium vita pauperum eſt: qui defraudat illum homo ſanguinis eſt* (inquit Spiritus Sanctus per os Sapientis.) Ad benefacien-
Prov. 24. 11. 12. dum omnibus, qui noſtra ope indigent, cum ſuccurrere ipſis valemus, quintum Decalogi præceptum nos obligat; alioquin rei ſumus judicio. „ Erue eos qui ducuntur ad mortem, & qui trahuntur ad interitum, „ liberare ne ceſſes. Si dixeris, Vires non ſuppetunt, qui inſpector eſt „ cordis ipſe intelligit, & ſervatorem animæ tuæ nihil fallit, reddetque „ homini juxta opera ſua.

IN EADEM DOMINICA.

Ego autem dico vobis: Omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit judicio. Matth. v. 22.

LEvia eſſe peccata, quorum rei ad humana tribunalia non trahuntur corporales pœnas luituri, inſipiens eſt qui ſibi perſuaſerit. Aliud, aliud longe terribilius judicium eſſe, ſcilicet Dei viventis, cujus in manus incidere, horrendum eſt: cujus conſideratione conterritus Rex

Pro-

Propheta orabat: *Non intres in judicium cum servo tuo*. Huic judicio non modo homicida obnoxius est, sed & iracundus: *Omnis qui irascitur fratri suo*, cuicumque homini, præsertim vero Christiano, *Reus erit judicio*. Exponenda 1. Iræ deformitas & enormitas. 2. Iræ gradus explicandi. 3. Docenda remedia contra iram. Psal. 142.

I. Jura Dei usurpat homo iracundus. (*Lib. 3. Tract. de Peccatis Cap. 11. Art. 1.*) Ira Ipsi homini iracundo plurimum nocet. (*Ibidem*) Turpe & immane iræ vitium. (*Ibid.*) Ira comprimenda & moderanda. (*Ibidem*) Ira quam grave peccatum? Ejus effecta. Quam exitialis ira in corde servata? (*Ibidem*) Ira inveterata lethale peccatum est. (*Ibid. Art. 2. Reg. 4.*)

II. Tres iræ gradus a Christo Domino in Evangelio hodierno explicati, singuli damnatione digni, tametsi dispari. Primus, iræ motus cum deliberato gravis ultionis appetitu. *Omnis qui irascitur fratri suo, reus erit judicio.* Gradus alter, vox indignationis. *Qui autem dixerit fratri suo, Raca, reus erit Concilio.* Tertius gradus, convitium, verbum injuriosum & contumeliosum. *Qui autem dixerit Fatue, reus erit gehennæ ignis.* (Vide Ibidem, *Regula 3.*) Vindicta, aut vindictæ libido, semper malæ sunt; proindeque inimicos ulcisci nunquam licet: injurias illatas condonare, semper & ubique necesse est. (*Ibidem, Regula 7.*) Tres moderationis gradus (*Ibidem*) Ad omne genus injuriarum perferendum & condonandum paratus Christianus esse debet. (*Ibid.*) Gravius quandoque illius qui injuriam ulciscitur, peccatum est, quam illius qui injuriam intulit. (*Ibidem*) Contumelias contumeliis, convitia convitiis repellere nunquam licet. Unde non excusatur a peccato mortali, qui verbis contumeliosis lacessit alterum, etsi ab ipso fuerit provocatus (*Ibid. Art. 4. Regula 10.*) Contumelioso ad restitutionem honoris, quo meliori modo fieri potest, tenentur (*Ibid. Regula 7.*)

III. Remedium adversus iram præcipuum est patientia, cujus præceptum & exemplum nobis Christus dedit. (*Cap. citato, Art. 5.*) Deus patientiæ sequester. (*Ibid.*) Patientiæ bonum & utilitas. (*Ibid.*) Impatientiæ malum. (*Ibid.*) Consideratio injuriarum & pœnarum quas Christus nostri causa pertulit, efficacissimum est adversus iram remedium. (*Ibidem*) Humilitas iræ moderatrix. (*Ibidem*) Caveatur iracundia, aut si præcaveri non potest, cohibeatur; (*Ibidem*) Duo Christianæ mansuetudinis servandæ modi (*Ibidem*) Patientia virtutum omnium radix & custos (*Ibidem*) Vere patiens est, qui & injurias æquo animo tolerat, & de his postea cogitans, quod illas pertulerit, exultat. (*Ibidem*) Patientiæ virtus tribus modis exercetur. (*Ibidem*) Igitur *sit omnis homo velox ad audiendum* verbum ac mandatum Christi iram prohibentis, *tardus autem ad loquendum, & tardus ad iram. Ira enim viri justitiam Dei non operatur*, id est, non adimplet, quin immo legem ejus violat. Dei judicium, gehennam ignis, pœnas in mente habeamus, ut earum meditatione iracundiæ ignem extinguamus. *Turbatus sum, & non sum locutus: cogitavi dies antiquos, & annos æternos in mente habui.* Denique *Sol non occidat super iracundiam vestram . . Sol super iram nostram si occiderit, periclitamur. Non licet nobis una die sine patientia manere.* Jacobi 1. 19. Psal. 76. 6. Ephes. 4. 26. Tertull. Lib. de patientia C. 12.

PRO

PRO EADEM DOMINICA.

Si ergo offers munus tuum ad Altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversum te: Relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo: & tunc veniens offeres munus tuum. Matth. v. 23. 24.

NUllum sacrificium Deo gratum & acceptum sine caritate esse potest. Condonatio igitur injuriarum acceptarum, & satisfactio pro illatis injuriis; reconciliatio perfecta cum fratribus, absolute necessaria est ad sacram Communionem, & ad remissionem peccatorum obtinendam, quæ sine caritate obtineri non potest. Hæc porro omnes homines complecti debet, fratrum nomine a Christo significatos. *Omnes autem vos fratres estis.* Qui proximos oderunt, & ab illis dissident, sacramentaliter absolvi non possunt, & ad Eucharistiæ participationem admitti, nisi depositis inimicitiis, cum ipsis reconciliati sint. Vide *Theol. Dogm. & Moral. Lib. 3. Tract. de Peccatis, Cap. 9. Art. 5. Regula 2.* Ad Sacramentum unitatis cum dissensione accedere, nefarium & sacrilegum est. *Deus caritas* est, *Deus pacis*: Sacrificium nullum sine caritate & pace gratum & acceptum habet. *Ne prius ascendamus ad Dei altare, quam si quid discordiæ vel offensæ cum fratribus contraxerimus, resolvamus. Quid est enim ad pacem Dei procedere sine pace? ad remissionem debitorum cum retentione? Quomodo placabit Patrem, iratus in fratrem?* Reconciliatio sincera, spontanea, & prompta esse debet; non ficta, non coacta, non tarda. *Relinque munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo: & tunc veniens offeres munus tuum:* Cor tuum scilicet, in oratione, cum prius ipsum a pravo odii affectu purgaveris. Vide Ideam Concionis *Feria VI. post Cineres*; ubi de Inimicorum dilectione: & *Lib. 3. Theolog. Dogmat. & Moral. Cap. 2. Art. 11. Regula 9.* & sequentibus usque ad *19.*

Matth. 23. 8.

Tertull. Lib. de Orat. C. 10.

DOMINICA V. POST FESTUM SS. TRINITATIS.

Misereor super turbam, quia ecce jam triduo sustinent me, nec habent quod manducent: & si dimisero eos jejunos in domum suam, deficient in via: quidam enim ex eis de longe venerunt, Marci viij.

DEum non modo cæli & terræ rerumque omnium creatorem & conservatorem, sed & gubernatorem ac provisorem sapientissimum, ac beneficentissimum esse, fides Catholica docet; miraculum multiplicationis septem panum a Christo patratum, misericordia commoto erga turbam hominum qui relictis oppidis suis illum per desertum sequebantur ut verbum ejus audirent, egregie confirmat. De providentia igitur divina opportune ad populum Sermo hac Dominica haberi poterit. 1. Docendum quid de providentia Dei credere. 2. Quo animi affectu erga illam esse debeamus,

I. Divina rerum omnium providentia multis argumentis probatur. (*Lib. 1. Quæst. 2. Art. 2. §. 52.*) Homo tamen præcipua *Divini ingenii cura*. Mala divinæ providentiæ non repugnant, neque peccatorum permissio. (*Ibidem §. 53.*) Divinæ providentiæ non repugnant prosperitates impiorum

Tertull. lib. de Resurrec. Carnis:

rum & adversæ res justorum. (*Ibidem*.) Dei providentia sustentamur. Populum suum per annos quadraginta in deserto aluit Manna cælesti. Hic est de quo Jacob Patriarcha ait : *Deus qui pascit me ab adolescentia mea usque in præsentem diem*. De quo David : *Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione*. Deus est qui benedictione sua fruges nostras multiplicat de paucis granis, sicut Christus in manibus suis multiplicavit septem panes. *Potestas erat in manibus Christi. Panes autem illi quinque quasi semina erant, non quidem terræ mandata, sed ab eo qui terram fecit, multiplicata. Hoc ergo admotum est sensibus, quo erigeretur mens, & exhibitum oculis, ubi exerceretur intellectus, ut invisibilem Deum per visibilia opera miraremur, & erecti ad fidem, & purgati per fidem, etiam ipsum invisibiliter videre cuperemus, quem de rebus visibilibus invisibiliter nosceremus.*

Genes. 48. 15.

Psal. 144. 16.

S. August. Tract. 24. in Joan.

Bonitatem & potestatem involvit Dei providentia: bonitatem qua miseretur nostri: potestatem qua nobis subvenit. *Christus turbas vidit, esurientes agnovit, misericorditer pavit : non solum pro bonitate, verum etiam pro potestate. Quid enim sola prodesset bonitas, ubi non erat panis unde turba esuriens pasceretur ? Nisi bonitati adesset potestas, jejuna illa turba & esuriens remaneret.* Non solum cibum & potum Deus optimus maximus nobis providentia sua subministrat, sed & pani aliisque alimentis vim actualem nos nutriendi & roborandi impertit, quam sine ejus benedictione non haberent. Unde per Prophetas suos comminatur : *Auferet Dominus a Jerusalem & a Juda omne robur panis, & omne robur aquæ... Comedent, & non saturabuntur*. Non solum victum, sed vestitum, & omnia necessaria & commoda sustentandæ vitæ Deus nobis largitur. Non solum panem materialem sustentando corpori, sed panem spiritalem, & cælestem animæ nutriendæ necessarium, verbum suum, Scripturas suas, Legem, Psalmos, & Prophetas, Libros Historicos Veteris Testamenti, Libros Sapientiales, Evangelium, Apostolorum suorum Scripta, velut septem panes nobis largitur, ut his reficiantur animæ nostræ, & roborentur in vitam æternam. *Non* enim *ex solo pane vivet homo, sed ex omni verbo quod procedit de ore Dei*. Septem panibus, id est, septem Spiritus Sancti donis contra concupiscentiam, quæ nos de longe, id est regione peccati & umbræ mortis venientes, debilitat, Animas nostras roborat. Dono sapientiæ, ut Religionis Mysteria, æternaque bona cognoscamus: Dono intellectus, ut cælestia dogmata ad salutem nostram necessaria, seu Fidei, seu Moralis Christianæ, officiaque nostra capiamus : Dono consilii, in dubiis ne aberremus : Dono fortitudinis, ne in tentationibus, & adversitatibus succumbamus & deficiamus : Dono scientiæ, ut nihil eorum quæ vocationem nostram spectant, ignoremus: Dono pietatis, qua omnia opera nostra, verba, desideria, cogitationesque perfundantur : Dono timoris, religiosi ac filialis, quo Deo nostro displicere, eumque offendere, præ malis omnibus timeamus.

S. August.

Isai. 3. 2.

Osee 4. 10.

Sacratissimo tandem corpore & sanguine Jesu Christi Filii sui Domini ac Salvatoris nostri, in Eucharistiæ Sacramento nos alit Deus Optimus Maximus. Cælestis istius panis figura fuere panes a Christo multiplicati.

Deus ita nobis in hujus mundi deserto panem quotidianum subministrat, sive pro necessitate carnalis victus, sive etiam pro necessitate spiritualis alimoniæ, ut tamen illum nos orando petere ab ipso velit. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*. Hæc Dominicæ Orationis petitio

tio explicatur *Libro* 5. *Cap.* 2. *Art.* 7. qui Sermoni iſtius ideæ accommodari facile poteſt.

II. Dei providentia adoranda eſt; non temere ſcrutanda ejus conſilia. Miles parere debet, quacumque ſtatione Dux illum ſuus ſtare, quocumque progredi jubeat, non in ejus conſilia curioſius inquirere. Servus parere debet mandatis Domini, ſubditus imperio Regis, non ejus arcana ſcrutari: multo magis Dei providentiæ, ejuſque ordinationi ſubeſſe debemus, quam ſubterfugere non poſſumus. In eo quo nos Deus ſtatuit ordine, in eo quo nos collocat ſtatu & conditione, ſervitutis vel dominationis, paupertatis vel divitiarum, infirmitatis aut ſanitatis, humiliationis aut gloriæ, adverſitatis vel proſperitatis, ipſi æquo & lubenti animo ſervire debemus, nunquam adverſus adorandam ejus providentiam
Pſal. 122. 2. obmurmurare. „ Sicut oculi ſervorum in manibus dominorum ſuorum, „ ita oculi noſtri ad Dominum Deum noſtrum, donec miſereatur noſtri.„ Quicquid nobis hac in vita evenerit, Dei providentia adoranda
1. Reg. 3. 18. eſt. *Dominus eſt: quod bonum eſt in oculis ſuis faciat.* In adverſis pariter ac in proſperis; in damnis rerum temporalium non minus quam in eorum incremento, providentia divina laudanda eſt. *Dominus dedit* (ajebat Sanctus Job) *Dominus abſtulit: ſicut Domino placuit, ita factum eſt:*
Job. 1. 2. *ſit nomen Domini benedictum.*

Secundo, ipſo loquendi modo profiteri debemus nos a divina providentia totos in omnibus eventibus pendere. (*Libro* 1. *Quæſt.* 2. *Art.* 2. §. 53. *in fine*) Tertio fiduciam maximam divinæ providentiæ habere debemus.
Eccli. 2. 11. 12. (*Ibidem*) *Reſpicite filii nationes hominum; & ſcitote quia nullus ſperavit in Domino, & confuſus eſt. Quis enim permanſit in mandatis ejus, & deſpexit illum? Quoniam pius & miſericors eſt Deus, & remittet in die*
Pſal. 36. 25. *tribulationis peccata: & protector eſt omnibus exquirentibus ſe in veritate.* Non vidi *juſtum derelictum* (inquit Propheta) *nec ſemen ejus quærens panem.... Spera in Domino, & fac bonitatem, & inhabita terram, & paſceris in divitiis ejus.* Ne turberis, ne murmures, ſi temporalia ſubſidia
Ibid. verſ. 3. tibi deſint: Providentiæ Dei patris tui confide, qui tibi meliora ſervat. Fac bonitatem in terra Domini, in Eccleſia ejus, quam colit, quam rigat: & paſceris in divitiis ejus. Quæ ſunt divitiæ ejus terræ: *Divitiæ ejus, Deus ejus* (inquit S. Auguſtinus) *Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui.* Diſcerne petitiones cordis tui a petitionibus carnis. Cæcus eſt corpore, rogat ut illuminetur. Iſta rogat, quia & iſta
S. Auguſt. in Pſal. 36. Serm. 1. Deus facit, & iſta Deus præſtat: Sed rogant hæc etiam mali. Petitio hæc carnis. Infirmatur, rogat ſe ſalvum fieri: ſalvus fit moriturus. Et iſta petitio carnis eſt: & ſi qua ſunt talia. Petitio cordis quæ eſt? Fruitio Dei. *Deus cordis mei, & pars mea Deus in ſæcula.* Confide providentiæ ſapientiſſimi, potentiſſimi, beneficentiſſimi Domini. Dic cum Propheta:
Pſal. 72. 26. *Ego egenus & pauper ſum, Dominus ſollicitus eſt mei: Jacta in Dominum curam tuam, & ſpera in eum, & ipſe faciet.* Nimia de rebus temporalibus ſollicitudo a Chriſto damnata. Quando ſit lethale peccatum? (*Libro*
Pſal. 39. 27. 3. *De Peccatis, Cap.* 6. *Art.* 7. *Regula* 1.) Regnum & juſtitia Dei *bonum noſtrum* eſt, quod appetendum ut finis; cetera propter illud, ut *neceſſarium noſtrum.* (Ibidem) Sollicitudo temporalium rerum tripliciter illicita. (*Ibidem*) Labor exercendus, ſollicitudo tollenda. (*Ibidem*) Sollicitudo temporalium, etiam ea quę non repugnat fini caritatis, peccatum eſt, ſi ſuperflua ſit & anticipata. (*Regula* 2.) Fiducia in Providentia Dei. (*Ibidem*)

DOMI-

DOMINICA VI. POST FESTUM SS. TRINITATIS,

Attendite a falſis Prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ovium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoſcetis eos.. Omnis arbor bona fructus bonos facit: mala autem arbor malos fructus facit.. Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in Regnum cælorum: ſed qui facit voluntatem Patris mei qui in cælis eſt, ipſe intrabit in Regnum cælorum. Matt. vij.

CUm Chriſtus venerit in mundum, Evangelium ſuum tradiderit ac prædicaverit, paſſionem & mortem ſubierit, ut nobis iter ad Regnum cælorum panderet; nos munire etiam voluit Præceptor optimus contra illuſiones, quæ a via ſalutis nos avertere poſſunt, & in viam perditionis deducere. Ex triplici autem radice oriuntur illuſiones; primo ex prava directione: ſecundo ex erronea præſumptione. Tertio ex corrupta voluntate. Contra primam illuſionum cauſam nos munit Chriſtus, jubendo ut a falſis Prophetis caveamus, nec illorum nos committamus directioni. *Attendite a falſis Prophetis*. Contra ſecundam illuſionum cauſam nos munit, docendo, erroneam eſſe præſumptionem de fide bonis operibus deſtituta, quaſi ſufficiat illa ad ſalutem. *Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum*. Contra tertiam illuſionum cauſam nos munit, docendo, voluntatem noſtram Dei voluntati conformandam eſſe; nec noſtram, ſed ejus voluntatem faciendam, ut ad æternam beatitudinem perveniamus. *Sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cælis eſt, ipſe intrabit in regnum cælorum*.

I. Maximi momenti ad ſalutem eſt boni Directoris electio, maxime difficilis. Diſcernere enim an ſit ovis propria pelle induta, an lupus ovina pelle veſtitus, haud certe facile eſt. Recti tamen cordis attentio cum oratione conjuncta gratiam diſcretionis impetrat. Qui Deum ſincero animo querunt, conſcientias ſuas non committunt Directori, niſi moraliter certi ſint talem eſſe, qui ad Deum ducere valeat. Quæ dotes conſcientiarum Moderatoribus neceſſariæ? 1. Scientia divinæ & Eccleſiaſticæ legis ex Verbo Dei & ſacris Canonibus derivata. 2. Morum probitas & ſanctimonia. 3. Singularis prudentia. 4. Patientia & benignitas. 5. Sollicitudo ſalutis animarum. (*Lib. 2. Tract. de Sacram. Pœnitentiæ, Cap. 5. Art. 9.*) Pſeudo-Prophetæ ſunt, qui conſcientias dirigunt ſecundum opiniones laxiores, & minus tutas, (*Lib. 3. Tract. de Peccatis, Cap. 4. Art. unico. Regula* 13.) Laxiores & indulgentiores Directores minime eligendi.. Securitas a Directore data nihil prodeſt, niſi in Tribunali Dei accepta ſit. (*Ibid. Reg.* 14.) Laxiorum Directorum effigies a Spiritu Sancto delineata.. Doctorum ſanæ Moralis characteres. (*Ibid. Reg.* 15.) Falſi Prophetæ ſunt, qui viam tutiorem in dubiis eligendam non docent. (*Reg.* 17.) Falſi Prophetæ ſunt, qui in conſcientiæ rebus dant conſilium ſecundum opinionem quæ ipſis minus probabilis videtur, minuſque tuta: Vel qui judicium ſuum in ſacro Pœnitentiæ tribunali opinioni minus probabili & minus tutæ pœnitentis accommodant. (*Ibidem Reg.* 29. & 30.) Periculoſiſſima illuſio eſt varios adire Doctores ſeu caſuum Arbitros ea intentione ut ex eorum opinionibus ea eligatur, non quæ probabilior & tutior, ſed quæ commodior viſa fuerit. (*Ibidem Regul.* 31.) Id facientes decipi Deus permittit ad pravitatem cordis eorum puniendam, ut probat exemplum Regis Achab 3. Regum 22. „ Congregavit Rex Iſrael Prophetas, quadrin-

„ gentos

„ gentos circiter viros, & ait ad eos: Ire debeo in Ramoth Galaath ad „ bellandum, an quiescere? Qui responderunt: Ascende, & dabit eam Do- „ minus in manu Regis. Dixit autem Josaphat: Non est hic Propheta Domini „ quispiam, ut interrogemus per eum? Et ait Rex Israel ad Josaphat: Remansit „ vir unus per quem possumus interrogare Dominum: Sed ego odi eum, quia „ non prophetat mihi bonum, sed malum, Michæas. Achab Prophetas audire amabat, qui desideriis ipsius se accommodarent, ideo illum decipi permisit Dominus, & falsis Prophetis credere, quæ mortis illius & cladis Israelitici Exercitus causa fuit. „ Et ait Dominus: Quis decipiet Achab Regem „ Israel? Egressus est autem spiritus, & stetit coram Domino, & ait: „ Ego decipiam illum. Cui locutus est Dominus: In quo? Et ille ait: E- „ grediar, & ero spiritus mendax in ore omnium Prophetarum ejus. Et „ dixit Dominus: Decipies, & prævalebis: egredere, & fac ita.

II. Fides sine caritate & bonis operibus non sufficit ad salutem, (*Lib.* 1. *Quæst.* 1. *Art.* 5.) Arbor bona ex bonis fructibus cognoscitur. Arbor bona, cor rectum est, bona voluntas: Fructus boni, opera bona. Fructus boni, fructus Spiritus Sancti: Fructus mali, opera carnis. (*Galat.* 5. 19.) Cor sanctum est, vere Christianum, & a Deo probatum, cum vita vere Christiana & sancta est. Nulla arbor sterilis bona est. A malo abstinere non sufficit, & bonum facere necesse est, servare Dei mandata, ut ad vitam perveniatur æternam. *Omnis arbor bona fructus bonos facit*: *Mala autem arbor malos fructus facit*. Fructus boni ex caritatis; fructus mali ex cupiditatis radice oriuntur.. „ Non fructus est „ bonus, qui ex caritatis radice non surgit.., Fieri non potest ut steriliter „ boni simus: Sed boni non sumus quicquid steriliter sumus. Arbor enim bona fuctus bonos facit, Absit autem ut Deus bonus, a quo securis paratur arboribus non facientibus fructum bonum, excidat & in ignem mittat arbores bonas. Nullo modo igitur homines sunt steriliter boni: Sed qui boni sunt, possunt esse alii minus, alii magis mali. *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur*. Hæretici, qui justitiam semel habitam amitti numquam posse, aut justos in omnibus operibus suis peccare, pertinaciter contendunt, bonam arborem malos fructus facere posse, contra expressam Christi sententiam, consequenter asserunt: *Non potest arbor bona fructus malos facere*: *Neque arbor mala bonos fructus facere*. Per Christi gratiam voluntas bona: per se ipsam voluntas mala. Christiani per Baptismum non solius Fidei, sed universæ legis Christi servandæ debitores sunt. (*Lib.* 2. *Tractat. de Baptismo*, *Cap.* 8. *Propositione* 9.) „ Non omnis qui dicit mihi, Domine, „ Domine, intrabit in Regnum cælorum: Sed qui facit voluntatem Pa- „ tris mei qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum. Multi di- „ cent mihi in illa die, Domine, Domine, nonne in nomine tuo pro- „ phetavimus, & in nomine tuo dæmonia ejecimus, & in nomine tuo „ virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis: Quia nunquam no- „ vi vos: Discedite a me, qui operamini iniquitatem. „

S. August. Lib. de Spiritu & Lit. c. 14. Idem Lib. 4. Cont. Jul. c. 3.

III. Voluntas nostra Dei voluntati in omnibus conformanda est, voluntati utique per Scripturas sacras & legem ejus significatæ: Non nostra, sed ejus voluntas facienda. „ Sed omnis qui facit voluntatem Patris mei „ qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum. Id ut nobis a Deo tribuatur, in oratione petere docuit Christus Dominus: *Fiat voluntas tua sicut in cælo & in terra*. A Deo itaque postulandum est, ne voluntati nostræ nos permittat . . . Quid nomine voluntatis Dei, quam fieri petimur,

timus, intelligatur?.. Bonam voluntatem a Deo petimus, id eſt, caritatem . . Voluntati propriæ contraria caritas . . Petimus ne concedatur nobis a Deo, quod interdum ſuadente diabolo, tanquam bonum poſtulamus . . Quo præſertim tempore poſtulare debemus ut Dei voluntas in nobis ac de nobis impleatur?.. Animi moderationem poſtulamus, ut in ſtatu noſtro Deo fideliter ac tranquille ſerviamus . . Recti corde voluntatem Dei ſequuntur . . Perſeverantiam petimus, cum oramus ut voluntas Dei fiat . . Oramus ut faciamus quod Deus vult . . Voluntas Dei eſt, quam Chriſtus fecit & docuit . . Oramus, ut ſicut ab Angelis, ſic ab hominibus voluntas Dei adimpleatur: Ut ſicut in juſtis, ſic in peccatoribus voluntas Dei fiat: Ut Spiritu & carne Deo ſerviamus (*Lib.* 5. *de Oratione*, *Cap.* 2. *Art.* 6.)

In ſola humilitate confidendum. Porro totius humilitatis ſumma in eo poſita eſt, ut voluntas noſtra divinæ ſubjecta ſit voluntati, ut ait Propheta: *Nonne Deo ſubjecta erit anima mea?* Sed a creatura rationali voluntaria ſubjectio quæritur, ut voluntarie ſacrificet Domino, & confiteatur nomini ejus; non quia terribile & ſanctum, non quia omnipotens, ſed quia bonum eſt. Subjectionem autem iſtam triplicem eſſe neceſſe eſt, ut quod certum eſt Deum velle, id nos omnino velimus: Ut quod certum eſt Deum nolle, ſimiliter & nos execremur. Quod autem incertum eſt utrum velit an nolit, neque velimus ex toto, neque penitus non velimus. Ubi certa eſt Dei voluntas, omnino noſtra ſequatur, in his videlicet de quibus aliquid in Scripturis invenimus, aut ipſe Spiritus manifeſte clamat in cordibus noſtris quid ſentiendum ſit, ut eſt caritas, humilitas, caſtitas, obedientia, ceteræque virtutes: Hæc approbemus indubitanter & appetamus, quæ placere Deo ſcimus indubitanter. Sic & ea omnimodis odiſſe debemus, de quibus certum eſt quod oderit ea Deus, ut eſt apoſtaſia, fornicatio, iniquitas, impatientia. In his vero rebus de quibus nihil certum poſſumus invenire, nihil certum voluntas noſtra definiat: Sed magis pendeat inter utrumque, aut ſaltem neutri parti nimis adhæreat, cogitans ſemper ne forte altera pars Deo magis placeat, & parati ſimus voluntatem ejus ſequi in quamcumque partem eam cognoverimus inclinare. Sic experiemur quod ſcriptum eſt: *Pax multa diligentibus legem tuam, & non eſt illis ſcandalum.*

Pſalm. 61.

S. Bernard. Serm. 26. De Diverſis.

Pſalm. 118.

DOMINICA VII. POST FESTUM SS. TRINITATIS.

Et ego vobis dico: Facite vobis amicos de Mammona iniquitatis: Ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Luc. xvj. 9.

DIvites qui pauperibus eleemoſynas pro viribus ſuis non erogant, ſunt infideles œconomi, & villici iniqui, bona Domini ſui diſſipantes. Dei enim univerſorum Domini, cujus eſt terra & plenitudo ejus, divitiæ ſunt, qui earum adminiſtrationem & diſpenſationem divitibus commiſit, & ut per eos quaſi providentiæ ſuæ vicarios pauperum indigentiæ ſubveniret. Iſtud officium ſi neglexerint, clamor pauperum ad Deum aſcendit, ille vero in tremendo judicii die poſtulabit a divitibus rationem adminiſtrationis bonorum quæ illis diſpenſanda commiſit: *Redde rationem vilicationis tuæ*. Tantum abeſt ut eorum laudaturus ſit prudentiam: Imo eorum imprudentiam condemnabit & immanem duritiem. Imprudentiam quidem, quod ratione ſua & induſtria in ſæculi negotiis ſatis feliciter

uſi, fide ſua in negotio ſalutis æternæ, quod *Unum neceſſarium eſt*, uſi non ſint; & cum per eam *filii lucis* eſſent, ſecundum eam non agentes facti ſint filii tenebrarum: Duritiem, quod fratrum ſuorum, imo Chriſti in iis eſurientis & mendicantis inopiæ & calamitati miſerti non fuerint, nec illi ſubvenerint: Imprudentiam, quod ſibi non conciliaverint *amicos*, a quibus reciperentur *in æterna tabernacula*: Duritiem, quod illorum miſeriæ temporali compaſſi non fuerint, quos Dei amicos eſſe dubitare non debeant: Immo nec animæ ſuæ miſerti fuerint, quam ab æterna miſeria pœniſque redimere & ſervare eleemoſynis ſuis poterant. Quoniam igitur Evangelica Parabola, quam hodie nobis proponit Eccleſia, ad Eleemoſynæ neceſſitatem & utilitatem docendam & perſuadendam tota collineat; hoc etiam erit Sermonis noſtri argumentum. 1. Divitibus obligatio eleemoſynam erogandi divino præcepto impoſita eſt: *Redde rationem villicationis tuæ*. 2. Magnæ utilitates & fructus ex eleemoſynis in eos redundantes, illos ad juvandos pauperes excitare debent. *Ego dico vobis, facite vobis amicos de Mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula*. 3. Non ſolum obdurationis adverſus miſericordiam, & violatæ caritatis, ſed etiam graviſſimæ imprudentiæ rei ſunt divites, qui eleemoſynam pauperibus non erogant pro facultatum ſuarum ratione, & ipſorum pauperum indigentia. *Filii hujus ſæculi prudentiores filiis lucis in generatione ſua ſunt.*

I. Eleemoſynæ preceptum explicatur (*Lib. 3. Tract. de Peccatis, Cap. 6. de Avaritia. Art. 9. de obduratione contra miſericordiam, quæ una eſt ex Avaritiæ filiabus, Regulis* 5. 6. 7. 8. & 9.) Duritia erga pauperes, cauſa damnationis divitum (*Regula* 5.) Chriſtus reprobis in judicio ſolas eleemoſynas pauperibus negatas exprobrabit. (*Regula* 7.) Caritatem non habet, qui neceſſitatibus pauperum, etiam communibus de ſuperfluis ſuis non ſubvenit. (*ibid.*) Superflua divitum pauperibus debentur. (*ibidem.*) Filii, *Eleemoſynam pauperis ne defraudes . . . Declina pauperi ſine triſtitia aurem tuam, & redde debitum tuum, & reſponde illi pacifica in manſuetudine*. Divites qui ſuperflua ſua pauperibus non erogant, ut raptores, in judicio Dei punientur. [*ibidem.*] Dives non de ſuo, ſed de rebus Dei donat pauperi, cum eleemoſynam erogat. (*ibid.*) Mendici Dei ſunt omnes homines, etiam divites. Ut a Deo impetrent ejus dona, neceſſe eſt ut dent pauperibus (*ibidem.*) Uberior ac largior eſſe debet Chriſtianorum eleemoſyna, quam Phariſæorum. (*ibidem*) Eleemoſyna juſtitiæ debitum (*ibidem.*) Non abſolvendi, qui ſuperflua ſua pauperibus non erogant. (*ibidem.*) Superflua ſua pauperibus erogare, non eſt meri conſilii, ſed præcepti. (*ibidem.*)

Eccli. 4. 1. 2.

II. Non modo Chriſti præceptum, ſed & ſpirituales fructus ex eleemoſyna provenientes, ad illam erogandam Chriſtianum hominem incitare debent. [*Lib. 4. de Decalog. Cap. 3. Art. 11. Reg. 23.*] Eleemoſyna a peccato & a morte liberat. (*ibidem*) Eleemoſyna alter quodammodo baptiſmus (*ibidem.*) Qui eleemoſynam erogant, Chriſtum ſibi faciunt debitorem (*ibidem.*) Deo fœnerantur (*ibidem.*) Chriſtus in omnium pauperum univerſitate mendicat (*ibidem.*) Pudendum quod ſervi diaboli majora ipſi munera erogant, quam Chriſto qui ſervos ejus ſe profitentur (*ibidem.*) Severiori examine pauperes non ſunt diſcutiendi, nec curioſius inquirendum an paupertatem ſimulent. Modus tamen ſervandus eſt, ne in indignos & minus indigentes profundatur, quod dignioribus

& magis

& magis indigentibus debetur. (*Reg.* 26.) Non obviis tantum pauperibus eroganda eleemosyna, sed pauperes quærendi, & illis maxime subveniendum, qui præ verecundia petere non audent. (*Regula* 27.) Eleemosyna Christiana liberalis & copiosa esse debet, juxta facultatum uniuscujusque rationem. (*Regula* 28.) Deus coronat voluntatem, ubi non invenit facultatem. (*ibidem*) Artifices ipsi aliquid ex operarum suarum stipendiis seponere debent ad subveniendum pauperibus. „ *Labo-* Ephes. 4. 28.
„ ret operando manibus suis quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti. „ Eleemosyna prompte & hilariter eroganda. (*Regula* 29. & 30.) Eleemosyna Christiana humilis esse debet (*Regula* 31.) Christiana eleemosyna justa sit, necesse est, ex bonis scilicet propriis, non ex alienis & male partis. (*Regula* 32.) Neque enim hæc verba Christi, *Facite vobis amicos ex mammona iniquitatis*, significant ex divitiis injuste acquisitis eleemosynas faciendas esse: Sed divitiæ iniquæ vocantur, vel quia sæpe fructus sunt aut semina & instrumenta vitiorum; vel quia soli iniqui bona illa temporalia veras divitias existimant atque ut tales amant, cum justi sola bona spiritualia veras esse divitias credant, eaque rebus omnibus anteponant. *Mammona iniquitatis ob hoc a Domino* S. August. lib. 2. Quæst. Evang. q. 35.
appellata est ista pecunia, quam possidemus ad tempus, quia Mammona divitiæ interpretantur: Nec sunt istæ divitiæ nisi iniquis, qui in eis constituunt spem atque copiam beatitudinis suæ: a justis vero cum hæc possidentur, est quidem ista pecunia, sed non sunt illis divitiæ nisi cæleſtes & spiritales, quibus indigentiam suam spiritaliter supplentes, excluſa egeſtate miseriæ, beatitudinis copia ditantur. Vocantur denique mammona iniquitatis, quia divites illas inique existimant suas esse, cum sint alienæ, solo dispensationis titulo nobis commissæ; qui sensus maxime congruit parabolæ, in qua Deus homini diviti comparatur, nos villicis, bona temporalia, & talenta quælibet bonis alienis, quæ villicus iste in fraudem sibi vendicavit. *Si ergo in iniquo mammona fideles non fuistis: Quod verum est,* Luc. 16. 11.
quis credet vobis? Et si in alieno fideles non fuistis: Quod vestrum est, quis 12.
dabit vobis? Alienum vocat Christus, quod iniquum mammona paulo ante dixit, quia terrenas divitias nec pleno jure possidemus, sed precario, ut œconomi Dei; nec in nostra sunt potestate ut eas habeamus vel servemus, nec eas nobiscum auferre possumus morientes. *Ne timeas cum* Psal. 48. 17.
dives factus fuerit homo, & cum multiplicata fuerit gloria domus ejus: Quoniam cum interierit non sumet omnia, neque descendet cum eo gloria ejus.

III. Imprudentes sunt divites qui eleemosynas non erogant; quia sibi in futurum non consulunt, quia judicem suum sibi propitium reddere non curant; quia patronos & amicos apud ipsum sibi conciliare non student: quia terrena bona cæleſtibus, temporalia æternis anteponunt. *Filii hujus sæculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt.* In justis omnibus est vera prudentia, sine qua nulla vera virtus est. In peccatoribus non est vera perfectaque prudentia. (*Lib. 3. Tract. de Virtutibus, Art. 2. §. 4.*)

DOMINICA VIII. POST FESTUM SS. TRINITATIS.

Ut appropinquavit, videns civitatem, flevit super illam, dicens: Quia si cognovisses & tu, & quidem in hac die tua quæ ad pacem tibi: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Luc. XIX. 41. 42.

CHristum risisse non legimus, flevisse legimus tum ob mortem amici sui Lazari; quæ mortis Animæ per peccatum typus erat; tum ob

cæcitatem, obdurationem, ingratitudinem Judæorum, & calamitatum ipsis imminentium magnitudinem in excidio Jerusalem a Tito & Vespasiano Romanis Imperatoribus. Lacrymæ Christi nos docent quas ob causas lugere debeamus, scilicet, non esse lugendum ob rerum temporalium damna, ob frustratas cupiditates, ob tristes & male fortunatos eventus, sed ob Dei offensam cum a nobis, tum ab aliis peccatoribus; ob Ecclesiæ mala; ob imminentia animæ nostræ pericula, certamque perditionem, nisi Deus misericordia sua nos præveniat & adiuvet ad agendam pœnitentiam. Anima nostra Jerusalem mystica est, Dei summi civitas, in qua per fidem & caritatem inhabitat. Validis ac firmis propugnaculis munita est. Salvator murus ejus est & antemurale, custodes Angelos habet die ac nocte vigilantes ad propulsandum hostem; divinæ gratiæ præsidio firmata est: Præclaris virtutum ac donorum ædificiis ornata, diabolo invidiam movet. Verum digna lacrymis est, si non cognoscat tempus visitationis per Christum suę; si non attendat ad ea ex quibus ejus salus, pax & felicitas æterna dependet: si spernat „ Visce- „ ra misericordię Dei nostri, in quibus visitavit nos Oriens ex alto, & porro nos quotidie visitare pergit monendo per Pastores, per Concionatores, per librorum sacrorum & piorum lectionem, per bona exempla servorum suorum; corripiendo per flagella sua; inspirando per gratiam suam sancta desideria, pios affectus, bonam voluntatem: Si (inquam) oculos claudat, ne videat quid sibi sit agendum ut Dei visitatio sibi non sit inutilis, digna lacrymis est; quia eo miserior est, quo miseriam suam non cognoscit. Nihil quippe miserius misero non sibi miserente. *Si cognovisses & tu*, o peccator, mala tibi imminentia, fleres: Nunc autem quia nescis quod imminet, exultas. *Et quidem in hac die tua quæ ad pacem tibi*. In hac die salutis, quæ tua est, quæ tibi datur a Deo ut vitam æternam merearis: In hac die quam sequetur dies altera, quæ tua non erit, sed Domini, dies magna & terribilis: Post quam nox æterna erit malis, in qua non poterunt operari. In hac die non cognoscunt, quia oculos aperire nolunt, sed rebelles sunt lumini. *Noluit intelligere ut bene ageret: adstitit omni viæ non bonæ . . Excæcavit illos malitia eorum*. In hac die tua. *Suam diem habet anima perversa, quæ transitorio gaudet in tempore: Cui ea quæ adsunt, ad pacem sunt: Quia dum rebus temporalibus lætatur, dum honoribus extollitur, dum in carnis voluptate resolvitur, dum nulla venturæ pœnæ formidine terretur, pacem habet in die sua, quæ grave damnationis suæ scandalum in die habebit aliena*. Tunc enim affligenda & crucianda est, cum justi lætabuntur: Et cuncta quæ modo ei ad pacem sunt, in amaritudinem vertentur. *Ducunt* enim *in bonis dies suos: & in puncto ad infernum descendunt*. Quam plangendi, qui *Lætantur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis*? Semel Christus super civitatem perituram flevit: quotidie per Ecclesiam suam, per electos suos, super Christianos perituros lacrymas fundit. Plangit, inquam, eos qui nesciunt cur plangantur. *Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis . . . Utinam saperent, & intelligerent, & novissima providerent!*

Psal. 35. 4. Sap. 2. 21.

S. Gregor. Homil. 39. in Evang.

Job. 21. 13.

Prov. 2.

Judæorum cladem, Hierosolymorum excidium, Judaicæ Reipublicæ eversionem imminentem prædicit ac deflet Christus Jesus. Hæc mala vindice Deo ipsis contigerunt, eo quod non cognoverint tempus visitationis suæ, quod Christum Jesum Dei Filium non receperint, nec ipsi crediderint, sed morti tradiderint & crucifixerint. Temporalis hæc clades figura & umbra fuit suppliciorum æternorum, quæ Deus ultionum parat

Deuter. 32. 29.

illis

illis qui misericordiam ejus contemnunt. Longe gravius Christianorum, quam Judæorum crimen est, si visitationis suæ tempus non cognoscant, quia majoribus a Deo beneficiis cumulati sunt. *Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui Filium Dei conculcaverit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & Spiritui gratiæ contumeliam fecerit? Scimus enim quia dixit: Mihi vindicta, & ego retribuam. Et iterum: Quia judicabit Dominus populum suum. Horrendum est incidere in manus Dei viventis.* Anima peccatrix e corpore migrans, dæmonibus tradetur, qui illam ad inferos detrudent, corpore interim in terram prostrato, a vermibus corroso, in putredinem & pulverem redacto. Coangustabitur undique igne qui non extinguetur, verme qui non morietur, cruciata; criminum suorum, cogitatione, locutione, opere, omissione perpetratorum imagine menti semper obversante territa. Filii ejus, consilia, desideria, cogitationes, molitiones perversæ cadent, dissipabuntur, evanescent. *In illa die peribunt omnes cogitationes eorum.* Nullum in ea relinquetur spiritalis ædificii vestigium, nihil gratiæ, nihil virtutum ac donorum, nulla præteritorum (si quæ forte fecit, dum erat in corpore) bonorum operum memoria. *Omnes justitiæ ejus quas fecerat, non recordabuntur.* Nulla spes erit reædificationis & salutis. *Circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te, & congustabunt te undique. Et ad terram prosternent te, & filios tuos qui in te sunt, & non relinquent in te lapidem super lapidem: eo quod non cognoveris tempus visitationis tuæ.*

Hebr. 10. 29. 30. 31.

Ps. 145. 4.

Ezech. 16. 24.

Ut extrema hæc mala a nobis avertamus, de novissimis nostris serio cogitandum est: *Memorare novissima tua, & in æternum non peccabis.* Deflenda sunt peccata nostra, & pœnitentiæ lacrymis abstergenda. Jungenda lacrymis oratio fervens ac perseverans pro remissione peccatorum, aliaque bona opera. *Deduc quasi torrentem lacrymas per diem & noctem: non des requiem tibi, neque taceat pupilla oculi tui. Consurge, lauda in nocte, in principio vigiliarum: effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini: Leva ad eum manus tuas, pro anima parvulorum tuorum, qui defecerunt in fame, in capite omnium platearum.* „ Omni tempore „ lacrymas per compunctionem cordis effundere debemus, qui Auctorem nostrum nostris iniquitatibus offensum non ignoramus. Non dis„ solvamur pigra inertia, nec per desidiam & vanam securitatem ces„ set a lacrymis oculi nostri pupilla: præoccupemus faciem ejus: La„ vemus per singulas noctes lectum nostrum, lacrymis stratum nostrum „ rigemus. Consurgamus nocte, laudemus in principio vigiliarum, cor „ nostrum sicut aquam effundamus coram Deo. Consurgit in nocte, „ qui in tribulatione præsentis vitæ torporem a se excutit negligentiæ. „ Laudat in principio vigiliarum, qui in omni conversatione sua stre„ nuum se exhibet & cautum, & quicquid adversitatis patitur, totum „ ad confessionem laudis Dei convertere nititur. Effundit sicut aquam „ cor suum ante conspectum Domini, qui ex intimo affectu cordis pro„ ducit lacrymas compunctionis. *Sacrificium* enim *Deo spiritus contribu„ latus: cor contritum & humiliatum Deus non despiciet.* Levat ad Domi„ num manus suas pro animabus parvulorum suorum, qui defecerunt „ fame in capite omnium compitorum, qui operationem misericordiæ „ pro humilibus & parvulis Christi membris, fame & siti laborantibus „ adhibet ex sincera dilectione. *Nullum enim munus Deo acceptabilius est quam compunctio cordis prolata ex radice veræ dilectionis.*

Thren. 2. 18. 19.

S. Hier. Lib. 1. in Lam. Jer.

Quamvis porro in omni loco Deus orari possit ac debeat, maxime tamen in Templo, quæ Domus est orationis. Quanta autem veneratione, reLuc. 19. 45. 46. verentia, modestia in templis adesse & orare debeamus, docet Jesus, qui *Ingressus in Templum, cœpit ejicere vendentes in illo & ementes, dicens illis: Scriptum est, Quia domus mea domus orationis est: Vos autem fecistis illam speluncam Latronum.* (Vide *Lib.* 5. *De Oratione Cap.* 1. *Art.* 9. *n.* 6.)

DOMINICA IX. POST FESTUM SS. TRINITATIS.

Omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur.
Luc. xviij. 14.

SUperbia & ostentatio in Pharisæo damnata: Humilitas in Publicano commendata. Superbiæ characteres. 1. In se confidere, ac de externa justitia præsumere; ceteros aspernari. *In se confidebant tanquam justi, & aspernabantur ceteros . . . Non sum sicut ceteri hominum, velut etiam hic Publicanus*: Characteres humilitatis, se peccatorem agnoscere & confiteri venia dignum: in sola Dei misericordia confidere, eamque corde contrito implorare. *Publicanus a longe stans, nolebat nec oculos ad cælum levare: sed percutiebat pectus suum, dicens: Deus, propitius esto mihi peccatori.* Superbia Pharisæi ejus orationes, jejunia, eleemosynas, opera omnia alias per se bona, inania reddit: Publicani humilitas omnia ejus peccata operit & abstergit. Humilitas sinceræ conversionis, Superbia impœnitentiæ signum est. Abominatio Domini superbus Pharisæus: Deliciæ Dei humilis Publicanus, de longinquo stabat: sed Deus confitenti propinquabat, quia *Prope est Dominus his qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu salvabit.* „ Publicanus a longe stans, nolebat nec oculos ad „ cœlum levare: sed percutiebat pectus suum dicens: Deus, propitius esto mihi peccatori. „ *Tunsio pectoris, obtritio cordis* . . Oculos ad cælum levare non audebat, quia seipsum respiciebat. Se attendebat ut sibi displiceret, & sic Deo placeret. *Ipse sibi judex erat*, ut Christus *intercederet: ipse puniebat, ut ille liberaret; ipse accusabat, ut ille defenderet.* Habebat & Pharisæus peccata, sed perversus, & *nesciens quo venisset, erat tanquam in statione Medici curandus, & sana membra ostendebat, vulnera tegebat, Deus tegat vulnera, noli tu. Nam si tu tegere volueris erubescens, Medicus non curabit.* „ Gratias tibi ago, aiebat Pharisæus, „ fatebatur se a Deo accepisse quod habebat. Unde ergo superbus? Non „ quia de bonis suis Deo gratias agebat, sed quia super alterum se de „ bonis extollebat. Descendit hic Publicanus humilis in domum suam „ justificatus. Humilis ejus oratio veniam illi peccatorum impetravit: Superba Pharisæi oratio tantum abest ut deleverit ejus peccatum, ut etiam illi facta sit in peccatum. Quoniam *Excelsus Dominus, & humilia respicit, & alta a longe cognoscit . . . Hunc humiliat, & hunc exaltat*: humiliat superbum, exaltat humilem. *Dico vobis, Descendit hic justificatus in domum suam ab illo; quia omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat exaltabitur.*

Psal. 33. 19.

S. August.

Psal. 137. 6.

Psal. 74. 8.

I. Superbia primum gravissimumque omnium peccatorum est . . Alia peccata graviora facit. (*Lib.* 3. *Tract. de Peccatis, Cap.* 5. *Art.* 5.) Deus singulare veluti certamen contra superbiam suscipit, tanquam injuriæ suæ propulsator. (*ibidem.*) Ad curandum superbiæ tumorem

Deus

Deus humilis venit . . Morbi magnitudo ex vi pretioque medicinæ æſtimanda. (*ibidem*.) Ad ſanandam ſuperbiam Deus permittit interdum ut ſuperbi ruant in peccata carnalia . (*ibidem*.) Superbia vitiorum omnium periculoſiſſimum. In virtutes omnes graſſatur . Juſtis maxime inſidiatur. (*ibid. Art.* 6.) Juſti perpetuo vigilare debent ne ſuperbia ſubrepat. (*ibidem*.) In hominis anima ultima deſtruitur. (*ibidem*.) Quatuor ſuperbiæ ſpecies. (*Art.* 7.) Superborum hominum characteres. (*ibidem*.)

II. Humilitatis neceſſitas ad ſalutem æternam. (*Art.* 8.) Humilitatis excellentia. (*ibidem*.) Humilitas hominem Deo ſubjicit. (*Art.* 9.) Humilitas Chriſtiana facit ut homo ceteris omnibus hominibus ſe poſtponat. (*ibidem*.) Duo Chriſtianæ humilitatis cardines , cognitio Dei , & cognitio ſui. (*ibidem*.) Non cognitione ſolum, ſed affectu, ceteris omnibus hominibus ſe poſtponere Chriſtianus homo debet. (*ibidem*.) Duodecim Chriſtianæ humilitatis gradus [*Art.* 10.] Ad humilitatem movere nos debet originis noſtræ ac miſeriæ multiplicis conſideratio, & exemplum Chriſti, qui ad hoc natus eſt, vixit paſſus & mortuus eſt , ut humilitatem doceret. (*Art.* 11.) Multi humiliantur , pauci vere ſunt humiles. (*ibidem*.)

Non ſum ſicut ceteri hominum : jejuno bis in ſabbato &c. Jactantia velut peſtis fugienda (*Art.* 16.) Jactantia virtutes inanes , bona opera infructuoſa reddit. (*ibidem*.) Jactantia mortale peccatum eſt, cum aliquis jactando ſe ipſum, prorumpit in contumelias aliorum , ut ſuperbus Phariſæus Publicano inſultans. (*ibidem*, *Regula* 2.) Gratiam & virtutem perdunt, qui de illis ſe jactant. Sic perdidit Rex Ezechias theſauros, quos Babyloniorum Legatis oſtendit. Sic Judæi perdiderunt Arcam, propter quam ſe jactabant, & a Philiſtæis abductam viderunt. *Tradidit in captivitatem virtutem, eorum & pulchritudinem eorum in manus inimici.* Pſal. 77. 65.

Hinc Eliſæus Propheta ſervo ſuo Giezi miſſo cum baculo ſuo ad puerum ſuſcitandum, juſſit ut neminem in via ſalutaret, neminem alloqueretur, nemini reſponderet etiam benedicenti. *Sciebat* enim *eum eſſe honoris & inanis gloriæ cupidum, & futurum ut occurrentibus in via ſui curſus cauſam indicaret : inanis autem gloria impedimento eſſe ſolet ne fiat miraculum.* 4. Reg. 4. B. Theodoret. quæſt. 17. in 4. Regula.

„ Vani filii hominum, mendaces filii hominum in ſtateris , ut deci-
„ piant de vanitate in idipſum. Inſipiens tu , qui merces congregas in
„ ſaccum pertuſum : qui theſaurum tuum alieno in ore conſtituis :
„ ignoras quod arca iſta non clauditur, nec ſeras habet ? Quanto me-
„ lius ſapiunt , qui theſaurum ſuum ipſi ſibi ſervant, aliis non commit-
„ tunt ? Verum numquid ſemper ſervabunt ? Numquid ſemper abſcon-
„ dent ? Veniet cum manifeſta erunt abſcondita cordis: Quæ vero fue-
„ rint oſtentata, non comparebunt. Hinc eſt quod veniente Domino
„ fatuarum virginum lampades extinguuntur : & qui receperunt mer-
„ cedem ſuam, a Domino neſciuntur. Propterea dico vobis, chariſſimi,
„ Utile eſt abſcondere magis quam oſtentare , ſi quid habemus boni :
„ ſicut & mendici cum eleemoſynam petunt, non pretioſas veſtes oſten-
„ dunt, ſed ſeminuda membra , aut ulcera ſi habuerint , ut citius ad
„ miſericordiam videntis animus inclinetur. Quam regulam Publicanus
ille ſervavit multo melius Phariſæo, & ideo *deſcendit juſtificatus ab illo*, id eſt, præ illo. *Omnis qui ſe humiliaverit, exaltabitur*. Chriſtus *In humilitate docuit omnia fidei nomina & præmia contineri.* S. Bernard. Serm. 4. de Adventu Domini. S. Hilarius in Pſalm. 118. Litt. 20.

DOMINICA X. POST FESTUM SS. TRINITATIS.

Adducunt ei surdum & mutum, & deprecabantur eum, ut imponat illi manum. Marci vij. 32.

I. PEccatoris sibi ipsi relicti æger ille homo figura est. Surdus est & mutus. Obturatas aures habet, maleque affectas, ne doctrinam salutis, ne Dei vocem sive per Ministros suos, sive per seipsum ad cor ejus loquentis audiat, & percipiat. Mutus est, ita ut miseriam suam confiteri non possit, Deique misericordiam & gratiam Salvatoris implorare. Peccatum originale duplex illa consequitur impotentia: per actuale peccatum mortale augetur, & ad eum quandoque gradum pervenit permittente Deo vindice, ut peccator nihil penitus audiat eorum quæ ad salutem suam pertinent, ac penitus obmutescat, linguam habens ad confessionem peccatorum suorum, ad implorandam opem cœlestis Medici, ad Deum orandum, invisibili vinculo impeditam. Unum enim peccatum alterius pœna est. (*Lib. 3. Tract. de Peccatis, Cap. 3. num. 7.*) Id significat Deus per Prophetam, Christo interprete: *Vade, & dices populo huic: Audite audientes, & nolite intelligere: & videte visionem, & nolite cognoscere. Excœca cor populi hujus, & aures ejus aggrava: & oculos ejus claude: ne forte videat oculis suis, & auribus suis audiat, & corde suo intelligat, & convertatur, & sanem eum.* Surditas hæc & linguæ impedimentum, mala sunt eo magis deploranda, quo voluntaria. *Furor illis secundum similitudinem serpentis, sicut aspidis surdæ & obturantis aures suas, quæ non exaudiet vocem incantantium, & venefici incantantis sapienter.* Sic Judæi auribus incircumcisi, S. Stephani divinis sermonibus aures claudebant: *Dissecabantur cordibus suis, & stridebant dentibus in eum: & continuerunt aures suas.*

Isai. 6. 9. 10.

Matth. 13. 14.

Psal. 57. 5.

Act. 7.

II. Homines surdos & mutos Ecclesiæ fides ad Jesum adducit per baptismum primo, deinde per pœnitentiam sanandos. *Et adducunt ei surdum & mutum, & deprecabantur eum ut imponat illi manum.* Manus imponuntur baptizandis, digitum saliva intinctum in eorum aures Sacerdos immittit, interioris hominis aures per baptismi gratiam aperiendas significans, ut doctrinam salutis audire valeat, divinisque mandatis obedire. De hac audiendi facultate non semel ait Christus: *Qui habet aures audiendi, audiat.* AURES *audiendi, ipsum est donum obediendi.* Aures hominis interioris aperiuntur in baptismo, ut *verbum fidei audiat*: nam *Fides ex auditu: auditus autem per verbum Christi.* Digiti contactu & immissione in aures, dona Spiritus Sancti designantur, qui *dextræ Dei digitus* est. Salivæ inunctione significatur rerum cœlestium sapor & gustus. Homini enim veteri, homini animali non sapiunt quæ Dei sunt: at homo per gratiam baptismi renovatus, si in ea permaneat, sapit ea *quæ sursum sunt, non quæ super terram*: & gustat *quam suavis* est *Dominus*. Sacro ritui Sacerdos baptizans adjungit hæc verba Christi surdum hominem sanantis; *Ephpheta, quod est, adaperire*: ut Dei verbo interioris hominis renovationem fieri doceamur. *Jam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis.* Lapsos etiam post baptismum homines, quos mortale peccatum surdos rursus & mutos effecit, Pastores Ecclesiæ, Concionatores, pii quique Christiani caritate Dei & proximi flagrantes, adhortationibus suis, fraterna correptione, pia solicitudine, ferventibus precibus, sanctis exemplis ad Jesum adducunt: & *deprecantur eum ut imponat*

S. Aug. lib. de dono Persev. c. 14.

Jo n. 15. 3.

ponat illis manum: ut cor eorum aperiat veritati, ut veritatis & legis suæ amorem illis inspiret, ut veritatem quam credunt, voce & operibus confitendi vires per gratiam suam tribuat. Mutus enim permanet, qui Christi gratiæ & fidei moribus suis non respondet, qui clamare ad Dominum de profundis non potest, qui illum vita sancta non benedicit.

„ Ne simus strepentes vocibus, & muti moribus... Qui contemnit mun- S. August. Serm. 88. alias de verbis Domini
„ dum, clamat ad Christum. Qui spernit sæculi voluptates, clamat ad
„ Christum. Qui vicit, non lingua, sed vita, Mihi mundus crucifixus est,
„ & ego mundo, clamat ad Christum. Qui dispergit & dat pauperibus, ut
„, justitia ejus maneat in sæculum sæculi, clamat ad Christum... „ Mutus
„est, qui factis non clamat.

III. Ut ab interiori surditate, & invisibili impedimento linguæ liberemur ac sanemur per gratiam Salvatoris, facere debemus quod fecit ipse surdum & mutum hominem sanans. 1. Secedendum a turba, relinquendæ peccati occasiones, sæculi societates, mundus animo & affectu deserendus. *Nolite conformari huic sæculo... Nolite diligere mundum*. Impossibile est enim ut quis tangat picem & non inquinetur ab ea. *Totus mundus in maligno positus est*. Christi gratiæ nos e turba vocanti, & seorsum ducenti obediendum, si salvi esse volumus. *Et apprehendens eum de turba seorsum, misit digitos suos in auriculas ejus, & exspuens tetigit linguam ejus*. In mundo spiritualis surditas contrahitur: a mundo recedendum, ut curetur per operationem gratiæ Christi, quia *Non in commotione* 3. Reg. 19. 11. *Dominus*. 2. Suspiciendum in cælum est: peccator a Deo aversus in terram oculos suos declinavit: *Oculos suos statuerunt declinare in terram*. Psal. 16. 11. Ad cælum igitur attollendi sunt oculi cordis, ad Deum convertendi sunt, quia *Auxilium meum a Domino*: *Adjutorium nostrum in nomine Domini*, qui sanat omnes infirmitates nostras; & cujus misericordia magna est super nos. Suspiciendum in cælum, unde per peccatum exulamus, & quo per Christi gratiam revocamur. Orandus *Pater noster qui est in cælis*, quamvis ubique sit. (*Lib. 5. De Oratione, Cap. 2. Art. 3. & Lib. 1. Tract. de Fide & Symbolo, Quæst. 2. Art. 1. §. 10.*) Oculi mentis in cælum convertendi: Quia *Omne datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est, descendens a Patre luminum*. Jacob 1. 17. Gemendum corde contrito pro peccatis nostris: *Et suspiciens in cælum ingemuit*. Meminerimus Christum pro nobis ingemuisse, miseriis nostris compatientem. Ingemiscit Medicus, & non ingemiscet ægrotus? *Spiritus Sanctus postulat pro nobis gemitibus ine-* Rom. 8. 26. *narrabilibus*: id est, cum gemitibus postulare nos facit. *Hoc negotium*, S. August. ait sanctus Augustinus, *plus gemitibus, quam sermonibus agitur; plus fletu, quam affatu. Ponit autem lacrymas nostras in conspectu suo, & gemitus noster non est absconditus ab eo, qui omnia per verbum condidit, & humana verba non quærit*. Epist. 130. alias 121. Gemat peccator, infirmitatem & impotentiam suam ad audiendum & recte loquendum sine Dei gratia cognoscens, & S. August. *oret gemitu voluntatis, ut impetret donum facultatis*. Si quidem *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis, sed omnis sufficientia nostra ex Deo est*: & *Nemo potest dicere, Dominus Jesus, nisi in* 1. Cor. 12. 3. *Spiritu Sancto*. Orantibus, gementibus, pœnitentibus merita sua Jesus applicabit: aperientur in nobis aures interioris hominis, gratia ejus operante, solvetur lingua nostra in Dei laudes, loquetur *quasi sermones Dei*; gratiæ Christi vim & admirabimur & prædicabimus: *Et eo amplius admirabantur, dicentes: bene omnia fecit: & surdos fecit audire, & mutos loqui*.

DO-

DOMINICA XI. POST FESTUM SS. TRINITATIS.

Diliges proximum tuum sicut teipsum. Luc. x. 27.

HOC Legis naturæ præceptum est, in Lege Mosaica renovatum, cum lex naturæ in hominum cordibus per peccatum oscurata esset; in Lege tandem Evangelica a Christo Jesu magis explicatum. Hæc post primum & maximum de dilectione mandatum, summa Legis est. *In Lege quid scriptum est; Quomodo legis?* His verbis Christus interrogat Legisperitum qui tentaturus illum surrexerat, quærens quid facto esset opus ad vitam æternam possidendam. Ille vero respondens dixit: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua: & proximum tuum sicut te ipsum*. Pha-
Matth. 22. 40. risæi responsum Jesus approbat: *Recte*, inquit, *respondisti: hoc fac & vives*. *In his duobus mandatis*, ait alibi Christus, *universa Lex pendet & Prophetæ*. De primo præcepto Sermonem alias habebimus. Hodie de secundo agendum, quod præcipue Legislator noster ac Salvator proposita Samaritani parabola explicuit: & id quidem impræsentiarum sufficiet ad
Rom. 13. 8. Galat. 5. 14. plenitudinem Legis exponendam. Nam, ut docet Apostolus, *Qui diligit proximum, legem implevit .... Omnis lex in uno sermone impletur: Diliges proximum tuum sicut te ipsum* ... Qua ratione tota lex dilectione proximi impleatur? (*Lib. 4. de Decalogo. Cap. 2. Art. 6.*) Unumquemque vestrum convenio, Auditores, *In lege quid scriptum est? quomodo legis?* Quid in Lege Dei scriptum sit, vos minime ignorare confido; sed vereor ne ad illam non satis attendatis. Timeo ne ignoretis quis sit proximus, quod ignorabat Legisperitus ille qui Christo quæstionem proposuit tentans illum, *Quis est meus proximus?* Tria ergo docebo vos præsenti Sermone. 1. Quis sit proximus? & quæ sit regula secundum quam proximi dilectio mensuranda est. 2. Quæ sint officia dilectionis proximo debitæ secundum Dei legem? 3. Quod sit exemplar cui nos in exhibendis hujus dilectionis officiis conformare debemus?

I. Omnis homo proximus est noster, etiam extraneus & peregrinus, etiam ignotus, etiam inimicus, ut docet Christus proposita Parabola Samaritani, qui misericordiam exercuit in Judæum, tametsi Judæi Samaritanos aversarentur, nec ipsis conterentur. *Fratres etiam vestri sumus jure naturæ matris unius*, ait Tertullianus Paganos alloquens, *etsi vos parum homines, quia mali fratres*. Multo magis proximi sunt Christiani. *At quanto dignius fratres & dicuntur, & habentur, qui unum Patrem Deum agnoverunt, qui unum Spiritum biberunt sanctitatis, qui de uno utero ignorantiæ ejusdem ad unam lucem expaverunt veritatis?* Paratus igitur esse debet Christianus ad misericordiam in omnes homines exercendam, ad benefaciendum omnibus quantum potest, non iis solum a quibus sperare potest grati animi vicem, & similia vel majora beneficia, quia *Cari-*
Apologet. cap. 39.
2. Cor. 13. 5. *tas non quærit quæ sua sunt*. Verumtamen in magis conjunctos prius & uberius exercenda est beneficentia, ceteris paribus. Ordo enim in caritate servandus est. (*Lib. 4. Cap. 2. Art. 11. Regulis 5. 20. & 21.*)

Regula secundum quam dilectio proximi mensuranda est, amor est quo nos ipsos diligimus. *Diliges proximum tuum sicut te ipsum*. Omne igitur bonum proximo desiderare, procurare, conferre debemus, quantum in nobis est, quod nobis desideramus, & fieri vellemus. Omne malum a proximo avertere, quantum valemus, nullum illi malum imprecari

cari vel inferre, quod nobis inferri nollemus. *Quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliquando alteri facias.* Tobiæ verba ſunt Spiritus Sancti afflatu filium admonentis. *Omnia quæcumque vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis. Hæc eſt enim Lex & Prophetæ.* Verba ſunt Chriſti. Nulla exceptio eſt, *Omnia quæcumque vultis*, &c. Seipſum ſalubriter diligit, qui plus Deum quam ſeipſum diligit. Cum proximo igitur agendum ut ipſe etiam perfecto amore diligat Deum. (*Lib.* 4. *De Decalogo*, *Cap.* 2. *Art.* 11. *Regula* 2.) Ex præcepto dilectionis proximi naſcuntur humanæ ſocietatis officia. (*Ibidem.*) Quid ſit diligere proximum ſicut ſeipſum? (*Ibidem.*) Non carnales neceſſitudines in homine diligendæ, ſed natura quę ad Deum pertinet, ſive ſit perficienda, ſive perfecta. (*Ibidem.*) Omnes ſub uno Deo Patre cognati ſunt, qui eum diligunt. (*Ibidem.*) Cur præceptum de proximi dilectione mandatum novum dicatur? (*Ibidem.*) Proximum ſicut ſeipſum diligere debet homo tripliciter. (*Ibidem.*) Tob. 4. 16. Matt. 7. 22.

II. Quæ ſint officia dilectionis proximo debitæ ſecundum Dei legem, docet Parabola Samaritani a Chriſto propoſita in hodierno Evangelio. 1. Miſeriis proximi condolendum. *Et videns eum, miſericordia motus eſt.* Unus ex characteribus impiorum, quos tradidit Deus in reprobum ſenſum, eſt quod ſint *ſine affectione, ſine miſericordia.* Hos morte dignos æterna docet Apoſtolus. Quamobrem hortatur ut viſcera miſericordiæ induamus. *Induite vos ergo, ſicut electi Dei, ſancti, & dilecti, viſcera miſericordiæ.* Unum corpus ſumus, ſinguli autem alterius membra. *Si* autem *unum membrum patitur, compatiuntur omnia membra.* Ut gaudium illis commune, ita communis afflictio. *Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus: idipſum invicem ſentientes.* Proximum diligere tenemur, ſicut nos ipſos, amore affectivo & interiori: Unde per ſolos actus externos hoc præceptum non impletur. (*Lib.* 1. *Cap.* 2. *Art.* 11. *Regula* 1.) Rom. 1. 31. Coloſſ. 3. 12. 1. Cor. 12. 25. 1. Rom. 12. 5. 16.

2. Juvandus eſt proximus, & ejus miſeriæ ſubveniendum eſt quantum valemus: non remittendum aliis hoc officium. Unde nec Sacerdos, nec Levita, qui hominem vulneratum & ſemimortuum videntes præterierunt, impleverunt præceptum dilectionis proximi, ſed ſolus Samaritanus, qui ad ipſum appropinquavit, illique ſubvenit. *Et appropians alligavit vulnera ejus*, &c. Hinc dilectus Chriſti Apoſtolus: *Filioli mei, non diligamus verbo, neque lingua, ſed opere & veritate.* Et ſanctus Jacobus Apoſtolus: *Si frater & ſoror nudi ſint, & indigeant victu quotidiano, dicat autem aliquis ex vobis illis, Ite in pace, calefacimini & ſaturamini: non dederitis autem eis quæ neceſſaria ſunt corpori, quid proderit?* Ad miſeros appropinquandum eſt, ad ignorantes, ut eos doceamus; ad ægrotos, ut ipſis miniſtremus; ad captivos & afflictos ut illos conſolemur; ad peccatores, ut illos corripiamus & eorum converſionem procuremus. Moroſi ne ſimus, ſed affabiles omnibus qui ope noſtra, patrocinio, conſilio, ſolatio indigent. *Et appropians alligavit vulnera ejus.* Lethalis obdurationis adverſus miſericordiam reus eſt, qui opus aliquod miſericordiæ, ſive corporalis, ſive ſpiritualis prætermittit ac negligit, cum illud exercere poteſt & tenetur, quando nimirum extrema eſt vel urgens proximi ea miſericordia indigentis neceſſitas (*Lib.* 3. *de Peccatis*, *Cap.* 6. *Art.* 9. *Regula* 15.) Non obviis tantum pauperibus eroganda eleemoſyna, ſed pauperes quærendi, & illis maxime ſubveniendum, qui præ verecundia petere non audent. (*Lib.* 4. *De Decalogo*, *Cap.* 2. *Art.* 11. *Regula* 27.) 1. Joan. 3. Jacob. 2. 25.

3. Commodis etiam noſtris aliquid detrahendum eſt ut proximi neceſſita-

sitatibus succurramus: multo magis impendenda sunt superflua nostra in eleemosynas. Sic Samaritanus ex equo suo descendit, ut hominem vulneratum & omni ope destitutum in illum imponeret. Lethalis obdurationis adversus misericordiam rei sunt divites, qui Christianæ frugilitatis & moderationis regulas prætergressi, ea quæ familiæ sustentationi, & status sui atque dignitatis decentiæ minime necessaria sunt, in frequentes & splendidas epulas, in ædium magnificentiam, in pretiosiorem supellectilem, in vestium luxum, in ludos, in curiositatis lenocinia, in voluptates profundunt. (*Ibidem*, *Regula* 9.)

4. Proximus in peccatum lapsus & vulneratus, saluberrimis correptionis fraternæ medicamentis curandus est; infundendum in vulnera ejus oleum & vinum, severitas lenitate temperanda est. *Alligavit vulnera ejus*, *infundens oleum & vinum*, Qui ex zelo amaro & cum nimia acrimonia corripiunt, solum vinum, imo potius acetum infundunt vulneribus, quo exacerbantur. Adulatores solum oleum, de quo dictum est: Psal. 140. 5. *Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum*. Detractores subtiliores oleum in ore habent, sed vulneribus peccantium non infundunt: imo Psal. 54. 22. novas ipsis plagas imponunt. *Molliti sunt sermones ejus super oleum*, & *ipsi sunt jacula*. De fraternæ correptionis officio ad caritatem proximi pertinente, vide (*lib.* 4. *de Dec. Cap.* 2. *Art.* 11. *Regula* 39. & 40.) Correptio fraterna cum humilitate, caritate & mansuetudine exercenda est. (*Regula* 59.) Tria necessaria illi qui proximum corripit: In animo, compassionis affectus; justitiæ zelus, discretionis spiritus: In lingua, modestia in increpando; copia in exhortando; efficacia in persuadendo. (*Ibidem*.)

5. Portandæ sunt & sustinendæ infirmitates proximi. *Caritas* enim 1. Cor. 13. *patiens est*, *omnia suffert*, *omnia sustinet*. Id significat Samaritanus, qui ægrotum in jumentum suum impoluit. Officium dilectionis erga proximum est, illius onera portare. (*Ibidem*, *Regula* 3.)

6. Hospitalitas exercenda, & cura de proximo gerenda est in ejus necessitatibus. *Duxit in stabulum*, & *curam ejus egit*. Unde Propheta Evan- Isai. 58. 7. gelicus ait: *Frange esurienti panem tuum*, & *egenos vagosque induc in domum tuam: si videris nudum*, *operi eum*, & *carnem tuam ne despexeris*. Ubi vero Xenodochia sunt, cura saltem ut ad ea pauperes infirmi deferantur: ipsos commenda Xenodochii Præfectis & Ministris; ipse illis ministra ex tua substantia. *Et altera die protulit duos denarios* Samaritanus, & *dedit stabulario*, & *ait*: *Curam illius habe*. Peccatorem saluberrimis admonitionibus, consiliis, bonis exemplis duc ad Pastores & Præpositos Ecclesiæ, qui de illo curam habeant. Ne dicas cum Caino: *Num custos* Genes. 4. 9. *fratris mei sum ego?* Custos certe esse debes ex præcepto caritatis. Deus enim *Mandavit unicuique de proximo suo*. (Fraternæ dilectionis characteres Eccli. 17. 12. explicantur (*Lib.* 2. *Cap.* 2. *Art.* 11. *Regula* 2.)

III. Exemplar cui nos in exhibendis proximo dilectionis officiis con- Joan. 13. 14. formare debemus, Christus est. *Mandatum novum do vobis*, *ut diligatis invicem*, *sicut dilexi vos*. Verus ille Samaritanus est, qui fecit nobiscum misericordiam; Samaritanus enim custos interpretatur, & de Domino nostro dicitur; *Ecce non dormitabit*, *neque dormiet qui custodit Israel*; quia Psal. 20. Rom. 6. Joan. 8. resurgens ex mortuis jam non moritur. Denique cum illi contumeliose dixissent Judæi, *Samaritanus es tu*, & *dæmonium habes*, negavit se ha- S. Aug. Serm. 171. alias 37. de verbis Domini. bere dæmonium, quia se noverat dæmonum expulsorem; non se negavit Samaritanum, id est, infirmi custodem. Homo descendens ab illa cæ-

cæleſti Jeruſalem civitate pacis, eamque deſerens per peccatum, in latrones, diabolum ſcilicet ac Angelos ejus incidit, qui eum juſtitia & immortalitate ſpoliatum & plagis impoſitis ignorantiæ, infirmitatis, ſeu difficultatis & impotentiæ ad bonum omne ſupernaturale, ſemivivum reliquerunt. Qua enim parte Deum cognoſcere & intelligere poteſt, vivit: qua parte peccatis contabeſcit & premitur, mortuus eſt, ideoque dicitur ſemivivus. Sacerdos & Levita viſo eo præterierunt. Lex & Sacrificia Moſaica peccati malitiam expiare, vulnera ſanare non poterant. Per legem cognitio peccati, non curatio. *Lex jubere novit, cui ſuccumbit infirmitas: Gratia juvare, qua infunditur caritas.* Chriſtus verus Samaritanus jacentem videns, miſericordia motus eſt, quia nullum in eo meritum invenit quo curari dignus eſſet. Dei Filius humanam naturam aſſumpſit ſola miſeratione humanæ miſeriæ & infirmitatis. *Vere languores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portavit.* Oleum & vinum, pretioſum ſuum ſanguinem plagis hominis peccatoris infundit, ut illum ſanaret. Medicinalis gratiæ ſuę virtute, *fortiter & ſuaviter* in corde illius operantis perfudit. Vulnera ejus mandatorum ſuorum ſalutaribus faſciis alligavit. In Eccleſiam denique ſuam deductum, commendavit Paſtoribus, quibus duos denarios dedit, in Miniſterium ſalutis animarum impendendos, veritatem nempe & caritatem. His vero in reditu ſuo, id eſt, in judicio, ſi fideliter miniſterium ſuum adimpleverint, mercedem reddet, vitam & gloriam ſempiternam. Tunc enim plena & perfecta erit hominis ſanitas, cum donata illi fuerit immortalitas. Chriſtum imitemur, & ſicut ille miſericordiam in nos ſuam exercuit, & porro exercere non ceſſat, ita miſericordiam in proximos exerceamus. *Vade, & tu fac ſimiliter.* Alioqui de ſalute noſtra actum eſt, quia *Judicium ſine miſericordia illi qui non fecit miſericordiam.*

& lib. 2. Quæſt. Evang. c. 19.

S. Aug. lib. 1. Cont. duas Epiſt. Pelag. c. 8.

Iſai. 53. 4.

Jacobi 2. 13.

DOMINICA XII. POST FESTUM SS. TRINITATIS.

Occurrerunt ei decem viri leproſi, qui ſteterunt a longe: & levaverunt vocem, dicentes: Jeſu Præceptor, miſerere noſtri. Quos ut vidit, dixit: Ite, oſtendite vos Sacerdotibus. Et factum eſt, dum irent, mundati ſunt. Unus autem ex illis, ut vidit quia mandatus eſt, regreſſus eſt cum magna voce magnificans Deum. Et cecidit in faciem ante pedes ejus, gratias agens. Luc. xvij. 12. 13.

I. QUam fœdæ, quam horrenda ſit mortalis peccati lepra, quam difficilis ejus curatio, ſolo fidei lumine cognoſci poteſt. Ejus typi ſunt ritus erga leproſos in Lege veteri preſcripti. Lepræ macula in peccati pœnam aliquoties a Deo vindice inflicta, ut illius fœditate ſignificaretur hominibus peccatum incomparabiliter fœdius & horribilius eſſe. Maria ſoror Moyſis lepra percuſſa eſt ob peccatum invidiæ, murmurationis & detractionis contra fratrem ſuum Dei amicum & Iſraelitici populi Ducem. (*Num.* 12.) Jam medium carnis ejus devoratum erat a lepra, cum Moyſes pro ea Deum oravit. Illam vero ſeptem diebus extra caſtra ſeparari juſſit Dominus, quibus elapſis tandem ſanata revocaretur. Lepra percuſſus eſt Rex Ozias propter ſuperbiam & ſacrilegium, quod apprehenſo thuribulo thus adolere voluiſſet in Templo Domini ſuper Altare thymiamatis, quod miniſterii ſacerdotalis erat. Leproſus fuit uſque in diem mortis ſuæ, & e Templo expulſus, habitavit in domo ſepa-

separata, omni sacro civilique commercio privatus, Joathan filio eius Regnum administrante. Quin etiam extra sepulcra Regum in agro sepultus est, eo quod leprosus esset. (2. *Paralip.* 26.) Giezi servus Elisæi Prophetæ lepra percussus est ob avaritiam & simoniam, quod munera a Naaman Syro accepisset ob miraculum curationis ejus ab Elisæo editum. (4. *Regula* 5.) Quicumque lethali peccato maculati sunt, sacrilegi, impudici, superbi, avari, invidi, detractores, Deo, Ecclesiæ, Præpositisve suis non obedientes, coram Deo leprosi sunt, excommunicati, ab Ecclesia primitivorum, quæ in cælis est, excluși, donec sanati fuerint. Hæc lepra voluntaria. Eam non incurris, si ab ea cavere velis. *Observa igitur diligenter ne incurras plagam lepræ, sed facies quæcumque docuerint te Sacerdotes Levitici generis, juxta id quod præcepi eis, & imple sollicite. Mementote quæ fecerit Dominus vester Mariæ in via cum egrederemini de Ægypto.* Vide ideam seu argumentum Sermonis. 1. in Dominicam secundam post Octavas Epiphaniæ.

Omni tempore quo leprosus est & immundus, solus habitabit extra castra. *Levit.* 13. 46. *Deut.* 24. 8. 9.

II. Qui secundum animam leprosus est, mortali peccato inquinatus, peccati deformitatem, fœditatem, horrorem, illud cum infinita Dei bonitate quam offendit, cum remedii magnitudine, scilicet passione, sanguine, ac morte Filii Dei, quibus abusus est, comparando, consideret. Indignum se agnoscat, qui ad Deum appropinquet. Humilietur sub potenti ejus manu, pudore suffusus stet a longe, ut Dei misericordia prope fiat in sanguine Christi. *Occurrerunt ei decem viri leprosi, qui steterunt a longe.*

Tibi, Domine, justitia: Nobis autem confusio faciei. *Dan.* 9. Tibi Domine Deo nostro misericordia & propitiatio, quia recessimus a te, & non audivimus vocem Domini Dei nostri, ut ambularemus in lege ejus.

Alta & vehementi voce, humili & fervente oratione Dei misericordiam per Jesum Christum imploret. Præceptorem invocet, qui gratiæ suæ lumine lepram ignorantiæ dispellat. Salvatorem invocet, qui caritate per Spiritum Sanctum suum in cor infusa, lepram cupiditatis misericorditer sanet. *Et levaverunt vocem, dicentes: Jesu Præceptor, miserere nostri.* Tum corde contrito & humiliato pergat ad Sacerdotes, lepram suam ostendat, peccata sua confiteatur, faciat quod præscripserint secundum divinæ animarum medicinæ regulas, ut Deo reconcilietur, ut peccati remissionem obtineat, ut animæ sanitatem per Christi gratiam recipiat. *Ite, ostendite vos Sacerdotibus.* Sic Deum laudare incipiunt pœnitentes, & ejus faciem præveniunt in confessione, qui sua jam misericordia ipsos prævenit, dum contriti ad Sacerdotes irent peccatorum suorum confessionem edituri, lepram suam ostensuri. *Antequam veniat, nos confitendo damnemus quod fecimus, ut ille quod coronet, non quod damnet inveniat.* Hoc maxime pertinet ad laudem Dei: *Quia tanto amplius laudatur Medicus, quanto plus desperabatur ægrotus.* Confitere itaque peccata tua, quo magis desperabas de te propter iniquitates tuas. *Tanto enim major laus est ignoscentis, quanto major exaggeratio est peccata confitentis.*

S. August. Enarrat. in Ps. 94. n. 4.

III. Postquam mundati sunt leprosi, sive justificati & absoluti peccatores, statim ad Jesum redire debent, illi adhærere, humiliter gratias agere suo Salvatori ac liberatori pro accepto beneficio. *Unus autem ex illis, ut vidit quia mundatus est, regressus est, cum magna voce magnificans Deum, & cecidit ante faciem ejus gratias agens.* Pars præcipua divini cultus in gratiarum actione posita. (*Lib.* 5. *de Oratione, Cap.* 1. *Artic.* 8.) Ipsa gratiarum actio Dei donum est (*Ibid.*) Multi importune petunt quod sibi deest, pauci gratias agunt. *Nonne decem mundati sunt, & novem ubi sunt? Non est inventus qui rediret & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena.* Locum in nobis facimus ampliori gratiæ,

tiæ, ſi acceptæ non ſimus ingrati. Contra vero qui de magnis gratias non agit, & quod habet amittit. (*Lib. 5. Cap. 1. Art. 8.*) Sponſa cæleſtis priori gratiæ adeo non ingrata eſt, ut ſecundam gratiarum actione præ-
venerit, de Sponſo dicens: „ Læva ejus ſub capite meo, & dextera illius
„ amplexabitur me. Diſce in referendo gratiam non eſſe tardus aut ſe- S. Bernard. Serm. 51. in
„ gnis, diſce ad ſingula dona gratias agere. Diligenter conſidera quæ tibi Cant.
„ apponuntur, ut nulla videlicet Dei dona debita gratiarum actione fru- Prov. 23.
„ ſtrentur, non grandia, non mediocria, non puſilla. Denique jubemur
„ colligere fragmenta ne pereant, id eſt, nec minima beneficia obliviſci.
„ Numquid non perit quod donatur ingrato? Ingratitudo inimica eſt ani-
„ mæ, exinanitio meritorum, virtutum diſperſio, beneficiorum perditio.
„ Ingratitudo ventus urens, ſiccans ſibi fontem pietatis, rorem miſericor-
„ diæ, fluenta gratiæ. Propter hoc Sponſa mox ut gratiam de læva ſen-
„ ſit: gratias egit, non expectans plenitudinem quæ in dextra eſt.

DOMINICA XIII. POST FESTUM SS. TRINITATIS.

Nemo poteſt duobus dominis ſervire ..... Non poteſtis Deo ſervire & Mammonæ. Matt. vj.

SCriptura ſacra *non damnat niſi cupiditatem, non præcipit niſi caritatem, atque ita informat mores hominum*, ait præclare S. Auguſtinus. Eo maxime collineat Evangelium, Chriſtus cupiditatem expugnat, caritatem ubique commendat. Damnat cupiditatem his verbis: *Non poteſtis Deo ſervire & Mammonæ*. Caritatem commendat hac ſententia, *Quærite primum Regnum Dei, & juſtitiam ejus*. Temporales perituraſque divitias contemnendas docet Chriſtus; ſpiritales æternaſque divitias diligendas & quærendas.

I. Avaritia quam grave ſit peccatum. (*Lib. 3. Tractat. de Peccatis, Cap. 6. Artic. 1.*) Peccatum eſt in Deum. (*Ibid. num. 3.*) Peccatum eſt hominis in ſe ipſum. (*Ibid. num. 4.*) Avarorum dura & pudenda ſervitus (*Ibidem.*) Avari dæmoniacis ſimiles. (*Ibid.*) Pene inſanabile avaritiæ malum. (*Ibidem.*) Non malæ per ſe divitiæ, ſed perverſus earum amor & pravus uſus. (*Ibid.*) Avarus in ſe ipſum iniquus. (*Ibidem.*) Divitis avari egeſtas. (*Ibidem.*) Crudelitas avaritiæ (*Ibidem.*) Avaritiæ effigies a S. Cypriano adumbrata. (*Ibidem.*) Chriſtianos ab avaritia deterrere debet opum vanitas & fallacia, ſpiritualium excellentia bonorum, vitæ Chriſtianæ conditio, quę via eſt ad meliorem & cęleſtem æternamque patriam, Chriſti verba divites avaros damnantis, pauperes ſpiritu commendantis. (*Ibidem, Art. 2.*) Divitiarum cupiditas, & ſpes in divitiis mala. (*Art. 3. Regula 3.*)

Lethalis avaritiæ rei ſunt, quicumque plura concupiſcunt, quam hujus vitę neceſſitas, ſtatuſque ſui decentia & decorum exigant; & neceſſaria habentes, novas opes congregare non ceſſant. (*Ibidem. Regula 4.*) Non ſolum lethalis avaritię reus eſt qui rapit aliena, ſed & ille qui cupide ſervat ſua: ſi tanta ſit cupiditas, ut illa non ſit paratus amittere ne Deum lethaliter offendat. (*Ibidem. Regula 5.*) Gravis impatientia in rei familiaris amiſſione animum prodit lethalis avaritię reum. (*Regula 6.*) Timor amittendarum opum, martyrii impedimentum eſt. (*Ibid.*) Avaritię lethalis rei ſunt, qui nullum congerendis filiorum gratia opibus modum ſtatuunt; eaque ratione ab erogandis eleemoſynis ſe excuſant urgente

te præcepto. (*Regula 7.*) Pater qui largas eleemoſynas facit, melius filiis ſuis conſulit. (*Ibidem.*) Uno filiorum amiſſo, pars ejus pauperibus eroganda. Trajectitium ex eleemoſynis faciendum. Chriſtus ad filiorum numerum addendus. (*Ibidem.*) Patres qui filiis ingentes opes congregant, peccatorum materiam illis cumulant. (*Ibidem.*) Pater avarus in ſua filiorumque perſona a Deo puniendus. (*Ibidem.*)

II. Veræ divitiæ, Regnum Dei & juſtitia ejus. Hæ primum quærendæ, hæ ſolæ amandæ ſunt. *Quærite primum Regnum Dei, & juſtitiam ejus.* Nuſquam pauper, qui Deo dives eſt. Divitibus præcipitur: *Non ſublime ſapere, neque ſperare in incerto divitiarum, ſed in Deo vivo, bene agere, divites fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare, theſaurizare ſibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam.* Bona opera veræ divitiæ ſunt, in cælis, apud Deum depoſitæ, quo fur non appropiat, neque tinea corrumpit. Ibi cor habere licet; quia ibi theſaurus noſter eſt. *Ubi eſt theſaurus tuus, ibi & cor tuum erit.* Theſaurus noſter, Deus noſter; *Surſum corda.* Si cor in terra manſerit, divitias terrenas amans, terra fiet, computreſcet: Si ad cælum erigatur, & in Deo defixum fuerit, Deus fiet. Deus totum hominis Chriſtiani. *Deus meus & omnia.*

1. Tim. 6.

Matth. 6.

DOMINICA XIV. POST FESTUM SS. TRINITATIS.

Ibat Jeſus in civitatem quæ vocatur Naim: & ibant cum eo Diſcipuli ejus, & turba copioſa. Cum autem appropinquaret portæ civitatis, ecce defunctus efferebatur filius unicus matris ſuæ: & hæc vidua erat, & turba civitatis multa cum illa. Luc. vij.

CHriſti Jeſu miracula non ſolum facta ſunt admirabilia, ſed ſigna ad noſtram inſtructionem ab ipſo ordinata. Mortuus qui ad ſepulcrum efferebatur, ſtatum miſerum peccatoris ſignificat: Mortui ſuſcitatio a Chriſto Domino ſignificat converſionem & juſtificationem peccatoris. 1. Lugendus peccatoris ſtatus. 2. Laudanda Chriſti miſericordia, qui peccatorem ad vitam revocat per gratiam ſuam.

I. Peccatum mors animæ. Quemadmodum corpus de anima vivit, ſic anima de Deo vivit. Sicut ergo corpus moritur cum ab eo ſeparatur anima; ſic moritur anima cum ab ea ſeparatur Deus, ſive cum ipſa ſe ſeparat a Deo. Anima non vivit de ſe: Melius eſt id quo vivit, quam ipſa: Deus eſt qui ipſam creavit ad imaginem ſuam, ut ei adhærendo beata eſſet. Per peccatum mortale a Deo ſeparatur: peccatum igitur mors eſt animæ. *Anima quæ peccaverit, ipſa morietur.* (Vide *Lib. 3. Tract. de Peccatis Cap. 3.*) Peccatoris ſtatum cum ſtatu hominis mortui compara. Nec motum, nec ſenſum ullum ſpiritualem in eo deprehendes: corrumpitur, ad ſepulchrum effertur, mox putreſcet, exhalabit odorem mortis, ſi peccatum publicum fuerit. Scandalum odor mortis eſt: Malæ conſcientiæ verme corrodetur. In ſepulchrum effertur per quatuor portitores, ignorantiam, cupiditatem, timorem, ſuperbiam. Mox ſepulcro malæ conſuetudinis includetur, niſi Chriſtus per gratiam ſuam occurrat, ipſumque ſuſcitet: Veniet in profundum malorum, contemnet, a Deo penitus deſeretur, oblivioni tradetur, nomen ejus de libro vitæ delebitur, peribit: Morietur in peccatis, ſecundæ morti, abſque ulla ſpe reſurrectionis ad vitam gratiæ, & gloriæ, addicetur. *Sicut vulnerati dormientes in ſepulcris, quorum*

Ezech. 18. 20.

Pſal. 87. 6.

rum non es memor amplius, & ipsi de manu tua repulsi sunt. Tribus gradibus ad peccatum pervenitur, suggestione, delectatione, consensione. Tres peccati differentiæ, in corde, in opere, in consuetudine, significatæ per tres mortuos a Christo Domino suscitatos. (*Lib. 3. Tract. de Peccatis, Cap. 1. Art. 9.*) Peccata ex pravo habitu & consuetudine commissa graviora sunt peccatis ex infirmitate commissis. Miserabilis status hominis peccandi consuetudine irretiti .... Gradus quibus ad pravam consuetudinem pervenit anima .... Ex prava consuetudine moralis quædam peccandi necessitas emergit, sed tamen voluntaria, quæ proinde peccatum aggravat, tantum abest ut excuset .... Peccandi consuetudo ad duritiem cordis sensim perducit. (*Lib. 3. Tract. de Peccatis, Cap. 4. Ar. unico Regula 82.*) Ad tam metuendum malum pertrahuntur juvenes qui adolescentiam & juventutem in peccatis transigunt. *Adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea.* Audiant igitur Christi vocem ipsos misericorditer ad vitam revocare volentis; *Adolescens tibi dico, surge.* Prov. 22. 6.

II. Eo magis lugendus est peccator, quo se ipsum non luget. „ Si quem „ de charis tuis mortalitatis exitu perdidisses, ingemiscere dolenter & fle- „ res.... Animam tuam misera perdidisti, spiritaliter mortua supervivere „ hic tibi, & ipsa ambulans funus tuum portare cœpisti; & non acriter „ plangis, non jugiter ingemiscis? Non te vel pudore criminis, vel con- „ tinuatione lamentationis abscondis? Ecce pejora adhuc peccandi vulnera, „ ecce majora delicta; peccasse, nec satisfacere; deliquisse, nec delicta de- „ flere. „ Sed etsi non lugeat peccator miseriam suam ac mortem spiritualem, pro ipso luget mater Ecclesia, per viduam typice significata. Gemitus columbæ, lacrymas justorum pro peccatorum conversione gementium & orantium sæpe Deus exaudit, & misericordia motus, mortuum suscitat. Flet jugiter Ecclesia, donec illi Christus occurrens post perfectam atque consummatam electorum omnium sanctificationem, lacrymas ejus absterget, & dicat illi: *Noli flere.* Lacrymas nostras cum Ecclesiæ lacrymis miscere, cum ipsa pro peccatoribus, & pro nobis ipsis, qui ex eo numero sumus, gemere & orare debemus. (*Lib. 5. de Oratione, Cap. 1. Art. 7. n. 7.*) Membra ejusdem corporis sumus. *Non potest corpus de unius membri vexatione lætum agere: Condoleat universum, & ad remedium collaboret necesse est.* S. Cyprian. Tract. de Lapsis pag. 177. Tertull. Lib. de Pœnit. C. 10.

Christus per gratiam suam ad mortuum accedit, (neque enim mortuus accedere ad Christum potest) tangit loculum animæ per peccatum mortuæ, cum corpus gravi aliquo morbo affligit, cum sensus illius aliquibus objectis, aures verbis salutaribus pulsat, quæ illius conversioni operante gratia inserviunt.

Verum tactus loculi seu feretri non resuscitat peccatorem, nisi Christus cupiditates sistat, quæ mortuum efferunt ad sepulcrum nisi victricis gratiæ imperio & efficacia mortuum vocet. *Et accessit, & tetigit loculum. (Hi autem qui portabant, steterunt) Et ait: Adolescens, tibi dico, surge.* Cujus vero cor efficaciter tetigit Christus, ille paret vocantis imperio, absque mora e feretro vel ex tumulo surgit, peccatum & omnes peccandi occasiones proximas deserit. *Et resedit qui erat mortuus.* Surgit per contritionem cordis amore pœnitente formatam. Deinde peccata sua confitetur Sacerdoti. *Et cœpit loqui.* Tandem secundum ordinem Ecclesiasticæ Disciplinæ pro peccatis suis divinæ justitiæ satisfacit; & Ecclesiæ restitutus, cujus Capiti per caritatem non cohærebat, cujus exa-

nime & putridum membrum erat, de Spiritu ejus vivit. *Et dedit illum matri ſuæ.* Mortem animæ vitemus, qua moritur nemo niſi volens. Si mortui ſumus, Chriſto nobis miſericorditer occurrenti & ad vitam revocanti pareamus & cooperemur. Nemo enim ſpiritaliter reſurgit niſi velit, *Qui creavit te ſine te, non te juſtificat ſine te.* Surgamus e feretro ſeu tumulo peccati, *Surge qui dormis, & exſurge a mortuis, & illuminabit te Chriſtus.* Peccata noſtra confiteamur: *Dixi, Confitebor injuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei.* Oremus ut nobis a Deo dimittantur, juſtorum & Eccleſiæ Matris interceſſionem apud Deum adhibeamus. *Pro hac orabit ad te omnis ſanctus in tempore opportuno.* Timeamus ne in mortem peccati rurſus incidamus. „ Evaſimus ſemel, hactenus periculoſis noſmetipſos inferamus, etſi iterum evaſuri videmur. „ Plerique naufragio liberati, exinde repudium & navi & mari dicunt; „ & Dei beneficium, ſalutem ſuam ſcilicet, memoria periculi honorant. „ Laudo timorem, diligo verecundiam; nolunt iterum divinę miſericordię oneri eſſe: formidant videri * inculcare quod conſecuti ſunt: bona certe „ ſollicitudine iterum experiri vitant quod ſemel didicerunt timere. Ita „ modus temeritatis teſtatio eſt timoris. Timor autem hominis, Dei honor eſt. A Chriſto denique ſpiritualiter ſuſcitati, & a peccato liberati, miſericordiam ipſius laudemus, eique gratias agamus. „ Accepit autem omnes timor, & magnificabant Deum dicentes: Quia Propheta magnus ſurrexit „ in nobis, & quia Deus viſitavit plebem ſuam. „

S. Auguſt.

Epheſ. 5. 14. Pſal. 31. 5. & 6.

Tertull. Lib. de Pœnit.

* Id eſt, † conculcare.

DOMINICA XV. POST FESTUM SS. TRINITATIS.

Cum intraret Jeſus in domum cujuſdam Principis Phariſæorum Sabbato manducare panem, & ipſi obſervabant eum. Et ecce homo hydropicus erat ante illum. Luc. xiv.

Superbia, ſpiritualis hydropiſis, Cor humanum inflat, ex corrupti humoris redundantia oritur, ſitim parit inordinatam honorum & vanæ gloriæ. Hunc morbum Chriſtus ſanare venit. *Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum.* Hydropicum ſanat in domo Phariſæi, quia per alterius ægritudinem corporis, in altero ſignificatur ægritudo cordis. Quam ut curaret cæleſtis Medicus, parabolam propoſuit invitatis, qui ſuperbia tumentes, primos accubitus eligebant. „ Cum invitatus fueris ad nuptias, non diſcumbas in primo loco, ne forte honoratior te ſit invitatus ab illo: & veniens is qui te & illum invitavit, dicat tibi: Da „ huic locum: & tunc incipias cum rubore noviſſimum locum tenere. „ Sed cum vocatus fueris, vade, recumbe in noviſſimo loco. „ Vera humilitas in exteriori converſatione ſine ulla affectatione ſe prodit. Qui ratione dignitatis ſuæ, muneris, ſtatus aut antiquitatis primi ſedent, quia lege aut conſuetudine præſcriptum eſt, animi præparatione ultimum locum tenere debent, ſeque omnibus poſtponere. Nec humiliationis timor, nec humanæ gloriæ deſiderium nos impellere debet ut ultimum locum amemus, ſuperiorem non quæramus, ſed nihili noſtri cognitio, pœnitentię ſpiritus, odium ſuperbiæ, ſincera humilitatis affectio, ſtudium nos conformandi Chriſto qui propter nos e ſinu Patris, e ſolio magnitudinis, gloriæ ac Majeſtatis ſuæ, in terras pro nobis deſcendit, *Exinanivit ſemetipſum formam ſervi accipiens:* Studium denique obediendi ejus Evangelio quod humilitatem docet, Mundi Sapientibus incognitam virtutem. *Va-*

Philipp. 2. 7.

de

de, recumbe in novissimo loco. Nobis convenit postremus locus ob natu- 2. Reg. 7. 18.
ræ vilitatem, pulvis nempe & cinis sumus. *Quis ego sum, Domine Deus* (aiebat Rex David) *& quæ domus mea, quia adduxisti me huc usque?* 2. Ob peccata præterita, sive quorum nobis conscii sumus, sive occulta. Quam humiliter sentire de se debet peccator, cum Apostolus pristinæ suæ conversationis memor dicat: *Ego sum minimus Apostolorum, qui non* 2. Corinth. 5.
sum dignus vocari Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei? 3. Ob infirmitatem & impotentiam ad bonum agendum vel cogitandum, si nobis ipsis relinquamur. Nam *Sine me nihil potestis facere* (ait Christus) *Non* Joan. 15. 5.
quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est (inquit Apostolus.) 4. Ob sortis nostræ æternæ in- 2. Cor. 3. 5.
certitudinem. *Multi* enim *vocati, pauci electi:* ex illo forte electorum felici numero non sumus: sunt alii, super quos in præsenti nos extollimus. *Tu fide stas: noli altum sapere, sed time . . . Qui se existimat stare, videat ne cadat.* Ob eorum forte, quibus præponi volumus, præclariores dotes, & majora merita. 6. Ob eorum qui in præsenti peccatores sunt, futuram sanctitatem, majoremque gloriam in Regno Dei illis quam nobis destinatam, *Amen dico vobis, quia publicani & meretrices præcedent vos* Matt. 21. 31.
in Regnum Dei. 7. Ob exemplum Christi. 8. Ob veræ æternæque gloriæ promissionem ab ipso factam humilibus: & abjectionis opprobriique æterni minas superbis non semel intentatas: *Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus: Quia omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur.* Superbia, proclivis ad præcipitium via. *Dejecisti eos dum allevarentur.* Superbis *Angelis* Deus *non pepercit, sed rudenti-* Psal. 72. 18.
bus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos. Humilitas, gradus ad gloriam. *Quicumque humiliaverit se sicut parvulus iste* (ait Christus) *hic* 2. Petr. 3.
est major in regno cælorum. Magnus esse vis, a minimo incipe. „ Cogitas Matt. 18. 4.
„ magnam fabricam construere celsitudinis, de fundamento prius cogita humilitatis. Et quantam quisque vult & disponit super imponere molem
„ ædificii, quanto erit majus ædificium, tanto altius fodit fundamentum. S. Aug. Serm.
„ Et fabrica quidem cum construitur, in superna consurgit: qui autem fodit 69. alias 10. de
„ fundamentum ad ima deprimitur. Ergo & fabrica ante celsitudinem humi- Verb. Dom.
„ liatur, & fastigium post humiliationem erigitur. Quod est fastigium con-
„ struendæ fabricæ, quam molimur? Quo perventurum est cacumen ædifi-
„ cii? Usque ad conspectum Dei. „ Eo ut perveniamus, fundamentum humilitatis in nobis fodiamus: *Quia omnis qui se humiliat, exaltabitur.* (Vide Lib. 3. Tractatu de Peccatis, Cap. 1. ab Articulo 1. ad 14.)

EADEM DOMINICA.

Respondens Jesus dixit ad Legisperitos & Pharisæos: Si licet sabbato curare? Luc. xiv.

PRæceptum de sanctificatione Sabbati, quod tertium est in prima Decalogi tabula, Christianæ plebi interdum exponere Pastores & Concionatores Evangelici debent, ut in Religionis officiis plene sit instituta. Quod quidem hodierni Evangelii occasione opportune fiet, quo Christus illud Legisperitis & Pharisæis explicare dignatus est. Explicandum autem, 1. Quis sit istius præcepti divini sensus: *Memento ut diem Sabbati sanctifices*: Quomodo externi, litteralis & ceremonialis Sabbati observantia Judæos duntaxat spectaret, spirituale autem Sabbatum ad

Christianos etiam pertineat, (*Lib.* 4. *Tract. De Decalogo*, *Cap.* 1. & 2.) explicandum. 2. Cur Sabbati celebritas in Dominicam ab Apostolis translata sit. (*Ibidem*, *Art.* 3.) Explicandum 3. Religionis officiis observanda sit Dominica dies, necnon D quorum observantiam præcipit Ecclesia. Omne servilis operis ge minicæ Festorumque dierum violat sanctitatem . . Quæ opera n a peccato iis diebus, excuset ? Venationes, mercatus & nundi messationes, choreæ, ludi scenici, & cujusvis generis spectacula, nicis præsertim Festisque diebus illicita. (*Art.* 6. *Regulis* 1. 2. Præceptum de sanctificatione spirituali sabbati magis violare cc sunt, qui Dominicis Festisque diebus lethale peccatum commit quam qui quodvis opus corporale alias bonum & licitum faciunt *gula* 5.) Dominicis Festisque diebus Missa audienda integra, atte devote extra peccati mortalis affectum, id est, animo pœnitent Qui Missæ adest absque interna animi devotione & attentione satisfacit Ecclesiæ præcepto, quamvis cum externa devotione in (*Regulis* 6. & 8.) Graviter peccant, qui cum peccati lethalis Missæ sacrificio Dominicis & Festis diebus intersunt. Christiani q crificio Missæ intersunt, illud suo modo offerre debent cum Sa te . . . Christiani quotquot adsunt Missæ sacrificio, Deo in sacri offeruntur . . . . Christianos qui Missæ sacrificio intersunt, in e tu esse optat Ecclesia, in quo spiritualiter communicare possint . . Affectus igitur peccati deponendus est, ut Missa, sicut oportet, a tur. (*Ibidem*, *Regula* 9.) Conveniens Dominicæ diei, Festoru sanctificatio postulat ut Fideles verbum Dei audiant, Vespertinis O interfint, in piorum librorum lectione, aliisque pietatis operibus f dies transigant. (*Ibidem*, *Regula* 9.) Christus sæpius morbos cu Sabbatis consueverat, obloquentibus licet ac frementibus Pharisæis.

a. Luc. 14. baro curavit hydropicum (*a.*) Mulierem incurvam, quæ omnino
b. Luc. 13. sum aspicere non poterat (*b.*) Hominem habentem manum ari
c. Luc. 6. (*c.*) Cæcum natum (*d.*) Languidum ad piscinam (*e.*) Ut in
d. Joan. 9. ret sacris diebus unicuique in curam Animæ suæ esse incumbendum
e. Joa. 5. *licet Sabbato curare* ? Anima ex puteo, ex abysso peccati per pœni tiam extrahenda. *Cujus vestrum asinus aut bos in puteum cadet, & continua extrahet illum die Sabbati* ? Ad Ecclesiam, ad Agni Nuptias

Luc. 14. cedendum in spiritu humilitatis & in animo contrito, quia *Cor contrit & humiliatum Deus non despiciet*. Reficiendi pauperes. *Dicebat au Jesus & ei qui se invitaverat : Cum facis prandium, aut cœnam,*

Luc. 14. *vocare amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos, neque vicinos vites : ne forte te & ipsi invitent, & fiat tibi retributio : sed cum cis convivium, voca pauperes, debiles, claudos, & cæcos. Et be*

Eccli. 30. *tus eris, quia non habent retribuere tibi : retribuetur enim tibi in resur ctione justorum.* Attende tibi ipsi ; Animæ tuæ morbos considera, co scientiam excute : *Misrere animæ tuæ placens Deo.* Si hydropicus es, f

Act. 13. na tumorem, avaritiæ & superbiæ pravas affectiones depone. Si cæcu vade ad natatoriam Siloe, in Ecclesiam conveni ad audiendas non s lum *Prophetarum voces quæ per omne Sabbatum leguntur*, sed voceu Dei in Filio suo nobis loquentis : accede ut illumineris. Si curarum terrenarum & negotiorum sæcularium pondere gravatus curvam habe in terras animam, erige te, & Sacerdotem audiens dicentem : *Sursum cor da* ; ne fallaciter, sed sincere vereque respondeas : *Habemus ad Dom*

num. Si languidus es ac debilis, jubente Christo surge, tolle lectum tuum, peccati occasiones remove, ambula in via mandatorum Dei. Manum habes aridam, extende eam ad pauperes, eleemosynas eroga. Quod forte in ludos, in commessationes, in voluptates effunderes, pauperibus distribue. Sic anima tua die Sabbati sanabitur. Frustra enim oras, si pauperes videns ante te stantes, eorum miseriæ pro viribus tuis non subvenis. *Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur.* Prov. 21. 13. Ecclesiæ ingressu indigni sunt, qui necessitatibus pauperum non subveniunt. *Ammonites & Moabites, etiam post decimam generationem, non intrabunt Ecclesiam Domini in æternum,* (inquit Deus Israelitis) *quia noluerunt vobis occurrere cum pane & aqua in via, quando egressi estis de Ægypto.* Deut. 23. 3. Diebus maxime Dominicis & Festis *Beneficentiæ & communionis nolite oblivisci; talibus enim hostiis promeretur Deus.* Hebr. 13. 16. Sic animarum salutem æternamque remunerationem a Christo impetrabitis. „ Non enim injustus Deus, ut obliviscatur operis vestri, & dilectio- „ nis quam ostendistis in nomine ipsius, qui ministrastis sanctis & ministratis. Hebr. 6. 10.

DOMINICA XVI. POST FESTUM SS. TRINITATIS.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. Hoc est maximum & primum mandatum. Matth. xxij. 37. 38.

CUm Sadducæis Christus imposuisset silentium, & turbæ doctrinam ejus admirarentur, Pharisæi invidia perciti, & gloriam Domini impatienter ferentes, consilium ineunt, unumque e Secta sua Legis Doctorem ad eum mittunt, qui malis artibus, & quæstionibus maligna intentione propositis illum tentet, ex ejus responsis ansam calumniæ, si fieri possit, arrepturus. Tantum vero abest ut Jesus illi malam voluntatem exprobret, ut potius illum benigne excipiat, eaque opportunitate utatur ad præcipua duo Religionis capita tradenda & explicanda, quorum unum fidem spectat, mores alterum. Primum est divinitatis Christi cognitio. *Quid vobis videtur de Christo? cujus filius est?* Alterum est mandatum de Deo diligendo ex toto corde, in tota anima, & in tota mente. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* Christum per fidem cognovistis, quæ magna Dei gratia est, in ipsum creditis, confitemini illum non solum esse filium David, sed Filium Dei, Dominum David & omnium creaturarum, de quo intelligitur Psalmus ille Davidis, quem in Ecclesia cani frequenter auditis: *Dixit Dominus Domino meo, Sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.* Sed credere in Christum non sufficit ad salutem, nisi ejus mandata servetis. *Hoc autem est maximum & primum mandatum: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* Hoc præsenti Sermone vobis explicandum. 1. Amor Dei omnibus affectibus nostris dominari debet. 2. Actus divini amoris frequenter exercere tenemur. 3. Omnia Dei mandata ex amore implere.

I. Præceptum est humano cordi, quod sine amore esse non potest, ut Deum diligat amore omnibus ejus affectibus dominante. (*Lib. 4. de Decalogo, Cap. 2. Art. 10. Regula 1.*) Dilectio Dei nullum a se rivulum duci extra patitur, cujus dominio [illegible] (*Ibidem*

quam Deus. (*Ibid.*) Nihil nos separat ab amore Dei, quamdiu ipsum
Exod. 20. diligere volumus (*Ibid.*) Totus amor noster in Deum colligendus. *Deus zelotes* totum cor jure suo sibi vendicat: Dæmon illud dividi postulat
3. Reg. 3. ut meretrix illa ad Tribunal Salomonis: *Nec mihi, nec tibi, sed dividatur*. Adulteri sunt, qui cor suum dividere volunt mundum inter & Deum.
Jacob. 4. 4. *Adulteri, nescitis quod amicitia hujus mundi inimica est Dei? Quicumque ergo voluerit amicus hujus sæculi fieri, inimicus Dei constituitur*. Quid Deo amabilius? Quid melius? Quid beneficentius? Amandus ergo ex toto corde ob summam suam & infinitam bonitatem; amandus ob be-
S. Bern. Lib. de diligendo Deo. C. 1. 2. 5. neficia nobis collata. *Causam diligendi Deum, Deus est: Modus, sine modo diligere*. Deus propter se ipsum diligendus, sive quia *nihil justius*; sive quia *nihil fructuosius*. Et *suo merito*, & *nostro commodo* diligendus est. Si Dei meritum quæritur, cum ipsum diligendi causa quæritur, illud est præcipuum, quia *Ipse prior dilexit nos*. Dignus plane qui redamétur, præsertim si advertatur *Quis, quos, quantumque amaverit*. Quis enim? Nonne is cui omnis spiritus confitetur: *Deus meus*
Psalm. 15. *es tu, quoniam bonorum meorum non eges?* Vera hujus caritas Majestatis, quippe non quærentis quæ sua sunt. Quibus autem tanta caritas exhibetur? *Cum adhuc inimici essemus, reconciliati sumus Deo*. Dilexit ergo
Rom. 5. Deus, & gratis, & inimicos? Sed quantum? *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret*. Meretur amari propter se ipsum Deus
Joan. 14. & ab infideli: qui etsi nesciat Christum, scit tamen se ipsum. Proinde inexcusabilis est omnis etiam infidelis, si non diligit Dominum Deum suum ex toto corde, tota anima, tota virtute sua. *Clamat* nempe *intus ei innata & non ignota rationi justitia, quia ex toto se illum diligere debeat; cui se totum debere non ignorat*. Quanto magis fidelis qui Deum suum tenet vitæ suæ non solum gratuitum largitorem, largissimum administratorem, pium consolatorem, solicitum gubernatorem: sed insuper etiam copiosissimum redemptorem, æternum conservatorem, ditatorem, glorificatorem? Quid retribuam Domino pro omnibus his? . . . . *Si totum me debeo pro me facto, quid addam jam pro refecto, & refecto hoc modo? Nec enim tam facile refectus, quam factus: siquidem*
Psal. 148. *non solum de me, sed de omni quoque quod factum est, scriptum est:* Dixit, & facta sunt. *At vero qui me tantum & semel dicendo fecit,*
Psal. 115. *in reficiendo profecto & dixit multa, & gessit mira, & pertulit dura, sed & indigna. Quid ergo retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? In primo opere me mihi dedit, in secundo se: & ubi se dedit, me mihi reddidit. Datus ergo & redditus, me pro me debeo, & bis debeo. Quid Deo retribuam pro se?* Nam etiam si me millies rependere possem, quid sum ego ad Deum?

Quisquis se ipsum, non Deum amat, non vere se amat. (*Lib.* 4. *De Decalogo, Cap.* 2. *Art.* 10. *Regula* 1.) Deus amandus *dulciter, prudenter, fortiter*. (*Ibidem.*)

II. Ad salutem pervenire non potest, qui nullum divini amoris actum exercuerit. (*Ibid. Reg.* 2.) Sine affectu interno amoris verus & spiritualis cultus Deo exhiberi non potest. (*Ibid.*) Magna Dei bonitas, qui se amari jubet a creatura sua. (*Ibid.*) Dei amore nihil magis necessarium, nihil magis justum. (*Ibid.*) Divini amoris actum non semel tantum in vita, sed sæpius homo exercere tenetur; immo quam frequentissime potest. (*Regula* 4.) Amor Dei vacare non potest (*Ibidem.*) Amoris Dei & amoris proprii characteres. (*Ibid.*) Totis viribus eniti debemus ut in ju-

stitia

ſtitia Chriſtiana creſcamus, quod fit Deum amando. (*Ibidem*) Deum non amat, qui alia re frui vult præter Deum. (*Regula* 5.) Nobis igitur exprobrari poteſt, quod Elias exprobravit Hebræis alienorum Deorum cultum cum veri Dei cultu conjungere volentibus? *Uſquequo claudicatis in duas partes? Si Dominus eſt Deus, ſequimini eum: ſi autem Baal, ſequimini illum.* Totum cor exigit Deus, alia re frui non patitur hominem quam ſe ipſo. Itaque *Si in toto corde veſtro revertimini ad Deum, auferte Deos alios de medio veſtri: & præparate corda veſtra Domino, & ſervite ei ſoli.* 3. Reg. 18. 21. 1. Reg. 7. 3.

III. Amor Dei fidelem parit in ceteris mandatis ſervandis diligentiam . : . In aliis mandatis non ſervatur mandatum de Deo diligendo, niſi illorum obſervatio prodeat ex radice caritatis. (*Lib.* 4. *de Decalogo*, *Cap.* 2. *Art.* 10. *Regula* 1.) Amor in Legislatorem, facilem & gratam facit legem. (*Cap.* 1. *Art.* 4.) Via ſalutis anguſta laboranti, lata amanti. (*ibidem.*) Sarcina Chriſti ſublevat. (*ibid.*) Juſta vita, cum volumus, adeſt. (*ibidem*) Non eſt grave quod diligendo fit, non timendo. (*ibidem.*) Divina mandata ex dilectione Dei obſervanda (*Artic.* 7.) Omnia accurate implenda ſunt. Nam *Quicumque totam legem ſervaverit, offendat autem in uno, factus eſt omnium reus . . Plenitudo legis dilectio.* Jacob. 2. Rom. 13. 10.

DOMINICA XVII. POST FESTUM SS. TRINITATIS.

Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua. Matth. IX. 2.

PAralyticus in lecto jacens, figura peccatoris ad omne opus bonum ac ſupernaturale per ſe invalidi. Solus Chriſtus illum ſanare poteſt. Illi offertur & commendatur per Eccleſiæ fidem, caritatem, & orationes. *Ecce offerebant ei Paralyticum.* Gratia Salvatoris adjutus, credens vera eſſe quæ divinitus revelata & promiſſa ſunt, atque illud in primis, a Deo juſtificari impium per gratiam ejus, per redemptionem quæ eſt in Chriſto Jeſu, & peccatorem ſe intelligens, ad Dei miſericordiam conſiderandam ſe convertendo, in ſpem erigitur, fidens Deum ſibi propter Chriſtum propitium fore: illumque tanquam omnis juſtitiæ fontem diligere incipit; ac propterea movetur adverſus peccata per odium ac deteſtationem ſinceram; Sacerdotem adit, ſingula peccata ſua illi confitetur; pro illis ſatisfacere ſpondet divinæ juſtitiæ, prout illi præſcribit: Abſolvitur, peccatorum veniam obtinet. *Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua.* Plene perfecteque a ſpirituali Paralyſi ſanatum eſſe, compertum & exploratum eſt, ſi ſurgat, ſtetque in pedes ſuos rectus, ſi terræ non adhæreat amplius, ſi peccandi proximas occaſiones dimittat; & tollat ac removeat quicquid amabat perverſe, renunciet creaturis, rebus omnibus, in quibus pravo quieſcebat affectu. *Univerſum ſtratum ejus verſaſti in infirmitate ejus.* Cum paret gratiæ jubenti ut his ſublatis ac procul remotis; in via mandatorum Dei ambulet, in domum interiorem cordis ſui ſe recipiat, ibique Deum inveniens in eo quieſcat; tunc vere ſanatus eſt. *Surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam, & ſurrexit, & abiit in domum ſuam.* Magnas igitur gratias Deo agere debemus, qui poteſtatem remittendi peccata Eccleſiæ ſuæ dedit, ac Sacerdotibus commiſit. *Videntes turbæ timuerunt & glorificaverunt Deum, qui dedit poteſtatem talem hominibus.* Pſal. 40. 4.

Remissio peccatorum Dei propria . . . Quid complectatur? In die judicii perficienda & consummanda est, & in iis quidem solis quibus in hac vita pœnitentiam agentibus in Ecclesia Catholica peccata remissa fuerint. *De* peccatorum remissione tria credenda sunt. „ Quod peccatorum
S. Fulgent. L. 1. De Remiss. Peccat. „ remissionem sola a Deo possit elicere cordis vera conversio. 2. Quod „ non alibi quam in solo gremio Catholicæ Matris dimitti possint peccata „ conversis. 3. In præsenti tantum sæculo remissionem omnium peccato„ rum conversis posse concedi. „ Hæc decimus Apostolici Symboli complectitur Articulus, quo *Remissionem peccatorum* nos credere profitemur. (*Lib. 1. Theol. Dogm. & Moral. Quæst. 2. Art. 9.*) In hac vita de remissione peccatorum nostrorum securi esse nunquam debemus: sed semper timere,
Eccli. 5. 6. & pœnitentiam continuam agendo Deum glorificare. *De propitiato peccato noli esse sine metu*: Gregoria nobilis femina Imperatricis Cubicularia scripserat ad S. Gregorium Magnum, se illi importunam fore, quoad usque scriberet sibi esse revelatum dimissa esse ejus peccata. Respondit San-
Lib. 6. Indict. 15. Epist. 22. ctus Pontifex: „ Rem difficilem & inutilem postulasti. Difficilem qui„ dem, quia ego indignus sum cui revelatio fieri debeat. Inutilem vero, „ quia secura de peccatis tuis fieri non debes, nisi cum jam in die vitæ „ tuæ ultimo plangere eadem peccata minime valebis. Quæ dies quousque „ veniat, semper suspecta, semper trepida metuere culpas debes, atque eas „ quotidianis fletibus lavare. Certe Paulus Apostolus jam ad tertium cœ„ lum ascenderat, in Paradisum quoque ductus fuerat, arcana verba au„ dierat, quæ homini loqui non liceret: & tamen adhuc trepidans di„ cebat: Castigo corpus meum, & servituti subjicio, ne forte aliis præ„ dicans, ipse reprobus efficiar. Adhuc timet, qui jam ad cœlum ducitur, & „ jam timere non vult qui adhuc in terra conversatur? Perpende, dul„ cissima filia, quia mater negligentiæ solet esse securitas. Habere ergo „ in hac vita non debes securitatem, per quam negligens reddaris. Scri„ ptum est enim: Beatus vir qui semper est pavidus. Et rursus scriptum „ est: Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. In pau„ co ergo hujus vitæ tempore mentem vestram necesse est ut tremor te„ neat, quatenus per securitatis gaudium sine fine postmodum exultet. „
Prov. 28. Psalm. 2. Ad extremum usque vitæ diem agenda pœnitentia est. *Christiana vita perpetua pœnitentia esse debet* (inquit Sacra Synodus Tridentina Sessione 14. in Doctrina de Sacramento Extremæ Unctionis.)

DOMINICA XVIII. POST FESTUM SS. TRINITATIS.

Simile factum est regnum cœlorum homini Regi, qui fecit nuptias filio suo. Matth. xxij. 2.

AB æterno Deus naturam humanam, Ecclesiam & Animas sanctas prædestinavit ut eas Filio suo copularet. Naturam humanam illi conjunxit velut sponsam in Incarnatione: Ecclesiam in cruce: Animam in justificatione. Ad spiritales illas nuptias Filii Dei omnes vocati estis, confidite: Pauci electi, timete. *Multi vocati*: Ite ad nuptias, parate vos ut Sponsum recipere, ut ad convivium cœleste admitti valeatis. Parete gratiæ Dei multis modis vocanti, *Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corPsal. 18. 6. da vestra*. Non solum servos misit, sed ipse in mundum venit Regis Filius, Christus Filius Dei, ut sponsam sibi quæreret. *Exultavit ut gigas ad currendam viam: a summo cœlo egressio ejus . . . Et ipse tanquam sponsus procedens*

de

de thalamo ſuo. Clarificavit ignobilem, divinæ conſortem faciens naturæ divina filiatione nobilitavit: *Dedit eis poteſtatem filios Deifieri, his qui credunt in nomine ejus*. Joan. 1. Sordidam, fœdamque lavit, ægram curavit; *Lavit a peccatis, in ſanguine ſuo*, ſpecioſam effecit, ornavit, ditavit pauperem, omnia bona ſua cum illa communicans. Cor ſuum ipſi dedit, mittendo Spiritum Sanctum, corpus & ſanguinem ſuum illi tradidit, inſtituendo Euchariſtiæ Sacramentum. Arcana ſua illi revelavit per fidem. Regnum æternum & delectationes in dextera ſua uſque in finem, ſeu abſque fine ipſi promiſit, qui fidelis eſt & verax. *Flores* (inquit) *apparuerunt in terra noſtra*. Quid cęleſti ſponſo cum terra? *Magnificavit Dominus facere nobiſcum*. Multum illi cum terra, quia multum cum ſponſa, quam de terris ſibi adſciſcere placuit. S. Bern. Ser. 59. in Cant.

„ In terra noſtra. *Non* plane principatum ſonat vox iſta, ſed conſortium,
„ ſed familiaritatem. Tanquam ſponſus hoc dicit, non tanquam Dominus.
„ Conditor eſt, & conſortem ſe reputat. Amor loquitur, Dominum ne-
„ ſcit. „ Amori cedit majeſtas: Neminem ſuſcipit amor, ſed ne deſpicit quidem. Omnes ex æquo intuetur qui perfecte ſe amat, & in ſe ipſo celſos humileſque contemperat: Nec modo pares, ſed unum eos facit. Ne Deus quidem ab hac amoris regula excipitur. Nam *Qui adhæret Deo, unus Spiritus eſt*. 1. Cor. 6. Quid mirum? Ipſe factus eſt tanquam unus ex nobis. Minus dixi, non tanquam unus, ſed unus. Parum eſt parem eſſe hominibus, homo eſt. Inde terram noſtram vendicat ſibi, ſed quaſi patriam, non quaſi poſſeſſionem. Quidni vendicet? Inde illi ſponſa, inde ſubſtantia corporis. Inde ſponſus ipſe, inde duo in carne una. Si caro una, cur non & patria una. „ Cęlum cęli Domino, terram autem dedit filiis hominum. *Ergo* Ut Pſal. 113.
„ filius hominis hereditat terram, ut Dominus ſubjicit, ut conditor admi-
„ niſtrat, ut ſponſus communicat. Dicendo nempe, *in terra noſtra*, Pro-
„ prietatem profecto abnuit, ſocietatem non reſpuit. „ Verum non terram iſtam quam pedibus corporeis calcamus, ſed meliorem patriam, terram viventium, regnum cęlorum ſponſæ ſuæ ſervat Filius. Ibi nuptiæ Agni cum Animabus ſanctis conſummabuntur. Ibi accipient *coronam vitæ, coronam immarceſcibilem*, & *incorruptam de manu Domini*. Ibi Regem in decore ſuo videbunt, ab ubertate domus ejus inebriabuntur, & torrente voluptatis potabuntur, manna vitæ ſaturabuntur, æterna, quæ Angelorum cibus eſt, veritate. Exultabunt in gloria, lætabuntur in cubilibus ſuis. Ad cęleſte illud nuptiarum convivium vocati ſumus a Chriſto, qui animas noſtras ſibi deſponſavit immeritas, *In miſericordia, & miſerationibus, in fide, & in ſempiternum*, quantum ex parte ſua eſt. Nuptiale vinculum non dirimit, niſi anima fornicetur, & poſt alios amatores vadat. „ Tantum pignus dedit, non timeat ſponſa ne deſeratur a Sponſo: Oſee 2. S. Auguſt. in Pſ. 90. Ser. 2. num. 12.
„ Non dimittit pignus ſuum. Quod pignus dedit? Sanguinem ſuum fudit.
„ Quod pignus dedit? Spiritum Sanctum miſit. Talia pignora dimittet
„ ille Sponſus? Si non amaret, talia pignora non daret. „ Cur & nos non amamus, ingrati? Vocamur ad nuptias, Judæis ſubſtituti (nam ex Gentibus vocati ſumus) & tamen imitamur Judæos, qui ad nuptias quas fecit Deus Filio ſuo, venire noluerunt; alius *in villam ſuam* abit, ſæculi voluptates, lenocinia ſenſuum & cupiditatum, vitam mollem, delicatam, otioſam agit: Alius vadit *ad negotiationem ſuam*, terrenis curis ac negotiis occupatus & immerſus, rerum ac bonorum temporalium amore illigatus, de vita æterna boniſque cęleſtibus non curat. Alii per Prædicatores & Paſtores opportune importune vocati, ſignificantes Dei nomine quia *Omnia parata ſunt*, non ſolum ſervos ejus contumeliis

affi-

afficiunt, ſed Filium ipſum Dei *rurſus* peccatis ſuis *crucifigunt & Spiritui Dei* intus per ſanctas inſpirationes illos vocanti reſiſtendo *contumeliam faciunt*. Quid inde eveniet? Dei noſtri, Regis noſtri qui eſt in Sancto bonitas & miſericordia in indignationem & furorem convertetur: Malos Chriſtianos perdet, gravioribuſque ſuppliciis afficiet quam Judæos, quorum civitatem & Rempublicam funditus evertit. *Rex autem cum audiſſet, iratus eſt: Et miſſis exercitibus ſuis perdidit homicidas illos, & civitatem illorum ſuccendit.*

Ne vero præſumamus ad æternum Sponſi convivium nos admiſſum iri, quia in Chriſtum credimus: Nihil enim nobis proderit, niſi habuerimus veſtem nuptialem, caritatem, opera bona; niſi exſpoliemus nos veterem hominem, & induamur novum. *Induimini Dominum Jeſum Chri-*
Rom. 13. 14. Galat. 3. 27. *ſtum*. Hæc veſtis eſt nuptialis. Hac induti ſumus in Baptiſmo *Quotquot* enim *baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis*. Sed pretioſam illam innocentiæ veſtem amiſerunt, quicumque in mortale peccatum poſt baptiſmum lapſi ſunt. Unum ſupereſt veſtis nuptialis recuperandæ medium, pœnitentia, quæ mundat animam, & veſtimenta alba illi reſtituit, quibus in-
Apoc. 3. 5. duta recipiatur a Sponſo. „ Qui vicerit, ſic veſtietur veſtimentis albis, „ & non delebo nomen ejus de libro vitæ, & confitebor nomen ejus co„ ram Patre meo, & coram Angelis ejus: “ Etſi a Sponſo receſſerit infidelis Anima, recipitur cum redit, quæritur, invitatur, prævenitur ut
S. Bern. Ser. 83. in Cant. redeat. Animæ reditus, converſio ejus ad Verbum, reformandæ per ipſum, conformandæ ipſi. In quo? In caritate. „ Talis conformitas mari„ tat animam verbo, cum cui ſimilis eſt per naturam, ſimilem ipſi ſe „ exhibet per voluntatem, diligens ſicut dilecta eſt. Ergo ſi perfecte di„ ligit, nupſit. “ Multæ animæ Chriſto deſponſatæ ſunt in fide, multæ etiam in caritate, quæ nomen ipſi conjunctæ non erunt in æternum, quia vocatæ quidem ſunt, ſed non electæ: Temporales ſunt; ſponſæ Chriſti ſunt ſecundum præſentem juſtitiam, ſed non ſecundum prædeſtinationem æternam: Quia veſtem nuptialem uſque ad finem non ſervant, in caritate non perſeverant, non implent, quod ipſis in baptiſmo præceptum
Ritual. eſt: *Accipe veſtem candidam, quam immaculatam perferas ante tribunal Domini noſtri Jeſu Chriſti*. Multi vocati, ſperate. Pauci electi, timete ne ex felici illo numero non ſitis, quod culpa ſane veſtra continget. Præparate vos ad nuptias Agni, veſtem nuptialem ſemper habere cura-
2. Petri 1. te; „ Satagite ut per bona opera certam veſtram vocationem & ele-
20. 21. „ ctionem faciatis: Hæc enim facientes, non peccabitis aliquando. Sic „ enim abundanter miniſtrabitur vobis introitus in æternum regnum „ Domini noſtri, & Salvatoris Jeſu Chriſti.

DOMINICA XIX. POST FESTUM SS. TRINITATIS.

Erat quidam Regulus, cujus filius infirmabatur Capharnaum. Hic cum audiſſet quia Jeſus adveniret a Judæa in Galilæam, abiit ad eum, & rogabat eum ut deſcenderet, & ſanaret filium ejus. Incipiebat enim mori. Joan. IV. 46. 47.

MIraculum duplex a Chriſto Jeſu editum hodiernæ diei Evangelium nobis ponit ob oculos, unum in filio Reguli, qui lethali febre laborans, mortique proximus erat: Alterum in ipſo Regulo, qui pro filii ſanitate & incolumitate ſupplicaturus ad Salvatorem acceſſit. In illo

illo sanavit infirmitatem corporis: In isto periculosiorem ægritudinem cordis, scilicet incredulitatem. Christum in curatione morborum corporis aliquid posse credebat Regulus, miracula ejus audiverat in Judæa, & in Galilæa edita: Prophetam, virum sanctum, mirabilium operum patratorem illum æstimabat: alioqui illum non rogasset ut sanaret filium suum: Sed illum esse Messiam a Deo promissum, verumque Deum non credebat, siquidem Christi præsentiam corporalem filio suo curando necessariam judicabat, neç ubique præsentem esse immensa & omnipotenti virtute. *Rogabat eum ut descenderet, & sanaret filium ejus*. O quantum distabat ab illo Centurione, qui Jesu in domum suam descendere volenti ut puerum paralyticum sanaret, respondit; *Domine, non sum dignus* Matth. 8. 8. *ut intres sub tectum meum: sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus*. Neque etiam credebat Jesum habere imperium vitæ & mortis; siquidem ejus præsentiam & operam frustra fore æstimabat, si filius suus moreretur antequam in domum suam veniret. *Domine, descende prius quam moriatur filius meus*. Verisimile est hunc Judæum fuisse, & filium Abrahæ secundum carnem; Sed Abrahæ filius non erat secundum fidem, a sancti illius Patriarchæ dispositione longe remotus, qui filium suum unigenitum ac dilectum offerre in holocaustum a Deo jussus, statim ad Hebr. 11. 18. opus se accinxit, *Fide obtulit Abraham Isaac, arbitrans quia & a mor-* 19. *tuis suscitare potens est Deus*. Quamobrem Christus qui Centurionis fidem miratus est & commendavit, dicens; *Non inveni tantam fidem in Israel*, incredulitatem Regulo exprobravit, *Nisi*, inquit, *signa, & prodigia videritis, non creditis*. Verumtamen ipsius incredulitati medetur, cum de filii incolumitate certiorem ipsum facit, & solo verbo, absens licet, restituit illi subito sanitatem. *Dicit illi Jesus: Vade, filius tuus vivit. Credidit homo sermoni quem dixit ei Jesus, & ibat*. Imperfecta tamen erat & infirma Reguli fides. Servis enim occurrentibus, & nuntiantibus quod filius ejus viveret ac bene valeret, adhuc dubitat utrum vi naturæ, an Christi verbo sanatus esset; unde servos interrogavit, qua hora melius se habuisset. Qui cum horam indicassent qua illum dimisit febris; cognovit quia illa hora erat, qua dixit ei Jesus, *Filius tuus vivit. Et credidit ipse, & domus ejus tota* . . .

Ex Evangelio hodierno docemur. 1. Ad Deum accedendum esse per fidem, & quidem firmiorem fide Reguli. 2. Ab ipso petenda esse majora & excellentiora bona, quam sanitatem corporis, aliaque commoda temporalia. 3. Curam omnem adhibendam esse a patribus-familias, ut eorum familia Deo serviat, fidemque in Christum sanctis operibus comprobet.

I. *Sine fide impossibile est placere Deo. Accedentem enim ad Deum oportet credere quia est & quia inquirentibus se remunerator sit*. Credere Heb. 11. 6. oportet ubique præsentem, omnia scientem, omnia operantem, omnipotentem. Credere quod *in ipso vivimus, movemur, & sumus*: Quod Act. 17. 28. *Non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus. Omnia autem nuda sunt & aperta oculis ejus*: Quod ipse *operatur omnia in omnibus*. Si Deum Hebr. 4. 13. ubique præsentem credamus, & cogitemus, peccatum semper cavebimus, tanquam sub oculis summi Judicis positi. *Quem times, major est omnibus. Ipse timendus est in publico, ipse in secreto. Procedis, videris; intras, videris: Lucerna ardet, videt te; lucerna extincta est, videt te: In cubiculum intras, videt te; in corde versaris, videt te. Ipsum time, illum cui cura est ut videat te: & vel timendo castus esto. Aut si peccare vis, quære ubi te non videat, & fac quod vis*. Si præsentem ubique cre-

1. Cor. 12. 6.

S. Aug. Serm. 132. alias 45. de Verb. Dom.

credas, & fidei oculis intuearis, illumque invoces ut fortitudinem tuam ac refugium tuum: si in Deo, non in te ipso confidas, ad illud Spiritus
Prov. 12. 2. Sancti oraculum attendens: *Qui confidit in cogitationibus suis, impie agit*, a febri cupiditatis & libidinis, Christi verbo & gratia sanaberis. Si credis, hoc donum Dei est, ne glorieris; si fides tua infirma est, ad Christum accede, qui ipsam augebit, modo ipsi obedias. Dic cum patre pueri a
Marc. 9. 23. dæmonio muto vexati: *Credo, Domine; adjuva incredulitatem meam.*
Luc. 17. 5. Et cum Apostolis: *Adauge nobis fidem*. Fons orationis fides. Quis enim orat quod non credit? *Ergo ut oremus, credamus; & ut ipsa non defi-*
S Aug. Serm. 215. alias 36. de Verb. Dom. *ciat fides, qua oramus, oremus. Fides fundit orationem, fusa oratio fidei impetrat firmitatem*. Fidem, spem, caritatem, continentiam, humilitatem, victoriam tentationum, donum perseverantiæ, vitam æternam a Deo in oratione postulemus. Bona temporalia, ut sanitatem, absolute non postulemus, sed quatenus ejus voluntati placet, quatenus ejus gloriæ, ac æternæ saluti nostræ conducibile est.

II. Salus animæ præcipue optanda & petenda. Dicendum Deo: *Sa-*
Psal. 40. 5. *na animam meam, quia peccavi tibi*. Id vero negligunt homines, de corporis incolumitate pro se ac suis anxie solliciti: Cum tamen morbi plerumque sint ad salutem æternam utiliores, quam florens & firma valetudo. Patres & matres, qui pro filiorum vestrorum valetudine ad Christum confugitis, & Sanctorum patrocinia quæritis, cum illi periculose ægrotant; pro illorum vero conversione vota facere negligitis: Feliciores æstimate cum egrotant, quam cum prospera valetudine fruuntur, quasæpius abutuntur ad Deum offendendum. *Quam multi ægrotant in lecto innocentes; & si sani fuerint, procedunt ad scelera committenda? Quam*
S. Aug. Tr. 7. in Joan. *multis obest sanitas? Latro qui procedit ad faucem occidere hominem, quanto illi melius erat ut ægrotaret? Qui noctu surgit ad fodiendum parietem alienum, quanto illi melius si febribus jactaretur? Innocentius ægrotaret, scelerate sanus est. Novit ergo Deus quid nobis expediat: Id agamus tantum ut cor nostrum sanum sit a peccatis*. Infirmitatem corporis pati magis expedit forte viro tuo, aut filio tuo, quam ab ea liberari. Nescis quanta sit putredo interioris hominis, quam secare vult cœlestis Medicus. Nonne novit modum quo id faciat, quo usque faciat? *Numquid ululatus ejus qui secatur, retrahit manus Medici artificiose secantis? Ille clamat: Ille secat. Crudelis qui non audit clamantem, an potius misericors, qui vulnus persequitur ut sanet ægrotum?* Plurium ex Africa Christianorum fidem laudat S. Augustinus quod Evangelium ad caput applicarent, cum ipsis dolebat caput, vel febribus laborabant; quamvis ad hoc non sit factum Evangelium. Si ergo (inquit) ad caput ponitur ut quiescat dolor capitis; quanto magis ad cor ponendum est ut sanetur a peccatis? *Ponatur ad cor, ut sanetur cor*. Cordis sanitas primo procuranda, & a Deo præcipue petenda est.

III. Curam omnem adhibere debent patres familias, ut familia sua, ut filii & domestici in Christiana fide optime instituti sint, ipsos mittendo ad Catecheses & ad Conciones: curando ut pios libros legant, vel eorum lectionem audiant, qua ad pietatem informentur; cum illis sæpe colloquendo de Deo rebusque divinis, & Christianæ vitæ officiis: satagendo ut matutina vespertinaque oratio in familia fiat: ut Sacramenta frequentent, ut sobrii sint, pudici, ad omne bonum opus parati. *Credidit ipse, & domus ejus tota*.

Vitiosi servi, qui emendari nolunt, e familia ejiciendi. Illos ejicitis si vobis fideles non fuerint: Non curatis si Deo sint infideles. Davidis Re-

gis

gis affectum induite : *Non adhæsit mihi cor pravum : declinantem a me malignum non cognoscebam. Detrahentem secreto proximo suo hunc persequebar. Superbo oculo, & insatiabili corde, cum hoc non edebam. Oculi mei ad fideles terræ, ut sedeant mecum: Ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat. Non habitabit in medio domus meæ qui facit superbiam : Qui loquitur iniqua, non direxit in conspectu oculorum meorum.* Imitandum Constantii patris magni Constantini exemplum, qui explorata domesticorum suorum fide, eos omnes ejiecit ex Aula, quos ad idololatriam propensos; illos in obsequio suo retinuit, quos in Christianæ Religionis professione constantes expertus est. *Nam quomodo*, inquit, *fidem erga Principem suum servaturi sunt, qui erga Deum perfidi esse deprehenduntur?* Illos vero quos Deo dignos esse constaret, eodem erga Principem animo futuros esse affirmans, protectores atque imperii ipsius custodes constituit, ejusmodi homines inter præcipuos amicorum & maxime necessarios habendos esse dicens, multoque pluris æstimandos quam maximarum opum thesauros. Refert *Eusebius* libro 1. *De Vita Constantini*, *Cap.* 16. Psalm. 100.

DOMINICA XX. POST FESTUM SS. TRINITATIS.

Serve nequam, omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me : Nonne ergo oportuit & te misereri conservi tui, sicut & ego tui misertus sum? Et iratus Dominus ejus tradidit eum tortoribus, quoadusque redderet universum debitum. Sic & Pater meus cœlestis faciet vobis, si non remiseritis unusquisque fatri suo de cordibus vestris. Mat. xviij. 32. 33. 34. 35.

PEccata nostra *debita* vocantur, quod illis tanquam ære alieno obstricti divinæ justitiæ teneamur. (*Lib.* 5. *Theol. Dog. & Moral. Cap.* 2. *Art.* 8.) Servus decem millia talenta Domino suo debens, omnium hominum figura est; Rex, Christi typus. „ Assimilatum est regnum cælo- „ rum homini Regi, qui voluit rationem ponere cum servis suis, & cum „ cæpisset rationem ponere, oblatus est ei unus, qui debebat ei decem millia talenta. „ Quot peccata commisimus, tot talentorum debitores sumus. Psal. 37. 5. Nemo nostrum est qui dicere non debeat cum *Davide*: „ *Iniquitates meæ su-* „ pergressæ sunt caput meum : & sicut onus grave gravatæ sunt super „ me .. Circumdederunt me mala quorum non est numerus, comprehenderunt Psal. 39. 13. „ me iniquitates meæ, & non potui ut viderem. Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei: & cor meum dereliquit me. „ Accuratam & severam omnium debitorum rationem a nobis exiget Christus, cum in generali, tum in privato judicio. „ Omnes nos manifestari oportet ante Tribu- 2. Cor. 5. 10 „ nal Christi; ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum. „ Non habemus unde solvamus quod debemus Deo propter peccata nostra. Nos ipsos ut servos, ut vilia mancipia dæmoni vendidimus propter temporale commodum, propter momentaneam voluptatem. Deus propter peccata nostra nobis iratus, minatur se nobiscum acturum summo jure, nisi ejus divinæ Majestati faciamus satis. Una supereſt carcerem & supplicia inferni evadendi via, si coram Domino corde contrito & humiliato procidamus; Si misericordiam ejus oratione fervente imploremus : Si ad ejus patientiam cum spe firma confugiamus: Si voluntatem ac propositum sincerum habeamus ejus justitiæ satisfaciendi per pœnitentiam: Non quasi ex nobis habentes unde solvamus,

vamus, sed ex meritis & sanguine Christi, & ex gratia Dei qui dives est in misericordia. *Procidens autem servus ille, orabat eum, dicens: Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi.* Hæc si facimus, miserebitur nostri Dominus noster, debitum omne dimittet; omnia peccata condo-
Ps. 43. 25. nabit. *Ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum non recordabor.* Solus Deus, cui proprium est misereri & parcere, delet iniquitates nostras; non propter aliquam ex parte nostra rationem, sed propter solam bonitatem suam & magnam misericordiam: Delet non unum aut alterum peccatum, sed innumera, sed omnia: Et ita delet, ut eorum non recordetur. *Misertus autem Dominus servi illius, dimisit eum, & debitum dimisit ei.*

Verum frustra speramus Deum nobis peccata remissurum, si adversus proximos conservosque nostros inhumani, duri, & immisericordes simus. *Judicium enim sine misericordia illi qui non fecit misericordiam.* Lethalis obdurationis contra misericordiam rei sunt, qui pauperibus pecuniam
Jacob. 1. 13. mutuo dare, nisi sub fœnoris sive usurarum conditione, renuunt: Vel in extrema necessitate constitutis dare mutuum nolunt, quod nulla spes recuperandæ sortis affulgeat. (*Lib. 3. Theolog. Dogmat. & Moral. Cap. 6. Art. 9. Regula 1.*) Lethalis obdurationis adversus misericordiam reus est creditor, qui debitorem, quem solvendo non esse constat, urget, opprimitque ut solvat, nec inducias ipsi concedit. (*Regula 16.*) Lethalis obdurationis adversus misericordiam reus est, qui agrorum suorum aut vinearum colono sive conductori pensionem non remittit pro rata gravis incommodi sive damni ex sterilitate, aut alio casu fortuito, absque ipsius coloni seu conductoris culpa, aut vitio rei contingente. (*Reg. 18.*) Debitores nostri sunt, quicumque nobis injuriam aliquam irrogarunt. Et hoc debitum ex misericordia remittendum est; si debita nostra nobis, a Domino remitti volumus. Injuriarum condonatio, conditio est adjecta postulationi veniæ, ex institutione Christi. *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Pactum cum Deo facimus in oratione. (*Lib. 5. de Oratione, Cap. 2. Art. 8.*) Vindicta aut vindictæ libido, semper malæ sunt: Proindeque inimicos ulcisci numquam licet: Injurias illatas condonare, semper & ubique necesse est. (*Lib. 3. De Peccatis, Cap. 11. Art. 2. Regula 7.*) Ad omne genus injuriarum perferendum & condonandum Christianus paratus esse debet. (*Ibidem.*) Quandoque gravius illius qui injuriam ulciscitur, peccatum est, quam illius qui injuriam intulit. (*Ibidem.*) Ad debita conservis & proximis nostris dimittenda nos excitare debet. 1. Exemplum Dei debita nostra nobis misericorditer condonantis. *Serve nequam, omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me: Non ne ergo oportuit & te misereri conservi tui, sicut & ego tui misertus sum?* 2. Ecclesiæ offensio, mœror & gemitus, cum videt quædam e membris suis adversus alia insurgere, fratres a fratribus dure & inhumane tractari; unum membrum alterius malis non compati. *Videntes autem conservi ejus quæ fiebant, contristati sunt valde.* 3. Indignatio Domini, & pœnæ immisericordibus paratæ. *Et iratus Dominus ejus tradidit eum tortoribus, quoadusque redderet universum debitum. Sic & Pater meus cæléstis faciet vobis, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris.*

DOMI-

DOMINICA XXI. POST FESTUM SS. TRINITATIS.

Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo. Matt. xxij. 21.

CHriſtiana Religio omnes vitæ humanæ ſtatus, omnium ordinum homines ad vitam æternam dirigit; omnibus ſua præſcribit officia, quid Deo, quid ſibi, quid proximo debeant. *Sobrie & juſte & pie vivamus in hoc ſæculo*; ait Apoſtolus. Pietas omnia hominis erga Deum; ſobrietas, omnia hominis erga ſeipſum; juſtitia, omnia hominis erga proximum officia complectitur. Superioribus præſcribit quomodo ſubditos regere, ſubditis quomodo parere Superioribus debeant, ut Deus honoretur in omnibus & ab omnibus, Reique publicæ utilius conſulatur Religione divina, quam Politica humana. Quamobrem S. Auguſtinus egregie refellit impios quoſdam Politicos, qui Chriſtianam Religionem Reipublicæ pernicioſam eſſe contendebant. *Qui doctrinam Chriſti*, inquit, *adverſam dicunt eſſe Reipublicæ, dent exercitum talem quales doctrina Chriſti eſſe milites juſſit, dent tales provinciales, tales maritos, tales conjuges, tales parentes, tales filios, tales dominos, tales ſervos, tales Reges, tales Judices, tales denique debitorum ipſius fiſci redditores & exactores; quales eſſe præcipit doctrina Chriſtiana, & audeant eam dicere adverſam eſſe Reipublicæ: immo vero non dubitent eam confiteri magnam, ſi obtemperetur, ſalutem eſſe Reipublicæ.* Tit. 2. 12. S. Auguſt. Epiſt. 137. alias 5. ad Marcellin.

Præcipua duo homines officia Chriſtus in hodierno Evangelio docet: Quid Regi, quid Deo debeant: Obedientiam Regi debitam non obeſſe cultui & obedientiæ Deo debitæ, cum Deus jubeat ut Reges revereamur, eiſque pareamus. Sed nec obedientiæ ac reverentiæ officia Regibus exhibenda impedimento eſſe debere, quin Deum ſupremo cultu, amore, & obſequio honoremus. *Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris Cæſari*, ut cives Reipublicæ terreſtris: *& quæ ſunt Dei Deo*, ut cives Reipublicæ cæleſtis.

I. Honor & obedientia Principibus debentur. (*Lib. 4. Theolog. Dogm. & Moral. de Decalogo, Cap. 6. §. 4.*) Tributa Principibus debentur. (*Ibidem, & Cap. 9. Art. 3. Regula 15.*) Preces ad Deum pro Principibus fundendæ. (*Ibidem.*) Majori caritate diligendi ſunt, propter Deum, cujus vice præſunt hominibus, non adulandi.

II. Reddere Deo debemus quicquid ab ipſo habemus: ab illo habemus omnia, animam, corpus, vitam, bona interiora, exteriora. Totum cor ipſius eſt, totum illi reddere debemus, eum diligendo ex toto corde. Totum poſtulat, ſibique vendicat Deus zelotes. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* Deum ne ex toto corde diligitis? Num de ipſo frequenter cogitatis, dicentes cum Propheta: *Providebam Dominum in conſpectu meo ſemper?* An ipſi placere ſummo ſtudio nitimini? Num ipſum offendere timetis? Num ipſi conjungi deſideratis, in hac vita velut in loco exilii gementes, & dicentes cum Propheta: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt?* Ipſiuſne legem exquirimus & amamus præ rebus omnibus temporalibus, cum eodem Propheta dicentes: *Bonum mihi lex oris tui ſuper millia auri & argenti: Quam dulcia faucibus meis eloquia tua ſuper mel ori meo! . . . Da mihi intellectum, & ſcrutabor legem tuam, & cuſtodiam illam in toto corde meo.* Divites terræ, num divitias a Deo acceptas illi redditis per manus pauperum? *Reddite quæ ſunt Dei Deo?*

Pſal. 15. 2.

Pſal. 119. 7.

Pſal. 11. 8.

Eleemo-

Eleemosyna debitum est, justitia est: rapinæ rei estis, nisi pauperibus erogetis. *Reddite*. Patres & matres, num filios a Deo acceptos illi redditis, ipsos ad pietatem instituendo? *Reddite quæ sunt Dei Deo*. An talenta, sanitatem, tempus, vitam, quæ omnia a Dei bonitate accepimus, ejus gloriæ consecramus? *Reddite*. Deo timorem, amorem, obsequium debemus.

S. Hilarius Tract. in Psal. 127. „ Nobis timor Dei omnis in amore est: metum ejus dilectio perfecta con-
„ summat. Dilectionis autem nostræ in eum hoc proprium officium est,
„ parere monitis, statutis obtemperare, pollicitis confidere. Audiamus er-
Deut. 10. 12. & 13. „ go Scripturam dicentem: Et nunc, Israel, quid Dominus Deus tuus pe-
„ tit a te, nisi ut timeas Dominum Deum tuum, & ambules in viis ejus, &
„ diligas eum, ac servias Domino Deo tuo in toto corde, & in tota ani-
„ ma tua: custodiasque mandata Domini, ut bene sit tibi.

DOMINICA XXII. POST FESTUM SS. TRINITATIS.

Cum venisset Jesus in domum Principis, & vidisset tibicines & turbam tumultuantem, dicebat: Recedite, non est enim mortua puella, sed dormit. Et deridebant eum. Et cum ejecta esset turba, intravit; & tenuit manum ejus. Et surrexit puella. Matt. ix. 23. &c.

MOrs justorum, somno similis est propter spem beatæ Resurrectionis, & consecutionem cœlestis beatitudinis statim post mortem, si nullum ipsis peccatum expiandum, aut peccati pœna luenda superfit.
Psal. 126. 3. *Cum dederit dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini filii merces.* Infideles & impii fidem & prædicationem resurrectionis irrident: Sed eam Christiani credunt, profitentur & sperant. *Propria fides Christianorum,*
S. August. *Resurrectio mortuorum.* Ideo Christus mortuos suscitavit, ut fidem resurrectionis mortuorum, quam prædicabat, his miraculis confirmaret. Hanc veritatem quam in Symbolo Apostolico profitemur, opportune vobis explicandam suscipio, sumpto ex Sancti Evangelii hodierna lectione themate. I. Resurrectionis omnium hominum certissima est & inconcussa veritas, utpote a Deo revelata, rationique conveniens: Simpliciter igitur ac firmiter credenda est. II. Varia erit resurgentium conditio, quam sibi quisque bonis vel malis operibus procurat. Nam *procedent qui bona*
Joann. 5. *fecerunt, in resurrectionem vitæ: qui vero mala egerunt, in resurrectionem judicii.* III. Otiosa igitur & sterilis in nobis esse non debet Resurrectionis fides.

I. Resurrectionis futuræ veritas firmissimis argumentis probata. (*Lib.* I. *De Fide & Symbolo, Quæst.* 5. *Art.* 12. §. 1.) Cur carnis potius, quam hominum resurrectionem in Symbolo confiteamur? (*Ibid.* §. 2.) Omnes & singulos homines cum eodem corpore, & quidem integro, resurrecturos fides Catholica docet, unumquemque in proprio sexu. (*Ibid.* §. 3.)

1. Cor. 15. 51. II. *Omnes resurgemus, sed non omnes immutabimur.* Resurgent omnium corpora immortalia, sed reproborum corpora in opprobrium, miseriam, & supplicium æternum: Electorum vero in vitam, gloriam, & felicitatem æternam.... Corporum glorioforum dotes, impassibilitas, charitas, agilitas, subtilitas, explicantur *ejusdem Articuli* §. 4. *n.* 3. 4. 5. & 6.

III. Fructus ex hoc fidei Articulo colligendi. 1. Deo gratiæ maximæ sunt agendæ, qui Mysterium istud Mundi Sapientibus absconditum nobis revelavit 2. Fides resurrectionis consolari nos debet in morte propinquorũ & amicorum,
Job. 19. 25. 26. 27. & in omnibus vitæ hujus ærumnis & calamitatibus. *Scio quod Redemptor meus vi-*

vivit, & in noviſſimo die de terra ſurrecturus ſum: & rurſum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum meum. Quem viſurus ſum ego ipſe, & oculi mei conſpecturi ſunt, & non alius: repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo. 3. Satagere debemus ut vitæ innocentia, boniſque operibus digni ſimus *reſurrectione vitæ.* (*Ibid. §. 4. n. 1. 2. 3. & 4.*) Illi ſoli ad vitam reſurgent, qui juſti fuerint, & in juſtitia ad finem uſque perſeveraverint. *Beatus & ſanctus, qui habet partem in ruſurrectione prima: in his ſecunda mors non habet poteſtatem, ſed erunt Sacerdotes Dei & Chriſti, & regnabunt cum illo.* Primam illam reſurrectionem, quæ initium eſt ac pignus adoptionis perfectæ filiorum, gratia Chriſti Salvatoris operetur: Sed prius ejicienda turba eſt, ejiciendus creaturarum amor, compeſcendus cupiditatum tumultus, illuſiones ſæculi repellendæ, omnia ſpiritualis reſurrectionis impedimenta removenda, ut ſolus intret Jeſus in cor noſtrum. *Et cum veniſſet Jeſus, & vidiſſet tibicines & turbam tumultuantem, dicebat: Recedite.* Cum autem intraverit, neceſſe eſt ut voluntatem peccatoris velut mortuæ puellæ manum teneat, moveat, in eoque velle & facere miſericorditer operetur. *Et cum ejecta eſſet turba, intravit: & tenuit manum ejus. Et ſurrexit puella.* Denique ubi ſpiritualiter reſurrexit peccatrix anima, bonum Chriſti odorem in Eccleſia diffundere ſanctis operibus, miſericordias Domini grato animo prædicare debet. *Et exiit fama hæc in univerſam terram illam.* Nihil nobis, totum Deo adſcribendum & dandum, *Non nobis, Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam.*

Apoc. 20. 6.

Pſalm. 113.

EADEM DOMINICA

Princeps unus acceſſit, & adorabat Jeſum, dicens: Domine, filia mea modo defuncta eſt: ſed veni, impone manum tuam ſuper eam, & vivet. Matth. IX. 18.

VItam diuturnam omnes deſiderant, cito mori pauci ſunt qui non metuant. Vita nec in ærumna conſtitutis eſt odio. In turba falſorum Numinum Romanis unus fuit, quem *Viduum* dixere, quod anima corpus viduaret. Hunc extra muros colebant, ne illius Myſteria homines conturbarent, qui ſummo vitæ deſiderio capiuntur. De quo S. Cyprianus lib. De Idolorum vanitate: *In tantum*, inquit, *Deorum vocabula apud Romanos finguntur, ut ſit apud illos & Viduus Deus, qui anima corpus viduet, qui quaſi feralis & funebris intra muros non habetur, ſed foris collocatur, & nihilominus quia extorris factus, damnatur potius Romana Religione, quam colitur.* Verumtamen ſancta mors optanda magis eſt quam vita.

1. Vivere eſt ſemper mori; & longior vita, diuturna mors eſt. *Ipſe quotidianus defectus corruptionis* (inquit S. Greg. Mag.) *quid eſt aliud quam quædam prolixitas mortis?* Miſerias hujus vitæ lacrymæ naſcentium augurantur. *Infans vagitu vitam ſalutat, & de proſpectu lacrymabilis vitæ augurem incommodorum vocem illam flebilem emittit.* Mors ſancta finis malorum eſt & calamitatum: *Abſterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, & mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra.* Vita laborioſa. *In laboribus a juventute mea*, inquit Prophetа, ſive ſecundum vim Hebraici Textus, *Expirans ſum a juventute mea*; QUID *eſt diu vivere, niſi diu torqueri?* Sed mors ſancta finis omnium laborum eſt: *Ut requieſcant a laboribus ſuis.* (Apocal. 14. 13.)

Hom. 37.

Tertull. lib. de Anima.

Apoc. 21. 4. Pſal. 87. 16.

S. Auguſt. Serm. 84. alias 113. De Tempore.

Lib. de bono Mortis cap. 3.

2. Vita exilium & captivitas eſt, mors libertas. Hinc S. Ambroſius ex definitione mortis, quæ eſt ſolutio animæ & corporis, nos in hac vita vinculis alligatos teneri colligit, quæ cum ſoluta fuerint, tunc perfecta laus ſacrificabitur, ſecundum illud Prophetæ oraculum: *Dirupiſti*
Pſal. 115. 17. *vincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudis.*

3. Vita mari tempeſtatibus agitato & ſcopulis pleno ſimilis, ob varios errores, pericula, tentationes continuas. *In via hac qua ambulabam, ab-*
Pſal. 141. 4. *ſconderunt laqueum mihi.* Ideo Sanctus Simeon lætus de morte proxima, & de vicina accerſitione ſecurus, accepit in manus puerum Jeſum, & benedicens Deum, exclamavit & dixit: *Nunc dimittis ſervum tuum, Domine, ſecundum verbum tuum in pace*, probans ſcilicet atque conteſtans,
S. Cyprian. lib. de Mort. l. *tunc eſſe ſervis Dei pacem, tunc liberam tranquillamque quietem, quando de iſtis mundi turbinibus extracti, ſedis & ſecuritatis æternæ portum petimus, quando expuncta hac morte ad immortalitatem venimus . . . . . Iterum videbo vos, & gaudebit cor veſtrum*, ait Chriſtus Diſcipulis ſuis. *Cum ergo Chriſtum videre, gaudere ſit: quæ cæcitas animi, quæ dementia eſt, amare preſſuras & pœnas & lacrymas Mundi, & non feſtinare potius ad gaudium quod numquam poſſit auferri? . . . . . Mori plane timeat, ſed qui ex aqua & Spiritu non renatus, gehennæ ignibus mancipatur. Mori timeat, qui non Chriſti cruce & paſſione cenſetur. Mori timeat, cui hoc mora longiore confertur, ut cruciatus ejus & gemitus interim differatur.*

Lib. de bono mortis. 4. Mors terminus eſt peccatorum, eoque nomine optanda magis quam vita diuturnior, Miſericordia Dei factum eſt, inquit S. Ambroſius, ut homo poſt peccatum morti eſſet obnoxius, *Ne quo eſſet vita diuturnior, eo fieret culpa numeroſior: paſſus eſt igitur Dominus ſubintrare mortem, ut culpa ceſſaret.* Bona incerta, peccata certa, ſaltem venialia, ſine quibus juſti non vivunt. Amara quidem eſt mors impio, ſed tamen amarior vita quam mors. *Gravius eſt enim ad peccatum vivere, quam in peccato mori: quia impius quamdiu vivit, peccatum auget; moriatur, peccare deſinit. Plerique criminum ſuorum abſolutione lætantur: ſi emendaturi ſunt, recte: ſi perſeveraturi in eis, ſtulte: quia longe illis plus damnatio profuiſ-*
Eccleſ. 7. 2. *ſet, ne incrementa facerent peccatorum.* Hinc de omnibus pronuntiat Sapiens: *Melior eſt dies mortis die nativitatis.*

5. Vita præſens peregrinatio eſt: Mors juſtorum tranſitus eſt ad patriam. *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt!* ait Propheta. Vel, ſecundum textum Hebræum: *Heu mihi, quia peregrinor in exilio!* Vitam nihil aliud quam peregrinationem eſſe, ſuadere voluit ſapientiſſi-
Jerem. 35. 7. mus ille Rechabitarum Pater Jonadab, qui filiis ſuis ac poſteris interdixit ne commodas ac delicioſas domos inhabitarent, immo præcepit ut totam vitam in tabernaculis tranſigerent. *Domum non ædificabitis, ſed*
Heb. 13. 14. *in tabernaculis habitabitis cunctus diebus veſtris, ut vivatis diebus multis ſuper faciem terræ, in qua vos peregrinamini.* Voluit Deus feſtum Tabernaculorum a Judæis quotannis celebrari, ut doceret nos hic manſionem permanentem non habere. *Non habemus hic manentem civitatem, ſed fu-*
1. Joan. 2. 17. *turam inquirimus.* Prima virtus, immo tota virtus, peregrinum eſſe & hoſpitem ſuper terram (ait Sanctus Joannes Chryſoſtomus.) Hoſpes non capitur amore hoſpitii, quantumvis amœnum ſit, quod brevi tempore ſit in eo manſurus: Sic amore hujus mundi capi non debemus. *Chariſſimi, nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt. Si quis diligit mundum, caritas Patris non eſt in eo.* Hoſpes ſibi ſuppellectilem hoſpitii

velut

velut propriam non usurpat, utpote cujus usus ad breve tempus illi concessus est, non dominium. Sic rebus hujus mundi inhærere non debemus, quibus ad breve tempus nobis usus a Deo datus est, & quas non sumus nobiscum ablaturi, cum ex hoc sæculo migrabimus. *Et qui utuntur hoc mundo, quasi non utantur*. Nonne peregrinum se confessus est Jacob coram Pharaone? *Dies*, inquit, *peregrinationis meæ centum triginta annorum sunt, parvi & mali*. Nonne David Rex Propheta ait: *Advena ego sum apud te, & peregrinus*? Nonne S. Paulus Apostolus de antiquis Justis ait: *Juxta fidem defuncti sunt non acceptis repromissionibus, sed a longe eas aspicientes & salutantes, confitentes quia peregrini sunt, & hospites super terram?* Nonne S. Petrus Christianorum omnium officium esse prædicat, ut se peregrinos super terram agnoscant? *Obsecro vos tamquam advenas & peregrinos, abstinere vos a carnalibus desideriis*. Christianorum disciplina, via dicitur: *Ut ubicumque invenisset hujus viæ viros*. Christus ipse peregrinus fuit super terram. Cum sit enim ab æterno *Sinus paterni inquilinus*, ut ait antiquus Auctor Ecclesiasticus, *A summo cœlo egressus, exultavit ut gigas ad currendam viam*.

1. Cor. 7. 31
Genes. 47. 8.
Psal. 38. 13
Heb. 11. 13
1. Petri 2.
Act. 9. 2.
Psal. 18. 6. 7

6. Per vitam prolixiorem beatitudo retardatur. *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte* (inquit Propheta) *dum dicitur mihi per singulos dies. Ubi est Deus tuus! Hæc recordatus sum, & effudi in me animam meam*. Hinc Apostolus Sanctus Paulus suspirabat: *Desiderium habens dissolvi & esse cum Christo .... Mihi enim*, inquit, *vivere Christus est, & mori lucrum*. Hoc desiderio succensus Sanctus Joannes, Apocalypsim suam finivit: *Amen, veni, Domine Jesu*. Christiani qui diu vivere desiderant, orationis Dominicæ petitioni, *Adveniat regnum tuum*, contradicunt. „ Quid ergo oramus & petimus ut adveniat regnum cælorum, si „ captivitas terrena delectat? Quid precibus frequenter iteratis rogamus ut „ acceleret dies regni, si majora desideria & vota potiora sunt servire istic „ diabolo, quam regnare cum Christo? (*inquit Sanctus Cyprianus*.) Ejus „ est in mundo velle remanere, quem mundus oblectat. Porro cum mundus oderit Christianum, quid amas eum qui te odit, & non magis „ sequeris Christum qui te redemit & diligit? Quis non peregre constitutus properaret in patriam regredi? Quis non ad suos navigare festinans, „ ventum prosperum cupidius optaret, ut velociter charos liceret amplecti? Patriam nostram paradisum computamus, parentes Patriarchas habere jam cœpimus, quid non properamus & currimus ut patriam videre, ut parentes salutare possimus? „ Refert ibidem S. Cyprianus, cuidam Africano Episcopo animam agenti, atque commeatum poscenti, insigni specie ac proceritate juvenem apparuisse, eique voce terribili ac minaci „ dixisse: *Pati timetis, exire non vultis, quid faciam vobis?* Quæ verba, inquit S. Cyprianus, audivit non sibi ille, sed nobis, ut dum Sacerdotem Dei, qui commeatum petebat, increpatum esse comperimus, „ quid cunctis expediat, agnoscamus.

Psal. 41. 4.
Philip. 1. 23. Ib. v. 21.
S. Cyprian. lib. de Mortalit.

Tria sunt quæ mortem Sanctorum pretiosam faciunt, *Quies a labore, gaudium de novitate, securitas de æternitate*. Justi morte nascuntur, fine inchoant, & in cœlis lucent qui in terris putabantur extincti. Non diu, sed bene vivere optandum est, ut æternum ac beate vivere possimus. Diu vixit, qui innocenter & sancte vixit. *Consummatus in brevi explevit tempora multa*. Qui male vixit, censendus est parum vixisse, quamvis plurimos ætatis annos expleverit. *Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos*. Saul duobus annis regnasse dicitur super Israel, licet multis

S. Bernard. Serm. 65. De Diversis
Sap. 4. 13 2.
Psal. 54. 24
1. Reg. 13. 1

annis regnaverit. Illo quippe solum tempore dicitur regnasse, quo juste vixit. *Illo ergo solum tempore nos vixisse gaudeamus, quo innocenter & humiliter viximus. Nam illa tempora quæ in sæculi vanitate & fluxa carnis vita consumpsimus, quasi peràita minime memorantur.*

Antiquus Pater lib. 5. Commentar. in 1. Regum, c. 3. inter opera S. Gregorii.

Seneca, cujus sententiæ pene Christianæ, pudore suffundit diuturnæ magis quam probæ vitæ amatores. „ Satis longa vita, inquit, & in „ maximarum rerum consummationem data est, si tota bene collocare- „ tur. Non accepimus brevem vitam, sed fecimus, nec inopes ejus, sed „ prodigi sumus. Nemo invenitur qui pecuniam suam dividere velit: „ Vitam unusquisque permultis distribuit. Adstricti sunt in continendo „ patrimonio: Simul ad temporis jacturam ventum est, profusissimi in „ eo, cujus unius honesta avaritia est... Omnia tamquam mortales ti- „ metis: Omnia tamquam immortales concupiscitis. Audias plerosque „ dicentes: A quinquagesimo in otium secedam, sexagesimus annus me „ ab officiis dimittet.. Non pudet te reliquias vitæ tibi reservare, & id „ solum tempus bonæ menti destinare, quod in nullam rem conferri „ possit? Quam serum est tunc vivere incipere, cum desinendum est! „ Vivere tota vita discendum est: & quod magis fortasse miraberis, „ tota vita discendum est mori. Non est quod quemquam propter ca- „ nos aut rugas putes diu vixisse: Non enim ille diu vixit, sed diu „ fuit. Quid enim si illum putes multum navigasse, quem sæva tempe- „ stas a portu exceptum huc & illuc tulit, ac viribus ventorum ex „ adverso furentium per eadem spatia in orbem egit? Non ille mul- „ tum navigavit, sed multum jactatus est. Nemo quam bene vivat, sed quamdiu, curat: Cum omnibus possit contingere ut bene vivant; ut diu, nulli.

Seneca lib. de vitæ Brevitate.

Epist. 22.

DOMINICA XXIII. ET ULTIMA post Festum SS. TRINITATIS.

Cum videritis abominationem desolationis stantem in loco sancto, qui legit intelligat: Tunc qui in Judæa sunt, fugiant ad montes: Et qui in tecto, non descendat tollere aliquid de domo sua. Mat. xxiv. 15. &c.

SIgna funesta desolationis Jerusalem paucos movent, quia hæc omnia transierunt. Desolatio Ecclesiæ in persecutione Antichristi paucos afficit, quia proxime futura non videtur, sed multum adhuc remota: Verum stupendum est quod Animæ desolationem a peccato Christiani non timeant, cujus tot exempla præ oculis habemus, cujus principium in nobis est; cujus abominationem Prophetæ, Scripturæque omnes nobis repræsentant & exponunt. Abominatio desolationis stat in loco sancto, in Anima Christi sanguine redempta, & per baptismum sanctificata, in corpore consecrato ut Dei templum esset. Quam multiplex in omnibus Ecclesiæ ordinibus & statibus abominatio! in statu Ecclesiastico nundinationes beneficiorum, Ecclesiasticarum dignitatum ambitio, coacervatio beneficiorum contra sacros canones, residentiæ contemptus & neglectus, bonorum Ecclesiasticorum abusus, abóminatio est desolationis. In omni statu, Communiones indignæ, aliaque sacrilegia, abominationes sunt desolationis; avaritia quæ est idolorum servitus, impudicitia qua unusquisque propriæ libidinis

adorat

adorat simulacrum, abominatio est desolationis. His abominationibus plenus est mundus, propterea judicandus & damnandus a Deo. Quamobrem illis qui salvi esse volunt, fugiendum est. Societas peccatorum fugienda: *Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiæ non sedit: Sed in lege Domini voluntas ejus &c.* Mundo ejusque moribus, pompis ac vanitatibus renunciandum est. *Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea . . . . . Cum viro innocente innocens eris, & cum perverso perverteris.* Fugiendum, quia *Mundus totus in maligno positus est.* Peccati occasiones deserendæ, abrumpendæ amicitiæ quæ nos a Deo separant & avocant, atque ad peccatum inducunt, *Tunc qui in Judæa sunt, fugiant ad montes.* Deo inhærendum per amorem, ad æterna bona suspirandum est. Si bona terrena concupiscimus, eisque inhæremus, si honores sæculi, si voluptates consectamur; adhuc in Judæa, in terra maledicta & peritura sumus. *Quæ sursum sunt quærite; ubi Christus est ad dexteram Dei sedens: Quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram.* Nostra conversatio sit in cœlis.

Psal. 1. 1. 2. Eccli. 13. 2. Psal. 17. 26. 2. Joan. 15. 19. Coloss. 3. 1.

Verum ubi fugerimus, cum in montem vel in tectum per amorem Dei, per virtutum Christianarum exercitia, per rerum caducarum & perituraram contemptum & fastidium fuerimus evecti, ne descendamus, quia in via virtutis non progredi, reverti est. In bono stabiles simus & immobiles. *Qui* enim *perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* Plurimi sunt qui magnarum solemnitatum tempore in montem fugere, pravam sæculi conversationem deserere videntur, bona aliqua opera faciunt: sed cito descendunt, & pristinum fervorem remittunt; quibus Spiritus Sanctus per os S. Joannis in Apocalypsi ait: *Habeo adversum te, quod charitatem tuam primam reliquisti. Memor esto itaque unde excideris: Et age pœnitentiam, & prima opera fac. Sin autem, venio tibi, & movebo candelabrum tuum de loco suo, nisi pœnitentiam egeris.* Terrestri domui hujus habitationis, corpori nostro non inhærendum; veteris hominis indumenta quæ exspoliavimus ut Christum indueremus, nusquam resumenda sunt. *Et qui in tecto, non descendat tollere aliquid de domo sua: Et qui in agro, non revertatur tollere tunicam suam.*

Matth. 10. 22. Apocal. 2. 4. & 5.

Miseri, quos carnalia desideria, & nimia rei familiaris cura mundum Deo inimicum fugere prohibet, ac de salute animæ suæ serio cogitare. *Væ autem prægnantibus & nutrientibus in illis diebus.* Prægnantes sunt (inquit S. August.) qui spe intumescunt; nutrientes seu lactentes, qui jam adepti sunt quod concupiverant. Etenim mulier prægnans in spe tumet filii, nondum videt filium: Quæ autem jam lactat, amplectitur quod sperabat. Concupisti villam proximi; sed iste proximus dives est, non indigens, habens honorem, habens etiam potentiam, a cujus forte etiam potentia tibi metuendum sit, non de illius fundo aliquid sperandum: Nihil sperans non concipit, non est prægnans anima. Si vero juxta vicinus sit pauper, qui vel in necessitate positus est, ut possit vendere, vel premi potest, ut cogatur vendere, injicitur oculus, speratur villa: Imprægnata est anima, sperat se posse adipisci villulam & possessionem vicini pauperis. Et cum patitur iste pauper necessitatem, venit ad ditiorem vicinum suum, cui forte obsequi solet, cui deferre, cui venienti assurgere, quem inclinato capite salutare: Da mihi, rogo te, patior necessitatem, urgeor a creditore. Et ille, Non habeo modo. Si vellet vendere, haberet.. Non speremus, non concupiscamus res alienas, & imprægnati tumeamus: nec perveniamus ad illas, & eas adipiscendo

S. August. in Psal. 39.

tamquam filios osculemur. *Ve* enim *prægnantibus & nutrientibus in illis diebus*. Mutandum est cor, levandum est cor, non hic habitandum corde: *Sursum corda . . . Quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram*, *Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo*. Non enim apparet quod vobis promissum est, & jam paratum est, sed non videtis. Imprægnari vis, hinc imprægnare; ipsa sit spes tua: Certus erit partus tuus; non abortivus; non temporalis: amplecteris quod pepereris in æternum,

Coloss. 3. 2. 3.

Nec magnæ solemnitates, nec occasiones extraordinariæ, nec languentis & pigræ senectutis tempus exspectandum est, ut salutis nostræ impedimenta removeamus, & bonis operibus vacemus. Orationi jugiter ac ferventer incumbendum, implorandum gratiæ auxilium, ut qui nihil boni per nos ipsos operari possumus, omnia per ipsam possimus. *Orate autem, ut non fiat fuga vestra in Hyeme vel Sabbato*. Ergo *dum tempus habemus, operemur bonum*. Ambulemus, dum lucem habemus, ne tenebræ nos comprehendant. Venit dies mortis, dies particularis judicii, ad ipsum nos præparemus. *De die illa & hora nescit*. Ignoratur ultimus dies, ut observentur omnes dies. *Dies Domini sicut fur in nocte, ita veniet. Cum enim dixerint, Pax, & securitas; tunc repentinus eis superveniet interitus sicut dolor in utero habenti, & non effugient. Vos autem, fratres, non estis in tenebris, ut vos dies illa tamquam fur comprehendat: Omnes enim vos filii lucis estis, & filii diei: Non sumus noctis, neque tenebrarum. Igitur non dormiamus, sicut & ceteri, sed vigilemus & sobrii simus*, Si sciret pater familias qua hora fur veniret, vigilaret utique, & non sineret perfodi domum suam. *Et vos estote parati*, inquit Christus, *quia qua hora non putatis, Filius hominis veniet*. Subitus erit, repentinus, inexspectatus, terribilis instar fulguris ejus adventus. *Sicur fulgur exit ab Oriente, & paret usque ad Occidentem, ita erit & adventus Filii hominis*.

1. Thessal. 5. 2. &c.

Matt. 24. 27.

EADEM DOMINICA.

Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio Mundi usque modo; neque fiet. Mat. 24. 21.

MUltiplex tribulatio in die furoris Domini. Prima, quæ judicium præcedet: Secunda, quæ comitabitur: Tertia, quæ subsequetur. Judicium præcedent signa terribilia, Antichristi persecutio omnium atrocissima. Hæc tribulatio Dei misericordia electis ad exercitationem & coronam; reprobis ad ruinam justo Dei judicio vertetur: *Et nisi breviati fuissent dies illi, non fieret salva omnis caro, sed propter electos breviabuntur dies illi . . Surgent Pseudo-Christi & Pseudo-Prophetæ: Et dabunt signa magna & prodigia, ita ut in errorem inducantur, (si fieri potest) etiam electi . . Sol obscurabitur, & Luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent de cælo, & Virtutes cœlorum commovebuntur*. Tribulatio tremendum judicii diem concomitans & solos reprobos oppressura, multiplex erit: 1. Ex præsentia, majestate & potentia Judicis severissimi, & tunc inflexibilis; & ejus crucis in cœlo apparentis conspectu. *Et tunc parebit signum Filii hominis in cælo*: Signum crucis, quam contempserint, & cujus inimici fuerint reprobi: *Et videbunt Filium hominis venientem in nubibus cum virtute multa*.

Matt. 24. 22.

Reprobi

Reprobi videbunt Judicem potentissimum, supremum, quem nihil latere potest, qui *Spirituum ponderator*, & *scrutator est cordium*. Judicem, de quo scriptum est: *Dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem*: Judicem, quem toties & tam graviter offenderunt, iterum crucifigentes. *Videbunt in quem transfixerunt*. Si fratres Josephi, qui eum vendiderant, voce dicentis, *Ego sum Joseph*, quasi fulmine percussi, non poterant respondere, *Nimio terrore correpti*: Quantus erit terror reproborum, cum vocem Christi exprobrantis, judicantis, & damnantis audient? *Quis poterit cogitare diem adventus ejus, & quis stabit ad videndum eum*? Si voce placida respondens, *Ego sum*, cohortem militum prostravit judicandus, quid faciet judicaturus? Tunc optabilius illis erit montium ruina oppriimi, quam stare coram Jesu Christo summo Judice. Tunc dicent montibus & petris: *Cadite super nos, & abscondite nos a facie sedentis super thronum, & ab ira Agni: Quoniam venit dies magnus iræ ipsorum: & quis poterit stare?* Secunda tribulátio reproborum, erit in resurrectione corporum, quæ resumere horrebunt, refugient, & cogentur, deformia, horrida, tenebrosa, cum miseris illis animabus æterno igne torquenda. Tertia tribulatio erit confusio publica & opprobrium sempiternum ex omnium criminum suorum manifestatione coram generali omnium hominum qui unquam vixerint conventu: *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi*; qui *Illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium*. Quarta tribulatio reproborum, erit ex electorum aspectu, quos videbunt rapi obviam Christo in aera, semper cum Domino futuros, Aquilarum instar, renovatis & glorioſis corporibus: *Ubicumque fuerit corpus, ibi congregabuntur & aquilæ*. Videbunt illos instar ficuum frugiferarum Vere novo renascentium, gratiæ & gloriæ virore ac decore numquam defecturo conspicuos. *Ab arbore autem fici discite parabolam*. Ipsi vero reprobi erunt instar ficuum sterilium & maledictarum, ex quibus fructus non nascetur in sempiternum, *Excidentur, & in ignem* æternum *mittentur*, a Deo separati, a consortio justorum sine spe exclusi. *Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis ejus*. Hæc postrema tribulatio reproborum numquam finienda. Vide *Lib.* 1. *Theol. & Mor. Quæst.* 2. *Art.* 8. & Ideam Concionis in Dominica 1. Adventus.

Prov. 16. 2.

Joan. 19. 37.

Genes. 45. 3.

Malach. 3. 2.

Apocal. 6. 16. 17.

2. Cor. 5. 10.

1. Cor. 4. 5.

Matt. 24. 28.

Ibid. v. 31.

Matt. 13. 10.

FINIS PARTIS SECUNDÆ.

„ ad lucrandos alios fraternus se amor extendit. Thesaurum reperit, gau-
„ det aliis prodere; furtum putat illum sine consortibus possidere.„ Hinc
Apud Photium in Biblioth. Cod. 269. in Andreæ laudem Hesychius Hierosolymitanus Presbyter ait: „ Sacra illa tu-
„ ba Andreas, primus Apostolorum fœtus, prima Ecclesiæ columna, ante
„ Petrum petra, fundamenti fundamentum, initii primitiæ, vocans antequam
„ vocaretur, adducens antequam adduceretur, Evangelium cui nondum cre-
„ debatur prædicavit, & fratri, prius quam disceret, vitam revelavit.

Prædicatio Crucis, doctrina est humilitatis, caritatis, longanimitatis seu perseverantiæ, spe Christiana & bonorum æternorum exspectatione roboratæ, & gratiæ ex divinæ misericordiæ profunditate, non ex operibus nostris provenientis. Hæc significant Crucis dimensiones. *In caritate radicati & fundati, ut possitis comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ sit latitudo, & longitudo, & sublimitas, & profundum: scire etiam supereminentem scientiæ caritatem Christi, ut impleamini in omnem plenitudinem Dei.*
Ephes. 3. 18. 19. S. August. Epist. ad Honoratum, & Enarr. in Psal. 103. Serm. 1. n. 14. Caritatem S. Andreæ demonstrat desiderium patiendi pro Christo, studium adducendi proximos ad Christum. Humilitatis ejus documentum accipite. „ Non molestè tulit quod in fide primus, factus est ordinis di-
B. Petrus Damiani, Serm. 1. de S. Andrea. „ gnitate secundus: nec zelo ductus est quod Petrus, qui ejus ducatu po-
„ sterior credidit, cujusque ad Fidem ipse prævius fuit, Prioratus tamen
„ inter omnes Apostolos jura suscepit.„ Longanimitatis denique documentum addit, in prædicatione Crucis ad mortem usque perseverans: Ut de illo dici possit, quod de Domino Jesu Christo ait S. Augustinus: *Tanquam lignum illud in quo fixa fuerunt membra morientis, etiam cathedra fuerit Magistri docentis.* Biduo vivens pendebat in Cruce, & docebat populum S. Andreas.
S. August. Tract. 119. in Joan.

III. In Cruce denique Martyrium consummavit, in mortis genere Christo assimilatus, quę certe maxima est Discipuli gloria. *Mihi absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Jesu Christi.* Crux Altarę fuit, in quo suum consummavit sacrificium Dominus Jesus: Crux Altare pariter fuit, in quo suum consummavit sacrificium Andreas. Christo quotidie sacrificium offerebat ut sacerdos, sicut ipse respondit Ægeę Proconsuli: „ Ego omni-
Sap. 18. 11. Simili pœna servus cum Domino afflictus est: & popularis homo similia Regi passus. Acta S. Andreæ. „ potenti Deo, qui unus & verus est, immolo quotidie, non taurorum
„ carnes, nec hircorum sanguinem, sed immaculatum Agnum in Altari;
„ cujus carnem posteaquam omnis populus credentium manducaverit,
„ Agnus qui sacrificatus est integer perseverat & vivus.„ Seipsum simul offerebat Deo ut *Hostiam viventem, sanctam, Deo placentem*: sed sacrificium vitę suę in Cruce consummavit, ut se cum Christo crucifixum modis omnibus vere dicere posset: *Christo confixus sum Cruci.*
Rom. 12. 1. Gal. 2. 19.

Et nos cum S. Andrea, imo cum Christo crucifigi debemus, complantati similitudini mortis ejus, ut compatientes etiam conregnemus. Christianos omnes spectat hoc Salvatoris Mandatum: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat Crucem suam, & sequatur me.* Ac si dicat: Qui me desiderat, se despiciat; qui vult facere voluntatem meam, discat frangere suam. *Tota vita Christiani, si secundum Evangelium vivat, crux est & martyrium.* Corpus Regenerati, caro est Crucifixi. Crux ferenda, non interdum & per vices, sed semper, & perseveranter. *Quotidie.* Quatuor Crucis cornua, quibus cupiditates nostrę domandę, quibus hostium salutis nostrę tela repellenda, sunt continentia, patientia, prudentia, humilitas (ait S. Bernardus.) Felix Anima, quę in hac cruce gloriatur, in hac cruce triumphat, in ea perseverat! Oret quisquis in ea confixus est timore & amore Dei; oret cum S. Andrea Dominum
Luc. 9. 23. S. August. Luc. 9. 23.

& Magistrum suum, ne patiatur eum de cruce deponi. „ Qui Christi „ sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis... In hac „ cruce, per totam istam vitam, quæ in mediis tentationibus ducitur, perpetuo „ debet pendere Christianus.„ Non enim est in hac vita tempus evellendi clavos, de quibus in Psalmo dicitur: „ Confige timore tuo carnes meas... „ Carnes sunt carnales concupiscentiæ; clavi sunt præcepta justitiæ: his „ illas timor Domini configit, qui nos illi acceptabilem hostiam crucifigit. Galat. 5. 24. S. August. Serm. 205. alias de Diversis 63.

IN FESTO S. NICOLAI Episcopi & Confessoris.

Tanquam prodigium factus sum multis... Introibo in potentias Domini... Deus, docuisti me a juventute mea, & usque nunc pronuntiabo mirabilia tua. Psal. LXX. 7. &c.

DEus qui mirabilis est in Sanctis suis, in Sancto Nicolao Myrensi Episcopo se maxime admirabilem præbuit, ut de ipso singulari quadam & præcipua ratione dicere possint Concionatores qui ejus Panegyrim adornant: *Scitote quia Dominus Sanctum suum mirificavit*. Innocentia, vocatione, operibus & miraculis admirabilem fecit. Virtutibus, quibus eum a juventute instruxit. *Deus, docuisti me a juventute mea*. Vocatione, qua ipsum ad Episcopatum difficilimis temporibus provexit, & ut digne tanto munere fungeretur roboravit. *Tamquam prodigium factus sum multis, & tu adjutor fortis*. Miraculis, quibus vivus & mortuus claruit, & etiam nunc celebratur. *Introibo in potentias Domini, & usque nunc pronunciabo mirabilia tua.* Psal. 4. 4.

I. S. Nicolaus eximiæ sanctitati a Deo destinatus, parentum votis & precibus concessus, sub gratiæ manu ab infantia ad ultimum usque instans vitæ fuit. *In te confirmatus sum ex utero, de ventre matris meæ tu es protector meus*. A Spiritu Sancto institutus ad virtutem est, a Deo datus puer, ut *sobrie, juste, & pie* viveret in sæculo: pie, per orationis humilitatem, assiduitatem & fervorem; sobrie, per jejunii austeritatem; juste per caritatem, quæ tota est hominis Christiani justitia. Statim atque loqui cœpi Nicolaus, cœpit orare. Statim atque *vivere* cœpit Nicolaus, cœpit jejunare. Statim atque *possidere bona temporalia* cœpit Nicolaus, cœpit erogare. Mentem Deo consecravit assidua, humili & fervente oratione; corpus jejunii austeritate, divitias caritate & larga eleemosynarum erogatione. Effudit super eum Deus a teneris annis spiritum gratiæ & precum. Assidua, humili, & ferventi oratione gratiarum incrementum obtinuit. Orationis enim talis Dei gratia & misericordia semper comes est. *Benedictus Deus, qui non amovit orationem meam & misericordiam suam a me*. Oratio justi clavis est cæli; ascendit oratio, & descendit miseratio. Sine intermissione orabat Nicolaus: & quid rogabat? Misericordiam Dei, beatam vitam, non res temporales, non perituras divitias, non sæculi honores & dignitates, non terrenam felicitatem. „ Sine intermissione orare, quid aliud est nisi beatam vitam, quæ nulla nisi æterna est, ab eo qui solus illam dare potest, desiderare? „ Oratio Nicolai pro signo data est Episcopis Provinciæ Lyciæ ad electionem Myrensis Episcopi in Domino congregatis, ut eum scilicet eligerent, quem summo mane orantem in Ecclesia, & Solem prævenientem ad benedictionem Dei invenirent. Idem signum Psal. 63. 19. S. Aug. Epist. 130. alias 122.

num electionis Pauli in Gentium Apostolum olim Ananiæ a Christo
Act. 9. 11. 15. datum. „ Vade, & quære in domo Judæ Saulum nomine Tarsensem; ecce
„ enim orat... Quoniam vas electionis est mihi iste, ut portet nomen
„ meum coram gentibus & Regibus & filiis Israel. „ Episcopus creatus,
in oratione perseveravit & ferventior fuit, pro se, pro populo, pro Gentilium & Hæreticorum conversione, pro Catholicorum confirmatione & sanctificatione, Deo ad ejus Altare, & continuo in altari cordis orationem offerens de fide pura & anima innocente profectam. Præceptum enim Domini Episcopis datum, & ab Apostolo promulgatum noverat, & exequi satagebat: „ Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro ho-
Hebr. 5. 1. „ minibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrifi-
„ cia pro peccatis: Qui condolere possit iis qui ignorant & errant; quoniam
„ & ipse circumdatus est infirmitate. Et propterea debet quemadmodum
„ pro populo, ita etiam & pro semetipso offerre pro peccatis. „

Orationi jejunium adjunxit, pœnitentiam innocentiæ, ut de bonis carnis acceptum Deo sacrificium adoleret. Cœpit autem jejunare, statim atque cœpit vivere. Infans quarta & sexta feria semel dumtaxat, & vespere quidem lac sugebat, quam jejunii consuetudinem reliqua vita retinuit. Sic in Dei familiaritatem admissus est; sic ejus corpus angelificatum, (ut Tertulliani verbis utar) seu Angelicas dotes consecutum, ut Myræ existens, Constantino longe agenti vivens adhuc appareret, illumque ob tres Tribunos per calumniam damnatos increparet, ac in-
Tertull. lib. de jejun. c. 6. sontes liberaret. „ Tanta est circumscripti victus prærogativa, ut Deum
„ præstet homini contubernalem, parem revera pari. „

Sciens deniquæ quia *Bona est oratio cum jejunio & eleemosyna*, & Apostolicam illam sententiam revolvens animo: „ Per ipsum ergo offera-
Hebr. 13. 15. 16. „ mus hostiam laudis semper Deo, id est, fructum labiorum confitentium,
„ nomini ejus. Beneficientiæ autem & communionis nolite oblivisci: Ta-
„ libus enim hostiis promeretur Deus: „ Divitias cœpit erogare, ut primum cœpit possidere. Non modicas, sed copiosas; non parca sed larga
Psal. 111. 9. manu eleemosynas erogavit; totum pie dilapidavit patrimonium. *Dispersit, dedit pauperibus, justitia ejus manet in sæculum sæculi.* Se divitiarum dispensatorem existimavit, non Dominum; se debitum reddere, non largiri, cum pauperes juvaret. Divitias congregatas & avaro servatas animo, in malum Domini sui cedere, stercoris instar nonnisi fœtorem & corruptionem animæ generare: Dispersas, uberrimam segetem meritorum,
Philip. 3. 8. fructus justitiæ ampliissimos atque suaviissimos producere. „ Omnia arbi-
„ tror ut stercora, ut Christum lucrifaciam... Qui autem administrat se-
2. Cor. 9. 12. „ men seminanti, multiplicabit semen vestrum, & augebit incrementa
„ frugum justitiæ vestræ.

Non copiosæ solum, sed humiles fuerunt S. Nicolai eleemosynæ. Dotem tribus puellis, quas noverca paupertas in peccati periculum conjiciebat, trinis noctibus furtim per fenestras immisit. Solis instar, aurum in terræ visceribus virtute sua producentis, beneficus sentitur, ubi non
Matth. 6. 1. videtur. Delitescere amat, & ignorari, eleemosynam secundum præce-
3. & 4. ptum Christi erogat in abscondito. „ Attendite ne justitiam vestram fa-
„ ciatis coram hominibus, ut videamini ab eis . . . Te autem faciente
„ eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua, ut sit elee-
Eccl. 29. 15. „ mosyna tua in abscondito, & Pater tuus qui videt in abscondito,
„ reddat tibi... Conclude (*ait Sapiens*) eleemosynam in corde pauperis,
De his argumentis multa suppeditabit Theologia nostra Dogmatica

& Mo-

& Moralis; de Oratione scilicet, Lib. 5. Art. 9. Tom. 10. De Jejunio Lib. 4. Cap. 5. Art. 5. §. 1. Tom. 9. De Eleemosyna, Cap. 3. ejusdem Libri Art. 11. Regulis 23. 27. 28. 29. 30. 31. & Lib. 3. Cap. 6. Art. 9. Regulis 5. 6. 7. 8. & 9. Tom. 7.

II. Deus S. Nicolaum admirabilem fecit vocatione qua illum ad Episcopatum provexit. Dei est sibi sacerdotes eligere. Indignus est sacerdotio qui absque Dei vocatione ad sacri honoris apicem promovetur; indignus qui illud ambit, qui propria sponte, non Dei electione subit *Onus Angelicis humeris formidandum*. Vide Tom. 5. Lib. 2. Tract. de Sacram. Ordinis, Cap. 3. Art. 5. Regula 18. & Tom. 7. Lib. 3. Cap. 5. Art. 25. Regulis 5. & 6. „ Non sumpsit sibimet honorem *Nicolaus*, *sed* vocatus a Deo tamquam Aaron, *sicut* Christus non semetipsum clarificavit ut Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum, Filius meus es tu, ego hodie genui te. Quemadmodum & in alio loco dicit: Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. „ Non secundum ordinem Aaron, quamvis a Deo ut Aaron vocati esse debeant, instituti sunt Episcopi & Sacerdotes novæ legis, quemadmodum nec Christus secundum ordinem Aaron, sed Melchisedech, summus & æternus Sacerdos est, quia „ Cum „ hujus divini sacerdotii Sacramentum etiam ad humanas pervenit functiones, non per generationum tramitem curritur, nec quod caro & sanguis „ creavit, eligitur: sed cessante privilegio patrum, & familiarum ordine „ prætermisso, eos Rectores Ecclesia accipit, quos Spiritus Sanctus præparavit: Ut in populo adoptionis Dei, cujus universitas Sacerdotalis „ atque Regalis est, non prærogativa terrenæ originis obtineat unctionem, sed dignatio cœlestis gratiæ gignat Antistitem. „ Sic ad Episcopatum vocatus Nicolaus, dotes omnes habuit tantæ Dignitati pares, quas Apostolus exprimit. *Irreprehensibilem*, *sobrium*, *prudentem*, *ornatum*, *pudicum*, *hospitalem*, *doctorem*, *benignum*, *justum*, fecerat Spiritus Sanctus, ut sancte regere posset Ecclesiam Dei. Gregem sibi commissum pascere sategit *verbo prædicationis*, *exemplo conversationis*, *fructu orationis*. * *Erat forma gregis ex animo*, non formarum violentarum instar, quæ subjectum destruunt, nec in eo manent, sed naturalium, quæ subjectum fovent ac tuentur, in eo manentes & residentes. Ecclesiam Myrensem purgavit ab idololatriæ sordibus, ab Arianorum erroribus defendit, pro Fide Christiana exilium & carcerem passus est, Diocletiano & Maximiano persecutionem moventibus; sed *Verbum Dei non erat alligatum*. A Constantino Magno Imperatore ab exilio revocatus, Ecclesiæque redditus suæ, Nicæno Concilio adfuit, Ariumque & ejus Hæresim unus ipse ex trecentis decem & octo Patribus suffragio suo damnavit. Myram redux, Catholicam de Filii divinitate & consubstantialitate doctrinam libere prædicavit, invicte defendit; ut merito de illo dici possit, quod de S. Athanasio scribit S. Gregorius Nazianzenus: „ Collapsam fidei doctrinam erigit, ac libere rursus Trinitas prædicatur super cancelabrum posita, splendidoque unius Divinitatis lumine Animas collustrans. „

Hebr. 5.

S. Leo Sermon. 2.

1. Tim. 3.

Ad Tit. 1. 8.

S. Bern. *Tract. in Evang.* Ecce nos reliquimus omnia.

* 1. *Petr.* 5. 3.

2. Tim. 2. 9.

Orat. 21.

III. Sanctum Nicolaum viventem adhuc in mortali corpore, & post obitum, ad hanc usque diem, Deus miraculis celebrem ac glorioſum fecit. *Introibo in potentias Domini*. In Dei nomine imperat mari & fluctibus, tempestates sedat, Nautis ipsum invocantibus adest, ipsosque ex naufragii præsenti periculo ereptos ad portum deducit. *Qui descendunt mare in navibus, facientes operationem in aquis multis: ipsi viderunt opera*

Psalm. 106. 23. &c.

opera Domini, & mirabilia ejus in profundo. Dixit, & stetit spiritus procellæ, & siluerunt fluctus ejus, & lætati sunt quia siluerunt, & deduxit
Matt. 8. 27. *eos in portum voluntatis eorum.... Quis est hic, quia venti & mare obediunt ei?* Ex ejus sepulchro manat oleum salutare, quod languidis omnibus cum fide utentibus perenne medicamentum est. Ille scilicet *sicut oliva*
Psal. 51. 10. *fructifera in domo Domini*, vir misericordiæ, oleum fundere non definit
Prov. 21. 20. ad curandos morbos infirmorum. *Et oleum in habitaculo justi.*

IN FESTO CONCEPTIONIS
Deiparæ Virginis Mariæ.

Jacob genuit Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus. Matth. j.

HÆc omnium titulorum, honorum, privilegiorum Deiparæ Virginis summa, *De qua natus est Jesus.* Ob id *gratia plena, & benedicta in mulieribus*, ut Dei Mater esset. Huic dignitati in conceptione sua præparatur a Deo per gratiam uberrimam qua feliciter eam divina Misericordia prævenit; ut in ipso instanti quo in sanctę Annæ sinu concepta est, ipsi accommodari possint verba illa Sponsi cælestis ad Sponsam, quæ typus erat: *Tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te.* Deiparæ Virginis summa post Deum puritas, Immaculata conceptio, Maria, Christo excepto, cunctis superior. Ejus elogia. (*Lib. i. Quæst. 2. Art. 4. §. 7. & Lib. 5. Art. 8. n. 3.*)
Cant. 4. 7.

B. Virgo immunis ab originali peccato, secundum piam maximæ partis Fidelium opinionem, cui favet Ecclesia (*Lib. 3. Capit. 1. Artic. 1. num. 21.*) B. Virgo Maria *Adytum & sacrarium impeccantiæ*, a Proclo Constantinopolitano Archiepiscopo appellatur, Oratione 6. *Primitiæ nostræ reformationis; finis promissionum nobis a Deo factarum, & prædictionum; prænuntiatum divinæ gloriæ sacrarium; gentium bene exspectata salus*, a S. Germano Constantinopolitano Patriarcha: *Magnum Deitatis Templum*, a S. Petro Chrysologo Sermone 144. *Centrum & negotium omnium sæculorum*, a S. Bernardo Sermone 2. de Pentecoste. Gratiæ qua in beata conceptione præventa est, & gratiæ quæ ceteris Sanctis collata discrimen, his Prophetę verbis Psalmo 45. expressum videtur: *Adjuvabit eam Deus mane diluculo.... Fluminis impetus lætificat civitatem Dei: Sanctificavit Tabernaculum suum Altissimus.... Deus in medio ejus non commovebitur.* Aliorum enim Sanctorum quidam in utero gratiam sanctificantem receperunt, ut Jeremias & Joannes Baptista: alii in pueritia, alii in ipsa morte, ut S. Latro: At beata Virgo Maria in ipsa conceptione per Christi gratiam pręventa est. Ceteri gratia Christi Redemptoris mundati sunt a peccato quod reipsa contraxerant, vel commiserant; liberati sunt a captivitate diaboli, cui addicti fuerant: Virgo Maria per gratiam Christi Redemptoris pręventa est, ne peccati originalis labem contraheret, cujus contrahendi debitum, ut Adami filia, & humano more genita, contraxerat; Gratię Christi medicinalis balsamum Animę in ipsa creatione infusum, peccati originalis afflandam ex carnis conjunctione contagionem antevertit, & avertit. Christi sanguini, ex substantia purissimę carnis suę formando, redemptionem suam debuit. Ipsa Draconem vicit, contrivit caput serpentis, per Dominum
S. Bernard. Serm. 22. in Cant. nostrum Jesum Christum. Et quid mirum, cum de sanctis Angelis mellifluus Bernardus scripserit, Christum Jesum ipsis quodam modo fuisse re-

redemptionem? „ Qui enim erexit hominem lapſum, inquit, dedit ſtan-
„ ti Angelo ne laberetur; ſic illum de captivitate eruens, ſicut hunc a
„ captivitate defendens: ſolvens illum, & ſervans iſtum.„ Quod & ante
S. Bernardum ſcripſit S. Fulgentius: „ Non alia Gratia (inquit) ſtantem
„ Angelum a ruina potuit cuſtodire, niſi illa quæ lapſum hominem poſt
„ ruinam potuit reparare. Una eſt in utroque gratia operata: in hoc ut
„ reſurgeret, in illo ne caderet: in illo ne vulneraretur, in iſto ut ſana-
„ retur: ab hoc infirmitatem repulit, iſtum infirmari non ſinit.„ Sic medi-
cinalis Chriſti Redemptoris gratia ab aliis Sanctis infirmitatem depulit,
Mariam infirmari non ſivit: in aliis operata eſt ut ſanarentur, in Maria
ne vulneraretur: alios a captivitate eruit, Mariam a captivitate defendit.
Vicit tamen Maria eadem virtute qua Sancti omnes Draconem antiquum
vicerunt, virtute ſcilicet ſanguinis Jeſu Chriſti; qui de illa natus eſt.
Et vicerunt eum propter ſanguinem Agni. In aliis natura gratiam ante-
vertit: in Maria natura gratiam antevertere minime auſa eſt. Id in na-
tivitate duorum fratrum geminorum Phares & Zara adumbratum ani-
madverto, qui in Genealogia Chriſti nominantur: „ Judas autem genuit
„ Pharez & Zaran da Thamar.... Inſtante partu apparuerunt gemini in
„ utero: atque in ipſa effuſione infantium unus protulit manum, in
„ qua obſtetrix ligavit coccinum, dicens: Iſte egredietur prior. Illo vero
„ retrahente manum, egreſſus eſt alter.„ Id factum non eſſe vi naturæ,
ſed gratiæ diſpenſatione, S. Joannes Chryſoſtomus obſervat. *Non fit lege na-
ſcentium*, inquit, *ſed ex Dei gratia, quæ tunc pueris aderat iſta diſpenſans, &
nobis quamdam imaginem futurorum in eorum nativitate depingens*.

S. Fulgent. Lib. 2. ad Trasamund. c. 3.

Apoc. 12.

Matth. 1.

Geneſ. 38. 27. 28. 29. Hom. 3. in Matth.

Natura & gratia velut duæ ſorores, ſeu potius ut duo principia ad
conceptionem Immaculatæ Virginis in ſinu S. Annæ concurrunt. Natura
manum prior exerit, corpus admirabilis infantis producendo & organa
diſponendo: Gratia parata eſt ad præoccupandam, ſanctificandam, & or-
nandam Animam. Humana ratio naturam primas habituram in Mariæ
conceptione auguratur, videns ipſam inſignem purpura Regum & Sacer-
dotum ex quibus originem ducit. Iſta, inquit, *Egredietur prior*. Sed fal-
leris, infirma ratio, manum retrahet natura, gratiam reverebitur, pri-
maſque illi cedet in præparatione Tabernaculi quod ſibi Verbum Divi-
num ab æterno elegit. *Natura Gratiæ cedit ac tremula ſtat, progredi non
ſuſtinens*. Eſt omnibus elementis ſola aqua ab initio perfecta. Aer ſine
luce, terra ſine cultu. *Solus liquor ſemper materia perfecta, læta, ſim-
plex, de ſuo pura*. Rationem affert Tertullianus: quia ſedes erat Spiri-
tus Sancti, qui ferebatur ſuper aquas: *Dignum vectaculum Deo ſubjicie-
bat*. Alii Sancti in conceptione ſua terræ incompoſitæ, rudi, incultæ,
inani, aeri caliginoſo ſimiles: Maria in conceptione ſua aquæductui de
paradiſo exeunti. Templum ſcilicet ſedeſque Dei parabatur. *Dignum ve-
ctaculum Deo ſubjiciebat*. Quamobrem hæc illi verba Eccleſia accommo-
dat: *Et qui creavit me, requievit in tabernaculo meo*. Primo igitur ſuæ
vitæ momento in ſinu Matris, a Deo præventa eſt in benedictionibus
dulcedinis. *Adjuvabit eam Deus mane diluculo*. En primum gratiæ, qrę
Deiparæ Virgini in conceptione ſua collata eſt, diſcrimen ab ea quę ceteris Sanctis collata fuit.

S. Joannes Damaſc. Ora 1. de Nativ. B. Virg.

Eccli. 24. 41.

Ibid. Veſ. 12.

II. Diſcrimen alterum, eſt quod alii Sancti portionem gratiæ; Maria gratiæ plenitudinem receperit. *Fluminis impetus lætificat civitatem Dei. Singulis ſe gratia largita eſt per partes; Mariæ vero ſimul ſe totam dedit gratiæ plenitudo*. Chriſto ſcilicet Gratiæ fonti & auctori propinquior fuit,

S. Petrus Chryſol. Serm. 143.

ut

ut ejus Mater: & ideo præ ceteris debuit a Christo gratiæ plenitudinem
S. Thomas 3. p. q. 27. a. 5. obtinere: *Ut eum qui est plenus omni gratia in se reciperet, & eum pariendo, quodammodo gratiam ad omnes derivaret.* Christus fons gratiæ;
S. Bernard. Serm. in Nativ. B. M. de Aquæductu. Maria aquæductus, qui plenitudinem fontis ipsius de corde Patris accipiens, nobis edidit illum, si non prout est, saltem prout capere poteramus. Ipsi jam tunc dici potest: „ Ave gratia plena. *Deus* cælesti rore „ aream rigaturus, totum vellus prius infudit. Redemturus humanum ge„ nus, pretium universum contulit in Mariam.... Altius ergo intueami„ ni quanto devotionis affectu a nobis eam voluerit honorari, qui totius „ boni plenitudinem posuit in Maria: ut proinde si quid spei in nobis est, „ si quid gratiæ, si quid salutis, ab ea noverimus redundare.„ Totis igitur præcordiorum affectibus, & votis omnibus Mariam veneremur, quia sic est voluntas ejus qui *Totum nos voluit habere per Mariam*. Ideo gratiæ plenitudinem recepit, cum alii stillicidia tantum receperint.

III. Tertium discrimen gratiæ, quę Deiparæ Virgini in sua conceptione infusa, ab ea quę ceteris Sanctis collata est, in eo consistit quod beatę Virgini inamissibili quodam modo collata fuerit: ceteris modo amissibili. *Deus in medio ejus non commovebitur*. Scilicet omnis ad malum propensio, omnis difficultas in bono, ab ea singulari privilegio, & gratia uberiori sublatę sunt: quod privilegium nemini Sanctorum pręter ipsam a Deo concessum est. *Nam*, ut præclare differit S. Thomas, *illos*
3. p. q. 2. 7. a. 4. *quos Deus ad aliquid eligit, ita præparat ac disponit, ut ad id ad quod eliguntur, inveniantur idonei, secundum illud Apostoli*: Idoneos nos fecit
2. Cor. 3. Ministros novi Testamenti. *Beata autem Virgo divinitus electa fuit ut esset Mater Dei: & ideo non est dubitandum quin Deus per suam gratiam ad hoc tam idoneam reddiderit, secundum quod Angelus ad eam dicit*: Invenisti gratiam apud Deum; ecce concipies, &c. *Non autem fuisset idonea Mater Dei, si peccasset aliquando: tum quia honor parentum redundat in prolem*. Gratiâ filiorum, patres eorum. *Unde a contrario, ignoProver. 17. minia Matris in Filium redundasset. Tum etiam quia singularem affinitatem habuit ad Christum, qui ab ea carnem accepit*. *Dicitur autem* 2. *ad Corinthios* 6. Quę conventio Christi ad Belial? *Tum etiam quia singulari modo Dei Filius, qui est æterna Sapientia, in ipsa habitavit, non solum in*
Sap. 1, *anima, sed etiam in utero. In malevolam* autem *animam non introibit Sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis*. Et ideo simpliciter cum Ecclesia sentiendum est, quod beata Virgo per gratiæ suæ singulare privilegium consecuta est ut nullum peccatum actuale committeret, nec mortale, nec veniale, ut sic in ea impleretur quod de Sponsa cælesti in
Cant. 4. Canticis dictum est: *Tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te*. Hinc S. Augustinus: „ Unde enim scimus quid ei plus gratiæ collatum
Lib. de Natura & Gratia, C. 36. „ fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum, quæ concipere ac pare„ re meruit, quem constat nullum habuisse peccatum.

IV. Beatissima Virgo Gratiæ suæ fideliter cooperata est, statim atque ad rationis & liberi arbitrii usum pervenit. Hancne sumus imitati, fideliter conservando baptismalem gratiam? In ipso diluculo rationis, in vitæ moralis initio, an gratiæ nos ad Deum diligendum & ejus mandata servanda vocanti fideliter respondimus & cooperati sumus? Possumus ne
2. Cor. 1. 10. absque mendacio cum Apostolo dicere, *Gratia Dei in me vacua non fuit*? Heu! quoties Spiritui Sancto restituimus? Quoties gratiam in vacuum recepimus? Quoties inspirationes sanctas extinximus? Quoties gratiam amisimus, quam poteramus conservare, quamvis thesaurum istum portan-

tantes in vasis fictilibus: cum Deus non faciat nobis occasum nisi ab ipso fecerimus casum, & *Neminem deserat, nisi deseratur, ut pie semper juste que vivatur?* Gratiæ quidem plenitudinem non accepimus, quod Mariæ privilegium est; sed, quæ Dei misericordia est, sufficientiam & habuimus, & habemus nobis paratam. Demus operam, ut cum ejus adjutorio in gratia crescamus. *Crescite in gratia, & in cognitione Domini nostri & Salvatoris Jesu Christi .... Coronat in nobis Deus dona misericordiæ suæ; sed si in ea gratia quam primam accepimus perseveranter ambulemus.* S. Augustin. 2. Petr. 3. 18. S. Aug. Tr. 5. in Joan.

IN FESTO S. THOMÆ APOSTOLI.

Sicut tenebræ ejus, ita & lumen ejus. Ps. CXXXVIII. 12.

IN Apostolo Thoma mystice impletum est, quod Geneseos initio legimus: *Tenebræ erant super faciem abyssi, & dixit Deus, Fiat lux: Et facta est lux. Et vidit lucem quod esset bona. Appellavitque Deus lucem diem.* Thomas, secundum nominis significationem, abyssus est. Cum Deus per Filii Unigeniti mortem & resurrectionem mundum a se mirabiliter conditum admirabilius repararet, *Tenebræ erant super faciem Abyssi.* Incredulitatis & dubitationis caligo quædam Thomæ mentem inumbrabat, quæ nec resurgente Christo, & Apostolis quibus se conspicuum præbuerat, ejus Resurrectionem testimonio suo confirmantibus, depulsa est. *Nisi videro in manibus ejus fixuram clavorum, & mittam digitum meum in locum clavorum, & mittam manum meam in latus ejus, non credam.* Verum ubi Christus illi etiam se conspicuum præbuit post dies octo dicens: *Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis.* Mens ejus plena fidei luce illustrata est. *Et dixit Deus, Fiat lux, & facta est lux:* Fidei suæ plenitudine & firmitate diem exhibuit Ecclesiæ plenum, serenum, lætum. *Appellavitque Deus lucem diem.* Fidei suæ plenitudine, firmitate, fervore, humilitate, prioris dubitationis & incredulitatis maculam eluit. *Sicut tenebræ ejus, ita & lumen ejus.* Ex vulneribus sacratissimorum pedum Christi hausit humilitatem & firmitatem fidei. Ex vulnere lateris Christi & corde illius sacratissimo hausit fervorem fidei. Ex vulneribus manuum Christi hausit operationem fidei. *Sit fides nostra,* ut fides S. Apostoli Thomæ, humilis & firma; fervens & caritate succensa; operans & bonorum operum effectrix: Genes. 1. 2. 3. 4. Joan. 20. 25.

Fides humilis, curiositatem excludit. (*Lib. 1. Theolog. Dogm. & Moral. Cap. 1. Quæst. 2. Art. 2. §. 1.*) Dei auctoritate, non humana ratione in rebus salutis duci debemus (*ibidem.*) Intelligentia, merces fidei. (*ibid.*) Pœna curiositatis in rebus Religionis. (*ibid.*) Fides sine caritate & bonis operibus nihil prodest ad salutem. (*Quæst. 1. Art. 5.*)

I. Deus qui jussit de tenebris lumen splendescere, ex Apostoli Thomæ incredulitate maximum ipsius, Ecclesiæque bonum elicuit, fidem scilicet Divinitatis, Incarnationis, ac Resurrectionis suæ plenissimam ac firmissimam. „ Egit namque miro modo divina clementia, ut Discipulus ille „ dubitans, dum in Magistro suo vulnera palparet carnis, in nobis vul„ nera sanaret infidelitatis. Plus enim nobis Thomæ infidelitas ad fidem, „ quam fides credentium Discipulorum profuit, quia dum ille ad fidem „ palpando reducitur, nostra mens omni dubitatione postposita in fide „ solidatur. Sic quippe Discipulum Dominus post Resurrectionem suam S. Greg. M. Hom. 26. in Evang.

„ dubitare permisit, nec tamen in dubitatione deseruit, sicut ante na-
„ tivitatem suam habere Mariam sponsum voluit, qui tamen ad ejus nu-
„ ptias non pervenit. Nam ita factus est Discipulus dubitans & palpans
„ testis veræ Resurrectionis, sicut Sponsus Matris fuerat custos integer-
„ rimæ virginitatis. „ Quam oculata, quam humilis, quam firma fides
Joan. 20. 28. ejus! *Dominus meus*; & *Deus meus!* Christum Jesum Deum simul & hominem confessus est. Tenebræ erant super faciem abyssi, in corde Thomæ, antequam ipsi illucescceret dies quam fecit Dominus. Venit caput hujus diei, & dixit: *Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fi-*
S. Aug. Ser. 25 novissimæ Edit. Paris. *delis*. Quasi diceret: *Sciebam vulnera tua, servavi tibi cicatricem meam. Sed plane mittens manum suam, complevit fidem. Quæ est enim fidei plenitudo? Ut non credatur Christus tantum homo, nec credatur Christus tantummodo Deus, sed homo & Deus. Ipsa est fidei plenitudo, quia Verbum caro factum est, & habitavit in nobis. Thomas oblatis sibi cicatricibus & membris Salvatoris sui, ubi tetigit, exclamavit: Dominus meus, & Deus*
Joan. 1. 14. *meus. Hominem tetigit, Deum cognovit: Tetigit carnem, respexit ad Verbum*; quia *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis*. Arii, Nestoriique hæreses S. Thomæ confessio refellit ac destruit; Arii, qui Filium Dei vere Deum, Patrique Æterno consubstantialem esse negabat; Nestorii, qui unam Dei hominisque personam esse inficiabatur. *Dominus*
S. Hilar. Lib. 7. de Trinit. *meus, & Deus meus! Veritatem Evangelici Sacramenti Thomas intelligens, Dominum suum & Deum suum esse confessus est. Non hic honoris est nomen, sed naturæ confessio est; rebus enim ipsis atque virtutibus Deum credidit. Resurrexisse enim per se ex mortuis in vitam nisi Dei natura non potuit.*

Psal. 39. 3. Thomæ fides ante infirma & titubans, in Christi vulneribus fundata & confirmata est. *Statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Et immisit in os meum canticum novum, carmen Deo nostro . . . . Petra autem erat* Christus. De qua dicitur in in Cantico Canticorum:
1. Cor. 10. 4. Cant. 2. 14. S. Bern. Ser. 61. in Cant. *Columba mea in foraminibus petræ*. Foramina petræ, vulnera Christi. *Bona foramina, quæ fidem adstruunt Resurrectionis, & Christi divinitatem*. Dominus meus, & Deus meus! *Unde hoc reportatum oraculum, nisi ex foraminibus petræ?*

II. Fervens S. Thomæ fides, ex vulnere lateris Christi fervoris sui & amoris quo succensa erat, incrementum accepit. Ante Christi Passionem & resurrectionem jam mirum in modum ardens erat cor ejus amore Christi. Ad ipsum ubique sequendum & commoriendum se paratissimum exhibebat. Christo ad Lazarum suscitandum Bethaniam eunte, quæ Hierosolymis vicina erat, ubi se brevi mortem passurum Discipulis prænun-
Joan. 11. 16. tiaverat, dicit Thomas condiscipulis: *Eamus & nos, ut moriamur cum eo*. Magnanimitatis Thomæ, non minora quam dubitationis testimonia hæc verba sunt: *Nisi videro in manibus ejus &c. Pusilla fides* (ait S. Bernardus) *sed de magnitudine animi miro modo descendens*.

III. Fides S. Thomæ otiosa & segnis non fuit, sed activa & per caritatem operans. Peregrinationes difficillimas suscipiens, labores immensos tolerans pro Christi gloria in prædicatione Evangelii Parthis, Medis, Bactris, Persis, Indis, ad finem usque vitæ, quam martyrio consummavit Calaminæ sagittis confossus, ut morte sua velut signo Christianæ Religionis, quam prædicaverat, veritatem confirmaret. *Posuit me quasi*
Thren. 3. 21. *signum ad sagittam*. Christum esse Veritatem, cui credendum; Viam, per quam tenendum; Vitam ad quam perveniendum, prædicatione

sua

sua tot Gentes docuit, sanguine confirmavit · Id a Christo Jesu didicerat sanctus ille Apostolus. Cum enim Christus Discipulis suis dixisset: *Vado parare vobis locum: Et si abiero, & præparavero vobis locum, iterum venio, & accipiam vos ad me ipsum, ut ubi sum ego, & vos sitis. Et quo ego vado scitis, & viam scitis. Dicit ei Thomas: Domine, nescimus quo vadis, & quo modo possumus viam scire? Dicit ei Jesus: Ego sum via, & veritas & vita. Nemo venit ad Patrem nisi per me.* Quasi diceret: *Qua vis ire? Ego sum via. Quo vis ire? Ego sum veritas. Ubi vis permanere? Ego sum vita.* Via, Christus est humilis. Veritas & vita, „ Christus excelsus & Deus. Si ambules in humili, pervenies ad ex- „ celsum. Si infirmus humilem non asperneris, in excelso fortissimus „ permanebis. Quia non habebamus qua iremus ad veritatem, Filius „ Dei qui semper in Patre veritas & vita est, assumendo hominem fa- „ ctus est via. Ambula per hominem, & pervenies ad Deum: Per „ ipsum vadis, ad ipsum vadis. Noli quærere qua ad illum venias, „ præter ipsum. Si enim via esse ipse noluisset, semper erramus. Fa- „ ctus ergo via est qua venias. Non tibi dico, Quære viam. Ipsa via „ ad te venit: Surge & ambula. Qui bene vivunt, & in Christum non „ credunt, bene currunt, sed in via non currunt. Quanto plus currunt, „ plus errant, quia a via recedunt. Si autem ad Christi fidem convertan- „ tur, perveniunt ad vitam, tenent viam, bene ambulant, & non errant. „ Hanc viam cognovit & prædicavit S. Thomas Apostolus; hanc teneamus, ut ad Christum ipsum, quatenus apud Patrem Veritas & Vita est, perveniamus;

S. Aug. Serm. 142. alias 54. de Domini verb. Dom. & Ser. 141. alias 55. de Verb. Dom.

IN FESTO S. STEPHANI PROTOMARTYRIS.

Stephanus plenus gratia, fortitudine, & Spiritu Sancto. Act. vij.

PLenitudo gratiæ Stephanum primi Diaconi Ministerio dignum effecit. Plenitudo fortitudinis Stephanum Protomartyris corona decoravit. Plenitudo Spiritus Sancti Stephanum primum ac nobilissimum post Christum Jesum caritatis exemplar mundo exhibuit.

I. De S. Stephani electione ad primi Diaconi ministerium, vide *Act. Cap. 6.* Diaconi electi ad Altaris ministerium, ad divini etiam verbi, ubi opus esset prædicationem; ad Viduarum & pauperum curam. *His* functionibus obeundis fides plena, sapientia eximia, castitas Angelica, fidelitas summa necessariæ erant. Fides Mysteriorum & Sacramentorum, quorum electi sunt Ministri per orationem & manuum impositionem Apostolorum: Sapientia, ad Scripturarum Sacrarum intelligentiam & explicationem: Castitas ad curam & consolationem viduarum; fidelitas ad bonorum Ecclesiasticorum seu eleemosynarum dispensationem. *Quæritur enim inter dispensatores ut fidelis quis inveniatur.* His dotibus præ omnibus Christi Discipulis eminebat Stephanus. *Et elegerunt Stephanum virum plenum fide & Spiritu Sancto.* Fide *faciebat prodigia & signa magna in populo*, ut Christianæ Religioni conciliaret auctoritatem: Sapientia plenus erat ad Scripturam Sacram exponendam, & convincendos Judæos. *Surrexerunt autem quidam de Synagoga quæ appellatur Libertinorum, & Cyrenensium, & Alexandrinorum, & eorum qui erant a Cilicia & Asia disputantes cum Stephano: & non poterant resistere sapientiæ & Spiritui qui loquebatur.* In Stephano scilicet impletum est illud Christi Domini promissum: *Ego dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere*

Act. 6. 9. 10

Luc. 21. 15.

BIBLIOTECA O. F. M. CAP. MONTEFUSCO (Av)

& contradicere omnes adversarii vestri. Eminebat castitate, quę ipsum Angelis coequabat. Virgines enim *in terris non nubendo, de familia Angelica deputantur*. Ideo *Intuentes eum omnes qui sedebant in Concilio, viderunt faciem ejus tanquam faciem Angeli*.

Tertull. Action. 6.

II. Plenitudo fortidinis Stephanum Protomartyris corona decoravit; Fortitudo maxime elucet patiendo mortem, in testimonium fidei Christianę. Stephani fortitudo admirabilis, qui mortem pro defensione Veritatis & Religionis Christianę ante Apostolos ipsos passus est, eamque primus omnium sanguine suo confirmavit. Christus ad hoc venit in mundum ut testimonium perhiberet veritati, illamque non solum prędicatione & miraculis, sed passione ac morte sua confirmaret. Stephanus Dominum Jesum imitatus, testis extitit Evangelicæ Veritatis, non docendo solum, disputando, ac defendendo nascentem Religionem contra Judæos in Synagogis, in Concilio, coram Principe Sacerdotum, Scribis & Senatoribus Judæorum, sed pro ipsa primus omnium post Christum moriendo. *Sanguis Martyrum semen Christianorum*, Stephani sanguis semen Martyrum, quibus exemplum patiendi pro Christo, & pro veritate ac justia usque ad mortem certandi præbuit. *Quando Stephanus pro Christo primus sanguinem fudit, quasi corona processit de cælo, ut eam sumerent sequentes in præmio, qui præcedentis virtutem imitarentur in prælio. Impleverunt post modum terram crebra martyria*. Falsi testes adversus Christum insurrexerunt, falsi testes adversus Stephanum pariter suscitati sunt. Dixerunt illi: *Nos audivimus eum dicentem: Ego dissolvam Templum hoc manufactum, & per triduum aliud non manufactum ædificabo*. De Stephano dixerunt. *Audivimus eum dicentem: Quoniam Jesu Nazarenus hic destruet locum istum, & mutabit traditiones, quas tradidit nobis Moyses*. Christus ductus est extra civitatem ut crucifigeretur: Stephanus extra civitatem ejectus est ut lapidaretur. Christus proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta: Stephanus lapidum undique ingruentium grandinem, quasi blasphemiæ reus, pro Christo forti & alacri animo sustinuit. Unde vero tanta illi fortitudo, nisi a Christo quem in cęlo ad dexteram Dei stantem intuebatur? *Intendens in cælum vidit gloriam Dei, & Jesum stantem a dextris Dei. Et ait: Ecce video cælos apertos, & Filium hominis stantem a dextris Dei*. Animos addebant Stephano futura prę-

Tertull.

A. August. Serm. 314. alias 45. de Diversis.

Marci. 14. 58.

Act. 6. 1.

Act. 7. 55.

S. August. Serm. 414. Alias 65. de Diversis.

„ mia. Si enim sub imbre lapidum constitutus futura præmia non co-
„ gitasset, quomodo illam grandinem pertulisset? Sed illius pręceptum
„ gestabat in animo, cujus pręsentiam cernebat in cęlo; & ad eum
„ flagrantissimo amore suspensus, carnem, quamtocyus relinquere, & ad
„ ipsum cupiebat advolare: nec mortem jam timebat, quia Christum,
„ quem pro se occisum sciebat, viventem videbat; ac festinabat etiam
„ mori pro illo, ut viveret cum illo. *Jesum stantem videbat, ideo stabat, & non cadebat, quia stans sursum, & deorsum certantem desuper spectans, invictas Militi suo vires, ne caderet, suggerebat*. Vidit cęlos apertos, vidit, & ut bonus Miles Christi violenter invasit, sciens dixisse Dominum: *Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud*. In certamine autem Dominum invocabat Martyr sanctissimus, dicens: *Domine Jesu, accipe spiritum meum*. Ita stans orabat. *Exigebat* enim *debitum quod Martyribus promissum erat*, debitum de quo dicit Apostolus: *Ego enim jam delibor, & tempus resolutionis meæ instat. Bonum certamen certavi, cursum consummavi; fidem servavi; de reliquo reposita est mihi*

Matth. 11. 12.

2. Tim. 6. 6.

corona

corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die justus judex. Protomartyri Stephano congrue accommodari potest illud Prophetæ oraculum: *Iste in excelsis habitabit*, corde scilicet fixus in cælis: quos videt apertos: *Munimenta saxorum sublimitas ejus*: lapides scilicet quibus obruitur, gradus sunt quibus ad cælum ascendit. *Panis ei datus est*, panis veritatis, sapientiæ, panis vitæ & intellectus: *Aquæ ejus fideles sunt*; divinæ gratiæ, cælestium consolationum fontes ipsi non deficiunt in agone. *Regem in decore suo videbunt oculi ejus*. Jesum fortitudinem Martyrum, sui certaminis agonothetem, *Stantem a dextris Dei*. Quia vero Jesum in gloria sua intuenti, terrena omnia bona vilescunt, ideo oculi ejus *cernent terram de longe*. Quomodo enim de longe non cernet terram morientium, qui propius intuetur terram viventium? Deum timens simul & amans, lapides & mortem non timet; qui enim timet Dominum, nihil trepidabit. *Cor tuum meditabitur timorem*. Judaicæ Gentis Legisperiti & Sapientes Stephani sermone convicti & confusi manent. *Ubi est litteratus? Ubi Legis verba ponderans? Ubi doctor parvulorum?* Superbi Doctores, cælesti sapientia vacui, linguam eruditam & disertam Stephani intelligere non possunt, quia nolunt. *Populum impudentem non videbis, populum alti sermonis, ita ut non possit intelligere disertitudinem linguæ ejus, in quo nulla est sapientia*. Aspides surdæ obturant aures suas, ut non exaudiant vocem incantantis sapienter. *Exclamantes autem voce magna, continuerunt aures suas, & impetum fecerunt unanimiter in eum.*

Isai. 33. 16

Psal. 57. 5.
Act. 7. 56.

III. Plenitudo Spiritus Sancti Stephanum primum ac nobilissimum, post Christum Jesum, caritatis exemplar mundo exhibuit. Pro inimicis oravit mortem sibi inferentibus: *Positis autem genibus clamavit voce magna, dicens: Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Pro se orans stabat, pro eis genua figebat. Discrevit justum a peccatoribus: Pro justo stans petebat, quia mercedem exigebat: Pro peccatoribus genua fixit, quia sciebat quam difficile pro tam sceleratis posset exaudiri.* „ Quamvis justus, quamvis sub ipsa corona constitutus, non præsumpsit, sed genu fixit; non „ attendens quid ipse dignus esset petendo accipere, sed quid ipsi digni essent, a quibus volebat horrenda supplicia removere. *Domine, ne statuas illis hoc peccatum*. Christus sedebat in Cathedra Crucis, & docebat Stephanum regulam pietatis. Imitatur iste sublimem humilis, Creatorem creatura, Mediatorem victima, Deum & hominem homo: Deum Christum, sed in Cruce hominem, dicentem. *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*. Nemo dicat: Ille oravit pro inimicis suis, quia Christus, quia Deus, quia Unicus: Quis sum ego qui hoc faciam? Si multum est ad te Dominus tuus, nescis quia Stephanus est conservus tuus? Ecce Stephanus fecit: de se? de suo fecit? Si autem de dono Dei fecit, numquid intravit & contra te clausit? Numquid pontem transivit, & præcidit? Multum est ad te? Pete & tu. Fons manat, non siccavit.... *Si multum ad te putas imitari Dominum tuum; attende Stephanum conservum tuum. Dominus Christus unicus Dei Filius; numquid hoc Stephanus? Dominus Christus de incorrupta Virgine natus; numquid hoc Stephanus? Dominus Christus venit non in carne peccati, sed in similitudine carnis peccati; numquid hoc* „ *Stephanus?* Sic natus est ut tu; inde natus est, unde & tu; ab eo „ renovatus est, a quo & tu; tanti valet, quanti vales. Unum instru„ mentum nobis factum est. Evangelium instrumentum est, ubi omnes „ empti sumus: Ubi tu, ibi ille. Quia servi sumus, instrumentum

Act. 7. 59.

S. Augst. 385. alias 93 de Diversis.

S. Aug. Serm. 317. alias 92 de Diversis.

„ est: Quia filii sumus, testamentum est. Ipsum attende, conservum at-
„ tende. Multum est ad te, quia infirmos oculos habes, intueri Solem:
„ lucernam vide. Stephani oratio quam potens, quam efficax? Saulum
„ Ecclesiæ peperit, qui lapidantibus consentiens, eorum vestimenta serva-
„ bat. Si Stephanus non orasset, Ecclesia Paulum non haberet. *Præce-*
Apolog. 13. *ptum est nobis ad redundantiam benignitatis etiam pro inimicis Deum orare* (inquit Tertullianus.) Si lapides in aquam injicias, quasi intumescit & redundat aqua. Quo majori impetu inimici Stephani & veritatis in ipsum lapides jaciunt, caritas ejus magis effervescit, benignitas ejus ita redundat, ut Deum pro ipsis oret. *Ad redundantiam benignitatis*. Christus amare & acerbe arguit Judæos, sed amando. *Væ vobis Scribæ & Pha-*
Matth. 23. 13. *risæi hypocritæ*. Cum ista dicebat, quis non putaret quod illos oderat? Venit ad crucem, & ait: *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.*
Luc. 23. 34. Ita Stephanus Judæos prius arguit & objurgat dicens: *Dura cervice, & incircumcisis cordibus & auribus, vos semper Spiritui Sancto resistitis, si-*
S. Aug. Serm. 315. *cut patres vestri, ita & vos*. Sævire videtur. *Lingua ferox, cor lene. Clamabat, & amabat. Sæviebat, & salvos fieri volebat*. Positis autem genibus clamavit voce magna dicens: *Domine, ne statuas illis hoc peccatum.*

Quod Martyres honoramus, nobis prodest, non illis. Solemnitates
S. Aug. Serm. 325. Martyrum, exhortationes sunt Martyrtorum. *Honorare, & non imitari, nihil est aliud quam mendaciter adulari*. Imitetur S. Stephani fidelitatem unusquisque in vocationis suę statusque sui officiis fideliter adimplendis, cavens ne desit gratię Dei. S. Stephani fortitudinem imitetur in adversis patienter ferendis, ut nec delicię sęculi, nec damna, nec persecutiones ipsum a caritate Christi separent. *Nondum enim usque ad sanguinem restitistis, adversus peccatum repugnantes*. S. Sthephani caritatem
Hebr. 12. 4. imitemur, inimicos diligendo, & pro illis orando. Id si difficile videatur, in cœlum convertamus oculos; intuemur Jesum stantem ad dexteram Dei, nobis mercedem eternam, quę Deus ipse est, parantem.

IN FESTO S. JOANNIS
Apostoli & Evangelistæ,

Erat recumbens unus ex Discipulis ejus in sinu Jesu, quem diligebat Jesus.
Joan. xiij. 23.

S. Hier. lib. 1. contr. Jovin. MAgna S. Joannis dignitas & excellentia, quod Dilectus Jesu Discipulus appellari & esse meruerit. Omnes ejus prerogativę hoc uno nomine exprimuntur. Apostolum fuisse, Evangelistam, Prophetam, Virginem, & Martyrem, magnum est: sed hos omnes honorum titulos complectitur dilecti Jesu Discipuli nomen. *Quem diligebat Jesus*. Hoc se nomine ubique designat Joannes, proprio suo tacito nomine, quasi solum diligeret Jesus, ut hoc signo discerneretur a ceteris, quos utique
S. Aug. Tract. 124. in Joan. omnes diligebat: *Quid ergo nisi amplius se dilectum, cum hoc diceret, volebat intelligi? Quod absit ut mendaciter diceret. Quod autem majus dare potuit Jesus majoris erga eum suæ dilectionis indicium, quam, ut homo cum ceteris condiscipulis suis socius tantæ salutis, solus tamen discubuerit super pectus ipsius Salvatoris?* Quęstio movetur, Utrum Joannes qui plus a Christo dilectus fuit, magis etiam Christum dilexerit, ac proinde melior fuerit Petro? Petrum enim magis dilexisse significare videntur hęc Domini verba. *Diligis me plus his?* Aliunde Joannem fuisse magis dilectum, certum est. Qui vero dixerit Christum magis

gis dilexisse illum a quo minus diligebatur, injuriam Christo facere videtur. „ Quantum ipse sapio (*inquit S. Augustinus*) meliorem qui plus „ diligit Christum, feliciorem vero quem plus diligit Christus, facile re„ sponderem: si justitiam Liberatoris nostri minus eum diligentis a quo „ plus diligitur, & eum plus a quo minus diligitur, quemadmodum de„ fenderem, perviderem. In ambigua quæstione Sanctus ipse Augustinus „ ad Mysterium confugit, dicens, Vitam activam quæ significatur per „ Petrum, plus diligere Deum quam vitam contemplativam, quæ si„ gnificatur per Joannem, quia magis sentit præsentis vitæ angustias, ab „ eisque liberari, & ad Deum ire vehementius desiderat." Vitam vero „ contemplativam Deus plus diligit, quia magis eam conservat. Non enim „ cum vita corporis finitur, sicut vita activa. Quidam vero dicunt quod „ Petrus plus dilexit Christum in membris; & sic etiam a Christo plus „ fuit dilectus. Unde ei commendavit Ecclesiam. Joannes vero plus di„ lexit Christum in se ipso: & sic etiam plus ab eo fuit dilectus. Unde „ ei commendavit Matrem. Alii vero dicunt, incertum esse quis illo„ rum plus Christum dilexerit amore caritatis: & similiter quem Deus „ plus dilexerit in ordine ad majorem gloriam vitæ æternæ. Sed Petrus „ dicitur plus dilexisse, si fervor amoris spectetur: Ioannes vero plus „ dilectus, si ratio habeatur familiaritatis, cujus majora quædam in„ dicia illi Christus exhibuit ob juventutem & castitatem. Alii vero „ dicunt, quod Christus plus dilexit Petrum quantum ad excellentius „ donum caritatis: Joannem vero plus quantum ad donum intellectus. „ Unde simpliciter Petrus fuit melior & magis dilectus, sed Joannes se„ cundum quid. Præsumptuosum tamen videtur hoc dijudicare, ut dici„ tur Proverb. XVI. *Spirituum ponderator est Dominus*, & non alius. Hac „ igitur quæstione, quæ plus habet curiositatis, quam ædificationis, se„ posita, duo in hoc Sermone expendemus. 1. Quid major Christi dilectio „ S. Joanni præstiterit? 2. „ Quid Joannes Christi dilectioni rependerit?

S. Thomas 1. p. q. 20. ar. IV. ad 3.

I. Discrimen statuit Doctor Angelicus inter voluntatem Dei & nostram, quod voluntas nostra non est causa bonitatis rerum, sed ab ea movetur sicut ab objecto: Unde amor noster quo bonum alicui volumus, non est causa bonitatis ipsius; imo bonitas ejus vera vel æstimata provocat amorem quo ei volumus & bonum conservari quod habet, & addi quod non habet, & ad hoc operamur: Sed amor Dei *est infundens & creans bonitatem* in rebus. Singularia igitur, magna & excellentia dona Joanni Apostolo præstitisse Jesum, qui ipsum præ ceteris Discipulis diligebat, minime dubium est. *Erat recumbens unus ex Discipulis ejus in sinu Jesu, quem diligebat Jesus.* Christus Jesus Joannem præ ceteris Discipulis conscium fecit arcanorum suorum; participem bonorum suorum; consortem dolorum suorum. In sinu Jesu recumbens, conscius effectus est arcanorum ejus; a Christo Virgini Mariæ in filium datus, particeps factus est bonorum ejus: Juxta Crucem Jesu morienti adsistens, consors fuit dolorum ejus.

S. Th. 1. p. q. 20. ar. 2.

I. Sinus quid aliud est quam secretum? Filius Dei in sinu Patris arcana ejus cognoscit, doctrinam ab eo acceptam hominibus revelat. *Deum nemo vidit unquam: Unigenitus Filius qui est in sinu Patris ipse enarravit.* Joannes in sinu Jesu recumbens doctrinam suam, altissimaque Mysteria, ex illo divino fonte hausit. „ De illo pectore in secreto bibebat; „ „ sed quod in secreto bibit, in manifesto eructavit, ut perveniret ad „ omnes Gentes non solum Incarnatio Filii Dei, & Passio, & Resurre„ ctio, sed etiam quod erat ante Incarnationem, Unicus Patri, Verbum

Joan. 1. 18.

S. Aug. Tract. 6. in Joan.

„ Patris, coæternus generanti, æqualis ei a quo missus est, sed in ipsa mis-
„ sione minor factus, quo major esset Pater. *Enarravit in Evangelio suo* quod
„ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit... Si in
1. Cor. 2. 9. „ cor hominis non ascendit, quomodo ascendit in cor Joannis? An non erat
„ homo Joannes? An forte nec in cor Joannis ascendit, sed cor Joannis in il-
„ lam ascendit? Quod enim ascendit in cor hominis, de imo est ad homi-
„ nem; Quo autem ascendit cor hominis, sursum est ab homine. „Etiam
sic, Fratres, dici potest, quia si ascendunt in cor Joannis, si aliquo mo-
do potest dici, *In tantum ascendit in cor Joannis, in quantum ipse Joan-*
nes non erat homo. Quid est, non erat homo? In quantum cęperat esse An-
Psal. 71. 3. *gelus*. Erat Joannes de illis montibus de quibus dictum est; *Suscipiant*
montes pacem populo, & colles justitiam. „Montes, excelsæ animæ sunt:
„ Colles, parvulæ animæ sunt. Sed ideo montes excipiunt pacem, ut
Rom. 1. 17. „ colles possint excipere justitiam. Quæ est justitia quam colles exci-
„ piunt? Fides, quia *Justus ex fide vivit*. Non autem exciperent minores
„ animæ fidem, nisi majores animæ quæ montes dictæ sunt, ab ipsa Sa-
„ pientia illustrarentur, ut possint populis trajicere quod possint parvuli
„ capere, & vivere ex fide colles, quia montes pacem suscipiunt. De
„ his ergo montibus & Joannes erat, qui dixit: In principio erat Verbum,
„ & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Susceperat pacem
„ Mons iste, contemplabatur Divinitatem Verbi. Qualis iste Mons erat,
„ quam excelsus? Transcenderat omnia cacumina terrarum, omnes cam-
„ pos aeris, omnes altitudines siderum, omnes Choros & legiones An-
„ gelorum. „ Nisi enim transcenderet ista omnia quæ creata sunt, non
perveniret ad eum per quem facta sunt omnia. *Hinc Aquilæ comparatur,*
S. Aug. Lib. 1. de Consensu. Evang. c. 6. *quia cum alii tres Evangelistæ in his maxime occupati sint, quæ Christus*
in carne operatus est, & quæ præcepta mortalis vitæ exercendæ carnem
portantibus tradidit; „ Joannes super nubila infirmitatis humanæ velut
„ Aquila volat, & lucem incommutabilis veritatis acutissimis atque fir-
„ missimis oculis cordis intuetur. *Job.* 39. 27. Numquid ad præceptum
„ tuum elevabitur Aquila, & in arduis ponet nidum suum? *Ezechiel.*
„ 17. 3. Aquila grandis magnarum alarum venit ad Libanum, & tu-
„ lit medullam Cedri. De Joanne Evangeiista hic locus mystice expli-
cari potest. Medullam Cedri intellige divinitatem Verbi.

S. Joannem divinorum arcanorum conscium factum cum supra pectus
S. Hier. Epist. ad Paulinum. Jesu recumberet, probat & ejus Apocalypsis, de qua S. Hieronymus:
Apocalypsis Joannis (inquit) *tot habet sacramenta, quot verba.*

2. S. Joannes particeps factus est bonorum Jesu, cum illi Virginem
Joann. 19. 26. matrem Virgini commendavit. *Cum vidisset Jesus Matrem, & Discipu-*
lum stantem quem diligebat, dicit Matri suæ: Mulier, ecce filius tuus.
Deinde dicit Discipulo; Ecce Mater tua. Testabatur de Cruce Christus
S. Ambros. Epist. 63. (inquit Sanctus Ambrosius) & inter Matrem atque Discipulum pietatis
officia dividebat. *Condebat Dominus non solum publicum, sed etiam do-*
mesticum Testamentum, & hoc ejus Testamentum signabat Joannes, dignus
tanto Testatore testis . . . . . Et ex illa hora accepit eam Discipulus in
S. Ambr. in Exhort. Virginitatis c. 5. *sua*. „ Quæ sua habebat Joannes, qui mundana & sæcularia non ha-
„ bebat, qui & de mundo non erat? Quæ habebat sua, nisi ea quæ a
„ Christo acceperat? Bonus verbi sapientiæque Possessor, bonus receptor
„ gratiæ. Audite quæ Apostoli a Christo acceperint: *Accipite*, inquit,
Spiritum Sanctum, &c. NEQUE *enim Mater Domini esu nisi ad pos-*
sessorem gratiæ demigraret, ubi Christus habebat habitaculum. Et ex il-

la

la hora accepit eam Diſcipulus in ſua. „ Cum quo Virgo habitare de- Idem l. De
„ bet, quam cum eo quem Filii hæredem, integritatis ſciret eſſe cu- Inſtit. Vir-
„ ſtodem? *Non mirum ergo Joannem* præ ceteris locutum Myſteria divi- ginis, c. 7.
„ na, cui præſto erat Aula cœleſtium Sacramentorum: " Minime dubium eſt quin operatorio Chriſti verbo, *per quem Omnia facta ſunt*, Maria Virgo Joannis revera mater, Joannes Mariæ Virginis filius revera extiterit. „ Nam ſi nullus eſt Mariæ filius, judicio eorum, qui Orig. Præf.
„ de ipſa ſane ſenſerunt, præter quam *JESUS*; dicitque Jeſus Matri: Com. in Jo.
„ Mulier, ecce filius tuus, & non, Ecce etiam hic eſt filius tuus: pe- Edit. Huet.
„ rinde eſt ac ſi dixiſſet, Ecce hic eſt Jeſus quem genuiſti.

3. Joannes juxta Crucem Jeſu morienti adſiſtens, particeps fuit dolorum ejus. Jam tunc bibit calicem Dominicæ paſſionis, Chriſto Jeſu compatiendo, quem ad mortem uſque ſecutus eſt, cujus Cruci cor ejus confixum erat, nec inde, etiam poſtquam Jeſus mortuus eſt, poterat avelli. Unde cum latus Chriſti mucrone diro lanceæ confoſſum eſt, transfixa ſunt corda Mariæ & Joannis: „ Unus militum lancea latus Jo. 19. 34. 35.
„ ejus aperuit: & continuo exivit ſanguis, & aqua. Et qui vidit, te-
„ ſtimonium perhibuit, & verum eſt teſtimonium ejus." Vere amicus Jeſu Joannes Apoſtolus, qui Dominum & Magiſtrum a quo diligebatur in paſſione & morte non deſeruit, nec ſe palam ejus Diſcipulum & amicum erubuit profiteri, cum in Cruce in medio latronum moreretur. „ Omni tempore diligit qui amicus eſt: & frater in anguſtiis com- Prov. 17. 17.
„ probatur.

II. Joannes dilectioni qua ipſum honoravit Chriſtus amore ardentiſſimo & conſtantiſſimo reſpondit, omnia ſtudia ſua, laboreſque conſecrans ut ad ejus amorem omnes attraheret. Ideo Judæis, Partnis, Aſiaticis Evangelium prædicavit. Ideo verbera, opprobria, carceres, exilium, olei ferventis ſupplicium paſſus eſt. Ideo Evangelium & Epiſtolas ſcripſit caritatem ſpirantes. De quibus S. Gregorius M.: „ Succendi cor noſtrum
„ igne caritatis quærimus? Joannis verba penſemus, cujus omne quod lo- Homil. 15.
„ quitur, caritatis igne vaporatur?" Quid ad divinum caritatis ignem ac- in Ezech.
cendendum potentius his S. Joannis ſententiis? „ Qui non diligit, non 1. Jo. 4. 8. &c.
„ novit Deum: quoniam Deus charitas eſt. In hoc apparuit charitas Dei
„ in nobis, quoniam Filium ſuum unigenitum miſit Deus in mundum, ut
„ vivamus per eum. In hoc eſt charitas; non quaſi nos dilexerimus Deum,
„ ſed quoniam ipſe prior dilexit nos, & miſit Filium ſuum propitiationem
„ pro peccatis noſtris. Chariſſimi, ſi ſic Deus dilexit nos, & nos debe-
„ mus alterutrum diligere. Si diligamus invicem, Deus in nobis manet,
„ & charitas ejus in nobis perfecta eſt. Deus charitas, & qui manet
„ in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Nos ergo diligamus Deum,
„ quoniam Deus prior dilexit nos. Si quis dixerit, Quoniam diligo Deum,
„ & fratrem ſuum oderit, mendax eſt. Qui enim non diligit fratrem
„ ſuum quem videt, Deum quem non videt quomodo poteſt diligere? Et
„ hoc mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligat & fratrem
„ ſuum." Quod ſcriptis tradiderat, viva voce identidem repetebat mandatum novum, mandatum caritatis. Cum enim ſenex admodum inter brachia Diſcipulorum ad Eccleſiam deferretur, nihil aliud per ſingulas Collectas ſeu Conventus Fidelium proferre ſolebat quam hæc verba: „ Filioli,
„ diligite alterutrum.... Præceptum Domini eſt, & ſi ſolum fiat, ſufficit."

Ferventiſſimam ac ſuaviſſimam ſancti Joannis caritatem probat hiſtoria Euſeb. lib.
„ quam ex ſancto Clemente Alexandrino refert Euſebius. Cum poſt 3. Hiſt. Eccleſ. c. 23.

„ obi-

„ obitum Domitiani ex Insula Patmo Ephesum rediisset Joannes, ad
„ finitimas quoque Provincias rogatus se contulit, partim ut Episcopos
„ constitueret, partim ut Ecclesias integras disponeret ac formaret, par-
„ tim etiam ut homines sibi a divino Spiritu indicatos in Clerum se-
„ poneret. Cum ergo ad quamdam urbem veniisset haud longe dissitam
„ ad Epheso, cujus etiam nomen a nonnullis refertur, fratresque suis
„ sermonibus consolatus fuisset, ad extremum ipso juvene quodam sta-
„ tura corporis egregio, vultu non invenusto, & ferventi indole prædi-
„ to, conversus ad eum quem ordinarat Episcopum: Hunc, inquit, cō-
„ ram universa Ecclesia, & sub testimonio Christi studiose tibi commen-
„ do. Cum vero Episcopus eum juvenem suscepisset, & curæ sibi in
„ posterum fore polliceretur, iterum Joannes eadem quæ prius mandare
„ & contestari non destitit. Post hæc, Joannes quidem Ephesum regres-
„ sus est. Presbyter vero adolescentem sibi traditum in domum suam
„ suscipiens educavit, fovit, atque continuit: Tandemque Sacramen-
„ tum Baptismi eidem tradidit. Deinceps Sacerdos de pristina cura at-
„ que custodia paulatim remisit, quippe cum perfectissimo custode ap-
„ posito, Christi videlicet signaculo juvenem communiisset. Illum ergo
„ præmatura potitum libertate, æquales quidam sibi adjungunt, desides
„ ac dissoluti, & flagitiis omnibus assuefacti. Ac primum quidem ma-
„ gnificis conviviis adolescentem illiciunt; noctu deinde ad spoliandos
„ obvios egressi, secum illum abducunt: Inde ad majorum scelerum socie-
„ tatem cohortantur. At ille sensim assuescebat pravitati, & tamquam ge-
„ nerosus & effrenis equus a recto tramite abreptus ac frænum commordens,
„ quanto majore animi indole præditus erat, tanto acrius in præceps ferebatur.
„ Postremo abjecta spe salutis quam id Deo posuerat, nihil jam me-
„ diocre animo designabat, sed grandi aliquo scelere perpetrato, quan-
„ doquidem jam de salute sua penitus desperaverat, parem cum ceteris
„ pœnam subire dedignabatur. Assumptis igitur illis ipsis sodalibus, &
„ instituto latronum collegio, ipse prompto animo dux, eorum effectus,
„ violentia, cædibus atque atrocitate cunctos superabat. Aliquanto post
„ tempore, cum negotii cujuspiam necessitas incidisset, iterum in eam
„ urbem accitus est Joannes. Qui cum venisset, & cuncta, quorum
„ gratia advenerat, ordinasset: Agedum, inquit, Episcope, redde nobis
„ depositum, quod ego & Christus tibi commendavimus sub testimo-
„ nio Ecclesiæ cui præsides. Ad hæc Episcopus primo quidem mirari
„ cum existimaret, pecuniam, quam non accepisset, a se per calum-
„ niam repeti. Et sicut adhibere fidem non poterat reposcenti ea quæ
„ minime haberet, ita nec Joanni diffidere audebat. Sed ubi Joannes:
„ Juvenem, inquit, & animam fratris repoſco: Tum Senex demisso
„ vultu suspirans atque illacrymans; Is, ait, mortuus est. Quomodo,
„ inquit Joannes, & quonam mortis genere? Deo mortuus est, ait
„ ille. Malus quippe evasit & perditus, & ad extremum latro. Ita-
„ que nunc pro Ecclesia montem occupavit cum suis similimis com-
„ militonibus: His auditis, Apostolus scissa veste, & cum ingenti gemi-
„ tu caput feriens: Bonum, inquit, animæ fratris custodem reliqui.
„ Sed jam æquus mihi præsto sit, & aliquis ductor itineris. Inde ab Ec-
„ clesia, ita ut erat, profectus, conscenso equo properavit. Cumque ad
„ locum veniisset, ab iis qui excubias agebant latronibus capitur: Non
„ ille fugam parans, nec veniam deprecans, sed vociferans, Ad hoc ip-
„ sum veni, deducite me ad Ducem vestrum. Is vero ut erat arma-

„ tus,

„ tus, interim expectabat. Sed ubi accedentem propius agnovit Joan-
„ nem, præ pudore in fugam ſe convertit. At Joannes concito curſu
„ hominem perſequi inſtitit, oblitus ætatis ſuæ, identidem clamans:
„ Quid me patrem tuum fugis, fili, inermem & ſenem? Miſerere mei
„ fili: Noli timere: Adhuc ſupereſt tibi ſpes ſalutis. Ego pro te ſatis-
„ faciam Chriſto. Tua cauſa mortem libenter excipiam, quemadmo-
„ dum Dominus pro nobis mori ſuſtinuit. Animam meam pro tua vi-
„ cariam dabo. Sta modo & mihi crede. A Chriſto miſſus ſum. His
„ ille auditis, primum quidem vultu in terram demiſſo ſubſtitit: Dein-
„ de armis abjectis, tremens in lacrymas effuſus eſt. Et accedentem ſe-
„ nem complexus, gemitu ac lacrymis, quantum maxime poterat, ve-
„ niam rogabat, & lacrymis quaſi altero Baptiſmo expiabatur, ſolam
„ dextram occultans. Tum Apoſtolus ſperans, ac dejerans ſe veniam
„ ipſi a Servatore impetraviſſe, oranſque ac in genua provolutus, &
„ dextram ipſam juvenis, ut pote pœnitentia expurgatam deoſculans,
„ ipſum in Eccleſiam reduxit. Exinde partim crebris orationibus Deum
„ deprecans, partim continuatis una cum juvene jejuniis ſimul decer-
„ tans, omnibus denique verborum illecebris animum ejus demulcens,
„ non prius abſceſſit quam illum Eccleſiæ reſtituiſſet, magnumque ſince-
„ ræ pœnitentiæ exemplum, & iteratæ regenerationis ingens documen-
„ tum, & conſpicuæ reſurrectionis trophæum omnibus oſtendiſſet.

Chriſtum Jeſum ſequamur, ipſi nos devoveamus, illum diligamus, & ab ipſo diligemur ut S. Joannes. „ Qui habet mandata mea, *inquit*, & Joan. 14. 21
„ ſervat ea, ille eſt qui diligit me. Qui autem diligit me, diligetur a
„ Patre meo: & ego diligam eum, & manifeſtabo ei meipſum. Sicut di-
„ lexit me Pater, & ego dilexi vos.... Manete in dilectione mea. Si præ-
„ cepta mea ſervaveritis, manebitis in dilectione mea, ſicut & ego Pa-
„ tris mei præcepta ſervavi, & maneo in ejus dilectione... Hoc eſt præ-
„ ceptum meum, ut diligatis invicem, ſicut dilexi vos... Vos amici mei Joan. 9. 9. 12 & ſeq.
„ eſtis, ſi feceritis quæ ego præcipio vobis: Vos dixi amicos: quia omnia
„ quæcumque audivi a Patre meo, nota feci vobis. “ Chriſtum Jeſum
amemus ut ipſe nos amat, ſincere, efficaciter, conſtanter. Si Deum
ſincere diligamus, non diligemus mundum, quia „ Si quis diligit mundum 1. Joan. 2. 15.
„ non eſt caritas Patris in eo. “ Si Deum efficaciter diligamus, mandata
ejus ſervabimus: „ Hæc eſt enim caritas Dei, *ut mandata ejus cuſtodia-*
„ mus; & mandata ejus gravia non ſunt... Qui dicit ſe noſſe eum, & Cap. 5. 3.
„ mandata ejus non cuſtodit, mendax eſt, & in hoc veritas non eſt. Qui 1. Joan. 3. 3.
„ autem ſervat verbum ejus, vere in hoc caritas Dei perfecta eſt. “ Si
Deum conſtanter diligamus, mortale peccatum ſummo ſtudio, ſumma-
que vigilantia vitabimus. „ Omnis *enim* qui natus eſt ex Deo, pec- 1. Joan. 3. 9.
„ catum non facit, quoniam ſemen ipſius in eo manet: & non poteſt pec-
„ care: quoniam ex Deo natus eſt. “Si Deum diligamus, diligemus &
proximum ſincere: Nam ſi quis dixerit, Diligo Deum, & fratrem ſuum o- 1. Joan. 4. 20.
„ derit, mendax eſt. Qui enim non diligit fratrem ſuum quem videt,
„ Deum, quem non videt, quomodo poteſt diligere?“ Si Deum diliga-
mus efficaciter, proximum etiam efficaciter diligemus. „ Qui habuerit 1. Joann. 3. 17. 18.
„ ſubſtantiam hujus mundi, & viderit fratrem ſuum neceſſitatem habere, &
„ clauſerit viſcera ſua ab eo, quomodo caritas Dei manet in eo? Fi-
„ lioli', non diligamus verbo, neque lingua; ſed opere & veritate.“ Si
Deum conſtanter diligamus, & proximum conſtanter amabimus, ad
mortem uſque, ut ſi neceſſe ſit, pro ejus æterna ſalute vitam devo-

vea-

1. Joan. 13. veamus. *In hoc cognovimus caritatem Dei, quoniam ille animam ſuam pro* 16. *nobis poſuit, & nos debemus pro fratribus animam ponere.* Hæc ſanctus Joannes verbo & exemplo docuit: Hæc fide tenere, & operibus exercere debemus, ut Chriſtus Jeſus nobiſcum bona ſua communicet, arcana ſua, unctionem ſuam quæ hic doceat nos de omnibus ad ſalutem noſtram, & officia ſtatus noſtri implenda neceſſariis; ut Virginem Matrem ſuam ſanctiſſimam, noſtram quoque Matrem eſſe concedat, ut nos paſſioni ſuæ ac doloribus compati tribuat, quia ſi ſocii ſimus dolorum, ejus ſocii etiam erimus gloriæ, & vitæ æternæ participes.

IN FESTO S. GENOVEFÆ.
Virginis, Pariſienſium Patronæ.

Indica mihi quem diligit anima mea, ubi paſcas, ubi cubes in meridie, ne vagari incipiam poſt greges ſodalium tuorum. Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres, egredere & abi poſt veſtigia gregum, & paſce hœdos tuos juxta tabernacula Paſtorum. Cant j. 6. & 7.

Isa. 40. 11. DEus ſe ipſum Paſtori comparat in Scriptura Sacra. *Sicut Paſtor gregem ſuum paſcet* (inquit Propheta) *in brachio ſuo congregabit agnos, & in ſinu ſuo levabit, fœtas ipſe portabit*. Chriſtus ſeipſum Pa-
Joan. 10. 12. ſtorem prædicat. „ Ego ſum (*inquit*) Paſtor bonus: Et cognoſco oves
Ibid. v. 17. „ meas, & cognoſcunt me meæ ... Oves meæ vocem meam audiunt;
„ & ego cognoſco eas, & ſequuntur me: & ego vitam æternam do eis.“ Non mirum igitur quod ſponſa cæleſtem ſponſum quærat ſub typo Paſtoris. *Indica mihi quem diligit anima mea, ubi paſcas, ubi cubes in meridie, ne vagari incipiam &c.* Sponſus vero ſponſam monet ut veſtigia gregum ſequatur, & paſcat hœdos ſuos juxta tabernacula Paſtorum, ſi ad meridiem pervenire velit, ubi cubat ſponſus. His verbis, *Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi paſcas, ubi cubes in meridie*, vita contemplativa deſignatur. His verbis: *Paſce hœdos tuos*, &c. vita activa. Utriuſque exemplum in Genovefa Virgine admirabiliter elucet. Chriſto ſummo Paſtori cor ſuum conſecrat ab adoleſcentia per amorem caſtiſſimum; corpus per virginitatem; ipſum deſiderat & quærit continuo per ferventem orationem: Illo ſe dignam præſtat per humilitatem: Sanctis exemplis. & miſericordiæ operibus Pariſienſem populum velut gregem paſcit, Epiſcoporum præceptis religioſe obtemperat, & conſilia ſequitur.

S. Bern. Serm. 33. in Cant. 1. Cor ſuum Chriſto conſecrat amore caſto. *Indica mihi, quem diligit anima mea.* „ Adverte quam eleganter amorem ſpiritus a carnis diſcernat affectu, dum Dilectum exprimere magis ipſa affectione quam „ nomine volens, non ſimpliciter quem diligo, ſed inquit, quem diligit „ anima mea, ſpiritalem deſignans dilectionem. Illi cor conſecrat abſque
S. Auguſt. „ diviſione, totum dilectionis impetum ad eum refert, & *Nullum ducit rivulum extra patitur cujus derivatione minuatur*. In Sponſi diſciplinam ſe tradit, ab eo doceri quærit viam qua ad ipſum perveniat, ornamenta quibus
Pſal. 14. 4. Pſal. 12. 3. ipſi placeat. *Indica mihi ... Vias tuas, Domine, demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me*, Quænam illæ viæ? *Deduxit me*, inquit, *ſuper ſemi-*
S. Bernard. Serm. 33. in Cant. „ *tas juſtitiæ*. Ergo tria iſta Anima Deum amans indeſinenter inquirit,
„ *Juſtitiam* & *judicium*, & *locum habitationis gloriæ* Sponſi tamquam *viam*
„ in qua ambulet, *cautelam* qua ambulet, & ad quam ambulet *manſio-*
Pſal. 16. 4 „ *nem*. De qua manſione ait Propheta: *Unam petii a Domino, hanc re-*

qui-

quiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ. Et iterum: *Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ*. Porro de reliquis duobus: *Justitia & judicium* (ait) *præparatio sedis tuæ*. Merito tria ista mens devota, requirit, utpote sedem Dei. & sedis præparationem. Et pulchre in Sponsæ præparativam concurrunt pariter ad consummationem virtutum, *Ut de forma justitiæ sit formosa, de judiciorum notitia cauta, de desiderio præsentiæ seu gloriæ Sponsi casta*. Talem prorsus decet esse sponsam Domini, pulchram, eruditam & castam. Talis fuit sancta Genovefa. Castitatem Deo vovet ab adolescentia, Christum Sponsum eligit, in medio mundi mundo renuncians, & unice cogitans quæ Domini sunt, *ut sit sancta corpore & spiritu*. Corpus Genovefæ, Templum Domini est. *Hujus Templi* æditua est *virginitas*, quæ *nihil profanum inferri sinit*. Hujus Templi custos abstinentia & jejunium austerum cumprimis & perpetuum. *Jejunabat omnibus diebus vitæ suæ*, certe quod aliter pudicitia tuta esse non posset. Mortificatis membris suis quæ sunt super terram, confidenter ait: *Vivo ego, jam non ego, vivit vero in me Christus*.

Psalm. 25. 8. — Psal. 88. 15 — 1. Cor 7. 34. — Tertull. Judith. 8. 6. — Gal. 12. 2.

Sponsum desiderat & quærit Genovefa per ferventem & continuam orationem. Non circumit civitatem, non per vicos & plateas Sponsum quærit, falli timet, spoliari, percuti, vulnerari. Sponsum in plateis non inveniri certa est: Multos dicere, *Ecce hic est Christus, ecce illic*: Ideo a Sponso ipso quærit locum pascuorum ejus, & quietis in meridie, ne evagetur & erret extra viam ipsum quærens. *Indica mihi, quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie, ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum*. Beata æternitas meridies est, tota dies absque fidei umbris, absque ignorantiæ tenebris, dies nescius occasum, ubi *in lumine* Dei *videbimus lumen*, ubi *similes ei erimus, quia videbimus eum sicuti est*. Ibi Sponsum in decore suo contemplari desiderat sponsa pascentem uberius, quiescentem securius. Nam & hic pascit, sed non in saturitate. Pascit in Lege, in Prophetis, in Evangelicis pascuis, in Apostolicis litteris. Sed non satiatur anima, quamdiu esurit & sitit justitiam: Reficitur de mensa Domini. *Parasti*, (inquit) *in conspectu meo mensam adversus eos qui tribulant me*: Sed non impletur nisi in pascuis æternis, de quibus ait Propheta: *Replebimur in bonis domus tuæ*. Et alibi: *Et justi epulentur & exultent in conspectu Dei, & delectentur in lætitia*, Hic pascitur fidelis anima sed & patitur. *Fuerunt*, inquit, *mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, Ubi est Deus tuus?* Porro *Pasci ubi timeas pati, jucunditatem habet, sed non securitatem. Pasci* autem & *pati simul, nonne molesta jucunditas est?* Ideo sponsa indicari sibi rogat a sponso ubi pascat, ubi cubet in meridie. Id unum cogitat, id unum optat, id unum quærit Genovefa. *Unam petii a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ: ut videam voluptatem Domini, & visitem Templum ejus*. Sic ejus oratio perpetua est; Quod enim ait Apostolus, *Sine intermissione orate*, QUID *est aliud, quam beatam vitam, quæ nulla nisi æterna est, ab eo qui eam solus dare potest, sine intermissione desiderare?*

Joan. 11. 21. — S. Bernard. Ser. 33. in Canti. — Psal. 22. 5. — Psal. 94. 5. — Psal. 67. 4. — Psalm. 41. 4. — Psal. 26. 4. — 1. Thessal. 5. 17. — S. August. Epist. 150. ad Prob.

Cælesti Sponso dignam se præstat Genovefa per humilitatem. Pulcherrima est omnium ornatu virtutum, & tamen suam pulchritudinem, sua merita ignorat humilis Virgo: *Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres*, &c. Dei quidem dona in se agnoscit, ut gratias illi perpetuas referat, sed ignorat pulchritudinem suam interiorem, ne superbiat. Egreditur, & abit post vestigia gregum innocens ovis. Timet ne cadat, ne Sponso

S. August. Lib. de sancta Virg.

so displiceat, quia *Tentatio est vita hominis super terram*. A se sibi non esse cogitat quod virgo est, sed hoc donum optimum descendere desuper a Patre luminum. Non putat modicum sibi esse dimissum, ut modicum diligat, sed cautius & verius cogitat. *Omnia peccata sic habenda tamquam dimittantur, a quibus Deus custodit ne committantur*. Nemini non tantum Virgini, sed nec conjugatæ mulieri se præponit, divinum illud præceptum fideliter adimplens; *Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo invenies gratiam*. Majorem ceterarum charitatem, humi- Eccli. 3. 20. litatem, aliaque dona esse putat. Sic Dei Spiritum servat, qui nonnisi super humiles requiescit. *Custos* scilicet *virginitatis charitas: Locus autem hujus custodis humilitas*.

S. August. Sanctis exemplis & misericordiæ operibus Parisiensem populum velut gregem pascit Genovefa. Non solum virgines docet ac instituit, sed omnium ordinum & conditionum homines sanctæ suæ conversationis exemplis ad pietatem informat, ad Dei amorem accendit. *Egredere, & abi post vestigia gregum, & pasce hœdos tuos juxta tabernacula Pastorum.* Non spiritaliter tantum, sed corporaliter pascit tempore famis. *Pasce hœdos tuos*. In pago Nannethodorensi, in sua illa solitudine ubi Sponsus familiariter loquebatur ad cor ejus, lubentius commoratur. *Veni*, inquit, *dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis*. Ibi ni- Cant. 7. 11. hilominus amore Sponsi succensa, tum erga Virgines quas instituebat, tum erga rusticos homines, & rusticanas mulieres spiritualem exercebat agriculturam, Christi gratia freta, qui bono semini quod in agro suo seminavit ipse dat incrementum per occultam subministrationem Spiritus & virtutis. *Mane surgamus ad vineas, videamus si florui vinea, si flores fructus parturiunt, si floruerunt mala punica*. Sed a Sponso monetur, ut, (siquidem sui obliviscitur præ illius amore, ejusque gloriam propriæ utilitati anteponit) egrediatur ex pago Nannethodorensi, Parisios interdum veniat, ut populum Parisiensem sanctis exemplis, auxilioque pascat ac defendat. *Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi post vestigia gregum: & pasce hœdos tuos*. Sponsi voci Cant. 8. 6. obsecuta est, dicentis: *Pone me ut signaculum super brachium tuum*; Ipsi omnes cogitationes suas, affectus omnes, motusque cordis, amorem omnem consecrans; actiones omnes ad gloriam nominis ejus dirigens, & ad ejus amorem omnes adducere satagit. *Fortis, ut mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio*. Cor Genovefæ Dei amore absorptum, ad terrena desideria velut insensibile redditur; mundo, sibique ipsi mortua est; *Fortis ut mors dilectio*. Soli Christo vivit, nullum alium admittit amatorem, nullum alium amorem. *Ego dilecto meo, & ad me conversio ejus*. Oleum in ejus lampade, caritas in ejus corde non deficit, quia Virgo sapiens est & vigilans, sponso semper occurrere parata. *Lampades ejus, lampades ignis atque flammarum*. Lampades ignis sunt, quia in corde ardent per amorem: Lampades vero flammarum, quia exterius lucent per operationem. Ideo abit post vestigia gregum, & pascit hœdos suos. Pavit in hoc mundo vivens; pascit, sanat, tuetur, in cælis cum Sponso regnans. Præsentissimum ejus experiuntur auxilium, quicumque ipsius implorant suffragium in Ecclesia Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, ubi corpus ejus colitur. *Et pasce hœdos tuos juxta Tabernacula Pastorum.*

Sanctæ Genovefæ virtutes imitemur, si patrocinium, optamus. Caritatem & continentiam diligamus & servemus, cum animi, tum corporis, ut simus templum sanctum Domino. Membra nostra templum sunt

Sp.

Sp. Sancti: Corpora noſtra membra ſunt Chriſti: Ne per immunditiam & libidinem ipſa polluamus. Eccleſiæ filii ſumus, unum cum ipſa corpus, aqua baptiſmatis emundatum & conſecratum, corpore & ſanguine Chriſti paſtum & ſaginatum. Eccleſia porro etſi in membris ſuis omnibus Virgo non ſit carne, in omnibus tamen quæ viva membra ſunt & Dei Spititu animata, virgo eſt mente, *Deſpondi enim vos uni viro virginem caſtam exhibere Chriſto* (ait Apoſtolus.) in omnibus membris (ut dixi) viventibus caſta eſt, in nonnullis virginalis, in pluribus conjugali, in aliis viduali caſtitate. Putrida igitur membra ſunt, & abſcindi, reſecari, projici digna ab Eccleſiæ corpore, Chriſtiani impudici. Caſtitati humilitatem conjungamus exemplo S. Genovefæ; ſequamur Chriſtum per viam humilitatis, quam nos docuit, quia ad gloriam aliter pervenire non poſſumus. *Diſcite a me quia mitis ſum & humilis corde.* S. Genovefæ caritatem Deum & proximum imitemur. Niſi enim fides noſtra per dilectionem operetur, lampades quidem habemus, ſed oleum in vaſis noſtris non habemus, & lampades noſtræ extinguuntur. *Quid proderit, fratres mei,* Jacob 2. 14. *ſi fidem quis dicat ſe habere, opera autem non habeat: Numquid poterit fides ſalvare eum? Si autem frater & ſoror nudi ſunt, & indigeant victu quotidiano, dicat autem aliquis ex vobis illis, Ite in pace, calefacimini & ſaturamini; non dederitis autem ei quæ neceſſaria ſunt corpori, quid proderit? Sic & fides; ſi non habeat opera, mortua eſt in ſemetipſa.*

IN FESTO PURIFICATIONIS
Deiparæ Virginis Mariæ.

Poſtquam impleti ſunt dies purgationis Mariæ ſecundum Legem Moyſi, tulerunt Jeſum in Jeruſalem, ut ſiſterent eum Domino, ſicut ſcriptum eſt in Lege Domini. Luc. ij. 22.

HAnc Solemnitatem Græci *Hypapante*, hoc eſt, *Feſtum Occurſus* appellant, quod ſcilicet volente ac dirigente Deo, Simeon & Anna Chriſto Jeſu, & parentibus ejus Templum introeuntibus ut eum Domino ſiſterent & offerrent, occurrerint, Deum laudantes & benedicentes. Occurramus & nos, obviamque eamus & attento animo conſideremus Chriſtum ſemetipſum in ſacrificium offerentem æterno Patri; Mariam ſe purificantem ut parcat Legi: Simeonem deſiderantem conſolationem Iſrael & viſionem Chriſti Domini. Diſcamus a Chriſto Jeſu quid offerre & ſacrificare Deo debeamus: a Deipara Virgine, quomodo nos purificare oporteat: a ſancto Simeone, quod eſſe debeat noſtrorum deſideriorum objectum.

I. Chriſtus Patri ſeipſum offert, in Templo, pignus velut oblationis, qua ſeipſum pro omnium hominum redemptione oblaturus in Cruce eſt. Se offert in locum legalium victimarum, quarum ſanguis peccata delere & purgare non poterat: ſe offert ad ſatisfaciendum Deo pro peccatis totius Mundi, Mediator Dei & hominum, Deus & homo, quod nullus facere poterat purus homo. Se offert ad Dei voluntatem implendam, in omnibus & ſine mora, ad legem implendam ſe offert Legis Dominus: „Factus Galat. 4. 5.
„ ex muliere, factus ſub Lege, ut eos qui ſub Lege erant redimeret, ut ad-
„ optionem filiorum reciperemus.“ Chriſtus Pontifex futurorum bonorum, quorum ſolam umbram Lex habebat, ſe ſiſtit in Templo, ut ſeipſum Deo Hebr. 10. 5.
offerat, idem Sacerdos & victima. *Impoſſibile eſt enim ſanguine taurorum &* 6. 7.
hircorum auferri peccata. Ideo ingrediens mundum dicit: Hoſtiam & oblationem

nem noluisti: corpus autem aptasti mihi: holocautomata pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi, Ecce venio: in capite libri scriptum est de me: Ut *faciam, Deus, voluntatem tuam ... Deus meus, volui, & legem tuam in*
Psal. 39. 8. *medio cordis mei:* Christus voluit sub lege fieri, *ut eos qui sub lege erant, redimeret*, & ut justificatio legis in suis membris spiritaliter impleretur, ait S. Thomas. Quibus verbis Doctor Angelicus significat ejus oblationem, & impletionem legis esse pro cunctis hominibus, qui in divinorum adimpletione mandatorum oscitanter se gerere, & remissa religione officium suum implere solent. Pergit sanctus Doctor: *De prole autem*
S. Thomas 3. p. quæst. 37. Art. 3. „ *nata duplex præceptum* in Lege traditur. Unum quidem generale quoad omnes: ut scilicet completis diebus purificationis matris offerretur sa-
Levit. 12. „ crificium pro filio, sive pro filia. Et hoc quidem sacrificium erat ad „ expiationem peccati, in quo proles erat concepta & nata, & etiam „ ad consecrationem quamdam ipsius: quia tunc primo præsentabatur „ in Templo: & ideo aliquid offerebatur in holocaustum, & aliquid pro „ peccato. Christo sancto sanctorum opus non erat sacrificio ad expiationem peccati: nec ei quem *Deus unxit oleo lætitiæ præ consortibus suis*, id est, Divinitatis plenitudine, nova consecratio necessaria erat. Hæc igitur pro se voluit offerri Christus, ut justificatio legis in suis membris impleretur, nobisque sacrificii Deo offerendi, & Legis ejus implendæ præberet exemplum. Addit S. Thomas: „ Aliud autem præceptum erat speciale „ in Lege de primogenitis, tam in hominibus quam in jumentis. Sibi „ enim Dominus deputaverat omne primogenitum filiorum Israel, pro eo
Exod. 13. „ quod ad liberationem populi Israel percusserat primogenita Ægypti, ab
Rom. 8. „ homine usque ad pecus, primogenitis filiorum Israel reservatis. In „ quo etiam præfigurabatur Christus, qui est *primogenitus in multis fratribus*. Quia igitur Christus ex muliere natus, erat quasi *primogeni-* „ *tus*, & voluit fieri *sub Lege*, hæc duo Evangelista Lucas circa eum „ fuisse observata ostendit. Primo quidem id quod pertinet ad primoge- „ nitos, cum dicit: *Tulerunt illum in Jerusalem, ut sisterent eum Do-* „ *mino, sicut scriptum est in lege Domini*. Secundo, quod pertinet con- „ muniter ad omnes, cum dicit: *Ut darent hostiam, secundum quod di-* „ *ctum erat in lege Domini, par turturum, aut duos pullos columbarum.* „ Sicut ergo Filius Dei non propter seipsum factus est homo, & circum- „ cisus in carne, sed ut nos per gratiam faceret Deos, & ut spirituali- „ ter circumcidamur: sic propter nos sistitur Domino, ut discamus Deo „ præsentare nosmetipsos. Et hoc post Circumcisionem ejus factum est, ut „ discamus, neminem nisi circumcisum vitiis dignum esse divino conspectu.

Discamus a Christo Jesu nos ipsos, ac nostra Deo in sacrificium offerre. (*Lib. 4. Cap. 3. Art. 1. §. 7. de sacrificio*) Quid sit sacrificium, & quotuplex? Sacrificia veteris legis, novæ legis Sacrificium adumbrabant... Sacrificium interius, & sacrificium exterius bonorum operum... Omne opus virtutis in Dei reverentiam factum, quodammodo sacrificium est. (*Ibid.*) Obtulit se Christus ut legem impleret. *Non veni* inquit, *legem solvere, sed adimplere*. Quanto obedientiæ studio, quanto caritatis ardore Evangelicæ Legis præcepta observare debemus? Præcepta legalia, quæ per servum dederat, ad amussim observare voluit Dominus, præcepta legis *quæ ad perfectum nihil adduxit*: & nos servi abjectissimi observare negligemus præcepta legis a Domino Jesu datæ, & ad perfectum adducentis? Cor nostrum, velut primogenitum Deo offeramus. Cor mundum & simplex, per duos pullos columbarum; cor gemens, per turturum par designa-

„ gnatum: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus: cor contritum & humi-*
„ *liatum, Deus non despicies.* Noli extrinsecus pecus quærere quod ma- Psal. 50.
ctes; habes in te quod occidas. Noli extrinsecus thura comparare, sed S. August.
dic, *In me sunt, Deus, vota tua, quæ reddam laudationes tibi.* Nos ipsos in hunc
velut holocaustum offeramus: Totos nos divinus ignis absumat. Primo- Psalmum.
genitum cujuscumque operis nostri Deo offeramus, sanctam scilicet intentionem, qua divinæ ejus majestati consecratur, & ad gloriam refertur. (*Lib. 3. Tract. de Peccatis, Cap. 4. Ar. unico, Regula* 57.) Debemus nos statim offerre Deo, statim atque prima lux rationis affulget, seu quamprimum ratione uti incipimus. Debent denique parentes filios offerre Deo singulari & eximio Religionis sacrificio, cum ad statum Ecclesiasticum aut Religiosum vere sunt ab eo vocati, dotibusque necessariis instructi, eaque occasione sibi parentum Jesu exemplum proponere, qui *Tulerunt illum in Jerusalem, ut sisterent eum Domino.* Ceterum si a sancto illo statu sint aversi, aut ignavi, stupidi, indociles, non sunt Monasteriis tradendi, aut Ecclesiastico Ordini addicendi. *Primogenitum asini mutabis* Exod. 13.
ove, (ait Lex.)

Apud Ethnicos olim tam Romanos quam Græcos, Februario mense profana quçdam & immania Sacrificia Saturno offerebantur, Februa nuncupata, & Saturnalia, ad expiationem seu purificationem generalem. In illis immolabantur homines. Itali sacrificiorum hujusmodi horrore, mactationi hominum accensionem cereorum in Saturni honorem substituerunt, (teste Macrobio.) Christum igitur *cum Domina nostra oblaturi, aut* Lib. 1. Saturn. c. 7. S. Eligius Serm. 2. de Purif. B. V.
cum Simeone susceperi, occurramus *cum cereis & hymnis, puritate mentis, atque lucidis operibus splendidi.* Cerei quos fideles offerunt ad Altare, Christum Jesum indicant, *Lumen ad revelationem gentium*, quem offerre quisque debet Deo, seque ipsum per illum, ut filium lucis; secundum illud Apostoli: *Ut filii lucis ambulate.* Vide *Lib. 2. Tr. de baptismo, Cap. 4. Art. 3.* Ephes. 5. 8.
n. 3. Mysticas rationes cur cereus ardens recens baptizatis ab Ecclesia tradatur.

II. Beatissima Virgo Maria Legi Purificationis obnoxia non erat, latæ pro feminis immundis, cum Jesum Christum ex Spiritu Sancto concepisset, Virgo purissima & inviolata perpetuo manens, ante partum, in partu, & post partum. (*Lib. 1. Quæst. 2. Art. 4. §. 6.*) Legi purificationis nihilominus se subjecit, a Templi aditu per dies quadraginta abstinuit; cum immundis mulieribus permixta, sacrificium obtulit in Lege præscriptum pauperibus, par turturum, aut duos pullos columbarum, unum in holocaustum, & alterum pro peccato. „ Rationem affert Sanctus Thomas, „ Sicut, inquit, plenitudo gratiæ a Christo derivatur in Matrem, ita 3. p. q. 37. a. 4.
„ decuit ut Mater humilitati Filii conformaretur. *Humilibus* enim *Deus* Jacob. 4.
„ *dat gratiam.* Et ideo sicut Christus, licet non esset legi obnoxius, voluit „ tamen Circumcisionem & alia legis onera subire, ad demonstrandum „ humilitatis & obedientiæ exemplum, & ut approbaret legem, & ut „ calumniæ occasionem Judæis tolleret: propter easdem rationes voluit „ & Matrem suam implere legis observantias, quibus non erat obnoxia. *Vere, o beata Virgo, vere non habes causam, nec tibi opus est purificatione. Sed numquid Filio tuo opus erat Circumcisione? Esto inter mulieres tanquam una earum; nam & Filius tuus sic est in numero puerorum. Circumcidi voluit, & non multo magis velit offerri?* S. Bernard. Serm. 3. de Purif. B. M.

Humilitatem a Christo & Maria ejus Matre discamus. Purissima Virgo non renuit immunda videri: peccatrices & immundas inter feminas in Templo se sistit, a cujus aditu ex humilitate abstinuerat per quadraginta

dies, quæ templum erat Spiritus Sancti, & Dominum templi peperérat. Nos vero miſeri peccatores, ſuperbi ſumus, juſti videri volumus, nec apud homines, nec apud Deum nos reos, & immundos confitemur. Diſcamus a beata Virgine modum purificationis noſtræ. *Poſtquam impleti eſſent dies purgationis ejus*. Non unum aut alterum diem præſcribit Deus ad purificationem, ſed quadraginta, cum maſculum; octoginta, cum feminam mulier pepererit. Ne igitur exiſtimemus tam facile, aut una hora vel die nos a peccatis mortalibus eſſe purgatos; ſed dies multos in purgatione immunditiæ noſtræ per humillimam pœnitentiam & ſatisfactionis opera impendamus. Naaman leproſus venit ad Eliſæum ut mundaretur a lepra: Sanctus autem Propheta illi præcepit ut ſepties in Jordane ſe lavaret ad lepræ purgationem. Nonne ſatis erat lavare ſemel? quorſum ſepties? quia purificationem poſt peccatum mortale, momento fieri, aut una hora vel uno die, quantum ex parte noſtra eſt, exiſtimare non debemus, ſed multos humilis & ſeveræ pœnitentiæ dies requirere. Statim igitur ſancta contingere, ad menſam Domini accedere non debemus, ſed expectare donec purgationis noſtræ tempus a prudenti conſcientiæ Moderatore ſecundum Dei legem & Eccleſiæ diſciplinam præſcriptum, completum fuerit. „ Poſtquam impleti „ ſunt *dies purgationis ejus*.„ Conſtituto in corde judicio, “ adſit accuſatrix *cogitatio*, teſtis conſcientia, carnifex timor. Inde quidam ſanguis animi confitentis per lacrymas profluat. Poſtremo ab ipſa mente talis ſententia proferatur, ſe ut indignum homo judicet participatione corporis & ſanguinis Domini: ut qui ſeparari a regno cælorum timet per ultimam ſententiam ſummi Judicis, per Eccleſiaſticam Diſciplinam a Sacramento cæleſtis panis interim ſeparetur... Qui enim noluit humiliari, ut exaltaretur; cum exaltari voluerit, dejicietur; & in æternum ſejungetur ab æternis ſanctis, quiſquis hoc tempore per merita obedientiæ & per ſatisfactionem pœnitentiæ non ſibi providit locum in corpore Sacerdotis.“ Diuturna certe & operoſa purgatione indiget mortalis peccati macula.

4. Reg. 5.

S. Auguſt. Serm. 351. alias 50. inter Homilias 50.

Ezech. 24. 6. „ Væ *civitati* ſanguinum, ait Propheta, ollæ cujus rubigo in ea eſt, & rubigo ejus non exivit de ea: per partes & per partes ſuas ejice eam... „ Pone eam ſuper prunas vacuam, ut incaleſcat & liquefiat æs ejus; & „ conflętur in medio ejus inquinamentum ejus, & conſumatur rubigo ejus: „ Multo labore ſudatum eſt, & non exivit de ea nimia rubigo ejus, neque „ per ignem. Immunditia tua execrabilis: Quia mundare te volui, & non „ es mundata a ſordibus tuis.“ Multę ſunt purificationis noſtræ partes, & officia, quę Propheta deſcribit alter. „ Lavamini, mundi eſtote, auferte malum cogitationum veſtrarum ab oculis meis: Quieſcite agere perverſe, diſcite benefacere, quærite judicium, ſubvenite oppreſſo, judicate pupillo, defendite viduam... Si fuerint peccata veſtra ut coccinum, quaſi nix dealbabuntur: & ſi fuerint rubra quaſi vermiculus, „ velut lana alba erunt.

Iſai. 1. 16.

III. „ Cum inducerent Jeſum parentes ejus, ut facerent ſecundum conſuetudinem legis pro eo; & ipſe *Simeon* accepit eum in ulnas ſuas, & „ benedixit Deum, & dixit: *Nunc dimittis ſervum tuum, Domine, ſecundum verbum tuum in pace: quia viderunt oculi mei ſalutare tuum*. A ſancto illo Sene diſcamus quid deſiderare debeamus. Solum Deum, Chriſtumque deſiderare debemus; non temporalia & peritura bona, niſi quatenus ad vitæ hujus ſuſtentationem neceſſaria, & ad ſalutem æternam utilia eſſe poſſunt: *Ut viaticum itineris, non ut illecebram manſionis*, (ait S. Ambroſius.) Quod ſi ſenſibilia animum delectant, agere debemus ut non dele-

S. Aug. Epiſt. 3. alias 151.

delectent, quod assequemur *Consuetudine iis carendi, appetendique meliora*. Nolite diligere mundum, sed in eo vos ut peregrinos & advenas considerate; sic vivite, ut emigrare ad cælestem patriam suspiretis & parati sitis, ut cupiatis dissolvi & esse cum Christo, Deumque benedicere cum hora mortis advenerit, dicendo: *Nunc dimittis Domine, servum tuum in pace*. Sancta hæc dispositio non est nisi eorum qui justi sunt & timorati, & in quibus est Spiritus Sanctus, qualis erat Simeon. *Homo iste justus & timoratus*. Recedite a malo, bonum facite, Deum timete, non ut servi, sed filii: Non timore pœnæ, sed amore justitiæ a peccato abstinete. Sequimini ductum & impulsum Spiritus Sancti: *Qui enim Spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei*; non propriam dumtaxat consolationem, etiam spiritualem desiderate, quia *Caritas non quærit quæ sua sunt*: Qua succensus Simeon, non propriam tantum consolationem optabat, sed *exspectabat consolationem Israel*. Templum frequentate *in Spiritu* pietatis & fervoris: Fidei & caritatis brachiis Jesum complectimini, Deum benedicite, gratias per ipsum Christum Jesum agentes; nec dimittite donec vobis benedixerit: Immo nusquam dimittite, sed dicite cum Sponsa: *Tenui eum, nec dimittam...* Cant. 3. 4. *Fasciculus mirrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur*. Cant. 1. 12.

IN FESTO S. THOMÆ AQUINATIS.

Sapiens es, sicut habet sapientiam Angelus Dei, ut intelligas omnia super terram. II. Reg. XIV. 20.

VErba Thecuitis mulieris Davidem Regem alloquentis & laudantis, usurpare possunt Oratores Christiani S. Thomæ Panegyricum Ecclesiæ nomine dicentes, quę Doctoris Angelici glorioſum nomen illi dedit: *Sapiens es, sicut habet sapientiam Angelus Dei*, &c. Sive enim scientiæ ejus originem, sive extensionem & amplitudinem, sive sublimitatem consideremus, Angelica merito prædicatur. Scientiam S. Thomæ *castitas* parit, humilitas sanctificat, caritas perficit; qua triplici ratione similis est sapientiæ Angelorum.

I. Ad rerum divinarum scientiam, nulla melior dispositio est mentis corporisque castitate, & morum innocentia. Eo perfectior est rerum intelligentium scientia, quo magis a materiæ concretione, corporisque commercio segregatæ sunt. Angeli perfectior cognitio est quam hominis: superiores Angeli sapientia præeminent Angelis inferiorum ordinum: scientia Dei infinita est, quia purus actus, purus & increatus Spiritus est. *Deus est in summo cognitionis, quia est in summo immaterialitatis*; ait S. Thomas. Vitæ innocentiam & castimoniam gradum esse ad cælestium cognitionem veritatum, & ad veram sapientiam, adeo certum est, ut dicere non dubitaverit S. Augustinus: *Errat, quisquis putat veritatem se posse cognoscere, cum adhuc nequiter vivat*. Quid mirum ergo si angelica fuerit scientia S. Thomæ, cujus castitas angelica fuit? Hanc virtutem dilexit ab infantia; eam ut illibatam conservaret, mundo renuntiavit, Vitam Religiosam amplexus est. Mundum fugienti bellum apertum indixit diabolus, domesticos hostes adjunxit, extraneos suscitavit ad Sancti Adolescentis expugnandam constantiam. Sorores, fratres, Mater nihil non egerunt, ut blanditiis, minis, terroribus, artibus eum a Sancto proposito revocarent. Verum gratiæ vocem audivit magis quam vocem naturæ. *Rapit militem Christi tuba cælestis ad prælium, & retinet Mater*

S. Thomas 1e p. q. 14. a. 1.

Lib. de Agone Christiano. c. 13.

S. Aug. Epist. 243. alias 38.

Non plane talis, qualis Machabæorum, nec saltem similis Lacedæmoniis Matribus, de quibus memoriæ proditum est, quod filios suos, ut pro terrena patria sanguinem funderent, multo amplius atque ardentius in certamina bellica, quam signorum sonitus excitabant. Thomas Evam cavet in Matre, impietatis genus esse novit erga genitricem talia suadentem esse pium. Factis exprimit, quod Augustinus verbis & sententiis. *Quid interest utrum in uxore, an in matre, dum tamen Eva in qualibet muliere caveatur? Nam ista umbra pietatis de foliis illius arboris venit, quibus se primum parentes nostri in illa damnabili nuditate texerunt.*

Aliam matrem intuetur, scilicet Religionem, quæ *cariora viscera, & cælestia ubera ostentat.* Vocibus carnis cum Domino respondet. *Quæ est* Matth. 12. *Mater mea? & qui sunt fratres mei? Quicumque fecerit voluntatem Patris mei qui in cælis est; ipse meus frater, & soror, & mater est.* Maternis blanditiis succedit vis fratrum, qui Thomam comprehensum, cum Parisios a Dominicani Ordinis Generali Magistro missus iter ageret, in castro recluserunt, & captivitatis fastidio, tristi solitudine, variisque molestiis frangere conati sunt Sancti Adolescentis animum: sed frustra. Id enim carcer fuit Thomæ, quod eremus Prophetis. *Auferamus carceris* Tertull. *nomen, secessum vocemus.* Ibi Spiritus ejus loquebatur cum carne de communi salute. Fratres Joseph cogitate, qui in cisternam illum detrudunt, & Ismaelitis vendunt ex invidia. Thomæ fratres illum in castro captivum detinent, & mundo vendere meditantur ex perversa benevolentia, Genes. 37. quæ odio sæpe magis noxia est animæ saluti. Et ne quid de Joseph victoria illi desit, mulierem immittunt, quæ formæ elegantis lenociniis, omnibusque artibus, illius animum emollire & irretire conetur. Viris nobilibus, Christianis, alias honestis & generosis, tam fœdum, tam indignum, tam impium consilium adversus fratrem Deo consecratum venire in mentem potuisse, quis crederet? Quid agat his in angustiis nobilis & religiosus adolescens? Fuga consulet saluti, quæ tentationes adeo periculosas vincendi securior est ratio? Josephum imitabitur, qui in S. Basil. Seleuc. simile discrimen *Libidinis effugit ansas, fuga usus pro armis*: & pallium dimisit, periculum judicans si diutius moraretur, *Ne per manus adulteræ libidinis incentiva transirent*? Sed clausi sunt omnes castri exitus. Quibus igitur armis utetur? Titione ardente, quo, velut Cherubim olim flammeo gladio, novam Evam ab aditu terrestris paradisi, & a contactu ligni vitæ arceat. Memor est Dei, quem ignem consumentem Genes. 3. 24. Scriptura sacra vocat, ne amoris impudici igne consumatur. *Castus ado-* S. Ephrem. Lib. de recta vivendi ratione. *lescens mentem suam velut rore quodam recordationis Dei perfundebat, ne impii amoris igne ureretur.* Fugato dæmone femineo, seu femina dæmonis adjutrice, Thomas mundi, carnis & diaboli victor evadit, Angelos habet victoriæ suæ testes ac præcones, Angelorum candidatus. *Accesserunt Angeli & ministrabant ei.* Mystica zona præcingunt victorem, nullum ut deinceps patiatur libidinis sensum, Deo continentiæ donum illi concedente, cujus zona symbolum est. Unde Christus ait: *Sint lumbi vestri præcincti.* Quæ verba S. Petrus Chrysologus expendens: Serm. 24. *Constringenda est ergo caro continentiæ cingulo* (inquit) *ne effusa vitiis, & toto peccatorum gravata pondere, supernis insistere non possit incessibus.* Victrix castitas Thomæ animum purgat, evehit, contemplationi veritatis idoneum reddit, *Deo docibilem* efficit. Oratione magis proficit in doctrina sacra, quam studio non loquentes, qui personant foris, eru- S. Aug. Lib. de Magistro, c. 11. ditos viros, sed *intus ipsi menti præsidentem consulit veritatem. Ille au-*

tem

rem qui consulitur, docet, qui in interiori homine habitat Christus. Doctrina S. Thomæ infusa magis, quam acquisita. *Calamum quasi ex Spiritu Sancti pixide movit*; quod de Basilio magno scripsit S. Gregorius Nazianzenus. Ideo *absque omni prorsus errore scripsit*: Clementis VIII. Pontificis Maximi oraculum est. Doctrina S. Thomæ sublimis, perspicua, firma, suavis, invicta; omnes vincens errores adversus dogmata fidei insurgentes; omnes corruptelas opinionum laxiorum adversus Moralis Christianæ puritatem serpentes; omne genus illusionum, tenebras offundentium cælesti Theologiæ Mysticæ lumini. *Manus ejus contra omnes, & manus omnium contra eum.* Doctrina S. Thomæ, caracteres Scripturæ sacræ imitatur, quam ille animo imbiberat. *Dictis obscurioribus exercet fortes, & parvulis humili sermone blanditur . . . Usu fastidium tollit, & tanto amplius diligitur, quanto amplius mediatur: Legentis animum humilibus verbis adjuvat, sublimibus sensibus levat. Aliquo modo cum legentibus crescit. A rudibus lectoribus quasi recognoscitur, & tamen doctis semper nova reperitur . . . Uno eodemque sermone dum narrat textum, prodit mysterium.* Quot Articuli, tot miracula: quot verba, tot sententiæ: quot sensus, tot victoriæ.

S. Gregor. Nazianzen. Orat. de laudibus Basilii.

Genes. 16. 21.

S. Greg. M. Lib. 25. Moral. cap. 1.

II. *Scientia inflat*, nisi comitem habeat, qua sanctificetur, humilitatem. Scientia cum humilitate, dos est Sanctorum Angelorum: sine humilitate, laqueus est dæmonum. Immo sine humilitate nullam esse veri nominis scientiam, confidenter dixerim. *Qui jam evigilavit in Deum, Spiritus Sancti calore excitatus, atque in ejus amore coram se viluit, ad eumque intrare volens, nec valens, eoque sibi lucente attendit in se, invenitque se, suamque ægritudinem illius munditiæ contemperari non posse cognovit; flere dulce habet, eumque deprecari, ut etiam atque etiam misereatur, donec exuat totam miseriam, & precari cum fiducia, jam accepto gratuito pignore salutis per unicum Salvatorem hominis & illuminatorem . . Ita agentem scientia non inflat. Hanc apponendo scientiam, apposuit dolorem; dolorem peregrinationis suæ ex desiderio patriæ suæ, & conditoris ejus beati Dei sui.* Qui non ita sunt affecti, scientiam Dei non habent. Satiat enim illos phantasma eorum, non veritas Dei, quam repellendo resiliunt, & in suam vanitatem cadunt. S. Thomas scientia sua non extollitur, sed humilior evadit; quia sui ipsius cognitioni continuo vacat, ieque ipsum cum Deo comparans, se nihil esse profitetur. *Tametsi nihil sum.* Quanto major est, humiliat se in omnibus. Nec generis claritate, nec eruditionis suæ immensitate & profunditate, nec doctoralium insularum splendore, nec victoriis de erroribus reportatis, nec gratia qua valebat apud sanctissimum Regem Ludovicum Nonum, summosque Pontifices Urbanum IV. Clementem IV. Gregorium X. nec celebritas nominis, quam ipsi doctrina, librique admirabiles ab eo editi pepererant, non publici & universales applausus, non Dignitates Ecclesiasticæ illi oblatæ, humilitatem in ejus animo altis defixam radicibus convellere, aut concutere potuerunt. Dignitates Ecclesiæ non solum non quæsivit, non optavit, sed declinavit, ac modeste recusavit, id a Deo perseveranter postulans, ut in statu Religiosæ humilitatis & vivere & mori sibi concederet. Veram scilicet ad obtinendam & capiendam veritatem viam esse intellexit eam, quæ munita est ab illo qui gressuum nostrorum tamquam Deus vidit infirmitatem. „ Ea est autem prima humilitas, secun-
„ da humilitas, tertia humilitas, & quoties interrogares hoc dicerem;
„ non quo alia non sint præcepta, quæ dicantur, sed nisi humilitas omnia

1. Cor. 8.

S. August. Lib. 4. de Trinit. c. 8.

2. Cor. 12.

S. August. Epist. 118. alias 95.

„ quæcumque bene facimus & præceſſerit & comitetur & conſecuta fuerit; „ & propoſita quam intuemur, appoſita cui adhæreamus, & impoſita qua „ reprimamur, jam nobis de aliquo bono facto gaudentibus totum extor- „ quet de manu ſuperbia.„ Hanc, ceteraſque virtutes excoluit exemplo ſanctorum Aſcetarum, quorum Collationes, tot licet ſtudiis & laboribus pro Eccleſiæ utilitate occupatus, ad componendam vitam ſuam aſſidue legebat: hanc a Chriſto didicit, cujus Evangelium continuo meditabatur. *Diſcite a me* (inquit Salvator noſter) *quia mitis ſum & humilis corde*. Id præcipuum Thomæ ſtudium. Nova doctrinæ ſyſtemata non excogitavit ut famam ſibi pareret, gloriamque humanam aucupareur: ſed Sanctorum Patrum veſtigiis inſiſtere, eorum ſententiam ſequi, officii loco duxit; cuſtodire depoſitum, vitare profanas vocum novitates, traditionem ſectari. Ut ſpiritalis Tabernaculi Beſeleel, pretioſas divini dogmatis gemmas exculpſit, fideliter coaptavit, adornavit ſapienter, adjecit ſplendorem, gratiam, venuſtatem. Intelligitur eo exponente illuſtrius, quod antea obſcurius credebatur. Per illum poſteritas intellectum gratulatur, quod ante vetuſtas non intellectum venerabatur: eadem tamen quæ didicit, docet: & *cum dicat nove, non dicit nova*. Ita ſapientiam omnium antiquorum ſapiens Thomas exquiſivit. *Et vox ſermonum ejus ut vox multitudinis*. Sancti Patres Thomæ ore loquuntur. Illorum ſententiis confert *evidentiam*, *lucem*, *diſtinctionem*: ſed eorum doctrina nova methodo a ſancto Thoma explicata, retinet *plenitudinem*, *integritatem*, *proprietatem*.

Vincentius Lirin.

Daniel. 10. 6.

Vincentius Lirin.

III. Scientia non ſolum inutilis, ſed prorſus pernicioſa eſt, quæ caritati non ſervit. *Scientia inflat, caritas ædificat*. Sic itaque adhibeatur ſcientia, inquit S. Auguſtinus, " Tamquam machina quædam, per quam „ ſtructura caritatis aſſurgat, quæ manet in æternum cum ſcientia deſtrue- „ tur, quæ ad finem caritatis adhibitæ multum eſt utilis, per ſe autem ipſa „ ſine tali fine non modo ſuperflua eſt, ſed etiam pernicioſa probata eſt." S. Thomæ ſcientia uni ſervit caritati: uni Dei gloriæ, Eccleſiæ ædificationi & utilitati, animarum ſaluti promovendæ ſtudet. Docet, ſcribit, diſputat, concionatur, propter ſolum finem caritatis. Religioſos Ordines ab Eccleſia nuper approbatos defendit contra eorum impugnatores, non privatis ductus commodis, ſed ob unum Eccleſiæ bonum, cujus columnæ ſunt; ob *Chriſti* gloriam, cujus *gregis* ſunt *illuſtrior portio*. Philoſophiam conſecrat ad Eccleſiæ defenſionem contra Philoſophos Hæreticorum patriarchas, & contra omnium ſæculorum Hæreticos. Angelus eſt, ſuperbam ancillam humilians ſub imperio dominæ, a qua expulſa fuerat. *Revertere ad dominam tuam*, & *humiliare ſub manu illius*. Thomas in vita ſua *ſuffulſit domum*, & *corroboravit templum*. Non ſibi ſoli laboravit, ſed omnibus exquirentibus veritatem. Sapientiam *ſine fictione didicit* in divina Scriptura, in SS. Patrum operibus, in ſacris Conciliis: *Sine invidia communicavit*, gloriam ſuam non quærens: *Et honeſtatem illius non abſcondit*, quia caritas non quærit quæ ſua ſunt. Totum ejus animum occupat caritas, quia omnis abeſt ab ipſo rerum terrenarum cupiditas. Nec ſibi, nec propinquis, nec fratribus aliud optat præter caritatem, Deique fruitionem. Scripta ejus approbat Chriſtus e cruce pendens, quę Thomę laus eſt omni laude major. *Ille* enim *probatus eſt quem Deus commendat*. Optionem dat illi Dominus mercedis quam pro laboribus recipiat. *Thoma, bene ſcripſiſti de me, quam recipies a me pro tuo labore mercedem*? Ille vero caſto flagrans amore, illi ſimili quo Angeli ſancti Deo adhęſerunt, reſpondit: *Domine, non niſi te*. Hęc amo-

S. Auguſt. Epiſt. 55. alias 119.

Geneſ. 16. Eccli. 50.

2. Cor. 10. 18.

ris casti perfectio, nihil aliud a Deo quærere nisi ipsum Deum. *Quid enim mihi est in cælo, & a te quid volui super terram? Defecit caro mea, & cor meum, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* En casti cordis caracterem. Gratis amatur Deus, cum ab illo non petitur aliud præmium. „ Qui aliud præmium petit a Deo, & propterea vult „ servire Deo; carius facit quod vult accipere, quam ipsum a quo vult „ accipere. Quid ergo? nullum præmium Dei? Nullum præter ipsum. „ Præmium Dei, ipse Deus est. Hoc amat, hoc diligit: si aliud dilexerit, „ non erit castus amor.

Psal. 72. 25. 26

S. August. in Psal. 72.

Deo gratias agamus, quod Sancti Thomæ doctrina Ecclesiam suam illustraverit: & dum Concilia Oecumenica illam in quæstionibus controversis consulunt; dum celeberrimæ Academiæ illam commendant, dum Ordines Religiosi in Ecclesia florentissimi se illius esse Discipulos profitentur; dum sinceri quique veritatis amatores, ac Fidei Moralisque Christianæ vindices, *Habentes formam scientiæ & veritatis in lege*, S. Thomę doctrinam sectantur; omnes quotquot Panegyricum ejus audituri, & memoriam ejus honoraturi convenistis, sancti Doctoris castitatem, humilitatem, caritatem imitamini. Quicumque vero scientiæ talentum a Deo accepimus, id ad finem caritatis ordinemus. *Cognovimus, amemus: nam cognitio sine caritate non salvos facit.*

Rom. 2. 20.

S. Aug. Tract. 2. in Epist. 1. S. Joan.

IN FESTO S. JOSEPH.

Cum esset desponsata Mater Jesu Maria Joseph, &c. Matth. j. 18.

DEus qui dives est in misericordia, non solum gratias, virtutes, & dona communia Sanctis suis distribuit; sed quibusdam gratias ita singulares donaque ita peculiaria largitur, ut his velut characteribus a ceteris distincti in Regno cælorum, id est in Ecclesia, effulgeant, adeo ut de ipsis dicere liceat: *Non est inventus similis illi. Id in S. Joseph* perspicuum est, quem Deus elegit ut Incarnationis œconomiæ serviret ut Mariæ Sponsus, Pater nutritius Christi Jesu, & sacræ Familiæ caput. Præter justitiam, prudentiam, fidem, spem, caritatem, paupertatis amorem, virginitatem, obedientiam, aliasque virtutes, quibus ut sydus splendidissimum coruscavit, gratiam singularem accepit a Deo, in qua nemo Sanctorum illi similis est. 1. Ceterorum gratia Sanctorum facit *illos filios* Dei, & Christi Jesu fratres per adoptionem: Gratia S. Joseph illum fecit Filii Dei patrem. 2. Ceterorum gratia sanctorum illos facit Deiparæ Virginis Mariæ clientes: Gratia S. Joseph illum fecit Mariæ Virginis Matris Dei Sponsum. 3. Gratia reliquorum Sanctorum illos fecit Ecclesiæ membra. Gratia S. Joseph illum fecit capitis Ecclesiæ œconomicum caput.

Eccli. 40. 20.

I. Pater Æternus, qui paternitatem suam cum divinis personis non communicat, eam cum Sancto Joseph communicavit per gratiam singularem, ut Filii sui unigeniti Pater vocaretur, non generatione quidem & natura, sed jure casti matrimonii, quatenus in Mariæ Virginis uxoris ejus utero, Spiritus Sancti operante virtute, conceptus, & ex eadem inviolata Virgine natus est. *Sicut caste conjux illa, sic ille caste maritus; & sicut illa caste Mater, sic ille caste Pater. Melius ille quod alius carne implere desiderat, animo implebat. Nam & qui adoptant filios, castius eos corde gignunt, quos carne non possunt.* Hinc auctore Spiritu Sancto series generationis Jesu Christi ad Joseph descendit virum Mariæ, de qua natus est. Nam *Quod*

S. Augustin. Serm. 51. Edit. novis. PP. Bened.

Spiritus Sanctus operatus est, utrisque operatus est. Sanctus in amborum justitia Spiritus requiescens, ambobus Filium dedit, sed in eo sexu quem parere decebat, operatus est hoc, quod etiam marito nasceretur. In Christi generatione nihil operatus est Joseph: sed ad ejus educationem concurrit cum Virgine Maria. Josephi laboribus & sudoribus illi ministrata sunt alimenta, quibus nutriretur & crescceret secundum carnem. Aluit Joseph eum, qui dat escam omni carni; aluit Panem Angelorum factum panem hominum in Bethleem domo panis. Priscus ille Patriarcha Joseph frumenta servavit, non sibi, sed omni populo: *Iste panem vivum e cælo servandum accepit, tam sibi, quam toti mundo.* Hunc solum Dominus elegit *suæ Matris solatium, suæ carnis nutritium, solum in terris magni consilii coadjutorem fidelissimum.*

S. Bernard. Hom. 2. in Evang. *Missus est.*

Munus imponendi nomen Christo Domino a Deo demandatum est S. Joseph, qua in re paterna ejus auctoritas demonstrata est. *Pariet autem filium, & vocabis nomen ejus Jesum.* Deum cum Adamo creationis rerum omnium visibilium gloriam quodammodo communicasse ait Basilius Seleuciensis; quia etsi naturarum auctor esse non potuerit Adamus, nominum tamen artifex fuit. Sic enim Deum loquentem inducit antiquus ille Pater: *Esto Adam nominum artifex, quando rerum esse non potes. Formentur a me, nominentur a te: partiamur fictricis hujus solertiæ gloriam: Me agnoscant artificem naturæ lege, te Dominum intelligant appellationis nomine.* Quidni dicere pari jure possimus, Spiritum Sanctum operationis suę circa Christum gloriam cum S. Joseph quadam ratione communicasse? Spiritus Sanctus virtute sua formavit Christi corpus ex purissimo Virginis Mariæ sanguine; solus artifex fuit corporis a Filio Dei assumpti: sed nominis impositionem Josepho demandavit: *Formetur a me, nominetur a te: partiamur fictricis hujus solertiæ gloriam.*

Basil. Seleuc. Orat. 3.

II. Gratia singularis S. Joseph fecit Mariæ Virginis Matris Dei Sponsum: *Joseph fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam.* Verum fuit Joseph cum Maria Virgine Matrimonium, in quo omne nuptiarum bonum impletum est, *Fides, Proles, Sacramentum. Prolem cognoscimus ipsum Dominum Jesum: Fidem, quia nullum adulterium: Sacramentum, quia nullum divortium.* Justitia, fide, virginitate par fuit tam sanctis nuptiis, dignus Mariæ Sponsus, *Ut ex virginali conjugio virgo Filius nasceretur.* Maria palma est: *Quasi palma exaltata sum:* & Joseph palma est: *Justus ut palma florebit.* Quamvis se non contingant, eo majore quo castiore animorum inclinatione in se mutuo propendent: quæ palmarum interfluentibus etiam aquarum rivis disjunctarum proprietas est. Oritur quidem in animo Josephi nondum scientis divinum Mysterium in Maria peractum, quædam suspicionibus nebula, sed castum amorem erga Mariam conjugem non minuit, quia ex æmulatione sive zelotypia non oritur, sed ex justitia. Ab illa clam recedere cogitat, ne forte fiat conscius peccati, si quod esset; quod viri justi est: *Joseph autem vir ejus cum esset justus, &c.* Ab accusatione Virginis temperat, ne caritatem violet, quæ vera hominis justitia est. Suam ipsi suspicionem non aperit, ut ejus pudori parcat. Uni Deo suspicionem, perturbationemque suam exponit, judicium interim suspendens. Malevola non erat suspicio. „ Malevolæ sunt suspiciones calumniantium: „ benevolæ sunt suspiciones gubernantium. Optat invenire bonum, qui „ benevole suspicatur: cupit vinci; tunc enim lætatur, quando falsum „ inventum fuerit quod male suspicabatur.„ Sic affectus erat Joseph erga Mariam Virginem. Ideo suspicionem ab ejus animo dispulit Deus, facta illi

S. Augustin. Serm. 51.

S. Hieron. adversus Helvid. Eccli. 24. 16. Psal. 91. 23.

S. Augustin. Serm. 340. alias 2. inter editos ex Mss. majoris Carthus.

illi per Angelum revelatione cælestis Mysterii. *Joseph fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam: quod enim in ea natum est, de Spiritu Sancto est.* Ipsi revelata est Mysterii a sæculis in Deo absconditi veritas, quia in illius corde regnabat caritas. *Ablata suspicio est, quia inventa redemptio est.*

III. S. Joseph gratia singulari factus est capitis Ecclesiæ, scilicet Jesu Christi, œconomicum caput, rector, & tutor, sicut & Virginis matris custos. *Fidelis servus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam.* Illi, ut sacræ familiæ capiti, Dei mandatum significat An- Matt. 24. 45.
gelus, ut accipiat Puerum, & Matrem ejus, & fugiat in Ægyptum, & defuncto Herode jubet Dei nomine ut in terram Israel revertatur. Salvatorem mundi servat a furore Herodis. Major ejus quam Abrahæ fides, promptior obedientia. Magnificis promissis illum non consolatur Angelus; Christum enim possidet, in quo impleta sunt promissa Abrahamo facta, benedictionem bonorumque omnium fontem, mundi thesaurum, desideratum cunctis gentibus. Pauper est Joseph, terrenis bonis destitutus, sed Deo dives. Patriam relinquit, sed fert secum melioris Luc. 2. 51.
patriæ largitorem. *Accipe Puerum, & Matrem ejus.* Credit sine diffidentia & hæsitatione, obedit sine cunctatione: fidelique & prompta obedientia meretur subditum habere Christum Jesum. *Et erat subditus illis.*

Potentissimum apud Deum intercessorem habent fideles cujuscumque status & conditionis. S. Josephum, Virgines, conjugati, Ecclesiæ Ministri, adolescentes, & puellæ de vitæ statu eligendo deliberantes; quicumque res adversas patiuntur, quicumque Deo servientes interioribus perturbationibus, anxietatibus, difficultatibus affliguntur & probantur, Genes. 42. 55.
ad Sancti Joseph patrocinium confugiant. *Ite ad Joseph, & quicquid vobis dixerit, facite.* Et ut ejus patrocinium obtineatis, virtutum ejus imitatores estote, fidei, castitatis, caritatis, obedientiæ, patientiæ, justitiæ, quæ virtutes omnes complectitur.

IN FESTO ANNUNCIATIONIS Beatæ Mariæ Virginis.

Ne timeas, Maria, invenisti gratiam apud Deum: ecce concipies in utero, & paries Filium: & vocabis nomen ejus Jesum. Hic erit Magnus, & Filius Altissimi vocabitur. Luc. j.

QUamvis Christus in omnibus Mysteriis suis Magnus sit, in Mysterio præsertim Incarnationis suæ Magnus vocatur: tum quia Incarnatio ceterorum hominis Dei Mysteriorum origo est; adeoque omnis ejus magnitudo in vita, morte, resurrectione, ascensione, & ultimo adventu ad judicandum vivos & mortuos, ejus exinanitionem in Incarnatione supponit & consequitur: tum quia Verbi Incarnati magnitudo in ejus persona non sistit, sed & in ipsum, quod colimus, Mysterium hodie B. Virgini annunciatum derivatur; & in beatam Virginem, cui annunciatur: & in homines, propter quos annunciatur. 1. Magnum Mysterium est, in quo divinæ perfectiones splendidius elucescunt quam in ceteris Incarnati Verbi Mysteriis: & Divinæ Personæ nova quodam modo sine sui mutatione attributa & denominationes acquirunt. 2. Magna Virgo cui Mysterium istud annunciatur, & in cujus utero consummatur, quia recipit gratiæ plenitudinem; *Ave gratia plena*: quia sine dispendio virginitatis

tatis obtinet fœcunditatem: *Benedicta tu in mulieribus.. Spiritus Sanctus ſuperveniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi* : quia denique provehitur ad incomparabilem Matris Dei dignitatem. *Quod enim ex te naſcetur ſanctum , vocabitur Filius Dei. 3.* Sed & in homines propter quos annunciatur hoc Myſterium, magnitudinis ſuæ radios derivat Dei Filius, qui in utero Virginis fit homo, ut homines filios Dei faciat : *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri*. Servi formam aſſumit, ut faciat liberos. Similitudinem carnis peccati induit, ut faciat ſanctos.

I. Divinæ perfectiones & attributa in myſterio incarnationis ſplendidius eluceſcunt: Divina in primis bonitas. Bonum eſt ſui diffuſivum. Summum bonum ſummo modo ſe communicare decet. Nobiliore vero ſeque digniore modo communicare ſe extra ſe ipſum Deus non poterat, quam per myſterium Incarnationis. Tribus modis bonitas divina ſe in creaturas diffudit : 1. In ordine naturæ. 2. In ordine gratiæ. 3. In ordine unionis hypoſtaticæ ſive perſonalis. Hæc vero poſtrema communicatio duabus prioribus longo antecellit intervallo. Prima enim communicatione creaturas ad imaginem ſuam Deus condidit: Altera Dei filios per adoptionem fecit: Tertia homini Dei Filium natura in Verbi incarnati perſona eſſe dedit, omniumque divinarum perfectionum, modo ineſabili, & qui myſterii hujus proprius eſt, participem. In æternis emanationibus, ſolius eſſentiæ, non perſonarum communicationem credimus & adoramus. Pater æternus eſſentiam ſuam Filio communicat, non paternitatem, quæ perſonalis ipſius character eſt. Filius eamdem eſſentiam Spiritui Sancto cum Patre communicat, non filiationem, quæ perſonalis ipſius proprietas eſt. In myſterio vero incarnationis Filius Dei & naturam ſuam & perſonam communicat humanæ naturæ. Hinc S. Auguſtinus ait : *Cum Filius ſit & Deus & homo, alia ſubſtantia homo potius in Filio, quam Filius in Patre*. Nec vero homo ſolus ad unionem ineſabilem cum Verbo provectus eſt, ſed omnes quodam modo creaturæ, ſi quidem omnis creatura eſt homo. *Naturam omnem interjectæ humanitatis beneficio*, Deus *in melius commutavit*. Atque inde etiam magnum diſcrimen incarnationem & creationem inter apparet, quod per iſtam creaturæ a Deo quodam modo exierint & ſeparatæ ſint : per illam vero ad Deum redierint, & in hominis natura perſonæ Verbi divini unitæ ſint.

Lib. 1. de Trinit. c. 10.

S. Joan. Damaſc.

In hoc myſterio Dei ſapientia maxime ſplendeſcit fallendo diabolum, qui peccatum ſuaſerat primis parentibus ad incarnationem impediendam, ut ſcilicet Deus naturam peccato ſordidam & contaminatam peccato faſtidiret, averſaretur, nec ipſi dignaretur conjungi. At exſpectatione ſua fruſtratus eſt inimicus : Ipſum enim peccatum Filium Dei quodam modo movit ut ad hominem liberandum incarnaretur, adeo ut *Si homo ad imaginem, & ſimilitudinem Dei factus, in ſuæ naturæ honore manſiſſet, nec diaboli fraude deceptus, a lege ſibi poſita per concupiſcentiam deviaſſet, Creator mundi creatura non fieret*. Chriſtus Jeſus venit in mundum peccatores ſalvos facere. *Non eum de Cœlo ad terram merita noſtra bona, ſed peccata duxerunt. Venit Filius hominis quærere & ſalvare quod perierat. Si homo non periiſſet, Filius hominis non veniſſet. Perierat homo, venit Deus homo, & inventus eſt homo. Fidelis ſermo, & omni acceptione dignus, quia Chriſtus Jeſus venit in mundum peccatores ſalvos facere. Tolle morbos, tolle vulnera, & nulla eſt cauſa Medicinæ. Si venit de cælo magnus Medicus, magnus per totum orbem terræ jacebat ægrotus. Ipſe ægrotus genus humanum eſt*. Denique *Propter nos homines. & propter noſtram*

S. Leo M. Serm. 3. de Pentec.

S. Auguſt. Serm. 7. 8. & 9. de Verbis Apoſt.

Symbol.

nostram salutem descendit de cælis, & incarnatus est. Sic ars divinæ sapientiæ artem diaboli fefellit.

Omnipotentia Dei in hoc mysterio maxime splendescit. Quod enim infinitæ potentiæ majus argumentum, quam rerum infinite distantium, Dei & hominis personalis unio? Hinc Propheta Deum orans ut hoc mysterium adimpleret, ejus præsertim potentiam invocat: *Excita potentiam tuam, & veni, ut salvos facias nos.* Hinc Spiritus Sanctus qui *cælos opera digitorum* Dei, & hominem *opus manuum* ejus vocat, mysterium incarnationis brachii ejus miraculum appellat: *Fecit potentiam in brachio suo.* Et revera *Nemo nisi artifex operis sui potens est: & figulo tantum in argillam suam jus est. Ita Dominus omnium, qui omnes fecerat, dignatus est ad nostra descendere, nosque suscipere in corpore suo, ut reficeret eadem arte vel potestate qua fecerat.* In reparando, quam in condendo homine divina potentia magis eluxit. Hic enim in creatæ naturæ angustias, ibi in se ipsum Deus vim suam quodam modo expertus est, seipsum humiliando ad nihilum nostrum. *Quod omnipotens natura potuerit descendere ad humilitatem humanitatis, id potestatem magis ostendit, quam magna & quæ naturam superant miracula. Nam quod magnum quippiam & excelsum effectum sit a divina virtute, est quodammodo secundum naturam & consentaneum. Ad id autem quod est humile & abjectum descensus, est quædam insignis & redundans copia potestatis.* Atque hæc est mens Ecclesiæ hunc in modum orantis: *Deus, qui humanæ naturæ substantiam mirabiliter condidisti, & mirabilius reparasti.*

Psal. 79. 3. Luc. 1. 51. S. Paulinus Epist. 2. S. Gregor. Nyss. Orat. Catechet. Cap. 24.

Justitia denique Dei maxime claruit in mysterio incarnationis; siquidem Filius Dei factus est homo, ut accuratam, copiosam, superabundantem satisfactionem ob infinitam peccati enormitatem & injuriam Deo præberet, quam exhibere non poterat nisi Deus, nec debebat nisi homo; quam proinde necesse erat ut pro nobis persolveret Deus homo. *Frater non redimit, redimet homo; non dabit Deo placationem suam, & pretium redemptionis animæ suæ.* Quamobrem *Ex Virgine natus est Deus & Homo, non solum id pretium habens quod reorum multitudini ad justitiam redimendæ par esset, sed & quod multis partibus excelleret.* Ita *Creaturæ suæ pretium Deus extitit.*

S. Anselm. Lib. Cur. Deus homo. Psal. 48. 8. S. Proclus Epis. Constantinop. orat. 1. S. Avit. Vien. Episc. Epist. 28.

In hoc etiam mysterio divinæ Personæ nova quodammodo attributa sine sui mutatione, novasque denominationes acquirunt. Deus ab æterno Pater erat, sed Pater Filii sui Deus non erat. Nulla enim in sanctissima Trinitate dependentia, nulla servitus est. Sed per incarnationem Pater æternus Filii sui, secundum naturam assumptam, Deus est & Dominus. *De ventre Matris meæ Deus meus es tu:* (ait per Prophetam) *Nam ante sæcula Pater meus, ab uberibus Matris meæ Deus meus. Non de te Deus meus; nam de te Pater meus: Sed de ventre matris meæ Deus meus.* Patres olim jus habebant in filiorum bona, libertatem, ac vitam: poterant ipsos exheredare & spoliare, servituti addicere, immolare, ut Abrahami & Jephte exempla probant. Pater Æternus hæc jura in Filium suum ab æterno non habuit, sed per ejus incarnationem acquisivit. Jus in illius bona exercet in præsepi, illum ad extremam egestatem redigendo, ut illius inopia divites nos faciat. Jus in illius vitam exercebit in cruce, ipsum immolando ut victimam pro nostra expiatione. Interim vero jus exercet in ejus libertatem, statim atque homo factus est. *Tunc dixi, Ecce venio* (inquit) *sacrificium & oblationem noluisti: aures autem perfeciſti mihi*, ut mandata tua excipiam, illisque parcam, seu (ut habet

Psal. 21. 15. S. Augustin. in hunc Psalmum.

alia

alia Verſio) *Aures autem perforaſti mihi*; in ſignum utique ſervitutis.

Filius Dei in ſinu Patris per cognitionem generatur ut Verbum ejus & Sapientia: non vero per voluntatem, quæ Spiritus Sancti origo eſt. In incarnatione vero *per voluntatem Patris* homo factus eſt. Intellectus
Joan. 3. 16. Patris principium eſt Verbi increati, amor Patris principium eſt Verbi incarnati. *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret.* Principium & finis incarnationis amor eſt. Filius Dei homo factus eſt,
Galat. 2. 20. quia nos diligebat; & ut a nobis diligeretur. „ Qui dilexit me, & tra-
„ didit ſemetipſum pro me. *Igitur* ſi amare pigebat, ſaltem nunc redamare
S. Auguſt. „ non pigeat. Nulla eſt enim major ad amorem invitatio, quam præ-
Lib. de Catechizandis rudibus. Cap. 4. „ venire amando; & nimis durus eſt animus, qui dilectionem ſi noleſ bat impendere, nolit rependere. „ Filius paternæ dilectionis ſe ipſum naturæ noſtræ inſerit, ut a nobis diligatur.

Spiritus Sanctus in æternitate ſterilis eſt; quamvis hæc ſterilitas imperfectionis non ſit ac impotentiæ. Divinarum ſcilicet emanationum terminus eſt: Exhauſtis igitur divinæ fœcunditatis fontibus in Filii generatione, ſuique Proceſſione, aliam Perſonam divinam producere non poteſt. Verum in myſterio Incarnationis fœcundus eſt, & novum eſſe dat Filio Dei in utero Virginis. *Qui conceptus eſt de Spiritu Sancto.* Spiritus Sanctus procedit a Patre & Filio per voluntatem: Filius in utero Mariæ de Spiritu Sancto concipitur per ejuſdem Virginis voluntatem, conſenſum &
Luc. 1. obedientiam. *Fiat mihi ſecundum verbum tuum.* Spiritus Sanctus ex Patre Filioque procedens non eſt eorum filius: Chriſtus ex Spiritu Sancto conceptus, non eſt propterea filius Spiritus Sancti. Spiritus Sanctus ex Pa-
Epheſ. 2. 14. tre Filioque procedit ut nexus amborum: Chriſtus de Spiritu Sancto in utero Virginis Mariæ conceptus eſt, ut nexus Dei & hominum. *Qui fecit utraque unum*... Tota Trinitas myſterium incarnationis operata eſt. Multiplex tamen ratio eſt cur Chriſti conceptio Spiritui Sancto tribuatur. (*Lib.* 1. *Quæſt.* 2. *Art.* 4. §. 2.) Cur Spiritus Sanctus non ſit Pater Chriſti, cum Chriſtus ex Spiritu Sancto ſit conceptus? (*Ibid.* §. 3.)

II. Non ſolum magnum eſt incarnationis myſterium, quod beatæ Virgini annunciatur; ſed & ipſa cui annunciatur Virgo magna eſt. Ad tria porro capita omnis ejus celſitudo ac dignitas revocatur, quæ Angelus in ſalutatione ſua exprimit. Primum eſt plenitudo gratiæ: *Ave gratia plena.* Alterum eſt dignitas Matris Dei, qua fit ut Dominus ſingulari & admirabili modo cum ipſa ſit. *Dominus tecum.* Tertium eſt conjunctio fœcunditatis cum virginitate, qua fit ut benedicta inter omnes mulieres prædicetur: *Benedicta tu in mulieribus*.. Beata Virgo Maria vere proprieque Dei mater credenda eſt.. Cur Filius Dei ex muliere concipi & naſci voluerit, (*Lib.* 1. *Quæſt.* 2. *Art.* 4. §. 6.) Præclare Tertullianus Lib. de Carne Chriſti,
„ C. 17. Deus (*inquit*) imaginem & ſimilitudinem ſuam a diabolo captam
„ æmula operatione recuperavit. In virginem enim adhuc Evam irrepſe-
„ rat verbum ædificatorium mortis. In Virginem æque introducendam
„ erat Dei Verbum exſtructorium vitæ: Ut quod per ejuſmodi ſexum
„ abierat in perditionem, per eumdem ſexum redigeretur in ſalutem.
„ Crediderat Eva ſerpenti, credidit Maria Gabrieli. Quod illa credendo de-
„ liquit, hæc credendo delevit. Sed Eva nihil tunc concepit in utero ex dia-
„ boli verbo. Immo concepit. Nam exinde ut abjecta pareret, & in doloribus pareret, verbum diaboli illi ſemen fuit. Enixa eſt denique diabolum
„ fratricidam. Contra, Maria eum edidit, qui carnalem fratrem Iſrael,
„ interemptorem ſuum, ſalvum quandoque præſtaret. In vulvam ergo

„ Deus

„ Deus Verbum suum detulit bonum fratrem, ut memoriam mali fratris
„ eraderet.

Angelicæ Salutationis explicationem, ibique præclara ad hujus secundæ partis probationem, habes (*Lib. 5. Cap. 1. Art. 8. n. 3.*)

Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Non dixit simpliciter Angelus, *Veniet in te*, sed, *superveniet*, quia & prius quidem in ea fuit per multam gratiam, sed nunc supervenire nunciatur, propter abundantioris gratiæ plenitudinem, quam effusus est super illam. Prior quidem gratia ejus tantum repleverat mentem, sequens vero etiam uterum perfudit, ut plènitudo divinitatis, quæ ante in illa, sicut in multis Sanctorum spiritualiter habitabat, etiam sicut in nullo Sanctorum corporaliter in ipsa habitare inciperet. *Spiritus Sanctus superveniet in te*, qui sua potentia fœcundabit te. *Et virtus Altissimi obumbrabit tibi*: Hoc est, illum modum quo de Spiritu Sancto concipies, Dei virtus & Dei sapientia Christus, sic in suo secretissimo consilio obumbrando conteget & occultabit, quatenus sibi tantum notus habeatur & tibi. Quid a me requiris, quod in te mox experieris? Scies, & feliciter scies, sed illo doctore, quo & auctore. *Et virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Triplicem, secundum nostrum concipiendi modum, in Patre æterno virtutem distinguere possumus, tametsi revera una sit virtus, unaque summa res. 1. Virtutem creatoris, illi communem cum Filio & Spiritu Sancto. Omnes enim creaturæ trium personarum divinarum opera sunt, quamvis creatio Patri singulatim tribuatur. 2. Virtutem principii, quæ ipsi cum Filio respectu Spiritus Sancti communis est. 3. Virtutem Patris, quæ ipsi ita propria est, ut eam nec Filio, nec Spiritui Sancto communicet. Hanc tamen communicat B. Virgini Mariæ. *Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei . . Sic & quod natum est ex ipso Patre erit tuus; & quod nascetur ex te erit ejus: Ut tamen non sint duo Filii, sed unus.* Divinæ virtutis obumbratio efficit ut Maria Filium Dei concipiat quodam modo simili ei quo a Patre Æterno in splendoribus Sanctorum generatur. Pater Æternus virgo est & fœcundus; Maria virgo fœcunditate donatur inviolata virginitate; conchæ similis, quæ cæli rore fœcundata, infiniti pretii gemmam respiciente sole concipit. *Cui distillantibus cælis, tota se infudit plenitudo divinitatis.* Pater Æternus magnitudinis suæ ac perfectionum suarum cognitione Filium generat: Maria Virgo humilitatis suæ ac vilitatis cognitione & confessione eumdem concipit. *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*. Exinanivit semetipsum Dei Filius formam servi accipiens, & habitu inventus ut homo: Ad nihilum usque descendit Maria per humilitatem, ut centrum Filii Dei fiat, illumque humilitate concipiat. *Virginitate placuit, humilitate concepit.* Pater Æternus interius loquendo generat Filium: Virgo Maria eumdem concipit, obedientiam suam, fidem, desiderium ac devotionem his verbis exprimendo: *Fiat mihi secundum verbum tuum*. Virgo sanctissima, *Responde verbum, & suscipe Verbum: Profer tuum, & concipe divinum: emitte transitorium, & amplectere sempiternum.*

S. Bernard. Hom. 4. super Missus est.

S. Bernard.

S. Bernard.

S. Bernard.

III. Per incarnationis mysterium homines fiunt magni, cum ad dignitatem filiorum Dei per gratiam adoptionis promoveantur. „ Dedit eis
„ potestatem filios Dei fieri.. Ut homines nascerentur ex Deo, primo ex
„ ipsis natus est Deus. Natus ex Deo, per quem efficeremur; & natus
„ ex femina, per quem reficeremur. Noli ergo mirari, o homo, quia
„ efficeris filius per gratiam, quia nasceris ex Deo secundum Verbum ejus.

Joan. x.

S. August. Tract. 2. in Joan.

„ Prius

„ Prius ipsum Verbum nasci voluit ex homine, ut tu securus nascereris
„ ex Deo, & diceres tibi: Non sine causa Deus nasci ex homine voluit,
„ nisi quia alicujus momenti me existimavit, ut immortalem me faceret,
„ & pro me mortaliter nasceretur. Ideo cum dixisset, *Ex Deo nati sunt*, quasi securum te faciens, ait: *Et Verbum caro factum est, & habitavit in nobis.. Quid ergo miraris, quia homines ex Deo nascuntur? Attende ipsum Deum natum ex hominibus. Agnosce, Christiane, dignitatem tuam, & divinæ consors factus naturæ, noli in veterem vilitatem degeneri*
S. Leo. *conversatione redire*. Christus conceptus est de Spiritu Sancto in utero S. Virginis, ideoque semper motum atque ductum Spiritus Sancti secutus est: Sequamur & nos, siquidem eodem Spiritu regenerati sumus. *Omni Christiano aqua baptismatis instar est uteri virginalis, eodem Spiritu replente*
S. Leo. *fontem, qui replevit & Virginem*. Dei matrem honoremus, laudemus, imitemur. Virgo humilis erat, ideo Dei mater electa est. „ Si non potes
„ virginitatem humilis, imitare humilitatem Virginis. Laudabilis virtus
„ virginitas, sed magis necessaria humilitas. Illa consulitur, ista præci-
„ pitur. *De illa dicitur*: Qui potest capere capiat: *De ista dicitur*: Nisi
„ quis efficiatur sicut parvulus iste, non intrabit in Regnum cælorum.
„ Illa ergo remuneratur, ista exigitur. Potes sine virginitate salvari,
„ sine humilitate non potes. Potest, inquam, placere humilitas, quæ
„ virginitatem deplorat amissam: Sine humilitate autem nec virginitas
„ Mariæ placuisset.. Non omnium quidem est virginitas: multo tamen
„ pauciorum est cum virginitate humilitas. Si igitur virginitatem in Ma-
„ ria non potes nisi mirari, stude humilitatem imitari, & sufficit tibi
„ Quod si & virgo, & humilis es. Quisquis es, magnus es.

IN FESTO S. JOANNIS BAPTISTÆ.

Amen dico vobis, Non surrexit inter natos mulierum major Joanne Baptista. Matt. xj. 11.

CHristus Jesus omnium electorum suorum probatas virtutes & sancta opera in extremi judicii die laudabit, ut ait Apostolus: *Tunc laus*
1. Cor. 4. 5. *erit unicuique a Deo*. Tempus illud non exspectat ut S. Joannis laudes prædicet: Illum in Evangelio passim commendat. Nunc *Eliam*, nunc *Prophetam & plus quam Prophetam*, alias Angelum, alias *Lucernam ardentem & lucentem*, omnium tandem hominum ex muliere natorum maximum prædicat. Huic laudi quid addi potest? In hoc elogium nulla cadit falsitatis, adulationisve suspicio. Veritas affirmat, & quidem præmisso juramento, neminem inter natos mulierum extitisse Joanne majorem. *Amen dico vobis, non surrexit inter natos mulierum major Joanne Baptista*. Solus ille Joanne major, qui de Spiritu Sancto conceptus, ex Virgine natus est Filius Dei, Jesus Christus. Quod Concionatoribus vulgo imminet periculum ne Sanctos nimis extollant, quibus Panegyricum dicunt, Joannis laudatoribus minime timendum est. Vere enim *Non est inventus similis illi*. Omnes superat ille homo; non enim illum vincit nisi Deus homo.

Inter natos mulierum Joannes Baptista maximus est 1. Nativitatis privilegiis. 2. Amplitudine Muneris. 3. Merito fidelitatis.

B. Petrus Damiani Serm. de S. Joan. Bapt. I. Nativitas S. Joannis Zachariæ ab Angelo nunciata, & eodem quidem quo Christi conceptio, imo *in loco digniori*, scilicet in Templo, *tempore sacratiori*, scilicet sacrificii, cum thus adoleret Domino;

Aper-

Apertiore miraculo, non solum quia Patri seni, cujus corpus erat emortuum, ut quondam Abrahæ, matri sterili ac vetulæ promissus, sed quia Zachariæ lingua divinitus impedita & obmutescente, postea vero soluta, ejus conceptio ac nativitas celebrata est. „ Factum est cum sacerdotio „ fungeretur in ordine vicis suæ ante Deum, secundum consuetudinem sacer- „ dotii, sorte exiit ut incensum poneret, ingressus in Templum Domini: & „ omnis multitudo populi erat orans foris hora incensi. Apparuit autem illi „ Angelus Domini stans a dextris Altaris incensi. Ait autem ad illum „ Angelus: Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita est deprecatio tua: & „ uxor tua Elisabeth pariet tibi filium, & erit gaudium tibi & exultatio, & „ multi in nativitate ejus gaudebunt: Erit enim Magnus coram Domi- „ no. Et dixit Zacharias ad Angelum: Unde hoc sciam? Ego enim sum „ senex, & uxor mea processit in diebus suis. Et respondens Angelus „ dixit ei: Ego sum Gábriel, qui asto ante Deum: & missus sum loqui „ ad te, & hæc tibi evangelizare. Et ecce eris tacens, & non poteris „ loqui usque in diem quo hæc fiant, pro eo quod non credidisti verbis meis, quæ implebuntur tempore suo. „ Cum vero natus est puer, & nomen ejus declaravit, dicens, *Joannes est nomen ejus, apertum est illico os ejus, & lingua ejus, & loquebatur benedicens Deum*. Joannes fructus orationis, non voluptatis; gratiæ magis quam naturæ. *Ecce exaudita est deprecatio tua, & uxor tua Elisabeth pariet tibi filium*. Hinc præclare antiquus Pater: *Contra impossibilitatem corporis, contra sterilitatem viscerum, Zachariæ precibus Elisabeth uterus intumescit, & concepit Joannem non natura, sed gratia. Unde necesse erat sanctum nasci filium, qui non tam complexibus quam orationibus gignceretur*. Orationes autem fundebat sanctus Sacerdos non pro familiæ suæ privata prosperitate, aut pro fœunditate vetulæ uxori impetranda, sed pro Messiæ adventu, & totius humani generis salute: *Ideo facta ipsi promissio Non Israelis* dumtaxat, *sed universi terrarum orbis donum ac pignus erat* (ait antiquus Pater.) Dubitare permittitur, ut hac ipsa incredulitate ad fidem exerceatur. *Idcirco enim præsens super sterili punitur incredulitas, ut neque futurum in Virgine miraculum in dubium revocetur* (inquit S. Joannes Chrysostomus.) *Eris tacens, & non poteris loqui, usque in diem quo hæc fiant*. Silentium exspectat vocem nascituram, Zacharias Joannem, Senex puerum, Sacerdos Prophetam. Zacharias sacerdos obmutescit, ut legalium sacrificiorum proxime futura consummatio significetur. *Omnes enim Prophetæ & Lex usque ad Joannem prophetaverunt . . Silentium Zachariæ, Prophetia latens, quodammodo occulta & clausa. Hoc est apertio vocis Zachariæ in nativitate Joannis, quod est discissio veli in cruce Christi*.

Luc. 1.
Inter Ser. S. Ambros. adscriptos 1. in Nat. S. Joan. Bapt.
Incerti Auctoris Encomium S. Joan. Bapt. ex Græco Reg. Christian. Cod. editum & Latine redditum a P. Combefis.
Matt. 11. 13.
S. August. Serm. 293.

II. Alterum Nativitatis S. Joannis privilegium, est sanctificatio illius in utero Matris. Sanctificatus in matris utero creditur Jeremias, sed longe minor illius sanctificatio quam Joannis, de quo prædixit Angelus: *Et Spiritu Sancto replebitur adhuc, ex utero matris suæ*. Multo sane excellentius est Spiritu Sancto repleri, quam sanctificari. Sanctificatio enim emundationem ab originalis peccati labe significat, repletio Spiritus Sancti gratiæ inundationem. Apostoli cum Spiritum Sanctum de Salvatoris redivivi accepissent afflatu, vix quinquagesimo a Resurrectione illius die ad illum gradum pervenerunt, ut de illis diceretur: *Repleti sunt omnes Spiritu Sancto*. Joannes vero id consecutus est in utero matris. *Spiritus Sanctus Jeremiam sanctificat, replet Joannem, supervenit in Mariam*.

Luc. 1. 15.
S. Petrus Damiani.
Act. 2. 4.
Luc. 1. 41.

III. Accedit & aliud privilegium admirabile, exultatio pueri in utero Matris.

Matris. *Et factum est ut audivit salutationem Mariæ Elisabeth, exultavit in gaudio infans in utero ejus.* Ex utero matris in utero Mariæ Virginis Christum agnoscit Infantem, Mundi Redemptorem. Quid mirum si exultat gaudio incredibili. *Quasi per experientiæ sensum sciebat quæ Israel ignorabat* (inquit Origenes) *Unde exilivit in gaudio. Senserat enim venisse Dominum suum, ut sanctificaret servum suum ... Ut Maria locuta est verbum quod Filius Dei in ventre Matris suggesserat, exultavit infans in gaudio, & tunc primum Præcursorem suum Prophetam fecit Jesus*: Et propter ipsum Spiritu Sancto replevit & matrem Elisabetham. *Et repleta est Spiritu Sancto Elisabeth .. Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus*, nunc dulciori colloquio, nunc amplexu fœliciore Joannem consecrans, admoto gratiarum omnium Fonte Dei Filio in utero ejus incarnato, *De cujus plenitudine omnes accepimus*. Christi dono, Virginis præsentia ac patrocinio Joannes virginitatis gratiam accepit. *Nec immerito* (inquit S. Ambrosius) *mansit integer corpore, quem tribus mensibus oleo quodam suæ præsentiæ & integritatis unguento Domini Mater exercuit.*

Origenes Hom. 7. in Lucam.

Luc. 1. 41.

S. Ambros. Lib. de Instit. Virg. c. 7.

IV. Quartum Nativitatis S. Joannis privilegium, gaudium est universale. *Et multi in Nativitate ejus gaudebunt.* Gaudium parentum, cognatorum, amicorum & vicinorum in sancti Præcursoris Nativitate Propheticum fuit, lætitiam præfigurans ex Ecclesiæ fœcunditate in Gentibus universis proxime orituram, ut vaticinatus est Isaias: *Lauda sterilis quæ non paris: Decanta laudem & hinni quæ non pariebas: Quoniam multi filii desertæ, magis quam ejus quæ habet virum.* Nullius Sancti nativitatem celebrat Ecclesia, nisi Sancti Sanctorum Christi Jesu Domini nostri, Deiparæ Virginis, & S. Joannis. Novit enim meliorem esse diem mortis die nativitatis. Ideo Martyrum mortes celebrat, atque Natalia vocat, quia morte nati sunt ad vitam sempiternam & glorioſam. At Joannis nativitas celebratur, ut impleatur quod de illa prænunciatum ab Angelo est: *Et in nativitate ejus multi gaudebunt.* Joannis nativitas Christum Dominum prophetavit, quem conceptum ex utero salutavit; ideo lætitiam attulit Mundo: Hanc lætitiam olim testatæ sunt quædam Ecclesiæ trium celebratione Missarum ab unoquoque sacerdote, ut in Natali Domini. Exultandum in hac festivitate, non gaudio sæculari, sed sancto, qui fructus est Spiritus Sancti, caritatis comes, bonæ conscientiæ indicium. Erat Joannes *lucerna ardens & lucens*. Lux gaudium parit, sed frigescentibus cordibus modicum ac breve gaudium est. Gavisi sunt Judæi ad lucem Joannis, sed ejus ardore non sunt succensi, quia veritatem quam annunciabat, prædicabat, indigitabat, Christum Jesum non dilexerunt. *Vos autem voluistis ad horam exultare in luce ejus*. Non ita Christiani gaudere debent, sed gaudio pleno & perpetuo, Deum amantes, & ipsum laudantes omnibus diebus vitæ suæ. *Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum.*

Luc. 1. 14.

Isai. 54. 1.

Eccles. 7. 1.

Ordo Rom. Alcuin. Amalar.

Joan. 5. 35.

Psal. 83. 3.

II. Inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista amplitudine muneris. Christi scilicet Præcursor fuit, Propheta & plus quam Propheta, Elias alter, Baptizator Salvatoris, amicus sponsi, sponsæ paranymphus, primus Regni cœlorum Prædicator. *Erit magnus coram Domino* (ait Angelus) .. *& multos filiorum Israel convertet ad Dominum Deum ipsorum: & ipse præcedet ante illum in spiritu & virtute Eliæ: Ut convertat corda patrum in filios, & incredulos ad prudentiam justorum parare Domino plebem perfectam*. Erit magnus coram Domino, officio ac ministerio: Et efficacissima pœnitentiæ, & Regni cœlorum jam proximi prædicatione Judæorum plurimos ad Christum convertet, ut illum

Luc. 1. 15. 16. 17.

lum esse verum Deum, ut Dominum Jesum esse Messiam a Deo promissum; ut hunc quem digito ostendit, a Prophetis prædictum Mundi Redemptorem credant, illum audiant, ejusque mandatis obediant. *Vidit Joannes Jesum venientem ad se, & ait: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum Mundi. Hic est de quo dixi: Post me venit vir qui ante me factus est, quia prior me erat. Et ego nesciebam eum, sed ut manifestetur in Israel, propterea veni ego in aqua baptizans.* Et ipse ante illum, ceu præco ante Regem mox adfuturum proxime præcurret, non minori zelo, fervore, efficacia prædicans adventum Redemptoris, quam Elias adventum prædicaturus est Judicis. *Et ipse præcedet ante illum in spiritu & virtute Eliæ.* Quam fervens fuit Eliæ zelus, quam invicta virtus & animi fortitudo adversus Achab, Jezabel, Pseudo-Prophetas Baal, & quam fervens erit, vehemens, invictus adversus Antichristum & ejus Ministros; tam fervens fuit zelus Joannis, tam invicta fortitudo animi in arguenda incredulitate, vitiis, impœnitentia Pharisæorum, Herodis, Herodiadis. *Dicebat* enim *ad turbas quæ exibant ut baptizarentur ab ipso: Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ, &c.* Pharisæis & Sadducæis ad baptismum suum venientibus id dixisse Joannem S. Matthæus refert. Dicebat Herodi: *Non licet tibi habere uxorem fratris tui.* Joannem quidem miracula non legimus edidisse ut Eliam: Magnum enim erat ipse miraculum in nativitate, conversatione, prædicatione. *Etenim manus Domini erat cum illo.* Ejus autem prædicationis finis fuit ut corda patrum, id est, amor Patriarcharum & Prophetarum, converterentur in filios, illius scilicet temporis Israelitas a patribus degeneres. Cum enim Patriarchæ & Prophetæ, justique omnes qui sub Lege Mosaica, vel Lege naturæ vixerant, per fidem Christi venturi justificati fuissent, neque ex operibus Legis, & sanguine legalium victimarum se justitiam, & salutem consequi posse credidissent, sed sanguine Christi; & moribus fidei congruis Deo placuissent, ita ut re ipsa, tametsi nondum nomine, essent Christiani (ut S. Augustinus loquitur) posteri ab eorum fide & moribus degeneres justitiam suam ex Lege, non ex gratia & fide Christi derivari; & remissionem peccatorum per sanguinem animalium se consequi posse præsumebant, & justos se esse confidebant, qualibuscumque essent moribus, modo ceremonias Legis observarent, externaque opera facerent. Propter istam fidei & morum discrepantiam, Patriarcharum animi a filiis alieni erant. Unde Judæorum nomine ait Propheta: *Abraham nescivit nos, & Israel ignoravit nos.* Joannes vero Christum Agnum Dei demonstrando, verumque Deum ac verum hominem prædicando, qui sanguine suo redempturus erat Israel, & ad pœnitentiam ac morum sanctimoniam eos exhortando, convertit Patriarchas & Prophetas ad amandos filios suos, quos antea non diligebant propter fidei ac morum dissimilitudinem. Incredulos sui temporis Judæos convertit ad prudentiam justorum: prædicatione scilicet sua effecit ut Patribus suis antiquis in fide, spe ac moribus concordarent. In id denique unum collineavit ministerium Joannis ut *pararet* Christo *Domino plebem perfectam*. Ideo Regni cœlorum primus est Prædicator qui meminerit. O vocem novam, o verbum misericordiæ & gratiæ, vocem exultationis, quæ ante Joannem audita non fuerat: *Pœnitentiam agite, appropinquavit enim Regnum cœlorum*. Verbum pœnitentiæ dulce & gloriosum, *Verbum regni cœlorum lætum & adorandum, illi soli primarie conveniens, qui primus Novi Testamenti posuit fundamenta.*

Joan. 1. 29. 30. 31.

Luc. 3. 7. & seqq.

Mat. 3. 7. 8.

Marc. 6. 18.

Luc. 1. 66.

S. Paulus Epist. ad Rom.

Isai. 65. 16.

Matth. 3. 2.

B. Petrus Damiani.

Quanta vero dignitas ejus, cui divinum caput inclinare Christus Jesus dignatus est, ejusque manibus baptizari? Dominus virtutum, Rex gloriæ, portans omnia verbo virtutis suæ, purgationem peccatorum faciens, cui Cherubim & Seraphim Sanctus, Sanctus, Sanctus, concinunt, Filius Dei, splendor gloriæ, & figura substantię ejus, *Venit a Galilæa in Jordanem ad Joannem, ut baptizaretur ab eo. Joannes autem prohibebat eum, dicens: Ego a te debeo baptizari, & tu venis ad me? Respondens autem Jesus dixit ei: Sine modo, sic enim decet nos implere omnem justitiam*. Uni datum est Joanni baptizare eum qui baptizat in Spiritu Sancto & igne, Virginemque Virginis Filium virgineis manibus irrorare. Joannis Ministerium cum Moysis, omniumque Prophetarum ministerio conferatur, tantum illud isti antecellere perspicuum erit, quantum cœlum a terra distat. Joanne Christum baptizante Lex terminatur, finem accipit Prophetia, & omnis illa sacrificiorum multitudo incipit antiquari, instituto vel designato novę regenerationis Sacramento, Christi contactu sanctificatis aquis, & sanctificandi vim ab eo haurientibus, & in unam baptismatis formam transeuntibus legalium rudimentis figurarum. Ideo Joannes *Quidam limes Testamentorum duorum, Veteris & Novi*, a Patribus prędicatur. Arcana cœlestia Joanni revelantur Christum baptizanti: Trinitatis Mysterium in Veteri Testamento obscurius expressum, sancto Prękursori manifestius revelatur. *Pater auditur in voce, Filius baptizatur in flumine, Spiritus Sanctus in columbæ specie demonstratur. Adest Joannes totius medius Trinitatis*. Quamquam interius edoctus sit a Spiritu Sancto antequam sensibilibus signis adumbrata Mysteria Mundo revelarentur. *Joannes in spiritu tanquam Angelus eruditur* (ait S. Bernardus.) *Nimirum tanto propinquior Deo, quanto vox Verbo vicina: cui nulla voce alia media quod foris sonet oporteat intimari. Neque enim Joannem prædicatio, sed inspiratio docuit*.

Matt. 3. 13. 14. 15.

S. August. Serm. 293. in Natali S. Joan. Bapt. 7.

B. Petrus Damiani.

S. Bernard. Ser. in Nativ. S. Joan. Bapt.

III. Inter natos mulierum nemo major Joanne Baptista merito fidelitatis. Tanta erat ejus gratia, tanta virtus, tanta apud homines celebritas nominis ob pœnitentiæ austeritatem cum innocentia conjunctam; tanta auctoritas, ut Christus facile crederetur, si vellet abuti errore hominum. Laborandum non fuisset ut persuaderet se esse Christum, quia hoc jam illi qui eum audiebant & videbant, illo non dicente putaverant. Non erat ei opus seminare errorem, sed confirmare. At ille Sponsi amicus humilis, Sponso zelans, non se pro Sponso adulterum supponens, perhibet testimonium amico suo, & eum qui vere Sponsus erat, Sponsæ commendat. Interrogatus an esset Christus, an Elias, an Propheta, respondit: *Non sum*. Urgentibus Sacerdotibus & Levitis Judeorum Hierosolymitanorum Legatis, & interrogantibus, *Quid ergo baptizas, si tu non es Christus, neque Elias, neque Propheta*? respondit: *Ego baptizo in aqua: Medius autem vestrum stetit quem vos nescitis. Ipse est qui post me venturus est, qui ante me factus est, cujus ego non sum dignus ut solvam ejus corrigiam calceamenti*. Joannes tantus homo ideo se humiliat Christo, ut eum plus quam hominem esse ostendat. *Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine*. Quomodo dicis, Evangelista sancte, *Non erat ille lux*, de quo Christus ait, *Erat lucerna ardens & lucens*? Joannes quidem lucerna erat, sed in comparatione veræ lucis quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, lux non erat. Ideo testimonium perhibuit de lumine, testi-

Joan. 1. 26. 26.

Joan. 1. 7. 8.

S. August. Ser. 288. in Natali S. Joan. Bapt.

3. Joan. 1. 23.

monium

monium fidele, se lucernam esse agnoscens ne vento superbiæ extingueretur. Lucerna & accendi & extingui potest. *Verbum Dei extingui non potest, lucerna semper potest.* Sed & meram vocem se esse profitetur. *Ego vox clamantis in deserto, Dirigite viam Domini, sicut dixit Isaias Propheta.* Vox sine verbo sonus inanis. Verbum corde conceptum prius est voce, cujus ministerio audientibus innotescit. Antequam sonet vox in ore meo, jam tenetur verbum in corde meo; sed ut intelligas, prior venit vox ad aurem tuam, ut verbum insinuetur menti tuæ. Nosse enim non posses quod in me fuerat ante vocem, nisi in te fuerit post vocem. Ergo si vox Joannes, Verbum Christus, ante Joannem Christus, sed apud Deum; post Joannem Christus, sed apud nos. *Ego vox clamantis in deserto.* Personam gerebat Joannes vocis in Sacramento (inquit S. Augustinus) Non enim ipse solus vox erat, *Omnis homo annuntiator Verbi, vox Verbi est.* Quod enim est sonus oris nostri ad verbum quod mente concipimus, hoc omnis Anima pia prædicatrix ad illud Verbum de quo dictum est: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Hoc erat in principio apud Deum... Quanta verba immo quantas voces facit verbum corde conceptum! Quantos Prædicatores fecit Verbum apud Patrem manens! Misit Patriarchas, misit Prophetas, misit tot & tantos prænuntiatores suos. Verbum manens voces misit, & post multas præmissas voces, unum ipsum Verbum venit tanquam in vehiculo suo, in voce sua, in carne sua. Collige ergo tanquam in unum omnes voces quæ præcesserunt Verbum, & eas omnes constitue in persona Joannis. Harum omnium sacramentum ille gestabat, harum omnium persona sacrata & mystica ille unus erat. Ideo proprie dictus est vox, tanquam omnium vocum signaculum atque mysterium. Ego vox clamantis in deserto.* S. August. Ser. 30. 6.

Præclarum illud ac fidele de Christo testimonium Joannes Baptista confirmat, cum orta *Judæos inter & ejus* discipulos quæstione de purificatione, hi ipsum convenissent æmulatione ducti, *hisque verbis* interpellassent: *Rabbi, qui erat tecum trans Jordanem, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad eum.* Hac enim occasione Christum Ecclesiæ Sponsum esse docuit, se amicum Sponsi; illum verum Deum esse, in quem credendum sit: Qui vero in ipsum non crediderint, vitam æternam non habituros, sed æternum iræ Dei futuros objectum. Se quæcumque haberet spiritualis magnitudinis insignia, Dei dona esse cognoscere, sponsi munera collata amico: Christo vero Spiritum non ad mensuram datum, utpote qui Dei Filius sit, Patri consubstantialis, coæqualis, æternus. *Non potest homo accipere quidquam, nisi fuerit ei datum de cœlo. Ipsi vos mihi testimonium perhibetis, quod dixerim: Non sum ego Christus, sed quia missus sum ante illum. Qui habet Sponsam, Sponsus est: Amicus autem Sponsi qui stat & audit eum, gaudio gaudet propter vocem Sponsi. Hoc ergo gaudium meum impletum est. Illum oportet crescere, me autem minui. Qui desursum venit, super omnes est. Qui de terra est, & de terra loquitur. Qui de cœlo venit, super omnes est. Et quod vidit, & audivit, hoc testatur: & testimonium ejus nemo accipit. Qui accepit ejus testimonium, signavit quia Deus verax est. Quem enim misit Deus, verba Dei loquitur: non enim ad mensuram dat Deus Spiritum. Pater diligit Filium, & omnia dedit in manus ejus. Qui credit in Filium, habet vitam æternam: Qui autem incredulus est Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum.* Joan. 3. 27. & seqq.

Hæc verba, *Illum oportet crescere, me autem minui*, summam Joannis humi-

humilitatem ostendunt; nec mystica significatione vacant. Joannem vocem esse cogitate. *Omnium vocum persona Joannes, Verbi persona Christus. Omnes voces necesse est minuantur, quando ad Christum videndum proficimus. Quanto enim proficis ad videndam sapientiam, tanto minus tibi vox est necessaria. Vox in Prophetis, vox in Apostolis, vox in Psalmis, vox in Evangelio. Veniat illud, In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Cum eum viderimus sicuti est, numquid recitabitur Evangelium? Numquid Prophetias audituri sumus? Numquid Epistolas Apostolorum lecturi sumus? Quare? Quia deficiunt voces crescente verbo: quia illum crescere oportet, me autem minui. Et Verbum quidem per se ipsum nec crescit, nec deficit in se. In nobis autem crescere dicitur, cum proficiendo in illum crescimus: sicut crescit in oculis lux, cum acie convalescente videtur amplius, quæ acie languente minus utique videbatur. Et minor erat oculis ægris, major est oculis sanis: cum ipsa per se ipsam nec ante imminuta sit, nec postmodum creverit. Minuitur ergo ministerium vocis, cum fit mentis profectus ad Verbum. Ita oportet Christum crescere, Joannem autem minui. In homine minuamur, in Deo crescamus. In nobis humiliemur, ut in illo exaltemur. Omnis qui se humiliat, exaltabitur. Ad hoc missus est Joannes ut eum imitemur, & ad Verbum nos teneamus. Quantumcumque se jactet humana superbia, de quavis excellentia sanctitatis, quis erit quod Joannes? Quisquis es qui te magnum putas, non eris quod Joannes.*

S. August. Serm. 228. in Natali S. Joan. 2.

Idem Ser. 209. Luc. 14. 11.

Joannis fidelitatem imitemur, gratiæ fideles simus, status nostri, conditionis, ministerii officia fideliter impleamus. Lucernæ simus ardentes & lucentes. *Est enim tantum lucere, vanum; tantum ardere, parum; ardere, & lucere, perfectum.* Joannis ardorem triplicem imitemur. *Ardens* enim *erat in seipso vehementi austeritate conversationis: erga Christum intimo quodam & pleno fervore devotionis: erga peccantes proximos constantia liberæ increpationis.* Ardebat sibi Joannes, nobis autem lucebat. Gaudeamus in fervore ejus ad imitationem; gaudeamus in lumine, non tamen ibi manente, sed ut in lumine ejus videamus lumen. S. Joannis pœnitentia sit nobis incentivum fervoris, & humilitatis.

S. Bernard. Ser. in Natali S. Joan. Bapt.

IN FESTO S. PETRI Principis Apostolorum.

Judicabit in nationibus, implebit ruinas: de torrente in via bibet, propterea exaltabit caput. Psalm. cix. 6. & 7.

1. Cor. c. 27. DEus qui infirma mundi elegit ut confunderet fortia, & quæ stulta sunt mundi, ut confunderet sapientes, & ignobilia mundi & contemptibilia, & ea quæ non sunt, ut ea quæ sunt destrueret, ut non glorietur omnis caro in conspectu ejus, ignobiles, rudes, pauperes piscatores elegit, ut novum Ecclesiæ suæ Imperium fundarent, ac per orbem universum propagarent: ut debellarent nominis sui ac Filii sui inimicos sine ullo armorum apparatu, sine ullis copiis, sine opibus, sine ullo humano præsidio: Illisque a Christo Jesu Filio dilectionis suæ electis ac missis per mundum universum ad prædicandum Evangelium Apostolis victoriam præstitit, triumphos decrevit, gloriam contulit immortalem, celebritatem nominis ac reverentiam tantam, ut ad memorias Piscatorum iam ipsi procidant Imperatores. Vere mirabilis Deus in omnibus

bus Apostolis suis: Verumtamen in S. Petro admirabilior, cui dona contulit ampliora. Primus ille in donis, major imperio, Senatus Apostolici Princeps ac vertex, Ecclesiæ visibile caput, ac fundamentum, crepido fidei, Christi Jesu in terris Vicarius, cæli Janitor, omnium Christi ovium agnorumque Pastor, unitatis Ecclesiasticæ centrum & custos, Nationum Judex.

1. S. Petrus primatus dignitatem supra ceteros Apostolos & universos Christi Fideles, seu regimen Ecclesiæ universos, promeritus est excellentia Fidei & fervore caritatis. *Judicabit in nationibus*. 2. S. Petrus Dei & Filii ejus inimicos debellavit, ejusque imperio subjecit prædicationis suæ & miraculorum virtute. *Implebit ruinas*. 3. S. Petrus præcipuam gloriam, reverentiam, cultumque in Ecclesia consecutus est ob labores pro Ecclesia toleratos, ob passionem ac martyrium. *De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput.*

I. S. Petrus fide sua promeritus est primatum & principatum Ecclesiæ. Non alibi quæramus impræsentiarum Catholici hujus dogmatis probationem, quam in hodiernæ Solemnitatis Evangelio. „ Venit Jesus in partes „ Cæsareæ Philippi, & interrogabat Discipulos suos: Quem dicunt ho- „ mines esse Filium hominis? At illi dixerunt: Alii Joannem Baptistam, alii „ Eliam, alii vero Jeremiam, aut unum ex Prophetis. Vos vero, *inquit* „ *Jesus*, quem me esse dicitis? Respondens Petrus dixit: Tu es Christus Filius Dei vivi. „ Christi Jesu Divinitatem primus omnium agnoscit & confitetur. Dixerant quidem qui in navi erant cum Jesu, sedatam ab illo tempestatem videntes: *Vere Dei Filius es*. Dixerat Nathanael, *Rabbi, tu es Filius Dei, tu es Rex Israel*. At Filium Dei professi non erant ut Petrus. Nondum plene illuminati, Jesum unum e multis esse opinabantur, justitia quidem ac sanctitate eximium, Deo imprimis acceptum, non tamen Deum verum ex Dei substantia genitum, Patri in omnibus similem, æqualem, coæternum. Petrus vero Filium Dei verum, proprium, unigenitum, substantialem æterno Patri confitetur ac prædicat: Non eo modo ac eo sensu quo Elias, Jeremias, Prophetæ ceteri, Joannes Baptista, ceterique eximiæ sanctitatis homines filii Dei appellari potuerunt: Qua ratione ut Jesus Dei Filius agnosceretur, singulari Patris cælestis revelatione opus non fuisset. Sic de Christo vulgus hominum loquebatur, sanctitatem, doctrinam, & miracula illius suspiciens. *Quem dicunt homines esse Filium hominis*? Melius, verius, sublimius sensit ac locutus est Petrus. *Ut non loquatur os meum opera hominum*, Christum Deum pariter & hominem confessus est. *Tu es Christus Filius Dei vivi*. Confessio ista hæreses omnes Christi Jesu Divinitatem, & Incarnationis Mysterium oppugnantes evertit, Cerinthi, Ebionis, Pauli Samosateni, Arii, Eunomii, Photini, Bonosi, Nestorii, Eutychetis. *Tu es Christus* „ *Filius Dei vivi*: Hoc est: Tu qui vere Filius hominis, idem vere es „ Filius Dei vivi. Tu verus in Deitate, verus in carne & salva gemi- „ næ proprietate naturæ utrimque unus. Petrus locutus est ut homo, & ex carnis infirmitate, cum Christum Jesum a passione & morte subeunda deterrere voluit: Humano & carnali affectu locutus est; ideo severe a Domino reprehensus & Satanas appellatus. Verum cum Christum Filium Dei vivi confitetur, beatus appellatur. Hæc enim dixit non humano sensu aut affectu, ut amico, præceptori ac domino gratificaretur, sed ex Patris cælestis revelatione, *Beatus es, Simon Bar-Jona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in cælis est*. Confessionis tam egregiæ merces, Apostolici Collegii Principatus, & regendæ Ecclesiæ univer-

Matth. 16. 13. &c.

S. Joan. Chrys. Hom. 55. in Matt.

Psal. 61. 4.

S. Ambros. De Incar. Dom. Sacrament. c. 4.

S. Leo Epistol. 29.

S. August. in Psalm. 138.

Matt. 16. 17.

sæ demandata a Christo Jesu Provincia. „ Et ego dico tibi, quia tu es Pe-
„ trus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non
„ prævalebunt adversus eam: & tibi dabo claves regni cælorum. Et quod-
„ cumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis; & quodcumque sol-
veris super terram, erit solutum & in cælis. „ S. Petri fides, Ecclesiæ funda-
mentum est: & super ipsum merito fidei fundata & ædificata est a Christo
S. Leo Epist. 5. Ecclesia. „ Apostolicæ dignitatis beatissimo Apostolo Petro primatum fidei suę
„ remuneratione commisit, universalem Ecclesiam in fundamenti ipsius soli-
„ ditate constituens. *TU ES* Petrus, & super hanc petram ædificabo Ec-
„ clesiam meam. *O dignitatem incomparabilem!* De toto mundo unus Petrus
Idem Ser. 3. in anniv. die Assumptionis suæ. „ eligitur, qui & universarum gentium vocationi, & omnibus Apostolis,
„ cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur: Ut quamvis in populo Dei multi
„ Sacerdotes sint, omnes tamen proprie regat Petrus, quos principaliter regit
„ & Christus. Magnum huic viro consortium potentiæ suæ tribuit divina di-
„ gnatio: & si quid cum eo commune ceteris voluit esse Principibus, numquam
„ nisi per ipsum dedit quidquid aliis non negavit. *Et ego dico tibi*: Hoc est, si-
„ cut Pater meus tibi manifestavit dignitatem meam: ita & ego tibi notam fa-
„ cio excellentiam tuam. *Quia tu es Petrus*, id est, cum ego sim inviolabilis
„ Petra, ego *lapis angularis qui facio utraque unum*: ego fundamentum
Ephes. 14. & 20. „ præter quod nemo potest aliud ponere: tamen tu quoque petra es,
„ quia mea virtute solidaris, ut quæ mihi potestate sunt propria, sint
„ tibi mecum participatione communia. *Et super* hanc petram ædificabo
„ Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. *Su-*
„ *per* hanc fortitudinem æternum extruam Templum; & Ecclesiæ meæ
„ cælo inferenda sublimitas, in hujus fidei firmitate consurget.

Et tibi dabo claves Regni cælorum, &c. Supremam Ecclesiæ regendæ
S. Bernard. lib. 2. De Consider. potestatem. In typum Primatus ipsi uni datum est ambulare super aquas
instar Domini, ut significaretur Petrum *unicum* esse *Christi Vicarium*,
qui non uni populo, sed cunctis præesse deberet. Nam *Aquæ, populi*.
Apocal. 17. Alias ceteris Discipulis in navicula venientibus ad Dominum qui in lit-
15. Joan. 21. tore expectabat, Petrus se misit in mare, & natando venit. Scilicet
„ Non navem unam, ut ceteri quisque suam, sed sæculum ipsum su-
„ scepit gubernandum. Mare enim sæculum est, naves Ecclesiæ.

Non solum fidei, sed amoris ferventioris merces fuit Apostolo Petro collatus a Christo Domino Apostolici Collegii & Ecclesiæ Principatus. Jesus post Resurrectionem suam tertio se Discipulis conspicuum præbens, dixit Petro: *Simon Joannis, diligis me plus his?* Respondit Petrus:
Joan. 12. 15. 16. 17. *Etiam, Domine, tu scis quia amo te.* Dixit ei Jesus: *Pasce agnos meos.* Ait iterum Jesus: *Simon Joannes, diligis me?* Respondit Petrus: *Etiam Domine, tu scis quia amo te.* Dixit ei Jesus: *Pasce agnos meos.* Ait tertio Jesus: *Simon Joannis, amas me?* Contristatus Petrus respondit: *Domine, tu omnia nosti: tu scis quia amo te.* Dixit ei Jesus: *Pasce oves*
S. August. Ser. 296. Alias De Diversis 106. *meas.* Tertio interrogatur, *Ut ter confiteretur amor, quod ter negaverat timor.* Non aliud quam, *Amas?* interrogatur: Non aliud quam, *Amo*, respondetur. Et respondenti statim passionem Dominus prænuntiat. Magis idoneo Pastori dubio procul commendat oves pretiosas, non auro, non argento, sed sanguine suo emptas. Si Dominus homo commendaret servo suo oves suas, cogitaret certe utrum peculium servi illius idoneum esset pretium ovium suarum, & diceret: Si perdiderit, si dissipaverit, si consumpserit, habet unde reddat. Commendaret ergo servo idoneo oves suas, & servi facultates in pecunia quæreret, pro ovibus quas

pecunia

pecunia comparavit. Nunc vero Dominus Jesus Christus, quia servo commendat oves quas sanguine comparavit, idoneitatem servi in passione sanguinis quærit. Tanquam diceret: *Pasce oves meas. Quas oves? Quas emi sanguine meo. Mortuus sum pro eis. Amas me? Morere pro eis.* Igitur *Hoc pertinet ad pascendas oves Domini, ut non recusetur mors pro ovibus Domini.* Pastor servus hominis pecuniam redderet pro consumptis ovibus: Petrus sanguinem reddidit pro ovibus conservatis. Omnibus Ecclesiæ Pastoribus Petri forma præponitur. Dominicis ovibus pascendis idoneus non est, qui pro ipsis mori non potest, *aut effectu, aut affectu.* Quid est aliud, *Diligis me? Pasce oves meas*: quam si diceretur. Si me diligis, non te pascere cogita: Sed oves meas sicut meas pasce, non sicut tuas; gloriam meam in eis quære, non tuam; dominium meum, non tuum; lucra mea, non tua, ne sis ex eis de quibus dictum est, *Erunt homines seipsos amantes, &c.*

S. Petri Primatus reverendus & colendus, imitanda confessio & amor. Christum Jesum Filium Dei vivi non verbis solum confiteamur, sed operibus. Nam & *Dæmones credunt, & contremiscunt*, & illis clamantibus Jesum esse Filium Dei, silentium Dominus imposuit. Fide viva credamus ut Petrus, ne simus ex iis qui Deum & Christum Filium Dei vivi se nosse *verbis confitentur, factis autem negant.* Fidem bonis operibus ostendamus. Certa merces nos manet: Erimus Ecclesiæ, non caput quidem (ut Petrus) sed membra viventia, filii Dei per adoptionem, fratres & cohæredes Christi, cum S. Petro Regni cælorum compossessores. Ne igitur erubescamus Christum confiteri coram hominibus, ut nos tanquam suos agnoscat & recipiat cum Patre suo, coram Angelis suis. Sed & S. Petri ferventissimam caritatem imitemur. Christo corda nostra interroganti frequentibus amoris actibus respondeamus: *Tu scis, Domine, quia amo te.* Ne nos ipsos amemus præ Deo. Non ea quæ nostra sunt quæramus sed quæ Dei. „ Nescio quo enim inexplicabili modo, quisquis „ se ipsum, non Deum amat, non se amat: & quisquis Deum, non „ se ipsum amat, ipse se amat. Qui enim non potest *vivere de se*, mo- „ ritur utique amando se: non ergo se amat, qui ne vivat, se amat. „ Cum vero ille diligitur de quo vivitur, non se diligendo magis diligit, „ qui propterea non se diligit, ut eum diligat de quo vivit. „ Si Christum amamus, oves ejus, id est pauperes ejus pascamus. Ter ait Petro; *pasce*; bis, *pasce agnos*, semel, *pasce oves*, ut ipsorum Apostolorum & Pastorum Pastor significetur: (Hi enim ovium nomine, quæ sunt matres agnorum intelligendi sunt) & fidelium omnium ex utroque populo, Judæo & Gentili in unum ovile Christi coeuntium. (Hi enim agnorum nomine repetito significantur) Vel ut incipientium, proficientium & perfectorum, ex quibus Ecclesia constat, Pastor & Rector S. Petrus agnoscatur. Et nos omnes Christianos ad nostram pascendi curam pro modulo nostro pertinere intelligamus. *Unicuique* enim *mandavit Deus de proximo suo*. Omnes pascamus bonis exemplis, errantes & ignaros verbo instructionis & doctrinæ, peccantes verbo fraternæ correptionis, afflictos verbo consolationis. Pro fratribus nos animas ponere debere certi simus, si Christum vere diligimus. An vero illi parati sunt ad vitam pro fratribus ponendam, qui pauperibus egentibus non erogant terrenam substantiam suam.

2. Tim. 3. 2.

S. August. Tract. 123. in Joan.

II. Sanctus Petrus Dei & Filii ejus Jesu Christi inimicos debellavit, ejusque imperio subjecit, prædicationis suæ & miraculorum virtute. Judæos primum, deinde Gentiles. Primus omnium post descensum Spiritus Sancti, ipsa die Pentecostes Evangelium Judæis prædicat Petrus. Jam ho-

mines capit admirabilis piſcator, & uno retis jactu tria circiter millia concludit & ad Chriſtum convertit. „ Stans Petrus cum undecim leva-
„ vit vocem ſuam, & locutus eſt eis : Viri Judei, & qui habitatis Je-
ruſalem univerſi, &c. „ Stabant undecim Apoſtoli, unus Petrus loque-
batur. *Petrus omnium erat os* (ait S. Joannes Chyſoſtomus) *ſed adſta-*
Act. 2. 14. *bant illi undecim, comprobantes ſuo teſtimonio quæ ab ipſo dicebantur*. An-
nunciat Judeis Jeſum colendum quem crucifixerunt : Ut ejus jam ſan-
guinem bibant credentes, quem fuderunt ſevientes. Annuntiato autem
illis Domino noſtro Jeſu Chriſto, & agnoſcentibus reatum ſuum, ut
Hom. 4. in Act. Apoſtol. impleretur in eis quod Propheta ante predixerat, *Converſus ſum in ærumna mea, dum configitur ſpina*, compuncti ſunt. Nihil enim mali ſe
feciſſe putaverant, nondum infixa erat ſpina. *Petro autem loquente*, di-
xerunt ei & reliquis Apoſtolis: *Quid faciemus?* Tum Petrus: *Pœnitentiam*
S. Auguſt. Ser. 352. 8. (inquit) *agite*, & *baptizetur unuſquiſque veſtrum in nomine Jeſu Chriſti in remiſſionem peccatorum veſtrorum & accipietis donum Spiritus Sancti*.
„ Amor Petri infirmus fuerat & anguſtus, donec eum roboraret & di-
„ lataret Spiritus Sanctus. Qui poſteaquam illi eſt abundantia gratiæ lar-
„ gioris infuſus, ſic ad perhibendum de Chriſto teſtimonium quondam
„ ejus frigidum pectus accendit, atque illa prius trepida quę veritatem
:, ſuppreſſerant, ora reſeravit, ut cum omnes in quos venerat Spiritus
Pſal. 31. 4. „ Sanctus, linguis omnium gentium loquerentur, Judeorum circumſtan-
„ tibus turbis, ſolus ad teſtimonium de Chriſto perhibendum prę ceteris
„ promptius emicaret, ejuſque interfectores de illius reſurrectione con-
„ funderet. Si quem delectat tam ſuaviter ſanctum tale ſpectaculum in-
„ tueri, Actus Apoſtolorum legat : Ibi beatum Petrum, quem negan-
„ tem doluerat, ſtupeat prędicantem : ibi linguam illam videat ad fidu-
S. Auguſt. Tract. 92. in Joann. „ ciam a diffidentia, & ad libertatem a ſervitute translatam, tot linguas
„ inimicorum convertere ad Chriſti confeſſionem, quarum non valendo
„ unam ferre, verſa fuerat in negationem. Quid plura? Tantus in illo
„ fulgor gratiæ, tanta Spiritus Sancti plenitudo apparebat, tanta de ore
„ prędicantis pretioſiſſimę veritatis pondera procedebant, ut ingentis
„ multitudinis adverſarios interfectores Chriſti Judeos faceret pro illo pa-
„ ratos mori, a quibus cum illo formidabat occidi.

Prędicationem confirmat miraculis. Claudum ex utero matris ad ſpe-
Act. 3. & 4. cioſam portam Templi eleemoſynam petentem ſanat, in nomine Jeſu
Chriſti ſurgere & ambulare precipit ; ſtupentem populum & ad porti-
cum Salomonis concurrentem alloquitur, Jeſum prędicat, verumque Meſ-
ſiam eſſe docet, injuſte ab ipſis interfectum, a Deo ſuſcitatum, cujus
nominis virtute tam inſigne miraculum operatus eſt. Prophetias in Chriſto
impletas probat, ad pœnitentiam illos hortatus. Quinque millia virorum
Chriſto nomen dedere. A Principibus, Senatoribus & Scribis in judicium
vocatus cum Apoſtolis reliquis, Jeſum Chriſtum intrepide prędicat :
„ Principes populi, & Seniores, audite. Si nos hodie dijudicamur in be-
„ nefacto hominis infirmi, in quo iſte ſalvus factus eſt, notum ſit omni-
„ bus vobis, & omni plebi Iſrael, quia in nomine Domini noſtri Jeſu
„ Chriſti Nazareni, quem vos crucifixiſtis, quem Deus ſuſcitavit a mor-
„ tuis, in hoc iſte aſtat coram vobis ſanus. Hic eſt lapis qui reprobatus
„ eſt a vobis ędificantibus, qui factus eſt in caput anguli, & non eſt in alio
„ aliquo ſalus: Nec enim aliud nomen eſt ſub cęlo datum hominibus, in quo
„ oporteat nos ſalvos fieri.„ Petro fruſtra prohibent Principes Sacerdotum
& Senatores ne doceat in nomine Jeſu : nec minis, nec carcere, nec

contumeliis & flagellis deterreri potest. Obediendum Deo magis quam hominibus contestatur. Petri prædicatione infidelitas in mentibus Judæorum, cupiditas radix vitiorum in cordibus destruitur. *Multitudinis credentium erat cor unum & anima una: nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.... Neque quisquam egens erat inter illos. Quotquot enim possessores agrorum aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum. Dividebatur autem singulis prout cuique opus erat.* Interim Petrus Ecclesiasticam Disciplinam justa severitate sancit, Ananiam & Saphiram voti infractores, Spiritui Sancto mentientes, avaritiæ sacrilegæ reos, ut qui pecuniæ Deo dicatæ partem retinuissent, morte mulctat ad exemplum. *Judicabit in nationibus, implebit ruinas.* Samariam, Lyddam, Joppem, aliasque civitates, in quibus dispersi Fideles habitant, lustrat sanctus Petrus, Ducis instar, ut illos in fide confirmet, Christique imperium augeat. Impetrato & dato novis Samariæ Fidelibus per manus impositionem & orationem Spiritu Sancto, Simonem Magum dandi Spiritus Sancti potestatem pecunia emere volentem, dure corripit, ut par erat his verbis: *Pecunia tua tecum sit in perditionem: Quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri*, &c. Lyddæ Æneam paralyticum sanat, Joppe Tabitam suscitat; Jerosolymis omnis generis infirmos in lectulis ac grabatis expositos in plateis per quas transibat, umbra corporis sui in pristinam ac perfectam restituit sanitatem. Quo miraculo illud Salvatoris promissum impletur: *Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & majora horum faciet.* Quid mirum si prædicatione tot ac tantis prodigiis confirmata Judæorum incredulitatem ac duritiam vincebat, ac tantam populi, necnon sacerdotum multitudinem Christi Jesu subjiciebat imperio? Act. 8. v. 2.

Nec vero Judæos tantum sed & Gentiles in fidei congregat unitatem. Divina visione admonitus, & Cæsaream a Cornelio Centurione accersitus, Cornelium, ejusque familiam, cognatos & amicos *fide Christi Jesu* imbuit, & Spiritu Sancto, dum adhuc loqueretur, super eos visibiliter effuso donatos baptizavit. Hæ Gentium primitiæ Christo Jesu a sancto Petro dedicatæ & oblatæ. Antiochenam exinde fundat Ecclesiam, in qua primum cognominati sunt Discipuli Christiani; dispersis in Ponto, Galatia, Bithynia, Cappadocia & Asia Judæis Christum prædicat, Romam tandem se confert secundo Claudii Imperatoris anno, quæ civitas *cum pene omnibus dominaretur gentibus, omnium gentium serviebat erroribus; & magnam sibi videbatur assumpsisse Religionem, quia nullam respuebat falsitatem.* Petrus ad arcem Romani destinatur Imperii, ut lux veritatis, quæ in omnium gentium revelabatur salutem, efficacius se ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet." Quot ibi labores Petro subeundi? Quot certamina? Quot errorum monstra debellanda? Quot eradicandæ superstitiones? „ Hic colluctantes Philosophiæ opiniones, hic „ dissolvendæ erant terrenæ sapientiæ vanitates, hic confutandus dæmonum cultus, hic omnium sacrificiorum impietas destruenda, ubi diligentissima superstitione habebatur collectum, quicquid usquam fuerat „ variis erroribus institutum. In hac Urbe trophæum Crucis Christi S. Petrus erigit super idololatriæ ruinis; Simonem Magum falsis prodigiis & præstigiis Romanos seducentem & adversus Christi nomen fidemque bellum gerentem vincit, ex aere quo sublimis efferebatur a familiaribus dæmonibus, in terram Dei omnipotentis virtute deturbat, collisisque mem- S. Leo Serm. 2. Hist. Eccles. SS. Epiphan. Philast. Aug. de Hær. Theodor. Lib. 1. Hæret. Fab. & alii,

membris interficit. *Judicabit in nationibus, implebit ruinas, conquassabit capita in terra multorum.*

Ut Christi inimicos prædicatione nominis ejus debelletis, Ecclesiamque fundetis, vobis non est datum, Auditores, hac in re S. Petrum ut imitemini, si vos adhortaremur, insipientes essemus; sed hortamur ut vivatis secundum Evangelium quod Petrus prædicavit, ut pareatis Ecclesiæ quam fundavit: ut mores vestros conformetis moribus primorum Christianorum quos convertit. Nonne eodem Christi sanguine redempti estis? Nonne eodem Baptismo regenerati, eodem Spiritu sanctificati? An aliud Evangelium cui creditis? Multitudinis credentium erat cor unum & anima una: Nunc, heu! inter Christianos dissensiones, discordiæ, invidiæ, odia pertinacia. Eorum quæ possidebat nemo aliquid suum esse dicebat, sed erant omnia communia, sic regnabat in illis caritas. Apud vos plures aliena malis artibus, injustis lucris & fraudibus acquirere & retinere metuunt. Sic vobis dominatur cupiditas. Nullus egens erat inter illos, qui divitum abundantia pauperum supplebat inopiam, egere non patiebantur quos ut fratres diligebant. Pauperum innumera est apud nos multitudo, & illos non solum egere, & esurire, sed fame perire patimini, immisericordes & crudeles! Agrorum pretia vendebant, & ponebant ad pedes Apostolorum, divitias contemnentes: Vos nec decimam bonorum vestrorum pauperibus erogare vultis, quod divitibus præceptum est, non merum perfectionis consilium. Quotidie perdurabant in Templo & in oratione perseverabant: Vix Christiani Dominicis Festisque diebus Ecclesiam frequentant, verbum Dei fastidiunt, Sacramenta negligunt.

III. S. Petrus præcipuam gloriam, reverentiam, cultumque in Ecclesia consecutus est, ob labores pro Ecclesia toleratos, ob passionem ac martyrium, *De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput*. Persecutiones sustinuit, carcerum molestiam & squalorem toleravit, contumelias, opprobria, flagella, varia & gravia pericula Evangelii causa pertulit, ac demum a Nerone comprehensus, & affixus cruci, martyrii coronam adeptus est. Verso ad terram capite ut crucifigeretur, a tortoribus obtinuit, cum ut acerbius supplicium esset, tum ne eodem corporis habitu quo Christus crucifixus, Domino similis in morte videretur. Quam in Apostolicæ dignitatis apice semper exercuit humilitatem, cujus specimen dederat, a Paulo inferiore suo reprehendi & emendari non ægre ferens, in morte consummavit, ad exemplum Domini Jesu, qui *semetipsum humiliavit ad mortem Crucis*. Martyrium ipsi prædixerat Dominus, postquam trinam amoris professionem ab illo exegisset. *Amen, amen dico tibi, quia cum esses junior, cingebas te, & ambulabas ubi volebas: cum autem senueris, extendes manus tuas, & alius te cinget, & ducet quo tu non vis. Hoc autem dicebat, significans qua morte clarificaturus esset Deum*. Quid significant hæc verba, *Alius te cinget, & ducet quo tu non vis?* Nonne volens crucem & mortem pertulit Petrus. Volens utique si devotionem & amorem Christi in eo spectemus: Nolens, si naturam consideremus. Natura mortem refugit. Amari mors non potest, tolerari potest. Si enim amaretur, non magna fuisset opus fortitudine & patientia Martyribus ad eam tolerandam. Ideo magni Martyres, quia quod valde durum est & amarum pro Regno cælorum fortiter subierunt ac sustinuerunt. *Majorem hac dilectionem nemo habet* (inquit Christus) *ut animam suam ponat quis pro amicis suis*. Si hoc durum non esset, quid magnum faceret caritas pro Christo delicias amans? *Propter verba labiorum tuorum, ergo custodivi vias du-*

Eusеb. S. Aster. S. Chrys. S. Ambros.

Joan. 21. 18. 19.

S. Aug. Serm. 297. & 297. 6.

Joan. 15. 13.

duras; Id est, propter monita & promissa tua. Martyrum vox est. Ergo quantum ad naturæ modum & vim consuetudinis recusatur mors, sed *dum amatur quod erit post mortem, suscipitur quod nolumus, ut perveniatur quo volumus*. Hinc Petro dixit Jesus: *Alius te cinget, & ducet quo tu non vis*: Naturam expressit, non devotionem. „ Hanc nostræ infirmi-
„ tatis naturam in se ipse Dominus transfiguravit, cum passurus ait Pa-
„ tri, *Pater, si fieri potest, transeat a me calix iste*. Mors nostra de pœ- Matt. 26. 39.
„ na est. A radice hanc accepimus. Adam primus hanc peccando me-
„ ruit. Inde culpam contraximus & pœnam. In nostra igitur natura,
„ & culpa & pœna: In Jesu carne, pœna sine culpa, ut & culpa sa-
„ naretur & pœna. *Alius te cinget, & ducet quo tu non vis*. Pœna est
„ hæc, sed per pœnam tenditur ad coronam. S. Paulus Apostolus, cu-
jus etiam glorioso triumpho hæc dies consecrata est, contemnebat pœ-
nam, attendens ad coronam. *Ego enim jam delibor*, inquit, *& tempus* 2. Tim. 4. 6.
resolutionis meæ instat. Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi: in reliquo reposita est mihi corona justitiæ. Durum est qua tran-
„ situr, sed magnum est quo transitur. Et Petrus noverat quo tendebat:
„ Ideo & ipse passionem plena devotione suscepit, sed toleravit, non
„ amavit passionem. Toleravit passionem, quod sequebatur amavit: quo
„ ibat amavit, & qua ibat toleravit. " Paulus, si fieri posset, noluisset 2. Cor. 5. 4.
„ mortem. „ *Ingemiscimus gravati*, inquit, *eo quod nolumus exspoliari*,
„ *sed supervestiri*. O vocem naturæ, confessionem pœnæ! exclamat S.
„ Augustinus. Sic & Petrus ductus est quo nolebat. Mori nolebat etiam
„ senex, sed Christum sequi malebat, quam non mori. Si via lata esset,
„ qua sine morte Christum sequeretur, quis dubitet quod hanc arriperet,
„ hanc eligeret? Sed non erat qua sequi Christum quo ire volebat, nisi
„ per viam quam pati nolebat. Non igitur crucifixus, sed crucifigendus S. Aug. Tract. 23. in Joan.
„ quo nollet ductus est S. Petrus: Nam crucifixus non quo nolebat, sed
„ potius quo volebat. Solutus quippe a corpore volebat esse cum Chri-
„ sto, sed si fieri posset, præter mortis molestiam vitam concupiscebat
„ æternam: Ad quam molestiam nolens ductus est, sed ab ea volens
„ eductus est: Nolens ad eam venit, sed volens eam vicit. *Molestia quantacumque sit mortis, debet eam vincere vis amoris, quo amatur ille qui cum sit vita nostra, etiam mortem voluit perferre pro nobis*. Sic mortem vicit Apostolus Petrus. *De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput*. „ Per illam mortis
„ asperitatem arietibus transeuntibus, secutæ sunt oves. Arietes ovium san-
„ cti Apostoli. Aspera via mortis, spinis plena: Sed illæ spinæ Petra & Petro
„ transeunte, petreis pedibus tritæ sunt.

Vitam amate, Auditores, per me licet: Sic tamen vita ista ametur, ne in ejus amore peccetur. Ametur vita, sed eligatur vita. *Quis est homo qui vult vitam, diligit dies videre bonos?* Ecce merces. *Prohibe linguam tuam a malo, & labia tua ne loquantur dolum. Declina a malo, & fac bonum*. Ecce opus quo ad mercedem pervenitur. Eligamus vitam, primo hic bonam, post hanc æternam. Primo hic bonam, sed nondum beatam. Bona modo agatur, cui postea beata servetur. Bona vita opus est, beata vita merces. Ordinis perversio est velle hic beatam. Per multas tribulationes ad regnum Dei pervenitur. De torrente rribulationis in via bibendum, ut caput exaltemus in gloria. Adversa omnia & mala constanter perferenda sunt, potius quam justitia deseratur, quam caritas amittatur. Id exemplo suo docuit S. Apostolus Petrus, quod & scriptis commendatum ad memoriam sempiternam reliquit. „ Charissimi, nolite peregrinari 1. Petr. 4. 12.

„ in

„ in fervore, qui ad tentationem vobis fit, quasi novi aliquid vobis con-
„ tingat: Sed communicantes Christi passionibus gaudete, ut & in revelatio-
„ ne gloriæ ejus gaudeatis exultantes... Hæc est gratia, si propter Dei con-
„ scientiam sustinet quis tristitias, patiens injuste. Quæ enim est gloria, si
„ peccantes suffertis? Sed si bene facientes patienter sustinetis, hæc est gratia
„ apud Deum. In hoc enim vocati estis: quia & Christus passus est pro no-
„ bis, vobis relinquens exemplum.. Si exprobramini in nomine Christi, bea-
„ ti eritis: quoniam quod est honoris, gloriæ & virtutis Dei, & qui est ejus
„ Spiritus, super vos requiescet. Nemo autem vestrum patiatur ut homici-
„ da aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor. Si autem ut Chri-
„ stianus, non erubescat: glorificet autem Deum in isto nomine.

IN FESTO S. MARIÆ MAGDALENÆ.

Dilexit multum. Lucæ vij. 47.

VEteris novique testamenti Sancti, quos in Scripturis sacris commendat Spiritus Sanctus, dispari longe modo commendantur. Laudationis illorum fundamentum timor; istorum amor. Discriminis hujus radix est ipsa utriusque Testamenti differentia. Vetus nempe Testamentum lex timoris est: novum testamentum lex amoris. *Hæc brevissima & apertissima differentia duorum Testamentorum*, *timor & amor* (inquit S. Augustinus) Timor itaque character erat Sanctorum veteris Testamenti. Job & Tobiæ elogium his verbis conceptum legimus: *Vir rectus & timens Deum*. Sancti Petri elogium in amore fundatur: *Simon, diligis me plus his?* Prophetæ timorem prædicant, Apostoli caritatem. Illa plenitudo est Legis scriptæ quæ data est hominibus *in pœna timoris*: Hæc plenitudo Legis Evangelicæ, quæ data est *in plenitudine amoris*. Quid mirum igitur si Christus Mariæ Magdalenæ elogium his verbis complexus est, *Dilexit multum*?

S. Ang. contra Adimantum cap. 17.

S. Aug. in Ps. 90.

Totus homo ad cor reduci potest. *Absconditus cordis homo*: cor totum ad amorem revocari. Omnes enim cordis affectus variæ sunt amoris ad objectum amatum habitudines. *Amor inhians habere quod amatur, cupiditas est: id autem habens eoque fruens, lætitia: fugiens quod ei adversatur, timor est; idque si acciderit sentiens, tristitia est*. (ait S. Augustinus) Quod de animi affectionibus hic ait, de virtutibus alibi docet. *Virtus* (inquit) *est caritas, qua id quod diligendum est diligitur*. Et alibi: *Nihil omnino esse virtutem affirmaverim, nisi summum amorem Dei. Namque illud quod quadripartita dicitur virtus, ex ipsius amoris vario quodam affectu dicitur..... Ut Temperantia sit amor integrum se præbens ei quod amatur; Fortitudo, amor facile tolerans omnia propter quod amatur: Justitia, amor soli amato serviens, & propterea recte dominans: Prudentia, amor ea quibus adjuvatur, ab eis quibus impeditur, sagaciter seligens*. Summa Religionis amor Dei est. *Hæc vera Religio, hæc recta pietas, hæc tantum Deo debita servitus.... Non colitur ille nisi amando*. Denique *Recta voluntas est bonus amor, & voluntas perversa malus amor*. Magdalena igitur peccatrix fuit in civitate, quia *Dilexit*. Magdalena sancta est, quia *Dilexit*. Amoris inordinatio, qua seipsam, mundum, peccatumque suum dilexit, ipsam coram Deo & hominibus peccatricem fecit. Ordo & elevatio amoris, quo a seipsa, a creaturis, & a peccato separata est, & Christo Jesu tota, ubique, & perseveranter adhæsit, illam sanctam effecit. Mariæ Magdalenæ amor omnes vitæ illius status

S. Aug. lib. 14. de Civ. Dei c. 7.

Epist. 167.

Idem lib. De Moribus Eccles. Cath. c. 25.

Lib. 14. de Civit. Dei, c. 4.

tus complectitur; 1. Statum peccati; *Mulier erat in civitate peccatrix*. 2. Statum pœnitentiæ: *Lacrymis rigavit pedes ejus*, &c. 3. Statum contemplationis: *Maria optimam partem elegit*. Peccatrix in civitate, pœnitens in domo Simonis Phariſæi, contemplatrix reliquo vitæ tempore, præſertim in ſolitudine. 1. Maria Magdalena divini quondam Amoris inimica. 2. Maria Magdalena ab Amore divino debellata. 3. Maria Magdalena divini Amoris Diſcipula. Divini Amoris inimica in civitate: Ab Amore divino debellata in domo Simonis: Divini Amoris diſcipula in contemplatione & ſolitudine.

1. Amor nuſquam ſine armis, nunquam ſine hoſtibus. Sponſa cæleſtis a Sponſo dicitur *Terribilis ut caſtrorum acies ordinata*. De amore profano cecinit Poeta: *Militat omnis amans, & habet ſua caſtra cupido*. Divini amoris hoſtis juratus eſt creaturarum amor. Hic cupiditas, ille caritas appellatur. *Duo amores duas fecerunt civitates*: Amor Dei uſque ad contemptum ſui, civitatem Jeruſalem: Amor ſui uſque ad contemptum Dei, civitatem Babylonis. Magdalena peccatrix, ſerva eſt amoris profani; conſequenter divini Amoris inimica. Hunc armis fortiſſimis impugnat. Cum omnibus ejus hoſtibus fœdus init, commercium habet. Victrix videtur & fortunata in hoc bello, innumeros illi ſubditos eripiens. S. Auguſt.

Arma ſua habet juſtitia, ſua pariter habet iniquitas, Juſtitia armata eſt ſcuto fidei, galea ſpei, caritatis lorica. Iniquitas paſſionibus & ſenſibus hominis carnalis velut gladiis & ſagittis armata eſt, excuſationibus ut clypeo defenſa, obſtinatione velut lorica munita, quæ cor hominis peccatoris adverſus gratiæ tela impenetrabile efficiunt. Omnes Magdalenæ affectus, ſenſus omnes, arma ſunt quibus contra divinum Amorem præliatur, ſuperbia, vitæ delicatæ & otioſæ amor, propenſio in voluptatem ac delicias. Sibi complacebat in ſe ipſa ſuperba mulier, ſuæ pulchritudinis, ingenii ſui, aliorumque donorum naturalium admiratrix. *Se autem in ſe diligere, & ſibi placere, non eſt juſtitiæ caritas, ſed ſuperbiæ vanitas*. (ait S. Auguſtinus) Hæc vanitas amorem profanum in corde illius parit, divinoque amori opponit. Quod ut intelligatur, obſervandum eſt, nullum nos opus facere, cujus exercendi conſilium ſeu decretum ante non ediderimus, quod quidem conſilium ſeu decretum interiori verbo, quod vocatur verbum cordis, exprimitur & continetur. *Verbum* illud interius *amore concipitur, ſive creaturæ, ſive Creatoris; id eſt, naturæ mutabilis, aut incommutabilis veritatis: ergo aut cupiditate, aut caritate*. Magdalena ſui ipſius plena verbum vanitatis producit: amoris proprii partum, & omnium illius vitiorum fontem. *Teſtimonium formæ putat, ſi rogetur*. Profanum amorem fovet vita mollis & otioſa. Hominem in paradiſo otioſum eſſe noluit Deus, ſed operari, ne ab amore Creatoris deficeret, ac creaturæ amore corrumperetur. *Poſuit hominem in Paradiſo voluptatis, ut operaretur & cuſtodiret illum*. Caritas ſemper operatur, numquam inveniri poteſt otioſa. *Da mihi vacantem amorem* (ait S. Auguſtinus.) Quid ergo mirum ſi Magdalena mollis & otioſæ vitæ amans, inimica ſancti Amoris fuerit? Occupabant illam nugæ nugarum, mundus muliebris, capillorum compoſitio, pigmenta vultus, cura carnis, varię veſtimentorum formæ, gemmarum fulgor, auri & argenti ornatus, *ſtudium placendi per decorem quem naturaliter invitatorem libidinis ſcimus*. Amor denique voluptatis & deliciarum Magdalenam divini Amoris inimicam reddidit. Non amatur niſi quod delectat. Gratiæ ſuavitas & victrix delectatio facit ut juſtitiam amemus. *Inſpirata gratiæ ſuavitate per Spiritum*

S. Auguſt.

Tertull.

Geneſ. 2. 15.

Tertull. de cultu Femin.

S. Auguſt. lib. de Spir. & Lit. c. 28. Idem Lib. cont. Fauſt. cap. 28.

tum Sanctum, facit plus delectare quod præcipit, quam delectat quod impedit. Contra vero amatur peccatum, quia temporalis voluptas præponitur delectationibus quæ in dextera Dei ſunt uſque in finem. *Si enim nihil delectaret illicitum, nemo peccaret.* Contrariæ illæ delectationes in corde hominis ſæpe decertant: An in corde Magdalenæ peccatricis nullum certamen eſt, ſiquidem ſæculi delectationibus, ludis, ſpectaculis, choræis, pompis totam ſe tradit ac devovet, amatorum adulatoriis ſermonibus delectatur, quemadmodum Eva ſerpentis allocutione; fructus vetiti ſuavitatem incredibilem eſſe ſibi fingit, nec lethiferam eſſe cogitat. *Dulcius putat omne quod neſcit.* Cum omnibus divini Amoris hoſtibus federata eſt, præſertim cum mundo, de quo S. Joannes ait: *Si quis diligit mundum, caritas Patris non eſt in eo.* Tota huic ſæculo conformata eſt, ejuſque legibus, moribus, vanitati; nec Dei Legem, nec Lazari fratris, & Marthæ ſororis ſalutares monitiones & correptiones audit, nec ad Judithæ, Eſtheris, aliarumque ſanctarum mulierum propoſita in Scripturis attendit exempla. Hæc ſpiritualem Magdalenam movere potuiſſent: *Dies diei eructat verbum*, id eſt, *Spiritales Spiritalibus*. Sed Magdalenam ſæcularem non movent niſi ſæculi blandimenta, lenocinia, pompæ, ſæcularium ejuſdem cum ipſa nobilitatis, ætatis, opum, ſpeciei, mulierum verba & exempla. *Nox nocti indicat ſcientiam*; id eſt, *carnales carnalibus. Venite*, inquiunt, *fruamur bonis quæ ſunt, & utamur creatura tanquam in juventute celeriter. Coronemus nos roſis antequam marceſcant.* Pulchra eſt & ſuperba ut Angelus rebellis, qui adverſus Deum elatus, & in ſua pulchritudine ſibi complacens, a Dei amore defecit, cælum evacuans, trahens ſecum tertiam partem ſtellarum, inferos implens. Peccatrix erat in civitate, imo civitatis ipſa peccatum videbatur, quia plurimis cauſa erat ruinæ. Dei Iſraelis æmulam eſſe geſtit, adoratores innumeros ad ſe trahens, qui corda illi offerant, qui ſalutem ſuam illi immolent. Sed Amor divinus illam tandem gladio Spiritus ex ore Chriſti procedente aggreditur, vincit, debellat, ad ejus pedes proſternit, & arma quibus ad illum impugnandum uſa eſt, in ſuum obſequium convertere compellit. Prophetæ oraculum in domo Phariſæi impletum eſt: *In ſpiritu vehementi conteres naves Tharſis*. Magdalena navis eſt in ſæculo nequam velut in mari fluctuans, affectuum ſuorum fluctibus agitata, Tharſim verſus expanſis velis navigans, mundi gaudia & delectationes exquirens. Tharſis nempe ſignificat *explorationem gaudii*, ut S. Gregorius Magnus obſervat: Sed Spiritus Dei, Spiritus vehemens ſuperbam illam navim confringit, Amor divinus cor Magdalenæ conterit, *In ſpiritu vehementi conteres naves Tharſis*. Ad Chriſti pedes proſtrata pœnitentiam ſuam auſpicatur, non clam ac ſecreto, ſed publice, ut ſcandalum tollat. *Stans retro ſecus pedes ejus, lacrymis cœpit rigare pedes ejus*, &c.

S. Hieron. Epiſt. 47.

Pſal. 18. 3. S. Auguſt.

Sap. 2. 8.

Iſai. 47. 9.

Tertullianus Apoſtoli verba explicans de Chriſto dicentis: *De peccato damnavit peccatum*, ait hoc eſſe divinæ omnipotentiæ argumentum, quod opus ſalutis noſtræ Dei Filius conſummaverit humana carne indutus, quæ lapſus noſtri & perditionis cauſa fuit. *Hæc eſt* (inquit) *Dei virtus, in ſubſtantia pari perficere ſalutem*. Oculis, capillis, ore, oſculis, unguentis pretioſis, ad pœnitentiam utitur Magdalena, hæc omnia convertit ad amoris divini obſequium, quibus ad eum impugnandum uſa fuerat. Sicut exhibuit membra ſua *arma iniquitatis peccato*, ſic exhibet membra ſua *arma juſtitiæ Deo*. De Magdalena igitur dicere liceat: *Hæc eſt Magdalenæ virtus, in ſubſtantia pari perficere ſalutem*. Ab amore di-

Rom. 8. 3.

Rom. 6. 19.

vino

vino debellata, arma omnia quibus adversus illum pugnaverat, victori ac triumphatori suo consecrat. *Quot in se habuit oblectamenta, tot de se invenit holocausta. Convertit ad virtutum numerum, numerum criminum, ut totum serviret Deo in pœnitentia, quicquid ex se Deum contempserat in culpa.* S. Greg. M. Hom. 33. in Evang.

Divini Amoris triumphos in corde Magdalenæ descripsisse videtur Propheta his verbis: *Deus noster Deus salvos faciendi, & Domini, Domini exitus mortis.* Id operibus suis demonstravit & comprobavit Christus Jesus, Lazarum a morte corporis suscitans in Bethania, Magdalenam a morte peccati in Jerusalem, hunc ad vitam naturalem, istam ad vitam gratiæ revocans. *Verumtamen confringet capita inimicorum suorum, verticem capilli perambulantium in delictis suis.* Divinus amor Magdalenæ debellatæ caput humiliat ad pedes Jesu, capillos ejus sacris pedibus extergendis devovet. *Dixit Dominus, Ex Basan convertam, convertam in profundum maris.* Basan siccitatem significat, ut observat S. Augustinus. Anima peccatrix Magdalenæ sicca prius & arida erat respectu Dei, ita ut nec lacrymulam pro ipso fundere valeret. *Anima mea sicut terra sine aqua tibi:* Sed statim atque per amorem pœnitentem ad Deum conversa est, non fontes tantum lacrymarum fundit, sed mare. *Ex Basan convertam, convertam in profundum maris.* Lacrymarum ejus initium legimus: *Lacrymis cœpit rigare pedes ejus:* Finem non legimus. Non defecerunt, donec ipsa in terris defecit, ac in cœlum recepta est, ubi Deus abstergit omnem lacrymam ab oculis sanctorum suorum. Ex Magdalenę oculis fulgurum instar olim coruscantibus & penetrantibus corda infelicium amatorum, divinus amor lacrymarum imbres elicit. *Fulgura in pluviam fecit:* Pluviam quæ cœlum rigat, non terram. *Mutatur ordo rerum. Cœlum terræ dat pluviam semper, nunc terra cœlum rigat.* Instar sunt diluvii Magdalenæ pœnitentis lacrymæ. Ex cælo, id est, ex gratia sanctum amorem inspirante, & ex corde illius velut ex abysso magna derivantur. *Rupti sunt fontes abyssi magnæ, & cataractæ cœli apertæ sunt.* Quis tandem mystici illius diluvii finis? Carnalium & sæcularium omnium affectionum extinctio, & cordis velut arcę elevatio ad sublimem divini amoris gradum. *Arca ferebatur super aquas, consumptaque est omnis caro.* Psal. 142. 6. Psal. 67. 21. S. Petrus Chrysol. Genes. 7. 11.

Divini Amoris de corde suo absolutissimam victoriam oculis etiam testatur, quę Christi pedibus libat. *Et osculabatur pedes ejus.* Hac enim actione demonstrat ex divini Amoris inimica se subditam fidelem, & Christi sponsam evasisse. *Osculum* enim *quasi pignus est nuptiarum, & prærogativa conjugii.* Romanas Matronas oscula consanguineis suis libare salutando mos erat in legem conversus, ut sobrietas illarum ex habitu cognosci posset. *Osculum offerre necessitas erat, ut spiritu indicarentur* (ait Tertullianus.) Magdalena Domini Jesu pedes osculatur, ut conversionem suam divini Amoris a quo debellata est spiritu indicet, ut se profani amoris voluptate inebriatam jam non esse testetur: *Osculum offerre necessitas erat, ut spiritu indicarentur.* Domini Jesu pedes osculando, institutionem Eucharistię suorum fervore desideriorum prevenit. Corpus Christi tangit & osculatur antequam velatum sit sub Sacramento, sanguinem quodam modo prelibat antequam sit in calice oblatus & Apostolis distributus. *Vivificum illum panem* (inquit S. Paulinus.) *manibus & ore præsumpsit: Et sanguinem calicis, antequam calix fieret, fulgentibus oculis prælibavit.* Prevenit & Christi sepulturam unguenti effusione super ejus pedes. *Prævenit corpus meum ungere in sepulturam.* Cum corpus Jesu in sepul- S. Ambros. Tertul. Apolog. S. Paulin. Luc. 14. 8.

pulchro ungere voluit, pium amoris ejus officium prævenit Dominus resurgendo prius quam ad sepulchrum veniſſet: Sed sepulturam Jesu pretiosi unguenti effusione prævenit. Quodammodo sepelit illum in corde suo: Cum enim Jesus moriens Vita sit, & ex amore moriatur, in sepulchro vivente, in sepulchro amoris condi debuit. *Prævenit corpus meum ungere in sepulturam.*

III. Maria Magdalena in contemplatione sua & solitudine Discipula fuit Amoris divini. Vitæ contemplativæ figura fuit, ut Martha activæ.

S. Auguſt. *Verbum caro factum est, ecce cui Martha ministrabat. In principio erat Verbum, ecce quod Maria audiebat.* Sanctorum beata Dei visione fruentium delicias quodam modo præguſtat, Deum contemplando & amando, quem illi videndo & amando, beati sunt. Unum ejus negotium, Amor Dei est. *Dilexit multum.* Amorem Magdalenæ antiquum esse hæc verba significare videntur, tametsi diligere Deum inciperet, cum hæc verba in ejus gratiam pronuntiavit Jesus. Pia sane Cardinalis Berulli meditatio, qui Dei Amorem in quo creati fuerant Angeli rebelles, & a quo defecerunt peccando, justitiæ divinæ confiscatione, (si ita loqui fas est) Magdalenæ fuisse adjudicatum ait. Deum amat, ut Angeli, nihil amat nisi in ipsa Dei summa bonitate & amabilitate. Deum amat sine interruptione, quantum creaturæ mortali possibile est. Dilexisse dicitur, cum diligere incipit, ob fervorem amoris. Incipientium, proficientium, & perfectorum status in aliis sanctis distinguuntur, velut variæ vitæ spiritualis ætates: In Magdalena perfectio amoris in ipso vitæ spiritualis exordio commendatur. *Dilexit multum.* Amoris ejus constantiam & fervorem quis digne commendare possit? Stat juxta crucem cum Maria Matre Jesu. Tenebræ super terram effusæ Christi Jesu intuitum illi eripere non possunt. Sol cujus lumen obscuratum est, non est sol Magdalenæ, sed Christus Jesus, cujus lumen & amor in ejus corde non deficit. *Fortis est ut mors dilectio.* De Christo Jesu triumphat amor in Cruce mortem illi pro salute nostra inferendo: De Magdalena triumphat amor juxta crucem, dolores mortis cum vita in ejus corde conjungendo; ut vere dicere possit: *Amor meus crucifixus est.* Jesus crucifixus multos alloquitur, Magdalenæ ipsum tam ardenter & tam constanter amanti ne verbulum quidem dicit. Amantium sermo secretus est; non voce, sed cordibus loquuntur. Magdalena in silentio lacrymas & unguentum effuderat super pedes Jesu: Jesus in silentio sanguinem suum fundit super cor Magdalenæ. Amorem ejus remunerat prima Resurrectionis ac gloriæ suæ manifestatione. *Surgens autem mane prima Sabbati, apparuit primo Mariæ Magdalenæ.* A sepulchro Domini Discipulis recedentibus non recedebat, Angelos videbat, nec alloquebatur, unum cogitans, quem quærebat Dominum, sui amoris unicum objectum. Osculari vult pedes Jesu & post glorioſam Resurrectionem. Id ipsi tunc negat Dominus. *Noli me tangere* (inquit) *nondum enim ascendi ad Patrem meum.* Id est, hunc quem impræsentiarum nego favorem, uberius ac liberalius compensabo. Ampliores favores, suaviores delicias toto vitæ tuæ decursu in sublimi & continua contemplatione, quæ pars optima est a te electa, tibi præparavi & servavi. *Noli me tangere.* Hoc est, *Nolo ut ad me corporaliter venias, nec ut me sensu carnis agnoscas. Ad sublimiora te differo, majora tibi præparo: Cum ad Patrem ascendero, tunc me perfectius veriusq; palpabis, apprehensura quod non tangis, & creditura quod non cernis.*

Marci 16. Joann. 20. 11.12. 13.14.

S. Leo Ser. 73.

Mariæ Magdalenæ pœnitentem & sanctum amorem imitemur. Mundum ne diligamus, cujus amor inimicus Deus est. Destruendæ in nobis cupiditati, augendæ caritati, cum Dei gratia operam demus. *Quanto magis*

S. Auguſt.

magis in unoquoque regnat caritas, tanto minus ei dominatur iniquitas. Caritas nascatur in te, si nondum nata est; & si nata est, alatur, nutriatur, crescat. Illa vero cupiditas, & si in hac vita extingui penitus non potest; quia *Si dixerimus quod peccatum non habemus, ipsi nos seducimus & veritas in nobis non est*: In quantum autem est in nobis cupiditas, in tantum sine peccato non sumus: Caritas crescat, cupiditas decrescat: Ut aliquando illa perficiatur, hoc est caritas; cupiditas consumatur. Deus noster Deus zelotes, absque rivali vult diligi. *Nullum a se rivulum duci extra patitur, cujus derivatione minuatur.* Mundo rebusque terrenis ne inhæreamus. *Qui utuntur hoc mundo, tamquam non utantur* (ait Apostolus) *Amor rerum terrenarum, spiritualium viscum pennarum* (ait S. August.) Nihil extra Deum innoxie amari potest *Mansoria dilectione*; sed tantum *Transitoria dilectione*, tanquam viæ, & vehiculorum, ut illa propter Deum ad quem tendimus, diligamus. Creaturis frui, id est, ipsis propter ipsas inhærere, corruptio est, crimen est. *Non adjuvat utentem, sed corrumpit fruentem.* Qui mundum amat, anathema sit. *Si quis non amat Dominum Jesum, sit anathema.* Lacrymis, quæ sunt vulnerati sanguis cordis, pede Domini rigemus. Appende peccata tua (inquit S. Joannes Chrysost.) Si est leve peccatum, paucæ sufficiunt lacrymæ: Si peccasti peccatum grande, major sit lacrymarum torrens. Capillis terge Christi pedes. Capilli, corporis superflua sunt. Pauperibus superflua tua eroga, & Domini pedes tersisti. Tibi superflua sunt, sed Domini pedibus necessaria. Vix aliquid superflui invenit cupiditas; multum invenit caritas. Unguentum effunde, sis bonus odor Christi in omni loco, sanctorum operum exemplis Ecclesiam ædifica. Unum Deum desidera & quære; de ipso cogita frequentius, ad illum suspires ardentius. In meditatione tua exardescat ignis divini Amoris. Dilige, & Dei legem implebis. Dilige, non parum, sed multum, Deum cui totum debes quod es, quod habes, quod speras.

S. August.

1. Cor. 16. 22.

IN FESTO S. DOMINICI.

Misit Dominus manum suam, & tetigit os meum & dixit: Ecce dedi verba mea in ore tuo; ecce constitui te hodie super gentes & super regna, ut evellas, & destruas, & dispердas, & ædifices, & plantes. Jer. j. 9. 10.

SAncti Dominici Prædicatoris Evangelici, & Prædicatorum parentis character his verbis delineatus videtur. 1. Manu Domini formatus est & verbis ejus eruditus ad prædicationis ministerium. 2. Sacrum illud ministerium summa fidelitate & zelo indefesso obivit & implevit, evellendo & destruendo, edificando & plantando; destruendo errorem; ædificando fidem; evellendo pravas cupiditates & vitia, inserendo & plantando caritatem, ceteraque virtutes in animis fidelium; idque non in una tantum gente, sed in omnibus Gentibus, in Hispaniis, in Galliis, in Italia; &, per Ordinem Prædicatorum, quem Deo inspirante instituit, apud remotissimas & barbaras etiam nationes. 1. S. Dominicus Prædicator a Deo electus, formatus, eruditus. 2. S. Dominicus Prædicator fidelis, Ecclesiæ fructuosus, admirabilis. 3. S. Dominicus in Ordine suo Prædicator universalis & perpetuus.

Gratia Dei Sanctum Dominicum ad sacrum prædicationis ministerium formavit & instituit, omnibus ipsum adornans virtutibus & donis Apostolico muneri necessariis: morum innocentia & sanctimonia, decore virginitatis illibatę: studio paupertatis arctissimæ; severæ mortificatio-

nis; profundiſſimæ humilitatis; ardentiſſimæ caritatis; aſſiduæ orationis & altiſſimæ contemplationis. Fecit, & docuit; fecit primum, docuit poſtea & prædicavit, Domini ſecutus exemplum, qui *cœpit facere, & docere*; & quod monſtravit exemplo, aſſeruit verbo: *Qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum*. Nuntium remiſit terrenis opibus, voluptati, & mundi gloriæ, ut ad ſanctæ prædicationis munus
Tertull. expeditus eſſet, & ad Albigenſium hæreſim debellandam *totus de Apoſtolo armatus*. Gedeonis milites imitatus eſt, qui contra Madianitas dimicaturus, ex Dei mandato quoſcumque flexis genibus aquam haurire conſpexit ad bibendum, ab exercitu repulit: eos vero qui ſtantes aquam manibus quaſi canes lambebant, tubis, & lampadibus, & lagenis armatos, contra hoſtes duxit, quos inſolito illo apparatu profligarunt.

S. Greg. M. lib. 39. Moral. c. 17.

„ Aquis doctrina ſapientiæ: ſtante genu recta operatio deſignatur. Qui
„ ergo dum aquas bibunt, genu flexiſſe perhibentur, a bellorum certa-
„ mine prohibiti receſſerunt: quia cum illis Chriſtus contra hoſtes fidei
„ pergit ad prælium, qui cum doctrinæ fluenta hauriunt, rectitudinem
„ operum non inflectunt.... Hi ergo Chriſto duce ad bellum procedunt,
„ qui quod ore annuntiant, opere oſtendunt; qui fluenta doctrinæ ſpi-
Eccli. 15. „ ritaliter hauriunt, nec tamen in pravis operibus inflectuntur carnali-
„ ter: quia, ſicut ſcriptum eſt: Non eſt ſpecioſa laus in ore peccato-
„ ris. Itum eſt ego ad prælium cum tubis, cum lampadibus, cum lage-
„ nis. Inuſitatus ordo præliandi. Cecinerunt tubis, & ſiniſtris lagenæ
„ tenebantur. Intra lagenas autem miſſæ ſunt lampades; confractis vero
„ lagenis lampades oſtenſę ſunt, quarum coruſcante luce hoſtes territi
„ in fugam vertuntur. Deſignatur *itaque* in tubis clamor prædicantium:
„ in lampadibus claritas miraculorum: in lagenis fragilitas corporum,
„ Tales quippe ſecum Dux noſter ad prædicationis prælium duxit, qui
„ deſpecta ſalute corporum, hoſtes ſuos moriendo proſternerent, eorum-
„ que gladios non armis, non gladiis, ſed patientia ſuperarent. Armati
„ enim venerunt ſub Duce ſuo ad prælium Martyres noſtri, ſed tubis,
„ ſed lagenis, ſed lampadibus. Sonuerunt tubis, dum prædicant: con-
„ fregerunt lagenas, dum ſolvenda in paſſione ſua corpora hoſtilibus
„ gladiis ſupponunt: Reſplenduerunt lampadibus, dum poſt ſolutionem
„ corporum, miraculis coruſcaverunt.

Iſai. 58. 1. S. Dominicus adverſus Albigenſium Hæreſim præliatur. 1. Tuba prædicationis. *Quaſi tuba exaltata vocem tuam*. 2. Carnis mortificatione
2. Cor. 4.10 per lagenæ confractæ fragilitatem deſignata. *Mortificationem Chriſti in corpore noſtro ſemper circumferentes*. 3. Miraculorum claritate per lam-
2. Cor. 2. 4. padum lucem ſignificata. *Sermo meus & prædicatio mea non in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, ſed in oſtenſione Spiritus & virtutis*. Miraculo inſigni confirmat Deus Catholicam veritatem a S. Dominico defenſam. Libellus in quo Albigenſium errores deſcripti erant, in ignem conjectus dum conſumitur & in cineres redigitur, libellus in quo Dominicus fidei ſumma capita Hæreticorum erroribus contraria deſcripſerat, ter in flammas conjectus, ter illæſus exivit, ſapiente igne eloquia
Pſ. 11. 7. Domini reverito. *Eloquia Domini eloquia caſta, argentum igne examina-*
Pſ. 11 31. *tum, probatum, purgatum ſeptuplum ... Eloquia Domini igne examinata*:
1. Cor. 3. 13. Et, *Uniuſcujuſque opus quale ſit, ignis probabit. Si cujus opus manſerit, mercedem accipiet: ſi cujus opus arſerit, detrimentum patietur*. Pertinaces Hæretici convinci poſſunt, perſuaderi non poſſunt. Eorum contumacia Principum armis protecta, Cruce ſignati Exercitus armis frangenda eſt.

Co-

Comes Monfortius velut alter Josue Ecclesiæ hostes in planitie aggreditur, fundit, prosternit, debellat; dum in monte S. Dominicus velut alter Moyses expansis ad Deum manibus victoriam precibus ferventissimis impetrat. Sed & per medias acies volitat Dominicus, hinc Duces & Milites Catholicos ad bellum Domini fortiter gerendum confirmans, hinc Hęreticos urgens ut ejuratis erroribus ad Ecclesiæ castra revertantur. Huc illuc discurrit, non ferro armatus, sed verbo: Non virga Domini, sed Cruce & Rosario munitus, in his signis vincit Hæresim, Hęreticosque perduelles. Exod. 17.

Sacram post expeditionem, prædicare pergit ad fidem confirmandam, ad Christianam morum Disciplinam restaurandam, quæ hisce temporibus fęde collapsa erat. Sermo Dominici vivus & efficax, convertens animas, eloquium ignitum, quia non verbum hominum prædicat, sed Dei. *Ecce dedi verba mea in ore tuo*. Spiritum scientiæ exsuscitat in Ecclesia, instituto FF. Prædicatorum Ordine ad docendum & prędicandum verbum Dei. Spiritum virginitatis & castitatis, Sacrarum Virginum Ordine instituto: In quem primum collegit magnum numerum nobilium puellarum ex Albigensium Hæresi conversarum, quas Christo desponsavit, ut essent sanctę corpore & spiritu: Quibus in Prulliacensi Monasterio congregatis amplissimas ad sustentationes facultates, prædia, Castella, nascenti Prædicatorum Ordini a Simone Comite Monfortio ex Albigensium spoliis donata attribuit: Christi paupertatem unum sibi, Fratribusque patrimonium servans. Excitavit Spiritum pœnitentię, tertio Ordine Fratrum & Sororum de Pœnitentia instituto: Ut ea ratione sexum omnem, omniumque Ordinum homines sanctificaret. *Super muros tuos Jerusalem, constitui custodes, tota die & nocte in perpetuum non tacebunt*. Cor unum, os unum ipsi non sufficit ad impugnandum & subvertendum errorem, ad asserendam & defendendam veritatem, ad nutriendam caritatem, ad Christi Jesu Regnum propagandum: Ordinem novum FF. Prædicatorum instituit, ut filiorum suorum ore, doctrina, exemplis, *opere & sermone potens*, ad consummationem usque sæculi per omnes gentes promoveret opus sacri Ministerii & ædificationem corporis Christi: Utque Evangelii prædicatio per ipsum & filios ejus impleretur. *Dominus autem mihi adstitit, & confortavit me, ut per me prædicatio impleatur, & audiant omnes gentes*. Hoc pacto S. Dominicus Prædicator universalis & perpetuus est Evangelii æterni, & Regni Dei, *Spiritus meus qui est in te* (ait Dominus) *& verba mea, quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui amodo & usque in sempiternum*. Munus ergo veritatis docendæ, prędicandæ, contra quosvis ejus adversarios, sine ullo personarum respectu propugnandæ, ob solam Dei gloriam, pars est filiorum S. Dominici. *Et destinavit illis sortem veritatis*. Isai. 62. 6. 2. Tim. 4. 17. Isai 59. Eccli. 17. 20.

IN FESTO ASSUMPTIONIS Beatæ Virginis Mariæ.

Quæ est ista quæ ascendit de deserto, deliciis affluens, innixa super dilectum suum? Cantic. viij. 5.

DEipara Virgo Maria novitas est admiranda: *Creavit Dominus novum super terram*. Novitas in Conceptione sua & Nativitate, quia Jerem. 31. 22.

licet via ordinaria concepta & nata ſit ut ceteræ puellæ, in peccato tamen concepta non eſt & nata ut reliquę, ſed innocens, & gratia plena. Novitas eſt in partu, ſiquidem Virgo perpetua & mater eſt Unigeniti Filii Dei. Novitas eſt in Purificatione, cujus ſe legi ſubmittit, quamvis nullam maculam purgandam habeat ex prȩcepto legis, utpote Virgo puriſſima. Novitas eſt in Morte, in Aſſumptione & Coronatione ſua, quæ tria hac una Solemnitate celebrat Eccleſia. Cum igitur novitas ſit objectum admirationis, ipſam homines, & Angeli hodie merito admirantur. *Quæ eſt iſta quæ aſcendit de deſerto, deliciis affluens, innixa ſuper dilectum ſuum?* Homines admirantur obietum ſanctiſſimæ Virginis ceu prodigium in ordine naturæ. Angeli admirantur ejus Aſſumptionem ceu miraculum in ordine gratiæ. Deus in ejus coronatione ſibi complacet ceu in magnificentiſſimo ſuorum operum in ordine gloriæ.

I. Mors hominum, commiſerationis noſtrę objectum eſt magis quam admirationis. Tria namque ipſam deformem reddunt ac terribilem: quia filia peccati, pȩna peccati, & imago peccati eſt. Ipſam quatenus peccati filiam, præcedit timor: ipſam quatenus pœna eſt peccati, comitatur dolor: Illam denique quatenus eſt imago peccati, ſequitur corruptio. Sanctiſſimæ ergo Virginis Mariæ mors admirabilis eſt ut prodigium in ordine naturæ: Si quidem eam non timor, ſed vehemens deſiderium præceſſit: non dolor, ſed delectatio incredibilis comitata eſt: non corruptio, ſed immortalitas conſecuta eſt. *Quæ eſt iſta quæ aſcendit? &c.*

Omnium terribilium terribiliſſimum eſt mors: Sed Beatiſſimæ Virgini deſiderabilis fuit. Quo enim ardentior eſt amor, eo vehementius deſiderium eſt. Nemo Deum ardentius unquam amavit quam Virgo Maria: Nemo igitur vehementius deſideravit Deo uniri. Si Apoſtolus cupiebat diſſolvi & eſſe cum Chriſto; quanto magis Chriſti Mater? In hac lacrymarum valle gemebat inſtar turturis a compare ſuo ſeparatæ. *Vox turturis audita eſt in terra noſtra*. Sponſa eſt amore caſtiſſimo ſponſum diligens, & ejus oſculum deſiderans. *Oſculetur me oſculo oris ſui*. Triplex oſculum eſt Animæ reſpectu Dei: Oſculum pedum, oſculum manus, & oſculum oris. Primum pœnitentibus convenit, ſecundum proficientibus, tertium perfectis. Nemo autem poſt Chriſtum Dominum ejus Matre Sanctiſſima perfectior. Variæ ſunt Animarum affectiones: *Si ſervus eſt, timet a facie Domini: Si mercenarius, ſperat de manu Domini: Si diſcipulus, aurem parat magiſtro: Si filius, honorat patrem: Quæ vero oſculum poſtulat, amat. Non petit libertatem, non mercedem, non hereditatem, non denique vel doctrinam, ſed oſculum: More plane caſtiſſimæ Sponſæ ad ſacrum ſpirantis amorem, nec omnino valentis flammam diſſimulare quam patitur ... Amat profecto caſte, quæ ipſum amat quem quærit; Amat ſancte, amat ardenter*. In hoc mundo velut in terra aliena ſuſpirat ad Sponſum & Filium: *Trahe me poſt te*: Me poſt Aſcenſionem tuam remanere in terris voluiſti ad Eccleſiæ tuæ utilitatem, ad gloriæ tuæ promotionem. Jam Chriſtiani in fide myſteriorum tuorum, in amore tuo confirmati ſunt: *Adoleſcentulæ dilexerunt te ... Trahe me poſt te ... Indica mihi ubi paſcat, ubi cubes in meridie*. Sacrum quoddam deſideriorum commercium fit Jeſum inter & Mariam. *Veni, dilecte mi*. (inquit Mater) *Surge, propera amica mea* (ait Filius) *veni, coronaberis*.

Cant. 2. 12.

S. Bern. Ser. 3. & 4. in Cant.

Serm. 7.

II. Beatiſſimæ Virginis mortem delectatio comitata eſt: mortua ſiquidem eſt ex amore. In amore Dei mori, commune eſt Sanctis omnibus; quia in gratia moriuntur, cujus ſocia eſt caritas. Pro amore Dei mo-

ri,

ri, proprium est Martyrum, qui vitam suam pro nominis Christi confessione, pro defensione fidei aut virtutis devovent. *Majorem hac dilectionem nemo habet, &c.* Ex amore Dei mori, sanctissimæ Virginis Mariæ privilegium est. *Nuntietis ei, quia amore langueo .. Fortis ut mors dilectio.* Amor Dei in corde Mariæ ignis est velut in fornace conclusus quam disrumpit ut in sphæram suam erumpat. Similis est balsamo Libani, quod solis radiis calefactum, suum circumquaque odorem exhalat. *Quasi Libanus non incisus vaporavi habitationem meam, & quasi balsamum non mixtum odor meus.* Sanctiss. Virgo Maria manna mysticum est, quod Solis radiis liquefiebat. *Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est.* Joan. 15. 13. Cant. 5. 8. Cant. 8 6. Eccli. 24. 21. Cant. 5. 6.

III. B. Virginis mortem incorruptio & immortalitas secuta est. Israelitæ annos quadraginta per desertum ambularunt sani & vegeti, ne vestibus quidem detritis: Hanc velut incorruptionem in manna Tertullianus refundit. *In eremo* (inquit) *manna cibatus quadraginta annis, ad instar æternitatis est redactus.* Quanto magis B. Virginis Mariæ caro a corruptione servata est virtute Christi panis vivi, cujus corpus per manna adumbratum, in ejus conceptum utero, & ex ea natum est? *Sicut non fuit corruptus parientis uterus* (ait B. Andreas Cretensis) *ita mortua caro non interiit.* Ut enim immunis fuit ab omni peccato, ita immmunis fuit a maledictione peccatum consequente. Hinc antiqui Ecclesiæ Patres mortem ejus *dormitionem* appellarunt. Corpus ejus virgineum ita spiritus qualitates induerat, ut spiritus esse videretur. Unde ipsa ait apud Elizabetham cognatam suam: *Magnificat anima mea Dominum: & exultavit spiritus meus in Deo salutari meo.* Non ait cum atavo suo Davide: *Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum:* Animæ tantum & spiritus meminit, quia caro ejus in spiritum quodammodo transformata per summam puritatem videbatur. Ideo incorruptione a Deo donata est. *Ita mortua caro non interiit.* Id & S. Joannes Damascenus confirmat. *Cujus* (inquit) *in partu incolumis virginitas permansit, eadem e vita migrante corpus ita conservatum est, ut non dissolutum, sed ad præstantiorem & diviniorem vitam translatum sit .... Quonam pacto corruptio corpus illud, quo Vita suscepta est, aggredietur? ... Ipsius aspectum mors ipsa pertimuit.* Luc. 2. Orat. 1. de Dormitione B. Mariæ Idem. Orat. 2.

Ad mortem Christiane obeundam nos præparemus. Moriamur mundo, vivamus Deo: Dominetur cordibus nostris Amor Dei; Amor separationis, qui nos a rerum terrenarum amore, a vitiis & cupiditatibus, ab occasionibus peccandi, a sæculo nequam, a nobis ipsis avellat: Amor unionis, qui nos Deo tam arcte conjungat, ut „ Neque mors, neque vita, ne- „ que angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque fu- „ tura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura „ alia; *non* tribulatio, *non* angustia, *non* fames, *non* nuditas, *non* periculum, *non* persecutio, *non* gladius, *non prosperitas & voluptas* possit „ nos separare a caritate Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro. Amore denique languoris ardeat & liquefiat cor nostrum præ desiderio Dei, qui summum bonum nostrum est, finis ultimus & beatitudo nostra. Moriamur morte justorum, de quibus Apostolus ait: *Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo.* Ita fiet ut vita spectetur a nobis ut objectum patientiæ nostræ, mors ut objectum desiderii: Ut patienter vivamus, & delectabiliter moriamur, cupientes dissolvi, & esse cum Christo. *Sunt homines qui cum patientia moriuntur: Sunt autem quidam perfecti, qui cum patientia vivunt. Qui desiderat, sicut dicit* Rom. 8. Coloss. 3. 3. S. August.

Apoſtolus, diſſolvi & eſſe cum Chriſto, non patienter moritur, ſed patienter vivit, & delectabiliter moritur.

II. Tria ſunt quæ in Sanctiſſimæ Virginis Aſſumptione Angeli admirantur; modum quo aſſumpta eſt, gloriam ad quam aſſumpta; munus quod exercet in gloria. 1. Alii Sancti aſſumuntur ad gloriam inchoatam: Virgo Maria aſſumpta eſt ad gloriam conſummatam. 2. Alii Sancti evehuntur ad æqualitatem Angelorum: Virgo Maria exaltata eſt ſuper omnes choros Angelorum. Alii Sancti Mediatores noſtri apud Deum via meræ interceſſionis & ſupplicationis: Maria Mediatrix noſtra eſt via quodammodo auctoritatis, propter interceſſionis majorem potentiam & efficaciam, tametſi auctoritas illa mediationis ejus donum gratiæ ſit, Chriſtique meritis ſit innixa, & mediationi illius ſupremæ ſubordinata. *Quæ eſt iſta quæ aſcendit de deſerto, deliciis affluens, innixa ſuper dilectum ſuum?*

Juſtorum animas beata Dei viſione frui, ſtatim atque e corporibus migraverunt, fides docet contra Millenariorum hæreſim: Verum earum beatitudinem conſummatam non fore, donec redivivis & glorioſis corporibus, quæ ſocia fuerunt & inſtrumenta meritorum, in Reſurrectione generali conjunctæ fuerint, eadem fides docet. „ Hi omnes teſtimonio fidei „ probati, non acceperunt repromiſſionem, Deo pro nobis melius aliquid „ providente, ut non ſine nobis conſummerentur. “ Hinc S. Bernardus: „ Animæ ſanctæ (*inquit*) quas propria Deus inſignivit imagine, te, caro, „ deſiderant: Quas redemit proprio ſanguine, te exſpectant: & ipſarum ſine „ te compleri lætitia, perfici gloria, conſummari beatitudo non poteſt. “ At Virgo Maria aſſumpta eſt ad beatitudinem & gloriam conſummatam Reſurrectionis anticipatæ privilegio, ut Eccleſiæ ſanctæ pietas æſtimat, Liturgicis precibus ab initio ſæculi octavi conſignata. *Recte* (inquit Liturgia vetus Gallicana) *a Chriſto ſuſcepta es in Aſſumptione feliciter, quem pie ſuſcepiſti conceptura per fidem: Et quæ terræ non eras conſcia, non teneret rupes incluſa. Vere diverſis inſulis anima redempta. Cui Apoſtoli ſacrum reddunt obſequium, Angeli cantum, Chriſtus amplexum, nubis vehiculum, Aſſumptio paradiſum, ante choros virginum gloria principatum, per Chriſtum Dominum noſtrum.* Sanctorum corpora ad gloriam immortalem reſurgent ob triplicem rationem: Primo quia fuere membra Chriſti: Secundo quia fuere templa Spiritus Sancti: Tertio, quia fuere divinæ omnipotentiæ organa & inſtrumenta. Reſurrectionem igitur beatiſſimæ Virginis anticipatam eſſe decuit, quia Chriſti membrum nobiliſſimum ac ſanctiſſimum eſt: Quia Templum Spiritus Sancti auguſtiſſimum: Quia omnipotentiæ Patris Æterni glorioſiſſimum organum.

Hebr. 11. 30. 40.

Serm. 3. in Feſto omnium Sanctorum.

I. Sancti omnes membra Chriſti ſunt, quia Eccleſia unum corpus eſt cujus Chriſtus eſt caput. *Vos eſtis corpus Chriſti, & membra de membro.* At beata Virgo longe nobiliori & excellentiori modo Chriſti membrum eſt, utpote quæ illi ederit, ut caput noſtrum eſſet. Chriſtus namque caput eſt omnium hominum, & ſecundum animam, & ſecundum corpus, quia *Reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ.* Caput porro noſtrum non fuiſſet ſecundum corpus, niſi verum corpus noſtris conſubſtantiale in B. Virginis utero ſumpſiſſet. Caro Chriſti eſt caro Mariæ, „ Non ſolum ſpiritu, verum etiam corpore, & mater eſt & „ virgo. Et mater quidem ſpiritu non capitis noſtri, quod eſt ipſe Salvator, „ ex quo magis illa ſpiritaliter nata eſt; ſed plane mater membrorum ejus „ quod nos ſumus; quia cooperata eſt caritate, ut fideles in „ Eccleſia naſcerentur, quæ illius capitis membra ſunt: Corpore vero „ ip-

1. Cor. 12. 27.

Philipp. 3.

S. Aug. lib. de Sancta Virginitate, c. 6.

„ ipsius capitis mater. Oportebat enim caput nostrum propter insigne
„ miraculum secundum carnem nasci de Virgine, quo significaret mem-
„ bra sua de Virgine Ecclesia secundum spiritum nascitura.

II. Beatam Virginem anticipatæ Resurrectionis privilegio donari decuit, non solum quia nobiliori modo quam ceteri Sancti membrum Christi fuit; sed etiam quia excellentiori ratione templum fuit Spiritus Sancti. Sanctorum namque ceterorum corpora templa Sp. Sancti non sunt nisi ratione gratiæ sanctificantis, & caritatis in eorum cordibus per Sp. Sanctum diffusæ; cujus quidem gratiæ ab eorum animis emanatio quædam fit in corpora, quæ Deo consecrantur. At vero plenitudo gratiarum Deiparæ Virgini concessa ex benedicto illius corpore quodam sensu originem sumpsit. Illi enim a Deo collatæ sunt ut Filii ejus mater esset, ut dispositiones ad divinam illam maternitatem, velut ejus appendices. Dei porro mater est ratione corporis.

Christum his verbis B. Virginem compellantem inducit pius Abb. Guerricus. Communicasti mihi quod homo sum: Communicabo tibi quod Deus sum: Nec satis glorificatus videbor mihi, donec tu glorificeris. *S. Bernard.* Congruum ut adesset resurrationi nostræ sexus uterque quorum corruptioni neuter defuisset. S. *Bernard. Ser. 1. in Assump. B. V.* Quantum gratiæ in terris adepta est præ ceteris tantum & in cœlis obtinet gloriæ singularis. *Tertul. lib. de Resurr. carn.*

III. Beatitudinem augustæ Virginis statim ab ejus migratione ex hoc mundo consummatam esse docuit, quia glorisissimum erat divinæ omnipotentiæ organum, siquidem illi ad maximi executionem mysterii, & ad humani generis reparationem quodammodo cooperata est. Unde SS. Patres ipsam *Reparatricem sæculi* appellare non dubitarunt: Christus lacrymis suis, laboribus, passione, sanguine pro peccatis nostris cumulate & superabundanter satisfecit: Sed lacrymas suas, corpus in quo passus est, sanguinem nostræ pretium redemptionis, matri suæ Sanctissimæ Virgini debuit. *Hæccine non resurget toties Dei?* Verba sunt Tertulliani, alia occasione scripta.

IV. Sancti cæteri evehuntur ad Angelicam gloriam: *Erunt sicut Angeli Dei*: Sed beata Virgo assumpta est super omnes choros Angelorum. Gloriæ enimvero mensura, merita sunt: Charitas & gratia meritorum mensura est: Major fuit gratia & caritas Deiparæ Virginis gratia omnium hominum & Angelorum, quia magis ipsam amavit Christus. Illam nempe dilexit ut matrem, Angelos ut ministros. *Gloriæ igitur* Deiparæ Virginis major est gloria omnium Angelorum. Illis igitur comitantibus & triumpho ejus applaudentibus in cœlum assumpta, omnes eorum Ordines pertergressa est, & in solio sublimiori ut cœli Regina collocata. *Cum pertransissem eos, inveni quam diligit anima mea. Tenui eum, nec dimittam.* Merito igitur S. Bernardus ait: „ Nec in terris locus dignior uteri virginalis templo, in quo Filium Dei Maria suscepit: Nec in cœlis regali solio, in quo Mariam hodie Mariæ Filius sublimavit.

Quantum gratiæ in terris adepta est præ ceteris tantum & in cœlis obtinet gloriæ singularis. *Tertul. lib. de Resurr. carn.* Matt. 22. 30. Cant. 3. 4. Serm. 1. in Assumpt. B. V. Mariæ.

V. Denique cum alii Sancti Mediatores nostri sint apud Deum viæ meræ intercessionis & supplicationis: Beatissima Virgo Mediatrix nostra est via quodammodo auctoritatis, quia ejus efficacior intercessio pro majori gratia qua valet apud Deum. Salomonem cogitate, quanto honore ab illo suscepta mater ejus, quantum apud eum potuerit. „ Surrexit Rex in
„ occursum ejus, adoravitque eam, & sedit super thronum suum. Po-
„ situsque est thronus matri Regis, quæ sedit ad dextram ejus: Dixit-
„ que ei: Petitionem unam parvulam ego deprecor a te, ne confun-
„ das faciem meam. Et dixit ei Rex: Pete, Mater mea; neque enim
„ fas est ut avertam faciem tuam.“ Reginam Esther cogitate, quam gratiosa fuerit apud Regem Assuerum sponsum suum, quanta apud illum auctoritate valuerit, ut Judæos ab insidiis Aman, & ab internecione liberaret. Longe major est Deiparæ Virginis apud Deum gratia & auctoritas. Hinc B. Petrus Damiani ipsam ita compellat: „ Accedis ante illud aureum
„ humanæ reconciliationis Altare, non solum rogans, sed imperans;

3. Reg. 2.

Esther. 5. 7. 8. 9.

Serm. 44.

„ Domina, non ancilla. “ Immo Regina cœlorum a Deo inaugurata, quia se ancillam profeſſa eſt cum Dei mater ſalutaretur: & omnibus vitę ſuæ
Luc. 2. diebus gratias agens pro tanto beneficio, animo repetebat quod ſemel ore protulerat apud cognatam ſuam Eliſabeth: *Magnificat anima mea Dominum ... Quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ: Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes, quia fecit mihi magna qui potens eſt.* Deo & nos
Pſal. 72. 24 gratias agamus pro beatæ Virginis gloria; ad Chriſtum Dei & hominum Mediatorem per Mariam mediatricem potentiſſimam confugiamus, nobis ab eo datam, quę *innixa ſuper dilectum ſuum*, miſericordias ejus in æternum cantabit dicens: *Tenuiſti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxiſti me; & cum gloria ſuſcepiſti me.* Illam invocemus, quæ omnibus miſericordię ſinum aperit, ut de plenitudine ejus accipiant univerſi, ca-
Hebr. 2. 1. ptivus redemptionem, æger curationem, triſtis conſolationem, peccator veniam, juſtus gratiam, Angelus lętitiam. Aſcendamus in cœlum cum Maria. *Deponentes omne pondus, & circumſtans nos peccatum*, curramus
Luc. 10. ad gloriam cœleſtem, ad bona ſempiterna, quę promiſit Deus diligentibus ſe, *Optimam partem* eligamus cum *Maria*. Chriſtum cum illa audiamus: Illum apud nos expiciamus ut Martha; pietatis operibus illi miniſtremus: Purgemus oculum mentis fide per dilectionem operante, ut videre aliquando mereamur Deum in Sion. Ne turbemur erga plurima. Nulla de re ſolliciti ſimus, niſi ut Deum colamus, ipſique religioſe & fideliter ſerviamus: *Porro unum eſt neceſſariam*. Suſpiremus ad partem illam optimam, quam plene & perfecte in hac vita conſequi non poſſumus. Aſcenſionum in cœlum gradus diſponamus in cordibus noſtris: Sanctiſſima Virgo Maria ad tantam gloriam aſcendit gradibus fidei, ſpei, caritatis, obedientię, caſtitatis, humilitatis, patientię & mortificationis, orationis, devotionis & fervoris, ſolitudinis, zeli ardentiſſimi pro Dei
Iſai. 30. 21. gloria. Iiſdem gradibus aſcendere ſatagamus & ſtudeamus. *Hæc eſt via, ambulate in ea.*

IN FESTO S. HYACINTHI
Confeſſoris, Ordinis Prædicatorum.

Fili, tu ſemper mecum es, & omnia mea tua ſunt. Luc. xv. 31.

DEi Filius triplicem ſocietatem ſive affinitatem Incarnatione ſua contraxit. 1. Cum Maria Virgine ſanctiſſima, quam Matrem ſuam fecit. 2. Cum Eccleſia, quam ſibi ſponſam elegit. 3. Cum fidelibus, quibus dedit ut membra ſua ſint, fratres, & cohæredes. Triplicis illius affinitatis honorem cum S. Hyacintho Chriſtus communicavit. 1. Scilicet cum ipſe ſit Mariæ Virginis filius, Hyacinthum fecit amicum Mariæ cariſſimum. 2. Cum ipſe ſit Eccleſię ſponſus & fundator, Hyacinthum ejus propagatorem ſtudioſiſſimum fecit. 3. Cum ipſe ſit fidelium omnium caput, Hyacinthum eorum protectorem potentiſſimum conſtituit. Fervor devotionis Hyacinthi erga Deiparam Virginem Mariam, ſanctiſſimę Virgini cariſſimum fecit. Zelus prædicationis Hyacinthi, illum Eccleſiæ propagatorem illuſtriſſimum fecit. Hyacinthi miracula in favorem fidelium, illum potentiſſimum fidelium protectorem eſſe declarant. Hyacinthus Mariæ Virginis Deiparæ cariſſimus in Ordine S. Dominici amicus. Haycinthus Eccleſiæ propagator in Septemtrione potentiſſimus. Hyacinthus miraculorum patrator in gratiam Chriſtianorum ipſum invocantium per totum orbem potentiſſimus.

I. Principes amicorum ſuorum cariſſimis tria communicant. 1. Arca-

na.

na sua. 2. Thesauros. 3. Potentiam. Maria Virgo Sanctissima Hyacinthum sibi devotissimum servum & amicum, fecit 1. Conscium arcanorum suorum. 2. Participem thesauri sui. 3. Participem potentiæ suæ. Conscium illum fecit arcanorum gloriæ suæ: Participem thesauri virginitatis suæ: Participem auctoritatis & gratiæ suæ apud Filium suum Jesum Christum.

Virginis Deiparæ gloria humanam intelligentiam excedit, siquidem super Choros Angelorum exaltata, & a dextris Filii sui sedens, lucem inaccessibilem & ipsa habitare quodam sensu, licet multum dispari, dici possit, ut ait Sanctus Ephrem. *Reliquis supernis Spiritibus glorioſior, ob immensum fulgorem atque splendorem inacceſſa.* Hinc ad ejus conspectum exclamant: *Quæ est ista?* Hoc arcanum cum Hyacintho communicat Maria. Videt ille in fervore contemplationis suæ, in extasi amoris, gloriosæ illius Assumptionis triumphum: Quomodo suscipitur a Patre, a Filio coronatur, a Spiritu Sancto in gloriam introducitur, ab Angelis applaudentibus & jubilantibus comitatur. Optabas olim, Augustine, videre gloriam & magnificentiam Romæ triumphantis: Felicior est sors Hyacinthi quam tua fuisset si optatis potitus esses; siquidem cœlestem Jerusalem, civitatem Dei in gloria sua, in magnificentia sua, in Festis suis & gaudiis contemplatur. S. Paulus in tertium cœlum raptus est: Favor similis Hyacintho conceditur, cum hoc discrimine quod ille vidit gloriam Filii Dei, cujus electus erat Apostolus: Hyacinthus vero gloriam Matris Dei, cujus devotionis Prædicator erat designatus. *Vidit pulchritudinem Paradisi, & Sanctorum qui in cœlo sunt choreas, & modulatissimam hymnorum cantus vocem.* Theodor.

Assitit Regina a dextris tuis.

Beatissima Virgo Maria virginitatis suæ thesaurum cum S. Hyacintho communicat. Excellentissimam illam virtutem illi a Deo obtinuit, quæ Angelis parem effecit. *Angelicam gloriam acquirere majus est, quam habere. Angelum esse felicitatis est, virginem esse virtutis.* Non mirum quod Beata Virgo Hyacinthum Angelum fecerit. Amor enim ejus creaturarum amori similis non est, sed Dei amorem imitatur, qui non supponit, sed infundit bonitatem in rebus; cum hoc discrimine quod Deus per se ipsum & propria potestate id faciat ut supremus omnis boni auctor; Maria vero a Filio suo impetret: Fons ille sit, ipsa aquæductus. Hyacinthum puerum a Sole dilectum olim in florem ab illo conversum Poetæ fabulantur. Hyacinthum Deipara Virgo, quæ est *electa ut Sol*, in florem pulcherrimum convertit, communicando cum illo thesaurum pretiosum virginitatis suæ. Flos ille in Ecclesiæ horto suavissimum odorem effundens nunquam emarcuit. Nec juvenilis ætatis ardor, nec educatio delicata, nec opum abundantia, nec venti tentationum, Hyacinthi virginitatem impediverunt. Ad obitum usque castus permansit instar infantis, ut sententiæ illius ab antiquo Patre prolatæ veritas in illo probaretur: *Virginitas est perseverans infantia.* Quod super aquas incesserit, ac flumina siccis vestigiis trajecerit, castitatis privilegium fuit. Initio mundi *Spiritus Domini ferebatur super aquas.* Quid eo nomine intelligatur, Patres & antiqui Scripturæ interpretes non conveniunt. Multi Spiritum Sanctum, quidam ventum, alii Angelum interpretantur. *Spiritus Domini, id est, Angelus Domini* (ait Hugo Cardinalis.) Super aquas igitur incedere privilegium est angelificatæ carnis, seu virginitatis Angelis cognatæ: Quod tamen nec virginibus omnibus, nec solis concessum est. Dei semitas in aquis esse Propheta cecinit; sed ejus tamen vestigia in hoc elemento percipi sensibus non posse. *Semitæ tuæ in aquis multis, & vestigia tua non cognos-* S. Petrus Chrysol. Psal. 76. 20.

gnoscentur. Hyacinthi vestigia in flumine impressa Deus conservavit admiraculi memoriam sempiternam:

Deipara Virgo S. Hyacinthum auctoritatis & gratiæ suæ apud Chri-
1. Cor. 6. 20. stum Jesum Filium suum participem fecit. Non nostri, sed Christi sumus, quia pretio sanguinis ejus redempti. *Non estis vestri, empti enim estis pretio magno*. Dicere mihi liceat, Salvator optime, te totum esse Hyacinthi: Si quidem a Barbarorum incursibus & profanationibus te redemit & servavit. Cum (inquam) Tartari in urbem Chiovam populabundi irruerent, Hyacinthus dextera manu corpus Christi, altera Beatæ Virginis imaginem accepit, ut Christum & matrem ejus ab eorum sacrilegis
Matt. 2. 13. insultibus liberaret. Interiori gratiæ inspirationi, ut olim S. Joseph Angeli monito obsecutus est dicentis: *Accipe puerum & matrem ejus, & fuge*. Deum ex Ægypto cum populo suo liberatum sacer Textus habet, quia cum populus Israel Deo sacrificare ibi non posset, in illo & cum
2. Reg. 7. 23. illo captivus Deus videbatur; Unde Moyses & gentis, & Dei ejus redemptor prædicatur. *Redemisti gentem, & Deum ejus*. Christus in Eucharistia revera præsens Tartarorum sacrilegiis inhonoratus fuisset: Illum dextera sua velut in Altari vivente fert Hyacinthus, & ferendo sine intermissione adorat. Deiparæ Virginis imaginem sinistro brachio accipit & portat, ne a Barbaris frangatur & conculcetur. Quidni igitur de ipso aliquo sensu dici possit, *Redemisti Deum, & Matrem ejus?* Æneam patrem
Virgil. Senec. lib. de Benef. suum, ac Deos Penates ex Troiæ incendio liberasse, & per medios ignes humeris portasse, Poetæ narrant, & eo nomine religionem ejus ac pietatem maxime commendant, quod & Seneca Philosophus facit. *Tulit Æneas Patrem* (inquit) *per media hostium agmina, tulit illum per ignes: & quid non pietas potest?* Hyacinthus per media Tartatorum agmina sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, & ingentis ponderis imaginem Deiparæ Virginis portat, & ab eorum profanationibus eripit: *Et quid non pietas potest?* Quid vero mirum, si tantæ molis & ponderis imago inter Hyacinthi brachia levis sit, & facile feratur? *Gravia in centro non gravitant* (inquiunt Philosophi.) Brachia castissimi Hyacinthi sunt Mariæ Viginis sanctissimæ centrum; siquidem amicus illius est,
Mat. 24. 28. & servus devotissimus. Agilitas tam admirabilis Hyacinthi nostri ex Christi corpore quod dextera gestat, primitus derivatur. *Ubi fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ*. Christi corpus in Sacramento Eucharis-
S. Ambros. tiæ intellige. *Circa hoc corpus veræ aquilæ sunt, quæ alis circumvolant spiritualibus*. Ne miremini igitur, Auditores, si Hyacinthus sacro illo deposito Eucharistiæ, & imaginis Virginis Deiparæ oneratus tanta celeritate fugiat, iterumque super aquas ambulet: Aquila enim spiritalis, immo Angelus est. Denique sacra illa pignora, corpus scilicet Domini, &
S. Bernard. imago matris ejus, non sunt onera, sed ornamenta. Nam *Gestare hunc, cui servire regnare est, non est onerari, sed ornari*. Levitas Arcam fœderis portasse, & ab ea vicissim fuisse portatos, quia Deus in ea residens eos roborabat, agilesque & alacres efficiebat, tam pie quam ingeniose commentatur Hugo Cardinalis. *Ferebant Arcam, & ab ea vicissim ferebantur*. Hyacinthus dextera manu non Arcam tantum sed Deum Arcæ portat, sinistra imaginem Deiparæ Virginis, quam Ecclesia *Fœderis Arcam* salutat. Hinc tam admirabili agilitate per medios barbarorum cuneos
Apoc. 22. 20. fugit, & super aquas incedit: *Ferebat Arcam, & ab ea ferebatur*.

II. S. Hyacinthus Ecclesiæ propagator egregius in Septentrionalibus plagis. S. Joannes inter fundamenta cœlestis Jerusalem Hyacinthum vidit:

Eun-

Fundamentum undecimum Hyacinthus. Inter fundamenta militantis Ecclesiæ, inter Evangelicos Prædicatores Hyacinthus eminet, cui nihil defuit ut tam sancto ministerio glorioſe fungeretur. Tres præsertim dotes Concionatori Evangelico sunt necessariæ, scientia, zelus, vita exemplaris & sancta. Tres illas dotes in Hyacintho Polonia, imo omnes regiones Septentrionales suspexerunt. In Theologia & Jure Canonico ita eruditus evasit, ut sæculi sui prodigium haberetur. Qua vero methodo usum putas ut scientias acquireret? Quo ordine? Quo studio? Quo fine; S. Bernardi Regulam in studiis secutus est. Dedit enim operam *Ut id prius* sci- S. Bernard.
ret, *quod maturius ad salutem*: *Ut id ardentius*, *quod vehementius ad amorem*. *Ut* denique *non ad inanem gloriam aut curiositatem*, *sed ad ædificationem*. Prophetas, Evangelium, Apostolos, prius legit quam Philosophos: Libros spirituales legit, relictis Oratoribus & Poetis. *Id prius quod maturius ad salutem*. Cum incredibili diligentia & ardore animum ad ea studia adjungit, quæ illum magis ad Deum vehere possunt, & divini flammas amoris in corde ejus accendere. *Id ardentius*, *quod vehementius ad amorem*. Curiositate non ducitur in studiis, non doctus esse cupit ac satagit ut novis opinionibus nomen sibi faciat, ut sectæ alicujus Philosophorum vel Theologorum Auctor sit ac Magister, ut ad Ecclesiasticas Dignitates iter sibi aperiat, sed ut Christi propaget imperium, ut Animarum saluti cooperetur; ut in gelidis Septentrionis plagis ignem illum accendat, quem Christus venit mittere in terram, & quem in omnium cordibus vult ardere. *Non ad inanem gloriam*, *aut curiositatem*, *sed ad ædificationem*. Non se ipsum prædicat, sed *Jesum*, *& hunc crucifixum*. Conciones ejus non delectant solum Auditores ut *carmen musicum*, sed commovent ad prælium contra pravas cupiditates, adversus carnem, mun- Ezech. 33. 32.
dum & diabolum, *Quasi tuba* vocem exaltans. Non ex iis concionatoribus est, qui *Adulterant verbum Dei*, quærentes *voluptatem*, *non prolem*, loqui studentes placentia, prurientes auribus, & ad fabulas conversi. Chri- Isai. 58. 1.
stum in cordibus auditorum formare studet: Sermones ejus flammei sunt: Verbum ejus Verbum æternum imitatur, quod spirat amorem. Scientia 2. Cor. 17.
ejus machina est, per quam structura caritatis ascendit. Luci ac splen- S. Greg. M.
dori scientiæ, zelum addit & ardorem, persuasum habens quod *Lucere tantum*, *vanum*; *ardere tantum*, *parum*; *lucere & ardere*, *perfectum*. Fidei & Evangelii lucem per omnes Septentrionis regiones circumfert, S. Bernard.
caritatis flammas circumquaque diffundit, in Dania, Norvegia, Suecia, Scotia, Moscovia, Tartaria, Lituania, Polonia, Livonia, Russia, Bohemia, Vvalachia, Moldavia, Transylvania. *Lampades ejus lampades ignis atque flammarum*: Vel, ut habet alia Versio, *Alæ ejus alæ ignis atque flammarum*. Constantinopolim usque verbum Dei prædicaturus advolat, in Catanensem provinciam Sinarum muris finitimam discurrit, Christi nomen annuncians. *Alæ ejus alæ ignis atque flammarum*. Illius zelo totus erat angustus orbis. Quam ardens, quam indefessus fuit Hyacinthi zelus in revocandis ad Romanæ Ecclesiæ unitatem, communionem & obedientiam Chioviæ schismaticis, fremente licet ac extrema quæque minante Vvaldomiro Rege. De ipso itaque dicamus, quod de sancto quodam Episcopo S. Bernardus ad Innocentium II. Romanum Pontificem scribens: *Regia indignatio prohibere non potuit Spiritum libertatis accensum adversus carnem & sanguinem*.

Exemplo denique non minus efficaciter Evangelium Christi prædicat Hyacinthus, quam verbo, Dominum Jesum imitatus, qui *cœpit facere*;

ere , & docere : Regulam sibi proponens quam Timotheo suo tradidit
1. Tim. 4. 12. Apostolus : *Exemplum esto fidelium in verbo , in conversatione , in caritate , in fide , in castitate* . Hyacinthi vita , Scripturæ Sacræ commentarius est , Evangelii breviarium ; lectio vivens , animata prædicatio , quæ vitii horrorem , amorem virtutis inspirat . Quam bene illi convenit contra avaros declamare , qui relictis nobilitate & opulentæ familiæ opibus Evangelicam paupertatem in Ordine Mendicante professus est dicens:
S. Ambros. *Micum ergo paupertas Christi patrimonium est* . Quam bene illi convenit contra ambitiosos invehi , qui insignis Ecclesiæ Cracovienſis Canonicatu abdicato , Religiosum habitum induit , Dignitatibus Ecclesiasticis renuncians , quas natalium splendor , amplitudo meritorum , auctoritas avunculi Cracovienſis Episcopi ipsi polliceri videbantur . Senem avunculum in Episcopali ministerio pro viribus juvabat concionando , visitando Diœcesim , doctrina , & exemplis Cleri populique mores reformando , ut de illo jure meriro dici possit , quod de Venerabili Thoma S. Victoris ad muros Parisienses Priore scribit ad Innocentium II. Pontificem Maximum
Epist. 59. Parisiensis Episcopi nomine S. Bernardus : *Episcopi nomen non gerebat , sed exercebat opus ; honore spreto , onus totis viribus supportabat* . Quam bene Christi mortificationem persuadebat Hyacinthus , eam in corpore suo circumferens , quod non modo regulari mensium septem jejunio , & perpetua a carnibus abstinentia macerabat , sed solo pane & aqua sustentabat sextis quibuslibet feriis , nec non Vigiliis Deiparæ Virginis & Apostolorum , singulisque noctibus acerbis flagellis usque ad sanguinis effusionem in servitutem redigebat , se ipsum exhibens hostiam vivam , sanctam , Deo placentem .

III. S. Hyacinthus miraculorum patrator in gratiam Christianorum illum invocantium per totum orbem potentissimus . Nec sanctis omnibus miraculorum donum Deus contulit ; *Non in omnibus Memoriis Martyrum Deus miracula fieri voluit* (inquit S. Augustinus) nec iis quibus contulit , æqualiter dedit . Sunt qui in locis dumtaxat ubi sepulta sunt eorum corpora , aut sacræ Reliquiæ coluntur , miracula faciunt ; alii in Templis aut Altaribus Deo in eorum memoriam dicatis : Alii in Provinciis aut civitatibus quarum sunt singulares patroni . Sanctus vero Hyacinthus per orbem universum succurrit omnibus qui illum invocant in corporis & animæ morbis , in periculis , in angustiis . Brachia ejus armamentarium sunt Ecclesiæ , ubi arma defensionis nostræ , Christus & Maria deposita sunt , Miles quidam Gedeonis vidit in somnis panem qui in castra Madianitarum volvebatur , & descendebat : Cumque perveniſſet ad tabernaculum , percussit illud atque subvertit , & terræ funditus coæ-
Judic. 7. 4. quavit . Quod somnium cum uni ex commilitionibus suis narraret , respondit ille : *Non est hoc aliud nisi gladius Gedeonis : Tradidit enim Dominus in manu ejus Madiam , & omnia castra ejus* . Sacrosanctam Eucharistiam dextera portas , Hyacinthe , panem vivum qui de cœlo descendit : Patrocinium tuum implorāmus in tentationibus . Panis iste gladius erit , quo victoriam adversus nostræ salutis hostes nobis procurabis : *Non est hic aliud nisi gladius Gedeonis* . Imaginem Deiparæ Virginis altera manu gestas : Virginis igitur sanctissimæ intercessione , quæ
Jerem. 8. 22. *Terribilis* est dæmonibus *ut castrorum acies* ordinata , victoriam de tentationibus & infestationibus dæmonum nobis obtinebis . Sed & corporis sanitatem , & morborum curationem gravissimorum nobis impetrabis . *Numquid resina non est in Galaad , aut Medicus non est ibi ?*

Beni-

Benignissimum utique & optimum habemus Medicum S. Hyacinthum, cui non solum ægros curare, sed & mortuos aliquando suscitare a Deo datum est. *Numquid Medici suscitabunt, & confitebuntur tibi?* Medici terreni nec omnis generis morbos, nec sine remediorum naturalium applicatione, phlebotomia, pharmacis, unguentis, nec subito curare possunt. Hyacinthus gravissimas, diuturnas & inveteratas, extremas, desperatas ægritudines sola intercessione sua apud Deum, sine mora curare perfecte potest, quia suæ participem potestatis fecit illum Dominus qui solo verbo, solo imperio, plenam & integram sanitatem quibus vult ægrotis subito restituit. *Introibo in potentias Domini.* Scitote igitur quia *Mirificavit Dominus sanctum suum*: Et quem sui sæculi miraculum fecit, eumdem fecit secutis & futuris sæculis miraculorum toto orbe patratorem in gratiam omnium qui illum invocant. *Fidelis Deus, se ipsum negare non potest.* Fidelis Maria Virgo Veritatis incarnatæ Mater. In ejus promissis fiduciam habere debemus. Promisit porro Hyacintho, quicquid a Christo Jesu peteret illum impetraturum. *Gaude, fili Hyacinthe, quia tuæ a Filio meo exaudiuntur preces, & quicquid petendum duxeris, me interveniente consequeris.* Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum Filium ejus. Advocatam habemus apud Filium Mariam matrem ejus. Advocatum habemus & patronum apud Filium & Matrem S. Hyacinthum utriusque amicum. *Filius ostendit Patri latus & vulnera . . . Mater ostendit Filio pectus & ubera . .* Addiderim Hyacinthum Filio & Matri ostendere linguam & brachia, linguam quæ Filii Evangelium, Matris devotionem zelo tam ardenti prædicavit; brachia quæ sacrosanctam Eucharistiam, & venerandam beatissimę Virginis imaginem a Barbarorum injuriis, insultibus & sacrilegiis liberarunt.

Pf. 87. 11. — Pf. 70. 16. — Pf. 4. 4. — 2. Tim. 2. 13. — S. Bernard.

Verum ut exaudiri a Deo mereamur S. Hyacinthi intercessione, coram divina ejus Majestate sistere nos debemus, ut Mardochæus olim coram Assuero Rege, fulgentes *vestibus Hyacinthinis*; id est, S. Hyacinthi virtutes imitari, castitatem, orationis assiduitatem, mortificationem, mundi contemptum, devotionem erga Deipatam Virginem, zelum pro animarum salute. Christianus quilibet sanctis exemplis Evangelium prædicare tenetur, proximos suos ædificare, Septentrionales animas, frigida corda ad Dei amorem excitare. Nemo enim sibi solummodo vivit. *Unicuique Deus mandavit de proximo suo*, quem sicut se ipsum diligere, & ad Deum diligendum pro viribus ducere & excitare sanctis exemplis & vita secundum Evangelium instituta debet. Igitur, Auditores, *Quæcumque vera, quæcumque pudica, quæcumque justa, quæcumque sancta, quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus disciplinæ, hæc cogitate.* Quæ didicistis, & accepistis, & audistis de Sancto Hyacintho, hæc agite, & Deus pacis erit vobiscum.

Esther. 8. 15. — Eccles. 17. 12. — Philipp. 4. 8.

IN FESTO S. LUDOVICI REGIS, ET CONFESSORIS.

Similis illi non fuit ante eum Rex, neque post eum surrexit similis illi.
iv. Reg. 23. 25.

QUod de Josia dictum est *IV. Regum* Cap. XXIII. S. Ludovico Regi optimo jure applicari potest. Ante Josiam nullus fuit Rex Juda aut Israel similis illi, *Qui reverteretur ad Deum in toto corde suo, & in tota anima sua, & in universa virtute, juxta omnem legem Mosi;*

ſi; neque poſt eum ſurrexit ſimilis illi. Ante S. Ludovicum non fuit ſimi-
Eccl. 45. 3. lis Rex Francorum in pietate, juſtitia, magnanimitate Chriſtiana, Dei & Eccleſiæ amore, nec poſt eum ſurrexit ſimilis illi. Joſias *tulit abominationes impietatis*, S. Ludovicus blaſphemias, duella, uſuras, ludos aleatorios, ſpectacula eradicavit, Albigenſium hæreſim exterminavit. De Joſia ſcriptum eſt: *Gubernavit ad Dominum cor ipſius*. S. Ludovicus ſecundum Legem Dei, magis quam ſecundum humanæ politicæ regulas Regnum ſuum moderatus eſt: Et ſive de legibus ferendis, ſive de gerendo bello, ſive de ſancienda pace ageretur, ſive de jure ſubditis ſuis reddendo, cor & voluntatem Dei ceu normam omnium motuum actionumque ſuarum conſulebat. *Joſias in diebus peccatorum corroboravit pietatem*. S. Ludovicus in Regia familia & Aula ſua, in omnibus Regni ordinibus, in univerſo Regno pietatem pro viribus promovit, & legibus, monitis, exemplis ſanctiſſimis roboravit. Similis non fuit ante S. Ludovicum Rex, nec poſt eum ſurrexit ſimilis in Regni interioris ordinatione, in Regni inferioris adminiſtratione, in Regni ſuperioris protectione. Regnum interius, Anima ipſius & corpus erat, in quo paſſiones ordinandæ & coercendæ. Regnum exterius Gallia, in qua populus regendus & defendendus. Regnum ſuperius Eccleſia, quæ adjuvanda & protegenda Regia auctoritate. 1. Nemo Regum ſimilis fuit S. Ludovico in Regni interioris, id eſt, paſſionum ſuarum ordinatione & coercitione. 2. Nemo Regum ſimilis S. Ludovico in Regni inferioris, id eſt, Francorum juſto regimine. 3. Nemo Regum S. Ludovico ſimilis in Regni ſuperioris, id eſt, Eccleſiæ protectione.

I. Reunum quod intra hominem eſt bene regitur, cum omnia bene ſunt in eo ordinata, cum ſcilicet corpus animæ, appetitus inferior rationi, anima Deo, ratio divinæ legi ſubdita eſt; cum animi cupiditates ſeu paſſiones coercentur, ac refrenantur, ne regnet peccatum in mortali noſtro corpore; & in id omnia ſtudia omneſque conatus incumbunt, ut Regnum Dei ſit intra nos, & nobis dominetur Chriſtus Jeſus Rex & Salvator noſter. Hæc prima fuit & præcipua S. Ludovici cura.

Plura in Principibus inveniri ſolent gratiæ impedimenta: intus paſſiones eo vehementiores, quo impunitæ; exterius mundi & aulæ aura peſtilens: Intus falſæ ideæ humanæ celſitudinis & independentiæ; exterius adulatorum circumſtantium turba; paucitas Prophetarum qui dicere illis audeant,
S. Aug. *Non licet*. Hinc divitiæ *ſatellites voluptatis*. Hinc poteſtas, gloria, dominatio, irritamenta ſuperbiæ. Hinc voluptates & deliciæ ſponte ſe ingerentes, & Regiæ Majeſtatis velut inſeparabiles comites. Ideo Tertullianus ſcite ſcripſit: *Cæſares credidiſſent ſuper Chriſto, ſi aut Cæſares non eſſent ſæculo neceſſarii, aut ſi Chriſtiani potuiſſent eſſe Cæſares*. S. Ludovicus paſſiones ſuas ordinavit, divinæque Legis & gratiæ imperio perfecte ſubjecit. Dominandi libidinem humilitate; naturæ propenſionem ad voluptates ac delicias pœnitentia & mortificatione, divitiarum amorem earum contemptu & profuſione in pietatis opera & in pauperes moderatus eſt, coercuit, extinxit. Probationes ſubminiſtrat Vitæ ejus Hiſtoria. Vere de S. Ludovico dici poteſt; *Tu Domine Rex, ſicut An-*
2. Reg. 19. 27. *gelus Dei es*. Humilitas S. Ludovici in titulis, in habitu, in converſatione cum pauperibus eluxit. Ludovici Piſſiacenſis nomine magis gloriabatur, quam Francorum Regis, quod Piſſiaci ſacro baptiſmate renatus eſſet; pluris faciens Chriſtiani characterem ac nomen, quam Regiæ dignitatis celſitudinem; glorioſius exiſtimans eſſe Chriſti ſervum, Dei filium, quam florentiſſimi Regni Dominum. Vulgari veſte ut,

batur

batur, ut luxum, fastum, delicias exemplo suo ex Aula eliminaret. *Qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt*, Regum qui mundi leges ac mores sequuntur, non in domo Ludovici, qui Christi humilitatem profitetur. Christianæ justitiæ & sanctitatis indumentum magnificis, auroque & gemmis contextis & radiantibus vestibus præponit, ut vere dicere possit: *Justitia indutus sum, & indui me sicut diademate, judicio meo*. Flexis genibus pauperibus ministrat, ad Leprosi pedes procumbit, Confessario suo summa animi demissione obedit, militum in Damiatæ obsidione occisorum corpora tabo fluentia propriis manibus sepeliebat. *Humiliavit semetipsum, factus obediens*. Quis enim hominum Regem potentissimum humiliare potuisset? Solus Deus Reges magnos humiliare potest, & hanc ab illis vel invitis extorquere confessionem: *Justum est subditum esse Deo*. At sponte coram Deo & hominibus se humiliat Ludovicus, de Regia nihil remittens magnanimitate. *Incurvati sunt colles mundi ab itineribus æternitatis ejus*. Filium Dei a cœlis de sede magnitudinis suæ, ut homines salvos faceret, descendisse; habitu inventum ut hominem, assimilatum per omnia hominibus, excepto peccato, considerans S. Ludovicus, sub Dei Majestate se incurvat & humiliat. *Incurvati sunt colles mundi*. Gloriosam humilitatem si aliqui contemnant insipientes, heroico dicet animo quod olim David superbæ Michol respondit illum irridenti quod nudo capite, Ephod lineo accinctus, & tripudians Arcam Domini comitatus esset: „ Ante Dominum qui elegit me, & præcepit „ ut essem dux super populum Domini in Israel, vilior fiam plus quam „ factus sum, & ero humilis in oculis meis; & glorioſior apparebo. *Cum* „ *eodem Davide dicet*: Domine, non est exaltatum cor meum, neque „ elati sunt oculi mei: neque ambulavi in magnis, neque in mirabili„ bus super me. Mirum est, *ait S. Gregorius Magnus*, cum in cordibus „ sublimium regnat humilitas morum. Potentes quippe cum humiliter „ sapiunt, culmen extraneæ quasi virtutis attingunt. Hac virtute Domi„ num quantocyus placant, quia illud ei sacrificium offerunt, quod Po„ tentes vix invenire possunt. „ S. Ludovici humilitas cum incredibili magnanimitate conjuncta, quæ Saracenis ipsis admirationi fuit, cum ab ipsis captivus in Palæstina cum exercitu suo detineretur.

Job. 29. 14.

1. Machab. 3. 10.

Habac. 3. 6.

2. Reg. 6. 21.

Ps. 130. 1.

S. Ludovicus naturæ propensionem ad delicias & voluptates pœnitentia & Christiana mortificatione coercet ac refrænat. Jejunia, cilicii asperitatem, humiliationes, vigilias & longas in oratione prostrationes, innocentis corporis flagellationem & disciplinam, continentiam ab omnibus voluptatibus, cogitate. Ita castigat corpus suum, & in servitutem redigit. Nulla major illi voluptas, quam fastidium totius voluptatis, quam sæculi totius contemptus. Amaræ sunt illi mundi deliciæ, qui fide, spe, caritate, oratione assidua & ferventi Deo conjunctus, gustat quam suavis est Dominus. Quas possidet opes & Regios thesauros non ostentat, ut olim Ezechias, sed contemnit, & in opera caritatis profundit, in pauperum sustentationem, Xenodochiorum fundationem, Ecclesiarum erectionem, Monasteriorum extructionem & dotationem. *Beatus dives qui inventus est sine macula, qui post aurum non abiit, nec spe-* Eccli. 31. 8.
ravit in pecunia & thesauris. Qui est hic, & laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita sua. Qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit. Ideo stabilita sunt bona illius in Domino, & eleemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia sanctorum. Heroica illa Christianæ humilitatis, mortificationis, & caritatis exercitia Sanctum

Re-

Regem admirabili quodam modo Martyrem conſecrarunt. *Quid enim*
S. Bernard. *mirabilius? Quod Martyrium gravius, quam eſurire inter epulas, algere inter divitias quas oſtendit mundus, quas offert Malignus, quas deſiderat noſter iſte appetitus?*

II. Nemo Regum S. Ludovico ſimilis in Regni inferioris ſive ſubditorum populorum juſto regimine, nemo prudentior, nemo juſtior, nemo clementior. Nec Carolo fratri Andegaviæ Comiti, nec Regni Proceribus aliquid uſquam contra juſtitiam permittere voluit. Proprias injurias facile condonabat, Dei injurias ſevere vindicabat. Blaſphemias, duella, uſuras, ludos aleatorios Edictis ſuis prohibuit & a Regno eliminavit. Conſuetudines iniquas & pravas, quantumcumque longævas, ſi commode poterant, aboleri, & exactiones indebitas amoveri jubebat: Præpoſituras ſuas aliquo pecuniæ vel redituum detrimento committi maluit bonis & fide dignis perſonis, quam vendi cum augmento ſuo vel lucro; nullum emolumentum ſuum aut lucrum reputans cum detrimento juſtitiæ vel populi nocumento, ut Vitæ ejus Hiſtoria teſtatur. Miſericordia & clementia, ad quam erat propenſiſſimus, juſtitiæ rigorem temperabat, gravioribus criminibus exceptis, in quibus nullus ipſi gra-
Prov. 28. 20. tiæ & remiſſioni locus videbatur, ut ſacri illius oraculi veritatem in ſui Regni adminiſtratione oſtenderet. *Miſericordia & veritas cuſtodiunt Regem, & roboratur clementia thronus ejus.* Coram ipſo erubeſcebant improbi, illumque judicem verebantur. *Rex qui ſedet in ſolio judicii*
Prov. 20. 8. *intuitu ſuo diſſipat omne malum.* Cauſas pauperum bis in hebdomada audiebat, juſque ipſis reddebat abſque perſonarum acceptione, ſacri illius oraculi memor. *Beati qui cuſtodiunt judicium, & faciunt juſtitiam in omni tempore.* Pietati & clementiæ modum adhibebat incomparabi-
Pſ. 105. 3. lis ejus prudentia, ne remiſſionum & gratiarum facilitate ac ſpe impunitatis crimina graſſarentur. Domeſticorum & familiarium crimina ſeverius puniebat quam extrancorum, certum ad perſpectum habens, quod *Enervato vigore juſtitiæ, ſtatus evertitur diſciplinæ. Inordinata pie-*
B. Petrus Damian. *tas nutrit impietatem, & timida manus Medici vulnus auget ægroti.*

In bellis quę gerere adverſus Chriſtianos aliquos Principes rerum neceſſitas, & juſta Regni, vel fœderatorum ſuorum defenſio compulerunt, in quibus fortitudinis & magnanimitatis Heroicæ ſpecimen dedit, divinæ prope moderationis præbuit exemplum, victis pacem æquis conditionibus concedens, Harſacidarum Regem Vetulum de Montanis, qui miſſis ad eum interficiendum hominibus, mutato divinitus animo impium & crudele mandatum retractaverat, non modo pace donavit, ſed amicitiæ teſtimoniis proſecutus eſt. Omnes denique victorias & proſperos eventus Deo tribuit, ſe tunc maxime Chriſti pietate victum oſtendens, cum
S. Petr. Damiani Ep. ad Henricum II. Imp. hoſtium victor erat. *In hoc eſt perfecta victoria, ſi is cui victoria Chriſto donante tribuitur, a ſola Chriſti pietate vincatur.*

III. Nemo regum S. Ludovico ſimilis fuit in Eccleſiæ protectione. Sacræ expeditiones pro Eccleſiæ finibus propagandis ſuſceptæ; miſſa ad Magnum Cham & Principem Tartarorum Legatio ut eos Chriſtiana fide a paucis annis imburos & baptiſmo initiatos in vera Religione confirmaret, atque ad Romanæ Eccleſiæ omnium Eccleſiarum Matris, eique præſidentis Jeſu Chriſti Vicarii reverentiam & obedientiam adduceret. Labores in bello ſacro exantlati, captivitas æquo animo tolerata, morbi graviſſimi, mors quam in extrema expeditione paſſus eſt peſtilentia

cor-

correptus; Leges pro Ecclesiæ bono latæ, illius pro Ecclesiæ promovendis utilitatibus zelum testantur, " Et nunc Reges intelligite, erudimini „ qui judicatis terram. Servite Domino in timore, & exultate ei cum „ tremore... Quomodo Reges serviunt Domino in timore, nisi ea quæ „ contra Domini jussa fiunt religiosa severitate prohibendo atque plectendo? Aliter enim servit qua homo est, aliter qua Rex est. Qua homo „ est, ei servit vivendo fideliter qua Rex est, servit Leges justa præcipientes & contraria prohibentes convenienti vigore sanciendo. In hoc itaque „ Domino serviunt Reges in quantum sunt Reges, cum ea faciunt ad „ serviendum illi, quæ non possunt facere nisi Reges.„

Luc. 2. 10. 23.

S. August. Epist. ad Bonifac. Comit.

Lugdunum adiit S. Ludovicus, ut Innocentium II. qui Generale Concilium in ea Urbe contra Fredericum II. Imperatorem, & pro aliis Ecclesiæ negotiis celebraverat, veneraretur, & cum ejus Sanctitate de sanctæ Matris Ecclesiæ rebus, & urgentibus necessitatibus conferret. Cum autem Regni sui Prælatos Romam a Gregorio IX. ad Concilium vocatos, a Frederici filio captos in itinere, & in carcere detentos audivisset, rogavit primum Imperatorem ut eos libertate donaret: Tum moras nectentem gravissimis literis, & Christianam magnanimitatem Regis Ecclesiæ devotissimi spirantibus ad eos dimittendos compulit. „ Prælatos, inquit, „ Regni nostri ad Sedem Apostolicam accedentes, cui tam ex fide, quam „ ex obedientia tenebantur, nec ejus poterant recusare mandata, in Ma„ ri, quod moleste ferimus, capi fecistis, & ipsos sub gravi custodia de„ tinetis .... Decet Altitudinem nostram dictos Prælatos Regni nostri „ debitæ restituere libertati. Provideat igitur Imperialis providentia, & „ ponat in statera judicii quæ mandamus, ne velit trahere locum a po„ tentia vel voluntate. Nam Regnum Franciæ non est adeo debilitatum, „ quod se permittat vestris calcaribus perurgeri. „

Gesta S. Ludovici, a Guillelmo de Nangiaco scripta.

Philippo filio suo Ecclesiæ protectionem, devotionem ac filialem reverentiam & obedientiam Sedi Apostolicæ & Romano Pontifici, supremis Mandatis commendavit. Modestissimæ ac religiosissimo Principe dignæ responsionis a Philippo Augusto datæ cuidam ex Consiliariis suis, admonenti jura ipsius ab Ecclesiasticis viris usurpari, multa damna ejus Majestati inferri, mirum esse quod ita toleraret, filium suum memorem esse jussit S. Ludovicus: *Quando* (inquit) *cogito beneficia quæ mihi Dominus contulit, melius volo pati, quam inter me & Ecclesiam scandalum suscitare.*

Ecclesiasticam Disciplinam & pacem auctoritate sua semper munivit ac promovit. Ad Ecclesiastica beneficia summo delectu, & de Virorum Religiosorum consilio nominabat Clericos Litteratos & pios, nullum aliud beneficium possidentes; ne sacris Canonibus fieret injuria; & ambitio cupiditasque foverentur. Animo enim penitus inditam habebat præclaram illam S. Isidori sententiam: *Principes sæculi, intra Ecclesiam potestatis adeptæ culmina tenent, ut per eamdem potestatem Disciplinam Ecclesiasticam muniant .... Sæpe per Regnum terrenum Regnum cœleste proficit... Cognoscant Principes sęculi Deo debere se reddere rationem pro Ecclesia sua quam a Christo tuendam suscipiunt. Nam sive augeatur pax & Disciplina Ecclesię per fideles Principes, sive solvatur; ille ab eis rationem exiget, qui eorum potestati suam Ecclesiam credidit.*

S. Isid. Lib. de Summo Bono.

Sancti Regis exemplis nos conformemus, Auditores, cupiditatibus nostris dominemur, illas ordinemus & subjiciamus Dei legi & gratiæ, ne peccatum nobis dominetur. S. Ludovici humilitatem imitemur.

Si Rex maximus & potentissimus adeo se humiliavit, ut Regnum sublimius, cœleste, & æternum consequeretur, ad quod sine humilitate non pervenitur, aliquamne excusationem afferre possunt cujusvis ordinis & conditionis Christiani, Principes, subditi, nobiles, plebeii, quo minus sanctam humilitatem exerceant? Humiliamini igitur sub potenti manu Dei: Humiliamini de vobismet ipsis modeste sentiendo: Omnium postremos & indignissimos peccatores coram Deo vos existimantes. Non tantum verbis, sed habitu & conversatione Christianam humilitatem
1. Timoth. 6. 17. 18. demonstrate. A S. Ludovico discant divites & potentes, „ Non sublime „ sapere, nec sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo, bene age„ re, divites fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare, the„ saurisare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram
2. Corin. 7. 31. „ vitam. *Discant* uti hoc mundo, tanquam non utantur. Præterit enim fi„ gura hujus mundi. „ A S. Ludovico discant homines qui voluptatum magis sunt amatores quam Dei, *Carnis curam non facere in desideriis, mor*Rom. 13. 14. *tificare membra sua*, orationibus assiduis, jejunis, continentia corpus suum Deo consecrare, pœnitentia expiare peccata sua. Rex innocens asteram pœnitentiam egit toto vitæ tuæ tempore: Et nos omnium notarum peccatores pœnitentiam agere recusabimus? Discant Patres familias a S. Ludovico sanctam filiorum educationem. Discant Magistratus rectam administrationem justitiæ absque negligentia, absque personarum acceptione. Discant quicumque aliis præsunt, officio consulendi præesse, propter eorum, quos regunt, salutem; non libidine dominandi. Si non mo-
Sap. 6. 2. &c. vet eos S. Ludovici exemplum, terreat saltem Dei judicium. „ Audite „ ergo Reges & intelligite, discite Judices finium terræ. Præbete aures „ vos qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum; „ quoniam data est Domine potestas vobis, & virtus ab Altissimo, qui in„ terrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur: quoniam cum essetis „ Ministri regni illius, non recte judicastis: nec custodistis Legem justitiæ, „ neque secundum voluntatem Dei ambulastis. Horrende & cito apparebit „ vobis: Quoniam judicium durissimum his, qui præsunt, fiet. Exiguo e„ nim conceditur misericordia: Potentes autem potenter tormenta patien„ tur. Non enim subtrahet personam cujusquam Deus, nec verebitur ma„ gnitudinem cujusquam: Quoniam pusillum & magnum ipse fecit, & æ„ qualiter cura est illi de omnibus. Fortioribus autem fortior instat cruciatio."
Tit. 2. 12. Discant omnes a S. Ludovico „diligere justitiam, odisse iniquitatem, discant *sobrie, pie, juste, vivere in hoc sæculo expectantes beatam spem, & adventum gloriæ Magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi*. Discant omnes Ecclesiam revereri & amare, Prælatos & viros Ecclesiasticos venerari, tueri Ecclesiam, si potentes in terra sint; sin minus, pro ejus protectoribus, &
Tertull. Apolog. c. 30. maxime pro Rege Christianissimo Deum orare, ut det illi *vitam prolixam, imperium securum, domum tutam, exercitus fortes, Senatum fidelem, populum probum, orbem quietum, & quæcunque hominis & Cæsaris vota sunt,*

IN FESTO NATIVITATIS BEATÆ MARIÆ VIRGINIS

Liber generationis Jesu Christi... Jacob genuit Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, qui vocatur Christus. Matth. 1

DEus *scientiarum Dominus*, qui librum æternum habet, in quo sunt conscripti quos ad vitam æternam prædestinavit; alios edidit ad ex-

extra libros admirabiles, scilicet mundum, Scripturam Sacram Veteris & Novi Testamenti, & Virginem Mariam. Liber æternus est ipsa Dei notitia, quæ dicitur *Liber vitæ*: De quo Christus Discipulos suos alloquens; *Gaudete*, inquit, *quia nomina vestra scripta sunt in cælis*, Et Apocalpysis 3. Dominus ait Joanni: *Quis vicerit sic, vestietur vestimentis albis, & non delebo nomen ejus de libro vitæ*. In hujus libri capite Christi nomen scriptum est, omnium prædestinatorum primi, primogeniti in multis fratribus. Secundum hunc scriptum in illo est Mariæ nomen; *De qua natus est Jesus qui vocatur Christus*. Unde ipsi hæc Sapientiæ verba accommodat Ecclesia: „ Dominus possedit me in initio viarum suarum, ante- Proverb. 8.
„ quam quidquam faceret a principio. Ab æterno ordinata sum, & ex an- 22. 23. 24.
„ tiquis antequam terra fieret. Nondum erant abyssi, & ego jam conce-
„ pta eram: nec dum fontes aquarum eruperant, necdum montes gravi
„ mole constiterant: ante colles ego parturiebar. „ Mundum velut librum grandem in tempore Deus edidit, in quo omnipotentiæ suæ, sapientiæ, aliarumque divinarum perfectionum descripsit characteres, qui ad ejus cognitionem homines perducunt. *Invisibilia enim ipsius, a creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta, conspiciuntur: sempiterna quoque ejus virtus & divinitas: ita ut sint inexcusabiles*. Librum alterum edidit Deus, Scripturam Sacram Veteris Novique Testamenti in quo Mysteria sua, ac mandata, omnemque veritatem ad sanctificationem & salutem hominum necessariam, Spiritu Sancto suo inspirante ac dictante per sanctos homines descripsit; Librum sanctum, Librum legis Domini, librum fœderis, librum mandatorum Dei. Tertium denique Librum edidit, Virginem Mariam. *Liber generationis Jesu Christi*. Quo Isai. 8. 13.
de libro Dominus ait: *Sume tibi librum grandem, & scribe in eo stylo hominis*. Septuaginta Interpretum Versio habet: *Sume tibi segmentum chartæ novæ & magnæ*. Libri nomine *maternus* Mariæ Virginis *uterus indicatur*, S. Ephiphanio interprete. Charta nova & magna vocatur: *Nova*, *ob recentem inviolatumque castitatis in Virgine florem*. Magna, ob S. Epiphan. Hæres. 30. num. 31.
gratiæ plenitudinem, ac Matris Dei dignitatem. *Magna quippe coram Deo pariter & hominibus Maria Virgo extitit. Quis enim non eam magnam prædicet, quæ illum, qui capi nullo modo potest, ceperit? Ergo magnum illud volumen est ac recens. Magnum, ob miraculum; recens, quia Virgo fuit*. Liber ab æterno in Dei mente conceptus, longo sæculorum tractu elaboratus: *Negotium sæculorum* (ait S. Bernardus.)

Eo in libro Verbum æternum, Dei Filius, ut ab hominibus videri posset, eisque scientiam salutis dare; *Digito Dei vivi*, Spiritus Sancti operatione scriptum est. *Ecce Virgo concipiet & pariet Filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel*. Scriptum est stylo hominis, quia *In similitudinem* Apocal. 5. 1.
hominum factus, & habitu inventus ut homo. Maria Virgo liber est scriptus *intus & foris*; quia Verbum æternum & mente & corpore concepit. Immo felicius mente quam corpore. Nam *Materna propinquitas* S. Aug lib. de S. Virgin. c. 3. Apocal. 5. Hom. 3.
nihil Mariæ profuisset, nisi felicius Christum corde quam carne gestasset. Liber clausus perpetuæ virginitatis sigillo, quem nemo potuit aperire, nisi *Leo de tribu Juda, radix David*. Liber ex quo Sanctissima Trinitas cognoscitur. Unde sic Virginem Sanctissimam compellat S. Gregorius Næocesariensis: *Tu in summis spiritalis Regiæ axibus lucis splendore coruscas, ubi æternus clarificatus Pater, cujus nacta es obumbrantem virtutem; adoratur Filius, quem carne peperisti; laudum canticis celebratur Spiritus Sanctus, qui Magni Regis ortum tuo in utero operatus est. Tu*

e qua natus est Jesus.

opera, & gratia plena, Trinitas sancta & consubstantialis in mundo cognoscitur. Liber est per quem Jesus Christus innotuit, in quo reconditi sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei. *Novus liber, in quo inenarrabili modo Deus Verbum citra omnem manus operam inscriptus est.* Liber est per quem Evangelistæ, Lucas præsertim & Joannes Mysteria plurima didicerunt. Liber est præclaris figuris ornatus & illuminatus. *a* Paradisus terrestris, *b* Rubus ardens, *c* Vellus Gedeonis, *d* Arca fœderis, *e* Templum Salomonis, *f* Nubes levis, Sara, Rebecca, Rachel, Debbora, mulier sapiens de Abela, Judith, Esther, egregię Beatæ Virginis Mariæ figuræ. *Hæc spiritalis secundi Adami Paradisus .... Animatus naturæ rubus, quem divini partus ignis non combussit ... Vere levis illa nubes, quæ super Cherubim sedentem in corpore suo gestavit. Vellus mundissimum cœlesti pluvia madens, ex quo Pastor ovem induit ..... Arca, non quæ Legem portaverit, sed quæ Legislatorem pepererit.*

S. Joann. Damas. Orat. 1. de B. Mariæ Dormit.
a Genes. 2.
b Exod. 3.
c Judic. 6.
d Exod. 25. & 26. Deuteron. 10.
e 3. Reg. 6.
f Isai. 19. 1.

S. Proclus Hom. habita Constantinopoli ante Conc. Ephes. & Orat. 5.

Liber est Beata Virgo, in quo virtutum omnium characteres sunt expressi, fidei, spei, caritatis, virginitatis, humilitatis, obedientiæ, patientiæ, modestiæ. *Talis fuit Maria, ut ejus unius vita omnium sit disciplina. Si igitur auctor non displicet, opus probemus, ut quæcumque sibi ejus exoptat præmium, imitetur exemplum. Quantæ in una Virgine species virtutum emicant? Secretum verecundiæ, vexillum fidei, devotionis obsequium .... Sic omnia implebat virtutis officia, ut non tam disceret, quam doceret.* Verus Deoque maxime gratus Beatæ Virginis cultus, ejus imitatio. Sancta nascitur: Nos peccatores nati sumus; sed in Christo renati per Baptismum, *eodem Spiritu replente fontem, qui replevit & Virginem*, fideles esse debuimus gratiæ, acceptam in Baptismo sanctitatem summo studio custodire. Quis nostrum id fecit? Quis est hic, & laudabimus eum? Unum nobis superest pœnitentiæ refugium, ut sanctitatem & gratiam amissam recuperemus. Pœnitentes igitur confugiamus ad Christum per Mariam, quam nobis Mediatricem apud se potentissimam dedit. Mariam veneremur, quia *Sic est voluntas ejus qui totum nos habere voluit per Mariam.* „ Hæc, inquam, voluntas ejus est, sed pro „ nobis. In omnibus siquidem & per omnia providens miseris, trepida„ tionem nostram solatur, fidem excitat, spem roborat, diffidentiam „ abigit, erigit pusillanimitatem. Ad Patrem verebaris accedere, solo „ auditu territus, ad solia fugiebas: Jesum tibi dedit Mediatorem. Quid „ non apud talem Patrem talis Filius obtineat? Exaudietur utique pro „ reverentia sua; Pater enim diligit Filium. An vero trepidas & ad „ ipsum? Frater tuus est & caro tua, tentatus per omnia absque pec„ cato, ut misericors fieret. Hunc tibi fratrem Maria dedit. Sed forsitan & in ipso Majestatem vereare divinam, quod licet factus sit „ homo, manserit tamen Deus. Advocatum habere vis & ad ipsum? „ Ad Mariam recurre. Pura siquidem humanitas in Maria, non modo „ pura ab omni contaminatione, sed & pura singularitate naturæ. Nec „ dubius dixerim, exaudietur & ipsa pro reverentia sua. Exaudiet uti„ que Matrem Filius, & exaudiet Filium Pater. Hæc peccatorum sca„ la, hęc mea maxima fiducia est, hæc tota ratio spei meæ. *Invenisti*, „ ait Angelus, *gratiam apud Deum*. Semper inveniet gratiam, & sola „ est gratia qua egemus, sola gratia qua salvamur. Quid nos alia con„ cupiscimus? Quæramus gratiam, & per Mariam quæramus, quia „ quod quærit invenit, & frustrari non potest.

S. Leo M.

S. Bernard.

Luc. 1.

IN

IN EODEM FESTO.

Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa, ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata? Cantic. vj. 7.

IN tenebris, quas peccatum invexerat, sedebat humanum genus, ante ortum Christi Solis justitiæ. Quale igitur gaudium hominibus esse poterat? Verum cum advenit plenitudo temporis quo Deus Filium suum ad illuminationem & redemptionem hominum missurus erat, Mariam Virginem præmisit velut auroram Soli. Hinc ejus ortus gaudium universo mundo nuntiavit, ut gratulabunda canit Ecclesia. Progreditur ex Annæ matris utero, cujus nomen gratiam significat in mundum tenebris ignorantiæ & peccati circumfusum. Progreditur ex Regia & Sacerdotali stirpe, sanctitate & gratia illustrior quam nobilitate. Progreditur de terra nihil terrenæ habens corruptelæ, nihil de contagione peccati. *Quæ est ista quæ progreditur?* Non est illi similis nata in mundo inter mulieres. Progreditur ut *Aurora consurgens*, veri Solis ortum prænuntiat. Ab ea initium ducit dies salutis, dies propitiationis, *Dies quem fecit Dominus*. Sol justitiæ de Maria processurus, ortum suum matutina quadam irradiatione præveniens, in eam lucis suæ radios copiose transfudit, quibus potestates tenebrarum, quas Eva induxerat, in fugam convertit, & desideratum cunctis gentibus Solem mundo invexit. *Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens?* Aurora vocata est quasi roris hora; Mariæ Virginis nativitas brevi Dei Filium roris instar e cælo descensurum prænuntiat. *Rorate cæli desuper, & nubes pluant justum.* Isai. 45. 8.

Maria Virgo jam a sua nativitate *pulchra ut Luna*. Ceteris post Solem fulgentior sideribus, & transfuso in se solari lumine noctem nostram illuminans. Qui enim vias ejus consectatus fuerit, non ambulabit in tenebris; sed lumen vitæ inveniet. Imo Luna pulchrior Maria: Nam in Luna maculæ sunt, nullæ in Sanctissima Virgine. *Tota pulchra es, & macula non est in te*. Luna crescit, decrescit, deficit. In Maria nulla est vicissitudinis obumbratio. Crescit quidem gratia & meritis; sed tamen plena est & perfecta, nusquam obscuratur aut deficit. *Et sicut Luna perfecta in æternum.* S. Bernard. in Ser. Panegyrico B. Virg. Cant. 4. 7. Psal. 88. 38.

Maria Virgo in sua nativitate *electa ut sol*, quia Soli justitiæ per gratiarum & donorum copiam adeo similis, ut quasi sol alter videatur. Christus scilicet Dei Virginisque Filius *electus* est *ex millibus* virorum: Maria electa ex millibus fœminarum. Ille electus ex omnibus quæ sunt: Illa electa ex omnibus quæ per illum sunt. Sol a Deo conditus & luce prius in aere diffusa ornatus est ut mundum illuminaret universum: Maria luce ac splendore gratiæ & virtutum in ceteris Sanctis promicantium a Deo donata est, ut omnes Christianos illuminet. *Mariæ beatum nomen interpreteris illustratam, utpote quæ illustrata sit a Filio Dei, & cunctos usque ad terminos terræ credentes Trinitati illuminaverit.* S. Epiphan. Orat. de laudibus Virginis.

Maria denique Principibus tenebrarum *terribilis ut castrorum acies ordinata*. Quemadmadum per feminam genus humanum suæ tyrannidi subjecit & captivum fecit diabolus: ita per feminam generis humani hostem vicit Deus, quatenus Filium Dei peperit, qui dissolvit opera diaboli, & Principatus ac Potestates exspoliavit, palam triumphans in semetipso. Ipsa contrivit caput antiqui serpentis, secundum Dei verbum: *Ipsa conteret caput tuum*: Hinc S. Irenæus: *Sicut Eva*, inquit, *inobediens & sibi & uni-* Lib. 3. c. 33.

verso generi humano causa facta est mortis: sic Maria Virgo obediens & sibi & universo generi humano causa facta est salutis. Quod alligavit virgo Eva per incredulitatem, hoc Virgo Maria solvit per fidem. Turris est David, ex
Cant. 4. 4. qua *mille clypei pendent, omnis armatura fortium.* Illustres Mariæ Virginis
Judicum 4. & 5. figuræ fuerunt Debbora Prophetissa, *Mater in Israel*, quæ Sisaram Principem exercitus Jabin, & omnes ejus copias debellavit; & Jael *benedicta inter mulieres*, quæ clavo tempora ejus valide perforans illum ante pedes
Judith. 13. suos prostravit, extinxit. *Nova bella elegit Dominus, & portas hostium ipse subvertit.* Insignis etiam Mariæ figura fuit Judith, cujus manu Deus percussit Holofernem Ducem exercitus Assyriorum. Diabolum percussit ac vicit Maria Virgo, omnis peccati expers, pura semper & sancta, quæ jure optimo dicere possit: *Non permisit me Dominus ancillam suam coinquinari, sed sine pollutione peccati revocavit me vobis, gaudentem in victoria sua, in evasione mea, & liberatione vestra.* Gratulemur igitur nascenti Virgini, Deumque in illa laudemus, dicentes: „ Benedixit te Dominus in „ virtute sua, quia per te ad nihilum redegit inimicos nostros... Benedicta „ es tu a Domino Deo excelso, præ omnibus mulieribus super terram. Be„ nedictus Dominus, qui te direxit in vulnera capitis Principis inimicorum „ nostrorum: Quia hodie nomen tuum ita magnificavit, ut non recedat laus „ tua de ore hominum...: Benedicta tu a Deo tuo in omni tabernaculo „ Jacob, quoniam in omni gente, quæ audierit nomen tuum, magnificabitur „ super te Deus Israel.“ Quoties a dæmone impugnamur, Mariæ Virginis patrocinium imploremus... Sancta Maria stella maris, in periculis & tentationibus respicienda & invocanda. (*Lib.* 1. *Cap.* 2. *Art.* 4. §. 7.) Ut impetremus orationis ejus suffragium, non deteramus conversationis exemplum. (*Ibid.*)

IN FESTO S. FRANCISCI ASSISII CONF.

Sapientiam loquimur inter perfectos, sapientiam vero non hujus sæculi, neque Principum hujus sæculi, sed sapientiam Dei in Mysterio, qua est abscondita. 1. Cor. ij. 6.

QUemadmodum Spiritus Dei & spiritus sæculi contrarii sunt, ita *sapientia* mundi sive *sapientia carnis inimica est Deo, Legi enim Dei*
Rom. 8. 7. *non est subjecta; nec enim potest.* Quamobrem qui secundum Deum sapientes sunt, secundum mundum, id est, judicio hominum qui diligunt mundum, stulti sunt: contra vero qui secundum opinionem mundi stulti propterea censentur quod legibus moribusque illius non se conforment, sed secundum Evangelium vitam suam instituant, apud Deum
1. Cor. 3. 18, sapientes habentur. *Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc sæculo, stultus fiat ut sit sapiens. Sapientia enim hujus mundi stultitia est apud*
Job. 3. *Deum. Scriptum est enim. Comprehendam sapientes in astutia eorum.*
Psal. 95. Et iterum: *Dominus novit cogitationes sapientium, quoniam vanæ sunt.* Secundum Deum porro sapiens est, qui Dei lumine illustratus, & Spiritu
1. Cor. 2. 10, ejus plenus, ab eo agitur & motum ejus sequitur, de rebus sentiens ut Christus Jesus, & vere cum Apostolo dicens: *Nos autem sensum Chri-*
1. Cor. 20. 14, 15. *sti habemus*, Spiritalis sit necesse, qui de rebus spiritualibus recte judicet; in Deum transformatus, qui de rebus divinis ferat judicium. *Animalis homo non percipit quæ sunt Spiritus Dei: stultitia enim est illi, & non potest intelligere, quia spiritualiter examinatur; spiritualis autem judicat omnia.* Judiciorum nostrorum regula debet esse nobilior objectis de

qui-

quibus judicamus. *Itaque ſi rationalis vita ſecundum ſeipſam judicat, nulla jam eſt natura præſtantior.* Secundum legem immutabilem quæ Deus eſt. ſecundum æternam veritatem de rebus inferioribus eſt judicandum. Ideo *Spiritualis homo omnia judicat, quia ſuper omnia eſt, quando cum Deo eſt. Cum illo autem eſt, quando puriſſime intelligit, & tota caritate quod intelligit, diligit. Ita etiam quantum poteſt Lex ipſa etiam ipſe fit, ſecundum quam judicat omnia, & de qua judicare nullus poteſt.* Sublime illud S. Auguſtini principium quod veri Sapientis characterem explicat, Seraphici Patriarchæ S. Franciſci characterem una deſcribit, cui Spiritus Dei revelavit quæ abſcondit ſapientibus & prudentibus ſæculi, & quem charitas ſuper res omnes terrenas evehens, in ipſam (ſi ita loqui fas eſt) æternam Dei legem mutavit. *Quantum poteſt lex ipſa & ipſe fit, ſecundum quam judicat omnia.* Ideo ſapientiam, quam a Chriſto didicit, loquitur inter perfectos, ſapientiam vero non hujus ſæculi, neque Principum hujus ſæculi, ſed ſapientiam Dei, in myſterio Incarnationis & crucis Chriſti abſconditam. Sapientes hujus ſæculi judicant illos vere divites eſſe, qui ceteris abundantius bona poſſident, quæ fortunæ vocantur. Illos magnos eſſe, glorioſos & illuſtres judicant, qui ad majores honores & dignitates ſunt provecti. Illos felices judicant, qui voluptatibus, quas honeſtas & legitimas vocant, perfruuntur. Verum S. Franciſcus vanas eſſe ſapientiam ſæculi cogitationes oſtendit, ſiquidem exemplis ſuis docet. 1. Veras divitias in paupertate Chriſti inveniri. 2. Veram gloriam, ſolidamque celſitudinem inveniri in humiliationibus & opprobriis Chriſti. 3. Veram voluptatem inveniri in paſſionibus, cruce, & vulneribus Chriſti.

S. Auguſt. Lib. de vera Religione, c. 30. & 31.

I. *Affatim dives eſt, qui cum Chriſto pauper eſt,* (inquit S. Hieronymus) Deum ſiquidem poſſidet, quem illi nemo poteſt eripere. Hæc S. Franciſci laus, cujus ſapientia cæleſtis eluceſcit in electione & amore paupertatis præ bonis temporalibus quæ ſapientes mundi ardore tanto concupiſcunt, & tantis curis conſervant. Opere & exemplo ſuo comprobat ſanctus Franciſcus, quod præclare dixit S. Auguſtinus: *Amor ſapientiæ purgat a ſordibus avaritiæ.* Proprius character caritatis, eſt imminutio vel deſtructio cupiditatis. Quantum regnum cupiditatis minuitur, tantum regnum caritatis augetur. *Sapientia eſt charitas Dei*, ſecundum S. Auguſtinum. *Charitas non quærit quæ ſua ſunt.* Qui ergo a bonorum temporalium cupiditate alienus eſt, perfectam caritatem habet, adeoque ad ſummum pervenit ſapientiæ gradum. Ea eſt S. Franciſci gloria. Terrenas opes quaſi lutum deſpexit, ut Chriſtum lucrifaceret, conſiderans quod *Ipſe Dominus in nullis divitiis invenitur, pauperes ſemper juſtificat, divites prædamnat.* Propterea paupertati ab incunabulis deſtinatur. Singulari divinæ providentiæ diſpoſitione in præſepio naſcitur, ut Chriſtus. Paupertatem amavit a juventute ſua, & quæſivit eam ſibi ſponſam aſſumere, & amator factus eſt formæ illius. Amor paupertatis ipſum pauperem fecit. Paternorum bonorum pie prodigus, paratus eſt ad relinquendum parentes ut ſponſæ dilectæ, ſcilicet paupertati, adhæreat. *Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori ſuæ.* Moleſtiſſime fert Franciſci pater quod amicos ſibi faciat de mammona iniquitatis; quod pecunias deponat in manibus pauperum, quæ ſunt ærarium Chriſti, ut ex iis Deo fœneretur, centuplum accepturus. Exheredat ſanctum juvenem, cogitque ut coram Epiſcopo bonis cedat paternis. Naturæ cupiditatis, terrenæ ſapientiæ voces Franciſcus non audit, ſed divinæ. Sapientiæ ipſum interius vocantis, & dicentis. *Omnis qui reliquerit*

Epiſt. 1.

S. Auguſt. Lib. 7. de Civit. Dei cap. 12.

Idem Epiſt. 140. Olim 120. c. 8.

1. Cor. 13. 4.

Tertull.

Matt. 2. 29.

Matt. 10. 37. Luc. 14. 33. Luc. 9. 60. S. August. Serm. 100. alias 7. De Verbis Domin. S. Hieron. Epist. 1. Tertull. Lib. 2. Ad Uxor. c. ult. Jerem. 12. 7. S. Hieron. Epist. 2. Pſal. 72. 25. S. August. in Pſal. 72. Orat. 28. S. August. S. August. lib. 1. cont. Academ. cap. 8.

liquerit domum, aut patrem aut matrem, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit . . Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non eſt me dignus . . . . . Omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus . . Sine ut mortui ſepeliant mortuos ſuos : Tu autem vade & annuntia regnum Dei . . . . Honorandus eſt pater, ſed obediendum eſt Deo : Amandus eſt generator, ſed præponendus eſt Creator . . . Ego ad Evangelium te voco, ad aliud opus mihi neceſſarius es . . . Per calcatum perge patrem, ſiccis oculis ad vexillum crucis evola. Solum pietatis genus eſt hac in re eſſe crudelem. Cogit ipſum pater ad cedendum hereditate coram Epiſcopo : Non reluctatur Franciſcus, rejectis etiam veſtibus, omnia concedit patri, ut ſanctam paupertatem in facie Eccleſiæ ſponſam ducat. *Unde ſufficiamus ad enarrandam fœlicitatem ejus matrimonii, quod Eccleſia conciliat, & confirmat oblatio, & obſignat benedictio, Angeli renunciant, Pater* (cœleſtis) *rato habet* ? Matrimonium æqualitatem inter contrahentes poſtulat. Amor æquales invenit, aut facit. Franciſcus ut dilectæ paupertati tanquam ſponſæ conjungatur, fieri vult æque pauper ac ipſa paupertas. Nullum aliud patrimonium deſiderat quam Chriſti paupertatem, cum S. Ambroſio dicens : *Meum ergo paupertas illius patrimonium eſt* : Et cum Jeremia in perſona Chriſti : *Reliqui domum meam, dimiſi hereditatem meam.* Elias igneo curru raptus ſenſim ferebatur, donec pallium Eliſæo diſcipulo dimiſit : Statim vero atque terreno hoc impedimento exoneratus eſt, ſubito ab ejus oculis evanuit. *Elias ad cælorum regna feſtinans, ire non poteſt cum pallio, ſed mundi in mundo veſtimenta dimiſit.* S. Franciſcus, Elias ille novæ Legis, ad perfectionis viam vocatur, imo rapitur ardoribus divinæ charitatis. Verum conſiderans terrena bona ſuæ elevationis impedimenta eſſe, illis ſolemniter renunciat, ipſaſque veſtes patri dimittit : *Franciſcus ad cælorum regna feſtinans ire non poteſt cum pallio, ſed mundi in mundo veſtimenta dimiſit.* Hunc omnibus mundi rebus exuit charitas, ut ſolum Chriſtum ſit indutus, ut ſit ſolo Deo dives. *Deus meus, & omnia.* Non ait, ut Apoſtoli: *Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te, quid ergo erit nobis* ? Nullam aliam vult mercedem præter Deum ſuum. *Quid enim mihi eſt in cælo, & a te quid volui ſuper terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Hic eſt amor caſtus & purus. *Factum eſt cor caſtum. Gratis jam amatur Deus. Non ab illo petitur aliud præmium . . Quid ergo? Nullum præmium Dei ? Nullum præter ipſum. Præmium Dei, ipſe Deus eſt. Hoc amat, hoc diligit, ſi aliud dilexerit, non erit caſtus amor.* Cum paupertate ſocietatem ita individuam init Franciſcus, ut una cum ipſa paupertate res factus eſſe videatur, ſicut ſponſus & ſponſa ſunt una ſecundum jus perſona. Hinc Angeli ipſi Senas eunti occurrentes, his verbis illum ſalutarunt: *Bene veniat Domina paupertas.* De S. Franciſco idem dixerim, quod de S. Baſilio Gregorius Nazianzenus : *Divitiæ illi erant nihil habere, & Crux cum qua ſola ipſius vita verſabatur.* Nihil habens, omnia habet, quia Deo plenus eſt, & Chriſto ſimilis, qui *Intus dives, foris pauper; latens Deus in divitiis, apparens homo in paupertate.*

II. *Sapiens eo beatus, cum ab omnibus involucris corporis mentem, quantum poteſt, evolvit, & ſeipſum in ſemetipſum colligit, & in ſe atque in Deum ſemper tranquillus intendit* (ait S. Auguſtinus.) Hoc principium probat perfectam humilitatem veræ ſapientiæ ſemper eſſe comitem. Siquidem ex Dei & ſui ipſius cognitione oritur humilitas. Hanc exemplo ſuo docet

docet sanctus Franciscus : Cara ipsius virtus est. *Humiliavit semetipsum*. Christus Jesus sacrificium gloriæ suæ obtulit Patri per humilitatem, quam ab Incarnatione sua usque ad crucem docuit: Vitæ suæ sacrificium obtulit per mortem, quam in cruce subiit. Sed hoc inter utrumque sacrificium discrimen est, quod auctor ipse non fuit mortis suæ, tametsi liberrime, & proposito gaudio eam passus sit; non enim occidit se ipsum: sed auctor fuit humiliationum suarum. *Humiliavit semetipsum*. Salvatorem nostrum imitatur Franciscus: Non solum contemptum patitur & contumelias, sed amat, quærit, & sibi procurat. Non vult agnosci ut sanctus, ut pœnitentiæ & mortificationis exemplar, sed seipsum peccatorem miserrimum, & omnium peccatorum maximum profitetur, ad patibularem locum congregato populo se trahi jubens, & fune de collo pendente se publice accusans quasi voluptarium hominem & nimiam carnis suæ curam gerentem, quod febri quartana vexatus & extenuatus, aliquid de consuetæ abstinentiæ & jejuniorum austeritate remisisset. *Adultus non gestit agnosci, sed contumeliosus insuper sibi est*. Quod de Christo dixit Tertullianus, de Francisco Christi imitatore dicere liceat. Summam Ordinis sui Præfecturam administrare compulsus a Summo Pontifice, auctoritate sua utitur ut subditos suos cogat sibi imperare ut inferiori, ut Novitio. Filium Dei imitatur, qui Joseph & Mariæ subdi voluit, ut humilitatis & obedientiæ exemplum nobis præberet. *Et erat subditus illis*. Pusillanimitati & infirmitati illa humilitatis Francisci portenta potius quam exempla quis tribuerint, impii sunt. *Non utique infirmitatis, sed pietatis ista subjectio est*. Sacerdotio se indignum existimat, in Diaconorum ordine toto vitæ decursu manet, ad quem nec se promoveri consensisset, nisi ad prædicandum Evangelium sacra illa ordinatione fuisset opus. Quia humilitas illum ad mortem usque victimam fecit, ideo ad Sacerdotii dignitatem promoveri non patitur. Unum offerre vult Domino *sacrificium humilitatis & laudis, in ara cordis, igne fervidæ charitatis*. Humilitas ab ejus animo ad nomen ipsum & habitum diffunditur. Minor omnibus, & discipulos suos Fratres Minores vult appellari. Humilitatem prædicat, superbiam damnat ejus habitus. *Etsi eloquium conticescat, ipse habitus sonat. Sic denique auditur, dum videtur : De occursu suo vitia suffundit*

Tertull. lib. de Patientia.

S. Ambros. in Luc.

S. August.

Tertull. lib. de Pallio,

III. Felicitatem suam in Christi cruce ac vulneribus collocat S. Franciscus, cum Apostolo dicens : *Vivo ego, jam non ego, vivit vero in me Christus.. Ego stigmata Domini Jesu in corpore meo porto*. Sacrorum impressione stigmatum fit imago Christi Jesu crucifixi, sicut primus Angelus erat imago Creatoris. *Tu signaculum similitudinis, perfectus decore, plenus sapientia, in deliciis paradisi Dei fuisti*. Franciscus, inquam, Christi crucifixi spirans imago est: *Tu signaculum similitudinis*. Pulchritudinem hominis Dei in roseo passionis ejus colore positam participat; *Perfectus decore*: Sapientiæ ejus luminibus coruscat : *Plenus sapientia*. Passionis ejus sensuum, & vulnerum dolores pro deliciis habet: *In deliciis paradisi Dei fuisti*. Ejus anima virtutibus omnibus, velut lapidibus pretiosis ornata est: *Omnis lapis pretiosus operimentum tuum*. Castitas ejus ut aurum purissimum præ ceteris splendescit : *Aurum opus decoris tui*. Vulnera Christi Francisco præparata sunt ut amoris ipsius præmium : *Foramina tua præparata in die conditionis tuæ*. Cherubim denique in cruce extensus est in monte sancto, & ad Fidelium protectionem paratus: *Tu Cherub extentus & protegens in monte sancto Dei*. Patitur in corpore suo, quod defuit passioni Christi. Ferro lanceæ confossum & apertum est

Ezechiel. 28.

Christi

Christi crucifixi latus, sed dolorem vulneris illius non pertulit, cum jam
Coloss. 1. 24. mortuus esset. Dolorem simul cum vulnere per biennium passus est Franciscus, ut vere dicere possit: *Gaudeo in passionibus, & adimpleo quæ desunt passionum Christi in carne mea.* Non clavis, non malleis, non lancea, non tortoribus, non ulla vi externa opus est ut Christi vulnera corpori Francisci imprimantur, sed solo caritatis igne sicut solo igne opus est ut cera liquefiat, & sigilli caracteres recipiat. *Factum est cor meum tanquam cera liquescens.* In meditatione ferventi passionis Christi divinitus ille exardescit ignis. De beata Virgine Christo crucifixo compatiente ait S.
Psal. 21. 15. Bonaventura; *Aspicio, o Domina, cor tuum, & id non est cor; sed myrrham, absynthium, & fel video. Quæro matrem, & invenio sputa, flagella, vulnera, quia tota conversa es in ista.* De Seraphico Patriarcha dicamus: Quæro Franciscum, & intueor crucifixum & vulnera, quia per caritatem perfectissimam totus conversus est in ista. De illo dicamus, quod de Gnostico suo, id est, perfecto & sapiente Christiano S. Clemens Alexandrinus
Lib. 2. Strom. P. 296. ait: *Cum Domino cohabitans, eoque familiariter utens, in Spiritu permanet. Mundus corde, mundus carne, sanctificatus sermone. Is crucem Domini circumferens, Domini sequitur vestigia, tanquam Deus, effectus sanctus sanctorum.* Ex una parte Christum crucifixum, ex altera parte S. Franciscum Christi crucifixi stigmatibus insignitum, intuentibus falli pro-
Apoc. 22. 9. clive esset, unumque pro altero accipere; adeo similes sunt; nisi Francisci humilitas adorare forte volentes eisdem verbis prohiberet, quibus olim S. Joannem Angelus: *Vide ne feceris, conservus enim tuus sum.*

Sapientiam inter perfectos docuit S. Franciscus: Illum non solum audire & admirari debemus docentem, sed ejus exempla imitari. Christiani omnes rebus temporalibus in præparatione animi renuntiare debent, pauperes esse spiritu, quærere primum regnum Dei & justitiam ejus, non inhærere temporalibus bonis, illis uti secundum Deum, ut instrumentis bonorum operum, non frui; apum instar melli supervolitantium, ne hærentes nectantur, terrenis rebus supervolitare; æquo animo ferre bonorum temporalium jacturam, potius quam a caritate Christi excidant. Humiles esse debemus, ut Sanctus Franciscus, non solum humilitate cognitionis, sed affectionis;
Tertull. non solum humilitatem ore tenus profiteri, sed humiliationes, contemptum, contumelias æquo, immo & læto animo pati; nos ipsos abnegare, Christum sequi, crucem nostram ferendo. Aliter enim salvi esse non possumus. *Quod crux fuit Christo, hoc est Baptisma Christiano.* Per Baptismum complantati sumus similitudini mortis Christi, consepulti Christo in Baptismo: Per Baptismum contraximus obligationem patiendi; sicut Christus in cruce passus est: Et sicut vita ejus in cruce erat vita patiens, & vita moriens, sic tota vita Christiani debet esse vita pœnitens, vita patiens, vita mortificata, vita ejus cui mundus Crucifixus sit, & ille mundo.

IN FESTO OMNIUM SANCTORUM.

Vos estis cives Sanctorum & domestici Dei. Ephes. ij. 19.

Psal. 121. 3. I. UNa est Sanctorum in cœlis cum Christo regnantium, in Purgatorio patientium, & in terris militantium civitas: *Jerusalem quæ ædificatur ut civitas, cujus participatio ejus in idipsum.* Civitas sancta, Jerusalem nova, sedes Religionis æternæ, cujus templum sinus Patris, Sacerdos & victima Filius Dei omnium membrorum suorum unione perfectus,

perfectus, ignis æternum illud holocaustum consummans & consecrans, Spiritus Sanctus. *Civitas hæc aurum mundum simile vitro mundo; & fundamenta muri civitatis omni lapide pretioso ornata. Dominus Deus omnipotens templum illius est. Et civitas non eget sole neque luna, ut luceant in ea, nam claritas Dei illuminavit eam, & lucerna ejus est Agnus.* Sol civitatis cœlestis Deus ipse, quem Sancti videbunt ut in se est, similes ei effecti. *Cum apparuerit, similes ei erimus, quia videbimus eum sicuti est.* Visio humanitatis sanctissimæ Christi solis justitiæ, in quo inhabitat omnis plenitudo divinitatis, sanctos æternum lætificabit. Hæc lucerna est adoranda, in qua lucet increatæ lumen Veritatis, qua Sancti illuminantur, pascuntur, & vident thesauros omnes sapientiæ & scientiæ Dei absconditos in Christo Jesu. Cœlestis illa civitas, æternum „ est Tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis. Et ipsi populus ejus erunt: Et ipse Deus cum eis erit eorum Deus. „ Quod bonum iis deesse potest, in quibus Deus habitabit ea familiaritate qua pater convivit filiis; ea sapientia, potentia, bonitate, qua Rex optimus subditos regit; ea majestate, liberalitate, magnificentia; qua Deus qui se creaturæ suæ totum quantus est communicat, eamque in divina sua unitate consummat. In hac civitate nullum erit quod timeatur malum. „ Absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum; & mors ultra non „ erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra, quia prima abierunt. „ Nullæ veteris Adami reliquiæ in Sanctis supersunt, in adoptionem perfectam filiorum Dei quoad animam immutatis, & secundum corpus in beata resurrectione immutandis. *Et dixit qui sedebat in throno: Ecce nova facio omnia.* Nullum bonum Sanctis in cœlesti illa civitate deerit: *Ego sitienti dabo de fonte aquæ vitæ, gratis.* Inebriabuntur ab ubertate domus Dei, & torrente voluptatis suæ potabit eos, quoniam apud illum est fons vitæ, & in lumine ejus videbunt lumen. Omne bonum possidebunt, qui Deo fruentur. *Qui vicerit, possidebit hæc, & ero illi Deus, & ille erit mihi filius.* Nec exprimi, neque cogitatione comprehendi potest Sanctorum felicitas, ex Dei visione, amore, fruitione, gaudio, adoratione, ac laude sempiterna. *Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis qui diligunt illum.* Ut filii Dei erunt, cujus Regni non erit finis, cum illo *Regnabunt in sæcula sæculorum.*

Joan. 3. 2. Apoc. 21. Apoc. 21. Psal. 35. 9. Apoc. 21. 7. 1. Cor. 2. 9. Apoc. 22. 5.

II. Siquidem Sanctorum cives sumus, vocati *in partem sortis Sanctorum*, & a sancta civitate Sion, in qua videtur Deus, peregrinamur in hac vita & exules sumus, eam desiderare debemus, ad eam suspirare, ad eam continuo tendere, omnia studia operaque nostra ad eam referre, temporalibus rebus non inhærere; beatorum actiones in hac vita præoccupare debemus. Deum semper præsentem fide intuendo, laudando, amando. (*Lib. 1. Th. Dogm. & Mor. Quæst. 2. Art. 13. §. 9. n. 3. 4. 5. & 6.*)

1. Coloss. 1.

III. Ut ad sanctam illam civitatem, ad gloriam Sanctorum aliquando perveniamus, media eligenda sunt quę Christus præscripsit, via sequenda est quam monstravit. Amplectenda est cordis paupertas & humilitas, temporalibus opibus & honoribus affectu saltem renunciandum est. Nemo Regnum cęlorum possidebit, nisi hoc saltem modo pauper fuerit. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Sint divites Christiani: *Si Christiani sunt, pauperes sunt.* In comparatione divitiarum cœlestium, quas sperant, omne aurum arenam putant; non extolluntur, liberaliter tribuunt pauperibus, studeant divites fieri operibus bonis ut appre-

Matth. 5. August. in Psal. 61.

apprehendant veram vitam. Exercenda eſt manſuetudo, ira cohibenda, omnis odii amaritudo ejicienda ex corde, affabilitas & humanitas erga omnes exercenda, infirmorum defectus tolerandi, nulli malum pro malo reddendum, non convitium pro convitio; ſed benedictio pro maledicto,
Pſal. 26. 13. pro injuria beneficium, ut vincamus in bono malum. *Terræ viventium*, in qua ſperamus *bona Domini videre* & videndo poſſidere, nemo hæres erit, niſi qui Chriſtianam manſuetudinem in hoc mundo exercuerit. *Beati mites, quoniam ipſi poſſidebunt terram*. Mortalis hæc vita in luctu & triſtitia ſecundum Deum agenda eſt, in pœnitentia, in lacrymis pro peccatis noſtris & aliorum, in faſtidio gaudiorum mundi, & voluptatum ſæculi. Solatium enim æternum nemo recipiet, nemo in gaudium Domini intrabit, qui cum mundo gaviſus fuerit, *Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur*; Luctus temporalis eſt, momentaneus eſt: gaudium æternum erit. *Et gaudium veſtrum nemo tollet a vobis*.

Eſurire & ſitire juſtitiam oportet, ut ſatietur Anima noſtra, quam non implebit quicquid Deo minus eſt: Juſtitiæ opera ſtudio & ardore ve-
Apoc. ult. hementi exercere: Majorem ſemper juſtitiam deſiderare, ſeu incrementum caritatis in nobis; ut *Qui juſtus eſt, juſtificetur adhuc*. Qua fame & ſiti languens Iſaias ita Deum compellat: *Anima mea deſideravit te in nocte: ſed & ſpiritu meo in præcordiis meis de mane vigilabo ad te*.
Iſai. 26. 10. Qui ſic eſuriunt & ſitiunt; vel etiam qui famem & ſitim, aliaque incommoda propter Deum patiuntur, edent de ligno vitæ, quod eſt in paradiſo Dei, & bibent de fonte vitæ: Eorum deſiderium bonis reple-
Pſal. 16. 23. bitur, ſatiabuntur cum apparuerit gloria Domini, *Satiabor cum apparuerit gloria tua*. Qui vero bonis temporalibus, deliciis & voluptatibus ſæculi ſaturantur, juſtitiæ & mandatorum Dei immemores, æternum eſurient. *Beati qui eſuriunt & ſitiunt juſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur*. Miſericordias Domini illi ſoli æternum cantabunt, qui miſericordes fuerint, miſeriis & calamitatibus proximi compatiendo, ſubveniendo fratrum neceſſitatibus cum ſpiritualibus, tum corporalibus; eleemoſynas erogando, & injurias condonando. *Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur*. Et quis ſalvaretur, ſine Dei miſericordia?
S. Auguſt. in Confeſ. *Væ* enim *etiam laudabili hominum vitæ, ſi remota miſericordia diſcutias eam*, Domine. Novæ Jeruſalem cives eſſe non poſſumus, niſi cor mundum a peccatis, & rerum terrenarum affectione inordinata habuerimus. *Non intrabit in eam aliquod coinquinatum* . . . . . *Quis*
Apoc. 21. 17. *aſcendet in montem Domini, aut quis ſtabit in loco ſancto ejus? Innocens manibus, & mundo corde*. Nulla opera Deum promerentur, niſi ex mundi cordis radice oriantur. *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt*. Vitam æternam non poſſidebunt in ſuperna Jeruſalem, niſi hæredes Dei & cohæredes Chriſti. Nulli hæredes, niſi filii. Nemo filius Dei, niſi pacificus. Illi vero ſunt pacifici, qui omnes animi ſui mo-
Rom. 12. tus componentes & ſubjicientes rationi fiunt regnum Dei; qui *cum omnibus hominibus, ſi fieri poteſt, pacem habent* & fovent, nemini dantes ullam offenſionem, qui diſſenſiones, odia, contentiones, lites extinguere ſtudent pro viribus; qui homines peccatores verbis & exemplis urgent ut Deo reconcilientur. *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur*. Patientiæ denique in tribulationibus præmium eſt Regnum cœlorum. Ad illud per crucem pervenitur: Ad illud nos perducunt perſecutiones propter juſtitiam nobis illatæ, ſi illas patienti & hilari animo propter Chriſtum toleremus, ad vitam etiam noſtram devovendam parati,

ne

ne ab ejus caritate separemur. *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est Regnum cælorum.* (Vide *Lib. 1. Theol. Dogm. & Moral. Quæst. 2. Art. 13. §. 9. n. 1. & 2.*

IV. Qui civitatis alicujus municipes esse volunt, colere debent ac revereri cives nobiliores, honoratiores, & gratiores Principi; potentiorum benevolentiam ac patrocinium sibi conciliare; sapientum proborumque mores imitari. Si igitur Sanctorum cives esse velimus, debemus illos colere ac venerari ob excellentiam; invocare ob potentiam & gratiam qua valent apud Deum; & caritatem qua erga nos afficiuntur: Imitari denique eorum sanctimoniam ac virtutes. (De cultu religioso Sanctorum videsis *Lib. 4. Theolog. Dogmat. & Moral. Cap. 3. Art. 2.*) Sancti caritate, non servitute colendi. (*Ibidem.*) Sanctorum memoriam triplici ratione colimus. (*Ibidem.*) Sanctorum invocatio pia atque utilis, (*Art. 4. ejusdem Capitis*) Sancti cum Christo regnantes pro nobis orant, *De sua sorte securi, de nostra salute solliciti.* (Ibidem) Sanctorum invocatio Christi mediatoris dignitatem & gloriam non imminuit. (*Ibidem.*) Debemus Sanctos imitari; hic præcipuus eorum cultus, Deoque maxime gratus; sic præsertim Deum in sanctis ejus laudamus, cum *intuentes exitum conversationis eorum, imitamur fidem*, caritatem, humilitatem, castitatem, patientiam, mortificationem. Sancti nostris festivitatibus non egent, quia in cælis cum Angelis gaudent: Congaudent autem nobis, si eos imitemur, nam *Honorare, & non imitari, nihil est aliud quam mendaciter adulari.* Ad hoc istæ festivitates in Ecclesia cōnstitutæ sunt, ut per eas congregatio membrorum Christi admoneatur imitari Sanctos ejus. Hæc est omnino festivitatis hujus utilitas, alia non est. Si enim nobis proponatur imitandus Deus, respondet humana fragilitas, multum esse ad se imitari eum, cui non potest comparari. Si deinde ipsius Domini nostri Jesu Christi ad imitationem nobis proponatur exemplum, qui propterea cum Deus esset, mortali carne vestitus est, *ut hominibus mortalem carnem gerentibus insinuaret præceptum & demonstraret exemplum:* de quo etiam scriptum est, *Christus pro nobis passus est, relinquens nobis exemplum, ut sequamur vestigia ejus:* tamen & hic adhuc respondet humana fragilitas, Quid simile ergo & Christus? Ad tollendas igitur omnes excusationes infidelis infirmitatis, Sanctorum exempla nobis proposita sunt. Quis est, quem pudeat dicere, Impar sum Deo? Plane impar. Impar sum Christo? Etiam mortali Christo impar. Petrus hoc erat quod tu, Paulus hoc erat quod tu, Apostoli & Prophetæ hoc erant quod tu. Si piget imitari Dominum, imitare conservum. *Præcessit agmen servorum, sublata est excusatio pigrorum.* Postremo adhuc dicit, Impar sum Petro, impar sum Paulo. Impar es rusticitati? *Coronatur rusticitas, non excusatur vanitas.* Postremo impar es pueris, impar es puellis?

S. Cipr. Lib. de Mortal.

Hebr. 13.

S. Aug. Serm. 325. alias 30. ex Sirmondianis.

1. Petr. 2. 21.

V. *Vos estis cives Sanctorum, & domestici Dei.* Inter cives societas, amor, communio esse debet. Inter Sanctos in cœlis regnantes, & justos in terris militantes suavissima societas, mutuus amor, sacrum commercium, & communio bonorum intercedit. De communione Sanctorum lege *Lib. 1. Theol. Dogm. & Moral. Qu. 2. Art. 10. §. 11.*

IN COMMEMORATIONE Fidelium Defunctorum.

Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur. ij. Macab. 12.

FIdelium omnium Defunctorum commemorationem instituit Sancta Mater Ecclesia, 1. Ad fidem nostram de Purgatorio confirmandam; 2. Ad caritatem nostram erga Animas Purgatorii pœnis cruciatas accendendam, 3. Ad vigilantiam nostram excitandam, ut peccata, etiam venialia, summo studio vitemus, & divinę justitię in hac vita satisfaciamus, ut a pœnis Purgatorii liberemur, vel ut non ita diu in Purgatorio detineamur.

I. Necessaria est satisfactio pœnitentibus ad Deum placandum, & pœnam temporariam redimendam, cujus debitum post remissionem culpæ sępe manet. (*Lib. 2. Theolog. Dogmat. & Moral. Tract. de Sacram. Pœnitent. Cap. 6. Art. 2.*) Pœna temporalis peccato veniali debita, vel hic, vel in Purgatorio luenda. (*Lib. 3. De Peccatis, Cap. 3. num. 5.*) Quę Purgatorii pœnę? (*Ibidem.*) Eucharistię sacrificium pro fidelibus in Domino mortuis, nondum tamen plene expiatis, sed in Purgatorio detentis, rite juxta traditionem Apostolicam offertur. (*Lib. 2. Tract. De Sacramento Eucharistiæ Cap. 6. Art. 3. Propositione 4.*)

II. Quę rationes movere nos debent ut pro Animabus Purgatorii oremus? (*Libro 5. De Oratione, Cap. 1. Art. 7. num. 8.*) Inanes pompę funebris sumptus, qui defunctis nihil prosunt, vitandi: Altaris sacrificio, precibus, eleemosynis, succurrendum illis est. Superfluum exequiarum apparatum negligamus, quem non instruit *Misericordia, sed inanis gloria. Cessemus ab hac insana diligentia, sed eam morientium curam habeamus, quæ & nobis & illis conferat ad gloriam Dei. Largas pro eis eleemosynas faciamus; mittamus eis pulcherrima viatica. . . . . Hæc sunt funera pulcherrima, hæc & remanentibus, & obeuntibus proficiunt. Si ita sepeliamur, in resurrectione clari apparebimus: quod si curato corpore animam neglexerimus, multa illic gravia perpetiemur, & multum ridebimur. Non enim parva est ignominia nudum & inopem virtutum hinc migrare: neque corpus insepultum projectum adeo ignominiosum videtur, ut anima tunc carens virtutibus: hanc vestiamus vestibus semper duraturis.* S. Chrysos. Hom. 84. in Joan.

Hæc S. Hieronymus confirmat ad Pammachium scribens de morte Paulinæ uxoris. „ Ceteri, *inquit*, mariti super tumulos conjugum spar- „ gunt violas, rosas, lilia, floresque purpureos, & dolorem pectoris „ his officiis consolantur: Pammachius noster sanctam favillam ossaque „ venerandæ eleemosynæ balsamis rigat: his pigmentis atque odoribus „ fovet cineres quiescentes, sciens scriptum: Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna extinguit peccatum. „ Sanctæ Matris Augustini Monicæ fidem & pietatem imitemur, quæ imminente die obitus sui non jussit corpus suum sumptuose contegi, non condiri aromatibus, non monumentum electum concupivit, aut curavit sepulcrum patrium, „ Sed tan- „ tummodo memoriam sui ad Altare fieri desideravit, unde sciret dispensari „ victimam sanctam, qua deletum est chirographum quod erat contrarium nobis. „ Imitemur Augustini pietatem, qui pro illa offerri curavit *Deo sacrificium pretii nostri*, & ferventissimas ad eum preces fudit ut illi peccata dimitteret post regenerationem contracta; & amicorum Sanctorum preces

Hieron. Epist. 26.

S. Augst. Lib. 9. Conf. cap. 12. & 13.

paren-

parentibus ſuis defunctis pia ſollicitudine procuravit. „ Et inſpira, Do-
„ mine meus, Deus meus, inſpira ſervis tuis fratribus meis, filiis tuis
„ Dominis meis, quibus & voce & corde, & literis ſervio, ut quotquot hæc
„ legerint, meminerint ad Artare tuum Monicæ famulæ tuæ cum Patricio
„ quondam ejus conjuge, per quorum carnem introduxiſti me in hanc
vitam &c. „ Preces pro defunctis parentibus, conſanguineis, benefactoribus, amicis, debita ſunt pietatis, grati animi, Chriſtianæ amicitiæ officia: maxime cum cauſæ forte ſimus cur in Purgatorio crucientur, & noſtra occaſione peccata contraxerint, propter quæ a Dei fruitione retardantur, & graviſſimas pœnas luunt. Audiamus igitur animi compatientis affectu quaſi voces illorum de Purgatoriis divinæ juſtitiæ carceribus, & luſtralibus flammis ad nos clamantium: „ Miſeremini mei, miſeremini mei, ſaltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. „ Eiſque ſacroſancto Altaris ſacrificio orationibus, & eleemoſynis ſuccurramus. Job. 19.

III. Peccata venialia, etſi levia, non tamen negligenda. Nam & acervus frumenti minutiſſimis granis colligitur, & tamen oneranturinde naves: & ſi amplius onerentur, demerguntur. Unum fulmen dejicit aliquem, & occidit: ſed & ſi pluvia ſit nimia, minutiſſimis guttis tamen multos interficit. Illud uno ictu perimit, illa ex multitudine extinguit. Magnæ beſtiæ uno morſu occidunt hominem: minutæ autem cum fuerint multæ congregatæ, plerumque interimunt, & talem perniciem inferunt, ut pœnis hujuſmodi gens ſuperba Pharaonis judicari meruerit. Navis in pelago fluctuans aquam admittit per rimas compaginis ſuæ: paulatim tamen adhibendo tenuem liquorem, facit multam collectionem, ita ut ſi non exhauriatur, navem opprimat. Sic & in iſta vita habemus quaſdam mortalitatis fragilitatiſque noſtræ rimulas, per quas intrat peccatum de fluctibus hujus ſæculi. Arripiamus ſitellam ut ſentinemus, ne demergamur. Sitella qua ſentinam exhaurimus, oratio eſt, jejunium, eleemoſyna, injuriarum condonatio. Sed cautus eſto: Adhuc enim in mari es. Nam cum *hoc ſemel feceris*, non ſufficit, niſi perveneris trajecto iſto mari ad illam patriæ ſoliditatem, & firmitatem, ubi nullis fluctibus quatiaris. Tota vita pœnitentiam agamus, qui quotidie peccamus. Hic peccata noſtra purgemus & puniamus, ne Deus illa in futuro ſæculo puniat. *Peccatum impunitum eſſe non poteſt: ſi peccatum impunitum remaneat, injuſtum eſt: ergo ſine dubitatione puniendum.* Hoc tibi dicit Deus tuus: Puniendum eſt peccatum aut a te, aut a me. *Punitur ergo peccatum, aut ab homine pœnitente, aut a Deo judicante. Punitur ergo aut a te ſine te, aut a Deo tecum. Quid eſt enim pœnitentia, niſi ſua in ſe ipſum iracundia?* S. Auguſt. Ser. 9. 277. alias de Diverſis 102. n. 12. & 13.

S. Auguſt. Serm. 1 alias 4. ex editis a Sirmondo.

IN FESTO S. CATHARINÆ
Virginis & Martyris.

Veni de Libano, ſponſa; veni de Libano; veni, coronaberis. Cantic. iv. 8.

IN terrena militia prudenter ac fortiter pugnare ſufficit ad gloriam promerendam, viciſſe non ſemper neceſſe eſt. Infelix enim eſſe poteſt, qui omnes ſtrenui Ducis partes impleverit, qui prudenter prælium commiſerit, fortiter ſuſtinuerit. In militia vero Chriſtiana vincere neceſſe eſt ad coronam promerendam: Semper enim vincit qui prudenter, fortiter, & perſeveranter ad mortem uſque dimicat. Hinc Deus de electis ſuis: *Electi mei non laborabunt fruſtra*. Hinc S. Joannes Dei Spiritu afflatus ait: Iſai. 56. 23. 1. Joan. 5. 4.

ait : *Omne quod natum eſt ex Deo vincit mundum*. Quot ſtrenui milites, tot victores; quot certamina, tot trophæa. Tres hoſtes in mundo vincendi, errores, voluptates. *Vivis in mundo*, (inquit S. Auguſtinus) *tot impuris voluptatibus illecebroſo, tot nefandis crudelitatibus furioſo, tot erroribus & terroribus inimico*. Catharinæ mentem erroribus idololatriæ ſeducere conatur mundus, argumentis & falſis ratiociniis Philoſophorum : Catharinæ conſtantiam expugnare conatur mundus atrocitate tormentorum : Catharinę puritatem inficere nititur mundus illecebris voluptatum. Verum triplicem victoriam refert ſancta Heroina, triplicemque coronam promeretur. 1. Fidei & Chriſtianę Philoſophię virtute mundum vincit cum ſuis erroribus. 2. Chriſtiana fortitudine vincit mundum cum ſuis terroribus. 3. Incorrupta virginitate vincit mundum cum ſuis voluptatibus.

S. Auguſt. Lib. 7. de Civit. Dei cap. 27.

I. Scientię & ſapientię magna vis eſt. *Melior eſt ſapientia quam vires, & vir prudens quam fortis*. Fides & Philoſophia Chriſtiana Catharinę, victrix eſt ſęcularis ſapientię, ethniceque Philoſophię. Philoſophos convincit puella; grandęvos homines Chriſto parturit virgo. Numinum falſitatem, totius cultus ethnici ſtultam ſuperſtitionem, Dei unitatem, Chriſti divinitatem, Chriſtianę Religionis, myſteriorum fidei noſtrę credibilitatem evidentem adeo firmis demonſtrat argumentis; Philoſophorum ſophiſmata tanta fidei luce, tam ſolidis tamque ſapientibus reſponſis diſſolvit, ut ſe debellatos fateantur ſuperbi Philoſophi, & ad obſignandam ſanguine ſuo Chriſtianæ Religionis veritatem paratos. Idolum Dagon coram Arca fœderis ſtare olim non potuit, ſed ea prędente dejectum, confractum & contritum eſt. *Sponſa Chriſti, Arca teſtamenti*: Fidei illius virtute, verbi divini gladio mundus cum ſuis erroribus, idololatria in mentibus Philoſophorum velut præſidio firmiſſimo vallata, expugnatur, dejicitur, frangitur. *Hæc eſt victoria quæ vincit mundum*, *fides noſtra*. Vere hęc Davidis verba uſurpare Catharina poteſt : *Super ſenes intellexi*. Philoſophos in novam parturit vitam verbo & doctrina. *Doctrix eſt* enim *diſciplinæ Dei*. Naſcentem in iis fidem fovet, donec formetur in illis Chriſtus, illique occurrant ut viri perfecti, mortem pro ejus nominis confeſſione fortiter ſubeuntes. Filios ſuos Chriſto immolat Catharina ut morte renaſcantur, occiſione fœlicius ac glorioſius vivant. *Sapientia filiis ſuis vitam inſpirat* (inquit Sapiens.) Tertullianus legit : *Sophia jugulavit filios ſuos* : Sic Catharina virgo ſapiens debellatis Philoſophis vitam inſpirat, eos ad Martyrium pro Chriſto ſuſcipiendum diſponens. *Sapienter utique jugulavit, dum in vitam, & rationabiliter dum in gloriam . . . O parricidii ingenium ! o ſceleris artificium, quæ idcirco occidit, ne moriatur quem occiderit . . . Solum autem jugulat filios ſuos, an & torquet* divina Sapientia ? *Uram eos* (inquit) *ſicut uritur argentum, & probabo eos ſicut probatur aurum*; Utique *per tormenta ignium & ſuppliciorum, per martyria fidei examinatoria*. Dei fœlicibus illis Philoſophis a Catharina debellatis, & ad Martyrii coronam perductis ac roboratis dici jure optimo poteſt quod antiquus Pater de ſanctis aliis Catechumenis dixit, qui proprio ſanguine baptizati ſunt : „ Nondum baptiſmum conſecuti, ſed inter Religionis principia conſummati, & „ nondum manifeſtatis legibus Dei pleni, perventurę uſque ad cœlos „ turris prius elevarunt faſtigium, quam diſponerent fundamentum : „ Nondum Sacramentorum conſcii, & in ſacrificium jam prędecti.

S. Hieron. 1. Joan. 5. 4. Eccli. 4. 22. Tertull. Zach. 13. 9. Apud S. Ambroſ. Ser. in laudem S. Nazarii & Sociorum.

II. Catharina Chriſtiana fortitudine vincit mundum cum ſuis terroribus.

ribus. Carcer, fames, verbera, rota gladiis acutissimis armata, quod supplicii genus exquisitior Maximini crudelitas invenerat ad dilacerandum innocentis virginis corpus, frangere constantiam ejus non potuerunt. Immo fracta est orante virgine feralis machina, ejusque fragmenta in Maximini Ministros Dei impulsu ruentia, alios vulnerarunt, alios occiderunt, ut hoc omine significaretur illos rotas esse, quas prosperitas & favor Principis extollit, & Dei justitia vindex deprimit ac in infernum dejicit, ut in illis impleatur Prophetica illa imprecatio; *Deus meus, pone illos ut rotam.* Vis comparationis in eo est posita, quod *Rota ex his quæ retro sunt extollitur, ex his quæ ante sunt dejicitur: Sic fiunt omnes inimici populi Dei.* Cum homines adversus feras pugnaturos Romani in Amphitheatrum producebant, rota in loco certaminis posita erat, de qua scribit Cassiodorus: *Hæc machina ad infimi mundi formata qualitatem, istos spe effert, illos timore discruciat.* Rota Catharinæ cruciandæ parata timore discruciat spectatores, invictæ vero virginis spem erigit & confirmat animum ad ictum gladii, quo Martyrium ejus consummandum est, fortiter patiendum. Sacrum caput offert intrepida lictori, vitamque profundit cum sanguine, immo cum lacte, quod ex ejus vulnere loco sanguinis admirabiliter manat, in victoriæ ipsius & fœcunditatis testimonium. Psal. 82. 14. S. Aug. in hunc Psalm.

Jahel fortem illam feminam cogitate, quæ Sisaram ducem exercitus Regis Jabin lacte potum & soporatum percussit & occidit clavo in cerebrum ejus defixo. Lac ex Catharinæ vulnere manans, eloquentiæ illius symbolum est, cujus vi suavissima poti Philosophi Ethnici, qui ad eam convincendam & seducendam a Maximino vocati fuerant, & clavo timoris Dei confixi, ceciderunt ad pedes eruditæ & sanctæ virginis, Christumque publice confessi, mortem glorioſam pro ejus nomine pertulerunt. *Aperuit utrem lactis, & dedit eis bibere.* Judic. 4.

Non modo Philosophos, sed & alios innumeros martyrii sui exemplo Christo parturivit Catharina, ideo pro sanguine lac fundit, quo eorum teneram nutriat infantiam. *Sicut modo geniti infantes lac concupiscite.* 1. Petr.

Simile prodigium lactis pro sanguine manantis in S. Pauli martyrio accidisse fertur. Cujus quidem prodigii duas affert rationes antiquus Pater. Prima petitur ex baptismi gratia in eo perseverante, cujus indicium est lactis candor & puritas. Secunda ex officio Patris & Doctoris Ecclesiæ. „ De Pauli cervice, cum eam persecutor gladio percussisset, dicitur „ fluxisse magis lactis unda quam sanguinis, & mirum in modum sanctum „ Apostolum baptismi gratia in ipsa cæde extitisse splendidum potius „ quam cruentum. Quæ quidem res in Sancto Paulo stupenda non est. „ Quid enim mirum si abundat lacte nutritor Ecclesiæ? *De Catharina virgine idem jure optimo dici potest.* Mirum in modum baptismi gratia in „ ipsa cæde extitit splendida potius quam cruenta . . . Quid mirum si „ abundant lacte nutrix Ecclesiæ? Inter Ser. S. Aug. olim de Sanctis 26. nunc in App. 201.

III. *Duæ sunt januæ peccati, voluptas & dolor:* „ Voluptas illicit, dolor impellit. Contra voluptates, necessaria est continentia: contra dolores, patientia. Hoc enim modo suggeritur humanæ menti, ut peccet: „ Aliquando dicitur, Fac, & hoc habebis: Aliquando autem: Fac, ne hoc „ patiaris. Voluptatem præcedit promissio, dolorem comminatio. Ut ergo „ habeant homines voluptatem, vel non patiantur dolorem, peccant. Ideo „ Deus contra ista duo, quorum est unum in blanda promissione, alterum „ in terribili comminatione, & promittere dignatus est, & terrere; promittere regnum cœlorum, terrere de supplicis inferorum. Dulcis est vo- S. Aug. Ser. 283. alias de Diversis 42.

„ luptas, ſed dulcior Deus. Malus eſt dolor temporalis, ſed pejor eſt ignis „ æternus. Habes quod ames promundi amoribus, immo pro immundis „ amoribus. Habes quod timeas, pro mundi terroribus. „ Non ſolum mundi terrores Chriſtiana fortitudine, ſed etiam voluptates & amores incorrupta virginitate Catharina vicit. Ideo Angeli, quorum ad familiam ſeu ordinem virgines pertinere Tertullianus ait: *In terris non nubendo, de familia Angelica deputantur*; funus illius curant, & caſtiſſimum ejus corpus in Sinai montem efferunt ac ſepeliunt, ut de ſacris ejus Reliquiis dicere liceat, quod de juſtorum precibus ait S. Hilarius: *Ambitioſo Angelorum famulatu ac miniſterio pervehuntur*. Cœlum & terra inter ſe diſceptare videntur de S. Catharinæ corpore. Carnem virginitate conſecratam, & (ſi dicere fas eſt) angelificatam (ut loquitur Tertullianus de carne virginum,) *Angelificata caro*, cœlum ſibi vindicat. Carnem in terris natam & nutritam terra pro jure ſuo repetit, ut quæ virtutum ejus academia fuerit, & certaminum theatrum. Deus litem componit, non diviſo terram inter & cœlum corpore, ſed per Angelos elato & depoſito in monte Sina, qui medius eſt inter cœlum terramque locus. Ibi Deus legem ſuam per Angelos Moyſi dedit: Ibi Catharina *Doctrix diſciplinæ Dei* ab Angelis ſepulta quieſcit. Septem in monte Sina miracula edita ſunt. Primum eſt viſio Dei a Moyſe in rubo ardente. Secundum, aquarum emanatio ex ſaxo quod Moyſes virga ſua percuſſit. Tertium, victoriæ de Amalecitis impetratio, cum Moyſes ibi manibus in cœlum extenſis Deum oraret, Joſue in planitie pugnante. Quartum, Legis datio. Quintum, jejunium & familiaris collocuti Moyſis cum Deo per dies quadraginta. Sextum, Eliæ Deum in ſpiritu auræ tenuis loquentem audientis felicitas. Septimum, Mauſolæum, immo potius trophæum Catharinæ Virgini ac Martyri ſanctiſſimæ ab Angelis erectum.

Cum Catharina pugnandum, ut cum ipſa triumphare poſſimus. Mundum cum ſuis erroribus vincamus, ne ſeducantur ſenſus noſtri & mentes noſtræ, ſicut ſerpens Evam ſeduxit aſtutia ſua. Evangelii lumen falſis mundi principiis opponamus, quibus morum diſciplina corrumpitur. Mundum cum ſuis terroribus vincamus Chriſtiana fortitudine, nullius nos adverſitatis, incommodi, damni, aut mali cujuſvis temporalis metus a divinæ legis obſervantia deterreat. Mundum vincamus cum ſuis
Rom. 6. 12. amoribus & voluptatibus: Concupiſcentias malas Chriſtiana continentia vincamus: *Non regnet peccatum in veſtro mortali corpore, ut obediatis concupiſcentiis ejus. Sed neque exhibeatis membra veſtra arma iniquitatis peccato: Sed exhibete vos Deo tanquam ex mortuis viventes, & membra veſtra arma juſtitiæ Deo. Peccatum enim vobis non dominabitur. Non enim eſtis ſub Lege, ſed ſub Gratia*. Id ergo nunc agitur, quamdiu eſt mortalis hæc vita noſtra ſub gratia, ne peccatum, id eſt, concupiſcentia peccati regnet in noſtro mortali corpore. Tunc autem regnare oſtenditur, ſi deſideriis ejus obeditur. Eſt ergo in nobis peccati concupiſcentia, quæ non eſt permittenda regnare: Sunt ejus deſideria, quibus non eſt obediendum, ne obedientibus regnet. Propter quod membra noſtra non ſibi uſurpet concupiſcentia, ſed ſibi vindicet continentia; ut ſint arma juſtitiæ Deo, ne ſint iniquitatis arma peccato: Sic enim nobis peccatum non dominabitur. Non enim ſumus ſub lege, bonum quidem jubente, non tamen dante: Sed ſumus ſub gratia, quæ id quod lex
Rom. 8. 12. jubet faciens nos amare, poteſt liberis imperare. *Ergo fratres, debitores ſumus non carni, ut ſecundum carnem vivamus. Si enim ſecundum car-*

nem

nem vixeritis, moriemini: Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. Tuba canit divinus Apostolus, bellum in quo versamur ostendit, & ut acriter dimicemus, & hostes nostros mortificemus, ne ab eis victi spiritaliter moriamur, accendit. Qui sint vero isti hostes, satis evidenter expressit. Quos enim a nobis voluit mortificari, ipsi sunt, scilicet opera carnis. *Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.*

IN FESTO DEDICATIONIS ECCLESIÆ.

Hodie salus domui huic facta est. Luc. XIX. 9.

Solemnis Ecclesiæ Dedicatio, ejusque annua commemoratio nos docet, triplicem esse domum Deo consecratam: Nostrorumque erga illum officiorum pro triplicis hujus Domus Dedicatione admonemur. Prima domus est Ecclesia Sancta Catholica a Christo fundata, & ex omnibus gentibus congregata, in quam vocati sumus. Constructa illa est ex lapidibus vivis, qui lapides sunt omnes Christiani Catholici. *Et ipsi tanquam lapides vivi superædificamini, domus spiritualis*. Fundamentum ejus idem est, qui fundator. *Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Jesus*. Fundamentum istud sursum est in cœlis ad Patris dexteram, cum terrenarum domorum fundamenta in terra sint. „ Ideo Christus fundamentum nostrum „ ibi positus est, ut sursum versus ædificemur. Sicut enim terrenis „ molibus construendis, quarum gravia corpora non utique nisi ad ima „ devergunt, in imo ponitur fundamentum: Sic nobis e contrario sursum est positus lapis ille fundamentalis, ut sursum nos rapiat, etiam „ pondere caritatis. " Ecclesiæ Christianæ fundationem indicant sacræ ceremoniæ in Dedicatione Templi materialis ab Episcopo usurpatæ. Duodecim cruces in parietibus Ecclesiæ intrinsecus depinguntur per circuitum, & candelæ duodecim cereæ ad caputi cujuslibet crucis accenduntur. Quo ritu significatur idololatriæ destructio per Christum *Episcopum animarum nostrarum*, & crucis Christi erectio super idololatriæ ruinis in toto orbe, Fideique lumen in cordibus hominum accensum per duodecim Apostolorum prædicationem, quibus ipse dixi: Christus *Vos estis lux mundi*. Templum ter circuit & aspergit Episcopus, foresque pulsat, impressoque signo crucis cum Baculo Pastorali super liminare in ostio, intrat, & pacem Domui adprecatur. Quo ritu significatur Christum per tres annos Judæam circuivisse, ut Synagogam in Ecclesiam mutaret, pulsasse ad ostium prædicatione sua & miraculis: Ipsam demum aspersisse sanguine suo. Postquam vero a mortuis resurrexit, in Ecclesiam congregatam in cenaculo solus ingressus est, dans pacem Discipulis: *Pax vobis*. Misit deinde Apostolos ut mundum universum circuirent, prædicando Evangelium & verbum crucis, aspergendo sancto Baptismate, pulsando frequentibus signis, pacem æternam annuntiando filiis pacis. *Gratia vobis & pax*. Postea Episcopus describit Alphabetum Græcum & Latinum in cinere sparso super pavimentum Templi in modum crucis. Quo Ritu significatur Evangelium per universum mundum ab Oriente in Occidentem his præsertim linguis prædicatum. Reliquiæ Sanctorum per Ecclesiæ circuitum solemni Processione circumferuntur, & in Altari reconduntur. Quo ritu significatur Ecclesiam sanguine Matyrum crevisse, fidem eorum passionibus & morte

Fructus ex Ecclesiæ Dedicatione referendi.

2. Deo gratias agendas esse admonemur, qui nos in Ecclesiam suam vocavit.

1. Petri 2. 5.
1. Cor. 3.
S. Aug. Serm. 337 al. 16. inter additos a Parisiensibus.

morte confirmatam: Pace demum Eccleſiæ poſt atrociſſimas perſecutiones reddita, Altaria ſuper eorum ſepulchra erecta fuiſſe, & Templa in rerum memoriam Deo conſecrata; ut cognoſcant omnes quod *Pretioſa in conſpectu Domini mors Sanctorum ejus*. Epiſcopus Cruces ſancto
Pſal. 115. 15. chriſmate inungit, tum in Altari, tum in parietibus Templi. Quo ritu ſignificat crucem ſuavem factam eſſe vocatis in Eccleſiam Judæis ac Gentilibus per gratiam Spiritus Sancti in eorum cordibus diffuſam. Hujus Eccleſiæ Dedicatio perficietur in fine ſæculi. In ædificatione labor eſt, in dedicatione lætitia. „ Dum cæduntur de montibus lapides,
„ & ligna de ſylvis, dum formantur, dolantur, coaptantur, labor &
S. Auguſt. Ser. ſupra laudato. „ cura eſt: Cum autem perfecti ædificii dedicatio celebratur, gaudium
„ & ſecuritas laboribus curiſque ſuccedunt. Sic etiam ædificatio ſpiri-
„ tualis, cujus habitator Deus, non ad tempus, ſed in æternum erit;
„ dum ex infideli vita homines ſegregantur ad fidem; dum quicquid
„ in eis non bonum atque perverſum eſt, amputatur & cæditur, dum
„ fiunt aptæ, pacificæ, piæque junctura; quante tentationes timentur,
„ quantæ tribulationes ſuſtinentur? Cum vero advenerit dies dedica-
„ tionis domus æternæ, cum dicetur nobis. Venite benedicti Patris mei,
Matt. 25. 34. „ percipite regnum, quod vobis paratum eſt ab origine mundi: Quæ
„ illa exſultatio, quæ ſecuritas erit? Cantabit claritas, nec compun-
„ getur infirmitas. Tunc adimplebitur Propheticum illud oraculum:
„ Convertiſti planctum meum in gaudium mihi: Conſcidiſti ſaccum
Pſal. 29. 12. „ meum, & circumdediſti me lætitia: Ut cantet tibi gloria mea, &
„ non compungar." Gratiæ Deo agendæ ſunt in Feſto Dedicationis materialis Templi in quod congregamur ad recipienda Sacramenta, ad verbum Dei audiendum, ad Sacroſanctum Sacrificium, laudeſque divinas, quod nos ad Eccleſiam Catholicam vocaverit, ejuſque membra per baptiſmum nos effecerit. En primum fructum, quem ex Dedicationis Eccleſiæ celebratione referre debemus.

2. Admonet nos Eccleſiæ Dedicatio reverentiæ Templis debitæ. Gen. 28. 16. Secundo, Eccleſiæ Dedicatio, annuaque ejus celebratio nos admonet reverentiæ quam Templis debemus, quæ ſunt *Domus Orationis*. Unde in Dedicationis Officio repetitur illud Jacob Patriarchæ: „ Vere Dominus eſt in loco iſto... Quam terribilis eſt locus iſte! Non
„ eſt hic aliud niſi domus Dei, & porta cæli." De Reverentia Templis debita lege *Lib. 5. Theologiæ Dogmaticæ, & Moral. Cap. 1. Art. 9. §. 6. 7. & 8.* „ Si quis cadaver putridum circumferens per civita-
S. Jo. Chryſ. Hom. 74. in Matth. „ tem vagaretur, nonne omnes eum fugerent? Hoc de te cogita, qui
„ animam peccatis obrutam atque mortuam circumducis, quod quidem
„ multo gravius eſt. Quomodo cum tantis ſordibus refertus malè intus
„ oleas, in Eccleſiam & Templa ſancta venire audes? Nam ſi quis mor-
„ tuum in Regia obruerit, is ultima ſupplicia luet: Cogita tu quam
„ acerba pœna vexaberis, qui atria hæc adire ſancta, & obſcœno fœ-
„ tore implere non erubeſcis. Imitare mulierem peccatricem, quæ pre-
„ tioſo Chriſti pedes unxit unguento, & bono totam domum replevit
„ odore: Cujus tu contrarium in hac domo facis. Quid enim refert,
„ ſi tu fœtorem non ſentis? Hoc enim incurabilis maxime morbi ſignum
„ eſſe videtur, & eo difficilioris quo humana corpora corroduntur &
„ fœtent: Illa enim ægritudo ſaltem aliquo ſenſu a laborantibus percipi-
„ tur, nec culpatur, ſed miſericordia digna videtur: Hæc vero ſenſum
„ tuum fugit, & odio atque punitione digna eſt. Audi quod Eccleſia
„ canit; Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo.

Quod

„ Quod si non incensum, sed grave olens fumus abs te ascendat, „ quibus suppliciis dignus eris? Quis autem iste fumus est tam gravis, „ tam molestus? Multi ad formas mulierum aspiciendas in Ecclesiam „ veniunt: Quomodo non undique fulmina vibrantur, quomodo cuncta „ funditus non evertuntur? Hæc enim non fulminibus solum, sed ge- „ hennæ supplicio dignissima sunt. Mulierum speciem curiosius in Ec- „ clesia perscrutaris, nec horrescis tanta templum Dei afficiens contu- „ melia? Prostibulum-ne tibi videtur Ecclesia, & foro erubescis, etiam „ times ne quis te videat mulierem sectari: In Ecclesia vero Dei, cum „ ipse Deus te alloquatur, & ab istis deterreat, eo ipso tempore ma- „ xime fornicationi ac adulterio vacas, quo tibi magna voce intonatur „ ut ab his fugias: Nec horrescis, nec stupes.... Sane melius esset „ cæcos aut aliter ægrotos esse, quam sic oculis abuti.

S. Joannes Chrysost. Hom. 36. in 1. ad Corinth.

Primi Christianissimi sæculis privatæ domus erant Ecclesiæ, ob sanctimoniam & modestiam inhabitantium: Nunc autem Ecclesia domus instar privatæ & profanæ Christianis est: Imo deteriore loco habetur: Cum tamen sit „ Locus Angelorum, regnum Dei, ipsum cœlum. Quomodo „ ergo si cœlum huc demissum esset, etiamsi patrem videres, etiamsi „ fratrem, ne auderes quidem alloqui: Ita hic ne aliud quidem loqui „ oportet præter spiritualia. Christum in Sacramento Eucharistiæ præsertim fide respice, circumstantes & adorantes Angelorum Choros .... *An non habetis domos ad comedendum & bibendum* (aiebat S. Paulus) *An Ecclesiam Dei contemnitis*? Dixerim ego, An-non habetis domos ad nugandum & confabulandum? An Ecclesiam Dei despicitis, & eos etiam corrumpitis, qui volunt esse modesti & quieti?

1. Cor. 11. 22.

3. Admonet Ecclesiæ Dedicatio, nos esse Templa Dei. 1. Cor. 3. 16. 17. & c. 6. 19. 20.

Tertio, Ecclesiæ Dedicatio, ejusque annua celebritas nos admonet nos esse Templa Dei vivi in baptismo Deo consecrata. Cavendum igitur ne Templum Dei in nobis mortali peccato polluamus. „ Nescitis „ quia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis? Si quis „ autem templum Dei violaverit, disperdet illum Deus. Templum enim „ Dei sanctum est, quod estis vos.... An nescitis quoniam membra ve- „ stra templum sunt Spiritus Sancti, qui in vobis est, quem habetis a „ Deo, & non estis vestri? Empti enim estis pretio magno. Glorificate „ & portate Deum in corpore vestro. In nobis spiritaliter impleri necesse est, quod in templi materialis parietibus visibiliter factum ab Episcopo. Christus assistens Pontifex futurorum bonorum aspergit nos hyssopo ut mundemur, & dealbemur. Baptismate ablutos lavat iterum in Confessione, lacrymarum imbre, sudore pœnitentiæ, aqua pretiosissima, quæ de fonte pietatis, id est, ab ejus latere emanavit. Aspergit nos hyssopo, quæ humilis herba est, & pectoris purgativa: Aqua sapientiæ salutaris, quæ est timor Domini, initium sapientiæ, & fons vitæ: Etiam condimentum salis admiscens, ne sit insipidus timor sine spe & devotione. Secundo, Christus legem suam in cordibus nostris inscribit Spiritu suo Sancto. *Beatus homo quem tu erudieris, Domine, & de lege tua docueris eum*. Tertio, unctione spirituali gratiæ suæ adjuvat infirmitatem nostram, ut crucem nostram ferentes ipsum alacriter sequamur. Nam sine unctione crucis asperitatem quis ferre posset? Hinc est quod multi abominantur & fugiunt pœnitentiam, *Crucem quidem videntes, sed non unctionem*. Quarto per gratiam adjuvantem efficit Christus ut luceat lux nostra coram hominibus, & videant opera nostra bona, & glorificent Patrem nostrum qui in cœlis est. Benedictionem vero, quæ solemnis Dedicationis complementum est,

S. Bernard. Ser. 1. in Dedicatione. Psalm. 95. Matt. 5. 16.

vitæ ſocietate præſens ſemper Chriſtianis conjugibus debet eſſe Jeſus, ut ſui ſtatus & vocationis officia Chriſtiana impleant. Conjugibus præſens ſit Jeſus, ut in pace vivant. 76

Eadem Dom. De ſpiritualibus nuptiis Animarum noſtrarum cum Chriſto Jeſu. 78

Dominica II. poſt Octav. Epiph. In lepra, peccati mortalis deformitas. In lepræ curatione, peccati curatio conſideranda. 80

Eadem Dom. De officiis dominorum erga ſervos, & ſervorum erga dominos. 83

Eadem Dominica. Fides noſtra debet eſſe ſimplex, humilis, actuoſa, ut Fides centurionis. *ibid.*

Dominica III. poſt Octavas Epiphaniæ. De tribulationibus ſeu rebus adverſis. Res adverſæ & tribulationes ſunt portio diſcipulorum Chriſti in hac vita. In iis ad Deum confugiendum, & Chriſtus per fidem excitandus eſt in cordibus noſtris. 84

Dominica IV. poſt Octavas Epiphaniæ. Parabola boni ſeminis & zizaniorum explicatur. Zizania in agro Eccleſiæ frumento ſunt admixta, boni malis permixti. Cur a Chriſto tolerentur uſque ad conſummationem ſæculi? Cum Deus zizania, id eſt malos toleret, debemus & nos tolerare, ſi boni ſumus: Si non toleramus, zizania evadimus. 89

Dominica V. poſt Octavas Epiphaniæ. Parabolæ grani ſinapis, & fermenti, explicantur. Initium & progreſſum Chriſtianæ Religionis & veræ Eccleſiæ ſignificant. 93

Dominica Septuageſima. Vineæ & operariorum, quos ad illam colendam paterfamilias conduxit, parabola explicatur. Nullam excuſationem habemus, ſi vineam nobis a Deo commiſſam, id eſt, Animam noſtram non colamus. 94

Eadem Dom. Vir ſapiens & juſtus nihil incultum in ſe relinquit. In vinea ſpirituali quomodo laborandum? 97

Dominica Sexageſima. Parabola ſeminum explicatur. Verbum Dei, ſemen bonum eſt. Corde bono & optimo excipiendum. Varia impedimenta ne ſemen illud cæleſte fructum afferat. 98

Dominica Quinquageſima. De Cæcitate cordis. Quam grave malum? Ut ſanetur, ad Jeſum clamare & accedere neceſſe eſt. Poſt receptam vero lucem, illi gratias agere, & illum ſequi, ut cæcus Evangelicus ab illo illuminatus. 100

Die Cinerum. De cineribus & Pœnitentia. Cineres ſunt inſignia & quaſi inveſtitura Pœnitentiæ. Cineres ſunt typus & figura Pœnitentiæ. Cineres ſunt motivum & incitamentum Pœnitentiæ. 103

Feria V. poſt Cineres. Tria in Evangelio hujus diei admirabilia; Fides centurionis, ſervi paralitici curatio; prædictio vocationis gentium ad fidem. Fides centurionis, effectus eſt ſingularis miſericordiæ Dei erga ipſum. Curatio ſervi paralytici, effectus eſt omnipotentiæ Salvatoris, & Fidei centurionis. Vocatio Gentium ad fidem, ſolius gratiæ Dei opus eſt. Fides centurionis imitanda. Deo gratiæ agendæ ob noſtram ex Gentibus vocationem. 108

Feria VI. poſt Cineres. De inimicorum dilectione. Ad eam tria nos movere debent. 1. Auctoritas Dei jubentis. 2. Magnitudo præmii. 3. Efficacia Exempli. 109

Dominica I. Quadrageſimæ. De tentationibus. Si ſpectentur ex parte Dei, nobis utiles ſunt. Si ex parte Diaboli, omnes periculoſæ ſunt. Si ex parte cordis noſtri, quandoque utiles, quandoque noxiæ ſunt, prout illis reſiſtimus, vel conſentimus. 111

Eadem Dominica. Chriſtus nobis deſignat ubi pugnandum ſit; quando pugnandum; quibus armis, & quomodo pugnandum adverſus dæmonem. Ubi? In ſolitudine. Quando? toto vitæ tempore. Quibus armis? jejunio & abſtinentia. 113

Feria II. poſt Dominicam I. Quadrageſimæ. De judicio univerſali. Terribile judicii univerſalis ſpectaculum. Qua ratione ad judicium nos præparare debeamus? 116

Feria III. poſt Dom. I. Quadr. De Templorum profanatione. Quinam faciunt domum Dei ſpeluncam latronum? 118

Feria IV. poſt Dom. I. Quadr. De pœnitentia Ninivitarum & Chriſtianorum comparata. 120

Feria V. poſt Dom. I. Quadr. De oratione, cujus forma in Chananæa muliere exhibetur. Conditiones orationis exponuntur, quarum aliæ ſpectant orantem; aliæ res quæ in oratione petuntur; aliæ modum orandi. 121

Feria VI. poſt Dominicam I. Quadrageſimæ. Probatica piſcina, figura erat Sa-

Sacramenti Pœnitentiæ , quod lavacrum eſt multo excellentius piſcina illa vereri. Utriuſque diſcrimina. Pœnitentes in piſcinam illam ſalutarem opportuno tempore mittendi ſunt a conſcientiæ Moderatore, cum in ipſis debitas diſpoſitiones agnoverint ad Sacramenti virtutem, fructumque percipiendum , illis ſimiles quas Chriſtus poſtulat in paralitico Evangelii. 124

Dominica II. Quadrageſimæ. Chriſtus in Transfiguratione ſua nobis oſtendit. 1. Finem ad quem tendimus, ſcilicet beatitudinem & gloriam æternam . 2. Viam qua ad beatitudinem & gloriam pervenimus , ſcilicet crucem , paſſiones , tribulationes . 125

Eadem Dominica . De Chriſti Jeſu magnitudine , & noſtris erga illum officiis . Illum audire debemus ut juſtitiæ doctorem ; illi parere ut Domino & Legislatori ; illum imitari ut exemplar, quod nobis in monte monſtratum eſt. 127

Feria II. poſt Dominicam II. Quadrageſimæ . De Pœnitentia ad mortem uſque non differenda: ne in ſummum nos conjiciamus periculum carendi tempore ad agendam Pœnitentiam neceſſario : carendi gratia neceſſaria : carendi voluntate viribuſque neceſſariis . 129

Feriæ III. poſt Dominicam II. Quadrageſimæ . De reverentia Sacerdotibus debita. Miniſtri ſunt divinæ auctoritatis: illos ergo colere & obſervare debetis. Sunt interpretes & præcones divinæ veritatis: audire ergo illos docili & obedienti animo debetis , doctrinam ſalutis tradentes . Imagines ſunt divinæ ſanctitatis ſi digne miniſterio ſuo vivant . Sanctos igitur Sacerdotes imitari debetis : ſi vero recte doceant, & male vivant (quod abſit) ſecundum opera eorum nolite facere. 131

Feria IV. poſt Dominicam II. Quadrageſimæ . De ambitione fugienda , cujus mater ignorantia : comes præſumptio : filiæ , ceterorum hominum contemptus , æmulatio , invidia : ut in filiis Zebedæi , & illiorum matre videre eſt . Una dignitas Chriſtiani deſiderio digna , dignitas eſt filiorum Dei : una gloria par ejus votis , gloria æterna. 133

Feria V. poſt Dominicam II. Quadrageſimæ . Æternæ ſaluti admodum periculoſa eſt conditio divitum .. 1. Ob ſuperbiam , qua ut plurimum efferuntur . 2. Ob voluptates & delicias , quibus indulgent . 3. Ob duritiem cordis in pauperes immiſericordis . Id in Divite epulone oſtenditur. 135

Feria VI. poſt Dominicam II. Quadrageſimæ . De Pœnis damnatorum . Reprobi a Deo per vim & neceſſario ſeparabuntur , quia ſponte ab illo in hac vita receſſerunt. Alligabuntur creaturæ crucianti , quia creaturis delectantibus in hac vita adhæſerunt. Numquam carebunt ſupplicio , quia numquam noluerunt carere peccato. 137

Dominica III. Quadrageſimæ . De bono & malo uſu linguæ. Quidam tacent cum loquendum eſt , illi ſcilicet qui peccata ſua non confitentur , quorum corda poſſidet dæmonium mutum . Quidam aliter loquuntur quam loquendum eſt , ut blaſphemi ac maledici , qui Judæos imitantur de Chriſto dicentes , in Beelzebub principe dæmoniorum ejicit dæmonia . Quidam loquuntur ut loquendum eſt , qui ſcilicet lingua ſua utuntur ad laudem Dei , & ædificationem proximi , ut pia mulier quæ vocem de medio turbarum extollit in Chriſti Jeſu laudem. 139

Eadem Dominica . De frequenti in eadem peccata prolapſione. 140

Feria II. poſt Dominicam III. Quadrageſimæ . De invidia . Morbi illius gravitas maxima : cura difficilis. Remedia , *ibid. & ſeq.*

Feria III. poſt Dominicam III. Quadrageſimæ . De correptione fraterna . Fraternæ correptionis officium imperat caritas: dirigere debet prudentia cum manſuetudine conjuncta : ſuſcipere debet correptionis medicamentum docilis humilitas. 145

Feria IV. poſt Dominicam III. Quadrageſimæ . De lege Dei . Nullam excuſationem proferre poſſunt , qui Legem & mandata Dei tranſgrediuntur : ſiquidem Mandatorum Dei obſervantiam ſuadent : 1. Auctoritas & beneficientia Dei , Chriſtique jubentis . 2. Facilitas illa adimplendi . 3. Felicitatis æternæ , iis qui illa obſervant, promiſſio. 148

Feria VI. poſt Dominicam III. Quadrageſimæ . De dono Dei mulieri Samaritanæ revelato & collato . Gratia donum Dei mere gratuitum eſt : aſſidue ergo petenda eſt a Deo in oratione . Gratia voluntatem noſtram ſuaviter allicit , movet , ac regit : ipſi ergo fide-

fideliter cooperandum est. Gratia efficaciſſime & invictiſſime in nobis & nobiſcum operatur omne bonum: Ad illam ergo humiliter referendum est quidquid boni agimus. 150

Dominica IV. Quadrageſimæ. De præparatione ac diſpoſitionibus ad ſacram Euchariſtiæ communionem, miraculo multiplicationis quinque panum a Chriſto Domino ſignificata. 153

Eadem Dominica. De honorum fuga. Evangelium & Chriſti gratia docent: 1. Generoſius contemni honores & dignitates terrenas, quam deſiderari & quæri. 2. Utilius recuſari plerumque quam acceptari. 3. Glorioſius eſſe illas promereri quam poſſidere. 155

Feria II. poſt Dominicam IV. Quadrageſimæ. Templis noſtris major debetur reverentia, quam Templo Hieroſolymitano. Ad templa igitur Dei cultui conſecrata adeuntes, auferte immodeſtiam & ſcandalum per honeſtum & modeſtum habitum ac ſitum corporis. 2. Auferte evagationes & diſtractiones per attentionem mentis. 3. Auferte peccatum, aut certe affectum peccati, per virtutem pœnitentiæ & contritionem cordis. Auferte iſta hinc. &c. 157

Feria IV. poſt Dominicam IV. Quadrageſimæ. De cæco nato. In cæcitate cordis tria conſideranda. 1. Hominis ſpiritaliter cæci calamitas, ut timeatur. 2. Spiritalis cæcitatis cauſæ, ut caveantur. 3. Remedia, ut quærantur & poſtulentur. 160

Feria V. poſt Dominicam IV. Quadrageſimæ. Dolori modus adhibendus eſt in morte propinquorum & amicorum. Mors enim præ vita diuturna hominibus Chriſtianis in hoc mundo peregrinantibus optanda eſt. 1. Quia hominibus finis eſt miſeriarum & calamitatum. 2. Quia Chriſtianis finis eſt peccatorum. 3. Quia peregrinis finis eſt peregrinationis, & migratio ad cæleſtem patriam. 162

Feria VI. poſt Dominicam IV. Quadrageſimæ. Peccatoris pravis habitibus & diuturna conſuetudine peccati implicati miſerior ſtatus eſt, quam Lazari mortui quatriduani & fœtentis. Peccatoris hujuſmodi mirabilior converſio, quam reſurrectio Lazari. 164

Dominica in Paſſione. De maledicentia ſeu detractione. Qui proximi famæ detrahunt, vere dæmonium habent, eorum linguæ a diabolo moventur, eique ſerviunt ad peccati propagationem. Qui calumniam patiuntur, & quorum famæ detrahitur, patientiam & manſuetudinem Chriſti Jeſu debent imitari. 167

Eadem Dominica. Sancti eſſe debemus corde, per intentionis puritatem: ore, per ſermonis veritatem: opere, per vitæ omnimodam integritatem. Ut opere ſancti ſimus, vita noſtra conformanda eſt viræ Chriſti. Ut ſermone ſancti ſimus, ſermones noſtri conformandi ſunt ſermonibus Chriſti. Ut corde ſancti ſimus, intentio noſtra conformanda eſt intentioni Chriſti. 169

Eadem Dominica. Quod eo die legitur Evangelium, docet: 1. Quid de Chriſto Jeſu credere. 2. Quid in Chriſto Jeſu imitari debeamus. 170

Feria II. poſt Dominicam V. Quadrageſimæ. De peccatoris deſertione. Nihil utilius eſt & efficacius ad gratiam obtinendam, conſervandam, recuperandam, quam timere: 1. Ne actualis gratiæ auxiliis fideliter non cooperemur. 2. Ne a gratia ſanctificante excidamus. 3. Ne gratiam ſemel amiſſam non recuperemus. 172

Feria IV. poſt Dominicam V. Quadrageſimæ. De prædeſtinatione ſanctorum. Prædeſtinatio Sanctorum ad gratiam & gloriam ex miſericordia gratuita eſt: nihil igitur nobis tribuere debemus in negotio ſalutis noſtræ, ſed totum a Deo ſperare. Deus vitam æternam ſanctis ſuis dat in tempore propter bona eorum opera: igitur bonis operibus perſeveranter vacare debemus. Certiſſima eſt prædeſtinatio, nec deficere potest: & nihilominus timere debemus ne ex ovium Chriſti numero non ſimus. 174

Feria V. poſt Dominicam V. Quadrageſimæ. De muliere peccatrice. Profanus & impudicus amor Deo graviſſimam infert injuriam. 2. Mala graviſſima infert homini. 3. Contra tam periculoſum hoſtem fortiter pugnandum; ab ejus inſidiis ſollicite cavendum eſt. 177

Eadem Feria. Mulieres peccatrices ſunt, cum vanitati ſerviunt, ac voluptati: Vanitati, cultus immodeſtia & diſſolutione: Voluptati, vita molli, otioſa, & omnibus oblectamentis, quæ honeſta ſecundum mundi gentium ac mores vocantur, indulgentes. 179

Argumenta Indicans.

Feria VI. post Dominicam V. Quadrageſimæ. De mulieris peccatricis pœnitentia. Amor pœnitens cor ejus dolore contrivit, humiliavit, Deo conſecravit. 2. Amor pœnitens lacrymarum fontes ex ejus oculis manare fecit. 3. Amor pœnitens illam ad officia pietatis Chriſto exhibenda impulit. 181

Dominica in Ramis Palmarum. De Regia Chriſti dignitate. Chriſtus omnia erga nos implet optimi Regis officia. Nullum erga Chriſtum Regem implemus ſubditorum officium. 185

Feria II. poſt Dominicam Palmarum. De furto. Fures ſunt (ut Judas Iſcariotes) 1. Uſurarii, & quicumque ex mutuo aliquid ultra ſortem exigunt vel percipiunt. 2. Furti rei ſunt mercatores, qui rem pluris juſto pretio vendunt, aut minoris juſto emunt. 3. Furti & rapinæ rei ſunt, qui creditores ſuos fraudant, qui debita non ſolvunt cum poſſint; qui gravia debita contrahunt, cum ſciant ſe non eſſe ſolvendo. Sine reſtitutione nulla hujuſmodi hominibus ſpes ſalutis eſſe poteſt. 187

Feria VI. in Paraſceve. De paſſione Jeſu Chriſti Domini noſtri. 189

Dominica Paſchæ. De Reſurrectione Chriſti. Tria in hoc Myſterio conſideranda. 1. Reſurrectionis Chriſti neceſſitas. 2. Reſurrectionis Chriſti gloria. 3. Reſurrectionis Chriſti fructus. 191

Dominica in Albis. De pace. Vera pax fructus eſt Spiritus Sancti, qua proinde peccatores frui non poſſunt. Pacem vulneribus ſuis, & ſanguinis ſui pretio nobis Chriſtus Jeſus comparavit. 194

Dominica II. poſt Paſcha. Chriſtus bonus Paſtor. Omnes Paſtoris optimi dotes & characteres in eo concurrunt. Nos oves ejus ſumus: dare igitur operam debemus ut nulla nobis ovium proprietas deſit. 197

Eadem Dominica. Paſtorum erga oves; ovium erga Paſtores Eccleſiaſticos officia. 200

Dominica III. poſt Paſcha. In hujus mundi peregrinatione, cujus tempus modicum eſt, conſolari & ſuſtentare nos debet ſpes certiſſima viſionis Dei, ad quam ſuſpirare & tendere totis viribus debemus. 2. In rebus adverſis, ærumnis, calamitatibus, quæ Chriſtianorum juſte viventium pars ſunt in hoc mundo, conſolari nos debet exſpectatio gaudii puriſſimi, immenſi, perpetui, quod triſtitiæ noſtræ ſuccedet. 201

Eadem Dominica. Gaudium mundi breve, inane, æterno luctu excipiendum. Gaudium ſpirituale in Deo & de Deo verum, ſincerum, perpetuum. 204

Dominica IV. poſt Paſcha. Chriſtus Spiritum Sanctum promittit. 1. Ut Conſolatorem Fidelium. 2. Ut Cenſorem & emendatorem vitiorum. 3. Ut Inſtitutorem rudium, & totius Eccleſiæ interiorem Magiſtrum. 205

Dominica V. poſt Paſcha. De Oratione. Quid petere in oratione debeamus? Quomodo petere debeamus? 211

Eadem Dominica. De efficacia orationis, quæ fit in Chriſti nomine. 212

Feriis Rogationum. De ſupplicationibus publicis, ſeu proceſſionibus. 213

In Feſto Aſcenſionis Chriſti. 1. Myſterii fides explicatur. 2. Aſcenſionis Chriſti cauſæ exponuntur. 3. Fructus & utilitates Aſcenſionis Domini. 214

Dominica poſt Aſcenſionem. Spiritus Sanctus teſtimonium Chriſto perhibuit. Apoſtoli Spiritu Sancto afflati teſtimonium Chriſto perhibuerunt. Chriſtiani omnes Chriſto teſtimonium reddere tenentur, non ſolum in perſecutionibus, ſed etiam in pace Eccleſiæ; non verbis tantum, ſed operibus. 216

Dominica Pentecoſtes. Explicatur excellentia Doni quod Chriſtus Eccleſiæ ſuæ tribuit mittendo Spiritum Sanctum, & admirabiles ejus effectus exponuntur. 2. Diſpoſitiones neceſſariæ ad recipiendum Spiritum Sanctum. 220

In Feſto Sanctiſſimæ Trinitatis. Sanctiſſimæ Trinitati gratias immortales agere debemus ob illius in nos beneficia; creationis, quæ Patri Æterno, Redemptionis, quæ Filio Dei; Renovationis & ſanctificationis, quæ Spiritui Sancto tribuitur. 2. Imitari debemus, quantum cum Dei gratia nobis poſſibile eſt, ſanctiſſimam Trinitatem: Dei perfectiones, ſummam divinarum Perſonarum concordiam. 222

In Feſto ſacratiſſimi Corporis Chriſti. Chriſtus Corpus & ſanguinem ſuum in Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento nobis donat. 1. Ut verum cibum & potum Animarum noſtrarum. 2. Ut ſymbolum & principium noſtræ cum ipſo conjunctionis, & mutuæ illius in nobis, ac no-

noſtræ in illio manſionis. 3. Ut æternæ vitæ pignus. 244

In Eodem Feſto. Sancta Euchariſtia ſacrificium eſt. 1. Veteris Legis ſacrificiis longe dignius & excellentius. 2. Veteris Legis ſacrificiis efficacius. 3. Majores diſpoſitiones ex parte offerentium & adſtantium exigens. 226

Dominica I. poſt Feſtum SS. Trinitatis. De Convivio Euchariſtico. Magnificum ſanctæ Euchariſtiæ convivium, quod Dei bonitas ſab æterno decrevit; ſapientia diſpoſuit; omnipotentia ſtatuto tempore inſtruxit & executa eſt; liberalitas multiplicat; miſericordia & juſtitia diſtribuit; æternitas perenne facit. 229

Eadem Dominica. De ſolemnibus proceſſionibus in Feſto & Octava Corporis Chriſti inſtitutis. Quas ob rationes inſtitutæ ſint? Qua pietate illis adeſſe debemus. 235

Eadem Dominica. De frequenti Communione. Frequens Communio magnorum fons & origo bonorum. Quæ diſpoſitiones ad frequentem Communionem neceſſariæ? 236

Eadem Dominica. Cœna magna ad quam multos Chriſtus invitat, regnum cœlorum eſt. Omnes homines ad eam invitati, & quodammodo vocati a Deo. Vanæ excuſationes eorum qui non veniunt. 238

Dominica III. poſt Feſtum SS. Trinitatis. Laborandum ut aliquando beati ſimus; ſed ne ſit inanis labor noſter. 1. Debemus laborare in luce fidei. 2. Laborare debemus in præſentia & verbo Chriſti. 3. Imitari debemus humilitatem S. Petri: Dei gratiam in nobis agnoſcendo, non merita noſtra, quæ in nobis nulla ſunt niſi Dei dona. 246

Dominica IV. poſt Feſtum SS. Trinitatis. De juſtitiæ Chriſtianæ & Phariſaicæ diſcrimine. 1. Phariſæorum juſtitia ſimulata erat & fucata: juſtitia Chriſtianorum ſincera & ſimplex eſſe debet. Juſtitia Phariſæorum externa dumtaxat: juſtitia Chriſtianorum interior ſimul & exterior eſſe debet. 3. Juſtitia Phariſæorum ſcrupuloſa erat minimorum præceptorum obſervatrix, maximorum vero neglectrix mandatorum: Chriſtiana juſtitia totam legem accurate implet: magna præcepta obſervat, nec tamen minora negligit.

Eadem Dominica. Explicatur quintum Decalogi præceptum, Non occides, 250

Eadem Dominica. De ira. *ibid.*

Eadem Dominica. Reconciliatio ſincera, ſpontanea, & prompta cum fratribus, abſolute neceſſaria eſt ad remiſſionem peccatorum obtinendam & ad ſacram communionem. 252

Dominica V. poſt Feſtum SS. Trinitatis. De providentia. Quid de providentia Dei credere oporteat? Quæ animi noſtri diſpoſitio, qui erga Dei providentiam affectus eſſe debeat. *ibid.*

Dominica VI. poſt Feſtum SS. Trinitatis. Chriſtus Jeſus hujus diei Evangelio nos munit contra illuſiones quæ a via ſalutis nos avertere poſſunt, & in viam perditionis deducere. Ex triplici autem radice oriuntur illuſiones. 1. Ex prava directione. 2. Ex erronea præſumptione. 3. Ex corrupta voluntate. Contra primam illuſionum cauſam nos munit Chriſtus, docendo voluntatem noſtram Dei voluntati conformandam eſſe. Contra ſecundam illuſionum cauſam nos munit, docendo erroneam eſſe præſumptionem de fide bonis operibus deſtituta, quaſi ſufficiat ad ſalutem. Contra tertiam nos munit, docendo, voluntatem noſtram Dei voluntati conformandam eſſe; nec noſtram, ſed ejus voluntatem faciendam, ut ad æternam beatitudinem perveniamus. 255

Dominica VII. poſt Feſtum SS. Trinitatis. De eleemoſynæ neceſſitate, & utilitate. Divitibus obligatio eleemoſynam erogandi divino præcepto impoſita eſt. 2. Magnæ utilitates & fructus ex eleemoſynis in eos redundantes, illos ad juvandos pauperes excitare debent. 3. Non ſolum violatæ caritatis, ſed etiam graviſſimæ imprudentiæ rei ſunt divites, qui eleemoſynam pauperibus non erogant pro facultatum ſuarum ratione, & ipſorum pauperum indigentia. 257

Dominica VIII. poſt Feſtum SS. Trinitatis. Lacrymæ Chriſti ſuper Jeruſalem flentis nos docent quas ob cauſas lugere debeamus, ſcilicet non eſſe lugendum ob rerum temporalium damna, ob fruſtratas cupiditates, ob triſtes & male fortunatos eventus; ſed ob Dei offenſam cum a nobis, tum ab aliis peccatoribus; ob Eccleſiæ mala; ob imminentia animæ noſtræ pericula,

ſa, eo quod non cognoverit tempus viſitationis ſuæ a Chriſto Jeſu. Longe magis deploranda animæ noſtræ deſolatio, quam everſio Jeruſalem. 259

Dominica IX. poſt Feſtum SS. Trinitatis. Superbia & oſtentatio in Phariſæo damnata: Humilitas in Publicano commendata. Utriuſque characteres. 262

Dominica X. poſt Feſtum SS. Trinitatis. De hominis ſurdi & muti curatione. 1. Spiritalis ſurditas & linguæ impedimentum, mala ſunt in peccatoribus eo magis deploranda, quo voluntaria. 2. Homines ſurdos & mutos Eccleſiæ fides adducit ad Jeſum, per baptiſmum primo, deinde per pœnitentiam ſanandos. 3. Ut ab interiori ſurditate, & inviſibili impedimento linguæ liberemur ac ſanemur, per gratiam Chriſti, facere debemus quod fecit ipſe ſurdum & mutum ſanans. 264

Dominica XI. poſt Feſtum SS. Trinitatis. De proximi dilectione. Explicatur. 1. Quis ſit noſter proximus; & quæ regula ſecundum quam proximi dilectio menſuranda eſt. 2. Quæ ſint officia dilectionis proximo debitæ ſecundum Dei legem. 3. Quod ſit exemplar cui nos in exhibendis huius dilectionis officiis conformare debemus. 266

Dominica XII. poſt Feſtum SS. Trinitatis. De decem Leproſis. Quam fœda, quam horrenda mortalis peccati lepra? Quid agendum, illis qui ea fœdati & inquinati ſunt, ut curentur? Quid agere debeant poſtquam mundati ſunt. 269

Dominica XIII. poſt Feſtum SS. Trinitatis. De avaritia. Temporales perituraſque divitias contemnendas; ſpiritales æternaſque divitias diligendas & quærendas Chriſtus docet. 271

Dominica XIV. poſt Feſtum SS. Trinitatis. De filio Viduæ Naim defuncto. Mortuus qui ad ſepulcrum efferebatur, ſtatum miſerum peccatoris ſignificat. Mortui ſuſcitatio a Chriſto Domino ſignificat converſionem & juſtificationem peccatoris. 1. Lugendus peccatoribus ſtatus. 2. Laudanda Chriſti miſericordia, qui peccatorem ad viam revocat per gratiam ſuam. 272

Dominica XV. poſt Feſtum SS. Trinitatis. De Hydropico a Chriſto ſanato: & de poſtremo loco tenendo. Superbia ſpiritualis hydropiſis. Quæ rationes movere nos debeant ut poſtremum locum amemus, ſuperiorem non quæramus. 274

Eadem Dominica. De ſanctificatione Dominicæ, Feſtorumque dierum. 275

Dominica XVI. poſt Feſtum SS. Trinitatis. De præcepto amoris Dei. 1. Amor Dei omnibus affectibus noſtris dominari debet. 2. Actus divini amoris frequenter exercere debemus. 3. Omnia Dei mandata ex amore implere. 277

Domica XVII. poſt Feſtum SS. Trinitatis. De remiſſione peccatorum. Tria credenda complectitur hic ſymboli Apoſtolici Articulus: in hac vita de remiſſione peccatorum noſtrorum ſecuri eſſe numquam debemus, ſed ſemper timere. 279

Dominica XVIII. poſt Feſtum SS. Trinitatis. De ſpiritalibus Filii Dei nuptiis cum Eccleſia, & Anima fideli. Ad ſpiritales illas nuptias omnes vocati eſtis, confidite: pauci electi, timete. Nihil proderit quod credimus, ut ad æternum Sponſi convivium admittamur, niſi habuerimus veſtem nuptialem, ſcilicet caritatem & opera bona. 280

Dominica XIX. poſt Feſtum SS. Trinitatis. De Regulo cujus filius lethaliter ægrotabat Capharnaum: 1. Ad Deum accedendum eſt per fidem, & quidem firmiorem fide Reguli. 2. Ab ipſo petenda ſunt majora & excellentiora bona, quam ſanitas corporis, aliaque commoda temporalia. 3. Cura omnis adhibenda eſt a patribus-familias, ut eorum familia Deo ſerviat, fidemque ſanctis operibus comprobet. 282

Dominica XX. poſt Feſtum SS. Trinitatis. De Decem millium talentorum debitore. Peccata noſtra debita noſtra ſunt. Quot peccata commiſimus, tot talentorum debitores ſumus. Solus Deus illa condonare poteſt. Fruſtra vero ſperamus Deum nobis peccata dimiſſurum, ſi adverſus proximos conſervoſque noſtros duri & immiſericordes ſimus. Tres rationes ad debita conſervis noſtris dimittenda, injuriaſque condonandas movere nos debent, ex hodierno Evangelio petitæ. 285

Dominica XXI. poſt Feſtum SS. Trinitatis. Præcipua duo homines officia Chriſtus in hujus diei Evangelio docet. 1. Quid Regi. 2. Quid Deo debeant. Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris Cæſari, ut cives Reipublicæ terreſtris: & quæ ſunt Dei Deo, ut cives Reipublicæ cæ-

BIBLIOTECA ... MON... (AV) ...CIANA

cæleſtis. 287
Dominica XXII. poſt Feſtum SS. Trinitatis. De filia Principis a Chriſto ſuſcitata, & de reſurrectione mortuorum. 1. Reſurrectio omnium hominum ſimpliciter ac firmiter credenda eſt. 2. Varia erit reſurgentium conditio, quam ſibi quiſque bonis vel malis operibus procurat. 3. Otioſa igitur & ſterilis in nobis eſſe non debet reſurrectionis fides. 288
Eadem Dominica. Sancta mors magis eſt optanda quam vita. 289
Dominica XXIII. poſt Feſtum SS. Trinitatis. De abominatione deſolationis ſtante in loco ſancto, in anima ſanguine Chriſti redempta, & per baptiſmum ſanctificata, in corpore conſecrato ut Dei templum eſſet. 292
Eadem Dominica. Multiplex tribulatio in die furoris Domini. Una quæ judicium præcedet, altera quæ comitabitur, tertia quæ ſubſequetur. 294

PARS TERTIA.

In Feſto S. Andreæ Apoſtoli. S. Andreas cor ſuccenſum habuit amore crucis, linguam conſecratam prædicatione crucis, corpus conſummatum martyrio crucis. 296
In Feſto S. Nicolai Epiſcopi & Confeſſoris. A ſpiritu ſancto inſtitutus eſt ad virtutem Nicolaus, ut ſobrie, juſte, & pie viveret in hoc ſæculo: pie per orationis humilitatem, aſſiduitatem & fervorem: ſobrie per jejunii auſteritatem: juſte per caritatem, quæ tota eſt hominis Chriſtiani juſtitia. 299
In Feſto Conceptionis Deiparæ Virginis Mariæ. Triplex diſcrimen gratiæ qua beata Virgo in ſua conceptione præventa eſt, ab ea quæ ceteris ſanctis collata fuit: 1. Aliorum ſanctorum in pueritia, quidam in adoleſcentia vel juventute, quidam in ſenectute, vel in morte ſanctificati ſunt; B. Virgo Maria in ſua Conceptione per Chriſti gratiam præventa eſt, ne peccati originalis labem contraheret, cujus contrahendi debitum ut Adami filia contraxerat. 2. Alii ſancti partem gratiæ: Maria totam gratiæ plenitudinem recepit. 3. Aliis ſanctis gratia modo amiſſibili: Mariæ modo quodam inamiſſibili collata eſt. 302
In Feſto S. Thomæ Apoſtoli. S. Thomas ex vulneribus ſacratiſſimorum pedum Chriſti hauſit humilitatem & firmitatem fidei. Ex vulnere lateris Chriſti, & ejus corde ſacratiſſimo hauſit fervorem fidei. Ex vulneribus manuum hauſit operationem fidei. Sit fides noſtra, ut fides Apoſtoli Thomæ, humilis & firma; fervens & amore ſuccenſa, operans & bonorum operum effectrix. 305
In Feſto S. Stephani Protomartyris. Plenitudo gratiæ Stephanum primi Diaconi miniſterio dignum effecit. Plenitude fortitudinis Stephanum protomartyris corona decoravit. Plenitudo Spiritus Sancti Stephanum primum ac nobiliſſimum poſt Chriſtum Jeſum caritatis exemplar mundi exhibuit. 307
In Feſto S. Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ. 1. Quid maior Chriſti dilectio Sancto Joanni præſtiterit. 2. Quid S. Joannes Chriſti dilectioni rependerit. Chriſtus Jeſus Joannem præ ceteris Diſcipulis conſcium fecit arcanorum ſuorum; participem bonorum ſuorum; conſortem dolorum ſuorum. S. Joannes dilectioni qua ipſum præ ceteris Diſcipulis honoravit Chriſtus, amore ardentiſſimo & conſtantiſſimo reſpondit. 310
In Feſto S. Genovefæ Virginis. Vitæ contemplativæ, & vitæ activæ exemplum in Genovefa Virgine admirabiliter eluxit. Chriſto ſummo paſtori cor ſuum conſecrat ab adoleſcentia per amorem caſtiſſimum; corpus per virginitatem; ipſum deſiderat & quærit aſſidue per ferventem orationem; illo ſe dignam præſtat per humilitatem; ſanctis exemplis & miſericordiæ operibus per Pariſienſem populum velut gregem paſcit; Epiſcoporum præceptis religioſe obtemperat, & conſilia ſequitur. 316
In Feſto Purificationis Deiparæ Virginis Mariæ. Euntes in Templum, occurramus Chriſto Jeſu & Mariæ cum Simone juſto. Diſcamus a Chriſto Jeſu quid offerre & ſacrificare Deo debeamus. A Deipara Virgine, quomodo nos purificare oporteat. A Sancto Simone, quodnam eſſe debeat noſtrorum deſideriorum objectum. 319

Argumenta Indicans.

In Festo S. Thomæ Aquinatis. Scientiam Sancti Thomæ castitas parit, humilitas sanctificat, caritas perficit; qua triplici ratione similis est sapientiæ Angelorum.

In Festo Sancti Joseph. Ceterorum gratia sanctorum facit illos filios Dei & Christi Jesu fratres per adoptionem: gratia S. Joseph fecit illum Filii Dei Patrem. Ceterorum gratia Sanctorum illos facit Deiparæ Virginis Mariæ clientes: gratia S. Joseph illum facit Virginis Matris Dei Sponsum. Gratia reliquorum Sanctorum illos facit Ecclesiæ membra: gratia S. Joseph illum facit capitis Ecclesiæ œconomicum caput. 327

In Festo Annunciationis Beatæ Virginis Mariæ. 1. Magnum Mysterium Incarnationis, quod hodie annuntiatur, in quo divinæ perfectiones splendidius eluceſcunt quam in ceteris Incarnati Verbi Mysteriis, & divinæ personæ nova quodammodo attributa sine sui mutatione, novasque denominationes acquirunt. 2. Magna Virgo, cui Mysterium istud annuntiatur, quia recipit gratiæ plenitudinem, quia sine dispendio virginitatis obtinet fœcunditatem; quia provehitur ad incomparabilem Matris Dei dignitatem. 3. In homines, propter quos annuntiatur, magnitudinem suam derivat Dei Filius, qui in utero Virginis fit homo, ut homines filios Dei faciat: servi formam assumit, ut faciat liberos: similitudinem carnis peccati induit, ut faciat Sanctos. 329.

In Festo S. Joannis Baptistæ. Inter natos mulierum Joannes Baptista maximus est. 1. Nativitatis privilegiis. 2. Amplitudine muneris. 3. Merito fidelitatis. 334

In Festo Sancti Petri Apostolorum Principis. 1. S. Petrus primatus dignitatem & regimen Ecclesiæ universæ promeritus est excellentia fidei suæ & fervore caritatis. 2. S. Petrus Dei & Filii ejus inimicos debellavit; ejusque imperio subjecit prædicationis suæ & miraculorum virtute. 3. S. Petrus præcipuam gloriam, reverentiam, cultumque in Ecclesia consecutus est ob labores pro Ecclesia toleratos, ob passionem & Martyrium. 340.

In Festo Sanctæ Mariæ Magdalenæ. Mariæ Magdalenæ amor omnes vitæ illius status complectitur; statum peccati, statum pœnitentiæ, statum contemplationis. Peccatrix in civitate; pœnitens in domo Simonis Pharisæi; Contemplatrix reliquo vitæ tempore, præsertim in solitudine. 1. Maria Magdalena divini quondam amoris inimica. 2. Maria Magdalena ab amore divino debellata. 3. Maria Magdalena divini amoris discipula. 1. Divini amoris inimica in civitate: Ab amore divino debellata in domo Simonis: Divini amoris discipula in contemplatione & solitudine. 348

In Festo Sancti Dominici. 1. S. Dominicus prædicator a Deo electus, formatus, & eruditus. 2. S. Dominicus Prædicator fidelis, Ecclesiæ fructuosus, admirabilis. 3. S. Dominicus in Ordine suo Prædicator universalis ac perpetuus. 360

In Festo Assumptionis Beatæ Virginis Mariæ. 1. Homines admirantur obitum sanctissimæ Virginis ceu prodigium in ordine naturę. 2. Angeli admirantur ejus Assumptionem ceu prodigium in ordine gratiæ. 3. Deus in ejus coronatione sibi complacet ceu in magnificentissimo suorum operum in ordine gloriæ. 353

In Festo Sancti Hyacinthi. 1. Cum Christus Jesus sit Mariæ Filius, Hyacinthum fecit amicum Mariæ carissimum. 2. Cum ipse sit Ecclesiæ sponsus & fundator, Hyacinthum Ecclesiæ propagatorem studiosissimum fecit. 3. Cum ipse sit Fidelium omnium caput, Hyacinthum eorum protectorem potentissimum constituit. 1. Hyacinthus Mariæ Virginis Deiparæ in Ordine S. Dominici amicus carissimus. 2. S. Hyacinthus Ecclesiæ in septentrione propagator studiosissimus. S. Hyacinthus miraculorum patrator in gratiam Christianorum illum invexantium per totum orbem potentissimus. 360

In Festo Sancti Ludovici Regis & Confessoris. 1. Similis non fuit ante S. Ludovicum Rex, nec post eum surrexit similis in Regni interioris, id est, passionum suarum ordinatione & coercitione. 2. Nemo Regum similis S. Ludovico in Regni inferioris, id est Francorum, justo regimine. 3. Nemo Regum S. Ludovico

co similis in Regni superioris, id est Ecclesiæ, protectione. 365

In Festo Nativitatis beatæ Virginis Mariæ. Beata Virgo Maria Liber ab æterno in Dei mente conceptus, præclaris figuris ornatus & illuminatus, scriptus intus & foris, in quo virtutum omnium characteres sunt expressi ... Verus, Deoque maxime gratus Beatæ Virginis cultus, ejus imitatio. 370

In Eodem Festo. S. Virgo Maria in sua Nativitate progreditur ut Aurora: jam a sua Nativitate pulcra est ut Luna, electa ut sol: principibus tenebrarum terribilis ut castrorum acies ordinata. 373

In Festo S. Francisci Assisii. S. Franciscus sapientiam quam a Christo dicit, loquitur inter perfectos, sapientiam vero non huius sæculi, neque principum huius sæculi, *sed sapientiam Dei in Mysterio Incarnationis & crucis absconditam.* Sapientes sæculi illos vere divites esse judicant, qui ceteris abundantius bona possident, quæ fortunæ vocantur. Illos magnos esse, glorioſos & illustres judicant, qui ad majores honores & dignitates sunt provecti. Illos felices judicant, qui voluptatibus, quas honestas & legitimas vocant, perfruuntur. Verum S. Franciscus vanas esse sapientium sæculi cogitationes ostendit: siquidem exemplis suis *docet.* 1. Veras divitias in paupertate Christi inveniri. 2. Veram gloriam, solidamque celsitudinem inveniri in humiliationibus & opprobriis Christi. 3. Veram voluptatem inveniri in passionibus cruce, & vulneribus Christi. 374

In Festo omnium Sanctorum, Siquidem Sanctorum cives sumus ad sanctam civitatem Sion suspirare, & continuo tendere debemus. 2. Ut ad sanctam illam civitatem & gloriam Sanctorum perveniamus, media eligenda sunt quæ Christus præscripsit, via sequenda quam monstravit. 3. Qui municipes civitatis alicujus esse volunt, colere debent cives nobiliores & gratiores Principi. Igitur si Sanctorum cives esse velimus, debemus illos colere ac venerari ob excellentiam, invocare ob potentiam, imitari ob virtutes. 378

In Commemoratione Fidelium Defunctorum. Fidelium omnium Defunctorum commemorationem instituit Ecclesia ad fidem nostram de Purgatorio confirmandam. 2. Ad caritatem nostram erga animas Purgatorii pœnis cruciatas accendendam. 3. Ad vigilantiam nostram excitandam, ut peccata etiam venialia summo studio vitemus, & divinæ justitiæ in hac vita satisfaciamus, ut a pœnis Purgatorii liberemur, vel ne ita diu in illis detineamur. 382

In Festo S. Catharinæ Virginis & Martyris. Triplex victoria, & triplex corona S. Catharinæ. 1. Fidei virtute mundum vincit cum suis erroribus. 2. Christiana fortitudine vincit mundum cum suis terroribus. 3. Incorrupta virginitate mundum vincit cum suis amoribus & voluptatibus. 383

In Festo Dedicationis Ecclesiæ. Solemnis Ecclesiæ dedicatio, eiusque annua Commemoratio triplicis officii nos admonet. 1. Deo gratias agendas esse, qui nos in Ecclesiam suam vocavit. 2. Nos admonet reverentiæ quam Templis debemus. 3. Admonet nos esse templa Dei vivi in baptismo Deo consecrata: ac proinde cavendum ne templum Dei in nobis mortali peccato polluamus. 387

3312

BIBLIOT. F. M. CAP. MONTEFUSCO (Av)

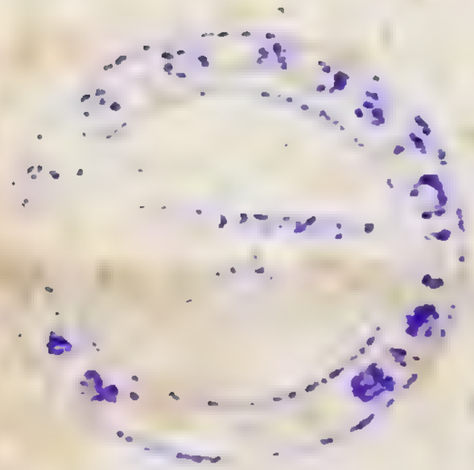

BIBLIOTECA D. F. A.
MONTEFUSCO
(Av)

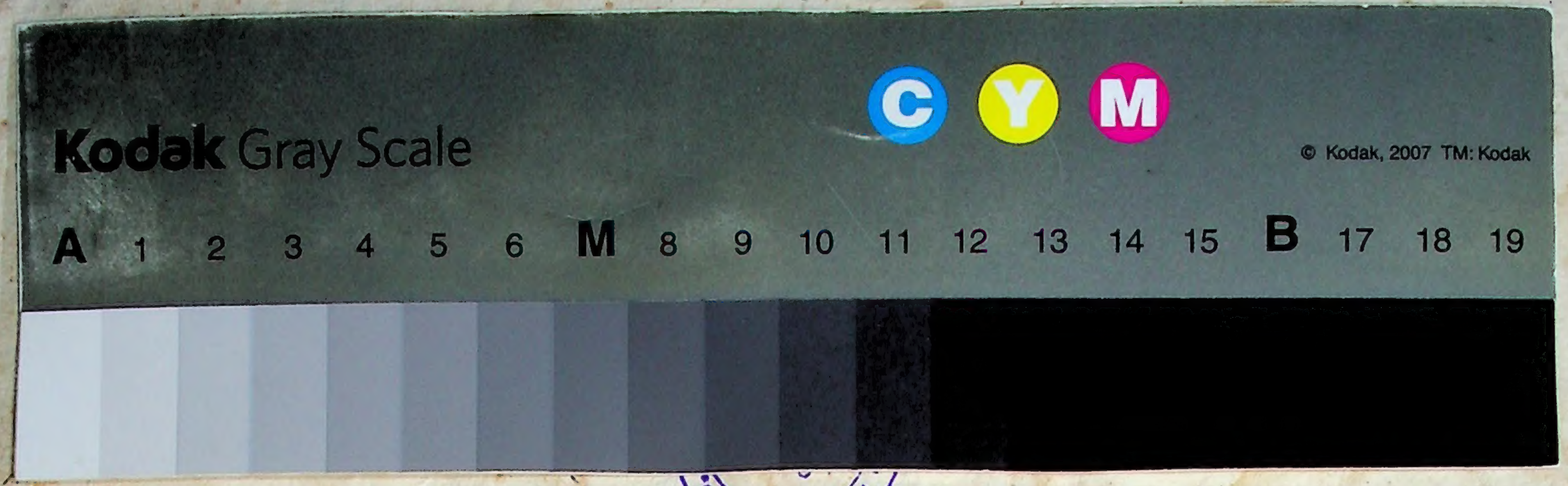
Kodak Gray Scale
C
Y
M
© Kodak, 2007 TM: Kodak
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

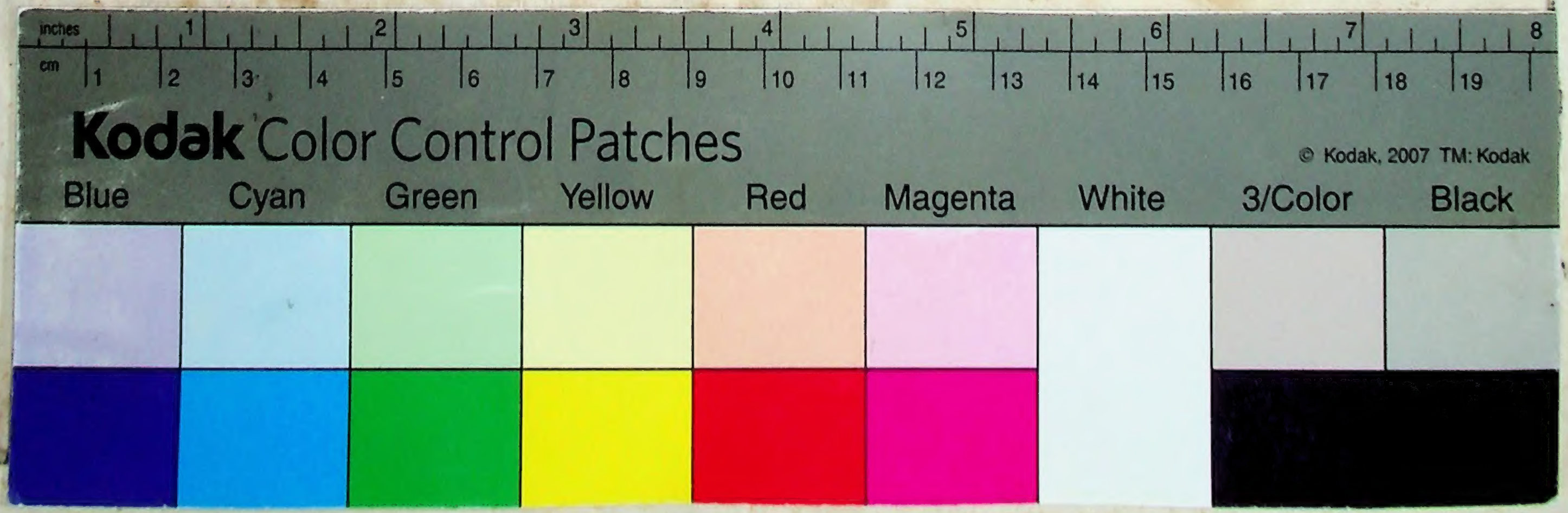
inches
1
2
3
4
5
6
7
8
cm
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
Kodak Color Control Patches
© Kodak, 2007 TM: Kodak
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black